AR Fr. R. Kreutzwaldi nim. ENSV Riiklik Raamatukogu

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riiklik Ülikool

TARTU RIIKLIKU ÜLIKOOLI PARTEIKOMITEE, REKTORAADI, KOMSOMOLIKOMITEE JA AMETIÜHINGUKOMITEE HÄÄLEKANDJA

Nr. 1 Reedel, 9. jaanuaril 1970. a. XXIV aastakäik

Ülikooli külastasid Boliivia üliõpilased

Teisipäeval, 6. jaanuaril külastas Tartut Boliivia Ülikoolide konföderatsiooni ametlik delegatsioon. Delegatsioon viibis vastuvõtul TRÜ rektori professor F. Klementi juures ja külastas ülikooli muinasteaduse muuseumi ning aulat. Peale dotsent L. Eringsoni huvitavat vestlust linna ja ülikooli ajaloost toimus külalistel ligi paaritunnine kohtumine ELKNÜ TRÜ komitee sekretäri L. Karu ja teiste komsomolikomitee liikmetega, kus külalised andsid huvitava ülevaate praegusest olukorrast ja poliitilisest võitlusest oma kaugel kodumaal.

Venia legendi

Dotsendi kutse taotlemiseks esineb avaliku loenguga Majandusteaduskonna rahanduse ja krediidi kateedri dots. kt. Elvi Pajupuu teemal «Riigieelarve majanduspoliitika teostamise vahendina» reedel, 16. jaan. 1970. a. kell 14 Vanemuise tn. 46, ruum 129.

Eeskuju, mis väärib järgimist

V. I. Lenini 100. sünni-aastapäeva tähistamiseks ja NLKP XXIII kongressi otsuste ning NLKP KK ja NSVL Ministrite Nõukogu määruse nr. 760 täitmiseks sõlmis Moskva Terase ja Sulamite Instituudi kollektiiv loomingulise koostöö lepingud nelja metallurgiatehasega Moskvas, Volgogradis ja Dnepropetrovskis. Samasuguse lepingu sõlmis Moskva Tekstiiliinstituudi kollektiiv Moskva ketrusvabrikuga. Kõrgemate õppeasutuste ja tööstusettevõtete vahelised loomingulise koostöö lepingud näevad ette rea kompleksseid üritusi tehnoloogiliste protsesside ja masinate täiustamiseks ja töö tootlikkuse kasvu ning tehnilise progressi kiirendamiseks. Ette on nähtud ka ühine tehnilise informatsiooni süsteem. Lepingus ettenähtud üritused aitavad kaasa spetsialisti ettevalmistuse kvaliteedi tõstmisele ja üliõpilaste kommunistlikule kasvatamisele. Kõrgemate õppeasutuste kollektiivid abistavad tehaste noori ja tööliste lapsi instituuti astumisel. Kõrgemate õppeasutuste ja tööstusettevõtete ühiskondlikud organisatsioonid töötasid välja ühised plaanid ideoloogiliseks ja kultuurmassiliseks tööks. Plaan hõlmab ka ettevalmistusi V. I. Lenini 100. sünni-aastapäeva väärikaks tähistamiseks. NSVL Kõrgema ja Kesk-erihariduse Ministeeriumi kolleegium kiitis need üritused heaks ja soovitab kõikidel õppeasutustel järgida Moskva kõrgemate õppeasutuste eeskuju.

Tartu Riiklik Ülikool on siiani oma abi pakkunud ainult šeflusalustele kolhoosidele. Koostöölepinguid teatava teadusliku probleemi lahendamiseks on sõlminud mõnede teaduslike asutuste või konstrueerimisbüroodega ka mõned meie kateedrid (eksperimentaalfüüsika) ja probleemlaboratooriumid (biofüüsika ja elektrofüüsika problematoorium). Koostööleping tööstusettevõttega on siiani olnud uudiseks, aga ilmselt kõigiti jõukohane. Lepingulise uurimistöö korras on meie mitmed kateedrid ja laboratooriumid abistanud ettevõtteid Tartus ja mujal. Kas ei oleks ka meil aeg tihedamate sidemete loomiseks õmblusvabrikuga «Sangar», Võru Gaasianalüsaatorite Tehasega või mõne muu asutusega, nagu Tartu Kaubandusvalitsus? Ei maksa karta, et meil ei jätkuks jõude ettevõtete abistamiseks nii isetegevuslike kollektiivide noorte lektorite, sotsioloogiliste uurimisgruppide kui ka komsomoli ja ametiühingu energia näol. Vist väga paljudel juhtudel oleks võimalik ka juba tehtud uurimuste tulemuste juurutamine ning uute probleemide leidmine. Paneme pead tööle ja nuputame. Kes tuleb välja kõige sobivama ettepanekuga? Neid on ilmselt palju. Tihedad kontaktid tootmisega on tulevastele spetsialistidele, ükskõik millisele alale nad hiljem ei siirduks, enam kui kasulikud.

J. TAMMEORG
Teadusala prorektor

K. J. Petersoni kirjandusauhind

Mulluste tähtsamate meie ülikoolis peetud ürituste hulgas paistab eriti silma Kristjan Jaak Petersoni kirjandusauhinna asutamine ja selle esimene väljaandmine rahvakirjanik Friedebert Tuglasele. Meeldejääv oli sel puhul korraldatud pidulik aktus TRÜ aulas vabariigi kahe parema koori, TAM-i ja RAM-i lauludega ning «Vanemuise» näitlejate ettekannetega Tuglase ja Kristjan Jaagu loomingust.

Kõigest sellest kirjutati omal ajal palju. Ürituse kordaminekut märgiti ka ELKNÜ TRÜ komitee ja EKP TRÜ komitee aastaaruannetes. Täpsuse huvides tuleks veel lisada, et auhinna asutamise esialgne idee on pärit kirjanik Ain Kaalepilt. Seda ideed konkretiseeriti ja seejärel kiideti heaks eesti filoloogia osakonna komsomoliorganisatsiooni koosolekul oktoobris 1968, kus loodi ettevalmistav komisjon. Komisjon koostas ühes komsomolikomiteega auhinna statuudi, mille kinnitas ELKNÜ TRÜ organisatsiooni 16. konverents. 17. konverentsile tutvustati juba statuudi uut, põhjalikumat projekti, mille lõplikuks kinnitamiseks vabariikliikes instantsides on juba samme astutud.

ELKNÜ TRÜ komitee büroo määras 24. detsembril 1969. a. toimkonna koosseisu viis uut liiget. Nendeks on Kaur Alttoa (ajaloo IV), Piret Keres (füüsika V), Anti Liiv (ravi VI), Toomas Liiv (eesti V) ja Mart Saarma (bioloogia III). Nemad peavad koos alaliste ja ametkondlike liikmetega otsustama tänavuse auhinna saatuse.

Auhinna väljaandmise tähtaeg, 14. märts, läheneb. Statuut keelab toimkonna liikmetel kandidaatide esitamise. Sellepärast ootab toimkond ettepanekuid kõigilt üliõpilastelt. Möödunud aastal seati üles 16 autori kandidatuur, s. o. praktiliselt kogu eesti kirjanduse selle aasta toodang. Statuut lubab esitada auhinna-aasta jooksul, 1. märtsist 1969—1. veebruarini 1970 esmakordselt trükis ilmunud või avalikult ettekantud eesti autorite teoseid, nii proosa, draama, luule kui ka esseistika vallast. Ettepanekud tuleks tuua või saata aadressil: Tartu, Ülikooli 18, TRÜ komsomolikomitee, K. J. Petersoni kirjandusauhinna toimkond.

Praegu on aeg läbi sirvida ilmunud eestikeelne uudisloming. Ideaalne oleks, kui iga kirjanduse vastu huvi tundev üliõpilane esitaks oma kandidaadi, autori, kelle auhinna-aastal ilmunud teos talle kõige rohkem meeldis. Eriti kutsume üles kõiki osakondade komsomolibüroosid, kursusi, ÜTÜ ringide juhatusi jms. osa võtma kandidaatide ülesseadmisest!

Ettepanekute saatmise või toomise viimane tähtaeg on 1. märts 1970.

O. REMSUJEV

Üleliidulisel üliõpilaskohtumisel Kaasanis

14.—18. detsembrini toimusid Kaasanis üleliidulised leninlikud lugemised ja üliõpilaste kohtumine. TRÜ-st viibisid sellel viimaste aastate ühel esinduslikumal üliõpilasfoorumil psühholoogia kateedri teaduslik töötaja Peeter Tulviste ja allakirjutanu.

Vabariigi 6-liikmelise delegatsiooni juhiks oli ELKNÜ KK üliõpilasosakonna juhataja I. Toome. Lugemistel esinesid ÜLKNÜ KK sekretär Žitenjov, NSVL Üliõpilasnõukogu esimees Starovoizov, VNFSV kõrgema hariduse ministri asetäitja Popov, filosoofiadoktorid Mordžinskaja ja Kuzin, ajaloodoktor Nafigov ja ajalookandidaat Pankratova. Kõige informatsioonirohkem oli vahest üliõpilasnõukogu hiljuti ametisse astunud esimehe sõnavõtt. Saime kuulda, et Soome Rahvuslik Üliõpilasliit, välja astunud Rahvusvahelisest Üliõpilaskonverentsist (mis 1969. a. lõplikult likvideeriti), korraldab k. a. aprillis Tamperes konverentsi «Lenin ja noorsugu», kuhu on palutud ka 100 esindajat NSVL-st. Samuti kuulsime, et Tšehhoslovakkia üliõpilastega on NSVL Üliõpilasnõukogul kujunenud kõige soojemad ja sõbralikumad suhted. Tšehhoslovakkia Üliõpilastsenter kutsus RÜL-i presidendi kohalt tagasi ka oma esindaja, kes arvati samaaegselt välja TšK KK koosseisust. Seevastu puuduvad Hiina RV üliõpilastega praegu igasugused sidemed. Küsimusele, miks pole 3 aastat koos käinud NSVL Üliõpilasnõukogu, kuulsime vastuseks, et nõukogu presiidium töötab regulaarselt. Huvitav on ka teada, et ÜLKNÜ-sse kuulub 96% nõukogude üliõpilaskonnast (TRÜ-s 87%). Üliõpilasajakirja väljaandmine lükkub edasi paberinappuse tõttu, endiselt pidavat vajama tõsist tööd meie üliõpilaskonna sotsiaalse koosseisu reguleerimine.

Kohtumisest võttis osa 250 esindajat peaaegu kõigist meie maa nimekamatest kõrgematest koolidest ning NSVL-s õppivaid välismaade üliõpilasi. Osavõtjaile korraldati ekskursioon V. I. Lenini vanaisa tallu Lenino-Kokuškinos, samuti toimus solidaarsusmiiting imperialismi vastu võitlevate rahvastega ja õhtu-raport, kus kõigi liiduvabariikide esindajad rääkisid oma juubelieelseist töövõitudest. Kõige elamusrikkamaks kujunes Kaasani üliõpilaste isetegevuskontsert. Kaasanis on 16 kõrgemat õppeasutust ning oma 90 tuhande üliõpilasega 900 tuhande elaniku juures on ta kahtlemata kõige üliõpilaslikumaid linnu meie maal. Üliõpilaskontsert anti kadestamisväärselt kõrgel tasemel. Eriti hämmastasid kaks džässansamblit, millele ei meil olemasolevad ega ka siin hiljuti viibinud «Juventus» ligilähedalegi ei saa.

Muide, ka Kaasani ja Moskva uuemat arhitektuuri ja sisekujundust vaadates tundub, et me oma kolkapatriotismi ja mõningate arhitektide pikkade publitsistlike artiklitega oleme teistest liiduvabariikidest peatselt maha jäämas.

Kogemuste vahetamise korras oli võimalus tutvuda pisut ka leninliku arvestuse korraga Kaasani ja Moskva RÜ-s. Esialgne mulje jäi selline, et olulisi erinevusi meiega võrreldes seal ei ole. Silma hakkasid vaid üliõpilaste individuaalkohustuste lehed, milledest kirendasid Moskva RÜ teadetetahvlid.

Tuleb tunnistada sääraste kohtumiste ja reisimiste tähtsust ja vajalikkust komsomolitöö mõistlikumaks korraldamiseks ka meie ülikoolis.

J. ALLIK

VANA-AASTA ÕHTU TRÜ AULAS

R. Urbeli foto

Toimetuse postist

Mis on lahti noormeeste ühiselamu dušiga?

Sellele 800 noormeest huvitavale küsimusele vastuse saamiseks pöördus ELKNÜ TRÜ komitee sekretäri asetäitja J. Allik ülikooli halduseprorektori sm. V. Uibokanna ja halduseprorektori abi sm. O. Mägi poole. On ju seni igapäevase dušikasutamisega harjunud ühiselamuelanikud sunnitud oma vajadusi piirama vaid mõnele tunnile kolmel korral nädalas.

Tegu pole siiski mitte veepuudusega, vaid lugu on kahjuks kaugelt tõsisem. Ühiselamu projekteerimisel ja ehitamisel jäeti duširuumi ventilatsioon lõpuni välja ehitamata. Selle «väikese» vea tõttu on nüüd niiskesse keskkonda elama asunud majaseen, mis ähvardab kiiresti kogu ühiselamu viia kapitaalremonti vajavasse seisundisse. Seetõttu ongi otsustatud duširuumi kasutamist piirata, üheaegselt sellega on aga ka TRÜ ehitusjaoskonnale üle antud ventilatsiooniseadmete väljaehitamise projekt. Ehitusega, mille maksumuseks on 2500 rubla, seni küll veel alustatud pole. ELKNÜ TRÜ Komitee informeeris dušiprobleemist ka EKP TRÜ komitee juhtkonda ja püüab teha kõik, et ehituse alustamist kiirendada, hoides ühtlasi asjade käiguga kursis ka üliõpilaskonda.

ELKNÜ TRÜ Komitee büürool

24. detsembril 1969. a. toimus ELKNÜ TRÜ komitee büroo istung.

- Büroo andis soovituse NLKP liikmekandidaadiks astumiseks Matemaatikateaduskonna üliõpilastele Aleksander Flaišerile ja Viktor Spessivõhhile.
- Büroo andis soovituse sõiduks turistina Austria Vabariiki Maie Tammele (Kehakultuuriteaduskonna komsomoliorganisatsiooni sekretärile), Saksa DV-sse Inna Liimile ja Malle Koortsile (Arstiteaduskonnast).
- Büroo kinnitas lõplikult K. J. Petersoni kirjandusauhinna toimkonna vahetuvad liikmed 1970. aastaks. Nendeks on Piret Keres (Füüsika-Keemiateaduskond), Anti Liiv (Arstiteaduskond), Märt Saarma (Bioloogia-Geograafiateaduskond), Kaur Alttoa (Ajaloo-Keeleteaduskond), Toomas Liiv (Ajaloo-Keeleteaduskond).

6. jaanuaril 1970. a. toimus ELKNÜ TRÜ komitee büroo istung.

- Büroo arutas Arstiteaduskonna I kursuse üliõpilase Tõnis Nurga personaalküsimust. T. Nurk viibis 24. oktoobril koos kodanik Mogomiga, kes kroonilise alkohoolikuna oli vallandatud töölt TRÜ-st, restoranis «Tarvas». Restoranist väljudes teatas Mogom, et peksab läbi esimese vastutulija, ja nii ta tegigi, kusjuures T. Nurk vaatas passiivselt pealt. Rahvakohus karistas Mogomit vabadusekaotusega ja võttis T. Nurga suhtes vastu erimääruse. Büroo otsustas saata T. Nurga personaalküsimusi arutamiseks kursuse komsomoliorganisatsioonile ettepanekuga kaaluda T. Nurga väljaheitmist ÜLKNÜ-st.
- Büroo arutas Õigusteaduskonna IV kursuse üliõpilase H. Toomla esinemist TRÜ RSK delegatsiooni juhina Petroskois üleliidulisel seminaril. Büroo hindas H. Toomla esinemise poliitiliselt läbimõtlematuks ja mitmesugust tõlgendamist võimaldavaks. Büroo karistas H. Toomlat noomitusega ja otsustas informeerida asjaoludest RSK liikmeid, et vältida võimalust taoliste esinemiste kordumiseks tulevikus.
- Büroo andis soovituse NLKP liikmekandidaadiks astumiseks Ajaloo-Keeleteaduskonna üliõpilasele Paul Kenkmannile.
- Büroo otsustas anda soovituse sõiduks Bulgaaria RV-sse Õigusteaduskonna üliõpilasele Toomas Trombile, Arstiteaduskonna üliõpilasele Tiiu Tammeraidile ja Füüsika-Keemiateaduskonna üliõpilasele Tiina Täpsile.
- Büroo kinnitas ELKNÜ TRÜ organisatsiooni 1969. a. statistilise aruande.
- Büroo kinnitas TRÜ komsomoliorganisatsioonis V. I. Lenini 100. sünni-aastapäeva tähistamiseks toimuvate ürituste kalenderplaani, mille alljärgnevalt ära toome.

I. Leninlik arvestus.

Leninliku arvestuse komisjonide töökoosolekud arvestuse käigu kontrollimiseks
9.—15. veebruar
Vastutavad L. Karu, M. Kubo.

Komsomoligruppide koosolekud kõigi kommunistlike noorte juubelieelsete töötulemuste läbiarutamiseks
16. veebr.—1. märts
Vastutavad osakondade sekretärid.

Leninliku arvestuse komisjonide istungid arvestuse andmise otsustamiseks
2.—23. märts
Vastutavad osakondade sekretärid.

Üleülikoolilise leninliku arvestuse komisjoni istung
9. aprill
Vastutab L. Karu.

Vestlusring «Lenin kirjandusest ja kunstist»
24. veebruar
Vastutab T. Kuldsepp.

Vestlusring «Lenin riigist ja demokraatiast»
17. veebruar
Vastutab J. Allik.

II. Muud üritused.

ELKNÜ TRÜ komitee pidulik pleenum
10. aprill
Vastutavad J. Allik, P. Kenkmann.

ELKNÜ TRÜ komitee ja TRÜ sotsioloogia ringi teoreetiline konverents «Üliõpilased uurimas marksismi-leninismi teoreetilist pärandit»
10. aprill
Vastutavad J. Allik, P. Kenkmann.

Teaduskondade pidulikud komsomolikoosolekud üleliidulises komsomolikoosoleku raames
23. märts—9. aprill
Vastutavad osakondade sekretärid, L. Karu, S. Litvinenko.

ELKNÜ TRÜ komitee kirjandusliku ja ühiskondlik-poliitilise almanahhi ilmumine: käsikiri
20. veebruar
Trükist
20. aprill
Vastutavad O. Remsujev ja J. Viller.

Loengusarja «Vene revolutsioonilise mõtte ajaloost» lõpuleviimine
veebruar—aprill
Viimane loeng «V. I Lenin»
22. aprill
Vastutab E. Lätti.

Autasustamisi

Tartu V üliõpilaspäevade eduka organiseerimise ja läbiviimise eest autasustati:

EKP Tartu Linnakomitee ja Tartu Linna TSN TK aukirjaga Jaak Kaarmat, Laur Karu, Ülle Reinu, Rein Tensonit ja Jaak Villerit.

ELKNÜ Keskkomitee aukirjaga Jaak Allikut, Svetlana Litvinenkot, Indrek Kolkat ja Kalle Mälbergi.

ELKNÜ Tartu Linnakomitee aukirjaga TRÜ töötajaid Helve Kaburit, Voldemar Kiisi, Jüri Karmi, Toomas Sutti, Marta Kikast, Peeter Vihalemma. «Noorte Hääle» töötajat Sirje Endret, TRÜ üliõpilasi Kaur Alttoad, Viktor Arhipovit, Aleksander Bachmanni, Jevgeni Golikovi, Riina Hunti, Siim Kallast, Ago Kivilood, Toivo Kuldseppa, Eerik Lättit, Karl Millerit, Vladimir Mürki, Andres Piirsood, Eimar Rahumaad, Aare Randa, Mati Salundit, Jaan Tamme, Tiiu Tammeraidi, Hain Tanklerit, Triinu Tikandit, Tiina Täpsit, Aarne Vaiku, Vaidu Vidilat, David Vseviovi.

Eduka esinemise eest Tartu V üliõpilaspäevadel autasustati ELKNÜ Tartu Linnakomitee aukirjaga K. Kilvetit, TPI estraadiansamblit, TRÜ bioloogiaosakonna ja füüsikaosakonna estraadiansambleid.

Aktiivse töö eest komsomolis autasustati ELKNÜ Keskkomitee aukirjaga Peeter Vihalemma, Jevgeni Golikovi ja Kalle Mornat.

Rostocki ülikooli juubel

Viimastel aastatel on Rostocki nimi esinenud meie ajakirjanduses peamiselt Läänemeremaade rahunädala pidupaigana. Kuid möödunud kuul kõitis maailma avalikkuse tähelepanu Rostocki ülikooli 550. aastapäev. Sellest kultuurisündmusest kogunes osa võtma üle 200 teadlase mitmelt kontinendilt. Pidulikul aktusel tervitas juubilari NSVL ülikoolide poolt Leningradi Laevaehituse Instituudi rektor prof. dr. J. Tovstõhh. Rostocki ülikooli rektor prof. dr. G. Heidorn andis audoktori diplomid üle 24 teadlasele, nende hulgas kuuele nõukogude teadlasele eesotsas prof. dr. med. A. Višnevskiga.

Seoses kõnealuse juubeliga märkigem, et 17. sajandil õppisid Rostocki ülikoolis esimese eesti keele grammatika autor H. Stahl, eesti grammatika ja saksa-eesti sõnaraamatu autor H. Göseken ja väljapaistev lõuna-eesti murde tundja A. Virginius.

H. VIHMA

Üliõpilane kodanlikus ühiskonnas

Püüame anda ülevaate Ameerika Ühendriikide kõrgema hariduse süsteemist ja eesmärkidest, sellest, mida kujutab endast Ameerika üliõpilane kõikide oma püüdluste, eesmärkide ja iseloomujoontega, millega tegeleb ta lisaks õppetööle kõrgemas koolis, missugused võimalused avanevad tema ees pärast hariduse omandamist, seega — missugune on üliõpilaste kui sotsiaalse grupi koht kapitalistlikus ühiskonnas.

Materjali koostamisel on kasutatud venekeelseid allikaid: «USA rahvaharidus» (1969. a.), ajakirju «Ameerika» ja «Kurjer» (1969. a.).

I. Kõrgema hariduse struktuur ja eesmärgid Ameerika Ühendriikides

Ameerika teadlased väidavad, et mitte kunagi varem pole Ühendriikides olnud noorust, kes oleks saanud nii hea hariduse kui 1960—70-ndatel aastatel kõrgema hariduse omandajad. Kuid nagu näitavad sotsioloogilised analüüsid, mitte kunagi varem pole noorus nii kaua ja põhjalikult kaalunud oma tulevase eriala valikut ning keeldunud täitmast just neid kohustusi, mida nõuab neilt ühiskond. Põhjused on eelkõige muidugi selles, et noored ei ole rahul kapitalistliku ühiskonnaga, selles valitsevate ebahumanistlike ning antidemokraatlike printsiipidega.

Ameerika Ühendriikide kõrgema hariduse süsteem kujutab endast ühiskondlikke ja eraettevõttelisi õppeasutusi; ei ole kõrgema hariduse ministeeriumi (nagu ka haridusministeeriumi) ja juhtimine on seetõttu tsentraliseerimata. Igas osariigis on oma haridussüsteemi valitsus. Nõnda püütakse tagada kohalikku vastutust ning initsiatiivi kõrgema hariduse järjepidaval reorganiseerimisel, samuti vältida ohtu, et jäetakse arvestamata osariigi iseärasused või erinevad vajadused.

Kõrgema hariduse süsteem areneb USA-s kiiremini kui mõni teine rahvaharidussüsteemi allosadest. Praegu õpib 2537-s kõrgemas õppeasutuses 7 571 000 üliõpilast. 1955. a. astus 30% kõigist 18 aasta vanustest noortest kõrgemasse kooli, 1965. a. juba 40% ja 1975. a. lubatakse jõuda 50% piiridesse.

Ameerika Ühendriikide kõrgemate koolide hulgast võib eristada madalamaid e. kaheaastasi ja kõrgemaid e. neljaastasi kolledžeid, ülikoole ning eririhariduslikke instituute. Enamikus neist toimub õppetöö tasu eest (näit. Alabama Ülikoolis nõutakse üliõpilaselt aastas 1550, Hamiltoni meesüliõpilaste kolledžis 3300, naisüliõpilaste kolledžis 3700 dollarit jne.). Enamikus koolides makstakse 10—20%-le üliõpilastest stipendiumi.

Kõrgema hariduse omandamisel on esimeseks astmeks kaheaastane kolledž, mis oma õppeprogrammides järgib tavaliselt kohalikku orientatsiooni (näit. tekstiilitööstuse spetsiifikaga linnas on enamasti sama orientatsiooniga kolledžid) ning rahuldab seega kohaliku tööstuse vajadusi kvalifitseeritud tööjõu suhtes. Ligi kolmandik neist, kes lõpetavad madalama kolledži, lähevad üle kas nelja-aastasesse kolledžisse või ülikooli. Mõnes osariigis on kahening nelja-aastased kolledžid ning ülikoolid liitunud ühtsesse süsteemi. Näitena võib tuua Kalifornia osariigi, kus on 89 madalama astme kolledžit, mis valmistavad ette üliõpilasi astumaks 19-sse kõrgemasse kolledžisse, mille lõpetajad saavad kas bakalaureuse või magistri kraadi. Haridusala püramiidi tipu moodustavad Kalifornia Ülikooli 11 filiaali mitmetes osariigi linnades, kus võib omandada lisaks saavutatule veel doktori kraadi.

Kõrgema hariduse süsteem Ameerika Ühendriikides võimaldab üliõpilasel katkestada teadmiste omandamise mistahes mainitud etapi läbimise järel. Nii võib keeleteaduskonna üliõpilane asuda tööle rahvusvahelistesse kaubandusfirmadesse, kirjastustesse, riigiasutustesse, hakata õpetajaks või tõlgiks. Kuid ta võib haridusteed ka jätkata: omandada doktori kraadi ja hakata tegelema teadusliku tööga. Praegu on Ameerika Ühendriikides 157 ülikooli, 800 nelja-aastase õppeajaga humanitaar- või loodusteadusliku profiiliga kolledžit; 200 õpetajaid koolitavat kolledžit; 200 usuteaduslikku kõrgemat kooli, umbes 240 kõrgemat õppeasutust (instituute või kolledžeid) mitmesuguste erialade spetsialistide väljakoolitamiseks, 990 madalama astme kolledžit.

Paljudes kõrgemates koolides on juurdunud praktika, et üliõpilasi saadetakse välismaale end täiendama. Nõnda loodetakse ette valmistada põhjalike erialaste teadmistega spetsialiste, kes suudavad probleeme haarata maailma tasemel.

Samal ajal on Ameerika Ühendriikide progressiivsed haridustegelased arvamusel, et kuigi spetsialiseerumine ühel kitsal erialal võimalikult kõrgel tasemel osutub hädavajalikuks USA mobiilses ühiskonnas, tuleb endale aru anda sellest, et ainult kitsa eriala spetsialistide poolt juhitav ühiskond saab vaevalt osutuda targalt organiseeritud ühiskonna näiteks. See ei tähenda spetsialiseerumise osatähtsuse vähendamist. Küsimus on selles, kuidas saavutada kõrvuti heade erialaste teadmistega ka kõrget üldharidust ja sellega kaasnevaid humanitaarseid väärtusi. Praeguseks on jõutud olukorrani, kus ¾ üliõpilastest, kes on saanud või saamas bakalaureuse kraadi, õpivad ka üldhariduslikke distsipliine: filosoofiat, ajalugu, pedagoogikat, kunstiajalugu, kirjandust jne. Ainult neljandik üliõpilastest omandab kitsalt oma eriala.

Muidugi ei saa unustada küsimuse teist poolt: kui Ameerika kõrgem kool püüabki ette valmistada võimalikult täiuslikumat kõrgema haridusega spetsialisti, satub viimane tänu oma tarkusele elus veelgi sügavamatesse vastuoludesse, sõltudes lõppkokkuvõttes ikkagi kodanlikust ühiskonnast, kus ta elab ning töötab.

II. Missugused on 70-ndatele aastatele vastuminevad Ameerika üliõpilased? Mida nad taotlevad?

Psühholoog Richard E. Peaterson korraldas nelja aasta vältel 250 kolledžis ning ülikoolis 120 000 üliõpilase hulgas ankeetküsitluse, mille abil selgitati välja üliõpilaste suhtumine õppeprotsessi ja õpitavasse erialasse, hinnangud kõrgema kooli administratsioonile ja stuudiumikaaslastele, selle kohta, kuidas nad veedavad vaba aega, missugune on nende sotsiaalse teadvuse aste, kultuuritase jne. Ankeetküsitlusest lähtudes jaotab psühholoog ameerika üliõpilased kaheksasse kategooriasse:

AUSAD RÜHMAJAD. Sihikindlalt eesmärki järgivad üliõpilased, kellele peamiseks huviks on omandada valitud eriala. Ülikooliaastad on neile paratamatu etapp mitte ainult kõrgema spetsiaalsuse omandamiseks, vaid ka suurema ühiskondliku prestiiži saavutamiseks. Valivad endale materiaalselt enamhüvitavad erialad: pedagoog, majandusteadlane, insener jne. Paralleelselt õpingutega paljud töötavad, mistõttu neil üldhariduse omandamine poolikuks jääb. Sotsiaalselt päritolult enamasti töölisklassi hulgast. Moodustavad umbes 20% üliõpilaskonnast.

PRAKTILINE NOORUS. Õppeedukus suuremalt jaolt «väga hea». Ülikooli laiemast, stuudiumivälisest elust huvituvad tunduvalt rohkem kui eelmine kategooria, kuigi oma põhiolemuselt kuuluvad elus «kuldsel keskteel käijate» hulka. Sotsiaalseid probleeme lahendavad arukalt ning külmavereliselt. Pärast ülikooli lõpetamist astuvad tavaliselt aspirantuuri. Enamikus advokaatide, arstide, ühiskonnategelaste lapsed. 10% üliõpilaskonnast.

KOLLEDŽITE ENTUSIASTID. Huvituvad äärmiselt elavalt kolledži elust, võtavad aktiivselt osa paljudest akadeemilistest ettevõtmistest, tegelevad spordi või kunstiga. On funktsionäärideks korporatsioonides, organiseerivad väljasõite. Eriala valikul lähtuvad sellistest kriteeriumidest, mis eeldavad õppimisprotsessis väiksemat energiakulu ja rohkem vaba aega. Vaadetelt küllaltki konservatiivsed, kuigi võivad jätta tegutsemisel teistsuguse mulje. Sotsiaalselt päritolult provintsi keskklassi esindajad. 25% üliõpilaskonnast.

INERTNE NOORUS. Huvituvad vähe akadeemilisest ja poliitilisest tegevusest. Kõrgemasse kooli astuvad sageli mitte huvist eriala vastu, vaid vanemate või sõprade nõuandeid järgides, mõnikord koguni põhjusel — «midagi peab ju siin elus tegema ja kolledž asub kodukoha lähedal». Võtavad kergesti omaks käibetõdesid. Sotsiaalselt päritolult keskklassi madalamatest kihtidest. 10% üliõpilaskonnast.

(Järg 4. lk.)

RVA

Üheks lugejate teenindamise vormiks TRÜ Teaduslikus Raamatukogus on raamatukogudevahelise abonendi (lühendatult RVA) kaudu raamatute laenutamine, s. o. raamatukogus puuduvaid raamatuid ja ajakirju laenatakse ajutiseks kasutamiseks teistelt raamatukogudelt.

Ülikooli töötajad ja üliõpilased võivad tellida RVA kaudu nii NSV Liidus ilmunud kui ka välismaiseid väljaandeid (raamatuid, brošüüre, ajakirju jne.). Ilukirjandust laenutatakse ainult põhjendatud nõudmisel (tõlkimiseks, seoses teadusliku tööga, diplomi- ja kursusetööks). RVA korras ei laenutata ajalehti, heliplaate ja helilinte, käsikirju ja käsikirja õigustes avaldatud trükiseid, dissertatsioone, maakaarte.

Iga nõutud trükise kohta tuleb täita vastav RVA nõudesedel, kuhu kirjutada täpselt ja **selgesti loetavalt** järgmised andmed: autori (koostaja) perekonnanimi koos eesnime või initsiaalidega, teose pealkiri, ilmumiskoht ja -aasta, mitmeköitelise teose kuhul ka köite number. On soovitav näidata allikas, kust võetud andmed nõutava teose kohta. Perioodiliste väljaannete tellimisel kirjutada nõudesedelile ajakirja või jätkväljaande täielik nimetus, aasta, aastakäigu või köite number, number aastakäigus ja kui soovitakse ajakirjast ainult ühte kindlat artiklit, siis ka artikli autor ja leheküljed. Toimetiste puhul märkida nõudesedelile ka väljaandev asutus või organisatsioon. Andmed lugeja kohta märkida nõudesedeli pöördele. Iga nõudesedeli juurde täita veel kataloogikaart, kuhu märkida andmed nõutava väljaande kohta, lugeja nimi ja lugejapileti number. Kui soovitakse kirjanduse saabumise kohta teadet, siis märkida ka telefoni number või aadress ja märkus «Teatada».

RVA korras saadud kirjanduse kasutamise ajad on järgmised: raamatud — 30 päeva, ajakirjad ja jätkväljaanded — 15 päeva, mikrofilmid — 45 päeva. Antud tähtaegadest palume lugejail rangelt kinni pidada ja kirjandus õigeaegselt tagastada.

1970. aastast alates hakkab kehtima uus üleliiduline RVA põhimäärus, mille kohaselt tehakse mõningaid muudatusi seni kehtinud korras.

1. Võetakse kasutusele uus ühtne nõudesedel, millele tuleb kaks korda kirjutada andmed nõutava trükise kohta (seni kehtinud sedelil kolm korda).

2. RVA nõudesedelid võib siis saata täitmiseks Leningradi, Moskva või teiste liiduvabariikide raamatukogudesse, kui on teada, et nõutud trükis vabariigi raamatukogudes puudub. Et aga meie vabariigi raamatukogude fondide kohta trükitud koondkataloogid puuduvad, mille abil trükise olemasolu vabariigis kindlaks teha saaks, ja et Teaduslikul Raamatukogul teletaip ka puudub, siis tuleb RVA nõudesedelid saata Tallinna raamatukogudesse kontrollimiseks, kust kirjanduse puudumise korral need vastavatesse NSV Liidu raamatukogudesse edasi saadetakse. Kui lugejal on kindlad andmed, et nõutav trükis vabariigis puudub (isiklikult Tallinna raamatukogudes kontrollinud või bibliograafiliste väljaannete põhjal vajaliku trükise leidnud, kus ka raamatukogu märgitud), siis palume seda nõudesedeli juurde kuuluvale kaardile märkida.

3. Uue põhimääruse kohaselt valmistatakse lugejale tasuta koopiaid ja mikrofilme artiklitest mahuga kuni 10 lehekülge (seni 20 lehekülge).

Diplomi- ja kursusetööde kirjutajad, esitage vajaliku kirjanduse tellimine õigeaegselt. Kahe-kolme päeva ega ka nädala jooksul ei ole võimalik RVA nõudmisi täita, vaid tuleb arvestada umbes kuu ootamisaega.

E. LANG

See kõrge uks on lahti. Astun mõtlikkusse. On õhtutulede ja vaikuse aeg. Fuajee ärkab mu sammudest. Paremale, albastervalgesse seina on neljanurgelise marmortahvlina jäetud Hellenurme mõisnike maateadlasenimi.

Mul on natuke häbi selle nagu sissetungi pärast. Nii hilise ja peaaegu põhjendamatu. Tunnen jalge all julgustavaid trepiastmeid, keeran paremale kõmisevasse koridori, siis veelgi hämaramasse Metsaimede Tunnelisse. Käsipuu, sadadest peopesadest poleeritud, viib mu trepist üles.

Vasakul seinal on läiklevil klaasidega loodusvaated. Hingeldades sisenen tuttavasse ruumi. Parkett nagu maailmatu malelaud. Ta tunneb praegugi mu ettevaatlikke samme. Monoliitide klaasid vaatavad nagu mingid silmad. Valge lagi on endiselt kõrge nagu siis...

Miks ma siia tulin? Miks seisan niimoodi? Miks vajutan nüüd auditooriumi ukse lingile ja astun sellesse öisesse ruumi?

Aga ma ju tunnen seda numbrit. Kolmsada kakskümmend seitse, eks! Ja tunnen esemeidki, iga kirjutuslauda selles ruumis, neile kirjutatut. Siin on tuttav pilt, kaardikepp ja pruun kaardipuu, lahutamatu kahe poolega tahvel — kontuurkaart, millele sai kriidiga joonistada oma mõeldavaid maailmaretki. Ma ei vajuta lüliteile seinas, et valgus pahvataks laealusesse. Tunnen pimedaski sellele põrandale asetatud sammude teeradu. Ka omi. Naaldun pisut aknalauale. Nagu möödunule ühtlasi. (Siin aknaaluses on alati pisut soojem.) Eestimaa talvelumi lendleb väljas. On jälle üks detsembriõhtu. Seekordne, tänane. Nii hiline, et võiks lausa und näha.

Oota! On, nagu naksuksid põrandad, kõmiseks trepp, nagu kajaks parkett tulemisest. Mu sõbrad ja kaaslased, juhuslikult, segamini. Uks nagu avaneks, mind ümbritseks taas häältesumm. Kõik oleks nagu ennegi. Siis siseneksite Teie, paari raamatuga, kaardikepiga harjunud sõrmede vahel või hoopis ilma milletagi. Ja hiljem...

«... mis kandi mees te, õieti olete?...»

. . . . . .

««... õrnalt tuleb..., see on ju instrument.

... kremaljeer, kre-mal-jeer kruuuvi...»

«Kiirusta, sõbrake! Elu on lühike!»

. . . . . .

«... pärast väikest vaheaega räägime Pergamoni maateadlaste geograafilistest kujutlustest...»

Ei, olen üksi. Endine hämar vaikus. Ma justkui pean siia ära andma osa oma mõtteid. Ma nagu püüaksin sooritada mingit mõttematka nende seinte vahel kõlanud aegadesse...

... Kujutlustes Kolumbuse karavellidel...

... nagu Humboldt Chimborazo tipus...

... Frobisheriga Loodeväila ekslustes...

... mehed aga lähevad ja lähevad läbi Austraalia kuumliiva südame...

...poolused, need nimetud ja neetud punktid... Antarktika hirmsa tuisu jääkeldrisse sulgub igaveseks kapten Scott. «To strive,

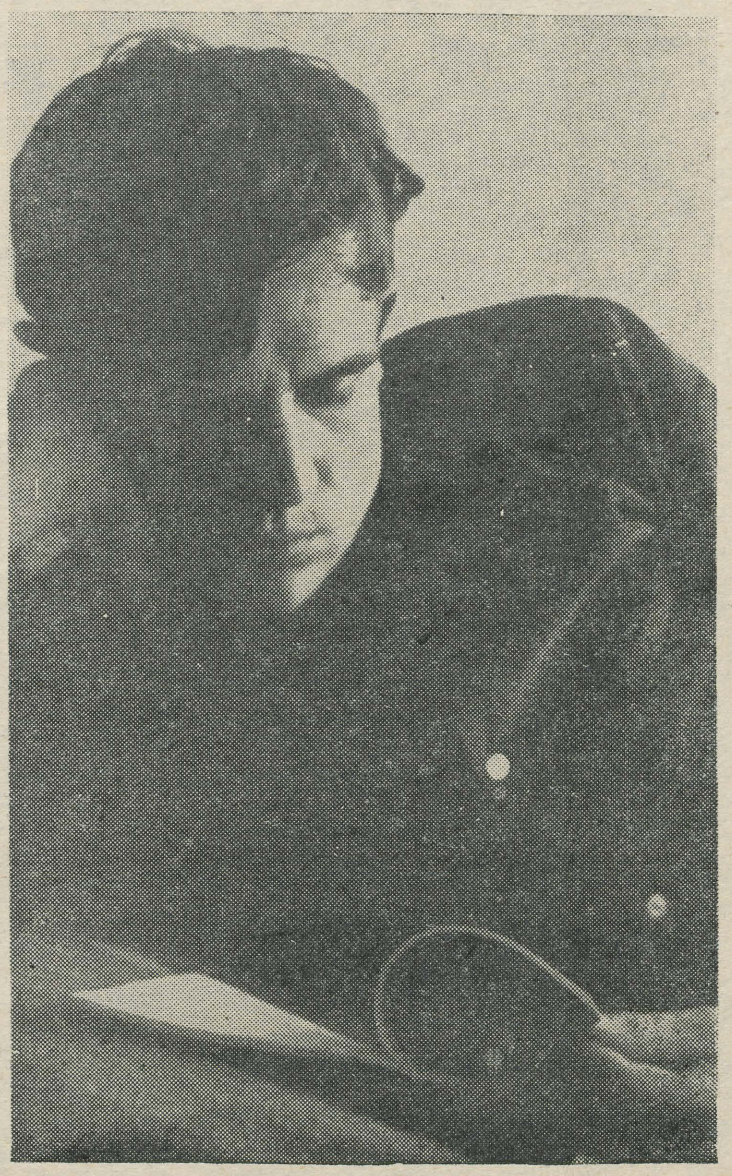

to seek...» from Tennyson's «Ulysses» jääb elu ja hukkumise kreedona ta hauale...

Oota! Kunagi olid sellegi tahvli kohal (mida ma suure musta laiguna praegu pimeduses eristan) need sõnad: «Võidelda ja otsida...». Kahju, ammu kadunud. Nagu oleksid nad kohatud, ergutamaks mingit tarbetut romantikat, nagu ei oleks neid saanud mõista tänaselt, mahutada neisse mõnikord elu hädapärast ja väiksemat sisu.

Sest ometi, suletud toavaikuses seinal mõtiskleb Nansen meie maailma üle, näeb terendavaid maailmu, mis on veel avastamata. Seal seina taga astub kell oma nähtamatut sammu, mõõtes sekundimetronoomina ööd. Ja selle uueks täistunniks jaotamise kõla neelaks nagu seesama vaikus.

... Andaluusia ... Gleveland... Montevideo... Estremaduura... Estremaduuras kusagil,. kusagil kauges maailmanurgas...

Hetkena läbib mõte praegu lõputu ruumi...

On öö ja kusagil kahe nimetu laius- ja pikkuskraadi ristumiskohas, keset vaibumatut Atlandit sõitleb torm praegu väikest laeva, millel viibib merele kindlaks jäänud mu üksik sõber...

Kusagilt kaugelt, teisest maailmaotsast, tollelt jäiselt poolusemaalt, kuhu jäi Scott oma kaaslastega, «... to strive, to seek...,» meenuvad jälle tahtmatult sõnad jääkünka ristilt ja meie tahvli kohalt, sellelt jääkontinendilt on kodumaakillule jõudmas Andres Tarand, nendes ruumides käinu-õppinu, keda mäletan...

Lumi keerleb akende taga. Mõtte poolümin...

... Eestimaa ei lama enam ammu jääpantseri all. Juba on voolu-veed uuristanud ta näkku orgusid ja sinine jäävesi täitnud nõgusid ning lohke. Segapudruna lebab maas punakas moreen, ainult rahnudena nagu mälestus on taganenud Põhjamaa jäänud sellesse pinda... Merest kerkib aeglaselt laidusid. Nii veerohkelt voolab Emajõgi ja kaugemal kohistab Piusa.

Aga lõunakaares ümmardub Munamägi kõigist kupleist üle...

... Justkui kesköine uni...
Tõepoolest...

«... All idas kiirgas Peipsi
kui sinav lilleleht.
Peas kõrged aurumütsid,
maatuled peksid reht.
Jões elas haldjavägi,
kuldräti all magas muld
ja Väike-Munamägi
taevani purskas tuld.
Tegin silmad lahti. Puil
rippus härmauits.»

Võpatasin. Avasin silmad, poetessi vemburead imeselgesti peas. On ikka veel seesama detsembriöö ja väljas tantsib tuulega kaasa hele jõulukuulumi. Aga see... Nagu kesköögong kaikus. Näib, nagu oleks vana pirnipuu tulnud, toetunud oma oksasagaratega vastu akent. Ja koputas siis vastu ruutu. Ei, vana pirnipuu tukub edasi oma kohal nagu kõik selles sajus, selles öös.

„To strive, to seek..."

Rein Põder

Asjadele ilmuvad piirjooned.

Täna on midagi teist moodi. Viiskümmend aastat kuidagi selgepiirsel kujul. Täna kirjutame ANNO DOMINI 1969. Ja alustame Granöst, kirjutame siis August Tammekann, saame üle sõjaaastaist ja lausume Jakob Kentsi nime. Inimesed, keda enam päriselt pole. Neist kõigist on siia midagi jäänud. Kõla. Nii, nagu pole teisigi, keda me nõnda mäletame või kes on praegugi veel ligidased...

Nagu naljataks ikka kolleegidega ammendamatu Väints, kusagil nurgas poistekambas räägiks Ülo Vilt ja kateedriruumes liiguks endiselt Elmi Ilometsa tagasihoidlikkus...

... Ladeneb aega. Nagu ikka.

Igapäevane on aga, kui klõbiseb väsimatu kirjutusmasin ja hedera sirutab oma leheninakesi lae ning kõrgete akende poole. Kui ikka ja jälle vabaneb ohkega kaardipuul pruun Aafrika või Andide ahelik oma pikaks tulemägede reaks, kui Kanada tundrais sõidavad jälle inimesetud maagirongid ja kui Uraal sinus tehakse maatasa, päris peneplaanini kohe, et sellelt midagi uut võiks kõrguda.

Praegu aga tukuvad paksud atlased edasi soojas raamatukogus ja võõrkeelsed žurnaalid ning tudengitööd lebavad riiuleil. Mu enda naiivsed read nende hulgas. Alistunult on kokku seotud Põhja-Ameerika, samamoodi maailma mullad ja ka valgete laikudega Vasco da Gama aegne maailm. Kõik need maailmad ja ta osakesed. Aknalaual seisab vana gloobus, Himaalaja kohalt pisut kühmune, ookeanide üle tumedalt sinine. Kui liigutada teda, pöörleb ta kumeda võbinaga, nagu protesteerides, et tülitatakse. Teda, vanakest! Ja too mõlk, mis temasse on tekkinud, mis on olnud nii kaua, kui mäletan gloobust ennast, ka see pöörleb kaasa. Temalt, sellelt gloobuselt, ei vaadata ju, ei õpita midagi. Ta lihtsalt seisab aknalaual oma registrinumbriga, kuid rohkem vajalik, kui mõni muu tarvilik ese. Ta on sümbol.

... Anno 1969. See on täna. 1969 aastat tagasi kirjutas vanakreeka mõttehiiglane Strabon 17-köitelisele teosele pealkirjaks «GEOGRAAFIA». Me kirjutame...

Kusagilt öö piirilt tõstab juba ankru uue päeva mõte. Ja hedera, kurivaim, muudkui väänleb nagu eluvõrse kunagi...

Olnu jääb ju heietena, millegipärast on ta sõõbinud kõige tavalisemate hetkede näol, mis on kord tükk kuldset laulu nende seinte vahelt, kord hea nali või meie endi sõnad neist detsembreist, õhtuist, kui siin koos oldi...

See on hoopis väiksem mõte, mis minus tekkis. Pisut nukrust, isegi rumalavõitu lürismi on sellesse korraga valatud...

... võin siia jälle tulla ja kõik näib varemana, aga ma ei saa vist kunagi joosta sellest trepist üles, taban ennast mõttelt. Tõeliselt söösta, kui sul pole ajakriipsugi, kui värvimüts on peas tormamisest viltu vajunud ja kui sinus pakitseb korraga sada korratut, tagakihutavat mõtet.

Astun jälle allakäiku. Seisatun uuesti, haaran käsipuust...

... imelikult armsaid silmi, üht valusat naeratust tunnen ka nüüd siin trepil vastu tulevat...

... Ei, pean nüüd tõepoolest minema. Nagu rututaksid, tõukaksid mind tagant sõnad: «Kiirusta, sõbrake...!» Tunnen, et pole siiski veeranditki suutnud siit kaasa võtta, et olen lõputult kirjutanud ja reastanud vaid konspektiridu, ladestanud mingeid väärtusi, neid päriseks saamata. Ja niimoodi on vaid häbi, nagu koolilapsel, kelle tegemata koolitükid on just praegu avalikuks tulnud. Aga mida muud peaksingi tundma?

Jätame meened. Lähen, oma mõtete mõrkjast meest, kaartide värvipõllust, oma pisut sammudest fantaasia õnnelikel teil midagi kaasa saamata. Lähen ju eemale! On mul niimoodi õigus?

... Oma sammukõla trepil...

Aga kui..., kui siiski võtaks kätte, pööraks praegu kannapealt ümber ja tormaks tagasi. Rabaks vasakut kätt pimedusest uuesti ukselinki ja karjuks lävelt ühe hingetõmbega kuuvalgesse ruumi järsku sündinud ja iseendalegi ootamatu ülemeelikuse:

— «Mis sa tukud, maakera, siin unustatud pimeduses! Pöörle edasi oma koliseva telje ümber! Edasi, mõistad!» «Forward!» ütleks sulle Scott. «Fram,» lausuks Nansen. Lase edasi, sest sa jaksad küll. Viiskümmend — naljaasi sinu võimete juures! Siis läheme meiegi tunnistama 180° pöördeid. Ja siis on aastas 365 päeva ning elu kiirustab ja Inimeste Maa ootab meie väikesi samme.

ARS

Henri Matisse'i meetod ja programm

J. Olep

Kujutada nägemust. Juba Cezanne'i soov oli esitada asju endid, nii nagu nad esinesid tema tundemaailmas: ära pöörduda selle kujuteldava peeglitaolise pinna täpsest mehhaanilisest jäljendamisest, millele me tavaliselt vaatamistegevuse kaudu asju projitseerime, samuti ignoreerida ideid, kirgi või arvamusi, mis nii sageli inspireerisid maalijaid minevikus ja inspireerivad neid tänapäeval. Kujutada ainult nägemust ja selle kaudu jaatada elu. See käsitus kunstist läheb kaugemale isegi kunsti idamaisest käsitlusest, mis ikka ja jälle jääb seotuks rütmi ja harmoonia aprioorsele mõistetega. Kuid Cezanne ei olnud teoreetik; ta uuris eseme ehitust ja värvi, väsimatult, lõpmatult, hulluks tegeva visadusega, kuni ta oli kindel, et vormid ja värvid ta lõuendil kujutasid tõeliselt ta «reaalset» nägemust. See oli meetod, mis nõudis pühaku kannatust, ja kuna pühakuid on vähe isegi kunstnike hulgas, siis sel meetodil puudus väljavaade saada populaarseks. Pealegi võib süüdistada meetodit ennast, sest nägemus on hetkeline ja teda tuleb kujutada meetodiga, milles see nägemise hetkelisus on kooskõlas väljenduse spontaansusega. Sellist meetodit kasutas Henri Matisse esimesena teadlikult, ja Matisse'i meetod on olnud üheks kõige iseloomulikumaks kaasaegses kunstis. Matisse töötas kiiresti. Prantsuse kunstiteadlane J. E. Blanche on kirjeldanud ta tööviisi järgmiselt: «Matisse väljus oma tööriistadega kohe pärast hommikueinet. Ta otsis motiivi, püstitas raami. Keskpäevaks ta oli kas lõpetanud maali ja kirjutanud sellele alla oma nime, või, pidades tööd ebaõnnestunuks, otsustas teha järgmisel päeval uue...» Matisse ise on selgitanud oma maalimise põhimõtteid korduvalt. Tooksin siin neist ühe: «Väljendusrikkust ma ei leia kires, mis hõõgub näost või mis on tehtud nähtavaks maalitava isiku žestide läbi. Seda kõike täidab mu pildi kogu dispositsioon — koht, mida täidavad figuurid, tühi ruum nende ümber, proportsioonid — iga asi mängib oma osa. Kompositsioon on oskus paigutada dekoratiivselt neid mitmesuguseid elemente, mida maalija tarvitab oma tunnete väljendamiseks. Iga üksik osa on pildis nähtav ja asetseb kohal, kas peamisel või kõrvalisel, mis talle kõige paremini sobib. Iga asi, mil pole pildis otstarvet, on seetõttu kahjulik. Kunstiteos eeldab kõigi asjade harmooniat üheskoos: iga ülearune üksikasi täidab vaatleja mõtteis mõne teise olulise üksikasja koha.»

See oli kirjutatud aastal 1908, ja on tähelepanuväärt, et ta ei loobunud sellest kontseptsioonist elu lõpuni. Tähelepanuväärne selle poolest, et enamik kunstikriitikuid Matisse'i eluajal jaatasid küll tema värvi võlu ja jõudu, selle elavust ja nõudlikkust, ta kompositsiooni imevääarset tehnikat, kuid et piirata seda kiitust, lisasid: aga see on ainult dekoratsioon, see on petlik, uimastav, meeleline ja meeldiv nagu hea plakat, kuid mitte rohkem, Need arvustajad leidsid, et isegi ta portreed on ikkagi vaid lillekimbud, paelte ja riide mustrid, mis osutavad peent maitset ja on korraldatud efektselt, kuid kus puudub vaimsus, humaansus, elu kriitika. H. Read on Matisse'i kaitses väitnud, et ükski maalikunsti definitsioon, millesse ei mahutata vormi mõistet, ei või kaua püsida tarvitusel. Ei ole ühtki vormimoonutust, mida teosele omistatav funktsioon ei suudaks õigustada. Küsimus näib olevat pigem selles, kas üks või teine funktsioon, mida vastav teos peab täitma, kuulub kunsti valdkonda. Matisse'i puhul ei lohiks meil aga kahtlust olla; ta teostes puuduvad küll keerulised süžeed, psühholoogilisus ja elu kriitika — kuid kui palju elu jaatust! Ja kas ei olegi see raskeim tee, mida kunstnik võib valida? Kunstiteadlane Evi Pihlak on kirjutanud antud probleemist järgmiselt: «Kes ei tahaks siis end maailmas hästi tunda ja elust ja loodusest ammendada harmoonilist õnnetunnet, kui see on võimalik. Paljud kunstnikud on sellest tuntud tõest ka oma loomingus juhenduda püüdnud, kuid resultaadid pole kaugeltki mitte alati positiivsed olnud. Millegipärast õnnestusid juba Dantel «Jumalikus komöödias» põrgunägemused ilmekamalt kui taevaliku õndsuse kujutamine. Positiivset programmi kunstis on alati ähvardanud tühjalt ilutsemine, emotsionaalne ühekülgsus ja magusus, jõuline eneseväljendus selles suunas on alati osutunud küllaltki raskeks.»

Võib öelda, et Matisse'il on «positiivne programm» õnnestunud. Ja seda põhiliselt tänu värvile. Värvid on Matisse'i töödes nii puhtad, nii hõiskavad ja võidutsevad, nagu ei kunagi varem. Muidugi, selline koloriidi rõhutamine ei olnud Matisse'i avastus. Juba Van Gogh'i ja Gaugin'i loomingus omandas koloriit teisi väljendusvahendeid varjutava koha. Kuid Matisse lähenes probleemile sõjakamalt ja sirgjoonelisemalt. Van Gogh'i värvid olid kunstniku hingeliste tragöödijate ja hämmelduste kajastuseks lõuendil, Gaugin'i omad aga pidid väljendama autori janu kõige salapärase ja eksootilise järele. Kuid Matisse'i huvitas värv eelkõige kui täiesti iseseisev väljendusvahend. Kahtlemata tõi ta nii kaasaegsesse Euroopa kunsti värviharmooniaid, mis põlvnevad idamaade kunstist.

Ta tööde ainestik on tavaline prantsuse kunstis: Pariisi vaated, portreed, aktid, natüürmordid, Maroko ja Alžeeria motiivid. Kuid väljunud Matisse'i käe alt, omandasid need tavalised motiivid sellise värvikülluse, mille ees kahvatusid Van Gogh'i maastike palavikuline erksus ja Gaugin'i tööde eksootiline värvikus.

Sada aastat on möödunud Matisse'i sünnist, viisteist — tema surmast. Ajaline distants annab õiguse hinnanguks. Minevikku on läinud ajad, millal kunstnikku süüdistati hedonismis, kunsti labastamises; kadunud on arvamused, et ta oma loominguga lihtsalt irvitas ajastu suurte tragöödiate üle, millede olemasolu paljude kritiseerijate arvates pidigi kinnitama meie elu ülevust. Matisse elas tõepoolest epohhil, millal kogu inimkond elas üle rea suuri ja sügavaid tragöödiaid. Esimene ja Teine maailmasõda, okupeeritud Prantsusmaa — need sündmused ei möödunud Matisse'ist valutult. Kuid ta võitles valuga oma hinges, nagu võideldakse parandamatu haiguse või saabuva vanadusega. Meenuvad M. Sembat' sõnad, keda Matisse pidas oma parimaks kriitikaks. «Matisse hoiab oma valu endale. Ta ei määri isiklikke kannatusi ja pessimismi teistele kaela, inimestele kingib ta ainult harmooniat.»

(Algus «TRÜ» nr. 38 ja 39)

Mehed

Kuul

A. Tammert	18.12
K. Metsur	16.01
O. Raudsepp	15.31
T. Matjus	15.09
R. Aun	14.98

Ketas

K. Metsur	54.06
A. Tammert	49.90
R. Aun	49.48
A. Eller	41.66
J. Hünerson	41.60

Oda

M. Paama	79.90
T. Savi	76.14
A. Varusk	74.20
J. Rumma	70.64
R. Aun	69.89

Vasar

T. Lehto	59.18
T. Martšenkov	57.62
V. Kukk	57.48
O. Raudsepp	55.82
K. Metsur	51.60

Naised

Kuul

R. Kivivare	12.57
S. Saar	11.30
I. Proos	11.10
S. Ruttu	10.83
M. Schura	10.73

Ketas

I. Proos	40.40
R. Kivivare	38.40
E. Kerves	38.20
O. Mehik	36.58
M. Schura	35.34

Pikad odakaared tartlastele meeldivad. Tänavu puurisid kahe mehe odad esmakordselt märke teisel pool 70 meetrit. Jaan Rummal õnnestus see suvel, Are Varusk vastas samaga septembrikuus soomlastega rinda pistes. Bioloogia-Geograafiateaduskonna üliõpilase Are Varuski vise oli teatud mõttes üllatusekski, oli ta ju pikemat aega visanud 66—69 meetri piires. Nagu hiljem odameestelt kuulsin, soovitatud Arel viimane samm kiiremini teha soomlaste eeskujul. Arel tuligi see särtsakalt välja ja veidi hiljem pidi Toomas Savi tunnistama: «Oma poisile küll kaotada ei lootnud!» Are aga tõusis Eesti kõigi aegade kuuendaks piigimeheks. Ees on üle 80 meetri heitnud Mart Paama, Charles Vallmann ja Toomas Savi, kunagine kuulsus Gustav Sule ning praegune konkurent Vambola Poljakov. Pikki odakaari tegid veel Boriss Tolmatšov (68.76) ja Helmuth Sulsenberg (66.92).

Naiste heitealad jäid nõrgaks. Ülikooli au hakkas kaitsma Reet Kivivare, kes on ka kõikidel heitealadel tubli. Kettaheites astus sammu edasi Ivi Proos, sest eelmisel hooajal jäi tal märk maha 37 meetril.

Mehed

Kümnevõistlus

R. Aun	7659
B. Tolmatšov	7532
A. Eller	7437
H. Sildoja	6857
R. Tõru	6816

Naised

Viievõistlus

L. Kana	3816

Spordikuninganna KERGEJÕUSTIK

Oda

R. Kivivare	42.66
I. Lints	37.94
O. Strugova	37.74
S. Saar	36.96
K. Rikk	34.94

Mitmeid kordi hooaja vältel tõmmati paralleele meie Aleksander Tammerti ja tema sakslasest eakaaslase Hans-Peter Giesi vahele. Ikka ja jälle meenutati, et mõned aastad tagasi meie Tammert võitis sakslast. See kõlas etteheitena, sest Hans-Peterist on vahepeal saanud Euroopa rekordi omanik, meie mehe areng on olnud aga tunduvalt aeglasem.

Üks põhjusi, miks sakslane oma arengus suurte sammudega edasi astus, oli konkurents. Sakslasel olid kõvad ja staažikad vastased kodunt võtta, meie Tammertil oleks tulnud neid aga väljastpoolt otsima minna; Saksa DV-s ületasid peale Hans-Peter Giesi, kelle rekordit märgib 20.64, veel neli meest 20 meetrit, samal ajal maadlesid meie vabariigi paremad 16 meetriga; sakslastel otsustas esikoha saatuse hetke vorm: mehed maitsesid võidurõõmu vaheldumisi, meie paremal seevastu ei tulnud võiduks pingutada. Alles sügisel, kui põlevkivirajooni mees Ando Rekkor raudmuna 18 meetri suunas saatis, elustus ka Aleksander Tammert. Veel kord leidis kinnitust konkurentsi tähtsus spordis. Tõsi, et Eestimaad ei saa suuruselt võrrelda Saksamaaga, et mehigi tuleb ja jääb kuulitõukeringi vähem, et konkurentsi kunstlikult ei tekita. Kuid see polegi peamine. Rõõmu teeb hoopis asjaolu, et mõlemal maal on sport au sees ja massiliselt harrastatav.

Vasaraheitjatel üksinduspробleemi ei ole, ühtlane nelik võistleb sageli ja edukalt. Nende areng oli ootuspärane.

	1968	1969
T. Lehto	54.84	59.18
T. Martšenkov	55.28	57.62
V. Kukk	53.76	57.48
O. Raudsepp	53.20	55.82

Vasaraheitjate hooaeg on pikk. Siis, kui teistel käib sisevõistluste periood, keerutavad nemad lumises ringis. Sügisel on just vasaraheitjad need, kes hooajale punkti panevad. Tänavugi realiseerisid mehed oma vormi veel oktoobri viimastel päevadel. Ja edukalt! Hooaja esimesel poolel oli veidi kindlam Vello Kukk, kuid sügisilmad sobisid paremini Tõnu Lehtole. Toivo Martšenkov ja Olev Raudsepp olid samuti igal ajal valmis esikoha eest heitlema. Tore nelik see vasarameeste nelik!

H. Juhandi 3594
H. Mölder 3301
E. Randnurm 3210
O. Mehik 3133

Kümnevõistlus on eestlastel ikka trumpalaks olnud; on saavutatud suuri võite, toredaid rekordeid, peetud olümpialahinguidki. Punktitabelite vananemine ja uuendamine pole kõigutanud eestlaste positsioone, viimastel aastatel on kordaminekuid märksa rohkemgi olnud. TRÜ sportlaste osa pole selles suguqi väike. Boriss Tolmatšov on tõusnud Liidu paremikku. Aalo Eller on tuntud tugeva võistlejahingega sportlasena, kes võistkondlikel võistlustel kaasvõistlejaid kunagi hätta ei jäta. Tänavu kasvas Aalo punktide summa 109 võrra. Meeldivalt esines alles juunioride klassi kuulunud Heino Sildoja. 1968. aasta lõpetas Heino 5897 punktiga. Seega kümne alaga peaaegu 1000 punkti juurde!

Saarlased käisid käsikäes. Rein Tõru kogus 380 punkti rohkem kui mullu. Jaan Tiitsaar lisas 378 punkti ja nüüd on tal neid kokku 6384.

Naiste viievõistlus on tänu 100 m tõkkejooksu sissetoomisele uus ala. Ludviine Kanale ja Heli Juhandile näib see sobivat, liiatigi veel nüüd, mil vabariigis nais-kümnevõistlejad passiivseks on jäänud.

*

Kergejõustiklastel on sisevõistluste hooajani jäänud vaid mõned päevad. Ta algab, täis ootusi-lootusi, kooskõlas sportlase loomusega: võita end ja võita teisi, koostöös treeneriga pakkuda kevad-suvi-sügistes staadioniheitlustes endale rahuldust ja pealtvaatajale elamusi.

(Lõpp)

U. ESLON

Uut teatmekirjandust Toome raamatukogus

1. Сводный каталог зарубежной литературы по естественным и техническим наукам, сельскому хозяйству и медицине, поступившей в библиотеки и органы научно-технической информации СССР. Вып. 1. М., 1969, 324 с.

2. Экономика и организация научно-исследовательской работы. Рекомендательный указатель литературы. М., 1969, 108 с.

Jorge Guillen
FEDERICO GARCIA LORCA

Mälestades ühtlasi Miguel Hernándezit

I

Üks ümin läbistab vaikust,
voolates katkemata
lättena, mis koidab kaljude kohal,
kumana vahu kohal.
Kas kõhkleb kesk vett üks pilk?
Kiirgus on võtmas piirdeid,
nagu oleks sädelevast vaimust
saamaski laul,
mis ütleb . . .
ütleb: elu.
Ei muud.
Ilmingute
sissetung rõhub meid, tõstab meid,
ei joovasta meid, vaid veenab
ja kisub meid õhku-valgusse. Võtab võimust
ülim, vaieldamatu alastus.
Puhkeb selgus,
selgus, mis on inimlik
vallutavas valguses,
ligineb kujuna,
rühina keel,
looja võidukäik,
ja tondi näol, ingli näol, muusa näol
viirastava säraga
juhatab täiusse
inimese inimlikkuse.

II

Inimene teab seda, mis tundmatu puule,
seda, mida meri ükskõikselt vaatleb.
Läbi juhusliku pimestuse
äkitselt avaneb . . .
Mis siis avaneb?
Elu kannul käib surm:
kõigutamatu, ravimatu tagajärg.

Vaadake eesõigustatut.
Kas vabalt ja nautides
ammutab ta valguse õnne?
Praegu langeb ta
pimeda kiirituse all.
Valu, hirm, ärevus aina valvel.

Selle julma päikese varjus,
rõhutud lõunatundide
tinasest rahust,
kuulutavad lubjatud seinad
kaktuste ja oliivipuude vahel
ülekohut ja roima.
Oh, kuidas hukuähvardus
on vägisi
tõukamas voolavat verd
sinna, kus ootel nuga,
kättemaks, viha.

Vaadake teda hoolega. Tema teab kõige
paremini
üliverevat tulevikku.

III

Mustunud põllud,
taeva kõrbed valguseta,
madalad jõud on jaol,
ujutavad üle selle kaose,
mis pole olemiseks valmis.
Kaos: ainult meretäis
okset. Viha
otsib põhjendust, meeletust leiab.
Kooljad ekslevad vaikuses,
vaikuses laskude vahel.
Hauakivideta kalmud.

Kas peab hukkuma parim?

Üks särahtus,
mille jumaldamine on õige:
see on ülim. Hukk on ees.

Ei ole.
Ei!
Ei!
Olid silmad, mis nägid. Hukku.

Jahmatus paneb
maailma tarduma kauaks.
Meeleheide
ei leia veel pisaraid.
Salakaaslaseks
nähtamatu tähine hulk.

Südamed üksühest kauged
liidavad oma raevu.
Keda ei hõlma üldine lein?
Ei jätku pisaraid
kõigile hukkunuile,
maetuile, matmatuile.

Loomine on hävitamine.

Kõige sõnakamgi on jäänud vait.
Surematu meis, ise surnud.
Oliivipuis ei sahise nukraid iile.
Tuul heidab meelt koolja kohal.
Inimene heidab meelt koolja kõrval.

Hispaania keelest A. KAALEP

Üliõpilane...

(Algus 2. lk.)

TULEVASED TEADLASED. Tõsise ellusuhtumisega üliõpilased, kes pühendavad kogu oma tähelepanu õppetööle, eesmärgiga omandada võimalikult kiiresti doktorikraad ja hakata tegelema uurimistööga. Ühiskondlik-poliitilisest tegevusest huvituvad ning osalevad. Poliitiliste veendumuste poolest vasakpoolsed. Ellusuhtumiselt väga kindlameelsed ning sirgjoonelised. Pärit intelligentsi hulgast. 20% üliõpilastest.

MÕTLEJAD. Mitmekülgsete huvidega noored. Huvituvad paljudest ideedest korraga, selle poolest erinevad eelmisest grupist, kes enamasti kontsentreeruvad ühele kindlale erialale (ja ideele). «Mõtlejad» tunnevad suurt poolehoidu nende probleemide vastu, millega tegelevad paljud targad inimesed maailmas. Kui «tulevased teadlased» lähenevad kõigele teaduslikelt positsioonidelt, siis «mõtlejad» otsivad tõde n.-ö. inimese hinge ja vaimu kaasabil. Liberaalsete vaadetega individualistid, kellele igasugused emotsioonid on võõrad. Omavad sageli head esteetilist maitset ning on edukad ülddistsipliinide õppimisel. Pärit intelligentsi hulgast. 10% üliõpilastest.

VASAKPOOLSED RADIKAALID. Poliitiliselt väga aktiivsed, võtavad osa mitmete organisatsioonide tegevusest, demonstratsioonidest ja esinemistest, olgu need siis sisult poliitilise, majandusliku või kultuurilise kallakuga. Enamasti aineliselt hästi kindlustatud liberaalide lapsed. Õpivad parimates kolledžites ning ülikoolides. Ei muretse oma karjääri pärast. Tegelevad põhjalikult humanitaarsete distsipliinidega. Sellele grupile on iseloomulikuks omaduseks kõrge emotsionaalsus, nad on kiiresti valmis sõnadelt tegudele üle minema. Moodustavad umbes 2% üliõpilastest.

HIPID on kõige enam võõrdunud grupiks, kes ei võta vastu ameerika elulaadi. Avaldavad ühiskonnale protesti oma välimusega (pikad juuksed jne.). Organiseeritud poliitilisele tegevusele eelistavad radikaalsete reformide nõudmist. Apoliitilised. Hoiduvad omavahel tunduvalt rohkem kokku, kui teiste eespool nimetatud gruppide esindajad. 3% üliõpilastest.

Tervikuna on üliõpilaste poliitiline aktiivsus 60-ndatel aastatel, võrreldes varasema ajaga, mitmekordselt kasvanud. Ameerika sotsioloogid seletavad seda esmalt kolledžite ning ülikoolide, samuti ka üliõpilaste arvu kasvuga. Üha rohkem on neid üliõpilasi, kes teadlikult väljendavad oma poliitilist protesti ühiskonna nähtuste vastu. Teiseks. Tänu televisioonile on loodud võimalused tuhandete üliõpilaste koondamiseks ühel ja samal ajal (tavaline teade üliõpilaste väljaastumisest ühes või teises ülikoolis annab ju hulgaliselt informatsiooni). Kolmandaks. Ameerika teadlaste arvates astub ülikooli praegu palju selliseid noori, kes on pärit materiaalselt hästi kindlustatud perekondadest. Niisugused noored on vaadetelt ning suhtumiselt küllalt vabameelsed ning enesekindlad, huvituvad aktiivselt ühiskonna elust. Neljandaks. On teravnenud kodanliku ühiskonna vastuolud, mis annavad alust suuremale rahulolematusele.

Üliõpilasnoorsugu on tihtipeale küll haaratud rahutustest, kuid sageli ei osata püstitada kindlat eesmärki ning leida õiget taktikat oma mõtete elluviimiseks. Nõnda omandavad rahutused sageli n.-ö. eksperimentaalse iseloomu.

Mida siiski taotleb eesrindlikum osa Ameerika üliõpilastest? Nad igatsevad elada ühiskonnas, kus nad võiksid tunda end üksteisele lähedastena; ühiskonnas, kus oleks tagatud sotsiaalne heaolu kõigile, kus valitseks õiglus ning üllus inimestevahelistes suhetes, kus elataks humanistlikest printsiipidest lähtudes. Nad leiavad, et neil kui tänastel üliõpilastel ja tulevastel spetsialistidel ning ühiskonnategelastel lasub vastutus parema ning humaansema olukorra saavutamise eest. Ning kasvab nende üliõpilaste hulk, kes säärase ühiskonna teoreetilise põhialusena näevad marksistlikku õpetust.

S. ENDRE

Toimetuse postist

Uue aasta teisel pühal (2. jaan. 1970) ülikooli peahoone juurde jõudnud, nägin, et üks ülikooli peahoone akendest oli puruks löödud.

Kas juhtus õnnetus, näiteks võis kojamees lund kühveldades puudutada labidaga kogemata akent? Ei saa olla, sest kogemata on ju võimatu ühel hoobil ära lõhkuda 6 välimise ja 6 sisemise akna ruutu.

Nähtavasti on siin tegemist sihipärase tegevusega, ettekavatsetud või ettekavatsemata lõhkumisega. Huvitav, millisel eesmärgil see sündis? Kas aken jäi juhuslikult, käte sügelemise momendil ette või tuli tahtmine uusaasta ööl ka «pauku» teha? Ja kes võis lõhkuja olla? Sülelapsed, vanemad täie mõistusega inimesed ja ka ülikoolilinna noored peaksid vist välja jääma, aga ebanormaalsed on ju pideva valve all spetsiaalsetes ravilates ja mujal?

Oleks väga kurb, kui niisuguse lõhkumiskirega inimene peaks ise ülikoolis õppima ja veel kurvem oleks, kui meie — ülikooli pedagoogid ei avastaks niisuguseid õigel ajal ja annaksime neile «kõrgema hariduse» (diplomi).

E. PEETS

P. S. Avaldan tänu vanemtöödejuhataja jaoskonna klaasijale Paul Jaagundile, kes väga vastutulelikult leidis aega oma põhitöö kõrvalt avarii likvideerimiseks ja kelle töö on tihti samal põhjusel häiritud olnud.

Südamlik kaastunne Mall Jõele ema
Salme Jõe
kaotuse puhul.
Soome-ugri keelte kateedri kollektiiv

Kaastunne Mall Jõele
ema
surma puhul.
Eesti filoloogia V kursus

TOIMETAJA J. PEEGEL

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет»), г. Тарту Эстонской ССР. Орган Тартуского государственного университета. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbri hind 2 kop. Tell. nr. 69. MB 00308.

AR Fr. R. Kreutzwaldi nim. ENSV Riiklik Raamatukogu

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riiklik Ülikool

TARTU RIIKLIKU ÜLIKOOLI PARTEIKOMITEE, REKTORAADI, KOMSOMOLIKOMITEE JA AMETIÜHINGUKOMITEE HÄÄLEKANDJA

Nr. 2. Reedel, 23. jaanuaril, 1970. XXIV aastakäik

Sellest kõige valusamast — ehitusprobleemidest

EKP TRÜ Komitees

Komitee viimastel koosolekutel kõnes olnud probleemidest oli kindlasti üheks kaalukamaks ülikooli väljaehitamisega seoses olevate küsimuste arutamine. Kuulati ära halduprorektor A. Uibokannu informatsioon, millest selgus, et

* arvutuskeskuse ehitamise 1969. a. rahaline plaan on ületatud, kuid objekti etapiline valmimise plaan ei ole täidetud;
* pooljuhtide laboratooriumi rahaline plaan on täidetud 2/3 ulatuses; puitkilpelamute osas aga on plaan ületatud.

Kokku on tehtud töid 120 000 rubla eest — üle kahe korra rohkem kui eelmisel aastal.

Tänavu algab

* uue ühiselamu ehitus;
* füüsikakorpuse ehitamine (finantseeritud 400 000 rubla ulatuses).

Teadusliku raamatukogu uue hoone projekteerimise ja ehitamise alustamise asjas pole ikka veel täit selgust.

Ülikooli ehitusjaoskond pole võimeline sel aastal alustama vivaariumi ehitamist.

Pärast arutelu vastuvõetud otsuses palutakse rektoraati moodustada koos parteikomiteega ülikooli väljaehitamist planeeriv ja suunav komisjon, kes hiljemalt 10. veebr. määraks kindlaks ülikooli ehitusjaoskonna poolt tehtavate tööde järjekorra. Ühtlasi peeti soovitavaks, et rektoraat taotleks võimalust ehitatavate uute hoonete ehitusdirektsiooni loomiseks.

EKP Keskkomitee ja ENSV Ministrite Nõukogu poole otsustati pöörduda palvega otsustada kõige lähemal ajal raamatukoguhoone projekteerimise ja ehitamisega seotud põhimõttelised küsimused, samuti läbi arutada ning otsustada Tartu ehitusvõimsuste suurendamise küsimus. Paluti otsustada Arsti teaduskonna ehituskompleksi finantseerimine.

ELKNÜ TRÜ komiteed kohustati läbi arutama TRÜ üliõpilaste ja EÜE brigaadi rakendamise võimalused ülikooli ehitustel. Rektoraati paluti koostada plaan ruumide otstarbekamaks kasutamiseks lähemate aastate jaoks, sest praegu on meil faktiliselt avariiolukord.

Komsomoli linnakomitees

ELKNÜ Tartu Linnakomitee II pleenumil 14. jaanuaril olid arutamisel järgmised küsimused:

1) vastavalt ELKNÜ Keskkomitee sekretäri S. Villo ettekandele «ELKNÜ Tartu linnaorganisatsiooni ülesannetest ÜLKNÜ Keskkomitee VIII pleenumi otsuste täitmisel» ja sõnavõttudele võeti vastu otsus ELKNÜ Tartu linnaorganisatsiooni ülesannetest ÜLKNÜ Keskkomitee VIII pleenumi otsuste täitmisel;

2) kinnitati ELKNÜ Tartu Linnakomitee statistiline aruanne;

3) võeti vastu ELKNÜ Tartu linnaorganisatsiooni XVII konverentsil tehtud kriitiliste märkuste ja ettepanekute realiseerimise plaan;

4) kinnitati ELKNÜ Tartu Linnakomitee perspektiivtööplaan 1970. a. I poolaastaks;

5) informatsioon linna- ja rajoonikomitee liikme õigustest ja kohustustest;

6) ELKNÜ Tartu Linnakomitee liikmed ja liikmekandidaadid jaotati 7 töökomisjoni.

TRÜ esindajad on järgmistes komisjonides:

ideoloogiakomisjonis Jaak Allik, Paul Kenkmann, Märt Kubo, Avo Omann, Eimar Rahumaa;

kultuurmassilise töö komisjonis Rein Tenson, Toivo Kuldsepp;

koolikomisjonis Laur Karu, Siim Kallas;

noorte spetsialistide ja teadlaste komisjonis Jaak Kaarma, Peeter Vihalemm;

sõjalis-patriootilise kasvatustöö komisjonis Svetlana Litvinenko;

üldorgtöö komisjonis Jaak Viller.

Komsomoliprožektoris TRÜ esindajat ei ole.

Hannes Aarma on ELKNÜ Tartu linnaorganisatsiooni esindajaks Tartu Linna TSN Täitevkomitees.

7) Kinnitati linnakomitee osakondade juhatajad.

Tutvustame komsomolijuhte

Selleks, et tutvustada TRÜ komsomolijuhte laiemale lugejaskonnale, pöördus ajalehe «Tartu Riiklik Ülikool» toimetus ELKNÜ TRÜ komitee sekretäri L. Karu poole. Alljärgnevalt vastab ta samadele küsimustele, mida on kasutatud intervjuus TPI komsomolikomitee sekretäri K. Kasikoviga, vt. «TRÜ» nr. 38, 12. dets. 1969, «Meil on külas». Järgnevates ajalehe numbrites püüaksime tutvustada TRÜ komsomolikomitee sekretariaadi teisi liikmeid.

*

LAUR KARU

Esmalt ehk kirjeldaksite lühidalt oma senist elukäiku ja komsomolitegevust?

Sündinud 1942. a. Tartus, lõpetasin 1960. a. Tartu I Keskkooli, 1966. a. TRÜ Arstiteaduskonna kiitusega, teinud kaks auhinnatööd neurofarmakoloogia alal, milledest üks (koostöös A. Arakuga) sai üleliidulise medali 1966. aastal. Komsomolis 1959. a., NLKP liige 1966. aastast. Ülikoolis olin komsomolitegevuses — Arstiteaduskonna sekretär 1963/64. a., TRÜ komitee büroo liige ja sekretäri asetäitja 1965/66. a., ELKNÜ Tartu Linnakomitee liige alates 1965. a., büroo liige alates 1966. a., linnakomitee mittekoosseisuline sekretär 1967. a. Eesti NSV Noorte Teadlaste Nõukogu aseesimees alates 1968. aastast ja TRÜ farmakoloogia-aspirant aastast 1967. Aspirantuur katkestati üheks aastaks käesoleva aasta oktoobris.

Järgnevalt küsimused-vastused.

Miks eelistate komsomolitööd tööle erialal?

Ilmselt pole otse selline küsimuse asetus õigustatud. On ju selge et kolmanda aspirantuuriaasta alguses vahetada eriala kasvõi üheks aastaks komsomolitöö vastu pole ei hinge- ega ka meelepärane. Kahtlemata on töö aspirantuuris siiski selgem ja ka lihtsam kui olla TRÜ komsomolisekretär aastal 1969. Kuid inimesel tuleb oma lemmiktegevus kõrvale jätta või vähemalt tagaplaanile suruda, kui ühiskond ja organisatsioon esitavad nõude töötada teatud aja ühiskonnale vajalikumal kohal. Nii oli ka seekord. Olen seisukohal, et ka taolisel juhul tuleb sellesse tegevusse uuesti sedavõrd sisse elada, et ta muutuks hüvitavaks nii endale kui ka organisatsioonile, keda tuleb juhtida, sest ainult sel juhul suudab inimene anda seda, milleks ta on võimeline.

Milles näete peamist raskust TRÜ komsomolitöös praegusel perioodil?

Peatuksin mõnedel objektiivset ja subjektiivset laadi raskustel. Et mul on viimase 8 aasta jooksul olnud TRÜ komsomoliorganisatsiooniga pidev kontakt, siis probleem — MIDA teha, eriti koos praeguse võimeka aktiiviga, erilist peavalu ei valmistanud. Paberil ja laua taga on see elu üldse lihtsam..., plaanide elluviimine on igal juhul tõsine tegevus ja kuivõrd see õnnestub, pole mõni kuu pärast ametisse astumist veel üldse selge.

Meil on praegu periood, kus tegevussuunad laiuti on välja kujunenud, kuid kõigil aladel pole me veel saavutanud vajalikku sügavust. Tänavu uusi suundi juurde ei tule, ennem vastupidi. Katsume oma tegevusega võimalikult paljudele inimestele anda võimalust oma võimeid ka poliitilise ja organisatsioonilise tegevuse alal välja arendada. Läbi aastate oleme saavutanud küll seda, et üliõpilased oskavad juba hinnata teiste tehtud poliitikat ja veidi ka mõelda sotsiaalsest küljest nähtuste üle, kuid endiselt ei osata enda tehtud või tegemata jäänud tegevusele poliitilist tähendust anda, seostatakse poliitiline tegevus ainult otsese tegevuse, tihti jõupoliitika mõistega.

Paljudel nagu ei teki probleemi: kui me nii teeme, siis mis on selle eesmärgid ja tagajärjed nii oma kursusele, teaduskonnale kui ka ülikoolile? Seostatakse kogu tegevus ainult isikliku meeldivuse või ebameeldivusega. Need põhimõtted on ajalooliselt teada anarhismi põhiteesidena ja nende kasutamisest ja selle tulemustest räägib aastakümnete praktika...

Oleme kaugel mõttest, et TRÜ komsomolikomitee suudab OTSE tegelda iga üliõpilasega individuaalselt. Ilmselt on see vale ettekujutus, kui osakondade-kursuste bürood ja aktiiv ei tööta. Katsume saavutada, et iga teaduskond-osakond oleks omanäoline, et nii nende poliitilisel tegevusel, omavalitsusel kui ka traditsioonidel oleks oma osakonna-kursuse hõng. See on eelduseks, et rohkem üliõpilasi hakkab osakonna komsomolitegevuse vastu tõsist huvi tundma, ja siis on võimalik ka iga inimeseni jõuda. Seega katsume igati stimuleerida osakondade (raviosakonna kursuste) tööd ja viia töö raskuspunkt sinna.

Subjektiivset laadi raskuseks minule on asjaolu, et mitmel põhjusel katkes tänavu sügisel TRÜ komsomolikomitee sekretäride loogiline järgnevus (s. t. järgmine sekretär kasvas välja eelmisest sekretariaadist või büroost). Sekretäri toomine väljastpoolt endist komiteed, olgugi partei- ja komsomolikomitee ühisel otsusel, tekitab teatud võõrastustunde osa üliõpilaste hulgas. Aktiiviga, kellega tihedamalt kokku puutume, leidsime ruttu ühise keele. Inimestel, kellega kokku ei puutu või puutun vähem, võib see tunne kesta veel tükk aega.

Kuidas hindate oma eelkäijate tööd? Millised peamised vajakajäämised tuleb Teil tasa teha?

Ilmselt on mõeldud siin eelmise komitee sekretäre. Siin on mustvalget hinnangut raske anda, sest tegevus oli väga mitmetahuline. Hindan nende entusiasmi, tegevust ja saavutusi kõrgelt. Võimalik, et liialt suure tegevusraadiuse tõttu tegid nad mõne vea rohkem kui seda tehakse «vaikses vees» ja jätsid mõne asja kahe silma vahele, kuid nende tegevus oli intensiivne ja küllalt kõrge efektiivsusega. Nende saavutusteks loen humanitaarala üliõpilaste kaasatõmbamist ja loomingulise intelligentsiga sisulise sideme loomist, komitee ümber suure hulga inimeste koondamist, kes on huvitatud komsomolitööst, oskavad näha probleeme. Nende ajal süvenes sisuliste liidrite formaalsete liidrite kohtadele asumise protsess, seetõttu kujunes ja koondus võimekas ja tark kollektiiv, mis igas töös on põhiline.

Miinuseks pean mõnd lõpuni läbimõtlemata kirjutist ja esinemist, võimalik, et ka kohati liigset hooguminekut. Laia tegevusringi ja humanitaarettevalmistuse tõttu jäi side reaalala üliõpilastega pinnapealseks.

Iga järgmine komitee peab oma praktilise tegevuse korraldama konkreetsetest olukordadest ja kaadrist lähtudes — seetõttu on tegevus igal aastal veidi erinev ja omanäoline. Tuleb eelmise komitee tegevusest võtta see hea, mis on tehtud, mitte aga asuda põhitegevusena eelmiste tegevuste lõhkumisele. Pöörame tänavu põhitähelepanu olukorra analüüsimisele ülikooli sees ja sellele vastavale tegevusele. Igal juhul oleme tänulikud kõigile eelnevatele komsomolipõlvkondadele, ilma kelleta poleks võimalik komsomolitöö praegune tase ülikoolis.

Kas midagi on muutunud üliõpilaselus ja üliõpilaste maailmamõistmises võrreldes selle ajaga, kui teie astusite ülikooli?

Tol ajal kritiseeriti üliõpilasi selle eest, et nad midagi ei tee, ei oska nalja teha ja naerda. Nüüd kritiseeritakse selle eest, et nad liiga palju teevad, igale poole oma nina topivad, et nad liiga palju naeravad ja naljatavad. Seega olukord on muutunud, ja küllap vist palju paremaks.

Mida arvate teiste vabariigi kõrgemate koolide ja TRÜ vahelistest sidemetest? Kas ja kuidas neid tugevdada?

Sidemete vajalikkust pole ilmselt tarvis täiendavalt selgitada. Nad on olemas EÜE ja teistelt aladelt, mida näitab 600 Tallinna tudengi vastuvõtmine Tartu üliõpilaspäevadel sama arvu TRÜ tudengite poolt. Seega stiihiline kontakt on olemas. Tugevdada tuleks sidemeid komsomoliorganisatsioonide vahel. Peaksime edaspidi kokku saama mitte ainult sekretäride, vaid laiemate aktiivide vahel, sest kirjasõnaline side ei asenda kunagi individuaalset.

Mida arvate habemest ja pikkadest juustest?

Kui nad on ainsad isiksuse iseloomustajad, siis ei arva ma neist rohkem kui teatrirekvisiitidest. Üldiselt olen seisukohal, et inimese üle tuleb otsustada tema tegude, mitte aga juuste pikkuse järgi. Hästi korraldatud pikk soeng ja habe (ma pean silmas nende koosesinemise võimalust), tõstab mõnegi inimese väljanägemise soliidsust. Ei saa samastada üliõpilaste ja kesklinna seltskonna pikki juukseid ja ei saa kõiki asju teha ka vastupidi viimastele, sest kesklinna nurgapealsed kannavad pükse ja mantleid ka...

Analüüsida tuleks eelkõige seda, mille (kelle) küljes on pikad juuksed, ja mida inimene teeb.

Kuidas suhtute ülemustesse?

Nii hästi kui võimalik, nii halvasti kui vajalik.

Milliseid perioodilisi väljaandeid hindate?

Loen, või õigemini katsun kursis olla, mõnekümne erialase ajakirjaga. Vabariigist «Edasi», «Sirp ja Vasar», «Noorus», «Horisont», üliõpilasprobleeme on hakanud asjalikumalt käsitlema ka «Noorte Hääl».

Kas komsomolitöötajal on isiklik elu?

Praegu veel pole. Praegune töö viib paratamatult isiklikust elust ja perekonnast võõrdumisele. Ilmselt on vajalik, et üritustele, kus see on võimalik, tuleksid inimesed koos abikaasadega, sest muidu jääb perekonnale õigustamatu tühkatriinu roll. Üldse on komsomolitöötaja elu ja isiklik elu veidi nukravõitu. Kui kedagi on kuhugi vaja, siis otsitakse ta kasvõi aspirantuurist välja; kui tema aeg on täis, siis on uppuja päästmine uppuja enda asi. Olen oma eelkäijate saatusi küllalt näinud, et nii kirjutada.

Millisena soovite näha inimest, kes Teid praegusel kohal varem või hiljem asendab?

Põhisuunalt demokraat, veendunud, tark, kriitikat kannatav, julge, hea poliitilise vaistuga, inimesi tundev, delikaatne, hinnatud oma erialal. Need oleksid ehk põhilisemad omadused.

„Mis teavad niisugused armastusest!"

Sirje Endre

mõtteid Toominga Kitzbergi-lavastuse puhul

August Kitzbergi kirjamustandi kaudu Karl Menningule («Vanemuise» direktor ja näitejuht aastail 1906—1914) 3. novembrist 1916. a.*, leiame autori põhikontseptsioonid näidendile «Enne kukke ja koitu», mis 1916. a. ka lõplikult valmis.

«Minu tüki idee: Ilusaid näitelava pilta pakkuda. Näidata, missugune see rahvas oli, kes meie rahvalaulud, vanasõnad ja mu'nasjutud lõi, et õieti naised ilualalho'djad o'id, et v'in ab'nõu o'i tarku in'mesi elajuse poole allakskuda. Natuke ühe kui teise poole h'ngee'u näidata. Ma ei tea — nii midagi anda, mis kerge mängida ja kerge vaadata.»

Mäletatavasti polnud A. Kitzberg ise sugugi rahul oma uue näidendiga.

«Mul on o'nud oma «Kuke ja ko'du» eest alati mure. Kunstlöö ta ju ei o'e, ei ole ka kunagi tahtnud o'la.»

Saanud inspiratsiooni 1886. a. ilmunud austerlanna Marie v. Ebner-Eschenbachi novellist «Laseb käele suud anda», kirjutas A. Kitzberg mõni aasta pärast novelli ilmumist analoogilise põhikoestusega näidendi, hoides viimast pikka aega ainult enda teada, küllap tundes, et töö liiga nõrk on, et sellega välja tulla.

10. detsembril 1918. a. esietendus «Enne kukke ja koitu» «Estonia» teatris ja aasta hiljem (27. detsembril 1919. a.) «Vanemuises», püsides viimase laval vaid 2 etendust. Ka Kitzbergi uurija, professor V. Alttoa ütleb kirjaniku monograafias ausalt välja, et «Enne kukke ja koitu» kohta «pole Kitzbergi biograafidel olnud lausuda midagi tunnustavat. Teatris on tragöödia osutunud eesti algupärandite hulgas keskmise menuga tükiks.» Ometi valis Jaan Tooming just selle näidendi oma esimeseks lavastajatööks «Vanemuises», ja arvatavasti langeb kõigil, kes värsket lavastust näinud on, küsimus valiku põhjustest ära. Vähemasti ei pea seda suusõnaliselt pärima Toomingalt, sest tema on oma vastuse «Laseb käele suud anda» kaudu juba andnud. Kitzberg soovis küll, et oleks *«kerge mängida ja kerge vaadata»*, seda ootust pole Tooming & Co paraku täitnud: nii füüsiliselt kui emotsionaalselt pole kerge näitlejatel, rääkimata vaatajatest, kelle meelerahu piisavalt häiritakse.

Teatrikunsti funktsioonid on igaühe jaoks muidugi erinevad. William Melnitz, osaline Berliini teatri kujundamises 1920-ndatel aastatel, ütleb, et **teatri ühiskondlik funktsioon peaks olema ühendada inimesi ühistes läbielamistes.** Vaatajad saalis oleksid nagu osatäitjad näidendis. Millegipärast meenub Max Frischi «Eluloomäng» — «mida tegelikkus ei võimalda, seda võimaldab teater: muuta, uuesti alustada, teist elulugu proovida...»

Toominga Kitzbergi-lavastus ei saa ükskõikseks jätta vist mitte ühtki vaatajat. Paljud vaikivad — skeptiliselt, mõtlikult, üllatunult, kirgastunult...

Võib üles lugeda mitmeid sisulisi

(Järg lk. 4)

* — Tsiteeritud V. Alttoa monograafia «August Kitzberg» järgi, Tallinn 1960, lk. 477.

AJAKIRJA „FOTOGRAFIE 69" INTERVJUU VIIE LÕPETANUGA

Tšehhoslovakkia sai viis diplomeeritud fotograafi

Viie fotokunstniku õpingute lõppemine ülikooli diplomiga on Tšehhoslovakkia fotograafias suursündmuseks. Nende viie kunstniku ees on sissetallamata tee, lootuste ja pettumuste uurimata maa. Mida nad ootavad oma elukutselt? Millised on nende plaanid, vaated ja ettekujutused? Nemadki, nagu meie kõik, unistavad rahulikust tööst maailmas ilma tarbetute vapustusteta. Igaüks neist on omanäoline. Alati nad võib-olla ei teagi, mida nad tahavad, kuid see-eest teavad hästi, mida nad ei taha.

● Millisena te kujutate ette oma tulevikku?

Reich: Praegu ei ole mul veel selget ettekujutust. Algul tuleb ilmselt teenida tellimustega, et hiljem oleks võimalik tegelda loomingulise tööga.

Hudec: Ma ei tea täpselt...

Lebeda: Ka mina pole tulevikus päris kindel — elame ju sellisel ajal, mil on raske teha tulevikuplaane.

● Kas te tahaksite ja võiksite töötada reporterina ajakirjanduses? Milline on teie hinnang ajalehefotograafiale?

Reich: Ei, ei tahaks ega saaks. Mul pole selleks hinge.

Sirotek: Kaasaegne ajalehefotograafia on minu arvates üsna halb. Mulle näib, et fotode valikuga avaldamiseks tegelevad asjatundmatud inimesed. Kahjuks suhtutakse veel sageli fotosse kui teksti illustratsiooni.

Lebeda: Arvan, et fotokorrespondendi töö ei pea olema vasturääkiv kunstilisele fotograafiale. Ka dokumentaalses fotograafias peab püüdlema kunstilisele väljendus lihtsusele.

Markova: Meie ajalehefotodest ma parem vaikin. Ka seda võib pidada vastuseks.

● Kas te tahaksite töötada tellimustööde ateljees, kui teile antaks võimalus tegelda kunstilise fotograafiaga?

Hudec: Parem nälga surra...

Markova: Ma võtaksin sellise töö vastu ja püüaksin seda teha võimalikult hästi.

Lebeda: See on raske küsimus. Tellimuste järgi töötav fotograaf sõltub alati ärilistest eesmärkidest. Luua tellimuse järgi kunstilisi fotosid — see tooks kindlasti kasu fotokunstile, kuid: kas sellepärast võib kannatada äri? Leidub veel palju poolehoidjaid ovaalsetele paraadportreedele, mida nad riputavad abieluvoodite kohale. Ma ei usu, et tavalist tüüpi tellimustööde ateljees võiks luua kunstilisi fotosid, neil ei jätkuks selleks ei andekat kaadrit, ei aega, ei raha. Iseasi, kui organiseerida üks-kaks eriateljeed tellijatele, kel on kunstilised nõudmised...

Hudec: Meie Reichiga juba planeerisime sellise ateljee asutamist, leidsime isegi ruumid ja nime — «Rafael». Tahaksime oma portreedes väljendada portreteeritava isiksust, kuid selleks oleks vaja palju aega, kliendid tuleks kutsuda kindlaksmääratud ajaks. Ma kujutan seda endale ette nii, et iga portree viime teatavasse miljööse, kasutaksime dekoratsioone...

Reich: Tulemuseks oleks kaasaegne modernstiilis portree. Tahaksime portreedes dekoratsioonidega, kostüümidega jne. vahendada ka epohhi. Kardan ainult, et suure nõudmise tõttu selliste portreede järele oleksid meil liiga lühikesed tähtajad. Arvan, et on täiesti küllaldane teha seitse portreed nädalas.

● Kuidas te suhtute kaasaegsesse reklaamfotosse?

Markova: Mina tahaksin tegelda reklaamiga, kuid kindlasti fotograafilise reklaamiga. Sellist on meil väga vähe. Reklaame teevad kas graafikud või maalijad, fotograafiat ei kasuta nad peaaegu üldse, või kui kasutavadki, siis väga halvasti. Kuid foto võiks oma emotsionaalse jõuga mängida reklaamis tähtsat rolli.

Hudec: Meie reklaami suurim puudus on selles, et sel alal töötavad ikka ühed ja samad inimesed ja ainult tellimuse järgi, palga pärast, lähenemata reklaamile kui loomingule.

Reich: Reklaamiga tegelevad inimesed ei orienteeru kuigi hästi kunstis. Poleks paha organiseerida reklaamikonkursse.

● Kas tahaksite end pühendada ainult ühele fotograafia liigile?

Hudec: Mind huvitavad kõik tema liigid.

Markova: Arvan, et hea on spetsialiseeruda ühes žanris. Mina valin nähtavasti reklaami.

Lebeda: Kõik sõltub asjaoludest. Tahaksin jõudu proovida kõigis žanrides. Kõik muudatused soodustavad inimese arengut. Kui pean millegipärast liiga kaua tegelema portreedega, väsin sellest ja tunnen, et pean tingimata leidma midagi muud.

● Kas te eelistaksite vabakutset või regulaarset kuupalka?

Hudec: Kardan kõige enam vabadusekaotust. Ma ei suuda ette kujutada, et peaksin tööl käima, taluma sellest tingitud kõikvõimalikke kitsendusi.

Lebeda: Eelistan vabadust. Ülejäänu on südametunnistuse asi: teenida leiba heade või halbade fotodega...

Markova: Loomulikult on ikka parem mitte tegelda käsitööliku fotograafiaga... Olen väljendumisvabaduse poolt.

Reich: Ma ei astuks mingil juhul teenistusse. Ma lihtsalt ei ole selleks võimeline.

Sirotek: Seal, kus algab ükskõik milline sõltuvus, lõpeb loominguline vabadus. Fotograafil on vaja rännata, kohtuda inimestega, palju näha. Talle on muidugi vajalik kusagil end ka sisse seada, omandada nimi — näiteks ajakirjanduses. Kuid on siiski väga oluline säilitada sõltumatus.

Reich: Kontaktid on hädavajalikud. Minu arvates on aeg praegu noorte jaoks soodne. Neid tõstetakse kiiresti esile, mitte ainult meil, vaid ka piiri taga.

● Kas olete valmis oma olemasolu kindlustamiseks tegema järeleandmisi, kohandama oma stiili vaatajate-tellijate maitse jaoks?

Lebeda: Tarvis vaid hetkeks kohaneda — ja kaotadki ennast märkamatult. Kui häda nõuab, võin ka muu tööga raha teenida. Mul on selleks kogemusi: rohkem kui üks kord pidin katkestama õpingud. Töötasin kraavihallina ja kiviraidurina.

Markova: Arvan, et ei tohi kohaneda. Ma oskan õmmelda...

Hudec: Ei hakka kunagi kohanema. Võiksin ka kirjutada, näiteks nii-nimetatud faktikirjandust ja lisada sinna oma fotosid. Valmistan praegu ette raamatukest ühest prantsuse lossist, kus elasin mõnda aega vana aadliku teenrina.

Reich: Ma ei ole nõus tegema järeleandmisi palga nimel. Ka siis mitte, kui peaksin nälgima.

● Kas fotograafile on vajalik kõrgem kool?

Sirotek: Vahetult tööks ei ole vaja, küll aga silmaringi laiendamiseks. Seal on võimalus diskuteerida, vahetada mõtteid.

Lebeda: Kool tugevdab sidemeid kunstiga. Vaevalt oleksin mujal leidnud aega põhjalikumaks tutvumiseks kunstiteooriaga, esteetikaga, ülemaailmselt tuntud fotograafide loominguga jne.

Reich: Eelkõige: kool annab võimaluse neli aastat pildistada nagu süda kutsub. Ka õppejõudude isiksused on edasiseks paljumääravad.

Markova: Kool tekitas mus teatavat pettumust ühes asjas: ei tea ju praegu keegi, kus leiavad rakendust kooli lõpetanud. Oleme esimesed ja n.-ö. ripume õhus. Uskuge, see on ebameeldiv tunne. Kuid kool on andnud mulle enesekindluse. Tean, mida oskan ja mida mitte.

Ajakirjadest «Ceskoslovenska Fotografie» ja «Fotografie 69» kokku seadnud JÜRI KARM.

Markova

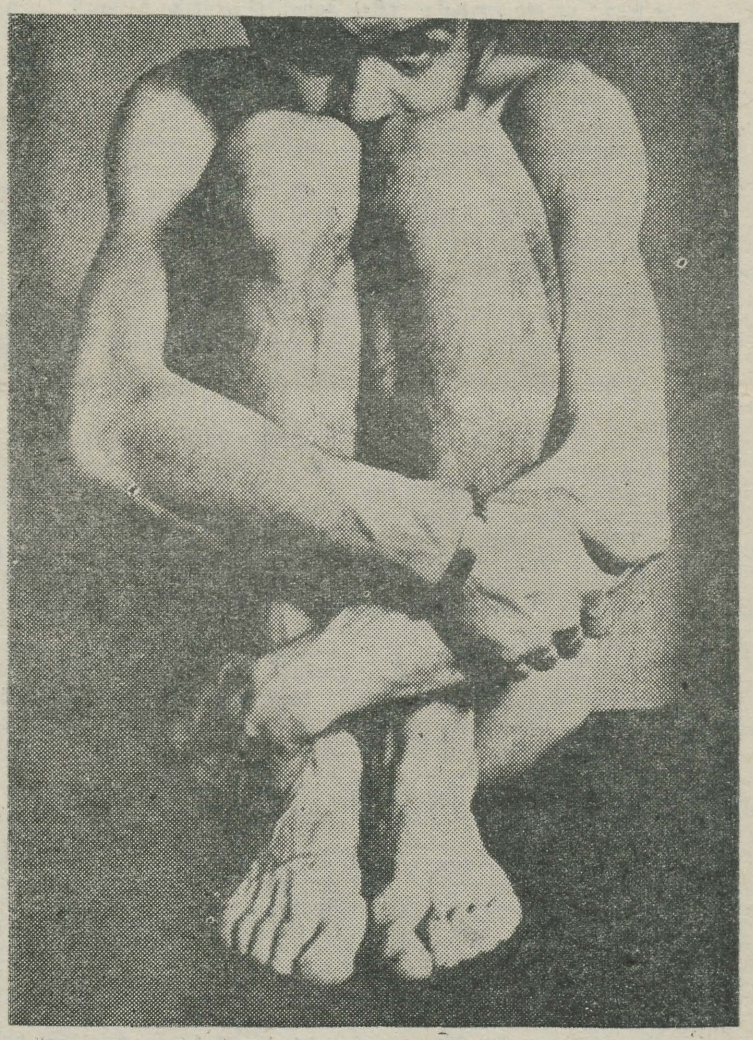

Hudec

* *

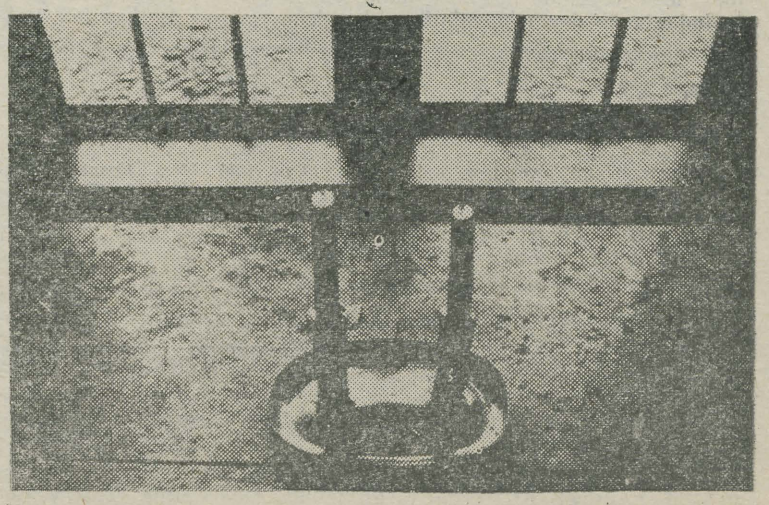

Reich

(algus «TRÜ» nr. 1)

Üliõpilane kodanlikus ühiskonnas

Üliõpilaste tegevus hõlmab suure osa õppetöövälisest ajast, kuigi seda tegutsemist diplomi väljaandmisel arvesse ei võeta. Üks sellise tegevuse põhivorme on üliõpilaste omavalitsus, mille organisatsioonide — üliõpilasnõukogude, üliõpilastegevuse komiteede, üliõpilasassambleede jt. liikmed valitakse üliõpilaste poolt samade printsiipide põhjal nagu esindajaid kohalikesse, osariikidesse ja föderaalsetesse juhtimisorganitesse. Valimiseelset kampaaniat viiakse läbi miitingute, ajaleheartiklite, loosungite ning plakatitega, sealjuures küllalt tubli demokraatiavaimuga. Mõnikord ühinevad üliõpilasnõukogud õppejõudude komiteedega, et nõnda tõsisemalt osa võtta kõrgema kooli juhtimisest.

Paljud üliõpilaskonna tegevussfäärid aga ulatuvad kõrgema kooli piiridest tunduvalt kaugemale. Nii mängivad ülikoolid tähtsat osa Ameerika kultuurielus. Igast kümnest ülikoolist või kolledžist omavad üheksa puhkpilli- või sümfooniorkestrit, 10-st kuuel on aga nii sümfoonia- kui ka puhkpilliorkester (pooltes Ameerika kõrgemates koolides ei ulatu üliõpilaste arv üle 1000). 1968. a. olid enam kui 1600-s kõrgemas koolis oma draamaringid, kes lavastasid ülikooli teatrites nii klassikalisi, kaasaegseid kui eksperimentaallavateoseid. Aastaringselt esinevad nädalast kuni mitme kuuni kestvatel ringreisidel kõrgemate koolide džässi-, estraadi- ja sümfooniaorkestrid ning muudki kollektiivid, samuti üksikesinejad. Praegu on väga levinud mooduseks avada ülikoolides lisaks põhierialade ettevalmistusele veel teaduskonnad teatri-, graafika- maali-, koreograafia-, kirjanduse-, ooperi- jm. kunstierialadel, et anda üliõpilastele võimalus omandada mõnda kunstieriala lisaks põhielukutsele. Paljud ülikoolid on saavutanud kuulsuse kui aktiivse kunstilise tegevuse keskused. Sealjuures pole kõrgemate koolide eesmärgiks mitte dubleerida spetsiaalseid kunsti-õppeasutusi, vaid aidata kaasa kultuuri edendamisele, üliõpilase mitmekülgsemale kujundamisele.

Aktiivselt tegeldakse spordiga. Enamikul õppeasutustel on oma jalg- ja pesapalliväljakud, ujumisbasseinid, võimlemissaalid ning kattega staadionid. 1968. a. olümpiamängudel olid USA spordikoondise 393 liikmest 109 üliõpilased. Olümpiamängudel võitsid ameeriklased 83 kuldmedalit, neist 40 medalit võib kirjutada üliõpilastest sportlaste arvele.

See kõik on Ameerika üliõpilaselu üks paljudest külgedest. Räägime ka teistest.

1970-ndatele aastatele lähenedes on Ameerika üliõpilased üha sagedamini ning valjemalt hakanud esitama küsimust — kas õppetöö kolledžites ja ülikoolides vastab tänapäeva nõudmistele? See rahutu küsimus on täiesti seaduspärane. Kui teaduse, tehnika ja inimkonna suurte lootuste ajajärgul oleksid Ameerika kõrgemad koolid jäänud rahulikuks, tähendaks see, et nad ei õigusta oma kohustusi, mis peaksid progressiivsete haridustegelaste seisukohtade põhjal olema järgmised: et kõrgemate koolide ülesanneteks on teadmiste andmine, parandamine ning levitamine, siis on Ameerika Ühendriikide ülikoolide lahutamatuks koostisosaks väsimatu kahtlemine kõigis kehtestatud ühiskondlikes mõistetes, moraalsetes väärtustes ja poliitilistes ideedes. Ameerika kõrgem õppeasutus peab panema küsimärgi alla kehtivad ühiskondlikud suhted ja pakkuma nende asemele uusi. On olemas palju määratlusi mõistele 'akadeemiline vabadus'. Ameerika progressiivsed haridustegelased ütlevad, et see mõiste peaks olema tõlgendatav kui kõigi kõrgema hariduse omandamisest osavõtjate õigus võtta kahtluse alla kõik ühiskondliku elu alad, kõik selle vaimsed väärtused, ja vabalt väljendada oma mõtteid mistahes küsimuses. Muuseas võib öelda, et Ameerika ajakirjandus ja raadio ei tõsta kunagi poliitilisi küsimusi nii teravalt üles, nagu seda teevad paljud üliõpilasajalehed või -ajakirjad. Viimasel ajal on erutavamaks küsimuseks üliõpilasajakirjanduses protesti avaldamine Vietnami sõjale. Üliõpilased mõistavad julgelt hukka Ühendriikide valitsuse vallutuspoliitika. Avalikult polemiseerides ning lahendust pakkudes mitmesugustele sotsiaalsetele probleemidele on Ameerika üliõpilased kindlasti rahutu ning nonkonformistlik põlvkond.

IV. KUIDAS ON LOOD KÕRGEMA KOOLI LÕPETANUTE TÖÖLERAKENDAMISEGA?

Ameeerika Ühendriikides asub kõrgema kooli juures töölerakendamist omapoolselt korraldav spetsiaalne osakond, mis iga semestri algul laseb välja bülletääni töökohtade võimalustest. Levinud mooduseks on, et ettevõtete ja firmade esindajad tulevad kõrgemasse kooli ankeetküsitlusi ning intervjuusid korraldama, et nende abil endale välja valida võimekamat kaadrit. Nii näiteks saatis firma «FORD» sel aastal esindajad 200 ülikooli ning kolledžisse, et värvata 1750 inimest, kulutades selleks 1 300 000 dollarit. Et säärane kaadri värbamine on väga kulukas ning aeganõudev, on viimasel ajal püütud kergemate teede abil saavutada lõpetajatega efektiivseid kontakte. Kunagised lõpetajad, kes soovivad üle minna teisele tööle, ja tänased diplomisaajad teatavad töölerakendamist korraldavale osakonnale andmed endast: nimi, perekonnanimi, haridus, spetsiaalsus, töökogemused jne. Need andmestikud antakse informatsioonina edasi kõikidele ettevõtetele või firmadele.

Allpool avaldame näitena mõned elukutsetest, mille suhtes on kõrgematele koolidele esitatud nõudmised lähema viie aasta peale. Juurde on märgitud ka keskmine kuupalk dollarites (1969. a. andmete järgi):

ADVOKAAT (804 dollarit) — vajalikuks astmeks on bakalaureus (4 a. kolledžit) ning 3 a. õppimist õigusteaduskonnas, pärast seda tuleb sooritada eksam Advokaatide Assotsiatsioonis. Väga head võimalused on parimate ülikoolide lõpetanutel.

RAAMATUKOGUTÖÖTAJA ($ 709) — bakalaureuse kraad ning 1 aasta spetsialiseerumist raamatukogutööl. Head võimalused töölesaamiseks, seda enam, et selle ala spetsialistidest on suur puudus ka veel mõne aja pärast.

ARST ($ 1165) — 3 a. kolledžit ja 4 a. õppetööd meditsiinilises teaduskonnas; aasta stažööripraktikat, mille sooritamise järel saadakse õigus praktiseerida.

INSENERID erinevate profiilidega ($ 810) — bakalaureuse kraad, sageli nõutakse lisaks erialaseid täienduskursusi. Head väljavaated töölesaamiseks.

AJAKIRJANIK ($ 550) — enamasti nõutakse bakalaureuse kraadi, kuigi andekad ajakirjanikud leiavad tööd ka ilma kõrgema hariduseta; suur konkurents töökohtadele, vakantseid kohti leidub ainult väikestes provintsilehtedes.

KULTUURITÖÖTAJA ($ 715) — nõutav bakalaureuse kraad.

METEOROLOOG (749) — vähemalt bakalaureuse kraad, nõudmine kasvab kosmose uurimise laiendamisega pidevalt.

ÕPETAJA alg- ja keskkoolis ($ 524) bakalaureuse kraad, kuigi viimasel ajal üha enam nõutav ka magistrikraad; praegu on õpetajatest suur puudus.

SOTSIOLOOG ($ 692) — vähemalt magistri kraad. Nõudmine suureneb pidevalt.

FÜÜSIK ($ 794) — bakalaureuse kraad. Nõudmine kasvab pidevalt, eriti teadusliku uurimistöö valdkonnas.

KAADRITE OSAKONNA TÖÖTAJA ($ 740) — nõutakse kõrgemat haridust, kuigi mõnikord arvestatakse kogemusi ja tööalast staaži kõige tähtsamate faktoritena. Suur konkurents töökohtadele.

PSÜHHOLOOG ($ 847) — üldiselt nõutav magistrikraad, kuid erialase edukuse tagamiseks soovitav kiiresti omandada doktorikraad. Nõudmine suureneb pidevalt.

Kuna tööpakkumisel peetakse peamise argumendina silmas seda, et noor spetsialist oleks võimalikult kõrgete erialaste teadmistega, hoolimata asjaoludest, et näiteks tema üldhariduslik tase on allpool igasugust arvestust, ongi see põhjuseks, miks Ameerika üliõpilased ei näe sageli mingit vajadust kõrgemas koolis lisaks erialale omandada ka humanitaarseid väärtusi, täiendada end üldhariduslikult. Igati arusaadav on ka Ameerika progressiivsete haridustegelaste mure selle pärast, et nende ühiskonna spetsialistis on liiga vähe täiuslikku inimest ja liiga palju ainult oma isiklikust karjäärist huvitujat. Kahjuks on see kodanliku ühiskonna tüüpiline mentaliteet. Ja tänased spetsialistid on ju eilsed ülikooli astujad. Lugeja ärgu unustagu, et progressiivse klassi, tööliste lapsed näevad kõrgemat haridust harva: ülikoolide uksed on avatud neile, kes hariduse saamist materiaalselt tublisti hüvitada suudavad.

Koostas S. ENDRE

* 1. Ausad rühmajad, 2. Praktiline noorus, 3. Kolledžite entusiastid, 4. Inertne noorus, 5. Tulevased teadlased, 6. Mõtlejad, 7. Vasakpoolsed radikaalid, 8. Hipid. (Illustratsioon ajakirjast «Америка».).

* Liigitus vt. «TRÜ» nr. 1. «Üliõpilane kodanlikus ühiskonnas».

4000 kilomeetrit Tšehhoslovakkia teedel

(Algus «TRÜ» nr. 40)

Õhtul oli uus kontsert Přibramis — väikeses linnakeses Prahast edela pool. Kontsert anti kohalikus linnateatris. Ööseks saabusime tagasi Prahasse.

Kolmapäeval, 19. novembril jätsime Prahaga hüvasti. Ees ootas linn Poola piiri ääres — Trutnov, karusnaha töötlemise keskus. Kõikjal hakkasid laiuma mäeahelikud ja ilmusid esimesed lume tundemärgid. Krkonoše kõrgmäestike piirkond on üks kõige huvitavamaid ja külastatavamaid Tšehhoslovakkia mägipiirkondi. Aluse selleks ei ole loonud mitte üksnes legend salapärasest Krkonoše hingusest, vaid eelkõige suurepärane loodus. Siin tegutsevad aasta ringi mägikuurordid.

Meid oodati juba 10 km enne linna. Tervitused, erkpunased nelgisülemid. Kontserdi andsime «Texlen» tehase klubis. 700-kohaline saal oli puupüsti täis. Juba kontserdi algul nõudis publik lisapalasid. Ootamatu oli lõpp: viimaste akordide ajal tõusis publik püsti ning hakkas skandeerima: «Braavo!», «Elagu sõprus meie rahvaste vahel!» jne. See oli unustamatu vaatepilt. Järgnes kohtumine linna noortega. Koos lauldi, vahetati märke ja suveniire. Ei puudunud ka lõbus orkester ja omavahelised jalakeerutused. Ööbima sõitsime 1363 m kõrguse Pec pod Sněžkou mäe jalamil asuvasse hotelli.

Hommikul sõitsime edasi Hradec Kralovésse — kunagisse tšehhi kuningate residentsi — praegusesse Ida-Tšehhimaa poliitilisse, majanduslikku ja administratiivkeskusesse. Linn asub Labe ja Orlice jõe kohtumispaigal, on elanike arvult veidi väiksem kui Tartu, kuid täiesti suurlinliku väljanägemisega. Kohalik linnateater ei andnud oma välimuselt sugugi alla meie «Vanemuisele», saalil oli teatud sarnasuski, nii et laval esinedes oli päris kodune tunne.

Järgmisel hommikul võtsime suuna lõuna poole — Brnosse. Seal tuli meil lahkuda oma toredast ja abivalmist bussijuhist ning Tšehhoslovakkia—Nõukogude Liidu Sõprusühingu noorteosakonna sekretärist Emilie Stupkovást. Esialgu külastasime Svitavyt, Moravskát, Třebovád ja andsime veel ühe kontserdi väikeses Jevičko linnakeses.

Brnos anti meile pool päeva aega iseseisvalt linnaga tutvumiseks, õhtul oli sõpruskohtumine tehase töötajatega. Et lava oli väike, esinesid meil ainult orkester ja lauluansambel Maie Eljase juhatusel. Tervituskõnedest ei pääsenud muidugi meie Armilda Jürimäe ja Savvati Smirnov.

Teisel päeval viidi meid linnast 30 km eemal mägedes asuvaid Macochy karstikoopaid vaatama. Siin Moraavia mägedes maa all väljendub väga ilmekalt vee lahustav toime kivimitele. Uurijad avastasid palju maa-aluseid koopaid, need valgustati mitmevärviliste tuledega, ja avanes muinasjutumaailm. Meie kõikide arvates oli see üks huvitavamaid vaatamisväärsusi Tšehhoslovakkias.

Õhtupoolikul alustasime teekonda (seekord rongiga) Bratislavasse — Slovakkia pealinna. Sõit algas piki Austria piiri lõuna suunas. Rongide kiirus on suur, raudtee kitsam kui meil ning seetõttu raputab sõit sind päris korralikult. Tšehhoslovakkia raudteeliikluse omapäraks on, et siin ei peeta tavaliselt sõiduplaanidest kinni, jõuda sihtpunkti tund või paar hiljem — see ei ole mingi uudis. Näib, et sellega ollakse harjunud.

Bratislavas ei olnud meil kontserte ette nähtud, seetõttu oli võimalus tutvuda linnaga. Bratislava asub Doonau kaldal. Viini on siit 65 kilomeetrit. Bratislava on Slovakkia kõrgeimate riigivõimuorganite asupaik. Kogu linnale annab üldilme vana kindlus. Elanike arvult on Bratislava niisama suur kui Tallinn.

Meie giidiks sai aiutiselt üks Bratislava üliõpilasi. Väga huvitav noormees, kohaliku üliõpilasansambli tantsijaid.

Õhtupoolikul sõitsime Bratislavast läbi Nitra väikesesse külakesse Slepčany'sse, kus andsime kontserdi kohalikele kooliõpilastele.

Järgmisel päeval alustasime sõitu põhja suunas, viimasesse punkti Tšehhoslovakkias — Žilinasse, väikesesse tööstuslinna keset Tšehhoslovakkiat.

Meie viimane esinemine oli sõjaväeosas.

27. novembri hommikupoolikul alustasime tagasisõitu koju.

Tšehhoslovakkias viibisime 14 päeva, andsime 12 kontserti. Sõitsime 4000 km, sellest poole rongiga ja teise poole bussiga. Kohtusime paljude inimestega, kõikjal võeti meid väga südamlikult vastu — sellest annavad tunnistust rikkalikud kingitused. Kogu turneel ei kohanud me ühtegi pooltühja saali, vastupidi — kõik soovijad ei mahtunud meid vaatama.

Lõpuks tahaksin tänu avaldada meie tublidele üliõpilastele ja nende energilisele juhendajale Henn Tiivelile.

A. KISPER

GERDA RAADI

28. jaanuaril saab 70-aastaseks saksa keele kateedri vanemõpetaja Gerda Raadi. See näib uskumatu igaühele, kes tunneb meie juubilari, seda ei tunnista ei tema välimus ega käitumine, kuid paberid kinnitavad vägisi, et G. Raadi on sündinud Tartus 20. sajandi esimese aasta alguses.

Edasi kõnelevad paberid sellest, et Gerda Raadi elu ei ole alati kulgenud siledalt ega sirgjooneliselt. Haridustee Tartu Saksa Keskkoolis tuli 1919. aastal raske majandusliku olukorra tõttu katkestada. Sellest ajast kuni 1925. aastani töötas G. Raadi õpetajana Järvamaa ja Tartu linna koolides. 1928. aastal lõpetas ta Tartu Linna Õhtuse Ühisgümnaasiumi ja sama aasta sügisel astus Tartu Ülikooli filosoofiateaduskonda võõrkeeli õppima. Ülikooli lõpetas G. Raadi 1933. a. germaani filoloogia alal. 1935. aastal viibis ta Saksamaal, kus täiendas oma keeleoskust. 1940—1941 õppis G. Raadi Eesti NSV Pedagoogilises Instituudis, mille lõpetamise järel sai saksa keele õpetaja kutse. Sõja ajal töötas ta mõnda aega Põltsamaa gümnaasiumis, siis aga õppeülesande täitjana ülikoolis. Alates 1. oktoobrist 1944 kuni tänaseni on G. Raadi Tartu Riikliku Ülikooli koosseisuline õppejõud.

Selle pika aja jooksul on G. Raadi õpetada olnud mitmesuguste erialade üliõpilasi ja vaevalt et juubilar isegi nende arvu kohta midagi täpsemalt öelda oskab. Kõige rohkem on G. Raadi töötanud ja töötab praegugi saksa filoloogia vanemate kursuste üliõpilastega, kellele ta õpetab peamiselt kõnekeelt. Need tunnid on alati elavad ja hoogsad, selleks aitab kaasa G. Raadi kadestamisväärne temperament ja huvi kõige ümbritseva vastu, võime siiralt vaimustuda või ka nördimust tunda ja oskus oma vaimustust või nördimust tabavalt ning kujundlikult väljendada. Allakirjutanu ja küllap paljud teisedki tema endised ja praegused käealused on ikka ja jälle imetlenud G. Raadi rikast ja mitmekesist sõnavara. Loodame, et sellest kübeke meilegi külge on hakanud, ja kui mitte, siis ei ole see igatahes G. Raadi süü.

Õppetöö-alased vajadused on sundinud G. Raadit sulge pihku haarama ja nii on kas otseselt tema tööna või koostöös kolleegidega valminud rida õpikuid, millest siin olgu nimetatud «Saksa keele õpik» 1961 (koos K. Kanni ja F. Kibbermanniga), «Grammatisch-lexikalisches Übungsbuch» 1962 (koos E. Mauringuga) ja «Übungen zur deutschen Syntax» 1963. Aastaid on G. Raadi juhendanud saksa keele ringi tegemisi-toimetamisi.

Jätkugu meie Juubilarile veel paljudeks aastateks tervist ja tööindu. Nooruslikkust ja elurõõmu ei ole G. Raadile vaja soovidagi, sest neid juubilari omadusi võivad nii kolleegid kui ka üliõpilased ise jälgida kas siis siira imetlusega või väikese kadedusega — kui endal need väärt omadused puuduvad.

Tugev käepigistus kaastöötajailt sünnipäevaks!

M. PALM

Autorist

Vassili Peskov on ajakirjanik «Komsomolskaja Pravda» toimetuses. Ta on palju rännanud mööda Nõukogude Liitu ja puhuti ka raja taga. Neist reisidest on kasvanud välja olukirjeldused ja reportaažid inimestest ja loodusest, nagu 1963. a. koos M. Rebroviga «Oodake meid, tähed!» (eesti keeles 1964) — kosmonautide elust, «Valged uned» (1965) — Antarktikast, «Ülemine punkt» (1968) — reisist mööda Nõukogude Liitu helikopteril. 1964. a. tunnistati Vassili Peskovi raamat «Jäljed kastes» Lenini preemia vääriliseks (eesti keeles 1967).

Reportaažis «Maailma äär» (1967) jutustatakse Kamtšatkast, sellest maailma äärel asuvast maast ja tema rahvast.

VASSILI PESKOV

925 KARU

Kogumikust «Maailma äärel.»

Karude loendust pole Kamtšatkal kunagi tehtud. Nende arvu määratakse ühe sõnaga: «palju». Arvatakse, et neid on siin praegu rohkem kui inimesi. Karud käivad mööda inimeste poolt tallatud radu, geoloogid ning jahimehed aga, mõõtes sammudega Kamtšatkat, kasutavad karude teid. Kohtumine neil radadel on tavaline asi. ——— Kamtšatka karud tungivad harva inimesele kallale. Looduses annab kõik inimesele teed. Ainult krokodill ei tee jahil olles vahet inimese ja mõne teise elusolendi vahel. Siberimaa karud aga ei austa inimest ja tahavad temaga kohe arveid õiendada. Siberis on kohtumine karuga ohtlik asi, vaevalt aga leidub Kamtšatkal inimest, kes poleks karu näinud. ——— Kui inimesel pole kirge tappa «lihtsalt niisama», lähevad kohtujad sõbralikult lahku. Võib juhtuda, et inimene näeb päeva jooksul kolme-nelja karu. Juhtub ka, et näeb üheaegselt kümmet: longivad nagu hobused tundras ringi. Muidugi, mida rohkem inimesi, seda vähem karusid. Elab veel vanakesi, kes on näinud oma neljakümmet kuni kuutkümmet karu. Selline loomade kuhjumine Kamtšatkal on tingitud erilistest põhjustest. Suvel hakkavad jõgedes liikuma kalaparved. Vesi keeb, kui tšavõõtša-, keta- ja lõheparved lähevad ülesjõge. Kala püüab igaüks, kes suudab, ja ka see, kes ei suuda. Inimesed jätavad tööd sinnapaika ja lähevad jõe äärde. Ja niisamuti kõik loomad, kes üldse on olemas, kogunevad alla jõgede äärde. Rebane püüab kala, kaljukass, varesed, hundid, ka soobel püüab. Räägitakse, et ainult jänes ei püüa: talle ei maitsvat kalatoidud. ———

Kõige osavam kalamees on muidugi karu. Seisab teine põlvini vees, vaatab ja vaatab. Siis äkki käpaga — naks! ja kala ongi lõugade vahel. ——— Vahel hakkab kohe järama, mõnikord aga heidab üle pea kaldale ja jälle vaatab. Korda kümme viskab teisi maale. Vaatab ümber — kadunud. Varastatud! Möirgamine, jookseb mööda kallast siia-sinna, läheb pahuksisse naabriga, hakkab koguni selle turja kinni — keda muud kahtlustada! Ja kohtunikke siin pole, kel vägi, sel võim.

Heasse püügikohta koguneb mõnikord kümmekond karu. ——— Kogu suve veedavad nad jõe ääres. Siin neid ka tapetakse. Esimese lumega poevad karud koopasse ja «imevad käppa», — viis kuud elavad ainult kalapüügil ja marjamaal kogutud rasvast.

Kamtšatka karu meenutab meile juba lapsepõlvest tuttavaid muinasjutkarukesi, kuid ta pole siiski plüüsloom. Taskuraamatus on mul vähemalt sada üleskirjutust märksõnaga «karu», mis on tehtud Kamtšatka eri nurkades. Terve hulk lõbusaid lugusid ja tähelepanekuid, nagu:

«Laagrist ei saa eemale minna. Tuled õhtul koju, kõik on laiali loobitud, toit on nahka pistetud.

Veidralt võitleb karu sääskedega, ropsib käppadega siia-sinna, siis viskub rohule ja kukub roomama: nii need sääsed laiaks lähevad...» ———

Kohtumine olendiga, kes lõhnab suitsu ja tubaka järele, on karule alati suureks ohuks. Keegi pole lugenud, palju neid loomi Kamtšatkal igal aastal tapetakse. Varem läksid karunahad inglise kaardiväelaste mütsideks, nüüd kasutatakse neid enamalt jaolt vaipadena kodudes. Ja karusid on palju ainult seetõttu, et Kamtšatkal on veel vähe inimesi. Poolsaare kaugemates nurkades elavad aga kütid, keda karujaht toidab. Mina kohtasin võib-olla kõige kuulsamat neist.

Kljutšis öeldi mulle: «Teda on kerge leida. Näete, seda tänavat mööda. Ja vaadake — kuuri katusele on karunahk laotatud.» Lugesin kokku kaksteist karunahka, küll kuuridel, väravatel, küll majade palkseintel. Lõpuks leidsin otsitava koha.

Kütt Stepan Ivanovitš Ušakov oli kodus, kuid valmistus kohe jälle taigasse minema — parandas nartasid. Koerad said aru, milles asi on, ja niutsusid kannatamatusest.

«Moskvast minu juurde?!» Kütt nuusutas tubakat ja ütles midagi naisele. Lauale ilmus kuum karuliha ja taldrik pohladega.

«Stepan Ivanovitš, räägitakse, et olete palju karusid tapnud?»

«Palju jah, näe, praegu sööme üheksasaja kahekümne viiendat...»

«Ja kõik olete ära lugenud?»

Stepan Ivanovitš nuusutab taas tubakat ja toob siis kirstust lagedale nartsu sisse mähitud märkmikkude virna.

«Näe, siin on üles märgitud...»

Lappan kokkukleepunud lehti, millele on kirjutatud trükitähtedega viis-kuus sõna, — ja rida kriipsukesi. Iga kriipsuke tähendab tapetud karu. ———

Aeg-ajalt teeb peremees kokkuvõtteid. «1944. aasta. Kokku on tapetud 49 karu.» ———

Taiga ei muuda jahimeest jutukaks. Meie vestlus — see on küsimused ja vastused. ———

«Räägitakse, sa tood lennult hane kuuliga alla?»

Tema aga nuusutab tubakat, meenutab...

«Noorena sai jah tembutatud: pildusime kruuse lõkke ääres üles. Kõik ei saanud minu oma pihta. Mina aga jätsin alati auke. Nüüdki lasen viiekopikalist saja sammu pealt. Jalad ainult näe, streigivad...»

Igal suvel pärast jahipidamist, pärast ööbimisi lumes lähevad kütid uuesti taigasse: kuumaveeallikatele ennast ravima. ——— Ka sel aasta on allikad oma töö teinud, kuid miski on jäänud küti jalgadesse. Minna on aga vaja... ———

Viiskümmend aastat taigas ja kogu elu on olnud küttimine, nii meelelahutus, leib kui ohud. Ja nii on tulnud ka haigused. Kuid jälle on vaja minna... Koerad õues kiunuvad kärsitusest. Kotti on pandud tikud, sool, kuivikud ja padrunid. Ukse kõrvale on püsti pandud alt põdranahaga ülelöödud suusad. —

«Stepan Ivanovitš, aga kas on ka nii olnud, et oleks võinud mitte tagasi tulla?»

«On olnud...» kütt nuusutab tubakat, tulevad mitmesugused mälestused.

«Kui juhtubki midagi — kõik on õiglane... Mitte minna? No mis elu see siis on ilma taigata?»

Nägin, kui ta hakkas minema. Oli sadanud lund. Klutševskaja sopka oli uduvines. Lumega kaetud eelmägedelt paistis kaua väike kuju — täpp vulkaanihiiglase kõrval.

Tõlkinud Kaja Nikiforova

Henrik Visnapuu

2. jaanuaril möödus 80 aastat luuletaja sünnist.

SÄINAS

Kee nüüd, kee, mu valge hernes,
kollaseks kui mesi.
Päike kõnnib allpool taevast,
tuul läeb välja oma laevast,
aurab maa ja vesi,
tukub kõrkjas säinas.
Magab minu vikerhõrnas
säälpool valget seina.
Maga, maga, minu hõrnas,
pajan keeb mul hernes.

Kee nüüd, kee, mu valge hernes,
leotet ja pestud.
Öö veel haub vete pesal,
ätsekesed unen kesal.
Mõtten mul on jutud, vestud
rõõmu läitnud, leina.
Magab minu vikerhõrnas
säälpool valget seina.
Maga, maga, minu hõrnas,
pajan keeb mul hernes.

Kee nüüd, kee, mu valge hernes,
kollaseks ja pudeks.
Päiksega ma panen paadi
tiku külge, hauast saadik,
sinnapoole heina.
Magab minu vikerhõrnas
säälpool valget seina.
Maga, maga. minu hõrnas,
pajan keeb mul hernes.

Kee nüüd, kee, mu valge hernes,
tulel vaiksel, väiksel.
Puistan koldseid herneid vette
kuldsel, koldsel säinal ette.
Veest siis nagu päike
pistab välja säinas.
Magab minu vikerhõrnas
säälpool valget seina.
Maga, maga, minu hõrnas,
pajan keeb mul hernes.

Kee nüüd, kee, mu valge hernes,
kee nüüd sellest saadik —
kongu otsas löön sind pooleks.
Säinas saab siis tulinooleks,
tantsib ümber paadi,
veab korgi heina.
Magab minu vikerhõrnas
säälpool valget seina.
Maga, maga, minu hõrnas,
pajan keeb mul hernes.

Maga, maga, minu hõrnas,
säälpool valget seina.
Herneid söödaks kala teile
riputasid sina eile
sinnapoole heina
armastusen õrnan.
Kee nüüd, kee, mu valge hernes,
kollaseks ja maitsvaks.
Minu arm jääb sulle kaitsjaks,
maga, vikerhõrnas.

Kogust «Päike ja jõgi», 1932

„Mis teavad...“

(Algus lk. 1)

momente, mis viivad selliselt lavastatud «Enne kukke ja koitu» poolträäkimisele.

Lavastajapoolseks väga tugevaks küljeks on see, et ta on suutnud koondada mitte ainult Kitzbergi tõekspidamised (mõelgem näidendite «Libahunt», «Kauka jumal», «Laurits» probleemidele), vaid et ühtse kujunduslik-emotsionaalse teostusega on üldistatud minevikuajastu olustikuline pilt ning eesti rahva tüüpilisemad karakterijooned. Võib-olla olemegi pärast «Laseb käele suud anda» äravaatamist kohutatud mitte niivõrd lavalise teostuse meetoditest, vaid hoopiski sellepärast, et on purustatud meie tavalised arusaamad meie rahva (kangelaslikust) minevikust ning vabaduse-, humanismi- ja tõejanulisest rahvast, kes üksmeelselt astub välja sotsiaalse vägivalla vastu. Lavastuses on õigesti rõhutatud, et seisukoht *'Pea suu kinni, seisab nahk terve'* absolutiseerituna annab võimaluse sotsiaalsete kuritegude tekkimiseks. Meenutagem kasvõi «Libahundi» Tiina saatust. Teostuselt annab Toominga Kitzbergi-lavastus tekstiga hoopis vähem kui kujundusliku pildi ning emotsionaalse meeleoluga. Tekivad assotsiatsioonid, mõttekujutelmad viivad meid sedavõrd kaasa, et unustame iseenda. Me tunnetame, elame läbi äärmuslikke olukordi. Raske oleks paremini iseloomustada vaataja suhtumist, kui seda on teinud Ingvar Luhaäär (vt. ajaleht «TRÜ», 27. dets. 1969, — «Teadvuses — laval»):

«Hetkeks tekib kummaline tunne — oleme ju harjunud, et selliseks saab maailm alles meie teadvuses, nüüd aga on avanenud võimalus näha midagi seesugust endast väljaspool — laval».

Mõnikord näitlejad teatris näitlevad, n.-ö. kujutavad osi (teatriajaloost teame, et selline näitlev näitleja on koguni ideaaliks olnud). Kuulsin ühe eesti tunnustatud näitekunsti suurmeistri kohta, kuidas ta Othello südametraagikat kujutades ise hetkeks kulisside taha lõbusalt keelt näitas, et *pole viga, varsti lõpetame selle jandi ära...* Toominga Kitzbergi lavastuses elavad näitlejad täielikult nende inimeste elu, kellena nad esinevad. Laval on ühtne, terviklik ansambel, kõik ja igaüks eraldi väärib tähelepanu. Pole mitte Evald Aavik, Raine Loo, Jaan Kiho või Herta Helviste, on Vaida Ants, pärisproua Helene Agneta Chlopitzky, Tuli-Jüri ja Mangu-Elts /Made/. Kui siiski püüda erandeid teha: kaks jäid (mulle) rohkem meelde — Jaan Kiho (Tuli-Jüri) ja Raine Loo (Helene Agneta). Esimese puhul mõjus mänguhoog ning -julgus, Tuli-Jürisse oli lavastaja koondanud rahva tüüpilisemad iseloomujooned ning Kiho toob need ütlemata kenasti välja. Põhiliselt Raine Loo kanda on üks lavastuse vastandpoolustest feodaalajastu aadel. Kui Kitzbergil on mõisamaailm kujutatud tugevama realistliku tunnetusega, siis Tooming on vastupidi talitanud: suurema rõhu asetamisega talurahvale jääb mõisamaailm suhteliselt varju. Seetõttu on Raine Loo roll emotsionaalselt õige raske. Kaduva klassi esindaja, ehkki alles võimu juures, on ühtaegu abitult hale (stseen «abominabel»!) ning teisest küljest kõiges oma võimu näidata tahtev. Ent mõelgem pisut tagasi: üldiselt on Raine Loole ikka omane olnud stiilipuhtus, oma osa täpne tunnetus (Hanako Jukio Mishima «Hanjos», Tatjana M. Gorki «Vanameheses»).

Eestlastel on palju ilusaid vanasõnu. Üks neist kõlab nõnda: *kilter, kubjas, aidamees, need on põrgus kõige ees.* Ajaloos (ja kirjanduses) on rohkesti näiteid selle kohta, et kõige ohtlikumad vennaäramüüjad on need oma rahva hulgast võrsunud ülemused, kupjapritsud. Ja imetlegem vaid Opmani (Lembit Anton) püüdlikkust!

Võidakse muidugi etteheitvalt öelda, et mispärast Tooming ja CO püüavad vaatajaid nõnda palju ärritada, sisendavad meisse järjest mõne tunni vältel negatiivseid emotsioone, mispärast nii julmnärviline mängulaad? Et tegemist pole traditsioonilise Kitzbergi-ettekandmisega, sellest ka pahane hüüatus vestibüülist kõrvu jäänud: «No ei tea küll, mis Kitzberg selle kohta oleks öelnud!?» Ei tea, mida ta oleks öelnud.

«Tükki ümber teha, uue raami sisse valada ma enam ei saa, lappida tahaks, kui see midagi aitaks.» (kirjast K. Menningule).

Aga kas ta just nii tahtis?

Need, kes teatrist meelelahutust või meelerahu otsivad, Toominga lavastusest seda küll ei leia. Kuid kas ongi põhjust vaikuseks või meelerahuks? Räägime sageli vaimse tervise osatähtsusest ja oleme looduses-enese-leidmise ning loomulikkuse. poolt, püüame (vähemasti näiliselt) olla kenad, viisakad ning üksteist mõistvad, aga jääme ja oleme selle kõige keskel kaunikesti ükskõiksed. Kui ka teater meile ainult meelerahu ja nalja ja pseudoprobleeme pakub, oleme ehk veelgi rahulolevamad?

Eelnev ei tähenda muidugi, et räägiksin ainult sellepärast Toominga lavastuse poolt, et see on harjumuspärasest erinev, meie jaoks uus nähtus. Naiivne oleks uuele kaasa rääkida sellepärast, et ta uus on. Näen Toominga lavastuses peale huvitava teostuse uusi võimalusi probleemide (Kas tunneme õigesti oma rahva ajalugu? Miks eesti rahvas elas sajandeid orjuses? Kuidas käitub inimene äärmuslikes olukordades?) sisukama lahtimõtestamise poole. Kõidab ka «Laseb käele suud anda» kuskil sügaval peituv lüüriline alatoon, püüd aidata vaatajal üles leida inimhinge salajasemad väärtused. Nagu juhtmotiivina on ikka meeles nukker /«millal saame ellad ühte/ ellad ühte, kullad kokku»/, ehkki lavastaja on seda inimloomuse helgemat ning südamlikumat külge kuidagi tagasihoidlikult näidanud. Samas leian end mõtlevat E. Hermaküla ja J. Toominga väga õnnestunud G. Suitsu luuleõhtu tundevarjundite pidevale varieerumisele... Vaevalt küll, et Voltaire'il oli õigus, kui ta ütles, et «selles maailmas püsitakse ainult väljatõmmatud mõõgaga ja surrakse relvadega käes».

SIRJE ENDRE

TÄHELEPANU!

«Kodu-uurija käsiraamat» on hädavajalik abivahend igaühele, kes tahab sügavamalt tundma õppida meie maa aja- ja kultuurilugu. Piiratud koguses on nimetatud raamat müügil Ülikooli t. raamatukaupluses. Asjahuvilised, kiirustage ostmisega!

Tuusikud!

Tartu Riikliku Ülikooli ametiühingukomiteele on saabunud 1970. a. I kvartaliks alljärgnevaid tuusikuid puhkekodudesse:

Bulduri 24. 01.—4. 02. — 12 päeva, hind 7.20 rbl.
Pühajärve 27. 01.—7. 02. — 12 p. 7.20 rbl.
„ 28. 01.—8. 02. — 12 p. 7.20 rbl.

Peale selle on veel vabad mõned sanatoorsed tuusikud Pärnusse veebruari- ja märtsikuuks.

Soovijail esitada avaldused kiiresti TRÜ ametiühingukomiteesse.

AMETIÜHINGUKOMITEE

TOIMETAJA J. PEEGEL

«Tartu Riiklik Ülikool» («Тартуский государственный университет») г. Tartu Эстонской ССР. Орган Тартуского государственного университета. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbri hind 2 kop. Tell. nr. 383. MB 00337

Kontrolleksemplar

AR Fr. R. Kreutzwaldi nim. ENSV Riiklik Raamatukogu

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riiklik ÜLIKOOL

TARTU RIIKLIKU ÜLIKOOLI PARTEIKOMITEE, REKTORAADI, KOMSOMOLIKOMITEE JA AMETIÜHINGUKOMITEE HÄÄLEKANDJA

Nr. 3 Reedel 6. veebruaril, 1970. a. XXIV aastakäik

Ikka sellest kõige valusamast — ehitusprobleemist

TRÜ haldusprorektor U. Uibokand:

Ühiselamu projekt on valmis. Dokumentatsioonid on ülikooli poolt korras. Segavaks momendiks oli ühiselamu ehituse eelarve korrigeerimine ja vastavusse viimine uute ehitusnormatiividega. Ühiselamu projektmaksumus on 900 000 rbl. Selle aasta plaanis on kulutada ainult 250 000 rbl. Eesti NSV Ministrite Nõukogu raha osas takistusi ei tee, küsimus on ehitusvõimsuses, raha poolest võiks maja kasvõi 1970. a. ekspluatatsiooni anda. See on muidugi utoopia, kõige paremal juhul suudab Tartu Linna Ehitusvalitsus sel aastal objekti katuse alla viia ja lõpetada samuti parimal juhul 1971. a. sees.

Ühiselamut hakati ehitama tõepoolest, nagu lubati, 1969. a. Ära tehti proovirammimine. Selgus, et projekteeritud 8 m pikkused vaiad ei sobi, on lühikesed ja upuvad ära. Optimaalsed on 10-meetrised vaiad. Küsimus ongi praegu vaiades. Rammida on vaja 297 vaia, neist on olemas 50. Sellise pikkusega vaiu ükski vabariigi ettevõte ei tooda, varem tehti 10 m pikkusi vaiu Narvas. Nüüd on seal loobutud nende tootmisest, sest see ei õigusta ennast majanduslikult. Meie objekti jaoks toodab vaiu Tartu Raudbetoontoodete Tehas. Tehasel pole aga metallvorme, puitvormide valmistamiseks vajab tehas ca 6 m³ kahetolliseid 250—350 mm laiusi ja 6—6,5 m pikkusi laudu. Ehitusvalitsuse juhataja Kondratjev lubas rammimise kiirendamiseks tööle rakendada ka teise rammi, momendil puudub küll teisel rammil nii pikk juhtraud, et 10-meetrisi vaiu rammida, selle saamine on aga päevade küsimus. Rammimist raskendab see, et uue ühiselamu all on varemed. Rammimist alustab ehitusvalitsus alles siis, kui on piisav varu vaiu, olemasolevast 50 vaiast jätkuks ühe rammiga töötamisel 5 päevaks.

Päevast päeva I

KUS KÄISIME, MIDA NÄGIME

22.—23. jaan.

J. VILLER,
ELKNÜ TRÜ Komitee sekretäri asetäitja

Üks ramm töötab jõudlusega 10 vaia päevas. Kui aga vaiu iga päev vähemalt kümme juurde ei tule, pole mõtet rammi objektile seisma tuua.

Omalt poolt püüame kõik teha, et hiljemalt pärast esimese ühiselamu valmimist alustada järgmisega. Konks on aga selles, et käesoleval aastal tahame alustada ka füüsikakorpuse ehitamist. 1. maist peaks alustatama mullatööde ja välisvõrkude kohaletoomisega. Ära peaks tehtama 2,49 miljonit maksvast objektist 400 000 rbl. eest. Seda raha praegu olemas ei ole, sest füüsikakorpuse ehituseks nõutav projekt ja muu dokumentatsioon pole valmis. Raha on eraldatud Ministrite Nõukogu reservi, projektide valmimisel peaksime ta saama. Füüsikakorpust projekteerib Silikaatbetooni Instituut Tallinnas, nad on sellest informeeritud, et valitsuse määrusega peab füüsikakorpuse ehitust alustatama 1970. a.

Tartu Raudbetoontoodete Tehase peainsener V. D. Bregeda ja tootmisosakonna juhataja Möldre (telefoni teel):

Praegu on 2 vormi, oma puidust saame teha äärmisel juhul veel 3. 300 vaia tootmiseks kulub 30 tööpäeva. Tootma saame hakata 24. jaanuarist 10 vaia päevas. Asi on selles, et vaiad telliti alles detsembri lõpus.

Laudu vormide valmistamiseks mõõtudega 50×350 mm×6,5 m kuskilt ei saa. Trust «Stroiindustria» neid välja ei lase. Nõrgemad lauad ei kõlba. Üks vorm peab vastu 10 tsüklit, seega on laudu 50×350 mm pikkusega 6—6,5 m vaja ca 6 m³.

Tartu Metsamajandi direktor (telefoni teel):

Palke, kust sellise laiusega laudu saaks lõigata, on meil praegu ainult enda jaoks. Saekaater töötab nii suure ülekoormusega, et me endagi tööd ei saa ära tehtud.

Prof. V. Palm (EKP TRÜ komitee teadusliku töö ja arenguperspektiivide sektori juhataja):

EKP TRÜ komitee teadusliku töö ja arenguperspektiivide sektor on seisukohal, et eelkõige peaks linn midagi ära tegema, aru saama ülikooli väljaehitamise tähtsusest. Ehitusvalitsus peab töö objektidel käima panema, esmajärjekorras muidugi ühiselamu ehitusel, mitte aga otsima objektiivseid põhjusi ehituse aktiivse käikupanemise edasilükkamiseks. Sektor on teinud oma ettepanekud rektoraadile TRÜ väljaehitamisega tegeleva komisjoni moodustamiseks.

Komisjoni peaksid kuuluma rektor, haldusprorektor, kapitaalehituse osakonna juhataja, parteikomitee arenguperspektiivide sektori, ametiühingukomitee ja komsomolikomitee esindajad.

Märkida tuleb ka administratsiooni külma ja rahulikku suhtumist ülikooli väljaehitamise küsimustesse.

TRÜ Teadusliku Raamatukogu direktor L. Peep (EKP TRÜ komitee teadusliku töö ja arenguperspektiivide sektori liige — telefoni teel):

Raamatukogu projekteerimist pole veel alustatud. Plaaniülesanne on 4 korda ümber tehtud ja ikka veel kinnitamata. Eelarve tõttu on olemasolev projektülesanne samuti tagasi lükatud.

EÜE-70 komandör T. Pangsepp (telefoni teel):

EÜE on põhimõtteliselt nõus TRÜ uue ühiselamu ehitusele oma rühma saatma, kui on täidetud üldtuntud nõuded töö ja vaba aja veetmise suhtes. Valmis peab olema dokumentatsioon, ehitus peab olema plaanis, objekt peab olema varustatud materjalidega; tudengitest ehitajatele peab olema tagatud elamine linnast väljas, toitlustamine. Ehitusorganisatsioonilt peab teada saama, kui palju ja millise erialaga inimesi on vaja, millises ulatuses ehitus üldse plaanis on, mida kavatseb ehitusorganisatsioon teha normaalse tööjõudluse tagamiseks.

TRÜ ametiühingukomitee esimees H. Kabur:

Loomulik on, et tudengid-ehitajad majutataks Vellaveresse. Ametiühing on nõus ehitajate tarbeks vähendama õppejõudude kohti suvel Vellaveres. Kui tööd saaks organiseerida kahes vahetuses, nii et üks vahetus, kes töötab õhtupoolikul ja järgmise päeva hommikupoolses vahetuses, ööbiks linnas ja järgneva sellise vahetuse veedaks siis Vellaveres, saaks seda kõike väga hästi organiseerida. Rühma käsutusse jääks Vellavere väike maja, samuti saab üles panna mõned statsionaarsed telgid. Niiviisi saaks vabalt mahutada 50 inimest. Administratsioon peaks leidma võimalusi veel ühe koka palkamiseks selleks ajaks Vellaveresse, samuti vajaliku transpordi vahetuste toomiseks ja rühma puhkevajadusteks laupäeviti-pühapäeviti.

Töötavate vahetuste lõunastamist saaks organiseerida Leningradi 89 ühiselamu einelaua ruumes, kuhu haldav söökla «Narva» saaks tuua päevas kaks korda sooja toitu.

TRÜ Nõukogus

oli teisipäeval, 3. veebruaril juttu teadusliku töö 1969. a. tulemustest. Kuulati ära teadusala prorektori dots. J. Tammeoru aruanne.

Aruandeaasta jooksul oli õppejõududel ja teaduslikel töötajatel käsil 922 uurimust, neist 204 lepingulist tööd.

Teadusliku töö olukord ülikoolis on võrreldes 1968. a. ja viimase viisaastakuga paranenud. On välja kujunenud 34 teaduslikku suunda, mille lahendamine toimub koordineeritult teiste NSVL teaduslike asutustega. 14 teadusliku probleemi osas on ülikool juhtivaks asutuseks või oluliseks täitjaks. Väärib tähelepanu, et ülikoolile pakutakse juba väga suuri mitmeaastasi kuni 100 000 rubla maksumusega lepinguid. Loodi juurde uus probleemlaboratoorium. Võrreldes möödunud aastaga on suurenenud trükist ilmunud teaduslike artiklite, monograafiate ja rotaprindil ilmunud õppevahendite arv. Samas vähenes 1969. a. jooksul NSVL tsentraalsetes väljaannetes ja välismaal ilmunud artiklite arv. Väike on ka üliõpilaste üleliidulisele teaduslike tööde konkursile esitatavate tööde arv, kuid ülikool pole ka selle väikese esitatud tööde arvu juures jäänud medalite ja diplomiteta. Käesoleva aasta medalisaajateks olid üliõpilased A. Roginski, E. Kikelidze ja M. Saari.

Dissertatsioone ei ole esitanud rida varem lõpetanud aspirante ja doktoritöö lõpetamiseks vanema teadusliku töötaja kohal viibinud õppejõude. Teadusliku töö plaani ei täitnud 10 õppejõudu ja 24 aspiranti.

1969. aastal kaitsti 11 doktori- ja 27 kandidaadiväitekirja. Doktorantuuri lõpetas 7 inimest, kellest 2 — G. Vainikko ja A. Truupõld — jõudsid dissertatsioonid tähtajaliselt kaitsta, peale nimetatute esitasid doktorantuuri aja sees oma väitekirjad L. Allikmets (ennetähtaegselt), V. Past, H. Peep ja P. Reiman. Aspirantuuri lõpetanud 44-st noorest teadlasest suutsid töö tähtaegselt esitada 20, 5 neist — M. Mägi, J. Ant, M. Mikelsaar, H. Aunin ja H. Türnpu — kaitsesid väitekirja enne aspirantuuriaja lõppemist. Neuroloogia ja neurokirurgia kateedri aspirandi M. Mägi kandidaadidissertatsioon tunnistati koguni doktorikraadi vääriliseks. Doktoritöö kaitsmine toimuski kaks kuud hiljem.

Aspirantuuriülesannete täitmatajätmise põhjustena nimetas ettekandja vigu planeerimisel ja formaalset kontrolli. Aspirandid põhjendavad ülekoormusega, kuid siingi on asi oskamatus planeerimises: määratakse ju koormus aspirandile vastavuses teadusliku töö ülesannetega. Seni on viga tehtud ka sellega, et aspirantuuri lõpetamise järel on, vaatamata sellele, et väitekiri pole esitatud, kohe antud võiglasele uus teadusliku töö ülesanne.

1969. a. ilmus ülikooli teadlastelt trükis 74 õppevahendit, 12 monograafiat (neist kahe autoriks ja kolmanda kaasautoriks on prof. Stolovitš), 1158 teaduslikku artiklit (54 artiklit ilmus välismaal) ja 399 populaarteaduslikku publikatsiooni.

A. HIIR

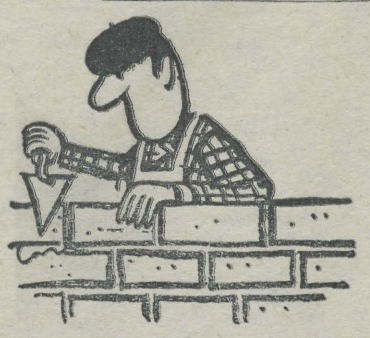

Ühiselamu ehituse kohta informatsiooni koguv ja ehitust kiirendada püüdev grupp laienes kolmeliikmeliseks: EKP TRÜ komitee sekretär K. Koger, ELKNÜ TRÜ komitee sekretär L. Karu ja loo kirjapanija J. Viller.

27. jaanuar 1970. a.

Tartu Ehitusvalitsuse komplekteerimisosakonna juhataja Jakobson:

Ehitusvalitsuse komplekteerimisosakonna poolt on kõik valmis, materjalide saamise taha asi kinni jääda ei tohiks. Mõningad faktid: teie ehitusele läheb betooni kokku 1942 m³. 10-meetrisi vaiu läheb 273, 8-meetrisi 99. Et betoonitehasel pole laudu — see pole jutt ega midagi, see on otsitud põhjus. Nad ise peavad need lauad leidma ja kellelgi pole võimalik ja pole ka vajadust neid aidata. (Helistab tehasesse). Selgub — viis vormi on neil juba valmis, 26. jaanuarist annavad 5 vaia päevas, 1. veebruarist hakkavad andma 10. Materjalidest võib veel raskusi tulla plaatidega ПП-24. Nende osas on Tartu Raudbetoontoodete Tehasel meile suur võlg. Soklikorrusele läheb neid juba 329, ehituse käigus veel igale korrusele 36. Tehas ei taha neid toota, sest nad on väga väikese kubatuuriga ja teenimisvõimalus kvalifitseeritud tööjõul liiga väike. Väljapääs: kui ülikool saaks anda oma inimesi, oleks võimalik neid teha Raudtee betoonitöökojas. Raudteel endal selleks tööjõudu pole.

Tartu Ehitusvalitsuse juhataja Kondratjev:

Ehituse nulltsüklit hakkab tegema Tartu Spetsialiseeritud Tööde Valitsus ja vaevalt et nad selle lõpetavad enne mai lõppu—juuni algust. Praegu veel objektile meie poolt töödejuhatajat määratud ei ole. Tõenäoliselt saab selleks töödejuhataja Saar, kes praegu ehitab teeninduskombinaati. Võrkgraafik veel valmis ei ole, sellega tegeleb praegu meie allasutus «Orgstroi». Tundub, et võrkgraafik õigustab ennast, vähemalt nii näitab praktika. Objektile pannakse 30-inimeseline brigaad, enamikus kõrge kvalifikatsiooniga tööjõud. Tudengitega saaks väga palju ära teha. On arvestatud, et töötama hakkame kahes vahetuses. Tudengitest vajame kvalifitseeritud tööjõudu, sest abitööjõudu me ehitustel praktiliselt ei kasutagi.

Ehitamise esialgses plaanis on 1970. a. valmis teha karp. 1971. a. jääks seega viimistluse peale. Sellise arvestusega teeb «Orgstroi» meile ka võrkgraafikut. Vaiu hakkavad rammima spetsialiseeritud tööde valitsuse rammid, teise rammi ümberehitamine peaks lõpetatama jaanuari lõpuks. Arvestada tuleb seda, et 10-meetrisi vaiu on väga raske sisse lüüa, kipuvad kalduma ja purunevad väga kergesti, eriti transpordil. Minu teada on vaiavormidele lauad leitud, ehkki ettenähtust õhemad. Kvaliteet võib selle juures kannatada.

Mis materjalidest võib veel raskusi valmistada? Seda ei tea praegu keegi. 1969. a. oli meil suuri raskusi põrandalaudadega, raskused jätkuvad ka jaanuaris: 100 m³ asemel oleme saanud ainult 10 m³. Puusepad istuvad ja ihuvad kirveid. Nii võib juhtuda iga materjaliga. On reaalne, et 1970. a. tekib raskusi tellistega. Seda kõike näeb aga juba edaspidi.

Päevast päeva II

27.—28. jaan.

Tartu Raudbetoontoodete Tehase direktor Kallam ja tootmisosakonna juhataja Möldre:

Raskused laudadega jätkuvad — ökaspuulaudu (6—6,5 m pikkusi, ristlõikega 50×350 mm) oleks vaja 5—8 m³. Üks võimalus vaiade valmistamise kiirendamiseks oleks pöördumine ministeeriumi poole, teiseks ja reaalsemaks võimaluseks oleks laudade leidmine teie poolt. Nädala pärast jääb meil vaiade valamine laudade tõttu pooleli. Teine asi, mis kiirendaks vaiade valmistamist, oleks meie abistamine töötajõuga. Vajaksime armatuuritsehhi 4 tütarlast sidujateks ja 4 poissi betoneerijateks.

Jaa, plaatidega ПП-24 tuleb meil raskusi. Sel juhul peame teilt palumagi veel kaks kolmeliikmelist brigaadi.

Tartu Spetsialiseeritud Tööde Valitsuse direktor sm. Kägu:

Meie ainuke ramm on praegu Valgas, lõpetab kuskil veebruari keskel. Teist rammi me teeme, kuid pole nii pikka juhtsiini, et 10-meetrisi vaiu sisse rammida. Seda praegu valmistame. Hoopis raskem on aga nn. baaba (haamer, mis vaiu tegelikult maa sisse taob) saamisega. Mehed on just täna Tallinnas. Eks näis, kas saavad. Asjaga väga kiiret nüüd ka pole, mehi enne niikuinii peale ei too, kui vähemalt kolmveerand vaiadest on kohal, meestele maksame akordtööta-su, teevad küllalt kiiresti ära.

Ah trust tahab lasta meil terve nulltsükli teha? (Imestus.) Tegelikult peaksid nad rostvärgi veel ise tegema. Muidugi, kui asi nii on, siis peame mehi oma objektidelt maha võtma. Kui saaks neid asendada ütleme 20 tudengiga, paneksime tudengid kvalifitseeritud tööjõu asemel heakorrastustöödele. Rammimisega jääb siis nii, et kui ¾ vaiadest valmis, paneme rammid peale. Aprillist on päev ka pikem, saab kahes vahetuses rammida. 50 vaia on juba olemas, saime Elva MEK-ilt, Narvas tehtud vaiad, tunduvalt paremad kui Tartu tehase omad.

Eesti NSV Ministrite Nõukogu asjadevalitseja asetäitja V. Simm (ülikooli ekshalduprorektor — telefoni teel):

Katsume asjaomaste ministritega rääkida, et «baaba» ja lauad saaks. Võtke edaspidigi kontakti.

28. jaanuar 1970. a.

TRÜ haldusprorektor Uibokand (telefoni teel):

Olin eile ehitusminister sm. Jürisoo juures, lauad lubati leida. Rammi kohta ütles minister, et kui asi ainult rammi taha pidama jääb, saab ramm võetud ükskõik kust kohast vabariigis.

ÜTÜ

Arstiteaduskonna ÜTÜ XXV konverents toimub 9.—11. aprillini 1970. a.

Teesid palume esitada hiljemalt 16. veebruariks 1970 ÜTÜ Arstiteaduskonna nõukogule.

16. veebruariks palume esitada teesid saatmiseks ÜTÜ konverentsidele ka teistes liiduvabariikides.

ÜTÜ Arstiteaduskonna nõukogu koosolek toimub 2. märtsil 1970 TLK1H haavaosakonna auditooriumis kell 19.

Nõukogu liikmete ja ringide esimeeste kohalolek vajalik.

M. TIIVEL,
ÜTÜ Arstiteaduskonna nõukogu esimees

teaduskondadest teatatakse -

Praegu tehakse NSVL kõrgemates meditsiinilistes õppeasutustes ulatuslikku õppetöö reformi. 1973. õppeaastaks lõpetatakse meie maa kõigis meditsiiniinstituutide ja ülikoolide ravi- ja pediaatriateaduskondades üldarstide ettevalmistamine. Minnakse üle õppeprogrammidele, mis kindlustavad nimetatud teaduskondade lõpetajatele arst-spetsialisti kvalifikatsiooni.

Vastavalt kõrgema meditsiinilise hariduse reformile saavad üliõpilased esimese viie õppeaasta jooksul üldmeditsiinilisi teadmisi. Esmane spetsialiseerimine algab kuuendal kursusel (subordinatuur). Üliõpilased suunatakse vastavalt Tervishoiuministeeriumilt saadava jaotuskava alusel spetsialiseerumisele subordinatuuri ainult neljal põhierialal, milledeks on teraapia, kirurgia ja sünnitusabi koos günekoloogiaga, ning pediaatrid on subordinatuuris pediaatria erialal. Kõrva- ja kurguhaigustest ja silmahaigustest huvitatud üliõpilased teevad subordinatuuri läbi koos kirurgidega; neuroloogideks ja psühhiaatriteks kvalifitseeruda soovijad viibivad subordinatuuris teraapia erialal.

Pärast riigieksamite sooritamist ja diplomite kätteandmist kuuenda õppeaasta lõpul suunatakse kõik lõpetanud erialalisele stažeerimisele (internatuur) üheks aastaks vastavalt neile juba varem määratud töökohtadele. Internatuur viiakse läbi vabariigi parimates ravi-profülaktilistes asutustes kaasa arvatud suuremad rajoonihaiglad. Internatuur algab 1. augustil ja kestab 1. juulini. Arst-internid töötavad ainult kõige suuremate kogemustega arstide juhtimisel. Arstiteaduskonna poolt määratakse erialade juhendajad-õppejõud, kes vähemalt kord kvartalis viibivad internide töökohtadel. Internid töötavad kindlate õppeplaanide alusel ja neid ei saa muude ülesannete täitmisele suunata. Internatuuri lõpul tehakse eriala eksam komisjoni ees, kuhu kuulub esimehena arstiteaduskonna dekaan või prodekaan, liikmetena eriala õppejõud, tervishoiuosakonna juhataja, asutuse peaarst ja arst-interni juhendaja. Eksami eduka sooritamise korral antakse välja tunnistus, kus on märgitud, et arst-intern on

Õppetöö reformist Arstiteaduskonnas

vastava eriala spetsialist ja suunatakse töökohale, kuhu ta määrati ülikooli lõpetamisel ja kust ta sai töötasu internatuuris viibimise kestel. Internatuuri lõpetanu on kohustatud temale määratud töökohal töötama vähemalt 3 aastat. Selle aja jooksul ei suunata noort spetsialisti kvalifikatsiooni tõstmise kursustele ja ta ei tohi osa võtta konkursist kliinilisse ordinatuuri astumiseks.

Sõltuvalt Eesti NSV Tervishoiuministeeriumi vajadustele võib ülikooli raviosakonna lõpetanuid suunata internatuuri ka ftisiaatria, dermatoloogia, röntgenoloogia, neuroloogia, nakkushaiguste, psühhiaatria, oftalmoloogia, kõrva-nina- ja kurguhaiguste erialale ning pediaatriaosakonna lõpetanuid pediaatria, lastekirurgia ja laste nakkushaiguste erialadele. Kitsamate erialade internatuur kavatsetakse läbi viia ainult vabariiklike raviasutuste baasil.

Vastavalt NSVL tervishoiuministri käskkirjale nr. 769, 28. X 1969. a. hakatakse Tartu Riikliku Ülikooli Arstiteaduskonna lõpetanuid internatuuri suunama käesolevast õppeaastast alates. Tervishoiuministeeriumi poolt on saadetud ülikoolile töökohtade ja erialade nimekiri, kuhu lõpetanud suunatakse.

Internatuurist vabastatakse armesse kutsutavad, Arstiteaduskonna Nõukogu poolt aspirantuuri suunatavad ja isiklikel motiividel need, kellel selleks on seaduses ettenähtud põhjused.

Internatuuri rakendamise senised kogemused 1967/68. õppeaastal reas meditsiiniinstituutides on näidanud, et uus süsteem vastab kvalifitseeritud spetsialistide kaadri ettevalmistamise nõuetele, mille tõttu seda 1970. a. rakendatakse kõigis vabariikides. Arstiteaduskonnale esitab arstide ettevalmistamise uus süsteem kõrgendatud nõudmised. Tuleb süvendada erialalist spetsialiseerumist, rakendada uusi õppetöö vorme, pidada seminare kohalike juhendajatega, teha üliõpilaskonna hulgas selgitustööd uue süsteemi eesmärkide suhtes, rakendada tööle kitsamate erialade spetsialiste.

E. RAUDAM,
TRÜ arstiteaduskonna dekaan

Mida uut tõi läinud semester Füüsika-Keemia-teaduskonda

Mida uut tõi läinud semester Füüsika-Keemiateaduskonda? Pärisime seda dekaanilt **J. Lembralt:**

«1969/70 õ.-a. sügissemestril valmis meie teaduskonnas dots. V. Pasti doktoritöö, mis on pühendatud tahketel elektroodidel elektrilise kaksikkihi eksperimentaalsele uurimisele ja selle alusel teoreetiliste seisukohtade üldistamisele. Kandidaadidissertatsiooni kaitses E. Prüller.

Aeroionisatsiooni ja Elektroaerosoolide Probleemlaboratoorium korraldas septembris Tartus üleliidulise teaduslik-tehnilise nõupidamise elektroaerosoolide küsimuses. Osavõtjaid oli poolteistsada, pooled neist väljastpoolt Eestit, esindajad olid ka Berliinist ja Dresdenist. Ülikoolist oli 11 ettekannet. Selle nõupidamise tulemusena otsustati kiiresti lasta seeriatoodetesse TRÜ-s konstrueeritud elektroaerosooliseadmed kunstliku hingamise aparaatide juurde.

Sellesama konverentsi materjalid publitseeriti ka Tartus. Üldse andis eelmise aasta jooksul meie teaduskond välja kaks numbrit (235, 239) ülikooli toimetisi ja kolm väljaannet orgaaniliste ühendite reaktsioonivõimest, kokku 52 autoripoognat. Publikatsioonide arv kasvas eelmise aastaga võrreldes tunduvalt:

1968. a. 146 nimetust
1969. a. 184 nimetust

See kasv on seotud just teaduslike artiklite rohkusega, mida 1969. a. trükiti 152.

Üliõpilastele pakkus kõige enam huvi üliõpilaspäevade ajal ÜTÜ aktivistide Tõnu Karu ja Kristjan Halleri korraldatud kohtumine ENSV väljapaistvate füüsikutega. Kohal olid akad. H. Keres, füüsika-matemaatikadoktor E. Lippmaa, füüsika-matemaatika teaduste kandidaat H. Käämbre jt.

Eelmise aasta lõpul olid telekaamerad eksperimentaalfüüsika kateedris. Saade tehti dots. A. Pae ja dots. L. Uibo mehhaano-keemiliste nähtuste töögrupi kohta.»

Millised sündmused on ees?

«Kevadpoolaastal tuleb ette valmistada kaks suurt nõupidamist — esimene neist toimub juunikuu algul Tartus. See on Balti liiduvabariikide ja Valgevene NSV kõrgemate koolide füüsika õppejõudude teaduslik-metoodiline nõupidamine. Teise, üleliidulise elektrokeemia-alase sümpoosioni, peavad keemikud Käärikul ka juunikuus.

Publitseerimist ootavad ülesannete kogud sisseastujaile, kavas on märtsiks-aprilliks trükkida ka teaduskonda tutvustav brošüür.»

S. KIIN

■ teaduskondadest teatatakse

Lõppesid talvised eksamid

Majandus-teaduskonnas

pidid eksameid sooritama 394 üliõpilast, kuid eksamitega tuli toime 318. 26 üliõpilast tegid eksamid ainult kõrgeimale hindele (neist 11 kuulub II kursusele), 7 üliõpilast eksmatrikuleeriti eksamisessiooni jooksul edasijõudmatuse tõttu.

Rahuldavate hinneteta ja läbikukkumisteta tuli toime 157 üliõpilast, s. o. 49,4% ja see on parem kui eelmise aasta kevadsemestri tulemus (43,4%). Keskmise kõrgeima hinde sai IV kursus (4,31) ja madalaim oli see I kursusel (3,83).

Võrreldes eelmise õppeaastaga on võlgnevustega üliõpilasi vähem.

Edukamateks üliõpilasteks eksamitulemuste põhjal osutusid I kursuselt O. Andla, A. Peterson, I. Protina, I. Jõgiste, M. Purik, R. Uuspõld; II kursuselt G. Romanova, I. Šakirova, A. Keedus, V. Peedimaa, L. Tatter; III kursuselt — S. Talviste ja T. Kann.

Ülikoolid valmistuvad juubeliks

Kišinjovi ülikooli 22. konverents tegi kokkuvõtteid üliõpilaste teaduslikust tööst. Kuulati ära 530 ettekannet — kolmekümne sektsiooni ja ringi aruanded — ajaloost, filosoofiast, keemiast, matemaatikast jt. teadusharudest. Paremad neist saadeti vabariiklikule konkursile. Konverentsi tööst oli kutsutud osa võtma üliõpilasi Novosibirskist, Leningradist, Tartust ja Odessast.

*

V. I. Lenini 100. sünni-aastapäevale ja Tšuvaši ANSV 50. aastapäevale olid pühendatud teaduse päevad Tšuvaši Ülikoolis. Päevade avamisel võtsid sõna ülikooli rektor tehnikateaduste doktor S. F. Saikin, ajalooteaduste doktor professor I. D. Kuznetsov ja tehnikateaduste kandidaat F. I. Ivanov. Esimese kursuse üliõpilane L. Mihhailova esines ettekandega «Leninliku rahvuspoliitika võidukäik Tšuvaši ANSV-s».

*

V. I. LENIN 1870-1970

Lenin ideoloogilisest tööst noorsooga

V. I. Lenin vaagis põhjalikult ja selgitas, milline on ideoloogilise töö koht ja osa uue ühiskonna ehitamisel. Oma artiklites ja kõnedes mainis ta korduvalt, et Kommunistliku Partei ja Nõukogude riigi ideoloogiline töö on tähtsaim faktor sotsialismi ja kommunismi ülesehitamise küsimuste edukaks lahendamiseks.

Eriti tähtsaks pidas Lenin ideoloogilist tööd noorsooga. Juba esimese Vene revolutsiooni algul, kui käis võitlus menševike-bolševike vahel, hoolitses ta selle eest, et aktiivselt kasvatataks noort põlvkonda ja harjutataks teda võitlusega partei ürituse eest. Ühes oma selle perioodi kirjas märkis Lenin, tundes muret partei kaadri pärast, et on vaja noori jõude, sest just noorsugu, eriti töötav noorsugu, otsustab kogu võitluse käigu. Ta soovitas moodustada noortest «sadu eesrindlaste ringe» ja virgutas neid «töötama kõigest jõust».

Väga tähtsaks pidas Lenin revolutsioonilise töö elavnemist õppiva noorsoo, üliõpilaskonna hulgas. Ta oli VSDTP II kongressi resolutsiooni «Suhtumisest õppivasse noorsoosse» initsiaatoriks ja autoriks, milles kõigile parteiorganisatsioonidele soovitati arendada igakülgset koostööd noorsooga tema püüdlustes organiseeruda, õpilasgruppide ja ringide liikmetel aga asetada pearõhk sotsialistliku maailmavaate kujundamisele ja marksismiga tutvumisele.

Suur Sotsialistlik Oktoobrirevolutsioon, kehtestanud proletariaadi diktatuuri, lõi põhilised eeldused ideoloogilise töö laialdaseks arendamiseks. Ta pani aluse marksismi-leninismi kui valitseva ideoloogia kehtestamisele ja kindlustamisele. Sotsialistliku riigi eksisteerimise esimestest päevadest peale tõstatas Lenin küsimuse kogu noorsoo haridus- ja kasvatussüsteemi põhjaliku ümberkorraldamise vajalikkusest. Ta pidas seda esmajärguliseks ülesandeks.

Haridussüsteemi põhjaliku ümberkorraldamise sidus Lenin lahutamatult ühiskonna ümberkorraldamisega kommunistlikuks. Ta kirjutas: «Ainult noorsoo õpetamise, organisatsioonilise töö ja kasvatustöö põhjaliku ümberkorraldamisega võime saavutada seda, et noor põlvkond loob uue ühiskonna, mis ei sarnane vanaga, s. t. kommunistliku ühiskonna».

Noorsoo hulgas tehtava ideoloogilise töö küsimused leidsid käsitlemist arvukates Lenini töödes. Eriline koht noorsoo kasvatamis- ja haridusprobleemides kuulub Lenini poolt ettevalmistatud VK(b)P programmile, mis võeti vastu partei VIII kongressil.

Määrates ära ülesanded rahvahariduse valdkonnas kapitalismilt sotsialismile ülemineku perioodil, rõhutati programmis, et proletariaadi diktatuuri tingimustes peab kool olema mitte üksnes kommunismi põhimõtete elluviijaks üldse, vaid ka proletariaadi ideelise, organisatsioonilise, kasvatusliku mõju elluviijaks töörahva hulkade poolproletaarsete ja mitteproletaarsete kihtide suhtes, selleks et üles kasvatada põlvkond, kes suudab lõplikult ellu viia kommunismi.

Partei programmiliseks dokumendiks noorsoo kommunistliku kasvatamise valdkonnas on Lenini kõne «Noorsooühingute ülesanded», mis kanti ette komsomoli III kongressil 2. oktoobril 1920. Selles ajaloolises kõnes määras Lenin geniaalse ettenägelikkusega kooli ja noorsoo peamised ülesanded. Ta teatas hämmastama paneva ettenägelikkusega, et noorsool seisab ees kommunistliku ühiskonna rajamise ülesanne.

Sellepärast tuleb noortel õppida, omandada teadmisi. Seejuures nõudis Lenin, et need ei oleks lihtsalt raamatuteadmised, vaid et õppimine kulgeks paralleelselt praktikaga, et noorsoo iga samm õppimise, kasvatuse ja hariduse alal oleks seotud ühise võitlusega kommunismi eest. Ta märkis: «Ilma tööta, ilma võitluseta ei maksa teadmised kommunismist mitte midagi.»

Noorsooga ideoloogilise töö peamiseks eesmärgiks pidas Lenin kommunistliku maailmavaate kasvatamist. Uue ühiskonna võit ei ole mõeldav ilma nende inimeste kõrge ideelisuse ja moraalse puhtuseta, kes selle eest võitlevad, ilma aktiivse ja teadlike ehitajateta. Kõrge ideelisus, partei poliitika sügav mõistmine, aktiivne võitlus selle teostamise eest on mõeldav üksnes marksistliku õpetuse omandamisel.

Leninism on uus, kõrgeim etapp

(Järg 3. lk.)

Eesti laulu algus ülikooli aulas

TRÜ aula on peale akadeemiliste esindusülesannete kaua aega rahvast teenindanud ka kontserdisaalina, kus on parimat muusikakunsti pakkunud nii kodu- kui välismaised interpreedid. Mõõdunud sajandil moodustasid kontserdipubliku peamiselt balti sakslased, ja lihtne eesti rahvusest tartlane pääses harva kõrgesse teadusetemplisse muusikakunsti nautima, ka ei kõlanud vokaalkontsertidel kunagi madalaks peetud kohalik talurahvakeel.

Millal lauldi esmakordselt eesti keeles Tartu ülikooli aulas peetaval kontserdil? Võime vastata: 13. novembril 1884, s. o. 85 aastat tagasi, ja erakordse teo toimepanijaks oli soome kontserdi- ja ooperilaulja Alma Fohström. See Helsingi kaupmehe tütrena sündinud muusikatalent hakkas iseõppijana juba 15-aastaselt esinema ooperiaariatega, hiljem õppis laulmist Helsingis ja 4 aastat Peterburis, kus hakkas esinema avalikel kontsertidel. Pärast lühiajalist õppimist Itaalias alustas Fohström 1878. a. tööd Soome rahvusooperis, kus laulis tuntud ooperites peaosasid. Varsti kutsuti ta Berliini Krolli ooperi teenistusse. Ta jätkas õpinguid Itaalias ja esines sealsetes ooperites. Järgnesid hiilgavad kontsertturneed Euroopa riikides, Ameerikas ja Aasias, nii et lauljat kõrvutati esmajärguliste maailmakuulsustega, näit. Adelina Pattiga. Aastatel 1890—1904 tegutses Fohström Moskva õueteatris primadonnana, 1909—1918 Peterburi konservatooriumis lauluprofessorina, 1920—1928 lauluõpetajana Berliinis Sterni konservatooriumis.

Kuidas sattus maailmakuulsus Tartusse esinema? Tartu oli ülikoolilinnana siiski üldtuntud ja eriti akadeemilist publikut arvestades tulid siia meelsasti kontserteerima esmajärgulised muusikasuurused. Viibides 1884. a. suvel Berliinis ja sügise poole sealt koju sõites tegi Alma Fohström peatuse Tartus, kus andis 9., 11. ja 13. novembril kontserdid ülikooli aulas. Tartuski saavutas lauljanna oodatud menu: «igakord oli ülikooli saal inimesi puupüsti täis, mis Tartus väga haruldane asi on,» kirjutas ajaleht «Olevik» (1884, nr. 47). Kõik laulud võeti vastu tormilise aplausiga, «nagu seda vaevalt enne Tartus oli kuuldud» («Laulu ja Mängu Leht» 1885, nr. 3). Lauljanna esitas palasid vene, saksa, rootsi ja itaalia keeles, kuid et ta kõikjal esines soomlasena, siis oli kavas ka soomekeelseid laule. Need erutasid eestlastest kuulajaid, sest kõlasid väga sarnaselt eesti keelega, «mida heal juhtumisel vast Tartu köökides kuulda sai, ehk hommikuti maameeste suust turul,» nagu tunnistas üks pealtkuulaja.

Grupil eesti üliõpilastel tekkis hulljulge idee — paluda kuulsat lauljannat esineda ka eestikeelse lauluga. Kolm üliõpilast, «laenatud sabakuued seljas ja laenatud rahaga muretsetud lillekimp «Põhja ööbikule» ühes», läksid lauljanna jutule. Et kontserdikava oli juba trükitud, siis ei saanud sinna uut pala liita, kuid lauljanna oli nõus lisapalana eesti keeles esitama laulu «Miks sa nutad, lillekene?» K. A. Hermann kirjutas sellele «lihtlabase kaasmängu». Noormehed jätsid targu ütlemata, «missugusesse erilasepesasse ta oma eestikeelse esinemisega pistab».

«Nii kaua kui Tartu ülikool seisab, ei ole veel eesti keel tema suures aulas helisenud, ehk küll ta kesk eestlaste maal seisab, aga Alma Fohströmi sula-helilisest suust kõlas eesti keel talvekuu 13. päeval 1884, imeks panevate kuulajate kõrvu,» kirjutas K. A. Hermann tagasihoidlikult. Sündmus toimus siiski palju dramaatilisemalt. Laulja esinemine vaimustas kuulajaid, nii et aplausid ei tahtnud lõppeda. «Korraga — eesti laulu mahedad helid. Päid tõuseb, mõned pööravad kõrva laulja poole, teised laiendavad ja pikendavad kõrvalehte kämbla abiga; siis venivad näod pikaks, ninad käivad kokku, sosin, kätelaotamine... Ja kui laul lõppenud on, ei liigu «mõõduandvates ridades» ühtki kätt kiiduavalduseks. Selle eest ümber saali ja kooride paarkümmend «suure rusika meest» üles seatud, kes oma maamehelikkude kämmaldega õhu ka saali keskmiste osade kärtsutatud ninade ümber liikuma panevad ja vist vähem oma muusikalisest arusaamisest tunnistust tahavad anda, kui eesti keelele teed «lõhkuda».» Nõnda kirjutas üks asjaosaline ligi 30 aastat hiljem («Postimees» 1912, nr. 13).

Muidugi olid balti sakslased ootamatust vahejuhtumist šokeeritud, mida eesti üliõpilased ette arvestasid. Kohalik saksa ajaleht «Neue Dörptsche Zeitung» tegi aga süütu näo ja kirjutas kontserdi arvustuses, et lauljanna esitas kaks soome laulu. Kui eesti ajalehed seda õiendasid, siis saksa leht vastas niisama külmalt: temal polevat kahju, kui ka eesti keel ülikooli aulas kõlab, aga ta ei olevat tahtnud sel puhul rahvuslikku poliitikat puudutada. Juba 14. novembril esines A. Fohström Tallinnas ja laulis sealgi «Miks sa nutad, lillekene?» eesti keeles, kuid sealsed ajalehed vaikisid sellele hoopiski surnuks. Ka hiljem käis A. Fohström Eestis kontserteerimas ja leidis eriti rahvusliku intelligentsi hulgas suurt poolehoidu, kuni hakkasid esinema eesti oma solistid, kes pääsesid viimaks ka ametliku loaga aulasse laulma.

R. PÕLDMÄE

Soome kirjandust teaduslikus raamatukogus

Peale memoriaalkogude säilitatakse TRÜ Teaduslikus Raamatukogus eraldi veel ligi tuhandest köitest koosnevat soome kogu — annetust 1958. aastal Tallinnas toimunud soome raamatu näituselt.

Selles suhteliselt väikeses kogus on küllaltki palju soome kirjandusklassika väärteoseid, heatasemelisi lasteraamatuid, kogukaid teatmeteoseid, monograafiaid ja igat liiki õpikuid. Klassikutest on siin kogutud või valitud teostega esindatud J. Aho, E. Leino, A. Koskenniemi, Z. Topelius, J. Linnankoski, V. E. Siilanpää, P. Haanpää, A. Kivi, M. Lassila jt.

Need nimed panevad mõtlema, kuivõrd vähe me üldse tunneme oma sugulasest naaberrahva vaimuvara võrreldes kas või läti kirjandusest loetuga. Vähevõitu on eestindatud soome autoreid — küllap siingi on üks meie ebapädevuse põhjusi põhjapoolsete suguvendade kirjanduse tundmisel.

Tänapäeva soome kirjanduse suurkujulit Mika Waltarilt on kogus romaan «Sinuhe, egyptiläinen» (ajaloolise triloogia osa), milles on ilmseid vihjeid ka kaasaegse maailmakorralduse ja moraali puuduste kohta. Nooremate autorite töödest võiks nimetada kergesti loetavat Mauri Sariola romaani «Joka tuulen kylvää...» — raamatut sõjajärgse soome üliõpilasnoorsoo elust, mis mitmeti meenutab August Jakobsoni «Vana kaardiväge».

Loomulikult on kogus ka terve rida Lääne ja vene tuntud autorite — Shakespeare'i, S. Zweigi, L. Tolstoi jt. töid, mida meie raamatusõbrad võivad muidugi lugeda ka originaalis või emakeeles. Haruldasemate tõlgetena võivad huvi pakkuda D. H. Lawrence'i «Lady Chatterlyn rakastaja» (tõlge kõmu tekitanud romaani «Lady Chatterly's Lover» esitrükist, millel on veel kaks hilisemat teisendit), tundmatu XV sajandi prantsuse autori abielumehi aasiv raamatuke «Avioliiton viisitoista iloa» või Marcus Aureliuse «Itsetutkisteluja».

Idamaade mõttetarkusega võib tagasihoidlikku soome keelt oskav lugeja tutvuda järgmiste teoste vahendusel: «Valikoima kiinalaista viisautta», «Dhammapada» (budistliku kirjanduse kaunemaid pärleid), «Aasian valo» (möödunud sajandi inglise kirjamehe Edwin Arnoldi Buddha elu käsitlev teos, mis on Inglismaal ilmunud ligi viiskümmend ja Ameerikas enam kui kaheksakümmend korda). Seda teost mainib mitmel korral tunnustavalt Mahatma Gandhi oma autobiograafilises raamatus «Minu elu».

Ligi kolmandiku nimetatud kogu lehekülgede arvust moodustavad mahukad teosed, nagu 15-köiteline «Suomen kansalliskirjallisuus», «Nykysuomen sanakirja», «Suomen kansan murrekirja», «Helsingin kaupungin historia» (6 köidet), «Suomen eläinkuvasto», «Suuri nisäkäsikirja», «Suuri lintukirja», «Suomen metsästys», «Maat ja kansat», «Kansojen historia» (16 köidet), «Suomen taiteen historia», «Suomen kaunis luonto» jne.

Sportlasi võiksid huvitada pildirohked «Huippuurheilun historia» (M. Jukola), «Urheilun maailmanhistoria» (Klaus U. Suomela), «Helsingin olympiakisat 1952» ja «Heittökalastus» (S. Hämäläinen).

Soome vana rahvatarkus on kätketud teostesse, nagu «Verotuinen ajantieto» (Kustaa Vilkuna), «Vanhat merkkipäivät» (Jouko Hautala), «Suomen kansan satuja ja tarinoita». Kogu krooniks on suureformaadiline ja kauni välimusega «Kuva-Kalevala».

A. LEIS,

raamatukoguhoidja

Fotograafia uued perspektiivid

Kalifornia osariigis, 150 kilomeetrit Fort Ross'ist, mille rajasid vene kütid üle 150 a. tagasi, on looduskaitseala «Vene järsak» — Ameerika looduse üks kaunimaid nurgakesi. Hiljuti viibis siin fotoreporterite brigaad, kes tahtis jäädvustada selle vaateid kolmes mõõtmes. A. Rotstane'i, ajakirja «Look» fotoosakonna juhataja juhtimisel suunasid kolm kaastöölist objektiivi lahele, et saada ruumilise foto selged osad — terav esiplaan, keskosa ja tagaplaan. Fotograafid püüdsid esmakordselt edasi anda kujutisel vee liikumise efekti — omamoodi unikaalne sündmus. (Liigutades fotot saab vaataja täieliku mulje lainete jooksust.) Et lisada pildile värve, astus objektiivi ette Rotstane ise erepunases sviitris.

Erutavaid edusamme ruumilise foto vallas õnnestus saavutada 1964. a., kui ajakiri «Look» paigutas oma lehekülgedele esimese ruumilise tõmmise, mida õnnestus trükkida massitiraažis.

Ruumilise efekti saavutamine tasapinnaliste kujutiste abil pole uudis. Veel 17. sajandil avastas prantsuse kunstnik Boisclair, et ebatavalisi efekte võib saavutada vaataja ja pildi vahele ülesseatud võre abil. Ta joonistas tasapinnale paariskujutised, mille ette asetas tihedate ridadena vertikaalribad. Kui vaataja lähenes vasakult, nägi ta üht joonist, kuid piisas sammust paremale, kui avanes teine. Teadaolevatel andmetel oli siin esmakordselt rakendatud selektiivse rastri põhimõtet, mida kasutatakse tänapäevani. See printsiip võimaldas luua ruumilised fotod kujutist paralleelseteks ribadeks lõhkuva ja sügavuse muljet loova rihveldatud plastmassi pealekandmisega.

Alguses hakkas «Look» ruumilisi fotosid reprodutseerima — anagliifia meetodil — s. o. kahe (tavaliselt rohelise ja punase) värvilise kujutise asetamisega üksteise peale stereoefekti saavutamiseks. Saadud tõmmist tuleb vaadata prilliga, milles on punane ja roheline filter. Punase filtri kaudu näeb silm ainult rohelist, rohelise kaudu ainult punast kujutist. Seega nähakse kujutist kahe erineva vaatenurga alt, mis tingibki nende ruumilist tajumist. Kuid lugejatelt ei saa nõuda, et neil oleksid erilised prillid...

Pealegi taotles ajakiri rohkemat, kui võimaldas stereofotograafia. Ta tahtis luua mitte ainult sügavuse, vaid ka objekti kumeruse efekti. Juba 1940-ndail aastail hakkasid ruumilistesse kujutistesse ilmuma ka pooltoonid, mida saavutati, kleepides võtte rihveldatud klaasi või plastmassi paksule kihile, mis asendas spetsiaalset vaatamisriista (prille, stereoskoopi). Selline meetod oli liiga keeruline ja masstootmise jaoks ebaökonoomne, kuid selle meetodi täiustamine oligi sihileviiv.

Tuli välja töötada uus fotokaamera ja «ekraan», — foto külge kleebitav kujutist paralleelseteks ribadeks lõhkuv plastmassikiht. Tuli luua masinad, mis suudaksid trükkida sellisele ekraanile, samuti uus, läbipaistev katekile. Lõpuks õnnestus luua uus meetod — ksograafia. Loodi ka uus kaamera, mis kaalub mitusada kilo. Võtte ajaks paigutatakse filmi ette ekraan, mis jaotab kujutise sadadeks pisitillukesteks üksteisega paralleelseteks vertikaalribadeks. Iga riba annab kujutise — sedamööda, kuidas kaamera nihkub paremalt vasakule, et pildistada objekti erinevate vaatenurkade all. Sel kombel saadud filmist tehakse neljavärvilised klišeed. Piltide reprodutseerimiseks kasutatakse ofsett-trükki.

Sel kombel saadud klišeed paistavad silma detailide erakordse selguse ja teravusega. Nad võimaldavad reprodutseerida palju eredamaid värve. Kuid nende peamiseks eeliseks on rastri tihedus. Seetõttu tulevad kõik elemendid pildil esile erakordse teravusega. Tõmmised tehakse kõrgeima kvaliteediga paberile. Viimasel etapil kantakse pildile spetsiaalse liimi abil plastmassist ekraan. Pilti enese ees horisontaal-

(Järg lk. 4)

marksismi arengus. Ta sisaldab noorsoo kasvatuse alused, kogu nõukogude inimeste marksistlik-leninliku maailmavaate. Leninism sai rahvusvahelise kommunistliku liikumise, kogu ühiskonna progressi lipukirjaks, aga marksistlik-leninlik teooria — revolutsioonilise võitluse teaduslikuks aluseks, mis väljendab töölisklassi, kogu töötava rahva huve.

Määrates noorsoo kommunistliku kasvatuse ülesanded, kutsus Lenin alatasa üles võitlusesse kodanliku ideoloogiaga ja võitles ise leppimatult kodanliku ideoloogia vastu.

«Meie ülesanne on,» märkis ta, «suruda maha kapitalistide vastupanu, mitte ainult sõjaline ja poliitiline, vaid ka ideoloogiline, kõige sügavam ja kõige võimsam.» See väide säilitab oma aktuaalsuse ka tänapäeval, mil ideoloogiline võitlus kapitalismi ja sotsialismi vahel on järsult teravnenud.

Erilist tähelepanu pööras Lenin kasvava põlvkonna moraalsele kasvatamisele. «On vaja,» rääkis ta, «et kogu kaasaegse noorsoo kasvatamine, haridus ja õppimine oleks nendes kommunistliku moraali kasvatamine.»

Kommunistliku maailmavaate ja moraali kasvatamine on mõeldamatu ilma võitluseta religioosse ideoloogiaga. Sellepärast pidas Lenin võitlust religiooniga väga tähtsaks. Ta nõudis ateistliku propaganda ulatuslikku läbiviimist, eriti aga noorsoo hulgas: «Toetudes teaduse saavutustele ja kasutades kõige erinevamaid teaduslik-valgustusliku tegevuse vorme, paljastada religiooni juured, süvendada töörahvas materialistlikku maailmavaadet». Erilise tähenduse andis Lenin kasvava põlvkonna kasvatamisel tööle.

«Ei tohi endale ette kujutada tulevase ühiskonna ideaali,» märkis ta, «ilma noore põlvkonna teadmiste ja tootmistöö ühendamiseta; ei õppimine ega haridus ilma tootmistööta, ei tootmistöö ilma paralleelse õppimise ja hariduseta ei suudaks olla sellel tasemel, mida nõuavad tänapäeva tehnika tase ja teaduslike teadmiste hulk.»

Kasvatuse ja hariduse andmist nägi Lenin dialektilises ühtsuses: kes õpib, see ka kasvatab. Avades looduse ja inimühiskonna arengu seadusi, annab õpetaja õpilastele oma teadusharu alused ja koos sellega kasvatab neis ka vaadete süsteemi.

Lenin mitte ainult ei määranud ära noorsoo kasvatamise põhilised suunad, vaid juhendas seda tähtsat tööd ka praktiliselt. Tema juhtimisel sai haridus faktiliselt kättesaadavaks kõigile töölistele. Tasuta õppimine ja stipendiumide süsteem avasid tööliste ja talupoegade lastele ideaalse võimaluse õppimiseks kõrgemas koolis või spetsiaalses keskkoolis. Nõukogude võimu esimestest päevadest võeti tarvitusele energilised abinõud, et muuta kool kommunistlike ideede juhiks, teadusliku maailmavaate kujundamise määrajaks. Kool eraldati kirikust, haridus ja kasvatus seoti orgaaniliselt partei ideoloogiaga, nõukogude võimu poliitikaga, maa konkreetsete sotsialistlike ümberkorralduste ülesannetega.

Noorsoo teadusliku maailmavaate kujundamise sidus Lenin marksismi teooria sügava omandamisega. Sellepärast pööras ta erilist tähelepanu ühiskonnateaduste arendamisele. Vähem kui aasta pärast Oktoobrirevolutsiooni — mais 1918 — vaadati läbi projekt «Ühiskonnateaduste sotsialistlikust akadeemiast» ja samal aastal toimus selle pidulik avamine. Lenini ettepanekul oli kõigis kõrgemates õppeasutustes 1921. aastaks sisse viidud ühiskonnateaduste õpetamine.

Täites Kommunistliku Partei juhtnööre ideoloogilise töö intensiivistamisest noorsoo hulgas, võtavad ülikoolid kasutusele abinõusid kasvatussüsteemi edasiseks täiustamiseks. See töö elavnes märgatavalt seoses ettevalmistustega V. I. Lenini 100. sünni-aastapäevaks. Ülikoolides on laialt levinud leninlik arvestus — üliõpilasnoorsoo osavõtt õppeasutuse mitmekesisest elust.

Viimasele ajale on iseloomulikuks saanud püüd organiseerida ideoloogilis-kasvatuslikku tööd kõrgemas koolis teaduslikul baasil.

On kasvanud tähelepanu ideoloogilis-kasvatusliku tegevuse sisu vastu. See väljendub kõigepealt V. I. Lenini ideelise pärandi põhjalikumas tundmaõppimises.

K. M. TEMIRBAJEV,

ajalooteaduste kandidaat

(lühendatult ajakirjast «Вестник высшей школы» 11, 1969).

PROFESSOR PAUL ARISTE

kuuekümneviiene

Kuidas küll aeg lendab! Soome-ugri keelte kateedri juhataja, ENSV teeneline teadlane akadeemik professor doktor Paul Ariste sai 3. veebr. 65-aastaseks.

Tartu ülikooliga on Paul Ariste saatus seotud rohkem kui neli aastakümmet, algul üliõpilasena, hiljem lühikest aega assistendina ja dotsendina ning 1944. aastast professorina-kateedrijuhatajana.

Prof. P. Ariste on erakordselt liikuv ja laiahaardeline keeleteadlane, kellelt on ilmunud põhjapanevaid monograafilisi uurimusi. Üldse sisaldab juubilari bibliograafia ligi 600 teost ja kirjutist.

Kesksel kohal prof. P. Ariste uurimistöös on olnud foneetika-probleemid, millest ulatuslikuma kokkuvõtte ja üldistuse pakub tema mitmes kordustrükis ilmunud teos «Eesti foneetika», mida edukalt kasutatakse õpikuna ja käsiraamatuna. Foneetilisi uurimusi on ka tema mahukas doktoriväitekiri «Hiiu murrete häälikud» (1939).

Prof. P. Ariste on polüglott: ta oskab mitte ainult soome-ugri keeli, vaid ka paljusid teisi. Sellest johtuvalt on ta silmapaistvaim eesti sõnavara uurija, kes edukalt on jälginud keelelisi kokkupuuteid. Ta on käsitlenud eriti rootsi ja alamsaksa laensõnu eesti keeles, kuid selgitanud ka vene keelest pärinevaid sõnu ning haruldasi laene lapi, heebrea ja mustlaskeelest. (Ms. mullu käibel olnud uhiuus kalanimetus p a l t u s on juubilari andmeil juba aastakümneid Hiiumaal tuntud lapi laenuna kujul p a l d i s.) Ent juubilar on vaimukalt etümologiseerinud eesti algupäraseidki sõnu ja kohanimesid.

Kuigi prof. P. Ariste on uurinud õige mitmeid soome-ugri keeli, kuulub nende hulgas eriline koht hääbuvale vadja keelele. Tema vadja keele harrastus sai alguse Tallinnas koolipoisipõlves, mil ta tutvus vadja rahvalauliku Daarja Lehtiga. Juubilar on kirjutanud «Vadja keele grammatika» (1948), mis on ilmunud ka inglise tõlkes Ameerika Ühendriikides (1968). Tema vadja keele ja rahvaluule harrastus meenutab noorusarmastust, mida iialgi ei saa päriselt unustada ja millest ikka hellusega mõeldakse. Üks peatselt ilmuvaid juubilari kirjutisi kannab pealkirja «Vadja rahvaluule võlus». Ja eks väljendu see omalaadne kiindumus mõneti ka neis uurimisreisides, mida prof. P. Ariste võtab ette igal suvel vadja küladesse koos üliõpilastega. Vadja rahvaluulest on juubilar avaldanud rohkesti materjali, eri teostena «Vadjalaste laule» (1960), «Vadja muinasjutte» (1962), «Vadja rahvakalender» (1969). Tema algatusel hakati Tallinnas TA KKI soome-ugri keelte sektoris koostama suurt vadja keele sõnaraamatut, mille käsikiri on lõpetatud ja mis lähemail aastail ilmub.

Prof. P. Ariste on aastakümnete jooksul lugenud üliõpilastele sissejuhatust keeleteadusse, erikursusi läänemeresoome ja soome-ugri keeltest, soome kirjakeele ajalugu jm.; ta on õpetanud vadja, liivi, vepsa, soome, komi, rootsi, läti ja esperanto keelt.

Tartu Riiklikus Ülikoolis on juubilar rajanud nõukogude soome-ugri keeleteaduse koolkonna. Soome-ugri kateeder on prof. P. Ariste käe all kujunenud juhtivaks fennougristika keskuseks mitte ainult üleliidulises vaid ka rahvusvahelises ulatuses. Siin on ettevalmistuse saanud nii ENSV kui ka vennasvabariikide noored fennougristid. Juubilar on juhendanud ligi poolsada aspiranti ja oponeerinud sadakond väitekirja.

Prof. P. Ariste teaduslik tegevus on leidnud tunnustust kodu- ja välismaal. Ta on Eesti NSV TA tegevliige, teeneline teadlane, Ungari TA auliige, Helsingi ülikooli audoktor, Soome-Ugri Seltsi auliige, Soome Kirjanduse Seltsi ja Kalevala Seltsi välisliige.

Juubilarist kõneldes tuleb mainida tema tegevust keeleteaduslike väljaannete toimetuses — «Emakeele Seltsi Aastaraamatu» toimetuskolleegiumi esimehena 1955. a-st peale ja «Советское финноугроведение» peatoimetajana 1965. a-st alates. Palju aega kulub Emakeele Seltsi juhatuses, akadeemiate teaduslikes nõukogudes Tallinnas ja Riias ning ülikooli nõukogudes, mitmes komisjonis jm. Seoses selle aasta augustis Tallinnas toimuva kolmanda fennougristide kongressi korraldamisega on prof. P. Aristel kanda eriti suur vastutus — ta on kongressi organiseerimiskomitee esimees.

Juubilar pole mitte üksnes haruldase töövõimega teadlane, vaid ka mitmekülgsete huvide ja harrastustega inimene, kes armastab kõike ilusat ja erakordset — kunstiteoseid, häid raamatuid, kauneid lilli ja — andekaid noori.

Sünnipäeva puhul õnnitlevad prof. P. Aristet kolleegid, õpilased ja sõbrad, soovides talle paljudeks, paljudeks aastateks tervist, õnne ja jõudu.

P. PALMEOS

LUDMILLA KOKIN

Räägitakse, et inimsööja-tiiger hakkas hankima endale toitu ühest teaduslikust asutusest. Alguses murdis ta teaduslikke töötajaid. Seda ei märgatud. Ent niipea, kui tiiger oli röövinud laborandi, lakkas kogu asutuse tegevus. Seda anekdooti võib võtta mõttelise eksperimendina TRÜ filosoofia kateedri kohta. Ilma **Ludmilla Kokinita** filosoofia kateeder eksisteerida ei saaks. Muidugi, ametiühingu liikmemakse võib koguda igaüks. Pärast pikemaajalist treeningut võiks vist visa ja tahtejõuline inimene toime tulla isegi teadusala prorektori mitmesuguste instruktsioonide täitmisega. Kuid on raske kujutleda, et keegi peale Ludmilla Kokini peaks kogu kateedri paberlikku ja sisulist asjaajamist mitte ainult toredasti korras, vaid teeks seda kahekümne aasta jooksul ikka ja alati nii, et kõik õppejõud on rahul ja tunnevad sümpaatiat korraldaja isiku vastu. Kahekümne aastaga on kateeder mitu korda vahetanud ruume ja juhatajaid, on arvuliselt suurenenud, on kaadrit ette valmistanud nii ülikoolile kui mujale. Kateedri töö ühtsust ja järjekestust on kogu see aeg aidanud hoida Ludmilla Kokin. Miks see nii on? Kas sellepärast, et ta mängib akordioni, oskab joonistada, valdab mitut keelt? Või sellepärast, et ta on hea perenaine ja ideaalne ema? Või sellepärast, et ta seab esikohale töö ega jää koju nii mõnigi kord, kui tervis seda nõuab? Või sellepärast, et tema puhul kehtib täiel määral prantsuse mõttetera: «Naisterahvas on nii noor, nagu näitab tema välimus»? Kõik need küsimused ootavad vastust. Seniks kuni nende kohta hakatakse kirjutama artikleid ja väitekirju, soovime südamest õnne meie kallile juubilarile — lugupeetud ja heale Ludmilla Kokinile.

KOLLEEGID

SPORT

Pajuste — Vaineri — Kallasmaa kolmikvõit

Ülikooli orienteerujatele on 1970. a. toonud mõndagi rõõmustavat.

Jaanuari algul Elvas «Kolmanda lume võistlustel» saavutas oma esimese suure võidu Rein Toomemets, lüües teiste hulgas ka kolmekordset üleliiduliste võistluste kuldmedalimeest Uku Annust.

Katsevõistlusteks vabariigi koondise koostamisel olid Tallinna ja Tartu meistrivõistlused märkesuusatamises.

Tallinna MV Tapa lähedal Kolus tõi 9-minutilise eduajaga esikoha Arne Kivistikule, Arvo Kivikas oli 8. ja tublilt sõitnud, aga ebatäpselt kontrollpunkte märkinud Jairi Salumäe 12., ajad vastavalt 1:34.38 (3 karistusminutit), 1:55.08 (4) ja 1:56.50 (25). Naised esinesid tagasihoidlikumalt — 6. Milvi Pajuste 1:39.53 (10) ja 7. Riina Võhma 1:40—03 (2) kaotasid võitjale Ilona Vanaveskile (FAI) 1:29.14 (2) üle 10 min. Sirje Kallasmaa veelgi rohkem — 11. koht, aeg 1:44.43 (16).

Seevastu Tartu MV Kuigatsis (Puka lähedal) olid hoos naised. tuues ülikoolile kolmikvõidu, ühtlasi kõik Tartu MV medalid. Raja pikkus 12 km, 8 kontrollpunkti.

1. Milvi Pajuste 1:43.43 (0)
2. Kaie Vainer 1:47.43 (4)
3. Sirje Kallasmaa 1:48.49 (1)
7. (Tartu 4.) Riina Võhma 2:09.13 (23)

Mehed võitsid Tartu MV «hõbeda» ja «pronksi», katsevõistluste järjestus oli järgmine. Raja pikkus 20 km, 12 kontrollpunkti.

1. Uku Annus (TPI) 2:03.50 (0)
2. (1) Olavi Kärner (FAI) 2:15.22 (13)
3. (2) Jairi Salumäe (TRÜ) 2:15.55 (1)
4. (3) Arne Kivistik (TRÜ) 2:17.25 (5)
7. (4) Arvo Kivikas (TRÜ) 2:24.01 (0)

Nauditava raja valmistasid TRÜ aspirandid Heino Mardiste ja Mait Miljan, ainult ilm vedas alt — sompus, tuiskas, poolsula, mistõttu pääsesid maksvusele võistlejate füüsilised võimed.

Katsevõistluste parimatena sõidavad Moskvasse Milvi Pajuste ja Arne Kivistik, võistkonda pääsesid ka Sirje Kallasmaa, Riina Võhma, Jairi Salumäe ja Arvo Kivikas.

V. VIIRSALU

Väravpallurid õppevaheajal Vilniuses

26.—30. jaanuarini viibisid TRÜ väravpallurid Vilniuses.

Naiskond alistas Moskva RÜ esinduse 20:13 ja Läti RÜ 14:12. Seejärel tuli aga tasavägises mängus alistuda leedulastele 9:10.

TRÜ meeskond alistas samuti Moskva RÜ esinduse, kuid pidi siis napid kaotused vastu võtma lätlastelt (20:22) ja leedulastelt (14:17).

V. PALL

Maletajad!

Neljapäeval, 12. veebruaril kell 18.00 toimub keemiahoones aud. 113 TRÜ 1970. a. maleesivõistluste loosimine. Ilmuda kõigil järku omavatel maletajatel.

TRÜ SPORDIKLUBI

Auto-motoklubi teatab

Amatöörautojuhtide kursuste III rühm alustab tööd 10. veebruaril kell 17. Kursuse õppetöö kestab kuni 4. juunini. Soovijatel koguneda V. Kingissepa 19, aud. 301 (III korrus).

AUTO-MOTOKABINET

NB!

Tähelepanuks bioloogia-osakonna vilistlastele

Bioloogia-osakonna vilistlaste kohtumisel V üliõpilaspäevade ajal avaldatud mõtetest ja kavandatud plaanidest on esimene teoks saanud — 14. jaanuaril k. a. kohtusid osakonna õppejõud ja vilistlased meie ülikooli kauaaegse õppejõu prof. H. Riikojaga. Vestlus keskendus peamiselt kahe küsimusteringi ümber: bioloogia ajalugu Tartu Ülikoolis ja bioloogide rahvusliku kaadri ettevalmistamine, mille alguse 50. aastapäeva me möödunud aasta detsembris tähistasime.

Käesoleval semestril kavatsetakse osakonna vilistlaste kohtumisi korraldada **iga kuu teisel kolmapäeval.** Arutlusele tulevad bioloogia ajalooga seotud probleemid nii meie ülikoolis kui ka üldisemas plaanis. Järgmisel kohtumisel **11. veebruaril kell 19** taimesüstemaatika ja geobotaanika kateedri suures auditooriumis käsitleb prof. H. HABERMAN bioloogia õppimise ja õpetamisega seotud küsimusi Tartu Riiklikus Ülikoolis viimasel kolmel aastakümnel. Esialgsete plaanide järgi olid bioloogia-osakonna vilistlaste kokkusaamised ette nähtud ülikooli kohviku piljardisaalis. Et see aga «rivist välja langes», teatatakse ülejärgmise kohtumise koht hiljem.

T. PILVIK

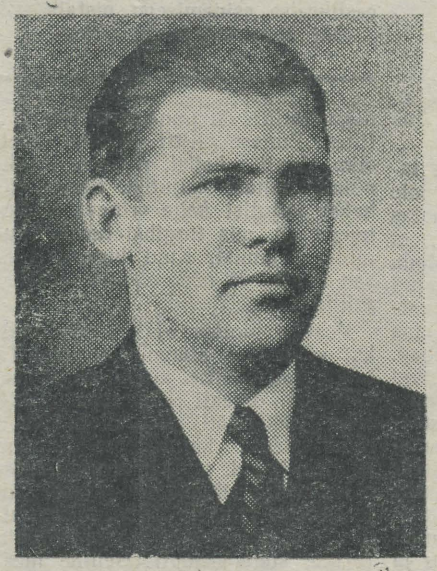

Heino Arumaa

Meie vabariigi majandusteadlaste peret on tabanud ränk kaotus: 30. jaanuaril suri pärast rasket haigust vabariigis üldtuntud kaubatundmise spetsialist Heino Arumaa.

Heino Arumaa sündis 2. dets. 1904. aastal Põltsamaal ehitusmeistri pojana. Keskhariduse omandas ta Tartus, majandusteadlase erihariduse sai ta Tartu Ülikoolis, mille lõpetas 1927. aastal cum laude. Kitsamaks erialaks oli kaubandus. Peale sundaja teenimist asus ta tööle müüjana ETK süsteemis, algul Vasalemmas, siis Raplas, Vaivaras juba ärijuhina. siis 1931—1934 ETK Mustvee harukontori juhatajana, 1934—1940 ETK Peakontoris osakonnajuhatajana.

1940/41. aastal võttis Heino Arumaa aktiivselt osa nõukogude kaubanduse rajamisest, töötades ENSV Kaubanduse Rahvakomissariaadis kaubandusosakonna juhatajana. Suure Isamaasõja algul kuulus ta Punaarmee ridadesse ohvitserina. 1942. aastal kutsuti ta ENSV valitsuse poolt Moskvasse ja tehti ülesandeks organiseerida kaubandustöötajate ettevalmistuskursused Jegorjevski linnas Moskva oblastis. Selle ülesandega tegeles ta edukalt kuni ENSV vabastamiseni. Ühtlasi oli ta Eesti NSV RKN-i operatiivgrupi liige, kaubanduse rahvakomissari asetäitja kt.

1944—1952 töötas Heino Arumaa oma erialal kaubatundmise eksperdina nii Kauba Ekspertiisi Büroos kui ka Kaubanduspalatis. Sellal ilmus tema poolt koostatuna mitu vabariiklikku tehnilist tingimust kaupade kvaliteedi kohta.

1952—1954. töötas ta TPI Majandusteaduskonna kaubandus-ökonoomika kateedris kaubatundmise õppejõuna ja pärast kateedri üleviimist TRÜ-sse edasi õppejõuna 1954—1969.

Tervise halvenemise tõttu 1969 aasta kevadel läks ta pensionile.

Heino Arumaa oli tunnustatud spetsialist, kelle abi vajasid kaubandus- ja tööstusettevõtted pidevalt. Ta oli hea lektor, kes oma suuri praktilisi kogemusi oskas edasi anda sadadele noortele kaubatundjatele. Tema sulest ilmus rohkesti õppevahendeid tööstuskaupade tundmise erialal. Kolleegide ja üliõpilaste hulgas oli ta tuntud alati elurõõmsa, abivalmis seltsimehena, kes oskas ka raskete ja keerulistel momentidel ebameeldivustest üle saada teravmeelse naljaga.

3. veebruaril sängitati ta Tallinna Metsakalmistu mändide alla. Tema näol kaotasime majandusteadlase, kelle isikus liitusid suur töökus ja võimekus, erakordne energia ja optimism. Mälestus Heino Arumaast jääb alatiseks tema arvukate õpilaste ning kaastöötajate südamesse.

Endised kolleegid TRÜ Majandusteaduskonnast

Suusatajad, suusad!

Juba 12. veebruaril algab TRÜ suusaspordi massürituste sari. Traditsiooniliselt tehakse algust V o r b u s e matkaga. Et Emajõe suusabaasis ei tekiks järjekorda ja suuskadest ei tuleks puudus, on soovitav teaduskondadel võtta matk ette järgmistel kuupäevadel: 12. veebr. — Ajaloo-Keele- ja Bioloogia-Geograafia-, 13. veebr. — Füüsika-Keemia-, Matemaatika-, Oigus- ja Majandus- ning 14. veebr. Arstiteaduskond. Start Emajõe baasis on avatud kella 14-st. Lähemat informatsiooni saab TRÜ Spordiklubist telefonil 31-64. Samasse palume pöörduda kursuse spordiorganisaatoritel ja kõigil suusahuvilistel välja võtma 1970. a. suusataja kaarte!

Puder ja piim ootavad

Alates esmaspäevast sööd Sa hommikusöögi ülikooli sööklas. Sind ootavad puder ja piim ei ole mitte ainult maitsvad, vaid ka tervislikud. Aega võid valida kella 7 ja 10 vahel, see kõik on Sinu soove ja tervist arvestades. Kell 11 võid saada lõunat nagu ennegi. Tule juba esmaspäeva hommikul ja proovi ära!

Fotograafia . . .

(Algus 3. lk.)

suunas liigutades näeb inimene erinevais sügavustes olevate pildidetailide nihkumist üksteise suhtes. Kumbki silm registreerib erineva kujutise ja me näeme tuhandeid pisitillukesi «paarispilte», mis sarnanevad stereopaaridele. Tekib ruumilisuse illusioon ja mulje, et me võime vaadata pildil iga eseme «taha». Seevastu stereoskoopilisel võttel näeme me ainult k a h t e tasapinnalist kujutist, mis mõlema silmaga vaatamisel meie ajus liituvad üheks.

Ruumilisi võtteid kasutatakse laialdaselt ajakirjade kaantel, reklaamkuulutustel, kalendrites ja piltpostkaartidel, pakenditel, hinnasedelitel ja etikettidel, grammofoniplaatide ümbristel, tikutoosidel ja õnnitluskaartidel jne. Tänaseni on trükitud juba üle 200 000 000 pildi.

Trükiasjanduses püüab ruumiline fotograafia luua siledal lehel kolmemõõtmelise ruumi illusiooni.

Vene keelest tõlkinud

J. PÕLDMÄE

TOIMETAJA J. PEEGEL

«Тарту Рийклик Юлиноол» («Тартуский государственный университет» г. Тарту Эстонской ССР. Орган Тартуского государственного университета. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk Tartu, Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbri hind 2 kop. Tell. nr. 737. MB 00372.

AR Fr. R. Kreutzwaldi nim. ENSV Riiklik Raamatukogu

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riiklik Ülikool

TARTU RIIKLIKU ÜLIKOOLI PARTEIKOMITEE, REKTORAADI, KOMSOMOLIKOMITEE JA AMETIÜHINGUKOMITEE HÄÄLEKANDJA

Nr. 4. Reedel, 13. veebruaril 1970. a. XXIV aastakäik

Mida sa oled teinud leninlikku arvestust sooritades?

Nii küsivad meilt kõigilt varsti grupikaaslased, küsib autoriteetne atesteerimiskomisjon. Leninlik arvestus on jõudnud otsustavasse järku, veebruaris-märtsis antakse hinnang meie töö tulemustele. Peamisteks arvesse minevateks näitajateks on talvise eksamisessiooni tulemused, ühiskonnateaduste omandamine ja meie töö pideva ühiskondliku ülesande täitmisel. Üliõpilased, kelle ühiskondlik aktiivsus on olnud tagasihoidlik, on endale aasta jooksul võtnud täiendavaid kohustusi. Kellel töö EÜE-s möödunud suvel, kes on esinenud ülikooli tutvustava loenguga, kes edukalt töötanud ÜTÜ-s, kes kaitsnud ülikooli spordiau.

Paljud üliõpilased on esinenud referaatide ja ettekannetega ühiskonnateaduste seminaridel. Milliseid töötulemusi keegi juubelieelsel aastal saavutanud on, teab ta ise muidugi kõige paremini rääkida.

Need tulemused fikseeritakse nüüd komsomoligruppide otsustes, mis vastavalt ELKNÜ TRÜ komitee poolt väljatöötatud ja paljundatud vormile võetakse veebruarikuu jooksul vastu kõigis komsomoligruppides iga kommunistliku noore kohta personaalselt.

Ülikooli komsomolikomitee on leninlikku arvestust mõistnud kui stiimulit meie igapäevase õppe- ja ühiskondliku töö aktiviseerimiseks, mitte aga kui järjekordset kohustuste vastuvõtmise kampaaniat. Tundub, et see tee, mis on leidnud toetust ka parteiorganisatsiooni poolt, on olnud õige. 3. detsembril 1969. a. arutati ELKNÜ KK sekretariaadis leninliku arvestuse läbiviimist TRÜ-s. Seal märgiti, et ülikoolis on õigesti mõistetud leninliku arvestuse olemust, sama hinnang sisaldus ka ELKNÜ KK üliõpilaskonna juhataja I. Toome artiklis «Kõigi ühine ettevõte», kus ta seadis leninliku arvestuse korraldamise TRÜ-s teistele kõrgematele koolidele eeskujuks.

Kõige olulisema puuduse arvestuse käigus tõi esile ELKNÜ TRÜ komitee ja EKP TRÜ komitee esindajate poolt tehtud kontroll komsomoligruppides. Ilmnes, et on veel kommunistlikke noori, kes ei suuda konkretiseerida oma osa leninlikus

(Järg 2. lk.)

V. I. LENIN ★ 1870-1970

Komsomoli grupikoosolekuist ajavahemikul 15.02—1.03 1970. a.

16. veebruarist kuni 1. märtsini toimuvad kõigis komsomoligruppides koosolekud, kus arutatakse läbi talvise eksamisessiooni tulemused, antakse individuaalne hinnang kõigi kommunistlike noorte ühiskondlike ülesannete, leninliku arvestuse raames võetud kohustuste täitmisele. Komsomoligrupp otsustab personaalselt iga kommunistliku noore lubamise leninlikule arvestusele ja grupporg vormistab sellekohase dokumendi.

Eksamisessiooni tulemuste arutamisel vastavalt õppetöö analüüsi üldisele ühtlustatud süsteemile täidab komsomoligrupp iga eksami (ja ka arvestusega lõppenud aine) kohta aruandelehe. Lehele märgitakse kursuse hinnang eksamitulemuste kohta, arvatavad faktorid, mis põhjustasid eksami edukuse või ebaedukuse, samuti ettepanekud õppejõule, kateedritele, dekanaadile ja rektoraadile, mis aitaksid parandada aine omandamist järgmistel aastatel. Selline lühiankeet viiakse käesoleval aastal läbi kolmandat korda. Õppetöö analüüsi efektiivsus sõltub sellest, kuivõrd järjekindlalt kursus ja osakonna büroo nõuavad oma ettepanekute arutamist, neile vastamist ja nendega arvestamist. Sellise analüüsimeetodiga alustati möödunud talvel. Nii saame sel aastal esimest korda kõnelda kahe kursuse hinnangust konkreetse aine omandamise kohta. See tagab arvamuste objektiivsuse kasvu ja näitab ühtlasi möödunud-talviste ettepanekute kasutegurit.

Enne koosoleku kokkukutsumist tuleks grupporgil läbi vaadata konkreetsed hinnangud ja ettepanekud ning esitada need kursusele arutamiseks, nii et koosolekul ei tuleks alustada n.-ö. tühjast kohast

Hinnangu andmisel iga kommunistliku noore töötulemustele V. I. Lenini 100. sünniaastapäeva-eelsel juubeliaastal tuleb komsomoligrupil läbi arutada kõigi oma liikmete tegevus pidevate ühiskondlike ülesannete (töö grupporgina, ametiühingu organisaatorina, stipendiumivolinikuna, spordiorganisaatorina jne.) täitmisel, samuti kommunistliku noore suhtumine leninliku arvestuse sooritamiseks võetud lisakohustustesse. Grupi otsus fikseeritakse vastavalt ELKNÜ TRÜ komitee poolt väljatöötatud ja paljundatud vormile iga kommunistliku noore kohta personaalselt. Selles märgitakse, kas komsomoligrupp peab antud üliõpilast leninliku arvestuse vääriliseks või mitte.

Kolmandaks tuleks grupikoosolekul koostada ja kinnitada komsomoligrupi tööplaan algavaks semestriks.

Neljandaks oleks soovitav koosolekul arutada ka grupi ettepanekut ELKNÜ TRÜ komitee K. J. Petersoni kirjandusauhinna määramiseks 1970. a.

Komsomoligrupi koosolekust peaks tingimata osa võtma kursuse hooldaja — õppejõud ja osakonna (teaduskonna) komsomolibüroo esindaja.

Väga tähtis grupikoosolekute edukaks läbiviimiseks on vastava dokumentatsiooni õigeaegne kättesaamine ja edasiandmine.

Õppetöö analüüsi lehed ja otsuse blanketid leninlikule arvestusele lubamiseks saavad grupporgid 16. veebruariks osakonna (teaduskonna, raviosakonna kursuse) komsomoliorganisatsiooni sekretärilt, kellele need jagati välja ELKNÜ TRÜ komitees 11. veebruaril. Dokumentatsiooni kättesaamisel tuleb grupporgil teatada osakonnasekretärile koosoleku toimumise täpne aeg ja koht. Täidetud blanketid leninlikule arvestusele lubamise kohta, õppetöö analüüsi aruanded ja tööplaanid tuleb osakonnasekretärile üle anda kohe pärast koosolekut. Ettepanekud kirjandusauhinna määramise kohta tuua hiljemalt 1. märtsiks ülikooli komsomolikomiteesse. Täpsus ja kord kursusekoosolekute läbiviimisel ja dokumentatsiooni üleandmisel on selgeks näitajaks komsomolidistsipliini tugevusest antud teaduskonnas ja kursusel.

Vastavalt käesolevale juhendile lasub grupporgil personaalne vastutus grupikoosolekute läbiviimisel. Kontrolli teostavad osakonna (teaduskonna, ravikursuste) sekretärid.

Komsomoligruppides, kus tootmis- või diplomieelse praktika tõttu on võimatu veebruarikuus komsomolikoosolekuid läbi viia, võib need asendada kursusebüroo (kursusekolmiku) koosolekutega.

Veel kord: koosolekutega olgem valmis esimeseks märtsiks!

VÄLJAVÕTTEID LENINLIKU ARVESTUSE KOMISJONIDE TÖÖJUHENDIST

Märtsikuu esimestel päevadel toimuval leninliku arvestuse atesteerimiskomisjoni istungil kuulatakse ära grupporgide aruanded grupikoosolekute toimumise kohta. Komisjon tutvub dokumentatsiooni korrasolekuga ja otsustab (grupporgi ettepanekuid arvestades), kellele kommunistlikest noortest antakse arvestus ilma isikliku vestluseta. Isikliku vestluseta võib arvestuse anda neile üliõpilastele, 1) kelle õppeedukus on hea, 2) keda kursus iseloomustab kui teadlikke aktiivseid kommunistlikke noori, 3) kelle juubelieelseist töötulemustest nähtub, et nad on väärilised V. I. Lenini ürituse elluviijad.

Nende kommunistlike noortega vestlemiseks, kelle juubelieelsed töötulemused ning kogu ellusuhtumine vajavad arutelu ja sügavamat analüüsi, määrab komisjon isiklike vestluste ajad kursuste kaupa. Kursuste kommunistlike noortega toimuvast vestlusest on kohustatud osa võtma ka grupporg ja kursuse hooldaja-õppejõud.

Vestluse lõpul langetab komisjon otsuse leninliku arvestuse toimumise või mittetoimumise kohta, sooritamise korral annab üle vastava tunnistuse. Üliõpilaste suhtes, keda komisjon ei pea leninliku arvestuse vääriliseks, teeb komisjon esildise osakonna (teaduskonna) komsomolibüroole. Komisjoni istungi käik protokollitakse.

Üliõpilastele, kes tunnistati leninliku arvestuse vääriliseks ilma vestluseta komisjoni ees, antakse leninliku arvestuse sooritamise tunnistus üle teaduskonna pidulikul komsomolikoosolekul, mis toimub ajavahemikul 23. märtsist kuni 9. aprillini üleliidulise komsomolikoosoleku raames.

Pidulikel koosolekutel teevad leninliku arvestuse komisjonide esimehed kokkuvõtted leninliku arvestuse sooritamisest teaduskonnas ja koosolek võtab vastu sellekohase otsuse.

ELKNÜ TRÜ komitee sekretariaat

Partei elu

Tulipunktis olid juhtimisküsimused

Teisipäeva pealelõunal kogunes aulasse ülikooli parteiaktiiv. Päevakorras oli EKP Tartu Linnakomitee esimese sekretäri J. Loti ettekanne NLKP Keskkomitee 1969. a. detsembripleenumist ning EKP TRÜ komitee sekretäri K. Kogeri informatsioon komitee tööst. Sõnavõtud koondusid ühe põhiprobleemi — juhtimisküsimuste ümber. Koosolek võttis vastu otsuse, milles kiidetakse täielikult heaks pleenumi seisukohad, ning tegi EKP TRÜ komiteele ülesandeks järgida neid seisukohti parteitöö korraldamisel ülikoolis. Samuti märgitakse otsuses, et parteikomiteel tuleb läbi kaaluda ning realiseerida koosolekul tehtud konkreetsed ettepanekud ülikoolisisese töö parandamise kohta.

Alljärgnevalt olulisemat sõnavõttudest.

Dots. T. Ilomets: Ülikooli administratsiooniaparaadis ei ole konkreetseid töökohakirjeldusi, mistõttu on asjaajamine keerukas. Oleme teisi asutusi abistanud TTO organiseerimisel, aga meie oma töö korraldamisel mitte.

Sõnavõtja esitas konkreetseid ettepanekuid remonttööde järjekorra määramiseks, ehitusmeeste tootmisnõupidamise läbiviimiseks jms.

Prof. K. Siilivask: Tungivalt vajab parandamist kaadri ettevalmistamise planeerimine. Riigile läheb väga kulukaks tarbetu parallelism ühe ja sama eriala spetsialistide ettevalmistamisel mitmes õppeasutuses, pedagoogide ettevalmistamise plaanid tuleks kooskõlla viia koolide tegelike vajadustega. Samuti vajab teadusliku uurimistöö planeerimine suuremat tähelepanu, sest siingi on paralleelsusi. Kõrgemate koolide võimalusi lepinguliste teaduslike tööde alal ei ole ammendatud.

Probleemi operatiivseks lahendamiseks võiks kaasa aidata plaanikomisjoni, kõrgemate koolide, Haridus- ja Kõrgema ning Kesk-eriharituse Ministeeriumi ja teaduste akadeemia esindajaist koosnev asjalik komisjon.

Enne, kui jõuame suurte uusehituste näol lahendada ruumikitsikuse, tuleks operatiivselt ja oma jõududega asuda ehitama lihtsat auditooriumide hoonet.

Prof. A. Rõõmusoks: Teaduskond koostas päris asjaliku, reaalse ja konkreetse viie aasta plaani. Varem polnud seda tehtud. Teaduskonna töö organiseerimisel ja juhtimisel loodame sellest abi ja tuge. Siis aga saime kuulda, et meie ministeeriumi ja Haridusministeeriumi vahel olevat saavutatud kokkulepe (ja esitatud ka vastav projekt ENSV Ministrite Nõukogule), et geograafiaõpetajate ettevalmistamine antakse üle TPedI-le. Küsimust oli arutatud ilma teaduskonna osavõtuta. Õnneks ei läinud see projekt, mis oleks kaasa toonud põlise osakonna ja ehk ka kogu Bioloogia-Geograafiateaduskonna likvideerimise, veel käiku.

Oleme taotlenud vastuvõtu suurendamist geograafia erialale, kuid plaaniorganid ei ole seda lubanud; õpetajaid aga on vaja. Ministeerium peaks selgitama, millistest alustest lähtudes riiklik plaanikomisjon kaadri vajadust planeerib.

Dots. J. Ananjeva: Tuleb jätkata tööd teadusliku juhtimise alal: uurida juhtimisteooriat ja seda ka õpetada.

Dots. Z. Saar: Ülikooli väljaehitamise perspektiivplaan ei arvesta Arstiteaduskonna vajadusi, üks valmiv kliinik ei ole veel lahendus.

Aktiivil võtsid sõna ka rektor prof. **F. Klement** ja haldusprorektor **A. Uibokand,** kes peatusid ülikooli juhtimis- ja ehitusprobleemidel.

Sm. **K. Koger** rõhutas oma lõppsõnas veel kord, et uusehituste konkreetse juhtimise ning abistamisega kohapeal peab ülikool ise toime tulema ning tutvustas kuulajaile juba astutud konkreetseid organisatsioonilisi samme. J. PEEGEL

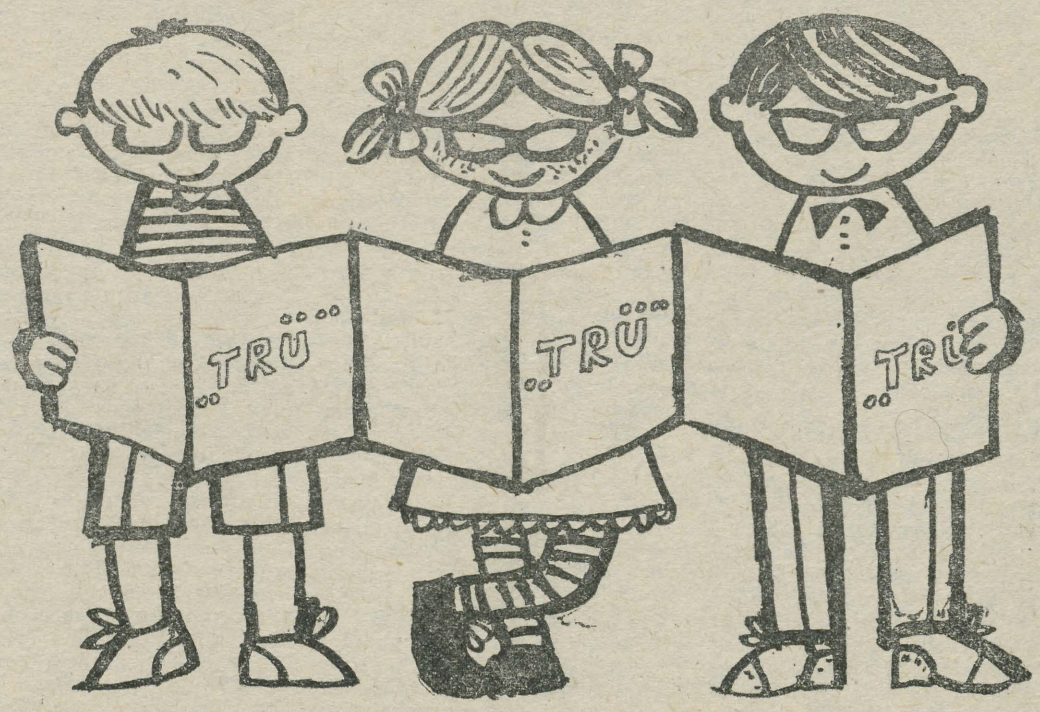

seks korraks on siis eksamisessioon möödas... Õnnelikku uut semestrit meie lugejatele!

Venia legendi

Dots. kt. **Marta Lõhmuse** avalik loeng **venia legendi saamiseks** toimub 18. veebruaril 1970. a. k. 10—12 keemiahoone aud. 154 ajaloo osakonna II kursusele teemal «NSV Liidu ajaloo allikate õpetuse teoreetilisi küsimusi».

ÜTÜ konverentsid teistes ülikoolides

O. V. Kuusineni nim. Petrozavodski Riiklik Ülikool korraldab 14.—18. 04. 70. a. üliõpilaste teadusliku konverentsi. Palutakse osavõttu soome keele ja kirjanduse sektsioonist. Teesid (2—3 masinakirja lehekülge) saata hiljemalt 1. märtsiks k. a.

Ühingu «Teadus» TRÜ algorganisatsiooni V konverentsi eel

TRÜ rektori käskkiri nr. 59

2. veebruaril 1970. a.

§ 1

Tubli töö eest teaduse populariseerimisel elanikkonna hulgas 1968. ja 1969. a. avaldan kiitust järgmistele töötajatele — ühingu «Teadus» TRÜ algorganisatsiooni liikmetele:

dotsent Helga Kurmile, assistent Heiti Kadastikule, dotsent Eduard Väärile, professor Hilda Moosbergile, dotsent Lembit Valdile, dotsent Anatoli Mitile, van.-õpet. Lembit Raidile, van.-õpet. Erich Kübarsepale, van.-õpet. Boris Maistele, Majandusteaduskonna II kursuse üliõpilasele Tõnu Laagile.

§ 2

Premeerin kino-fotolaboratooriumi filmimehhaanikuid, kes aastate vältel on õhtuti demonstreerinud filme ühingu «Teadus» TRÜ kinolektooriumis ja agitpunktis, järgmiselt:

Voldemar Palli, Vello Kaldmaad.

Rektor prof. F. KLEMENT

Meie tublimad

Rektori käskkirjaga tõstetakse esile meie tublimaid lektoreid, kelle tegevus algorganisatsiooni kahe konverentsi vahelisel perioodil oli eriti tulemusrikas. Miks just need kümme seltsimeest valiti välja üli-kooli ligemale 300-liikmelisest lektorite kollektiivist, selle kohta lubatagu tuua järgmised kommentaarid.

Pedagoogika kateedri dotsent **Helga Kurm** on kahe aasta jooksul esinenud peaaegu kogu vabariigis kokku 80 ettekandega küllaltki kidastel kasvatusteemadel, mis nõuavad taktitundelist ja asjatundlikku lähenemist. Ja seda olukorras, kus Helga Kurmil on kanda mitmeid suuri ühiskondlikke ülesandeid pluss kateedri juhatamine.

Psühhiaater **Heiti Kadastik** on meie avalikkusele hästi tuntud tänu oma sagedastele esinemistele televisioonis ja ajalehe «Edasi» veergudel. Ta ei ütle ära ka loengutest kitsama kuulajaskonna ees, kes tunneb huvi psühhiaatria ja seksoloogia probleemide vastu. Et huvi tuntakse, sellest annab tunnistust 37 esinemist 1969. aastal. Eriti hinnatakse H. Kadastiku oskust leida kontakti kuulajaskonnaga, panna inimesi kaasa mõtlema, arutlema, iseseisvalt järeldusi tegema.

Keelemees **Eduard Väär** on juhatuse liikmena palju kaasa aidanud algorganisatsiooni tegevuse hoogustamisele. Keeleteaduslikel teemadel on ta otsitud lektor, kes kahe viimase aasta jooksul on pidanud 93 loengut, peamiselt õpetajatele nende kokkutulekutel ning täienduskursustel.

Nõukogude riigi algaastad, mis paljudele meile on tuntud vaid kirjanduse ja allikate alusel, on professor **Hilda Moosbergile** isiklikult läbi elatud noorusajaks. Nüüd kõneleb staažikas kommunist sageli noortele V. I. Lenini elust ja ideelisest pärandist, Lenini õpetuste elluviimisest 1920-ndatel aastatel. Asjaolu, et seda räägib sündmuste kaasosaline, annab tema loengutele erilise jõu.

Üheks otsitumaks lektoriks ülikoolis on filosoof **Lembit Valt.** Vaatamata teadusliku töö suurele koormale on ta mahti leidnud esineda 1969. a. 19 loenguga (mis on rohkem kui kõikidel ülejäänud filosoofidel kokku). Seejuures on tulnud paljud loengutaotlused tagasi lükata, sest erikursuste lugemine Marksismi-Leninismi Õhtuülikoolis nõuab oma osa.

Lektorite vana kaardiväe etteotsa kuulub veendunud ateist dotsent **Anatoli Mitt.** Oma praeguse tegevusega väärib ta küllaga ENSV teenelise kultuuritegelase austavat nimetust — 57 esinemist 1969. aastal, umbes samapalju ka eelmistel. 2/3 ülikooli lektorite poolt peetud ateistlikest loengutest tuleb kanda A. Miti kontosse. Oma täpsuse ja kohusetundlikkuse poolest annab endine dekaan aga küll igale lektorile silmad ette.

Ühiskonnateaduste valdkonnas on silmapaistvalt esinenud ajaloolane **Lembit Raid** ja poliitökonoom **Boris Maiste.** Faktide rohkus, vahe analüüs, asjalik esinemisviis on iseloomulik mõlemale mehele. Ka peetud loengute arv on hinnatavalt suur: **L. Raidil 32, B. Maistel 17.**

Kehakultuurlaste hulgas on lektorina hästi tuntud **Erich Kübarsepp,** kes 1969. a. leidis 24 korral mahti esinemiseks oma eriala teemadel, et aidata kaasa sportmängude õpetamise taseme tõstmisele.

Majandusteaduskonna II kursuse üliõpilane **Tõnu Laak** on ülikooli nooremaid lektoreid, kes vajalikud eelteadmised omandas alles eelmisel õppeaastal ÜET lektor-propagandistide grupis. Huvitudes kaasaegsest rahvusvahelisest olukorrast, töötab ta pidevalt oma teadmiste täiendamisel ja ei ütle ära ka esinemistest. 33 loenguga on ta aktiivseim üliõpilaslektor, nii nagu aastaid tagasi olid Vambola Põder ja Toomas Alatalu. Hinnangud Tõnu Laagi esinemistele on üksmeelselt positiivsed.

Ja veel kahest mehest, kes ei kuulu küll kõnemeeste kilda, kuid kes siiski on palju aidanud kaasa teaduse saavutuste tutvustamisele. Need on meie kino-fotolaboratooriumi kinomehaanikud **Voldemar Pall** ja **Vello Kaldmaa,** kelle õlgadel on juba aastaid filmide näitamine Vanemuise tänava õppehoones tegutsevas TRÜ kinolektooriumis ja agitpunktis. Selle aja jooksul on esinenud juhtumeid, kus lektor on jäänud tulemata, kuid mehaanikud on tellitud filmidega alati õigeaegselt kohal.

Lenini temaatika

Aruandeperioodil, eriti aga 1969. aastal kujunes algorganisatsiooni üheks tähtsamaks töölõiguks V. I. Lenini 100. sünni-aastapäeva väärikas tähistamine. Selles osas on ülikooli lektoreil mõningaidki saavutusi. Leninlik temaatika hõlmab üle 60 loengu, mis valgustavad V. I. Lenini elu ja tegevust ning analüüsivad tema ideelise pärandi erinevaid tahke. 1969. aastal esines nendel teemadel 25 lektorit kokku 101 loenguga. Tublimatena tuleks märkida NLKP ajaloo kateedri õppejõudu S. Lepikut, arstiteaduse ajaloo uurijat V. Kalninit, juristi A. Kirist ning üliõpilasi K. Alast ja P. Suukruusi.

Meie lektorite esinemistega nendel teemadel on jäädud igati rahule. Küll kipub häirima asjaolu, et enamik asutusi-ettevõtteid eelistab lihtsamaid teemasid, samal ajal kui teoreetilist laadi kõrgetasemeliste loengute järele on nõudmine hoopis väike. Loodame, et juubelieelsed kuud toovad ka selles osas kaasa tunduva elavnemise, sest meie lektorite potentsiaal vaadeldava temaatika osas on siiski tunduvalt suurem, kui senised andmed näitavad.

Üliõpilaslektorid

Pärast mitmeid proovimisi on lõpuks noorte lektorite ettevalmistamine omandanud ülikoolis kindla süsteemi. Kõneoskusest huvitatud noori kogunes möödunud õppeaastal dotsent Valmar Adamsi fakutatiivkursuse loengutele sedavõrd, et küllaltki avar peahoone 139. auditoorium ei tahtnud kõiki neid ära mahutada. Kui asi jõudis seminarituupi õppusteni, jäi ootustepäraselt järele tunduvalt väiksem grupp, kellele kokku 24 tundi kestnud kursus andis vägagi palju.

Mõnevõrra teise kallakuga oli ÜET raamides tegutseva lektor-propagandistide õpperühma töö. Rühma õppeplaan hõlmab kahte aastat, millest esimene on pühendatud põhiliselt teooriale, teine praktikale. Siin saavad üliõpilased ülevaate loengute koostamise ja esitamise metoodikast, nende erialane juhendamine toimub juba teaduskondades või ÜTÜ ringides. Või õigemini peaks toimuma, sest just selles osas esinevad meie töös suurimad puudused, kuna mitte kõik ühingu algorganisatsiooni sektsioonid ei tunne huvi üliõpilaslektorite vastu. ÜTÜ eemalejäämine teaduste populariseerimisest on juba habemega teema, kuid *ceterum censeo* — ÜTÜ peaks kõigele vaatamata siiski selle asjaga kord tegelema hakkama. Ja seda eekõige reaalteaduste ning meditsiini valdkonnas, kus üliõpilaslektoreid meil peaaegu üldse ei ole.

Möödunud õppeaastal alustas lektor-propagandistide erialal tööd 46 I kursuse üliõpilast, kellest paarkümmend jätkasid tegevust ka II kursusel. Uus vastuvõtt, mis haarab nii praegust kui tulevast I kursust, kuulutatakse välja 1970. a. sügisel. Üliõpilaste ettevalmistamist kergendab tunduvalt asjaolu, et neid on võimalus varustada mõningase õppekirjandusega — Johannes Kalitsa «Meisterlikkuse ABC» ning Helga Kurmi «Loengu koostamisest ja esinemisest kuulajaskonnale» ilmusid omaette brošüüridena 1969. aastal, peale selle on olemas rotaatoril paljundatud õppematerjal «Suulise esinemise metoodikast».

Algorganisatsiooni loengute registreerimise kartoteegi alusel esines möödunud aastal avalikkuse ees ettekandega 31 üliõpilast (põhiliselt ajaloolased, filoloogid ja majandusteadlased, lisaks veel paar bioloogi). Võrreldes eelmiste aastatega on siin mõningane tagasiminek. Tõenäoliselt on esinenud üliõpilasi tunduvalt rohkem, kuid vajaliku informatsiooni kogumine läheb väga visalt. Isegi korduvad pöördumised komsomolikomitee poole, et pandaks kirja suvel ehitusmalevas peetud loengud-vestlused, pole andnud mingeid tulemusi.

Senised kogemused näitavad, et võimekad noored lektorid selekteeruvad just tegeliku töö käigus. See toimub aga eeldusel, et neil on küllalt nõutav teema ja et nad saavad oma esinemistest peale väikese materiaalse hüvituse ka teatava sisemise rahulduse, mille aluseks on kuulajaskonna positiivne suhtumine ettekandesse. Ühing «Teadus» pakub üliõpilastele küllaltki avaraid esinemisvõimalusi, on ainult tarvis nendepoolset initsiatiivi ja mõningat abi ning julgustamist õppejõudude poolt.

Noortelektooriumid

Positiivseks saavutuseks aruandeperioodil tuleb lugeda elujõuliste noortelektooriumide töölerakendamist Vanemuise tänava suure kinoauditooriumi baasil. Aastaid oli meil häda kuulajaskonna leidmisega. Noortele määratud loengutele kogunes sageli vaid paarkümmend pensionäri, kes aga tulemata jäid, olid noored ise. Olukorra parandamiseks konsulteerisime Tartu keskkoolidega, nende ideelis-poliitilise kasvatustöö plaanidega ja selle alusel koostasime kinolektooriumide temaatika keskkooliõpilastele. Õnnestunuteks tuleb pidada sarju üldpealkirja all «Maailm tänapäeval» (4 ettekannet dokumentaalfilmide baasil) ja «Sissejuhatus filmikunsti» (6 ettekannet ja kunstiliste filmide analüüsi). Osavõtjaid oli tavaliselt 200—300 vahel. Kui esialgu aitasid paljuski kaasa klassijuhatajad, siis viimastele üritustele kogunesid õpilased juba puhtast huvist asja vastu. Lektoritena oleme korduvalt kasutanud pedagoogilist praktikat sooritavaid vanemate kursuste üliõpilasi, peamiselt ajaloolasi. Kinolektooriumi baasil pandi äsja alus Tartu koolinoorte filmiklubile «ARS», mille ettekannetesarja külastab 270 koolinoort. Poliitilistele teemadele pühendatud kinolektooriume kavatsetakse koos ülikooli komsomoliorganisatsiooniga jätkata ka edaspidi.

1969. a. märtsis tegi EKP TRÜ komitee oma otsusega ühingu «Teadus» algorganisatsioonile ülesandeks korraldada süstemaatiline sisepoliitiliste küsimuste valgustamine eeskätt majanduselu ja kultuuripoliitika alal. Selle otsuse elluviimiseks rakendati tööle põhiliselt üliõpilastele määratud uuelaadne lektoorium «Sisepoliitiline kommentaar», mille tööd juhib algorganisatsiooni juhatuse liige, jurist Herbert Lindmäe.

Kaks esimest kokkutulekut möödunud semestril, kus sõeluti meie põllumajanduse ja tööstuse aktuaalsemaid probleeme, andsid tunnistust üliõpilaste elavast huvist asja vastu. «Sisepoliitiline kommentaar» on muutumas lektooriumist omamoodi diskussiooniklubiks, kus elavat ja viljakat arvamustevahetust suunavad oma ala spetsialistid. Käesoleval kevadsemestril on kavas vähemalt kolme teema käsitlemine. Veebruari lõpupäevadel tuleb kõne alla «Abielu ja perekond kaasaja nõukogude ühiskonnas», seda nii juriidilisest kui sotsioloogilisest vaatevinklist. Märtsikuus tahetakse paluda esinema ENSV haridusministrit sm. F. Eisenit teemal «Üleminekust üldisele keskharidusele». Edasi on kavas noorsoo kuritegevuse ja ideoloogilise võitluse probleemide vaagimine. Jääb loota, et ärksamate üliõpilaste huvi kommentaari vastu veelgi suureneb ja osavõtjate arv kasvab.

Pisut statistikat...

SEKTSIOON	Liikmeid	Peetud loenguid 1968	1969	Kokku
1. Ajaloo	13	116	157	273
2. Arstiteaduse	44	134	206	340
3. Bioloogia-geograafia	29	82	91	173
4. Filosoofia	13	57	35	92
5. Füüsika-matemaatika	43	112	101	213
6. Keele ja kirjanduse	26	215	132	347
7. Keemia	18	5	17	22
8. Kehakultuuri	20	63	130	193
9. Majandusteaduse	28	66	66	132
10. NLKP ajaloo	12	183	119	302
11. Raamatukogunduse	10	110	192	302
12. Pedagoogika	18	237	250	487
13. Rahvusvaheliste suhete	6	133	207	340
14. Riigi ja õiguse	15	124	100	224
* Ekskursioonid Botaanikaaias	—	330	227	557
* Klassikalise Muinasteaduse Muuseumis	—	—	115	115
KOKKU	295	1967	2145	4112

... ja kommentaare

Ülaltoodud arvud annavad orienteeruva pildi meie lektorite tegevusest 2 viimase aasta jooksul. Algorganisatsiooni juhatusel on andmed 4112 loengu kohta. Tegelikult peetud loengute arv on ilmselt hulga suurem, kuid nende arvestamiseks puuduvad paraku materjalid. Loengulise töö lohakas arvelevõtmine on juba aastaid ülikooli lektorite peamiseks puuduseks, millest me ka aruandeperioodil pole võitu saanud.

Silmas tuleks pidada, et sektsiooni nimetus ja peetud loengute temaatika ei pruugi alati kokku langeda. Nii ei ole meil omaette ateismi sektsiooni, kuid 5 lektorit pidasid 1969. a. kokku 73 ateismialast loengut. Kui nüüd A. Miti 54 vastavat ettekannet füüsikute arvelt maha arvata, siis jääb ülejäänud 42 lektori kohta pisut üle 1 loengu. Filosoofidega on kokku arvestatud teadusliku kommunismi kateedri õppejõudude loengud, majandusteadlastega poliitökonoomid. Keele ja kirjanduse sektsiooni 1968. a. näitajates on sees Klassikalise Muinasteaduse Muuseumi ekskursioonid, 1969. a. andmetes aga mitte — sellest siis ka tunduv tagasiminek.

Sektsioonidest väärivad kiitust eelkõige pedagoogid. Nad räägivad hästi (elukutse viga!), neid nõutakse palju ja nad on kõvasti ühiskondliku tööga üle koormatud. Iga aasta lõpus lubavad nad loengute pidamisest loobuda ja ometi loevad nad järgneval aastal jälle rohkem mistahes teisest sektsioonist. Tänu sektsiooni asjaajamist korrastavale I. Soobile on neil loengute arvestus vajalikul järjel.

Tõhusat tööd teevad rahvusvaheliste suhete lektorid, enamikus üliõpilased. Mitmed nendest on asunud pärast ülikooli lõpetamist tööle, uusi pole aga nii kiiresti esile kerkinud. Sellest siis selle sektsiooni lektorite vähene ja loengute suur arv.

Häirib reaalteaduslike sektsioonide vähene loenguline aktiivsus. Suure keemia propageerimise ajal paisus suureks ka keemikute-lektorite arv. Nüüd nõutakse keemiaalaseid loenguid vähe ja keemikud näivad sellise varjusurmas viibimisega hästi nõus olevat. Egas ka matemaatikutel-füüsikutel ja arstidel millegagi eriti kiidelda ei ole.

Unustada ei tohi, et ühiskonnateaduslike sektsioonide lektoritel lasub täiendava koormusena kursuste lugemine Tartu Marksismi-Leninismi Õhtuülikoolis. Kahe aasta vältel on 24 meie kollektiivi liiget viinud seal läbi õppusi ligikaudu 4000 akadeemilise tunni ehk 2000 tavalise loengu ulatuses. See aitab seletada näiteks filosoofide tagasihoidlikke näitajaid ühingu «Teadus» liinis. (Erinevalt pedagoogidest lubavad filosoofid igal aastal hakata tunduvalt rohkem loenguid pidama, kuid põhiliselt läheb kõik vana rada mööda).

Tõhusat tööd teevad ekskursioonide juhendamisel meie Teaduslik Raamatukogu (vt. raamatukogunduse sektsioon), Botaanikaaed ja Klassikalise Muinasteaduse Muuseum. Muide — 1969. aastal on sinna hakanud ekskursioone korraldama ka kolhoosid. (Zooloogia muuseumis juhitud ekskursioonid ei kuulu «Teaduse» liinis arvele võtmisele.)

Vajalikul tasemel ei olnud aruandeperioodil osa sektsioonide töö — sellest ka suured kõikumised lektorite aktiivsuses. Paigalt pole ka nihkunud uue temaatika koostamine, kuigi selle järele tuntakse suurt vajadust. Need ülesanded jäävad uuele juhatusele esmajärjekorras lahendamiseks.

TEADMISEKS DELEGAATIDELE!

Ühingu «TEADUS» TRÜ algorganisatsiooni V konverents toimub neljapäeval, 19. veebruaril algusega kell 16.00 TRÜ nõukogu saalis.

Lehekülje koostas ühingu «Teadus» TRÜ liikmegrupi esimees **H. PALAMETS.**

Mida sa oled teinud...

(Algus 1. lk.)

arvestuses, kelle vastused isiklike töötulemuste kohta on ebamäärased või mittemidagiütlevad.

Muidugi iseloomustab see kursuse grupporgi ja osakonnasekretäri tööd, eelkõige aga näitavad sellised vastused just nende kommunistlike noorte endi väga madalat teadlikkuse astet. Jääb mulje, nagu ootaksid mõned üliõpilased mingeid ülaltpoolt dikteeritavaid kohustuslikke juubelieelseid tegusid. Muidugi oleks võimalik ka asja selline korraldamine, ülikooli komsomolikomitee on aga arvamusel, et nii me vaid profaneeriksime leninlikku arvestust töövormina. Arvestuse sooritamisest võib rääkida siiski vaid juhul, kui me oleme ise tundnud vajadust teha oma töös midagi paremini, ning võib kindel olla, et juubeliaastal ongi enamik meist nii töötanud.

Kahjuks leidub aga ka selliseid kommunistlikke noori, keda lähenev juubel pole millekski kohustanud ja kes juba oma suhtumisega arvestusesse asetavad end väljapoole seda ühist üritust. Mõnel juhul on see vastutustundetuse ja ebarealistlikkuse tunnuseks, mõnikord muudab aga küsitavaks õiguse kuuluda komsomoliorganisatsiooni. Leninliku arvestuse atesteerimiskomisjonidele on antud õigus soovitada komsomolibüroodele niisuguste kommunistlike noorte personaalküsimuse arutamist.

Aasta töötulemused lubavad loota, et ka arvestuse kolmas etapp ülikoolis kulgeb üldiselt normaalselt ja asjalikult.

J. ALLIK,
ELKNÜ TRÜ komitee
sekretäri asetäitja

PÄEVAST PÄEVA 3. 10. veebruar 1970. a.

TRÜ halduseprorektor A. Uibokand:

Eelmisse sõnumisse oli sattunud eksitav viga, juttu rammi saamise osas oli ehitusministri asetäitja sm. Baraniga, kes ise oli Tartus kohapeal asja uurimas.

Tõsine probleem on Tartu Raudbetoontoodete Tehase vaiade kehv kvaliteet. Rammi jaoks on juhtsiin olemas, ramm ise on praegu kooperatiivelamu «Kajakas» ehitusel (asub kohe Leningradi mnt. ühiselamu taga). Ministeeriumi peamehhaanik sm. Gavrilov ütles, et rammi jaoks on «baaba» Tallinnas olemas, olevat vaid äratoomise vaev.

Mis puutub üliõpilaste suunamisele tööle Raudbetoontoodete Tehasesse ja ka teistesse asutustesse, eriti õppetöö ajast, siis tuleb küll asuda seisukohale, et eelkõige peaks igaüks ikka ise oma tööga toime tulema.

Ehituse direktsiooni praegu veel ametlikult loodud ei ole. Direktsiooni moodustamiseks on olemas Eesti NSV Ministrite Nõukogu esimehe V. Klausoni nõusolek. On aga üks klausel, mis takistuseks ees on. Ametlikult on õigus ehituste direktsioone moodustada uuestirajatavate ettevõtete ehituste juurde. Kuskil määruses olevat küll ka sees fakt, et ehituse direktsioone on õigus moodustada ka kultuuriasutuste laiendamisel.

Ehitusega on nüüd nii, et Spetsialiseeritud Tööde Valitsus alustab rammimist 20.—25. veebruaril ja hakkavad kohe lööma kahe rammiga. Meie andmetel on Tartu Raudbetoontoodete Tehas valmistanud 50 vaia.

Spetsialiseeritud Tööde Valitsuse peainsener sm. Haar:

Rammimist ja ehitust oleks pidanud alustama sügisel, kui meie ramm just «Kajaka» kooperatiivelamu peal töötas. Eks ise magasite õige aja maha.

Enne märtsi algust rammima mingil juhul hakata ei saa. Märtsis saame ära rammida umbes 1/3 vaiade hulgast. Sellel ajal hakkame siis rammima valgest valgeni, s. o. umbes 12 tundi päevas. Kahtlane on, kas me kahte rammi lähemal ajal peale saame panna. Valgast tuleva rammi saamegi just märtsi alguseks, Valgas on juba üle poole tööst tehtud. Teist rammi saame kasutada alles pärast seda, kui ära on rammitud vaiad bussijaama objektil, seal peab rammima ka pika juhtsiiniga ramm, sinna lähevad 8-meetrised vaiad. Tallinnast tulev «baaba» ja meie tehtav juhtsiin hakkab rammima lühikesi 5—6-meetrisi vaiu. Bussijaama läheb rammima «Kajaka» kooperatiivi ramm, objektile katsume ta peale saata järgmisel nädalal. Bussijaamas, kui hästi läheb, lõpetab ta umbes kuu ajaga, seega märtsi lõpus. Üldiselt tuleb aga rammide puhul arvestada otsast lõpuni ühega, üks ramm lööb ja teist remonditakse. Nii on tavaliselt, kui kaks rammi on objektil.

Kui ehituse alla jäävad vanade ehituste vundamendid, seda on aga karta, tuleb need kompressoriga purustada ja siis välja võtta. Selle töö juures näeks meeleldi tudengeid abiks. Rostvärgi tegemisega ei ole asi veel täiesti selge, terve nulltsükli peaks tegema peaettevõtja — Ehitustrust. Meie oleme trusti juhataja käest korra juba märkuse saanud, selle eest, et tegime nulltsüklit (elamu 35). Just täna katseme saata Ehitustrusti juhatajale sm. Kondratjevile kirja, et vastavalt tema käskkirjale (me oleme trusti allasutus) on meil rostvärgi tegemine keelatud. Praegu pole ka veel mingit mõtet lööma hakata, 4—5 päevaga lööksime need olemasolevad 42 vaia ära, aga Raudbetoontoodete Tehas annab praegu ainult 70% tugevusega vaiu. «Kajaka» juures proovisime Tartu tehase vaiu. Kui nad käes ära ei lagune, siis põrutab löömisel mikropraod sisse. Võib-olla nende seistes märtsi alguseni tõuseb tugevus 90%-ni. Seistes teatavasti betooni tugevus tõuseb.

Narva tehtud vaiade vabariigi pealt otsimine on ka muidugi patuga pooleks, Selge, et nad on küll ajapikku kõvaks läinud, aga ega neid ju ka nii iga nurga peal ei vedele.

Spetsialiseeritud Tööde Valitsuse poolt ühiselamu objektile määratud töödejuhataja sm. Rebane:

Töid on planeeritud ainult 700 rubla eest. All on aga vanad varemed, keldrid, vundamendid. Kui neist nüüd kuidagi mööda ei pääse (vanasti jooksis tänav veidi teise nurga all, eks majadki olid ehitatud just tänava äärde), siis võtavad tööd küll veel kuu aega rohkem. All võivad olla ka palgiparved, mille peale vanasti majad kandma pandi. Need on 3—4 m sügavuses, vaia selle peale kandma ei pane. Mõnikord võib-olla ei löö parvest läbi — tuleb välja kaevata. Maakividega pole veel väga hull, libisevad eest ära. Vaiad ei anna tugevust välja, ei olevat puhast killustikku ja on madalama margiga betoon. Narva omade vastu nad igal juhul ei saa, Narva toodab vooluliiniga ja saab neid aurukambris hoida Tartu ühe ööpäeva asemel mitmeid kordi rohkem, sealt see tugevus vaiadele tulebki. Narvas toodetakse vaiu metallvormides, puitvormiga ikka õiget vaia ei saa.

Tartu Raudbetoontoodete Tehase tootmisosakonna juhataja sm. Möldre (telefoni teel):

Toodame. 40 vaia on olemas ja toodame jõudlusega 10 vaia päevas. Vaiu väljastame 100%-lise tugevusega.

Tartu Ehitustrusti juhataja sm. Kondratjev:

Vaiade järeltugevdumine sõltub välistemperatuurist ja üldse ilmastikust. Betoon hakkab järeltugevdama umbes +15° välistemperatuuri juures. Kohe, kui saame Tallinnast «baaba», hakkame lööma kahe rammiga. Bussijaamas hakkab lööma hoopis kolmas ramm. Mis puutub rostvärgi tegemisse, siis teeb rostvärgi Spetsialiseeritud Tööde Valitsus. Nimelt jaotasime me nulltsükli kahte ossa: rostvärgi teevad nemad, vundamendi teevad siis juba meie mehed. Nad on kavalad ka: rammimine on väga kasulik föö, rostvärgi tegemine aga vastupidi, odav.

Paralleelselt rammimine ja rostvärgi tegemine on kategooriliselt keelatud, raputab valatud betooni lahti.

Allakirjutanu: Kui objekti all on varemed, saab rostvärki tegema hakata juulis. See tähendab praktiliselt ehituse valmimist 6 kuud hiljem. Kahjuks ei jõudnud teist ringi asjaomastele instantsidele peale joosta ja seepärast ei tea ka öelda, kellel siis asjade käigust informatsioon puudub ja millest on tingitud selline kooskõlastamatus sõsar- või isegi teineteisele alluvate ettevõtete vahel.

J. VILLER

Vabandage, ainult üks küsimus,

sm. Ellen Turu, Teile kui eesti filoloogia parteigrupi sekretärile: teatavasti oli teil üheks põhiprobleemiks rahvuslike teaduste perspektiiv. Kuidas selle küsimuse lahendamine areneb?

Selgituseks ehk niipalju, et asja põhituumaks oli mitte mingisuguse «välisabi» palumine, vaid konkreetsete võimaluste asjalik kaalumine, kuidas parandada eesti keele uurimist ja uurimuste publitseerimist ning emakeele õpetajate ettevalmistust. Teaduslikele põhisuundadele kindla profiili andmine on muidugi lahutamatu ka üliõpilaste teaduslikust tööst, aspirantuurist ning õppejõudude kvalifikatsiooni tõstmisest.

On moodustatud vastav komisjon, kes koos kateedrijuhatajaga on seda küllaltki rasket probleemidekompleksi arutanud ning omapoolsed ettepanekud kaalumiseks esitanud. Loodame, et juba lähemal ajal arutatakse neid ettepanekuid kateedri koosolekul, sest peatselt peaks probleem kõne alla tulema ka teaduskonna nõukogus ning seal tuleks välja minna konkreetsete ning asjalike ettepanekutega.

Kas ikka ootavad?

Alates esmaspäevast sööd Sa hommikusöögi ülikooli sööklas. Sind ootavad puder ja piim ei ole mitte ainult maitsvad, vaid ka tervislikud. Aega võid valida kella 7 ja 10 vahel, see kõik on Sinu soove ja tervist arvestades. Kell 11 võid saada lõunat nagu ennegi. Tule juba esmaspäeva hommikul ja proovi ära!

(Ajalehest)

Nii me Maiduga kell 7 esmaspäeva hommikul tegime. Kuivõrd uks esialgu kaugemale kui poikvele lahti ei läinud, kett oli ees (seda ei saa juhtuma igal hommikul kindlasti mitte, sest alguse asi, koristaja oli ukse lihtsalt ketti unustanud), siis pandi suitsud ette ja arutati veel kord üksipulgi läbi, mis tudeng hommikul teeb ja kus ta sööb.

Maidu: No, eks me ole kõik kunagi tudengid olnud ja teame, et saab ikka ilma hommikusöögita ka läbi, aga mis tervis selle peale ütleb, on pikema rääkimisetagi selge. Nii tavaline ja tudengilik on hommikusöök sigareti näol. Enamus muidugi eelistab tüki hommikust kallist aega ikka «Piimasaalis» järjekorras maha seista.

Kett koliseb ja uks tehakse lahti. Seitsmest on vaevalt viis minutit mööda saanud.

«Tere hommikust!»

«Tere! Tere!» ja kohe hakatakse topeltportsjonit kruubiputru välja mõõtma. Ajame sõrad vastu, et me vaatame esialgu veidi ringi. Saame teada, et pudruportsjon hakkab maksma veidi üle kümne kopika.

Suur on võileibade valik. Et puder hea on, seda kinnitavad ka esimesed tütarlastest külastajad eesti filoloogia kolmandalt kursuselt.

Polegi seda aega nii palju: jõuab vaevu veel tubakapoest läbi joosta ja parajasti enne õppejõudu loengule saabuda. Hilineda nüüd enam nagu ei kõlbagi, vähemalt söömine küll see vabandav põhjus ei ole, sest Sind oodatakse hommikueinega juba varahommikust. Mida agaramini me üliõpilassööklat külastame, seda kiiremini suureneb putrude valik.

V. JASKO

Leninlik nädal Leningradis

29. jaanuarist 4. veebruarini korraldas Leningradi Lenini ordeniga ja Tööpunalipu ordeniga autasustatud A. A. Ždanovi nimeline Riiklik Ülikool üliõpilaste leninliku nädala deviisi all «Elada, töötada ja õppida leninlikult». Leninlikust nädalast võttis osa 18 delegatsiooni Nõukogude Liidu ülikoolidest, Leipzigi ning Budapesti ülikooli delegatsioon.

Leninliku nädala kavas olid teaduslik-teoreetiline konverents «Lenin, kaasaeg, noorus», teaduslik-praktiline konverents teemal «Kõrgemate koolide ühiskondlike organisatsioonide töö efektiivsuse tõstmise teed ja vahendid leninliku arvestuse käigus», mitmed kohtumised ja palju ekskursioone Leniniga seotud paikadesse Leningradis ning selle lähemas ümbruses.

Korraldati osavõtvate ülikoolide isetegevuskollektiivide konkurss, spordivõistlused võrkpallis, tennises, vehklemises, samuti sõjalis-sportlik memoriaal «Leningradi kaitsjate mälestuseks». Ettevõtmise väga lai haare tingis delegatsioonide killustatuse, mitmedki üritused olid osavõtuvaesed või jäid ka organisaatorite süü tõttu hoopis ära. Praktiliselt ei olnud delegatsioonidel omavahelisteks kohtumisteks võimalusi, sest delegatsioonid olid majutatud üksteisest võrdlemisi kaugel asetsevatesse ühiselamutesse.

Eriti aktiivselt võeti osa teaduslik-praktilisest konverentsist leninliku arvestusega seotud küsimustes. Kahjuks oli selleks ürituseks planeeritud ainult kaks ja pool tundi, mitmed esindajad ei saanudki sõna ja kõiki huvitav ning aktuaalne teema leidis valgustamist ainult osaliselt.

Mõned huvitavad kogemused seoses leninliku arvestuse läbiviimisega.

Leningradi RÜ-s on moodustatud komsomolikomitee juurde metoodiline komisjon, kelle ülesandeks on muuta komsomolitöö juhtimine teaduslikumaks. Nende leninliku arvestuse juhendist on märgata, et leninliku arvestuse läbiviimisel on püütud lähtuda ülikooli ees seisvatest spetsiifilistest, ülikooli eripärast sõltuvatest probleemidest.

Leningradis on komsomolikomitee ja ühiskonnateaduste kateedrite ühisel kokkuleppel iga kommunistlik noor kohustatud õpitavas ühiskonnateaduses kirjutama referaadi.

Mitmed sõnavõtjad rõhutasid, et väga vajalik on arvestusraamatute sisseseadmine, kus oleks ära märgitud individuaalsed kohustused, komsomoliorganisatsiooni pidevad ja jooksvad ülesanded ning nende täitmine, õppimine, osavõtt massilistest poliitilistest üritustest (kommunistlikud laupäevakud, matkad lahingukuulsuse radadel jm.), Lenini teoreetilise pärandi uurimine jne.

Lätlastel kirjutab komsomoligrupp igale kommunistlikule noorele atesteerimisel iseloomustuse, mis kantakse üliõpilase isiklikku toimikusse.

Moskva RÜ-s on leninliku arvestuse eesmärgiks erineva spetsiifikaga inimeste ühendamine ühtsesse liikumisse. Selle saavutamise vahendiks nr. 1 on teoreetilise pärandi muutmine veendumuseks, eeskätt praktilise töö abil.

Läti RÜ-s on peale arvestusraamatute sisse viidud ka igakuuse aruandluse süsteem, mis ülevaate saamiseks vastavalt grupi, kursuse, osakonna, teaduskonna tegevusest kergendab nii osakondade ja teaduskondade büroode tööd kui ka komitee tegevust.

Harkovi RÜ-s on eesmärgiks töö suunamine gruppidesse, jõudmine iga kommunistliku nooreni.

Kõik osavõtjad rõhutasid, et töövorm arvestuse näol on ennast täiesti õigustanud, mitmel pool pole seekordne leninlik arvestus esmakordne, ta peaks jätkuma ka edaspidi, näiteks komsomoliarvestuse nime all.

J. ERVIL

Pehme talv

Jüri Karm

Kinoklubis

TÄNA, reedel, 13. veebruaril algusega kell 20.00 Vanemuise 46 TRÜ filmiklubis käsitletakse teemat «Muusika filmis». Näidatakse fragmente Moskva kinofestivali uutest muusikalistest filmidest (pilet 30 kop.).

H. PALAMETS

ÜET kodu-uurimise sektsioonist

Üsna tihti tuleb meie üliõpilastel vastu võtta külalisi vennasvabariikidest ja välismaaltki. Veel sagedamini viibime ise kaugetes paikades, rikastame end teiste rahvaste kultuuriväärtustega. Üht-teist püüame ja ehk suudamegi pakkuda ka oma külalistele. Ent kas tudeng **anno 1970** tunneb piisavalt oma kodumaa aja- ja kultuurilugu, et seda väärikal tasemel tutvustada meie külalistele? Kas tulevane kõrgema haridusega teadlane või pedagoog tohib piirduda üksnes heade erialaste teadmistega, või peab ta vajalikuks omada ka võimalikult põhjalikku üldkultuurilist silmaringi ja **haridust** selle sõna laiemas ja paremas mõttes?

Nähtavasti sellised küsimused ajendasid möödunud semestril enam kui **sadat** tudengit ja vilistlast külastama ÜET kodu-uurimise sektsiooni poolt korraldatud loenguid. Tõsi küll, see arv pole eriti suur (kuigi avalikel loengutel meie ülikoolis on külastajaid rohkem vaid erandjuhtudel) ja enamiku sellest moodustasid humanitaaralade tudengid. Tähtsam kui loengukuulajate arv on see tugev mõra, mis on löödud üsna laialt levinud mentaliteeti, et kodu-uurimisega tegelgu ainult pensionärid. Ilmselt on selline hüüdlause üpris mugavaks ja «progressiivseks» suitsukatteks meie akadeemilise noorsoo teatud ringkondade kultuuritusele ja mõttelaiskusele.

Eelmisel semestril leidsid käsitlemist järgmised teemad: kodu-uurimine, selle areng ja allikad (J. Eilart), eestlaste etnogeneesist (L. Jaanits), eesti rahvakultuur ja selle omapära (J. Linnus). Sel semestril jätkuvad loengud (mille külastamine on võimaldatud kõigile), alustatakse ka seminaride ja õppeekskursioonidega.

Järjekordsel loengul **18. veebruaril kell 19 peahoone auditooriumis** 139 vestleb prof. P. ARISTE teemal «Eesti keele päritolu». T. PILVIK

Laitmatult

Tallinnas toimunud üleliidulistel võistlustel klassikalises maadluses võistlesid «Kalevi» meeskonnas TRÜ üliõpilased Ants Laansalu ja Tõnu Sikkut.

Väga tugevas konkurentsis tulid mõlemad toime tubli saavutusega. A. Laansalu tuli poolraskekaalus kolmandaks ja T. Sikkut keskkaalus teiseks. Ühtlasi täitis T. Sikkut meistersportlase normatiivi.

Märkimist väärib see, et VI kursuse spordiarst A. Laansalu ja II kursuse kehakultuurlane T. Sikkut õpivad kõrgendatud stipendiumile.

Tänu suurte oskuste ja kogemustega treeneri A. Tähnase tublile tööle on rida üliõpilastest maadlussportlasi täitnud meistersportlase ja meistrikandidaadi normatiivid. On edukalt esinetud kõrgemate koolide vahelises konkurentsis. Palju edu meistrite kasvatamisel!

H. TOOTS

Tore on suuskadel sõita ...

... üksiku männi juurde kõrgel Jaanimäel. Aga kus see mägi on?

... läbi salapärase Hirveoru Suurele Hirveharjale. Kas oskate sinna minna?

... Otepää kõrgustiku kõrgeimasse punkti Kuutsemäel ja sealt nautida jääaja vormitud kuppelmaastikku. Kust algab märgitud suusarada Kuutsemäele?

Vastused leiate äsja trükist ilmunud Kääriku, Puka ja Elva ümbruse suusamatkaradade kaardilt, mis on müügil Käärikul, TRÜ suusaspordi kateedris ja Tartu Turismiklubis.

Kohtumiseni teel Päikesemäele!

Vabariigi meistrivõistlused väravpallis

6.—8. veebruarini toimusid Tartus Eesti 1970. a. väravpallimeistrivõistlused naistele.

Meistrivõistlustest võtab osa 5 naiskonda, kes mängivad omavahel läbi kolm korda. Esimesest voorust võtsid osa: Tallinna «Norma», Pärnu, Tallinna Kalinini RSK ja TRÜ naiskond. Sillamäe oli mänguvaba.

Karikavõitja TRÜ naiskond esines oodatust nõrgemini, kaotades esimesel päeval Pärnule 13:18. Teisel päeval võideti napilt Tallinna Kalinini RSK naiskonda 15:12 ja viimasel päeval meistritiitli kaitsjat Tallinna «Norma» naiskonda 16:6.

Pärast I vooru mänge on võrdselt 4 punktiga liidriteks TRÜ ja Pärnu naiskond.

Küllap üheks TRÜ naiskonna kaotuse põhjuseks oli takistatud treenimine eksamisessiooni ajal. Meie naiskonna võitu esimeses mängus pidurdas ka mõnede mängijate kergekäeline suhtumine, kes jätsid esimesel päeval võistlustele tulemata.

Teises voorus on TRÜ naiskond mänguvaba. Mängud algavad taas kuu aja pärast, nii et ülikooli naiskonnal on võimalus endine mängukindlus uuesti kätte saada.

M. JUUST

On võimalus

Muusikasõpradel on võimalus kaasa lüüa TRÜ üliõpilaste estraadiansamblis. Praegu tuntakse erilist vajadust nais- ja meesvokaalsolistide järele. Samuti on teretulnud inimesed, kes oskavad trompetit ja trombooni mängida. Vakantne on veel ka trummimängija koht.

Asjahuvilisi, kellel on sellealaseid oskusi, palutakse TRÜ komsomolikomitees endast teada anda ja mitte kauem oma võimeid vaka all hoida.

S. KARU

Uut teatmekirjandust Toome raamatukogus

1. Eesti NSV raamatukogud. Teatmik. Tallinn 1969. 182 lk. Teatmik annab ülevaate Eesti NSV raamatukogudest, nende paiknemisest, fondide koostisest, kasutamistingimustest. Teaduslike ja erialaraamatukogude kohta on peale nimetuse, aadressi, telefoninumbri veel andmeid fondi suuruse, teenindavate osakondade, teatmestu (kataloogid, kartoteegid), raamatukogu ajaloo kohta. Teatmiku lõpus on alfabeetiline register.

2. Анатомия, физиология и патология поджелудочной железы. (Библиографический указатель) I 1956—1961. Вильнюс, 1968, 8009 назв.

Leedu NSV Riikliku Teadusliku Meditsiinilise Raamatukogu poolt välja antud bibliograafia hõlmab nii kodu- kui välismaist kirjandust antud teemal. Käesolev köide moodustab esimese osa plaanis olevast bibliograafiast aastate 1958—65 kohta. Bibliograafias on autorite ja ajakirjade lühendite register.

3. Диссертации, защищенные в Латвийском государственном университете им. Петра. Стручки. 1945—1963. Библиографический указатель. Рига + 966, 100 стр.

Bibliograafia registreerib peale Läti Riiklikus Ülikoolis kaitstud doktori- ja kandidaadidissertatsioonide ka need väitekirjad, mis on kaitstud ülikooli õppejõudude poolt teistes kõrgemates õppeasutustes või teaduslikes uurimisasutustes. Bibliograafia on varustatud nimede registriga.

Bibliograafia osakond

Sinu veebruarikuu matkaplaan?

Kui armastad värsket õhku ja suusarõõme, siis ära unusta, et veebruaris on mitu üleülikoolilist suusamatka. Vorbusel saab käia 12., 13. ja 14. veebruaril. Start Ülejõe suusabaasi juures on avatud

12. ja 13. veebr. kell 15.00
14. veebr. kell 14.00

Kontrollpunkt Vorbuse torni juures töötab 15.30—18.00, 14. veebruaril 14.30—17.00. Informatsioon 6. veebruari lehes oli ebatäpne.

15. veebruaril kell 10 algab Tamme staadionilt Tartu—Vellavere—Elva matk. Kontrollpunkt Elvas avatud kell 12.00—15.00. Samast saab kätte ka üleriided, mis tuuakse Elvasse bussiga. Võimalus vahepeal puhata ja teed juua on Nõo keskkoolis, võileivad ja suhkru võtab õige matkaja kaasa.

21.—22. toimub Tartu—Kääriku matk.

KUNSTI-
KABINET
kutsub tutvuma
uue
tunniplaaniga

Järv, ofort

Martti Preem (mat. III) 1969. a.

Professor Artur Linkberg

16. IV 1899—10. II 1970

Meie vabariiki on tabanud raske kaotus: 10. veebruaril 1970. a. varises tööülesannete täitmisel manalasse Eesti NSV teeneline teadlane ja teeneline arst professor meditsiinidoktor Artur Linkberg.

Artur Linkberg sündis 16. aprillil 1899. a. Paide lähedal Väätsa vallas sulase perekonnas. Ta kasvas rasketes oludes. Töö kõrval omandas A. Linkberg keskhariduse. 1920. aastal astus ta Tartu Ülikooli Arstiteaduskonda, mille lõpetas 1925. aastal. 1926. aastal määrati kirurgiahuviline noormees tööle Tartu Ülikooli hospitaalkirurgia kateedrisse. Tema esimeseks kirurgiaõpetajaks oli Peterburi koolkonnast pärinev professor R. Vanach. 1929. a. kaitses A. Linkberg doktoriväitekirja. Teadmiste täiendamise eesmärgil viibis ta korduvalt komandeeringutel Pariisi, Viini, Berliini, Heidelbergi, Budapesti jt. juhtivates kliinikutes.

1938. a. valiti A. Linkberg Tartu Ülikooli Arstiteaduskonna teaduskonnakirurgia kateedri juhatajaks, kellena töötas surmani. Professor A. Linkbergi võib pidada enamiku Eesti NSV kirurgide kasvatajaks ja õpetajaks. Aastail 1955—1963 töötas ta TRÜ Arstiteaduskonna dekaanina. Professor A. Linkberg kui teadlane on kirurgia valdkonnas jätnud sügavad jäljed veresoontekirurgia, uroloogia ja üldkirurgia edendamisel ning rajanud oma koolkonna.

Hinnatavad on kadunu teened Tartu tervishoiuvõrgu taastamisel pärast Suurt Isamaasõda. Aastaid oli A. Linkberg Tartu Kliinikute Valitsuse direktor. Korduvalt valiti ta Tartu Linna Töörahva Saadikute Nõukogu saadikuks. Viimastel aastatel pühendas professor A. Linkberg palju energiat uue kirurgiakliiniku ehitamisele Tartus.

Professor A. Linkberg oli Eesti NSV Tervishoiuministeeriumi õpetatud nõukogu liige. Pikka aega juhtis ta Tartu Arstide Seltsi ning hiljem oli palju aastaid Eesti NSV Kirurgide Seltsi esimees. Ta oli Üleliidulise Kirurgide Seltsi juhatuse liige, Rahvusvahelise Kirurgide Assotsiatsiooni tegevliige ja Pirogovi-nimelise Leningradi Kirurgide Seltsi auliige.

Nõukogude valitsus hindas kõrgelt A. Linkbergi teeneid, autasustades teda Tööpunalipu ordeni ja medalitega.

A. Linkbergi rohkearvulistele patsientidele, õpilastele ja kolleegidele jääb temast kustumatu mälestus.

A. Goldberg, A. Green, Š. Gulordava, A. Karu, V. Klauson, F. Klement, K. Koger, A. Koop, J. Käbin, L. Lentsman, J. Lott, A. Müürisepp, K. Püss, E. Raudam, G. Sarri, J. Tammeorg, E. Tõnurist, A. Veimer.

Hüvastijätt professor Artur Linkbergi põrmuga toimub ülikooli aulas laupäeval, 14. veebruaril, 1970. a. alates kl. 10.00.

Ärasaatmine Raadi kalmistule kell 12.00.

MATUSEKOMISJON

Orienteerujatel on palavad päevad

Talvine orienteerumishooaeg on täies hoos. Ülikooli orienteerujad on harjutamas käinud Nelijärvel ja Käärikul ning võimeid võrrelnud Tallinna ja Tartu meistrivõistlustel. Ees seisavad vabariigi meistrivõistlused 21. ja 22. veebruaril Pukas.

Viimaseks võistluseks oli Eesti—Moskva matškohtumine Okaa ääres, kus kummaltki poolt tegi kaasa 10 meest ja 10 naist. Parkmetsa rajatud suusarada oli hästi sisse aetud. Kahjuks oli kaardilt ära jäetud enamik joonorientiire nagu sihid, teed ja metsapiirid, mis tunduvalt raskendas võistlemist.

Esimese võidu maavõistlustel sai Matemaatikateaduskonna II kursuse üliõpilane Riina Võhma. Naiste 9,7 km pikkusel ja 8 kontrollpunktiga rajal sai ta tulemuseks 1:52.14 (sellest 35 trahviminutit). Teine meie üliõpilane Sirje Kallasmaa oli ajaga 2:01.52 viies. Meeste rajal sai A. Kivistik neljanda, A. Kivikas 11. ja J. Salumäe 13. koha.

* * *

TRÜ lahtised orienteerumisvõistlused on ülehomme, 15. veebruaril Elvas. Start on raudteejaamas k. 11—12. Sobiv rong väljub Tartust k. 9.50.

* * *

TRÜ orienteerujate talvelaager Käärikul on 22.—28. veebruarini. Et on veel mõningaid vabu kohti, võivad asjahuvilised end laagrisse kirja panna suusaspordi kateedris, V. Kingissepa 19, II korrus.

A. KIVISTIK

LEITUD

Leitud peahoone fuajeest 31. I 1970. a. kell 21 pruun kahe lukuga portfell. Sees riietusesemeid ja konspekte.

*

Peale nimetatute seisab valvelauas juba pikemat aega mitmesuguseid esemeid, konspekte ja õpperaamatuid. Leiud hoitakse alal kuu aega peale kuulutuse ilmumist ajaleheS. Hilisemaid pretensioone ei arvestata, kuna leiud kuuluvad siis hävitamisele. Leidude hulgas on ka raamatukogudele kuuluvaid raamatuid. Kas nii vastutustundetult suhtutaksegi ühisvarasse?

Avaldame kaastunnet vanaema surma puhul Merike Maule.

Ravi II kursuse 3. ja 4. rühm

Kallis Malle.

Tunneme Sulle kaasa isa kaotuse puhul.

Eesti filoloogia IV kursus.

Kallis Riita!

Siiras kaastunne Sulle isa surma puhul.

Farmaatsia III kursus

Kallis Aili!

Tunneme Sulle kaasa isa kaotuse puhul.

Arstiteaduskonna raviosakonna V kursuse III rühm

Kohtumine Halli Hundiga

OLEV REMSUJEV

Ahto Levi leidsime Moskvas üles kergesti. Ajakirja «Moskva» toimetuses Arbatil tundsid teda paljud. Vähem kui minutiga otsis toimetuse sekretär üles tema numbri ja palus lahkesti kasutada telefoni.

«Jah, tulge täna või homme, sest varsti kaon ma Moskvast. Kodumaalastele on mu korteri uksed alati lahti,» vastas telefonist järsk mehehääl.

Sõidame metrooga Novoslobodskaja jaama, edasi paar peatust trammiga, tõuseme liftiga üsna kõrge maja kuuendale korrusele,

helistame. Tavalise metalse tärina asemel kuuleme meloodilist kellamängu ja ukse avab keskealine mees.

«Tervist! Tulime ikka õigesti?»

«Jaa, jaa, astuge sisse.»

Siseneme. Mööblist peaaegu tühi tuba. «Kasutan seda korterit rohkem hotellina, peatusteks Moskvas,» seletab Ahto Levi hiljem. Aknalaual ja mujal võib näha virnade kaupa käsikirju.

Räägime Eestist, ülikoolist ja kirjandusest.

«Mina olen internatsionalist, pean kodumaaks iga kohta, olgu see Sahhalinil, Moldaavias, mägedes või kõrbes, kaugel põhjas, lumes või jääs või hoopiski merel. Kõikjal on tulnud olla ja kõikjal võib toime tulla. Ei loe see, kust sa oled, vaid see, kes ja missugune sa oled. Praegugi armastan veel palju reisida. Mõnus on vanu kohti üle vaadata, jälgida, kuidas linnad on kasvanud ja inimesed muutunud. Kunagi pidasin võõrastemaju tarbetuks luksuseks, eelistasin pargipinke ja raudteejaamu või siis lihtsalt organiseerisin endale öömaja. Nüüd olen vist vanaks jäänud, peatun ainult hotellides.»

«Milliseid ameteid olete pidanud?»

«Teil ei jätkuks nii palju paberit, et neid kõiki üles märkida. Olen teinud kõike, mis võimalik: puhastanud saapaid paljude linnade tänavanurkadel, püüdnud meredel kalu, olnud restoranides kelner ja šveitser, transporditööline jne. jne. Kunagi armastasin väga autot juhtida, tõsi küll, võõrast ...»

Ahto Levi palub meid kööki, kus on massiivne eestipärane söögilaud koos pinkidega, ja katab laua.

«Midagi erilist muidugi ei ole ...» ütleb ta vabandades.

(Järgneb)

TOIMETAJA J. PEEGEL

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет»), г. Тарту Эстонской ССР. Орган Тартуского государственного университета. Hans Heldemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbri hind 2 kop. Tell. nr. 870. MB 00159.

Raamatupalat
Kontrolleksemplar

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riiklik ÜLIKOOL

TARTU RIIKLIKU ULIKOOLI PARTEIKOMITEE, REKTORAADI, KOMSOMOLIKOMITEE JA AMETIUHINGUKOMITEE HÄÄLEKANDJA

Nr. 5 Reedel, 20. veebruaril 1970. a. XXIV aastakäik

TRÜ 1969./1970. a. talvise eksamisessiooni tulemused

Möödunud sessioonil olid eksameid sooritama kohustatud 3842 üliõpilast. 3343 ilmusid kõigile eksamitele, põhjuseta jätsid ilmumata 200 eksaminandi. Kõik eksamid sooritasid 3017 üliõpilast. Ainult «väga heaga» hinnati 437 teklikandja vaeva, 1380-le ei märgitud õpinguraamatusse ühtegi «rahuldavat». Eksamitulemuste põhjal kustutati üliõpilaste nimekirjast 36 isikut.

Võrreides 1968./1969. õppeaasta talvise eksamisessiooni tulemustega vähenes ainult «väga headele» vastanute protsent (enne — 12,0%, nüüd 11,4%), kuid kasvas «rahuldavata» toime tulnud üliõpilaste protsent (enne — 35,0%, nüüd 35,9%). Samuti vähenes akadeemiliste võlgnike hulk (enne — 21,7%, nüüd 20,6%). «Lootustandvate» võlgnike hulk, s. t. üliõpilased, kellel jäi võlgnevus vaid ühes aines, on kahanenud (enne — 15,6%, nüüd 14,1%). Sama saab öelda kolme või enamat võlgnevust omavate üliõpilaste kohta (enne — 1,5%, nüüd — 0,9%). Eksamitulemuste alusel eksmatrikuleeriti pärast talvist sessiooni 0,9% kõigist, kes olid kohustatud eksameid sooritama. (Märkus: kõik arvestused on tehtud aluseks võttes «eksamikohuslaste» koguhulka).

Õppeedukus oli kõige kõrgem Kehakultuuriteaduskonnas — 90,5%, järgnevad Ajaloo-Keeleteaduskond — 84,9%, Bioloogia-Geograafiateaduskond — 81,3%, Majandusteaduskond — 80,7%, Arstiteaduskond — 75,4%, Matemaatikateaduskond — 72,2%, Füüsika-Keemiateaduskond — 69,7%.

Eksameid ainult «väga headele» tehti kõige enam Arstiteaduskonnas — 14,5%, väljalangevus eksamite mittesooritamise tõttu oli suurim Matemaatikateaduskonnas — 2,6%, Füüsika-Keemiateaduskonnas jäi rekordarv «võlgnikke» — 28,8%.

A. HIIR

ÜTÜ konverentsid teistes ülikoolides

A. A. Ždanovi nimelise Leningradi RÜ matemaatilise lingvistika kateeder ja filoloogiateaduskonna ÜTÜ nõukogu korraldavad 30. märtsist 3. aprillini V. I. Lenini 100. sünni-aastapäevale pühendatud juubelikonverentsi.

Suuremat huvi pakuvad ettekanded keelte fonoloogilise ja struktuursemantilise analüüsi kohta.

Teeside saatmise tähtaeg oli 20. jaanuar.

Kalinini Riiklik Meditsiiniinstituut korraldab märtsi lõpus igaaastase teadusliku sessiooni. Sessioon on pühendatud V. I. Lenini 100. sünni-aastapäevale.

Teeside saatmise tähtaeg oli 20. jaanuar.

Moskva RÜ Keemiateaduskonna korraldusel toimub märtsi lõpus V. I. Lenini 100. sünni-aastapäevale pühendatud üliõpilaste teaduslik konverents.

Teeside saatmise tähtaeg on 25. veebruar.

26. veebruaril algab ELKNÜ XV kongress

Esitasime ülikooli delegaatidele järgmised küsimused.

1. Kaks aastat tagasi toimus ELKNÜ XIV kongress. Kuidas hindate vabariigi komsomoliorganisatsiooni tööd neil aastail? Milliseid arengutendentse olete märganud vabariigi ja ülikooli komsomolielus?

2. Mida loodate ja ootate ELKNÜ XV kongressilt? Milline probleem vabariigi noorsoo elus vajaks sellisel foorumil kõige enam arutamist?

T. Kuldsepp:

1. Minu arvates on tunduvalt kasvanud kommunistiku noorsooühingu autoriteet noorte hulgas ja tema osa nende juhtimisel. Ka on märgatavalt tõusnud noorsoo aktiivsus ja huvi kaasaja probleemide vastu. (Mõlemad üldistused teen ülikooli põhjal).

Tore, et EÜE on muutunud tugevaks, noori liitvaks organisatsiooniks. Temalt ootab kogu ülikool suurt abi meie ehitustel (eelkõige ühiselamu ehitamisel) juba eeloleval suvel.

2. Ootan kongressilt lühikesi, selgeid ja **konkreetseid** sõnavõtte ning otsuseid.

M. Kubo:

1. Viimastel aastatel toimunud kiire areng vabariigi tööstuses ja põllumajanduses on muutnud mõnetigi noorte elu. Tõusnud on materiaalne tasu, vaba aega jääb üha rohkem. See loob eeldused noorte mitmekülgsemaks arenemiseks. Kaasaja noor tööline ja haritlane peaks üha rohkem tegelema oma hariduse täiendamisega, ta peaks omama sisemist vajadust saada osa kirjandusest, kunstist, muusikast ja seda võimete piires ka ise tegema. Ning peamine, ta peaks olema aktiivne ümbritseva elu muutja, kaasarääkija ühiskonna poliitiliste probleemide arutamisel ja lahendamisel. Kuid see on ka ainult eeldus, mis alati ei realiseeru. Oleme ju fakti ees, et teatud osa noori saadab vaba aega mööda viinaklaasi taga, tänavail sihitult hulkudes. Suur osa noori jälgib iga päev teiste elu kinolindil ja teleekraanil, seejuures ise oluliselt mitte arenedes; paljud püüavad veelgi suurendada oma materiaalsete asjade maailma, unustades vaimsed väärtused hoopis.

2. Tahaksin kongressil kuulda rohkem organisatsiooni tööst noorte juhtimisel ja poliitilisel kasvatamisel, ja hästi konkreetselt. Vähem võiks olla paatoslikku töövõitudest rääkimist, selle arvel aga rohkem sisulisi plaane edaspidiseks.

ELKNÜ TRÜ komitees

Õpilasmaleva kolme töösuve jooksul on TRÜ andnud enamiku rühmakomandöridest. Möödunud suvel töötas 16—18-aastaste noormeeste ja neidude juhtidena 17 meie üliõpilast. Kõik nad tulid oma tööga hästi toime. Nende hulgas oli 4 Füüsika-Keemiateaduskonna, 5 Õigusteaduskonna, 6 Matemaatikateaduskonna ja 2 Bioloogia-Geograafiateaduskonna üliõpilast. Loodame, et ka tänavu meie agaramad meesjõud kõigist teaduskondadest löövad kaasa õpilasmalevas.

Kõiki asjast huvitatuid palume tulla nõupidamisele, mis toimub ELKNÜ TRÜ komitees teisipäeval, 3. märtsil kell 19. Neile, kellele see aeg ei sobi, pakume veel üht võimalust reedel, 6. märtsil kella 14—16-ni sealsamas.

T. TROMP

23. veebruar — Nõukogude armee ja sõjalaevastiku päev

NII ME SIIS LÄKSIMEGI

nendel palavatel päevadel juulikuu algul aastal 1941. vastu von Mannsteini tankikoondisele ja üldse sellele konnarohelisele armeele, kes oli purustanud Poola ja Prantsusmaa, alistanud Norra ja Madalmaad. Läksime — kahekümne teise Eesti territoriaalkorpuse poisid, kõik kahekümne kahe aastased, kutsutud lippude alla kodanlikku armesse 1939. a. ja üle viidud Punaarmesse 1940. a. septembrikuus. Läksime — vana armee vanade relvadega, ausalt öeldes üsna lünklike teadmistega selle sõja iseloomust, sellest maast ja ideoloogiast, mida me kaitsma pidime. Tõsi, midagi me ju teadsime, aga veendumusi oli vähestel.

Aga 8. ja 9. juulil haukusid meie vanad kolmetollised sellesama von Mannsteini tankide pihta. Langes patareikomandör, sai surma poisse, tankid rammisid meie torud maa sisse, aga meie positsiooni ees Ostrov-Porhovi maanteel leegitsesid ka selle siiani võitmatuks peetud armee moodsad tankid.

Nii algas sõda meie jaoks. Esimesel sõjasuvel juulist oktoobrini oli meie 625. kergesuurtükiväepolk otseses kontaktis vastasega 85 pikka päeva ja ööd.

*

Möödunud suvel sõitsin ma neid vanu lahinguteid Pihkvamaal. Siin puhkavad Elva polgu mehed, siin on Suur ja Väike Peti küla, kus diviisi esimeses ešelonis nii lootusetult ülekaaluka vastasega võitles see patarei, millest ma räägisin. Standardsed betoonist mälestuskivid, kus puhkavad need, kes on jäänud igavesti noorteks. Lovat, mille vett värvis veri juba tol suvel ja mille jääl tuli hiljem roomata Velikije Lukis. Legendaarne Hilovo... Terve eesti pataljon on siia maetud: kolm päeva peeti siin rinnet kinni — ainuüksi jalaväerelvadega... Kui sakslane lõpuks tühjaks jäänud eesliini vallutas, tappis ta viimse kui haavatugi. Tõsi, ma ei tundnud neid mehi, see oli üks jalaväepolkudest, kuid ma tean, missugune oli olukord looderindel juulikuus 1941.

Marssal Žukovi mälestustes on seda olukorda iseloomustatud kui üht kõige halvemat. Otse erakordseks saavutuseks peab ta paaripäevast vastupanu. Kindlasti pole armee arhiivides materjale selle Tallinna diviisi jalaväepolgu kohta, aga unustatud nad pole.

*

See on mõnevõrra nukker jutt ja nukravõitu meeleolu tekitas see reiski, kui meenutasid, et ise olid tollal ka noor — nagu praegused kolmanda kursuse tudengid. Aga raamatuid pungil portjeeli asemel venitas õlga karabiin, pikkade sõjanädalate jooksul ei puurinud silmad mitte õpikut, vaid taktikalist kaarti, käärpikksilma või nurgamoodjat ning raamatukogu vaikuse asemel oli lahingumüra.

Ma ei taha sellest rääkida tagamõttega, et vaat' kui kanged olid meie põlvkonna noored ja kui raske oli meil. Ei, polnud me sugugi mingist kangelashõimust ning sotta tõmbas meid see, mida tagantjärele kutsume ajalooks. Küllap kartsime meiegi surma ja tahtsime kangesti elada (kohutavalt raske on surra ilusal suvisel päeval, selge taeva ja heleda päikese all), küllap oli kahtluse- ja norkusehetki. Ainult kuidagi kahju hakkab neist, kes praegu targutavad elu mõtte ümber. On's see siis nii raske probleem? Inimene on loodud mitte sõja, vaid mõtteka ja raske töö jaoks, mitte tapmise, vaid sõpruse jaoks — kuidas küll kogu sõja aja sai sellest otse valuga unistatud! Võib-olla ongi selles elu mõte? Liiga labane ja kulunud? Kah võib olla, aga siiski kuradi valusalt tõestatud.

*

Nii me läksime.

Kuidas me tagasi tulime, seda teatakse rohkem. Aga — võib-olla ka mitte: me olime oma aastate kohta järsku liiga vananenud, me polnud enam nii terved, me vaatasime elule hoopis teisiti.

Me tulime ka tagasi rännakkolonnides. Tõsi, meil oli pisut teistsugune munder ja moodsamad relvad, kuid see pole peamine. Kõrvaltvaataja ei näe, aga meie näeme enda kõrval hääletul taktsammul astuvat üht teist pikka kolonni — neist, kes läksid ja keda elavate rivis enam ei ole...

Kui tuleme kokku, siis on nad meiega. Aga nad on ka siis meie kõrval, need igavesti noored kahekümne kahe aastased uljaspead, kui meil on raske, ja küsivad: mis sust siis nüüd on saanud? Äkki oled väikekodanlane? Äkki istud oma mugavas urus ega märka, mis ümberringi sünnib? Järsku on sust pugeja saanud? Või tšinovnik ja karjerist? Või põnnad raskuste ees? Ega pole unustanud, et kunagi lubasid tööd rabada ka meie eest, kes me jäime vennaskalmude standardsete mälestuskivide alla?

Kuidas vastame?

Sest nad on igavesti meie kõrval, see pikk-pikk vaikiv kolonn...

J. PEEGEL,
üks sõjaväearvelt lõplikult mahakantud kaardiväeseersant

RSR-i liikmetele

— peamiselt neile, kel puudus võimalus meie eelmisest koosolekust osa võtta.

Käesoleval semestril jätkab RSR oma tavakohast tööd endisel kombel — vanas kohas ja vanal ajal. Järgmisel senati töökoosolekul arutame päevakajalisi sündmusi ja üht küllaltki suure põhimõttelise tähtsuse ning otsustava tähendusega küsimust, seega oleks väga soovitud ning vajalik kõigi asjaosaliste isikute kohalolek.

Niisiis, lugupeetud RSR-i liikmed, esmaspäeval, 23. veebruaril kell 18 ühiskonnateaduste majas aud. 212. Paluks mitte hilineda, veel vähem ilmumata jääda.

RSR-press

Elamukooperatiivi liikmed!

Kolmapäeval, 25. skp. kell 15 on a/ü -komitees koosolek Kalevi t. 6 elamu-kooperatiivi liikmeile. Palutakse kokku tulla kooperatiivi juhatuse moodustamiseks.

Süvendada Nõukogude armee kuulsusrikkaid traditsioone

23. veebruaril 1970 tähistavad Nõukogude rahvas ja tema relvastatud jõud meie kuulsusrikka Nõukogude armee 52. aastapäeva.

Nõukogude sõjamehed võtavad seda tähtsat päeva vastu uute kodaminekutega sõjalises ja poliitilises ettevalmistuses.

15. veebruaril 1918 võeti V. I. Lenini initsiatiivil vastu dekreet Punaarmee loomise kohta. Nõukogude armee sündis noore Nõukogude vabariigi raskete katsumuste aastatel. Vaenlane tungis tema südamesse — revolutsioonilisse Petrogradi. Petrogradi kaitsel omas suurt tähtsust Pihkva rindelõigu kaitsmine, positsioonide hoidmine Eesti, Tallinna ja Narva piirkonnas. Juba 21. veebruaril 1918 andis V. I. Lenin käsu Eestimaa Nõukogude Täitevkomitee esimehele J. Anveldile juhtida väed vaenlase vastu ja piirata nad ümber. 23. veebruariks 1918 peatas noor Nõukogude armee Pihkva ja Narva all Saksa vägede pealetungi ja tekitas neile suuri kaotusi. Seda päeva loetaksegi Punaarmee sünnipäevaks.

Juba 52 aastat seisab Nõukogude armee meie kodumaa piiride kaitsel. Tema tugevust proovisid hiina-mandžuuria militaristid 1929. aastal ja jaapani imperialistid 1938. a. ja 1939. a. Kõikjal andis meie Nõukogude armee röövvallutajatele hävitavaid lööke.

Igavese kuulsusega pärgas ta end ka nõukogude rahva raskete katsumuste aastatel — Suure Isamaasõja perioodil 1941—1945. Nõukogude sõjamehed ei säästnud oma verd ja isegi elu vaenlase üle võidu saavutamise eest.

Sõjamehed-kangelased, kes andsid oma elu kodumaa eest, said meie rahva hulgas legendaarseteks: Matrossov, Smirnov, Kljutškov, Panfilov, Karbosev jt.

Käesoleval ajal kaitseb Nõukogude armee nõukogude rahva rahulikku ülesehitustööd. Koos sotsialismimaade armeedega kaitseb ta kogu sotsialismileeri huve ja on kindel kaitse agressorite vastu. Nõukogude sõjamehed omandavad sihikindlalt sõjalisi teadmisi. Sellega jätkavad nad Nõukogude armee kuulsusrikkaid traditsioone, mis on omandatud võitluses vaenlastega. Sõjameeste poolt rahulikul ajal omandatud teadmised sõjalises ja poliitilises ettevalmistuses, kindel sõjaline distsipliin ja kõrge füüsiline karastatus on edu pant võitluses. Seda meenutavad meie sõjamehed järjekindlalt ja täiendavad end pidevalt sõjaasjanduses.

Neist ei taha maha jääda ka üliõpilased, kes õpivad sõjaasjandust väljaspool sõjaväekohustust ülikooli kateedris. Suurem osa üliõpilastest omandab sihikindlalt sõjalisi teadmisi, valmistub saama reservohvitserideks — meie juhtiva koosseisu lootusrikkaks reserviks. Väga heade tulemustega lõpetasid 1969. a. sõjalise ettevalmistuse kursuse üliõpilased Kuznetsov, Valdma, Kiisler, Erlich, Lumiste, Jüriado, Timpman, Veikov, Aru, Kubo ja paljud teised. Häid tulemusi sõjalises ettevalmistuses 1969./70. a. esimesel semestril said ka nende noored seltsimehed üliõpilased Saul, Steinberg, Savihhin, Karu, Tokarev, Peht, Kuboškin, Karelson, Mere, Päim, Vedru, Männik, Järviste, Köster, Pedaste, Look ja paljud teised.

Oma 52. aastapäeva võtab Nõukogude armee vastu perioodil, mil Nõukogude rahvas ja kogu progressiivne inimkond valmistub tähistama ajaloolist tähtpäeva — meie Kommunistliku Partei looja ja maailma esimese sotsialistliku riigi, maailma proletariaadi juhi, suure Lenini 100. sünni-aastapäeva. Seda tähtpäeva tähistavad nõukogude sõjamehed ja nendega koos ka üliõpilased, kes tegelevad sõjalise ettevalmistusega, veel suuremate edusammudega sõjaliste teadmiste omandamisel.

Major N. KOMAROV

ELKNÜ TRÜ komitee III pleenum

17. veebruaril toimus ELKNÜ TRÜ komitee III pleenum. Päevakorras olid järgmised küsimused:

1) siseorganisatsioonilisest tööst TRÜ komsomoliorganisatsioonis (Triinu Tikand);
2) TRÜ komsomoliorganisatsiooni struktuuri muutmisest (Jaak Allik);
3) leninlikust arvestusest TRÜ komsomoliorganisatsioonis (Märt Kubo);
4) olukorrast ühiselamutes ja üliõpilaste osavõtust uue ühiselamu ehitusest (Jaak Viller).

- T. Tikand märkis oma ettekandes kesist olukorda liikmemaksude kogumisel ja gruppide koosolekute protokollide puudumist komitees. Hiljemalt 1. märtsiks tuleb need asjad korda seada.
- Leninliku arvestuse puhuks andis M. Kubo nõu kasutada nende ühiskonnateaduste õppejõudude abi, kellele sooritati viimane eksam. Enne atesteerimiskomisjonide istungeid märtsis peab grupporgidel teada olema ühiskonnateaduste õppejõu arvamus iga kommunistliku noore kohta.
- J. Allik peatus omavalitsuse süsteemil. Üliõpilaste omavalitsuse projekt kiideti rektori poolt põhimõtteliselt heaks ja nüüd tuleb teaduskondades antud projekti igakülgselt arutada, et vastuvõetud paranduste ja ettepanekutega täiendatult saaks seda kinnitada. Üleminek uuele süsteemile algaks uuest aruandeaastast.
- TRÜ komitee pleenum võttis neis küsimustes vastu otsuse.
- Täiendavate sõnavõttudega esinesid Siim Kallas, Riina Hunt ja Laur Karu.
- Pleenum arutas organisatsioonilisi küsimusi. Õigusteaduskonna parteibüroo palvel vabastas pleenum Eimar Rahumaa ELKNÜ TRÜ komitee sekretäri asetäitja kohustest, jättes ta edasi büroo liikmeks. ELKNÜ TRÜ komitee sekretäri asetäitjaks valiti Jaak Viller.
- Pleenum arvas ELKNÜ TRÜ komitee koosseisust välja Kalev Kaseoru seoses akadeemilisele puhkusele minekuga.
- Pleenum koopteeris komsomolikomitee liikmeks ühiselamu nr. 5 nõukogu esimehe Mati Salundi.
- ELKNÜ Tartu Linnakomitee I sekretär Leili Möldre andis üle aukirjad Vladimir Mürgile ja Eerik Lättile Tartu V üliõpilaspäevade eduka läbiviimise eest.

ELKNÜ TRÜ KOMITEE

Vabariigi kõrgemate koolide dekaanid Käärikul

Lõppenud õppevaheajal 5.—7. veebruarini kohtusid Käärikul teist korda vabariigi kõrgemate õppeasutuste dekaanid ja prodekaanid. Dots. L. Eringson kirjeldas toimunut.

Kõik dekanaadid olid esindatud. Peatähelepanu oli suunatud NSVL Kõrgema ja Kesk-erihariduse Ministeeriumi peaarbiteri sm. Voilenko sõnavõtule kõrgema kooli õiguslikest küsimustest. Esineja valgustas uusi seadusandlusi kõrgema kooli kohta ja peatus pikemalt üli-koolide uue põhikirja koostamisel. Pearõhk selles on asetatud:

1) ülikoolide töö demokratiseerimisele;

2) rektorite õiguste laiendamisele.

Juttu oli kõrgemasse kooli astumiseks ettevalmistavatest osakondadest, milline alates 1970. a. organiseeritakse ka TRÜ-s. Seni on keskkooli vahetult lõpetanud üliõpilaskandidaatidel sisseastumiseksameid kergem olnud sooritada kui tööstaažiga noortel. Päevane ettevalmistusosakond kestab kaheksa kuud ja õppijaile makstakse stipendiumi. Sügisel ettevalmistusosakonda astunud üliõpilaskandidaadid asuvad järgmisel suvel sisseastumiseksameid tegema. Sel kombel suudetakse anda põhjalikumad teadmised ka pikemat aega tööstuses ja põllumajanduses töötanud üliõpilaskandidaatidele. Tallinnas TPI juures kõnesolev osakond juba töötab.

Sm. Voilenko peatus veel õppetöö, lõpetanute töölesuunamise ja aspirantuuriprobleemidel.

Nõupidamise teisel päeval kuulati ära TRÜ filosoofia kateedri õpetaja M. Titma esinemine üliõpilaste anketeerimise tulemustest. Anketeerimise eesmärk oli kaasa aidata üliõpilaskandidaatide otstarbekale suunamisele ja tutvuda abiturientidega.

Laupäev, Käärikul viibimise viimane päev, oli suusapäev.

A. HIIR

Üleliiduline konkurss

Teaduslik-pedagoogiliste ja tehniliste teadmiste laialdasemaks kasutuselevõtmiseks viiakse koolides, teaduslikes uurimisasutustes, ülikoolides, konstrueerimisbüroodes, tööstusettevõtetes ja loomingulistes liitudes ajavahemikus 1. jaanuarist 1970 kuni 1. märtsini 1971 läbi üleliiduline konkurss näitlike õppevahendite ja seadmete saamiseks üldhariduslikele koolidele.

Konkursist saavad osa võtta ka ülikoolide õppejõud ja üliõpilased.

Konkursile võib esitada laboratoorseteks katseteks ja praktilisteks töödeks kasutatavaid aparaate; mudeleid, makette, tabeleid, pilte, kaarte, albumeid; diafilme, diapositiive, kinofilme; kinoaparaate, magnetofone, televiisoreid, videomagnetofone jt. seadmeid ajaloo-, füüsika-, keemia-, bioloogiakabinettidele ja töökodadele.

Paremate tööde autoreid ootavad aukirjad ja rahalised preemiad:

10 esimest auhinda á 200 rubla,
20 teist auhinda á 100 rubla,
30 kolmandat auhinda á 70 rubla,
20 ergutusauhinda á 30 rubla

ja 19 preemiat á 100 rubla konkursi ettevalmistajaile ja organiseerijaile.

Konkursile tuleb esitada näitliku õppevahendi või seadme kirjeldus (vene keeles) koos fotode, skeemide, jooniste ning juhistega töö metoodika kohta seadme töölerakendamiseks koolis. Kõik andmed koos nime, töökoha, ameti ja autori kodu-se aadressiga saata kahes eksemplaris aadressil:

г. Москва, Ж-114
ул. Дербеневская 13
Научно-исследовательский институт школьного оборудования и технических средств обучения АПН СССР.

Ärge unustage lisamast märkust «На Всесоюзный конкурс».

Esitatud materjale ei tagastata. Konkursi kokkuvõte tehakse 1. juuniks 1971 ja žürii heakskiitu leidnud töödest avatakse 1. augustil 1971 näitus.

Tulge kõik!

Teisipäeval, 3. III s. a. peetakse järjekordne loeng sarjast «Revolutsioonilise mõtte ajaloost Venemaal» pealkirja all «Narodniklus». Lektoriks on dotsent R. Blum. Seega tulevad kõik, kel vähegi mahti! Ootame kell 19 ph. aud. 139.

Ülikooli komsomoliorganisatsiooni struktuurist

(ELKNÜ TRÜ komitee sekretäri asetäitja J. Alliku ettekandest ELKNÜ TRÜ komitee pleenumil.)

ELKNÜ TRÜ organisatsiooni XVIII konverents konstas oma otsuses uut komiteed analüüsima ülikooli komsomoliorganisatsiooni struktuuri ja leidma võimalusi selle optimiseerimiseks. Struktuuri küsimus on eelkõige juhtimise parandamise ja operatiivsemaks muutmise küsimus. Juba Krõlovi tuntud valmist on selge, et tuhipalja ümberistumisega mängu tase ei parane, küll võib aga ümber istudes nii mõnigi asi (kaasa arvatud dirigent) paremini nähtavale tulla ja selle kaudu lõpuks sisuline võit ilmneda.

PRAEGUNE STRUKTUUR

Meie 3627-liikmelise organisatsiooni alglüliks on komsomoligrupid kursustel ja õpperühmades. (Siin ja ka edaspidi me ei käsitle meie organisatsiooni teenistujaist ja teadusliikest töötajatest liikmeid, sest see küsimus vajaks eraldi arutelu.) Komsomoligruppe on ülikoolis 129 ning nad on ühendatud komsomoli algorganisatsioonidesse, mida on (teenistujad välja arvatud) 26. Komsomolialgorganisatsioone on Ajaloo-Keeleteaduskonnas 5, Füüsika-Keemiateaduskonnas 4, Matemaatikateaduskonnas 2, Bioloogia-Geograafiateaduskonnas 3, Arstiteaduskonnas 9, Majandusteaduskonnas, Õigusteaduskonnas ja Kehakultuuriteaduskonnas igaühes 1. Lisaks sellele on ka Arstiteaduskonna 9 algorganisatsiooni ühendatud teaduskonna komsomoliorganisatsiooniks, mida juhivad teaduskonna büroo ja teaduskonna sekretär (poole nomenklatuurse kohaga). Aruandlus- ja valimiskoosolekud peetakse algorganisatsioonides, Arstiteaduskonnas toimub lisaks neile veel ka teaduskonna konverents. Niisiis, kaheksast teaduskonnast kolmes on komsomoliorganisatsioonid teaduskonniti, neljas osakonniti ja ühes nii osakonniti kui ka teaduskonna organisatsioon.

Järgmiseks lüliks meie organisatsiooni struktuuris on ülikooli komsomolikomitee, milles on 78 liiget. Komiteesse kuuluvad kõigi algorganisatsioonide sekretärid ja komitee teostab vahetult algorganisatsioonide juhtimist. Komitee tööd juhib 13-liikmeline büroo, milles puuduvad esindajad Kehakultuuriteaduskonnast ja Matemaatikateaduskonnast. Vabastatud (palgalisi komsomolitöötajaid on ülikoolis kolm (lisaks Arstiteaduskonna sekretäri poolele kohale): ELKNÜ TRÜ Komitee sekretär, sekretäri asetäitja ja arvestussektori juhataja. Töömahu pideva kasvu tõttu on komitee oma koosseisu valinud veel kaks sekretäri mittekoosseisulist asetäitjat. Komsomolikomitee need liikmed, kes pole algorganisatsioonide sekretärid, jagunevad nelja sektori vahel (ideoloogia-, õppetöö-, organisatsioonilise töö ja elu-olu sektor).

Praeguse struktuuri voorused ja puudused.

Kõigepealt headest külgedest.

1. Vaatamata näilisele ebaloogilisusele on praegune ülesehitus sisuliselt loogiline selles mõttes, et erialalisuse printsiip on järjekindlalt rakendatud. Üliõpilaste ühendamine komsomolialgorganisatsiooniks toimub kõige loomulikumal ja orgaanilisemal alusel — vastavalt õpitavale erialale. Neis teaduskondades, kus on teaduskonna organisatsioonid, erialadeks (osakondadeks) jagunemine puudub, (välja arvatud Majandusteaduskond).

2. Saavutatud on algorganisatsioonide enam-vähem võrdne suurus (mõne erandiga, millest suurim on jällegi Majandusteaduskond) 100—150 inimest.

3. Ülikoolis olemasoleva komsomoliaktiivi võimsama osa koondamine komsomolikomiteesse on osutunud positiivseks. Osavõtt kogu organisatsiooni puutuvate küsimuste lahendamisest, heatasemelise informatsiooni saamine ja vahetu suhtlemine sekretäride ja büroo liikmetega kasvatab huvi, annab kogemusi ning kujundab ka suhtumist komsomolitöösse.

4. Ilmselt on hea ka iga eriala esindajate kuulumine komsomolikomiteesse.

Millised on siis praeguse struktuuri puudused? Dialektikutena ei tuleks meil imestada, et nii mõnigi voorus on teisest aspektist puudus ja vastupidi.

1. Praegune struktuur ei vasta ülikooli administratiivsele struktuurile ega ka parteiorganisatsiooni struktuurile, mis on üles ehitatud teaduskonna põhimõttel. See raskendab neljas teaduskonnas sidet ja koostööd dekanaadiga ja parteibürooga. Komsomoliesindajad ei võta tihtipeale osa teaduskonna nõukogu tööst, majutus- ja stipendiumikomisjonide koosseisud on ebamäärased jne. Samuti ei vasta komsomoliorganisatsiooni struktuur ametiühinguorganisatsiooni, ÜTÜ ja spordiklubi struktuurile, mistõttu neljas teaduskonnas koostöö nende organisatsioonide vahel teaduskonna tasemel on puudulik.

2. Ilmselt on praeguse töömahu juures 26 algorganisatsiooni vahetu juhtimine komsomolikomitee kolme koosseisulise töötajaga muutunud väga raskeks. Rajoonikomiteedel, kus kommunistlike noorte arv on enamasti väiksem kui ülikoolis, on selle tarvis ette nähtud instruktorid, kes meie komitee koosseisus puuduvad. Praegu on kujunenud olukord, kus osa algorganisatsioone jääb paratamatult lühemaks-pikemaks ajaks sekretäride vaateväljast eemale.

3. Praktiliselt puudub side komitee sektorite ja algorganisatsioonide vastavate sektorite vahel. Sektorite ülesehitamine komiteevälisel printsiibil oleks samuti raske, sest 30-liikmeline sektor pole tööorgan.

4. 78-liikmeline komsomolikomitee on samuti ilmselt liiga suur, osa komitee liikmeid jääb asjade otsustamisel passiivseks. Selline arvukus on aga praegu tingitud ilmselt vajalikust esinduspritsiibist.

5. Neljas teaduskonnas puudub komsomolitöö koordineeritus teaduskonna ulatuses, samal ajal kui teised organisatsioonid korraldavad just teaduskonna üritusi.

6. Struktuur erineb tunduvalt enamiku teiste meie maa kõrgemate koolide komsomoliorganisatsioonide struktuurist.

7. Praegune struktuur raskendab võistluselemendi toomist komsomolitöösse (kasvõi isetegevusegi vallas).

8. Väljatöötamisel olev uus omavalitsuse süsteem vajab hädasti teaduskonnalüli olemasolu komsomoliorganisatsioonis.

Järeldusena võib nentida, et veel mõni aeg tagasi end ilmselt õigustanud ja kaadri kasvatamise mõttes väga kasulik struktuur on praegu organisatsiooni ja ka kaadri pideva kasvu tulemusena muutunud kohmakaks ja küllalt ebaefektiivselt juhitavaks. Tuleb ka tunnistada, et viimasel paaril aastal võetud suund — kanda komsomolitöö pearaskus üle komsomoligruppidesse — pole praktikas erilisi tulemusi andnud. Muude objektiivsete põhjuste kõrval on üheks kindlasti ka see, et praeguse olukorra juures eeldaks komsomoligruppide töö vahetut juhtimist komsomolikomitee poolt, milleks viimane pole aga ka teoreetiliselt suuteline. Oleme oma strateegias jätnud nagu ühe astme — teaduskonnalüli tugevdamise vahele. Selline voluntarism end ei õigusta.

Milline oleks lahendus?

Võib-olla oleks tarvis komsomolitöö raskuspunkt kanda komiteelt või õigemini komitee ja tema jaoks mõneti kättesaamatu osakonnagrupi vaheliselt õhutühjalt ruumilt üle teaduskonna tasemele. Tundub, et just selliseks operatsiooniks jätkub meil praegu organiseerimisvõimalust ja distsiplineeritud kaadrit. Järeldus: tuleb luua teaduskonna komsomoliorganisatsioonid ka neis teaduskondades, kus nad seni puuduvad. Nende loomisel on võimalikud kaks teed — kas Arstiteaduskonna variant, kus teaduskonna organisatsioon ühendab osakondade organisatsioonid, või Majandusteaduskonna kogemus, kus teaduskonnabüroo juhib vahetult kogu 360-liikmelist algorganisatsiooni. Ilmselt on siin ainuõige säilitada senise struktuuri voorused ning midagi likvideerimata luua juurde teaduskonnabürood neis teaduskondades, kus nad puuduvad.

UUS STRUKTUUR.

Uue struktuuri kohaselt oleks meil siis umbes 40-liikmeline komitee, kuhu kuuluksid teaduskondade sekretärid ja komitee sektorite liikmetena teaduskondade vastavate sektorite juhid. Komitee töötaks välja ja viiks ellu töö üldsuunad, printsiibid ja põhiülesanded ülikooli ulatuses. Järgmise lülina eksisteeriksid teaduskondade bürood, kuhu kuuluksid osakonnasekretärid, sektorijuhatajatena komitee vastava sektori liikmed ja sektorite liikmetena osakondade vastavate sektorite juhatajad (osakondadeks mittejagunevais teaduskondades see kõik muidugi lihtsustub). Teaduskonnabüroo ülesandeks peaks olema töö juhtimine, koordineerimine ja kontroll teaduskonna ulatuses. Temale langeks sidepidamine dekanaadi ja parteiorganisatsiooniga (ning teiste ühiskondlike organisatsioonidega). Ta peaks olema selleks lüliks, mis tagab komitee plaanide, mõtete ja otsuste jõudmise osakonna tasemele, sest just see lüli meil praegu puudub. Mis aga peamine, teaduskonnabüroo peaks koosnema mitte mingeist «teaduskonna aktivistidest», vaid just osakonnasekretäridest ja sektorite juhatajaist, mistõttu tema kooskäimise sageduseks peaks piisama 1—2 korrast kuus. Kogu otsene organiseerimistöö ja nn. üritused toimuksid ikkagi osakonniti ning nende korraldamiseks ja tegeliku sisulise töö tegemiseks säiliksid osakonnabürood praegusel kujul. Kuues suuremas teaduskonnas oleks edaspidi vahest otstarbekas korraldada ka teaduskonna komsomolikonverentsid, kus siis ka teaduskonnabüroo valitaks. Ilmselt on 40—50-liikmelisel asjasthuvitatute foorumil efektiivsem arutada teaduskonna töösse puutuvaid küsimusi ja ka ülikooli komsomoliorganisatsiooni töösuundi, kui seda võimaldavad praegused suure osavõtjate arvuga aruandlus- ja valimiskoosolekud (mis osakonniti on vajalikud ja muidugi säiliksid). Teaduskonna konverentsidel valitakse siis delegaadid ülikooli komsomolikonverentsile, kus efektiivse osavõtja arvu moodustaks ehk 150—200 inimest.

Mida teha praegu?

Uuele struktuurile tuleks üle minna sügisel aruandlus- ja valimisperioodil. Et aga üleminek ei toimuks ülepeakaela ning et teaduskondade töö vajab juba praegu koordineerimist, oleks ilmselt vaja juba praegu moodustada põhiliselt komsomolikomitee liikmetest komisjonid komsomolitöö koordineerimiseks neis teaduskondades, kus teaduskonnabürood puuduvad. Nende komisjonide põhiülesandeks jääks siis uue süsteemi efektiivsuse proovimine ja sellele ülemineku ettevalmistamine.

Venia legendi

Dots. kt. Roman Nõvandi avalik loeng *venia legendi* saamiseks toimub 26. veebruaril 1970. a. kell 13—14 Kehakultuuriteaduskonna aud. 307 teemal

«Esimese ujumisviisi valikust algajate ujuma õpetamisel».

J. LAIDVERE

VENIA LEGENDI KODUKORD

Venia legendi kodukord trükiti ära ajalehes «Tartu Riiklik Ülikool» nr. 18, 31. mail 1968. a. Et vahepeal on ülikooli juurde tulnud üliõpilasi kes *venia legendi* tähendust ei tea, avaldame kodukorra uuesti.

1. Kõrgemas koolis loengupidamise õiguse ehk *venia legendi* omistamise eesmärgiks on kontrollida vastava isiku sobivust lektoriks ja tõsta dotsendikutse andmise osatähtsust.

2. *Venia legendi* omistatakse selle taotlejale sellekohase avaliku loengu pidamise põhjal.

3. *Venia legendi* loengu toimumise aja määrab dekaan pärast seda, kui on tehtud kateedrijuhataja poolt ettepanek vastavale isikule dotsendikutse omistamiseks ning on ilmunud rektori käskkiri kutse omistamise komisjoni moodustamise kohta. Loeng tuleb pidada enne komisjoni kokkutulekut.

4. Ilma eelneva *venia legendi* loenguta ei võta teaduskondade nõukogud arutusele dotsendikutse omistamist.

5. Loengu teema valib *venia legendi* taotleja oma erialalt. Teema võib olla üldteaduslik, kõrgema kooli metoodika alalt või käsitleda eriala filosoofilisi probleeme.

6. Avaliku loengu kuulutab välja teaduskonna dekaan, tehes loengu teema, aja ja koha teatavaks ajalehes «Tartu Riiklik Ülikool» ja teaduskonna teadetetahvlil.

7. *Venia legendi* taotlemise loengut hindab kutse omistamise komisjon, lülitades oma hinnangu arvamuse kutsetaotleja tegevuse kohta.

8. *Venia legendi* loengud avaldatakse trükis või rotaprindi väljaannetena. Trükivalmis käsikirja esitab kutse taotleja teaduskonna redaktsioonikolleegiumile mitte hiljem kui kahe nädala jooksul pärast loengu toimumist.

Venia legendi kehtestati Tartu Riiklikus Ülikoolis alates 1. sept. 1968. a.

Päevast päeva IV

18. veebr. 1970.
ARUTAME,
MIDA SINA SAAD ÄRA TEHA

Tsiteerime uue ühiselamu projekti:
Plaani lahendus.

Üheksal põhikorrusel on igaühel 6 elamislüli (à 10 üliõpilasele) ja minimaalselt abiruume (õppimistoad, köögid, toiduruumid). Kõik muud abi- ja teenindusruumid on projekteeritud soklikorrusele. Ühiselamu soklikorrusega vahetus ühenduses on teenindusblokk. Teenindusblokki on ka iseseisev pääs tänavalt. Hoone majandus- ja kõrvalpääsud on koondatud õuepoolsele küljele. Ühiselamul on ette nähtud pööning ja osaline katuseterass. Keldrikorrust ei projekteeritud pinnasevee tõttu. Teenindusblokki on projekteeritud 50-kohaline poolfabrikaatide alusel töötav üldkasutatav söökla. Sööklasse on pääs vestibüüli kaudu soklikorruselt ja ka otse väljast. Söögisaal on projekteeritud universaalse saalina, mis on ühendatav mängude- ja puhkeruumiga. Soklikorrusele ja teenindusblokki on ette nähtud pesupesemise, kuivatamise ja triikimise ruumid, juurvilja- ja kartulihoidla ning administratsiooni ruumid, samuti mängude- ja punkeruum (16,5 m²) ja universaalne saal (127,5 m²). Mõeldud on ka teenustööde paremale korraldamisele: teenindusblokis on juuksuriruum, teenustööde vastuvõtu ruum ja köök koos suure hulga abiruumidega.

Igal põhikorrusel on 6 elamislüli, 2 õppimistuba ja 2 kööki koos külmade hoiuruumidega. Elamislüli on neljatoaline, jaotatud koridorist kahe sissekäiguga kaheks pooleks, mis on omavahel seotud sisekoridoriga. Iga elamislüli kohta on kaks valamut, üks dušš ja üks tualett. Igas elamislülis on viis seinakappi + üleriiete kapp esikus. Elamispinda on iga üliõpilase kohta 6 m².

Asi tahab tegemist ja selle projekti järgi tasub teda ehitada. Valmis tahaksime teha 1971. aasta sees.

Tudeng, tule komsomolikomiteest läbi ja arutame, mida Sina saaksid ära teha, et kahe aasta pärast uude ühiselamusse kolida.

J. VILLER

EKP TRÜ komitees

Arutati meie ajalehe tööd

16. skp. toimunud komitee koosolekul kuulati ära ajalehe «Tartu Riiklik Ülikool» ühiskondliku toimetaja J. Peegli aruanne ajalehe tööst viimase aasta jooksul. Põhjalik kaasaruanne oli dots. J. Kalitsalt. Aruannetes ning rohketes sõnavõttudes osutati põhilistele puudustele toimetuse töös ning kavandati organisatsioonilised abinõud töö parandamiseks. Üksikasjalikuma ülevaate avaldame järgmises numbris.

PREMEERITAKSE

Eesti NSV Siseministeeriumi käskkirjaga 6. veebr. 1970. a. premeeritakse aktiivse töö eest raskeltkasvatatavate noortega 1969. a. suveperioodil Eesti õpilasmalevas järgmisi Tartu Riikliku Ülikooli üliõpilasi:

Tiit Järvet (Bioloogia-Geograafiateaduskond), Eesti õpilasmaleva komandöri,

Toomas Sammi (Matemaatikateaduskond) ja

Vladimir Budarinit (Õigusteaduskond), Salla rühma kasvatajaid.

Variatsioone vilistlasteemadel

Saavutada vastastikune mõistmine

(Vestlusest van.õp. J. Reimandiga)

Ülikooli lõpetanud muutuvad pärast mõne aja möödumist võrdlemisi suureks jõuks rahvamajanduses. Üliõpilasest on saanud oluline, vahel isegi väljapaistev töötaja meie rahvamajanduses. Seda arvestades peaks ülikool püüdma säilitada lõpetanutega hea vahekorra, et nad meid edaspidigi meeles peaksid ja jõudumooda aitaksid. Toetust, abi ja nouannet vajades peab ju ülikool tihti pöörduma oma endiste kasvandike poole. Pedagoogiliste eriharude lõpetajad käsutavad juba ametis olles inimressursse, kes on meile edaspidi üliõpilasteks. See oleks üks aspekt vilistlaste-ülikooli suhetest.

Teine. Lõpetanutelt kuuleme hinnanguid TRÜ-s saadud erialase ettevalmistuse kohta. Kuigi need hinnangud pole ainuõiged ja lõplikud, sest nad võivad käia vaid kitsa valdkonna kohta, saame neist kitsast valdkonda puudutavaist arvamustest ometi õppida.

Suhe vilistlased-ülikool on muidugi kahesuunaline.

Hinnangute küsimiseks, kuulamiseks ja vahetamiseks on tarvilikud problemaatilised kogemustevahetamised. Nende abil saaksid vilistlased tutvuda oma eriala uute spetsialistidega, keda nende ajal veel polnud.

Mis puutub kokkutulemistesse, siis miks pole seni olnud piisavalt vajalikke tingimusi? Siin oleks vajalik selektsioon: kokku kutsuda näiteks need, kel möödub lõpetamisest täisarv kümneid. Arvestada tuleks veel seda, et kokku tahavad kangesti saada ka need, kes on lõpetanud aasta või kaks tagasi.

Vilistlaste-üliõpilaste suhetest rääkides ütleksin, et on küllalt tunnetatav kümne- ja paarikümneaastane vanusevahe, tükati isegi muigamapanevalt.

Neis suhetes on põhiline vastastikuse reaalse arusaamise saavutamine. Järeltulijad elavad mõneti paremates tingimustes. Kui ei suhelda vanema põlvkonnaga, võib tekkida väärarvamusi. Kulub aega, enne kui selgub, kui palju vanemal põlvkonnal oli võimalik ära teha ja kui palju nad tegid.

Praeguselt põlvkonnalt näeks meelsasti veidi tasakaalukamat ja vastutustundlikumat käitumist. See aga eeldab teatud piirini jõudnud eneseleidmist, kus inimene ei pea end enam ei halvemaks ega paremaks, kui ta on, kus käitumisse tekib teatud julgus, tasakaal.

Tähtsaim, mida võivad üliõpilased vilistlastelt saada, on ettekujutus ja teadmised tulevasest tööst. Ülikoolis õppimisel on etapiline iseloom (vaja läbi lugeda see raamat, ära teha see arvestus, see eksam jne.), mis kipub lõppeesmärki varjama. Viies kursus jõuab tihti kätte rutem, kui oodati. Kohtumised vilistlastega peaksid andma tudengeile arusaamist tulevaste töökohustuste tõsidusest, keskea — stabiilse tööea — tõsidusest.

Loodavad vilistlasnõukogud peaksid olema mõneti seotud ka eriala huvide eest seismisega. Nad võiksid hoolitseda näiteks sellele erialale vajalike materjalide trükkisuunamise eest; peaksid määrama kohtumiste-ettekannete teemasid, viima oma eriala inimesi ekskursioonidele või puhkelaagritesse.

Nõukogul peaks olema kartoteek oma kollektiivi liikmete kohta.

Lõpetades tuleks vahest märkida, et vilistlasproblemaatika kuulub eelkõige kasvatusküsimuste valdkonda. Ta kerkimine meenutab aga meeldivat tõsiasja, et korraldame tagasiside mehhanismi nõukogude haritlaste ühelt põlvkonnalt teisele.

H. RAHUOJA

VERBUM HABET PROFESSOR

Kaasaegses ühiskonnas omandavad teadused, mille objektiks on inimese psüühika, üha suurema erikaalu. Psühholoogia ja tema arvukate rakenduslikkude tütardistsipliinide kõrval suureneb pidevalt ka psühhopatoloogia osa. Seda nii kvantitatiivselt kui ka kvalitatiivselt. On täiesti mõistetav, et kõrge kvalifikatsiooniga spetsialistide ettevalmistamisel ülikoolis ei saa neid ajanõudeid ignoreerida.

Arstiteaduse õppeplaani enesestmõistetavaks koostisosaks on ammustest aegadest olnud psühhiaatria — õpetus psüühiliste haiguste olemusest, avalduskujudest ja ravimisest. Alles mõne aasta eest hakati arstiteaduse üliõpilastele õpetama ka meditsiinilist psühholoogiat. Igapäevane praktika näitab, et seda kursust on vaja tunduvalt avardada. Arstiteaduskonnas on kaalumisel veel spetsiaalsete kursuste sisseviimine psühhoteraapia ja seksoloogia alal, mis samuti on välja kasvanud praktilise töö vajadustest.

Psühhopatoloogia tundmine on vajalik aga mitte üksnes arstil. Juristid õpivad oma stuudiumi jooksul — kuigi üsna põgusalt — tundma kohtupsühhiaatriat, millise valdkonnaga iga jurist oma tegevuses pidevalt kokku puutub. Hiljuti ülikoolis tööd alustanud psühholoogiaosakonna õppeplaanis on täiesti põhjendatud mitte üksnes üldise psühhopataloogia kursus, vaid ka rida detailsemaid distsipliine, nagu inimese kõrgema närvitegevuse füsioloogia ja patoloogia, psühhofarmakoloogia, kliiniline psühholoogia jt. Defektoloogiaosakonnas käsitletakse psühhopatoloogia erikursust, kuid ka neile oleks sellele täienduseks tingimata vajalik psühhofarmakoloogia, kliinilise psühhiaatria ja psühhoteraapia aluste tundmaõppimine.

Siiani ei ole õppeplaanides kahjuks mingit ettevalmistust psühhopatoloogia alal ette nähtud pedagoogilisele tööle suunduvatel üliõpilastel. Ometi näitab elu, et igal pedagoogil on otse hädavajalik tunda kasvõi põhijoontes lapse- ja noorukieas esinevate psüühiliste kõrvalekaldumiste põhjusi, tunnuseid ja korrigeerimise võimalusi. Ei teeks paha ka psühhohügeeni erikursuse lülitamine pedagoogide ettevalmistusse.

Tahaks loota, et niisuguseid võimalusi meie ülikoolis senisest rohkem ja julgemalt rakendama hakatakse, kasvõi fakultatiivsete kursuste kujul. See tagaks mitte üksnes meie lõpetajate mitmekülgsema ettevalmistuse, vaid aitaks kaasa ka meie kasvava põlvkonna vaimse tervise kindlustamisele.

Viimase kümmekonna aasta vältel on psüühiliste häirete ravis toimunud otse murranguline muutus, tänu esmajoones mitmesuguste keemiliste ainete kasutuselevõtmisele, mis valikuliselt toimivad inimese psüühilistesse funktsioonidesse. On tekkinud ja tormiliselt areneb uus kompleksne teadusharu — psühhofarmakoloogia. On meeldiv märkida, et psühhofarmakoloogia ajalugu on tihedalt seotud Tartu Ülikooliga. Psühhiaatria üks suuremaid esindajaid Emil Kraepelin, kes töötas Tartus psühhiaatria õppetooli juhatajana aastail 1886—1891, teostas just nimelt siin koos oma õpilastega rea põhjapanevaid eksperimentaalpsühholoogilisi uurimusi tol ajal kasutusel olevate ravimite toime selgitamiseks inimese psüühilistele funktsioonidele. Tema Tartu-perioodi töid kokkuvõttev raamat «Über die Beeinflussung einfacher psychischer Vorgänge durch einige Arzneimittel» (1892. a.) on esimene psühhofarmakoloogia-alane monograafia maailmakirjanduses.

Psühhofarmakonide uurimine on ka käesoleval ajal Tartu Ülikoolis aktuaalseks probleemiks, mille kallal töötavad biokeemikud, füsioloogid, farmakoloogid, neurofüsioloogid ja psühhiaatrid. Selles valdkonnas saadud originaalseid uurimistulemusi on esitatud ja publitseeritud nii kodu- kui välismaal, mõneski osas on Tartu meedikute tööd olnud teedrajavaks. Hiljutine psühhofarmakoloogia probleemlaboratooriumi loomine on meie selle ala uurijatele nende töö tunnustuseks ja ühtlasi tagatiseks, et edasised töövõimalused avarduvad veelgi enam.

Oma mainitud raamatus ennustas E. Kraepelin farmakopsühholoogiale (ta kasutas esimesena selle suuna nimetust just niisugusel kujul) suurt tulevikku, ja mitte niivõrd psüühiliste haiguste ravimisel, kui just inimese psüühilise tasakaalu kindlustamise ja närvisüsteemi töövõime sihipärase mõjustamise alal. Ja tõepoolest, kuigi tänapäeval on psühhofarmakoloogia pearõhk asetatud psüühiliste haiguste ravimisele, ei ole kahtlust, et psüühikat mõjustavate farmakonide hulgas leiavad üha rohkem kasutamist ka sellised vahendid, mis aitavad vältida psüühiliste häirete tekkimist, võimaldavad haigusi ära hoida. Niisuguste ainete hulgas on eriline koht vahendeil, mida saab rakendada sellis te — mitte veel haiguslikkude — psüühiliste kõrvalekaldumiste korrigeerimiseks, mis takistavana või häirivana mõjuvad inimese vaimsele arenemisele. Psühhofarmakoloogia edasiarenemine sellises suunas nõuab farmakoloogide, biokeemikute, psühholoogide, pedagoogide, psühhiaatrite, defektoloogide jt. sõsaralade kõige tiheaamat koostööd. Selliseks viljakaks koostööks on meie Tartu Ülikoolis tema omanäolise struktuuri tõttu eriti soodsad eeldused.

Tahaks loota, et need võimalused ning eeldused realiseeritakse ja et terve ja haige inimese psüühika komplekssе uurimise ja profülaktilise ning terapeutilise mõjustamise probleemid kujunevad meie alma materi *teadusliku uurimistöö üheks perspektiivseks suunaks.*

Jüri Saarma

Vilistlasnõukogude tegevuse mõnedest põhimõtetest

Eelmisel semestril käsitleti meie üliõpilaslehes vilistlasprobleeme õige mitmetest aspektidest (vt. «Tartu Riiklik Ülikool»: P. Kenkmann (1. IX), T. Sutt (12. IX), R. Hagelberg (26 IX), R Einasto (3. X, 10. X), T. Pilvik (28. XI). Ülikooli ja vilistlaste sidemete olukorda ja perspektiive arutasid vilistlased ise kohtumistel V üliõpilaspäevade ajal (bioloogiaosakonnas, eesti filoloogia osakonnas, Arstiteaduskonnas jne.). Vilistlaste ja *alma mater*'i sidemete sisulisemaks muutmise ja edasiarendamise vajadust rõhutati korduvalt ka TRÜ parteiorganisatsiooni üldkoosolekul ja ELKNÜ TRÜ organisatsiooni XVII konverentsil.

Alljärgnevad read ei pretendeeri senise mõttevahetuse kokkuvõttele, vaid mõningate põhiliste seisukohtade kontsentreeritud fikseerimisele. Käsitlemist leiavad samuti mõned tulevaste vilistlasnõukogude tegevuse aspektid, mis vääriksid edasist arutelu, mille tulemuste alusel oleks lähemal ajal võimalik välja töötada TRÜ vilistlasnõukogu põhikiri.

*

Tartu Riikliku Ülikooli vilistlasnõukogu kui ühiskondlik organ tegutseks samasugustel alustel nagu teisedki ülikooli ühiskondlikud organid ja organisatsioonid. TRÜ vilistlasnõukogu põhikirja kinnitaksid ülikooli parteikomitee ja rektor. Teaduskondade (osakondade) vilistlasnõukogude põhikirjade koostamise aluseks oleks TRÜ vilistlasnõukogu põhikiri ainult üldsätete osas, teaduskondade (osakondade) vilistlasnõukogudele tuleks jätta nimetatud raames vabad käed oma töösuundade kavandamiseks vastavalt teaduskonna (osakonna) spetsiifikale ja seni juba olemasolevatele traditsioonidele ning väljakujunenud koostööle vilistlastega. Teaduskonna (osakonna) vilistlasnõukogu põhikirja kinnitavad teaduskonna parteibüroo ja dekaan.

Vilistlasnõukogudele peaks kujunema iseloomulikuks vabatahtlik loominguline tegevus probleemide lahendamisel, mis on välja kasvanud ülikooli ja teaduskondade elulistest vajadustest. Selles tegevuses toetuvad nad ülikooli administratsiooni ja juhtivate ühiskondlike organisatsioonide igakülgsele, nii majanduslikule kui ka organisatsioonilisele abile. Siinkohal tahaksin järjekordselt juhtida tähelepanu vajadusele üliõpilasmaja või teadlaste maja järele, sest ilma vastavate ruumideta on võimatu ette kujutada nii vilistlasnõukogude kui ka teiste praegu suures ruumikitsikuses olevate ühiskondlike organisatsioonide normaalset tegevust. Küllap annaks siin ühiskondliku tegevuse korraski midagi ära teha. Nähtavasti oleks see reaalsem kui päevast päeva ehitusorganisatsioonide peale loota.

Selleks et muuta ülikooli ja tuhandetesse ulatuva vilistlaspere suhted tõepoolest sisuliseks, on möödapääsmatu, et TRÜ vilistlasnõukogus (või tema käsutuses) oleks vähemalt 1—2 kõrgema haridusega koosseisulist töötajat. Nende kohuseks oleks ühtlasi ülikooli tegevust ja ajalugu tutvustavate materjalide koostamine-toimetamine. Viimase paarikümne aasta kogemused näitavad üpris selgelt, et ainult lootuste ja lubadustega ei ole selles osas siiani midagi märkimisväärset ära tehtud. Nähtavasti ei ole ikka veel (või on juba ammu?) ülearune triviaalse tõe korrutamine: et midagi ära teha, selleks on vaja **inimesi**, kellel on võimeid ja mis peaasi — vastutustunnet. Lootma jääda **ainult** tegevusele ühiskondlikus korras on mõttetu.

TRÜ vilistlasnõukogu ees seisvate arvukate ülesannete hulka peaksid kindlasti kuuluma ka järgmised.

* Teaduskondade (osakondade) vilistlasnõukogude tegevuse koordineerimine; viimastelt saadava informatsiooni üldistamine; üldiste tegevussuundade edasine väljakujundamine.

* Võimalust mööda igakülgne kaasabi ülikooli väljaehitamisele.

* Üleülikooliliste vilistlasüritуste organiseerimine (üliõpilaspäevade vilistlasüritused, ülikooli aastapäeva tähistamine, aumüüriga seotud küsimused jne.).

* Ülikooli tegevust ja ajalugu käsitlevate väljaannete toimetamine (ülikooli aastaraamat; albumid ja prospektid ülikooli tutvustamiseks nii vennasrahvastele kui välismaalastele; õppejõudude biograafiline leksikon; *Album Academicum* jne. jne.).

Teaduskondade (osakondade) vilistasnõukogude kompetentsi võiksid ja peaksid kuuluma sellised üritused nagu:

* Teaduskonna (osakonna) vilistlaste kokkutulekute ja muude ühisürituste organiseerimine.

* Informatsiooni kogumine spetsialistide ettevalmistamise tegelike nõuete kohta, mille alusel oleks võimalik korrigeerida õppeplaane, reguleerida vastuvõttu jms.

* Vilistlaste enesetäiendamine nii teaduslikus kui ka üldkultuurilises plaanis.

* Kontaktide loomine üliõpilastega (pedagoogiline aspekt), spetsialiseerimisega seotud küsimused jne.

* Oma eriala igakülgne propaganda keskkoolides.

* Teaduskonna, kateedrite jne. ajaloo uurimise edendamine.

Seda loetelu võiks jätkata. Loomulikult on veel rida olulisi aspekte vilistlasnõukogude tulevaseks tegevuseks, mis väärivad edasist mõttevahetust.

TOOMAS SUTT

SISEPOLIITILINE KOMMENTAAR

«Abielu ja tänapäeva perekond Eesti NSV-s ehk kas tudengil tasub naist võtta (või mehele minna).»

Probleeme valgustavad ja küsimustele vastavad Tartu Perekonnaseisuaktide Büroo juhataja I. Toots ja dots. E. Salumaa neljapäeval, **26. II 1970 algusega kell 19 ühiskonnateaduste maja aud. 212.**

Näitus ülikooli kogudest

✤

Juba teist nädalat on avatud Tartu Kunstimuuseumis näitus, mis on komplekteeritud TRÜ Teadusliku Raamatukogu ja TRÜ Klassikalise Muinasteaduse Muuseumi kogudest. See on esimene ulatuslikum ülikooli kunstivarade tutvustamine laiemale avalikkusele. Sissejuhatavaks näituseks valiti saksa joonistused 18. sajandist ja 19. saj. I poolest. Sellise valiku tingis ühelt poolt selle ajastu joonistuste rohkus ülikooli kogudes, teisalt kogu maailmas pidevalt kasvav huvi selle ajalooliselt keerulise ja vastuolulise perioodi kunsti vastu.

Joonistuse osa selle aja saksa kunstis oli silmapaistev. Endiselt esinesid varemkujunenud joonistusliigid, kuid uuena ilmusid nüüd maalikunstnike kõrvale kunstnik-joonistajad, kes varustasid tööjoonistustega graveerijaid, puulõikajaid ja kullaseppi või valmistasid suveniirjoonistusi. Näitusel esindatud kunstnikest on palju neid, kes olid kas ainult joonistajad või esmajoones joonistajad.

Võrreldes teiste kunstiliikidega on joonistus intiimsem. Ta ei järgi nii rangelt konventsioone kui maal, kuid ajastu üldpõhimõtted määravad oluliselt ka tema ilme. 18. saj. algul valitsesid saksa kunstis pidulik-toretsevad barokk-kunsti traditsioonid, mis sajandi keskel asendusid kammerlikuma rokokoo laadiga.

Saksa vürstidele olid eeskujuks Prantsuse päikesekuninga Louis XIV ja tema järglaste õukondade hiilgus ja kunstitraditsioonid. Seetõttu 18. saj. töötasid kunstnikud kas arvukate vürstide või kiriku teenistuses. Näitusel esindatud kunstnikest alustasid paljud oma loomingulist teed aadli toetusel, mis omakorda mõjustas nende tööde laadi.

18. saj. II poolel sai Prantsusmaal alguse kodanlusele toetuv klassitsistlik kunstisuund, milline levis kiiresti ka teistesse maadesse. Saksamaal leidsid klassitsismi ideed esmalt pinda kirjanduses ja alles siis kujutavas kunstis. Erinevalt Prantsusmaast ei ole Saksa klassitsismile omane võitlev revolutsioonilisus, ta on tunduvalt piiratum ja kompromislikum.

Saksa klassitsistliku kunsti silmapaistvad esindajad olid A. R. Mengs ja W. Tischbein, kes on esindatud ka näitusel. Selle aja maastikumaali kuulsused olid Ph. Hackert ja J. A. Koch. Oma heroilistes maastikes püüdsid nad väljendada klassikalist harmooniat ja selgust, kuid see kõik oli otsitud ja kauge Saksamaa tõelisest maastikust. Klassitsistliku traditsiooni viljelejatega kõrvuti töötas rida kunstnikke, kes läksid realistlikuma ja looduslähedasema tunnetuse teed nagu näiteks J. S. Bach. Tõelise Saksa looduse avastasid kunstile ja ülistasid seda oma töödes G. v. Dillis, J. Ch. Klengel, Ch. Nathe ja teised.

19. saj. Saksamaa areng progresseerus. Sajandi algul väikeriigikesteks killustatud maa ühines sajandi lõpuks ühtseks rahvusriigiks ja muutus maailma üheks tugevamaks maaks nii majanduslikult kui ka poliitiliselt. Saksamaa sai marksistliku õpetuse sünnimaaks. Tormiliselt arenesid täppisteadused ja filosoofia, suurkujud kerkisid esile kirjanduses ja muusikas, kuid kunsti osa jäi suhteliselt tagasihoidlikuks. Valitsevaks tunnustatud käsitluslaadiks oli 19. saj. algul klassitsism, mis peagi mandus arengut takistavaks akademismiks. Selle kõrval tugevnesid saksa kunstis realistlikud traditsioonid ja levis ka uus kunstisuund — romantism.

Kui senini olid kunstnikud alustanud oma loometeed aadli toetusel ja läinud Itaaliasse vürstide stipendiaatidena, siis nüüd noorema põlvkonna kunstnikud, kes olid kaasa elanud Prantsuse revolutsioonile, läksid tihti Itaaliasse põgenikena kodumaa poliitilise reaktsiooni eest. Itaalias tekkis huvitav romantikute rühmitus, mille liikmeid nimetati hiljem natsareenlasteks. Neist on esindatud J. Schnorr von Carolsfeld, J. Veit ja Fr. Horny. Hilisemaist Saksamaal töötanud romantikuist peaks mainima L. Richterit.

Kõik näitusel esitatud tööd tulevad trükis (kataloogis) esmakordsele avaldamisele. Seetõttu kujunes näitus mõneti huvitavaks, sest ta esitab kuulsate saksa kunstnike loomingut, kuid näitab ka neid meistreid, kelle kohta on teada hoopiski vähe andmeid või kelle tõid on vähe säilinud. Näitus jääb avatuks veel kolmeks nädalaks.

O. UTTER

✤

ARS

Kohtumine Halli Hundiga

(Algus «TRÜ» nr. 35)

«Hiljuti oli mul siinsamas toas külas kümme endist suuremat varast, kõik nad elavad praegu korralikult ja enamik on endale üsna hea ameti leidnud. Ainult parandamatud jäävad eluks ajaks raudsete kardinate taha... Lähme parem välja!»

Jalutame mööda Kalinini prospekti. Päikesekiired sätendavad paarikümnekorruselistel terasest ja klaasist hoonetel, mille kõrval eriti eksootilisena näib madal õigeusu kirik.

Tore, kui meil teist liiki kuritegevus arenema ei hakkaks, see Lääne «kuldse nooruse» oma. Aga ma ei usu, meie noortel on sisukamat teha,» arutab Ahto Levi.

«Kuidas hakkasite kirjandusega tegelema?» küsime, jalutades tunglevas rahvahulgas.

«Kõigepealt teeme asjad klaariks: ma pole kirjanik, vaid jutustaja. Jutustan dokumentaalselt oma elulugu, ja on muidugi tore, et teised seda hea meelega loevad. Paljud on teinud mulle ettepaneku, hakaku ma «detektiive» kirjutama, menu pidavat väga suur olema, aga ma olen loobunud. Jään oma žanri juurde ja kirjutan niikaua, kuni lugejaid jatkub. 1. märtsiks pean ajakirja toimetusele ära andma «Halli Hundi päeviku» II osa, edaspidi kavatsen veel kolmandagi kirjutada. Teine osa räägib ünest kohast Moldaavias ja ma püüan kirjeldada kõike, mis seal teatud ajavahemikul juhtus.

«Halli Hundi» I osa pole sugugi mu esimene suleproov. Kirjutasin juba ammu, algul eesti, hiljem vene keeles. Kirjutasin rohkem oma lõbuks, kellelegi ma oma töid ei pakkunud ja ma ei osanud arvatagi, et nad kunagi päris loetavaks saavad. Praegu on «Halli Hundi päevikut» trukitud Ungaris ja Saksamaal ning paljudes liiduvabariikides. Tõige eesti keelde oli kahjuks kehv.» (Meenub elav vestlus Moskva üliõpilastega. Kõik nad olid Ahto Levist vaimustatud ja toonitasid eriti keele omapära ja väljendusrikkust.)

«Keda te kirjanikest kõige rohkem hindate?»

«Kahtlemata Jack Londonit. See oli mees, kelle elu ja looming väärivad eeskujuks võimist. Vene nõukogude kirjandusest võib-olla kõige rohkem Viktor Nekrassovit. Eesti kirjandusest on mu vaiik omapärane — Tammsaare ja Mihkel Aitsam.»

Astume sisse kohvikusse. Laudade taga istuvad põhiliselt noored, tunda on elav kontakt publiku ja orkestri vahel, moni poiss või tüdruk astub ette ja loeb oma uue luuletuse, orkestrijuht tervitab saalis viibivaid kangelaslinna Leningradi esindajaid ja pühendab järgmise pala neile.

«Kui saaksite kõike uuesti valida, kas valiksite sama tee?» küsime Ahto Levilt.

«Ei, kindlasti mitte. Minu elu on mulle küll palju andnud, neliteist ja pool aastat vanglates või laagrites on ka kuidagi kasulikud olnud, võib-olla mu loetavus on tingitud sellest, aga parem olla kõigest sellest ilma. Olen maksnud liiga ränka hinda ja kui oleks võimalus valida, miks peaksin ma seda uuesti maksma? Omal ajal suutsin lõpetada vaid kolm klassi, aeg oli selline, nüüd tehti mulle ettepanek astuda Gorki-nimelisse Kirjandusinstituuti. Loobusin, sest see pole minu tee.»

Ahto Levi vaatab kella.

«Aga nüüd pean ma minema. Lubasin toimetusele käsikirja 1. märtsiks ja sel kuupäeval ma selle ka annan. Töötan kasvõi 24 tundi päevas.»

Laskume metroosse ja jätame hüvasti. «Tervitage minu poolt Tartu üliõpilaskonda!» lausub Ahto Levi lõpuks.

O. REMSUJEV

TÄHELEPANU:

Selleks, et veidi elustada meie soikujäänud isetegevust ja anda võimalikult suurele arvule üliõpilastest võimalus vaimukaks ja mõttekaks eneseväljenduseks, kutsuvad ELKNÜ TRÜ komitee ja TRÜ klubi kõigi osakondade komsomoliorganisatsioone üles osa võtma võistlusmängust, mis toimub järgmiselt.

Igal nädalavahetusel astuvad klubi laval üles kahe osakonna võistkonnad, kes arendavad edasi tänases lehes alguse saavat süžeed ja on omavahel võistlejad. Kumbki võistkond esineb iseseisvalt 20—30-minutilise kavaga, mida hindavad ülikooli komsomolikomitee esindajast ja järgmisel nädalavahetusel võistlevate osakondade esindajatest koosnev žürii ning publik. Võistlus toimub olümpiasüsteemis, s. t. parem süžeeline arendus ja esitus saab aluseks süžee edasiarendamisele järgmisel nädalavahetusel. Pärast esimese vooru lõppu kohtuvad võitnud võistkonnad omavahel, finaal ja loo lõpetamine toimub vabas looduses maikuus. Igal esinemisel antakse välja eriauhinnad parimale stsenaristile, parimale osatäitjale ja

KLUBIS

võitnud kollektiivile. Kogu võistluse võitjat autasustatakse *Grand Prix*'iga.

Iga võistlusõhtu kohta ilmub järgmise nädala ajalehes retsensioon ja süžee arengust saab ülevaate ka ajalehe kaudu.

Võistkondade esinemise hindamisel arvestatakse:

a) tegevuse seotust üliõpilasprobleemidega;

b) oskust peegeldada esitatavas kavas käsitletavaid probleeme ideoloogiliselt õigesti;

c) esinemiskultuuri ning vormi ja sisu terviklikkust.

Nagu öeldud, hindab esinemist žürii, kuid seejuures jääb nõuandva hääle õigus publikule, kes võtab otsustamisest osa hääletamise kaudu. Koos piletiga saab iga külaline talongi, mille laseb talle rohkem meeldinud osakonna embleemi kandvasse musta kasti. Kastid asuvad saali ukse juures.

Võistlejatel on lubatud:

a) arendada tegevust neile sobivas suunas, kanda tegevust üle üksköik millisesse maakera või kosmose asustatud või asustamata punkti, kasutada üksköik milliseid heli- või valgusefekte;

b) laval tantsida, laulda, korraldada härjavõistlusi, hoogtööpäevi, kirjandusvõistlusi, kujutava kunsti näitusi jne.;

c) juurde tuua ajutise tähtsusega kõrvaltegelasi.

Võistlejatel on keelatud:

a) peategelasi füüsiliselt hävitada või kahjustada (pimedaks, jalutuks, kätetuks jne. teha);

b) süžeelist arengut tahtlikult üle komplitseerida.

On tähtis,

...et tegevus oleks vaimukas,

...et kogu meie poolt ühiselt loodav näitemäng omaks ideelist ja kunstilist väärtust, s. t. et nalja ei tehtaks mitte ainult nalja pärast.

JA NÜÜD SIIS — lugu «Kodu ja ristikhein», mille jätkumist näete pühapäeval, 1. märtsil kell 20 klubi laval. **JÄLGIGE REKLAAMI!**

ELKNÜ TRÜ komitee
sekretariaat,
TRÜ a/ü klubi

KEVAD-SEMESTRIL

TEADAANNE

Trupp «Kuup ja Kera» vajab esinemiseks publikut. Tulla TRÜ klubisse Tähe tn. 5 28. II 1970. a.

Peategelased:

Kohvri Vellu — tudeng, kes on õppinud TPI-s, EPA-s ja Kehkna Karjamajanduse Koolis.

Musta Habemega Mees — mees musta habemega.

Jobuke Alfred — inetu mees, talle kukuvad kõvad esemed pähe ning kanalisatsiooni sattudes kaotab ta kindlasti taskukella.

Honolulu Jui-Jui — retsidivist.

Kudi-Kudi — blond tütarlaps TRÜ 3. kursuselt.

Veel peategelasi:

«Neegrikuningas» — 1. kursuse stipivolinik.

Pikk 1. — 4. kursuse üliõpilane, mängib korvpalli.

Pikk 2. — 4. kursuse üliõpilane, mängib korvpalli.

Kodanik NZ — väga tore inimene.

Jaasa — endine ventilatsioonitööline, salajoodik.

«Ribi» — kursusevanem, iga sess on stippi saanud.

«Onkel» — joodik vanamutt, endine korporatsioonitegelane.

Halastajaõde Maria-Luisa — kohutavalt paks, kuid õiglane, kuulab loenguid kultuuriülikoolis.

Kõrvaltegelased:

Hulk naistegelasi — naisterahvad.

Hulk meestegelasi — meesterahvad.

Madrused, pioneerid, 2 kolhoosnikut, krooniline noor luuletaja, kes ei lähe kohvikust ära isegi surma ähvardusel, ühiskondlike organisatsioonide esindajad, tänulik publik.

Kodu ja ristikhein

Lumesadu jäi üle ning õhus oli tunda juba kevade hõngu. Linnatagustes mühavates metsades laulsid käblikud ning käbid kukkusid krõbinal kohevasse lumme.

Inter oli täitsa vaikne. Polnud kuulda ei laulu ega midagi muud. 309. toa aknalaual haisesid hingematvalt 4 paari sokke ja 2 lagunevat öökullilaipa. Siis tuli Musta Habemega Mees ja valmistas öökullidest meeldiva lõunasöögi.

Kell 3 oli kiirabi kohal. Riia ja Tulika tänava nurgal sõitis ta aga otsa joodikule vanamutile hüüdnimega «Onkel». Vanamutiga ei juhtunud mitte midagi, autoga ka mitte. Musta Habemega Mees vaevles kohutavas kõhuvalus ning õhus oli tunda kevade lõhna (vt. eespool).

Mitukümmend kilomeetrit eespoolmainitud linnast eemal asus munakujuline mägi, mida sellepärast M-mäeks kutsuti. M-mägi oli kaetud ühtlase lumekihiga. Lumekihi alt ulatusid kohati välja männipuud ja kuused või mis-nad-nüüd-olidki. Sügiseti kasvas siin ka pähkleid. Nüüd aga kattis kõike ühtlane lumekiht. Mäe kõige kõrgemal kohal seisis punase ning väga kurva näoga mees. Mees hingeldas sügavalt ja mõõda tema heasüdamlikku laia selga voolasid soolase higi piisad. Kasuka hõlmad olid eest lahti ja kasuka alt paistis halvasti istuv pintsak. Siis laskus mees mäest koos laviiniga alla, kohinal kihutas ta mööda järsku nõlva kotkana tiibu laotades ning rängalt vastu sammaldunud kive ning osoonilõhnalisi mände kolksudes. Olles pärale jõudnud, jäi mees lesima paksu lumekorra alla ning mõtles, et sooh!... Olles asja ilusasti läbi mõtelnud, ütles ta kurva ninahäälega:

— Sooh! Prijehali!

«Ah, mis sa õiendad!» kostis kusagilt räme hääl.

«Sooh!», mõtles mees. «Prijehali».

Mehe nimi oli Jobuke Alfred. Siis hakkas lumi tema all liikuma, kellegi karm käsi võttis tal rinnust kinni ning sama räme hääl küsis:

«Kas sina, nägu, lasksid mulle lume kaela?»

«Sooh!», ütles Albert kurvalt, midagi muud ei tulnud talle lihtsalt pähe. Siis kaevas ta enda lume alt välja ja vaatas ringi. Näha polnud midagi. Sadas laia lund ning kevade hõngust polnud midagi järel. Lume alt ilmus pöetud juustega jõhker pea, kes ütles jämeda häälega:

«Tuled kaasa!»

«Tulen küll, miks ei tule,» lausus Jobuke kurvalt ja kloppis lund oma jämedakoeliselt pintsakult. Tema püksid olid põlve kohalt ja veel ühelt kohalt rebenenud. Teise põlve kohalt olid püksid ka rebenenud.

Läbi halli lumesaju heitis päike nukrat kuma ning nukralt nina luristades hakkas Jobuke Alfred pöetud peaga mehe järel vantsima. Pöetud peaga mehe nimi oli Honolulu Jui-Jui. Nii teda igatahes kutsuti. Pärast paaritunnilist kõndimist hakkasid ees paistma asustatud punkti tuled. Mehed sisenesid asustatud punkti ning kui nad Riia ja Tulika tänava nurgale jõudsid, õnnestus neil näha, kuidas kiirabiauto sõitis otsa punase ninaga vanamutile. Kumbki mees polnud varem näinud, kuidas kiirabiautod vanamuttidele otsa sõidavad. Autost tuli välja autojuht ega osanud midagi öelda. Vanamutt ajas ennast püsti ja kloppis riietelt lund.

«Kui ütleks õige «Sooh! Prijehali!»» soovitas Jobuke Alfred tagasihoidlikult. Autojuht ei õelnud mitte midagi. Otse tema selja taga rippus kinokuulutus — prantsuse film «Abielu». Jobukese vaatevinklist polnud filmil mingit väärtust. Jobuke polnud seda isegi vaatamas käinud.

Siis sõitis kiirabiauto ära ja mehed läksid edasi ning nende õlgadele langes laia lund. Oli veebruarikuu lõpp.

ÜTÜ preemiad

O. V. Kuusineni nimelise Petrozavodski RÜ ÜTÜ autasustas TRÜ eesti filoloogia osakonna üliõpilasi M. Leivot ja M. Joalaidu eduka esinemise eest XXI üliõpilaste teaduslikul konverentsil.

TRÜ Füüsika-Keemiateaduskonna ja Matemaatikateaduskonna ÜTÜ konverents toimub 12.—15. märtsini.

TÄHELEPANU!

Alates neljap., 26. veebruarist hakkavad toimuma suaheeli keele tunnid algajatele. Soovijatel tulla orientalistikakabinetti kella 17-ks.

P. TIIRMAA

TOIMETAJA J. PEEGEL

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет») г. Тарту Эстонской ССР. Орган Тартуского государственного университета. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbri hind 2 kop. Tell. nr. 1008. MB 00388.

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

AR Fr. R. Kreutzwaldi nim. ENSV Riiklik Raamatukogu

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riiklik Ülikool

TARTU RIIKLIKU ÜLIKOOLI PARTEIKOMITEE, REKTORAADI, KOMSOMOLIKOMITEE JA AMETIÜHINGUKOMITEE HÄÄLEKANDJA

Nr. 6 Reedel, 27. veebruaril 1970. a. XXIV aastakäik

TRÜ rektori käskkiri nr. 91-k

1. Avaldan kiitust ja tõstan esile TRÜ töötajaid ja üliõpilasi, kes aitasid ette valmistada ja väga edukalt viisid läbi üleliidulise rahvaloenduse Tartu I rahvaloenduse osakonnas:

dots. Endel Purju,	üliõp.	Aime Põder,
noorem tead. tööt. Tiit-Rein Viitso,	„	Erika Petjärv,
vanem tead. tööt. Vilve Maremäe,	„	Aita Tulp,
noorem tead. tööt. Vilju Lilleleht,	„	Helgi Aas,
van.-lab. Tiiu Laisk,	„	Sirje Matt,
vanem tead. tööt. Ilmar Koppel,	„	Peeter Tüür,
van.-lab. Malle Toom,	„	Meeli Telgmaa,
üliõpil. Ants Haljaste,	„	Mall Puusepp,
„ Liia Hänni,	„	Maret Männik,
„ Hilja Ivarinen,	„	Pille Pae,
„ Peeter Liblik,	„	Toomas Jüriado,
„ Jaak Jaanisto,	„	Hindrik Arukaevu,
„ Piret Keres,	„	Tiiu Ehrlich,
„ Juhan Hämmalov,	„	Eva Lukksepp,
„ Romi Mankin,	„	Merike Sööt,
„ Rein Haustin,	„	Peep Gorelov,
„ Andres Kilk,	„	Peedu Metsaots,
„ Vilve Kööbi,	„	Anne Hagelberg,
„ Ann Vallisoo,	„	Eva Ilves.

2. Hea töö eest rahvaloendusel märgin ära järgmisi töötajaid ja üliõpilasi:

van.-lab. Valve Kallikorm,	üliõp.	Urmas Keis,
lab. Ann Roos,	„	Merike Raid
noorem tead. tööt. Rein Zupping,	„	Valdek Slet,
noorem tead. tööt. Siiri Veroman,	„	Tiina Täpsi,
noorem tead. tööt. Elmar Sula,	„	Sigrid Kaseoru,
üliõpil. Mart Aints,	„	Ille Rebane,
„ Alo Raidaru,	„	Mart Telliskivi,
„ Jaan Aija,	„	Lenina Blum,
„ Uku Hänni,	„	Tiiu Kann,
„ Evi Nurme,	„	Rutt Kukk,
„ Anne Trummal	„	Merike Laansalu.
„ Eha Soonike,		

Päevast päeva V

(NÕUPIDAMINE TÖÖJÕUVAJADUSEST)

Möödunud nädalal alustati Tartu linnas kahte suurt ehitust:
TRÜ ühiselamut ja Tartu bussijaama — ühiselamut laupäeval ja autobussijaama nädala keskel.
18. veebruaril toimus EKP Tartu Linnakomitee esimese sekretäri J. Loti juures nõupidamine ühiselamu ehituse käigust ja tööjõuvajadusest suveperioodil nii ühiselamu objektile kui ka Maarjamõisa haigla ehitusobjektile. Nõupidamisest võtsid osa EKP Tartu Linnakomitee sekretär Vezikov, TSN Täitevkomitee esimees A. Karu, EÜE ühiselamu ehitusstaabi liikmed, ELKNÜ TRÜ komitee esindajad ning Kõrgema ja Kesk-erihariduse Ministeeriumi esindaja, samuti kõigi ehitavate asutuste ja materjalidega varustavate ettevõtete esindajad. Sama koosseisuga nõupidamised hakkavad EKP Tartu Linnakomitees toimuma igal kuul.

Tööjõuvajadused:

Aprill:
Spetsialiseeritud Tööde Valitsusse vähemalt 10 inimest, poisse, võimalik rakendada ka teises vahetuses, kvalifikatsiooni omamine ei ole tähtis, teenimisvõimalused nagu põhitööjõulgi keskmiselt 5 rbl. päevas. Suveperioodil võime rakendada samadel tingimustel ka 35 inimest.

Mai:
Tartu Raudbetoontoodete Tehasesse kolm 3-liikmelist brigaadi maiksjuuniks tootma ПП-24 plaate.

Suveperiood:
Tartu Ehitustrusti üks EÜE rühm, võimalus töötada kahes vahetuses; vastavalt Ministrite Nõukogu määrusele 50 inimest haiglaobjektile; Suvetööde raames peaks leidma veel võimaluse 30 abitöölise saatmiseks ühiselamu objektile.

Teise küsimusena puudutati praegust olukorda ehitusel ja ehituse alguse edasilükkamist. Vaiade probleem lahendati Tartu Raudbetoontoodete Tehase jõududega, tundub, et selle juurde uuesti tagasi tulla pole mõtet. Öeldu kinnituseks on ka see, et ehitus on käiku läinud.

J. VILLER

Teaduslikud nõupidamised

Täna peetakse Tartus ENSV Teaduste Akadeemia Looduskaitse Komisjoni XI laiendatud pleenum teemal «V. I Lenin ja looduskaitse». Kavas on 7 ettekannet. Tuntumatest teadlastest ja looduskaitsetegelastest võtavad sõna prof. E. Kumari («Lenin — nõukogude looduskaitse rajaja»), dots. L. Valt («Lenin objektiivsete protsesside kahest vormist»), A. Valsiner («Kasvatada noorsugu leninlikus loodusse hoidmise vaimus»), J. Eilart («Leninliku suhtumise eest loodusesse») jt.

Pleenum algas täna kell 10 EKP Tartu Linnakomitee saalis.

*

Laupäeval ja pühapäeval peetakse TRÜ keemiahoones Eesti NSV Aianduse ja Mesinduse Seltsi Tartu osakonna XIV teaduslik seminar, mis algab kell 16.30. Ühisürituse teine korraldaja on Tallinna Botaanikaaed. V. Rumberg räägib ohtlikematest roosihaigustest meie vabariigis ning mõningatest tõrjevõtetest. H. Kariselt on kaks ettekannet — «Kaug-Ida päritoluga dekoratiivtaimede haiguskindlusest» ja «Taimehaiguste tõrje aktuaalseid probleeme.»

Köögiviljanduse uudiseid pajatab Jõgeva Sordiaretusjaama vanem teaduslik töötaja V. Jaagus.

EPA dotsent P. Alles kõneleb biostimulaatorite mõjust seemnesaagile ja nektarieritusele.

ELKNÜ TRÜ komitees

I «Siseorganisatsioonilise töö parandamise abinõudest TRÜ komsomoliorganisatsioonis»

Kuulanud ära ELKNÜ TRÜ komitee orgsektori juhataja T. Tikandi aruande, pleenum märgib, et olukord siseorganisatsioonilise töö alal on endiselt ebarahuldav. Liikmemaksude võlglaste arv, samuti arvelt mahavõtmata lahkunute hulk on viimaste kuude jooksul kasvanud. Endiselt esineb viivitusi tööplaanide laekumisel, samuti ei kontrollita pidevalt tööplaanides märgitud ürituste läbiviimist. Pidevalt on halb siseorganisatsioonilise töö olukord füüsika vene osakonnas (sekretär V. Timofejev), matemaatika teoreetilises osakonnas (eriti vene kursustel) (sekretär R. Prank), ravi vene IV, V, VI kursusel, spordimeditsiiniosakonnas (sekretär O. Sentšugova), võõrfiloloogia-osakonnas (sekretär R. Kärner), bioloogia-osakonna II kursusel (sekretär A. Piirsoo), Majandusteaduskonna raamatupidamise ja kaubanduse osakonnas (sekretär S. Kallas).

Pleenum otsustab:

1) kohustada kõiki osakondade (teaduskondade, ravikursuste) sekretäre saavutama 24. veebruariks liikmemaksude võlgnevuse likvideerimine oma osakondades;

2) kohustada osakondade (teaduskondade) büroosid kahe nädala jooksul arutama alaliselt liikmemaksu võlglasteks olevate komsomoligruppide grupiorganisaatorite personaalküsimusi ja sellest ette kandma ELKNÜ TRÜ komitee arvestussektori juhatajale 1. märtsiks;

3) juhtida osakondade (teaduskondade, ravikursuste) sekretäride tähelepanu vajadusele pidevalt kontrollida gruppides tööplaanide täitmist ning kajastada seda kontrolli komitees asuvais tööplaanide kaustades;

4) panna vastutus liikmemaksude kogumise ja õigeaegse laekumise eest personaalselt lisaks kursuse liikmemaksukogujatele ka osakondade sekretäridele. Kohustada ELKNÜ TRÜ komitee bürood arutama ÜLKNÜ põhikirja täie rangusega liikmemaksude kogumise kohustust lohakalt täitvate kommunistlike noorte ja vastavate osakondade sekretäride personaalküsimusi;

5) kontroll selle otsuse täitmise üle panna ELKNÜ TRÜ komitee orgsektorile.

II «Abinõudest TRÜ uue ühiselamu ehitusprojekti käikulaskmise kiirendamiseks»

Kuulanud ära ELKNÜ TRÜ komitee sekretäri mittekoosseisulise asetäitja J. Villeri informatsiooni olukorrast vabariigi komsomoli löökehituse — TRÜ ühiselamu — ehitusobjektil, komitee otsustab.

1. Lugeda vabariigi komsomoli löökehitus — TRÜ ühiselamu ja teised TRÜ ehitused — esmajärgulise tähtsusega tööobjektideks TRÜ üliõpilaste jaoks käesoleval suvel. Vastavalt sellele planeerida töö teistel suvetööde objektidel ning TRÜ üliõpilaste osavõtt EÜE tööst.

2. Kiita heaks TRÜ ühiselamu ehitusstaabi loomine. TRÜ komsomoli organisatsiooni esindajatena suunata staabi koosseisu J. Viller, M. Salundi ja J. Tomson.

3. Kohustada ELKNÜ TRÜ komitee bürood välja töötama süsteemi ühiselamu objektil töötajate materiaalseks ja moraalseks stimuleerimiseks. Selleks kasutada kõiki komsomoli organisatsiooni käsutuses olevaid vahendeid (toetused, stipendiumid, ühiselamutesse majutamine, turismituusikud jne.), ja teha vastavaid ettepanekuid teistele kompetentsetele instantsidele.

4. ELKNÜ TRÜ komitee bürool kaaluda võimalust ühiselamute jagamiseks teaduskondade vahel pärast uue ühiselamu valmimist.

III «Muudatustest TRÜ komsomoliorganisatsiooni struktuuris»

Kuulanud ära ELKNÜ TRÜ komitee sekretäri asetäitja J. Alliku ettekande ja sõnavõtud. ELKNÜ TRÜ komitee pleenum otsustab:

1. Pidada õigeaegseks ja vajalikuks teaduskondade lüli tugevdamist TRÜ komsomoliorganisatsioonis ja omavalitsuse süsteemi ümberkorraldamist.

Avaldada sm. Alliku ettekande põhiseisukohad ajalehes «Tartu Riiklik Ülikool» ja korraldada nende arutamine TRÜ komsomoliorganisatsioonis (teaduskondades, osakondades, kursustel). Lõplikult otsustada arutatavad küsimused ELKNÜ TRÜ organisatsiooni XIX konverentsil.

ELKNÜ TRÜ komitee sekretariaadil kooskõlastada ettevõetavate muudatuste projektid eelnevalt ülikooli parteiorganisatsiooni ja administratsiooni asjaomaste lülidega ning ELKNÜ Keskkomiteega.

2. Komsomolitöö koordineerimiseks teaduskonna tasemel moodustada ELKNÜ TRÜ komitee liikmetest ja aktivistidest komisjonid:

1) komsomolitöö koordineerimiseks Ajaloo-Keeleteaduskonnas koosseisus: M. Heidmets, T. Kuldsepp, R. Kärner, T. Lanskaja, A. Reinmaa, J. Tamm, D. Vseviov;

2) komsomolitöö koordineerimiseks Füüsika-Keemiateaduskonnas koosseisus: H. Faiman, J. Järv, Ü. Kaevats, I. Kolka, T. Kändler, V. Timofejev, V. Mürk, T. Täpsi;

3) komsomolitöö koordineerimiseks Bioloogia-Geograafiateaduskonnas koosseisus: K. Küttis, J. Lutt, A. Piirsoo, Ü. Rein, A. Vaik.

4) komsomolitöö koordineerimiseks Matemaatikateaduskonnas koosseisus J. Kaasik, S. Litvinenko, T. Leppman, A. Matin, R. Prank, M. Preem.

3. Komisjonide põhiülesanneteks jätta:

1) V. I. Lenini juubeli ürituste raames peetava üleliidulise komsomolikoosoleku korraldamine teaduskondades;

2) komsomoliorganisatsiooni uue struktuuri läbiarutamine ja sellele ülemineku ettevalmistamine;

3) uue omavalitsuse struktuuri läbiarutamine ja juurutamine.

ELKNÜ TRÜ komitee III pleenumi otsus

Kaasaegne juhtimisteadus ja ülikool

Esmaspäeval, 2. märtsil algusega kell 17.00 alustab keemia ringauditooriumis tööd loeng-seminar, mille eesmärgiks on panna alus juhtimistegevuse üleviimisele ülikoolis teaduslikele alustele. Sissejuhatava ettekandega esineb dots. V. Kelder. Oodatakse dekanaatide, kateedrite, partei-, ametiühingu- ja komsomoliorganisatsioonide aktiviste, kõiki neid, kes võtavad praktiliselt osa juhtimistööst või tunnevad huvi juhtimisküsimuste vastu.

Õnnitleme!

19. veebruaril kaitses EKP KK juures asuva Partei Ajaloo Instituudi Teaduslikus Nõukogus väitekirja EKP TRÜ komitee sekretär, NLKP ajaloo kateedri vanemõpetaja Kalev Koger. Pikaajalise uurimise tulemusena valminud väitekiri marksistlik-leninlikust võistluskäsitusest ja sotsialistliku võistluse parteilise juhtimise kogemustest ENSV tööstuses sai oponentide kõrge tunnustuse osaliseks. Tõsteti esile sügavat probleemitundmist, dissertandi eruditsiooni nii filosoofias, majandusteaduses, pedagoogikas kui ka juhtimisteoorias. Täiuslikuks tunnistati töö historiograafiline külg. Teaduslik Nõukogu otsustas anda K. Kogerile ajalookandidaadi kraadi. Õnnitleme K. Kogerit ja soovime uusi võite teadusepõllul.

EKP TRÜ komitee
ELKNÜ TRÜ komitee

ELKNÜ TRÜ komitee bürool

18. märtsil toimunud ELKNÜ TRÜ komitee bürool arutati järgmisi küsimusi:

- Debreceni ülikooli delegatsiooni vastuvõtmisest,
- R. Koggeri (Arstit. ravi II k.), T. Nurga (Arstit. ravi I k.), O. Raidla (ajaloo II k.) personaalküsimusi,
- siseorganisatsioonilise töö ja ideoloogilise töö tasemest Matemaatikateaduskonnas (J. Viller),
- abinõudest EÜE-70 suhtes. Debreceni ülikooli delegatsioon otsustati kutsuda Tartusse märtsi lõpul.
- Büroo otsustas kinnitada Arstiteaduskonna I kursuse komsomoliorganisatsiooni büroo otsuse karistada R. Koggerit valju noomitusega koos arvestuskaardile kandmisega üliõpilasele — kommunistlikule noorele ebaväärika käitumise eest.
- Büroo otsustas kinnitada Arstiteaduskonna büroo otsuse karistada T. Nurka valju noomitusega arvestuskaardile kandm sega

(Järg 2. lk.)

Venia legendi

Dotsendikutse taotlemiseks esineb avaliku loenguga TRÜ Majandusteaduskonna rahvamajanduse ökonoomika kateedri juhataja dots kt. Jaan Pikk teemal «Põllumajanduse arenguprobleeme kaasajal» kolmapäeval, 4. märtsil 1970. a. algusega kell 16 Vanemuise tn. 46, aud. 135.

V. KRINAL,
TRÜ Majandusteaduskonna dekaan

LOODUSKAITSERINGI LIIKMED!

28. veebruaril ja 1. märtsil Jähme Aakre metskonda ulukeid loendama. Koguneme 28. veebruaril kell 8 Vanemuise 46 ette. Kaasa võtta magamiskott, võileivad, suusavarustus ja hea tuju.

Järele on võimalik sõita 1. märtsil Tartu—Valga rongiga kell 7.45 Puka jaamani, kuhu auto vastu tuleb.

JUHATUS

TÄHELEPANU, KURSUSE VANEMAD!

TRÜ komsomolikomitee ootab nende üliõpilaste nimesid, keda kursused soovitavad käskkirjaga kiituse avaldamiseks hea õppeedukuse, aktiivse ühiskondliku tegevuse ja eeskujuliku õppedistsipliini eest ning seoses 8. märtsiga.

Kandidaatide esitamise viimane tähtaeg on 3. märts.

ÕPPESEKTOR

Tõsta aja hinda

Tehnikadoktor professor A. Berger on oma kogemusi kasutades kirja pannud «Kümme käsku üliõpilasele ja noorele teadlasele», kus viimane neist kümnest kõlab nii: «Igal õhtul tuleb endalt küsida, mis on päeva jooksul ära tehtud ja mida on vaja homme teha.»

Kui nüüd selle käsu kohaselt talitada, siis leiame, et üsna sageli me sõna otseses tähenduses raiskame poole päevast kas hommikul piimasaalis järjekorras seistes; või tabas sind kahe loengu vahel haigutav auk, mida sa samuti kuigi otstarbekalt ära kasutada ei suutnud. Lähtudes iga üliõpilase konkreetsest päevaplaanist võiks sääraste momentide loetelu jätkata, need on aga võib-olla ühed tüüpilisemadest.

Meenutades K. Marxi ütlust «Aeg on inimese arenemise ruum», tuleks püüda ka siin suuremast ruumikitsikusest lahti saada, vähemalt sellisest, nagu see valitseb korterite valdkonnas (siin ruumipuudus sõna otseses tähenduses). Üliõpilane on üks neist subjektidest, kes ei mõtle niivõrd aja veetmisele, kui just aja kasutamisele, kuigi esineb teatud raskusi konkreetse piiri tõmbamisel sõnade «veetma» ja «kasutama» tähenduste vahele. On kategooria inimesi, kellele peaks soovitama mõttelise joone nihutamist rohkem «kasutama» kasuks, kuid teisele osale soovitaksin jälle vastupidist. Näiteks kasvõi ühiselamu komandantidele, kes pärast eksamisessiooni lõppu (sessiooni ajal on «veetma» minimaalne) televiisorite kui esmajärjekorras ajaveetevahendite ülespanemisega eriti ei kiirusta. Üks paremaid mooduseid (võib-olla keegi teab parimat) end päevamuredest küllastunud maailmast väljalülitamiseks on haarav spordireportaaž, julgeksin öelda ehk efektiivsem kui suusamatk, mis omakorda on kahtlemata palju tervislikum. Vähemalt siin peab üliõpilane olema pragmatist ja otsustama, mis on tema äranägemise järgi kõige kasulikum tegevus ning kõige efektiivsem puhkus. Kahjuks ei ole olemas mingit kasulikkuse ega efektiivsuse mõõdupuud, nagu ei ole ka üldtunnustatud stiimuleid aja otstarbekaks kasutamiseks. Kui aga asja vaadata veidi teise nurga alt, tunnistades, et praktiliselt on igaühe jõudeaeg niisama palju väärt, kui palju selle kasutaja ise väärt on, siis püüdes õhtul enne magamaminemist (10. käsk!) päeva jooksul tehtud tööde ja omandatud teadmiste väärtust samastada oma enese luust ning lihast ihu ja veel ajude väärtusega, tekib alateadvuslik trots: «Kas ma tõesti rohkem mitte väärt ei ole?» Näete, kui osavalt saab ära kasutada inimese rahulolematust olemasolevaga. Aga kui tegemist on rahuloleva üliõpilasega — siis toimib loodusseadus Vana-Rooma riigitegelase Tacituse mõttekildu — «Isegi targad hülgavad auahnuse viimasena» — arvestades isegi nende juures, kes seda mõtet kuigi autoriteetseks ei tunnista ja nad püüavad järgmisel päeval (10. käsk! ... mida on vaja teha homme) tõsta oma hinda aja otstarbekama kasutamise läbi.

Niisugune oleks väikene retsept nii defitsiitse aja võimalikult efektiivseks kasutamiseks «enesestimuleerimise» abil. Kes selle süsteemi piires on juba teatud edusamme teinud ja kelle eksamitulemused selle all ei ole kannatanud, neile soovitaksin mõelda niisugusele õppetöö vormile, nagu seda on loengute vabakuulamine (rohkem humanitaarkallakuga erialadel), mille osas võib lähematest võimalustest ja tingimustest teada saada komsomolikomitee liikmetelt.

TÕNU LAAK

(Algus lk. 1)

- Büroo otsustas, arvestades O. Raidla korduvat ebaväärikat käitumist, mille eest teda on karistatud, ning üliõpilase käitumisnormidega kokkusobimatut tegu — TRÜ üliõpilaspileti edasiandmist tundmatule isikule —, pöörduda TRÜ rektori poole ettepanekuga O. Raidla eksmatrikuleerida ja kohustada ajalooosakonna komsomoli algorganisatsiooni arutama O. Raidla väljaheitmist ÜLKNÜ-st.
- Ettekande Matemaatikateaduskonna komsomolitööst tegi ELKNÜ TRÜ komitee sekretäri asetäitja J. Viller. Sõna võtsid Rein Prank (arvutusmatemaatika-osakonna sekretär), Tiit Lepman (matemaatika pedagoogilise osakonna sekretär), Laur Karu (TRÜ komsomolikomitee sekretär). Büroo otsustas märkida ära matemaatikaosakondade, eriti arvutusmatemaatikaosakonna komsomolibüroode nõrka tööd Matemaatikateaduskonna komsomolitöö juhtimisel. Juhtida arvutusmatemaatika- ja matemaatika pedagoogilise osakonna komsomolibüroode tähelepanu:
1) siseorganisatsioonilise töö nõrgale tasemele Matemaatikateaduskonnas,
2) eesti ja vene õppekeelega kursuste komsomoligruppide nõrgale sidemele,
3) komsomolibüroode nõrgale tööle ühiskondlik-poliitiliste probleemide käsitlemisel kommunistlike noorte hulgas.
Büroo kohustab Matemaatikateaduskonna komsomolibüroosid võtma kevadsemestri tööplaani ja ka jooksva tööna ühiskondlik-poliitiliste probleemide sügavama käsitluse, et tõsta üliõpilaste huvi ühiskondlik-poliitiliste sündmuste vastu.
Büroo otsustas pöörduda Matemaatikateaduskonna parteibüroo poole palvega arutada koos komsomolibüroodega ühiskondlik-poliitiliste probleemide käsitlemise võimalusi ja teid matemaatikaosakonna üliõpilaste hulgas.
- Büroo otsustas moodustada ELKNÜ TRÜ komitee juurde EÜE-70 koordineeriva staabi koosseisus E. Rahumaa (staabi ülem), A. Talur (asetäitja), J. Viller, R. Hunt, D. Visnapuu R. Saarma, V. Parve, ja Ü. Kaevats.

Bürool viibis EÜE komissar T. Pangsep.

ELKNÜ TRÜ komitee

Leninlik arvestus

Leninliku arvestuse kolmas etapp TRÜ-s on jõudmas otsustavasse staadiumi. Aktiivselt ja printsipiaalselt mööduvad koosolekud paljudes komsomoligruppides. 24. veebruari seisuga paistavad eriti hästi silma Arstiteaduskond ja Õigusteaduskond, samuti ka ajaloo-, võõrfiloloogia- ning eesti filoloogia osakond. Atesteerimiskomisjonide liikmed ning kommunistlikud noored on esinenud mitmete ettepanekutega arvestuse kasuteguri tõstmiseks ja sisulise efekti suurendamiseks. Kuid puhuti on ka juhendist ebaõigesti aru saadud ning on esinenud vaieldavaid probleeme. ELKNÜ TRÜ komitee juhib kõigi arvestuskomisjonide tähelepanu

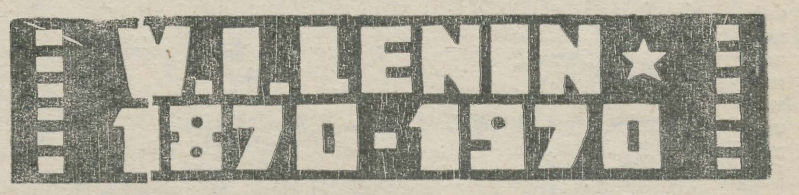

järgmistele asjaoludele:

* **Arvestuse andmise või mitteandmise otsustab personaalselt arvestuse komisjon, mitte kursuse koosolek. Komsomoligrupp teeb oma otsuse vaid selle kohta, kas grupi liige lubada arvestusele või mitte. Nende kommunistlike noorte küsimus, kelle suhtes grupp asub seisukohale, et nad pole leninliku arvestuse väärilised, arvestuskomisjonis arutusele ei tule. Ülejäänud kommunistlikele noortele arvestuse andmise otsustab komisjon, kelle pädevuses on ka määrata, keda kutsuda personaalsele vestlusele ja keda mitte. Grupporgi arvamust selles suhtes tuleb käsitada vaid kui nõuannet.**

* **Nende kommunistlike noorte küsimust, kellele komisjon arvestust ei anna, arutab osakonna büroo. Soovitav on neile kommunistlikele noortele anda konkreetsed komsomoliülesanded, samuti edaspidi perioodiliselt kuulata kursuse koosolekutel ja büroo istungitel nende aruandeid oma õppe- ja ühiskondlikust tegevusest, seni kuni on märgata olulist paranemist. Leninliku arvestuse mittesooritamist arvestatakse üliõpilase iseloomustamisel, töölesuunamisel, samuti ka tema ühiselamusse paigutamisel jne.**

* **Enne arvestuskomisjoni istungit, kus otsustatakse antud kursuse kommunistlikele noortele arvestuse andmine, tuleb grupporgil vestelda õppejõuga, kellele sooritati viimane ühiskonnateaduste eksam, et saada õppejõu arvamus kommunistlike noorte teadmiste kohta marksismi-leninismi teoorias. Ilma ühiskonnateaduse õppejõu arvamuseta ei ole komisjonidel lubatud otsustada ühegi kommunistliku noore arvestuse küsimust. Vastutus selle, esialgsest juhendist puuduva punkti täitmise eest lasub komisjoni liikmel — ELKNÜ TRÜ komitee büroo esindajal.**

* **Rotaatoril paljundatud aruandeblanketid leninliku arvestuse sooritamise kohta täidab grupporg kohe pärast komisjoni istungit, kus antud komsomoligrupi küsimus arutusel oli. Ilma aruannete laekumiseta komsomolikomiteesse, mille eest kannab vastutust osakonna sekretär ja ELKNÜ TRÜ komitee büroo liige, gruppi arvestust sooritanuks ei loeta.**

* **Parimaile arvestuse sooritanuist on soovitav anda kätte arvestuse tõendid teaduskonna pidulikul komsomolikoosolekul. Ülejäänud kommunistlikud noored saavad vastavad tõendid koosoleku lõpul grupporgilt. Vestluse lõpul tõendi kätteandmine pole otstarbekas, sest parimaile arvestuse sooritajaile pole selleks momendiks veel tõendeid üle antud.**

* **Arvestuse käigu pidevaks valgustamiseks ajalehes on ELKNÜ TRÜ komitee ja ajalehe «Tartu Riiklik Ülikool» toimetuse poolt moodustatud ajakirjanike brigaad, kelle liikmetel on õigus viibida atestatsioonikomisjonide koosolekuil.**

ELKNÜ TRÜ komitee sekretariaat.

Algab lõpetamine

Juba on alustanud tegevust 1970. a. lõpetajate töölesuunamise komisjonid. Mitmed lõpetajad on pöördunud ELKNÜ TRÜ komitee poole nõu ja abi saamiseks suunamisprobleemide lahendamisel.

Meie võimuses ei ole lõpetajatele hankida ainult «häid» töökohti. Kuid nagu eelmiste aastate kogemused näitavad, on küllaltki suur osa töölesuunamisega seotud raskustest ja pahandustest tingitud sellest, et lõpetajad ja lõpukursuste vanemad kui kursuste esindajad suunamisasjade ajamisel **ei tunne küllaldaselt suunamise korda ja eeskirju, vajalikud dokumendid pole nõuetekohaselt ja lõpetajate kohustusi ning huvisid arvestades vormistatud, tihtipeale puudub soovide ja huvide kooskõlastatus lõpetajate endi, dekanaadi ja komsomolikomitee esindaja vahel.** Nende puuduste kõrvaldamisele, eelkõige igale lõpetajale vajaliku informatsiooni andmisele tahab komsomolikomitee kaasa aidata.

Alljärgnevalt avaldame selgitava kirjutise töölesuunamise eeskirjade kohta.

Möödunud aastal ilmnes tihti, et peale vastavate eeskirjade üldise tutvustamise vajab mõnigi lõpetaja enne suunamiskomisjoni ette astumist kvalifitseeritud nõuannet selle või teise konkreetse küsimuse lahendamiseks. Konsultatsiooni saamise võimalus komsomolikomitee vahendusel on sel aastal olemas.

Põhjalikumalt räägime neist asjadest **lõpukursuste vanemate koosolekul** teisipäeval, 3. märtsil. Koguneme kell 16 ELKNÜ TRÜ komiteesse.

ELKNÜ TRÜ komitee

INFORMATSIOONIKOOSOLEK

Esmaspäeval, 2. märtsil kell 19 ph. aud. 227 informatsioonikoosolek. ELKNÜ XV kongressist räägivad TRÜ delegaadid.

Kõrgemate õppeasutuste lõpetanud noorte spetsialistide töölesuunamisest

Noorte spetsialistide personaalset jaotamist ja nende töölesuunamist reguleerivad käesoleval ajal NSV Liidu kõrgema ja kesk-eririduse ministri 18. märtsi 1968. a. käskkirjaga nr. 220 kehtestatud põhimääruse eeskirjad. Nende eeskirjade kohaselt suunatakse kõrgema õppeasutuse lõpetanud noored spetsialistid tööle vastavate jaotusplaanide alusel vastavalt nende erialale ja kvalifikatsioonile.

Noorte spetsialistide töölesuunamine toimub suunamiskomisjoni kaudu. Komisjoni koosseisu kuuluvad kõrgema õppeasutuse rektor komisjoni esimehena, ministeeriumide ja keskasutuste esindajad, kelle jaoks antud õppeasutus kaadrit ette valmistab, ning õppeasutuse ühiskondlike organisatsioonide esindajad. Komisjoni koosseisu arvatakse ka teaduskondade dekaanid ning osakondade juhatajad.

Suuremates õppeasutustes moodustatakse suunamiskomisjonid teaduskondade järgi. Suunamiskomisjonide tööst võtavad tavaliselt osa ka asjast huvitatud ministeeriumide ja ametkondade, aga samuti ka nende ettevõtete ja asutuste esindajad, kuhu jaotusplaani kohaselt noored spetsialistid suunatakse.

Komisjon lähtub noorte spetsialistide töölesuunamisel nende erialast ja kvalifikatsioonist, arvestades nende spetsialiseerumist, õppeedukust, perekondlikku seisundit ning tervislikku olukorda, nende osavõttu teaduslikust ning ühiskondlikust tööst. Komisjonis kuulatakse ära ja arvestatakse võimaluse korral ka noore spetsialisti enda soove oma tulevase töökoha suhtes.

Noorte spetsialistide jaotamisel peab suunamiskomisjon esijärjekorras kindlustama kaadriga ettevõtteid ja asutusi, kus seda kõige enam vajatakse.

Kui ministeeriumide või ametkondade poolt pakutavad töökohad ei vasta erialale või kvalifikatsioonile, mille noored spetsialistid on omandanud kõrgemas õppeasutuses, aga samuti ka juhul, kui neil ei ole võimalik kindlustada noori spetsialiste vajaliku elamispinnaga, siis selle ministeeriumi (ametkonna) loal, kellele kõrgem õppeasutus allub, võib suunamiskomisjon suunata noore spetsialisti mõnele muule töökohale.

Noorte spetsialistide töölesuunamine toimub suunamiskomisjoni istungil. Komisjonis tehakse igale kõrgema õppeasutuse lõpetanule teatavaks tema tulevane töökoht või ametikoht, palga suurus ning elamispinnaga kindlustamise moodus.

Komisjonis tehakse otsused lahtisel hääletamisel. Häälte pooleks-langemisel otsustab komisjoni esimehe hääl.

Komisjoni otsus on kõrgema õppeasutuse lõpetanule täitmiseks kohustuslik. Ka sel juhul, kui ta ei nõustu otsusega, on ta kohustatud tööle ilmuma ettevõttesse või asutusse, kuhu ta oli tööle suunatud. Tema poolt esitatud vastuväited kuuluvad läbivaatamisele töölesuunamiskomisjonis.

Erieeskirjad kehtivad noorte spetsialistide suhtes, kes on tunnistatud esimese või teise grupi invaliideks. Nende tervislikku olukorda arvestades suunatakse nad tööle oma perekonna alatisse elukohta, nende nõusolekul aga — mõnele komisjoni poolt ettepandavale kohale.

Noored spetsialistid võivad nõuda, et nad suunatakse tööle nende vanemate alatisse elukohta, kui vanemad on esimese või teise grupi invaliidid ja kui perekonnas ei ole teisi töövõimelisi liikmeid, kes võiksid nende eest hoolitseda.

Eri kord on kehtestatud ka abielus olevate noorte spetsialistide töölesuunamisel. Kõigepealt käib see sõjaväelaste (ohvitseride ja üleajateenijate) abikaasade kohta. Sõjaväelaste abikaasad suunatakse võimalust mööda erialasele tööle paikkonda, kus asub abikaasa alatine teenistuskoht. Ajateenijate ning sõjakooli kursantide abikaasade töölesuunamine toimub üldises korras.

Kui abikaasad lõpetavad kõrgema õppeasutuse üheaegselt, siis suunatakse nad tööle samasse linna või rajooni. Kui üks abikaasadest lõpetab aga enne, siis suunatakse ta tööle üldistel alustel, arvestades seejuures ka teise abikaasa samasse paikkonda suunamise võimalusi, sest abikaasal, kes kõrgema õppeasutuse lõpetab hiljem, on õigus nõuda, et ta suunatakse tööle paikkonda, kus ta abikaasa töötab.

Kui noored spetsialistid abielluvad pärast seda, kui suunamiskomisjon on oma töö juba lõpetanud, siis määratakse nende töökohad kindlaks vastavate ministeeriumide ja ametkondade (kelle alluvuses olevatesse ettevõtetesse ja asutustesse need noored spetsialistid olid suunatud) omavahelisel kokkuleppel. Kokkuleppe mittesaavutamise korral lahendab küsimuse ministeerium, kelle alluvusse kõrgem õppeasutus kuulub.

Noortel naisspetsialistidel on raseduse korral, aga samuti ka siis, kui neil on kuni ühe aasta vanuseid lapsi, õigus nõuda, et nad suunatakse tööle perekonna (mehe, vanemate) alatisse elukohta.

Noored spetsialistid, kes on lähetatud õppima ettevõtete, ehituste, sovhooside, kolhooside või muude organisatsioonide poolt, suunatakse pärast kõrgema õppeasutuse lõpetamist tööle neid lähetanud ettevõtetesse ja organisatsioonidesse. Viimati märgitud ettevõtete ja organisatsioonide nõusolekul võidakse neid suunata tööle ka teistesse organisatsioonidesse.

Kui kõrgema õppeasutuse lõpetanud abikaasadest üks on õppima lähetatud, siis sõltumata sellest, kumb abikaasadest lõpetab õpingud enne, tuleb teine abikaasa suunata tööle linna või rajooni, kus asub ettevõte või organisatsioon, kes ühe nendest lähetas õppima vastavasse õppeasutusse.

Kui mõlemad abikaasad on lähetatud õppima, siis pärast õppeasutuse lõpetamist suunatakse nad tööle neid lähetanud ettevõtete ja organisatsioonide omavahelisel kokkuleppel, kokkuleppe mittesaavutamisel aga suunamiskomisjoni või ministeeriumi poolt, kelle alluvusse kõrgem õppeasutus kuulub.

Kõigil muudel juhtudel toimub abielus olevate noorte spetsialistide töölesuunamine nende perekondlikku seisundit ja nende rakendamise otstarbekust arvestades.

Kui komisjonil ei ole võimalik noort spetsialisti suunata tööle jaotusplaanis ettenähtud kohtadele, siis ta võidakse suunata tööle ka plaanivälisele kohale või ta enda palvel anda talle võimalus iseseisvalt tööle asumiseks, kusjuures neile antakse välja õiend selle kohta, et nad on jäetud tööle suunamata.

Komisjoni poolt tööle suunatud noortele spetsialistidele antakse kätte hiljemalt 5 päeva jooksul pärast kõrgema õppeasutuse lõpetamist koos diplomiga ka ministeeriumide ning ametkondade poolt vormistatud suunamistõend ja neile makstakse välja puhkusetoetus ning töökohale sõiduga seotud kulud.

Kõrgema õppeasutuse lõpetanud noored spetsialistid on kohustatud pärast õpingute lõpetamist töötama vähemalt kolm aastat ettevõttes, asutuses või organisatsioonis, kuhu

(Järg 3. lk.)

О собраниях комсомольских групп в период с 15. 2 до 1. 3 1970 г.

С 16 февраля до 1 марта во всех комсомольских группах состоятся собрания, на которых будут обсуждены результаты зимней сессии, дана индивидуальная оценка выполнения каждым комсомольцем общественных поручений и взятых в рамках Ленинского зачета обязательств. Группа решает персонально о допуске каждого комсомольца к Ленинскому зачету, и группорг оформляет соответствующий документ.

При обсуждении результатов сессии, комсомольская группа заполняет относительно каждого экзамена (в том числе и относительно предмета, закончившегося зачетом) отчетный лист. На нем отмечается оценка курсом результатов сессии, предполагаемые факторы, послужившие причиной успеха или неуспеха на экзамене, а также предложения преподавателям, кафедре, деканату и ректорату, которые способствовали бы в будущем лучшему усвоению предмета. Подобная минианкета проводится уже в третий раз. Эффективность анализа учебной работы зависит от того, насколько последовательно курс и бюро отделения требуют обсуждения своих предложений, ответа на них и учета пожеланий, группы или отделения. Подобным анализом начали заниматься с прошлой зимы. Таким образом, в этом году впервые можно говорить об оценке усвоения конкретного предмета, данной двумя курсами. Это приводит к большей объективности и показывает одновременно КПД предложений, сделанных прошлой зимой.

Перед собранием группоргу необходимо предусмотреть оценки и преложения и представить их курсу для обсуждения, так чтобы собрание не пришлось начинать с пустого места.

При оценке результатов работы каждого комсомольца в юбилейном году группе необходимо будет обсудить деятельность каждого своего члена по выполнению им постоянного общественного поручения (работа группоргом, профоргом, членом стипендиальной комиссии, физоргом и т. д.), а также отношение комсомольцев к взятым для сдачи Ленинского зачета дополнительным обязательствам. Решение группы относительно каждого комсомольца фиксируются по форме, выработанной и размноженной комитетом ЛКСМЭ ТГУ. При этом надо отметить, считает ли группа данного студента достойным Ленинского зачета или нет.

Кроме того, группоргам следует составить, а группам утвердить план работы на предстоящий семестр.

Целесообразно было бы на собраниях обсудить также кандидатуры на литературную премию комитета ЛКСМЭ ТГУ имени К.-Я. Петерсона на 1970 год.

В работе собрания обязательно участие куратора курса и представителя бюро отделения (факультета).

Для успешного проведения собраний важно своевременное получение и передача вышестоящим инстанциям соответствующей документаций.

Бланки для анализа учебной работы и документацию для допуска к Ленинскому зачету группорги получили 16 февраля от секретаря отделения (факультета), у медиков — от секретаря курса. Заполненные бланки допуска к Ленинскому зачету, отчет об анализе учебной работы и планы работы следует передать секретарю отделения сразу же после собрания. Кандидатуры на лит. премию представить в комитет комсомола не позднее 1 марта. Точность и порядок при проведении курсовых собраний и при передаче документации служит убедительным доказательством комсомольской дисциплины на факультете и курсе.

В соответствии с настоящим руководством, на группорга ложится персональная ответственность за проведение собраний групп. Контроль осуществляется секретарями отделений или факультетов.

В тех группах, где производственная или преддипломная практика делают невозможным проведение собрания в феврале, можно заменить их заседанием бюро курса (тройки курса).

ДЛЯ КОМИССИЙ ПО ПРОВЕДЕНИЮ ЛЕНИНСКОГО ЗАЧЕТА.

В первых числах марта на заседании аттестационной комиссии Ленинского зачета будут прослушаны отчеты группоргов о состоявшихся собраниях. Комиссия проверит порядок документации и решит (учитывая предложения группорга), кому из комсомольцев будет выставлен Ленинский зачет без предварительного собеседования. Без предварительного собеседования отмечаются Ленинским зачетом хорошо успевающие комсомольцы, которых курс охарактеризовал как сознательно активных, предъюбилейные успехи которых показывают, что они достойно проводят в жизнь ленинские принципы.

Для беседы с теми комсомольцами, предъюбилейные результаты которых и все отношение к жизни требуют обсуждения и более глубокого анализа, комиссия назначает время собеседования по курсам. В собеседованиях с комсомольцами курса обязаны принимать участие группорг и куратор.

По окончании собеседования комиссия выносит решение о сдаче или несдаче Ленинского зачета, в случае сдачи выдает соответствующее свидетельство. В отношении студентов, которых комиссия не считает достойными Ленинского зачета, она составляет бюро отделения (факультета) представление. Ход заседания комиссии протоколируется.

Студентам, которых признали достойными Ленинского зачета без предварительного собеседования, свидетельство о сдаче Ленинского зачета выдается на торжественном собрании факультета, которое состоится в период с 23 марта по 9 апреля в рамках всесоюзного комсомольского собрания.

На торжественных собраниях председатели комиссий по проведению Ленинского зачета подводят итоги сдачи Ленинского зачета на факультете, и собрания принимают соответствующие решения.

Секретариат комитета.

О ПРОВЕДЕНИИ ЛЕНИНСКОГО ЗАЧЕТА.

1. Вся документация должна быть представлена секретарю отделения 1 марта 1970 г.

2. На заседании аттестационной комиссии в первые дни марта заслушивается отчет группоргов о проведении собраний в группах. Комиссия знакомится с состоянием документов и решает (учитывая предложения группорга), кому из комсомольцев зачет дается без личной беседы. Зачет без собеседования получают те студенты, которые хорошо учатся, активно участвуют в комсомольской жизни и хорошо выполняют предъюбилейные обязательства. После того, как комиссия примет решение о состоянии сдачи зачета группой, группорг заполняет отчетный бланк и представляет его члену бюро комитета комсомола ТГУ, принимающему участие в работе аттестационной комиссии.

3. Студентам, признанным достойными Ленинского зачета без беседы, выдается удостоверение о сдаче Ленинского зачета на торжественном комсомольском собрании факультета (проводится в период с 23 марта по 9 апреля). На торжественном собрании председатели комиссий по Ленинскому зачету подведут итоги сдач Ленинского зачета на факультете.

4. 9 апреля состоится заседание университетской зачетной комиссии при участии председателей групповых (факультетских) комиссий, где будет подведен итог о результатах Ленинского зачета во всем университете. Комиссия дает оценку сдаче Ленинского зачета в университетской комсомольской организации.

Nädala-kroonika

RAAMATUKOGUS

TRÜ Teaduslikus Raamatukogus olid möödunud nädalal kibekiired päevad. Seda enam, et üle 20 töötaja on juba pidanud gripile alla vanduma. Eriti palju tööd oli komplekteerimisosakonnal, sellest tulenevalt aga ka kataloogimisosakonnal. Aastavahetusel püüdsid kirjastused plaani täita ja nüüd, paarikuulise hilinemisega, on uudisteosed jõudnud meie raamatukokku. Ka TRÜ õppejõudude spetsiaalsel soovil välismaalt vahetuse korras tellitud raamatuist saadi nii mõnedki möödunud nädalal. Mainida võiks selliseid teoseid, nagu F. Schwerdtfeger, «Ökologie der Tiere» II osa «Demökologie», A. Sherword Romer, «Vergleichende Anatomie der Wirbeltiere», M. Klemm, «Zoologisches Wörterbuch. Polärarktische Tiere.» I osa «Wirbeltiere», P. Borellius, «Bibliotheca Chimica», M. Ruland, «Lexicon Alchemiae», Günther Bugge, «Das Buch der grosser Chemiker» I, II osa jm. Raamatukogul endal valmis käsikiri «TRÜ Teadusliku Raamatukogu käsikirjad ja fotod. Teatmik.» rotaprindil avaldamiseks. Teatmiku koostas K. Noodla. Eesti NSV Kõrgema ja Kesk-eriharduse Ministeeriumile saadeti ära uue maja projekti jaoks uus tehnilis-majanduslik põhjendus.

TRÜ Teadusliku Raamatukogu direktor L. Peep sõitis 17. veebruaril Moskvasse, et osa võtta NSVL Kõrgema ja Kesk-eriharduse Ministeeriumi juurde kuuluva teaduslik-metodoloogilise raamatukogunduse keskkomisjoni tööst.

18. veebruaril külastas raamatukogu Peruu üliõpilaste delegatsioon.

ÕIGUSTEADUSKOND

21. veebruari hommikul saabusid Läti Riikliku Ülikooli üliõpilased traditsioonilisele sõpruskohtumisele korvpallis, võrkpallis ja lauatennises. Nii võrkpallis kui ka lauatennises osutusid meie üliõpilased tugevamateks. Ära võiks märkida eriti võrkpallikoondist. Ka üldvõit tuli Õigusteaduskonnale.

KEHAKULTUURITEADUSKOND

Tehniline komisjon vaatas üle Kääriku spordihoone ja määras esialgselt spordihoone piduliku avamise 6. märtsiks.

ARSTITEADUSKOND

Käärikul toimus eelvoor 6. kursustele kohalemääramise küsimuses.

(Algus 2. lk.)

nad on tööle suunatud. Selle aja sisse arvatakse ka NSV Liidu relvastatud jõududes viibimise aeg. Kui noor spetsialist teenib sõjaväes vähem kui kolm aastat, siis pärast sõjaväeteenistusest vabastamist on ta kohustatud asuma sellele töökohale, kuhu ta oli suunatud enne sõjaväeteenistusse kutsumist.

Ettevõtte, asutuse või organisatsiooni administratsioon, kuhu spetsialist on tööle suunatud, on kohustatud teda kasutama ainult niisugusel tööl või ametikohal, mis vastab tema erialale ja kvalifikatsioonile. On keelatud kolmeaastase kohustusliku töötamise aja jooksul noorte spetsialistide vallandamine ilma ministeeriumi (ametkonna) loata, kelle alluvusse kuulub ettevõte, asutus või organisatsioon, kuhu noor spetsialist oli tööle suunatud.

Kui ettevõttes, asutuses või organisatsioonis, kuhu noor spetsialist oli tööle suunatud, ei ole võimalik teda rakendada või kui kohapeal ei tagata suunamistõendil märgitud töölepingu tingimuste täitmist, siis on vastav ministeerium kohustatud noortele spetsialistidele võimaldama erialast tööd oma süsteemi mõnes teises ettevõttes või asutuses või kokkuleppel mõne teise ministeeriumiga lähetama nad teise ministeeriumi käsutusse.

Ettevõtete, asutuste ja organisatsioonide juhatajatel on keelatud vahetult kõrgema õppeasutuse lõpetanud noorte spetsialistide töölevõtmine ilma suunamistõendi või vastava õiendi esitamiseta. Selle eeskirja rikkumise eest kannavad ettevõtete, asutuste ja organisatsioonide juhatajad vastutust seaduses ettenähtud alustel. Pärast kõrgema õppeasutuse lõpetamist ilma suunamistõendita tööle võetud noor spetsialist kuulub vastava ministeeriumi või kõrgema õppeasutuse nõudmisel viivitamata vallandamisele NSVL Ministrite Nõukogu 1948. a. määruse alusel, ilma ametiühingu vabriku-, tehase või kohaliku komiteega eelnevalt kooskõlastamata ja ilma etteteatamise või vallandustoetuse maksmiseta.

Noored spetsialistid varustatakse elamispinnaga ettevõtte või organisatsiooni poolt, kuhu nad on tööle suunatud. Neid noori spetsialiste, kes on tööle suunatud haridus-, kultuuri- ja tervishoiuasutustesse, kaubanduse või elukondliku teenindamise alale, kohtu- või prokuratuuriaparaati, varustatakse elamispinnaga kohalike nõukogude poolt vastavate asutuste ja organisatsioonide taotlusel.

Pärast kõrgema õppeasutuse lõpetamist tööle suunatud noortele spetsialistidele antakse enne tööle asumist kuuajaline puhkus. Selle aja eest makstakse neile puhkusetoetust nende ühe kuu stipendiumi suuruses ettevõtte, asutuse või organisatsiooni arvel, kuhu noor spetsialist on tööle suunatud. Töötasu selle aja eest ei maksta.

Teise paikkonda tööle suunamise korral makstakse välja noortele spetsialistidele ja nende perekonnaliikmetele sõidu- ja pagasi veokulud, päevaraha teeloleku aja eest ning ühekordne toetus neile endile uue töökoha järgse ametipalga pooles suuruses ja igale kaasasõitvale perekonnaliikmele 1/4 suuruses neile endile makstavast toetusest.

Ülalmärgitud kompensatsioonilised summad makstakse noortele spetsialistidele välja õppeasutuse poolt selle ettevõtte, asutuse või organisatsiooni arvel, kuhu nad on tööle suunatud. Lõpparveldused teostatakse pärast uuele töökohale asumist.

Kui noor spetsialist ei ilmu töökohale või kui ta ilma mõjuva põhjuseta keeldub tööle asumast, samuti siis, kui ta enne kolme aasta möödumist, arvates tööle asumisest, lahkub töölt omal soovil või on töölt vallandatud töödistsipliini rikkumise või kuriteo toimepanemise pärast, on ta kohustatud täielikult tagastama kõik seoses tema tööletulekuga talle väljamakstud kompensatsioonilised summad.

Noor spetsialist, kes ei ilmunud tööle või keeldus tööle asumast mõjuvatel põhjustel, on kohustatud tagastama temale väljamakstud summad, millest arvatakse maha seoses kohalesõiduga tehtud kulutused. Kui noor spetsialist ei asunud tööle seoses tema kutsumisega Nõukogude armeesse, siis temale väljamakstud kompensatsioonilisi summasid temalt sisse ei nõuta, vaid kantakse ettevõtte, asutuse või organisatsiooni kuludesse, kuhu ta oli tööle suunatud.

Dots. J. MÄLL

ÜTÜ

TÄHELEPANUKS ÜTÜ NÕUKOGU LIIKMEILE JA TEADUSKONNA-NÕUKOGU ESIMEESTELE!

Kolmapäeval, 4. märtsil kl. 18 toimub ph. 116 SUUR koosolek. Valmistuda aruandeks teaduskonna-konverentside ettevalmistamise kohta! Kõigi asjaomaste isikute kohalolek on kohustuslik!

ÜTÜ NÕUKOGU

*

ÜTÜ KONVERENTSID TEISTES ÜLIKOOLIDES

Moskva RÜ Keemiateaduskond korraldab märtsi lõpus V. I. Lenini 100. sünni-aastapäeva tähistamiseks üliõpilaste teadusliku konverentsi. Ettekandeid võib esitada ka inglise, saksa ja prantsuse keeles. Teeside saatmise tähtaeg oli 25. veebruar.

*

Kesk-Aasia ja Kasahstani XII üliõpilaste teaduslikule konverentsile, mis toimus Kirgiisi NSV ülikoolis, kogunes 1000 üliõpilast 50 ülikoolist.

D. Bektjenova (Kirgiisi NSV ülikool, Majandusteaduskond) ettekanne teemal «Lenin noorsoo kommunistlikust kasvatusest», O. Aidogdõjevi (Turkmeenia NSV ülikool, Ajaloo-Õigusteaduskond) «Lenin Turkestanist» jt. 55 ettekannet tunnistati I järgu diplomi väärilisteks.

Kristjan Jaak Petersoni kirjandus-auhinna toimkonnas

Kristjan Jaak Petersoni kirjandusauhind

Neljapäeval, 18. veebruaril 1970 oli koos Kr. J. Petersoni kirjandus-auhinna toimkond A. Kaalepi eesistumisel. Tutvuti seniesitatud kandidaatidega, arutati Petersoni sünnipäeva tähistamist ja piduliku aktuse kava (14. III).

Siinkohal tuletame meelde, et ettepanekuid võib esitada kuni 1. märtsini 1970 ELKNÜ TRÜ komiteesse. Kiirustage!

Kõigi arutlusele tulevate kandidaatide nimed avaldatakse TRÜ ajalehe 6. märtsi numbris.

Auhinna üleandmine toimub 14. märtsil kell 15 ülikooli aulas.

TOIMKOND

TRÜ kinoklubi tööplaan

Tsükkel «Mees ja naine»

5. märts «Pulmad» — rež. Kobahidze
«Kahekesi» — rež. Bogin

19. märts «Mees ja naine» — rež. Lelouch

2. aprill «Kolm paplit Pljuštšihha tänaval» — rež. Liosnova või «Kuidas olla armastatud» Kawalerowicz

16. aprill — istung, pühendatud Lenini 100. sünni-aastapäevale
«Kuues juuli» — rež. Karasik

Tsükkel «Filmid A. Volodini stsenaariumi järgi

30. aprill «Mustkunstnik»

14. mai «Juhtum, mida keegi ei märganud»

Juhatusel on õigus muuta filmi nimetust või demonstreerimise päeva, mille kohta avaldame teate TRÜ ajalehes.

L. BLUM

Ühine koosolek

ÜTÜ psühhiaatriaringi ja neuroloogiaringi ühine koosolek toimub kolmapäeval, 4. märtsil 1970. a. kell 18 Maarjamõisas, närvikliiniku auditooriumis. Päevakorras on epilepsia.

Ringide juhatused

Johannes Semper

22. III 1892—21. II 1970

Eesti kultuuri tabas raske kaotus, meie keskelt lahkus jäädavalt vabariigi rahvakirjanik Johannes Semper. Alma materi perel on seda enam põhjust leinas pead langetada, et kadunu oli meie ülikooli endine õppejõud ja tema loometöö vilju, olgu siis algupärase ilukirjanduse, esseistika või tõlketegevuse vallast, kasutavad oma stuudiumis nii tänased kui ka homsed üliõpilased. Jätnud oma kunstipädeva lüürika, avastusrikka psühholoogilise proosa, reisikirjade ja memuaaridega sügava jälje meie rahva vaimuellu, ei kuulu ta ainult kirjanduslukku, vaid aitab oma pärandiga edaspidigi vormida süveneva lugeja maailmataju.

Johannes Semperis veetles igaüht, kes teda tundis, avar filoloogiline eruditsioon. See polnud kabinetiinimese klammerdumine esoteerilisusse, vaid elav huvi kõige elava vastu, püüe mõista kunsti olemust ja osa rahvaste saatuses; analüütiline vaim liitus demokraatlike ideaalide ja artistliku oskusega valitseda sõnakunsti materjali; elukogenud diskreetne ja mitmekülgne autoriisiksus mõjus virgutavalt nii lugejale kui ka kuulajale.

8 luuletuskogu, 3 romaani, 3 näidendit, 3 novelliraamatut, kümmekond esseekogu, paarkümmend tõlketeost, lisaks veel sajad tiitlid perioodikas — see on suur ja meelierutav pärand, tähistades mitte üksnes üht vaimset eneseteostust, vaid ka tervet etappi meie kultuurielus. Lisagem sellele J. Semperi suur ühiskondlik tegevus poliitikuna, kultuuritegelasena, «Loomingu» toimetajana ja paljudel muudel aladel ning tõdegem taas, et tema elutöö rikkust ajahammas ei väära. Vähesed eesti sõnameistrid suutsid tuleviku jaoks nii palju teha kui Johannes Semper.

HARALD PEEP

28. veebruaril tähistab filoloogiakandidaat dotsent Kallista Kann oma 75. sünnipäeva.

Juubilari tunnevad meie maa lingvistid ja keeleõpetajad hästi. Seljataga on enam kui pool sajandit aktiivset ja mitmekülgset tegevust pedagoogina ning teadlasena. Pool sellest ajast on möödunud Tartu Riikliku Ülikooli õppejõuna.

Kuigi dotsent K. Kann valdab suurepäraselt mitut võõrkeelt, on talle alati kõige südamelähedasem olnud prantsuse keel. Eranditult kõik sõjajärgsetel aastatel Tartu Riikliku Ülikooli lõpetanud prantsuse filoloogid on tema õpilased. Raske on leida õppejõudu, kes nii hoolitseks oma üliõpilaste eest ja suudaks neid oma ainet armastama panna kui K. Kann. Kui mõned aastad tagasi võeti prantsuse keelt õppima rühm keskkoolist tulnuid, kes seda keelt üldse ei osanud, siis arvas nii mõnigi, et on tegemist kahtlase eksperimendiga. Ent K. Kanni käe all jõudsid nad viie aasta jooksul kasvada tõelisteks romaani filoloogideks.

Oma elava temperamendi, erksa vaimulaadi ja avara silmaringiga on K. Kann olnud aastakümneid ideaalseks prantsuse keele ja prantsuse progressiivse kultuuri vahendajaks eestlastele. Aastaid on ta olnud juhtivaks isikuks romaani filoloogia alal Eesti NSV-s. Ka mittekeelemehele on hästi tuttav K. Kanni koostatud prantsuse-eesti sõnaraamat. Silmapaistvaks saavutuseks on ühtlasi prantsuse keele õpik eestlastele ja äsjavalminud

Dotsent Kallista Kanni juubel

eesti-prantsuse sõnaraamat. Kõige selle kõrval on K. Kann suutnud oluliselt kaasa aidata saksa keele õpetamise taseme tõstmisele meie vabariigis. Ta on saksa keele foneetika õpiku, saksa keele õpiku ja eesti-saksa sõnaraamatu kaasautor. Nimetagem veel rohkearvulisi teaduslikke artikleid ja ettekandeid prantsuse filoloogia ja võõrkeelte õpetamise metoodika alal.

Dotsent K. Kann pole aga üksnes hea filoloog ja pedagoog. Tal on suured teened võõrkeelte parema õpetamise organiseerimisel nii ülikoolis kui ka väljaspool seda. Ligi 15 aastat juhatas ta võõrkeelte kateedrit — üht suurimat ülikoolis. Tema väsimatu energia, täpsus ja nõudlikkus enese ja kaastöötajate suhtes aitasid tunduvalt parandada võõrkeelte õpetamise tingimusi ülikoolis. Oma ala suure entusiastina on ta alati olnud innustavaks eeskujuks kõigile kolleegidele ja üliõpilastele.

Juubelite ajal kiputakse mõnikord kõnelema aina minevikuvormis. Dotsent K. Kanni puhul oleks selle vormi tarvitamine andestamatult ühekülgne, sest tema töö ja tegevus kuulub ka tänasele ja homsele. Juubilaril on rida plaane ja kavatsusi. Redigeerimist ning täiendamist ootavad juba ilmunud tööd, koostamisel on uued käsikirjad. Süda valutab ka romaani ja germaani filoloogia tuleviku pärast Eesti NSV-s. Tahaks jagada juubilari lootust, et prantsuse keel lähemal ajal võidab tagasi oma positsiooni ka meie vabariigis.

Tartu Riikliku Ülikooli võõrkeelte osakonna pere õnnitleb dotsent Kallista Kanni ja soovib talle veel paljudeks aastateks tublit tervist ja senist nooruslikku optimismi ning töötahet.

TRÜ VÕÕRKEELTE KATEEDRID

TÄHELEPANU!
START!!

See toimub pühapäeval, 1. märtsil TRÜ klubis, kus pidulik püstolipauk kuulutab suurvõistluse

KODU JA RISTIKHEIN

avatuks. Võistlustulle asuvad BIOLOOGID-GEOGRAAFID ja PSÜHHOLOOGID ning laval elustuvad Jobukene Alfred, retsidivist, blond tütarlaps, 1. kursuse stipivolinik, 4. kursuse korvpallurid ja teised meie südametele armsad kujud. Massistseenides hulk mehi (meesterahvad (?)) ja naisi (naisterahvad (!)), töölisi, kolhoosnikuid, madruseid...

Võistluse vahekohtunikeks on 1 mees komsomolikomiteest ja raviosakonna I kursuse ja juura esindajad (kummaltki poolt 2 tudengit). RAVIOSAKONNA I KURSUS ja JURISTID ongi järgmised võistlejad ja nad ilmuvad areenile NAISTEPÄEVAL.

Teritada vaimu ja kinnitada keha võiksid ka ajaloolased ja majandusmehed, sest neil jääb tulleminekuni ainult 2 nädalat.

TEADMISEKS PUBLIKULE: tulemuste vaagimisest tuleb osa võtta. Sellepärast mõelge varakult, kelle poolele asute!

Võistlusest ja võistlustingimustest on pikemalt kirjutatud «Tartu Riikliku Ülikooli» eelmise numbri 4. leheküljel.

KÕIK SUURVÕISTLUSTE PIDULIKULE AVAMISELE!

ELKNÜ TRÜ komitee
sekretariaat
TRÜ Klubi

Rühmakomandöriks Eesti Õpilasmalevasse

Suvi ja vaheldus on tudengi jaoks peaaegu kattuvad mõisted. Käia, näha ja teha niipalju kui võimalik, sest pärast *alma mater*'it ootab töö valitud erialal ja igasugused hallid mured, mis võrratult ahendavad liikumis- ja valikuvabadust.

Olen omal nahal proovinud küllalt erinevaid üliõpilassuve veetmise mooduseid: matkamine mägedes, loomade saatmine, lihtsalt rahategemine, ehitusmalev jne.

Igaühel neist oli oma võlu, omad head ja halvad küljed, ükski ei asenda päriselt teist. Just seepärast lisaksin juurde veel ühe võimaluse — töö rühmakomandörina Eesti Õpilasmalevas.

Kui püüaksin panna ülalloetletud variandid pingeritta oma vaheldusrikkuse ja loomingulise väärtuse järgi, siis õpilasmaleva paigutaksin päris esiritta, isegi kõrgemale EÜE-st, kus olen veetnud kolm suve.

Olla juhiks 16—18-aastastele õpilastele on raske amet, kõik sõltub sinu oskusest nendega suhelda, oskusest kõike pisiasjadeni läbi mõelda, oskusest reageerida ja tegutseda kõige totramateski situatsioonides. Malevlane on küllalt tark, et näha komandöri puudusi, ta otsib endale eeskuju, isiksust. Hästi ütles üks rühmakomandör, EÜE veteran: «Selle eaga tuleb koos põleda, jätta neile võimalus ise sisustada õhtupoolikud. Millised ammendamatud väljamõtlejad nad küll on! Üliõpilastega on teisiti, peagi hakkavad ettevõtmised korduma.»

Mida raskem on töö, seda suurem rõõm kordaminekutest. Õpilaste tänu on siiras, liigutav. Piinad ja vaevad saavad kuhjaga tasutud. Malev on eneseproovimise kohaks, heaks kooliks organiseerimis- ja juhtimiskunsti alal kõigi erialade esindajaile.

Vabariigi looduslikult kaunimates paikades hakkab tänavu tööle 40 Eesti Õpilasmaleva rühma suurusega kuni 30 õpilast. Tööperiood kestab 52 päeva: 20. juunist kuni 10. augustini. Maleva rühmad töötavad kolhoosides, sovhoosides ja metsamajandites, põhitöödeks on põllutööd, metsaraie, maaparandus, ehitus. Õpilasmaleval on oma vorm, embleem ja rinnamärk.

Tänavu toimub esmakordselt rühmade vahetus ka Läti ja Leedu koolinoortega, perspektiivis on gruppide vahetamine sotsialismimaadega.

Rühmakomandöride töötasu on 120—130 rubla kuus, mis koos preemiaga peaks tegema 230—250 rubla suve jooksul. Peale selle on tublimatele eripreemiad. Nii näiteks käisid TRÜ—üliõpilastest Rein Kiis (füüs.-ped. IV) ja Kalle Luiga (õigust. II) Saksa DV-s ning Valeri Kirss (õigust. II) Poola RV-s turismireisil.

Vähem kui 4 kuu pärast algab õpilasmaleva neljas töösuvi. Aga juba õige pea, nimelt 20.—22. märtsini toimub Viljandis rühmakomandöride seminar, kus räägime kõigest põhjalikumalt. Seepärast ootamegi otsustus- ja teovõimelistelt tudengitelt avaldusi juba lähema nädala jooksul.

TIIT JÄRVE,
Eesti Õpilasmaleva komandör

ÜVAK on meie teenistuses

Üliõpilaste Vastastikuse Abistamise Kassal (ÜVAK) on väga meeldiv teatada, et meie asutus on **jälle** avatud neljapäeviti kella 18—20 söökla (-kohviku-ametiühingu-ÜVAK-i) maja III korrusel.

Sel ajal saavad kõik kassa kahekuulise staažiga liikmed laenata kuni 50 rbl. 5 kuuks. Loodame, et oma kirjutisega anname erilist lohutust tudengitele, kellele Fortuuna ei näidanud eksamitel oma säravamat poolt.
Varsti jõuab kätte maikuu, enne seda on aga naistepäev ja aprillikuu... Kõige tulemusena antakse endale kindel sõna: «Juba järgmisel neljapäeval astun kassast läbi.» Nii teevad kõik: nii need, kes tahavad kassa liikmeks astuda kui ka laenusoovijad või maksutähtajaga kimpujääjad või -jäänud.

Kes soovib võla tasumist pikendada, kes tahab lahkumislehele allkirja ja saab koos sellega tagasi ka kuudega kogunenud sissemaksu — tulge! **ÜVAK aitab nõu ja jõuga kõiki.** Olgem ainult sõnapidajad!

JUHATUS

Vaadake nüüd ise seda poissi! Ammu see oli, kui «Edasis» kirjutati, et suusamatkale ei tohi minna karvamütsis või paljapäi. Vennike on eksinud mõlema nõude vastu korraga. Selge ka, et viigipükstes pole kellegi matkamine ja — mis kõige narrim — ta ei oska ju üleüldse suusatada! Vähemalt Abelite tunnis pole ta küll kordagi käinud.

Mine tea, kuidas selle kodust lubaküsimisegagi oli, teised magasid niikuinii. Siis võib muidugi juba arvata, et tal ka toidutalonge polnud.

Ometi räägitakse, et Käärikule jõudnud ta koos esimese suusatajaga.

Tartust Otepääle — suusad ja rõõm

See algas kärsitult ja taltsutamatuna, piripinguli lihastega, sest veel puudusid päikesest sütitatud lumesuhkur, soolapisarad silmalaugudel ja rõõmurammestus. Veel tuli hõõruda kõrvu, jääda suusaninade ette.

Siis tulid päike, sädelev lumi, kõrval ja taga jälitav vari, soolapisarad, kristallselged õhusõõmud ja rõõm täis rahuldust. Soolapisarad kõditasid selgroogu, hakkasid liimima rüideid, kogunesid otsmikule, kus päike nad naerma ajas. Paar korda matsime meid jälitava varju — enda alla lumme.

Olime minejad, vastutulijaid ei olnud. Olid soe tee, suhkur, puljong ja võileib; olid mäed, suusad ja suusatükid, visklev rada ja kukkumisvaod, lõhkenud pillirookepid ja vesivillide lugejad. Väsimuse käed kiskusid vägikaigast kord võitsid, kord kaotasid. Suusad saagisid, saagisid...

Otepää oli endisel kohal, saungi alles. Embleemid anti Nuustaku karuga. Vabatahtlikke oli poolteist tuhat, tahtsid ja ISE ka tulid.

Kas vajadusest või kirest?

U. ESLON.

Erna Abel jõudis seegi kord Käärikule tüki maad enne teisi naisi ja imestas, sest tema arvates pidid kaks tüdrukut enne teda kohal olema. Rada oli tuttav, sõidetud mitmeid kordi. Veidi aja pärast nähti Erna Abelit Kääriku mäest Otepää suunas laskumas. Suur seljakott andis kõva hoo ja õige pea kadus ta kurvi taha.

Toimetuse postist

KOLM BUSSITÄIT TÜDRUKUID EMBLEEMITA

Ebameeldiv lugu juhtus meie naisüliõpilastega Tartu—Otepää matkal. Neid oli kolm bussitäit, kes matka vapralt kaasa tegid, paljud esimest korda. Kuid tüdrukud jäid ilma nägusast embleemist, sest puudus esimese kontrollpunkti talong. Missuguse väega pidid nad selle saama? Tüdrukud ise olid nõutud.

Oli ette nähtud, et tüdrukud viiakse bussidega kümmekond kilomeetrit Tartust välja, et sealt matka alustada. Vaevalt oli aga ette nähtud, et nad kontrollpostist mööda tuleb viia.

Tartu—Otepää matka embleem on kenaks mälestuseks, mis fikseerib osavõtja pingutused ja võib-olla mõnigi jääb järgmisel aastal sellepärast tulemata, et tema ettevõtmist tänavu ei hinnatud.

VÄRAVPALLIS TRÜ—LRÜ 3:0

Nädalavahetusel viibis Tartus sõprusvõistlustel Läti Riikliku Ülikooli väravpallinaiskond. TRÜ üliõpilased võitsid lõunanaabreid kolmes mängus, tagajärgedega 19:15; 20:15 ja 26:13.

V. PALL

TOIMETAJA J. PEEGEL

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет»). г. Тарту Эстонской ССР. Орган Тартуского государственного университета. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu Ülikooli 17/19. III Üksiknumbri hind 2 kop. Tell. nr. 1132. MB 00209

AR Fr. R. Kreutzwaldi nim. ENSV Riiklik Raamatukogu

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riiklik ÜLIKOOL

TARTU RIIKLIKU ÜLIKOOLI PARTEIKOMITEE, REKTORAADI, KOMSOMOLIKOMITEE JA AMETIÜHINGUKOMITEE HÄÄLEKANDJA

Nr. 7 Reedel, 6. märtsil 1970. a. XXIV aastakäik

8. MÄRTS — NAISTEPÄEV

Kuuli külan kiiguteved,
üle aia häl'luteved.
Joosi joostan, käisi kävvan,
joosse aita ma mäele,
kesel usta kelleresse,
kui nii jala's maitsa maada,
konsa'i kullasta muruda,
varba ei seda vaheta.

Joosse aita ehtimaie.
Võti valla vaka usse,
kisse valla kirstu usse.
Võti vakast valge'eida,
kisse kirstust kirivisi.
Selga ai hamme linatse,
pääle rüüdi lõventise,
ette lasse laia põlle,
kui see esa aidausse;
rinda pani suure sõle,
kui see kuu taeve'enna;
päha pani suure pärja,
kui see vihma vikerkaari,
kaala pani koalusida,
sõrme pani sõrmusida,
kui neid tähti taeve'enna.

Lätsi siis kü'a kiige pääle,
küla hää hä'lu pääle,
küla kiiku ma kaeme.
Kui ma kiibsi — siis kilisi,
kui ma heidi — siis helisi.
Kumin kuulus Kuramaa'e,
helin heitus He'me'esse.

(Halliste)

Ükskõik, missuguse ülikooli kateedri või laboratooriumi uks lahti teha — ikka vaatab vastu sõbralik ja naeratav naisterahva nägu.

See vaatepilt on meie *alma mater*'is olnud püsivalt progresseeruv nähtus, mis on toonud ülikooli palju noormehi, kes muidu ehk oleksid siia tulemata jäänud.

Naisterahvaste igapäevane töö on meie ülikooli alustugesid ja ka ühiskondlikus elus räägivad nad oma heledate häältega järjest enam kaasa.

Oleks kena, kui nende heledaid hääli ja arukaid mõtteid ikka enam oleks kuulda ja tegusid ka edaspidi tunda.

Soovime teile kõigile palju õnne ja rahulikku närvi ka edaspidiseks.

ELKNÜ TRÜ komitee
noormeeste nimel
L. KARU

Variatsioone vilistlasteemadel

VESTLUSEST TARTU III TÖÖLISNOORTE KESKKOOLI ÕPPEALAJUHATAJA EHA-MAI JÕGIGA.

Põhimõtteliselt peaksid vilistlaste suhted ülikooliga olemas olema. Praegu on need siiski kesised, vähemalt meie Bioloogia-Geograafiateaduskonnas küll. Headeks tuttavateks oma teaduskonna õppejõududega oleme küll jäänud, aga need suhted kipuvad piirduma kohtumiste-jutuajamistega väljaspool ülikooli. Sellest on vähe, sest nii ei teostu soov, et inimene võiks toreda ja väärtusliku «ülikoolitunde» säilitada elu lõpuni.

Kuidas ja kus siis võiksid vilistlaste ja ülikooli suhted ilusasti teoks saada?

Poleks patust, kui ülikool kutsuks (kasvõi valikuliseltki) lõpetanuid kevadeti pidulikele lõpuaktustele. Samuti oleks meeldiv ja tuleks kasuks nii äsja alustanud tudengile kui ka lõpetanutele koosolemine tudengiks löömisel. Ka ÜTÜ ringide koosolekuile võiks kutsuda vilistlasi. Sellistel kokkusaamistel pole minu meelest põhiline mitte ofitsiaalne külg (tutvumis-, tervitus- ja muusikulised kõned), vaid kodune kokkutulekutunne. See peaks olema eelduseks nende spetsiifiliste suhete tekkimisele, kus asjalikus vestluses võetakse tõemeeli omaks ja teadmiseks uut ning senisest väärtuslikumat.

Initsiatiiv suhete loomisel peaks olema ülikooli-, osakonnapoolne.

Meenutaksin siin üliõpilaspäevade rongkäiku. Tean paljusid, kes väga tahtsid asjast osa võtta. Kes läksid koos teaduskonna peahoone eest, neil see õnnestus. Kes aga omal käel tahtsid pärast rongkäiguga liituda, need sinna ei pääsenud. Ülikool oleks siiski pidanud olema peenetundelisem ja kindlustama vilistlastele võimaluse rongkäigus kaasa sammuda. Liiati kirjutati seekordsete üliõpilaspäevade eel kõikjal, et tulgu ka vilistlased kaasa!

Millist tulu peaks siis tulema vilistlaste ja üliõpilaste kokkusaamistest?

Räägitakse, et praegustel tudengitel on õppimistahe ja ühiskondlik aktiivsus väiksemaks jäänud. Kui üliõpilane oma eriala ja oma erialaringi töö vastu õiget huvi ei tunne, peab midagi korrast ära olema. Eks see ole vist nii, et mida paremaks elu läheb, seda mugavamaks muutub inimene. Tihti arvatakse: tudengipõlves on kena elu — mõnus restoranis istuda, tore teklit kanda jne. Sedasorti arvamuste korrigeerimisele peaksid kasuks tulema vilistlaste ja üliõpilaste suhted. Mis üliõpilast ees ootab, seda peaks ta ju kõige paremini teada saama inimestelt, kes tema tulevasel erialal juba aastaid töötanud on. Igal töökohal on teatavasti oma spetsiifika, oma eripära.

Teinegi külg on üliõpilaste kursiviimisel eesootavaga. Arvan, et ülikoolis kitsal erialal väga hästi omandatud teadmistest üksi on vähe, niisama tähtis on ühiskondliku töö oskuste ja maailmavaatelise pagasi saamine. Meie teaduskonna puhul sõnastaksin probleemi nii: kas ülikool peaks ette valmistama väga häid ämbliku-uurijaid või maailmavaateliselt, eruditsioonilt kõrgel tasemel olevaid igati arenenud inimesi? Esimest ma sugugi ei eita, pean aga teist tähtsamaks. Noorel spetsialistil on hädavajalik alguseks ja edaspidiseks tööks väljakujunenud suhtumiste olemasolu, oskus käituda, elada kõrgema haridusega inimesena. Seda spetsiifilist teadmiste kogu, mida tööl vaja läheb, hakkab inimene kujundama siiski alles tööle asudes. Olen sellele veendumusele jõudnud kursusekaaslaste elukäike jälgides. Bioloogid töötavad kõikvõimalikel aladel: ajakirjanduses, televisioonis, õpetajatena, teadlastena, tööstustettevõtetes, juhtivatel kohtadel jne. Ühelgi tööl pole vaja olla ainult hea bioloog. On tähtis ka sinu väärtus inimesena, suhtlemisoskus jne.

Niisiis näeme: küsimuste ring, millest vilistlased ja üliõpilased vestelda võiksid, on üpris lai ja kasu peaksid tudengid neist vestlustest saama mitmeti.

Loodavad vilistlasnõukogud peaksid tegelema kõigepealt kokkusaamiste organiseerimisega. Iga osakond võiks teha kindlaks, kus töötavad kõik tema lõpetanud. See on muidugi suur töö, sest harilikult teatakse ainult neid lõpetanuid, kes millegagi silma on paistnud. Aga kui niisugune eeltöö tehtud, oleks kokkukutsumine juba kergem.

Selliseid kokkutulekuid võiks korraldada ka komsomoliürituste raames: on ju ühiskondlikult mõtlevate spetsialistide ettevalmistamine komsomoli ülesandeks.

H. RAHUOJA

Ühiskonnale on kasulik, kui abiellutakse nooremalt

Neljapäeval, 26. veebruaril toimus ühingu «Teadus» loengute sarjas kolmas sisepoliitiline kommentaar. Arutluse all olid abiellumisprobleemid.

Dots. E. Salumaa Õigusteaduskonnast tutvustas põhiettekandes mõningaid 1. jaanuarist 1970 kehtima hakanud ENSV abielu- ja perekonnakoodeksi uusi sätteid.

○ Isaduse tuvastamine. Uue seaduse järgi on võimalik ilma lapse emaga abiellumata seadustada lapse põlvnemine. See toimub ühise avalduse esitamisel perekonnaseisuaktide büroosse. Juhul kui lapse isa keeldub sellest, tuvastab isaduse kohus. Hiljuti oli Tartus esimene sellelaadne protsess.

○ Lahutatud abikaasade eluaegne ülalpidamine (varem ainult ühe aasta jooksul).

○ Vanemate kohustus kasvatada üles kõik oma lapsed, ka väljaspool abielu sündinud.

Need ja paljud teised uued punktid peavad kindlustama abielusidemete tugevdamise, sest lahutuste arv on viimasel ajal kasvanud.

Edasi peatuski dots. E. Salumaa lähemalt lahutuse statistikal. Meie vabariik on selle poolest Nõukogude Liidus esikohal. Kõige rohkem lahutatakse Tallinnas, kõige vähem Hiiumaal. Esimesel kohal lahutatavuse poolest on 6—10 aastat kestnud abielud, teisel kohal 10—20 aastat ja alles siis vähem kui 2 aastat kestnud abielud. Kõige levinum motiiv lahutamiseks on alkoholi kuritarvitamine, järgnevad truudusetus ja iseloomude sobimatus.

Teadusliku kommunismi kateedri juhataja dots. A. Blumfeld rääkis, et ühiskonnale on kasulik, kui abiellutakse nooremalt, ka arstid soovitavad seda. Muidugi tekib ülikoolis sellega raskusi. Mõni aasta tagasi läbiviidud ankeet näitas, et abielus üliõpilastest elas rohkem kui 30% ühiselamus. Sama ankeedi järgi tehti kindlaks, et pärast abiellumist langeb üliõpilastel teatri, pidude, kontsertide, spordivõistluste jms. külastamise sagedus, mõnevõrra väheneb ka osavõtt ühiskondlikust tööst. Samal ajal tõuseb nende silmis õppejõudude prestiiž.

Pärast ettekandeid esitati kõnelejaile küsimusi. A. NOOTAMAA

* 1. MIS VÕIKS ÜLIKOOLIS OLLA TEISITI — KUI VAADATA NAISE PILGUGA (KA VÕRDÕIGUSLIKKUSE KÜSIMUS)?
2. TEADUS JA NAINE — ON SEE PROBLEEM (KAS PASSIVAD KOKKU JA MIKS MÕNIKORD EI)? *

Vilve Maremäe, Keemilise Kineetika ja Katalüüsi Probleemlaboratooriumi vanem teaduslik töötaja:

1. Remonditööd võiksid olla kiiremad, keemiahoone remont venib lausa lõpmatuseni.

Naiste arv, kes tegelevad teadusega ja jõuavad ka teadusliku kraadini, võiks olla suurem.

2. Sisuliselt ei ole see probleem, aga ikkagi on naisi teadlaste hulgas vähem kui mehi. Arvan, et naise andekus pole mehe omast sugugi väiksem, ainult naisel on oma andekust tegelikkuses raskem realiseerida. Päris võrdsust mehe ja naise vahel veel ei ole, sest perekonna eest vastutab siiski põhiliselt naine. Perekond ja kodu võtavad ära suure osa ajast, aga inimesel, kes tahab teadusega tegelda, peab olema küllalt aega.

Kui naisel on tõeline kutsumus saada teadlaseks, siis leiab ta kindlasti kuldse kesktee ja tuleb oma ülesannetega nii kodus kui teaduses toime.

A. NOOT

Nadežda Vihm, stomatoloogia kateedri juhataja:

1. Oleme niivõrd harjunud teadmisega, et mehed on või vähemalt peaksid olema juhtivatel kohtadel, et sellest harjumuspärasest suhtumisest on nüüd raske äkki ümber lülituda.

Alustaksin meie kateedrist. Hädasti oleks vaja uusi paremaid õpperuume ja ka moodsamat sisustust. Aparatuuri muretsemisel oleme rahalistes raskustes. Eks need hädad ole ülikoolis mitmel kateedril ja vaevalt siin naine üksi midagi muuta saab.

Üleülikoolilisest õppesüsteemist arvan, et kui juhtivatel kohtadel oleks rohkem naisi, oleks vist üliõpilaste ja õppejõudude ning dekanaatide vahel enam inimlikku arusaamist. Tudengid abielluvad tihti noorelt, õppetööle lisanduvad perekonnaprobleemid, lapse kasvatamise mured. Naised saaksid üliõpilastest ehk rohkem aru ja püüaksid vastu tulla. Õppeplaan tahab muidugi täitmist ja seda ma ei püüagi väita, et perekonnainimesest tudeng peaks ülikoolis midagi muidu saama.

Mehe ja naise võrdõiguslikkusest. Meie ei saa kurta, et võrdõiguslikkust pole: stomatoloogideks on enamuses naised, kuigi stomatoloogi kutset (nagu arsti kutset üldse) peetakse paslikumaks mehele. Mujal NSVL-s ja ka USA-s ning Lääne-Euroopas on stomatoloogideks põhiliselt mehed, aga Baltimaadel on naised millegipärast selle elukutse endile haaranud.

Patsiendidki arvavad, et hambatohtriks peaks olema kõva käega mees.

2. Passiksid kokku väga hästi, kui oleks arvestatud vahekorda õppekoormuse ja abistava personali suuruse vahel. Õppekoormus kipub olema liiga suur ja abistavat personali liiga vähe, et jääks piisavalt aega teaduslikuks tööks. Kel on ka lapsed, sellel on aega veelgi vähem.

Põhimõtteliselt pean naist eelduste ja andekuse poolest sama võimeliseks teaduslikuks tööks kui meestki. Ainult naistel kipub selle tarvis vähem aega jääma: on ju tavaks saanud, et kodused tööd teeb naine.

H. RAHU

Elsa Odrats, TRÜ pearaamatupidaja asetäitja:

1. Üldiselt võiks ülikoolis olla rohkem administratiivkohti, siis poleks teenindava personali töö nii pingeline.

Kui vaadata nüüd puht naise pilguga, võiks ülikoolis olla rohkem mehi, eriti üliõpilaste seas, muidu vallutavad naised ülikooli. Näiteks meil raamatupidamises töötab ainult üks mees.

2. Passivad küll, miks ei passi.

Oli aeg, kus naine oli rohkem köögi ja laste juures, nüüd on teisiti. Loomulikult peab naine progressiga kaasa minema. Selle aja, mis naine nüüd kodust eemal on, peaks tasa tegema koduste tööde mehhaniseerimine. Ma ei kujuta üldse ette, et naine oleks ainult koduperenaine, kahtlemata peaks ta veel millegagi tegelema.

A. TOON

Viiuli-kõlaga aeg

Tõsised ja suured on nimed, millest algab tõeline muusika. Igaühe jaoks meist on muusikatundmise algus ühes nendest nimedest. Lõputuna näib muusikaline aeg, mida need nimed igaveseks valitsema on asunud. Ja ikkagi pole meil kahju lasta korduda 20 minutit «Kuupaiste sonaati» või 22 minutit Bachi Chaconne'iga kõige väärtuslikumas ajas — meile tegelikult antud ajas.

Meil, kuulajail, pole kahju. Aga muusikul-interpreedil?

Meelitavalt tuttavlikult kõlavad ju nende kujutluses pea kõik populaarsed teosed. Jätta kasutamata võimalus elada ühte aega surematu ajaga, mitte ära anda parimat oma elavast suhtumisest tunnustatud suurde (kuulaja elavnenud ootuse ees), — millal ja kuidas peab seda suutma?

Nii või teisiti on teoseid, mis elavas esitusès kõlavad sadades saalides ja tuhandetes ootustes. Selliseid teoseid «isiklikult» klaverile on kaugelt rohkem loodud kui klarnetile, rohkem viiulile kui kontrabassile. ...

Suured nimed on Beethoven, Brahms, Debussy ja Prokofjev. Viiulikõlaga ajas on suur nimi Isaye. Igavesti jääb 25 minutit Brahmsi I sonaadi jaoks viiulile ja klaverile, jääb sama kaaluga aeg Prokofjevi II viiulisonaadile. On napim see aeg, mis kuulub Debussy'le ja Beethovenile, kui ühe viiuliõhtu kavas on nad enne ja pärast Prokofjevi-Brahmsi «tipptundi».

13. märtsil kell 19.30 mängib ülikooli aulas Moskva Riikliku Konservatooriumi aspirant FERN RASKOVITS (DAVID OISTRAHI klassist), klaveril Arbo Valdma.

28. veebr. 1970. a. kell 21.45, pärast ENSV Teaduste Akadeemia naiskoori kontserti, leiti filigraankõrvarõngas. Kätte saab valvelauast.

TEATED

BIOLOOGIAOSAKONNA VILISTLASED!

Järjekordsel kohtumisel ülikooli sööklas 11. märtsil k. 19. käsitleb J. Eilart elukaitse aktuaalseid probleeme viimase looduskaitse maailmakongressi valguses. Kohtumisele on teretulnud ka nooremad kolleegid — diplomandid.

KIRJANDUSRINGIS

Kaasaegset soome luulet.

Teisipäeval, 10. märtsil kell 19 peahoone kohvikus. Sissepääs kuttetega.

Aspirantuuri-osakonna juhataja S. Laar:

„Naised on hoopis kohusetundlikumad ja usinamad"

Arvud. 1. jaanuari seisuga on ülikoolis 186 aspiranti, neist naisi 71.

1969. aastal kaitses kandidaadiväitekirja 27 aspiranti, neist naisi 7.

Küsimused. Mida need arvud näitavad? Kas naiste loomupärast sobimatust teadusetegemiseks? Kas on õigus M. Undil («Looming» nr. 10, 1969)? Kui palju siiski mõjub kodune askeldamine töö kvaliteedile ja kvantiteedile?

Vastused. See pole uudis, et kodu oma muredega (mis päevast päeva püsivad) segab ja viib mõtteid tööst eemale, eriti kui on vaja pidevat ja pingelist uurimist. Kahjuks jah on see naisaspirantide puhul peamine takistus. Kuid mingit põhimõttelist vahet teadusliku töö kvaliteedis pole. Võib öelda, et naised on hoopis kohusetruumad ja usinamad. Oma teadmiste ulatuse ja sügavuse poolest tahaksin praegustest aspirantuuris olijatest eriti kiita ning esile tõsta Helle Tiisvälja, Aspirantuuri lõpetanuist väärib esiletoomist Marika Mikelsaar, kes kaitses väitekirja tähtajaks. Oma töö lõpetas tähtajaks Elve Pung. Väljaspool aspirantuuri, õppejõuna töötades, kaitsesid väitekirju Mall Türi ning Silvia Russak. Nende koormus oli ju seda suurem. Majandusgeograafia kateedri juhataja Salme Nõmmikul valmis töö kõrval doktoriväitekiri.

Naised, kes tegelevad teadusliku tööga, on väga tublid, sest nad kannavad mitut koormat korraga. Ja kannavad selle tavaliselt auga lõpuni.

Küsis ja kirja pani E. JÜRKI

*

РУССКАЯ СТРАНИЦА

№ 3

Приложение к газете
«TARTU RIIKLIK ÜLIKOOL»

Что ты сделал, сдавая Ленинский зачет?

Так вскоре спросят у нас наши однокурсники, спросит авторитетная аттестационная комиссия. Ленинский зачет подходит к решающему этапу, в феврале-марте будет дана оценка результатам нашей работы. Основными, идущими в зачет показателями, являются результаты зимней сессии, усвоение общественных наук и наша работа по выполнению постоянных общественных поручений. Студенты, общественная активность которых до сих пор оставалась недостаточно высокой, взяли на себя дополнительные обязательства: у кого работа в ССД, кто выступал с лекциями об университете, кто активно работал в СНО, кто защищал спортивную честь университета.

Многие студенты выступали с рефератами и с докладами на семинарах по общественным наукам.

Эти результаты фиксируются в решении группы, которое будет принято в течение февраля во всех группах персонально по форме, выработанной комитетом ЛКСМЭ ТГУ.

Комитет комсомола университета понял Ленинский зачет как стимул к активизации повседневной учебной и общественной работы, а не как очередную кампанию. Чувствуется, что этот путь, который нашел поддержку со стороны парторганизации, является верным. 3 декабря 1969 года в секретариате ЦК ЛКСМЭ обсуждалось проведение Ленинского зачета в ТГУ. Там было отмечено, что в университете правильно понята сущность Ленинского зачета, такая же оценка содержалась в статье заведующего студенческим отделом ЦК ЛКСМЭ И. Тооме «Общее дело каждого», где он поставил проведение Ленинского зачета в ТГУ в пример другим вузам.

Самый существенный недостаток в ходе зачета в группах был выявлен контрольной комиссией, состоявшей из представителей парткома ТГУ и комитета комсомола. Оказалось, что есть еще комсомольцы, которые не могут конкретизировать свое отношение к Ленинскому зачету. Их ответы относительно личных результатов либо туманны, либо ни о чем не говорят.

Конечно, подобные ответы характеризуют работу секретаря отделения и группорга, но в первую очередь — низкую сознательность самих комсомольцев. Создается впечатление, будто некоторые студенты ждут каких-то продиктованных сверху обязательных предъюбилейных действий. Конечно, возможен и подобный ход вещей, но комитет комсомола университета находится при мнении, что этим мы только профанировали бы Ленинский зачет как форму работы. О сдаче Ленинского зачета можно говорить только в том случае, когда мы сами чувствуем необходимость изменить что-то в нашей работе к лучшему, и можно бы уверенным, что в юбилейном году большинство из нас именно так и работает.

К сожалению, находятся и такие комсомольцы, которых приближающийся юбилей В. И. Ленина ни к чему не обязывает и которые уже своим отношением к зачету ставят себя вне общего мероприятия. В некоторых случаях это является признаком безответственности, иногда же встает вопрос о праве такого человека принадлежать к комсомольской организации. Аттестационным комиссиям Ленинского зачета дано право советовать бюро отделений обсудить персональные дела таких комсомольцев.

Результаты года позволяют надеяться, что 3-й этап зачета в университете пройдет успешно и по-деловому.

Я. Аллик.
Зам. секретаря комитета
ЛКСМЭ ТГУ.

Наши корреспонденты беседуют об итогах зимней сессии с...

...деканом медицинского факультета проф. Э. Раудамом:

Профессора Э. Раудама, декана медицинского факультета, мы попросили ответить на два вопроса: каковы главные итоги недавно закончившейся зимней сессии и как проходит распределение у шестикурсников. Беседа, в которой принял активное участие продекан факультета Э. Васар, касалась вопросов значительно более широких, и приходится сожалеть, что жесткие рамки интервью не позволяют нам передать все, о чем говорилось в кабинете декана, но, надеемся, нам еще представится возможность вернуться к этой теме.

Ответ на первый наш вопрос — о результатах сессии, мы получили в самом конце беседы, продолжавшейся полтора часа. Э. Раудам начал с причин, обусловливающих, по его мнению, результаты учебной работы. Таких причин (в рамках данной системы обучения, разумеется) две: 1) строгий отбор при поступлении, предполагающий большой конкурс, 2) правильное распределение учебных нагрузок по семестрам и координация различных учебных мероприятий внутри семестра. С этой целью куратор каждого курса трижды за семестр проводит плановые совещания с преподавателями, ведущими практикумы и читающими лекции на этом курсе. Участвует в этих собраниях комсомольский и студенческий актив курса. Договариваются о порядке проведения контрольных и других проверочных работ, так, чтобы они не перекрывали друг друга, подводятся итоги. Подобная практика, как нам представляется, была бы полезной и на других факультетах.

Что касается первого фактора, тут декан и продекан единодушны: где высок конкурс, там и учеба идет лучше. Пример этого — русский поток лечебников: из года в год постоянно большой конкурс, высокий проходной балл — и лучшая академическая успеваемость.

«На медицинском факультете, — говорит тов. Раудам, — отмечается такая закономерность: на старших курсах успеваемость и учебная дисциплина заметно улучшаются». Тов. Васар подтверждает это положение средним баллом по курсам на всех потоках: на первом — 3,666; на втором — 3,783; на третьем — 3,993; на четвертом — 4,272; на пятом — 4,302; и на шестом — 4,660.

Объясняется эта закономерность тем, что в течение первых трех лет медики проходят в основном теоретическую подготовку, и значительная часть студентов, не имея достаточных навыков восприятия большого количества информации и не воспитав еще в себе серьезного отношения к занятиям, в целом получает более низкие баллы, чем на старших курсах, где и сухой теории меньше, а преобладает интересная практика, и умения побольше, и самодисциплина вырабатывается.

Тов. Васар называет третью компоненту успеха — правильно поставленная воспитательная работа на младших курсах. Первокурсникам рассказывают о том, как нужно учиться в вузе, предупреждают, на что нужно обратить особое внимание и т. д. В этом направлении предстоит еще много работы.

«Все же результатами сессии мы довольны, — констатирует тов. Раудам, — медицинский факультет значительно лучше других факультетов выполняет государственные задания по подготовке специалистов: планы выполняются примерно на 90%, т. е. потери от первого до шестого курса минимальные. Выдержали первое испытание первокурсники в целом, выдержали», — добавляет тов. Раудам.

Вторым был вопрос о распределении и о судьбах выпускников. Проф. Раудам остановился главным образом на том, какие изменения, начиная с будущего года, произойдут в порядке распределения окончивших мед. фак. Главное — это введение 7-го года обучения: так называемой интернатуры, т. е. медицинской специализации. Окончившие шестой курс студенты получают дипломы и направление на работу, но в течение следующего года они должны будут работать в одной из ведущих клиник республики, под руководством опытных медиков специализируясь в хирургии, гинекологии или педиатрии. После годичного курса интернатуры им присваивается соответствующая специальность.

Совершенно недостаточная учебная база и отсутствие точных сведений о потребностях республики в медиках различных специальностей являются главными трудностями как при подготовке, так и при распределении молодых специалистов.

Е. Голиков
В. Мюрк-

...продеканом физико-химического факультета тов. Манкин:

На наш вопрос мы получили ответ печальный и краткий: о русских физиках лучше не говорить. Поскольку физики — народ, к эмоциям не склонный, и могут не понять той грусти, которая кроется в словах продекана, тов. Манкин согласилась прокомментировать их.

На втором курсе педагогического отделения 8 человек должны были сдать зачет по физике. Из них трое на зачет не явились, 5 человек зачета не получили. Прежде таких случаев не было.

На этом же курсе нет ни одного человека (мы говорим о физиках-педагогах), сдавшего какой-либо экзамен с первого раза. Тов. Манкин называет фамилии: Пашегоров, Стряпунина (2 задолженности), Котляревский повторяет курс, но если когда-то он сдал основной предмет на три, то теперь его силы иссякли — он вообще сдать не может.

У теоретиков положение несколько лучше. Очень хочется рассказать о студенте Рабкине, который сдал сессию, лежа в клинике. Преподаватели приходили к нему в больницу. Его оценки — «4» и «5». Тов. Манкин хорошо отзывается о работе студента Трещалова, который сдал сессию на «отлично».

До сих пор речь шла о втором курсе, результаты на котором хуже всех. Первый курс еще не успел испортиться. На старших курсах положение тоже лучше. На то они и старшие. Все «детские» болезни кончаются: студент либо вылетает, либо начинает заниматься.

А вообще, заключает продекан, с русскими курсами туго: они иногда даже вымирают, как было несколько лет назад. Отчасти это является результатом небольших конкурсов, в результате которых на отделение попадают иногда безответственные и несобранные студенты.

Г. Загоскина.

... продеканом историко-филологического фак. тов. Эрингсон:

Немного статистики: на 1 января на отделении русской филологии числилось 202 студента, из них были обязаны сдавать экзамены 194 человека, сдали же экзамены по всем предметам только 152 (78,3%). Правда, по сравнению с январем 1969 года, на отделении определенный сдвиг: в прошлом году из 190 человек сдали все экзамены 128 (67,4%). Но тем не менее, отделение прочно заняло последнее место на факультете: из 736 студентов сдали все экзамены 625, т. е. 84,92%, а на отделениях психологии и дефектологии этот процент составляет 98%.

Отрадно, что вдвое увеличилось число отличников на русской филологии. Если в прошлом году их было 7, то в этом году 13 человек получили только отличные оценки. Почти не изменилось количество студентов, получивших, наряду с отличными, и хорошие оценки: в прошлом году их было 63, нынче 62. Но, к сожалению, на 19 человек возросло число троечников: было 58, стало 77! Нечего греха таить, что в отдельных случаях тройки выставлены с верой в лучшее будущее.

Более чем у пятой части студентов отделения (21,7%) осталась академическая задолженность (у 40 человек). Из них у 33 по неуважительной причине. Отрадно хоть, что в большинстве случаев задолженность осталась лишь по одному предмету, поэтому все неуды в основном ликвидированы.

Для сравнения можно указать, что на факультете процент должников составляет 14,4%, из общего количества должников на факультете (106) 37,7% дало отделение русского языка и литературы. За неуспеваемость исключены Н. Хега, М. Зайчик, Л. Педай (II курс), Г. Гитлина (III курс).

Наилучших результатов на сессии добились первокурсники; их средняя оценка — 4,12 балла. Остается пожелать, чтобы в дальнейшем они работали так же серьезно, как в первом семестре. Затем следует четвертый курс, где из 35 человек 32 успешно сдали все экзамены, из них около половины на «отлично» и «хорошо». Подкачали пятикурсники: они сдали хорошо три первых экзамена, но получили 13 неудов. по истории философии. Плохо работали в течение семестра II и III курсы: их средняя оценка составляет 3,82 балла, т. е. по факультету они занимают предпоследнее место. Вероятно, допущена ошибка при восстановлении Светланы Кабуловой и при переводе на очное отделение Ольги Мурашкиной (II курс). Почему работают с ленцой В. Андреев, В. Бычко, М. Давыденко, И. Мондрусова (II курс), Л. Еланская, С. Мээн, И. Русман (III курс)? Задумывались ли над этим комсомольские бюро курсов и отделения?

Некоторые причины плохой успеваемости:

1. Плохая учебная дисциплина, несерьезное отношение к учебной работе. Многие учатся еще для деканата и папы с мамой, а не для себя. 1137 часов пропущено без уважительных причин. Пропускаются в основном утренние часы (с 8 до 10), а в эти часы по расписанию идут такие предметы, как исторический материализм, современный русский язык, русская диалектология и др.

2. Отсутствие систематической работы, неумение самостоятельно работать, проявления школярства. Во многих случаях нет прочных знаний, студенты учат предмет для данного экзамена и быстро забывают поверхностно усвоенное. Это особенно пагубно сказывается на общественных науках.

3. Недостаточное обеспечение учебной литературой и методическими пособиями.

4. Перегруженность учебных планов. Представляется нерациональным оставлять на IX семестр 4 экзамена, среди них — история философии и история литературы народов СССР.

5. Недостаточный интерес общественных организаций к вопросам учебной работы.

В эстонско-русском Гейдельберге

В. К. Покровский

(Начало в № 2 26 XII 1969)

В этом смысле интересна и драматична судьба ректора в пору 1905 года профессора римского права Е. Пассека. Идейно он был ближе всего к октябристам, то-есть был представителем умеренной политической программы. Но правительство отдало его под суд за разрешение в здании университета студенческих сходок и за допущение в университет женщин.

Процесс Пассека тянулся 7 лет, совершенно вымотал его нервы и кончился преждевременною смертью обвиняемого на 52-м году жизни в 1912 году. Так как ректор считался по табели о рангах особою четвертого класса (как губернаторы), Пассек подлежал не обыкновенному суду, а суду правительствующего сената. Семилетний поединок правительства и крамольного сановника постоянно освещался печатью, а смерть Пассека была отмечена сочувственными некрологами обоих лидеров оппозиционной прессы — А. Амфитеатрова и В. Дорошевича.

Мероприятием левой профессуры были и так называемые доцентабенды — «доцентские вечера». Я недавно тщетно спрашивал ныне в Москве здравствующую (но постоянно паломничающую в родной Тарту) дочь Е. Пассека доктора филологических наук Марию Грабарь-Пассек, каким образом эти домашние (на квартире то одного, то другого профессора) вечера могли называться доцентскими. Именно доцентов (впрочем их на весь университет было три-четыре) и приват — доцентов на эти вечера, за редкими персональными исключениями (например, Орест Остроградский) не приглашали. Откуда же название?

Даже М. Е. Грабарь-Пассек не знает, а спросить ее мужа — наиболее долго жившего представителя дореволюционной тартуской профессуры В. Э. Грабаря уже нельзя: в 92-летнем возрасте в 1956 году он в Москве умер. Но выскажу догадку:

В конце прошлого века молодая русская приват-доцентура еще полунемецкого университета положила основу сближению друг с другом регулярным устройством семейных вечеров, на которых один из приват-доцентов делал доклад на том уровне, чтоб избранный им вопрос по его специальности был бы понятен его университетским коллегам других факультетов (и даже их женам, которые тоже присутствовали). Вслед за докладом происходил обыкновенный ужин.

Приват-доценты постепенно становились профессорами, а название объединения осталось доцентабенды.

Когда они происходили в нашем доме, я на них присутствовал. Например, помню доклад Д. Лаврова, но не по его специальности фармаколога, а о совершенной им поездке к клухорскому перевалу. Кроме того я храню серию сохранившихся открыток, которыми в почти бестелефонном Юрьеве профессоры взаимно извещали друг друга об очередном доцентабенде.

Вот характерный текст одной из открыток (1903 год):

«Очередное доцентское собрание имеет быть у Хлопиных в субботу 19 апреля. Доклад Е. Ф. Шмурло. Будьте любезны сообщить А. И. Яроцкому».

Евгений Фельдман — студент Омского Пединститута. Сегодня мы впервые печатаем его переводы. Тем же, кто найдет их чрезмерно субъективными, говорим: Евгений любит поэтов, которых переводит, а любящие — всегда субъективны.

Роберт Льюис Стивенсон.

Вересковый мед

Вольный перевод с английского

Там, у дальних перевалов,
В переходах потаённых,
Под землёй, в жестоких норах
Жили пиктов племена.
И варили эти люди
Свой напиток вересковый.
Был напиток слаще мёда,
Крепче всякого вина.

И секрет его старинный
Знать шотландцы захотели.
И пришли они с войною,
И нагрянули с равнин.
И малютки-медовары
Полегли в неравной битве.
В диком поле под горою
Все погибли как один.

Вот уж лето наступило,
И зацвёл румяный вереск.
Но шотландцам не даётся
Вересковое вино.
Спят малютки-медовары,
Спит секрет первоначальный
И с народом побеждённым
Погибает заодно.

На коне король шотландский
Проезжал мрачнее тучи.
Плыли чайки, выли волны,
Завиваясь на бегу.
В час полуденного зноя,
Бражным соком наливаясь,
Зачиналось злое зелье,
Недоступное врагу.

Но на счастье в ту минуту
Усмотрел вассал вельможный
Серый камень при дороге,
А под камнем чёрный лаз.
Топнул конь — и пикт последний
Вышел с сыном, вышел к свету
И без слова на пришельцев
Устремил недобрый глаз.

Повели их к грозным скалам.
Там сказал король им: «С корнем
Я исторгну ваше семя,
Но помилую того,
Кто поведает нам тайну
Верескового напитка».
Молча маленькие люди
Посмотрели на него.

Посмотрели исподлобья
Пикты, маленькие люди:
Наверху смеялся вереск,
Снизу выла глубина.
«Повелитель мой, послушай, —
Пискнул тот, что был постарше, —
Я готов доверить тайну
Верескового вина.

Я готов доверить тайну,
Потому что стар годами,
Потому что жить мне доле
Захотелось на веку.
Но прости, великодушный,
Доверять свои секреты
На глазах у малолетных
Неподобно старику.

Образцом я был для сына,
Сын не вынесет бесчестья;
Больно видеть, как отцами
Нарушается обет.
Так свяжи и брось с утёса
В море сына молодого.
Он погибнет — и немедля
Я открою свой секрет».

По приказу властелина
Страж исполнил эту волю;
И над морем крик раздался...
Старый пикт глядел туда,
Где последняя надежда
По воде пошла кругами,
Где угаснул вместе с сыном
Род старинный навсегда.

«Правду я сказал, шотландцы,
Я за сына опасался,
Нету мужества у слабых
И неопытных юнцов.
Но пока я жив, собаки,
Не узнать вам нашей тайны
Верескового напитка,
Тайны дедов и отцов!»

Сонет 25

Вильям Шекспир

Иной, звезду наметив впереди,
Достиг под ней и славы, и почёта.
А я Любовь несу в своей груди
И мне ни с кем меняться неохота.

Король другому выдал напрокат
Доходный чин, и славу, и дворянство,
А через час потребовал назад:
Ведь короли — само непостоянство.

А третий — щит, опора всей страны,
Ещё вчера любимец всенародный,
Убил за час несчастливой войны
Карьеру, честь и титул благородный.

Моя Любовь — звезда, каких немного,
И нету в ней ни кривды, ни подлога.

Конкурс!

«Русская страница» объявляет конкурс на лучшее произведение, посвященное 100-летию В. И. Ленина. Принимаются: стихи, художественная проза, эссе. Максимальный объем пять страниц на машинке. Лучшие произведения будут опубликованы.

Редакция

В ... Гейдельберге

Медик Яроцкий жил поблизости от адресата, и этим объясняется просьба.

Тот же крупный гигиенист Г. Хлопин годом ранее сообщает (на пишущей машинке — одной из первых в городе), что на его квартире произойдет доклад профессора А. Миклашевского «Аграрный вопрос» — по Каутскому и Герцу. У Миклашевского же профессор Д. Кудрявский читает доклад о «Психологии языка» Вундта. В 1909 году в нашей квартире происходит доклад Пассека, а несколькими годами ранее мой отец на квартире М. Дьяконова (впоследствии академика) читает о происхождении периодических комет — тема его магистерской диссертации.

Доцентабенды объединяют блестящее созвездие имен, к которым кроме поименованных можно прибавить зоологов А. Северцова и К. Сент-Илера, ботаника Н. Кузнецова, юриста М. Пергамента, историка Е. Тарле.

Справедливости ради добавлю, что сторонившийся доцентабендов правый лагерь имел тоже крупные фигуры. Это психиатр В. Чиж (тот самый, о котором писал А. Чехов), филолог М. Крашенинников, лейб-хирург императрицы Марии Федоровны барон Цеге фон Мантейфель, живший в Таллине в пору буржуазной Эстонии.

Но ученые этой группы не хотели присутствовать на тех политически вольных разговорах, которые начинались за ужином после конца официальной части. Характерно, что фамилии большинства членов доцентабендов имеются под сочувственными телеграммами по поводу почти одновременных смертей Л. Толстого и председателя Первой Государственной Думы С. Муромцева. Консервативный же лагерь на эти утраты почти не реагировал.

Тарту моей поры был поразительным конгломератом высокой культуры и средневековых рудиментов. Где во всей империи, кроме Тарту, можно было видеть, чтоб даже в быту извозчика каждодневно присутствовала газета, а с «Постимэес» в руках восседал на козлах любой из пятисот тартуских «фурманов»! Но умерший в Москве в 1965 году профессор театроведения В. А. Филиппов рассказывал мне о поре, когда его отец был (до Пассека) ректором юрьевского университета:

— Мы занимали на Рижской улице особняк в 17 комнат. Моя мать возвращалась домой поздним зимним вечером. Она была обеспокоена, когда в темноте тихой улицы начала обрисовываться под окнами нашего дома толпа. Приблизившись, она разобрала, что это только студенты, причем одной и той же корпорации. Все они, узнав жену ректора, сняли шляпы. — Что случилось? — встревоженно обратилась мама к ближайшему из них.

— Госпожа ректор, случилось то, что ваш супруг оказал честь одному из членов нашей корпорации, пригласив его к себе. И вот вся наша корпорация стоит здесь под вашими окнами, чтоб своим коллективным присутствием морально влиять на нашего товарища, чтоб он вел себя в вашей доме безупречно.

Студенческие дуэли я еще застал. Дрались только немцы и по поводам, не имевшим отношения к принципиальным спорам, а ради чьих-либо прекрасных глаз или просто спьяна. Вырождение дуэлей проявлялось в том, что смертельные исходы стали редкими. Но одному из серьезно продырявленных Цеге сделал одну из поразительных своих операций — зашил сердце.

Революционные настроения крепли в остальной, (то-есть находившейся вне немецких корпораций), части студенчества. В нашей квартире жили мои кузены братья В. и Л. Берги, уроженцы не имевшей вузов Самары, учившиеся в юрьевском университете. Оба они были арестованы за участие в студенческих волнениях вслед за смертью Льва Толстого.

Один из этих братьев — ученик моего отца Виктор Берг был впоследствии ассистентом на тартуской обсерватории, а позднее работал в Пулкове, заняв довольно почетное место в астрономической науке.

В Юрьеве стал магистром Л. Лейбензон, впоследствии академик. Отец мой был его официальным оппонентом. Вторым оппонентом был астроном-наблюдатель обсерватории Э. Шенберг, впоследствии директор одной из германских обсерваторий.

До Шенберга астрономом-наблюдателем, когда отец мой стал директором, был А. Орлов, впоследствии директор одесской обсерватории, умерший в 1956 году в Полтаве и переживший моего отца на одиннадцать лет.

Из приезжавших в Тарту астрономов помню С. Блажко (впоследствии, как и мой отец, члена-корреспондента Академии Наук) и шлиссельбуржца Н. Морозова. Отца он не застал, а моя мать после ухода гостя сказала мне:

— Запомни его навсегда. Он просидел 23 года в тюрьме за то, что хотел, чтоб всем было хорошо.

Мне было шесть лет, но я запомнил эти слова, и в Ленинграде в 1934 году имел случай повторить их Морозову.

Мне кажется, левизна профессуры, при всей уже вышеохарактеризованной ограниченности этого понятия, проявлялась и в отношении к эстонскому большинству населения.

В нашей семье и в нашей среде совершенно не было высокомерия к эстонцам, исходившего из кругов немецких баронов и бытовавшего в правой профессуре. Кстати говоря наиболее близким моим товарищем гимназических лет был эстонец Эрих Кейв, другим товарищем был сын эстонского пастора Классеп, с которым однажды мы обсуждали наше будущее. Классен сказал:

— Я хотел бы быть учителем географии. Но попечитель учебного округа Щербаков не любит учителей — эстонцев.

О, попечитель Щербаков, я помню эту обезьяноподобную фигуру во время инспектирования им нашей Императорской имени Александра Благословенного гимназии. А наш строгий директор Бархов почтительно семенил за ним. Уже весною 1917 года Щербаков слетел, будучи телеграммою Временного Правительства заменен на своем посту В. Грабарем (одновременно оставшимся профессором университета). Но еще тремя годами раньше эстонскому мальчику казалось, что «сильнее кошки зверя нет», Щербаковы представлялись всесильными.

Однажды на улице отец указал мне на Гынисона, и я узнал о существовании где то вне нашей, но рядом, активной общественной антиправительственной жизни. Вообще все вошедшие в этот очерк мои воспоминания фрагментарны, объединяя услышанное от взрослых с обрывками собственных впечатлений. И кроме того, они совершенно не касаются чисто научной деятельности, понимание которой по моему возрасту было мне недоступно. Но я прекрасно сознавал, что имею счастье расти, формироваться в городе высокой культуры, и рано начал понимать, что дело не только в немецких и русских профессорах, а в крепком и всеобщем эстонском фундаменте. Ведь за всё свое детство я видел на улицах Тарту всего лишь одного упавшего пьяного!

Таким образом, не только сама профессорская среда, эти 50 семей, а весь очаровательный город оказывал воспитывающее влияние. Но возвращаясь к непосредственно нашему кругу, я хочу подчеркнуть, что культурные влияния исходили не только от профессоров, но и от их жен. Большинство жен происходило из высокоинтеллигентных семей.

Например, моя мать (преждевременно умершая от рака в 1914 году) была среди первых русских женщин, получивших высшее музыкальное образование. Она кончила московскую консерваторию в одном выпуске с Рахманиновым. Ее благородный мраморный памятник с выгравированными на нем нотами мендельсоновского траурного марша до сих пор сохранился на русском тартуском кладбище.

Владимир Покровский

Москва, Г-99, Воеводин пер., дом № 2, кв. № 11.

Редакция «Русской страницы» поздравляет с праздником 8 марта всех очаровательных читательниц и призывает их перейти в другую категорию: сотрудниц «русской страницы».

Ответственный редактор — П. С. Сигалов

Редколлегия: Б. Тух
Г. Загоскина
В. Маричева
Е. Голиков

6. III 1970 г.

Päevast päeva VI

KAS ME MITTE KIRVEGA KURGE EI PÜÜA

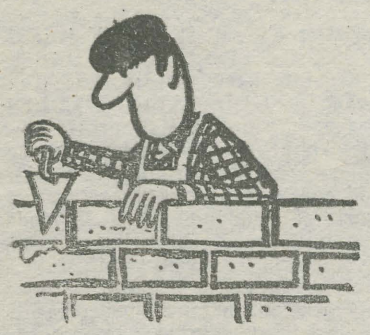

Informatsiooni Sulle, lugeja, oleme andnud õige mitmest kandist ja väga paljudelt konkreetselt just meie ehitust puutuvatelt tasapindadelt. Sa oled saanud teada, et ilma Sinu vahelesegamiseta muutub parimalgi juhul liiga vähe ja märkimisväärselt aeglaselt. Oleme Sulle püüdnud näidata, et Sinust sõltub see, kas Sa saad ülejärgmisel aastal pidada soolaleivapidu uues majas, kus see suures saalis ühiselt võimalik oleks. Sa pole ju ära unustanud sedagi, et kui Sa oma käed ehitusel külge löödd, saad uut ühiselamut ka ise haldama hakata, muidugi kui Sa vaid tahad olla sõna kõige otsesemas mõttes peremeheks majaks, kus elad ja mis Sulle (praegu vist küll mitte väga tihti) on koduks, alateadlikult või teadlikult, tahad Sa seda siis või mitte.

Ühiselamut ehitatakse juba ja ära kohku sellest, kui näed praegu mööda minnes objektil ainult 2—3 ehitajat ja ühte noolega ekskavaatoritrammi. Praegu pole objektil vist tõesti paljudel meestel midagi teha, vähemalt niikaua mitte kui tuuakse ka teine ramm ja töörinne laieneb. Eelmises ajalehenumbris oli juttu tööjõu vajadusest seoses ühiselamu ehitusega, aga samuti perspektiivis kogu ülikooli kompleksi väljaehitamisel. Sa leiad võimaluse osavõtuks ühiselamu ehitusest suveperioodil, kas siis ehitusmaleva rühma raames või suvetööde rühmas ühe kuu jooksul, eriti kui Sa omad mingit ehitusliku profiiliga eriala. Mõtle otsus enne korralikult läbi, sest Sul on kindlasti mitmeid õige meelitavaid pakkumisi ehitusmalevasse, kus Sa tõenäoliselt saad end paremini rakendada, või mõnele teist laadi kasulikule töökohale. Mõtle kõige selle üle, et töötada tuleks kahes vahetuses ehitustrusti töölistega kõrvuti, et kahe-kolme töökuu jooksul omandad Sa küll müürsepa elukutse (või saad juba omandatud oskustele palju juurde) ja et töötad linnas, kuigi elad Vellaveres, ehitad mitte põllumajandusele väga vajalikku ja tähtsat hoonet, vaid kodu endale, oma tulevastele kolleegidele, et ühiselamut ehitavate rühmade distsipliin peaks olema töösesuhtumisel veel rangem kui ta maleva muudes rühmades on. On tõenäoline, et töötasu ei tule **nimetamisväärselt** madalam kui teistes maleva rühmades.

Aga stippi peaksid Sa nüüd küll pärast ehitusel kaasategemist kindlasti saama ja linna ühiselamusse ka! Sinu seisukohta mitmetes ehitust puudutavates küsimustes ja kaasalöömise võimaluse leidmist ootaks juba praegu. Tahaks teada Sinu arvamust sellistes küsimustes, nagu kasvõi see, millega asendada koridoripõranda projekteeritud kattematerjal — kummiplaadid. Oleme kõik näinud, kuidas see kummiparkett välja näeb — tuleb lahti jm. Kui on midagi välja pakkuda, astu komsomolikomiteest esmaspäeviti-kolmapäeviti läbi.

Sinu töökätt, olenemata sellest, kas Sa oled poiss või tütarlaps, ootavad juba praegu meie ehitaja — Spetsialiseeritud Tööde Valitsus — ja esmane varustaja — Raudbetoontoodete Tehas. Tööd saavad nad Sulle anda ka teises vahetuses töötasuga 5 rubla päevas ja töötama ei peaks Sa sellisel juhul mitte iga päev. Mida kauem oleks Sul võimalus osa võtta ka sellises vormis tööst (muide eespool nimetatud eelised stipendiumi ja ühiselamu kohtade jaotamisel jäävad ka siin jõusse), seda suurem oleks Sinu töötasu, Sinu panus ühiselamu ehitusse. Räägi sõpradega läbi; kui leiad oma sõprade hulgast kaaslased kolmeliikmelises brigaadis töötamiseks, on seltsis ikkagi segasem. Kui ei leia, tule komsomolikomiteest ikkagi esmaspäeval või kolmapäeval läbi, kui Sul on tõsine soov kaasa aidata. Ühiselt leiame kindlasti meelepärast ja ega Sa ju ainus tulija ei ole, tulevad Su koolikaaslased.

Sind esmaspäeval ja kolmapäeval ootama jääv ühiselamu ehitusstaap.

J. VILLER

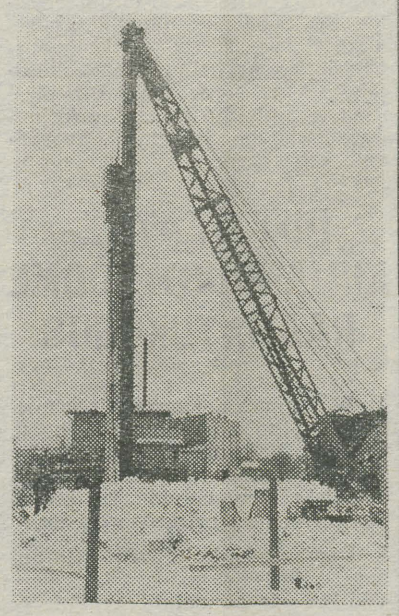

Partei elu

Vaja on ikkagi aktiivsemat võitlust

Ülikooli elus on oma ajalehe osa küllap suurem kui me seda harjumuspäraselt oskame hinnata. Seepärast pole sugugi ükskõik, millises suunas ajalehte on toimetatud. Kui toimetus oma tööplaanis on kesksele kohale seadnud sõlmprobleemid ideoloogia, õppe- ja kasvatustöö alalt, siis on see muidugi õige ning vajalik, kuid üks asi on plaan, teine selle tegelik realiseerimine.

Seda külge — kõige olulisemat — analüüsitigi EKP TRÜ komitee hiljutisel koosolekul. Märgiti, et ajalehel puudub järjekindlus partei poliitiliste suundade elluviimisel ning võitluses kodanliku ideoloogia vastu. Siin on tehtud isegi ilmseid vigu, näit. avaldas ajaleht S. Endre kirjutise Ameerika kõrgematest koolidest, mis vajanuks asjatundlikumaid kommentaare. Praegu jäi käsitlus ühepoolseks ning lõi seega ebaõigesti roosilise pildi USA tegelikkusest. Ideoloogiliselt kahtlane on mõnigi teine avaldatud kirjutis (näit. K. Alttoa objektivistlik käsitlus arhitektuurist, intervjuutõlge ajakirjast «Fotografia 69» jm.). Mõnigi tähtis poliitiline sündmus on jäänud hoopiski valgustamata. Selle asemel leiame pikki ilukirjanduslikke tõlkeid, segasevõitu arutlusi mis on nõrgalt seotud ülikoolisiseste probleemidega. Puudub terav seisukohavõtt õppe- ja kasvatustöö küsimustes, ei kirjutata sellest, mis on uut teaduses ja ülikooli teadlaste töös. Informatsioon teaduskondadest on enam kui lünklik. Seetõttu jääb ülikooli elust kuidagi lakeeritud mulje: kasvatustööga oleks nagu kõik korras, pole mingeid puudusi komsomoligruppides, pole mingeid probleeme õppeprotsessis. Samal ajal aga näitab üliõpilaskonnas läbiviidud ankeet, et üliõpilased ise peavad elus esinevateks suuremateks pahedeks ebaausat suhtumist töösse, joomist, poliitiliste küsimuste vähest tundmist, ükskõiksust ümbritseva elu suhtes, patriotismi puudumist. Ühegagi loetletud pahedest pole aga ülikooli ajaleht tõsist võitlust alustanud. Ajaleht ei ole nende pahede vastu kujundanud ühiskondlikku arvamust.

Toimetus pole suutnud luua aktiivi (õppejõud kirjutavad väga vähe) ega seega tagada kinnitatud tööplaanide täitmist. Puuduvad kirjasaatjad teaduskondadest. Ajalehe kujundus on igav ja ühekülgne.

Komitee võttis vastu otsuse ajalehe töö parandamiseks. Uude toimetuskolleegiumi kuuluvad: H. Palamets (vastutav toimetaja), J. Peegel (toimetaja asetäitja), L. Allikmets (teaduslik töö), G. Karu (õppetöö), L. Maamets (partei elu).

Nädalakroonika

RAAMATUKOGU

Kõrgema ja Kesk-erihariduse Ministeeriumi kolleegiumil 25. veebruaril oli kõne all meie raamatukogu osavõtt üleliidulisest raamatukogude võistlusest, mis on pühendatud V. I. Lenini sünni-aastapäevale. Leiti, et võrreldes teiste raamatukogudega nii Eesti NSV-s kui ka kogu NSV Liidus on töötatud väga hästi. Eriti kiiduväärseks tunnistati see, et raamatukogu on lugejatele avatud kõigil päevadel, ka pühapäeval. Võib-olla just tänu sellele on raamatukogu kasutatud väga intensiivselt. 1969. a. jooksul laenutati meil igale lugejale keskmiselt 107 raamatut, NSV Liidu keskmiseks on 54 raamatut. Kokku laenutati meil 1969. a. üle 900 000 köite ja küllap 1970. a. jõutakse miljoni köiteni.

Moskvast jõudis raamatukogu direktor L. Peep tagasi järgmiste uudistega. Esiteks: TRÜ Teaduslik Raamatukogu tunnistati töö olemuse poolest enam vastavaks I kategooriale, seni ta oli kuulunud II kategooriasse. Teiseks: Rahvusvahelise Raamatukogude Föderatsiooni Assotsiatsiooni 36. sessioon toimub käesoleval aastal Moskvas. Osavõtjatele tahetakse tutvustada ka meie raamatukogu tööd. Nii et augustikuu lõpus on oodata külalisi.

Uudiskirjandusest saabus möödunud nädalal Ameerika matemaatikaühingult «Mathematics of Computation» 108. nr., Helsingist «Suomalais-ugrilaisen Seuran julkaisut», prantsuse filoloogidele «Le francais moderne», meie õppejõudude spetsiaalsel tellimusel «Prähistorische Bronzefunde» VI, IX ja XVI osa esimesed köited jm.

ÕIGUSTEADUSKOND

Kriminoloogialaboratooriumi vanem teaduslik töötaja Kalle Nigola kaitses uurimust «Karistuse mõistmine autotranspordialaste kuritegude eest (Eesti NSV materjalide põhjal)» ning tsiviilõiguse ja -protsessi kateedri vanemõpetaja Lembit Saarnits väitekirja «Teaduslikest alustest kolhooside kollegiaalsel juhtimisel ja selle õiguslikust reguleerimisest.» Mõlemad juristid tunnistati kandidaadikraadi väärilisteks.

ARSTITEADUSKOND

Põhiprobleemiks oli — nagu ülemöödunud nädalalgi — viimaste kursuste kohalemääramine.

R. KUDU

FÜÜSIKA-KEEMIATEADUSKOND

Koos ENSV TA Füüsika-, Matemaatika- ja Tehnikateaduste Osakonnaga korraldati 26. veebruaril ülikooli aulas istung, mis oli pühendatud V. I. Lenini 100. sünniaastapäevale. Põhiettekande «Lenin ja füüsika» tegi teoreetilise füüsika kateedri juhataja professor P. Kard. Järgnesid ettekanded filosoofia kateedri vanemõpetajalt J. Tammarult («Lenini õpetus tõest ja mõningaid füüsika filosoofilisi probleeme») ja V. Hütilt EPA-st («Lenini idee füüsika ja filosoofia liidust ja kaasaeg»).

Enamik osavõtjaid oli Füüsika-Keemiateaduskonnast, Matemaatikateaduskonnast, ENSV TA Füüsika ja Astronoomia Instituudist ning EPA-st. Esindatud olid ka EKP Keskkomitee, TA Presiidium ja TPI. Koosolek avaldas positiivset mõju teaduslikule tööle täppisteaduste filosoofiliste probleemide alal, süvendades loomingulisi sidemeid täppisteadlaste ja filosoofide vahel.

MATEMAATIKATEADUSKONNAS

toimus möödunud neljapäeval õppejõudude koosolek. Arutati talvise eksamisessiooni tulemusi ning vaeti väga tõsiselt ja avameelselt kasvatustöö olukorda teaduskonnas. Esmaspäeval oli parteibüroo koosolek, kus otsustati panna parteibüroo sekretäri kohustused Kalju Soonetsile (teoreetilise mehhaanika kateeder). Samal päeval toimus ka parteibüroo ja komsomoliaktiivi ühine koosolek, kus kavandati abinõud kasvatustöö parandamiseks teaduskonnas.

Teaduse tänapäev

Ühest aktuaalsest teaduslikust uurimusest

19. veebruaril s. a. kaitses vanemõpetaja K. Koger EKP KK juures asuvas Partei Ajaloo Instituudis kandidaadiväitekirja teemal «Marksistlik-leninlik lähenemine võistlusele ja parteilised kogemused sotsialistliku võistluse juhtimisel Eesti NSV tööstuses (aastail 1958—1965)». Töö valmis dots. I. Jakobsoni teaduslikul juhendamisel. Kõik kolm ametlikku oponenti hindasid dissertatsiooni kõrgelt ja teaduslik nõukogu hääletas üksmeelselt K. Kogerile ajalookandidaadi kraadi andmise poolt.

Tänapäeva nõukogude ühiskonna arengu tingimustes, mil nõutakse ranget teaduslikku lähenemist kõigile kommunismi ehitamisega seotud küsimustele, omab uurimistöö võistluse probleemidest erilist tähtsust. Vaatamata sellele, et võistlus on paljudele teadlastele uurimisobjektiks, on enamik ajaloolasi piirdunud vaid selle küsimuse kirjeldava poolega. K. Kogeri tõsine uurimus erineb teistest töödest oma põhjalikkusega.

Dissertatsioon kujutab endast mitmeaastase uurimistöö ja võistluse praktika üldistuste tulemust. Liialdamata võib öelda, et see dissertatsioon kasvas välja sotsialistliku võistluse parteilise juhtimise täiustamise konkreetsetest vajadustest Eesti NSV-s. Kuid ta ületab kaugelt «lokaalsete» tööde raamid ja sisaldab üldparteilise probleemaatika käsitlust. Dissertatsiooni dokumentaalne baas on väga rikas. Autor on läbi töötanud suure hulga allikmaterjale. Sügavamalt ja üksikasjalikumalt kui seni on analüüsitud K. Marxi, F. Engelsi ja eriti V. I. Lenini töid. Üksikasjalikult on uuritud mittte ainult ajaloolis-parteilist, vaid ka filosoofilist, majanduslikku, pedagoogilist, juriidilist jm. kirjandust sotsialistliku võistluse kohta. See on andnud dissertandile võimaluse küsimust teoreetiliselt mitmekülgsemalt arutada ning teha sügavaid järeldusi ja üldistusi. Ses suhtes läheneb K. Kogeri dissertatsioon suures osas uurimustele marksistlik-leninliku filosoofia ja teadusliku kommunismi vallas. Ainult sellise mitmekülgse teoreetilise analüüsi põhjal võib teaduslikult üldistada NLKP ajaloolisi kogemusi ja käsitada partei praktilist tegutsemist kui marksismi-leninismi tegelikkuses.

Algallikaid hoolikalt ja tõsiselt analüüsides uurib autor teadusliku kommunismi rajajate vaadete arenemiskäiku võistluse küsimuses. Dissertant pöörab erilist tähelepanu sellele, et Marx ja Lenin vaatlesid võistlust eelkõige kui objektiivset nähtust, mis tekib töötajate vahel ühiskondlike kontaktide tõttu, ja et nad ei samastanud võistlust töössesuhtumisega. Selle teoreetilise väite tõestus dikteerib vajaduse uurida võistluse olemust sotsialismi tingimustes, et leida võti selle protsessi teaduslikuks juhtimiseks. Siit tuleneb ka peamine kogu dissertatsiooni läbiv järeldus, mida lühidalt võiks väljendada nii: marksistlik-leninlik lähenemine võistlusele on peamine lüli võistluse juhtimisel.

Nimetatud dissertatsioon on teostatud kooskõlas klassilis-parteiliste printsiipidega, konkreetse ajaloolise lähenemisega ühiskondlikele nähtustele. Selles sisalduv teadusliku kommunismi rajajate teoreetilise pärandi analüüs omab põhimõttelist tähtsust tänapäeva ideoloogilises võitluses nn. «turusotsialismi» kontseptsiooni vastu, aga samuti igasuguse parem- ja pahempoolse oportunismi vastu kommunismi ülesehitamise küsimustes.

Sotsialistliku võistluse kogemuste üldistamisel ENSV-s pole autor piirdunud ainult partei, komsomoli ja muude organite materjalide tundmaõppimisega, vaid võttis ka ise vahetult osa võistluse organiseerimisest, õppis põhjalikult tundma konkreetset olukorda ettevõtetes, korraldas eksperimente, propageeris ja juurutas praktikasse oma uurimuste tulemusi. Võib märkida, et dissertatsiooni teemal on autor publitseerinud 23 tööd üldmahuga üle 25 trükipoogna, teinud 7 ettekannet teaduslikel konverentsidel, ühingu «Teadus» liinis pidanud 687 loengut. Sel moel esineb K. Koger mitte ainult uurijana, vaid ka eksperimentaatorina, kes rea aastate jooksul on juhtinud teaduslikke otsinguid võistluse juhtimise efektiivsemate vormide leidmiseks. See on vaidlematult tema dissertatsiooni üheks kõige tugevamaks küljeks.

Laialdase dokumentaalse materjali põhjal näitab autor üksikasjalikult EKP KK, partei linnakomiteede, komsomoli ja ametiühinguorganite suunavat tegevust sotsialistliku võistluse praktiliste kogemuste üldistamisel. Dissertatsioonis on õnnestunult kajastatud vasturääkivused võistluse juhtimises ja nende ületamise teed. Autor näitas veenvalt, kui tõsisteks takistusteks juhtimise teaduslike vormide otsimisel olid võistluse teooria mahajäämus ning subjektivism ja voluntarism juhtimise stiilis.

Lähtudes marksismi-leninismi klassikute peamistest metodoloogilistest seisukohtadest, rõhutab autor, et võistluse juhtimine moodustab osa kommunismi ehitamise teadusliku juhtimise üldisest probleemist. Teoreetilist ja praktilist tähtsust omavad autori poolt esile toodud sellised aspektid, nagu võistlus kogu maal tervikuna, võistlus ühiskondliku elu konkreetsetes vormides, spetsiifilistes tootmisharudes, võistlus ettevõtete vahel jne. Väärib tähelepanu autori seisukoht võistluse juhtimise kolmest tasapinnast, tema ettepanek kontakti- ja finišivõistluse eristamise vajalikkuse kohta, aga samuti ka muud soovitused.

TRÜ üliõpilasena ja hiljem partei ajaloo kateedri vanemõpetajana võttis K. Koger aktiivselt osa ülikooli komsomoli- ja parteielust. Praegu on ta TRÜ parteikomitee sekretär. Soovime talle jätkuvaid edusamme teaduslikus, pedagoogilises ja ühiskondlikus tegevuses.

I. VOLKOV,
teadusliku kommunismi kateedri dotsent

Teadaanded

EKP TRÜ komitee teatab, et 9. märtsiks k. a. väljakuulutatud EKP TRÜ algorganisatsiooni üldkoosolek lükatakse edasi. Toimumise aeg teatatakse hiljem.

*

Kehakultuuriteaduskonna ÜTÜ konverents toimub 10.—11. aprillil kell 16. Kingissepa 19.

KKT ÜTÜ NÕUKOGU

*

MALEVLASED!

13.—15. märtsini toimub Viljandis EÜE suusalaager. Soovijail registreerida komsomolikomitees kella 16—17 kuni 11. märtsini. Osavõtumaks 4 rbl.

EÜE Keskstaap

Mälestustahvel Harri Moorale

SIIN TÖÖTAS AASTAIL
1921-1952
MUINASTEADLANE
AKADEEMIK PROF.
HARRI MOORA
(1900-1968)

2. märtsil avati TRÜ looduskaitse- ja kodu-uurimise kabinetis nimeka muinasteadlase Harri Moora mälestustahvel. Pidulikust avamisest võtsid osa ENSV TA Ajaloo Instituudi töötajad, H. Moora abikaasa ja lapsed.

Sissejuhatavad sõnad ütles TRÜ füüsilise geograafia kateedri juhataja Endel Varep. Mälestustahvli avas F. Klement. L. Jaanits, TA Ajaloo Instituudi arheoloogia ja etnograafia sektori juhataja, andis ülevaate H. Moora elust ja tegevusest.

Väsimatu teadlase tegevus on mõjutanud poole sajandi vältel nii Baltimaade kui ka kogu Nõukogude Liidu arheoloogia arengukäiku.

E. KÕRGE

ÜET KODU-UURIMISE LEKTOORIUMIS

esineb teisipäeval, 10. märtsil (k. 19, peahoone audit. 139) dots. E. Laugaste teemal «Rahvadraama alged eesti rahvakommetes ja rahvamängudes». Samas registreeritakse osavõtjaid kursustele, mille lõpetanud omandavad ekskursioonijuhi eriala koduvabariigi tundmise alal. Samuti tutvustatakse võimalusi teaduslikuks tööks kodutundmise valdkonnas.

Natalie Rägo

9. III 1897 — 26. II 1970

Pärast pikka ja rasket haigust lahkus 26. veebruaril jäädavalt meie keskelt TRÜ anorgaanilise keemia kateedri endine juhataja dotsent keemiakandidaat Natalie Rägo. Kadunu oli ülikooli kauaaegne õppejõud, kelle rohkearvulised õpilased töötavad Eesti NSV õppeasutustes, teaduslikes uurimisinstituutides ja tööstuses.

Natalie Rägo sündis 9. märtsil 1897. a. Rostovis Doni ääres. Keskhariduse omandas ta Rostovis. Pärast abiellumist professor Gerhard Rägoga siirdus N. Rägo 1920. a. Tartusse, kus alustas õpinguid Tartu Ülikooli Matemaatika-Loodusteaduskonna keemiaosakonnas. Pärast ülikooli lõpetamist 1925. a. tegeles N. Rägo diktoneema kiltkivi keemilise uurimisega. Sellel alal valmis tal 1927. a. magistritöö. 1931. a. määrati N. Rägo ülikooli füüsikalise keemia laboratooriumi assistendiks. Saksa okupatsiooni ajal vallandati N. Rägo töölt ülikoolis.

Pärast Tartu vabastamist asus N. Rägo ainukesena endise keemiaosakonna anorgaanilise ja füüsikalise keemia õppejõududest tööle nõukogude ülikoolis. 27. augustil 1944. a. määrati N. Rägo anorgaanilise keemia kateedri juhatajaks, millisel ametikohal oli ta kuni 1958. aastani. Raske on üle hinnata dotsent N. Rägo teeneid õppetöö organiseerimisel sõjajärgsetel aastatel. Pärast keemiaosakonna taasavamist 1947. a. pühendas N. Rägo kogu oma energia kõrge kvalifikatsiooniga keemikute ettevalmistamisele vabariigi tööstuse ja uurimisasutuste jaoks. Kadunu töötas õppejõuna ülikoolis kuni pensionile siirdumiseni 1960. aastal.

N. Rägo tegevus ulatus ka väljapoole ülikooli. Tartu keemikud mäletavad teda ka Üleliidulise D. I. Mendelejevi nimelise Keemiaseltsi Tartu osakonna asutajaliikmena ja esimese esimehena. N. Rägo oli tuntud keskkooli keemiaõpikute autorina, samuti keemiaalase õppekirjanduse tõlkijana kõrgematele koolidele. Tähelepanu äratas N. Rägo sulest 1956. a. ilmunud ulatuslik uurimus Tartu Ülikooli keemiasakonna ajaloost.

Keemiaosakonnas jääb püsima mälestus energilisest ja elurõõmsast õppejõust Natalie Rägost.

Endised kolleegid ja õpilased
TRÜ keemiakateedritest

1. Литвинова, Э. М. Газовая хроматография. И. 1—2. М., 1969. Bibliograafia kodu- ja välismaise kirjanduse kohta, mis on ilmunud aastatel 1961—1966. Väljaanne on varustatud autorite alfabeetilise registriga.

1. osa: Teooria, aparatuur, meetodid. 263 lk.

2. osa: Ühendid, mida kasutatakse keemias, bioloogias, meditsiinis ja tööstuses. 334 lk.

2. Математика в СССР. 1958—1967. Т. 2. М., 1969. 816 с.
Matemaatika-alaste teaduslike tööde autorite bibliograafia ajavahemikus 1958—1967. a. Raamatu lõpus on lühendite register.

3. Intenationale Bibliographie zur Geschichte der deutschen Literatur von den Anfängen bis zur Gegenwart. Teil 1.: Von den Anfängen bis 1789. Berlin, 1969. 1045 lk.
Bibliograafia hõlmab suure hulga kriitilisi töid ja kommenteeritud tekstidega väljaandeid originaalkeeles. Peale selle on antud järgmiste alade tööde loetelu — kirjandusteooria, ajalugu, filosoofia, keeleteadus ja kunst — sel määral, millisel need teadusharud on seotud kirjanduse arenguga Saksamaal. Teos ilmub kahes osas.

UUT TEATMEKIRJANDUST TOOME RAAMATUKOGUS

4. Wörterbuch der marxistischen-leninistischen Soziologie. Köln u. Opladeu, 1969. 535 lk.
See on esimesi sellelaadseid sotsioloogilisi sõnaraamatuid saksa keeles. Teose lõpus on märksõnaregister.

5. Dania polyglotta. 1968. Copenhagen, 1969. 169 lk.
Võõrkeelsete raamatute, artiklite ja retsensioonide loetelu, mis on ilmunud Taanis 1968. a. Väljaanne on varustatud nimede alfabeetilise registriga.

NÄDALAVAHETUSEL KLUBIS

Kui üliõpilane XYZ oma pruudiga klubisse jõudis, oli pidu juba alanud. Fuajees tungles uudishimutsejaid, saal oli rahvast täis ja XYZ alaline koht klubi keldris oli hõivatud. XYZ vihastus ja küsis ühelt funktsionäärilt:

«Kas sina lasksid selle rahva mulle kaela?»

Funktsionäär ei ütelnud esialgu midagi. Aga kui selgus, et paljutõotav psühholoogide võistkond ei ilmu kohale, et vastasmeeskonna puudumine bioloogide-geograafide taktika segi lööb ja strateegia olematuks muudab, et võistlusmäng jääb ära, et rahvast on klubis palju ja saab veel rohkem olema — siis ütles see funktsionäär:

«Sooh! Prijehhali.»

«Sooh! Prijehhali,» ütles ka TA aspirant Ain Kallis, kui Laur Karu ta käigult vastloodud Veteranide ja Noorte Koondisse värbas ja bioloogidele-geograafidele konkurentsi pakkumiseks ventilatsioonitööliseks grimmeeris.

«Sooh! Prijehhali,» laususid veel Jaak Uibo, Toomas Sutt, Antti Liiv ja paljud teisedki, keda tabas kalli Aini saatus.

«Inimene on loodusest tugevam,» ütlesid uhkelt bioloogid-geograafid ja hakkasid nuputama oma esinemisele uut kondikava.

Samal ajal aga toimusid kava algust ootava publiku massipsühholoogias kummalised nihked: siitsealt hakkas kuulduma närvilist naeru, lavaserval kükitavale televiisorile aplodeeriti ilma otsese põhjuseta.

Ja siis tulid lavale bioloogid-geograafid, kelle välkprogramm oli saavutanud poolküpsuse staadiumi.

Jah, nii see oli. Vaatamata suurele segadusele, mille tekitas psühholoogide sõnamurdlikkus, hakkas esinemine siiski peale. Kuidas see kulges? Kes võiks sellele vastata! Kindlasti oli saalis neid, kes pettusid, kuid loodame, et suurem osa neist saab sellest üle. Kui mitte täna, siis vahest tuleval või ületuleval pühapäeval, sest **võistlusmäng «KODU JA RISTIKHEIN» jätkub.** Kasutame siinjuures võimalust tänu avaldamiseks neile, kes pühapäeval kõigest hoolimata esinesid, päästes sellega kogu ürituste sarja läbikukkumisest ja leevendades publiku õigustatud pahameelt.

8. märtsil asuvad võistlustulle I kursuse arstid ja juristid, 15. märtsil jätkavad majandusmehed ja ajaloolased, 21. märtsil aga geograafid (II koosseis) ja... PSÜHHOLOOGID (!). Öeldud on: «Häda algab alles siis, kui tehtud viga ei soovita parandada.» Psühholoogid soovivad seda teha. Usume, et nende soov on siiras.

Kuigi möödunud pühapäeval ei vaaginud esinemisi žürii ja jäi ära ka publikupoolne hindamine, peavad võistluse organiseerijad otstarbekaks bioloogide-geograafide edasist osavõttu, s. t. võistlemist II voorus. Veteranide ja Noorte Koondise edasist kaasalöömist loevad võistluse korraldajad lugupidamisavalduseks ürituste sarja vastu.

Teadmiseks võistlejatele.

Kui peate vajalikuks proovide korraldamist, pöörduge ruumide saamiseks TRÜ klubi poole. Esinemisjärjekorra loosimiseks palume võistkondade esindajaid klubisse tund aega enne esinemise algust.

Teadmiseks žüriile.

On palve ilmuda klubisse pool tundi ene kava algust ja pöörduda klubi kunstilise juhi või komsomolikomitee esindaja poole. Nii et tuleval pühapäeval ootame kell 19.30 klubisse kaht majandusmeest ja ajaloolast.

Teadmiseks publikule.

Võistlusmäng jätkub tuleval pühapäeval kell 20 (+5 minutit).

KOHTUMISENI.

TRÜ Komsomolikomitee
sekretariaat
TRÜ klubi

Käteplagin teataks kontserdi lõpust. Rahvas liiguks garderoobi poole ja seisaks kannatlikult oma mantli ja saabaste ootel. Mõned teadlikumad tuleksid ning seisaksid — kohvi ootel. Ja tass kohvi saadaks kätte märksa kiiremini kui mantel! Siis räägitaks veidi kontserdist, veidi homsest päevast, veidi iseendast, natuke rohkem ligimesest — räägitaks kohvijuttu. See pisuke jutt ei võtaks palju aega, vaid oleks meeldiv ülekülastatavusest ja neid on võimalik reguleerida. Paistab siiski, et avamise aeg on päris paslik. Nüüd saab ka alustada remondiga keemiahoone puhvetis, kus saadakse juurde veel mõned ruumid. Üliõpilastel näikse söömise muresid vähemaks jäävat — kohti peaks olema.

Õhtuti on ruumid ülikooli komsomolikomitee käsutuses. Kokkulepe mõlema poole vahel on olemas. Ruum sobib ju väga hästi igasugu

Kohvi(ku)-juttu

R. Urbeli foto

mineku-pooltund kunstielamuselt argipäeva. Võib-olla põikaksid kohvi jooma ka orkestrandid ning tuleks lilledega ka solist või dirigent? Veidi lõdvestust kuluks kõigile. Ja siit küsimine: «Kus mujal saaks Tartu linnas sel kellaajal nii vähese vaevaga juua ainult tassi kohvi ja pealegi nii meeldivas seltskonnas?» Ei kuskilt mujalt kui sellestsamast ülikooli peahoone puhvetist (siis juba kohvibaarist) Sophoklese kuju juures! See oleks seesama koht, millest on nii palju unistatud, räägitud, kirjutatud.

Prorektor A. Uibokand teatas, et sisekujunduses tehakse siiski veel mõningaid täiendusi. Nimelt tellitakse sepistatud vahevõre ning põhimõttelist vastuseisu pole ka interjööriga sobivaima mööbli hankimisele. Lahtioleku ajad sõltuvad väiksemate istumiste, arutluste ja kokkusaamiste puhuks. Miks mitte korraldada siin kas «Visarite» või ERKI üliõpilaste personaalnäitusi, nende arutelusid? Ühe isiku tööde jaoks peaks seinapinda jätkuma. Nüüd kõige tähtsamast — NIMEST. Kohviku juhataja poolt on nimedevõistluse võitjale Suur Tort. Nimi peaks olema akadeemiline, sobivuses peahoonega, lühike, lööv.

Nimi esitada märgusõnaga varustatult ajalehe «Tartu Riiklik Ülikool» toimetusele hiljemalt 15. märtsiks. Varrupidu toimub siis 1. aprillil. Salajastest allikatest on teada, et mõned nõuetele vastavad nimed on juba olemas.

Kas meil on üks tore söögikoht? Kas meie võimuses on sellest teha midagi, mis kannaks tinglikku nimetust Üliõpilasbaar? Paistab, et on.

R. VALING

EÜE-70

Juba läheneb kevad ja peagi see suvi kätte ei jõua...

Koos sellega on nüüd paras aeg mõtlema hakata, kuidas oma suve veeta, millest alata.

Et pealkiri ei vaja lähemaid selgitusi, siis vaadakem ja lehitsegem Eesti Üliõpilaste Ehitusmaleva plaani.

Tööle hakkame jällegi nii koduvabariigis kui ka väljaspool selle piire — Jakuudi ANSV-s, Altais ja rahvademokraatiamaades.

Välisregioonis moodustatakse praeguste andmete kohaselt vähemalt järgmised rühmad:

1. Ungaris Budapesti rühm — 20 üliõpilast,
2. Ungaris Debreceni rühm — 30 üliõpilast,
3. Poolas Krakovi rühm — 20 üliõpilast,
4. Tšehhoslovakkias Praha rühm — 20 üliõpilast,
5. Saksa DV-s Güstrowi rühm — 20 üliõpilast.

Mägi-Altai rühm — umbes 40 üliõpilast;

Jakuutia rühm — umbes niisama palju.

Avaldusi välisrühmadesse võetakse vastu 11. III—1. IV, niisiis 5 päeva pärast võib neid juba esitama hakata. Avaldusi võtame vastu ja anname lähemat informatsiooni alates 11. märtsist:

peahoone 104. auditooriumis
esmaspäeviti kella 17—19,
kolmapäeviti kella 16—18.

Tänavu võtab ettevalmistav staap vastu ainult selliseid perfokaarte, millel on peal TRÜ arstipunkti viisa. Arstiviisat saab TRÜ arstipunktist alates 5. märtsist kella 16—17 väljaspool järjekorda ja edaspidi igal neljapäeval samal ajal.

Teadmiseks avaldame EÜE välisrühmade komplekteerimise põhimääruse huvipakkuvad punktid.

O Kuulumine nendesse rühmadesse on preemia aktiivse osavõtu eest ehitusrühmade, kõrgema kooli komsomoliorganisatsiooni, ÜTÜ jne. tööst.

O Välismaale sõitvate rühmade juhtkond (komandör ja tema asetäitja) määratakse EÜE Keskstaabi poolt kooskõlastatult kõrgema kooli komsomolikomiteega ja kinnitatakse ELKNÜ Keskkomitee bürool.

O Kõrgema kooli komsomolikomitee koos EÜE vastava kooli ettevalmistava staabiga vaatavad avaldused läbi ja eraldavad välja need, kellele nad annavad soovituse. Need avaldused saadetakse EÜE Keskstaapi. Eraldi märge tehakse nendele avaldustele, milliste esitajad ei ole EÜE liikmed.

O EÜE Keskstaap komplekteerib rühmad, lähtudes otsustamisel inimestest, mitte sellest, millisesse kõrgemasse kooli ta kuulub. Komplekteerimise käigus konsulteeritakse kõrgemate koolide komsomolikomiteedega. Rühma lõpliku koosseisu määrab EÜE Keskstaabi poliitteenistus koos kõrgema kooli esindajaga (rühma komandör).

O Kui mõne rühma koosseisust ühel või teisel põhjusel langeb keegi välja, siis EÜE Keskstaap asendab ta sama rühma reservi pingereast esimese varumehega.

Täpsem jutt ehitusmaleva kohta on kirjas EÜE ajalehe järgmises numbris, mis ilmub lähemail päevil.

EÜE ettevalmistav staap
TRÜ-s

Raamatukogusse saabunud väliskirjandus

hakkab käesoleval aastal ilmuma kord kuus informatsioonilise bülletäänina. Bülletääni antakse välja 1960. aastast alates, kuni 1970. aastani ilmus see kvartaliväljaandena (4 numbrit aastas).

Registreeritakse kogu raamatukogusse saabunud väliskirjandus — kõik raamatud ja teaduslike asutuste perioodiliste väljaannete numbrid, mis sisaldavad üksikuurimuse (dissertatsiooni, monograafia jne.). Nimetuse kättesaamise hõlbustamiseks on lisatud ka kohaviit.

Iga üksiknumbri saavad kõik ülikooli kateedrid, laboratooriumid, Liidu suuremad raamatukogud, teaduslikud asutused (FAI, LUS, Välismaaga Sõpruse ja Kultuurisidemete Arendamise Eesti Ühing, Hüdrometeoroloogiateenistuse Valitsus jmt.)

Ilmumissageduse suurendamisega numbrini kuus on võimalik kiiremini informeerida ülikooli raamatukogu kasutajaskonda välismaalt saadud kirjandusest.

V. JÜRKEN

Toimetuse postist

Igapäevasest reklaamimiskunstist

Hiljuti tuli peahoone teadete tahvlilt järjekordselt maha võtta kuulutus, mis oma välimusest ja teostuselt oli silmatorkavalt ebakultuurne.

Et tegemist pole pahatahtlikkusega, vaid oskamatusega, jäägu asjaosaliste nimed seekord nimetamata.

Teame, et ainult heast tahtest ei piisa seal, kus on vaja oskust, ent millegipärast on samal ajal kunsti puhul, kuhu kuulub ka kirjakunst, väga laialt levinud arvamus, et seal see tõde ei kehti.

Paljud noored kirjameistrid on seepärast kindlalt veendunud, et nad on kordumatult originaalsed, kui suudavad teksti võimalikult rohkem segipaisatuna kritseldada kas makulatuurist alusele või isegi määrdunud kaltsutükile.

Üle pakutakse ka kuulutuste suurusega, arvestamata seda, et teadete tahvel peab rahuldama kõigi vajadusi.

On selge, et kuskil peab olema piir, kui kaugele võib minna. Peaks aga mõnel algajal tegijal selle piiri määramisega raskusi tekkima, tahaksin siinkohal lahkelt meenutada, et alati on sel juhul võimalik tulla nõu küsima ülikooli kunstikabinetist.

Korralikult vormistatud kuulutusafišš olgu sisult kõigile arusaadav, vigadeta ja loetava tekstiga ning korrektse ja maitseka kujundusega.

Ei tohiks unustada, et see, mis tegijate endi silmis pole inetu, ei pruugi teiste silmis veel ilus olla.

Ma ei nõustu ka võimaliku õlakehitusega, et tegemist on pisiasjadega. Kunstis tühiseid pisiasju ei ole, sest midagi ilusat ei sünni seal niisama, iseenesest, kultuuri puhul aga reedavad just pisiasjad selle puudumist.

Kultuur ja ülikool on minu arvates aga teatud mõttes sünonüümid.

P. LUKATS

TOIMETAJA J. PEEGEL

«Тарту Рийклик Юликооль» («Тартуский государственный университет») г. Тарту Эстонской ССР. Орган Тартуского государственного университета. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III Üksiknumbri hind 2 kop. Tell. nr. 1343. MB 00427.

AR Tr. K. Kreutzwaldi nim. ENSV Riiklik Raamatukogu

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riiklik Ülikool

TARTU RIIKLIKU ÜLIKOOLI PARTEIKOMITEE, REKTORAADI, KOMSOMOLIKOMITEE JA AMETIÜHINGUKOMITEE HÄÄLEKANDJA

Nr. 8 Reedel, 13. märtsil 1970. a. XXIV aastakäik

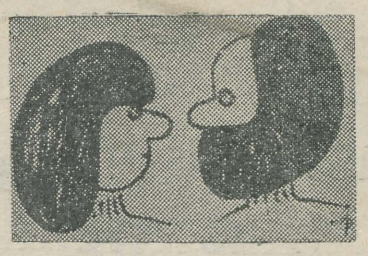

V. I. LENIN ★ 1870-1970

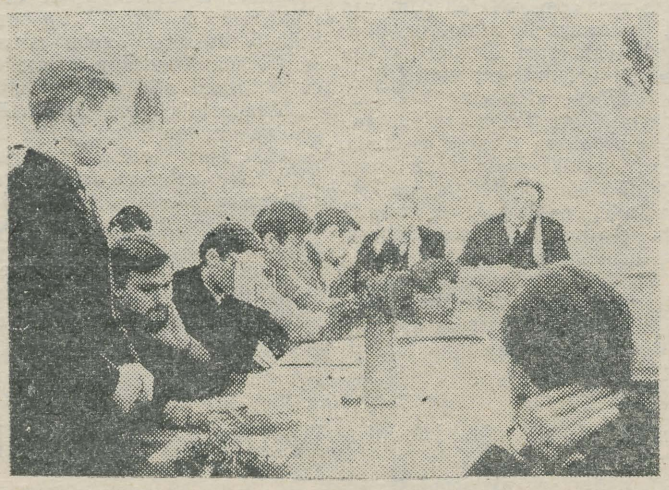

M. SAARENDI foto

Noorimas komsomoliorganisatsioonis

Psühholoogia ja defektoloogia erialal on praegu kummaski kaks kursust.

Ühistel komsomolikoosolekutel jõuti seisukohale, et leninlik arvestus peaks kajastama üliõpilaste **kogu ühiskondlikku aktiivsust.** Seega — mitte niivõrd juubeli auks võetud kohustusi, kuivõrd aasta jooksul tehtut kõigi selle puuduste ja voorustega.

6. märtsil koosistunud leninliku arvestuse atestatsioonikomisjon (U. Siiman, J. Orn, K. Mälberg, J. Allik) vaagiski osakonna 73 kommunistliku noore töid ja tegemisi. Komisjoni ees seisnud kümnest kommunistlikust noorest said maitsekalt kujundatud tõendi omanikuks kõik üliõpilased, kusjuures Tiit Kolditsale (psühh. II) otsustati see üle anda koguni pidulikult. Mainitud komisjon ei seadnud eesmärgiks ainult hindamist, vaid ka vestlemist nende noortega, kelle puhul aktiivsuse aste oli raskemini määratav. Kiitusega tõendi omanikuks saavad 14 üliõpilast. Silmapaistvamad aktivistid-funktsionäärid (A. Reinmaa — def. II; A. Luuk — psühh, II; J. Kõrgesaar — def. I; E. Pärnaste — psühh. I) pälvisid erilist äramärkimist. Ka konsultatsioonid ühiskonnateaduste õppejõududega kinnitasid antud hinnangut.

Suurema osa tudengite tööd vaeti aga küllalt tuimalt, kiretu hinnang: sooritanud!

Milline pilt on erialade kaupa? Kui õppeedukuselt paistavad silma teise kursuse psühholoogid (ülikooli parim õpperühm), siis teistel kursustel on see hoopis tagasihoidlikum. «Väga heade» ja «rahuldavate» suhe on umbes pooleks. Defektoloogid esimeselt kursuselt on pidanud küllaltki suure arvu referaate (6 neist on pühendatud Leninile). Küllap on siin oma osa ka NLKP ajaloo õppejõul sm. L. Raidil. Sama ala teise kursuse rahvas on hästi ülikooli ellu sisse sulanud ja peaaegu igaüks mingi tegutsemise kandi leidnud (paljud tööd oma humaansel erialal). Igat sorti ettekannetest on arvestuse nõudeile vastavaid vaid üks.

Teise kursuse psühholoogidel on jälle ettekandeid rohkesti — erialaseid ja ühiskonnateaduste-alaseid (23 nimetust). Aasta nooremad psühholoogid pole teinud ühtki (!) referaati. Aruandes figureerib selle koha peal «osavõtt NLKP ajaloo seminaridest». See on ju iseenesest mõistetav!

Pidevate ühiskondlike kohustuste puhul paistab olevat diferents esimese ja teise kursuse vahel, mis iseenesest on üsna loomulik. Ei teata veel, kus ja kuidas end rakendada. Enamasti on abstraktne soov «midagi ära teha».

Psühholoogia II kursusel puudub pidev ühiskondlik rakendatus seitsmel üliõpilasel 19-st. Suure konkursiga (1:4,5) sissesaanutel võiks olla rohkem kaasalöömislusti ja ehk vähem vaatlejalikkust.

Silma torkab ka keskkooliõpilastest aktivistide vähene rakendatus üliõpilaskomsomolis. Mõlemal erialal on neid kenake hulk. Keskkooli komsomolispetsiifika on ülikooli omast erinev. Pahatihti langevad vastsed üliõpilased passiivsusse. Neist mõnigi käis vestlusel. Repliik: «Jah, ma teeksin küll, kui keegi ülesande annaks». Tihti aga ei anta. See kõlaks vihjena osakonna komsomolibüroo aadressil, millest tuleks teha tõsised järeldused.

Vestlustes ja koosolekutel avaldatud mitmeti vastakad mõtted leninliku arvestuse kui komsomolitöö vormi tulukusest andsid ettepaneku jätkata samalaadilisi üritusi, võibolla komsomoli arvestuse vormis.

M. BERG

Arve ja fakte ülikooli raamatukogu 1969. a. tööaruandest

Ülikooli raamatukogu on vabariigi vanim ja suurim raamatukogu. Raamatukogu fondid sisaldavad seisuga 1. jaanuar 1970. a. 2 967 321 trükiüksust. 1969. aastal kirjanduse juurdekasv TRÜ raamatukogudes oli 83 365 trükiüksust. Perioodilisi väljaandeid saabus 1837, sellest välismaa perioodikat 956 nimetust. Välisvahetuse teel komplekteeriti 544 perioodilist väljaannet ja välisvaluuta (320.— rbl.) võimaldas tellida ainult 5 ajakirja. Raamatukogul oli vastastikune publikatsioonide vahetus 70 NSV Liidu ja 208 välismaa asutusega. Iga aastaga on suurenenud vahetuse korras välismaalt hangitud kirjanduse hulk — 1969. a. saabus 4762 trükiüksust.

Raamatukogu lugejaskond suurenes 1969. a. 140 lugeja võrra, peamiselt õppejõudude ja aspirantide arvel. 99% TRÜ statsionaarsetest, 82% mittestatsionaarsetest üliõpilastest ja 96% TRÜ õppejõududest, teaduslikest töötajatest ja aspirantidest on raamatukogu lugejad. Lugejad väljastpoolt ülikooli moodustavad 14% lugejate üldarvust. Lugejate üldarv on 8 874.

Vaatamata lugejate tagasihoidlikule arvule kasutatakse ülikooli raamatukodu fonde kõige intensiivsemalt, võrreldes teiste Eesti NSV teaduslike raamatukogudega: 1969. aasta jooksul laenutati 337 428 külastajale 909 240 köidet. Lugejate teenindamise arvulised näitajad ülikooli raamatukogus on viimastel aastatel pidevalt tõusnud, näiteks 1969. aastal kasvas külastuste arv 1968. aastaga võrreldes 41% ja laenutuste arv 32%. Suurenenud raamaturinglusele on kaasa aidanud ka ülikooli raamatukogu ja samuti filiaalide paremad kasutamisvõimalused alates 1969. a. septembrikuust: pikendati abonementide lahtiolekuaega tööpäevadel kella 10—20 ja ühtlustati Teadusliku, Õpperaamatukogu ja Ajaloo-Keeleteaduskonna raamatukogu lugemissaalide lahtioleku aegu, kusjuures lugemissaalid avati ka pühapäeviti kogu õppetöö perioodil.

Tartu ülikooli raamatukogu lugejad on võrreldes teiste kõrgemate koolide raamatukogude lugejatega tublisti aktiivsemad kirjanduse kasutajad: iga lugeja külastas raamatukogu 1969. aastal keskmiselt 38 korda ja laenas raamatukogust aasta jooksul keskmiselt 102 raamatut ja ajakirja numbrit (üleliiduline keskmine 26,1 külastust, — 54,5 teost).

Raamatukogu teenindas raamatukogudevahelise abonemendi korras 143 raamatukogu, neist 69 Eesti NSV-s ja 74 teistes liiduvabariikides. Saadeti välja 1410 raamatut.

RVA teel saadi 421 lugejale teistest raamatukogudest 3782 teost, peamiselt välismaa perioodikat.

Intensiivistus raamatukogu bibliograafiline töö: anti 1 773 suulist ja 74 kirjalikku bibliograafilist teadet, kusjuures TRÜ üliõpilased, õppejõud ja teenistujad moodustavad 50% bibliograafiliste teatmete soovijatest.

Enamiku kateedrite ja laboratooriumide osas kujunesid regulaarseks kontaktid referentide ja raamatukogu informatsioonisektori vahel. 75 referendist külastas raamatukogu 70, kokku 802 korda.

Aprillis toimus referentide nõupidamine, kus TRÜ teadusliku uurimise sektor andis ülevaate teaduslike tööde temaatiliste kaartide koostamisest ja raamatukogu — UDK indekseerimise metoodikast.

TRÜ kõigi teaduskondade I ja II (III) kursuse üliõpilastele viidi läbi 332 õppust kokku 1885 osavõtjaga ja konsultatsioonid I aasta aspirantidele. Novembris organiseeriti traditsiooniline informiin — võistlusmäng teaduskondade vahel teatmekirjanduse kasutamise oskuses.

Raamatukogu korraldas aasta jooksul 22 raamatunäitust ja 87 uudiskirjanduse väljapanekut. Juhendati 202 ekskursiooni 2197 osavõtjaga.

Üleülikoolilises teaduslike tööde plaanis oli raamatukogu töötajatel 15 teemat. 1969. aastal ilmus raamatukogu väljaandeid kokku 9 nimetust (12 trükiüksust), üldmahuga 69,81 trükipoognat. Ilmus kaks TRÜ bibliograafia aastaraamatut, esimene raamatukogu tööde kogumik TRÜ Toimetiste raames, esimene õppevahend bibliograafia õppusteks, restaureerimisalaste artiklite kogumik. Õigeaegselt ilmusid kõik informatsioonilised bülletäänid.

Raamatukogu kirjastustöö suurenemist kinnitavad eelmiste aastate võrdlusandmed: 1968. aastal ilmus 5 nimetust üldmahuga 34,8 trükipoognat, 1967. a. — 3 nimetust 25,4 trükipoogna ulatuses, ja 1966. a. 5 nimetust 42,5 trükipoogna ulatuses.

1969. a. alustati raamatukogus süstemaatilist tööd vene haruldaste raamatutega. Teaduslikus Raamatukogus selgitati välja 2 raamatut, mis puudusid vene 18. sajandi raamatute koondkataloogis.

Tunduvalt paranes hügieeni- ja restaureerimissektori materiaalne baas, valmis kaasaegse sisseseadega keemialaboratoorium ja täienes aparatuur, mis võimaldas lahendada teadlikumalt restaureerimisprobleeme.

1969. a. on ühiskondlikus korras abistanud raamatukogu suve- ja sügistööde perioodil kokku 61 üliõpilast. Üliõpilaste abiga dubleeriti kulunud kataloogikaarte, puhastati reservfondi raamatuid, kontrolliti fondides paigutuse õigsust, koostati koondregistrid TRÜ bibliograafia kõigi aastaraamatute kohta, parandati ja köideti raamatuid, pehmendati vanu nahkköiteid, tehti masinakirja- ja tõlketöid.

Ülikooli raamatukogu võtab alates 1969. a. osa V. I. Lenini 100. sünni-aastapäevale pühendatud üleliidulisest raamatukogude töö ülevaatusest, millest kokkuvõtted tehakse 1970. a. juunis.

L. TRIKKANT

KÄÄRIKU PEAHOONE UHKE NAABER

Olin leigest järveveest veel märg, kui Kääriku peahoone poole astusin. Puupakkudest treppi mööda tõustes nägin pruunistunud töömehi. Tehti võimlat. Ta pidi saama suur — mitme saali, keeglimänguraja, lasketiiru, tõsteruumi, arstikabinettidega. Segati mörti, naelapeade kilksatused kukkusid künkalt siledale järvepinnale.

*

KÄÄRIKUL ON NÜÜD VÕIMLA, künkal kükitav hiiglane tartaanjooksurajast selgrooga. Küllap on siinseski järves oma habemik vanamees, kes aeg-ajalt pärimas käib, kas Kääriku valmis on, ja ikka eitava vastuse saab. Veel on vaja ujulat, majutamiskorpust, uusi väljakuid, auditooriumklubi...

Ei talveräitsaku-, ei suveleitsaku-aegu ole Käärikul tühjust. Siia tullakse, et lahkuda tugevamana. Kord ühed, kord teised ja alati.

U. ESLON

ENSV Ministrite Nõukogu esimehe asetäitja A. Green avas Kääriku võimla... E. SAKI foto

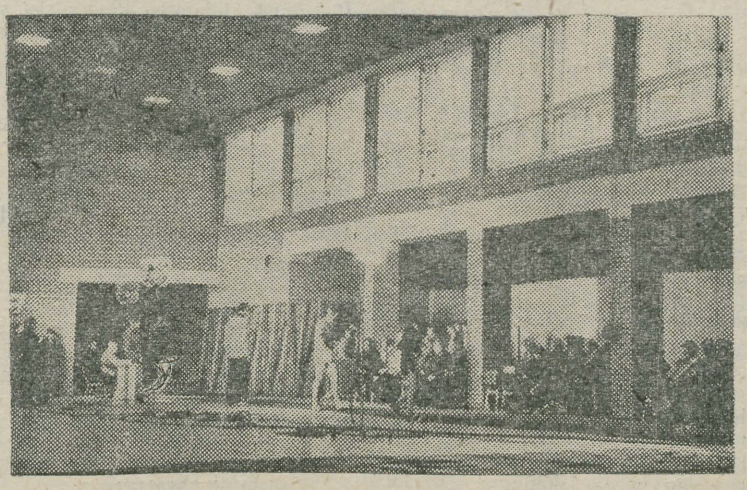

...ja sportlased proovisid vastseid radu. V. VIDILI foto

ELKNÜ TRÜ komitee bürool

4. märtsil.

Büroo kinnitas geograafia III k. ja Õigusteaduskonna I k. komsomoliorganisatsiooni otsused ja võttis ELKNÜ ridadesse T. Kaasiku ja A. Raudsepa.

Büroo andis Mai Kõlile ja Heldur Veinbergile (Õigust. III k.) soovituse astuda NLKP liikmekandidaadiks.

Büroo kinnitas Õigust. II k. komsomoliorganisatsiooni otsuse avaldada noomitus koos arvestuskaardile kandmisega Riina Blauhutile seoses komsomolipileti kaotamisega. Samuti tuletas büroo R. Blauhutile meelde, et ülikoolis tuleb kõik konfliktid üliõpilaste ja õppejõudude vahel lahendada vastavuses akadeemilise elu reeglitega.

Büroo kinnitas Leningradi mnt. 89 asuva ühiselamu nõukogu esimehe Mati Salundi avalduse sisekorra eeskirju rikkunud üliõpilaste ümberpaigutamisest.

Büroo liige Aarne Vaik märkis oma ettekandes geograafiaosakonna komsomolielust ära mitmeid kitsaskohti. Geograafiaosakonna komsomolijuhtidest võtsid sõnad V. Hunt ja K. Küttis. Põhiküsimuseks on nüüd ja edaspidi leida võimalusi, mis lubavad ühendada erialaprobleeme laiemat ühiskondlikku kõlajõudu omavate küsimustega.

Komitee liige T. Tromp rääkis EÕT-st ja sidemetest keskkoolidega. Kõneleja peatus pikemalt kutseorientatsioonil ja sellega

(Järg 4. lk.)

Partei elu

Kommunistide osast üliõpilaste ideelis-poliitilisel kasvatamisel

Õppejõu-kommunisti osa üliõpilaste ideelis-poliitilisel kasvatamisel sõltub eelkõige sellest, milline on õppejõu autoriteet teadlasena, õppejõuna, inimesena. Sellest sõltub ka parteiorganisatsiooni autoriteet.

Bioloogia-Geograafiateaduskonna 38 õppejõust on 14 kommunisti. Nende teaduslik kvalifikatsioon on küllaltki kõrge. A. Rõõmusoks ja H. Trass on doktorid, mõned kuud tagasi kaitses doktoritööd Ü. Pavel. Doktoritöö on valminud H. Miidlal; H. Lingil ja R. Ristkokal on see koostamisel. Teaduslik kraad puudub vaid kolmel kommunistil (Murel, Kullus, Arold), kuid nende kandidaaditööd on lõppjärgus.

Praegu on meil kõigi kateedrite õppejõudude seas kommuniste. Seejuures seitsmest kateedrijuhatajast on neli kommunistid (A. Rõõmusoks, H. Trass, Ü. Pavel ja H. Ling). Kommunistide osa ja mõju kateedrite õppe- ja teaduslikus töös on suur. Mõneti jätab aga soovida kommunistide poliitiline aktiivsus ja nende mõju üliõpilaste ideoloogilise palge kujundamisele.

Ilmselt on ebaküllaldane, kui õppejõud ainult loengutel puudutab eriala filosoofilisi probleeme. Ta ei tohiks üliõpilasele olla vaid lektoriks. On tarvis tihendada õppejõudude ja üliõpilaste isiklikke kontakte. Nagu on näidanud meie teaduskonna kogemused, annab vahetu kontakt õppejõu ja üliõpilase vahel (ma mõtlen siin ühist tööd mõne teadusliku probleemi juures, kokkupuuted välipraktikal jm.) kõige paremaid tulemusi. Nii on mitmed üliõpilased astunud NLKP-sse just tänu oma juhendajate otsesele mõjule nende ideoloogiliste tõekspidamiste kujundamisel. Seda asjaolu silmas pidades on parteibüroo 9 kommunistile pannud kursusejuhendaja ülesanded.

Õppetööväline kontakt ning aktiivne reageerimine poliitilistele küsimustele on äärmiselt oluline. Üheks selliseks vormiks on meie teaduskonnas vestlused aktuaalsetel poliitilistel kui ka teistel üliõpilasi huvitavatel teemadel. Nii rääkis kommunist A. Rõõmusoks oma vahetute muljete alusel sündmustest Tšehhoslovakkias, kommunist A. Raik erialal töötamise perspektiividest jne. Kindlasti avaldavad mõju üliõpilaste ideoloogiliste tõekspidamiste kujunemisele üritused, mida korraldab bioloogide klubi eesotsas kommunistide H. Kallaku ja T. Sutiga.

Üliõpilaste ideoloogilise kasvatamise probleemid on pidevalt ka parteibüroo ja dekanaadi tööplaanis. Juba aastaid on ideoloogilise töö aluseks teaduskonnas stabiilne ideelis-poliitilise kasvatustöö plaan, mille alusel koostatakse semestrite plaanid. Samuti toimub iga semestri algul parteibüroo, dekanaadi, kursusejuhendajate ja kursuste komsomoliaktiivi nõupidamine, kus arutatakse õppe- ja kasvatustöö ülesandeid uuel semestril. Selle semestri alguses toimunud nõupidamisel oli muude küsimuste kõrval arutlusel leninliku arvestuse sooritamine.

Üliõpilaste kasvatamise seisukohalt on oluline juba esimestest päevadest alates alustada nendega tõsist tööd. Juba aastaid korraldatakse teaduskonnas I kursuse üliõpilastele metoodilisi nõupidamisi, kus tutvustatakse õppe- ja ühiskondlikku tööd ülikoolis. Nendel nõupidamistel on alati esinenud kommunistid A. Raik, H. Kallak, A. Rõõmusoks jt. Sugugi väiksema tähtsusega ei ole avaloengud, mida peavad meil kõige autoriteetsemad õppejõud. Sageli kujundavad niisugused avaloengud üliõpilaste suhtumise erialasse ja panevad aluse ka nende maailmavaatelistele tõekspidamistele.

Teaduskonna parteibüroo on pühendanud komsomolile palju tähelepanu. Sageli on komsomoliaktiviste tõmmatud kaasa lahtiste parteikoosolekute ettevalmistamisele. Parteibüroo liikmed (Kullus, Loog, Raik ja Ling) on alati osa võtnud osakondade komsomoliorganisatsioonide koosolekutest. Samuti on parteibüroo määranud iga komsomoliorganisatsiooni abistajaks kommunisti. Parteibürool on kuulatud ka osakondade komsomoliorganisatsiooni sekretäride aruandeid. Kahjuks ei ole komsomoliorganisatsiooni enda töö märgatavalt paranenud. Vähesed aktivistid koormatakse üle ühiskondlike ülesannetega ja eriti mitmesugustest koosolekutest osavõtmisega. Oluline oleks aga otsustavalt murda passiivsus valdavas osas komsomoli liikmetes. On tarvis, et komsomoliorganisatsioon ise tervikuna tunnetaks komsomoli kohta ja osa teaduskonna elus. Komsomolibürood peavad muutuma üliõpilaselu tõelisteks organiseerijateks.

Praegu paistab aga, et komsomolitöö ei kasva välja sisemisest vajadusest, vaid pigem sellest, et nõutakse plaani tegemist ja täitmist. Arusaadav, et niisuguses olukorras kaotab igasugune plaan oma poliitilise palge ja ideoloogilise mõju. Teevad tööd ju ainult vähesed komsomoliaktivistid.

Korduvalt on üliõpilaste ideoloogilise kasvatamise probleeme analüüsitud teaduskonna parteiorganisatsiooni koosolekuil. Toon mõned näited. Novembris toimus lahtine parteikoosolek teemal «Ühiskonnateaduste õppimise ja õpetamise küsimusi», millest võtsid osa peaaegu kõik ühiskonnateaduste kateedrite õppejõud, kes õpetavad meie teaduskonnas, olid kutsutud ka vastavate kateedrite juhatajad, parteiorganisatsiooni sekretär ning kursuste komsomoliaktivistid. Asjalikus õhkkonnas toimunud arutelu võimaldas lahendada mitmeid ebakohti. Mõõdunud kuul olid kõne all teaduskonna üliõpilaste elamistingimused. Ka selle probleemi arutelust võtsid aktiivselt osa komsomoliaktivistid.

Kindlasti oleks tarvis edaspidi suurendada komsomoliorganisatsioonipoolset kontakti parteibürooga. See on võimalik vaid komsomoliorganisatsiooni sisulise töö parandamise korral.

V. I. Lenini juubeliaastal toimus teaduskonnas parteibüroo organiseerimisel mitu üritust, millel oli ka kasvatuslik tähtsus. Väga hästi läks korda teaduskonna teaduslik konverents «Sotsialistlik ühiskond ja looduslikud ressursid».

Ettekanded olid hästi läbi mõeldud ja kõrge ideelis-teoreetilise tasemega. Eriti võiks esile tõsta J. Eilarti «V. I. Lenin ja looduskaitse», H. Trassi ja T. Frey «Biosfääri produktiivsuse probleeme» jt. Ettekandeid kuulas üle poolesaja üliõpilase.

Pöörates tõsist tähelepanu õppe- ja kasvatustööle kateedrites, samuti õppetöövälistele üritustele ning tõmmates kaasa komsomoliorganisatsiooni, loodavad parteibüroo ja dekanaat saavutada veelgi paremaid tulemusi üliõpilaste ideelis-poliitilisel kasvatamisel.

A. LOOG

Suusapäevale!

Tavakohaselt on igale teaduskonnale ette nähtud üks päev talvise suusapäeva korraldamiseks. Seekord toimuvad need teaduskonniti Vellaveres ja väljakuulutatust varem. Nii suudame ära kasutada siiani püsinud häid ilmastiku- ja lumeolusid ning anda võimalus suhteliselt suuremale arvule üliõpilastele meeldivatest talvemõnudest osa võtta.

Suusapäevad toimuvad märtsikuu järgmistel kuupäevadel:

14. III Majandusteaduskond,
16. III Ajaloo-Keeleteaduskond,
18. III Bioloogia-Geograafiateaduskond,
20. III Füüsika-Keemiateaduskond,
21. III Matemaatikateaduskond.

Sõiduks Vellaverre soovitame kasutada rongi, mis väljub Tartust kell 8.45. Otstarbekas on lunastada pilet Tõravereni, kust edasi viib ca

(Järg lk. 4)

Päevast päeva VII

(Elu läheb edasi)

9. märtsil 1970. a.

ELKNÜ TRÜ komiteesse olid kutsutud ehitusega seotud asutuste komsomoli-algorganisatsioonide sekretärid. Kohal olid Spetsialiseeritud Tööde Valitsuse komsomolisekretär J. Bessonov ja Raudbetoontoodete Tehase komsomolisekretär H. Käärt. Saavutasime põhimõttelise kokkuleppe, et Raudbetoontoodete Tehase komsomoliorganisatsioon jälgib senisest hoolikamalt vaiade kvaliteeti ja Spetsialiseeritud Tööde Valitsuse komsomoliorganisatsioon vaatab selle üle, et töölised hakkaksid TRÜ ühiselamu ehitusobjektile — vabariigi komsomolilöökehitusele — osutama tähelepanu kui esmasele.

3. märtsil 1970. a.

Kohtumine Tallinna ehitusministri asetäitja, ehitusinsener E. Baraniga, kes põhjaliku ja range asjalikkuse õhkkonnas toimunud jutuajamise käigus avaldas muuhulgas ka mõned seisukohad, mis peaksid meid väga huvitama. Ministri asetäitja avaldas arvamust, et ehitusmaleva raames objektil töötavad üliõpilased ei tohiks kuus saada töötasu mitte vähem kui 150 rbl. ning arvestades objekti väga suurt tähtsust ja valitsuse tähelepanu meie objektile, lubas sm. E. Baran positiivselt lahendada ka ELKNÜ XV kongressil üleskerkinud küsimuse ehitajate täiendava saatmise kohta TRÜ ühiselamu ehitusobjektile mujalt vabariigist, eeskätt selle arvestusega, et ehitusmalev ehitab maal väga palju, mille arvel võib anda kvalifitseeritud ehitajaid just kõrgemate koolide ehitusobjektidele. Sel suvel võiks esmaseks olla meie ühiselamu objekt. Endiselt on lõplikult lahendamata vaiade kvaliteedi probleem. Vaiad tükivad peast purunema, armatuur tuleb välja ja vaia pole võimalik vastseni sisse lüüa. Jutt on nimelt Tartu Raudbetoontoodete Tehase vaiadest, Narva tehase vaiade puhul see probleem üles ei kerkinud. Vaste saamiseks lööb ramm vaia pea pihta üle 400 löögi; et Tartu vaiade pea pole korralikult kantis, ei pea ta vastu rohkem kui paarikümnele löögile. Pärast seda lendavad vaiapea ümber betoonitolmu pilved. Võib-olla lahendaks küsimuse kasutatava tsemendi tugevusmargi tõstmine. Järgmisel nädalal saame kätte ka meie objektile määratud 8-meetrised vaiad, mis väga edukalt lähevad maasse autobussijaama ehitusel. Vaiade kohaletoomine kas siis auto- või raudteetranspordiga organiseeritakse käesoleva nädala jooksul.

Tallinnas selgus muuhulgas ka selline fakt, et trust «Orgstroi», kes Tartu Ehitustrusti juhataja sm. Kondratjevi informatsiooni järgi 27. jaanuarist võrkgraafikut teeb, ei olnud 10. märtsil (!) veel midagi sellest graafikust kuulnud, isegi tellimust võrkgraafiku peale pole «Orgstrois» veel nähtud. Sm. Kondratjev selgitas 11. märtsi hommikul seda fakti sellega, et graafiku tegemiseks pole esitatud nõutavaid eelarveid. Täpsustades seda ehitustrusti eelarvestuse inseneri sm. Kondraga, saime teada, et eelarved olid esitatud mitmeid kuid tagasi ja nende lõplik täpsustamine toimus kuu aega tagasi. Samal ajal esitas tellija — TRÜ — eelarved, sealhulgas ka välisvõrkude eelarve, mille üle oligi sm. Kondratjeviga jutt. Kuidas seda fakti kommenteerib sm. Kondratjev, ei saanudki enne lehe valmimist teada, sm. Kondratjev sõitis ehitusministri asetäitja sm. Barani väljakutsel Tallinna.

Teaduse tänapäev

Ülikooli kollektiivi poolt publitseeritud teaduslike tööde arv on aasta-aastalt tõusnud. Nii näiteks publitseeriti 1965. aastal 719 teaduslikku artiklit, 1968. a. 1063, 1969. aastal 1158. Ligikaudse arvestuse järgi oleks see umbes 2 artiklit iga õppejõu ja teadusliku töötaja kohta. Et paljud õppejõud on isegi kuni 10 artikli autoriks ning antud arvu hulka on arvatud ka üliõpilaste publitseeritud tööd, on põhjust arvata, et tulevikus see arv veelgi kasvab. Ilmselt oleks nüüdki see juba suurem olnud, kui publitseerimisel ei oleks raskusi, kui väljaannete portfellid ei sisaldaks juba tööde trükkisuunamise momendil aasta või enamgi jagu materjale, mis kõik järjekorras ootavad. Ilmumise kiiruse järgi kõige jämedamates joontes võiksime publitseerimise võimalused rühmitada 3 rühma. Toome ära ka nendes 1969. a. publitseeritud artiklite arvu.

Ülikooli väljaanded	351
Muud kogumikud	332
Ajakirjad	475

Artiklite arv ajakirjades teaduskondade ja ajakirjade rühmade lõikes.

	vabariiklikes	ministeeriumi	üleliidulistes	välismaistes
Üleülikoolilised kat.	33	1	6	3
Ajaloo-Keeleteadusk.	60	—	26	8
Matemaatikateadusk.	10	—	9	—
Füüsika-Keemiateadusk.	29	2	22	—
Bioloogia-Geograafiat.	59	3	17	7
Õigusteaduskond	35	—	—	—
Majandusteaduskond	30	—	2	—
Arstiteaduskond	33	—	31	6
Kehakultuuriteadusk.	28	—	10	3
Muud asutused	1	—	1	—
Kokku	318	6	124	27

Ei ole vist vajadust kõrvale tuua andmeid õppejõudude ja teaduslike töötajate arvu kohta teaduskondade lõikes. Selles osas on meie kollektiivil enam-vähem ettekujutus olemas ja siit tulenevad ka vajalikud järeldused. On päris loomulik, et oleme tugevasti esindatud vabariiklikes ajakirjades. Ent ka siin ei ole kõik võimalused veel ära kasutatud. Kõige olulisem on tööde publitseerimine üleliidulistes ajakirjades. Suurte tiraažide tõttu on need kõikjal (ka välismaal!) kättesaadavad. Nendesse pääsevad ainult paremad tööd. Seega on iga artikkel üleliidulises ajakirjas ka meie töö kvaliteedi näitajaks. Ma usun, et igaüks on eriala ajakirja lugemisel tähelepanu osutanud ka sellele, millisest õppeasutusest tuleb üks või teine artikkel. Ei ole halb, kui teistele lugejatele silma hakkab, et artikkel tuleb Tartu Riiklikust Ülikoolist. See oleks siis teine ja võib-olla veelgi olulisem ülikooli teadusliku näo peegeldaja. Ei maksa karta artikli kauast seismist ajakirja toimetuse portfellis, järjekord jõuab ka nende kätte. Ja kui neid on saadetud pidevalt, siis nad ilmuvad pidevalt. Pigem tuleb karta (ja meie vist ka teeme seda), et artiklit ei võeta kesise sisu pärast vastu. Aga sisu on ju meie poolt parandatav. Et meie üleliidulistes ajakirjades artiklite avaldamise võimalusi ei ole täielikult veel ära kasutatud, näitab ka see fakt, et NSVL Kõrgema ja Kesk-erihariduse Ministeeriumi poolt väljaantavates teaduslikes ajakirjades oleme väga nõrgalt esindatud.

J. TAMMEORG,
teadusala prorektor

Rohkem tähelepanu teaduslike tööde publitseerimisele ajakirjanduses

Nagu selgub, oleme enam-vähem võrdselt ära kasutanud kõik kolm publitseerimise võimalust. Ülikooli väljaanded ilmuvad üldjoontes kõige kiiremini, eriti siis, kui on tegemist rotaprindi väljaannetega. Kõrgtrüki tehnikas paljundatavad väljaanded — peamiselt toimetuste numbrid — aga venivad mõnikord lausa lubamatult. Meie kõik mõistame Tartu Riikliku Ülikooli Toimetiste osatähtsust teadusliku näo tutvustamisel, ent liialdada siin ka ei tohi ega olegi võimalik, sest seda takistab juba piiratud paberifond ja trükikodade võimsus. Ka finantsilised raskused on siin olulise tähtsusega, sest trükkimine on väga kulukas. Piisab vahest võrdlusest, kui märgime, et 1969. aastal kulutasime selleks ligikaudu poole artikkel 5 järgi otseselt teaduslikuks tööks eraldatud summadest.

Ilmumise kiiruse poolest järgmisel kohal on teiste asutuste teaduslike tööde kogumikud, kaasa arvatud ka teiste asutuste poolt väljaantavad teaduslike konverentside kogumikud. Siin ei ole meie seotud kulutustega. Kuid publikatsioonide arvu suurendamine selliste väljaannete arvel on vähe tõenäoline, piiratud konverentside arvu, kindla temaatilisuse ja muu tõttu.

Viimases rühmas, s. o. teaduslikes ajakirjades, kus artiklite ilmumine on üldiselt aeglane, oleme küll kõige tugevamini esindatud, ent siin peaks leiduma veel küllaltki reserve. Vaatame, kuidas jagunesid artiklid 1969. aastal

Nädalakroonika

RAAMATUKOGU

5. märtsil arutati metoodikanõukogu koosolekul ajakirjade arvelevõtmise lihtsustamist ja ülikooli käsikirjaliste tööde säilitamise ning laenutamise küsimust. Õpperaamatukogus ehitati vastavalt eeskirjadele ümber elektrisüsteem ja seetõttu oli seal töö ajutiselt häiritud.

Uudiskirjandusest saabus möödunud nädalal «Deutsche Bibliographie» 6. vihik, «Stair technology» 2.—6. nr., «Leitschrift für Haut und Geschlechts-Kranckheiten» nr. 4, 1970; Budapestist «Földrajzi Értesítö» 2. nr., Jenast «Bibliographie veröffertlichter Arbeiter», Uppsalast «Irbjudan» ja rida väljaandeid Brüsselist.

ÕIGUSTEADUSKOND

Üliõpilased kohtusid ENSV Siseministeeriumi vastutavate töötajate sm. Kipperi ja sm. Liivarannaga. Näidati miilitsatöötajate elu käsitlevaid filme.

MATEMAATIKA-TEADUSKOND

3.—6. märtsini k. a. käisid matemaatika pedagoogilise osakonna V kursuse üliõpilased õppeekskursioonil Järvakandi, Rapla ja Kehra keskkoolis. Tutvuti matemaatika ja füüsika õpetamisega ning klassijuhataja tööga meie koolides.

ENSV kõrgema ja kesk-erihariduse ministri käskkirja alusel määrati V. I. Lenini nimeline stipendium arvutusmatemaatika-osakonna IV kursuse üliõpilasele Raul Roomeldile. Vastne stipendiaat on eeskujulik õppur ning saavutanud väljapaistvaid tulemusi teaduslikus töös.

AJALOO-KEELETEADUSKOND

Vene keele ja kirjanduse osakonna komsomoli-algorganisatsiooni koosolekul 6. märtsil k. a. arutati seniseid õppetöö tulemusi.

R. KUDU
H. RAHUOJA

Tähelepanu!

Dots. A. Blumfeldti loengud juhtimisteaduse alustest jätkuvad neljapäeval, 19. III k. a. kell 17 ühiskonnatead. aud. 212.

ÜET JUHATUS

Ametiühingu liikmed!

Käärikul on võimalik puhata-suusatada ajavahemikul 22.—29. märtsini. Soovijail pöörduda TRÜ a/ü komiteesse.

A/Ü KOMITEE

TRÜ delegaadid ELKNÜ XV kongressil

Meil on heameel kuulda, et kongressi ettekandes märgiti kiitvalt Eesti Üliõpilaste Ehitusmaleva tegevust. Näeme selles kogu vabariigi komsomolipere heatahtlikku suhtumist meie 6 aastat kestnud töösse. See kohustab meid aga võtma oma tööd veelgi enesekriitilisemalt.

Selleks, et üliõpilased areneksid kõrgelt kvalifitseeritud, suure vastutustunde ja laia poliitilise silmaringiga spetsialistideks, on suur osa täita kõrgemate koolide komsomoliorganisatsioonidel. EÜE on kujunenud üliõpilaste hulgas tehtava kasvatustöö loomulikuks jätkuks suveperioodil, haarates suure osa vabariigi üliõpilaskonnast.

EÜE keskstaabi poolt väljatöötatud maleva poliitkasvatustöö põhisuundadeks on kaasa aidata kõrgelt kvalifitseeritud spetsialistide

DONALD VISNAPUU EÜE-st

ettevalmistamisele, nende ideelis-poliitiline kasvatamine, neis iseseisvuse, initsiatiivi, kõrgendatud vastutustunde ja sotsiaalse aktiivsuse arendamine.

Komsomoli XIV ja XV kongressi vahelisel perioodil on astutud samme edasi: malev on tugevnenud organisatsiooniliselt, kasvanud on tema populaarsus üliõpilaste ja ehitajate silmis, suurenenud on EÜE osa üliõpilaste ühiskondlik-poliitiliste ja praktiliste kogemuste omandamisel.

Paranenud on side kõrgemate koolide komsomolikomiteedega. Maleva rühmades on head tingimused komsomoli- ja üliõpilasprobleemide arutamiseks ja tutvustamiseks. Selleks kasutatakse lektoreid nii üliõpilaste endi hulgast kui ka väljastpoolt.

Õppetöö jooksul puutub üliõpilane kokku enamasti üliõpilaselu probleemidega. Malevas tutvustatakse ka maanoorte eluga, maakomsomoliga. Selles osas annab kindlasti veel palju ära teha: vähe on olnud ühiseid üritusi kohalike noortega, vähe kasutavad viimased võimalust kutsuda esinema üliõpilaslektoreid.

Maarajoonide komsomoliperele tahaks pakkuda abi ühes küsimuses: nimelt tuleb viimasel ajal kõrgemasse kooli palju üliõpilasi otse keskkoolipingist, mistõttu eriala ja kõrgem kool valitakse tihti juhuslikult. Imestada pole siin midagi — sageli ei olda kursis kõrgema kooli poolt pakutavate võimalustega ja üliõpilaseluga. Miks siis mitte kasutada kõrgemate koolide tutvustajatena suveperioodil maal töötavaid ehitusmalevlasi? Seda enam, et igas rühmas on esindatud kõik vabariigi kõrgemad õppeasutused ja üliõpilased on lõpuks maakohas külalised. Olgu siis peremehed ettevõtlikud!

Eelmisel kongressil märgiti kiitvalt internatsionaalse EÜE loomist. Möödunud aastal võttis EÜE tööst osa 213 üliõpilast vennasvabariikidest ja 98 üliõpilast sotsialismimaadest. Ehitusrühmade vahetus loob võimaluse otseseks suhtlemiseks teiste rahvustega, ühises töös tekivad kõige siiramad kontaktid.

Sotsialismimaade üliõpilased töötavad meie vabariigis umbes 1 kuu ning majandusmeeste mõtte järgi pole sellise rühma tööleasumine majandisse mitte eriti kasulik. Tuleb aga aru saada, et malev pole kunagi ainult tööjõud olnud, kasu ei mõõdeta vaid tonnide ja rublades. Malevas ainult majandusliku efekti nägemine on meie arvates kurjast. Võimalus välisrühmadest osavõtuks on olnud üliõpilastele suureks stiimuliks malevasse tulekul. Et säilitada seda stiimulit, tuleb vääriliselt vastu võtta ka meie külalisi. Sellele saavad kaasa aidata ka rajoonide komsomolijuhid ja noored.

EÜE-d võib lugeda omavalitsuslikuks organisatsiooniks. Nii maleva keskstaap, regioonide juhtkonnad kui ka rühmade juhtkonnad on moodustatud üliõpilastest. Praktilise töö kogemused kuluvad maleva

Avaldame TRÜ komsomoliorganisatsiooni esindajate Donald Visnapuu ja Paul Kenkmanni sõnavõtud ELKNÜ XV kongressil. Ajapuudusel jäi P. Kenkmanni sõnavõtt ette kandmata, see esitati kongressi sekretariaadile ning sõnavõtus tehtud ettepanekud võeti sisse kongressi resolutsiooni.

Mõlemad sõnavõtud avaldatakse lühendatult.

funktsionääridel ära edaspidises komsomolitöös kõrgemas koolis. Side on siin vastastikune! 1969. a. näiteks tegeles malevas juhtimistööga 169 üliõpilast. Tuleb siiski öelda, et maleva kindlustamisel kaadriga on raskusi, seda eriti meistrite osas. TPI Ehitusteaduskonna üliõpilastest jätkub hädavaevu. EPA maaparanduse ja põllumajanduse mehhaniseerimise eriala üliõpilastel on osavõtt malevast võimatu, kuna tööd malevas ei arvestata erialase praktikana. Seega kahaneb EPA osa EÜE-s minimaalseks. Maleva keskstaap loodab, et EPA juhtkond suudab veel kord kõiki võimalusi kaaludes kindlustada oma üliõpilaste laialdasema osavõtu. Kindlasti ei jätaks see oma mõju avaldamata ka komsomolitöö aktiviseerimisele EPA-s ja kontaktide tihendamisele kõigi kõrgemate koolide vahel.

Üliõpilane töötab malevas pärast pingutavat õppeaastat, pärast pingelist sessiooni. Järelikult tuleb töö malevas selliselt seostada puhkusega, et taastuksid õppimiseks vajalikud energiavarud. Maleva kokkutulek, lõkkeõhtud, kohtumised, kontserdid ja paljud muud üritused peavad kujunema meeldivaks vaheldukseks ehitustööle. Kuid mitte ainult lõbustuseks! Maleva eesmärgiks on kaasaaitamine kultuurse inimese kujunemisele. Tuleb tunnistada, et malevas on esinenud arusaamatusi, distsipliinirikkumisi, vastutustundetust oma käitumise tagajärgede suhtes, alkoholi tarvitamist. Selles-

se tuleb rangelt ja printsipiaalselt suhtuda. Tihe koostöö rajoonide komsomoliperega, vastastikune informeeritus igast distsipliinirikkumisest ei tohiks palju nõutud olla. Samuti üksteisemõistmine. Maleva juhtkond taunib olukorda, mis tekkis möödunud aastal Hiiumaal. Nimelt toimus ühes rühmas jäme maleva põhikirja rikkumine. Maleva keskstaap suhtus rühma käitumisse täie ranguse ja printsipiaalsusega ning otsustas rühma töölt kõrvaldada. Keskstaabi otsus aga ei leidnud Hiiumaa rajooni juhtide hulgas kõlapinda, lähtuti ainult kitsalt majanduslikest kaalutlustest.

Üks rühm ehitab keskmiselt 30 tuhande rubla eest suve jooksul. See pole palju. Negatiivset mõju, kui nii võib nimetada «kasvatuslikku kahju», mida saadakse, kui suhtutakse distsipliinirikkumisse teatud reservatsiooniga, on võimatu mõõta. See võib väga suur olla.

Kasvatustöö tõhustamiseks loodi ELKNÜ KK ettepanekul EÜE-s ajutine komsomoliorganisatsioon. See peaks parandama malevlaste hulgas tehtavat poliitilist kasvatustööd, suurendama vastutustunnet.

Peale poliitiliste ülesannete leevendab ehitusmalev suveperioodil teatud määral ka vabariigi tööjõupuudust. Arvulisi näitajaid maleva töö kohta võiks palju tuua, piirdume siin vaid mõnega.

Kahe kongressidevahelise töösuve jooksul teostasid malevlased vabariigi ehitustel kapitaalmahutusi enam kui 2,5 milj. rubla eest. Võrdluseks veel niipalju, et meie vabariigi ehitusorganisatsioonidest on kuutootlus maleva omast suurem vaid Tallinna Majaehituskombinaadil. Selliseid tulemusi on üliõpilasehitajad saavutanud tänu rühmadele eraldatud jõukohastele töödele, ehitustehniliselt suhteliselt lihtsamatele ehitustele ja sellele, et malevasse tulekul kehtib vabatahtlikkuse printsiip. Põhiliselt on malevlased kaasa löönud vabariigi maaehitustel.

Kõrvuti töövõitudega vabariigi maaehitustel teevad üliõpilasehitajatele muret kõrgemate koolide, eriti TRÜ väljaehitamise probleemid.

On tekkinud arusaamine, et kõrgemate koolide väljaehitamise kõige lihtsam lahendus on sinna tööjõuna EÜE rühmade suunamine. Tundub, et sellist lahendust tuleb tõsiselt kaaluda. Kas see on kõige otstarbekam tee? Nagu näitavad EÜE 6 aasta kogemused, annab malevlaste töö kõige suuremat efekti nende rakendamisel just lihtsamatel ehitustel, maaehitustel.

Tuleb märkida, et näiteks Ehitusministeeriumi süsteemis, mis ehitab ka kõrgemate koolide objekte, on EÜE seni ehitanud järgmiselt: Tartu trusti «Põllumajandusehitus» koosseisus — 490 tuh. rbl. eest, Tallinna trusti «Põllumajandusehitus» koosseisus — 1247 tuh. rbl eest, kokku Ehitusministeeriumis 1767 tuh. rbl. eest.

See pole piiriks. Need arvud kasvavad pidevalt, kuna malev ehitab selles süsteemis edasi.

Seda arvesse võttes on EÜE Keskstaap jõudnud arvamusele, et arvestades vabariigi maarajoonide vajadusi ning kõrgemate koolide väljaehitamise perspektiive, on kõige otstarbekam kasutada EÜE-d ka edaspidi põhiliselt vabariigi maaehitustel ning selle lisatööjõu arvel leida Ehitusministeeriumil võimalus suurendada kvalifitseeritud tööjõu suunamist kõrgemate koolide ehitustele.

Aastate jooksul on maleval välja kujunenud tihe koostöö rajoonide partei-, nõukogude ja komsomoliorganitega. Arusaavalt on meie üritusse suhtunud Ehitusministeerium ning Kõrgema ja Kesk-erihariduse Ministeerium. Tõhusat abi on andnud EKP Keskkomitee ja Ministrite Nõukogu. Suur tänu! Aasta-aastalt on kasvanud vabariigi üldsuse tähelepanu, usaldus meie vastu. Kõik see sunnib meid veelgi vastutusrikkamalt suhtuma EÜE-sse kui üliõpilaskomsomoli töö ühte vormi. Loodame, et koostöös teiega, kogu komsomoliperega, suudame anda veelgi suurema panuse ka neisse ülesannetesse, mille kavandab käesolev kongress.

PAUL KENKMANN VILISTLASTEST

Kõrgemate koolide õppe- ja kasvatustöö põhiülesandeks on ette valmistada spetsialiste, kes tunneksid hästi oma eriala ja oleksid aktiivsed, kindlaid veendumusi omavad ja nende eest võitlevad ühiskonnategelased.

Nagu oli märgitud keskkomitee aruandes, tuleb kaalukas osa selliste spetsialistide ettevalmistamisel täita komsomolil. Tunnustavalt räägiti TRÜ komsomolikomitee poolt sisseviidud regulaarsest õppetöö analüüsist. Leninliku arvestuse käigus peaks paranema koostöö ühiskonnateaduste kateedritega. Suuremat tähelepanu on hakatud pöörama püsivate sidemete loomisele lõpetanutega, kusjuures üks eesmärke oleks just vilistlaste kogemuste ja arvamuste ärakasutamine kõrgema kooli õppeprotsessi efektiivsuse tõstmiseks.

Oluline on, et kõrgema kooli komsomoli jaoks pole osavõtt spetsialistile parema ettevalmistuse andmisest n.-ö. eesmärgiks omaette. Lähtudes komsomoli ette seatud ülesannetest, näeme me oma eesmärki selles, et ka õppeprotsessi kaudu kujundada tulevase spetsialisti maailmavaadet.

Noore spetsialisti maailmavaate formeerimisel on üks tähtsamaid momente elusituatsiooni muutumine, mis leiab aset kõrgema kooli lõpetamisel. Kui enne lõpetamist oli üliõpilase põhitegevuseks oma teadmiste, veendumuste, oskuste väljakujundamine, siis kõrgema kooli lõpetamise järel ootab ühiskond noorelt spetsialistilt eelkõige konkreetset tööd, faktiliselt lõpeb nüüd pikk koolipõlv. Komsomoli tähtis poliitiline ülesanne on kindlustada üleminekuprotsessi kulg selliselt, et noore veendumused süveneksid ja kinnistuksid.

Nagu näitavad õppetöö analüüside ning vastavatele küsimustele pühendatud konkreet-sotsioloogiliste uurimuste tulemused, toimub eriala omandamine kõrgemas koolis küllaltki abstraktselt. See tähendab: erialased teadmised omandatakse lahus edasise töö konkreetsetest vajadustest, elukutse omandamine pole seotud selgete arusaamade kujunemisega tulevasest tööst, enda kui spetsialisti kohustustest, kohast oma kollektiivis, tootmises, ühiskonnas.

Niisuguse lõhe vältimiseks tuleb meie arvates kõrgema kooli komsomolitöös ette näha teed ja võimalused sidemete tihendamiseks kõrgema kooli õppeprotsessi ning tulevase erialase töö vahel. Üheks töösuunaks on sidemete loomine ja tugevdamine kõrgemate koolide ning nende asutuste partei- ja komsomoliorganisatsioonide vahel, kus töötab vastava kõrgema kooli lõpetanuid ja kuhu meie lõpetajaid edaspidigi suunatakse. Vilistlaste ja kõrgemate koolide sidemed, mis praegu suurel määral alles hakkavad kujunema, saavad eksisteerida mitmesugustes vormides ja mitmete eesmärkide saavutamiseks. Oleks loomulik, kui lõpetanud peale osavõtu kõrgemas koolis korraldatavatest üritustest (see on praegu nende sidemete põhiliseks vormiks) annaksid igapäevast tõhusat abi oma endise kooli komsomoliorganisatsioonidele. Pidevad asjalikud kontaktid võimaldaksid olulisel määral konkretiseerida õppeprotsessi kõrgemas koolis, likvideeriksid nii mõnegi võimaluse arusaamatuste ja pettumuste tekkeks tööleasumisel.

Järgmine moment, kus meie arvates on küllaltki suured võimalused noore spetsialisti erialase ettevalmistamise ja rahvamajanduses kasutamise kaudu tema maailmavaate kinnistamiseks, on ülikoolilõpetaja tööle-suunamine.

Tervel real erialadel selgub spetsialisti tulevane töökoht alles suunamisel. Lisaks on need andmed, mille alusel suunamine toimub, vahel ebatäpsed: väljapakutavad kohad pole vabad või siis nõuavad hoopis teistsugust ettevalmistust kui see, mille on saanud sellisele kohale suunatud üliõpilane.

Samal ajal tahab kõrgema kooli komsomoliorganisatsioon, et kõige vastutusrikkamatele, kõige tugevamaid spetsialiste vajavatele kohtadele suunatakse just need lõpetajad, kes on omandanud kõige sügavamad teadmised ja kellel on kujunenud kindlad marksistlikud veendumused. Ebaselgus tulevaste töökohtade osas on tõsiseks takistuseks komsomolikomiteedele selle eesmärgi täitmisel.

Veel suuremaks probleemiks on aga see, millisel lõpetajal millises kohas on võimalik ise endale elamispinda hankida, kas tal on tutvusi vastavas ametkonnas jms.

Millised järeldused teeme ülaltoodust? Suunamine on ilmselt mitte ainult tööjõu jaotamine, vaid ka olulist poliitilist tähendust omav üritus. Et siin maksimaalselt kinnistuksid noore spetsialisti veendumused, on kõrgema kooli komsomolikomiteedel tarvis eelkõige ära teha kõik nendest sõltuv suunamisprobleemide kõige paremal lahendamisel.

Töölesuunamine on viimane koht, kus üliõpilane puutub vahetult kokku kõrgema kooli komsomoliga. Kui noor spetsialist on ülikooli lõpetanud ja oma töökohale siirdunud, lõpeb ka kõrgema kooli komsomoliorganisatsiooni osavõtt tema maailmavaate kujundamisest.

Siit aga tuleneb suur lahendamist vajav probleem meie komsomolitöös. Asi on selles, et kõrgemast koolist lahkudes kaob noor tihtipeale üldse komsomoli vaateväljast. Praegu tegelikult puudub süsteem tööks linnadesse ja rajoonidesse suunatud noorte spetsialistidega. Noort spetsialisti nähakse kui 24—28-aastast noort, kes komsomolieluga eriti seotud pole ja nagunii vanuse tõttu varsti ÜLKNÜ-st välja langeb. Niisugune suhtumine tähendab aga selle unustamist, et noore spetsialisti maailmavaate kujunemine kestab edasi, tema veendumuste kinnistumine pole protsess, mis lõppes ülikoolist lahkumisega.

Järelikult tuleb pidada käsitletavat noortekategooriat hõlmava komsomolitöö süsteemi loomist äärmiselt vajalikuks.

ELKNÜ Keskkomitee VII pleenum juhtis tähelepanu noorte spetsialistide iga-aastaste kohtumiste korraldamisele (linna) juhtivate töötajatega. Sellistel kohtumistel oleks otstarbekohane tutvustada uusi spetsialiste situatsiooniga, milles neil tuleb tööle asuda, rajooni või linna olukorraga ja perspektiividega. Muuhulgas leidku tingimata valgustamist ka komsomolielu.

Eraldi tuleb puudutada õpetajate tööleasumise küsimust. Mitmel pool on levinud praktika, et konkreetse kooli, kus vastava rajooni käsutusse suunatud noor pedagoog peab tööle hakkama, saab ta teada alles selle kahe nädala jooksul, mis ta peab enne õppeaasta algust rajoonis kohal olema. Selles seoses toetame kõigiti kongressil sõna võtnud haridusministri sm. F. Eiseni mõtteavaldust õpetaja prestiiži kohta. Suure heameelega kuulsime aruandest ja sõnavõttudest, millist edu on saavutatud maal selliste erialade töötajate töö- ja elutingimuste parandamisel, nagu mehhanisaatorid, farmitöötajad jt. Loomulikult tõuseb nii nende rahvamajandusele väga tähtsate kutsealade prestiiž noorte silmis. Siit aga tekib küsimus: kas me pole kõige selle vajaliku kõrval jätnud küllaldase tähelepanuta õpetaja, eriti maaõpetaja elu ja töö? Käsil on üleminek üldisele keskharidusele ja loomulikult kasvab seoses sellega õpetaja tähtsus kogu meie elus. Võib arvata, et mitte küllalt tähelepanelikust suhtumisest õpetajate probleemidesse tulenevad teatud määral ka need raskused hariduse prestiiži tõstmisel, keskhariduse tagamisel, millest on kongressilgi kõneldud.

Viimane küsimus, millel peatume, on noorte spetsialistide elutingimused. Meie kõrgemate koolide lõpetajad teavad hästi, kui raske on meil praegu korteriprobleem, ning ei pretendeeri mingitele erilistele tingimustele.

Toome mõned arvud. Eesti NSV Kõrgema- ja Kesk-erihariduse Ministeeriumist saadud andmetel varustati TPI lõpetanutest elamispinnaga:

1961. a. — 82%

1964. a. — 52%

1968. a. — 29,4%

Arvesse tuleb siin võtta ühelt poolt seda, et sama aja jooksul kasvas vabariigis kõrgema kooli lõpetanud spetsialistide arv 14% võrra, ning teiselt poolt — on ju teada viimaste aastate edusammud elamuehituse alal.

Tendentsi, mida toodud arvud näitavad, ei saa loomulikuks lugeda. Selle poliitiline ja ideoloogiline mõju noorele spetsialistile on seda suurem, et meil on, nagu algul märkisime, tegemist teatud murdesituatsiooniga noore elus, tema isiksuse formeerumisel.

Noore spetsialisti maailmavaate kujundamine seisab niisiis ühise ideoloogilis-poliitilise ülesandena nii kõrgemate koolide kui kõigi teiste komsomoliorganisatsioonide ees. Ta on edukalt teostatav vaid kõigi nende ühise tegevuse kaudu. Oleme arvamusel, et käsitletud probleem on tarvis tõsta ning lahendada kompleksselt ja seetõttu on meie arvates vaja fikseerida vastavad tegevussuunad kongressi otsuses.

Suusapäevale!

(Algus 2. lk.)

3 km pikkune märgistatud suusarada. Vahetusriided ja võileivad tuleb kaasa võtta seljakotiga.

Teaduskondade kehakultuurikollektiivides tuleks suusapäeva ürituste plaan varakult läbi mõelda ja ette valmistada. Soovitav oleks selleks luua orgkomitee. Suusapäeva oleks sobiv sisustada näiteks kursuste ja õpperühmade vaheliste teatesõitudega, mäest laskumistega, mitmesuguste suusamängudega jne. Selles osas pakuvad oma abi ka kaks kehakultuuriteaduskonna viimase kursuse üliõpilast, kes on kinnitatud iga teaduskonna juurde.

Lisaksime veel, et suusapäeva õnnestumisele aitab suuresti kaasa see, kui vastav toimkond kütab soojaks toad ja sauna ning keedab valmis kuuma tee.

Suusad tuleb Emajõe suusabaasist välja võtta kollektiivselt suusamatka eelõhtul kl. 16—18.00. Naasnud suusapäevalt, tuleb suusad tagastada baasi veel samal õhtul (kl. 18—20), et neid saaks korrastada ning järgmisel õhtupoolikul välja laenutada juba uuele teaduskonnale.

Loodame kõikide üliõpilaste osavõttu ja usume, et ei jää eemale ka õppejõud.

Parimaid talvemõnusid ja head libisemist!

U. SAHVA,
TRÜ Spordiklubi esimees

ARNHOLD, J. S. (1766—1828) SIRELIÕIS. Guašš.

Külastajate arvamusi

Ülikooli kunstikogudest komplekteeritud joonistuste näitus Tartu Kunstimuuseumis on äratanud suurt huvi ja leidnud rohket külastamist. Sissekanded muuseumi külalisraamatus kajastavad pooldavat suhtumist. Toome ära neist mõned:

** Näitus on suurepärane ja jätab sügava elamuse. Ka muuseumist lahkudes on, mida meenutada ja millele mõelda.*

** Väga ilus oli. Tahaks üldse vanema perioodi kunsti rohkem näha.*

** Oleks tore, kui tulevikus kõik ülikooli kogud rahva ette ilmuksid.*

** Kunsti- ja kultuuriajaloo seisukohast oleks huvitav jätkata ülikooli kunstivarade tutvustamist veel edaspidi.*

Näitusega on võimalik tutvuda kuni 15. märtsini k. a. (viimane kaasa arvatud).

Õ. UTTER

Klubis jätkub

Pühapäeva õhtul kohtusid võistlusmängus ravi I kursus ja Õigusteaduskond. Asjahuvilisi oli kogunenud jällegi täismaja ja sedapuhku olid õigeaegselt kohal ka võistkonnad. Eelnevalt tundus, et võistkonnad olid suhtunud ülesandesse põhjalikumalt — vähemalt ettevalmistustööd käisid kogu nädalalõpu. päris paljulubavate eeldustega osalejaid, nende esinemisest võib teises ringis peale kava sügavamat läbimõtlemist mõndagi oodata. Kurb on aga, et lugupeetud Õigusteaduskond 30-minutilise kava nii sisutühjalt esitas.

Loo lähtepunktiks järgmisel pühapäeval jääb arstide esinemise lõpp, kus Honolulu Jui-jui, Jobuke Alfred, Musta Habemega Mees ja teised sattusid hullumajja lennu-

„Kodu ja ristikhein"

Mida aga polnud, see oli tudengisärts ja üliõpilasnaljad. Et kakluste, kisa, pudelitühjendamise ja vanade anekdootidega seda ei asenda, seda tõendas saali igavlev vaikimine, eriti juristide esinemise ajal. Kummaski kavas tegevus eriti nimetamisväärselt edasi ei arenenud, ka puudusid selgelt äratuntavad tüübid.

Elavamad ja mõtterohkemad selles üldises mõttevaesuses tundusid raviosakonna rebased, kellele žürii andiski võiduauhinna. Eriauhinnad parimale stsenaristile ja osatäitjale jäid sedapuhku välja andmata. Arstide hulgas paistis siiski olevat katsete eest avalikus kohas. Vabaduses on retsividist ja kuskil vabaduse piirimail Kohvri Vellu, kelle huligaanitsemine viis miilitsasse. Järgmisel pühapäeval, 15. märtsil kell 20. kohtuvad siis Majandusteaduskond ja ajaloo-osakond. 22. märtsil on vastamisi geograafid ja psühholoogid ning 29. märtsil on avaldanud soovi võistelda keemikud. Loodame siiski, et naljategemine nalja pärast on seks korraks lõppenud sel lihtsal põhjusel, et nii pole naljakas.

TRÜ a/ü klubi
ELKNÜ TRÜ komitee

Tartus oli kunagi tõrvakaupmees, kes ostis puudaviisi raamatuid. Raamatukaupmehed panid kõrvale need ilusasti köidetud raamatud, mis ei müübunud. Tõrvakaupmees tuli ja küsis, mis seekord puud maksab. Hind tehti kindlaks ja tõrvakaupmees läks uue raamatutaagaga Tähe tänavale, kus tal oli maja riiuleid täis, millel oli kõrvu igakeelseid ja igasuguseid raamatuid, mida keegi ei lugenud. Tõrvakaupmees pidas end raamatusõbraks. Raamatusõber ta polnud. Raamatusõber hangib enesele biblioteegi kas oma ala teostest või häid raamatuid mõnelt muult alalt. Raamatusõber kogub ka haruldasi raamatuid. Raamat on siis haruldane, kui ta on vana, kui ta on säilinud üksnes vähestes eksemplarides, kui tas on kellegi kuulsa mehe või naise märkusi, kui ta on kuulunud varem kellelegi, kes on jäänud püsima ajalukku, kui tal on autori pühendus sees või tal on olnud kuidagi keeruline saatus. Meie eraisikute käes olevad raamatud on peamiselt just selle tõttu saanud haruldaseks, et neis on autori pühendusi. Raamatusõber paneb autoripühendustega teosed tavaliselt eri riiulile. Ta näitab neid oma sõpradele ja ajakirjanikele, kes tulevad ehk raamatute omanikku usutlema. Raamatutes võib aga olla ka nimesid, mis raamatu omanikule on tundmatud. Need nimed ei anna rahu. Raamatu praegune omanik teab, et nime taga on peidus tundmatu raamatusõber ja ta ei saa ehk enne rahu, kuni ta pole kätte leidnud, kes just on olnud see mees või naine, kellele asjaomane raamat on varem kuulunud.

Mõne aasta eest astusin Riia tänava antikvariaati. Polnud kavas midagi osta. Tahtsin vaid vaadata, missuguseid raamatuid on müügile toodud. Riiulil torkas silma Martin Andersen Nexö «Vallutaja Pelle» saksakeelne tõlge «Pelle der Eroberer». Tahtsin näha, kes võiks olla tõlkija, ja võtsin raamatu kätte. Raamat oli 1912. aastal Leipzigis ilmunud. Tiitellehe ees olevale valgele lehele oli kirjutatud kuupäev 20-12-1912. Veidi allpool oli pühendus: Til Vennerne Hr. Georg Merseburger og Fru med bedste Önsker for Julen og det nye Aar fra Martin Andersen Nexö 'Sõpradele hr. Georg Merseburgile ja prouale kõige paremate soovidega jõuluks ja uueks aastaks'. Maksin mõlema köite eest kolm rubla ja mul oli raamat, milles oli taani suure kirjaniku autogramm. Kuidas see «Vallutaja Pelle» saksakeelse tõlke eksemplar oli Tartu sattunud, pole olnud võimalik kindlaks teha, sest raamatutegi saatuses on sageli tumedaid kohti. Merseburgerite kohta polnud võimalik midagi leida ei Andersen Nexö enese autobiograafias, mis ei ulatu 1912. aastani, ega ka teostes, mis käsitlevad kirjanike elu ja teoseid. Siiski võib arvata, kes olid need sõbrad, kellele autor andis oma äsja ilmunud teose. Andersen Nexöl oli tihedaid sidemeid Leipzi-

NIMI RAAMATUS

gi kirjastajatega. «Pelle der Eroberer» ilmus Leipzigis Insel-Verlagi väljaandel. Carl Merseburgeril oli Leipzigis raamatukauplus ja noodikirjastus. Firma kaasomanikuks oli Max Merseburger, kes muide on avaldanud uurimuse tšellomuusikast. Georg Merseburger on nähtavasti selle suguvõsa üks liikmeid, kellega Andersen Nexö puutus kokku kas Leipzigis või Taanimaal.

Kunagi varem olin ostnud Mihkel Veske 1833. aastal Leipzigis ilmunud doktoriväitekirja «Untersuchung zur Grammatik des finnischen Sprachstammes». Raamatu tiitellehel on selle kunagise omaniku nimi: Leo Aleksejew, stud. gramm. comp. «Album Academicum der Kaiserlichen Universität Dorpat» andmetel oli Liivimaal 1. veebruaril 1852 sündinud Leo Aleksejew meie ülikoolis õppinud võrdlevat grammatikat (= indo-euroopa keeleteadust) a. 1873—1877. Siis oli noormees Tartust lahkunud ning elanud keelteõpetajana Šveitsis, Reinimail Bad Emsis ja Prantsusmaal Nizzas. On tähelepandav, et too Tartu saabunud tudeng oli otsekohe enesele ostnud ka Mihkel Veske teose.

1932. aasta jaanuaris ostsin Herman Vendelli doktoriväitekirja Vormsi ja Noarootsi rootsi murrakute kohta «Laut- und Formlehre der schwedischen Mundarten in den Kirchspielen Ormsö und Nukkö in Estland» (Helsingfors 1881). Raamatu kaanel on nimi A. O. Freudenthal. Sama käsi on raamatusse teinud ohtrasti märkusi. Helsingi ülikooli professor Axel Olof Freudenthal (1836—1911) oli üks esimesi Eesti rootsi murrete ja murrakute uurijaid. Herman Vendellile oli ta olnud ametlikuks oponendiks. Oponendi käes olnud väitekiri on keerulisi teid pidi jõudnud Tartusse.

On teisigi raamatuid, milles olevaist nimedest võiks kirjutada. Siin esitatud nimed ei ole toodud sellepärast, et näidata — vaadake, missuguseid haruldasi raamatuid on allakirjutanul! Neid ridu on pannud kirjutama raske tunne südames. Olen laenanud TRÜ raamatukogudest teoseid, millest suure innuga on kraabitud välja või lõigatud ära endiste omanike nimed. Teostes olevate sissekirjutuste põhjal võib siiski nentida, et need raamatud on omal ajal kuulunud mõnele meie ülikooli rahvusvaheliselt tunnustatud õppejõule. Antikvariaatides on müügil raamatuid, millest endiste omanike nimed on samuti kõrvaldatud. Kas pole see barbaarsus? Ka endine omanik on armastanud raamatuid. Miks peaks selle uus omanik häbenema, kui tema nime ette või eksliibrise kõrvale jääks ka endise omaniku nimi. Loodan, et meie raamatusõbrad-üliõpilased suhtuvad teisiti hangitud raamatute endiste omanike nimedesse.

PAUL ARISTE

Ees on lõpetamine

3. märtsil kogunesid komsomolikomiteesse lõppkursuste esindajad. Töölesuunamisega seoses kerkivaid juriidilisi probleeme selgitas ja lõpetajate küsimustele vastas dotsent J. Mäll.

Et kõik viimased kursused ei olnud esindatud, anname siinkohal edasi veel mõned teated.

Komsomolikomitee kaudu on võimalik saada juriidilist konsultatsiooni töölesuunamisega seotud küsimustes. Palume selleks pöörduda Ants Holteri poole (elab Leningradi mnt. 89—351), kes ootab teid ELKNÜ TRÜ komitees igal teisipäeval ja kolmapäeval kell 14—16. Loomulikult võib tuua talle küsimusi ka muudel aegadel, jättes need komiteesse. Vastused küsimustele, mis võiksid huvitada laiemat hulka lõpetajaid, avaldame vajaduse korral ülikooli ajalehes.

Ülikoolist mittesõltuvatel põhjustel pole veel kindlaks määratud suunamiskomisjonide istungite toimumise aegu. Niipea kui need on selgunud, teatatakse sellest lõpetajatele. Kaadriosakonna töö hõlbustamiseks tuleks igal kursusel saata riikliku plaani alusel ettenähtud töökohti kaadriosakonnast järele uurima üks oma esindaja.

Ühtlasi teatame ka, et traditsiooniline viimaste kursuste komsomoliaktiivi laager toimub Kääriku 30. märtsist kuni 1. aprillini. Kohti on meie jaoks 150. Osa võtta soovijate nimekirju koos 3-rublase osamaksuga ootame komitees alates tänasest kuni 25. märtsini. Väljasõit ülikooli eest esmaspäeval, 30. märtsil kell 10.00. Informatsiooni laagri kohta saab komitee sekretäridelt.

ELKNÜ TRÜ Komitee

TÄHELEPANU, KODUTUNDJAD!

Kodu-uurimise valdkonna loengutetsüklist on ära kuulatud juba mitmeid nii ülikooli kui ka külaliste (arheoloog L. Jaanits, etnograaf J. Linnus) esinemisi. Ees seisavad sellel õppeaastal veel õhtud meie rahva folkloori mõtestamiseks (dots. E. Laugaste), eestlaste antropoloogia käsitlemiseks (prof. J. Aul), meie linna vanima kõrgema õppeasutuse — *Academia Gustaviana* teaduseajaloolise pärandi tutvustamiseks (prof. Ü. Lumiste) ja muidki teemasid.

Paralleelselt n.-ö. üldkursusega alustatakse aga nüüd juba ka kodu-uurimise ning kultuuriloo üksikküsimustesse sukeldumist nende huvilistega, kes tahavad omandada kodu-uurija—ekskursioonijuhi ühiskondlikku eriala. Tahame põhjalikul juhendamisel käia ülevaadet saamas meie linna kultuurivaramute (ülikooli pearaamatukogu, kirjandusmuuseum, etnograafiamuuseum jt.) fondidest, otsida «koolitamata» silmale märkamatuks jäävaid paiku linnapalges, leida maailma teadusessegi jälgi jätnud inimeste manalakohti Ülejõel. Väljapoole Tartut toimuksid kevade poole retked vähemalt läbi Gustav Suitsu «Kerkokella»-maa ja läbi «Väikese Illimari» pleekaia ning Alatare-taguse Peravalla metsadesse, kus kõrguvad tumedad Baltimaade pikimad kuused ja asub meie ainus teadlikult jäetud ürgmets, kus memuaarivakka on kogunud aga ka vähemalt Jaan Vahtra ja noore koolmeistri eas Henrik Visnapuu.

Küllap tasuks teha aga üks kaar ka läbi Euroopa mastaabis kordumatu Vooremaa, et teada, mis on «voor» ja kus on Sandiväsitaja küla ja teda kuulsaks teinud meeste hällipaigad. Selle rännaku teise poolde üle Saare sobivad hästi Kaiu metsad-mõhnastik, Haavakivi veskijärve kaldad ja Juhan Liivi kodused rajad Peipsi rannal.

Seda üksikasjalikku programmi ei saa aga enam täita fikseerimata huvilisteringiga. Seepärast palume, et kodutundmise eriala tõsisemad teadatahtjad registreeriksid end kuni 20. märtsini TRÜ komsomolikomitee arvestussektoris. Lisaks nimele ja kursusele pange kirja ka, kustkandi mees või naine te olete ja milline probleemistik teid rohkem meelitab. Saab siis juba individuaalvestluste korras nuputada välja ka võimalikke uurimisteemasid kasvõi oma kodukohaga seoses.

Ootame, kellel esimest innustust jagub süstemaatilisemaks sukeldumiseks meie ümbruse tundmise valdkonda. Jõudu!

J. EILART,
TRÜ looduskaitse- ja kodu-uurimise kabineti juhataja

ELKNÜ TRÜ komitee büroos

(Algus lk. 1)

kaasneval ülikooli propageerimisel. Süsteemikalt tuleb tutvustada ülikooli, samuti ka hilisemat töölesuunamist, mis praegusel kujul on rohkem kui pinnapealne.

Järgnevalt rääkis T. Tromp EÕT formeerimisest, tööpaikadest ja komandöride probleemidest. Sõna võtsid veel P. Kenkmann ja L. Karu.

● Büroo kuulas ära informatsiooni ansambli «Kuup ja Kera» esinemisest.

● Büroo andis soovituse K. Getreule (ravi V) sõiduks SDV-sse.

Venia legendi

Dotsendi kutse taotlemiseks esineb avaliku loenguga TRÜ teadusliku kommunismi kateedri juhataja dots. k. t. **Aleksander Blumfeldt** teemal «Sotsialistliku ühiskonna teadusliku juhtimise küsimusi.» esmaspäeval, 16. märtsil kell 15 Ülikooli t. 16, õppehoone nr. 4, aud. 214.

I. MAAROOS,
TRÜ teaduslik sekretär

Teadaanne

1.—14. aprillini toimub Moskvas Sokolniki pargis (paviljon nr. 4) Jaapani tööstustoodete näitus.

Muuseas on eksponaate ka meditsiini, keemia ja kontroll-mõõtetehnika alalt.

Lapsed!

TRÜ klubi ootab teid koos vanematega pühapäeval, 15. märtsil kell 17 TRÜ kohvikusse peole «Õnnitlusemale».

TRÜ klubi lastesektor

Tänase ajalehenumbri kujundasid žurnalistika eriharu III k. üliõpilased H. Ok ja S. Kiin.

TOIMETAJA J. PEEGEL

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет») г. Тарту Эстонской ССР. Орган Тартуского государственного университета. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbri hind 2 kop. Tell. nr. 1538. MB-00233.

AR Fr. R. Kreutzwaldi nim. ENSV Riiklik Raamatukogu

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riiklik Ülikool

TARTU RIIKLIKU ÜLIKOOLI PARTEIKOMITEE, REKTORAADI, KOMSOMOLIKOMITEE JA AMETIÜHINGUKOMITEE HÄÄLEKANDJA

Nr. 9 | 20. märtsil 1970. a. | XXIV aastakäik

Sünnib uus teatmeteos

Ülikoolis 1902.—1970. a. töötanud ja praegu töötavate õppejõudude kohta hakatakse valmistama biograafilist teatmeteost, mis esialgsete plaanide kohaselt võiks kanda pealkirja «Tartu Ülikooli õppejõud 1902.—1970. a.» Teatmeteose «aja-arvamine» lõpeks siis 31. dets. 1970. a.

Teose ettevalmistamise komisjoni istungil käesoleva nädala algul märkis dots. R. Kleis, et leksikon võiks tuua andmed 1000—1100 ülikoolis töötanud ja praegu tegutseva õppejõu kohta. Õppejõudude nimestikud on koostamisel. Vaadeldava küllalt pika ajavahemiku jooksul on toimunud hulk muudatusi ülikooli struktuuris, teaduskonnad on vahepeal liitunud ja lahku läinud, on tekkinud uusi osakondi ja eriharusid, kadunud vanu. Kõik need asjaolud nõuavad pikemat vaagimist minevikus töötanud isikute ametialase kuuluvuse kindlaksmääramiseks. See töö toimub juba teaduskondades ja kateedrites.

Teos sisaldaks küllalt ulatusliku sissejuhatuse ülikooli ja teaduskondade ajaloost, vaadelduna struktuuri seisukohalt.

Artiklite paigutamisel tuleks tõenäoliselt valida kahe printsiibi vahel: 1) kas paigutada need ülikooli praegusest struktuurist lähtudes teaduskonniti ja siis teaduskonnasiseselt kronoloogiliselt või esitada kogu materjal isikunimede alfabeedilises järjestuses.

Artiklites kasutatakse ENE lühendite süsteemi ja ülesehitust ning kirjutised varustatakse autorite allkirjadega. Pikimad artiklid võiksid mahutada kuni 2500 täheruumi. Biograafiatele lisataks ka vastava isiku tähtsamate tööde, sealhulgas ka artiklite bibliograafia. Teos ilmub eestikeelsena.

Teose kavandatav ilmumisaeg jääb 1973. a. sisse. Tiraaži arvestatakse 4000—5000 ümber.

Komisjoni otsus teose lõpliku ilme kohta on paljudes üksikasjades, muuhulgas ka pealkirja küsimuses, praegu veel lahtine. Arutlused jätkuvad. Artiklite kirjutamisele loodetakse asuda käesoleva aasta sügisest.

A. HIIR

V. I. LENIN 1870-1970

Leninliku arvestuse komisjoni käest käisid läbi viie kursuse kommunistlike noorte õppimise tulemused, kohustused, nende täitmise hinnang. Selle kaudu võis päris vabalt teha mingi arvamuse kujunemise graafiku kursuste lõikes.

Esimene kursus. Tudeng kõhkleb, rabeleb siia-sinna. Mõnevõrra on märgata ka lihtsalt sõnade tegemist (lootuses, et ehk läheb läbi — nii on ju alati olnud!) ja samas vägagi kindlapiirilist ettekujutust sellest, mis ees ootab. Ülikooli on ju tuldud uurima armsaks saanud kirjandust või räägitakse soovist keeli õppida ja õpetada.

Teisel kursusel on inimene jõudnud juba saavutada ülikooli ja siin tehtava töö suhtes teatud sisemise tasakaalu ja hakkab hoolsasti oma kohta otsima. Jõupingutused selleks pole mitte raisatud tühja tuulde, vaid tehtud võimalusi arvestades. Leninliku arvestuse sooritamisse on suhtutud suure kohusetundega, mis viitab arusaamisele perspektiivsetest eesmärkidest ja lubab edaspidi niisama teadlikku suhtumist komsomoliüritustesse.

Kolmas kursus. Üht-teist on juba saavutatud. Kas siis eriala piires või mõnes kitsamas huvideringis. Hakkasid ilmuma akadeemilise skepsise algmed, millest paljudel on lähemal vaatlemisel tõepõhi all. On jõutud päris põhjalikult ülikooli ellu sisse elada. Mõnikord kipub hinnang liiga subjektiivseks minema. Heaks tooniks peetakse kõiges kahtlemist.

Neljas ja viies kursus valmistuvad tõsiselt ülikooli lõpetamiseks. Muret tekitavad mõningad ühiskonnateaduste õpetamise meetodid. Oma erialast on kujunenud kindel arusaamine ja sama võib öelda ka ülikooli komsomolitöö põhiprintsiipide mõtestamise kohta. Komsomoli tööplaanides ei taheta näha enam teatri ja kino ühiskülastusi (nagu seda tuli ette vestlustes I ja isegi III k. üliõpilastega), vaid konkreetseid sotsiaal-poliitilisi üritusi.

Vestlustest kursuste sekretäride ja kommunistlike noortega sai osakonna büroo ja leninliku arvestuse atestatsioonikomisjon mitmeti parema pildi tegelikust komsomolitööst, kui seda suutis seni anda üldkoosolek või üksik mõtteavaldus.

Need mõtted olid eesti filoloogia osakonnast, kus leninliku arvestuse komisjonis olid E. Turu (osakonna parteibüroo sekretär), J. Allik (ELKNÜ TRÜ komitee sekretäri asetäitja), T. Kuldsepp (osakonna sekretär) ja kursuste grupporgid.

R. VALING

Mõtteid leninlikult arvestuselt

ELKNÜ TRÜ komitee bürool

11. märtsil.

● Büroo andis Tiiu Tammele (ravi V) soovituse NLKP liikmekandidaadiks astumiseks.

● Kuulanud J. Villeri ettekannet laupäevakute kohta, otsustas büroo need korraldada 4., 11., 18., 25. aprillil. On moodustatud staap, millesse kuuluvad iga teaduskonna esindajad.

● Büroo kinnitas võõrfiloloogia osakonna büroo otsuse ja karistas Andrus Simselit valju noomitusega koos arvestuskaardile kandmisega üliõpilasele ebaväärika käitumise pärast TRÜ Kukulinna ühiselamus.

● Ideoloogiasektori juhataja M. Kubo tutvustas büroole olukorda võõrfiloloogia osakonnas ja märkis, et aastaid kestnud teoretiseerimine on praegu asendumas praktilise tööga. Samuti võib positiivselt märkida tihedaid kontakte ELKNÜ TRÜ komitee ja osakonna komsomolijuhtide vahel. Samas peab täheldama osakonna büroo vähest kontrolli komsomoliguppide üle. Tööplaanides torkab silma teatud ühekülgsus ja ideoloogilise töö vähesus. Lõpuks rõhutas M. Kubo, et osakondade bürood peavad võtma senisest kindlama suunitluse oma ideoloogilises töös. Võõrfiloloogia osakonna büroo sekretär R. Kärner peatus osakonna poliitilise ja ideoloogilise töö mõningatel iseärasustel. Et osatakse mitut keelt ja on võimalik informatsiooni saamine mitmetest allikatest, siis on osakonna ideoloogiasektori üritusteks tihtipeale arutelud. Edasi puudutas R. Kärner sidemeid Greifswaldi ülikooliga.

● Büroo kuulas ära arvestussektori juhataja T. Tikandi ettekande olukorrast ELKNÜ TRÜ komitee III pleenumi otsuse täitmisel. Liikmemaksude võlglased on põhiliselt praktikal viibivate üliõpilaste seast. Liikmemaksud on korras geoloogia-, farmaatsia- ja keemiaosakonnas.

Ajaloo-Keeleteaduskonnas, Majandusteaduskonnas, Õigusteaduskonnas ja Arstiteaduskonnas on siseorganisatsiooniline töö praegu korras. Seda ei või aga öelda füüsikute ja arvutusmatemaatikute kohta.

Vabandage, ainult üks küsimus,

sm. H. Trass, kui kaugel on üliõpilaslauliku uus väljaanne?

Asi on niikaugel, et käsikirja algvariant on olemas, s. t. esialgne valik on tehtud. Paari päeva pärast vaatame käsikirja koos R. Ritsinguga veel läbi ning käsikirja saab hakata toimetama.

Loodame, et kui kõik kenasti laabub, saame ehk lauliku uueks õppeaastaks välja anda.

Venia legendi

Teisipäeval, 24. märtsil 1970 algusega kell 18 esineb peahoone auditooriumis 128 avaliku loenguga dotsendi kutse taotlemiseks üldfüüsika kateedri dots. kt. Georgi Dementjev teemal «Veeauru i-s diagramm ja selle rakendamine soojustehnikas ja õppeprotsessis».

J. LEMBRA,
Füüsika-Keemiateaduskonna dekaan

EKP TRÜ komitees

Arutati kaht küsimust

16. skp. arutati komitees põhiliselt kaht probleemi: TRÜ komsomolikomitee tööstiili ja TRÜ klubi tööd. Arutelu mõlemas küsimuses kujunes sõnavõturohkeks.

Märgiti, et komsomolikomitee töö on küll oluliselt paranenud, kuid esineb veel tõsiseid vajakajäämisi mõningate probleemide poliitilisel ja ideoloogilisel hindamisel. Alati ei ole kommunistlikud noored välja astunud niisuguste nähtuste vastu, mis vajavad otsustavat hukkamõistmist.

Teises küsimuses kuulati ära H. Trassi aruanne, milles nenditi, et suurte isetegevuskollektiivide (koorid, rahvakunstiansambel) kõrval on isetegevus ülikoolis vähikäiku teinud nii massilisuse kui ka kunstilise taseme poolest. Võeti vastu otsused olukorra parandamiseks.

Kilehall on püsti

Esmaspäevast peale on kauaoodatud kilehall siis püsti. Kergejõustiklastel on tõesti põhjust rõõmustamiseks. Ja mitte ainult neil. Ka üleülikooliliste üldrühmade töö võib suures hallis uue hoo sisse saada. Mis loeb sellise suure rõõmu juures enam asjaolu, et püstitamine 3 kuud venis. Aastaid räägiti spordihalli vajalikkusest. Tartu kergejõustiklaste talvised harjutamistingimused püsisid aga ikka enam kui nigelatena. Kapitaalse spordihoone rajamine polnud võimalik. Nüüd aga kõnnid selle suure õhupalli sisemuses, mis näiliselt on rohkem suusamäe kui spordihalli sarnane, ja võid mõttes kõiki asjaosalisi ainult kiita. Halli mõõtmed on 76×18 m, kõrgus 8 m. Asfaltpinnas. Praegu hakatakse kasutama puidust jooksuradasid. Suvel paigaldatakse spetsiaalne kiht kummiasfaldi segust. Soojendatud õhk puhutakse sisse kaloriiferi põhimõttel. Temperatuuri vahe väliskeskkonnaga võib olla kuni 25°.

Ettevalmistustööd tehti peamiselt ühiskondlikus korras, kokku üle 6000 tunni. Suurima vaeva nägijateks olid kergejõustiku kateedri õppejõud eesotsas Valter Kalamiga ja spordibaaside juhataja Richard Lullaga ning Kehakultuuriteaduskonna üliõpilased. Soomest saabus paigaldamist juhtima kaks spetsialisti, kelle abiga lõpuks niikaugele jõuti, et halli võis hakata täis puhuma, milline toiming ise võttis aega vaid umbes veerand tundi.

Arvatavasti tuleb lähemail päevil spordihalli uudistama nii mõnigi spordisõber. Küllap veendub ta isegi, et siin on, mida vaadata ja millest rõõmu tunda.

R. KUDU

Rein Zupping meditsiinidoktoriks

Reedel, 13. märtsil kaitses Arstiteaduskonna nõukogu ees oma doktoriväitekirja TRÜ Meditsiini Kesklaboratooriumi teaduslik töötaja Rein Zupping. Ülikooli Arstiteaduskonna lõpetas ta 1960. aastal. Töötanud kaks aastat neuroloogina Rakvere rajoonihaiglas, astus ta 1962. aastal aspirantuuri neuroloogia ja neurokirurgia kateedri juures. Professor E. Raudami juhendamisel valmis tal aspirantuuri lõpuks kandidaadidissertatsioon arteriaalse vere gaasisisaldusest aju vereringe häiretega haigetel.

Neuroloogia ja neurokirurgia kateedris on professor Ernst Raudami juhtimisel rohket tähelepanu pööratud peaaju ja kogu organismi ainevahetuse häirete uurimisele kesknärvisüsteemi haiguste korral. Sellel teemal on oma kandidaadidissertatsiooni kaitsnud ka kateedri töötajad A. Tikk, L. Luts, A.-E. Kaasik. Samasse tsüklisse kuulus ka R. Zuppingu kandidaaditöö. Pärast dissertatsiooni kaitsmist 1966. a. algul töötas ta arstina Tartu Vabariikliku Kliinilise Haigla neurokirurgia osakonnas, kuid paralleelselt igapäevase kliinilise tööga jätkas ta süvendatult aju ainevahetuse uurimist neurokirurgilistel haigetel. Süstemaatilise töö tulemuseks oligi see, et juba vähem kui 4 aastat pärast kandidaaditöö kaitsmist valmis Rein Zuppingul doktoridissertatsioon «Peaaju ainevahetus ajukasvajate, -traumade ja -insultide korral». Uurinud suurel arvul haigetel aju gaasivahetuse ja happe-leelise tasakaalus muutusi, osutus tal võimalikuks teha olulisi järeldusi ajuturse biokeemiliste tekkemehhanismide, aga ka ravi suhtes. Töö andmete kogumise juures oli R. Zuppingule suureks abiks Meditsiini Kesklaboratooriumis biokeemilisteks uuringuteks rakendatud uus aparatuur. Andmete matemaatilisel analüüsil andis talle tõhusat abi ka ülikooli arvutuskeskus.

Töö ametlikud oponendid professor Zozulja Kiievist, professor Kožõrev Moskvast ja professor Tünder Tartust andsid tööle kõrge hinnangu ja rõhutasid, et see on nii uuritud haigete arvu kui ka materjali töötluse põhjalikkuse poolest üks ulatuslikumaid aju gaasivahetusele pühendatud kliinilis-biokeemilisi töid kogu maailmas.

Alates 1969. a. algusest töötab Rein Zupping TRÜ Meditsiini Kesklaboratooriumis ja on laboratooriumi neljas meditsiinidoktor. 1969/1970. õppeaasta on kulgenud selle laboratooriumi teaduslikele töötajatele edukalt: doktoritööd kaitsesid Ado Truupõld, Matt Mägi, Lembit Allikmets ja nüüd Rein Zupping. Valmimas on tööd veel real laboratooriumi töötajatel või laboratooriumi baasil töötanud õppejõududel. TRÜ neuroloogia ja neurokirurgia kateedris koostöös Meditsiini Kesklaboratooriumiga jätkub peaaju ainevahetuse ja aju vereringe uurimine, mis haarab kaasa uusi kaastöölisi ja võtab vaatluse alla uusi probleeme. Ka Rein Zuppingul on kindel kavatsus jätkata oma uurimistööd. Et värske meditsiinidoktor on alles 34-aastane, siis võib arvata, et tema kui teadlase tähtsamad uurimused seisavad veel ees. Selleks jõudu tööle!

M. MÄGI

Teadaanne

28.—29. märtsil toimuvad Tartu Ehitustrusti ja ELKNÜ TRÜ komitee organiseeritud troppijate kursused. Vastu võetakse neile kahepäevalistele kursustele tütarlapsi. Kursused lõpevad eksamiga ja vastavasisuliste dokumentide kätteandmisega. Troppijaid vajatakse ehitusmaleva rühmadesse, troppijana saab töötada ühiselamu ehitusobjektil, samuti laupäevitipühapäeviti soovi korral ehitustrusti alluvuses töötasuga 5—7 rubla vahetuses.

Soovijatel palume pöörduda informatsiooni saamiseks ja registreerimiseks ELKNÜ TRÜ komiteesse.

ELKNÜ TRÜ komitee sekretariaat

Päevast päeva VIII

TRÜ ühiselamu ehitusobjektil toimuvad tööd hooga, mis laseb loota, et ehitajad suudavad oma tööd teha kiiremini ja kvaliteetsemalt kui seni. 8-meetrised vaiad on kohal. On vaid päevade küsimus, millal lõpetatakse töö autobussijaama objektil ja hakatakse meie objektil rammima kahe rammiga — teisega 7-meetrisi vaiu.

● Ülikooli ja Tartu Ehitustrusti vahel on lahendamata kanalisatsiooni probleem: kas ehitada ümber vana või teha uus? Loodame, et ka see laheneb ühiste jõupingutustega juba käesoleval nädalal.

● Vahvad on psühholoogid-defektoloogid, kes tahavad oma käe ehitusel külge lüüa juba 23. märtsist. 1. aprillist peaks töö algama kindlasti kahel rindel: Raudbetoontoodete Tehases ja ka vahetult objektil — rostvärgi tegemisel. Loodame, et ka teised teaduskonnad näitavad oma initsiatiivi kõige lähemal ajal.

J. VILLER

ÕPPEHOONE Vanemuise t. 46

FUAJEES

Kui teil fuajees ringivaatamiseks aega juhtub olema, tabab teie pilk seinal mälestustahvli:

Akadeemik
Aleksander Middendorf
Tartu Ülikooli kasvandik 1832—1837

Kes ta oli?

Võtame appi entsüklopeedia:

«... balti-saksa päritoluga vene loodusteadlane. *1815 Peterburis, † 1894 oma mõisas Hellenurmes ...»

Selgub, et Tartu Ülikoolis õppis A. Middendorf arstiteadust. Ta on olnud suur rännumees, reisinud eriti Lapimaal, Siberis, Islandil ja Novaja Zemljal. Oma reisimuljed ja -tähelepanekud pani ta ka kirja. Samuti huvitus etnograafiast ja tõi oma Siberi-reisilt kaasa hulga etnograafilisi esemeid.

ZOOLOOGIA RAAMATUKOGU

Vanemlaborant Igor Lissenko peab oma põhielukutse kõrval ka raamatukoguhoidja ametit, sest, nagu ta ise ütleb, vaja ka raamatutel silma peal hoida. Zooloogia-raamatukogus on praegu umbes 3000 raamatut ja brošüüri ning 9000 ajakirja, 8000 neist välismaal ilmunud. Ajakirjade hulgas leidub palju väärtuslikke eksemplare. Kahjuks on aga uuemat kirjandust raamatukogus väga vähe, uuemad välisajakirjad puuduvad täielikult. Jõudumööda püütakse uusi raamatuid varuda, kuid eks siingi ole takistusi: mida vanadest maha kanda, et uutele ruumi teha? Kõne alla tuleb loobumine kogusse kuuluvatest vananenud õpikutest, mitte aga ajaloolist väärtust omavatest raamatutest.

Mullu oli zooloogiaraamatukogul lugejaid 130. Raamatukogu kasutavad zooloogiaüliõpilaste ja -õppejõudude kõrval ka ülikooli teised kateedrid. Etnograafiamuuseumi ja Teaduste Akadeemia rahvas.

MIS SELLES MAJAS TEHAKSE?

ZOOLOOGIA MUUSEUM

Fuajees teatab seinasilt, et zooloogiamuuseum asub kolmandal korrusel ja on külastajatele avatud igal kolmapäeval, reedel ja pühapäeval.

Muuseumi esimeses väljapanekutesaalis saame ammendava vastuse kus-, mis-, millal-küsimustele. Stend laseb lahkelt lugeda, et muuseum asutati ametlikult 7. augustil 1822. Tollal kandis ta zooloogiakabineti nime ja oli kujundatud Tartu Ülikooli zooloogilistest ja paleontoloogilistest kogudest. Muuseumi esimene direktor, professor **Johann Friedrich Eschscholtz** omas TÜ-s arstidiplomi kõrval ka maailmaränduri, tõsi küll, mitteametlikku elukutset. Oma lühikese elu jooksul (J. F. Eschscholtz elas vaid 38-aastaseks) jõudis ta teha koos Otto Kotzebuega kaks ümbermaailmareisi. Esimeselt reisilt (1815—1818) kaasatoodud zooloogiline materjal võimaldaski luua iseseisva muuseumi. Pärast teist ümbermaailmareisi sai valmis atlas, kus J. F. Eschscholtz kirjeldas esmakordselt lumelammast, kelle keerdsarvede kujutis ongi nüüd muuseumi embleemiks. Teiste väljapanekute seas seisab ka lumelamba topis ehk kaavik: päris tavalise musta karva lamba sarnane, ainult et majesteetlike sarvedega.

Muuseumi praegune juhataja R. Veenpere räägib, et ümberkorraldusi muuseumi raames hakati tegema juba mõni aeg tagasi. Esimeses saalis on tööd peaaegu lõpetatud, lindude topiste juures on tegemist veel küllalt. Kõik tahetakse korda seada 1972. aastaks, seega muuseumi 150. aastapäevaks.

Muuseumi töötaja Aari Talve, kes ka giidiametit peab, on nõus meid sleppi võtma. Vaevalt me ilma tema abita kolmes suures saalis vaatamiseks pandu hulgas orienteeruksime. «Noh, tüdrukud, mis loom see on?» pommitatakse meid kohe küsimusega. Samas tuleb giidilt eneselt vastus: «Kärp muidugi. Noored naturalistid peavad selle loomakese kasvõi une pealt ära tundma.»

Muuseumis ei käida ainult põnevate loomade topiseid uudistamas. Tehakse märkmeid, seistakse kaua ühe eksponaadi ees, õpitakse. Keskkooliõpilastest zooloogiahuvilistele ja bioloogia-osakonna üliõpilastele on muuseum eelkõige õppimiskoht.

Millised eksponaadid on auväärseima eaga? Aare Talve viib meid vitriini juurde, kus krabile paras koht leitud. Loeme: «Ämblikkrabi. 1851. Grube. Aadria meri.» Dešifreerimiseks tuleb ajalugu appi võtta. Pärast J. F. Eschscholtzi juhatasid zooloogiakabinetti mitmete erialade meditsiiniprofessorid (füsioloogid Martin Rathke ja Alfred Volkmann; anatoomiaprofessor Alexander Bunge; tuntud alpinist ja Ararati vallutaja füüsik Johann Parrot). 1843. a. sai vastasutatud zooloogiakateedri esimeseks professoriks K. Baeri õpilane Adolf Grube. Kutselise zooloogina rändas ta palju ringi ja täiendas muuseumi kogusid.

Soliidses eas on ka papagoiline ja meritäht, kogutud 1823.—1826. a. reisi ajal J. F. Eschscholtzi poolt Otaheitilt. 1813. aastast on pärit kohverkala, see aga pole muuseumi, vaid zootehnikakateedri valduses.

Tänapäeval täiendatakse muuseumi kogusid suvistel ekspeditsioonidel Kaug-Idas, Altai mägedes, Kaukaasias ja mujal. 1916.—1917. a. evakueeriti muuseumi kõik eksponaadid Voroneži. 1920. a., kui muuseum praegusesse majja üle toodi, oli alles vaid umbes 1000 eset. Taasrajamisele asusid zooloogiaprofessorid Johannes Piiper ja Heinrich Riikoja. Muuseumi fonde on pidevalt suurendatud. Harald Habermann ja Villem Voore on korrastanud ja täiendanud selgroogsete kogusid, konservaator Mihkel Härms tõi Pärsia lahe äärest kaasa limuste kogu.

Kulisside taga, muuseumi tööruumis, näeme, kuidas mao koljut taastatakse. Preparaatori ees laual on taldrik haruldaste jäänustega, selle kõrval kahvel ja nuga, vist kõige paslikumad tööriistad mao kolju kokkuseadmisel.

Imetleme veel natuke stepiümiseja toredat topist. Siis asutame minekule. Enne aga tabab meid muuseumi juhataja R. Veenpere: «Kuidas meeldib meie juures?»

«Kui tuju on halb, võib alati siia tulla.»

GEOLOOGIA MUUSEUM

Lihvitud mäekristall on nii selge ja puhas, et tundub: ta polegi kivi, pigem allikavesi. Mäekristalli kõrval on tükike teemanti, teine tükk kainemat ahhaati — kõik kenasti klaasi all reas, võhikule lugemiseks juures: «Vääriskivid».

Saali nurgas on klaaskapis varjul meteoriidikillud, mis on Maale sattunud 12. 02. 1947. a. Sihhote-Alini meteoriidisaju ajal. Silmaga mõõtes annab ka kõige kopsakamat kildu sülle võtta, kuid juuresolev märkus sunnib kahtlema: kaal 49,9 kg.

Võib näha ka üpris kodust meteoriiditolmu, sest teatavasti «... ainus Euroopa meteoriidikraatrite rühm, mis tekkis 3000—4000 aastat tagasi, asetseb Saaremaal. Rühm koosneb seitsmest kraatrist, suurim neist on 110-meetrise läbimõõduga Kaali järv.»

Välja on pandud väga erinevatest ajastutest pärinevaid kivimeid. Loen: «Geoloogiamuuseumi fondi kogude põhjal koostati 1947. a. Eesti NSV geoloogiat iseloomustav kogu üleliidulise geoloogiamuuseumi jaoks Leningradis.»

Kaks koolipoissi arutavad poolihääli: «Seliele mammutikihvale võib julgesti kolmekesi istuda ja ruumi jääb ülegi.» Aknalaual on unikaalne eksponaat: Kalleste kruusaaugust leitud mammutikihva osa.

(Ringkäik õppehoones jätkub)

ÕPPEHOONE Vanemuise t. 46

Rektori käskkiri nr. 121-k

Õnnitlen Tartu Riikliku Ülikooli naisperet rahvusvahelise naistepäeva puhul. Soovin neile jõudu ja edu tööl, kodus ning ühiskondlikus tegevuses!

Tähtpäeva puhul avaldan seniste saavutuste eest tänu järgmistele seltsimeestele.

Ajaloo-Keeleteaduskonnast

vanemõpetajatele Jelena Gurjevale, Eda Vaiglale, Gerda Laugastele, Laine Honele, Amanda Kriidile ja Helgi Pulgale; õpetaja Koidu Uustalule; vanemlaborantidele Juta Kullile ja Meeli Reinvaltile; vanempreparaator Ljubov Langele; dispetšer Leida Frankile; metoodik Endla Kaldemäele; üliõpilastele Anu Sulele, Mai Krikkile, Anu Vaherile, Vaike Paidele, Ljubov Kisseljovale, Enda Armandile, Roza Jegiazarjanile, Emma Sagojanile, Kersti Tigasele, Urve Läänemetsale, Erika Lüllile, Sirje Mendelsonile, Maie Raatmaale, Hilma Orumaale.

Füüsika-Keemiateaduskonnast

assistent Greeta Vesmanile; vanemlaborant Ina Sepale, laborantidele Leonore Tarrastele ja Hilda Peeglile, asprirantidele Juta Koppelile ja Maire Tammele, üliõpilastele Riina Jaanisoole, Aime Viirale.

Bioloogia-Geograafiateaduskonnast

dotsendi kt. Anu Marksoole, dotsent Aino Kaldale, vanemlaborantidele Aino Raisile, Eva Heinarule ja Leiu Heapostile, laborant Luule Ohale, vaneminsener Maia Porgile.

Õigusteaduskonnast

vanemlaborant Asta Liivakule, laborant Helbe Sarapuule; üliõpilastele Loreta Kelvetile, Maie Kuldkeppile, Aili Surrale, Maie Kõlile, Mare Talurile, Malle Amorile.

Majandusteaduskonnast

prodekaan Maimu Kuusele, dispetšer Tamara Heiderile, vanemlaborantidele Koidu Kattaile ja Silvia Keerile; üliõpilastele Mare Varuškinale, Tiina Haljastele, Sirje Talvistele, Mai Madarale, Merike Plaanile, Energina Kartaševale, Lea Koppelile.

Arstiteaduskonnast

dotsentidele Selma Laanesele, Liivia Kirschile ja Viiu Sillastule; assistentidele Astrid Saavale, Lea Heringule ja Anne-Liis Padarile; vanemlaborantidele Luule Philipsile, Tiina Vinnile, Aasa Raudsepale ja Anita Lendrele; laborantidele Margot Liibuskile, Endla Annile, Helgi Tohvrile ja Ella Väärsile; vanempreparaator Inda Villumile; üliõpilastele Riina Meipalule, Svetlana Kalašnikule, Ursula Jugalale, Erika Speiserile, Anne Värtele, Reet Remile, Tatjana Glebovale, Maie Antsmäele, Helge Kaselole, Tatjana Krasnovale, Valja Leedole, Olga Pisuverele, Hille Krusele, Ina Sarvele, Evi Juhanile, Palmi Aerule, Silvia Saretokile, Inge Lohkile, Sirje Lootootsile, Helle Seppale, Madli Rannale, Helju Tuusovile, Marika Kurvitsale, Anne Püssale, Maire Koljatile.

Kehakultuuriteaduskonnast

vanemõpetaja Evi Krassile, õpetaja Inge Pinnule, vanemlaborant Vaike Sisaskile.

Teaduslikust Raamatukogust

peabibliograaf Maare Kümnikule, raamatukoguhoidjatele Lia Seppale ja Fasta Grišakovale; restauraator Aime Espenbergile.

Administratiiv-majandusosakonnast

inspektor Aita Arole, sekretär Helvi Kaldale, masinakirjutaja Renate Laatsitile, koristaja Erna Peedole, asjaajaja Armilde Lepinile, raamatupidaja Sonja Tammele.

Premeerin (rektori fondist)

aspirante Evi Kitveli, Heidi Maaroosi, Katalin Mokanyt.

Alles eelmisest numbrist lugesite reportaaži peahoone keldrist. Et selle korruse suurimad rikkused sugugi mitte Sophoklese kuju juures ei peitu, veendusin ma ühel õhtul, kui olin alla roninud trepist soome-ugri keelte kateedri lähedal, uudistasin tööpinke ja aparaate ning pärisin seletust õppetöökoja juhatajalt E. Peetsilt.

● Ülikooli töökoda asub ju Leningradi maanteel, aga mis see siin on?

Tõepoolest, nii mõnelgi on tekkinud vale arusaam, nagu oleks ülikoolil kaks töökoda: õppetöökoda peahoones ja eksperimentaaltöökoda Leningradi maanteel. Tegelikult on peahoones ainult üks osa õppetöökoja praktikumist ja töötajaidki on ainult üks. Kunagi paiknesime peahoones koos eksperimentaaltöökojaga (nn. «vana töökoda»), koos kolisime ka Leningradi maanteele. Üliõpilastele mõeldud õppetöökoja praktikumid kiratsesid seal ühe aasta; tuli olla ühesainsas ruumis, pealegi koos töökoja seadmete ja meestega.

Sellessesamasse ruumi olid paigutatud ka suured treipingid, tudengite päralt jäi ainult kaks (!) lauda, nii et nad pidid töötama praktiliselt põlve peal. Tulime siis peahoonesse tagasi, siin on vähemalt ruumi poolest võimalik õppida.

Peahoone keldris õpitakse metallitöö võtteid ja raadiomontaaži (elektroonikaaparaatide montaaži põhivõtteid). Füüsikaosakonna üliõpilaste õppetöökoja praktikume on mujalgi, nii näiteks fotograafia- ja kinopraktikum ning klaasipuhumine toimuvad keemiahoones, puidutööpraktikum Vanemuise tänavas.

Varem, s. t. kui kogu töökoda oli veel peahoones, oli üliõpilaste õppetöökoja praktikum põhiliselt metalliviilimise praktikum, õpiti mutrite ja poltide valmistamist. Praegu on õppetöökoja praktika sisu tunduvalt muutunud: põhiline tähelepanu on pööratud metallitöö ja raadiomontaaži töövõtete õppimisele, aparaadi šassii valmistamise õppimisele, elektroonika detailide montaaži õppimisele.

● Millise eriala üliõpilased veel siin praktikal käivad?

Füüsikaosakonna II kursuse üliõpilased teevad siin põhiosa oma õppetöökoja praktikast. Sügissemestril õpitakse metallitööd, kevadsemestril raadiomontaaži võtteid. V kursuse füüsika pedagoogiline eriharu teeb siin oma lisapraktikumi, õpitakse ehitama õppevahendeid. Siin valmivad ka paljud eksperimentaalset laadi kursusetööd. Aasta läbi toimub defektoloogiaosakonna meesüliõpilastel käsitööpraktika, sügissemestril Majandusteaduskonna rahanduse ja krediidi ning majandusküberneetika eriala tähtsamate tööstusharude tehnoloogia praktika. Ka Nõo ja Tartu I Keskkooli füüsikaklassid käivad siin eripraktikumides. Edaspidi on kavas ka teaduslikku laadi praktilised tööd üliõpilaste kompleksse teadusliku uurimistöö büroo liinis, kuhu ka õppetöökoda oma ühe mehega kuulub.

● Mida füüsikaosakonna üliõpilased siin õpivad?

Mis see siin on?

Viimasel ajal suureneb järjest tulevaste füüsikute töös eksperimendi osatähtsus, selleks tuleb õppida ka aparatuuri ehitamist, tellimist töökodadest, aparaadi valmimiseks tehtud töö hindamist, vajaduse korral tuleb osata isegi aparaate ümber konstrueerida jms.

Metallitöös püüame selgeks teha põhilised lukksepatöö võtted šassii ja aparaadikasti valmistamisel, õpime natuke treimistöid. Raadiomontaaži suhtes on veidi suuremad plaanid; õpime tundma ja joonestama elektroonika-alaseid skeeme (elektriline, montaaž-poolmontaažskeem), tutvume elektroonikadetailidega, elektrotehniliste materjalidega. Vastavalt elektrilisele skeemile teeme ise montaažskeemi ja siis monteerime šassiile, mis on tehtud eelnenud lukksepapraktikumis. Raadiomontaažipraktika lõpeb valminud seadme pingestamisega, häälestada teise kursuse rahvas veel ei oska, sest elektroonika ja raadiotehnika teoreetilisi kursusi pole veel kuulatud.

● Mille poolest erineb see praktikum teistest?

Juba eespool räägitule võiks lisada veel niipalju, et see praktika on tegelikult elu ise, sest siin puutub üliõpilane kokku konkreetsete elektroonikadetailidega ja ta peab tõesti midagi ära tegema.

Need üliõpilased, kes tunnevad huvi praktilise elektroonika vastu, valivad hiljem endale ka eksperimentaalset laadi kursusetöö. Kuid kõik üliõpilased ei tee eksperimentaalset kursusetööd ja nendele jääb see praktika ikkagi esimeseks ja viimaseks kokkupuuteks praktilise raadiotehnikaga. Laboratoorsed tööd ei suuda seda asendada, nad on hoopis teist laadi, ikkagi vaid teoreetiliste teadmiste täienduseks.

Protokolle me ei vormista ja maha kirjutada pole midagi. Arvestusel on selgesti näha, mida keegi on teinud ja kuidas ta seda on teinud, ühe sõnaga — hindamisel ei saa tekkida mingeid vaidlusi ega arusaamatusi.

● Kas kõik üliõpilased ka tõesti midagi valmis ehitavad?

Kahjuks toimub see praktikum liiga vara, ta on teise kursuse tudengitele esimene kokkupuude raadiotehnika ja elektroonikaga. Teoreetilised teadmised puuduvad täiesti ja enamasti keskkoolipingist tulnud üliõpilased alustavad A-st-B-st. Oma kogemustest tean (juhendan neid praktikume alates 1965. aastast), et need üliõpilased, kes praktikumidest kangesti vabaks tahavad saada, põhjendades seda kas kutseteenistuse, keskkooli füüsikakabinetist või mujalt saadud teadmistega, näevad praktikaga hoopiski rohkem vaeva. Eriti suur osa on nende seas vene osakonna üliõpilasi. Raadiomontaaži praktikumis kipub palju detaile lihtsalt praagiks muutuma, aga hinna poolest on see küllaltki kallis praktikum.

Ja minagi imetlesin oma võhikupilguga tillukesi sarvilisi pooljuhte vestluskaaslase sõrmede vahel. Päris-päris õrnakesed, ja maksavad rublasid.

● Kas tasub anda üliõpilaste kätte selliseid küllaltki hinnalisi elektroonikadetaile ja elektrotehnilisi materjale?

Detaile ja materjale püüame kasutada võimalikult vähe, esimene

(Järg 4. lk.)

Teaduse tänapäev

Kõrgema Atestatsioonikomisjoni korraldusel toimus Moskvas nõupidamine, kus käsitleti teaduslik-pedagoogilise kaadri atesteerimist ja dissertatsioonide kvaliteedi tõstmist ning teaduslikkude nõukogude osa selles töös. Nõupidamisel olid kutsutud osa võtma kõrgemate meditsiiniliste õppeasutuste teaduslikkude nõukogude esimehed.

Asuti seisukohale, et senini kehtiv atesteerimise süsteem on ennast kis avaldatud tööde põhjal. Niisuguse ettepaneku realiseerimine tooks endaga kaasa teaduslikke kraade omavate töötajate keskmise vanuse tõusu, mis teaduslikku uurimistööd ei soodustaks.

Juhiti tähelepanu vajadusele tugevdada kontrolli dissertatsioonide kvaliteedi üle, sest osa dissertatsioone lükatakse tagasi neis esinevate puuduste tõttu. Rõhutati nõuet, et iga dissertatsioon peab andma seks peeti ka asjaolu, et vähe uurimusi esitatakse üldise patoloogia ja mikrobioloogia, onkoloogia ja viroloogia erialal. Sellega seoses rõhutati vajadust tugevdada kontrolli dissertatsiooniteemade planeerimise üle ning soovitati lähtuda teadusliku uurimistöö juba väljatöötatud prognoosidest pikemaks perioodiks.

Asuti seisukohale, et mõningat muutmist vajab dissertatsioonide kaitsmise protseduur. Dissertandilt tuleks kaitsmise ajal nõuda teadusliku ettekande asemel oma töö põhiliste seisukohtade kaitsmist ja põhjendamist, oponentidelt aga ofitsiaalse retsensiooni kõrval senisest suuremat diskussiooni.

Toodi ette ka kaitsmisprotseduuri rikkumisi, mille tagajärjeks on olnud nõukogult kaitsmisõiguste äravõtmine (nõukogu liikmed ei ilmu õigeaegselt kaitsmisele, ei tutvu eelnevalt autoreferaadiga jne.).

Soovitati pöörata suuremat tähelepanu dissertandi erialasele ettevalmistusele. Peamiseks loeti dissertatsioonitööde kvaliteedi tõstmist .

Mõningaid kriitilisi märkusi tehti ka dissertatsioonide vormi kohta. Tööd on liiga mahukad, mõnikord isegi mitmeköitelised, kusjuures esineb tendents mahu suurenemisele. Optimaalseks peeti 200—300-leheküljelisi dissertatsioone. Sageli esineb dissertatsioonides vormilisi ebatäpsusi, mille kohta saadakse signaale alles pärast tööde kaitsmist.

Senise formaalse töö asemel nõutakse teaduslikult nõukogult sügavat sisulist tööd, mis peab algama juba aspirantide ja dissertatsiooniteemade õige valiku ja planeerimisega, pideva kontrolliga dissertatsioonide valmimise käigu üle ning oponentide valiku osas, mille eest vastutab nõukogu. Dissertatsiooni kaitsmine nõukogus olgu ainult selle töö lõppetapiks.

Esitatuga ei taheta öelda, nagu meditsiinialaste dissertatsioonitööde tase oleks üldiselt madal. Kõrgema Atestatsioonikomisjoni liikmed konstateerisid, et meditsiinialaste dissertatsioonide tase on aasta-aastalt paranenud. Sellest räägib ka fakt, et meditsiinialastest dissertatsioonidest lükatakse tagasi ainult üksikud (meditsiinialaste dissertatsioonitööde arv aga moodustab 1/4 kõikidest NSV Liidus kaitstavatest dissertatsioonidest).

Pretensioone ei esitatud Tartu Riikliku Ülikooli Arstiteaduskonna nõukogus kaitstud dissertatsioonide kohta. See on tunnustuseks ja stiimuliks meie nõukogu edasisele tööle. Nõukogu liikmete kohusetruud ning sügavat sisulist tööd dissertatsioonide ettevalmistamisel ja kaitsmisel tingib ka asjaolu, et TRÜ Arstiteaduskonna nõukogule on usaldatud doktoridissertatsioonide kaitsmise õigus 17 ja kandidaaditööde osas 20 erialal. Suurte õigustе omamine eeldab nõukogu liikmete suurt individuaalset ja kollektiivset vastutust.

Prof. H. VAHTER,
TRÜ Arstiteaduskonna teadusliku nõukogu esimees

Suurendada vastutust

tegelikkuses õigustanud ega vaja selle tõttu põhilist ümberkorraldust. Küll aga vajab radikaalset parandamist teaduslikkude nõukogude töö, sest nõukogu liikmed suhtuvad mõnikord töösse formaalselt.

Põhjendamatuks peeti ettepanekut loobuda teaduslikkude kraadide kaitsmisest dissertatsiooni alusel ning omistada teaduslik kraad trüuut teadusele ja kasulikku praktikale.

Meditsiinialaste dissertatsioonide oluliseks puuduseks loeti temaatika kordumist. Kliinilistes dissertatsioonides peeti puuduseks materjali mitteküllaldast statistilist töötlust. Suhteliselt nõrgemaks tunnistati hügieenialased ja tervishoiu organisatsiooni käsitlevad tööd. Puudu-

Nädalakroonika

Füüsika-Keemia- ja Matemaatikateaduskondades möödus nädalavahetus ÜTÜ konverentsi tähe all. Pühapäevane «Edasi» tõi ulatusliku materjali konverentsi kulust, käesolevaga antakse statistilist materjali konverentsi kokkuvõtetest. Töötasid kolm sektsiooni: keemia, matemaatika ja füüsika. Võrreldes konverentside senise praktikaga üllatas rida asjaolusid. Ettekannete kohta esitati lausa laviin küsimusi (180) ja sõnavõtte (20). Füüsikutel oli iga päev üks ettekanne õppejõududelt kaasaja füüsika teemadel. See meelitas kokku palju kuulajaid ja nii võibki tõdeda, et konverents oli vägagi osavõturohke. Üliõpilaste vabastamine loengutest saavutati dekanaadi ja õppejõudude nõusolekul õppeprorektori loal.

Nüüd arvud: Keemia sektsioonis kanti ette 18 ettekannet; kuulajaid oli 103; ÜTÜ medalitega autasustati kolme esinejat: M. Salvet (V k.), T. Jüriadot (V. k.), J. Ehrlichit (V k.).

Matemaatika sektsioonis esitati 21 ettekannet, mida kuulas 108 inimest.

Medalid said S. Bogdanov (IV k.) ja T. Leiger (II k.)

Füüsikutel oli ettekandeid 20, kuulajaid 127. Medalid pälvisid M. Seilenthal (V k.), H. Pallo (V k.).

Lõpubanketil anti üle üleliidulise banketi medal Peeter Saarile, kes praegu töötab TA FAI-s.

Kahtlemata tegid suure töö konverentsi organiseerimisel ja väga eeskujulikul läbiviimisel ÜTÜ füüsikaosakonna esimees Kristjan Haller, keemiaosakonna esimees Mart Ustav, matemaatikaosakonna esimees Raul Roomeldi ja TRÜ ÜTÜ nõukogu aseesimees Tõnu Karu.

E. JÜRKI

TEADE

ÜET KODU-UURIMISE LEKTOORIUM!

Esmaspäeval, 23. märtsil kell 19 ph. aud. 228 prof. Ü. Lumiste: «Täppisteaduste traditsioonid Tartus 17. sajandil («Academia Gustaviana»).

♣

Tutvustati uuemat Soome luulet

Märtsi keskpaik oli tavapäraselt luulerikas. Ürituste sarja avas teisipäeval, 10. märtsil peahoone kohvikus toimunud soome kaasaegse luule õhtu. Eesti filoloogia III kursuse üliõpilased tutvustasid Lassi Sinkkose, Pentti Saarikoski ja Arvo Salo loomingut, õhtu korraldasid Sirje Saar, Hille Ok ja Toivo Kuldsepp.

Mõned momendid kõnelusest korraldajatega:

Sirje Saar arvas, et soome luulet tuntakse meil vähe, piirdutakse ainult klassikutega. Selle õhtuga püüdsimegi natuke kaasa aidata soome kuuekümnendate aastate luule populariseerimisele.

Hille Ok: Meie raamatukogudes on kahjuks väga vähe soome uuema luule kogusid, samuti puuduvad vastavad teatmeteosed. Ülevaate andmisel kasutasime K. Laitise «Suomen Kirjallisuus» 1917—1967». Abi oli ka ««Loomingu» Raamatukogus» ilmunud soome luule valikkogust «Kõne voolab voolavas maailmas». Üht-teist oli võimalik saada ka kirjavahetuse teel Soome üliõpilastelt.

Sirje Saar märkis, et Soomes on praegu kolm nn. eesluuletajat: Pentti Saarikoski, Väinö Kirstinä ja Jyrki Pellinen. Neil on palju epigoone. Kui möödunud kümnendi mees Paavo Haavikko olevat öelnud, et tal ei maksa enam luuletada, nagunii kirjutavad kõik tema luuletusi, siis praegu võiks seda öelda Saarikoski.

Soomes on luuleproduktsioon väga suur, iga aasta lisab sületäie uusi kogusid. Ka esimese koguni jõuavad autorid väga kiiresti. Minu arvates pole praegusel soome luulel siiski eesti luule taset (Paul-Erik Rummo + Jaan Kaplinski), ka pole seal tekkinud sellist luulekummardamist nagu see mõni aasta tagasi meil oli.

Hille Ok: Nagu mujalgi Läänes annab ka Soomes tooni hispaania luule. Väga palju tõlgitakse Ladina-Ameerika poeete. Mõned soome luuletajad isegi kirjutavad hispaania keeles, eriti paistavad selle poolest silma kaks nn. soome inglast: Anselm Hollo ja Matti Rossi.

Toivo Kuldsepp: «Kui küsida keskmise soomlase käest, kes on momendi populaarseim luuletaja, vastatakse: Saarikoski.

See mees on huvitav isiksus. Ülikooli astus ta 16-aastase imelapsena, õppis ta klassikalisi keeli ja mõne aasta eest tõlkis piibli tänapäeva soome keelde.

Saarikoski on vaieldamatult silmapaistvaim anne kuuekümnendate aastate soome luules. Oma julgete vormiotsingutega, paiguti kõige eitamisega on ta poolehoidjate kõrval leidnud ka vaenlasi.

Ise ütleb ta oma kirjutamislaadi kohta järgmist: «Võtsin lause või teise ajalehest, mõne repliigi tuttavate suust, mõttetera mõnest toredast raamatust, lisasin neile oma mõtted ja sain terviku. Leian sellise laadi olevat väga demokraatliku, sest nii saavad eri mõtted ja seisukohad minu luuletustes kõrvuti seista, oma õigust tõestada.» »

Sirje Saar: «Väga huvitav mees on Arvo Salo. Helsingis on üliõpilaste kabareeteater, Salo kirjutab teatri jaoks mõnele tuntud viisile uued sõnad, harilikult sõjavastase sisuga, ja juba järgmisel päeval laulab seda laulu terve ülikool.»

Hille Ok: «Nagu kõik teisedki, keda me õhtul tutvustasime, on ka Sinkkonen tugevalt vasakpoolne. Ta tegi juhuslikku tööd, siis leidis, et sõnaga võib ta kõige selgemini oma ideid toetada ja hakkas luuletama.»

O. REMSUJEV

Toivo Panksep, EÜE komandör

meil on külas

1. Miks eelistasite komsomolitööd ja ehitustööd (on ju EÜE nende õnnelik süntees) erialasele tööle?

Arvan, et töötamine sellel ametikohal on mõnevõrra komplitseeritum kui reainsenerina (olen erialalt insener-mehhaanik). Et EÜE-s on tegemist suures osas **teenager**'itega siis ka vastutusrikkam ja huvitavam.

Järelikult enese võimete ülehindamine pluss ebaterve uudishimu, et «Kas ma sellega ka hakkama saan?» olid siin peamised ajendid soovi kõrval veel aasta selles tudengkonna ettevõtmises kaasa lüüa. Lohutuseks enesele ja teistele: loll «natšalnik» tarkade alluvatega on palju sobivam variant kui vastupidi.

2. Milline eripära on EÜE-70-l?

Igal suvel uut jalgratast leiutada pole mõtet, tarvis vanal korralikult sõitma õppida.

3. Kas ja kuidas mõjub üleliiduliselt kavatsetav üliõpilaste välisvahetuse vähendamine 30% võrra EÜE välisvahetusele käesoleval aastal?

Ei ole sellest muudatusest kuulnud ega tea ka, kuidas see mõjuda võiks.

EÜE nõukogu andmeil on 1970. a. plaanis peale sidemete meie vabariigi ja Saksa DV, Ungari RV, Poola RV ja Tšehhoslovakkia SV kõrgemate koolide vahel kahepoolsete sidemete loomine ja Bulgaaria RV üliõpilastega — koostöölepingu näol TPI ja Sofia PI vahel.

Nii et mõjust on veel natuke vara rääkida, küll aga paras aeg plaani pidada, kuidas üliõpilasrühmade vahetust paremini korraldada.

4. Milles näete EÜE-s tehtava poliitilise kasvatustöö peamisi eesmärke?

Kõrgema kooli ülesanne on varustada tulevasi oma ala hästi tundvaid spetsialiste teadusliku maailmavaatega, kasvatada aktiivseid kommunismiehitajaid. Kõik ühiskondlikud organisatsioonid (ka EÜE kui kõrgemate koolide komsomoliorganisatsioonide vahelise koostöö vorm) peavad oma ponnistused suunama sellele, et tõsta tudengkonna ühiskondlik-poliitilist aktiivsust, haarates üliõpilasi kaasa osavõtule tööks ühiskondliku elu erinevates sfäärides, arendades neis juhile vajalikke omadusi.

5. Kuidas peaks Teie arvates konkreetselt välja nägema koostöö EÜE keskstaabi ja kõrgema kooli komsomolikomitee vahel?

Põhijoontes nagu aastal 1969. Suuremat tähelepanu vajab nii EÜE keskstaabi kui ka kõrgemate koolide komsomolikomiteede poolt kaadri ettevalmistamine ja töö vahetusrühmadega.

6. Kuivõrd vajalik, kasulik ja teostatav on «kuiv seadus» EÜE-s?

Ei kõrgema kooli ega ka EÜE eesmärk pole ideaalsete karsklaste ega purujoodikute diplomeerimine, eesmärgiks peab olema eelkõige igakülgselt arenenud spetsialist.

«Seadustest» niipalju, et nende abil on küllalt agaralt ja tagajärjetult «kasvatatud», tunduvalt raskem on aga saavutada seda, et «kasvatatav», antud juhul malevlane, teadlikult jätaks sooritamata teo, mis käib rühma, maleva, **alma materi** au pihta. EÜE on seni läinud viimast teed. Muidugi ei tähenda see veel seda, et vabatahtlikkuse printsiip malevasse astumisel annab vabaduse kõike teha.

Kas aga alkoholi kuritarvitamine, kui viimane peaks üliõpilaskonnas esinema, on välja juuritav EÜE kahekuulise aktiivse tööperioodi jooksul, on iseasi.

7. Mida arvate üliõpilaspäevadest ja selle traditsiooni tulevikust?

Üliõpilaspäevad, eriti viimased, on toimunud üliõpilasnoorsoo internatsionaalse solidaarsuse ja kõrgemate koolide konsolideerumise lipu all. Mida paremat veel soovida?

Samal ajal on üliõpilaspäevade organiseerimine ja läbiviimine (kui seda teevad tudengid ISE) üheks üliõpilaste ühiskondliku tegevuse «praktikumiks», kui mitte «arvestuseks».

Julgen arvata, et praktikumide osa kõrgelt haritud inimese «tootmisel» ei alahinnata ka tulevikus.

8. Kuidas suhtute pikkadesse juustesse?

Oma võhiklikkusele vaatamata söandan arvamust avaldada, et antud küsimuse ümber on kisa küll enam olnud kui villa. Mis muud, kui et lokikesed hingelise tasakaalu säilitamiseks N isendile tarvilikud rekvisiidid on.

9. Mis on muutunud üliõpilases selle aja jooksul, mis on möödunud Teie astumisest kõrgemasse kooli?

Selle 9 aasta jooksul, mis on möödunud minu astumisest kõrgemasse kooli, on tarkade raamatute järgi informatsiooni maht meie karedas maailmas kahekordistunud, mis pole jätnud mõju avaldamata värske tudengi teadmistele.

Suurenenud ühiskondlik-poliitilise aktiivsusega jalga käiv vastutustunde kasv kipub vahel komistama, mille üheks põhjuseks on üliõpilaskonna vanuselise koosseisu teatav noorenemine.

10. Millisena kujutlete kaasaegset, ideaalset noorsoo-organisatsiooni liidrit?

Peale kõikvõimalike juhile tarvilike positiivsete iseloomuomaduste peab ta noortele olema eelkõige «naš general», mitte «general nad nami».

Tänan TRÜ komsomolikomiteed meeldiva võimaluse eest esineda TRÜ üliõpilaste ees. Soovin kõikidele üliõpilastele sessiooni viimasteks eksamiteks head põrumist ja teenitud puhkust, diplomandidele aga raugematut tööindu kuni diplomitöö on kõita viidud.

RAAMATUKOGUS

Uudiskirjandusest saabus möödunud nädalal: Fl. Knabel «Trespass», R. Maughami novellikogu «The Link», M. Turnell «The Novel in France», H. W. Fowler «Modern English Usage», ajakiri «Social Sience Information» VIII-6 jm.

MAJANDUSTEADUSKOND

Teaduskonna nõukogu istungil suunati kaitsmisele dotsent Eero Rannapi doktoridissertatsioon «Toidu ja tervise probleem», arutati tootmispraktika tulemusi ja organiseerimist ning kaubanduse laboratooriumi tööd, millest andis informatsiooni E. Haljaste. Kontrollimisel leiti, et Eesti NSV Kõrgema ja Kesk-erihariduse Ministeeriumi kolleegiumi otsus töö parandamise kohta on võimaluste piires täidetud.

ÕIGUSTEADUSKOND

12.—13. märtsil käsitleti vabariiklikul teaduslikul konverentsil V. I. Lenini õiguslikku pärandit. 12. märtsil toimunud partei-, ametiühingu- ja komsomolibüroo ning dekanaadi ühisel koosolekul arutati, mis põhjustas teaduskonna ebaeduka esinemise 8. märtsil klubis, ja isetegevusprobleeme üldse. Ka leninliku arvestuse komisjon lõpetas töö 12. märtsiks.

Õigusteaduskonna suusapäeva võib lugeda igati kordaläinuks, seda kõigi teiste teaduskondade suusapäevade kohta öelda ei saa. Seda tänu orgkomiteele eesotsas A. Taluriga ja Kehakultuuriteaduskonna üliõpilasele R. Eenmäele.

R. KUDU

TOIMETUSE POSTIST

Meie poole pöördus grupp kehakultuurlasi — kaugõppijaid Tartust ja Tallinnast. Neil on märtsi lõpus treeningu- ja õppelaager Käärikul. Nüüd huvitas asjaomaseid küsimus: kuhu neid majutatakse? Eelmisel aastal olevat olnud raskusi elementaarsematega pesemisvõimalustega, sest elati ühes alumistest majadest.

Toimetus pöördus vastuse saamiseks Kääriku õppebaasi juhataja John Põldsami ja KKT dekaani Arnold Vaiksaare poole. Mõlemad leidsid, et küsimus on esitatud pretensioonikalt. Mõned kaugõppijad kipuvad unustama, et peale nende n õ u d m i s t e on neil oma õppeasutuse vastu täita elementaarsemadki k o h u s t u s e d, mis seisnevad korralikus õppimises ja arvestuste sooritamises. A. Vaiksaar teatas, et tänavuse laagri majutamisel püüab dekanaat arvestada eelkõige talvise sessiooni tulemusi, mis antakse edasi Kääriku õppebaasi administratsioonile ja siis juba — kuidas töö, nõnda tasu.

Jenny Ananjeval on juubel

22. märtsil tähistab 60. sünnipäeva TRÜ Õigusteaduskonna tsiviilõiguse ja -protsessi kateedri juhataja dotsent Jenny Ananjeva.

Juubilari elutee pole olnud ei kerge ega sirge, kuid see-eest järjekindlalt ja visalt edasirühkiv. Jenny Ananjeva sündis 22. märtsil 1910. a. Võrumaal. Hariduse sai aga juubilar juba Bologojes, kuhu tema vanemad oli välja rännanud. Pärast keskkooli lõpetamist 1927. a. suunati noor ja tulihingeline kommunistlik noor tollel ajal nii vajalikule, kuid raskele komsomolitööle maal. Mitmesugustes juhtivates komsomoliorganites töötas ta kuni 1935. a., mil siirdus elama Leningradi. 1937. a. lõpetas J. Ananjeva Leningradi Juriidilise Kooli ja asus taotlema kõrgemat haridust Leningradi Juriidilise Instituudi õhtuses osakonnas, töötades samal ajal notarina. Hariduse omandamise aga katkestas sõda ja tal tuli evakueeruda tagalasse. Sõja lõppedes suunati juubilar tööle Eesti NSV-sse, kus ta aastatel 1945—1950 töötas Tartu linna abiprokurörina. Töö kõrvalt sooritas ta eksternina uuesti kõik vajalikud eksamid ja 1949. a. sai kõrgema haridusega juristi diplomi. Juba 1950. a. vajas teda TRÜ Õigusteaduskond, kus J. Ananjeva määrati tsiviilõiguse ja -protsessi kateedri juhatajaks, millisel kohal töötab käesoleva ajani.

Kateedri juhatajana on Jenny Ananjeva hoolitsenud kõigepealt selle eest, et kindlustada kateeder kvalifitseeritud õppejõudude kaadriga. Palju on ta pööranud tähelepanu õppetööle ja üliõpilastele. Kogu meie vabariigi sõjajärgne juristide pere tunneb teda kui head ja abivalmis pedagoogi.

Jenny Ananjeva kui teadlase huvidering on koondunud peamiselt mitmesuguste tsiviilõiguse üldosa teoreetiliste probleemide ümber. Tema sulest on ilmunud üle 30 teadusliku töö ja lisaks sellele mitmeid õppematerjale. Ta on üks peamisi äsja trükist ilmunud «Eesti NSV tsiviilkoodeksi kommentaaride» ja peatselt ilmuva «Nõukogude tsiviilõiguse» õpiku I osa autoreid. Peale selle huvitavad teda filosoofia, riigi ja õiguse teooria üldprobleemid.

Juubilar on esinenud teaduslike ettekannetega paljudel üleliidulistel teaduslikel konverentsidel. Teadlasena tuntakse teda kõikides NSV Liidu suuremates ülikoolides ja teaduslikes uurimisasutustes.

Hindamatu panuse on Jenny Ananjeva andnud vabariigi seadusandluse täiustamisse. Ta võttis osa «Eesti NSV tsiviilkoodeksi», «Eesti NSV tsiviilprotsessi koodeksi» ja «Eesti NSV abielu- ja perekonnakoodeksi» projektide väljatöötamisest, on täiustanud, parandanud ja redigeerinud ning andnud arvamusi mitmesuguste seadusandlike aktide kohta.

Südamelähedaseks on Jenny Ananjevale alati olnud komsomolija parteitöö. Korduvalt on ta valitud EKP Tartu Linnakomitee liikmeks, TRÜ parteibüroo koosseisu. Parteitöö valdkonnas on tal hindamatu kogemuste pagas, mida ta jagab meeleldi noorematega.

Üliõpilastele ja noorematele kolleegidele on juubilar taktitundeliseks nõuandjaks ja oma rikkalike elukogemuste jagajaks.

Kolleegid tunnevad teda kui printsipiaalset ja alati abivalmis seltsimeest, kes tunneb tõsist huvi kogu ülikooli, teaduskonna ja kateedri probleemide vastu ning kel jätkub tahet ja energiat lüüa kaasa nende lahendamisel. Oma kollektiivi patrioodina ei puudu ta üheltki teaduskonna ürituselt, et kurda ajapuuduse või väsimuse üle.

Õnnitleme juubilari ja soovime talle raugematut jõudu ja edu edaspidiseks.

Kolleegid
Õigusteaduskonnast

(Algus 2. lk.)

tutvus detailidega on vastavate stendide kaudu, siis anname üliõpilaste kätte eelmiste rühmade praakdetaile ning sõltuvalt teadmiste ja kogemuste kasvust praktika jooksul lõpuks ka täiesti kvaliteetseid.

Nad on ju ikkagi tulevased spetsialistid, ütleksin isegi juhtivad spetsialistid, ja praegu nad õpivad. Ilma selleta ei saakski neist spetsialiste, vähemalt häid. Seda praktikumi valmis elektroonikastendidega ei asenda. Harilikud laboratoorsed tööd ja praktikumid võimaldavad ainult teooriat kinnitada, selles õpitakse tundma elektroonika tõelist praktilist külge.

● **Kust ja kuidas te detaile ja materjale saate?**

Uusi detaile kasutavad üliõpilased võrdlemisi vähe, enamik neist on saadud šeffide vanade elektroonikaaparaatide lammutamisel. Uusi detaile, eriti pooljuhte, õpime tundma ja kasutama alles praktika lõpul. Oleks hea, kui saaks ülikoolistki mahakantud elektroonikaaparaate üliõpilaste õppetöö jaoks.

● **Kuidas õppekirjandusega lood on?**

Õppekirjandust praktiliselt polegi. Enamik kirjandusest on kas teoreetilised ülevaated või siis raadioamatööridele määratud, needki põhiliselt vene keeles ja väga laiali pillatud materjaliga, kõigi vajalike töövõtete kohta kompaktset kirjandust polegi. Tuli endal üks raamat kokku seada, kus on olemas kõik praktilist laadi küsimused, mida üliõpilased tundma peaksid.

Ja sm. Peets näitab mulle 160-leheküljelist rotaprindiväljaannet «Raadiomontaaži praktika». Vaatan sisukorda: skeemid, materjalid, detailid, lukksepatööd, elektroonikaaparatuuri montaaž.

Mis see siin on?

Trükivalmis on teinegi õppevahend — «Jõutransformaatorite arvutamine ja valmistamine».

See raamat on mõeldud abimaterjaliks nii raadiomontaaži praktikumi kui ka eksperimentaalset laadi kursusetööde tegemisel. On ju teada, et ühtki elektroonikaaparaati ei saa ehitada ilma toiteblokita, milles põhiliseks sõlmeks on jõutransformaator.

● **Mis soovid ja mured pead vaevavad?**

Peamureks on see, et õppetöökojal puudub oma meistrite-õppejõudude kaader ja kogu töö toimub kohakaasluse alusel. Nii näiteks on tulnud metallitööl kasutada ajutisi töötajaid tunnitasu alusel, need on aga ühe päeva peremehed. Ka õpetamisstiilid erinevad ja ühtset suunda õpetamisel välja kujuneda ei saa. Teistes õppetöökoja filiaalides (puidutöö, kino, foto, klaasipuhumine) on olukord niipalju parem, et vähemalt ruumide eest vastutavad inimesed on olemas, aga praktikumi läbiviimine toimub samuti kohakaasluse alusel. Metalli ja raadiomontaaži osas tuleb minul üksinda kõike teha: ruume korras hoida (siiamaani ehitasin kogu aja, aga valmis ikka veel ei ole), materjale ja detaile muretseda, üliõpilasi juhendada. Raskeks läheb, hädasti oleks vaja veel ühte meest metallitööde juhendamiseks. Praktiliste tööde puhul ei ole võimalik juhendada korraga nii palju üliõpilasi kui harilike laboratoorsete tööde korral, siin peavad üliõpilaste rühmad olema tunduvalt väiksemad, mis omakorda suurendab tunduvalt tundide arvu. Sel kevadsemestril olengi töötanud praktiliselt iga päev kuni kella 9—10-ni õhtul.

Oma osa ajast röövivad muidugi veel ühiskondlikud ülesanded ja tahtmine teha ka teaduslikku tööd.

Praegune teise kursuse praktika võiks toimuda kuskil vanemal kursusel. Ja veel üks soov kateedritele: tahaksime saada õppeotstarbeks ülikoolis mahakantud aparaate.

WHO is WHO RSR-is?

RSR algatab uut rubriiki. Kes teab, ehk võib tast isegi kasu loota, sest viimasel ajal on RSR teatavail põhjustel tõmbunud peaaegu ainult nelja seina vahele ja senaatorid tegelevad kõigepealt eneseharimisega. Kuidas need ilusad sõnad ongi, et enne kui teisi õpetada jne. Siinkohal võiks märkida, et varsti teeb RSR midagi suurt ka avalikult.

E. Loone sõnade järgi on RSR esmajoones inimesed, kes räägivad s. t. tudengid-lektorid, kes sageli lõpetavad õppejõu seisuses. Näiteks endine president Jaak Kaarma saab varsti ametlikult õppejõuks, sama saatus ootab T. Alatalu ja K. Jaansoni.

Et omada poliitilist silmaringi, olla midagi lektorina, on vaja lugeda ja loetut läbi arutada. Seda RSR-is ka tehakse.

Et RSR pole mingi elukauge abstraktne mõiste, vaid poliitikahuviliste inimeste ühendus, siis peab lugejat tutvustama selle liikmetega.

Teise aasta senaator ja presidendi eriabi loengulise töö alal

TÕNU LAAK

Kõigepealt oleks vist paslik kirjeldada austatud senaatori senist elukäiku.

Põline saarlane, niikaugele kui mälestused aegade hämarusse ulatuvad, kuulsate õllemeistrite-tarbijate järeltulija. Majandusteaduskonna rahanduse ja krediidi II k. üliõpilane, ideoloogiasektoris RSR-i esindaja, ülikoolis ühingu «Teadus» juhatuse liige, Heidemanni-nim. trükikoja poliitringi juhendaja, kuulub ÜTÜ nõukokku, esialgu veel vallaline, põhimõtteline alkoholi ja tubaka vastane.

Loomulikult tekib senaatoril ajaga raskusi. Tõnul on muide väga kasulik retsept ajaga hakkama saamiseks (vt. «TRÜ» nr. 6, 27. veebr. 1970, «Oma mätta otsast»). Loengutel käib vabakuulajana, s. t. külastab neid, mida vähegi võimalik.

Et inimesest kirjutada, peab ikka tundma, mis ja kuidas. Juhtusimegi kord kella all vastamisi, temal meel rõõmus: «Ehk õnnestus leida inimene, kes kasutaks ära võimaluse minna Võnnu kooli loengut pidama.» Mina tegin jalamaid teist juttu ja esitasin oma tagasihoidliku soovi. Kord nägin teda ühiselamus töötamas — jällegi oli häbi segada. Sai selgeks, et senaatorit tegevusetа peaaegu ei kohtagi.

Noore inimesena kogus Tõnu välisriikide marke, keskkoolis tekkis tänu ühiskonnaõpetusele huvi poliitika ja majanduse vastu ning nüüd on ta nähtavasti enese leidnud — kutsumus ning töö langevad kokku. Õppinud on ta ikka enam-vähem maksimaalsele hindele.

Tõnu on pidanud senini 41 loengut. Paar korda kirjutas välispoliitikast «Edasis».

Sport ja suusatamine on tema meelest tarvilised asjad.

Tõnu võtab osa Majandusteaduskonna MSK-st (Majanduslike Suhete Klubi) ja loodab sellest asutusest väärilist konkurenti RSR-ile. Lepingulise tööna tegeldakse vabariigi kalamajanduse probleemidega.

Tulevik paistab udune, sest ega kantselei töö ei tõmba küll, kuid aeg andvat ju arutust. —

RSR-i
PRESSISEKRETÄR

EÜE-70

Mitmed üliõpilased on arsti viisa ja 2 passipildiga varustatud ja korralikult täidetud perfokaardiavalduse EÜE ettevalmistavasse staapi juba toonud. Avalduste vastuvõtmise kiirendamiseks

● antakse perfokaarte välja iga päev TRÜ komsomolikomitee arvestussektorist.

● Maleva kohta informatsiooni saamiseks pöörduda ettevalmistavasse staapi (aud. 104) esmaspäeviti kell 17—19, kolmapäeviti kell 16—18.

Samas võetakse vastu ka avaldusi.

● Kursustel ja rühmadel on võimalik kutsuda esinema maleva veterane ja funktsionääre. Selleks palun teatada komsomolikomitee arvestussektorisse aeg ja koht ning millist informatsiooni kelle suu kaudu soovitakse.

Pisiinformatsiooni saab igal vahetunnil auditooriumist 104.

Teatame veel kord, et sel aastal komplekteeritakse väljapoole Eesti NSV-d järgmised rühmad:

Ungari RV-sse		
Budapest	20	üliõpilast
Debrecen	30	„
Saksa DV-sse		
Güstrow	20	„
Poola RV-sse		
Krakov	20	„
Tšehhoslovakkiasse		
Praha	20	„

Jakuutiasse (töötatakse Jakutskis) ja Mägi-Altaisse komplekteeritakse rühmad suurusega 40—50 üliõpilast.

Iga avaldus-perfokaart peab olema varustatud TRÜ arstipunkti viisaga.

Kiirustage! Avaldusi välisrühmadesse võetakse kuni 1. aprillini.

EÜE ETTEVALMISTAV STAAP

Kodu ja ristikhein

Jobuke Alfred ja Co jätkasid oma seiklusi möödunud pühapäeva õhtul täissaali ees. Esimene raund möödus hullumajas, kuhu nad õnnetul kombel juba nädal tagasi sattusid. Siin tuli neil kõigest hoolimata lahendada raskeid probleeme. Et nad sellega hästi toime tulid, kinnitasid päevakohased karvamütsid ja suur tort koos karbi ja Kolla naeratusega. Väike ei olnud siin vist ka majandusosakonna abi.

Teises osas oli seltskond end teatrisse meldinud. Mängiti toredat ringmängu, millest publik isegi maiustuste näol osa sai. Teater oli muidugi eriline, seal võis ühekorraga nii etendust kui ka selle hävitavat retsensiooni jälgida. See aga etenduse kulgu ei häirinud, lugu viidi lõpule.

Niisuguse toreda «müksu» eest andis usaldusmees Kolla ka esinejatele — ajaloolastele — suure tordi.

Žürii tunnistas võistkonnad (majandus ja ajalugu) võrdvõimelisteks. Varasemate õhtutega võrreldes märgiti edasiminekut. Mõlemal võistkonnal oli publikule üht-teist öelda, osati näha probleeme. Majandusmehed mängisid elavamalt, suutsid ilmestada karaktereid, ajaloolased üllatasid teema aktuaalsuse, lahenduse lihtsuse ja selgusega. Žürii lubas mõlemal võistkonnal mängu jätkata.

Ühtlasi leiti ka, et nähtavasti ei ole otstarbekas võistkonnalt nõuda eelmise etendusega etteantud tegevusliini jätkamist, s. t. kui võistkond pakub midagi muud nendesamade tegelastega, siis on see lubatud. Muidugi oleks huvitav, kui Jobuke A. ja Co mõnikord ka ülikooli maile satuksid.

NB! Laupäeval kell 19 kohtuvad psühholoogid (teist korda) ja geograafid.

TRÜ kommunistid

EKP TRÜ algorganisatsiooni üldkoosolek toimub neljapäeval, 26. märtsil algusega kell 16 Vanemuise t. 46 suures ringauditooriumis. Päevakorras: «Kommunistide osast üliõpilaste ideelis-poliitilisel kasvatamisel».

*

Esmaspäeval, 30. märtsil kell 17 toimub keemia ringauditooriumis järjekordne õppus teemal «Kaasaegne juhtimisteadus ja ülikool».

EKP TRÜ KOMITEE

ÜTÜ konverentsid

TRÜ-s toimuvad järgmiselt:

2.—5. apr.	—	vene filoloogia osakond
10.—11. apr.	—	Arstiteaduskond (võistlustööde esitamise tähtaeg on 1. aprill)
16. apr.	—	Majandusteaduskond
23.—24. apr.	—	Õigusteaduskond
		ÜTÜ NÕUKOGU

ELKNÜ TRÜ komitee teatab

24. märtsil 1970 kell 17 toimub ELKNÜ TRÜ komitee IV pleenum TRÜ Nõukogu saalis. Päevakorras:

● ELKNÜ TRÜ organisatsiooni ülesannetest ELKNÜ XV kongressi materjalide alusel. L. Karu

● TRÜ lõpetanute töö- ja elutingimuste kohta läbiviidud küsitluste kokkuvõtted. P. Kenkmann

● TRÜ vilistlasnõukogu moodustamisest. L. Karu, T. Sutt.

ELKNÜ TRÜ komitee sekretariaat

Täna algusega kell 16.30 on ELKNÜ TRÜ komitees ideoloogiasektori koosolek. Osavõtt kohustuslik kõigile sektori liikmeile.

IDEOLOOGIASEKTOR

ÜTÜ

ÜTÜ nõukogu koosolek toimub 25. märtsil kell 18 ph. 116.

Arstiteaduskonna ÜTÜ nõukogu koosolek toimub 23. märtsil kell 19 Tartu Linna Kliinilise Haigla haavaosakonna auditooriumis. Ringide vanemate ja nõukogu liikmete osavõtt kohustuslik.

Arstiteaduskonna ÜTÜ nõukogu esimees

ALGAB LÕPETAMINE

Kaadriosakonnas on kindlaks määratud suunamiskomisjonide istungite toimumise ajad:

6. aprillil kell 11 vene filoloogia, eesti filoloogia, võõrfiloloogia;

7. aprillil kell 9 ajalugu, füüsika, keemia;

8. aprillil kell 9 bioloogia, geograafia, geoloogia, matemaatika;

9. aprillil kell 9 kehakultuur, majandus, õigus.

Ajalehe järgmises numbris teatame, kes on ELKNÜ TRÜ komitee esindajaks suunamiskomisjonis iga osakonna suunamisel.

ELKNÜ TRÜ KOMITEE

TRÜ kriminoloogia laboratooriumi

järjekordne ettekandehommik toimub 22. märtsil k. a. kell 12 TRÜ peahoone aud. 307. Ettekandega teemal «Kuritegevuse seisund, struktuur ja dünaamika Eesti NSV-s» esineb Eesti NSV Ülemkohtu esimees R. Simson.

A. PALTSER

Toimetuse töö paremaks organiseerimiseks ja arvestades trükikoja nõudmisi palume kaastööd tuua **esmaspäeval ja teisipäeval.** Kolmapäeval kaastöid vastu ei võeta.

TOIMETUS

Tänase numbri kujundasid žurnalistika eriharu III kursuse üliõpilased Reet Kudu ja Reet Valing.

TOIMETAJA H. PALAMETS

«Тарту Рийклик Юликооль» («Тартуский государственный университет» г. Тарту Эстонской ССР. Орган Тартуского государственного университета. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbri Hind 2 kop. Tell. nr. 1652. MB-00466.

AR Fr. R. Kreutzwaldi nim. ENSV Riiklik Raamatukogu

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riiklik Ülikool

TARTU RIIKLIKU ÜLIKOOLI PARTEIKOMITEE, REKTORAADI, KOMSOMOLIKOMITEE JA AMETIÜHINGUKOMITEE HÄÄLEKANDJA

Nr. 10 27. märtsil 1970. a. XXIV aastakäik

NB!

Jätkub avalduste vastuvõtmine EÜE-sse!

V. I. LENIN ★ 1870-1970

Aasta suurim komsomoliüritus — leninlik arvestus — on möödas. Tagasivaatena mõned tähelepanekud osakonna komsomolitööst.

Ajalooõpetajale ja ajaloolasele üldse osutatakse tunduvalt suuremaid nõudmisi ühiskonna ja poliitiliste probleemide tundmisel, võrreldes teiste erialade inimestega. Sellest lähtusime ka arvestuse korraldamisel.

Suusanädala raames korraldati Peedul ja selle ümbruses olevatesse revolutsiooniga ja sõjalise minevikuga seotud paikadesse suusaretk. Käesoleval aastal täitis III kursus küllaltki vastutusrikkaid ülesandeid: nende korraldada oli tudengiks löömise õhtu ja osakonna Vellavere suusalaagri organiseerimine.

Õppeedukus oli viimasel sessioonil ligi 4,3. Vestlusele palusime 10 tupidiseid näiteid, ehtkoolipoisilik materjali ebakriitiline vastuvõtmine. Talvisel sessioonil said 7 üliõpilast eksamitel kõrgeimad hinded. Vestluse käigus saadi kursusest küllaltki selge ülevaade. Kahele üliõpilasele ei antud arvestust. Vanematele kursustele (IV kursus) tehti ülesandeks organiseerida I kursusega üritusi, et aidata neid üle liigsest aukartusest vanemate kursuste ees.

Kokkuvõtteks: Kolme õhtupooliku jooksul vestles atesteerimiskomisjon (koosseisus O. Klaassen — ajaloo-osakonna partei-algorganisatsiooni sekretär, M. Kubo — ülikooli komsomolikomitee ideoloogiasektori juhataja, J. Tamm — ajaloo-osakonna sekretär, võimaluse piires ka prodekaan L. Eringson, grupporgid) kuuekümnega osakonna saja viiest kommunistlikust noorest.

Tulemus: 7 mittesooritamist. Kuid rahulolu ei maksa hellitada ka neil, kes said arvestuse jooksvalt — nõudmised tõusevad pidevalt.

Mõne sõnaga osakonnast üldse. Üldjoontes terve vaimuga, huvitub kaasaja aktuaalsetest sise- ja välispoliitilistest sündmustest (esineb ka erandeid), elab kaasa ülikoolisisestele probleemidele, võtab osa üleülikoolilistest loengusarjadest ja teistest üritustest (aumüüri rajamine, Toome korrastamine). Reageerib aktiivselt vabariigi päevasündmustele. Talvisel sessioonil parim õppeedukus teaduskonnas.

Häirivat: osakonnas võib kahe käe sõrmedel üles lugeda neid, kelle kutsumuseks on pedagoogiamet; mõningate kommunistlike noorte ebaprintsipiaalsus küllaliki tähtsate ideoloogilis-poliitiliste sündmuste puhul.

Millest on juhindunud osakonna büroo oma tegevuse organiseerimisel? Igal aastal korraldatakse osakonnas test «Silmaring», mille eesmärgiks on olnud kitsaskohtadepuuduste selgitamine üliõpilaste teadmistes-toimingutes.

Nõrgad teadmised on mõningates sise- ja välispoliitika küsimustes. Vähe ollakse kodus kultuuriprobleemides. Mõneti torkab silma oma eriala nõrk tundmine.

Eespool mainitust lähtudes on püütud organiseerida üritusi, mis suudaksid ilmnenud kitsaskohti likvideerida.

Regulaarselt korraldatakse õppetöö arutelusid-analüüse koos kateedrite ja dekanaadi esindajatega. Tuuakse esile mõlemapoolsed seisukohad. Üliõpilaste ettepanekud esitatakse kateedritele ja dekanaadile, on olnud kohtumisi oma eriala spetsialistidega. Korraldati ka vaidlusõhtu ajalooõpetaja kohast ühiskonnas.

Üldjoontes — terve vaimuga

Atesteerimiskomisjonis arvestasime ülõpilase huvi oma eriala vastu, suhtumist ühiskondlikesse ülesannetesse, tulevikuplaane, seda, millisena ta näeb oma kohta tulevasel pedagoogilisel tööl või teaduse-põllul.

Erilise rangusega suhtusime käesoleva aasta diplomandidesse. Varsti hakkavad nad ju õpetama ja kasvatama noorte põlvkonda. Ilmnes, et enamikul lõpetajatest on oma koht elus ja ühiskonnas selge.

Üldiselt jättis V kursus hea mulje. Sügisel korraldasid nad ekskursiooni Neevalinna. Seal tutvuti Lenini tegevuse ja kogu Venemaa revolutsioonilise minevikuga seotud paikadega.

23 kommunistlikust noorest said leninliku arvestuse jooksvalt 16. Ülejäänuid, atesteerimiskomisjoni ette kutsutuid, küsitlesime põhjalikult. Komisjon ei andnud arvestust kolmele üliõpilasele. Mõnevõrra ootamatu diplomandide puhul.

IV kursus. Õppeedukus talvisel sessioonil oli väga hea. Keskmine hinne — 4,5. Sessioonil saadi ainult kaks kolme, ka ühiskondliku aktiivsuse poolest on kursus tugev: kujukas näide sellest, et töökus ja ühiskondlik tegevus on ühendatavad. Siiski kutsuti komisjoni ette üheksa kommunistlikku noort.

Vestlus ei tekitanud kellegi suhtes kahtlust — anti leninlik arvestus. Väga tugev on kursuse tuumik: J. Olep, R. Ruutsoo, K. Alttoa, D. Vseviov.

Päris hea mulje jättis III kursus, keskmine nii vanuse kui ka ühiskondliku teokuse poolest. Leninliku arvestuse raames võetud lisakohustus — sooritada ekskursioon Lenini elu ja tööga seotud paikadesse — on täidetud. Grupp käis õppevaheajal Moskvas, kus nädala jooksul tutvuti Moskvaga ja Lenini Moskva perioodiga seotud kohtadega: Kreml, Gorki, külastati mausoleumi. Selle kõrval käidi ära Kongresside Palees, Tretjakovi Galeriis, Revolutsiooni ja Armee Muuseumides.

II kursus. Paistab, et kõige nõrgem lüli. Ei tea, kas I kursusel ei kujunenud välja tugevat tuumikut või ei suutnud osakonna büroo neid küllaldaselt rakendada. Osakonna üritustest kiputakse eemale jääma. Ka arvestusse suhtuti mõnevõrra pealiskaudselt — jooksvalt sooviti arvestust kõigile.

Kõigest eelnevast lähtudes kutsuti komisjoni ette 18 kommunistlikku noort ning püüti teada saada neid põhjusi, miks kursus on sellisesse olukorda sattunud.

Selgus, et kursusel on liikumas nii mõnedki head mõtted, kuid realiseerimiseni ei jõuta. Jäädakse ootama, et keegi tuleb ja teeb ära. On kartus vanemate kursuste ees, sellest ka tõrjuv hoiak ürituste suhtes. Komisjon leidis pärast põhjalikku kaalumist: kahele kommunistlikule noorele arvestust mitte anda. Loodame, et kursus teeb vastavad järeldused ning püüab leida oma koha osakonnas. Osakonna büroo võtab kursuse tegevuse pideva kontrolli alla.

I kursus — osakonna pesamuna. Et neid osakonna ellu haarata, korraldati neile sügisel pressikonverentsi vormis kohtumine ülikooli komsomolikomitee, osakonna büroo ja ajalooringi juhatuse liikmetega.

Üritus kandis vilja. Kursus on esialgsest kohmetusest üle saamas ja hakanud osa võtma osakonna elust.

Et I kursusega tuleb pikemat aega koos töötada, siis võimetehuvide-soovide selgitamiseks kutsuti vestlusele 16 kommunistlikku noort. Selgusid nii rõõmustavad kui ka kurvastavad tõsiasjad.

Paljud noored on juba keskkoolipäevil tundnud sügavat huvi ajaloo vastu, tegelnud palju ühiskondliku tööga (komsomoli sekretär, poliitringi juht). Samal ajal ka vastres ka prodekaan L. Eringson, grupporgid) kuuekümnega osakonna saja viiest kommunistlikust noorest.

J. TAMM,
ajaloo-osakonna III kursuse
üliõpilane

Asjalikud sidemed

23.—24. aprillil oli ülikooli komsomolikomiteel külas Krakovi Jagielo ülikooli 3-liikmeline delegatsioon koosseisus Henryk Uhrynski, Poola Üliõpilaste Liidu Krakovi ülikooli büroo aseesimees (vene filoloog), ja büroo liikmed Andrzej Kapiszewski (matemaatikaosakonna üliõpilane) ja Stanisław Kubicius (keemik).

Külalised olid vastuvõtul rektor F. Klementi juures, kohtusid ülikooli komsomolijuhtidega, tutvusid linnaga. Saavutati kokkulepe tudengite vahetamiseks kahe ülikooli vahel. Tartu Akadeemiline Meeskoor sõidab Poolasse 3. aprillil ja jääb sinna kümneks päevaks. Samal ajal esineb Tartus meeskoor Krakovist. Samuti lepiti kokku 20 üliõpilase vahetamises EÜE raames. Ka jõuti kokkuleppele vahetada alates 1971. aastast üliõpilasaktiivide delegatsioone ning seada sisse kontakt ÜTÜ ja Krakovi ülikooli noorte teadlaste vahel.

Pärast lepingute allakirjutamist olid poolakad nõus vastama ülikooli ajalehe küsimustele.

Milline on teil noorsoo-organisatsiooni juhatuse struktuur?

Ülikooli noorsoo-organisatsiooni ees seisab 13-liikmeline komitee (vastab teie büroole). Kord kvartalis tuleb kokku pleenum (võrdub teie komsomolikomiteega). Meie komitee eesotsas on esimees, tema asetäitja ja sekretär. Peale nende kuuluvad komiteesse finantsist ja 9 komisjoni (teaduse-, kultuuri-, turismi- jt.) esimehed. Kõik funktsionäärid töötavad ühiskondlikel alustel.

Teie õigused?

Meie esindajate arvamust arvestatakse kõigis ülikooli organites, ka on meie otsustada stipendiumi ja ühiselamukohtade jagamine.

Milliste maadega vahetate üliõpilaste ehitusgruppe?

Peale Nõukogude Liidu veel Ungari, Poola, Bulgaaria, Inglismaa, Rootsi, Norra ja Austriaga. Kultuurisidemed on lisaks neile ka paljude teiste riikidega.

Mida huvitavat on teoksil?

Juba üle aasta valmistume tähistama Vladimir Iljitš Lenini 100. sünni-aastapäeva. Aprilli lõpul täitub ka 20 aastat Poola Üliõpilaste Liidul.

Seoses Lenini sünnipäevaga on plaanis rida üritusi: 6.—11. aprillini toimuvad Nõukogude Liidu päevad, millest ka teie koor osa võtab. Nõukogude Liidu päevadele ootame palju külalisi, toimuvad foto- ja plakatite näitused, koondkontserdid, diskussioonid rahvusvahelistel teemadel jpm. Kõikides üliõpilasklubides toimuvad temaatilised õhtud, mis on pühendatud Leninile.

Tavakohane küsimus: millised on muljed Eestist?

Olime kõik siin esmakordselt. Väga meeldis soe vastuvõtt, mida kõikjal kohtasime. Rõõmustab, et meie vanade ülikoolide vahel on nüüd sisse seatud asjalikud sidemed.

T. KULDSEPP

Emakeele seltsil on juubel

23. märtsil 1920. aastal toimus Tartu ülikoolis Emakeele Seltsi asutamiskoosolek — nüüd, pool sajandit hiljem tähistatakse juubelit TRÜ aulas pühapäeval, 29. märtsil kell 16.

Avasõnad pidulikule koosolekule ütleb akadeemik-sekretär Eduard Päll, seltsi tegevusest annab ülevaate prof. Arnold Kask. Teaduslik ettekanne teemal «Wiedemanni ja Hurda kirjavahetus» on prof. Paul Aristelt. Lõppsõnad ütleb seltsi asutajaliige filoloogiakandidaat Ernst Nurm.

Hommikupoolikul külastatakse Raadi kalmistut, kus pannakse lilli prof. M. J. Eiseni, prof. J. Jõgeveri ja seltsi kauaaegse esimehe ja auliikme akadeemik prof. J. V. Veski kalmule.

KÜLALISI ÜLIKOOLIS

Teisipäeval oli Tartus rühm Taani Århusi ülikooli riigiteaduskonna üliõpilasi. Tutvuti Teadusliku Raamatukoguga ning aeti juttu «Edasi» toimetuses. Noored teadlased tundsid huvi meie praktika- ja õppeplaani vastu, mis nende omadega võrreldes on tunduvalt tihedamad ja nõudlikumad. Ajalehe «Edasi» toimetaja E. Tooms rääkis žurnalistika eriharu üliõpilaste praktikast ja toimetuse tööst ning struktuurist. Et tegemist oli riigiteadust (võrreldav meie majandus- ja filosoofiliste teadustega) õppivate noortega, siis huvitusid nad eriti sotsioloogia õppimise võimalustest Eestis ja meie sotsioloogialaboratooriumi töösuundadest. Neile küsimustele vastas vanemõpetaja Ülo Vooglaid. Vestlemas olid ka orientalistika kabineti juhataja prof. Pent Nurmekund ja skandinavist J. Soontak.

Üliõpilastega jätkus jutt ülikooli kohvikus.

Taanlaste edasine retk viis läbi Tallinna Moskvasse.

✣

12.—16. märtsil EN Kirjanike Liidu ja Tallinna ning Tartu Noorte Autorite Koondiste kutsel Eestis vastukülaskäigul viibinud Läti NAK-i delegatsioon kohtus muuhulgas 16. märtsil TRÜ kohviku rõdusaalis eesti filoloogia osakonna üliõpilastega. Delegatsiooni juhiks oli Andris Kolbergs, keda läti lugejaskond tunneb 1969. aastast, mil sarjas «Esimene raamat» ilmus tema kriminaaljutt «Arnold Zaude viimane sigaret». Peale selle on ta avaldanud humoreske noorsooajakirjas «Liesma». Ka Rita Luginska (satiirikuna tuntud Eulalia Docine nime all) on prosaist. Tema esimene jutustustekogu «Ära mine minust mööda» ilmus samuti möödunud aastal. R. Luginska on tõlkinud ka poola kirjandust. Egons Ozolsi esimene luulekogu ilmub järgmisel aastal. 40-aastane luuletaja töötab pedagoogina ja on luuletusi kirjutanud kaheksa aastat. Põhiliselt kriitiku ja luuletõlkijana tegutseva Rainis Remassi oma luuletusi on avaldanud ajakiri «Liesma». Luuletaja Andris Bergmanis töötab Kirjanduse Propaganda Büroos ja juhatab NAK-i luulesektsiooni. Järgmisel aastal ilmub ka temalt esimene luuletuskogu. Osvalds Kravalis toimetab Läti NAK-i almanahhi «Quo vadis». Tema luuletusi on avaldatud nädalalehes «Literatura un Maksla».

ANNA ŽIGURE

O. Kravalis

Öö muutused

Mu sammude all
nagu väsinud lõvi
pikutab asfalt,
kui kivised sfinksid,
tuhmsilmselt vahtides,
magavad majad,
justnagu Rembrandti Danaë,
kes kallimat ootab,
pilvepatjadel lebades unistab taevas.
Kuid hommikul kõik muutub teiseks —
ja lõvist saab nastik,
kes rataste all lookleb,
roomates linnast välja.
Sfinksid päikeses pesevad silmi
ja õhtuni seisavad sabas,
oodates kalja.
Aga Danaë-taevas kui ärkab,
lõokeste trillerid kõrvus,
häbeneb veidi, sest
keegi ei tulnud . . .

Venia legendi

Teisipäeval, 31. skp. algusega kell 18 esineb peahoone 128. auditooriumis avaliku loenguga dotsendi kutse taotlemiseks teoreetilise füüsika kateedri dots. kt. Aare KOPPEL teemal «Teoreetilise füüsika koht ja osa füüsikaõpetaja hariduses».

Teadaanne

Ideoloogiasektori koosolek on 27. märtsil kell 16.45 komitee ruumides.

ELKNÜ TRÜ komitee

ÜTÜ

M. V. Lomonossovi nimelise Moskva RÜ Geograafiateaduskond korraldab 25.—26. märtsini üliõpilaste konverentsi.

Turkmeeni RÜ korraldab aprilli teisel poolel üliõpilaste teadusliku konverentsi.

✣

O. V. Kuusineni nimeline Petroskoi RÜ korraldab 14.—18. aprillini üliõpilaste teadusliku konverentsi.

Tbilisi RÜ korraldab 9.—13. aprillini üliõpilaste teadusliku konverentsi.

ÜTÜ nõukogu

MIS SELLES MAJAS TEHAKSE?

Kaubatundmise ja kaubanduse organiseerimise kateeder

Kaubatundmise ja kaubanduse organiseerimise kateedrit tutvustas vanemõpetaja Ülo Mallene. Ta rääkis, et see kateeder on teaduskonnas kõige vanem. Kohe kui Majandusteaduskond 1955. a. Tallinna Polütehnilisest Instituudist üle toodi, loodi kaubandusökonoomika kateeder, mis ongi praeguse kateedri eelkäijaks. Õppejõude on kuus, neist kaks dotsenti ja kaks assistenti, neile lisandub veel kolm inimest abipersonali.

Kateedri kõige tuntum teadlane on dotsent Eero Rannak, kes kevadel kaitseb doktoriväitekirja bioloogia alal. Töö pealkirjaks on «Tervise ja toitumise probleemid». E. Rannakult on ilmunud palju artikleid nõukogude ja välismaa erialastes ajakirjades, samuti on ta Soome Keemikute Seltsi auliige.

Meie vestluspartner Ü. Mallene ise tegeleb kaubanduse juhtimise ja organiseerimise probleemidega. Juhtimisküsimused on praegu päevakorral ja nii tulebki selle ala spetsialistidel aidata paljusid asutusi ja organisatsioone. Selgub, et mitmel pool ei õigusta ennast ajalooliselt väljakujunenud juhtimisstiil ja -struktuur. Ü. Mallesel on praegu käsil Viljandi rajooni täitevkomitee initsiatiivil tehtav uurimus, kus selgitatakse rajooni kauplusle ja sööklate paigutuse otstarbekust.

Kateedri juhataja dotsent Hermann Pauts tegeleb müüjate käitumise probleemiga. Ta on juhendanud mitmeid sellekohaseid diplomi- ja kursusetöid. Mitmed kateedri õppejõud annavad konsultantidena nõu paljudele vabariigi kaubandusorganisatsioonidele.

A. NOOTAMAA

Rahanduse ja krediidi kateeder

Kateedri juhatajalt professor Hagelbergilt kuulsime, et RAHANDUSE JA KREDIIDI KATEEDER on praegu teenindavate üliõpilaste arvu poolest Majandusteaduskonna suurim. Teistes eriharudes on üks õpperühm, siin aga üks eesti ja üks vene õppekeelega. Praegu töötab kateedris kümme koosseisulist õppejõudu. Õpetatakse rahanduse ja krediidi eriharu üliõpilasi, kusjuures kitsam spetsialiseerumine toimub kahes liinis: valmistatakse ette kaadrit riigipangale ja spetsialiste tööstuse rahanduse alal. Teiste eriharude üliõpilastele loetakse rahanduse ja krediidi üldkursust ning sellele lisaks vastava eriharu rahandusprobleeme. Statistikat õpetatakse kõikidele oma teaduskonna eriharudele, geograafidele ja juristidele.

Teadusliku töö tegemine on mõnevõrra killustatum, sest sisuliselt on siin tegemist kolme kateedriga. Suuremates õppeasutustes ongi rahanduse, krediidi ja statistika kateedrid eraldi. Meie rahanduse ja krediidi eriala inimesed pühendavad otseselt või kaudselt oma uurimused praeguse majandusreformi finantsmehhanismile. Statistikud uurivad kaasaja statistilis-matemaatiliste meetodite rakendamise võimalusi üksikutes rahvamajanduse harudes: ehituses, kaubanduses, tööstuses. Ülikooli jaoks uuritakse kõrgema hariduse ökonoomika probleeme, püütakse neid lahata sellest aspektist, missugune on majandusteadlaste kasutamise efektiivsus praktikas ja missuguseks peaks kujunema õppeprotsess, et neid kasutataks senisest tõhusamalt. Lõppjärku on jõudnud ankeetvaatlus teaduskonnas lõpetanute hulgas. Andmed on arvutuskeskuses töötlemisel.

Lepingulistest töödest võiks nimetada möödunud aastal väljatöötatud analüüsimetoodikat elukondliku teenindamise süsteemis, praegu on käsil tööviljakuse analüüs põllumajandusehituses.

TIIU TOHVER

Mikrobioloogia kateeder

TRÜ mikrobioloogia kateedris saime mõne sõna juttu puhuda kateedri juhataja dots. Lenzneriga. Probleem, millega kateeder põhiliselt tegeleb, on ühine Meditsiini Kesklaboratooriumi mikrobioloogia grupiga ja see on: inimese mikrofloora mitmesuguste organismi füsioloogiliste ja patoloogiliste seisundite puhul.

Meie ülikooli mikrobioloogia kateeder on üks juhtivamaid selle eriala keskusi NSV Liidus. Kateedri koosseisus on 4 dotsenti. Käesoleval momendil töötab siin ka kaks aspiranti, neist üks Bioloogia-Geograafia-teaduskonna lõpetanu.

Kateedri liikmed teevad ka mitmeid lepingulisi töid. Huvi võiks pakkuda näiteks fakt, et kateeder võtab osa kosmonautide mikrofloora uurimisest.

Möödunud aastal kinnitas NSVL Tervishoiuministeerium tehnilise dokumentatsiooni uuele preparaadile — laktobakteriinile. Seda preparaati kasutatakse mitmesuguste soolenakkuste ja põletikuliste protsesside raviks ja profülaktikaks. Preparaat valmis koostöös Gorki Epidemioloogia ja Mikrobioloogia Teadusliku Uurimise Instituudiga. Kateedris teostatud geneetiliste uurimuste tulemusel on saadud uut informatsiooni mikroobide kompleksse ülekantava ravimiresistentsuse kohta. ÜTÜ liinis töötatb selle probleemi kallal kaks IV kursuse üliõpilast. Peale otseselt inimese mikrofloora uurimise tegeldakse siin juuretistega toiduainetetööstuse tarvis. Käsil on leivatööstuses kasutatavate juuretiste parandamine.

Vastavalt Eesti NSV Ministrite Nõukogu otsusele avatakse eeloleval viisaastakul kateedri juures laktobatsillide uurimise laboratoorium.

Et teadusemeestel on tööd palju ja aeg kallis, siis vaevalt, et saime teada kümnendikugi sellest huvitavast, mida siin tehakse.

T. TOHVER

Hügieeni kateeder

Tänavu tähistas kateeder oma 75 aasta juubelit. Kolmveerandsaja aasta vältel on hügieenikateeder kujunenud kompleksseks õppetooliks, kus peale hügieeni õpetatakse veel arstiteaduse ajalugu ning sotsiaalhügieeni ja tervishoiuorganisatsiooni kursust. Õpetatavate distsipliinide rohkus ja erinev profiil nõuavad kateedri väikselt õppejõudude kollektiivilt (5 inimest) suuri pingutusi ning tihti kipub süvenemisaeg napiks jääma, sest mitmepalgeline ühiskondlik töö ja abi sanitaarpraktikate andmisel nõuavad oma osa.

Kateedril on järjepidevad traditsioonid teaduslikus töös, mis juba iseseisva kateedri loomisest alates on suunatud põhiliselt inimesele väga olulise väliskeskkonna kahe teguri uurimisele. Need on vesi ja toit, mille uurimisse on suure panuse andnud kateedri sellised nimekad teadlased, nagu G. Hlopin, A. Rammul, M. Kask jt.

Käesoleval ajal tegeleb vee ja veevarustuse küsimuste uurimisega meie vabariigi ulatuses med.-kand. A. Saava ja üks kateedri aspirantidest. Seni puuduvad lähemad andmed kahjust, mida tekitavad meie veekogudele mitmesugused väikeettevõtted oma heitvetega. Nende nn. väikereostajate kohta kogubki A. Saava materjali, millest kujuneb tema tulevane doktoritöö.

Üldse võib öelda, et kaasajal on hügieeniteaduse raskuspunkt mõneti nihkunud nakkushaiguste tõrjelt võitlusele väliskeskkonna saastamisega. Vaja on olemasolevate puhastusseadmete maksimaalset kasutamist, uusi ja efektiivsemaid puhastusseadmeid, rangemaid norme. Vaja on ka rohkem südametunnistust — olgu trahv kuitahes suur, surnud taimi ellu äratada või mürgitatud joogivett puhastada see ei suuda. Hügieenikateedril on kontakt Tallinna Polütehnilise Instituudiga, vastavate ministeeriumide ja projekteerimisorganisatsioonidega, korduvalt on kateedri õppejõud esinenud ajakirjanduses looduse sanitaarse kaitsmise küsimustes. Praktilisele elule väga vajalikuks töölõiguks on meie vabariigi elanikkonna, eriti laste toitlusküsimuste uurimine kateedri juhataja med.-kand. M. Uibo eestvõttel. Tema uurimused näitavad tee laste toitlustamise parandamiseks. Hiljuti said lasteasutused M. Uibo poolt koostatud metoodilise juhendi laste toitlustuse organiseerimiseks vastavalt hügieeninõuetele. Toitlusprobleemidega tegelevad kateedris veel üks assistent, üks aspirant ning grupp üliõpilasi.

Vanemõpetaja V. Kalnin on arstiteaduse ajaloo tuntud uurija, keda teatakse ka väljaspool meie vabariiki. Tal on valmimas kandidaadidissertatsioon.

Uurimise ja avastamise rõõm on suurimad teadlase töös. Kuid siin ei puudu ka oma raskused ja mured. Meelehärmi tekitab puhaste reaktiivide ja kaasaegse aparatuuri raske kättesaamine ning abipersonali vähesus.

On veel üks huvitav töölõik kõrvuti õppe- ja teadusliku tegevusega. Mineraalvesi «Värska» valmis Tartu Õlletehase ja TRÜ hügieenikateedri ühistootena. Õmblusvabrik «Sangar» ja põllutöömasinate tehas «Võit» on hügieenikateedri abil palju ära teinud töökeskkonna tervislikumaks muutmiseks. Tartu Konservitehase toodete kvaliteedis peitub osake hügieenikateedri tööst. On uuritud ka vabariigi kalamajanduslikult oluliste veekogude vett.

Tihe side igapäevase eluga on kateedri töö sümpaatseks omapäraks.

Tutvustajaks oli kateedri juhataja med.-kand. M. Uibo.

H. VESTERBERG

Zooloogia kateeder

. . . 1843. a. asutati Tartu Ülikoolis zooloogia kateeder. Esimeseks professoriks kutsuti Königsbergist K. Baeri soovitusel tema enda õpilane Adolf Grube . . .

Nii räägib ajalugu.

● Millised on aga tänapäeval zooloogia kateedri töösuunad?

Kateedri juhataja dots. H. Ling: «Et zooloogia hõlmab väga suure osa elusloodusest, siis on praktiliselt võimalik ühes kateedris uurida ainult üpris tillukest osa zooloogiateadusest. Selgrootutega, täpsemalt habesääskedega, tegeleb dots. H. Remm. Ta on kirjeldanud ligi sada uut liiki. Materjale on ta kogunud terves Nõukogude Liidus, tänavu plaanitseb retke Jaapani mere saartele.

Zooloogia kateedri kauaaegse juhataja prof. H. Riikoja tööd magevete fauna uurimisel jätkab dots. J. R. Ristkok. Praegu on valmimas doktoritöö meie siseveekogude kaladest.

Prof. J. Aul tegeleb eestlaste antropoloogiaga, pöörates erilist tähelepanu koolinoorte kasvu seadus-pärasustele ja eripärasustele. Vastava-sisulise ettekandega esineb prof. J. Aul käesoleva aasta augustis toimuval fennougristide kongressil.

Eesti suurimetajate uurimisega tegeleb kateedri juhataja dots. H. Ling. Tema käe all töötavad üliõpilased, kes õpivad ökoloogideks.

● Kuidas on Bioloogia-Geograafiateaduskonna üliõpilased seotud zooloogia kateedriga?

Spetsialiseerumine kitsamatele erialadele toimub III kursusel. Meie kateedri juures õpetatakse välja zoolooge, täpsemalt piiritledes — hüdroloogе, entomolooge, ökolooge, histolooge, füsiolooge. Teeme eeltööd sanitaarhüdrobioloogia spetsialsuse avamiseks. Nõudmine vastavate spetsialistide järele on väga suur.

HILLE OK

Kodu-uurimise ja looduskaitse kabinet

Igaüks, kel siin majas tegemist, on sellest uksest kindlasti mitmeid kordi mööda käinud. Võib-olla ka nimesilti lugenud. Aga millega selle ukse taga tegeldakse, kes need kodu-uurijad ja looduskaitsjad õieti on, sellest on vist küll paljudel üpris hägune ettekujutus.

Niisiis — TRÜ kodu-uurimise ja looduskaitse kabinet. Varem asus neis ruumides ülikooli arheoloogiakabinet. 1958. a. kevadel asutati ülikooli juurde looduskaitse ring. Esimesena Liidus. Kooskäimiseks ja õppetööks vajati ruume ja sealt see kabinet siis lõpuks 1966. a. alguse saigi. Praegu on aktiviste paarisaja ringis, suuremalt jaolt TRÜ üliõpilased. Liikmeks saamine pole sugugi lihtne. Enne tuleb läbi teha kandidaadiaeg. Kes selle vapralt vastu peab, huvi asja vastu ei kaota ja raskusi kartma ei löö, võetakse vastu täieõiguslikuks liikmeks.

Toredasti on korraldatud kabineti kasutamine. Päeval loengud nagu ikka, õhtul aga on ruum looduskaitse ringi käsutuses. Siin on umbes 600 nimetusega raamatukogu — soovijad saavad iseseisvalt teadmisi täiendada. Ja kui tarvis konsultatsiooni, siis sobib see ruum selleksi suurepäraselt. Traditsiooniks on saanud pidulik küünalde panek vana-aasta, õhtul kultuuritegelaste haudadele pärast ühine uue aasta vastuvõtt Toomel ja lõpuks siin, koduses kabinetis.

Kabineti põhitegevuseks on ühiskondlike looduskaitse instruktorite ettevalmistamine. Siiamaani on see ainus koht Nõukogude Liidus, kus valmistatakse ette ka looduskaitse spetsialiste, kellele õpetatakse 3 aasta kestel 17 looduskaitse valdkonna eriainet. Tööd jätkub ringi liikmetele kuhjaga: ekskursioonid väliööbimistega, materjalide kogumine, metsa istutamine ja karjääride rekultiveerimine. Kabineti liikmed töötavad igal aastal Toomemäel, Fr. Tuglase sünnikohas Ahjas rajatud väikeses Illimari pargis, korrastavad Aruküla koobastikku.

On välja antud kaks kogumikku üliõpilaste looduskaitsealaseid töid, praegu valmistatakse trükiks ette kolmandat. Fennougristide kongressi ajaks peab ilmavalgust nägema TRÜ-d tutvustav väljaanne, millest kaua kibedat puudust on tuntud.

Ja ega kõike tehtud ja tegemisel olevat jõuagi korraga üles lugeda.

Tehtava töö tähtsust iseloomustavad kõige paremini kabineti juhataja J. Eilarti sõnad: «Tahame saada võimalikult rohkem andmeid Eestist, õppida tundma, mis on siin ainulaadset ja väärtuslikku, seda kaitsta ja ühiskondlikult rakendada.»

E. KÕRGE

Majandusteaduskonna dekanaat

Keldrikorruse paremas tiivas kitsa koridori lõpus asub Majandusteaduskonna dekanaat. Majandusteaduskonna kõige suuremaks mureks on ruumipuudus. Enamik teaduskonna ruume asub samas majas, kuid heameelega kasutatakse ka ühiskonnateaduste maja ruume. Siin dekanaadi juures on osa ruume lihtsalt koos. Ruumid on väikesed, teaduskonna iga statsionaarse üliõpilase kohta tuleb 0,58 m² pinda.

Kaubandusökonoomika kabinet on nii väike, et kabinetina teda ei kasutata, vaid lihtsa auditooriumina. Suure rühma korral on siin isegi seljaga tahvli poole istujaid.

TRÜ kaubanduse laboratoorium. Korraga töötab siin kolm inimest — juhataja ja kaks masinakirjutajat, kõik ülejäänud töötavad kodus. Siin täidetakse Kaubandusministeeriumi ja ETKVL-i lepingulisi tellimusi.

Rahvamajandusharude ökonoomia kateeder: 7,7 põllumajandus-, tööstus- ja kaubandusökonoomika õppejõudu ja veel majandusküberneetika eriala. Eraldi majandusküberneetika ja statistika kateedrit pole, kuid avaldus sellise kateedri asutamiseks on juba esitatud.

Nende kõrval on sisuliselt teaduskonnavaheline masinakirja kabinet, mida kasutavad kõik Majandusteaduskonna üliõpilased, veel juristid, žurnalistid ning Teadusliku ja Õppéraamatukogu töötajad, kes õpivad siin masinakirja.

Keldrikorruse vasakus tiivas einelaua taga asuvad veel 4 auditooriumi ja teaduskondadevaheline arvutustööde mehhaniseerimise kabinet, mida kasutavad matemaatikud, füüsikud, oma teaduskonna üliõpilased ja teaduslikud töötajad.

Majandusteaduskonna prodekaani M. Kuusega vestles

M. KUUSBERG

Mõõtmistehnika kesklaboratoorium

LABORATOORIUMI põhimääruses on lugeda, et laboratooriumi peamisteks ülesanneteks on TRÜ mõõtude ja mõõteriistade ühtsuse kindlustamine ning mõõdumajanduse korrashoidmisega mõõtmistehnika kaasaegse taseme tagamine õppe- ja teaduslikus töös, samuti uute mõõtmismeetodite kasutuselevõtu organiseerimine koos uudsete mõõtude ja mõõteriistade juurutamisega.

Laboratoorium asub kolmes ruumis, ühes neist on elektroonika taatelseadmed; teises elektrimõõtevahendite taatelseadmed ja kolmandas kaalud.

Nagu vaneminsener sm. Elgaselt kuulsime, taatleb (kontrollib) laboratoorium regulaarselt teadusliku töö aparatuuri. Et kindlustada vajaliku täpsusega mõõtmisi, peavad taatelmõõteriistad olema vähemalt viis korda teistest täpsemad. Nii on laboratooriumil olemas Eestis ainukene vahelduvvoolu sild, täpsusklassiga 0,1, paar päeva tagasi saadi Krasnodarist potentsiomeeterlaud У-309, täpsusklassiga 0,05.

Ainuüksi need kaks aparaati maksavad kokku üheksa tuhat rubla. Laboratooriumi kontrolli alt käib läbi üle tuhande teadusliku töö aparatuuri. Töötajaid on kaheksa, neist neli kõrgema haridusega.

Peale taatlemise siin ka remonditakse mõõteriistu, nii et tudeng, kes Sa praktikumis mõne aparaadi ära lõhud, tea, kellele võlgned tänu selle eest, et see jälle töökorda saab.

T. TOHVER

Arstipunkt

«Väikest tutvustavat lugu tahate kirjutada? Mis seal siis ikka — arstipunkt on meil võrdlemisi eakas, alustati keldrikorruselt ja üheainsa tohtriga. Vanemõde Sisask võiks sellest ajast rääkida — tema on meie kõige staažikam töötaja. Mina tulin siia juhatajaametisse aastat seitse tagasi. Oli üksainuke ruum, suur nagu koppel, ühes nurgas süstiti, teises võttis arst vastu, kolmandas analüüside tegemine — ebamugav nii haigetele kui arstidele. Küllap seepärast kaadergi ei püsinud — mina olin vist seitsmes juhataja tol aastal. Andis mõelda ja südant valutada küll, vahel ei saanud öөselgi magada. Aga tasapisi saime järjele, nii et praegu anname päris polikliiniku mõõdu välja. Vaheseintega tegime suurest ruumist mitu väikest, tänu sellele on olemas registratuur, kaks vastuvõtutuba, kabinetid füsioteraapia ja protseduuride jaoks, laboratoorium. Personali praegu jätkub — kaks ja pool tohtrikohta, neli keskeriharidusega meditsiinitöötajat ja registraator. Meil töötab kehakultuuriarst, laborant on varem töötanud haiglas ja oskab kõiki vajalikke analüüse teha. Ülikool varustab meid hästi — siin on aparaate, mida terve Tartu peale on mõni üksik. Paarkolm aastat tagasi saime juurde apteegi müügipunkti — siit saab haige osta enam-vähem kõik tarvilikud ravimid. Müügipunkti teenindab meie registraator, hea ja kohusetruu töötaja. Vajaduse korral suuname patsiendid eriarstide juurde või haiglasse. Meie eeliseks on hea võimalus konsultatsioonideks Arstiteaduskonna baasil.

Hambaravikabinetis töötavad kaks arsti ja õde. Praegu on hambaarstidel kibekiire: järjekorrad on kuuldavasti ligi kuu aega pikad. See, kes kaval on, valib suu kordategemiseks septembri- või mai- ja juunikuu — siis ei tule peaaegu üldse oodata.

Profülaktooriumisse suuname haigeid, kellele on vaja tõhusamat toitlustamist, aga ka doonoreid. Doonorlust tuleks üldse rohkem propageerida, sest noorele tervele inimesele ei tee 200 grammi vere andmine vähematki viga, verd aga on raviasutustes hädasti vaja. Mõne haige puhul on ju küsimus elus või surmas. Ühekordsel vereandmisel saab doonor vaba päeva, lisaks tubli lõunasöögi. Profülaktooriumi oleme neile võimaldanud n.-ö. soodustusena.

Nii et nuriseda ei saa, ravi võib toimuda päris kompleksselt. Teenindame umbes nelja ja poolt tuhandet TRÜ üliõpilast, lisaks veel kolmesaja ringis muusika- ja kunstikooli õpilasi. Külastuste arv on pidevalt suurenenud: kui 1962. a. käidi arsti juures 10 500 korda, siis 1969. a. oli abivajajaid üle 18 tuhande. Võrreldes 1962. aastaga on protseduuride hulk tõusnud üle nelja korra: 1962. a. 2900, 1969. a. 12 000 protseduuri.

(Järg lk. 4)

РУССКАЯ СТРАНИЦА

№ 4

Приложение к газете
«TARTU RIIKLIK ÜLIKOOL»

Физики работают...

В ТГУ началась студенческая научная конференция, посвященная юбилею В. И. Ленина. В этом году ее открыли представители точных наук: физики, химики, математики. Тартуский университет принимал гостей из Москвы, Горького, Казани и Вильнюса.

Первая встреча гостей и хозяев состоялась 12 марта в актовом зале университета на пленарном заседании. С выступительным словом выступил ректор ТГУ Ф. Д. Клемент. Участников конференции приветствовал председатель НСО механико-математического факультета МГУ, аспирант Б. С. Пицкель. Доклад студента 3 курса Ю. Каеватса «Объективные основы союза естественных наук и философии» слушали все участники конференции.

Затем началась работа по секциям.

О том, что было нового в этом году, по сравнению с предыдущими, мы попросили рассказать председателя секции физики СНО студента 3 курса К. Халлера. Он отметил, что в этом году впервые на студенческой научной конференции выступили с докладами и преподаватели. Это сделало конференцию более интересной, содержательной. Много было новых мыслей, предложений и в студенческих докладах, но беда в том, что не все студенты владеют искусством речи. Выступления кандидата физико-математических наук Я. Лыхмус «О проблемах строения материй», доцента, кандидата физико-математических наук А. Коппель «Гравитационные волны?», доцента, кандидата физико-математических наук К. С. Ребане «Современная экспериментальная физика» в этом отношении явились хорошей школой.

Самыми интересными студенческими докладами на отделении физики председатель секции считает выступления М. Сейлентхаль (5 курс), Я. Кони (4 курс).

В секции математики в первый день были заслушаны доклады по алгебре и геометрии, во второй день — по вычислительной математике и теоретической механике.

Председатель СНО секции математики Рауль Ромельди отметил, что большой интерес аудитории вызвал доклад студента 5 курса МГУ Б. Френкина на тему: «О восстановлении в некоторых классах п-группы».

Студент 4 курса ТГУ С. Богданов был единственным участником конференции, сделавшим два доклада.

18 научных докладов сделаны студентами-химиками.

Лучшие работы конференции были награждены медалями. По традиции их получают только студенты нашего университета. Химики: М. Салве (5 курс) «Исследование адсорбции пиридина капельным методом на висмутовом электроде», Т. Юриадо (5 курс) «Спектрофотометрическое определение трихлоруксусной кислоты», Я. Эрлих (5 курс) «Потентно-статическое отщепление кислорода на серебряном электроде». Физики: М. Сейлентхаль (5 курс) «Вариационные вычисления в общей теории относительности и пространства Финслера», Х. Палло (5 курс) «Движение и сила». Математики: С. Богданов (5 курс) «Об эндоморфизмах идемпотентных полугрупп», «О строении инвертных полу-групп».

Кроме того, медаль всесоюзного конкурса получил П. Саари, ныне сотрудник Физико-астрономического института Академии наук, а также «не по традиции» почетную грамоту вручили студенту-химику из Москвы И. Худякову за блестящий доклад на тему: «Фотосенсибилизирование распад перекиси ацетила».

По окончании конференции хозяева и гости встретились за общим столом. Здесь гостям были вручены памятные подарки. Организаторами интересного вечера были химики. Им от всех участников и благодарность.

Н. Кошелева.

Физики отдыхают...

У физиков русского потока, кажется, начинает устанавливаться неплохая традиция: второй год подряд они организуют вечер: «Физики отдыхают, физики шутят, физики смеются.» На этот раз вечер был организован как единое целое; на анкету предложили ответить преподавателям университета, и не только им, но и самому Аркадию Райкину. Вот каковы были вопросы:

Как вы относитесь к томатному соку?

Как вы относитесь к изотропности пространства?

Как вы относитесь к матриархату?

Приводим некоторые ответы:

Сок люблю очень, но он у меня на пятом месте. На первом любовь к а) родине б) физике в) жене г) филателии д) томатному соку. Матриархат? — Это зависит от внешности, возврата, характера.

За превращенным в рулетку велосипедным колесом собрались любители острых ощущений. Азарт подогревали выигрыши: шампанское, игрушки, торт-подкова, сулящий не только сладость, но и счастье. Настроение проигравшихся в пух и прах поддерживал ансамбль под управлением В. Шерипова, исполнявший вариации на тему «Пусть неудачник плачет».

Много претендентов было на приз конкурса «Молодые таланты». Трудно судить, кто из них был молод, а кто талантлив, но зрительный зал одобрительно смеялся.

Иначе обстояло дело с конкурсом на самое смешное лицо. Таковых не оказалось ни у рулетки, ни в буфете.

Стихийные паузы позволили зрителям по достоинству оценить художественное оформление вечера. К вечеру готовились по-разному. Медики и экономисты исходили из принципа: «Хорошая внешность создает хорошее настроение». Для многих это настроение создал сам вечер. Однако на все вкусы не угодишь, и вдумчивые скептики весь вечер терзались одним из вопросов анкеты «Умеют ли физики шутить?»

Филологи.

Джон Китс (1795—1821).

Сонет на просещение горы Алиса-Рока

Какой творец задумал эту стать!
Скажи, гора, каким отважным роком
Громады скал взошли над водостоком
Так высоко, что богу не достать!
И сколько лет вся эта благодать
Вкушает мир, взирая грозным оком,
Как свора туч шевелится под боком,
Готовясь дождь на землю опростать!
Летит орёл к небесному венцу,
Катит волна, скитаясь по туману.
Здесь две страны сошлись лицом к лицу,
Влача дары к подножью великана.
Гора молчит, покорная творцу,
И космы вод бросает океану...

Перевод Евг. Фельдмана.

Если Гана действительно строит самые дорогостоящие в мире университеты, как пишет Боудэн, то там поступают очень умно: Гана не настолько богата, чтобы разоряться на дешевые университеты, которые в конечном счете обходятся дороже из-за их недостаточной эффективности.

Не исключаю я и того, что в будущем организации типа министерств науки смогут заниматься не только окрестностями науки, но в какой-то мере и самой наукой. Самопознание — самый трудный вид познания; но знание наукой законов собственного развития (науковедение, наука о науке, эвристика, логика научного познания) пока делает лишь первые шаги. Многое неясно в самой что ни на есть основе.

Руководствуясь неверной перспективой, легко сделать совершенно ошибочные шаги. Боудэн, например, думает, что нам придется скоро «ограничивать» и «подавлять» развитие науки, ибо при сохранении нынешних темпов развития количество ученых должно превзойти общую численность населения. Но, здесь, возможно, нет никакого парадокса, просто мы не в силах предвидеть те качественные изменения, которые обязательно произойдут в силу внутренних законов самого развития.

До определенного этапа рост душевного потребления хлеба может служить мерой благосостояния населения, но затем наступает время, когда этой мерой становится падение потребления хлеба. До определенного этапа мерилом производственного потенциала может служить производство стали, но потом обязательно наступает время, когда мерилом становится, например, производство алюминия и пластмасс, а сохранение высоких темпов роста производства стали может оказаться свидетельством технического консерватизма и даже отсталости.

Как это ни странно, сейчас действительно не очень ясен даже сам смысл науки. Что вкладывается в слово «смысл», иными словами — в чем смысл смысла? Боудэн разделяет господствующую точку зрения, согласно которой принимается за нечто очевидное, что смысл науки — в создании все новых материальных благ для людей. Но так ли это?

Для самопроверки я спросил у знакомой в зеленой кофточке, известной читателю по спору о космианах («Литературная газета» 1968, № 18): — Как по вашему, можно ли считать утилитарную функцию науки определяющей?

— А почему, если береза, то обязательно как веник или розги? — в свою очередь спросила она. — По-моему, береза хороша и сама по себе, в предрозговом состоянии!

Пожалуй, в отношении науки и других проявлений человеческого духа это даже более верно. Наука не добывает никаких материальных благ — ни вениковых, ни розговых. Она добывает информацию. Последняя может быть использована очень по-разному, в частности, для преобразования нашего окружения (утилитарная функция науки) и нас самих (гуманитарная функция).

Представление о том, что первая из названных функций — главная, что в ней весь смысл науки, является производной от более общей концепции, согласно которой для общества главное — производство материальных благ, и поэтому мерой прогресса является количество, скажем, холодильников, телевизоров, противозачаточных средств и водородных бомб на тысячу душ населения.

По крайней мере в некоторых из этих областей, особенно «розгового» характера, достигнуты поистине изумительные успехи. Менее чем за четверть века запасы ядерной взрывчатки возросли по меньшей мере в десяток миллионов раз. Известно (об этом пишет и Боудэн), что одни только США накопили этих запасов (в переводе на тротиловый эквивалент) более ста тонн на каждую живую душу на нашей планете. Итого, таким образом, сотни миллиардов тонн уже сейчас, но запасы быстро растут. Как же мы ведем себя в столь необычных условиях, сидя на сотнях миллиардов тонн динамита?

Человечество очень похоже на чеховскую блондинку, которая в самый патетический момент может зевнуть и сказать: «Не забыть бы послать за коленкором!» Будничные заботы всегда сильнее всех остальных. Тесный ботинок заботит нас гораздо больше, чем вся бесконечная бесконечность бесконечной Вселенной. В этом наше спасение, но, возможно, также и гибель.

Действительно, в чем же все-таки прогресс? В том, чтобы мчаться на реактивном лайнере, уткнувшись в цветной телевизор и погрузившись задом в роскошный торт? Мчаться, зная, что каждая минута движения вперед неуклонно увеличивает вероятность катастрофы, в которой не выживает никто? Может быть, пора радикально пересмотреть некоторые наши наидостовернейшие представления? Например, о смысле прогресса и смысле науки?

Мы, кажется, достигли такого этапа, когда утилитарная функция науки по-прежнему отвечает на вопрос, как мы будем жить (хорошо или плохо)? Тогда как гуманитарная функция стала отвечать на вопрос, будем ли мы жить, выживем ли мы?

Изменившаяся коренным образом обстановка требует коренного изменения всего сложившегося склада мышления. Это гораздо труднее, чем накопление запасов ядерного оружия или развития производства холодильников и автомобилей.

В чём смысл смысла?

Г. И. НААН, академик АН Эстонской ССР

(Окончание. Начало в № 2, 26/XII 1969 г.)

Средневековье очень увлекалось крестовыми походами против всевозможных «измов». Нетерпимость была возведена в высшую добродетель. Чем им жить в страшнейших заблуждениях (например, креститься не двумя, а тремя перстами!), лучше им вовсе не жить. Но разве сейчас положение намного лучше? Разве не мерещатся, например, правящим кругам США повсюду происки мирового коммунизма, а кое-кому в одной большой державе — сговор ревизионизма и империализма против великих идей тамошнего председателя? Если что-то не клеится, — виноват «изм», а не собственные ошибки и объективный ход вещей! Но нетерпимость, вооруженная мушкетами, — это одно, а нетерпимость, вооруженная ракетно-ядерным оружием, — нечто совсем другое. Нельзя исходить из того, что только одиннадцатая разновидность шестого направления четвертой веры несет свет истины, а все остальное человечество заблуждается, ибо люди всегда будут мыслить по-разному, а история поставила нас перед альтернативной: человечеству предстоит либо погибнуть (всем вместе), либо выжить (тоже всем вместе, а не по частям).

Тысячелетия почти безраздельного господства религиозно-догматического склада мышления вовсе не прошли бесследно. Избавиться от привычного, въевшегося в человечество мышления совсем не просто. Гораздо легче заменять обожествление потусторонних сил обожествлением личности или обожествлением масс, а религиозные догмы — теми или иными светскими (или, якобы, даже научными). Очень трудно отказаться от слепой веры в какие бы то ни было догмы, заменить веру знанием, апологетику критикой.

Между тем, здесь ничего не нужно выдумывать заново. В принципе, все нужное, хотя бы в зародыше, у человечества есть.

Наше уважение к точным (физико-математическим) наукам основано на знании тех веников (телевизор), и тех розог (водородная бомба), которыми мы им обязаны. Однако математика и физика представляют собой и нечто куда более ценное — это особый стиль мышления, последовательного, строго логического, на каждом шагу критического и самокритического мышления, понимание того, что только «безумная» теория, а не теория, исходящая из здравого смысла, имеет шансы быть правильной. Это и есть береза в дорозговом состоянии, которой особенно стоит восторгаться. Если математика стала тем, что она есть — «царицей наук» и важнейшим интеллектуальным нашим оружием в преобразовании мира, то далеко не в последнюю очередь в результате того, что здесь никогда ничего не принималось на веру, все, в том числе и основные, аксиомы, подвергались систематической изощренной критике.

В принципе все нужное для кардинальной перстройки сложившегося склада мышления есть. На практике — иное. Даже математика и физика в школах всего мира преподаются не по принципу «как думать», а по принципу «что думать», т. е. как некие законченные учения, набор догм, притом с отставанием от текущего состояния науки на добрых полвека. Это (хотя, конечно, далеко не только это) и способствует выработке идиотского самодовольства и самообольщения, забвения того, что по космическим масштабам наша цивилизация находится пока в пеленочной стадии, и мы слишком часто пачкаем свои пеленки. Даже по вполне земным масштабам это так: нельзя забывать, что мы знаем всего десятую долю того, что будут знать детишки, которые этой осенью первый раз пошли в школу, в своем зрелом возрасте — через три-четыре десятилетия. Их будут мучить вовсе не те проблемы, которые мы пытаемся решить для них, а главным образом те проблемы, которые нам пока и не снятся.

Без кардинального изменения въевшегося в нас склада мышления мы неизбежно будем стоять перед веселенькой перспективой, о которой совсем неплохо сказано в рассказе В. Гроссмана «Авель»: это «перспектива уничтожения человечества ради процветания и величия государств, счастья народов и мира между ними».

Но необходимость решительного пересмотра некоторых «самоочевидных» догм должна быть ясна и по другим соображениям. Можно ли принимать без критики догму, согласно которой для общества главное — производство материальных благ, если факты все настойчивее говорят о том, что все более решающее значение принимает производство информации, а производство материальных благ оказывается во все большей зависимости от производства и переработки информации? Разве так уж нелепо представление, что в относительно недалеком будущем подавляющая часть человечества будет занята производством и переработкой информации, и именно из-за информации обеспечение материального изобилия окажется весьма легко осуществимой побочной задачей? Если вся жизнь будет строиться действительно на подлинно научной основе (об этом мечтал уже Платон, но мы и сейчас еще очень далеки от этого идеала), то не будет никакого парадокса в том, что все человечество будет занято наукой и ее окрестностями, и ничем больше. Если к тому же принять во внимание, что и в самом производстве и в переработке информации произойдут

(см. на обороте)

ПЕРВЫЙ РАЗ, В ПЕРВЫЙ...

Каждый студент представляет свою работу после университета по-разному. Чаще всего он знает только название своей профессии. Чем ближе к финишу, тем яснее плюсы и минусы, яснее сущность работы. На отделении русского языка эта ясность начинается через 3,5 года со времени поступления в университет. Начинается на 1-м этапе педагогической практики. Правда, на вступительных экзаменах каждому сообщалось: «Наше отделение готовит учителей русского языка для эстонских школ». Но эта фраза, даже повторенная несколько раз, никого не смущала и не пугала. На неё мало кто реагировал, тем более, что она ни разу не повторялась за первые три года учебы. Многие просто забыли о ней. Вспомнить пришлось осенью на IV курсе, с введением таких предметов, как методика русского языка и методика литературного чтения. Первый раз увидели школьные учебники и программы, первый раз составили конспект урока, пусть даже не состоявшегося. На вопрос преподавателей: «Как построить урок на эту тему?» — удивленно пожимали плечами. Иногда помогала интуиция, но чаще воспоминания о своей школе, о своем учителе по русскому языку. Но это могло помочь людям, которые не случайно попали на наше отделение, или видели достойные примеры 3 года назад. Примеры разъединяли, а чувство ответственности, определяющее работу каждого учителя, объединяло. Когда мы стали ходить на уроки в школы, а потом обсуждать их, то почувствовали себя очень взрослыми. Может, поэтому на нашем курсе вдруг резко повысилась успеваемость, и никому не надо было напоминать о посещении лекций. Деловая атмосфера достигла апогея в феврале — на педагогической практике. Курс был разделен на группы, попавшие в разные школы города. Первую неделю мы только слушали и обсуждали уроки учителей в своих школах и, для сравнения, посещали другие школы. Надо сказать, что учителям доставалось от нас, не давших ни одного урока. Редко какие уроки казались нам хорошими. Чаще они все были очень похожи друг на друга, и создалось впечатление, что педагог спокоен и уверен в себе не от опыта работы в школе, а от равнодушия к своей работе. И дело не в отсутствии наглядности или в скучной грамматической теме, не от нагрузки, хотя она очень велика, а от нежелания знать больше, чем ты знаешь, от установившегося к данному классу отношения. Обсуждения уроков не воспринимались учителями с должной серьезностью и были полезны только нам. Но уже поэтому можно считать, что эти маленькие конференции достигли цели, так как в каждом из нас начинался учитель.

В первую неделю присматривались к своим классам, в которых должны были давать уроки. Еще за месяц до начала практики нам сказали, в каком классе предстоит работать, но это ничего не дало практически. Целесообразнее было бы на лекциях по методике последовательно сравнить учебный материал с 5 по 8 класс. Пользы было бы больше, ведь мы с трудом ориентировались при составлении конспектов. Вообще, методические приемы, о которых говорилось на лекциях, повисали в воздухе, т. к. не оговаривалось, к какому классу они наиболее применимы. Такие оговорки не всегда на деле оправдывали бы себя, но, безусловно, помогли бы оттолкнуться нам от проверенного.

Наблюдение над классом рождало мысли о проведении предстоящих уроков, но это ничуть не уменьшало волнения перед первым уроком, от которого зависело очень многое. Истина общеизвестная, проверенная нагнетала робость перед уже знакомым классом.

Особенность первого этапа практики — его непродолжительность: 10—11 уроков русского языка. Никто из нас не собирался в корне перестраивать метод работы в этом классе, перевоспитывать нерадивных учеников. Да это и невозможно за такой короткий срок. Нужно было растолкать пассивных и наладить контакт с классом, заставить слушать себя. В идеальных случаях предполагалась и отдача класса, но это получалось не у всех. В один из последних дней практики учителя, о которых говорилось выше, сказали нам: «Что это за уроки! Сплошная игра, и никаких знаний». Возмущение некоторых доходило до предела, когда после уроков они говорили: «У вас не урок, а театр!» Мне кажется, что «возмущение» такое говорило, что задача первого этапа практики выполнена. Найден контакт, класс ловит каждое слово учителя. Значит, ты можешь придти через год в школу и у тебя будет получаться. Особенно приятно, когда «театр» получался на скучном грамматическом материале или на далеко не интересных текстах учебника. Больше того, результаты контрольных работ показали, что знания, данные практикантами, не меньше тех, которые давали учителя на предыдущих уроках. Многим элемент игры помог найти себя в незнакомом классе, почувствовать хозяином. Существует мнение, что на первый урок практиканта должен сопровождать учитель. Так вроде бы вернее, да и спокойнее ученики сидеть будут. Вряд ли дисциплина зависит от присутствия учителя на первом уроке, а дети, наоборот, настораживаются, и твоя настоящая встреча с ними отодвигается на другой раз. Зато с этого дня начинается непрерывная опека учителя над тобой, которая подавляет инициативу, а вместе с ней и твой правильный подход к классу, который у тебя родился в результате наблюдений. Часто составленный тобой план урока, переделывается учителем за 15 минут до начала урока. Конечно, опыт — это много. Но как человек, пусть даже опытный, смело вносит исправления в работу, которая накануне у тебя отняла полдня, пока из массы вариантов не родился окончательный. Бывали случаи, когда после таких «поправочек» практикант приходил в класс и давал урок по своему плану. Урок удавался, а на обсуждениях руководитель практики и остальные практиканты хвалили именно те моменты, которые до этого учитель предложил переделать. Случайность, может быть, но не слишком ли их много набирается?

Мы понимаем, что приходя в класс со своими уроками, мы ломаем систему, выработанную учителем, а после нас её очень трудно восстановить. Но вряд ли хорошая система боится таких посещений. В худшем случае, она может покачнуться, да и то при встрече с другой, достойной системой. Результатом этого явится обыкновенное любопытство класса к новому лицу за учительским столом. Через 5 уроков любопытство исчезнет и начнется деловой контакт, повседневное восприятие нового лица, как учителя, дающего новые знания, а не как временного практиканта. С этой точки зрения можно сказать, что такие «набеги» на школы полезны обеим сторонам.

Пока мы говорили об отрицательных сторонах школьного преподавания. Но и у нас не все было благополучно, начиная с элементарной дисциплины и кончая уровнем подготовки к практике. Иногда причина этих срывов — в недостаточном внимании к данной теме на лекциях по методике. Так получалось с работой над ошибками. Но срывы это одно, а регулярные неудачи — другое. И причины постоянных неудач, вероятно, не в скучности темы, плохом настроении практиканта, а в абсолютном неумении работать в детском коллективе, в неподготовленности к данной работе. Мы забыли о той фразе, оброненной на вступительных экзаменах, и не было ни одного предмета, который напомнил бы нам об этом. Пионерская практика и педагогика мало чем могли помочь нам в данном плане, тем более, что план этот имеет свои особенности: преподавание русского языка людям, которые до школы не знакомы с ним.

На филфаке часто любят поговорить на тему, где причины плохой успеваемости. Любопытствующим студентам нужно посоветовать дожить до IV курса, на котором они поймут цель своего обучения в университете, а главное: реально столкнутся со своей будущей работой. Поймут, да поздновато. А ведь, если бы на первом курсе их привели в школу для пассивного прослушивания нескольких уроков русского языка, то и серьезное отношение к делу возросло и просто стало бы понятно, на что нужно обратить внимание, к чему готовиться. Это ответ любопытствующим преподавателям. Наверное, многим не пришлось бы мучить и себя и преподавателей пребыванием в университете, а потом и пребыванием в школе. Совсем не обязательно читать предмет методики на первых курсах, но устраивать педагогические дни, когда все идут в школу слушать уроки, было бы полезно. Даже обсуждения этих уроков прошли бы на должной высоте. А предмет методики, прочитанный на последних курсах, воспринимался бы лучше студентами, имеющими уже небольшой педагогический опыт.

В. Маричева.

Конференция русских филологов

Второго апреля в 10 часов пленарным заседанием откроется XXV научная студенческая конференция на отделении русского языка и литературы. Около 50 студентов и аспирантов Москвы, Ленинграда, Риги, Смоленска и других городов прислали тезисы и изъявили желание участвовать в нашей конференции.

Несколько работ наиболее общего характера (Д. Лашманов «Семиотика и наука о литературе», В. Крутоус «Проблема мотивированности в словесном искусстве и семиотика», В. Айрапетян «Русский палиндром», А. Байбурин «Некоторые замечания о синтаксисе русской былины») вынесены на совместное заседание секций языка и литературы. Если в прошлом году намечалась лишь тенденция к увеличению числа стиховедческих докладов, то на предстоящей конференции их преобладание очевидно. Резко уменьшается количество исследований в области истории литературы, фольклора, а некоторые периоды XVIII—XX вв. представлены единичными работами. Тартуские доклады посвящены главным образом вопросам истории и теории литературы (К. Кумпан, Л. Петина, И. Душечкина, Г. Гитлина, Л. Зозуля, М. Левин, Б. Тух), поэтики отдельных текстов (М. Лотман), теории фольклора (А. Байбурин).

На секции лингвистики будут представлены работы по синтаксису, лексикологии и словообразованию.

А. Байбурин.

КУЗЕБАЙ ГЕРД

В последние годы возобновился интерес к творчеству и научной деятельности удмуртского поэта и драматурга, фольклориста и этнографа, лингвиста и критика Кузебая Герда, бывшего в свое время в центре культурной жизни удмуртского народа. В последние годы переиздаются некоторые его произведения, хотя большая часть его работ еще не опубликована.

* * *

К. Герд родился 2(14) января 1898 года, в семье крестьянина деревни Покчивуко. После окончания земской школы он учился в Вавожской школе, затем в 1912 году поступил в Кукарскую учительскую семинарию.

Получив диплом учителя, К. Герд в 1916—1917 гг. работал в селе Большая Уча. Впоследствии его назначают инструктором шкэл Малмыжского уезда. Работая инструктором, К. Герд создаёт во многих удмуртских селениях драматические кружки, переводит пьесы русских авторов, пишет оригинальные произведения, например: «Адзисьёс», («Свидетели»), «Югыт сюрес вылэ» («На светлый путь») и другие. С 1920 года К. Герд заведует издательским отделом Удмуртского комиссариата в Сарапуле.

После объявления Удмуртии автономной К. Герд возглавляет дошкольный сектор Удмуртского республиканского отдела народного образования и в трудный голодный год организует первый показательный детский дом в городе Ижкар (по-русски — Ижевск).

Помимо организаторской работы К. Герд печатает свои стихотворения на страницах удмуртских газет. Он начал писать еще до революции, в годы учебы, под влиянием произведений устного народного творчества.

В 1922 году он издает свой первый сборник «Крезьчи» («Гусляр»), куда вошли его ранние и пореволюционные стихи.

Наиболее ярко и свежо написаны стихотворения о гражданской войне. В них передаются чувства и мысли удмуртского народа. Некоторые из них стали популярными песнями. Так, первые строки из стихотворения «Сюрес дурын» («У дороги») известны как песня, которая вошла в антологию «Творчество народов СССР» (М., 1937).

Чувствуя недостаточность своих знаний, Герд осенью 1922 года поступает в Высший литературно-художественный институт в Москве (этим институтом руководил тогда В. Я. Брюсов). Тогда же он серьезно принимается за обработку фольклорного материала удмуртского народа. Вскоре выходят три сборника народных песен с его обширными предисловиями. В середине двадцатых годов Кузебай Герд публикует собранные им легенды, предания, пословицы, поговорки, загадки. Интерес в научных кругах вызвала его статья «К изучению удмуртских загадок», переведенная на венгерский, немецкий, эстонский и русский языки.

В годы своего обучения в аспирантуре при Московском научно-исследовательском институте национальных и этнических культур народов Востока СССР (1926—1929) Герд продолжает свои научные изыскания в области народной удмуртской культуры. Окончив аспирантуру и получив звание доцента, он уезжает на родину, и безвыездно живет в столице республики.

В 1927 году выходит новая книга стихов Герда «Сяськаяськись музъем» («Цветущая земля»). Особенно привлекательны в ней стихи о родной природе.

Также очень интересным явился последний сборник Герда, изданный незадолго до трагического конца поэта — «Лёгетъёс» («Ступени»). Герд болезненно воспринимал отрыв удмуртских крестьян от земли и уход в город: он открыто выступал против появившихся в годы культа личности проявлении великодержавного шовинизма. В 1933 году Герд был объявлен «врагом народа» и умер в 1940 году, находясь далеко от родных мест.

Е. Денисов

Я ни разу не видел море...

Я ни разу не видел море,
Я ни разу не видел юг.
И мне кажется, в синем просторе
Я увижу лишь поле и луг.
Говорят, что оно красиво —
Как живое, дрожит при луне...
Но милей мне родные нивы,
Стук цепов на удмуртском гумне.
Что там волны, упруги и дики,
Чайки в небо, как белый снег...
Но милей мне полынь с повиликой,
Облака в голубой вышине.
Мой курорт — наши вотские гурты,
Моё море — просторы полей,
Где в волнах, точно в море, удмурты
Жнут свой хлеб, пригибаясь к земле.
Наше поле не хуже моря,
И красивей его во сто раз,
Где колосья, с ветрами споря,
Гнутся, бьются с зари, с утра!
Наше поле весной голубое...
А потом, как начнет цвести,
В бледно-желтом томясь покое,
Ждет поры, чтоб зерно принести.
А когда нальется, созреет, —
Станет ярким, как яркий день,
Золотыми брызгами веет
В берегих голубых деревень...
Я ни разу не видел море,
Я ни разу не видел юг.
И мне кажется, в синем просторе
Я увижу лишь поле и луг.

1927

* гурт — удмуртское селение

*ЗОРА**

Зловеще близилась гроза,
Блеск молний ослеплял глаза,
И в этот миг на свет родилась
Ребёнок — девочка... Возилась
Слепая бабушка у печки:
Молилась предкам, ставя свечки.
Ребёнок плакал... Имя дать
Не знали как. Ну, где же знать?
Вдруг слышат — дождик со двора,
И дали имя ей —

Зора!

1927

* — Зор — дождь, Зора — Дождевица. В старину у удмуртов был обычай давать детям имена по явлениям в природе, совпадавшим с рождением ребёнка.

Перевод с удмуртского Е. Денисова

В чем смысл смысла?

(см. стр. 1.)

какие-то революционные изменения, о которых у нас сейчас не может быть ни малейшего представления (кроме того, что они обязательно будут), то нет никакого парадокса даже в том, что численность научных работников превзойдет численность человечества: просто мы пытаемся переносить на будущее привычные единицы измерения, нечто вроде тракторов в пятнадцатисильном исчислении.

Если же пример науки кажется недостаточно убедительным, то можно взять какой-нибудь более наглядный пример. Например, опять оружие. Как ни пародоксально, на наших глазах информационное оружие становится сильнее ракетно-ядерного. Последнее не может решить ни одну серьезную проблему, и по мере его накопления становится все более невозможным его применение. Вместе с тем роль информации и всевозможных манипуляций с нею (дезинформация, сокрытие информации) как оружия очевидным образом возрастает.

Поэтому стоит самым серьезным образом задуматься над тем, что нам важнее: береза сама по себе или в виде веника и розог? Не слишком ли много розог? У человечества слишком много танков и слишком много возможностей направить их против собственного будущего.

Не так ли?

Ответственный редактор — П. С. СИГАЛОВ
Редколлегия Б. ТУХ, Г. ЗАГОСКИНА, В. МАРИЧЕВА, Е. ГОЛИКОВ, Н. КОШЕЛЕВА

RSR ja dialektika

Viimasel ülikooli komsomolibüroool arutati rahvusvaheliste suhete ringi tööd. Tahaksin lugejaga jagada mõningaid mõtteid lootuses, et leidub vastuvaidlejaid.

Esimese lähenemise korral: asjad RSR-ga on halvad. Seda tuleb järeldada lihtsatest tõsiasjadest (õigemini nende puudumisest): suuri, üleülikoolilisi koosolekuid pole korraldatud, palju ei ole kuulda ka senaatorite esinemistest kursustel.

Tõnu Laak, kelle senat valis presidendile abiks, et kursustel loenguid korraldada, satub piinlikku olukorda: enamik (kui mitte kõik) senati liikmeid põhjendab oma keeldumist minna kursustele esinema ajapuudusega. Tundub küll, et see on vaid ettekäändeks. Milles on siis asi?

Tuleb arvata, põhjus peitub senati koosseisus. Pärast selliste üliõpilaste nagu T. Leito, J. Alliku, P. Kenkmanni, S. Kallase ja mõnede teiste lahkumist RSR-i senati koosseisust (sinna kuulumine on rangelt vabatahtlik) kas ülikooli lõpetamise või «teisele ühiskondlikule tööle siirdumise» tõttu on seal puha noored mehed, enamik I—II kursuselt. Niisiis: senatis toimus vere värskenemine ja noorenemine, mis pole ju iseenesest halb, kuivõrd see on paratamatu.

Niisugune olukord tõi kaasa uue mure. Et häid lektoreid-rahvusvahelise olukorra tundjaid ei koolitata üks-kaks-kolm, siis luges senat hädavajalikuks töötada 1969/70. õppeaastal «sissepoole», harida iseennast. Tõele au andes tuleb öelda, et seda on rohkem või vähem järjekindlalt ka tehtud, rohkem kui viimase 2—3 aasta jooksul. Järelikult... kõik on korras, tuleb ainult oodata ning sellega võiks loole punkti panna. Kuid ei. Häirib veidi kiuslik mõte: kas sellisest tööst RSR-is niisugusel kujul üldse mingit tulu on?

Põhjendused:

1) paljud noored senaatorid tulevad koosolekule saama, a i n u l t kuulama, mida räägivad teised, need, kes eelmise koosoleku põhjal p e a v a d mõne ettekande tegema;

2) suur koosolek, nn. «suur ring» on senaatorile enesetäiendamiseks väga vajalik, omamoodi stiimul, «katsumine», mis sunnib end sündmuste ja probleemidega hästi kurssi viima;

3) ilma «suure ringita», avalike esinemisteta on «väikestest ringidest» (senati koosolekud) vähe kasu, sest viimane on esimese teenistuses.

*

Vaatleme lähemalt viimast põhjendust. RSR saab teha välispoliitilist propagandat ülikoolis kahel viisil:

1) RSR-i suures ringis,
2) esinemistega kursustel.

Ajaliselt peab teine järgnema esimesele.

Et «suuri ringe» ei ole toimunud, siis on selge, et 1) noortel senaatoritel «ei ole aega» kursustel vestlemiseks (s. t. puudub julgus «vette hüppamiseks üldse», mitte aga «vette hüppamiseks tundmatus kohas» — kursusel; 2) kursused ei tea, mida RSR kujutab, ja «mis sealt seest leida on»; 3) noortel senaatoritel puuduvad eneseväljenduse võimalused.

Need probleemid, õigemini RSR-is sellise olukorra kujunemine, on teatud määral ühe puu viljad, mille juured peituvad mujal, ja see muu näib peituvat nimelt ülikooli komsomoliaktiivi omapäras. Jämedates joontes on olukord selline:

Ühe ülesande jaoks on meil kaks kandidaati: Rein ja Juhan (mõni teadjam muigab skeptiliselt ja hüüatab: «Mis siis viga, tavaliselt on ainult Rein üksinda!»). Rein on aktiivne: lööb kaasa ÜTÜ-s, kuulub teaduskonna komsomolibüroosse jne., Juhanist on teada ainult ta nimi. Selge, et valik langeb Reinu kasuks: tal on ju kogemusi ja mis see üks asi veel ära teha ei ole...

On ju nii, lugeja!? Tuleb nentida, et kahjuks RSR-ile (kuid kas a i n u l t RSR-ile?) ei ole RSR-i aktivistid saanud (või osanud) selles suhtes erandiks jääda... Miks see nii on, mida ette võtta, seda arutab lugeja ise järgmises ajalehes deviisi alusel: «Kes, kui mitte mina, ja millal, kui mitte nüüd?»

E. RAHUMAA

ÜTÜ konverentsid teistes ülikoolides

Harkovi Riiklikus Ülikoolis 13.—20. aprillini. Töötavad järgmised sektsioonid: ühiskonnateadused, majandusteadus, ajalugu, filoloogia, bioloogia, mehhaanika-matemaatika, füüsika, geoloogia, võõrkeeled, keemia.

Teesid palutakse saata 5. aprilliks.

*

A. A. Ždanovi nimelise Leningradi RÜ Õigusteaduskonna ÜTÜ konverents toimub 7. aprillil. Teesid saata 1. aprilliks.

*

Valgevene RÜ Bioloogiateaduskonna ÜTÜ konverents toimub 14.—16. aprillini. Teesid saata 4. aprilliks.

*

Kiievi RÜ Küberneetikateaduskonna ÜTÜ konverents toimub 7.—9. aprillini.

*

Saraatovi RÜ Matemaatika-Mehhaanikateaduskonna ÜTÜ konverentsil töötavad algebra ja geomeetria, matemaatilise analüüsi ja arvutusmatemaatika ning mehhaanika sektsioonid. Teesid saata 5. aprilliks.

■

„Amores"

Etendus tuleb kordamisele TRÜ klubis 28. märtsil.

Eesti filoloogia I kursuse poisid Mait Agu, Tõnis Kaljumäe, Jüri Loss, Peep Nemvalts, Urmas Orek ja Rein Veidemann tõid ülikooli klubis lavale kompositsiooni H. Visnapuu ja V. Adamsi lembeluulest. Kava oli kokku seadnud Silvia Baum (eesti filol. I), lavastaja ametit katsetas TPedl IV kursuse üliõpilane Toivo Kabanen, kellele see oli kursusetööks.

Esitatud luuletused olid valitud Visnapuu kogudest «Amores» (1917), «Käoorvik» (1920) ning Adamsi luulekogudest «Suudlus lumme» (1924) ja «Maise matka poolel teel» (1923).

Oskuslikult oli kasutatud valgusefekte, lavalise liikumise võimalusi. Häiris paiguti etlejate tasane hääl, mis oleks end kindlasti õigustanud tubateatris, kuid suures klubiruumis läks nii osa tekstist kaduma. Kuulajate hulgas oli ka Valmar Adams.

Tundub, et püstitatud ülesandega tuldi üsna hästi toime. Siit soov: julget pealehakkamist ka edaspidi!

T. K.

ESIMENE PÄEV

Enne kui alustati avalduste vastuvõtmist EÜE-sse, oli auditooriumi ukse taha kogunenud kenake summ üliõpilasi. Rohkem oli küll uudistajaid ja pärijaid, kes polnud veel lõplikku otsust ühegi rühma kasuks langetanud. Ja ega see valimine siis nii kerge olegi, kui küsimuse all on suvise töö koht. Kas Tšehhoslovakkia, Poola, Saksa DV, Ungari või hoopis eksootilised Mägi-Altai ja Jakutsk?

Esmesel päeval andsid informatsiooni ja jagasid tühje avalduste blankette EÜE TRÜ ettevalmistava staabi ülem Eimar Rahumaa (Õigust. IV k.), ülema asetäitja Anti Taluri (Õigust. III k.) ja staabi liige Erik Eda (Maj. III k.).

Esimesena TRÜ-s esitas EÜE-70-sse astumise avalduse Tiia Tarkus (keemia II k.). Tema sooviks oli suvel töötada Debreceni rühmas. Teiseks ja kolmandaks avalduse esitajaks olid Arno Adamsoo (ravi V k.) ja V. Kaik (toidukaub. II k.). (Fotol esimesi avalduste esitajaid.)

O. REMSUJEV

Järgmine EPA-s

Viis aastat tagasi alustasid Tallinna Polütehnilise Instituudi ja meie ülikooli raamatupidamise kateedrid metoodiliste konverentside korraldamist. Kaasa tõmmati ka Eesti Põllumajanduse Akadeemia vastav kateeder. Hiljem laiendati arutelu temaatikat ning möödunud reedel korraldati meie Majandusteaduskonnas rakendusmajandusteaduste õpetamise metoodika V vabariiklik konverents. Konverentsi juhatas sisse TRÜ parteikomitee sekretär K. Koger teemaga «V. I. Lenini ideed kõrgema kooli ja spetsialistide osast uue ühiskonna ehitamisel». Märgitud ettekanne oli hästi seotud järgnevaga, tekitades mitmeid küsimusi ja sõnavõtte.

Seekord oli konverentsi põhiteemaks majanduslike distsipliinide õpetamise formaliseerimise võimalused. Sel teemal kõnelesid prof. R. Hagelberg TRÜ-st, prof. E. Kull ja dots. E. Linnaks TPI-st, dots. H. Sarv EPA-st jt. Kokku esitati 8 ettekannet. Leiti, et võimalused formaliseeritud õpetamiseks on avaramad kui seni on kasutatud. Raskusi suurendab asjaolu, et pole ühtset majandusteaduslikku sümboolikat. Viimase loomiseks moodustati vastav komisjon, kes hakkab koordineerima kateedrite sellealast tööd.

Järgmise konverentsi korraldab tuleval aastal EPA Majandusteaduskond.

V. KRINAL

UUT TEATMEKIRJANDUST TOOME RAAMATUKOGUS

1. Труды Института истории Академии Наук СССР. Вып. 1—4. M., 1968. Kohaviit 4Bi—138.

Bibliograafia hõlmab instituudi teaduslikud tööd, mis on avaldatud aastatel 1936—1965. Registreeritud on monograafiad, artiklite kogumikud, perioodilised väljaanded, dokumentatsioonid ja instituudis kaitstud dissertatsioonide autoreferaadid. Väljaanne sisaldab veel ligi 5000 retsensiooni, neist NSVL rahvaste keeltes 3000, võõrkeeltes 2000. Bibliograafia IV osa koosneb registritest.

(Järg 4. lk.)

PEAB TERVITAMA VÄRSKEID TUULI

«Noorim kirjanduspõlvkond käituvat skandaalselt, tal polevat ambitsioone, tema eesmärgiks olevat sõltumatu eneseteostus.

Räägitakse, nagu oleks viies põlvkond (arvestades neljakümnendaist aastaist) kaotanud talle antud vaimse pärandi teatepulga. Ent pärijad loobuvad alati millestki, kohati küll ülbelt ja kergekäeliseltki. Kuid sellel loobumisel põhinebki ju kultuuri arengu järjepidevus, sest kultuuripärand pole ju teatepulk. Millal ja kus on suutnud vananev kirjandus hoida noori oma raamides? Jääb ikka kaks võimalust — kas arutada või maha vaikida. Äraootav, õlgukehitav suhtumine, kassettide unarusse jätmine, trükiasjade organisatsiooniline abitus — kõik see ei kutsu noori sugugi pürgima sinna professionaalsesse kirjandusse. Lausa bumerangiefektina tekibki ülepingutatud toimetamisest vabanemise taotlus, siseemigratsiooni suletus. Nii kohtamegi kaootilisi vormipurustuse katseid, laenatud spliini, tudengi pila, ponnistusi mahutada üha rohkem sõnu ühte luuletusse, spontaanseid kontraste, riimikrampe. On see mask, millega varjata isikupäratust või sportlik püüd ammendada sõna kõiki võimalusi?

Noortel peaks olema rohkem respekti reaalia vastu, enam tuleks kaitsta sõnade kui tingmärkide suveräänsust.

Ainult suletud eneseteostusega ei tohiks piirduda. See oleks rahvuslikult liigne luksus, sest on meil ju nii vähe tõelisi künnihärgi kirjanduspõllul. Peab tervitama energiaküllaseid värskeid tuuli, noori, kes teevad ja teoretiseerivad üheaegselt.» (U. Laht.)

Selliste ja veel paljude noorima kirjanduse probleemide tõttu saigi teoks järjekordne noorte autorite seminar Tallinnas Kirjanike Majas. Kogenud kirjameestest olid kolme luule- ja kaht proosasektsiooni juhendamas Paul-Eerik Rummo, Debora Vaarandi, Paul Rummo, Ralf Parve, Rudolf Rimmel, Arvi Siig, Ine Viiding, Enn Vetemaa, Lilli Promet ja Villem Gross. Seminari avaettekandes rääkis Vladimir Beekman kunstist kui reaalse tegelikkuse tunnetamise vormist. Konkreetsete arutelude sissejuhatuseks ja aluseks sai Uno Lahe poleemiline ja kujundilennukas sõnavõtt, millest mõned mõtted on eespool esitatud. Tartu autoreid oli Tallinnas ligi paarkümmend, neist pooled ülikoolist.

I. MAGI

Eimar Rahumaa

Who is Who RSR-s

RSR-is neljanda aasta senaator, peale selle terve hulga ameti- ja aunimetuste omanik: Õigusteaduskonna komsomoliorganisatsiooni sekretär, Üliõpilaste Vastastikuse Abistamise Kassa esimees, teist aastat EÜE Pärnu regiooni komissar ning momendil EÜE TRÜ ettevalmistava staabi ülem, poissmees ja Saaremaa mees.

Oma kursusel on Eimar Jaan Sootaki sõnade järgi igapidi tore poiss, mees, kellele võib toetuda. Abistab, kui vaja, oma nõu ja vaimujõuga, millest tal ilmselt puudu tulla ei saa. Eimar võtab vastu Barbaruse-nimelist stipendiumit (vt. «TRÜ» nr. 38, 1969). Oma bürooliikme ning paljude muude ühiskondlike kohustuste kõrval pole Eimar suutnud unustada RSR-i ega lektoriametit. Tavakohaselt juhtub ikka nii, et kui inimene RSR-i abil kandjad tiivad selga on kasvatanud ning juhtivaks seltsimeheks saanud, siis tal RSR-liku poliitika tarvis kahjuks enam aega ei jätku, mis muide pole sugugi ülatav.

Tubli tegevuse eest EÜE-s ja mujal oli Eimaril üleeelmisel suvel võimalus ehitada Ungaris ja eelmisel suvel SDV-s, kus ta siis ühele oma «võimatult paljudest» harrastustest rakenduse leidis ja midagi head-paremat kitsasfilmile jäädvustas ning ühiselamutoas ühisvaatamisi organiseeris.

Poliitika ja õigusteadus — sobivad kokku küll, üsna paljudest kantidest, sest juristi elukutse juurde kuulub asjalik poliitikaalane sõnaseadmise oskus.

Eimar õpib Õigusteaduskonnas haldustsüklis, kust nõukogude aparaadi töötajad välja tulevad, tegeleb Ladina-Ameerika probleemidega, aasta tagasi oli kuulsa Fan-Lingi protsessi eesistuja ning üleeelmisel kevadel mängis näiteringis A. Liivese «Kallimast kallimas» sm. Kõvameest.

RSR-i pressisekretär

Ingvar Luhaäär

Meelis

KOHTUMINE MEELISEGA

See oli lämbe keskpäev mererannas, kui autokastis ärasõidu ootel istus meie ekskursioon — lepavõsa servas pingirida pingirea järel nagu siia kõrvalisse kohta unustatud koosolek.

«Poisid, külas pood on lahti!» — keegi teate tõi.

Mitmed kummarduvad, autokasti põhjas kolksub tühje limonaadipudeleid. Lasen ka end üle logiseva küljelaua alla ja jään seisma tolmuhalli autoratta kõrval.

Äkitselt mu juures peatub poiss ja ütleb malbelt naeratades

«Vaata seda sina!»

Tõepoolest võsa vahelt paistab meretrüp nii heletavalt sinine ja minust tänu tulvab sõnadeks: «Nõuandeid ju nii palju sekkub meie ellu. Nad kõik liig karedad, liig asjalikud, närvilised, käskkirjalikud, allutadatahtvad... Ma pole kohanud veel ühtki enne sind, kes oskaks anda nõu.»

MEELISE PULMAKÕNE KATKE

Kaks mu sõpra luuletajat abiellusid. Pulmalauas, öelnud tavakohased õnnesoovid, Meelis kiiresõnaliselt lisas:

«... ja oma töö te võite anda teineteisele kui olnud päeva väärtusliku vilja, neil hetkil tundes: minu töö su juurde jõuab vahetult ja sinu töö, see väärishõrkne, mille oled teinud iseenesest ja ajast, jääb kõigepealt seisatama minus. Nii enne, kui meist eemalduda, me tööd on ikka teineteises seisatanud hellalt.

Te vaadake, kui ülevkaunis mere pinnal tuule, päiksekiire, laine kohtumine! Ei ole maiseid tardumusi — kive, bussiliine, tükeldavaid kellaaegu, ainult sujuv ühesolu. Nõnda ajast, teadmisest ja hellusest looge oma elu!»

MEELIS HAANJAS

Öise Munamäe kuusetuka vahelt nagu kauge tähekogu paistab Võru.
Võtaks peosse — nõnda habras, väike, udune.
Võtaks peosse, puhuks udu välja.
Seal siis elab 15 tuhat inimest...
Meelis pöördub oma tütarlapse poole:
Ma olen sõnad, sina oled viis ja meist võib saada laul — me kohtumisehetkel. Kas kujutled sa praegu ennast laulus? Vaid laulus alles algab meie elu. Sa minu elu eneses tood mulle nii nagu sõnadesse tulev viis toob enesega laulu — võib-olla sõnad aimasid, et nendest võib saada midagi, mis levib ülevana, kuid kas nad võisid kujutleda laulu!

KOHTUMINE LENNUJAAMAS

Must kevadmantel, pehme kirju sall, käes tumeroheline nahkne mapp — nii Meelis seisis lennujaama ees ja vaatas, kuidas raagus puus üks kuldnokk askeldab.

Kaasreisijana rõõmsalt tervitanud mind, ta sõnas mõtlikuna, süvenemismeelselt: «Kui muutuvad on teed — kruusased ja asfalteeritud... nüüd õhku tõuseme ja tee on maastikuna sinavana meie all ja isegi see kuldnokk võib meid tappa — kui lendab mootorisse... sellel teel...» — ta vaatas mulle otsa pilgul sumesäraval ja sõnas: «Tee ei muutu külas ega linnas, sajus, sajandis.»

Uut teatmekirjandust Toome raamatukogus

2. Хромосомные числа изветковых растений. (Справочник). Л., 1969. 927c. Kohaviit: 21T—34.

Teatmik on mõeldud nendele, kes tegelevad taimeliikide karakteristikaga ja on vajalikuks käsiraamatuks süstemaatika, fülogeneesi, geneetika ning selektsiooni praktiliste ülesannete lahendamisel. Raamatu lõpus on erialaste tööde bibliograafia, mis sisaldab ligi 7000 nimetust.

3. Острой О. С. Изобразительное и прикладное искусство. Библиография русской библиографии. М., 1969. 213c. Kohviit: 13Bi—61.

Väljaanne sisaldab 1232 bibliograafiat kõikide aegade ja rahvaste kunstist. Bibliograafia on varustatud nimede, autorite ja pealkirjade registritega ning vajalikuks teatmeteoseks kõigile, kes tegelevad ükskõik millise kunstialaga.

4. Гейбер, И. П. Англо-русский метеорологический словарь. Л., 1969. 448c. Kohaviit: 20S—57.

Sõnastik sisaldab enam kui 25000 erialast sõna, sealhulgas palju uusi termineid meteoroloogiliste aparaatide, radiolokatsiooni arvutustehnika jne. kohta. Raamat on vajalik kõikidele meteoroloogia alade spetsialistidele ja üliõpilastele.

5. Dictionar poliglot. Bucuresti, 1969. 774 lk. Kohaviit: 24S—147.

See on uusima tehnika terminoloogiline sõnastik inglise-, saksa-, prantsuse- ja venekeelsete vastetega.

Kinoklubis

Kui Sa pole veel vaadanud ungari kunstilist filmi «Isa», mis võitis V rahvusvahelisel kinofestivalil kuldauhinna, siis on Sul võimalus seda teha 29. märtsil kell 16 ja kell 18 raudteeklubis.

TRÜ kinoklubi juhatus

Kodu ja ristikhein

Et ajalehes märgiti «Kodu ja ristikheina» järgmise toimumise ajana 22. märts kell 19, kuulutustel aga 23. märts — see on organisaatorite süü. Palume vabandust!

Pühapäeval kell 19 algaski lugu mõneminutise hilinemisega peale. Publikut oli paras jagu ja — nagu see ülikoolis ikka kombeks on — tuli järjest juurde.

Esimesena asusid lavale psühholoogid. Juba esimestest minutitest paistis, et kava kallal on põhjalikult nuputatud ja vast harjutatudki. Originaalne lavakujundus, õiged valgused, tegevusega sünkroniseeritud saatemuusika ja kõik muu, millest koosneb üks lavastus, olid omal kohal. Ainult et... publikut hämmastasid raskused laval toimuva tegevuse mõtestamisel. Paistis silma küll pretensioon mõtetihedusele, kuid mõte ise («Igaüks peab oma risti kandma», «Endast mööda ei pääse» või tunduvalt optimistlikum «Igaüks on oma saatuse sepp») jäi suuremale osale publikust arusaamatuks. Tulemuseks oli, et hoolimata põnevusest, millega psühholoogide esinemist piiluti, kviteeriti seda ainult väga kesise aplausiga.

Aga siiski ei tahaks psühholoogide esinemist läbikukkunuks lugeda. Asi on selles, et nii omalaadilist (loe: eriskummalist) esinemist ei ole TRÜ klubi lavel varem olnud. Tegemist oli ju algusest lõpuni puhta abstraktsiooniga. Pole siis ka ime, et publik asus seisukohale «ei tea kohe, kuidas olla ja mida arvata». Võiks aga siiski arvata, et psühholoogide esimeses esinemises peitub võti, mis avab uued võimalused üliõpilasisetegevuse arendamiseks. Poleks ju paha, kui meil satiiri- ja huumoriteatri kõrval harrastatakse ka mõistuse- ja ideedeteatrit.

Kui vaadelda ebaedu põhjusi, siis peamine peitub vist stsenaariumis. Stsenaarium ei olnud lavapärane ja jättis suurema osa tegelastest ilma mänguvõimalusest. Mängida, s. t. näidelda said võrdlemisi arvukast trupist vaid kaks: Jobukene Alfred ja endale risti valmistav nimetu naistegelane. Esimene neist esines hindele kolm miinus, teine hindele viis. Ülejäänud tegelaste osavõtt piirdus enam-vähem staatiliste pooside ja üksikute repliikidega.

Aga siiski — üks tegelane oli veel, kuid ta mängis lava taga. See oli mees, kes hoolitses saatemuusika eest. Ja kui paradoksaalsena see ka ei kõlaks — lavatagune tegelane sai esinemise käigus peategelaseks ja kandis kõike laval toimuvat. Oskuslikult valitud saatemuusika päästis suurema osa sellest, mida oli võimalik päästa.

Geograafide esinemisest on vähem rääkida. Poisid tahtsid nalja teha ja tegidki. Muidugi jäi nalja napiks ja esinemine ise ka lühikeseks, aga — tudeng on vähenõudlik. Tudeng tuli klubisse lootuses, et ehk saab natuke naerda. Selle natukese geograafid talle ka võimaldasid.

Žürii oli mõningal määral raskustes. Konstateeriti, et psühholoogid olid ehk tugevamadki, kuid geograafid rahuldasid, paremini publiku pretensioone. Mis teha — publiku maitsele on isegi akadeemilised ja kunstiteatrid alla pidanud vanduma...

Järgmisel pühapäeval (loodame, et objektiivsed põhjused ei sunni meid esinemispäeva muutma) esinevad klubis keemikud ja matemaatikud. Organiseerijad ei looda eriti enam «Kodu ja ristikheina süžeelisele arengule, kuid mine tea...

Lõpuks — kuhu jäi «3 tekli SHOW»? «3 tekli SHOW» jäi pidama ootamatuste taha. Et Talinna tudengid Tartule Riiat eelistavad ja asja lihtsalt pooleli jätavad — kes võis seda arvata! Jääb vaid loota, et lähemas tulevikus (järsku juba eeloleval laupäeval?) asi siiski teoks saab. Eksituste vältimiseks JÄLGIGE REKLAAMI!

TRÜ komsomolikomitee
sekretariaat TRÜ klubi

Bertrand Russell
1872—1970

THIS OLD HAMMER IT SHINES LIKE SILVER...
SEL VANAL VASARAL ON HÕBEDA HELK.
TAL POLE ENAM RASKUST. SEPA
KÄEST TÕUSIS LENDU VANA HÕBEDANE VASAR.
MIS KILKSATAB TALVEÖÖ KÕRGUSES VASTU
NAELAPÄID?

Või okas. Ka see on kuju, mille saab mõte.
Millest elu otsa on pahandusi. Mis ajast
on lord okassiga? Patsifist? Matemaatik? Filosoof?

Mis ajast on Ühendrüigid vastutavad
loogika ees? — Lohemaosse, kes meid kõiki neelab
jääb rändama kulumatu okas. Kord
torkab tapetu tapjale seestpoolt südamesse.

Tõega. See on ainus relv. Ainus kaitse. Sest
armastuse ja loogika vahe
on palju väiksem kui ustakse. See oligi
mille tema tõestas. Seda oligi tarvis tõestada.

J. KAPLINSKI

Tuusikud

Ametiühingukomiteesse saabusid II kvartali puhkekodude ja sanatooriumide tuusikud. Neid, kes andsid avaldused sanatooriumituusikute saamiseks, palutakse tulla lähematel päevadel komiteesse. Mõningad võimalused on ka veel sanatooriumituusiku saamiseks varasema avalduseta.

Puhkekodutuusikute avaldused esitada hiljemalt 1. aprilliks.

Puhkekodudesse on alljärgnevad tuusikud:

Kobuleti (Gruusia)	— 27. 06.—14. 07.	— 1 tuusik
Pühajärve	— 11. 04.—22. 04.	— 2 tuusikut
„	— 22. 05.— 2. 06.	— 2 tuusikut
Jurmala (Riia rand)	— 17. 06.— 4. 07.	— 2 tuusikut
Selga (Riia rand)	— 16. 05.—27. 05.	— 2 tuusikut
„	— 2. 06.—13. 06.	— 2 tuusikut
„	— 26. 06.— 7. 07.	— 1 tuusik
Laulasmaa	— 4. 04.—15. 04.	— 2 tuusikut
„	— 16. 04.—27. 04.	— 2 tuusikut
„	— 22. 05.— 2. 06.	— 2 tuusikut
„	— 27. 06.— 8. 07.	— 2 tuusikut
Võsu	— 18. 06.—29. 06.	— 4 tuusikut
„	— 30. 06.—11. 07.	— 2 tuusikut
„	— 12. 05.—23. 05.	— 2 tuusikut
„	— 24. 05.— 4. 06.	— 2 tuusikut
„	— 20. 06.— 1. 07.	— 2 tuusikut
„	— 21. 06.— 2. 07.	— 4 tuusikut

A/ü. komitee

«Üliõpilane aastal 1834»

Esmaspäeval, 30. märtsil etendub «Vanemuise» väikeses majas J. Tombi nim. Rahvateatri esituses Male Schwarzi uus näidend «Üliõpilane aastal 1834». Selle teosega tähistab teater V. I. Lenini 100. sünniaastapäeva ja etendus Tartus toimub teatrikuu ürituste raames.

Näidendi peategelase, saksa kirjaniku ja revolutsionääri Georg BÜCHNERI tegevus omas antud ajastul rahva vabadusvõitlusele suurt tähtsust. Seepärast pakub teos kirjanduslikku huvi eriti õppivale noorsoole.

Lähtudes teatrikuu eesmärkidest, korraldab teater kõrgemate õppeasutuste ja keskkoolide vanemate klasside õpilastele lavastuse retsensioonide võistluse. Paremate tööde autoreid premeeritakse mälestusesemetega ja teatri tasuta külastamisega ühe aasta kestel. Retsensioonid saata aadressil: Tallinn, Salme t. 12. J. Tombi nim. Rahvateater.

Esmaspäevasel etendusel Tartus kavatseme etenduse lõpul korraldada nähtud etenduse arutelu. Kohal viibib ka teose autor Male Schwarz. Loodame rohkearvulist osavõttu.

N. KRAUS

Ajalehe tänase numbri kujundasid H. Rahuoja, O. Remsujev ja T. Tohver.

Nädalakroonika

Raamatukogu kommunistlikud noored käisid Moskvas tutvumas sealsete raamatukogude tööga, külastati ka V. I. Lenini nimega seotud paiku. Raamatukogul endal olid külas Vilniuse Riikliku Ülikooli raamatukogu esindajad, kes leidsid vahetusfondist kaasaviimiseks mõndagi vajalikku. Raamatukogu uue hoone lähteülesande neljandat varianti ei kinnitatud ja nõuti veel kord ümbertegemist.

Uudiskirjandusest saabus «Geschichte der Universität Rostock 1419—1969» I, II osa, T. Pszczolowski «Zasady s Dprawnego dzialania» ja «Prakseologiczne sposoby usprawniania pracy» Varssavist, «Harward Educational Review: Architecture and Education» nr. 4, 1969, «The Botanical Review» juuli-september, 1969 New-Yorgist, «Annales de l'Université de Paris», 1968, nr. 4 jm. Prahast saabus suurem saadeti erinevaid seeriaid, nagu «Medica», «Philologica», «Oeconomica» jm.

R. KUDU

Arstipunkt

MIS SELLES MAJAS TEHAKSE?

Muidugi, kui tuleb gripilaine, siis oleks ka kümnest tohtrist vähe: tänavusel «kõrghooajal» võtsime kolme arstiga 6 tunni jooksul 120—130 inimest vastu, lisaks veel kodused visiidid.

Enamasti ongi tõbi noortel inimestel juhuslik: külmetus, köha, gripp. Südamevalu teevad aga dispanseersed haiged (reumaatikud, kõrgvererõhu- ja neeruhaiged jt.), sest osa neist kipub unustama oma profülaktiliste ravikuuride aega ja vajalikkust. Meil on siis tegemist nende inimeste leidmisega, mitmekordsete kutsete saatmisega vahel dekanaadi või õppeosakonnagi kaudu. Hullem on aga, et haigus süveneb...

Siis veel profülaktilised läbivaatused. Teoreetiliselt peaks iga üliõpilane alates teisest kursusest käima sügiseti siin oma tervist kontrollimas, muuhulgas ka fluorograafilisel läbivalgustusel. Sellega on jälle omajagu muret, isegi administratiivseid mõjustusvahendeid on proovitud, aga ikkagi ei leita aega «röntgenis» käimiseks. Ometi avastasime 1967. a. läbivalgustusel 4. 1968. a. 3 lahtise kopsuturberkuloosi juhtu — tähendab, asi on väärt, et selle pärast vaeva näha.

Nii me siin siis elamegi. Püüame teha kõik, et meiega rahule jäädaks. Meiepoolne nõuanne on: rohkem hoolitsemist isikliku tervise eest, rohkem tegelda spordiga. Ikka terve keha ja terve vaim!»

Arstipunkti juhataja dr. Aino Soiltsiga vestles

H. VESTERBERG

TOIMETAJA H. PALAMETS

«Тарту Рийклик Юликооль» («Тартуский государственный университет») г. Тарту Эстонской ССР. Орган Тартуского государственного университета. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbri Hind 2 kop. Tell. nr. 1812. MB-00274

Raamatupalat

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riiklik Ülikool

TARTU RIIKLIKU ÜLIKOOLI PARTEIKOMITEE, REKTORAADI, KOMSOMOLIKOMITEE JA AMETIÜHINGUKOMITEE HÄÄLEKANDJA

Nr. 11 Reedel, 3. aprillil 1970. a. XXIV aastakäik

Oluline on pedagoogilise töö kvaliteet

Esmaspäeval, 30. märtsil esines Vanemuise ringauditooriumis ENSV haridusminister sm. F. Eisen. Arutlusalusteks probleemideks olid üldise keskhariduse võimalikkus ja uutele õppeprogrammidele ülemineku küsimus.

Kõigepealt andis sm. F. Eisen ülevaate üldhariduslike koolide tööst. Möödunud kevadel 8. klassi lõpetanud noortest läks edasi õppima keskkoolidesse, tehnikumidesse ja kutsekoolidesse kokku 83,5%. Eriti kõrgeks seda protsenti pidada ei saa, Liidu ulatuses on see vaid keskmine näitaja.

Eesti koolide õppeedukus on madalaim Nõukogude Liidus. 1968/69. õ.-a. lõpetas klassikursuse 93,5%. Võrdluseks — Liidu keskmine oli 96,7%. Maakoolides on istumajäägate arv tunduvalt suurem. Raskused algavad 5.—8. klassist peale, kus igal aastal jääb istuma 9% õpilaste üldarvust. Kõige rohkem on tegemist matemaatikaga, mis on saanud üheks komistuskiviks 80%-le istumajäägatest. Õpilastest, kes 8 aastat tagasi astusid esimesse klassi, lõpetas möödunud kevadel 8. klassi 78,9%. Liidus on see näitaja 84%. 10—11 aastat tagasi kooliteed alustanutest lõpetas möödunud õppeaastal keskkooli päevases osakonnas 31,4%, kaugõppes 12%, tehnikumides 24% — seega kokku 67,7%.

Viimase kümne aasta jooksul on istumajäägate arv kahanenud 11,7—12%-lt 5%-le. Ega see nii väike saavutus olegi, eriti kui arvesse võtta, et neil aastatel laienes tunduvalt õpilaste arvestatav kontingent, viidi sisse klassist klassi ülemineku eksamid, kõvendati kontrolli õppetöö kvaliteedi üle, võeti kasutusele uued raskemad programmid.

Murettekitav on väike klassitäitumus Eestis. Õpilaste keskmine arv klassis on 16—17, Liidu keskmine on 23.

Mis siis on halva õppeedukuse põhjusteks?

Loomulikult tuleb arvestada, et inimesed sünnivad erinevate eeldustega, aga põhiline tähtsus on siiski õpetaja tegevusel, palju on seda, mida saab ja tuleb parandada. Osa õpetajaid töötab alla oma võimete ja neile esitatavate nõuete. Nad ei ole kursis uute programmidega, ei loe pedagoogika-alast kirjandust, ei kasuta igapäevases töös täienduskursustel saadud materjale. Esineb formaalsust, hingetut nõudlikkust — peamiseks stimuleerimisvahendiks peetakse halbu hindeid. Pedagoog peaks olema parem psühholoog. Eriti tähtis on see algklassides.

Paremini on võimalik töötada, seda kinnitavad katsed. Häid tulemusi on saavutatud Tartu ja Tallinna homogeensetes ehk tasandusklassides. Sm. F. Eisen rõhutas, et tähtsam kui õppeedukus iga hinna eest on pedagoogilise töö kvaliteet ja kultuur.

Kogu istumajäägate protsent pole muidugi õpetajate süü, arvesse tulevad ka õpilaskontingendi iseärasused — kodu, vaimne tase, õppimistingimused jne.

Sellest siis järeldus, et meie kooli põhisüsteem vajaks kindlasti abisüsteemi: kooliks ettevalmistamise rühmad, tasandusklassid, erikoolid ülekasvanutele, eriõppeasutused närvisüsteemi häiretega lastele.

Seni veel lõplikult lahendamata on ka pedagoogilise kaadri ettevalmistamise probleem. 5.—11. klassi ulatuses töötavatest õpetajatest on kõrgema haridusega ainult 67%. Liidus on kõrgema haridusega spetsialistide arv tunduvalt suurem — 73%.

Põhjusteks on kaadri suur liikuvus, koolivõrgu halb korraldus — väikesed koolid liitklassidega —, hariduse mitteküllaldane majanduslik stimuleerimine.

Kui nüüd kõiki poolt- ja vastuargumente kaaluda, siis võib päris kindlasti väita, et keskharidus on noorsoo põhiosale kohustuslikuks muudetav.

Selleks on vaja:

- tõsta pedagoogilise töö kvaliteeti ja taset;
- täiendada koolisüsteemi;
- koolivõrgu ümberkorraldamist.

Need ülesanded tuleb lahendada rööbiti võitlusega kõrgema õppeedukuse eest.

Praegu on Liidus jõutud seisukohale, et 10 aastast ei jätku keskhariduse andmiseks. Kavatsetakse sisse viia üleliiduline 11-klassiline keskkool. Ka Eestis on kaalutud veel ühe klassi lisamise võimalust. Vaidlusaluseks küsimuseks on tänaseni see, kuhu see klass siis juurde panna, kas üles või alla.

Küsimustes tundis auditoorium huvi hariduse kvaliteedi materiaalse stimuleerimise võimaluste vastu. Esitati küsimusi õpetajate elu-olu peegeldava statistika kohta, samuti nende mahutamisvõimaluse kohta suuremates linnades, konkreetsemalt — Tartus.

Eha KÕRGE

Laureaat on meie ülikoolist

Raamat «Läbi aegade ja kauguste» sündis S. G. Issakovil mitmeaastase uurimistegevuse tulemusena. Oma töö teemaks valis teadlane väheuuritud ala — loomingulised sidemed Eesti ja Venemaa, Eesti ja Läti, Eesti ja Gruusia kultuuritegelaste vahel. Uurija auks peab ütlema, et ta oskab huvi äratada suures hulgas üliõpilastes. Palju aastaid juhendab S. G. Issakov vene-eesti kirjandussuhete seminari.

Nõukogude Eesti kirjanduspreemia — see pole mitte ainult autasu raamatu eest, vaid ka tunnustus filoloogiakandidaadi S. G. Issakovi tegevusele, tunnustus sotsialistliku internatsionalismi paatosele, mis on tema tööle omane.

Tunnustus tantsurahvale

Seoses Tartu Riikliku Ülikooli Teenelise Rahvakunstiansambli 25. aastapäevaga ning arvestades teeneid rahvatantsu arendamisel Eesti NSV Ametiühingute Nõukogu presiidium ja Eesti NSV Kultuuriministeeriumi kolleegium

otsustavad:

omistada nimetus ja rinnamärk «Eesti NSV kultuuritöö eesrindlane» Tartu Riikliku Ülikooli Teenelise Rahvakunstiansambli muusikajuhile Maie Rudolfi t. Eljasele ja tantsujuhile Henn Hermanni p. Tiivelile.

Meie külalisi

Füüsilise geograafia kateedrile saabus külla Moskva Riikliku Ülikooli professor A. M. Rjabtšikov. Külaline on tunnustatud spetsialist maailmajagude füüsilise geograafia alal. Ta on viibinud palju kordi uurimisreisidel välismaal; nende uurimiste tulemusena on ta avaldanud monograafia India looduse kohta ning arvukalt muid teaduslikke töid. Prof. A. M. Rjabtšikov, kes kaua aega oli Moskva Riikliku Ülikooli Geograafiateaduskonna dekaaniks, esitab geograafiaosakonna üliõpilastele loengusarja geograafilise tsonaalsuse ning teiste geograafiateaduse põhiliste küsimuste kohta.

E. VAREP

Emakeele Seltsil oli sünnipäev...

Emakeele Seltsi auliige A. Annist (vasakul) ja A. Hinf.

H. KARRO fotod

ja nagu õige sünnipäevalaps kunagi, tähistas ta seda väärikalt, liiatigi et seljataha jäi 50 aastat tegevusrohket elu.

Pühapäeva hommikul käidi meie hulgast lahkunud seltsi asutajaliikmete prof. M. J. Eiseni ja prof. J. Jõgeveri ning seltsi kauaaegse esimehe akad. J. V. Veski haudadel Raadi kalmistul.

Aktusel ülikooli aulas rääkis seltsi esimees, ENSV TA korrespondentliige prof. A. Kask Emakeele Seltsi asutamisest ja tegevusest 50 aasta jooksul. Seltsi abiesimehe akad. P. Ariste ettekanne puudutas 19. saj. kahe suurema keelemehe Wiedemanni ja Hurda kirjavahetust.

Selts andis oma teenekamatele liikmetele aukirjad ja sai ise südamlikke tervitussõnu koos lillede ja kingitustega. Presiidiumilaual kasvas raamatute kuhi: seltsi raamatukogu rikastasid Läti NSV TA Keele ja Kirjanduse Instituut ja Eesti NSV TA Keele ja Kirjanduse Instituut ning etnograafiamuuseum, eriti originaalsed kingitused olid kirjanike poolt — A. Hindi ja A. Annisti viimaste teoste esitrükid.

Seltsi tegevliikme H. Saari vahendusel jõudsid kuulajateni tervitustelegrammid õige mitmes keeles.

Juubel jätkus meeleolukalt ülikooli kohvikus, kus peolaua taga said sõna kõik need, kes tundsid, et neil seltsile midagi öelda on. Meelelahutuseks kuulati kingitust — linte rahvalauludega kirjandusmuuseumi kogudest.

MAIE SALUKS

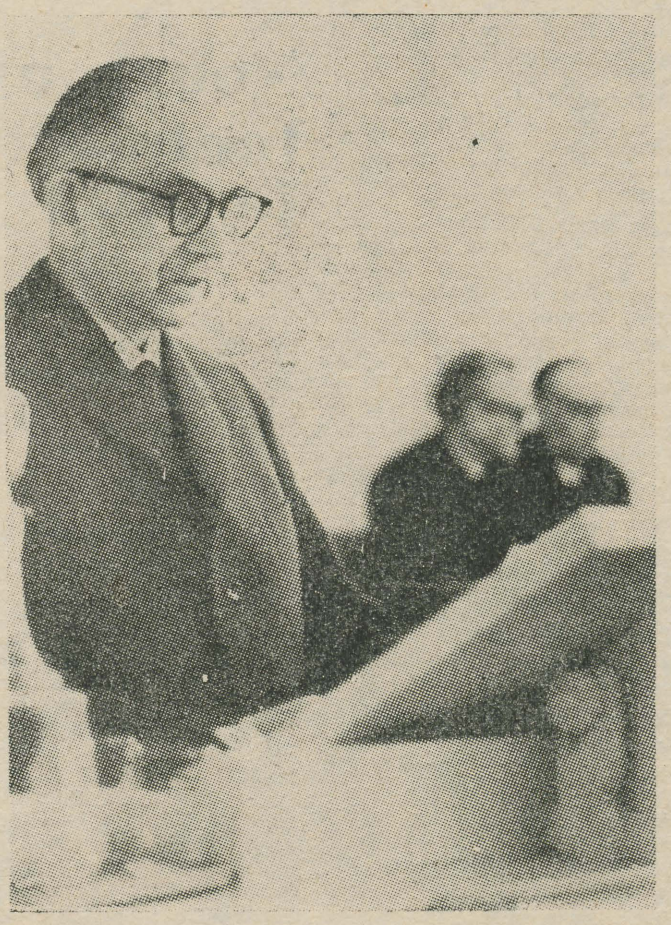

Kõneleb prof. A. Kask.

Partei elu

26. märtsil k. a. toimus Tartu Riikliku Ülikooli kommunistide üldkoosolek, kus tulipunktis oli õppejõudude-kommunistide töö üliõpilaste ideelis-poliitilisel kasvatamisel. Kuulati ära partei Arstiteaduskonna ja Õigusteaduskonna büroo informatsiooniline aruanne.

Arstiteaduskonna parteibüroo sekretär E. Teeäär märkis, et enamik Arstiteaduskonna õppejõude on kommunistid, seega määrav osa õppe- ja teadusliku töö suunamisel ja sisustamisel kuulub teaduskonna kommunistidele.

Kommunistid ilmutavad oma eesrindlikku osa teaduslikus töös. Nii on käesoleva õppeaasta jooksul seitsmest doktoridissertatsioonist viis kaitstud kommunistide poolt (Mägi, Truupõld, Kliiman, Allikmets ja Zupping). Senise kasvatustöö olulisema tulemusena märkis aruandja teaduskonna üliõpilaste absoluutse enamuse tervet ellusuhtumist ja õiget arusaamist oma ülesannetest kodanikuna ja spetsialistina.

Ka Õigusteaduskonna parteibüroo sekretär A. Kiris võis rõhutada kommunistide määravat osa teaduskonna üliõpilaste ideelis-poliitilises kasvatustöös. Õppetöö kõrval osutavad teaduskonna parteibüroo ja dekanaat suurt tähtsust õppetöövälisel ajal tehtavale ideelis-poliitilisele kasvatustööle. Teaduskonna komsomolikaadri kasvatamiseks organiseerib teaduskonna parteibüroo komsomoliaktiivi ja noorte kommunistide õppusi. Käesoleva semestri õppuste tsükkel on seotud üliõpilaste omavalitsuse probleemide tundmaõppimisega. Teaduskonna parteiüldkoosolekul arutati üliõpilaste töötamist ühiskondlikel alustel juriidilistes praktikaasutustes. Suurt tähtsust omistatakse teaduskonna kursusejuhendajatele. Kursusejuhendaja ülesanded antakse kommunistile juba enne, kui juhendamisele kuuluv kursus on ülikooli vastu võetud. Nii avaneb võimalus tutvuda juba varakult üliõpilaskandidaatidega, selgitada tulevaste üliõpilaste võimed, kalduvused jne. Häid tulemusi on saavutanud kursusejuhendajana kommunist E. Truuväli, kes on kolme õppeaasta jooksul suutnud kursusest kujundada suure ühiskondlik-poliitilise aktiivsusega kollektiivi. Sellel kursusel õpivad komsomoli, ÜTÜ, EÜE jm. aktivistid D. Visnapuu, R. Saarma, T. Tomp, M. Kõli jt. Kursusel on 1 NLKP liige ja 6 liikmekandidaati. Juba see näitab, et selle kollektiivi ideelis-poliitiline kasvatustöö on olnud efektiivne. Kommunist A. Kiris väitis, et Õigusteaduskonna üliõpilastel on üleülikooliliste ühiskonnateaduste kateedritega kujunenud tihe kontakt. Juba rea aastate vältel on Õigusteaduskonna üliõpilased kuulunud NLKP ajaloo ringi ja kirjutanud ka võistlustöid. A. Kiris märkis ideelis-poliitilise kasvatustöö puudustena mõnede üliõpilaste käitumises ja väljendites poliitilise printsiibituse ilminguid. Tihti tegeldakse liialt abstraktselt

Kõrgemale kasvatustöö tase ja parteiline printsipiaalsus

noorsooprobleemidega, samal ajal on vähenenud nõudlikkus enda suhtes, eriti õppetöö ja distsipliini osas.

Aruandja pidas vajalikuks mõjuka õppetöövälise ideoloogilise töö vormi — kunstilise isetegevuse elustamist.

J. Raid märkis oma sõnavõtus, et Arstiteaduskonna lõpetajad peaksid olema mitte üksi tublid arstid, vaid ka ühiskondlikult aktiivsed noored spetsialistid. Paraku aga märgitakse vabariigis Arstiteaduskonna lõpetajate suhtelist ühiskondlikku passiivsust võrreldes teiste erialade spetsialistidega. «Juured» tekivad aga juba ülikoolis. Vaatamata mõnedele silmapaistvamatele komsomoliaktivistidele, ei paista teaduskonna üliõpilased tervikuna silma ühiskondlikus töös. Ühingu «Teadus» liikmeks on vaid 2 Arstiteaduskonna üliõpilast 1200-st ja needki pole möödunud aastal loengutega esinenud. Passiivsemalt kui teistes teaduskondades võetakse osa rahvusvaheliste suhete ringi, ühiskondlike elukutsete teaduskonna ja mitmete teiste organisatsioonide tööst. Arstiteaduskonna üliõpilasi tõmmatakse harva kaasa koosolekute ettevalmistamisele, mistõttu nad jäävad ülikooli ajal ilma organisatsioonilistest kogemustest.

K. S. Rebane seadis eeskujuks Õigusteaduskonnas tehtavat pidevat ideelis-poliitilist kasvatustööd, mis aastate vältel on andnud positiivseid tagajärgi.

Märgiti ära kommunist dots. J. Mälli suurt mõju üliõpilaste ideelis-poliitilisel kasvatamisel.

I. Sildmäe ei pidanud õigeks «siltide külgekleepimist» ja ebatervetele meeleoludele apelleerimist printsipiaalsete küsimuste lahendamisel.

J. Kalits juhtis tähelepanu puudusele, et koos isikukultuse kriitikaga on unustusse jäänud ka sellised leninlikud kategooriad nagu sallimatus poliitiliste vigade vastu, kriitika ja enesekriitika, range parteiline distsipliin, kasvatamine positiivsete näidete varal. Neid printsiipe jälgides saaks tõsta õppejõu osatähtsust kasvatustöös.

Kommunistid M. Makarov, K. S. Rebane, J. Kalits, A. Kiris, K. Koger jt. põhjendasid vajadust täiendada õppejõudude poliitilisi teadmisi ja tegid konkreetseid ettepanekuid nimetatud teadmiste andmise vormide kohta.

EKP Keskkomitee sekretär L. Lentsman informeeris kommunistе EKP KK büroo 3. märtsi 1970. a. otsusest TRÜ rektoraadi, parteikomitee ja ühiskonnateaduste kateedrite tööst. Ta rõhutas parteilise printsipiaalsuse tõstmise vajadust ülikooli elusse puutuvate küsimuste lahendamisel.

TRÜ parteikomitee sekretär K. Koger ütles oma lõppsõnas, et kahe süsteemi vahelises võitluses on keskne koht ideoloogilisel võitlusel inimese pärast. Ta toetas sõnavõtjaid, kes rääkisid parteilise printsipiaalsuse ja distsipliini tõstmise vajadusest.

Koosolekul võtsid sõna veel kommunistid V. Palm, Ü. Mallene, L. Maamets, A. Blumfeldt.

Õ. REINTAM
L. MAAMETS

ÕPPETÖÖ JA KAASAEG

Diplomi autoriteet

Üliõpilaste töö stimuleerimiseks peaks kursustel, eriti aga vanematel kursustel, rakendama diferentseeritud hinnete printsiipi.

Kuueteistkümne või seitsmeteistkümne aasta jooksul (10—11 aastat koolis ja kuus aastat instituudis) kestis õppimine, mil iga õpilase samm kinnitati hindega, mis lõppes diplomi väljaandmisega.

Kuid ettevõttes, kus noor spetsialist tööle asub, algab uus atestatsioon, arvestamata eelnenud õpinguid ja saadud hindeid.

Rahvamajandus kaotab sellega palju, samuti kõrgemad koolid, sest üliõpilane teab väga hästi, et oma õpingute tulemusena saab ta mittediferentseeritud dokumendi. Diplom kiitusega ei anna praegu mingisuguseid eeliseid.

Minu arvates peaksid diplomitel olema järgud (kategooriad, astmed). See mõte on ajakirjanduses juba vilksatanud. Üsna loomulik ja lihtne oleks määrata järk keskmise hinde järgi. Ütleme, kui lõpetanu keskmine hinne on 4,5—5, siis oleks see I järk, 4,0—4,5-ni II järk jne. Arvestades ka ühiskondlikku aktiivsust ja moraalseid-kõlbelisi omadusi, oleks võimalik õppeasutuse lõpetanud jaotada 3—4 kategooriasse. Vastavalt noore spetsialisti omandatud kategooriale oleks õiglane erineva töötasu sisseviimine esimesel viiel aastal, s. t. ühe kindla aja piires. Selline stimuleerimine arvestaks seega spetsialisti ettevalmistuse kvaliteeti, mitte aga ainult staaži, nagu nüüd.

Esimese järguga lõpetanud omaksid eelisjärjekorra aspirantuuri astumisel. On arvata, et sellisel diplomite diferentseerimise korral ei oleks üliõpilasele ükskõik, missuguse hinde eksamitel või arvestustel saab.

Selle juurde võiks kuuluda ka veel üliõpilaste teadmiste hindamissüsteemi muutmine. Viiepallisest süsteemist räägitakse ülikoolides ammu kui arhaismist. Erinevalt revolutsioonieelsetest gümnaasiumidest ei panda enam hinnet «üks», järelikult on hindamissüsteem tegelikult neljapalline. Paistab, et meilgi tuleks arvestada rea teiste maade positiivseid kogemusi ja viia ka meil, kasvõi ainult ülikoolides, sisse 10 või 12 palli süsteem. See võimaldaks suurendada teadmiste hindamise täpsust ja kaalukust.

Väga tähtis on, et teaduskonna administratsioon mitte sõnades, vaid tegudes omaks õigust eksmatrikuleerida üliõpilane (ka vanemalt kursuselt) edasijõudmatuse tõttu, mitte aga otsima abi rektorilt. 20—25-aastane üliõpilane peab ju iseenda eest vastutama.

Palju on teha ka õppejõudude töö stimuleerimiseks. Praegu atesteeritakse vaid kahe näitaja alusel: staaž ja töökoormus, kuid kumbki neist kriteeriumidest ei määra ära pedagoogilist meisterlikkust.

Igas kõrges õppeasutuses on kõigest haaratud ja seotud õppejõudeentusiaste, üliõpilaskonna lemmikuid, kes on niivõrd seotud õppejõutööga, et oma dissertatsioonitööks ei jää sugugi aega. Neid õppejõude, kellele kogu oma elu jooksul on tänulikud tuhanded üliõpilased, ergutatakse materiaalselt väga vähe. Sageli jäävad nad varju ja palju alla neile õppejõududele, kes jõuavad «õigeaegselt» dissertatsiooni esitada

Teoreetiliselt on võimalus ilma dissertatsiooni kaitsmata saada dotsendiks, aga praktiliselt seda võimalust peaaegu ei kasutata.

Õppejõudude ümbervalimisel iga viie aasta järel tuleks tõenäoliselt eraldi hinnata õppejõu metoodilist tööd, tema olemust, õppetöö täiustamiseks tehtud ettepanekute tähtsust, metoodilisi uuendusi, metoodilistest konverentsidest osavõttu, teaduslik-metoodiliste tööde ettevalmistamist jne.

Ja kindlasti peaks tähelepanelikult arvestama teaduslikku loomingut, uurimistööd, eluliselt tähtsate probleemide lahendamist, s. t. kõike seda, mis lõppkokkuvõttes näitavad pedagoogi kvalifikatsiooni ja tööalast aktiivsust.

L. LEŽINSKI,
meditsiinidoktor,
Iževski Meditsiiniinstituudi
kateedrijuhataja

Tõlkinud U. Eslon.

Noore ajaloolase töö ja elu

M. Kubo

Noort spetsialisti võetakse uues kollektiivis hästi vastu. 38,4% leiab kollektiivi suhtumise olevat küllalt lugupidava.

Töökohaga on täiesti rahul 50%. Rahulolematust töökoha suhtes väljendab 34,5% spetsialistidest. Näib, et rahulolematuse põhjuseks on perspektiivi puudumine töökohal — 50% vastajaist. Siia kuulub ka soov leida erialale vastavam töö (27%).

Väljaspool tööaega tegeldakse ühiskondlike ülesannetega: neist kõige rohkem ametiühingu liinis — 30,7%; komsomoliülesandeid täidab 23%, parteikohustusi 11,5% ajaloolastest. Lektoritena esineb 23%. Aeg, mis kõigi nende kohustuste täitmiseks kulub, on väga erinev. Üks noormees väitis, et ta tegeleb väljaspool uneaega kogu aeg ühiskondliku tööga, samal ajal mõni noor ei kuluta selleks aastas tundigi. Värsketele ülikooli lõpetajatele jagatakse tavaliselt rohkem ühiskondlikku tööd.

Varsti algab diplomandide töölesuunamine. Raske, kuid huvitav eluperiood saab läbi, tuleb alustada tööd spetsialistina. Erialast kujunes viimasel aastal praktika käigus päris konkreetne ettekujutus. Seepärast ei tohiks suunamiskomisjoni otsus kedagi eriti üllatada. Küll aga oleks kasulik ja huvitav teada, kuidas töötavad ja elavad noored spetsialistid, kes lõpetasid ülikooli mõni aasta tagasi. ELKNÜ TRÜ komitee eestvõtmisel saadeti 1968/69. aastal välja ankeedid vilistlastele, kes lõpetasid ülikooli 1966.—1968. aastatel. Alljärgnevalt anname ülevaate ajaloo-osakonna lõpetanute ankeedivastustest.

Väljasaadetud 48 ankeedile vastasid 26 vilistlast. Kõige agaramad olid 1966. a. lõpetajad (72,2%), vähem huvi tundsid 1968. a. lõpetajad. Seega on pilt veel ebatäielik.

Ajaloo-osakond annab stuudiumi jooksul üldreeglina ajalooteaduste õpetaja eriala või kitsam ajaloolise kallakuga spetsiaalsus: arheoloog, arhivaar, etnograaf jne.

Kolme aasta lõikes on kõige rohkem ette valmistatud õpetajaid — 69,3%; vähemal määral teiste erialade spetsialiste. Õpetaja ja ajaloolase kvalifikatsioon lubab töötada ka teaduslikes asutustes. Suurem on koolidesse suunatud lõpetajate protsent — 46,1%. Muuseumitööle saadeti 26,9%, arhiividesse 11,5%, instituutide ja TRÜ käsutusse 11,5%. Tegelikult on kõikide kooli suunatud ja ka seal **töötavate** lõpetanute arv veel väiksem — 34,6%. Õpetajaid valmistati ette kõige rohkem, neid koolidesse suunati juba vähem ja õpetajatena töötavate ajaloolaste arv on hoopis väike. Kuhu siis mindi? Peamiselt teadusliku kallakuga töökohtadele, sellistel aladel töötab 57,7%. Niisuguse tööjõu voolavuse põhjustena võiks märkida:

* kooli suunatud spetsialist leiab, et seal temale kohta ei olegi;

* töökoht on, aga elada pole kusagil;

* juba varem oli plaan mitte minna koolitööle ja võimaluse avanedes seda ka tehti.

Nii töötabki suunatud kohal 61,5% kolme aasta lõpetanuist, 38,5% aga on pakutud töökohast lahkunud.

65,4% vastajaist leiab, et töö vastab erialale, 23% arvates ei vasta koht õpitud erialale (ajaloo asemel õpetab eesti või vene keelt, töötab kirjandusmuuseumis jne.). Üllatab nende spetsialistide suur hulk (57,7%), kes kavatsevad töökohta vahetada. Väike palk sunnib 30,7% spetsialistidest töötama kohakaasluse alusel, mis on osaliselt tingitud sellest, et ajaloo-õpetajal ei jätku eriala tunde täiskoormusega, tuleb õpetada veel teisi aineid.

Mõnede teiste erialadega võrreldes on ajaloolase palk madalam, kõikudes ankeedi andmeil 67 rublast kuni 132 rublani. Õpetajate puhul oleneb palga suurus koormusest, mida kool pakub. Tihti töötavad õpetajad normaalkoormusest rohkem, vastavalt on siis ka suurem palk. Palgatõus on seoses ka tööstaažiga.

Kõige raskemaks küsimuseks noorele spetsialistile kujuneb korteriprobleem. Pärast ülikooli ühiselamuaastaid soovib enamik luua ja sisustada oma kodu, elada iseseisvat elu. On väga tähtis, kuidas lõpetajatele kindlustatakse korter (mitte ainult elamispind). Olukord pole siin kaugeltki rahuldav. Eriti hädas on noor siis, kui töökohale sõites selgub, et mingisugust elamispinda ei ole. Elatakse mitmeid kuid tööruumides diivanil, kordamööda sõprade pool jne. See toob kaasa töökoha vahetusi. Kuigi enamasti muretseb korteri asutus, toob see kaasa palju vaeva ja rikub närve. Küllalt suur arv spetsialiste (38%) on korteri ise muretsenud.

Elamispinna suurus kõigub 3 m² kuni 41 m²-ni. Kauem töötanud ajaloolased on saanud suurema elamispinna:

1966. a. keskmine 27,6 m²; 2 tuba
1967. a. „ 15,4 m²; 1,3 tuba
1968. a. „ 10 m²; 1 „

1966. a. lõpetajaist on perekonna loonud 69,2%, neist pärast ülikooli 62,5%. 1967. a. lõpetajaist on abielus 50%, 1968. a. lõpetajaist 20%. Perekond on peaaegu alati 3-liikmeline. Võib märgata seost töökohaga rahulolu, korteriprobleemi lahendatuse ning perekonna asutamise vahel.

(Järgneb)

ÜTÜ

Vastu tulles teaduskondade palvele pikendatakse ülikooli võistlustööde konkursi tähtaega 10. aprillini.

ÜTÜ Nõukogu

AEG JA SPORDIKLUBI

Teadlased väidavad, et tsivilisatsioon jätaks justnagu inimese ilma reast temale aegade jooksul omaseks saanud elutingimustest, jätab ta kaitsetuks ebatavalistes olukordades.

Et olla aja tasemel, selleks vajame füüsilist täiuslikkust. Peale bioloogilise on sellel ka esteetiline ja sotsiaalne tähtsus.

Samal ajal kui tippsport kujuneb järjest enam tööks (tõstekangi sulepea vastu vahetanud J. Vlassovi sõnastuses: «Suur sport kuulutab vaata et sportlase elu eesmärgiks kõrged tulemused ja võidud. Treening pole siin enam meelelahutus ja mitte alati nauding. Pigem on see raske töö ja sageli seotud riskiga rikkuda tervist.»), täidab kehakultuur laiade masside meelelahutuslikke nõudmisi ja hakkab üha rohkem vajaduseks ja tarviduseks saama. Sellepärast peame talle ka tähelepanu pöörama.

Suvel maitseme me päikest ja värsket õhku piisavalt, talvel kipume aga talvituma. Talv on suusaröömude aeg. Seda arvestas ka TRÜ Spordiklubi üleülikoolilisi matku ja võistlusi korraldades. See on tore, aga veel toredam oleks, kui kalenderplaanid oleksid kooskõlastatud dekanaatidega. Siis ei tuleks üllatusi nagu Vorbuse matka päevil, mil nii mõnigi Ajaloo-Keeleteaduskonna (ja võib-olla ka teiste teaduskondade) kursus ajahätta jäi. See ei ole ette heide ei spordiklubile ega dekanaadile, kuid võib-olla oleks siiski mõttekas, kui võtaksime eeskuju Kiievi Riiklikust Ülikoolist. Seal on alates 1967. aastast igas teaduskonnas dekaani abiline, organisatoorsete võimetega inimene kehakultuuri kateedrist, kes on informeeritud nii dekanaadi kui ka spordiklubi tööst. Varemalt ei olnud dekanaadil otsest sidet spordiklubiga ja dekanaat kurtis, et spordiklubi korraldab üliõpilaste võistlusi ja massiüritusi õppeajast. Nüüd seda probleemi kiievlastel enam ei ole.

Meil küll! Kiievlased kasutavad 12 teaduskonna ja 12 tuhande üliõpilase jaoks esindajaid kehakultuuri kateedrist, meil piisaks arvatavasti teaduskondade spordiorganisaatoritest (ütleme, kaks inimest igas teaduskonnas), kes ühtlasi oleksid kursuse spordiorganisaatorid. Nemad oleksid lüliks dekanaadi ja spordiklubi vahel ning samal ajal saaksid nõu pidada kursustega. Sel juhul valiksime endale ise sobivad päevad ja ajad, kooskõlas spordiklubi ja dekanaadiga. Siis saaksime ka objektiivsema massiüritustest osavõtjate arvu.

U. ESLON

Aastapäevakonverents

Meie ülikooli ajaloo-osakond korraldab 10. ja 11. aprillil ÜTÜ ajalooringi ja osakonna vilistlaste ühise teadusliku konverentsi, mis on pühendatud V. I. Lenini 100. sünni-aastapäevale.

Konverentsi töö algab 10. IV kell 17 peahoone 139. auditooriumis. Kuulatakse ära 4 teaduslikku ettekannet ÜTÜ ajalooringi liikmetelt. Laupäeval jätkub konverents aulas kell 10.30. Sedapuhku on esinemiskord osakonna vilistlastel. Ajaloodoktor J. Kahk kõneleb V. I. Lenini ideedest kaasaegses ajalooteaduses. Ajaloodoktor K. Siilivask annab ülevaate TRÜ ajaloo-osakonna tegevusest viimase 25 aasta jooksul. Ajaloodoktor H. Ligi käsitleb feodalismi kujunemise probleeme Baltimaadel, R. Pullat vaatleb Eesti linnarahvastiku dünaamikat aastatel 1782—1917 ja J. Kangilaski kõneleb XX sajandi kunsti interpreteerimisest koolis.

Sama päeva õhtupoolikul jätkuvad läbirääkimised kuuldud ettekannete üle. Osavõtt konverentsist on võimaldatud kõigile ajaloohuvilistele. Eriti oodatakse aga üliõpilasi.

Orgkomitee

Tänases ajalehenumbris alustame EÜE tutvustamist. Püüame igas järgmises anda ülevaate ühest regioonist, selles paiknevaist rühmadest, objektidest jne. Võimalust mööda tutvustame ka meie üliõpilasi — regioonide juhte. Esimesena esitleb end

TARTU REGIOON

Komandör: ANTI TALUR. Õigusteaduskonna III k. Malevas teist aastat.

Komissar Kaljo Visnapuu, TPedI
Insener Toivo Kirss, TPI
Arst Epp Veski, TRÜ.

Rühmad paiknevad Tartu, Jõgeva ja Paide rajoonis. Regioonis on 220—250 malevlast, staap asub Põltsamaal.

Rühmad.

1. ADAVERE. Rühma suurus 25 inimest.

Objektid:

1) sigala katuslae ehitamine ja põrandate betoneerimine.
2) farmide ümbruse teede betoneerimine,
3) autogaraaži põranda betoneerimine ja katuslae ehitamine,
4) farmi põrandate, kanali ja kaevude ehitamine.

Seega põhiliselt hästitasuvad betoneerimistööd.

Elamiskoht Adavere sovhoosi keskuses. 1969. a. tuli Adavere rühmadevahelises sotsialistlikus võistluses I kohale. Malevlasi ootab möödunud aastal ehitatud kelderklubi.

2. PAALA. Rühma suurus 20 inimest.

Objekt:

1) maaparandustööd Pajusi ja M. Lillevere nimelises kolhoosis (kaldakindlustus ja drenaaž). Elukohaks Põltsamaa jõe kaldal asuvad vagunelamud. Maaparandustööd ja maaliline elukoht ei vaja arvatavasti kommentaare.

3. PAJUSI. Rühma suurus 25 inimest.

Objektid:

1) veinitehas (betoneerimis- ja müüritööd),
2) betoonpostide valmistamine.

Adavere, Pajusi ja Paala rühmad asuvad üksteise lähedal — 4—5 km kaugusel. Pajusi rühma elukohaks on Pisisaare algkooli hoone.

4. KOERU. Rühmas on 30 inimest.

Ainuke rühm Paide rajoonis.

Objektid:

1) monteeritav ait,
2) vasikalaut (0-tsüklist alates).

Elukohaks sovhoosi klubihoone. Elukohale üsna lähedal on järv.

5. KUREMAA. Rühma suurus 20 inimest, juulikuus võtavad rühma tööst osa 20 tudengit Poola RV-st.

Objektid:

1) sigalate kompleks (betoneerimis-, monteerimis- ja müüritööd.

Kodulinna ja selle lähedusse!

2) soojustrass.

Elukohaks Kuremaa sovhoostehnikumi ühiselamu. Vahetus läheduses on sovhoosi klubi ja Kuremaa järv.

6. SAADJÄRVE. Rühma suurus 20 inimest.

Objektid:

1) sigalate kompleks (betoneerimis-, monteerimis- ja müüritööd).

Elukohaks Elistvere klubihoone, mis asub Raigastvere järve kaldal. Saadjärveni jääb 5 km.

7. VÕRTSJÄRVE. Rühma suurus 20 inimest.

Objektid:

1) heinaküünide ehitamine.

Rühma liikmeteks eelistatakse puutööd tundvaid tudengeid. Elukohaks üsna Võrtsjärve kaldal asuv omaette maja. Ehitatakse Valguta kolhoosile.

Praegu on veel lepingud sõlmimata, kuid loodetavasti saab teoks järgmiste rühmade loomine Tartu rajoonis.

KONGUTA

1) ait (0-tsükkel),
2) 12-korteriline elamu (0-tsükkel).

Elukohaks saab loodetavasti soome saun looduslikult kaunis kohas.

TARTU

Rühm hakkaks ehitama TRÜ ühiselamut. See tööpaik peaks eriti südamelähedane olema TRÜ üliõpilastele. Elukohaks saab arvatavasti TRÜ Vellavere puhkebaas.

Võimalik on veel ÜLENURME rühm, kus on vaja teha betoneerimis- ja müüritöid mineraalväetiste lao juures.

AVALDUSI rühmadesse võetakse vastu alates 1. aprillist. Lähemat informatsiooni (ka teiste rühmade kohta) saab EÜE ettevalmistavast staabist (ph. aud. 104).

EÜE TRÜ
ettevalmistav staap

Nädalakroonika

AJALOO-KEELETEADUSKONNAS

Teisipäeva õhtul arutas Ajaloo-Keeleteaduskonna partei-algorganisatsioon oma lahtisel koosolekul õpetajate ettevalmistamise parandamise küsimust. Lähtuti 1966. a. vastuvõetud otsusest. Kuigi nenditi olukorra paranemist, tehti sõnavõtjate poolt hulk konkreetseid ettepanekuid, mis jäid kaalumiseks ja elluviimiseks teaduskonna büroole ning dekanaadile.

MATEMAATIKATEADUSKONNAS

Laupäeval, 28. märtsil oli teaduskonna vilistlaste kokkutulek. Päeval kuulati keemiahoone ringauditooriumis dots. N. Tamme, E. Jürimäe ja Saku Arvutuskeskuse juhataja T. Akkeli ettekannet «Eesti arvutusmatemaatikud Soomes». Õhtul kogunes sööklasse «Ropka» ca 100 inimest vilistlasnõukogu loomise asjas aru pidama.

BIOLOOGIA-GEOGRAAFIATEADUSKONNAS

25. märtsil toimus teaduskonna vilistlaste kokkutulek. Ühise koosviibimise eesmärgiks oli ära kuulata, mida arvavad praegu pedagoogidena töötavad teaduskonna lõpetanud ülikoolis saadud ettevalmistusest. Enne kokkutulekut oli vilistlastele välja jagatud ankeedid, millele vastasid 109 õpetajat. Kokkutulekul analüüsiti saadud andmeid. Kokkuvõtte ankeedivastustest tegi dots. A. Kalda. Dots. L. Viileberg rääkis vanadest ja uutest õppeplaanidest. Pedagoogidele anti kaasa prof. J. Auli ja prof. V. Masingu loenguõpetus bioloogia õpetamise kohta koolis.

27. märtsil võeti teaduskonna nõukogu koosolekul vastu ministeeriumi poolt kinnitatud uus õppeplaan bioloogia ja geograafia pedagoogilisele osakonnale.

H. RAHUOJA

MAJANDUSTEADUSKONNAS

Eesti NSV Kõrgema ja Keskerihariduse Ministeeriumi kolleegiumil oli kõne all teaduskonna töö. Leiti, et eriti peaks tähelepanu pöörama majandusküberneetikutele.

Klubi ja isetegevus

Kunstilisel isetegevusel võiks eraldada kolme ülesannet: kultuurilist, ideoloogilist ja meelelahutuslikku. Loomulikult ei ole need üksteisest eraldi, vaid esinevad läbipõimununa, kord ühe, kord teise prevaleerides.

Kui sellest seisukohast vaadelda ülikooli klubi tegevust, võib nii mõnigi asi hästi korras olevana näida. Kasvõi too meelelahutuslik osa — tudengid tunnevad end klubis hästi, nad on siin nagu kodus, lõbutsevad, teevad vaimukat nalja, käivad vahepeal keldris, vaidlevad, laulavad... Isetegevus on täiesti olemas, isegi laval. «Kodu ja ristikheina» mõnigi etendus paneb muhelema ja tõdema improvisatsioonikunsti vajalikkust ja löövust. Näiteks kasvõi ajaloolaste etendus — ka nii võib (ja tuleb) võidelda (vaielda) totrusavalduste vastu meie elus. Vajalik, lööv, mõjuv. Või «Kuubi ja Kera» esinemised — mõtlema ja jälgima panevad, võrdlemisi segased ja hägused. Aga siiski mitte nii segased, kui tegijate eneste ettekujutus oma esinemise mõttest.

Üht-teist tehakse muudki. Eriti kui pidada meie suurkollektiive (rahvakunstiansambel, koorid) klubi isetegevusliku töö väljenduseks. Klubil on aga sisuliselt nendega vähe pistmist, kui mitte eriti kõrgelt hinnata fakti, et rahvakunstiansambel harjutab klubi ruumides. On olemas puhkpilliorkester. Töötab hästi ja hoolega. Juba tükk aega puhutakse elu sisse näiteringile. Ehk läheb korda. Ja veel on... Ei, enam ei ole. Ei ole soliste (nii mõnigi, kuigi juba veidi hallineva peaga, mäletab aegu, kui ülikooli isetegevusolümpiaadil esines üle 20 solisti!), ei ole ansambleid (neid oli kümme-viisteist aastat tagasi igas teaduskonnas mitu, mõnes teaduskonnas igal kursusel oma pidevalt harjutav ja esinev ansambel), ei ole estraadiorkestrit. Miks? Isetegevus polevat moes, laulda kvartetis või oktetis olevat vanamoodne. Et nii arvatakse, on õige, et sellise arvamusega rahuldutakse, on vale. Kas mitte sellise mentaliteedi tõttu näeme üha vähem üliõpilasi headel kontsertidel ja üha raskemaks muutub nendega tõsiselt kõnelda muusikast ning kunstist üldse? Allakirjutanul ei tule mõttessegi hakata siinkohal propageerima isetegevust isetegevuse pärast ja põhimõttel — minge näiteringi, siis te ei lähe tänavale... Kultuurist võib osa saada kahel viisil: passiivselt (kuulates, vaadates) ja aktiivselt (ise püüdes teha ja selle kaudu sügavamalt tunnetada kunstide võlu, suurust, keerukust, raskust jne.). Aktiivse osasaamise viis nõuab aga teatud vormide rakendamist ning pidevust Nende puudumises ongi klubi kui ülikooli kunstilise isetegevuse staabi viga. «Kodu ja ristikhein» on tore üritus, aga valdavalt ei ole see kunst, sest puuduvad kunstiline vorm ja tase, pidev entusiastlik töö, viimistlus, mõnikord isegi kultuur. Mida siis tahta — kümmet kenade tütarlaste ansamblit, kes laulavad kergelt õhetades kahel häälel «Õrnpunaseid purjesid»? Ei taha. Peame tahtma võimalusi andvat, organiseeritud klubi, kus vastavate võimete ja huvidega tudengid (neid ju on, nad on vaid äratamata) võiksid tegelda heade juhendajate käe all sisuka, ülikooli, akadeemilise õhkkonna väärilise kunstilise isetegevusega. Ärgu arvatagu, et selleks võiksid olla vaid sümfoniettorkester (oh jaa — ka see oli meil kunagi olemas!) ja kammerkoor (see on olemas). See võiks olla ka «Kodu ja ristikhein», teravmeelse satiiri, lööva mõistukõne, värvika kollaaži, tantsu ja laulu süntees. Aga väärikal kunstilisel ja ideoloogilisel tasemel. See võiks (ja peaks) olema ülikooli džässansambel, aga omanäoline, «ülikooliline»; etlusring, aga selline, kus ülikooli erilised võimalused etluskunsti emotsionaalseks ja intellektuaalseks arendamiseks oleksid ära kasutatud. Ja muidugi peaks olema täisvereline näitering. Solistide rühm. Jne. Siis ehk saabuks ka see unelmaeg, mil ülikooli aktusi sisustaksid kunstiga mitte ainult suurkollektiivid (ja muusikakooli rahvas), vaid meie omad isetegevuse meistrid. Võib-olla nüüd näib, et klubile tehakse siin liiga. Mõelda vaid, kui palju ta on aukirju ja tunnustust saanud, millise külastatavuse (populaarsuse) ta on saavutanud, kui palju üritusi korraldanud jne. Kõik see on õige. Juba vaid loenguliste ürituste sarjade loendamine võtaks palju ruumi ja nad on enamikus olnud ka sisukad ning huvitavad. Kuid klubi sellise tegevuse aspektidest räägime teine kord. Käesolev sõnavõtt on dikteeritud veendumusest, et kunstilise isetegevuse kandepinda ülikoolis tuleb laiendada ning klubil seisab sel alal ees lai tööpõld.

Hans TRASS

VEEL KORD DIALEKTIKAST JA RSR-ist

Dialektika ja ükskõik millise vaadeldava küsimuse ühendamine on asjaliku (pro teadusliku) käsitluse eelduseks. E. Rahumaa artikkel ajalehes (vt. «TRÜ» nr. 10, 27. märts, 1970) irriteeris just pealkirjaga, mille all ta üritas vaadelda dialektilisena raskusi, mis on tekkinud RSR-is, takistusi senaatorite eneseavardamises ja eneseväljendamises. Vastuolusid on aga vaadeldud RSR-i seesmiste vastuoludena, senaatorite isiklike omadustena. Läbiloige on tehtud n.-ö. statistilise keskmise senaatori «ühiku» tasemel staatilis-metafüüsiliselt, käsitlemata senaatori ja RSR-i vaheliste suhete muutumist, mis on paratamatu, arvestades üliõpilase kohustuste muutumist seoses edasiliikumisega kursuselt kursusele.

Selleks, et RSR-i senaatorid väga mitmel rindel võitlevad ja väga edukalt, ei ole minu arvates mitte kurja juur, just need osalemised saavadki toitvaks allikaks isiksuse kujunemisel. Küsimus on proportsioonides, nende seostamise jäikuses. Just sellepärast ei võrsu neist «kurja juurtest» puid, vaid paremal juhul põõsas.

Vastuolu, mis avaldub igas RSR-i liikmes, sisaldub juba rahvusvaheliste suhete ringi enda asendis mitmesuguste üleülikooliliste organisatsioonide süsteemis. RSR tekkis TRÜ komsomolikomitee juures komitee liikmete ja asjahuviliste eneseharimiseks. Hiljem eraldus ring peaaegu täiesti iseseisvaks, algas massiürituste periood, kuigi samal ajal anti kaadrit komsomolikomiteele ja noori teadusemehi. Praegustest komsomoliaktivistidest ja -juhtidest on väga paljud kaasa löönud RSR-is ja ka võidetud ÜTÜ auhinnatöödest on paar-kolm esitatud RSR-i liikmete poolt. Hetkel aga puuduvad sidemed nii komsomolikomiteega kui ka auditooriumiga. Käsitlemata siin subjektiivseid vigu RSR-i enda juhtimises ja uue kaadri juurdetõmbamises, samuti objektiivseid raskendavaid tingimusi, mis seisnesid poliitikas endas, problemaatika keerulisemaks muutumises, on selge, et RSR-i praegused probleemid tulenevad tema isoleeritusest. Selliselt ei õnnestu kaasa haarata tugevaid isiksusi ega välja selgitada potentsiaalseid senaatoreid üliõpilaste seast.

Missugune peab olema ideaalne senaator? Mida võib ta anda RSR-ile ja see temale? RSR-i senaatoriks olemine tähendab nii ülderudeerituse, teaduslike huvide kui ka poliitilise mõtlemise ühendamist ühes isikus. Samal ajal ei saa see tarkus jääda vaid platooniliseks, vaid peab avalduma aktiivses suhtlemises keskkonnaga. Seetõttu pole selline ühendus vältimist vajav pahe, vaid paratamatus. Nende harmooniline ühendamine on võimalik aga vaid ajutiselt, RSR-i kuulumine on vaid üks etapp (I—III kursus), kuigi väga vajalik, üliõpilase arengus. Vastandite tasakaal (poliitika ja teadus, senaatori amet ja komsomolitöö) domineerib ajutiselt vastandite võitluse üle, kasvab üle võitluseks hilisemail üliõpilasaastail, kui eluplaanid hakkavad kindlamat kuju võtma. Konflikt, vastandite välistamine teineteise poolt, lõpeb peaaegu alati RSR-i kahjuks. Tekib uus ühtsus mingil muul alusel, kusjuures poliitikaga tegelemine jääb kõrvaliseks. Dialektika avaldub siin n.-ö. negatiivse dialektikana RSR-i jaoks. Põhjus on selles, et vastuolu ei sisalda endas isiksuse arenemise allikat. RSR ei saa olla teataval astmel üliõpilase arengu keskkonnaks, poliitikaga tegelemine kui hobi ei saa kasvada üle teaduseks. Poliitikust lektori elu-olu magistraalteed jäävad väljapoole RSR-i, omaette. Poliitikust lektori kvaliteet ei saa kasvada üle rahvusvahelist olukorda uuriva teadlase kvaliteediks, on raskesti ühendatav sotsioloogi, juristi erialadega. Eitamise eitamist ei toimu RSR-i raamides, toimub lihtsalt eitamine millegi väljaspool RSR-i oleva kasuks. Edasi tegutsemine jääb igaühe südame- ja eraasjaks. Nii kujuneb perioodilise uuenemise tsükliks maksimaalselt 3 aastat, väga kõrge kvalifikatsioonini ei jõutagi: lahkutakse teatava küpsuse saavutamisel.

Järjepidevuse kadumine kuulub n.-ö. subjektiivsete vigade hulka, ühe põlvkonna peaaegu tervikuna lahkumine raskendab muidugi uute jõudude akumuleerimist. Töötamine sissepoole on vaid ajutine ja mööduv vorm, üks aste senaatori arengus. Enese loomine toimub vaid aktiivses tegutsemises. Suletud ring muutub arenemiseks alles siis, kui uuesti taastatakse kontakt auditooriumiga suure ringi koosolekute kaudu, sealt saab ka uusi senaatoreid. Eimar Rahumaa üleskutse paneb rõhu kvantiteedile («Kes, kui mitte mina, ja millal, kui mitte nüüd!»). Vastupidi, uppuja päästmine on tema enese asi. See ei tähenda, et «rotid, lahkuge uppuvalt laevalt». Väljendage end, noored mehed, teid võetakse kuulda ja teid ka teatakse. Äsja alustatud enesereklaamikampaania näib tõotavat uut elavnemist, annab lootust RSR-i suur-renessansiks. Ka edaspidi peab RSR jääma kohaks, kus kasvab tulevane komsomoliaktivist. Tuleb kuidagi leida võimalus RSR-i raamides ÜTÜ tööd teha ja mitte üksikute tähtede kasvatamisele, vaid üliõpilaskonna harimisele peab meie töö suunatud olema!

R. RUUTSOO

NB! TARTU KIRJANDUSPÄEVAD

Laupäeval, 4. aprillil kell 15 peahoone 139. aud.

Lenin ja kirjanduse parteilisus — Olaf Utt.
Kirjanduse arengudialektika ja leninlik peegeldusteooria — Heino Puhvel.
Kunst ja väärtus — Ülo Matjus.

RAAMATUKOGUS

Sm. T. Põllumaa koostas raamatukogus leiduvaist V. I. Lenini töödest näituse. Tänu temale saame teada, et varasemateks raamatuteks, mida meil säilitatakse V. I. Leninilt, on «Этюды и статьи» ja «Развитие капитализма въ России», mõlemad aastast 1899; et vanim eestikeelne raamat — «Toitlusmaksust» — on aastast 1921 ja selle tõlkijaks P. Peterson, kes on tõlkinud teisigi V. I. Lenini teoseid. Tõdeme, et artiklid ajalehtedest «Новое Слово», «Жизнь», «Мир божий», «Научное обозрение», ja «Начало» on raamatutest varasemad, nimelt aastatest 1897—1900. Näitusel on eksponeeritud ka ajaleht «Iskra» nr. 15 (1902. a.) ja ajaleht «Die Neue Zeit» aastast 1906, millele Lenin tegi kaastööd Linitschi nime all. Võõrkeelsetest teostest, mis ilmusid Lenini eluajal, omab raamatukogu ainult kahte: prantsuskeelset, mis on välja antud Moskvas ja ingliskeelset, mis ilmus Londonis. Peale eespoolmainitu on näitusel palju muudki, mis peaks huvi pakkuma.

Raamatukokku saabus veel möödunud nädalal A. Saareste «Eesti keele sõnaraamat», «Harvard Oriental Series», «Folia Medica» XI köite 4—6 vihik. «Suomen sukututkija» «Kalevala Seuran vuosikirja» 50. köide, «Bibliografia Italiano delle Science Sociali», «Bibliografia Nazionale Italiana», «Giornale della Libreria» nr. 12, Etnograafia ja lingvistika seeria 13. köide Ungarist jm.

R. KUDU

KESKKOOLIÕPILASTE AINEOLÜMPIAADID

EMAKEEL

Olümpiaadi tulemused tehti teatavaks Õpetatud Nõukogu saalis 27. skp. Ajaloo-Keeleteaduskonna dekaan E. Laugaste ütles avasõnas, et olümpiaade on korraldatud juba kaheksal aastal ja avaldas soovi, et see side Haridusministeeriumi ja TRÜ vahel jätkuks ka järgnevail aastail.

Olümpiaadi tulemustest tegi kokkuvõtte prof. A. Kask: «On selgunud, et meie õpilaste sõnavara on sageli kidur ja vaevaline. Ilukirjanduslikke töid, ajalehti jm. lugedes ei mõisteta alati kõiki sõnu. Seetõttu otsustati **töö teha tänavu** sõnavara-alane. Esimene voor kujutas endast iseseisvat tööd sõnavara täiendamisel. 57 õpilast kogusid mitmesuguste erialade sõnavara (näit. merendusalast terminoloogiat A. Hindi teoste põhjal, teoorjuse-aegset terminoloogiat jms.). Sõnastatistilised uurimused on väga hinnatavad, nii et juba esimene voor oli osavõtjaile väga kasulik. Teise vooru tööst võttis osa tuhandeid õpilasi vabariigi keskkoolidest. Välja valiti umbes kaks ja poolsada paremat tööd, millest on näha, et õpilased tunnevad suhteliselt hästi ka mitteigapäevaseid, s. o. murde-, vananenud jms. sõnu. Kolmandasse vooru pääsesid teise vooru parimad. Ülesandeid oli 12. Suhteliselt hästi osati vananenud sõnu tänapäevastega asendada (näit. ettetähendus — enne, arstirohi — ravim). Rida õpilasi vastas peaaegu kõik sõnad õigesti. Paljudele valmistas raskusi tuletusliidete kasutamine. Töödest selgus ka, et tervet rida rahvusvahelisi keele- ja kirjandusteaduslikke termineid ei tunta. Tunduvaid möödalaskmisi oli ülesandes, kus tuli ära parandada vigane tekst. Et murdesõnade seletamisel puudujääke tuleb, eeldati juba ülesandeid andes. Nii arvati, et *ungas* on kodukäija, *haagreht* on maareform või vili, mida hakatakse peksma ning et *kilter* pidi naiste järele valvama. Kõige kurvema mulje jättis ülesanne, kus tuli teisendada laused ja asendada ainsus vastava mitmuse vormiga. Mitmuse osastav kääne on paljudes töödes: *ümbrisi, viimasi, ridiküllisid* ja isegi *šašlõkivarbaid*. Viimases ülesandes tuli teha 26 võõrsõnast jutt, selleks aga oli vaja nende tähendusi teada.

Kokkuvõtteks võib öelda, et töö oli mõeldud harjutamiseks ja täitis oma ülesande. Kõigile osavõtjaile oli see õpetlik ja kasulik.»

Haridusministeeriumi esindaja H. Post ütles sõnavõtus, et emakeele ringe on meil veel vähestes koolides. Olümpiaadist osavõtjad peaksid ka kaasõpilastes emakeele vastu huvi äratama.

Olümpiaadi võitjaks tulid:

I koht Katre Ligi Tartu 2. Kk. X kl.

II „ Sirje Kommusaar Elva Kk. X kl.
Jaak Vitsur Tallinna 42. Kk. XI kl.

III „ Helgi Nagelmaa Tartu 5. Kk. X kl.
Aime Napa Tallinna 7. Kk. XI kl.
Sergei Neps Elva Kk. X kl.
Aino Allé Paide I Kk. XI kl.

Ergutusauhinnad said:

Katri Raudberg Elva Kk.
Piret Post Viljandi I Kk.
Anneli Parts Tartu 8. Kk.

TÄPPIS-TEADUSED

21.—25. märtsini oli ülikoolis vabariiklik keskkooliõpilaste täppisteaduste olümpiaad. Kokku oli osavõtjaid 220, neist 36 tütarlast ja 184 poissi. Võistlesid kaheksandate, üheksandate, kümnendate ja üheteistkümnendate klasside õpilased.

Kõige rohkem jõuproovijaid oli matemaatikaolümpiaadil — 163, füüsikaolümpiaadil oli 161, keemias võistles 67 õpilast. Oli neid, kes kahel ja kolmel alal jaksu katsusid.

Pingutavatel võistluspäevadel pakkusid korraldajad õpilastele lõdvestuseks ka mitmeid toredaid ettevõtmisi. Kuulati vestlusi keemiast, füüsikast ja matemaatikast, käidi ekskursioonil linnas, TRÜ keemia- ja füüsikalaboratooriumides, Tartu Tähetornis, Tõravere Observatooriumis, TRÜ Teaduslikus Raamatukogus, Klassikalise Muinasteaduse Muuseumis ja TRÜ Arvutuskeskuses. 24. märtsi õhtul oldi koos puhkeõhtul Tartu V Keskkoolis. Kolmapäeval, 25. märtsil kell 12 kogunesid kõik olümpiaadi pidulikule lõpetamisele ülikooli aulasse.

Tulemustest.

Koolide lõikes võitis matemaatika ja füüsika olümpiaadi Nõo Keskkool (on ju seal matemaatika ja füüsika eriklassid), keemias tuli esimeseks Tartu V Keskkool (keemia eriklass). Kuigi on loomulik, et eriklassidega koolid on antud ainetes teistest mõnevõrra tugevamad, pole nad siiski eranditult alati olümpiaadidel võitjaks tulnud. Läinud aastal näiteks kogus füüsikas kõige rohkem punkte mitte Nõo, vaid Viljandi I Keskkool, keemias mitte Tartu V, vaid Pärnu II Keskkool.

Individuaalselt tuli füüsikas kaheksandate klasside arvestuses esimeseks Krista Poolakene Tartu II Keskkoolist, teiseks Juri Gati Tallinna 26. Keskkoolist ja kolmandaks Tõnu Liik Kärdla Keskkoolist. Üheksandate klasside 3 paremat olid Jaak Aaviksoo Tartu II Keskkoolist, Ivo Heinmaa Tamsalu ja Laur Sarv Nõo Keskkoolist. Kümnendate klasside õpilastest võitsid Kalle Sikk Nõo, Inna Rebane Tartu I ja Peeter Loorents Nõo Keskkoolist. Abituuriumist olid füüsikas paremad Madis Noppel Tartu I, Teofilus Tõnisson Nõo ja Peeter Normak Tallinna I Keskkoolist.

Matemaatika olümpiaadi võitjad: kaheksandate klasside õpilastest Anto Unt Tartu II Keskkoolist (ainuke osavõtja VII klassist), Gennadi Olenjev Tartu IV ja Kalev Pill Rapla Keskkoolist.

Üheksandate klasside kolm paremat olid Jaan Pruulmann Viljandi I, Juhan Põldvere Tartu II ja Laur Sarv Nõo Keskkoolist.

Kümnendatest klassidest võitsid Rein Lepik Tartu V, Inna Rebane Tartu I ja Andres Kiviste Põltsamaa Keskkoolist.

Üheteistkümnendate klasside paremad olid Vello Altleis Nõost, Jelena Bernštein Tallinna 15. ja Oleg Urbant Tallinna 30. Keskkoolist.

Keemias kogus üldjärjestuses kõige rohkem punkte Peeter Seut Tartu V Keskkoolist, teiseks tuli Priit Vaher samast keskkoolist ja kolmandaks Vello Vengerfeld samuti Tartu V Keskkoolist.

Kaheksandate klasside õpilastest kahel alal — matemaatikas ja füüsikas võistelnuist sai kokkuvõttes parima tulemuse Oleg Kursunski Tallinna 26. Keskkoolist, teda autasustati. Abiturientidest 3 alal võistelnuist autasustati parima tulemuse saavutanud Vello Altleisi Nõo Keskkoolist.

Kõige paremini esinenud koolidele antakse üle ülikooli audiplom.

H. RAHUOJA

Kas kraanist tuleb puhas vesi?

* KÜLAS KÄIS L. ESKO

Meie vabariigis tuli eelmisel aastal iga inimese kohta 222 l vett ööpäevas, sel aastal on näha tõusu vaid 6 l võrra. Seda pole palju, sest USA-s, Rootsis jt. arenenud maades on see üle 600 l. Ka Moskvas on üle 600 l. Tööstusele läheb meil sellest veest vaid 12%, aga on maid, kus tööstusele kulub 60%. NSV Liidus on isegi rajoone, kus tööstus ei saa enam areneda — pole vett. Kohati annab veepuudus tunda Moldaavias, Uraalis, Kaukaasias, Ukrainas...

Niisuguseid huvitavaid fakte kuulis looduskaitsering Tartu Veemajanduse Inspektsiooni juhatajalt L. Eskolt. Saime teada palju veest, meie igapäevasest kaaslasest. Puhta vee hind tõuseb iga päevaga. USA teadlaste arvutuste järgi pole neil aastal 2000 enam vett, mis ühe põlvkonna jooksul kasutatud pole. Huvitav on mineraalvete «Ikla» ja «Värska» saatus — nad pärinevad Valgevene mailt ning voolavad siia juba 40 000 aastat.

Aktuaalseim probleem on praegu vete reostamine. Töötatakse välja meetodeid, kuidas kasutada sama vett mitu korda — veekulude vähendamine on üks väljapääs. Näiteks asendatakse vesijahutus õhkjahutuse või piserdusega. Valusasti annavad tunda suured veekaod. Kohati on mõnes majas kaod nii suured, et tühja kulutatud veehulga arvel võiks veel mõnikümmend suurt maja rahuldada. «Kaod» on ka veevarguse tõttu — veearvestid on vähetundlikud.

Puhastusseadmed on kallid. Reostusaste võib olla 5—10%, kui vee võib tagasi lasta veekogusse, kus ta teeb läbi veel järelpuhastuse. 1 tonnist kartulist tärklise tegemisel reostatakse niisama palju vett kui 500 elaniku poolt! Vaatasime ka Eesti veekogude kaarti, kust võisime näha, millised on kõige puhtamad ja kõige suurema reostusega jõed. Puhastamisega on lood korras Narvas ja varsti ka Pärnus. Emajões pole aga kaugeltki soovitav supelda ega süüa sealt püütud kalu.

Lõpuks andis L. Esko meile kasulikku nõu, et ükski šampoon ei mõju nii hästi kui neutraalseep pluss kasevihaleotusvesi.

E. PARIJÕGI

Toimetuse postist

Üliõpilastele esineb Vanemuise tänava ringauditooriumis vabariigi haridusminister F. Eisen. 10—15 minutit enne ettekande lõppu tõuseb üks tütarlaps, otsib suurest palitutekuhjast oma asjad ja hakkab õõnsa puutrepi naginal väljapääsu poole minema. Kuulajad kergitavad kohkunult päid.

Mõne minuti pärast tõusevad veel kaks näitsikut, laskuvad trepi naginal. Seejärel lahkub üks noormees, siis kaks tütarlast, üks tütarlaps...

Tõsi, tõsi. Rongid väljuvad, teatrisoengut peab tegema, homme tuleb seminar või on kõht tühi. Aga auditoorium pöörab kohmetuses näo ära.

Mõni aeg tagasi võis «Edasi» kodu-uurimise-leheküljel lugeda V. Pokrovski mälestusi sellest, kuidas rühm sajandi alguse Tartu üliõpilasi, teades, et rektor on üht nende võitluskaaslast austanud küllakutsega enda poole koju, kogunes rektori akende alla, soovides oma kohalolekuga moraalselt mõjutada kaaslast vääriliselt käituma.

Haridusminister austas ülikooli ja üliõpilasi oma esinemisega. Keegi ei arva, et nende üheksakümne kursusekaaslased pidanuksid seisma akende all, kuulaku nad parem ettekannet, kuid omad laitmatud käitumistavad olgu tänaselgi üliõpilasel.

Puhkelaager Käärikul

120 diplomandi riskis paar-kolm päeva oma kallist diplomitöö kirjutamise ajast olla puhkelaagris Käärikul. Nagu komsomolikomitee sekretär J. Allik Käärikult teatas, oli enne ärasõidupäeva kuulatud terve hulk ettekandeid — EKP TRÜ komitee I sekretärilt K. Kogerilt, ELKNÜ TRÜ komitee sekretäridelt L. Karult ja J. Allikult. Sotsioloogia laboratooriumi juhataja M. Lauristin ja õppejõud J. Kangilaski vestlesid kirjanduse ja kunsti päevaprobleemidest, aspirant T. Suti teemaks oli «Inimene ja loodus».

The Department of Foreign Languages invites you to an evening dedicated to LENIN'S CENTENARY on April 7 at 7 p.m. in the Main Bulding, Room N° 204.

The Organizing Board.

✣

EINLADUNG

Anlässlich des 100. GEBURTSTAGES VON W. I. LENIN wird von den Studenten der Fremdsprachenabteilung am 7. IV 1970 im Hauptgebäude (Hörsaal 204) *ein festlicher Abend* veranstaltet.

Alle sind herzlich willkommen!

Organisatsionskomitee

Üliõpilasklubi Tallinnas

13. märts läks ajalukku kui Tallinna üliõpilasklubi avamise päev. Pool aastat kestnud ettevalmistuse tulemusena kinnitati klubi esimesel õhtul põhikiri, valiti president, asepresident ja kabineti liikmed.

Põhikirja sätete järgi on üliõpilasklubi ELKNÜ Tallinna Linnakomitee juures tegutsev ühiskondlik, poliitiline, loominguline ühendus. Nii nagu — märkis presidendikandidaat TPI üliõpilane Mart Keek, esinedes oma positiivse programmiga — on uue klubi peamiseks ja põhiliseks eesmärgiks ühendada Tallinna üliõpilasaktiivi, leida vahendeid ja teid kõrgema kooli ees seisvate probleemide lahendamiseks. Klubi annab võimaluse üliõpilaste maailmavaatelise orientatsiooni tugevdamiseks, enesetäiendamiseks, vastastikuste kontaktide tihendamiseks ja vaba aja meeldivaks ja sisukaks veetmiseks. Klubi esialgse liikmeskonna moodustavad pealinna kõigi nelja kõrgema kooli komsomolikomiteede poolt soovitatud aktiivsed noored inimesed. Nemad siis valisid lihthäälteenamusega Mart Keegi presidendiks. Kabineti moodustavad asepresident — Peeter Tooma (TRK); kunstiline juht — Jaak Tamleht (TRK); majandusjuht Tiit Tamm (TPI); sekretär — Mari Linnamägi (TPedI) ning toimetuse esimehed. Viimaseid on kokku kuus ja nende juhatada on poliitika, teadusetehnika, teatri, muusika, kunsti ja kirjanduse toimetused. Kõik nimetatud allüksused esitasid klubile oma põhilised tegevuskavad ja -suunad. Sokiteater ja Stanislavski jüngrid, biit- ja popkunst, saltosarnaselt keeruline kirjanduselu, uus ja uusim muusika, teaduse ja tehnika filosoofilised aspektid — kõik see kutsub nimetamisel esile vajaduse asjaga lähemalt tutvuda, uusi fakte hankida ning seisukohti kujundada. Loomulikult on kavas kutsuda klubi õhtutele esinema silmapaistvaid inimesi kõigilt kõnesolnud aladelt. Esimesel õhtul astus üles poliitikatoimetus, kelle poolt kutsutud külalised — väliskommentaatorid Herbert Vainu, Toomas Alatalu ja Mati Uuesson rääkisid maailmapoliitika praegustest sõlmküsimustest.

Tallinna Üliõpilasklubi avamisel viibisid ELKNÜ Tallinna Linnakomitee sekretär Helda Vendeström, Eesti Üliõpilasnõukogu esimees Indrek Toome, ELKNÜ TPI ja TRK komiteede sekretärid Raul Kasikov ja Rostislav Gurjev.

REET VALING

„Vene revolutsiooni kolm põlvkonda"

Laupäeval esines TRÜ klubis Moskva 9. keskkooli nn. polüfooniline teater. Osalejaid oli 28 alates 8. klassi õpilasest kuni 4. kursuse üliõpilasteni, lisaks «koorijuht» — vene kirjanduse õpetaja Juli Anatoljevitš Halfin. Viieosalist programmi nimetati «Vene revolutsiooni kolm põlvkonda». Kompositsioon koosnes Majakovski, Puškini, Lermontovi, Tjutševi, Jessenini, Bloki ja Nekrassovi loomingust ning Beethoveni, Schumanni, Tšaikovski, Sveridovi, Mendelssohni ja vene revolutsiooniliste rahvalaulude helitaustast.

Polüfoonilise teatri nimetus kõlab küllaltki pretensioonikalt, palju tõotas ka «koorijuhi» sissejuhatus kollektiivi taotlusest «ühendada orgaaniliselt sõna ning rütm, rõhutada just luuletuste sisemist «laululisust». Arvestades esinejate hulka nõudis püstitatud ülesanne eriti head musikaalsust, sõna-, rütmi- ja ansamblitaju.

Et programm valmis poolteise aastaga (mis on küllaltki pikk aeg) ja et sellega on korduvalt esinetud nii Moskvas kui ka paljudes teistes Nõukogude Liidu paikades (muuseas ka Armeenias ja Tallinnas), siis oodanuks kuueaastaselt rohkete kogemustega teatrilt köitvamat etendust.

Luuleteatri kammerlikkuse asemel kuulsime kohati põhjusetut paatoslikkust ja küllaltki ühetoonilist rütmiraiumist. Staatilisusele tõi lisa ka muutumatuna püsiv lavapilt.

Ainus elavam ja sugestiivsemalt esitatud osa oli neljas — Bloki värsid «Ave Maria» taustal.

Üldse mõjus muusikaline ansambel märksa emotsionaalsemalt võrreldes varjundivaeste ja paindlikuseta etlejatega.

Ja muidugi — kui «Amorese» poistele sai ette heita, et tagumistesse ridadesse teksti kuulda polnud, siis noorte moskvalaste puhul selle üle küll nuriseda ei saa.

Kontakti saamist publikuga raskendas seevastu enamiku esinejate lakke suunatud vaade, mis võib küll kuidagi õigustatud olla Majakovski lugemisel, kuid Jessenin, Puškin...?

Lavalise liikumise puudulikkust ei kompenseerinud ka primitiivsevõitu sümboolne küünalde edasiandmine ja üksildane tormi imitatsioon ülakeha õõtsutamise näol.

Aga asi iseenesest oli muidugi huvitav variatsioon massdeklamatsiooni ja montaaži teemadele.

ŠIRJE KIIN

TEATED ✣ TEATED

ÜTÜ

Ajaloo-Keeleteaduskonna ajaloo-, eesti ja võõrfiloloogia osakonna ÜTÜ konverents toimub 10.—11. aprillil. Jälgige reklaami!

ÜTÜ nõukogu

*

TEATRI- JA KODU-UURIJAD

Teisipäeval, 7. aprillil kell 18 on peahoone auditooriumis 139 võimalus kuulata dotsent Eduard Laugaste loengut teemal «Draama elemendid eesti rahvamängudes». Ootame rohket kuulajaskonda!

*

VÄRAVPALL

28. ja 29. märtsil kohtusid Riias TRÜ väravpallinaiskond ja Läti meister Läti RÜ naiskond.

TRÜ võitis mõlemad mängud: 23:13 ja 32:20.

E. LIND

*

LEITUD

rahakott rahaga, naiste nahksõrmikud, naiste käekell jm. Kätte võib saada peahoone valvelauast.

Uut teatmekirjandust Toome raamatukogus.

1. Wörterbuch der marxistischen-leninistischen Soziologie. Köln u. Opladen, 1969. 535 s.

See on esimesi sellelaadseid sotsioloogilisi sõnaraamatuid saksa keeles. Sõnastiku lõpus on märksõnaregister.

2. Biobibliograafia matemaatikaalaste teaduslike tööde autorite kohta ajavahemikus 1958—1967. Raamatu lõpus on lühendite register.

3. Dania polyglotta. 1968. Copenhagen, 1969. 169 lk.

1968. a. Taanis ilmunud võõrkeelsete raamatute, artiklite ja retsensioonide loetelu. Väljaanne on varustatud nimede alfabeetilise registriga.

Tänase ajalehenumbri kujundasid žurnalistika osakonna 3. kursuse üliõpilased S. Kiin ja T. Tohver.

TOIMETAJA ASET. J. PEEGEL

«Тарту Рийклик Юликооль» («Тартуский государственный университет» г. Tartu Эстонской ССР. Орган Тартуского государственного университета. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbri hind 2 kop. Tell. nr. 1952. MB-04001.

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

Raamatupalat

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riiklik Ülikool

TARTU RIIKLIKU ÜLIKOOLI PARTEIKOMITEE, REKTORAADI, KOMSOMOLIKOMITEE JA AMETIÜHINGUKOMITEE HÄÄLEKANDJA

Nr. 12. Reede, 10. aprill 1970. a. XXIV aastakäik

ELKNÜ TRÜ komitees

Toimus järjekordne ELKNÜ TRÜ komitee pleenum, kus päevakorras olid järgmised küsimused:

* ülikooli komsomoliorganisatsiooni ülesannetest ELKNÜ XV kongressi otsuste valguses (L. Karu);

* lõpetanute küsitluse tulemustest (P. Kenkmann);

* vilistlasnõukogude moodustamisest (L. Karu ja T. Sutt);

* laupäevakutest (H. Dsiss).

Lõpetanute küsitluste tulemusena kinnitati pleenumil otsus.

ELKNÜ TRÜ komitee pleenum, ära kuulanud komitee liikme Paul Kenkmanni ettekande ja sõnavõtud, märgib, et ülikooli lõpetanute arvamuste kogumine vahekorra kohta ülikoolis omandatu ja tegeliku töö vajaduste vahel, samuti noorte spetsialistide töö- ja elutingimuste kohta on komsomoliorganisatsiooni tähtis töövorm osavõtul ülikooli õpe- ja kasvatustöö juhtimisest.

Pleenum pöördus ülikooli rektoraadi ja parteikomitee poole ettepanekuga kaaluda võimalusi õppetöö senisest tihedamaks sidumiseks tulevase töö konkreetsete vajadustega, osutades eriti järgmistele lõpetanute poolt esiletoodud võimalustele:

a) saada töökohad teada küllalt varakult, et võiks neid arvestada õppetöös viimastel kursustel;
b) siduda praktika senisest tihedamini tulevase töökohaga;
c) leida teid põhjalikumalt teadmiste ja kogemuste andmiseks asjaajamise, organiseerimistöö, inimestega töötamise jms. kohta;
d) enam diferentseerida erialast ettevalmistust pedagoogilistes osakondades;
e) laiendada ja tõhustada kõigil erialadel vene keele ja võõrkeelte õppimist.

Nagu nähtub lõpetanute arvamustest, samuti nende tegelikust elukäigust esimestel tööaastatel, esineb aastast aastasse korduvaid puudujääke lõpetajate töölesuunamisel: mitteküllaldane informeeritus suunamiskirjadest, tulevaste töökohtade liiga hiline teadasaamine, ebatäpsused suunamiskomisjonile esitatud andmetes tulevaste töökohtade osas, mis viivad suunamisele erialale mittevastavale tööle või kohale, kus noort spetsialisti ei kindlustata elamispinnaga jms.

Olukorra parandamiseks tehti rektoraadile ettepanek luua kontaktid nende ministeeriumide ja keskasutustega, kelle käsutusse suunatakse TRÜ lõpetajaid, see võimaldaks õigeaegselt teada saada lõpetajaile pakutavad töökohad ja veenduda mainitud töökohtadest esitatavate andmete täpsuses.

Lõpetanute küsitluse tulemused näitavad kätte terve hulga puudujääke ülikooli komsomoliorganisatsiooni tegevuses.

Komsomolitöö puuduseks tuleb lugeda seda, et üliõpilased saavad vähe praktilisi kogemusi nii erialases kui ühiskondlikus töös. Pärast lõpetamist sidemed ülikooli komsomoliorganisatsiooniga enamasti katkevad.

Pleenum otsustas: komsomolitööd gruppides tuleb suunata selliselt, et see aitaks kaasa igal üliõpilasel konkreetsete erialaste perspektiivide tekkimiseks juba II—III kursusel. Vastavate ürituste planeerimisel saaks rakendada ülikoolis läbiviidud sotsioloogiliste uurimuste tulemusi. Leiti, et tuleva õppeaasta sügissemestril oleks vaja korraldada ELKNÜ TRÜ komitee pleenum, kus arutataks, kuidas meie komsomoliorganisatsiooni liikmed täidavad oma põhikohustust: omandavad eriaineid ning ühiskonnateadusi.

Pleenum arutas ja käsitles oma otsuses loomulikult vaid neid lõpetanute küsitlusest kerkinud probleeme, mis on seotud kogu ülikoolis toimuva õppetöö ja komsomoliorganisatsiooni tegevusega.

Pleenum pani teaduskondade dekaanaatidele ette korraldada nende arutamine osakondade komsomolibüroode ja profileerivate kateedrite esindajate osavõtul.

ELKNÜ TRÜ KOMITEE

Käed külge!

Neil päevil möödub 51 aastat esimesest kommunistlikust laupäevakust, mis korraldati Kaasani raudtee Moskva sorteerimisjaamas ööl vastu 13. aprilli 1919. aastal. Artiklis «Suur algatus» toonitas V. I. Lenin, et siin toimus pööre, mis oli isegi otsustavam kui võit kodanluse üle, sest siin oli tegemist võiduga väikekodanliku egoismi üle. Kommunistlikud laupäevakud said murranguks inimeste suhtumises töösse, said üleminekuks uuele, teadlikule töödistsipliinile.

Kaasajal on taaselustunud kommunistlike laupäevakute traditsioon, kusjuures tööliisklassi algatusest on nad muutunud üldrahvalikeks üritusteks. Ka meie kollektiivi liikmed

Küsitakse: «Mis erutab kõige enam Teid kui kõrgema kooli õppejõudu?» Loomulikult — kuidas ja mida õpetada üliõpilasele. Näib, et kõik on lihtne, on olemas selgelt piiritletud aine (õppeaine), programm, eraldatud tundide arv. Kuid meie tormilisel ja dünaamilisel ajastul vananevad üksikud andmed ja faktid kiiresti. Teadusliku informatsiooni vool aga kasvab laviinina. Mida teha? Suruda veel rohkem teaduslikke andmeid üliõpilaste pähe? Kaasaegsel üliõpilasel on välja arenenud kaitsemehhanism: ta säilitab ülemäära täidetud nõu vaid eksamiteni, aga seejärel vabastab suure osa mahutavusest uueks täitmiseks jne. Mahutavus on piiratud, teadmiste hulk aga piiramatu. Reaalne vastuolu. Ja seda on vaja lahendada ikka uuesti ja uuesti.

Prantsuse mõtleja Montaigné märkis veel skolastika valitsemise aegadel: «Väärtuslikud on mitte igasugust tühja-tähja tihedalt täis, vaid hästi k o r r a l d a t u d pead.» Kuid meie ajal maksavad teadmised ilma oskusteta üsna vähe. Mitte kõndiv käsiraamat, vaid üksnes spetsialist, kes oskab kasutada teadust kui meetodit ümbritseva maailma üha sügavamaks tunnetamiseks ja muutmiseks, võib luua midagi uut ja teha kasulikku inimliku tegevuse ükskõik millises sfääris.

Võtame kasvõi minu spetsiaalsuse — poliitilise ökonoomia. Võib teada väga palju üldisi definitsioone, õppida pähe lihtsa ja laiendatud taastootmise valemid, lugeda üles kõik printsiibid planeerimisest või töö tasustamisest ja osutuda täiesti abituks kokkupõrkes tegelikkusega, arenemise reaalsete vastuolude ja raskustega. Kas mitte teaduse kui lihtsalt teatud hulga definitsioonide, seisukohtade ja andmete passiivsest vastuvõtmisest, mis sobivad elu kõigiks juhtumeiks, ei sünnita kõikuvust veendumustes ja infantiilsust kodanikuna.

V. I. Lenin määratles marksistliku teadusliku tunnetamise meetodi olemust nii: «Kogu marksismi vaim, kogu marksismi süsteem nõuab, et iga seisukohta käsitletaks ainult (α) ajalooliselt; (β) ainult seoses teistega; (γ) ainult seoses konkreetsete ajalooliste kogemustega.» (V. I. Lenin, Teosed, 35. kd., lk. 207). Mõista arenemist kui vastuolude lahendamist, oskus leida sisemise põhjuse tagajärje seose olemasolu nähtuste vahel, abstraheerudes teisejärgulisest välja eraldada peamine, püüd praktikas kontrollida tavaliste konstruktsioonide õigsust — sellised on teadusliku tunnetuse paratamatud teed, kommunistliku veendumuse normid ja uue, progressiivse võidulepääsemise eest välja astuva aktiivse võitleja omadused. Muide, selline tunnetusmeetod osutub üliõpilase seisukohalt kõige otstarbekamaks ka kitsalt utilitaarse ülesande lahendamisel — eksami sooritamisel. Oskus taastada, uuesti luua põhiliste seesmiste sõltuvuste

— õppejõud, üliõpilased ja teenistujad on löönud ja löövad ka edaspidi käed külge pakilistele korrastustöödele, mida sooritatakse kommunistlike laupäevakutena.

Meie tööd oodatakse järgmistel suurematel objektidel:

1) peahoone ümbruse ja Toomemäe korrastamisele oodatakse ajaloolasi, võõrfilolooge ja vene filolooge;
2) ülikooli arvutuskeskus — matemaatikute töötanner;
3) Maarjamõisa uued kliinikud ja Toome kliinikud vajavad Arstiteaduskonna kollektiivi abistavat kätt;
4) botaanika-aia korrastamisele oodatakse biolooge ja geograafe.

Korda tuleb teha ka ühiselamute ümbrus, Leningradi maantee hallasala, Vanemuise park, õppehoonete ja raamatukogu ümbrus jne.

Teid oodatakse tööle kõigil aprillikuu laupäevadel, kuid mitte kõiki korraga, vaid ikka nii, et töörinnet ja riistu jätkuks. Selle kohta, kes, kus ja millal peab oma käed külge panema, saate juba lähemat informatsiooni teaduskonna organisaatori käest.

EKP TRÜ komitee
ELKNÜ TRÜ komitee

V. I. LENIN ★ 1870-1970

VERBUM HABET PROFESSOR

momentaalne reageerimine aine vastuvõtule ja vastavalt uue lähenemisviisi, uute tõendite leidmine, s. o. küberneetikute keeles — kiire tagasiside. Juba tuntud vene kirjanik Gontšarov märkis oma vastuväites lektori väljavahetamise pooldajatele loengukursuste trükitud väljaannetega: «Milleks siis ülikool, kateeder, professor? — küsime meie. Kogenud teaduse esindaja isikliku juhendamise all, peale teaduse dogmaatikute, faktide, sündmuste haaratakse ka veendumuste jõud, vaade, kriitiline hinnang, tihti kirega, kaasaelamisega edasi antav. Professori armastus oma aine vastu seob kuulaja teadusega elava sideme kaudu, paneb talle «elava hinge» sisse elava kõnega, elava inimese kaudu. Mitte mingi trükitud kursus seda ei anna.»

Kuid omandamise protsessis on vähe üksnes ühest aktiivsest komponendist — õppejõust. Väga madal on loengu kasu koefitsient, kui üks pool lihtsalt seletab, teine pool aga püüab välja arendada stenografisti omadusi. Kus on siin tagasiside? See piirdub vaid palvega sõna-sõnalt korrata. Aga orientatsioon heale (eksamite andmiseks) konspektile sunnib õppejõudu tahes-tahtmata rääkima kõigest natukene. Teadus valgub laiali paljudeks punktideks ja punktikesteks. Selleks, et loeng oleks see, mis ta olema peab — ideede, mõtete ja positsioonide tihe põiming —, peab üliõpilane olema ette valmistatud aktiivseks ja loominguliseks vastuvõtuks. Ja siis me puutume kokku tunnetusprotsessi teise tähtsa küljega — **üliõpilaste iseseisva tööga.**

Mulle imponeerivad üliõpilased, kes mõtisklevad elus esinevate puuduste üle, kritiseerivad neid, diskuteerivad teravalt jne. Kuid mitte igasugused. Mõnikord tuleb kokku põrgata tühja lihtlabase mitteteadjate või poolteadjate nihilismiga, kes ei vaevu lugema isegi K. Marxi «Kapitali» või Lenini «Materialismi ja empiriokrititsismi», kuid pretendeerivad kriitiliselt mõtleva isiksuse nimele.

Ei saa õppida loominguliselt mõtlema ilma sügavalt uurimata inimgeeniuse suurimaid saavutusi. Ühiskonnateadustes on need marksismi-leninismi klassikute peamised tööd. Ja meid teeb rahutuks, kui selle lugemine, mida natukene kuivalt nimetatakse algallikateks, asendatakse pinnapealse tutvumisega ühe või teise adapteeritud variandiga. Selline üliõpilane saab teadusliku tunnetamise suurepärase kooli, suurepärase tõeotsimise dialektika, teadusliku tõestuse raudse loogika, poleemika kunsti suurepäraste näidete, kõige helgemate ja teaduslikult põhjendatud ideaalide eest võitlemise asemel toiduks vaid väljafiltreeritud ja vaesestatud järeldused. Võib-olla on siin ka meie viga, kui me ei kõrvuta soovitatava kirjanduse mahtu üliõpilase reaalsete võimetega materjali süvendatud omandamiseks või ühe-kahe fraasi pärast lülitame kohustusliku kirjanduse nimekirja töö, mille suhe uuritava küsimusega on küllalt kauge. Muidugi ei saa ka piirduda lihtsalt klassikute lugemisega. On vaja kogu aeg tajuda elu ja teaduse arenemise pulssi, otsida oma seisukohta küsimuste lahendamisel, parandada seda ikka ja uuesti.

Akadeemik Aleksandrov väljendas kord väga õnnestunult seda, mis erutab kõrgemate koolide töötajaid: «Üliõpilane pole nõu, mida on vaja täita teadmistega, vaid tõrvik, mida tuleb läita!» Ja tahaks soovida meile kõigile veel enam oskust süüdata ja süttida.

W. Brauns

TA TULEB...

Hiljaks on jäänud tänavune kevad. Aga siiski ta tuleb, on juba selgesti tunnetatav.

Sa küsid, kuidas?

Tal on oma lõhn. Kevadine. Tõeline kevadelõhn!

Seda ei oska vist küll keegi päris täpselt öelda, kuidas kevad oma lõhna valmistab.

Võib-olla nii, et sulatab katuseräästast pisut purikaid, soojendab mändide vaigust koort, riivab esimesi musti mullalaike, paitab pisut kuuseoksi ja kasepungi, sasib kohevile pajuurvad, lisab näpuotsaga veel ühtteist — ja siis tuleb sinakaskuldne tuulehoog üle kaugete Võrumaa küngaste, haarab endasse kogu selle segu, pillutab natuke ja kevadelõhn ongi valmis.

Kui sa vaiksel aprilliõhtul ühiselamu akna avad, tunned, kuidas ta tuppa voogab, täites pilgeni selle kaugeimagi sopi. Märkamatult vallutab ta ka sinu.

Kuidagi on öökullid kevadelõhnast teada saanud. Ei tea, kuidas, aga on ja keerutavad ehmunult oma spiraalsilmi. Ning varakevadises metsas kõlab esimene laul — hiliste öökullide kevadelaul. Natuke kõledavõitu küll, aga siiski...

Nii ta tuleb, see käesoleva aasta kevad. Arglikult küll, aga siiski tuleb. Iga päevaga, iga tunniga hakkad ikka enam tunnetama tema võimu looduse ja inimeste üle. Kuni ühel ilusal päeval kuuled — eksamid koputavad oma karmi sõrmega kõrge kooli uksele. See on juba algava suve esimene märk.

I. S.

Nädala- kroonika

ARSTITEADUSKOND.

31. märtsil toimus teoreetiline konverents teemal «V. I. Lenin ja tema tööde tähtsus arstiteaduse ja nõukogude meditsiini arengus». Ettekanded olid vanemõpetaja V. Kalninilt, professor J. Saarmalt ja professor Ü. Arendilt.

Tähistati juubelit. Dr. Vahter sai 50-aastaseks.

RAAMATUKOGUS.

30. märtsil avati G. Tsereteli raamatute näitus. Maailmakuulsast teadlasest, omaaegsest Tartu Ülikooli professorist, vanakreeka kirjanduse väga heast tundjast ja ühest tuntumast papüroloogist rääkis raamatukogu töötajatele filoloogiakandidaat S. Issakov.

Uudiskirjandusest saabus **«Harward Law Review»** nr. 3, **1970**; W. Gitter «Schadenausgleich im Arbeits-Unfallrecht», 26. köide; R. M. G. Nickisch «Die Stilprinzipien in dem deutschen Briefstellern des 17. und 18. Jahrhunderts»; W. Heinrich «Arabische Dichtung und Griechische Poetik» 9. köide; «Current Catalog», 1969, jaanuar-september; «Nuclear Science Abstracts», 1969. a. viimane nr.; «Biologie et Physiologie Animales» XXXI köide, nr. 3; «Mathematics of Computation» 23. köide, nr. 108 jm.

TV ja õppetöö

Ülikooli õppetöökoja juhataja E. Peets jõudis tagasi üleliiduliselt teaduslikult juubelikonverentsilt Moskva Inseneri-Füüsika Instituudis (МИФИ), kus ta võttis osa õpetelevisiooni sektsiooni tööst.

*

*** Kuidas on võimalik õpetamisel televisiooni kasutada?**

Enamik ettekandeid käsitles ülikoolide- ja instituutidesiseseid suletud televisioonisüsteeme. Nimetatud TV-süsteeme rakendatakse nii kaugõppe kui ka statsionaarsete üliõpilaste väljaõpetamisel juba mitmetes meie maa kõrgemates koolides: Novosibirski Elektrotehnika Instituudis, Tjumeni Industriaalinstituudis, Uraali Polütehnilises Instituudis, Üleliidulises Kaugõppe Polütehnilises Instituudis, Looderajooni Kaugõppe Polütehnilises Instituudis jt.

Võrdlemisi palju räägiti ka õppesaadete transleerimisest tsentraalsete TV-stuudiote kaudu. Meil on 22 linnas (Moskvas, Leningradis, Kiievis, Tjumenis jm.) selleks eraldatud üks saatekanal.

Juttu tehti ka televisioonitehnikast kui ainult näitlikust õppevahendist.

*** Milliseid nimetatud TV-süsteemidest kasutatakse õppetöös kõige rohkem?**

Põhiliselt kahte: tsentraalseid ülekandeid ja õppeasutuse oma sisemist suletud TV-süsteemi. Paljud suured instituudid (näiteks Tjumeni Industriaalinstituut) on oma suletud televisioonisüsteemi raadioreleeliinide abil ühendanud oblasti keskse TV-saatjaga. Tsentraalselt kantakse õppeprogramme praegu üle põhiliselt üldhariduslike koolide jaoks. Konverentsil toonitati eriti vajadust unifitseerida kõrgemate koolide õppeprogramme, et ka neile võimaldada ühiseid õppesaateid kesktelevisiooni vahendusel. KTV-s on seda ka tehtud, kuid seniajani on need saated jäänud eksperimendi tasemele.

*** Kas on mõeldav õppida kõrgemas koolis ainult televisiooni vahendusel ja saada ka vastav diplom?**

Konverentsil räägitu põhjal tundub tõesti, et spetsialistide koolitamine hakkab muutuma nii mõneski kohas masstootmiseks. Näitena võiks nimetada Tjumeni Industriaalinstituuti, kus on juba hakatud niimoodi õppima. Sealsed tingimused on ka täiesti erilised: esiteks on oblast territooriumilt väga suur, Eesti NSV-ga isegi mitte võrreldav; tööstus areneb väga kiiresti, eriti nafta tootmine; peale selle on linnadevahelised kaugused tohutud, samal ajal õiged ühendusteed nende vahel puuduvad. Arenevad tööstuskeskused vajavad aga järjest rohkem noori spetsialiste, kuid kohapeal pole võimalik õppida. Konsultatsioonipunktide loomine ei tasuvat end ära, sest kvalifitseeritud õppejõude ei piisa instituudile endalegi (ka kaugused on suured ja puuduvad ühendusteed). Seepärast on seal televisiooni vahendusel õppimine eriti aktuaalne. Neid probleeme valgustas instituudi rektor prof. A. Kosuhhin.

Ka Üleliiduline Kaugõppe Polütehniline Instituut ja Looderajooni Kaugõppe Polütehniline Instituut Leningradis on samade probleemide ees. Kuigi neil ei ole raskusi ühendusteedega, on see-eest siin insenere tunduvalt rohkem vaja kui näiteks Tjumenis. Ka nemad õpivad televisiooni vahendusel. Praktiliselt läheb instituut õhtuti üliõpilasele koju. Isegi laboratoorseid töid püütakse televisiooni vahendusel näidata ja teha, sellest rääkis prof. Halfin. Muidugi on need laboratoorsed tööd hästi näitlikult ja toredasti tehtud, aga nad siiski ei asenda isiklikke kogemusi, isiklikke õnnestumisi ja ebaõnnestumisi. Üldiselt jääb selles osas õppetelevisiooni efektiivsus siiski tuleviku otsustada.

*** Televisioonisüsteeme leidub juba võrdlemisi paljudes instituutides, aga kas on olemas ka mingi üleliiduline koordineerimiskeskus?**

Senini seda pole, ja selle loomise vajadusest räägiti peaaegu igas ettekandes. See koordineeriv keskus peaks andma metoodilist nõu, kuidas teha ja mida teha, kuidas õpetada ja mida õpetada just televisiooni kaudu; aitama koordineerida tööd instituutides ja vahetada instituutide vahel kogemusi, et igaüks ei peaks jalgratast ise leiutama. Tema ülesannete hulka jääks ka varustusmurede lahendamine. Meil oli võimalus vestelda NSV Liidu Kõrgema ja Kesk-erihariduse Ministeeriumi teaduslik-metoodilise kabineti õppekino ja -televisiooni osakonna juhataja I. Burtsevaga, õigemini otsis ta ise konverentsil eestlasi, lätlasi ja leedulasi taga, et leppida nendega kokku Baltikumi kõrgemate koolide külastamise suhtes uurimaks, kuidas on meil lood televisioonitehnika rakendamisega. I. Burtseva sõidab Balti vabariikidesse aprillis ja külastab tõenäoliselt kõiki kõrgemaid koole, sealhulgas ka TRÜ-d. Ilmselt on üleliidulise televisioonialase koordineerimiskeskuse loomise idee aktuaalne ka Üleliidulises Kõrgema ja Kesk-erihariduse Ministeeriumis endas.

*** Kuidas on arenenud praegused televisioonisüsteemid ilma keskse koordineerimiseta?**

Tulemusi televisioonitehnika rakendamisel on saavutatud ainult neis instituutides, kus on entusiaste ja seda eriti kõrgema kooli juhtkonna seas. Näitena võiks siinjuures nimetada Tjumeni Industriaalinstituudi rektorit prof. A. Kosuhhinit, Novosibirski Elektrotehnika Instituudi rektorit G. Lõštšinskit ja õppeprorektorit O. Vesselovskit, Uraali Polütehnilise Instituudi prorektorit prof. A. Vislobokovit jpt., kes kõik ka konverentsil esinesid. Konverentsi korraldava Moskva Inseneri-Füüsika Instituudi füüsika-osakonnas on näiteks õppetelevisiooni entusiastideks 10 füüsika-matemaatika doktorit-professorit ja 20 füüsika-matemaatika kandidaatidotsenti.

Paljudes kõrgemates koolides on selliste inimeste eestvedamisel loodud õppetelevisioonilaboratooriumid. Üleliidulises Kaugõppe Polütehnilises Instituudis on moodustamisel isegi vastav probleemlaboratoorium, esimene sellealane Nõukogude Liidus.

*** Millega tegelevad õppetelesivioonilaboratooriumid?**

ÕTV-laboratooriumide põhiliseks tegevusvaldkonnaks on televisiooni kaudu õpetamise metoodika küsimused. Koostatakse spetsiaalseid õppeprogramme, sest tavalised programmid televisiooni kaudu õpetamiseks ei sobi. Laboratooriumi juures on ka TV-süsteemi teenindav personal, harilikult 5 insenertehnilist töötajat.

*** Kuidas on instituudid endale neid televisiooniseadmeid hankinud?**

Entusiastide eestvedamisel seatakse korda ja ehitatakse spetsiaalselt pedagoogiliseks otstarbeks ümber vanad tööstuses mahakantud seadmed. See on suur töö, millest on osa võtnud peale entusiastide ka vastavate instituutide töökojad. Osa aparatuuri on tellitud isegi väljastpoolt. Viimasel ajal on valminud juba õppetelevisioonisüsteemide projektid ja on loota, et varsti hakatakse neid seeriaviisi tootma.

*** Milliseid huvitavaid ettepanekuid tehti konverentsil?**

KTV õppestuudio toimetaja V. Nikitin tuli välja sellise plaaniga: võtta kaugõppesse eksamiteta kõik soovijad, õpetada neid üks aasta televisiooni vahendusel ja siis selekteerida tudengid eksamitega. Kasu oleks mitmekülgne: tõuseks üldine teadmiste tase ja väheneks juhuslikkus vastuvõtmisel, oleks ikka näha, kas tööd on tehtud.

E. Tabakov Leningradi Metsandustehnilisest Akadeemiast rääkis, et neil on ehitatud televisioonisüsteem, kus üliõpilane võib ise valida loengumaterjali esitamise kiirust, kiirused on jaotatud 5 kanalile. Esimene kanal on kõige aeglasem. Kui üliõpilane tunneb, et materjali võiks kiiremini esitada, võib ta ise televiisori ümber lülitada järgmisele kanalile. Niisuguse õppimismooduse juures säilib kogu rühma kollektiivsus, kuid samal ajal on arvestatud ka iga üliõpilase individuaalseid iseärasusi.

Tjumeni Industriaalinstituudi rektor A. Kosuhhin rääkis veel perspektiivsest TV-tsentrite ühendamisest Tjumeni, Sverdlovski (Uraali Polütehniline Instituut), Novosibirski jpt. linnade vahel. Juba lähemal ajal hakatakse TV-loenguid transleerima ühest punktist teise.

*** Millist kriitikat tehti õppetelevisiooni arvel?**

Looderajooni Kaugõppe Polütehnilise Instituudi füüsika kateedri juhataja dots. R. Prassolov rääkis pikalt-laialt televisiooni vahendusel õppimise efektiivsusest, eriti kaugõppe osas. Sellealaseid spetsiaalseid sotsioloogilisi ja psühholoogilisi uurimisi pole küll veel tehtud, kuid mõningad sotsioloogilised vaatlused õhtuse osakonna gruppide juures on näidanud, et TV-loenguil töötab aktiivselt kaasa maksimaalselt kuni 50% üliõpilastest. On teada isegi juhtumeid, kus üliõpilased lülitasid televiisori ümber hoki vaatamiseks. R. Prassolov ütles ka, et 45-minutiline Looderajooni Kaugõppe Polütehnilise Instituudi teleloeng transleerituna kesksaatjasse maksab üle 500 rbl. Nendes arvudes võib esineda mõningaid kõikumisi sõltuvalt ainest, lektori kvalifikatsioonist jne. Peale selle on TV inimese tervisele kahjulik (televiisori radiatsioon), samuti ei ole pikem saadete jälgimine silmadele soodus. On ju selge, et peale õppeasutuste jälgib üliõpilane ka veel kunstilisi saateid.

*** Milliseid raskusi esineb televisiooni rakendamisel õppetöös?**

Põhiliseks valulapseks on varustusmured.

(järg 3. lk.)

TRÜ rahvakunstiansambel sai kahekümne viie aastaseks

Kahekümneviieaastane tantsis võib hõisata Elmar Luhatsi vägeoma juubelitantsud ja laulis laulud. Lennutas tanulinte ja kirjuma koega seelikuid. Oma teovalmiduses ja maitses nooruslikult paindlik, keerutab ta ühesuguse hakkamisega nii tuliuusi kui lapsepõlvest meeles tantse. Ta liigub Helju Mikkeli oskajate sammudega ja val häälel, aga ka helistada noore tütarlapse kombel.

Sünnipäeval polnud tal puudust imetlejaist ja tervitajaist, lilledest ja lahkustest küll öeldult küll kirjapandult.

Palju tänu! Palju õnne!

Õppimisest ja distsipliinist

Mõtteid Majandusteaduskonnas toimunud arutelult

Vaatamata NSV Liit-Rootsi jäähokimatšile kogunes 30. märtsi õhtupoolikul Vanemuise tänava õppehoonesse rida Majandusteaduskonna õppejõude ja üliõpilasi, et ümarguse laua taga diskuteerida õppetöö ja õppedistsipliini probleemide üle. Komsomolibüroo poolt korraldatud elav arutelu kestis üle kahe ja poole tunni. Sõna võtsid õpppejõud H. Siigur, V. Krinal, R. Hagelberg, H. Pauts, M. Kuusk, V. Luigaleht, üliõpilased S. Kallas, A. Kaar, P. Rostfeldt, V. Peedimaa, T. Laak, J. Annus ja T. Hellenurm. Esitati palju huvitavaid seisukohti:

○ Probleemid, millest tuleks rääkida, on õppimise kvaliteedi langus, õpetamise eesmärk ja üliõpilastesse suhtumise küsimus, nende hindamise kriteeriumid.

○ Kui õppimist võtta protsessina, mille käigus omandatakse informatsiooni ülesannete lahendamise kujundite ja meetodite muutmiseks, siis näib olevat liiga pikk vahe just selle informatsiooni saamise ja kasutamise vahel. Me ainult reprodutseerime saadud teadmised, näidates, et nad meil olemas on, kasutamiseni on siit veel tükk maad. Spetsialistide ettevalmistamine on muutunud mingiks vooluliiniks, valmistatakse ette mitte üksusi, vaid ühikuid. Kõrgem haridus on muutumas kutsekursusteks. Peamine tähelepanu tuleks pöörata mõtlemise aluste omandamisele, et edaspidi saaks kõiki andmeid ja teadmisi võimalikult loovalt kasutada, sest selles osas on kahtlemata kõige suuremad lüngad.

Palju räägitakse, millistena tahetakse näha üldse ülikooli ja ka Majandusteaduskonna lõpetajaid, milline on üliõpilaste ettevalmistamise eesmärk. Teoreetiliselt peaks asi selge olema, ometi aga, nähes, mis sünnib tegelikus elus, jääb see küsimus uduseks. Mida meilt oodatakse? Milliseks meid tahetakse kujundada? Miks ei ole võimalik praktikas tunnetada teoreetiliselt formuleeritud printsiipe?

Palju lahtisi otsi on üliõpilastesse suhtumise küsimuses. Suhtumine on õppejõudude poolt sageli ükskõikne. Distants õppejõudude ja üliõpilaste vahel on väga suur, see ei saa aga kummalegi poolele kasu tuua. Võib-olla ei ole selles süüdi ainult objektiivsed faktorid?

Teaduskonnas on sageli süüdistatud komsomoli selles, et ta on distsipliini vastu. Oleme kõikjal püüdnud selgitada, et me ei ole distsipliini vastu üldse, vaid distsipliini kui esimese ja kõige tähtsama üliõpilase hindamise kriteeriumi vastu. On palju räägitud, et üliõpilasele antava hinnangu kujundavad kõik tegurid kompleksselt, tema töö, tegelikkuses oleme aga tunnetanud, et hinnangu aluseks on ainult distsipliin.» (S. Kallas)

«Majandusteaduskonna üliõpilase tase pole selline, nagu ta peaks olema. Loengul peaks esitatama kohustusliku miinimumi. Tegelikult selle omandamisega piirdutaksegi. Ei tunta vabariigi majandusteadlasi, isegi kateedrijuhatajaid mõnikord mitte. Õppejõud-entusiastid võiksid enda juurde koondada uurijate gruppe.» (A. Kaar)

«Sellist lohakat suhtumist õppetöösse, nagu on Majandusteaduskonnas, võib harva leida. Üliõpilaste käitumine, kui nad suhtlevad õppejõududega, jätab soovida. Sellistel tingimustel ei või loota sidemete tihenemist õppejõudude ja üliõpilaste vahel.» (H. Siigur)

«Rohkem tuleks kasutada referatiivseid töid, see sunnib iseseisvalt enam töötama.» (V. Peedimaa, A. Kaar)

«Loeng on siiski paratamatu, sest materjal on sageli niivõrd hajutatud, et isegi õppejõul võib tekkida raskusi loengu ettevalmistamisel. Peaks katsetama, andes ühele grupile täiesti vaba loengutest osavõtu õiguse. Tuleks iseseisva töö osatähtsust tõsta. Teravaks probleemiks on, et kõrgema haridusega inimesed töötavad sageli kohtadel, mis seda ei nõua. Spetsialistide ja kõrgema hariduse inflatsioon on tõsiseks küsimuseks. Imelik on, et üliõpilased sageli ei olegi huvitatud vabakuulamise õigusest, kui seda andagi.» (V. Krinal)

«Kõrvuti «puudujate edetabeliga» tuleks pärast eksamisessiooni välja panna ka üliõpilaste nimekiri, kellele võimaldatakse vabakuulamine.» (J. Annus)

«Õpetamise eesmärgiks peab olema erialase mõtlemise oskuse andmine. Üliõpilane peaks nädalas töötama vähemalt 50 tundi, sellest langeks loengute arvele 20. Tegelikult on aga olukord hoopis teistsugune. Õppeplaanides muudatusi teha pole praktiliselt võimalik, sest muuta saaks ainult erialaainete arvel, millede maht on niigi napp.

(järg 4. lk.)

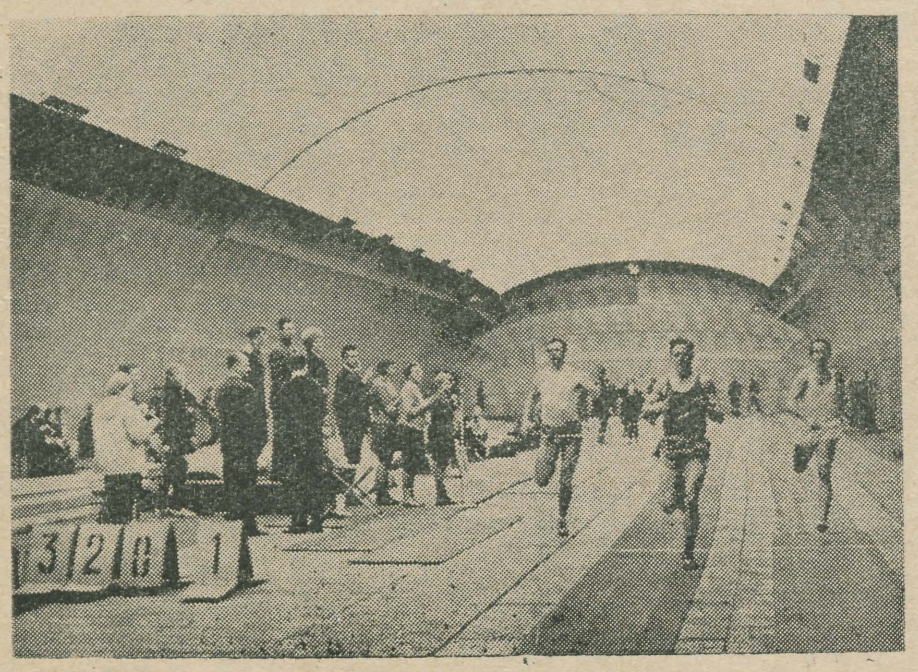

Kilehallis peeti avavõistlused

Laul ilole meid kokku tõi...

NAISKOORI JUUBELI PUHUL

V. Uibopuu — dirigent alates 1963. aastast

Tartu Riikliku Ülikooli naiskoor loodi esimese naiskoorina Eesti NSV-s pärast sõda, 1945. a. Tolleaegne rektor A. Koort andis nõusoleku laulusõprade kokkukutsumiseks.

Koori energiliseks asutajaks oli ENSV teeneline kunstitegelane Richard Ritsing, kelle käe all lauldi 18 aastat. 1963. a. algul juhatasid koori Valve Lepik ja Roland Laasmäe. Sama aasta sügisest alustas naiskoori juures tööd Vaike Uibopuu ja järgmisel aastal Linda Taal. «Kaksikvõim» on kestnud tänaseni ja edukalt. Viimastel aastatel võib rääkida uuest kvaliteedist TRÜ naiskoori laulukultuuris ja repertuaarivalikus. Asendamatuteks abilisteks on koorijuhtidele häälseadja, ENSV teeneline õpetaja Rudolf Jõks ja kauaaegne kontsertmeister Vaike Klaar.

Igal aastal annab koor traditsioonilised semestrikontserdid aulas. Kevadeti on sama kavaga sageli ka Tallinna laulukosti viidud. Viimasel ajal on heaks tavaks muutunud detsembris toimuva semestrikontserdi korraldamine koos Tartu Akadeemilise Meeskooriga, kellega juba olemasolu algusaastaist püsivad sõprussidemed.

Koor ei ole unustanud nooremaid õdesid-vendi. Igal aastal antakse mitu kontserti Tartu koolides ja ka mujal (lauldud on Viljandi, Alatskivi, Kiidjärve, Nuia, Abja-Paluoja, Kilingi-Nõmme kooliperedele). Enamasti on need esinemised toimunud kontsertvestlusena, samuti on laulu vahele räägitud tudengite elustolust ülikoolis.

TRÜ naiskooril on au olnud esineda paljude nimekate teadlaste ja muusikategelaste tähtpäevade puhul korraldatud aktustel ja juubelikontsertidel (F. Klement, A. Raatma, G. Ernesaks, T. Vettik, M. Saar, R. Ritsing, R. Jõks jt.). Lisaks hulk ülesastumisi mai- ja oktoobripidustustel, ÜTÜ konverentside plenaaristungitel, valimispäevadel. Loomulikult on suure õhinaga lauldud kõigil üliõpilas- ja üldlaulupidudel, mitme rajooni laulupäevadel, arvukatel ülevaatustel, festivalidel, võistu- ja muidulaulmistel.

Meie ülikooli kõigi juhtivate isikute ja organisatsioonide kaasabil on naiskooril kümneid kordi olnud võimalus laulda väljaspool Eestit. Riia, Kaunas, Vilnius, Leningrad, Moskva, Kiiev, Jerevan, Budapest — nendes linnades on tutvustatud Eesti üliõpilaste laulu, vastutasuks saadud laulu- ja reisirõõmu ning palju uusi sõpru.

Koduvabariigis toimunud laulumatkadest oli elamusrikkaim Saaremaa külastamine 1963. aastal: lauldi Kuressaare lossi suurepärase kõlaga kapiitlisaalis, veeretati koduseid viise Mihkli talu etnograafilises miljöös, külastati Kaali järve «amfiteatrit» — kõiges oli meeldivust ja romantikat.

Mida siis kroonika leheküljed pajatavad välisreisidest?

Riia—Kaunas—Vilnius 1948. a. aprillis.

Läti ja Leedu ajakirjandus mainib tunnustavalt TRÜ naiskoori kontserte. Professor I. Vitolinš kirjutab ajalehes «Cina»: «Meeldiv oli näha nii tõhusat akadeemilise koori koosseisu. Laulu kunstiline tase laseb otsustada, et eesti õppiva noorsoo kunstiline tegevus on mitte ainult laienenud, vaid muutunud ka sügavamaks. Väga diskreetne ja tagasihoidlik laulmise stiil mõjus sügavalt ning võlus esile iga laulu luule. Koorijuht R. Ritsing on suurepärane muusik, tema komponeeritud laulud meeldisid hästi...»

Leningrad—Kiiev 1957. a. maikuus.

«Leningradis võeti meid jaamas vastu 23 tulbiõie ja paljude ilusate sõnadega. Õhtupoolikul toimus kontsert Leningradi Riikliku Ülikooli aulas. Pärast kontserti kostis äkki hoogne «Tuljak». Meid oli tervitama tulnud Leningradi ülikooli segakoor. Tujuküllane kohtumine kestis ärasõiduni...»

«Viimasel päeval toimus meie kontsert Kiievi tehases «Bolševik». Esineda tuli vabaõhu-estraadil, kuid tingimused olid seal päris head. Jällegi lilled ja kingitused, ning lõpuks ärasõidu eel küllaltki tähtis tegur — tasuta lõuna...»

Moskva, 1961. a. augustis.

«Ja oligi aeg kihutada näituseväljakule, kus pidime esinema peapaviljoni ees suurel estraadilaval põllumajanduse eesrindlastele. Vaevalt väljusime metroost, kui läks ägedaks vihmasajuks. Kontsert toimus Eesti NSV paviljonis, vastuvõtt oli ülisüdamlik...»

Pealinnas esineti ka televisioonis. Professor Svešnikov andis koorile üle auaadressi ja märgid lauljatele selle kinnituseks, et TRÜ naiskoor on võetud Ülevenemaalise Kooride Ühingu liikmeks.

Jerevan, 1965. aastal.

«Loomulik oli, et meie koor võttis hinnatud sõprade juurde kaasa oma kõlavamad laulud, kõige mahukamad pildialbumid ja sületäied Tartu märke...

Keskne esinemine toimus Jerevani ülikooli aulas. Pikad aplausid temperamentse publiku poolt panid punkti kõigile lauludele. Õhtul oli bankett esindusrestoranis, kus sõprust kinnitati tulises tantsuringis...».

Budapest, 1968. a. kevadel.

«Esimene välisreis! 4 kontserti ja lindistamine Budapesti raadios. Väga kiiresti said otsa need laulu- ja sõpruspäevad elektritarvete tehase «Tungsram» meeskoori pideva hoolitsuse paistel. Nägemiseni, sõbrad! Nägemiseni Tartus!...»

Koori lauluvara on olnud mitmekesine: madrigalidest kantaatideni, rahvalauludest kaasaegse muusikani. Kokku on lauldud 383 kooriteost 134 autorilt. Esikohal on eesti klassika ja kaasaegsete autorite looming — enam esitatud laulude autoriteks on R. Ritsing, G. Ernesaks, M. Saar, O. Sau ja V. Tormis. Vene klassikalisest ja kaasaegsest nõukogude muusikast on koorile suurt elamust pakkunud Rubinsteini, Borodini, Verstovski ooperikooride esitamine, Glieri, Tšesnokovi koorilaulude laulmine. Lääne eelklassika ja klassika esitamiseta ei ole viimasel ajal möödunud ühtegi kontserti.

R. Ritsing — dirigent 1945—63

Kahtlemata on koori senise tegevuse suurimaks saavutuseks Pergolesi «Stabat Materi» esitamine koos ENSV Riikliku Filharmoonia kammerorkestriga E. Klasi juhatusel EPA aulas ja «Estonia» kontserdisaalis 1966. aastal. Solistidena olid kaastegevad Anu Kaal ja Laine Mustasaar. Aurora Semper kirjutas sel puhul «Rahva Hääles»: «Pergolesi «Stabat Materi» esitusel üllatasid kõigepealt TRÜ naiskoor ja solistid. Koor oma noore ilusa häälematerjaliga mõjus väga värskelt. Ta laulis puhtalt ja kindlalt ja sobis tämbriliselt hästi antud teose raamidesse...»

Kooriliikmete hulgast võrsunud soliste on paarikümne ümber, neist teenekai mon Mall Heinmaa. Palju on meid aidanud Olaf Prinits, Uno Kreen, Erika Pedraudse, Mati Palm, Georg Ots, Juta Malm, Tiit Kuusik, Tiiu Heinmets, Illart Orav ja paljud teised — kõigile neile kuulub kindel osa meie ülikooli naiskoori kontsertide ajaloos.

TRÜ naiskoori tegevust on tunnustatud ENSV paljude aukirjade ja diplomitega. Kooril on rahvakollektiivi nimetus. Meeldivaks üllatuseks oli II koht juubelilaulupeo võistulaulmisel. Professor Gustav Ernesaks kirjutas «Sirbis ja Vasaras»: «L. Taal ja V. Uibopuu on kahe peale TRÜ naiskoorist kujundanud meeldiva üksuse. Maitsekas fraseerimine, heade eluliste tempode leidmine, nooruslik kõla — need asjaolud on toonud Tartu üliõpilased kohale, kus nad peavadki olema...»

Esimesel aastal kuulus koori koosseisu 35 lauljat, nendest üliõpilasi oli 5, ülikooli õppejõude 4, ülejäänud olid lauluhuvilised linna teistest asutustest. Aga juba järgmise aasta sügiseks moodustasid enamiku üliõpilased ja nii on see olnud tänaseni. Statistika näitab, et 25 aasta jooksul on koori soovinud astuda 1680 üliõpilast, neist 1060 on vastu võetud. Igal sügisel võetakse katsete põhjal koori keskmiselt 30 liikmekandidaati, kelle rinda kinnitatakse liikmemärk alles pärast esimest kaasalauldud «täismetraažilist» kontserti. Praegu on kooris aktiivseid liikmeid saja ümber, nende seas paarkümmend vilistlast. Kõige arvukamalt on esindatud Arstiteaduskond.

25 aastat on kõigile koori rõõmudele ja muredele kaasa elanud TRÜ teaduslik sekretär Irene Maaroos, koori üks asutajaliikmeid ja esimene esinaine. Teenekaid lauljaid on teisigi — Helmi Ujuk, Viive Toots, Heidi Saretok jt.

Keni mälestusi on ühistest näärioõhtutest, ballidest, tantsukursustest Tartu Akadeemilise Meeskooriga. Pikka aega on vastastikust sümpaatiat tuntud ka TPI Akadeemilise Meeskooriga, mille väljendusena on toimunud rida ühiseid koosviibimisi nii Tartus kui Tallinnas, lõbusaid ja sõna otseses mõttes vihmaseid jaanipidusid Klooga rannas laulupidude aegu... Suure populaarsuse võitsid paaril viimasel aastal Käärikul toimunud laululaagrid.

Kahekümne viie lauluaasta kontsertide aplausid, lilled ja lauluelamused on tuhandete üksikute mälestuskildudena jäädvustatud Tartu Riikliku Ülikooli naiskoori kunagiste ja praeguste liikmete südameis, nad aitavad elada ja töötada. Jäägu see ikka nii!

T. PIIN

L. Taal — dirigent alates 1964. aastast

NB!

Tartu Riikliku Ülikooli naiskoori mitmekesise ja huvitava kavaga juubelikontsert toimub 18. aprilli õhtul aulas. Päev hiljem asutakse kontsertmatkale Kaasanisse, Novosibirskisse ja Tomskisse.

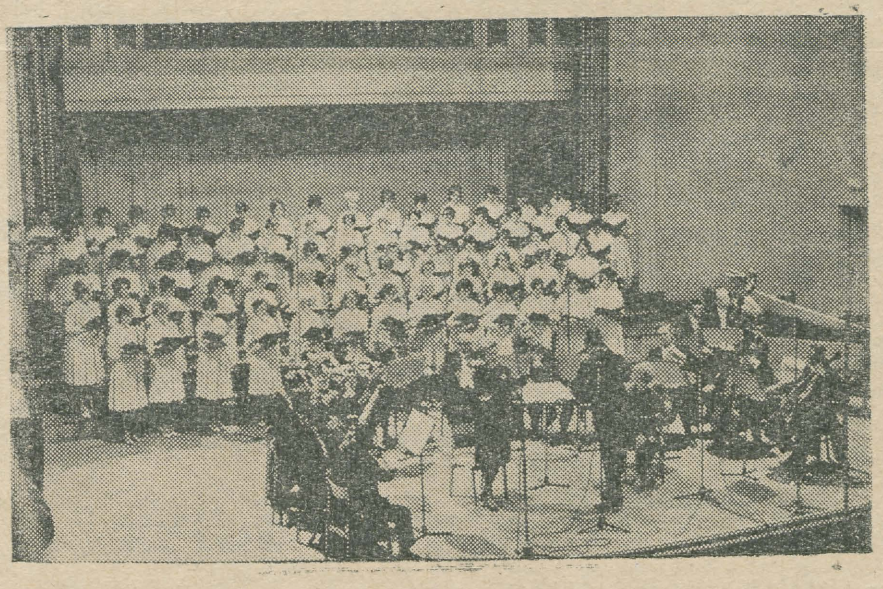

Fotol kõrval: 2. nov. 1966. Esinemine «Estonia» kontserdisaalis. Pergolesi «Stabat Mater». All: Põlva laulupäeval 1969. a.

Mart Saare juubel 21. okt. 1962. a.

TV ja õppetöö

(Algus 2. lk.)

Nii näiteks tahetakse loenguid konserveerida, aga kuskilt pole saada videomagnetofone, isegi mitte mahakantuid, ega nende linte.

Peale selle on vaja veel trükitud loengukonspekte, sest TV-loengu jälgimisel esitatakse materjal võrdlemisi kiiresti. Näiteks multiplikatsioonifilmid jms. annavad õppurile otsekohe ülevaate antud probleemist, aga kirja panna ei jõuta. Suuremates instituutides on hakatud konspekte trükkima, sealjuures on joonised neist välja jäetud, et üliõpilast loengu jälgimisel rohkem kaasa haarata. Joonist on võimalik teha ainult loengu pideval jälgimisel.

TV-loenguteks konspektide trükkimist ei võimalda jälle instituutide oma trükibaasid.

ÕTV-laboratooriumides on päevakorral ka koosseisude probleemid.

*** Mida on meie ülikoolis ette näha õppetelevisiooni alal?**

TRÜ-l on hoopis teistsugused tingimused võrreldes nende suurte ülelilduliste instituutidega. Ka meil on televisioonitehnika kasutamine täiesti mõeldav ja reaalne, kuid seejuures tuleb arvestada, et meie ülikool on küll väike, see-eest aga õppegruppe on palju ja igal grupil oma õppeprogrammid. Järelikult langeb ära instituutide seisukohalt tähtsaim, s. o. auditooriumi laiendamise probleem. Meil oleks televisioonitehnikat vaja rakendada ainult õppetöö näitlikkuse suurendamiseks, et saaks korraldada telekskursioone, näidata makro- ja mikrodemonstratsioone, mida auditooriumis otseselt demonstreerida ei saa.

Praegu tegeldakse meil ka mõningal määral TV-tehnika probleemidega.

Küsitles H. NIINEMÄGI

Läänemaa regioon

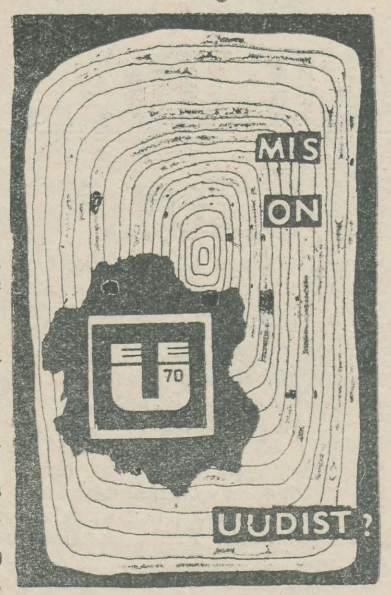

Selles lehes astub ette Läänemaa regioon.

Komandör MART LAHI — TPI, möödunud aastal rühmadevahelise sotsialistliku võistluse võitnud Adavere rühma komandör.

Komissar RAUL TAMMET — TRK insener ADO KIVI — TPI arst HENN SEPP — TRÜ

ASUKÜLA — rühma liikmeid 20
ehitada on Haapsalu kaubanduskeskus;
ehitab ETKVL Ehitusvalitsus Haapsalu Tarbijate Kooperatiivi tellimusel.
Teostatavate tööde maht on 30 tuh. rbl. (põrand, vaheseinad, laepaneelid, heakorrastus).
Elukoht: ühendus merega kindlasti olemas — kas
1) Rohuküla lähedal mahajäetud koolimaja või
2) Haapsalule lähemal Paralepas

JALUKSA — 25
üldehitustööd Haapsalu rajooni «Kalevipoja» kolhoosi sigala juures (tellisseinad, postid ja laepaneelide paigutamine) — kokku 35 tuh. rbl. eest.
Ehitusorganisatsioon — Haapsalu KEK
Elukoht: kolhoosi keskuses.

JÄRLEPA — 20
garaaž-töökoja ehitus Rapla raj. Järlepa sovhoosis (tellisseinad; postide, talade katuslae montaaž) — kokku 30 tuh. rbl. eest.
Ehitusorganisatsioon Rapla MEK
Elukoht: keskuses, lähedal Järlepa järv.

LELLE — 20
figureeris EÜE-69 rühmadenimistus — sotsialistliku võistluse arvestuses 11. koht.
Seekord tuleb Rapla raj. Lelle sovhoosis ehitada kahel objektil:
1) 8 korteriga elamu (tellisseinad, vahelaed) — kokku 10 tuh. rbl. eest.
2) kombainikuur (tellisseinad, katuslagi) — kokku 20 tuh. rbl. eest.
Elukoht: keskuses.

PALIVERE — 25
EÜE-69 sotsialistliku võistluse arvestuses 32. koht. Tööd EKE VN Palivere Ehitusvalitsuse poolt ehitatava silikatsiiditehase juures (peakorpuse seadmete vundamendid, valmistoodangu ladu — betoonplats, 12-krt. elamu jne.) — kokku 35 tuh. rbl. eest.
Elukoht: vastvalmiv administratiivhoone. Looduslikult kaunis koht.

UUEMÕISA — 10 poissi
15 tuh. rbl. eest Haapsalu KEK-i puidutöökoja katusekattetöid (piiramatu töörinne).
Elukoht: valmivas administratiivhoones.

VARIKU — 25
üldehitustööd Haapsalu raj. «Kommunismi Tee» kolhoosi veiselauda juures (tellisseinad, postid, laepaneelide montaaž) — kokku 35 tuh. rbl. eest.
Ehitab: Haapsalu KEK
Elukoht: keskuse klubis. Looduslikult kaunimaid kohti — mitmed jõed ja metsajärved ligiduses.

VIGALA — 25
Rapla raj. «Vabaduse» kolhoosi masinajaam (tellisseinad, vahelaed, põrandad) — 30 tuh. rbl. eest.
Elu talumajas, looduselt kauneim koht — Konovere ja võib-olla veel mõned jõed, metsapark, loomaaed jne.

VIRTSU — 35
kalurikolhoosi «Virtsu Kalur» pakub tänavu ehitada kahel objektil:
1) Virtsu 8-kl. Kool (mida püstitas juba EÜE-69 — üldarvestuses 10. koht) — üldehitustööd (seinad, vahelaed);
2) konservitsehhi vundamendid, kokku plaanilisi töid 55 tuh. rbl. eest.
Elukoht: keskuses.

EÜE VIIMASEL VIISAASTAKUL KÕIK LÄÄNEMAALE!

Teadaanne

14. aprillil algusega kell 18 toimub keemiahoone ringauditooriumis kohtumine EÜE keskstaabi liikmetega. On võimalik saada informatsiooni kõigi malevat puudutavate küsimuste kohta (perspektiivid, traditsioonid, rühmad jne.). Küsimusi on võimalik esitada juba varem komsomolikomitees olevasse EÜE vihikusse. Selleks ajaks peaks olema selgunud ka esialgne välisrühmade koosseis.

EÜE ettevalmistav staap TRÜ-s

Lumesadu jäi üle...

«Lumesadu jäi üle ning õhus oli tunda juba kevade hõngu. Linnatagustes mühavates metsades...» Siiamaani paistis kõik selge olevat. Aga edasi? Juku ohkas ja vajus mõtteisse. Juba peaaegu kaks kuud püüti ülikooli klubi kitsukesel laval leida sobiv lahendus mõistatusele «Kodu ja ristikhein». Oli teraseid naljavälgatusi, nagu Kaagvere mainimine, augukesed vastavates riietusesemetes jm., mis kõik publiku poolt soojalt vastu võeti. Oli mõttetihedust, mis pealtvaatajaid kergelt kohmetuma pani. Ometi polnud veel põhjust rahule jääda. Orgkomitee, suutmata kauem delikaatselt vaikida, tegi järgmise vihje: «Organiseerijad ei looda enam eriti «Kodu ja ristikheina» süžeelisele arengule, kuid mine tea...». Jah, mine tea?! Miks ei võiks näiteks tema, Juku, olla see, kes suurt isetegevusvõistlust sissejuhatavale loole «Kodu ja ristikhein» lõpuks väärilise järje valmis sepitseb. Selleks aga on eelkõige vaja tungida aardeni, mis on peidus esimese loo ridade vahel. Ühiselamus hingematvalt haisevad sokid ja kaks lagunevat öökullilaipa — need on koheselt selged ja kujukalt antud üliõpilasprobleemid. Meeleoluka uitamise taga M-mäel mõtete ja ideede nägemiseks on aga vaja juba ridade vahelt lugemise oskust. Jah, ilma selle oskuseta ülikoolis läbi ei tule. See siin pole enam Beckett, keda võib lugeda keskkooliski, sest tema puhul ei tee teose ja pealkirja vahelise seose avastamine mingeid raskusi ja ka jutu mõte on juba esimesel lugemisel selge.

Juku tõstis unistavalt pea. Meeleldi oleks ta jätnud kõik sinnapaika ja lipanud neisse mühavatesse metsadesse, kus nii kenasti laulavad käblikud. Mõte kõigile neile ülikooli nupukamatele peadele, kes oma vaba aja on pühendanud või pühendavad edaspidi «Kodu ja ristikheina» saladuse lahendamisele, sundis teda aga uuesti alustama: «Lumesadu jäi üle...»

R. KUDU

MULJEID JA HINNANGUID

Majandusteaduskonna ÜTÜ liikmed võtsid osa Leningradi RÜ Majandusteaduskonna üliõpilaste teaduslikust konverentsist.

Allpool muljeid A. Kaari, T. Laagi ja V. Peedimaa sulest.

Kohale jõudnud, nägime, et teaduskond elab suure juubeli tähe all — 30 aastat Majandusteaduskonna asutamisest. Pidulikkust lisas igaaastase majandusteadlaste päeva tähistamine. Mõne aja pärast saime kokku kohaliku ÜTÜ liikmetega, kes tutvustasid meid Majandusteaduskonna struktuuriga. On olemas poliitilise ökonoomia ja majanduskiberneetika osakonnad. Viimane neist asutati professor Vorotilovi initsiatiivil 10 a. tagasi, et tõsta majandusteadlaste ettevalmistamise taset. Kuid nagu hiljem selgus, läks see osakond «käest ära», sest tekkis teatud vastuolu osakondade eneste vahel majandusteaduse põhiseisukohtade osas.

Teaduskonnas õpivad mitmete riikide esindajad Aafrikast, Aasiast, Ameerikast.

Konverentsi töö oli planeeritud ühele päevale. Töötasid 5 sektsiooni: sotsialismi poliitiline ökonoomia, arengumaade poliitiline ökonoomia, kapitalismi poliitiline ökonoomia, ning majanduskiberneetika. (Viimane oli esindatud kahe alasektsiooniga.)

Konverentsile oli kutsutud külalisi 6-st Liidu kõrgemast õppeasutusest. Kõige arvukamalt oli esindatud Sverdlovsk. Suuruselt teine oli meie delegatsioon kuue üliõpilasega.

Plenaaristungil paistis enamik sõnavõtte silma üldise jutuga. Erandina saavutas suure populaarsuse Liibanoni esindaja, kes astus välja oma asjalike arvamuste ja ettepanekutega.

Seejärel algas töö sektsioonides. Poliitilise ökonoomia sektsioonis esitati 12 ettekannet.

Sektsiooni töö võttis kokku professor Vorotilov, kes puudutas nelja ettekannet, neist meie ülikooli mõlemat, nii V. Peedimaa kui ka A. Kaare sõnavõttu. Professor teatas, et tööjõu kui kauba küsimuses jõudis rida juhtivaid nõukogude majandusteadlasi seisukohale, et tööjõud ei ole sotsialistlikus ühiskonnas kaup. Hilisemas vestluses leiti, et diskussiooni ei saa siiski lõppenuks pidada.

Arengumaade poliitilise ökonoomia sektsioonis toimus iga ettekande järel elav mõttevahetus. Ettekandeid oli 9, paistis silma internatsionaalne osavõtjate koosseis. Sektsiooni esimehe T. Bargore kodumaaks oli Aafrika idarannikul asuv Sierra-Leone. Nelja sõnavõtuga oli esindatud Nõukogude Liit, ülejäänud olid Guatemaalast, Sierra-Leonest, Mauretaaniast, Mosambiigist. Meie esindajal T. Laagil ei olnud eriti lihtne esineda sellise publiku ees arenguriikide probleemidega. Vastu ootusi osutus reaktsioon küllalt positiivseks — eriti «kolmanda maailma» esindajate endi poolt.

Pärast konverentsi töö lõppu tähistati pidulikult teaduskonna juubelit ning majandusteadlaste päeva. Meil avanes veel hea võimalus kohtuda sealsete üliõpilasliidritega, vahetada suveniire ja esitada küllakutse 16. aprillil meie teaduskonnas toimuvale ÜTÜ konverentsile. Otsustasime kutsuda delegaadi ettekandega majanduskiberneetikast, sest tundus, et sel alal on neil kõige suuremad edusammud.

Konverentsi peame kasulikuks mõningate kogemuste osas, peale selle saime seal juurde suure hulga enesekindlust esinemiseks üleliidulisel areenil.

Noore ajaloolase töö ja elu

(algus eelmises numbris)

Elamispinna suurus kõigub 3 m² kuni 41 m²-ni. Kauem töötanud ajaloolased on saanud suurema elamispinna:

1966. a. keskmine 27,6 m²; 2 tuba
1967. a. „ 15,4 m²; 1,3 tuba
1968. a. „ 10 m²; 1 „

1966. a. lõpetajaist on perekonna loonud 69,2%, neist pärast ülikooli 62,5%. 1967. a. lõpetajaist on abielus 50%, 1968. a. lõpetajaist 20%. Perekond on peaaegu alati kolmeliikmeline. Võib märgata seost töökohaga rahulolu, korteriprobleemi lahendatuse ning perekonna asutamise vahel.

Asjalikke ettepanekuid tegid vilistlased õppe- ja kasvatustöö paremustamiseks ülikoolis. Praktiline töö on välja toonud need kohad, milles ülikoolis küllaldast ettevalmistust ei saanud. Jättes siinkohal kõrvale kitsalt erialased ained, märgime vaid üksmeelset soovi näha õppeplaanides rohkem võõrkeeli ja nende õpetamise taseme tõstmist. Pedagoogid sooviksid mõningal määral saada kõnetehnika aluseid, teadmisi õpilaspsühholoogiast, rohkem kunstiajalugu, kuna vastav kirjandus raamatukogudes puudub. Ka **õpetamise metoodikat soovitakse rohkem.** Paljud teaduslikud töötajad leiavad, et parema teoreetilise ettevalmistuse saamiseks tuleks eraldada pedagoogiline ja teoreetiline haru. Seoses praktikaga on ettepanek viia see läbi tulevases töökohas, ta võiks olla ka pikem.

Peamised nappused oskustes ja teadmistes ülikoolipäevilt on praktilise töö ja organiseerimise valdkonnast. Paljud tunnistavad, et töökohal on kõige raskem leida kontakti, vähene oli suhtlemisoskus. Vajalikuks loetakse juhtimisoskust, oskust majandada, oskust teaduslikuks tööks, masinakirja tundmist. Paljud leiavad, et ka komsomolitöö suunamise vilumusi ei ole ülikool neile andnud. Üldse tundub, et eriti maal oodatakse ülikooli lõpetajalt palju. Nii kirjutab vilistlane Hiiumaalt: **«Üldiselt tuleks ülikoolis sisendada mõtet, et ääremaadel peetakse Tartu Ülikooli mingiks ülevaks kohaks, kust tulevad suurte teadmistega ja laitmatu käitumisega spetsialistid, kes teavad ja oskavad kõike.»**

Ettepanekuid

* Oleks vaja üht organit, kes leiaks reaalsed töökohad, jälgiks korteriolusid ja palka, uuriks kaadri voolavuse põhjusi ja suunaks olemasolevatele kohtadele.

* Peaks olema reegliks, et ilma elamispinnata kedagi tööle ei suunataks; diplomand peaks töökoha teada saama aasta varem, seal praktikal viibima ja tutvuma tööoludega.

* Suunata tuleks vastavalt omandatud erialale.

* Üliõpilastel peaks olema rohkem õigust ise avaldada initsiatiivi töökoha leidmisel, rohkem tuleks arvestada üliõpilaste soove suunamiskomisjonis, seda eriti perekonnainimestel.

* Kui lõpetaja pedagoogilisele tööle ei sobi, siis vägisi ei ole teda sinna mõtet suunata.

Tuleb pidada otstarbekaks ELKNÜ TRÜ komitee initsiatiivi sellise ankeedi läbiviimisel ja läbitöötamisel. Ankeeti võiks teatud aja pärast korrata, muutes seda mõnes osas täiuslikumaks.

Ajaloo-osakonnas on täna ja homme kavas vilistlaste kokkutulek. Üliõpilaspäevade ajal looduo organiseeriv komitee eesotsas prof. K. Siilivasega on vastava plaani ja ettevalmistused teinud.

M. KUBO

Teadaanne

Sügisel Teaduslikku Raamatukokku unustatud kampsun ootab omanikku. Küsida lugemissaali töötajatelt.

Emakeele seltsi raamidest

Lugeja mõtleb nüüd küll, et mis see õige tähendab, mis raamid need on. Aga mis siis ilma raamita või seinteta seisab! Kas ei ole need Tartu Ülikooli peahoone müürid, mis Emakeele Seltsi üldkoosolekuid 50 aastat on kaisutanud? Küllap nad on.

See oli esimene teaduslik organisatsioon, mis pärast I maailmasõda Tartu Ülikooli juurde rajati, nimelt 23. märtsil 1920. Eesti keele uurimiseks ja edendamiseks. Initsiaator prof. Lauri Kettunen.

Mina jäin sinna hiljaks, sest astusin ülikooli 1924. Aga sügisel 1927, neljanda aasta üliõpilasena, sattusin tolleaegse Akadeemilise Emakeele Seltsi liikmeks ja ka juhatuse sekretäriks. Sealt peale järgnes mul 15 aastat pidevaid tegevussuhteid seltsiga, seejuures viimane aasta põranda all, kui okupatsiooni ajal juhatusel polnud lubatud ametlikult kokku tulla.

Nimetatud ajajärgu tegevusest olen pikemalt mälestusi kirjutanud seltsi 40 aasta juubeli puhul (vt. «Keel ja Kirjandus» 1960, nr. 3, lk. 159—168). Praegu kipitseb südamel väline külg.

Kui astuda ülikooli peahoone eesuksest sisse, siis paremat kätt liikumisel tulid vastu auditooriumid 1, 5 ja 6 (nüüd 140, 139, 138)), vasakul pool aga 2, 3 ja 4 (nüüd riidehoid, 102, 104).

Akad. Emakeele Selts pidas oma ettekande- ja muid üldkoosolekuid auditooriumis nr. 1, ikka pühapäeval kell 4, kuna sõsarorganisatsioon Akadeemiline Kirjandusühing eesotsas prof. Gustav Suitsu ja Mart Lepikuga pidas oma koosolekuid auditooriumis nr. 5, ikka pühapäeval kell 5, sageli ühel ning samal päeval, nii et kirjanduse ja keele üliõpilased pidid valima, kas käia kirjanduse või keele leeris.

Auditoorium nr. 1 sai keelele ja nr. 5 kirjandusele nii iseloomulikuks (viimases pidas G. Suits ka oma igapäevased kirjanduse ja poeetika loengud), et oleks võinud ka ühe nimetada Akad. Emakeele Seltsi ja teise Akad. Kirjandusühingu auditooriumiks. Aga nüüd pole seda enam karta. Pealegi käis H. Abovjan seal veel varem ja nüüd näeme nr. 140 all H. Abovjani auditooriumi. Teiseks on viimasel perioodil Emakeele Selts juba kodunenud endises viiendas — praeguses 139. auditooriumis. Aga eks ole ikka needsamad tüsedad müürid, ainult ajaloolistest numbritest on kahju.

Mälestuste seas jäid teravalt mällu paar erandit. Üks neist oli seltsi erakorraline koosolek 30. oktoobril 1927 auditooriumis nr. 2 (praegu garderoob), kus peeti otsustav lahing keelekorraldajate ja keeleuuenduslaste vahel ja kus ainult vaevu — 35 häälega 33 vastu suudeti läbi viia otsus, et seltsi ajakirjas on autoritele kehtiv normeeritud kirjakeel.

Teine samas laadis ettekandekoosolek peeti 2. apr. 1933 erandlikult auditooriumis nr. 4, kus keeleuuenduse juht Joh. Aavik esitas veel keelelisi ettepanekuid, mis tema arvates võiksid läbi minna, kuid kutsus esile ägedaid vastuvaidlusi. Esineja nimetas koosolekut ajalooliseks. Eks ta selleks jäänudki.

Nii on need müürid tol ajal Emakeele Seltsist mõnda näinud, aga enne ja pärast veel enamgi. Kuid rohkem ma ei räägi, kui oma silmaga olen näinud. Plahvatusohtlikku koosolekut 1927 sümboliseerib veel garderoobi puuduv seinatükk.

ELMAR ELISTO

Õppimisest...

Kõikides ainetes peab ainekäsitlus olema loominguline, siis on tagajärjed maksimaalsed. Praegu tuleb otsida võimalusi olukorraga kohanemiseks. Loeng peaks olema mõtlemise, mitte masinliku ja kiire konspekteerimise koht. Samal ajal tuleb loengute mahtu suurendada, sest majandusreformi tagajärjel on viimasel ajal muudatusi ühiskonna majanduselus nii palju, et õpikuid üldse veel pole. Rotaprint saab anda ainult vananenud materjali. Lõpetavate spetsialistide arvu peaks vähendama, tõstes nende kvaliteedi vähemalt kahekordseks.» (R. Hagelberg)

«Ülikooli õppetöö korraldus toob sageli kaasa ka niisuguse nähtuse, et noor spetsialist ei oska tööl käies oma aega kasutada, sest ta on harjunud lohakalt elama. Võib tähele panna, et peaaegu kõik teaduskonna aktivistid on poisid, kuigi üliõpilaste hulgas on enamuses tütarlapsed. Peaksime vist otsima teid, kuidas suurendada poiste osatähtsust.» (H. Pauts)

Arutati veel paljusid küsimusi, näiteks kuidas tõsta huvi majandusteaduse (sellega seoses iseseisva töö) vastu ning kus see huvi siis ära kaob. Üldiseks arvamuseks oli, et põhjusi tuleb otsida keskkoolist ja ka esimeselt kursuselt. Olukorda peaksid parandama üliõpilaste endi poolt korraldatud üritused (põhiliselt peeti silmas Majanduslike Suhete Klubi tegevust). Tekkis küsimus, kas administratiivsete vahenditega saab suurendada huvi iseseisva töö vastu. Otsustati korraldada majandusteaduslikke seminare, millest võtaksid osa nii üliõpilased kui ka õppejõud.

Arutelu andis kahtlemata võimaluse üliõpilaste ja õppejõudude omavaheliste suhete parandamiseks ja suurendas üksteisemõistmist.

S. KALLAS

Tänase ajalehenumbri kujundasid žurnalistika eriharu III kursuse üliõpilased R. Kudu ja H. Rahuoja.

TOIMETAJA H. PALAMETS

«Тарту Рийклик Юликооль» («Тартуский государственный университет») г. Тарту Эстонской ССР. Орган Тартуского государственного университета. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbri hind 2 kop. Tell. nr. 2113. MB-03819.

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

AR Fr. R. Kreutzwaldi nim. ENSV Riiklik Raamatukogu

Kõigi maade proletaarlased, ühinegel!

Tartu Riiklik Ülikool

TARTU RIIKLIKU ÜLIKOOLI PARTEIKOMITEE, REKTORAADI, KOMSOMOLIKOMITEE JA AMETIÜHINGUKOMITEE HÄÄLEKANDJA

Nr. 13. Reedel, 17. aprillil, 1970. a. XXIV aastakäik

1000

* *

Kui palju
liidakski
aeg aastaid ritta.
Neist kõigist läbi
südamlikult,
lihtsalt
suur Lenin
räägib meiega.

Me tunneme:
ta on me juures,
töömehe õlale
ta paneb käe.
Meid küsitleb.
Ta juhatusi kuuleb
ja neile järgib
rahvas iga päev.

Ta meie nimel
jäägitumalt elas,
ja elama jääb
sajandeid.

Juta Kaidla „Aumasinist"

*

V. I. Lenini 100. sünni-aastapäeva tähistamine * TRÜ komsomoliorganisatsioonis *

ELKNÜ TRÜ komitee pidulik pleenum

Beethoveni «Appassionata» helid täidavad aula. Lenini lemmikpala. Punased nelgid Lenini marmorbüstil. Kõik see loob piduliku meeleolu. Nii algas ülikooli komsomoliaktiivi pleenum, millest osa võtma olid palutud rektoraat, parteikomitee liikmed, dekaanid, leninliku arvestuse atesteerimiskomisjonide esimehed, ühiskonnateaduste kateedrite õppejõud.

Pleenumi avas ELKNÜ TRÜ komitee sekretäri asetäitja J. Allik. Pikema ettekandega «Leninliku arvestuse tulemustest TRÜ komsomoliorganiastsioonis» esines komsomolikomitee sekretär L. Karu. Üliõpilase ja noore spetsialisti ülesannetest Lenini ideede elluviimisel kaasajal kõneles EKP TRÜ komitee sekretär K. Koger. ELKNÜ Keskkomitee poolt tervitas ülikooli komsomoliperet ELKNÜ KK sektorijuhataja A. Vellamaa, kes andis leninliku arvestuse läbiviimisele ülikoolis positiivse hinnangu.

ELKNÜ TRÜ komitee büroo esildisel loeti leninlik arvestus sooritatuks kohusetundliku töö eest ELKNÜ TRÜ komitee liikmetena ja eduka erialase tegevuse eest juubelieelsel aastal L. Karul, S. Borodinal, J. Villeril, S. Endrel, J. Andil, P. Vihalemmal, P. Järvel ja P. Tulvistel. ELKNÜ Tartu Linnakomitee esimene sekretär L. Möldre andis neile üle arvestuse tunnistused ja märgid. Aukirjaga tõhusa abi eest leninliku arvestuse läbiviimisel TRÜ komsomoliorganisatsioonis autasustas ELKNÜ Tartu Linnakomitee K. Kogerit, A. Rõõmusoksa, Ü. Mallest, A. Kirist, O. Klaasseni, N. Vihma, A. Tikku, B. Luike, L. Punga.

Vaimustusega võtsid pleenumist osavõtjad vastu nõukogude noorsoo ja kommunistlike noorte kirja NLKP Keskkomiteele. Pleenumi lõpul kõlas «Internatsionaal». Kontsertosas jälgiti luulepõimikut «Inimesest inimestele» Rakvere teatri näitlejate esituses.

Teoreetiline konverents

Juubeli tähistamine jätkus TRÜ Nõukogu saalis ELKNÜ TRÜ komitee ja TRÜ ÜTÜ sotsioloogiaringi konverentsiga «Üliõpilased uurimas marksismi-leninismi klassikute teoreetilist pärandit». Konverentsil kuulati ära 7 ettekannet. Juba aastaid on sotsioloogiaringi liikmed põhiliselt dots. R. Blumi ja v.-õpet. K. Kogeri juhendamisel uurinud Marxi ja Lenini töid. Valminud on rida kursuse- ja diplomitöid. Seekordne konverents oli tehtud töö taseme näitajaks. Marxi ja Engelsi isiksuse kontseptsioonist ja isiksuse sotsialiseerumise probleemist kõneles ajaloo-osakonna diplomand P. Kenkmann. Ettekandes võtis ta kokku samateemalise diplomitöö põhiseisukohad (juhendaja dots R. Blum). Diplomitöö materjalid olid aluseks ka M. Kubo ettekandele «Lenin võistlusest sotsialistlikus ühiskonnas» (juhendaja v.-õpet. K. Koger). Põhjaliku ülevaate diktatuuri mõiste käsitlemisest Lenini poolt esitas ajaloo-osakonna III kursuse üliõpilane A. Kals (juhendaja dots. R. Blum). Tunnetusteoreetilisi probleeme käsitles oma ettekandes «Lenin Berkeley gnoseoloogiast» ajaloo-osakonna IV kursuse üliõpilane R. Ruutsoo (juhendaja dots. E. Loone). Sellest, kuidas Marx ja Engels mõistsid ajakirjanduse sotsiaalseid funktsioone, kõneles vene filoloogia IV kursuse üliõpilane J. Golikov (juhendaja dots. R. Blum). Teaduse ning tehnika revolutsiooni küsimustest Lenini tööde valgusel rääkis II kursuse ajaloolane A. Kirch (juhendaja v.-õpet. K. Koger). Konverentsi viimases ettekandes käsitles kvaliteedi ja võistluse probleeme Lenini töödes Majandusteaduskonna II kursuse üliõpilane V. Peedimaa (juhendajad dots. H. Metsa ja v.-õpet. K. Koger). Kokkuvõtte konverentsist tegi filosoofiakateedri aspirant P. Järve. Tuleks märkida, et üliõpilastööde sisuline tase oli tugev, kõiki kuuldud ettekandeid võib soovitada esitamiseks ükskõik millise meie maa kõrgema kooli ÜTÜ konverentsil. Ühiskonnateaduste kateedrite õppejõududest võttis konverentsi tööst osa NLKP ajaloo kateedri õpetaja S. Lepik, EKP TRÜ komitee esindajana aga K. Gross.

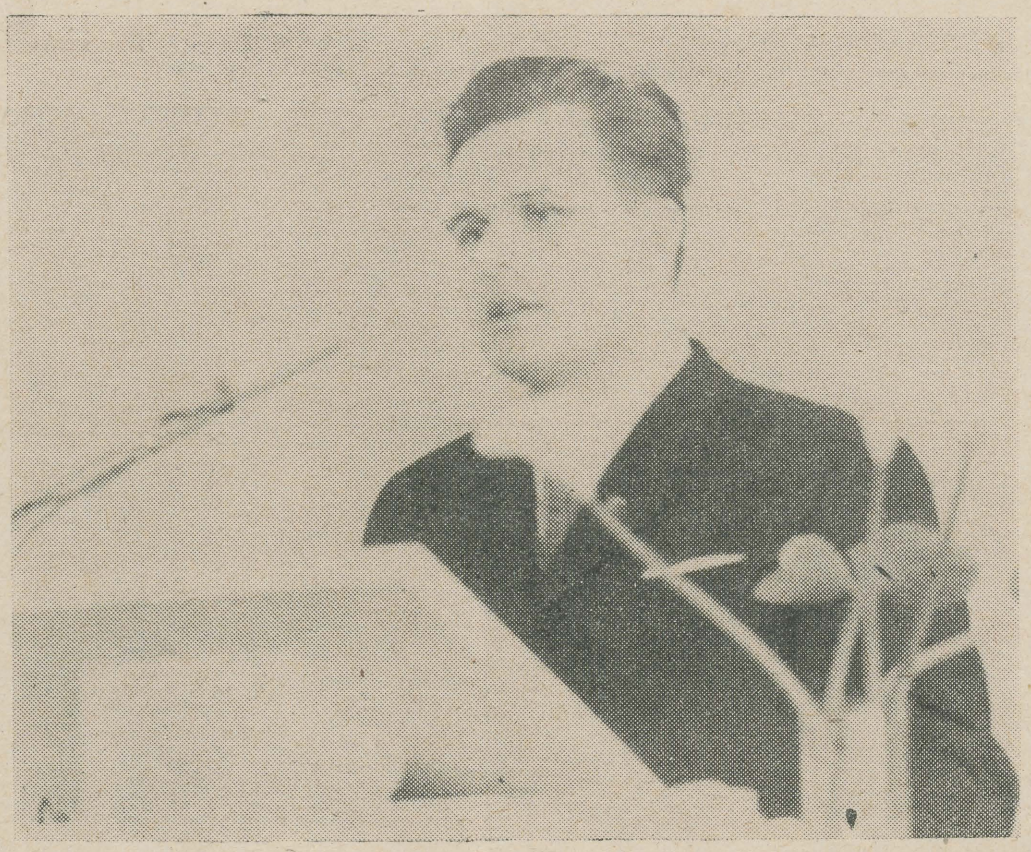

LAUR KARU: leninlikust arvestusest

9. aprillil toimus TRÜ aulas ELKNÜ TRÜ komitee pidulik pleenum, millega võtsime osa üleliidulisest komsomolikoosolekust ja tõmbasime joone alla leninlikule arvestusele TRÜ-s 1969/70. õppeaasta jooksul.

Millised olid siis meie leninliku arvestuse tulemused ja millised olid hinnangud selle sooritamise kohta TRÜ-s?

Leninliku arvestuse läbiviimiseks töötas 26 atesteerimis-organiseerimiskomisjoni osakondades (raviosakonna kursustel), millede koosseisu kuulusid esimeestena autoriteetsed õppejõud, teaduskondade parteiorganisatsioonide esindajad, liikmetena vastavate osakondade (raviosakonna kursuste) komsomolisekretärid ja igas komisjonis üks ELKNÜ TRÜ komitee büroo liige. Komisjonid moodustati 1969. a. detsembris arvestuse kolmandaks etapiks.

Atesteerimiskomisjonide istungid toimusid 9.—15. veebruarini 1970. a., seal täpsustati grupikoosolekute ajad ja selgitati grupporgidele nende ülesanded arvestuse kolmandal etapil, samuti arvestuse kokkuvõtete tegemise põhimõtteid.

Märtsi alguses toimus atesteerimiskomisjoni järgmine istung, kus kuulati ära grupporgide aruanded grupikoosolekute toimumise kohta, tutvuti dokumentatsiooni korrasolekuga ja otsustati grupporgi ettepanekut arvestades personaalselt, kellele kommunistlikest noortest võib anda arvestuse ilma isikliku vestluseta atesteerimiskomisjonis.

Nende noortega vestlemiseks, kelle tegevus vajas arutelu, määrasid komisjonid kindlad ajad. Kui komisjon oli vastava grupi kohta otsuse teinud, täitis grupporg grupi aruande.

Pärast vestlusi anti pidulikul osakonna või (raviosakonna) kursuse koosolekul kätte tunnistused leninliku arvestuse sooritamise kohta ja rinnamärgid.

Kokku töötas 26 atesteerimiskomisjoni, kes vaatasid läbi 3482 üliõpilase-kommunistliku noore atesteerimismaterjalid. Vestlusel komisjoni ees käisid 269 üliõpilast, kõige enam ajaloo-osakonnas — 60, füüsika pedagoogilises — 40 ja füüsika teoreetilises — 23. Vestlusel käijate hulk ei näita ilmselt seda, et antud osakonna üliõpilased oleksid halvemad, kuivõrd vastavad atesteerimiskomisjonid võtsid oma ülesannet tõsiselt ja püüdsid vestelda võimalikult paljude üliõpilastega. Leninliku arvestuse käigus esines ühiskonnateaduslike või erialaste teaduslike ettekannete ja referaatidega üle 70% kommunistlikest noortest. Laupäevakute jooksul töötati üle 70 000 inimtunni (viimast laupäevakut arvestamata). Pidevat ühiskondlikku ülesannet omab ligi 40% üliõpilastest. Paranes ka kommunistlike noorte õppeedukus.

Arvestus jäi saamata 75 kommunistlikul noorel, neist Majandusteaduskonnast 10, raviosakonna II — 8, füüsika teoreetilisest — 7, ajaloo-osakonnast — 7 jne.

Edaspidi tuleb teaduskondade komsomolibüroodel pöörata suurt tähelepanu just nende inimeste tegevusele, anda neile täiendavaid ülesandeid, et nad saaksid näidata oma võimeid ja oskusi. Peamiselt oli arvestuse mittesaamise põhjuseks nõrk õppeedukus või ühiskondlikust tööst kõrvalejäämine. Siin tuleb igal komsomolibürool leida vahendeid ja võimalusi, et kommunistlikku noort tegutsemisele kaasa tõmmata.

Mida positiivset tõi atesteerimiskomisjonide arvates kaasa leninlik arvestus ülikooli komsomolitööle?

1. Tugevnes kontakt üliõpilaste ja komsomoli- ning parteibüroode vahel.

2. Paranes tagasiside arvamuste näol komsomolitöö paremaks läbiviimiseks ülikoolis.

3. Selgusid mitmed puudujäägid meie ideoloogilises töös.

4. Saadi kontakt paljude võimekate inimestega, kes oskaksid ja tahaksid tegelda komsomolitööga, kuid seni on mitmesugustel põhjustel sellest kõrvale jäänud.

5. Selgusid mitmete inimeste ühiskondlikust tööst kõrvalejäämise põhjused. Aitab ju kõrvalejäämise põhjuste teadmine leida ka võimalusi nende kõrvaldamiseks.

Millised negatiivsed jooned ilmnesid arvestuse läbiviimisel ja milliseid edaspidi tuleks vältida?

1. Puudusid selgelt diferentseeritud (osakondade, nooremate ja vanemate kursuste osas) kriteeriumid leninliku arvestuse andmiseks. Seetõttu jäi mõnedel juhtudel aluseks vaid õppeedukus. Edaspidi tuleks teaduskondades leida kriteeriumid koostööks komsomoli- ja parteibüroodel vastavalt neile nõuetele ja plaanidele, mida teaduskond oma üliõpilastele esitab.

2. Viimastel kuudel esines siiski ka teatud kampaanialikkust atesteerimiskoosolekute pidamisel, see mõjus negatiivselt komsomoli teistele tegevussfääridele.

3. Ajapuudusel saadi vestelda väheste üliõpilastega, mistõttu kontakt üliõpilastega oleks võinud olla laiem.

4. Ankeetides esines teatud ühekülgsust, mispärast seal ei kajastunud kogu üliõpilaste ühiskondlik-poliitiline tegevus.

Edaspidi peaks atesteerimiskomisjonide arvates olema atesteerimine 2—3 korda ülikooliaja jooksul, et üliõpilased annaksid aru oma töödest ja kuuleksid kaasüliõpilaste arvamust oma tegevuse kohta. Samuti peaks igal aastal leidma hindamist ka kursuse-osakonna funktsionääride tegevuse efektiivsus kaasüliõpilaste poolt.

Teaduskondades tuleb partei- ja komsomolibüroodel leida optimaalsed vormid oma üliõpilaste poliitilise informeerituse ja teadlikkuse edasisel tõstmisel.

Märkmikulehti

Peeter VIHALEMM, Jaak ALLIK, Jevgeni GOLIKOV

14. märtsil lahkusime Tartust. Sihtpunktiks Lõuna-Siber, eesmärgiks tutvuda komsomolitöö kogemustega Vene NFSV kõrgemates koolides ning külastada V. I. Lenini elu ja tegevusega seotud paiku. Kahe nädala jooksul läbisime ca 10 000 km. Külastasime ülikoole, teaduslikke instituute, muuseume, teatreid, ühiselamuid, jms. Mida nägime-kuulsime, sellest allpool.

I Kivid jutustavad Leninist

MOSKVA

Rahvast tulvil Lenini keskmuuseum. Saalist saali liikudes, eksponaate ja külastajaid jälgides osad anda hoopis sügavama ja mitmetahulisema tähenduse paljule sellest, mis on õpitud ja tundub selgena ning lihtsana. Kui me arvutasime dokumentide põhjal kokku, et VSDTP II kongressil esines Lenin 130 korral, hakkasid elama ajaloo õpiku sõnad kongressil puhkenud võitlusest partei ülesehituse põhimõttelistes küsimustes. Sünsamas «Iskra» periood — tegemist oli ajaloos ennenägematu üle-euroopalise põrandaaluse organisatsiooniga. Lisaks 10-tuhandelises tiraažis, ilmuvale ajalehele andis «Iskra» trükikoda 3 aasta jooksul välja 56 raamatut. Neljas Venemaa eri piirkonnas asusid salatrükikojad, kus matriitside järgi lehte ümber trükiti.

Maneežis oli avatud hüglaslik ülevenemaaline juubelinäitus. Meelde jäid mitte kaasaegsed tohutud tahvelmaalid, vaid üsna tagasihoidlik natuurist tehtud sulejoonistе seeria, mis valmis 1920. a. kunstnik Andrejevil — seal oli Lenin kogu oma keerulises ja inimlikus lihtsuses.

12. aprillil avatud etnograafilis-ajalooline memoriaalkompleks Šušenskojes

Tartu — Šušenskoje — Tartu

mustega Vene NFSV kõrgemates koolides ning külastada V. I. Lenini elu ja tegevusega seotud paiku. Kahe nädala jooksul läbisime ca 10 000 km. Külastasime ülikoole, teaduslikke instituute, muuseume, teatreid, ühiselamuid, jms. Mida nägime-kuulsime, sellest allpool.

I Kivid jutustavad Leninist

Mul ei olnud võimalust kohtuda Leniniga tema eluajal. Siis, kui Nõukogude valitsus oli veel Petrogradis, kus ma tol ajal elasin, olin alles poisike, hiljem aga töötasin maal. Kuid mul oli suur au osa võtta Lenini matustest Moskvas, kuhu sõitsin Petrogradi delegatsiooni koosseisus Oudova kreisi esindajana. Sain terve päeva olla Ametiühingute Maja sammassaalis, seisin auvalves Lenini kirstu juures ja saatsin teda pärjaga viimsel teekonnal Punasele väljakule.

Neil rasketel päevadel puutusin rohkem kui kunagi varem kokku rahva armastusega Lenini vastu. Esimese teate Lenini surmast saime Oudova linna klubis, kus olime 21. jaanuaril koos 1905. a. revolutsioonile pühendatud õhtul. Ei varem ega ka hiljem pole ma näinud sellist pilti: suur saalitäis rahvast nuttis ega lahkunud, kuigi kõik oli juba lõppenud. Istusime koos ja nutsime, keegi ei tahtnud üksi jääda.

Hiljem, kui tulin koju (elasin koolis, kus töötasin juhatajana, internaadis olid ka õpilased), istusime hommikuni koos — õpetajad ja õpilased — vaikisime sügavas leinas ja ainult vahetevahel avaldas keegi meist vaikselt-vaikselt oma mõtteid.

Moskvas nägin, kuidas sadu tuhandeid inimesi voolas sammassaalist läbi, mööndes Lenini põrmust pisarsilmil või ka lausa nuttes.

VERBUM HABET PROFESSOR

Olin Punasel väljakul matuste viimasel protseduuril, liikusin rahvamasside hulgas ja tundsin, kui suur oli inimeste valutunne oma juhi kaotuse puhul.

Miks hindas rahvas nii kõrgelt, miks armastas nii sügavalt Lenini?

Ükski teine inimene maailmas ei ole nii palju teinud selleks, et radikaalselt muuta inimkonna elu, et vabastada rahvas vaesusest ja ebaõiglusest, et suunata inimeste elu õnne ja hüvangu teele klassideta ühiskonnas.

Lenini kuju üllatab meid oma harukordse sihikindlusega, oma ustavusega töötava rahva huvidele, oma vankumatusega.

Mõte ja tegu moodustasid tema elus hämmastava ühtsuse.

Lenin sai aru, et sotsialistliku revolutsiooni teostamiseks on vajalik uut tüüpi partei. Ta töötas teoreetiliselt välja töölispartei organisatsioonilised printsiibid ja suutis sellise partei praktiliselt luua tsaristliku režiimi väga rasketes tingimustes.

Lenin töötas välja proletaarse revolutsiooni teadusliku teooria. Tema poolt loodud partei, eesotsas Lenini endaga juhtis maailma ajaloo kõige suuremat revolutsiooni, mis muutis kogu ajaloo edasist käiku.

Lenin lõi proletaarse riigi teooria, rajas esimesena tööliste ja talupoegade riigi, alustas praktiliselt uue, sotsialistliku ühiskonna ülesehitamist.

Kui me mõtleme, et kõike seda tegi üks inimene ühe elu jooksul, siis ei ole võimalik mitte imetleda selle inimese ülevust ja suurust.

Lenini isiksuses ühendub särav intellekt ja paindumatu tahtejõud, sügav inimlikkus, samal ajal aga leppimatus vaenlaste vastu.

Lenin oli suur teadlane. Ta jätkas Marxi ja Engelsi teooria arendamist, tegeldes selle teooria kõikide aladega. Majandusteadlasena töötas ta Vene kapitalismi arengu probleemi kallal, töötas välja imperialismi teooria.

Lenin uuris riigi ja revolutsiooni klassiiseloomu ja andis nende marksistliku teooria.

Lenin arendas marksistlikku filosoofiat, töötas läbi dialektika ja tunnetusteooria probleemid.

Ka meile — füüsikutele — näitas ta, kuidas mõista füüsika uuemaid saavutusi dialektilise materialismi valguses.

Ja kõige selle juures oli ta suurepärane inimene, lihtne, sõbralik, tagasihoidlik. Seetõttu saavutas ta mitte ainult suure tunnustuse ja austuse, vaid ka rahva püsiva armastuse.

Lenin jääb igavesti elama tänuliku rahva mälestustes inimesena, kes kogu oma elu pühendas võitlusele inimkonna parema tuleviku eest, kes tegi selleks enam kui keegi teine. Meie oleme tema õpilased ja jätkame tema elutööd.

F. Kleemeet

V. I. Lenin ja kõrgem kool

H. Palamets

V. I. Lenin pööras suurt tähelepanu nõukoguliku kõrgema kooli rajamisele ning arendamisele, nähes selles üht peamist tagatist kultuurirevolutsiooni ees seisvate ajalooliste ülesannete lahendamiseks ja meie maa muutmiseks igati arenenud sotsialistlikuks riigiks.

Noorusest peale oli V. I. Lenin hästi tuttav tolleaegse kõrgema kooli tegelikkusega. Uljanovite üksmeelne perekond oli erakordselt tihedalt seotud Venemaa ülikoolidega. Perekonnapea Ilja Nikolajevitš oli lõpetanud Kaasani ülikooli matemaatikateaduskonna kandidaadi teadusliku kraadiga. Lenini vanem vend Aleksander õppis loodusteadusi Peterburi ülikoolis, näidates end lootustandva noore teadlasena. V. I. Lenin ise alustas õigusteaduse omandamist Kaasani ülikoolis, vajalikud eksamid sooritas hiljem eksternina hiilgavalt Peterburi ülikooli juures. Noorem vend Dimitri õppis arstiteadust algul Moskva, hiljem Tartu ülikoolis. Õde Anna õppis Bestuževi kõrgematel naiskursustel Piiteris, noorem õde Maria oli aga Moskva kõrgemate naiskursuste ja Brüsseli uue ülikooli kuulajaks. Selline kontakt kõrgema kooli probleemidega võimaldas V. I. Leninil hiljem Nõukogude riigi juhina lahendada asjatundlikult kõrgema haridusega seotud keerukaid probleeme, vältides ennatlikke reformikatsetusi ja tõmmates kannatlikult kaasa vana professuuri eesrindlikumat osa uue kõrgema kooli rajamisele.

V. I. Lenini juhtimisel töötati välja järgmised põhilised printsiibid, mille alusel korraldati nõukoguliku kõrgema kooli töö.

KÕRGEMA KOOLI DEMOKRAATLIKKUS. Nõukogude kõrgem kool peab olema kättesaadav kõigile, kes tahavad omandada teadmisi — vaatamata nende sotsiaalsele või rahvuslikule päritolule. Sotsialismi ülesehitamise perioodil osutus paratamatuks mõningate eeliste andmine töötavate klasside liikmeile, kes seni olid võimul olnud klasside poolt kõrgemast haridusest eemale surutud. Sel eesmärgil organiseeriti arvukalt töölisfakulteete (näiteks 1932. a. õppis 1025 töölisfakulteedis 339.500 töölist või talupoega), varustati stipendiumiga eelkõige töötajate lapsi, kitsendati mõnel määral endiste ekspluataatorlike klasside laste pääsu kõrgematesse koolidesse. Seoses sotsialismi võiduga Nõukogude Liidus kaotati 1935. a. kõik sotsiaalsed piiramised vastuvõtul kõrgemasse kooli.

KÕRGEMA KOOLI SEOS ÜMBRITSEVA ELUGA, KOMMUNISMI EHITAMISE PRAKTIKAGA. V. I. Lenin rõhutas, et kõrgem kool peab otseselt ja aktiivselt lülituma sotsialismi ülesehitamisse, mitte jääma akadeemilisélt rahulikuks kõrvaltvaatajaks. Selles osas seadis V. I. Lenin kõrgema kooli ette kolm põhilist ülesannet: 1) valmistada ette kõrgema erialase kvalifikatsiooniga kaadrit; 2) arendada edasi teaduslikku uurimistööd, sidudes seda otseselt tootmise ees seisvate ülesannetega ja 3) aidata kaasa kultuurirevolutsioonile, tehes rahva hulgas kultuurihariduslikku tööd ja levitades teadmisi.

KÕRGEMA KOOLI POLIITILINE TEADLIKKUS JA AKTIIVSUS. V. I. Lenin õpetas, et nõukogude kool «peab selle ajaga, kui inimesed seal õpivad, nendest tegema ekspluataatoritest vabanemise eest peetavast võitlusest osavõtjad». Nõukogude kõrgem kool ei saa ega tohi olla ideoloogiliselt neutraalne ega seista väljaspool poliitikat. Selle põhimõtte elluviimiseks muudeti Lenini ettepanekul alates 1921. aastast kõigis kõrgemates koolides ühiskondlik-poliitiliste ainete õppimine kohustuslikuks ja mõni aeg hiljem loodi Kommunistliku Partei ajaloo kateedrid.

Nende leninlike põhimõtete elluviimine toimus terava ideoloogilise võitluse olukorras. Enamik vanu professoreid lootis nõukogude võimu peatsele ümberkasvamisele, mis uue majanduspoliitika tingimustes näis neile igati reaalsena. Nad levitasid üliõpilaste seas seisukohta, et nõukogude võim olevat ju põhimõtteliselt õige, kuid selleks et püsima jääda, peab ta paratamatult leppima kodanliku ideoloogia avaldustega. Nõudis pikka ja kannatlikku tööd, enne kui vanad spetsialistid hakkasid aru saama oma lootuste illusoorsusest ja seisukohtade ekslikkusest.

Samal ajal tuli võitlust pidada ka vasakpoolsete äärmuslaste — proletkultlastega, kes kutsusid hülgama kogu senist kultuuripärandit, kõrgem kool kaasa arvatud, et seejärel välja mõelda täiesti uut kultuuri ja teadust. V. I. Lenin kirjutas nende seisukohtade vastu: «Mitte uue, proletaarse kultuuri väljamõtlemine, vaid **olemasoleva** kultuuri parimate näidete, traditsioonide, resultaatide **arendamine** marksismi maailmavaate seisukohalt ja proletariaadi elu- ja võitlustingimusi silmas pidades tema diktatuuri epohhil.»

Ellu viies leninlikke põhimõtteid on nõukogude kõrgem kool saavutanud silmapaistvat edu, millest annavad tunnistust järgmised arvud: ajavahemikus 1914 kuni 1968 on kõrgemate koolide arv kasvanud 105-lt 785-le, üliõpilaste arv aga 127 tuhandelt 4 miljoni 311 tuhandeni. Tsaari-Venemaa 13 ülikooli asemel töötab Nõukgude Liidus 45 ülikooli, kokku 450 tuhande üliõpilasega.

Kaasaegne nõukogude kõrgem kool töötab kommunistliku ühiskonna loomise heaks. Seepärast on kaasajal eriti oluline õigesti planeerida pikema aja peale ette kõrgema kooli arengut, tagades seejuures vajaliku materiaalse baasi ning kõrge ettevalmistusega teaduslik-pedagoogilise kaadri olemasolu. Üksnes siis, kui me pidevalt peame silmas leninlikke põhimõtteid kõrgema kooli töö organiseerimisel, tuleme tänapäeval kui ka tulevikus edukalt toime nende suurte ülesannetega, mida seab meile kõigile kommunistliku ühiskonna ehitamise tegelikkus.

Lenini teeviidad — meie ülesanded

K. Koger

Tänapäevale iseloomulikuks tunnusjooneks on ühiskonna arengu intensiivistumine. Sotsialismi ja kapitalismi vahelise võitluse peakülsimuseks on kujunenud üha kõrgema tööviljakuse saavutamine kaasaegse teaduse ja tehnika revolutsiooni baasil. Forsseeritud teaduslik-tehnilises progressis aga kasvab ikka enam spetsialistide, intelligentsi koht ja osatähtsus. Sellele osutas Lenin, kui ta kirjutas, et teaduse ja tehnika kiirenev areng ning rakendamine tingib «hiiglasuure teaduslikult haritud spetsialistide kaadri» väljakujundamise.

Kaasajal tõdetakse, et ühiskonna intensiivses arenguastmes kujuneb otsustavaks parameetriks ja iseseisvaks, siinjuures eelisarendamist nõudvaks faktoriks juba «inimvõimete» (K. Marx) **massiline** ja **maksimaalne** arendamine. Meenutagem, et «inimfaktori» kardinaalsetele probleemidele juhtisid tõsist tähelepanu ennekõike marksismi klassikud, sealhulgas Lenin. Lenin kirjutas: «Teiseks tööviljakuse tõstmise tingimuseks on, esiteks, elanikkonna h u l k a d e (minu sõrendus — K. K.) hariduslik ja kultuuritaseme tõus ——— Teiseks on majandusliku tõusu tingimuseks ka töötajate distsipliini, tööoskuse, töö efektiivsuse, töö intensiivsuse tõstmine, töö parem organiseerimine.» (Teosed, 27. kd., lk. 230).

Lenin jagab samuti Marxi ideed, et peamine, kõige võimsam, kogu inimkonna esimene tootlik jõud on töötaja. Just i n i m f a k t o r i s., «spetsialistide kätes ja nende peades» peituvad inimkonna arengu jooksul talletatud teadmiste ja kogemuste loomingulise kasutamise ning edasiarendamise peahoovad. Nüüdisajal, millal ühiskonna progress põhineb ikka enam ja enam teaduse saavutustel, «ühiskonna arengu üldisel vaimsel produktil» (K. Marx), on inimeses peituvad tegurid kujunemas tsentraalseks ühiskonna arengut kiirendavaks jõuks. Seda sellepärast, et teadus ja haridus ei muutu ise tootlikuks jõuks, vaid rakendub tööprotsessidesse ainult teadlaste, spetsialistide, tööliste kaudu. Veelgi enam. Teaduse saavutuste realiseerimise aste ja efektiivsus ühiskonna progressis ja tööprotsessides sõltub teaduse, tehnika ning varasemate kogemuste valdamise astmest töötajate poolt, nende õ p e t a t u s e s t, üldisest ja individuaalsest arengutasemest. Öeldut ja sotsialismi spetsiifikat silmas pidades kirjutas Lenin: «Õppida töötama — selle ülesande peab nõukogude võim seadma rahva ette kogu tema ulatuses.» (Teosed, 27. kd., lk. 231).

Kaasajal muutuvad ka kõrgema kooli asend ja osatähtsus. Seda tingivad hariduse ja teaduse kujunemine kõige efektiivsemaks ja tulusamaks tööviljakuse suurendamise, ühiskonna intensiivset arengut kiirendavaks teguriks, teaduse tegelik ja järkjärguline tungimine ühiskonna elu kõikidesse valdkondadesse, ühiskonna arengupraktika teadusliku analüüsi möödapääsmatus ja edasise arengu plaanipärase ning teadusliku suunamise objektiivne vajadus. Kõrgem kool aga on just see sepikoda, mis valmistab ette kõrge kvalifikatsiooniga teaduse rakendajate ja edasiarendajate uue kaadri.

Siinkohal tuleks osutada veel ühele printsipiaalsele leninlikule teeviidale. Juba Marx kirjutas, et tööliskl a s s i, kogu inimkonna tulevik sõltub t ä i e l i k u l t tulevase noore töötava põlvkonna ettevalmistamisest. Lenin nägi sirguvas põlvkonnas sotsialismi saatuse määrajat, ülesehitajat ja sotsialismi edasiviijat, neid, kellele kuulub tulevik. Niisiis — noorsugu on see jõud, kellesse akumuleerub ühiskonna progress ja kes tagab selle järjepidevuse.

Lisagem, et nüüdisaja maailmas pole kahe sotsiaalmajandusliku süsteemi vahelise võitluse keskseks küsimuseks enam ainult tehnika ja teadus, vaid eriti inimene, spetsialistid, noorsugu. Järelikult on kõrgem kool eeslinil olev ühiskondlik institutsioon. Ta ei sepista uue kaadri näol ainult forseeritud teaduse ja tehnika revolutsiooni edasiarendamist, vaid p o l i i t i l i s e institutsioonina on ta kutsutud kujundama uut inimest, **«igakülgselt arenenud** ja **igakülgselt** ettevalmistatud», klassiteadlikku kommunismiehitajat, kes aktiivse **eneserealiseerimise** abil tagab tehnika, juhtimise, teaduse ja kunstialase progressi, kes on «suuteline lõplikult ellu viima kommunismi».

Lenin käsitles kommunismi ehitamist komplekssе ülesandena. Eriti reljeefselt on see fikseeritud tema üleskutses noorsoole — õppida kommunismi. Kapitalismile tüüpiline tehnilis-tööstuslik ühekülgsus tuli Lenini arvates uuel põlvkonnal ületada just tehnilis-majandusliku tsivilisatsiooni ja kultuurimaailma orgaanilise ühendamise teel. Inimvõimete ja jõudude igakülgse arendamise nõue sisaldub kasvõi järgmistes Lenini tuntud sõnades: «Kommunistiks võib saada ainult siis, kui rikastad oma mälu kõigi vaimsete varadega,, mis inimkond on loonud.» (Teosed, 31. kd., lk. 256).

Kõrgem kool ja tema poolt ettevalmistatud, uut moodi töötama õpetatud spetsialistide kaader on Lenini ideede põhjal see kanal, mille kaudu realiseerub ja progresseerub teadus.

Maailma teaduse ja kultuuri saavutused ei jää aga «surnud kirjatäheks või moodsaks fraasiks» siis, kui meie oskame need saavutused muuta täielikult ja tõeliselt üliõpilaste **igapäevase elu** koostiselementideks, kui üliõpilastest sirguvad isiksused. Isiksus on aga intellektuaalsete, emotsionaalsete ja tahteliste omadustega inimene, kelle leninlik kujundamine eeldab:

* kaasaegse üldhariduse omandamist;
* tuleviku teaduse ja tehnika progressile vastava erihariduse andmist ja oskuse kujundamist oma kvalifikatsiooni pidevalt tõsta;
* teaduslikkuse astme saavutamist ideelis-poliitilises arengus;
* peremehe-juhtija omaduste väljaarenemist;
* kommunistliku moraali orgaanilist omaksvõtmist, sõnade ja tegude ühtsust;
* harmoonilist, esteetilist ja füüsilist arengut;
* seesmise ja välise kultuuri ühtsuse saavutamist, üldkultuurilist kasvu.

Juubelikonverents

V. I. Lenini 100. sünni-aastapäeva tähistamiseks korraldatud juubeliürituste sarjas oli üks sisukamaid üleülikoolilіne teoreetiline konverents «V. I. Lenin ja kõrgem kool».

Konverents toimus 7. ja 8. aprillil Tartu Riikliku Ülikooli aulas. Kuulati seitse ettekannet ülikooli õppejõududelt. Teadusala prorektori dotsent Tammeoru avasõnale järgnes NSV Liidu ajaloo kateedri dotsendi H. Palametsa ettekanne «V. I. Lenin ja kõrgem kool», mille lühendatult ära toome meie ajalehe käesolevas numbris. «V. I. Lenin intelligentsi osast uue ühiskonna ehitamisel» oli NSV Liidu ajaloo kateedri vanemõpetaja S. Lepiku teemaks. Filosoofiakateedri dotsent L. Valt kõneles V. I. Lenini sekkumisest teaduse organisatsioonilistesse küsimustesse.

Lenin jõudis süvenenult jälgida paljusid teaduslikke väljaandeid ja tegi toimetusele asjatundlikke sisulisi ettepanekuid. Seoses sellega puudutas esineja kaasaegsete teaduslike väljaannete kvaliteedi küsimust, tuues huvitavaid andmeid sellealastest uurimistest.

Ettekandega «Lenini õpetus elektroni ammendamatusest» lõpetas teoreetilise füüsika kateedri juhataja prof. P. Kard esimese konverentsipäeva.

Kolmapäeval, 8. aprillil kuulati avaesinemine ülikooli parteiorganisatsiooni sekretärilt K. Kõgerilt: «Lenin kommunistliku noorsooühingu kohast, osast ja ülesannetest uue ühiskonna rajamisel». Ettekandja peatus pikemalt leninlikul kontseptsioonil komsomoli parteilisest juhtimisest, käsitledes teemat kõitvalt ja aktuaalselt.

Hügieenikateedri vanemõpetaja V. Kalnin kõneles V. I. Lenini kokkupuuteist Tartu Ülikooli kasvandikega. Need kontaktid, mis moodustavad tähtsa lõigu ülikooli ajaloost, vajaksid, nagu esineja rõhutas, jätkuvat uurimist ka edaspidi.

Leninlike ideede levikut Tartu Ülikoolis kuni 1940. a.-ni valgustas NSV Liidu ajaloo kateedri dotsent L. Eringson.

Autasustatud juubelimedaliga

JUUBELIMEDALIGA «VAPRA TÖÖ EEST. VLADIMIR ILJITŠ LENINI 100. SÜNNI-AASTAPÄEVA TÄHISTAMISEKS» AUTASUSTATI JÄRGMISI MEIE KOLLEKTIIVI TÖÖTAJAID

Erna Abel, Julius Adojaan, Villem Alttoa, Leida Alver, Jenny Ananjeva, Jüri Ant, Paul Ariste, Aleksander Blumfeldt, Mihhail Bronštein, Linda Ellermaa, Linda Eringson, Vladimir Fainberg, Pjotr Fomenko, Valter Haamer, Alice Habermann, Raimund Hagelberg, Ülo Haldna, Ella Hallik, Helga Hansen, Natalie Herm, Ado Jaagosild, Lehte Jakobsoo, Friida Jassinski, Aino Juursoo, Lo Järvekülg, Endel Jürimäe, Ülo Kaasik, Helve Kabur, Eugen Kaitsa, Valter Kalam, Endla Kaldemäe, Johannes Kalits, Henni Kallak, Gunnar Kangro, Heljo Kapsta, Paul Kard, Elmar Karu, Laine Karu, Laur Karu, Arnold Kask, Vilma Kelder, Leida Keres, Lembit Kiik, Voldemar Kiis, Regina Kiiv, Ervin Kivimaa, Marta Kikas, Feliks Kinkar, Advig Kiris, Richard Kleis, Feodor Klement, Albert Kliiman, Kalev Koger, Ludmilla Kokin, Jaan Konks, Arnold Kreis, Valner Krinal, Hans Kruuse, Jüri Ksenofontov, Elsa Kudu, Ethel Kudu, Fred Kudu, Kalju Kudu, Mart Kull, Helga Kurm, Hilja Kurvits, Elise Käer-Kingisepp, Karl Käppa, Maare Kümink, Salme Laar, Amanda Laas, Endel Laasik, Johannes Laidna, Ivan Larin, Eduard Laugaste, Valter Lenk, Kaljo Lepik, Siina Lepik, Ülo Lepik, Felix Lepp, Margot Liibusk, Heino Liimets, Asta Liivak, Harry Ling, Li Loit, Aadu Loog, Robert Looga, Boris Luik, Ülo Lumiste, Aino Lunge, Irene Maaroos, Anne Madisson, Mihhail Makarov, Viktor Masing, Antidea Metsa, Herbert Metsa, Heigo Miidla, Helju Mikkel, Hilda Moosberg, Grigori Muhhin, Vilma Mullari, Meeta Murd, Oleg Mutt, Salme Muttik, Salme Mõru, Osvald Mägi, Johannes Mäll, Heiki Müür, Taisi Müürsepp, Hilja Namm, Benjamin Nedzvetski, Kaja Noodla, Grigori Noppel, Ida Noppel, Ludmilla Nurmand, Uno Nõmm, Salme Nõmmik, Roman Nõvandi, Valeria Näks, Silvia Oja, Anna Paas, Hillar Palamets, Uno Palm, Albert Paltser, Vello Past, Laine Peep, Heinrich Petlem, Ivar Piir, Pauline Piir, Alfred Pisuke, Leo Päi, Andres Pärl, Linda Pärl, Karl Püss, Elmar Raal, Maido Rahula, Jaroslav Raid, Lembit Raid, Ants Raik, Eero Rannak, Ernst Raudam, Johannes Raudsepp, Jaan Rebane, Karl-Samuel Rebane, Jaan Reimand, Jaan Reinet, Georg Rekker, Heinrich Riikoja, Jaan Riiv, Vladimir Riives, Lydia Roots, Vilmar Ruus, Klavdia Rõžova, Anita Rõõm, Arvo Rõõmusoks, Gertrud Rümmel, Zinaida Saar, Eduard Sakk, Olev Saks, Edgar Salumaa, Feliks-Karl Sauks, August Savi, Karl Siilivask, Uno Siimann, Elmar Siirde, Helga Sildmäe, Ilo Sildmäe, Savvati Smirnov, Igor Sorokin, Lembit Suit, Arnold Susi, Karl Taev, Eugen Tallmeister, Johannes Tammeorg, Arved-Aleksander Tammik, Raimond Tani, Enno Teeäär Helmi Tera, Leo Tiik, Veljo Tinn, Arnold Tohver, Hans-Voldemar Trass, Eerik-Juhan Truuväli, Lembit Tähepõld, Endel Türi, Vambola Türk, Nadežda Türn, Hillar Uibo, Aleksei Uibokand, Helve Unger, Juhan Unger, Abner Uustal, Liidia Uustal, Herman Vahter, Arnold Vaiksaar, Leonid Vainer, Gennadi Vainikko, Helmut Valgmaa, Endel Valk-Falk, Lembit Valt, Ülo Vanaaseme, Endel Varep, Elmar Vasar, Paul Vihalem, Atko Viru, Ivan Volkov, Konstantin Voinov, Johannes Võrno.

Kutsutakse tööle Kalmõki ülikooli

1970. a. jaanuaris alustas tööd Kalmõki Riiklik Ülikool.

Ülikooli edasine areng nõuab tema olulist tugevdamist kvalifitseeritud õppejõududega. Eriti tungivalt vajab ülikool kõrgema kvalifikatsiooniga kaadrit: teaduste doktoreid, professoreid, aga samuti teaduste kandidaate, matemaatika, füüsika ja bioloogia erialade dotsente.

Kalmõki ülikooli kutsutakse tööle:

teaduste doktoreid professoreid järgmistele ametikohtadele: füüsika-matemaatikateaduskonna dekaan (füüsik või matemaatik); üldfüüsika kateedri ja vene keele kateedri juhatajad; professorid botaanika, inimese anatoomia ja füsioloogia, selgroogsete zooloogia, anorgaanilise keemia, orgaanilise keemia kateedritesse;

teaduste kandidaate dotsente järgmistele ametikohtadele: filosoofia kateedri ja võõrkeelte (inglise keele eriteadlane) kateedri juhatajad; dotsendid funktsionaalanalüüsi ja funktsioonide teooria, matemaatilise füüsika võrrandite, geomeetria ja topoloogia, arvutusmatemaatika, kristallide füüsika, teoreetilise füüsika, pooljuhtide füüsika, biokeemia, mullateaduse, selgroogsete zooloogia, põllumajandusloomade anatoomia, nõukogude kirjanduse ja kirjandusteooria, vanaslaavi keele ja ajaloolise grammatika, inglise ja saksa keele kateedritesse;

teaduste kandidaate vanemõpetaja ametikohtadele biofüüsika, arvutusmatemaatika, geodeesia, inglise ja saksa keele kateedritesse.

Kalmõki ülikooli tööle sõitvatele teaduslikele töötajatele luuakse kõik tingimused teaduslikuks tööks ja neile võimaldatakse mugavustega korterid.

Kõik avaldused antud küsimuses palume saata ülikooli rektorile aadressil:

Тов. Красавченко Н. П., гор. Элиста, ул. Р. Люкембург, 4, тел. 34-31.

NB! NB! NB!

19. APRILLIL KELL 19.30 ÜLIKOOLI AULAS KRAKOWI JAGIELLO NIM. ÜLIKOOLI AKADEEMILISE

meeskoori kontsert

DIRIGENT: STANISLAW HAS. PÄÄSMED MÜÜGIL EPA AMETIÜHINGUKOMITEES TÖÖPÄEVADEL KELL 12—17.

Uut teatmekirjandust Toome raamatukogus

1. Eesti murrete sõnaraamatu prospekt. Tallinn, 1968. 207 lk.

Sõnaraamat on kavandatud 6-köitelise leksikonina, mis mahutaks kõikide eesti territoriaalsete murrete sõnavara ja saaks usaldatavaks ning täpseks allikmaterjaliks nii

Arstiteaduskonna ÜTÜ

Arstiteaduskonna ÜTÜ konverents toimub 17.—18. aprillil. Avamine TRÜ aulas 17. skp. kell 10.

Teadaanne

Neid TRÜ üliõpilasi, kes soovivad käesoleval suvel asuda tööle pioneerilaagrisse, palutakse eeloleva nädala jooksul pöörduda vastava avaldusega TRÜ pedagoogika kateedri poole.

*

hästi eesti keele ja sugulaskeelte uurijatele kui ka naaberdistsipliinide (folkloor, etnograafia, ajalugu jne.) esindajatele. Ühtlasi oleks see esimeseks sõnaraamatuks kirjanikele, tõlkijatele, toimetajatele ja kõigile teadlikele keeletarvitajatele.

2. Eesti kirjakeele sõnaraamatu makett. Tallinn, 1969. 82 lk.

Makett sisaldab lõike eesti keele seletussõnaraamatu seni valminud osadest. Teos on kavandatud 5-köitelisena. ENSV TA Keele ja Kirjanduse Instituut palub lugejaid arvamust avaldada eelkõige sõnaraamatu üldsüsteemi kohta.

Lenini päevade üritusi

1. V. I. Lenini õiguslikule pärandile pühendatud vabariiklik konverents 12.—13. 03. 70. TRÜ Õigusteaduskond ja ENSV TA Majanduse Instituut.

2. V. I. Lenini 100. sünni-aastapäevale pühendatud vabariiklik konverents 26. 02. 70. Füüsika-Matemaatikateaduskond ja Eesti NSV TA Tehnikateaduste osakond.

3. «Lenin, sotsialistlik ühiskond ja looduslikud ressursid» 18.—19. 03. 70. Bioloogia-Geograafiateaduskond.

4. TRÜ ÜTÜ konverents «Lenini filosoofilised ideed ja matemaatika» 12.—14. 03. 70. Füüsika-Keemia- ja Matemaatikateaduskond.

5. Teadusliku Raamatukogu IV teaduslik konverents 13.—15. 04. 70.

6. «V. I. Lenin ja tema tööde tähtsus arstiteaduse ja meditsiini arengus» 31. 03. 70. Arstiteaduskond.

7. Konverents V. I. Lenini 100. sünni-aastapäevaks 10.—12. 04. 70. TRÜ ajaloo-osakond.

8. Üliõpilaste 25. teaduslik konverents 2.—4. 04. 70. vene filoloogia osakonnas.

9. Üliõpilaste teaduslik konverents Kehakultuuriteaduskonnas 10. aprillil.

10. Üliõpilaste teaduslik konverents eesti filoloogia osakonnas 10.—11. 04. 70.

11. Üliõpilaste teaduslik konverents Bioloogia-Geograafiateaduskonnas 11.—13. 04. 70.

12. TRÜ konverents «V. I. Lenin ja kõrgem kool» 7.—8. 04. 70.

13. ELKNÜ TRÜ komitee ja sotsioloogiaringi teoreetiline konverents «Üliõpilased uurimas marksismi-leninismi klassikute teoreetilist pärandit» 9. 04. 70.

14. Üliõpilaste teaduslik konverents 17.—18. 04. 70. Arstiteaduskonnas.

15. Õigusteaduskonna ÜTÜ konverents 23.—24. 04. 70.

16. Majandusteaduskonna ÜTÜ konverents 16. 04. 70.

Ees seisab veel juubeli kõige kesksem üritus: TRÜ Nõukogu ja EKP TRÜ komitee laiendatud pidulik istung 21. aprillil kell 14 aulas. Istungist kutsutakse osa võtma kõiki õppejõude ja üliõpilasi ühiskondliku töö aktiviste ning õppetöö eesrindlasi. Pidulikul istungil esineb rektor ettekandega teemal «V. I. Lenini ideed ja Tartu Ülikool».

Eeloleval nädalal vaatavad konkursikomisjonid läbi ka juubeli tähistamiseks laekunud üliõpilaste võistlustööd nii ühiskonnateaduste alal kui ka loodus- ja humanitaarteaduste osas. Otsus kinnitatakse TRÜ Nõukogus 24. aprillil.

20. aprillil avatakse Tallinnas Ed. Vilde nimelise Pedagoogilise Instituudi ruumes üliõpilaste tööde ülevabariigiline näitus, millest ka TRÜ osa võtab. Kahe eksponaadiga võtab TRÜ osa ka praegu Moskvas avatud üleliidulisest üliõpilaste tööde näitusest.

Maikuus on ette nähtud poliitilise ökonoomia kateedri poolt organiseerituna Balti vabariikide majandusteadlaste konverents «Lenini majandusteadusliku pärandi tähtsusest käesoleval ajal» ja TRÜ filosoofide poolt organiseerituna konverents «Marksistliku filosoofia edasiarendamise leninlike põhimõtete realiseerimisest».

J. TAMMEORG

Esimene geograafiadoktor ülikoolis

Aprillikuu 10-ndal kaitses Moskvas doktoriväitekirja «Detailse majandusliku rajoneerimise olemus, ülesanded ja meetod» TRÜ majandusgeograafia kateedri juhataja dotsent Salme Nõmmik. Väitekiri, mis baseerub meie vabariigi materjalidel, on kokkuvõte ligi 15 aastat kestnud uurimistööst.

Autor lähtub rajoneerimisel sotsiaal-majanduslikest territoriaalsetest kompleksidest ja vaatleb seda tootlike jõudude ruumilise kontsentratsiooni üldiste seaduspärasuste foonil. Kasutades matemaatilisi meetodeid tootlike jõudude kontsentratsiooni seaduspärasuste formuleerimisel esitab ta Eesti NSV detailse rajoneerimise skeemi (5 vabariigisisest rajooni, 11 allrajooni). Rohkel materjalil põhineb töös sisalduv rajoonide ja allrajoonide üksikasjaline iseloomustus ja ka nende arenemise edasiste teede käsitelu. Niisiis on S. Nõmmik esimene vabariigis ja teine naine NSV Liidus, kelle nime taha kirjutatakse geograafiadoktor, kuigi tingimused väitekirja koostamiseks polnud tal kõige soodsamad.

Nagu elus vahetevahel juhtub, jäi seekord doktoritöö ettevalmistamise varju tähtis sündmus elus — kuuekümnes sünnipäev.

S. Nõmmik on sündinud 3. märtsil 1910. a. Viljandimaal vallakooliõpetaja lasterohkes perekonnas. Tartu Ülikooli Õigusteaduskonna majandusteaduse osakonna lõpetas 1933. a. Alates 1944. a. töötab S. Nõmmik Tartu Riiklikus Ülikoolis, algul administratiiv-majandusosakonnas ning alates 1946. a. geograafiakateedris õppejõuna ja 1968. a. majandusgeograafia kateedri juhatajana.

Küllap on pedagoogiline töö lugupeetud juubilarilt paljugi aega ja vaeva nõudnud. On ta ju peaaegu veerandsada aastat jaganud teadmisi noortele geograafidele, on paljus kaasa aidanud TRÜ geograafiaosakonna väljaarendamisele, eriti majandusgeograafia kateedri loomisele. Tihe rakendusliku suunaga koostöö praktikutega on võimaldanud kateedri juurde luua kompleksse geograafilise uurimisega tegeleva töörühma.

Suurt huvi on S. Nõmmik osutanud matemaatiliste meetodite rakendamisele majandusgeograafias. Sel alal on ta kujundanud kateedrist vastavasuunalise uurimistöö keskuse. S. Nõmmiku algatusel peeti Otepääl üleliiduline suvekool «Matemaatika geograafias 67».

Ulatuslik ja väga mitmekülgne on juubilari teaduslik panus. Tema sulest on seni ilmunud üle 50 teadusliku ja üle 30 populaarteadusliku kirjutise. S. Nõmmiku tähelepanu keskpunktis on olnud majandusliku rajoneerimise probleemid. Tuleb esile tõsta, et teoreetiliste küsimustega tegeles ta järjekindlalt ka neil aastatel, kui sellelaadiline temaatika oli üldises uurimistöös tagaplaanile surutud. Juba oma Kagu-Eestit käsitleva kandidaaditöö (1956) pühendas ta vabariigisisesele majanduslikule rajoneerimisele.

Kui TRÜ majandusgeograafia kateedri kollektiiv osales vabariigi kompleksse territoriaalse planeerimise kava koostamises, siis võttis juubilar sellest tööst osa nii uurimisgrupi juhendajana kui ka autorina.

Vabariigi majanduse, rahvastiku ja asulastiku pikaajalise ja mitmekülgse tundmaõppimise viljana on S. Nõmmik koostanud majandusgeograafilise ülevaate meie vabariigist — «Eesti majandusgeograafia I» (1969). Loodame, et õpikule juba lähemas tulevikus järge võib oodata.

Eespool toodu annab lühidalt ülevaate, mida vastne doktor on teinud meie vabariigi majandusgeograafia edasise arenemise heaks. Aga juba seegi põgus pilk annab tunnistust teadlase huvideringi laiusest, probleemide rohkusest ja uurimistöö sügavusest, samal ajal kindlast ja järjepidevast suunitlusest kompleksele vaatlusele. Jätkugu samasugust energiat ja teaduslikku aktiivsust ka edaspidiseks!

V. MUREL

Nädala- **kroonika**

RAAMATUKOGUS

10. aprillil inventeerimiskoosolekul võeti pidulikult arvele 3.000.000. teos. Raamatukogu parimatele töötajatele ja raamatukogu kauaaegsetele sõpradele anti üle raamatukogu märk.

Uudiskirjandusest saabus möödunud nädalal: «The Mathematics Teacher» 1970, nr. 2; «Studia Leibnitiana» terve aastakäik; «University of California Publications in Geological Science» 81., 83 köide; «Genetics Abstracts» II kõide, nr. 4; «Studia Mathematica» (Poolast), XXXIV köide, nr. 2; «Biochimie» (Rumeeniast), I köide, nr. 7; «Annual Report 1968—1969» (Harward'i ülikoolist); «Wegweiser» (Humboldti ülikoolist) jm.

ÕIGUSTEADUSKONNAS

Õigusteaduskonna partei- ja komsomoliorganisatsiooni ühisel pidulikul koosolekul tehti kokkuvõtteid leninliku arvestuse tulemustest, anti arvestuse sooritanutele tunnistused ja toimus autasustamine Lenini juubeli medaliga.

Turismireisilt Saksa DV-sse saabus tagasi grupp Õigusteaduskonna õppejõude ja üliõpilasi.

MAJANDUS-TEADUSKONNAS

Suunati tööle 19 kaubatundmise ning 43 rahanduse ja krediidi alal lõpetajat. Rahandusministeeriumi käsutusse läks 20 inimest, Kaubandusministeeriumi käsutusse 10.

R. KUDU

BIOLOOGIA-GEOGRAAFIA-TEADUSKONNAS

Bioloogiaosakonna vilistlaste järjekordne kohtumisõhtu toimus möödunud kolmapäeval peahoone kohvikus. Vilistlane Tõnu Tamm näitas seiklus- ja värvikülluseid filme, mida ta oli vändanud teaduskonna tugengite ja vilistlaste suvis-sügistel matkadel Koolamaale ja Sajaanidesse.

Vabariigi ÜTÜ Käärikul

Viis päeva eelmisest nädalast olid Käärikul koos vabariigi kõigi kõrgemate koolide ÜTÜ aktivistid ja teadurid, kokku üle saja üliõpilase. Järjekorras viienda seminarlaagri peremeheks oli seekord meie ülikooli ÜTÜ eesotsas Toomas Sullingu ja Tõnu Karuga. Viies teemasektsioonis arutati ÜTÜ päeva- ja igiprobleeme. Kuulati TPI dotsendi U. Mereste, TRÜ õppejõudude J. Peegli ja U. Siimanni vestlusi. Lähemalt loete osavõtnute muljetest ja arutatud probleemidest järgmises lehenumbris.

Venia legendi

Kolmapäeval, 22. aprillil algusega kl. 12.00 esineb Vanemuise tn. 46 suures ringauditooriumis avaliku loenguga dotsendi kutse taotlemiseks NLKP ajaloo kateedri dotsendi kt. Lembit Raid teemal «Leninliku partei ajaloolised kogemused ja tänapäev».

NLKP ajaloo kat. juhataja

Matkahuvilistele

«Kauksi» turismibaas soovib turismiinstruktoritena tööle võtta juuni-augustikuuks 3—4 üliõpilast, soovitav noormehed. Kuupalk 80 rubla. Ülesandeks on juhatada matku vabariigis. Soovijail palutakse endast teada anda ELKNÜ TRÜ komiteesse 1. maiks. 1970.

Tänase ajalehenumbri kujundasid žurnalistika eriharu üliõpilased H. Ok, R. Valing ja O. Remsujev.

TOIMETAJA H. PALAMETS

«Тарту Рийклик Юликооль» («Тартуский государственный университет») г. Тарту Эстонской ССР. Орган Тартуского государственного университета. **Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. Oksiknumbri** blind 2 kop. Tell. nr. 2333. MB-04050.

Raamatupalat

РУССКАЯ СТРАНИЦА

Приложение к газете «TARTU RIIKLIK ÜLIKOOL»

№ 5

22 апреля 1970

Материалы о В. И. Ленине в ЦГИА ЭССР

89	Ульяновъ, Владиміръ Ильичъ, потомственный дворянинъ Симбирской губерніи, помощникъ присяжнаго повѣреннаго, родился 10 Апрѣля 1870 года въ г. Симбирскѣ, вѣроисповѣданія православнаго, воспитывался въ Симбирской гимназіи и по окончаніи въ 1887 году курса поступилъ въ Казанскій Университетъ, откуда былъ исключенъ за участіе въ студенческихъ волненіяхъ въ 1887 году, затѣмъ въ 1891 году поступилъ въ С.-Петербургскій Университетъ, занимается литературнымъ трудомъ; женатъ на б. административно-ссыльной Надеждѣ Крупской, мать вдова Марія Александрова проживаетъ въ г. Подольскѣ, Московской губ., братъ Дмитрій—негласноподнадзорный въ г. Подольскѣ, сестры: Марія привлечена въ Москѣ къ дознанію по обвиненію въ государственномъ преступленіи и Анна за мужемъ за Марковъ Тимофѣевымъ Елизаровымъ, состоящимъ подъ негласнымъ надзоромъ полиціи. Привлекался къ дознанію по дѣлу о С.-Петербургскихъ соціалъ-демократическихъ кружкахъ и по ВЫСОЧАЙШЕМУ повелѣнію, послѣдовавшему въ 29 день Января 1897 года, высланъ подъ гласный надзоръ полиціи на три года въ Восточную Сибирь съ воспрещеніемъ, по освобожденіи его 29 Января 1900 года отъ надзора, жительства въ столицахъ и С.-Петербургской губ. впредь до особаго распоряженія, а въ губерніяхъ Московской, Тверской, Ярославской, Рязанской, Владимірской, Костромской, Нижегородской, Тульской, Пермской, Уфимской, Орловской, Екатеринославской, Бакинской, Варшавской и Петроковской, Бѣлостокскомъ уѣздѣ, Гродненской губерніи, области Войска Донскаго, и г.г. Вильнѣ, Кіевѣ, Николаевѣ, Одессѣ, Харьковѣ, Ригѣ, Юрьевѣ, Либавѣ, Казани, Томскѣ, Елисаветградѣ, м. Кривомъ Рогѣ, Херсонской губерніи, а также въ Иркутскѣ и Красноярскѣ съ ихъ уѣздами въ теченіи трехъ лѣтъ, срокомъ по 29 Января 1903 года. По паспорту, выданному Псковскимъ Губернаторомъ 5 Мая 1900 г. за № 34, выбылъ за границу, гдѣ вошелъ въ составъ «Центральнаго Комитета Россійской соціалъ-демократической рабочей партіи». (Циркуляръ на пограничные пункты отъ 19 Сентября 1900 г. за № 2114. Примѣты: ростъ 2 арш. 5½ вершковъ, тѣлосложеніе среднее, наружностью производитъ впечатлѣніе пріятное, волосы на головѣ и бровяхъ русые, прямые, усахъ и бородѣ рыжеватые, глаза каріе, средней величины, голова круглая, средней величины, лобъ высокій, носъ обыкновенный, лицо круглое, черты его правильные, ротъ умѣренный, подбородокъ круглый, уши средней величины.	Обыскать арестовать и телеграфировать Департаменту Полиціи для полученія дальнѣйшихъ указаній. — Фотографическая карточка имѣется.

Выписка о розыске В. И. Ленина из списка разыскиваемых полицейским департаментом по политическим причинам. Фотокопия оригинала, хранящегося в ЦГИА ЭССР.

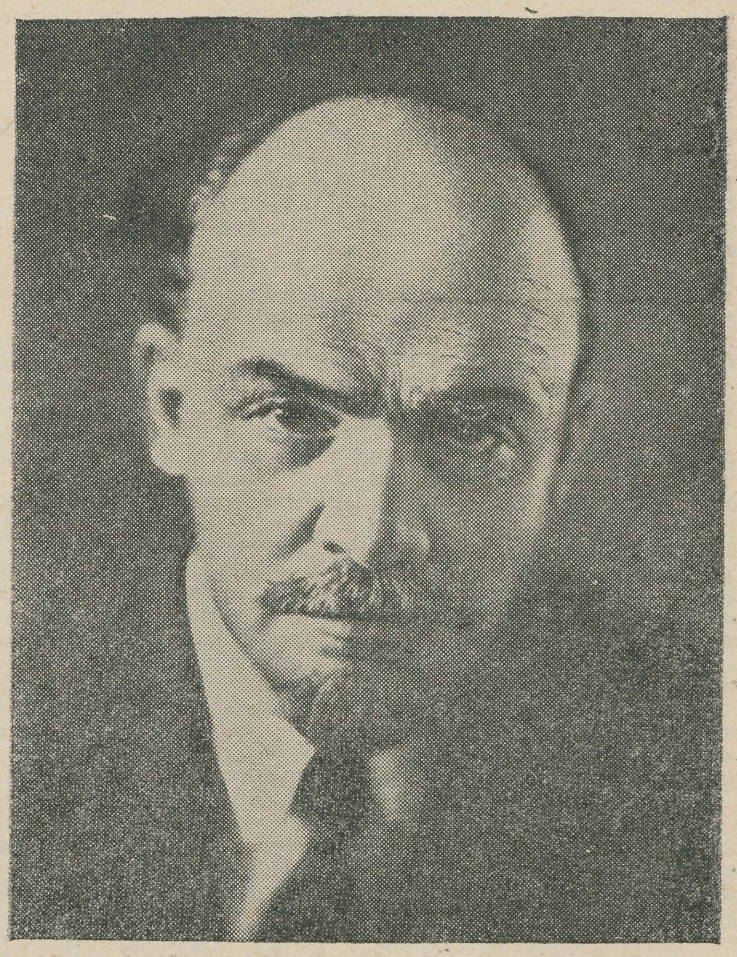

Что нам дал Ленинский зачет?

Что же нам дал Ленинский зачет? Представляется весьма закономерным подведение итогов общественной и академической деятельности каждого студента за определенный промежуток времени. Подведение итогов, Ленинский зачет, заставляет каждого студента взвесить вопрос о том, все ли он сделал, чтобы стать хорошим специалистом, активным строителем коммунистического общества. Таким образом, Ленинский зачет — это, прежде всего, внутренний зачет, отчет самому себе. Но не только: нужно было выдержать его и перед курсом, коллективом. Здесь многое зависит от той атмосферы, которая царит на курсе, от требовательности и объективности коллектива.

Лучше всего был проведен зачет на IV и I курсах. Основным условием организации Ленинского зачета на курсах является положительный пример студентов, призванных оценивать работу других. Я хочу этим подчеркнуть ту мысль, что комсомольские вожаки должны прежде всего показать личный пример в успеваемости, учебной дисциплине, выполнении поручений, лишь тогда они будут иметь моральное право оценивать работу своих сокурсников. А как оценивать работу сокурсников, чтобы не было уравнения, обезлички?

Студенты привыкли сдавать зачеты — академические зачеты. Но эти зачеты сдаются по точной программе, оцениваются по конкретным критериям. Они представляют собой стимул для овладения тем или иным предметом и отражают реальный уровень знаний студентов.

Как же обстоят дела с Ленинским зачетом? Все ли в порядке с критериями оценки общественной деятельности студента? Основная трудность при выставлении зачета сводилась именно к тому, что не было четких критериев, которые так необходимы при оценке любой деятельности студента.

Нам представляется, что не может быть общих критериев для всех студентов университета, требования должны быть дифференцированными в зависимости от курса, факультета, а может, и от склонностей и потенциальных учебных возможностей студентов. Должны быть учтены и соответственно оценены качественные различия в выполнении общественной работы. Не секрет, что студенты по-разному относятся к общественной деятельности: одни лишь выполняют данные им поручения, для других общественная деятельность является внутренней потребностью. Надо исходить как из количественных, так и из качественных показателей общественной и академической активности студента.

Каждый год составляются характеристики выпускников. Очень часто они отражают лишь завершающий этап работы студента — педпрактику, работу над дипломным сочинением и т. д. Это, безусловно, очень важно, но в то же время характеристика должна показать студента в его развитии за все годы учебы в университете.

Если бы Ленинский зачет завершался составлением характеристики каждого студента, а характеристика прошла бы обсуждение на курсе, можно предположить, что это дало бы и практическую пользу:

1) способствовало бы воспитанию и формированию правильного общественного мнения на курсе;

2) стимулировало бы активность студентов (если для этого будут разработаны критерии оценки);

3) способствовало бы созданию объективной основы для составления итоговой характеристики студента.

А. Метса, секретарь партгруппы отделения русского языка и литературы.

Из путевого дневника . . .

Год назад, следуя, по всей вероятности, наитию свыше, внушавшему нечто подобное очень многим людям, решили в комитете комсомола нашего университета послать небольшую делегацию по памятным ленинским местам, приурочив такую поездку к юбилею В. И. Ленина. Было решено также использовать предполагаемую поездку для того, чтобы посетить некоторые вузы Казани, Ульяновска, Новосибирска — через эти города проходил маршрут путешествия — ознакомиться с опытом комсомольской работы, в особенности с опытом проведения Ленинского зачета, а также рассказать о себе, о своих проблемах.

Второй пункт программы путешествия был решительно поддержан ЦК ЛКСМЭ, и для посещения вышеупомянутых вузов в ЦК для нас выделили две командировки. Но заманчивой и интересной стала эта малая «кругосветка» — проехали и пролетели мы почти 10 тысяч километров — не только потому, что нам удалось побывать в нескольких музеях, институтах и университетах. Самым интересным, на мой взгляд, была дорога: картины природы, случайные встречи, беседы, лица людей, города, каждый из которых раскрывался перед нами как-то по-своему, особо. Если пытаться рассказать о том, что удалось увидеть и услышать, то, видимо, не следует бояться подробностей — очень существенно дополняют они и музейные экспозиции, и то, что специально, с целью познакомить, пишется, хотя, конечно, одно тесно связано с другим.

14 марта трое посланцев ТГУ, после долгих сомнений и откладываний, отправились в путь. Бригада наша была интернациональной: два эстонца и один русско-украинец — Яак Аллик, Пеэтер Вихалемм и Евгений Голиков. Сели в вагон, поезд тронулся, а нам все не верилось, что едем. Поверили по-настоящему в то, что все-таки началось, уже на следующее утро, когда подъезжали к Москве.

Маршрут наш проходил через Москву, Казань, Ульяновск. Затем думали посетить Уфу, Новосибирск, из Новосибирска — в Красноярск, самолетом в Абакан, оттуда с остановками в Минусинске и Ермаковском — в Шушенское. Обратно мы рассчитывали вернуться самолетом Абакан-Новосибирск-Ленинград и замкнуть круг в Тарту. Маршрут мы выдержали почти полностью — не сумели побывать только в Красноярске и не останавливались в Уфе.

«Начинается земля, как известно, от Кремля». Подъезжали к Москве утром 15 марта. Яркое светлое солнце, по обе стороны дороги весь пронизанный светом стоял лес. Кто заколдовал вас, подмосковные леса? Над искрящимся

(см. на обороте)

Из путевого дневника...

(см. стр. 1.)

снегом под сверкающим солнцем танцующие березы. Будто вправду плывут хороводами! Снег еще не тронут весенним солнцем: спокойно лежит на еловых мохнатых лапах, оттеняет веселой белизной спокойную темнокожесть деревьев.

На улицах жидкая каша хлюпает под ногами. Ботинки охотно глотают весеннюю влагу, проглотить им предстоит немало — весна шла впереди нас. Погода заметно меняется. К полудню небо посерело.

Куда? В Мавзолей! Вереница людей тянется вдоль кремлевской стены через всю Красную площадь, хвост извивается по аллеям Александровского сада, обрывается у конца сада. В очередь уже не пускают. Сержант милиции одним насмешливым взглядом пресекает несмелые попытки прибиться к уползающей человеческой цепочке. «Сказано нельзя, значит...» Просить бесполезно. Постояв, уходим. Час дня. Хвост еще три часа будет тянуться вдоль кремлевской стены, пока не достигнет ступеней Мавзолея. Много сказано об этой человеческой реке к Ленину. Она действительно никогда не иссякает.

В Манеже выставка живописи, графики и скульптуры художников России, посвященная 100-летию со дня рождения В. И. Ленина.

Начало удивительно просто и трогательно скромно: на закругленной стене несколько рамочек под стеклом — рисунки, эскизы — живой Ленин! Художник Андреев рисовал его в 1917—22 гг.

Потом идут масштабы иные, покрупнее: полотна во всю стену, внушительных размеров скульптуры. Иногда кажется, что ленинская тематика в живописи однообразнее, чем хотелось бы.

Выставка огромна, величественна. Множество залов заполнены полотнами, порой значительно отличающимися творческой манерой, тематикой. Из массы виденного запомнилось немногое: размеры выставки, к сожалению, растворяют, смазывают впечатление даже от вещей незаурядных. Пожалуй, только работа Пластова заставила позабыть о том, что происходит вокруг. Простое, усталое, обожженное солнцем лицо крестьянина. За спиной у него несколько свежевспаханных полос и нетронутое поле. Глаза человека устремлены на зрителя: «Смотри, такая наша работа».

На улицах людно. Народ все больше приезжий, много иностранцев. Москвичи спешат с лыжами на вокзалы, надеясь за городом нагнать уходящую зиму. Шумно, обдавая друг друга веерами брызг, несутся по улицам машины. Весеннее оживление. Мелькнула и исчезла стая черных лимузинов. Троллейбус окатил Пеэтера изрядным количеством мартовской влаги.

У входа в Центральный музей В. И. Ленина что-то наподобие пчелиного роя. Огромные двери неутомимо засасывают все новые порции людей. В фойе многолюдно, шумно, много солдат, стриженных под «О», пионеров. В коридорах шум внезапно стихает. Ноги мягко уходят в красные ковровые дорожки. Высокие белые потолки сходятся над головой, просторные залы, где теряются идущие непрерывным потоком люди.

Упрятанные за стеклом витрин и стендов, смотрят на посетителей не просто факты одной великой биографии, ставшие дорогими многим людям реликвиями, но живые свидетельства истории. За каждой, самой незначительной фотографией встают реальные, конкретные люди, оживают события. Пытаться вырвать кого-то или что-то из этой неразделимой ткани истории, поставить «над» или «вне» ее движения, значит унизить, лишить смысла дело и облик человека. Значимо и понятно лишь то, что тесно связано со своей эпохой, даже не просто связано, а выступает как часть ее в ее неразрывной целостности. Отчуждение человека от конкретной исторической обстановки может привести к тому, что мы превратим его имя в некий голый символ, лишенный реального смысла. В музее Ленина отчетливо ловишь себя на мысли: а все ли ты понял, достаточно ли проникся чувством истории, чтобы с уверенностью утверждать: «Ленинизм — и мое мировоззрение», всегда ли за столь ко многому обязывающей фразой стоит дело?

Величие дел грандиознее монументов. Жизнь и бессмертие Ленина в его делах. Главным делом всей его жизни стала революция.

Простые вещи, документы говорят нам о человеке и его времени гораздо больше, чем мемориальные мраморные шалаши и «бронзы многопудье». Продолжая эту важную для меня тему, хочу несколько забежать вперед. За две недели нашей поездки мы видели огромное количество примеров того, как бережно и заботливо относятся советские люди к памяти вождя революции. Но иногда появляется чувство настороженности: не бываем ли мы порой в нашем справедливом стремлении обессмертить, увековечить и т. д. слишком назойливыми к памяти тех, кого собираемся почитать? Не нелепа и не вредна ли эта назойливость? В. И. Ленин говорил, что «лучший подарок для революции — сосредоточить внимание на нерешенных ее задачах». Зачем же шалаш из мрамора, тем более, что рядом стоит настоящий, из травы и веток? Бессмертие дела Ленина, бессмертие революции и ее деятелей в нашей будничной, повседневной работе, какой бы малоторжественной ни казалась эта фраза. Но иной правды нет.

Е. Голиков

Научная конференция русских филологов

В секции литературоведения...

Занятия секции литературоведения в этом году протекали интересно и организованно. Специальное заседание, приуроченное к срокам общеуниверситетских юбилейных мероприятий, было посвящено теме «В. И. Ленин и литературоведение». На этом заседании были заслушаны доклады К. Кумпан «Ленинская периодизация русской общественной мысли XIX в. и дискуссия о славянофильстве в современном советском литературоведении» и О. Байбуз «Образ В. И. Ленина в поэмах Маяковского и творчестве С. Эйзенштейна». Доклады вызвали живой интерес аудитории.

На других заседаниях значительное внимание было уделено теоретическим и историческим темам. Аспиранты кафедры философии МГУ, специализирующиеся в области теории литературоведения, привезли содержательные доклады по семиотике (Д. Лашманов, П. Крутоус), интересный теоретический доклад представил В. Айрапетян из Еревана.

Тартуские доклады были, в основном, посвящены историческим темам. А. Байбурин выступил с содержательными докладами по фольклору и древнерусской литературе. По ходу его выступлений завязалась живая дискуссия с ленинградскими коллегами. Большой интерес вызвали доклады Л. Петиной и И. Душечкиной, посвященные альбомной литературе Пушкинской эпохи и творчеству Радищева. Острый антирелигиозный материал содержал доклад Л. Зозули, посвященный модели рая и ада в древнерусской литературе.

Из гостей интересные доклады представили студенты Ленинграда (Г. Левинтон), Донецка (К. Исупов, Е. Орлов), Риги (А. Белоусов).

Конференция продемонстрировала рост научных интересов и укрепление межуниверситетских связей.

Л. Киселева

В секции языкознания...

На лингвистической секции (помимо пленарного заседания) было прослушано 20 докладов, 13 из них было представлено гостями из Москвы, Вильнюса, Минска, Воронежа и Ленинграда.

Интересные работы по сравнительному анализу сверхфразовых единств в русском, с одной стороны, и эстонском и сербском языках, с другой, были прочитаны студентами ТГУ Э. Армуанд и Б. Масловым.

Много места в проблематике докладов занимала семантика: проблемы компонентного анализа — доклады Н. Бурсиной и Л. Карпова (оба — Вильнюс), Н. Горошко и Т. Масневской (Воронеж), описание лексико-семантических групп слов в родственных языках — доклад Л. Аронайте (Вильнюс) на материале русского и белорусского языков. Доклады, посвященные компонентному анализу отдельных семантических групп, были интересны, хотя и содержали ряд недоработанных мест: некоторые семантические оппозиции были субъективны (Л. Карпов), члены лексико-семантической группы не описывались однозначным набором компонентов (Н. Горошко, Т. Масневская). Одобрение слушателей вызвал доклад Л. Аронайте.

Доклад З. Шаляпиной о принципах разграничения полисемии и омонимии в словообразовательных моделях, как представляется, содержит много спорного не только в конкретном применении этих принципов к английскому и русскому материалу, но и в самом подходе к словообразовательному типу: тип «имя собственное + суф. — eese» и тип «имя нарицательное + суф. — eese», очевидно, правильнее рассматривать как разные словообразовательные типы, и тогда сам собой решается вопрос об омонимии для данного случая.

Со словообразованием был частично связан и доклад Л. Мельниковой (Минск) о гриновской ономастике, доклад, любопытный по замыслу, но с явно недостаточным анализом собранного материала. Для такого анализа необходимо было знакомство и с кругом интересов — чтение, знание языков — А. С. Грина и с западноевропейской антропонимикой.

Сообщение о принципах лингвистических теорий В. Хлебникова сделала А. Левитина. Она собрала интересный материал и пыталась показать, как реализуются хлебниковские теоретические положения в его поэтической деятельности.

Интересным и нужным разделом работы секции были доклады по методике преподавания русского языка в эстонской школе, прочитанные Т. Кохвер, М. Ыннис, Э. Мууга. Особенно хочется отметить доклад Т. Кохвер.

В целом, секция языкознания работала неплохо. Ряд интересных работ подготовили студенты нашего университета, содержательные работы представили наши гости из Москвы, Вильнюса, Ленинграда. Хотелось бы, чтобы больше докладов было подготовлено нашими студентами, чтобы обсуждение проходило активнее и — самое главное — при большем участии хозяев конференции — студентов.

П. Сигалов

* * *

Руководство научных кружков отделения русской филологии наградило медалями:

1. А. Байбурина («Некоторые замечания о синтаксисе русской былины» и «Функция загадки в свадебном обряде»);
2. Л. Зозулю («Изображение ада и рая в некоторых древнерусских текстах»);
3. Л. Петину («Альбом пушкинской эпохи как вид литературного текста»);
4. И. Душечкину («Радищев и древнерусская литература»);
5. А. Левитину («Принципы лингвистических теорий Хлебникова»);
6. Т. Кохвер («Типичные ошибки эстонских учащихся при изучении глагола в VI классе»).

Литературный полифонический театр

Название малопонятное как для людей, знающих театр, так и для людей, знающих литературу. Может быть, потому, что он единственный, и, чтобы понять его, мало услышать — нужно увидеть. Названия спектаклей, которые, как нам кажется, не всегда удачны, могут мало дать в этом плане. Вот они: «Звезда пленительного счастья — бег времени», «Степное пение и пение моря» претендуют на выражение основной идеи спектакля или даже нескольких идей.

На спектакле, который состоялся в одну из суббот в студенческом клубе ТГУ, мы в этом убедились. Сочетание стиха, музыки, песни действительно создавало полифоническое звучание. Хорошо сделанные переходы от одной части к другой, разные по тембру голоса читающих стихи, умелая расстановка актеров на сцене, контраст белого и черного цвета, свечи... Все это создавало особую атмосферу в зале, помогающую воспринимать стихи. Знакомые стихи А. С. Пушкина звучали для многих по-настоящему впервые.

Эта часть прозвучала в спектакле, длившемся больше часа, лучше всего. После спектакля актеры тоже это отметили. Интересная по замыслу композиция — показать преемственность трех лучших поколений: декабристы, разночинцы-демократы, большевики — была затянута, а к концу получилась скомканной.

Сила голоса помогла и слушателям, которые очень устали к концу спектакля. Сильные голоса — это хорошо, если ими не слишком злоупотреблять. Ведь не всегда важное место в тексте нужно выделять силой голоса. Может быть, можно найти и другие методы.

Это виднее режиссеру-постановщику.

О нем нам бы хотелось сказать несколько слов. Это Ю. А. Халфин, учитель литературы московской 9-й спецшколы. Он душа театра, его создатель, режиссер, автор композиций, человек, любящий поэзию, знающий ее.

Театр существует на базе 9-й московской спецшколы уже несколько лет, много ездит по Союзу. Дружеская, а главное — творческая атмосфера бросается в глаза, когда говоришь с ребятами и их учителем. При создании новых вещей они часто помогают друг другу. Чтобы поступить в театр — нужно пройти вступительный экзамен, на котором тебя слушают сами актеры.

Вообще, театр очень интересный и воспринимается как что-то очень новое, волнующее, сделанное на профессиональном уровне. Именно поэтому мы так строги к театру и очень бы хотели его видеть у нас в гостях не в последний раз.

В. Маричева

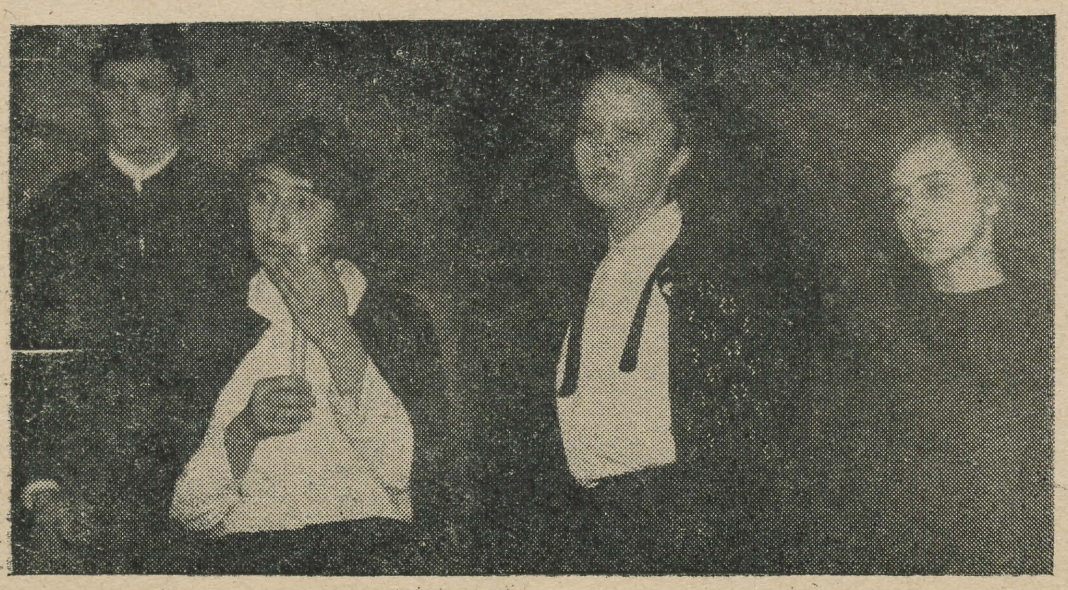

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

Хроника научной жизни кафедры русской литературы ТГУ

за 1969—1970 учебный год.

1. Осенью 1969 г. Научно-методический совет при Министерстве Высшего и среднего специального образования СССР в Москве обсуждал данные по проверке научной работы кафедры русской литературы ТГУ. Заслушав доклад проф. Шарифа (Москва) и сообщения проф. Лотмана и и. о. доц. Исакова, Совет положительно оценил опыт научной работы кафедры русской литературы ТГУ. Совет отметил методологическую и научную зрелость трудов членов кафедры и высказал пожелание познакомить работников соответствующих кафедр других университетов с положительными сторонами организации научной работы на кафедре русской литературы ТГУ.

2. По сообщению газеты «Сирп я Васар», на всесоюзном конкурсе научных работ студентов две работы, выдвинутые кафедрой, получили премии (А. Рогинский — первая всесоюзная премия, Э. Кекелидзе — вторая всесоюзная премия).

3. На совместном заседании Госкомитета Совета Министров ЭССР по печати и Президиума Правления Союза писателей ЭССР 30 марта 1970 г. и. о. доц., кандидату филологических наук С. Исакову присуждена премия по разделу публицистики и критики за исследование «Сквозь годы и расстояния», посвященное изучению литературных связей Эстонии с Украиной, Грузией и Латвией в XIX — нач. XX в.

В. Кильк

Ответств. редактор — П. С. Сигалов.
Редколлегия: Б. Тух, Г. Загоскина, В. Маричева, Е. Голиков.

Тип. им. Ханса Хейдеманна, 2440, IV, 70. 1000. МВ-03843.

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riiklik Ülikool

TARTU RIIKLIKU ÜLIKOOLI PARTEIKOMITEE, REKTORAADI, KOMSOMOLIKOMITEE JA AMETIÜHINGUKOMITEE HÄÄLEKANDJA

Nr. 14 Reedel, 24. aprillil 1970. a. XXIV aastakäik

Sanitaarsalgad võistlesid

13. aprillil toimusid kilehallis üleülikoolilised sanitaarsalkade võistlused. Tulemusi iseloomustab kõige paremini tabel.

Võistlustulemuste alusel läksid 15. aprillil ülelinnalistel võistlustel ülikooli esindama KKT ja Bioloogia-Geograafiateaduskonna III salk (vastavalt TRÜ I ja TRÜ II). Kõrgemate ja kesk-eriõppeasutuste hulgas tuli võitjaks Tartu Meditsiinikooli II salk 86 miinuspunktiga. Talle järgnesid TRÜ II 123 ja TRÜ I 131 miinuspunktiga. Seega II ja III koht. IV kohale tuli meditsiinikooli I salk 137 miinuspunktiga, V ja VI kohale EPA VIII ja II salk 174 ja 178 miinuspunktiga. Kunstikool sai 269 miinuspunkti. Pedagoogiline kool ja muusikakool diskvalifitseeriti.

KKT sanitaarsalka vedasid alt gaasitorbikud: 25 miinuspunkti ebaõige sobitamise eest. Salga silmapaistvalt head rivi hindasid kohtunikud 12 miinuspunktiga (!). Mõlemad ülikooli salgad said rohkesti trahvipunkte stardis ja finišis ning vigade eest haavatu kandmisel. Ka töö kiirus jättis soovida. Esmaabi andmisel olulisi vigu ei tehtud.

Tuleb esile tõsta KKT salga komandöri, õppejõud A. Okki, kes pani igal pool käed külge ja innustas oma võistkonda. Bioloogide-geograafide salka käsutas tublilt komandöri asetäitja üliõpilane L. Lember. Mõlemad salgad on võrdvõimelised ja väärilised TRÜ-d vabariiklikel võistlustel esindama.

Rektor otsustas mõlemat sanitaarsalka premeerida ekskursiooniga Riiga või Leningradi.

Väga külmalt suhtusid oma sanitaarsalkadesse arstid A. Kivik, J. Samarütel ja E. Kõo, kes ei olnud ülikooli võistlustelgi. Nende töö kohtunikena pidid tegema teised.

T. KROLL,
TRÜ Tsiviilkaitse
Staabi ülem

TRÜ sanitaarsalkade paremusjärjestus 13. aprillil 1970. a. peetud üleülikoolilistel võistlustel

Koht	Miinuspunkte	San. salk	Komandör	Komandöri aset. poliitalal	Juhendav arst
I	0	KKT	A. Okk	M. Tamme	H. Jalviste
II	17	Biol.-Geogr. III	V. Hang	L. Lember	A. Pille
III	17	„ I	I. Lissenko	T. Pihl	A. Kivik
IV	20	Matem. II	E. Aadusoo	A. Teller	E. Kivivare
V	41	Ajaloo-Keele II	E. Uuspõld	S. Kala	D. Kuldeva
VI	48	Biol.-Geogr. II	L. Aru	T. Ilves	E. Sepp
VII	58	Matem. I	R. Tammeveski	R. Sorgina	A. Mõttus
VIII	59	Füüs.-Keemia I	V. Timoteus	S. Põllumäe	V. Mandel
IX	60	Matem. III	L. Lember	R. Võhma	J. Samarütel
X	62	Majandust.	M. Muttik	V. Tammai	J. Seeder
XI	72	Ajal.-Keele I	H. Laan	R. Kataškova	T. Sulling
		Õigusteadusk.	R. Valliker	R. Blauhut	U. Reine
		Füüs.Keemia I	R. Liias	S. Pašigorova	E. Kõo

Märkus. Õigusteaduskonna salk katkestas võistluse; tuna. Füüs.-Keemia I salk ilmus võistlustele puudulikult komplekteeritud.

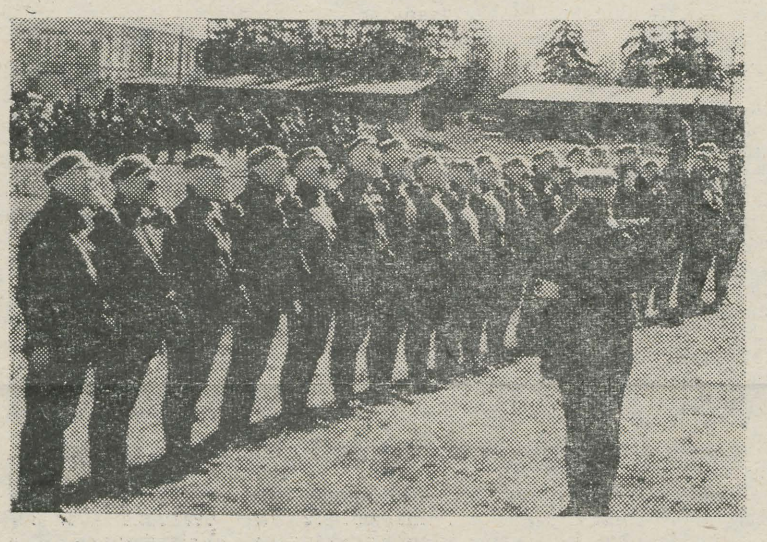

Bioloogia-Geograafiateaduskonna salk gaasitorbikute võistlustel

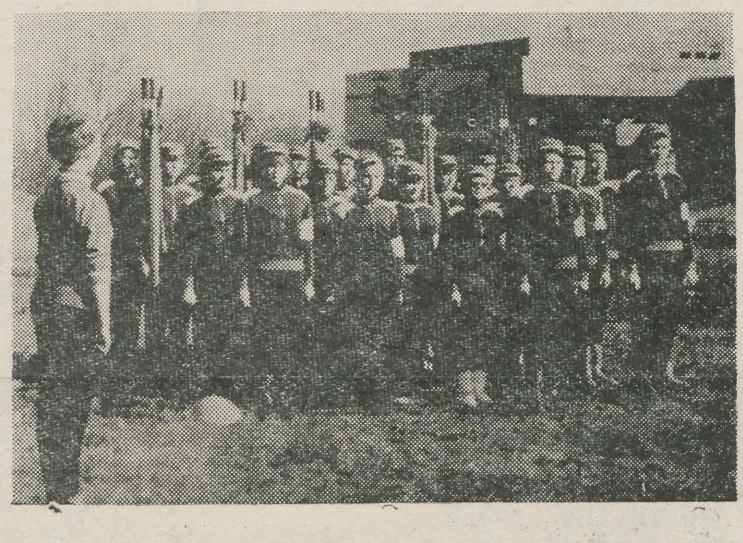

KKT salk rivivõistlusel

ELKNÜ TRÜ komitee bürool

15. aprillil

* Büroo andis soovituse NLKP liikmekandidaadiks astumiseks arvutusmatemaatika IV k. üliõpilasele Ruth Einsillale.

* ELKNÜ TRÜ komitee sekretäri asetäitja Jaak Allik rääkis V. I. Lenini 100. sünni-aastapäeva tähistamiseks korraldatud üritustest. Lähemalt oli juttu teoreetilisest konverentsist ning kirjandusalmanahhist. Viimane on vastavalt EKP TRÜ komitee soovitusele retsenseerimisel TRÜ eesti kirjanduse ja rahvaluule kateedris ning Eesti NSV Kirjanike Liidu Tartu osakonnas. Almanahh peaks ilmuma kas kevadel või kõige hiljemalt sügisel.

* Büroo andis reale üliõpilastele soovituse sõiduks rahvademokraatiamaadesse käesoleva aasta suvel.

* Järgnevalt oli arutlusel füüsika pedagoogilise osakonna komsomolitöö. Ettekande tegi büroo liige Indrek Kolka.

Reaalteadusi õppivate üliõpilaste kaasatõmbamine komsomoli- ja ühiskondlikule tööle on aastaid olnud raskeks küsimuseks. Füüsika pedagoogiline osakond pole selles suhtes erandiks. Büroole etteheiteid teha ei saa, sest üliõpilastelt enestelt pole tulnud ühtegi liikuvamat mõtet. Osakonna sekretär Faiman märkis, et raske on haarata inimesi, kel puudub soov ise midagi alustada, initsiaatoriks olla. Kõik, mis ülesandeks on tehtud, suudetakse küll päris korralikult täita, kuid organisatsioon ei püsi käsutäitjatel. Nagu ikka, on tegu I kursustega, kus peale ülikooli sisseelamise raskuste segab sageli huupi otsustatud eriala. On ju pedagoogi amet selline, mis nõuab teatud ettevalmistust, kasvõi psühholoogilist. Seda võiks anda kontakt vanemate kursustega ja eriti õppejõududega. Heaks näiteks oli koostöö üliõpilaspäevade ajal. Kahjuks kaugemale pole jõutud.

Ülikooli komsomolikomitee büroo kohustas füüsika pedagoogilise osakonna komsomolibürood otsima neid töövorme, mis oleksid kooskõlas eriala spetsiifikaga. Soovitati korraldada laiemat avalikkust kaasahaarav arutelu pedagoogiliste eriharude olukorrast ülikoolis.

* ELKNÜ TRÜ komitee sekretär Laur Karu andis ülevaate võimalustest üliõpilasrühmade (ehitusmalev, isetegevus- ja spordikollektiivid) valuutavabaks vahetuseks 1971. aastaks. Ettepanekuid saab esitada 25. aprillini.

* Büroo otsustas saata TPI rahvaste sõpruse nädalale delegatsiooni eesotsas ELKNÜ TRÜ komitee sekretäri asetäitja Jaak Allikuga.

ELKNÜ TRÜ komitee

Nädalakroonika

MAJANDUSTEADUSKOND

14. apr. toimus Majandusteaduskonna nõukogu ja parteiorganisatsiooni laiendatud koosolek, mis oli pühendatud V. I. Lenini 100. sünniaastapäevale. Ettekandega «Leninlik majandusteooria ja majandusteaduste aktuaalseid probleeme» esines TA Majanduse Instituudi direktor majandusteaduste doktor A. Köörna. Majanduse põletavaist päevaküsimustest rääkisid sõnavõttudes prof. R. Hagelberg, dots. H. Pauts, dots. V. Krinal jt. Samal koosolekul andis rektor prof. F. Klement kätte juubelimedalid teaduskonna kollektiivi liikmetele.

16. aprillil oli ÜTÜ XXV konverents Majandusteaduskonnas. Külalistena võtsid konverentsist osa Leningradi ja Jerevani üliõpilaste esindajad. Paremate ettekannetena märgiti ära V. Peedimaa (küberneetika II), A. Kaare (rah. IV) ja A. Bachmanni (kaub. IV) esinemised. Konverents möödus elavalt ja osavõturohkelt.

20 aastat psühhiaatriaringi

5. aprillil k. a. sai ÜTÜ psühhiaatriaring 20-aastaseks.

Ringi «prodroomiks» oli tookordsel VI kursuse üliõpilasel Silver Koppelil (töötab praegu TPedI filosoofia kateedris dotsendina) 1948. aastal valminud võistlustöö. Kaks aastat hiljem toimus Arstiteaduskonna dekanaadi ruumes asutamiskoosolek. Ringi esimeheks valiti V kursuse üliõpilane, esimene TRÜ ÜTÜ esimees Heiti Kadastik. Asutajaliikmeid oli kolm.

Seoses psühhiaatria arenguga on kasvanud ka üliõpilaste huvi psüühiliste häirete olemuse ja ravivõimaluste vastu. Tänapäeval võib kindlalt väita, et ÜTÜ psühhiaatriaring on olnud Eesti psühhiaatritele põhiliseks taimelavaks.

Möödunud 20 aasta jooksul on professorite E. Karu ja J. Saarma juhendamisel koostatud 33 võistlustööd, millest enamik on saanud TRÜ üliõpilastööde konkurssidel I auhinna. Paljusid töid on autasustatud vabariiklikel konkurssidel. Üleliidulist tunnustust on oma töödega pälvinud L. Allikmets, M. Saarma, E. Kross, M. Lintsi, L. Mehilane jt.

Absoluutne enamus ringi endistest liikmetest töötab psühhiaatritena ning huvi teadusliku töö vastu seostub praktilise arstitööga. Väitekirjadeks on oma uurimused vormistanud meditsiinikandidaadid S. Koppel, M. Saarma ja H. Väre ning meditsiinidoktor L. Allikmets.

ÜTÜ psühhiaatriaring tähistab oma juubelit koos vilistlastega homme Tartu Vabariiklikus Kliinilises Psühhoneuroloogiahaiglas korraldatava teadusliku konverentsiga.

V. JÄNES

RÕÕMUSTAV TEADE:

seoses V. I. Lenini 100. sünni-aastapäevaga ning leninliku arvestuse hea sooritamise eest on TRÜ komsomoliorganisatsiooni autasustatud ÜLKNÜ Keskkomitee mälestusvimpliga.

Täiustada ettevalmistust

Hiljuti tegi ülikooli komsomoliaktiiv kokkuvõtteid V. I. Lenini 100. sünni-aastapäevale pühendatud leninlikust arvestusest. Esimene sellelaadiline üritus andis pildi üliõpilasest—kommunistlikust noorest kui isiksusest.

Ees seisab teine niisama tähtis ja mahukas ülesanne: komsomoliorganisatsioonide spordi- ja massiline riigikaitsetöö üleliiduline ülevaatus ning kommunistlike noorte ja noorte kehalise ja sõjalis-tehnilise ettevalmistuse eksam. Leninlik arvestus ning kehalise ja sõjalis-tehnilise ülevaatuse eksam on ühe ürituse kaks külge. Esimene kontrollib meie teoreetilisi teadmisi, teine võimeid ja oskusi praktilises tegevuses.

Eksami korraldamisest võtavad osa spordi-, ALMAVÜ ja Punase Risti Seltsi organisatsioonid koos leninliku komsomoliga ja selle eesmärgiks on tõhustada noorte sõjalis-patriootlikku kasvatust. Eksami sooritamiseks peavad noormehed-neiud täitma kehaliste harjutuste miinimumnormatiivid ning omandama ühe sõjalis-rakendusliku eriala. Üheteistkümnest spordialast peavad noormehed täitma seitse, neiud viis. Noormeeste 16—18 a. vanusegrupis ja vanemas tuleb täita 1969. a. kinnitatud VTK kompleksi miinimumnormatiivid. Kutse-eelsed ning kutsealused noormehed peavad täitma VKK I või II astme normatiivid. Sõjalis-rakendusliku eriala omandamiseks on valik üsna suur: võib osa võtta laske-, langevarju-, purilennu-, mudellennu-, allvee-, veesuusa-, veemootori-, purje-, automoto- ja automudelismi spordist ning amatöörautojuhi ja mootorrattajuhi kursustest.

Eksam jaguneb kolme etappi. Esimene etapp lõpeb k. a. aprillikuus, teine hõlmab mai-juuni ning kolmas etapp juuli- ja augustikuu. Vastavalt igale etapile on ka ülesanded.

Ülikooli noored ja kommunistlikud noored osalevad üksnes esimeses etapis. Ülikooli spetsiifika ja töökorraldus ei võimalda normatiivide täitmist suvekuudel. Seda arvestades otsustati ühendada eksami kolm etappi ning kehalise ja sõjalis-tehnilise ülevaatuse eksam lõpetada maikuus.

Noormehed täidavad enamiku normatiividest sõjalise kateedri juures, paljud võivad neid sooritada ALMAVÜ ringides ning treeningtundides. Töötavad sanitaarsalgad. 20 sanitaarposti (igas neli liiget) kontrollib korda ja puhtust ülikooli ühiselamutes.

Teaduskondade suusamatkadest ning -võistlustest tegi kokkuvõtted spordiklubi. Parim teaduskond on Füüsika-Keemia, osakondadest psühholoogia ning kursustest psühholoogia II. Et tulemusi arvestatakse kursuste kaupa, on pärast talispordihooaega juhtima asunud psühholoogia II, geoloogia II ja keemia I. Need kursused, kes suusapäevadel kahvatult esinesid, peavad teistega sammu pidamiseks kevadistest massiüritustest arvukalt osa võtma. Kui kursus omaalgatuslikult korraldab mõne matka, siis tuleks see vormikohaselt registreerida ning paremusjärjestuse määramisel saab sellest lisapunkte.

Osavõturohkeks peaksid kujunema sõjalise kateedri poolt korraldatavad orienteerumisvõistlused ning traditsiooniline kevadorienteerumine Tähtvere metsas. I ja II kursuste üliõpilased täitsid laskmise normatiivid.

Raskem on sõjalis-rakenduslikku spordiala omandada. Piiratud võimalused ei luba seda kõigile soovijaile. Populaarseks on ülikoolis saanud auto-motokabinet, kus kursandid saavad amatöörautojuhi või -mootorratturi load.

Elementaarne nõue eksami edukaks sooritamiseks on osavõtt mitmesugustest organisatsioonidest nagu ALMAVÜ, Punane Rist jt. Liikmemaksude õigeaegne kogumine ning uute liikmete värbamine näitab igat kursust positiivsest küljest.

Üliõpilaste suurt arvu silmas pidades on kõige valusamaks küsimuseks baasid. Raske on leida ruume, kus täita kehaliste harjutuste normatiive. Nende kursustega, kes käivad kehalise kasvatuse tunnis, on lihtsam, ent raskem on lugu vanemate kursuste üliõpilastega, kellel on VTK normid täitmata.

Praegu, kus eksam on läbiviimisel, ei saa parimatest veel rääkida. Need selguvad mai lõpus. Võitjaid autasustatakse diplomite ja mälestusesemetega, parimale kursusele on määratud preemia.

Nüüd, mil võtavad hoogu kevadised massiüritused, tahaks, et üliõpilased suhtuksid kehalise ja sõjalis-tehnilise ettevalmistuse eksamisse mõistvalt.

T. ROOSMAA

PROFESSOR ELMAR SIIRDE 60-AASTANE

22. aprillil täitub 60 aastat Tartu Riikliku Ülikooli otorinolarüngoloogia ja oftalmoloogia kateedri juhataja, Eesti NSV teenelise teadlase, professori, arstiteaduse doktori Elmar Siirde sünnist.

E. Siirde lõpetas 1938. a. Tartu Ülikooli Arstiteaduskonna. Juba üliõpilasena hakkas ta tööle kõrva-nina-kurguhaiguste kliinikus, ilmutades kalduvusi teaduslikuks tööks. 1944. a. määrati juubilar TRÜ otorinolarüngoloogia kateedri juhatajaks, millisel kohal ta on töötanud siiani. Ta on kõrge kvalifikatsiooniga spetsialist, andekas teadlane-novaator, suurepärane pedagoog. 1946. a. omistati talle dotsendi kutse, 1948. a. meditsiinikandidaadi ja 1963. a. meditsiinidoktori teaduslik kraad, 1965. a. professori kutse ja 1966. a. Eesti NSV teenelise teadlase aunimetus. E. Siirde sulest on ilmunud ligi 110 tööd, tema juhendamisel on kaitstud üks doktori- ja 6 kandidaadiväitekirja. Eriline osa E. Siirde teaduslikus loomingus on aerosoolide ja elektroaerosoolide probleemil, sellealaste töödega on ta leidnud nii üleliidulise kui ka rahvusvahelise tunnustuse. Sellest valdkonnast on ka doktoridissertatsioon «Aero- ja hüdroioonid otorinolarüngoloogias» (1963).

E. Siirde on aktiivselt osa võtnud teaduskonna kollektiivi elust ja ühiskondlikust tegevusest. 1950.—1952. a. täitis ta Arstiteaduskonna prodekaani ja dekaani ülesandeid, on olnud teaduskonna nõukogu sekretäriks, töötanud ametiühingu komitees jne. 1966.—1969. a. oli E. Siirde TRÜ Meditsiini Kesklaboratooriumi juhataja. Tema initsiatiivil asutati 1952. a. ENSV Otorinolarüngoloogide Teaduslik Selts, mille esimeheks ta on olnud kuni siiani. E. Siirde on ENSV Tervishoiu Ministeeriumi Õpetatud Meditsiinilise Nõukogu, Tartu Riikliku Ülikooli Õpetatud Nõukogu, Riia Meditsiiniinstituudi väitekirjade kaitsmise nõukogu liige, Eesti NSV Tervishoiu Ministeeriumi pea-otorinolarüngoloog, NSVL Tervishoiu Ministeeriumi Õpetatud Meditsiinilise Nõukogu otorinolarüngoloogia-alase probleemkomisjoni liige, Üleliidulise Otorinolarüngoloogide Teadusliku Seltsi presiidiumi liige, Suure ja Väikese Meditsiinilise Entsüklopeedia otorinolarüngoloogia osas kaastoimetaja ja ajakirja «Vestnik otorinolaringologii» redaktsiooninõukogu liige.

Soovime juubilarile jätkuvat tervist, raugematut indu ning energiat arstiteaduse edasisel arendamisel, arstide ja teadlaste kaadri kasvatamisel ning arstiabi organiseerimisel.

KOLLEEGID

Lõuna-Eesti

Kes käisid Lõuna-Eestis 1969. a. suvel ehitamas, need reklaami enam ei vaja. Kes ei käinud, võivad tulla sellel suvel, et 1971. a. suvel enam reklaami vaja poleks. Regioon paikneb nagu möödunudki aastal Võru, Valga ja Põlva rajooni territooriumil. Regiooni staap tuleb Võru linna. Rühmad paigutatakse kõik veekogude äärde, et oleks, kuhu ennast kuumal suvepäeval kasta. Töö on mitmekesisem kui möödunud aastal. Regiooni komandöriks on teist aastat TRÜ Õigusteaduskonna III kursuse üliõpilane Rein Saarma, komissariks sama kursuse üliõpilane Toomas Killak, inseneriks TPI lõpetanu Jüri Viilup, arstiks TRÜ Arstiteaduskonna lõpetaja Ann Murd.

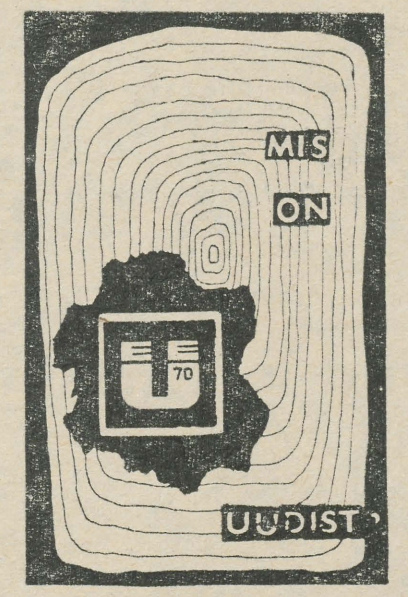

Põlva rajoonis on meie tööandjaks Põlva MEK ning tellijaks Räpina sovhoostehnikum. Sel suvel on plaanis ehitada tehnikumile 18-korterilise elamu karkass. Tööde hea organiseerimise juures on hoone kokkumonteerimine kerge ja tasuv. Räpina sovhoostehnikum eraldab rühmale mugavad ruumid. Samas ka toitlustatakse. Rühma suuruseks on 20 inimest, tööde eelarveline maksumus 42 tuhat rubla.

Teine rühm, mille leping on veel sõlmimisel, tuleb Põlva rajooni Valgjärve kolhoosi. TRÜ vahetusrühm Debreceni 30 üliõpilasega hakkab kuu aja jooksul tegelema heina- ja põllutööga. TRÜ-st komplekteeritakse 10 inimest ungarlastele seltsiks. Kellel on huvi ungari keele vastu ja kes saab malevas olla ainult kuu aega (juulikuu), see võib tulla Valgjärve rühma.

Kõige rohkem tõotab tööd tulla Võru rajoonis, kus EÜE-70 on planeerinud 6 rühma — Varstu, Ruusmäe, Antsla, Hauka, Esso ja Pindi.

Varstu rühma tööplaanis on ehitada heinaküün, sigala põrandad ja sisustus, sõnnikuhoidla ning muud abiehitused üldmaksumusega 48 tuhat rubla. Rühma suuruseks on 25 inimest. Rühma eluruumid on Varstu koolimajas, toitlustatakse sovhoosi sööklas. Selle rühma inimesel on võimalus tutvuda ka meie lõunanaabritega, sest Lätimaa on Varstust kiviviske kaugusel.

Ruusmäe rühm ehitab heinaküüni ja teeb noorkarjalauda ehitusel mitmesuguseid töid kogumahuga 27 tuhande rubla eest. Rühma suuruseks on 20 inimest. Rühm majutatakse koolimajja; toiduaineid saab osta majandi omahinnaga.

Antsla rühm töötab Antsla sovhoostehnikumi lauda objektil, ehitab silohoidla, sõnnikuhoidla ja lauda abihoone vundamendi. Tööde maksumus on 46 tuhat rubla, rühma suuruseks 20 inimest. Kui rühm töödega aegsasti valmis jõuab, saab liigi saobjektiks Linda kolhoosi peahoone vundament.

Kõigi nimetatud rühmade vahetus läheduses on suurepärased suplus-paigad. Võru MEK on Eesti üks paremaid maaehitusorganisatsioone.

EPT Võru Rajoonikoondis kindlustab töö kahele rühmale. Pindi rühmale jääb teha Maaparanduse Valitsuse Pindi jaoskonna kontorihoone rekonstrueerimine. Rühma põhikaader saabub ERKI-st, kuid lisaks neile on teretulnud malevlased ka teistest kõrgematest koolidest.

Tööde maksumus on 25 tuhat rubla, rühma suuruseks 15 inimest.

Esso rühm on regioonis ainuke, kes hakkab tööle maaparanduses. Siin on eriti oodatud EPA metsanduse ja maaparanduse teaduskonna üliõpilased. Töö iseenesest on kergesti õpitav ja ka tütarlastele jõukohane — kaldakindlustus. Objekt asub Sõmerpalu sovhoosi territooriumil. Tööde üldmaksumus on 25 tuhat rubla, rühma suurus 25 inimest.

Võru rajoonis kindlustab EÜE-d tööga veel Võru KEK, kes on Hauka rühma šefiks. Hauka rühm ehitab Antsla telefoniautomaatjaama hoonet ja garaaži 3 masinale. Tööde maksumus on 40 tuhat rubla, rühma suurus 25 inimest. Rühma elukohaks saab Antsla keskkool.

Valga rajoonis on ainukeseks tööandjaks Valga Remondi- ja Ehitusvalitsus. Ehitamisele tuleb 2 puitkilpmaja Pühajärve kaldale. Objekti omanikuks saab Tallinna Kalinini Rajooni Laste Spordikool. Rühm on juba komplekteeritud, valdava osa sellest moodustavad TPI väravpallikoondise liikmed.

Tudeng, tule Lõuna-Eestisse ja sa veedad toreda suve: teritad vaimu ja karastad keha!

LINDA REBANE

26. aprillil saab 50-aastaseks Füüsika-Keemiateaduskonna dekanaadi töötaja LINDA REBANE.

Juubilar on sündinud 1920. a.

Omski oblastis käsitöölise perekonnas. 1922. a. siirdus perekond Eestisse. Keskhariduse sai L. Rebane Tartu Tütarlaste Gümnaasiumis ja Tartu Õhtuses Gümnaasiumis. On töötanud pikemat aega laborandina ENSV TA Ajaloo Instituudis ja sekretärina Eesti Punase Karja Riiklikus Tõulavas, kust 1967. a. asus tööle Tartu Riiklikku Ülikooli. Oma praegusel tööalal on ta veel nooruke — 1. veebruaril möödus 3 aastat, kui ta pärast kauaaegse töötaja pensionile siirdumist algul raske südamega sellele kohale asus, kartes, et ei saa seal hakkama. Nüüd aga on aastad möödunud ning kõik on hästi korda läinud. Oma lahke oleku ja vastutulelikkusega on Linda Rebane võitnud kaastöötajate ja üliõpilaste lugupidamise.

Onnitleme südamest juubilari ja soovime talle jõudu, jaksu ja head tervist veel paljudeks aastateks.

KAASTÖÖTAJAD

TRÜ Kriminoloogia Laboratooriumi järjekordne ettekandehommik toimub pühapäeval, 26. aprillil k. a. kell 12 TRÜ peahoone aud. 307. Ettekandega «Vaimuhaigete ühiskonnaohtlike tegude profülaktika» esineb meditsiinidoktor professor J. Saarma.

A. PALTSER,
TRÜ Kriminoloogia Laboratooriumi juhataja

Üliõpilasmajast

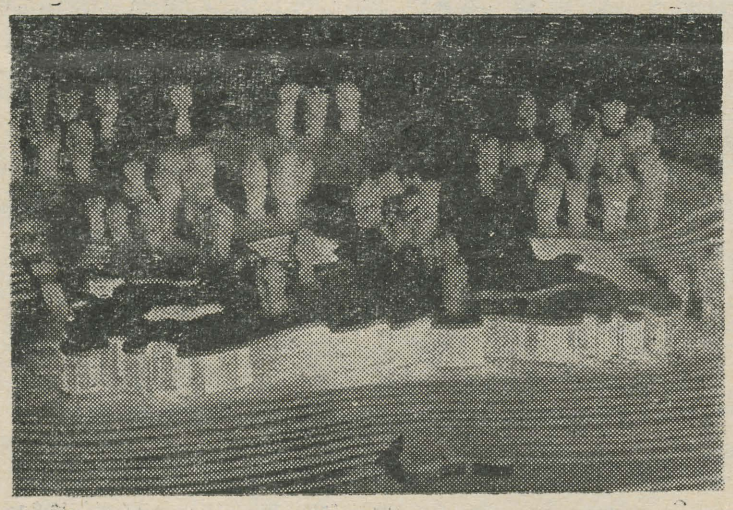

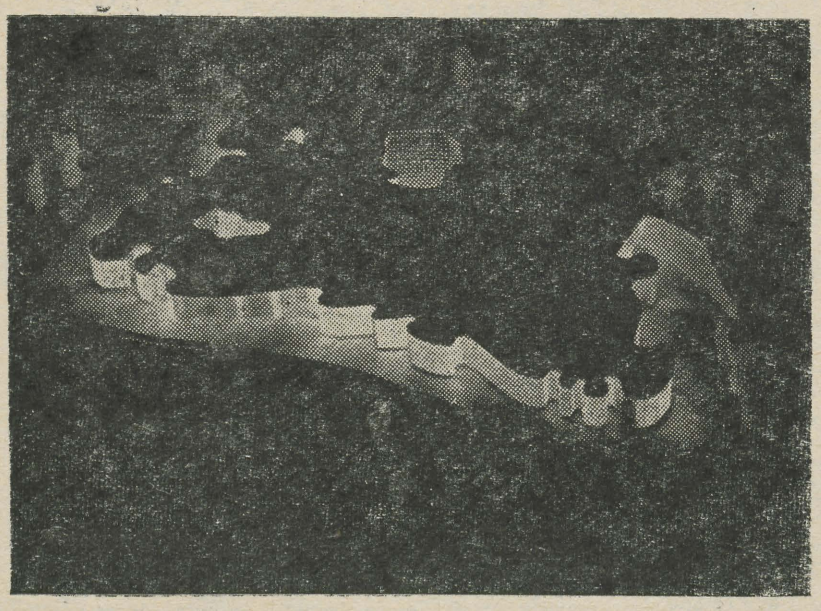

Raal: See peaks olema maja, kus valitseb ja vastutab üliõpilane.

Kaur: Millised oleksid üliõpilasmaja funktsioonid?

R.: Luua võimalused vähese õpitööst (ja unest) ülejääva aja intensiivseks, vaheldusrikkaks ärakasutamiseks.

K.: Kuhu üliõpilasmaja ehitada?

R.: Kindlasti ülikooli keskusesse.

K.: Ja konkreetsemalt — kuhu Sa paigutaksid sellise hoone Tartu ülikoolis?

R.: Tartu ülikooli ajaloolise peahoone asukoht ja linna looduslike eelduste (Toomemägi, Emajõgi) kasutamine on määravateks teguriteks. Üliõpilasmaja asukohaks valiksin Kingissepa tänava võimla ja õpperaamatukogu vastas oleva Toomemäe nõlva.

K.: Et miks just sinna? Toome on alati olnud orgaaniliselt seotud ülikooliga, olles samal ajal kogu linna esinduslikumaks haljasalaks. Aga siiski — kas ehitis ei kahjusta Toomet? Ning mis saab sel juhul aumüürist?

R.: Krundiks valitud platoo mäe kirdenõlval on sobiv esindusliku hoone paigutamiseks. Pargi üleminek hoone katusaiaks loob täiendava aktiivset kasutamist leidva Toomemäe osa. Katusaiast avaneb hea vaade Tartu vanalinnale, ülikoolile.

Mingit dissonantsi ei tohiks tekkida. Aumüür ja üliõpilasmaja on minu arvates edukalt ühtse tervikuna lahendatavad. Tartu auväärsete teadlaste memoriaal satuks sellega üliõpilaste aktiivse viibimise tsooni, üliõpilasmaja peasissepääsude kõrvale.

K.: Küllap on antud juhul loodus, nõudlik ehituskrunt hoone arhitektoonilisele lahendusele tavalisest enam mõju avaldanud?

R.: Seda küll. Hoone kui arhitektuurilise terviku seisukohast ei ole vähem oluline ka probleemi teine külg — hoone sisemine struktuur peab välja kujunema ennekõige tema funktsioonidest. Siit kasvab välja arhitektuuriline ülesanne lahenduse leidmiseks kahe erineva lähenemistee vahel: 1) lähtudes hoone sisestruktuurist ja 2) lähtudes hoonet ümbritsevast miljööst. Seega arhitektuuriprobleem kahesuunalisest mõttekäigust: «seest välja» ja «väljast sisse». Minu projektis on lahendus antud nn. üleminekuruumi loomisega. Üleminekuruum täidab fuajeede, hallide, koridoride ja puhkenurkade ülesandeid.

K.: Ja nüüd siis täpsemalt — kes ja mis asuvad TRÜ üliõpilasmajas?

R.: Üliõpilasmaja ruumiprogramm ja tehnoloogiline skeem, mida püüdsin koostada Tartu ülikooli konkreetseid vajadusi arvestades, näitavad, et hoone funktsioonid on väga mitmekesised. Üritused haaravad erineva suurusega üliõpilashulki, samaaegselt peab olema võimalik korraldada mitut erineva ulatuse ja iseloomuga üritust. Vajatakse eriti suuri ruume (harva) ja palju eraldatud väikesi ruume (samaaegseks kasutamiseks). See tingib akustiliselt ja ruumijaotuselt paindlikku lahendust. Hoones paiknevatest ruumigruppidest nimetaksin järgmisi: teaduskondade (osakondade) ruumid. Seal töötavad osakondade komsomoli jt. organisatsioonide aktiivid, korraldatakse kursuseõhtuid ja vaidluskoosolekuid.

Üliõpilasorganisatsioonidele kuuluvad ruumid: TRÜ komsomolikomitee, ülikooli ametiühing, ÜTÜ, interklubi, RSR, ülikoolilehe toimetus üliõpilasnõukogu jt.

Saalid, mille suurus ja arv on vastavalt vajadusele lükandvaheseinte abil muudetavad.

Siis veel: klubi administratsioon, söökla ja kohviku köök, mängude (piljard, lauatennis, male, kabe, bridž) ja tantsuringide (ennekõike rahvakunstiansambli) ruumid; kodunduskabinet, kunstikabinet, muusikasalong, TV ruum, õllesaal saunaga jne.

Kammersaal. Päeval toimuvad seal laulukooride proovid, kinoklubi ürritused jne. Õhtuti on kammersaal intiimsemate ürituste korraldamiseks (kammerkontserdid, luuleõhtud, eksperimentaalteater, *jam*-sessioonid jm.). Meeleolukust lisavad saali juurde kuuluvad kaminasaal ja baariruum.

Üliõpilasmaja orgaaniliseks osaks on amfiteatritüüpi vabaõhuauditoorium (600 kohta) suurte kontsertide ja miitingute korraldamiseks (üliõpilaspäevad!).

K.: Ruumid on nüüd välja jagatud. Kas Sinu projekt on ainult akadeemiline katsetus või ka realiseeritav idee?

R.: Tegemist on nii ühe kui teisega. See on minu diplomitöö, mis, nagu juba öeldud, arvestab Tartu ülikooli vajadusi. Põhimõttelisi ehitustehnilisi raskusi ei ole. Välissein on profiliitklaasist. Ka katusaia ehitamine pole tänapäeval üle jõu käiv.

K.: Aga kas sellist hoonet hakatakse Tartusse ehitama?

R.: TRÜ väljaehitamise kavades on fikseeritud järgmise kümne aasta jooksul püstitada ka klubi-söökla, mille funktsioonid moodustavad osa üliõpilasmaja omadest. Klubi-söökla asukoha valikul võeti arvesse minu töös esitatud ettepanekut.

K.: Ja lõpetuseks paar sõna Sinust endast. Kunagi õppisime koos Tartu 1. Keskkoolis ning seejärel tudeerisid kunstiinstituudis. Ja nüüd?

R.: Lõpetasin instituudi möödunud suvel ja praegu töötan Tartus arhitektina.

Vestlesid RAAL KIVI ja KAUR ALTTOA

Lugejale teadmiseks:

— Kõne all olnud diplomiprojektiga võib alates tänasest tutvuda ülikooli kohviku kaminasaalis.

— Kui üliõpilasmajaga seotud probleemid pakuvad huvi, jätkame vestlust kaminasaalis kolmapäeval, 29. IV kell 19.

Raamatupalat

РУССКАЯ СТРАНИЦА

Приложение к газете «TARTU RIIKLIK ÜLIKOOL»

№ 5

22 апреля 1970

Материалы о В. И. Ленине в ЦГИА ЭССР

89 **Ульяновъ**, Владиміръ Ильичъ, потомственный дворянинъ Симбирской губерніи, помощникъ присяжнаго повѣреннаго, родился 10 Апрѣля 1870 года въ г. Симбирскѣ, вѣроисповѣданія православнаго, воспитывался въ Симбирской гимназіи и по окончаніи въ 1887 году курса поступилъ въ Казанскій Университетъ, откуда былъ исключенъ за участіе въ студенческихъ волненіяхъ въ 1887 году, затѣмъ въ 1891 году поступилъ въ С.-Петербургскій Университетъ, занимается литературнымъ трудомъ; женатъ на б. административно-ссыльной Надеждѣ Крупской, мать вдова Марія Александрова проживаетъ въ г. Подольскѣ, Московской губ., братъ Дмитрій—негласноподнадзорный въ г. Подольскѣ, сестры: Марія привлечена въ Москѣ къ дознанію по обвиненію въ государственномъ преступленіи и Анна за мужемъ за Маркомъ Тимофѣевымъ Елизаровымъ, состоящимъ подъ негласнымъ надзоромъ полиціи.

Привлекался къ дознанію по дѣлу о С.-Петербургскихъ соціалъ-демократическихъ кружкахъ и по ВЫСОЧАЙШЕМУ повелѣнію, послѣдовавшему въ 29 день Января 1897 года, высланъ подъ гласный надзоръ полиціи на три года въ Восточную Сибирь съ воспрещеніемъ, по освобожденіи его 29 Января 1900 года отъ надзора, жительства въ столицахъ и С.-Петербургской губ. впредь до особаго распоряженія, а въ губерніяхъ Московской, Тверской, Ярославской, Рязанской, Владимірской, Костромской, Нижегородской, Тульской, Пермской, Уфимской, Орловской, Екатеринославской, Бакинской, Варшавской и Петроковской, Бѣлостокскомъ уѣздѣ, Гродненской губерніи, области Войска Донскаго, и г.г. Вильнѣ, Кіевѣ, Николаевѣ, Одессѣ, Харьковѣ, Ригѣ, Юрьевѣ, Либавѣ, Казани, Томскѣ, Елисаветградѣ, м. Кривомъ Рогѣ, Херсонской губерніи, а также въ Иркутскѣ и Красноярскѣ съ ихъ уѣздами въ теченіи трехъ лѣтъ, срокомъ по 29 Января 1903 года.

По паспорту, выданному Псковскимъ Губернаторомъ 5 Мая 1900 г. за № 31, выбылъ за границу, гдѣ вошелъ въ составъ «Центральнаго Комитета Россійской соціалъ-демократической рабочей партіи». (Циркуляръ на пограничные пункты отъ 19 Сентября 1900 г. за № 2114.

Примѣты: ростъ 2 арш. 5½ вершковъ, тѣлосложеніе среднее, наружностью производитъ впечатлѣніе пріятное, волосы на головѣ и бровяхъ русые, прямые, усахъ и бородѣ рыжеватые, глаза каріе, средней величины, голова круглая, средней величины, лобъ высокій, носъ обыкновенный, лицо круглое, черты его правильные, ротъ умѣренный, подбородокъ круглый, уши средней величины.

Обыскать арестовать и телеграфировать Департаменту Полиціи для полученія дальнѣйшихъ указаній.

—

Фотографическая карточка имѣется.

Выписка о розыске В. И. Ленина из списка разыскиваемых полицейским департаментом по политическим причинам. Фотокопия оригинала, хранящегося в ЦГИА ЭССР.

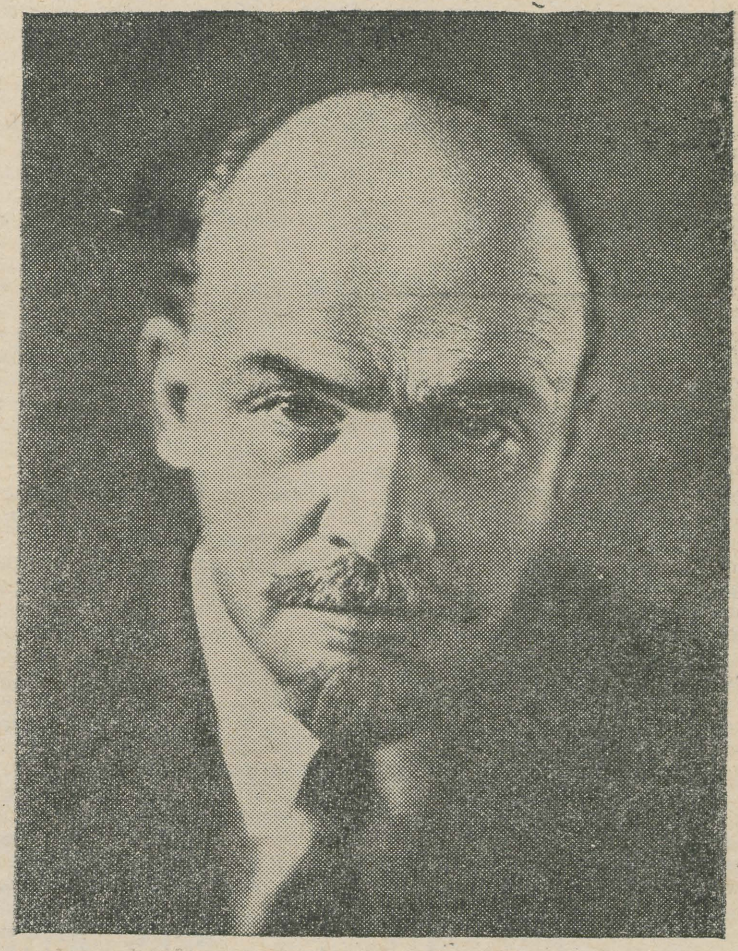

Что нам дал Ленинский зачет?

Что же нам дал Ленинский зачет? Представляется весьма закономерным подведение итогов общественной и академической деятельности каждого студента за определенный промежуток времени. Подведение итогов, Ленинский зачет, заставляет каждого студента взвесить вопрос о том, все ли он сделал, чтобы стать хорошим специалистом, активным строителем коммунистического общества. Таким образом, Ленинский зачет — это, прежде всего, внутренний зачет, отчет самому себе. Но не только: нужно было выдержать его и перед курсом, коллективом. Здесь многое зависит от той атмосферы, которая царит на курсе, от требовательности и объективности коллектива.

Лучше всего был проведен зачет на IV и I курсах. Основным условием организации Ленинского зачета на курсах является положительный пример студентов, призванных оценивать работу других. Я хочу этим подчеркнуть ту мысль, что комсомольские вожаки должны прежде всего показать личный пример в успеваемости, учебной дисциплине, выполнении поручений, лишь тогда они будут иметь моральное право оценивать работу своих сокурсников. А как оценивать работу сокурсников, чтобы не было уравнения, обезлички?

Студенты привыкли сдавать зачеты — академические зачеты. Но эти зачеты сдаются по точной программе, оцениваются по конкретным критериям. Они представляют собой стимул для овладения тем или иным предметом и отражают реальный уровень знаний студентов.

Как же обстоят дела с Ленинским зачетом? Все ли в порядке с критериями оценки общественной деятельности студента? Основная трудность при выставлении зачета сводилась именно к тому, что не было четких критериев, которые так необходимы при оценке любой деятельности студента.

Нам представляется, что не может быть общих критериев для всех студентов университета, требования должны быть дифференцированными в зависимости от курса, факультета, а может, и от склонностей и потенциальных учебных возможностей студентов. Должны быть учтены и соответственно оценены качественные различия в выполнении общественной работы. Не секрет, что студенты по-разному относятся к общественной деятельности: одни лишь выполняют данные им поручения, для других общественная деятельность является внутренней потребностью. Надо исходить как из количественных, так и из качественных показателей общественной и академической активности студента.

Каждый год составляются характеристики выпускников. Очень часто они отражают лишь завершающий этап работы студента — педпрактику, работу над дипломным сочинением и т. д. Это, безусловно, очень важно, но в то же время характеристика должна показать студента в его развитии за все годы учебы в университете.

Если бы Ленинский зачет завершался составлением характеристики каждого студента, а характеристика прошла бы обсуждение на курсе, можно предположить, что это дало бы и практическую пользу:

1) способствовало бы воспитанию и формированию правильного общественного мнения на курсе;

2) стимулировало бы активность студентов (если для этого будут разработаны критерии оценки);

3) способствовало бы созданию объективной основы для составления итоговой характеристики студента.

А. Метса, секретарь партгруппы отделения русского языка и литературы.

Из путевого дневника . . .

Год назад, следуя, по всей вероятности, наитию свыше, внушавшему нечто подобное очень многим людям, решили в комитете комсомола нашего университета послать небольшую делегацию по памятным ленинским местам, приурочив такую поездку к юбилею В. И. Ленина. Было решено также использовать предполагаемую поездку для того, чтобы посетить некоторые вузы Казани, Ульяновска, Новосибирска — через эти города проходил маршрут путешествия — ознакомиться с опытом комсомольской работы, в особенности с опытом проведения Ленинского зачета, а также рассказать о себе, о своих проблемах.

Второй пункт программы путешествия был решительно поддержан ЦК ЛКСМЭ, и для посещения вышеупомянутых вузов в ЦК для нас выделили две командировки. Но заманчивой и интересной стала эта малая «кругосветка» — проехали и пролетели мы почти 10 тысяч километров — не только потому, что нам удалось побывать в нескольких музеях, институтах и университетах. Самым интересным, на мой взгляд, была дорога: картины природы, случайные встречи, беседы, лица людей, города, каждый из которых раскрывался перед нами как-то по-своему, особо. Если пытаться рассказать о том, что удалось увидеть и услышать, то, видимо, не следует бояться подробностей — очень существенно дополняют они и музейные экспозиции, и то, что специально, с целью познакомить, пишется, хотя, конечно, одно тесно связано с другим.

14 марта трое посланцев ТГУ, после долгих сомнений и откладываний, отправились в путь. Бригада наша была интернациональной: два эстонца и один русско-украинец — Яак Аллик, Пеэтер Вихалемм и Евгений Голиков. Сели в вагон, поезд тронулся, а нам все не верилось, что едем. Поверили по-настоящему в то, что все-таки началось, уже на следующее утро, когда подъезжали к Москве.

Маршрут наш проходил через Москву, Казань, Ульяновск. Затем думали посетить Уфу, Новосибирск, из Новосибирска — в Красноярск, самолетом в Абакан, оттуда с остановками в Минусинске и Ермаковском — в Шушенское. Обратно мы рассчитывали вернуться самолетом Абакан-Новосибирск-Ленинград и замкнуть круг в Тарту. Маршрут мы выдержали почти полностью — не сумели побывать только в Красноярске и не останавливались в Уфе.

«Начинается земля, как известно, от Кремля». Подъезжали к Москве утром 15 марта. Яркое светлое солнце, по обе стороны дороги весь пронизанный светом стоял лес. Кто заколдовал вас, подмосковные леса? Над искрящимся

(см. на обороте)

Из путевого дневника...

(см. стр. 1.)

снегом под сверкающим солнцем танцующие березы. Будто вправду плывут хороводами! Снег еще не тронут весенним солнцем: спокойно лежит на еловых мохнатых лапах, оттеняет веселой белизной спокойную темнокожесть деревьев.

На улицах жидкая каша хлюпает под ногами. Ботинки охотно глотают весеннюю влагу, проглотить им предстоит немало — весна шла впереди нас. Погода заметно меняется. К полудню небо посерело.

Куда? В Мавзолей! Вереница людей тянется вдоль кремлевской стены через всю Красную площадь, хвост извивается по аллеям Александровского сада, обрывается у конца сада. В очередь уже не пускают. Сержант милиции одним насмешливым взглядом пресекает несмелые попытки прибиться к уползающей человеческой цепочке. «Сказано нельзя, значит...» Просить бесполезно. Постояв, уходим. Час дня. Хвост еще три часа будет тянуться вдоль кремлевской стены, пока не достигнет ступеней Мавзолея. Много сказано об этой человеческой реке к Ленину. Она действительно никогда не иссякает.

В Манеже выставка живописи, графики и скульптуры художников России, посвященная 100-летию со дня рождения В. И. Ленина.

Начало удивительно просто и трогательно скромно: на закругленной стене несколько рамочек под стеклом — рисунки, эскизы — живой Ленин! Художник Андреев рисовал его в 1917—22 гг.

Потом идут масштабы иные, покрупнее: полотна во всю стену, внушительных размеров скульптуры. Иногда кажется, что ленинская тематика в живописи однообразнее, чем хотелось бы.

Выставка огромна, величественна. Множество залов заполнены полотнами, порой значительно отличающимися творческой манерой, тематикой. Из массы виденного запомнилось немногое: размеры выставки, к сожалению, растворяют, смазывают впечатление даже от вещей незаурядных. Пожалуй, только работа Пластова заставила позабыть о том, что происходит вокруг. Простое, усталое, обожженное солнцем лицо крестьянина. За спиной у него несколько свежевспаханных полос и нетронутое поле. Глаза человека устремлены на зрителя: «Смотри, такая наша работа».

На улицах людно. Народ все больше приезжий, много иностранцев. Москвичи спешат с лыжами на вокзалы, надеясь за городом нагнать уходящую зиму. Шумно, обдавая друг друга веерами брызг, несутся по улицам машины. Весеннее оживление. Мелькнула и исчезла стая черных лимузинов. Троллейбус окатил Пеэтера изрядным количеством мартовской влаги.

У входа в Центральный музей В. И. Ленина что-то наподобие пчелиного роя. Огромные двери неутомимо засасывают все новые порции людей. В фойе многолюдно, шумно, много солдат, стриженных под «О», пионеров. В коридорах шум внезапно стихает. Ноги мягко уходят в красные ковровые дорожки. Высокие белые потолки сходятся над головой, просторные залы, где теряются идущие непрерывным потоком люди.

Упрятанные за стеклом витрин и стендов, смотрят на посетителей не просто факты одной великой биографии, ставшие дорогими многим людям реликвиями, но живые свидетельства истории. За каждой, самой незначительной фотографией встают реальные, конкретные люди, оживают события. Пытаться вырвать кого-то или что-то из этой неразделимой ткани истории, поставить «над» или «вне» ее движения, значит унизить, лишить смысла дело и облик человека. Значимо и понятно лишь то, что тесно связано со своей эпохой, даже не просто связано, а выступает как часть ее в ее неразрывной целостности. Отчуждение человека от конкретной исторической обстановки может привести к тому, что мы превратим его имя в некий голый символ, лишенный реального смысла. В музее Ленина отчетливо ловишь себя на мысли: а все ли ты понял, достаточно ли проникся чувством истории, чтобы с уверенностью утверждать: «Ленинизм — и мое мировоззрение», всегда ли за столь ко многому обязывающей фразой стоит дело?

Величие дел грандиознее монументов. Жизнь и бессмертие Ленина в его делах. Главным делом всей его жизни стала революция.

Простые вещи, документы говорят нам о человеке и его времени гораздо больше, чем мемориальные мраморные шалаши и «бронзы многопудье». Продолжая эту важную для меня тему, хочу несколько забежать вперед. За две недели нашей поездки мы видели огромное количество примеров того, как бережно и заботливо относятся советские люди к памяти вождя революции. Но иногда появляется чувство настороженности: не бываем ли мы порой в нашем справедливом стремлении обессмертить, увековечить и т. д. слишком назойливыми к памяти тех, кого собираемся почитать? Не нелепа и не вредна ли эта назойливость? В. И. Ленин говорил, что «лучший подарок для революции — сосредоточить внимание на нерешенных ее задачах». Зачем же шалаш из мрамора, тем более, что рядом стоит настоящий, из травы и веток? Бессмертие дела Ленина, бессмертие революции и ее деятелей в нашей будничной, повседневной работе, какой бы малоторжественной ни казалась эта фраза. Но иной правды нет.

Е. Голиков

Литературный полифонический театр

Название малопонятное как для людей, знающих театр, так и для людей, знающих литературу. Может быть, потому, что он единственный, и, чтобы понять его, мало услышать — нужно увидеть. Названия спектаклей, которые, как нам кажется, не всегда удачны, могут мало дать в этом плане. Вот они: «Звезда пленительного счастья — бег времени», «Степное пение и пение моря» претендуют на выражение основной идеи спектакля или даже нескольких идей.

На спектакле, который состоялся в одну из суббот в студенческом клубе ТГУ, мы в этом убедились. Сочетание стиха, музыки, песни действительно создавало полифоническое звучание. Хорошо сделанные переходы от одной части к другой, разные по тембру голоса читающих стихи, умелая расстановка актеров на сцене, контраст белого и черного цвета, свечи... Все это создавало особую атмосферу в зале, помогающую воспринимать стихи. Знакомые стихи А. С. Пушкина звучали для многих по-настоящему впервые.

Эта часть прозвучала в спектакле, длившемся больше часа, лучше всего. После спектакля актеры тоже это отметили. Интересная по замыслу композиция — показать преемственность трех лучших поколений: декабристы, разночинцы-демократы, большевики — была затянута, а к концу получилась скомканной.

Сила голоса помогла и слушателям, которые очень устали к концу спектакля. Сильные голоса — это хорошо, если ими не слишком злоупотреблять. Ведь не всегда важное место в тексте нужно выделять силой голоса. Может быть, можно найти и другие методы.

Это виднее режиссеру-постановщику.

О нем нам бы хотелось сказать несколько слов. Это Ю. А. Халфин, учитель литературы московской 9-й спецшколы. Он душа театра, его создатель, режиссер, автор композиций, человек, любящий поэзию, знающий ее.

Театр существует на базе 9-й московской спецшколы уже несколько лет, много ездит по Союзу. Дружеская, а главное — творческая атмосфера бросается в глаза, когда говоришь с ребятами и их учителем. При создании новых вещей они часто помогают друг другу. Чтобы поступить в театр — нужно пройти вступительный экзамен, на котором тебя слушают сами актеры.

Вообще, театр очень интересный и воспринимается как что-то очень новое, волнующее, сделанное на профессиональном уровне. Именно поэтому мы так строги к театру и очень бы хотели его видеть у нас в гостях не в последний раз.

В. Маричева

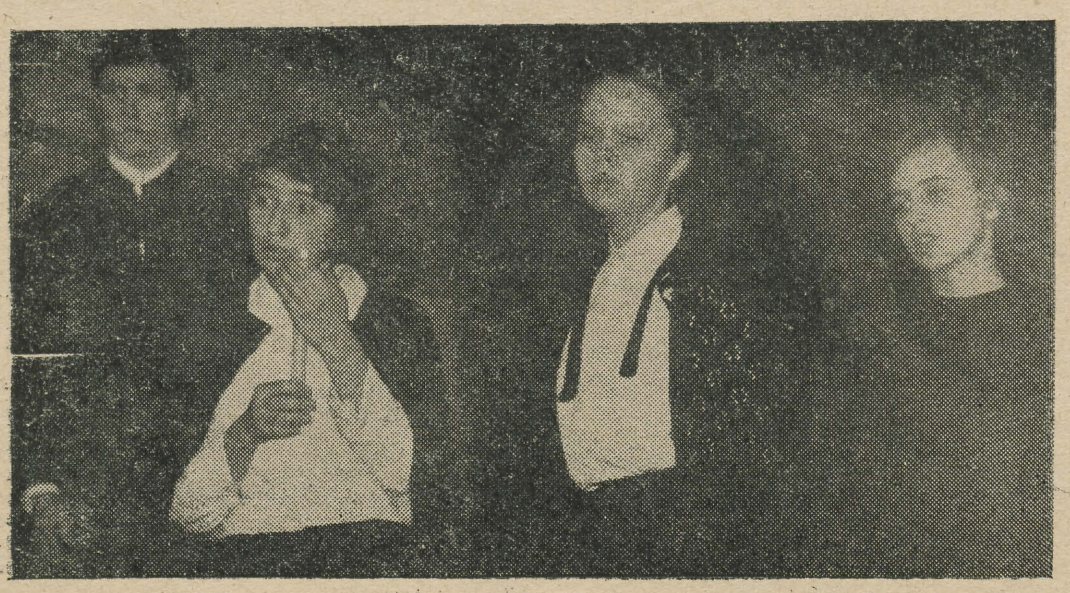

Научная конференция русских филологов

В секции литературоведения...

Занятия секции литературоведения в этом году протекали интересно и организованно. Специальное заседание, приуроченное к срокам общеуниверситетских юбилейных мероприятий, было посвящено теме «В. И. Ленин и литературоведение». На этом заседании были заслушаны доклады К. Кумпан «Ленинская периодизация русской общественной мысли XIX в. и дискуссия о славянофильстве в современном советском литературоведении» и О. Байбуз «Образ В. И. Ленина в поэмах Маяковского и творчестве С. Эйзенштейна». Доклады вызвали живой интерес аудитории.

На других заседаниях значительное внимание было уделено теоретическим и историческим темам. Аспиранты кафедры философии МГУ, специализирующиеся в области теории литературоведения, привезли содержательные доклады по семиотике (Д. Лашманов, П. Крутоус), интересный теоретический доклад представил В. Айрапетян, из Еревана.

Тартуские доклады были, в основном, посвящены историческим темам. А. Байбурин выступил с содержательными докладами по фольклору и древнерусской литературе. По ходу его выступлений завязалась живая дискуссия с ленинградскими коллегами. Большой интерес вызвали доклады Л. Петиной и И. Душечкиной, посвященные альбомной литературе Пушкинской эпохи и творчеству Радищева. Острый антирелигиозный материал содержал доклад Л. Зозули, посвященный модели рая и ада в древнерусской литературе.

Из гостей интересные доклады представили студенты Ленинграда (Г. Левинтон), Донецка (К. Исупов, Е. Орлов), Риги (А. Белоусов).

Конференция продемонстрировала рост научных интересов и укрепление межуниверситетских связей.

Л. Киселева

В секции языкознания...

На лингвистической секции (помимо пленарного заседания) было прослушано 20 докладов, 13 из них было представлено гостями из Москвы, Вильнюса, Минска, Воронежа и Ленинграда.

Интересные работы по сравнительному анализу сверхфразовых единств в русском, с одной стороны, и эстонском и сербском языках, с другой, были прочитаны студентами ТГУ Э. Армуанд и Б. Масловым.

Много места в проблематике докладов занимала семантика: проблемы компонентного анализа — доклады Н. Бурсиной и Л. Карпова (оба — Вильнюс), Н. Горошко и Т. Масневской (Воронеж), описание лексико-семантических групп слов в родственных языках — доклад Л. Аронайте (Вильнюс) на материале русского и белорусского языков. Доклады, посвященные компонентному анализу отдельных семантических групп, были интересны, хотя и содержали ряд недоработанных мест: некоторые семантические оппозиции были субъективны (Л. Карпов), члены лексико-семантической группы не описывались однозначным набором компонентов (Н. Горошко, Т. Масневская). Одобрение слушателей вызвал доклад Л. Аронайте.

Доклад З. Шаляпиной о принципах разграничения полисемии и омонимии в словообразовательных моделях, как представляется, содержит много спорного не только в конкретном применении этих принципов к английскому и русскому материалу, но и в самом подходе к словообразовательному типу: тип «имя собственное + суф. — eese» и тип «имя нарицательное + суф. — eese», очевидно, правильнее рассматривать как разные словообразовательные типы, и тогда сам собой решается вопрос об омонимии для данного случая.

Со словообразованием был частично связан и доклад Л. Мельниковой (Минск) о гриновской ономастике, доклад, любопытный по замыслу, но с явно недостаточным анализом собранного материала. Для такого анализа необходимо было знакомство и с кругом интересов — чтение, знание языков — А. С. Грина и с западноевропейской антропонимикой.

Сообщение о принципах лингвистических теорий В. Хлебникова сделала А. Левитина. Она собрала интересный материал и пыталась показать, как реализуются хлебниковские теоретические положения в его поэтической деятельности.

Интересным и нужным разделом работы секции были доклады по методике преподавания русского языка в эстонской школе, прочитанные Т. Кохвер, М. Ыннис, Э. Муурга. Особенно хочется отметить доклад Т. Кохвер.

В целом, секция языкознания работала неплохо. Ряд интересных работ подготовили студенты нашего университета, содержательные работы представили наши гости из Москвы, Вильнюса, Ленинграда. Хотелось бы, чтобы больше докладов было подготовлено нашими студентами, чтобы обсуждение проходило активнее и — самое главное — при большем участии хозяев конференции — студентов.

П. Сигалов

* * *

Руководство научных кружков отделения русской филологии наградило медалями:

1. А. Байбурина («Некоторые замечания о синтаксисе русской былины» и «Функция загадки в свадебном обряде»);
2. Л. Зозулю («Изображение ада и рая в некоторых древнерусских текстах»);
3. Л. Петину («Альбом пушкинской эпохи как вид литературного текста»);
4. И. Душечкину («Радищев и древнерусская литература»);
5. А. Левитину («Принципы лингвистических теорий Хлебникова»);
6. Т. Кохвер («Типичные ошибки эстонских учащихся при изучении глагола в VI классе»).

Хроника научной жизни кафедры русской литературы ТГУ

за 1969—1970 учебный год.

1. Осенью 1969 г. Научно-методический совет при Министерстве Высшего и среднего специального образования СССР в Москве обсуждал данные по проверке научной работы кафедры русской литературы ТГУ. Заслушав доклад проф. Шарифа (Москва) и сообщения проф. Лотмана и и. о. доц. Исакова, Совет положительно оценил опыт научной работы кафедры русской литературы ТГУ. Совет отметил методологическую и научную зрелость трудов членов кафедры и высказал пожелание познакомить работников соответствующих кафедр других университетов с положительными сторонами организации научной работы на кафедре русской литературы ТГУ.

2. По сообщению газеты «Сирп я Васар», на всесоюзном конкурсе научных работ студентов две работы, выдвинутые кафедрой, получили премии (А. Рогинский — первая всесоюзная премия, Э. Кекелидзе — вторая всесоюзная премия).

3. На совместном заседании Госкомитета Совета Министров ЭССР по печати и Президиума Правления Союза писателей ЭССР 30 марта 1970 г. и. о. доц., кандидату филологических наук С. Исакову присуждена премия по разделу публицистики и критики за исследование «Сквозь годы и расстояния», посвященное изучению литературных связей Эстонии с Украиной, Грузией и Латвией в XIX — нач. XX в.

В. Кильк

Ответств. редактор — П. С. Сигалов.
Редколлегия: Б. Тух, Г. Загоскина, В. Маричева, Е. Голиков.

Тип. им. Ханса Хейдеманна, 2440. IV. 70. 1000. МВ-03843.

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

AR Fr. R. Kreutzwaldi nim. ENSV Riiklik Raamatukogu

Tartu Riiklik Ülikool

TARTU RIIKLIKU ÜLIKOOLI PARTEIKOMITEE, REKTORAADI, KOMSOMOLIKOMITEE JA AMETIÜHINGUKOMITEE HÄÄLEKANDJA

Nr. 14 Reedel, 24. aprillil 1970. a.

Kallid noored!

TARTU RIIKLIK ÜLIKOOL ON MEIE VABARIIGI VANIM NING AUVÄÄRSEIM KÕRGEM ÕPPEASUTUS. AASTAKÜMNETE JOOKSUL ON SIIN VÄLJA KUJUNENUD TEADUSLIKU JA PEDAGOOGILISE TÖÖ HINNATAVAD TRADITSIOONID, MIS ON VIINUD TRÜ MEIE MAA EESRINDLIKUMATE ÜLIKOOLIDE HULKA. IGAL KEVADEL SAADAB ÜLIKOOL ELLU ÜLE TUHANDE KÕRGEMA HARIDUSEGA NOORE SPETSIALISTI, IGAL SÜGISEL VÕTAB VASTU LIGEMALE POOLTEIST TUHAT NOORT NII TOOTVALT TÖÖLT KUI KOOLIPINGI TAGANT.

ÕPINGUD ÜLIKOOLIS TÄHENDAVAD EELKÕIGE VISA JA PINGELIST TÖÖD. SIIN ON KOHT ENESELEIDMISEKS JA ENESETEOSTAMISEKS. TEIE EES SEISAB ÜKS OLULISEMAID VALIKUID KOGU ELUS — VALIDA TULEB ERIALA JA ELUKUTSE. TAHAKS SOOVIDA, ET TEETE SELLE VALIKU PÄRAST PÕHJALIKKU KAALUMIST. KEEGI EI TUNNE TEID, TEIE VÕIMEID, HUVISID, KALDUVUSI PAREMINI KUI TEIE ISE. SEEPÄRAST LANGETAGE OTSUS OMA MÕISTUSE JA SÜDAME HÄÄLE JÄRGI, VALIGE ERIALA, MILLELE JÄÄTE USTAVAKS ELU LÕPUNI.

MEIE VABARIIGI JA KOGU NÕUKOGUDE LIIDU HOOGSALT ARENEV MAJANDUS NING KULTUUR, TERVISHOID JA HARIDUS VAJAVAD EELOLEVAL AASTAKÜMNEL IKKA SUUREMAL HULGAL KÕRGE KVALIFIKATSIOONIGA NOORI SPETSIALISTE. TEIE PÕLVKONNA KÄTTE ANTAKSE ÕIGE PEA MEIE ÜHISKONNA ARENGU JUHTIMINE. SELLE RASKE, KUID AUSTAVA ÜLESANDEGA TOIMETULEMINE EELDAB AGA HÄID TEADMISI JA SÜGAVAID KOMMUNISTLIKKE VEENDUMUSI. SAAGE SIIS ÜLIÕPILASAASTAIL SELLE KUTSE VÄÄRILISTEKS.

TARTU RIIKLIK ÜLIKOOL KUTSUB TEID OMA AKADEEMILISE PERE LIIKMEKS 1970. A. SÜGISEL.

JÕUDU KESKKOOLI LÕPETAMISEKS, EDU SISSEASTUMISEKSAMITEKS.

K. PÜSS,
TRÜ ÕPPEPROREKTOR

ABITURIENDID!

Mõne kuu pärast lõpetate keskmised koolid ja Teid ootavad ees uued suured teod. Üheks võimaluseks on seada oma sammud meie *alma mater*'i poole.

Ta sisendab oma suurust ja tarkusega teisse ka mõnevõrra kahtlust oma võimetes ja võib-olla isegi kartust. Tundub, et juba üliõpilane on midagi suurt ja auväärset, professorist rääkimata. Koolis olete õppinud võtit valmistama tarkuselaegaste avamiseks ja nüüd avaneb esimene suurem võimalus oma oskust näidata.

Tuleb leida vaid julgust ja pealehakkamist, et astuda esimene samm sel teel. Siin nõrkevad nõrgad, kukuvad liialt keevalised, ning ainult visad, arukad ja julged jõuavad üles.

Tõotades võistelda ausalt ja mehiselt, teete läbi sisseastumiseksamid. Jääb osa mõtlikke, kel seekord ei õnnestunud. Kuid pikk elu on alles algamas.

Tekib ka hulk rõõmsameelseid, kellest saavad üliõpilased, kes tunnevad end kõige targemate, ilusamate ja parematena, teaduse mäetipud tunduvad olevat kohe siinsamas, vaja on ainult korraks haarata.

Mõne kuu pärast selgub, et mäetipud nihkuvad järjest kaugemale, mida lähemale neile minna. Elu on huvitav, tarkust ja kõrvalharrastusi tuleb palju — ole aga mees ja leia võimaluste vahel sobiv tasakaal!

Kaasaja inimest eristab eelnevatest põlvkondadest tema mõtlemisoskus, analüüsivõime. Selle arendamiseks on meie ülikoolis nagu teisteski kõrgemates koolides soodsad võimalused.

Igal juhul leidke endas julgust ja ettevõtmist, et asuda teele kõrgema kooli poole. Teie arukuses pärast keskkooli me ei kahtlegi, oleme veendunud, et olete võimelised ka kõrgemas koolis õppima. Valige ainult oma iseloomule ja võimetele sobiv eriala ja loodame kohtuda sügisel kuue kõrge samba taga.

L. KARU,
ELKNÜ TRÜ komitee
sekretär

Erinumber abiturientidele

VASTUVÕTT AASTAL 1970

Tänavu võtab Tartu Riiklik Ülikool vastu statsionaarseid üliõpilasi järgmistele erialadele:

AJALOO-KEELETEADUSKONNAS

ajalugu (lisaspetsiaalsusega võõrkeel või vene keel), eesti keel ja kirjandus, inglise keel ja kirjandus, saksa keel ja kirjandus, vene keel ja kirjandus (vajalik eesti ja vene keele praktiline tundmine), defektoloogia, psühholoogia;

ARSTITEADUSKONNAS

farmaatsia, pediaatria, ravi (ka vene õppekeelega), spordimeditsiin (ainult vene õppekeelega), stomatoloogia;

BIOLOOGIA-GEOGRAAFIATEADUSKONNAS

bioloogia, geograafia;

FÜÜSIKA-KEEMIATEADUSKONNAS

füüsika, füüsika pedagoogiline osakond, keemia, keemia-füüsika pedagoogiline osakond;

MATEMAATIKATEADUSKONNAS

matemaatika (ka vene õppekeelega), matemaatika pedagoogiline osakond;

KEHAKULTUURITEADUSKONNAS

kehakultuur ja sport (kitsamad erialad: kergejõustik, spordimängud, suusatamine, võimlemine, veesport, raskejõustik);

MAJANDUSTEADUSKONNAS

kaubandusökonoomika, kaubanduslik raamatupidamine, majandusküberneetika, rahandus ja krediit (ka vene õppekeelega);

ÕIGUSTEADUSKONNAS

õigusteadus.

Statsionaarsesse osakonda astujad peavad sooritama JÄRGMISED EKSAMID:

a) füüsika ja füüsika pedagoogilisel alal, matemaatika ja matemaatika pedagoogilisel alal:

1) matemaatika * (suuline ja kirjalik), 2) füüsika * (suuline), 3) eesti (vene) keel ja kirjandus (kirjand);

b) keemia alal:

1) keemia * (suuline), 2) matemaatika * (kirjalik), 3) füüsika * (suuline), 4) eesti keel ja kirjandus (kirjand);

c) ravi, pediaatria, stomatoloogia, farmaatsia, bioloogia alal:

1) bioloogia * (suuline), 2) füüsika * (suuline), keemia * (suuline), 4) eesti (vene) keel ja kirjandus (kirjand);

d) õigusteaduse ja ajaloo alal:

1) eesti keel ja kirjandus * (kirjand ja suuline), 2) NSV Liidu ajalugu * (suuline), 3) võõrkeel (suuline);

e) eesti, inglise ja saksa keele ja kirjanduse alal:

1) eesti keel ja kirjandus * (kirjand ja suuline), 2) võõrkeel * (suuline), 3) NSV Liidu ajalugu * (suuline);

f) vene keele ja kirjanduse alal:

1) I. eestikeelse keskkooli lõpetajaile — eesti keel ja kirjandus * (kirjand) ja vene keel * (suuline), II. venekeelse keskkooli lõpetajaile — vene keel ja kirjandus * (kirjand ja suuline). 2) NSV Liidu ajalugu * (suuline), 3) võõrkeel * (suuline);

g) kehakultuuri ja spordi alal:

1) kehaline kasvatus *, 2) füüsika * (suuline), 3) keemia * (suuline), 4) eesti keel ja kirjandus (kirjand);

h) defektoloogia ja psühholoogia alal:

1) bioloogia * (suuline), 2) eesti keel ja kirjandus * (kirjand ja suuline), 3) NSV Liidu ajalugu * (suuline);

i) geograafia, kaubandusökonoomika, kaubandusliku raamatupidamise, majandusküberneetika, rahanduse ja krediidi alal:

1) matemaatika * (kirjalik), 2) geograafia * (suuline), 3) NSV Liidu ajalugu * (suuline), 4) eesti keel ja kirjandus (kirjand).

Märkus: * on märgitud profileerivad ained antud erialal. Kaugõppijad sooritavad statsionaarsetega samad eksamid.

Isikud, kes on keskkooli lõpetanud kuldmedaliga või on kesk-eriõppeasutuse lõpetamisel saanud diplomi kiitusega, peavad sisseastumiseksamid tegema ainult ühes profileerivas aines, mis määratakse kindlaks õppeasutuse poolt. Teinud eksami selles aines hindele «väga hea», vabastatakse sisseastuja järgnevatest eksamitest, hinde «hea» või «rahuldava» puhul tuleb anda eksamid kõigis nõutavais aineis.

Sisseastumiseksamid toimuvad 1.—20. augustini.

AVALDUSI ÜLIKOOLI ASTUMISEKS võetakse vastu 20. juunist kuni 31. juulini.

Avaldus tuleb esitada Tartu Riikliku Ülikooli rektori nimele, ära näidata valitav teaduskond ja eriala.

Avaldusele tuleb lisada:

1) iseloomustus ülikooli astumiseks,

2) keskharidust tõendav dokument (originaal + lihtärakiri),

3) meditsiiniline tõend (vorm nr. 286),

4) 4 päevapilti 3×4 cm, ilma peakatteta,

5) pass või sõjaväepilet (kutsealustel arvelevõtmise tunnistus) esitatakse isiklikult.

Isikud, kel on kaheaastane tööstaaž, peavad koos nimetatud dokumentidega esitama asutuse või ettevõtte juhataja poolt tõestatud väljavõtte tööraamatust (kolhoosides liikmed esitavad kolhoosi juhatuse poolt tõestatud väljavõtte kolhoosniku tööraamatust, kus on näidatud kolhoosis kehtestatud tööpäevade miinimumi täitmine iga kalendriaasta kohta eraldi).

Tööstaaži arvestatakse seisuga 1. september 1970.

Isikuil, **kes suunatakse õppima ettevõtte poolt,** peab olema vähemalt kaheaastane tööstaaž. Neil tuleb esitada täiendavalt kindlaksmääratud vormis suunamiskiri.

Statsionaarseteks üliõpilasteks vastuvõtt toimub ülikooli rektori poolt eraldatud kohtade arvu piires proportsionaalselt avalduste arvule, mis on esitatud vähemalt kaheaastase praktilise töö staažiga ja staažita isikutel. Vähemalt kaheaastane teenistus sõjaväes loetakse demobiliseeritud sõjaväelastel võrdseks kaheaastase praktilise töö staažiga.

PÄRAST * LOENGUID

TRÜ Teaduslik Raamatukogu

TRÜ Teaduslik Raamatukogu on vanim ja suurim vabariigis. Siin säilitatavate teoste arv jõudis paari nädala eest 3 miljonini. Nõukogude Liidu ülikoolidest on suuremad fondid vaid Moskva, Leningradi ja Kaasani Ülikooli raamatukogudel. Fondide sisuline väärtus aga asetab meie raamatukogu NSVL tuntumate ja paremate hulka. Siia saabuvad ülikooli profiilile vastavad venekeelsed ja kõik eestikeelsed ilmuvad raamatud, juurde ostetakse ka raamatukauplustest. Rohkelt on ajalehti ja ajakirju. Raamatukogu vahetab publikatsioone 70 NSVL ja 208 välismaa asutusega. Iga aastaga on suurenenud vahetuse korras välismaalt hangitud kirjanduse hulk.

EÜE — Eesti Üliõpilaste Ehitusmalev

EÜE astub tänavu oma tegevuse seitsmendasse aastasse. Ehitusmalevas näeb üliõpilane võimalust toimekalt puhata, talvisele stipendiumile tublisti lisa teenides, võimalust maale pääseda ja mis peaasi — ta ei tarvitse suveks üliõpilasseltskonnast lahkuda, tema suvi on üliõpilassuvi.

Möödunud suvel otsustas EÜE kasuks 1400 üliõpilast kõigist Eesti kõrgematest koolidest (NB! EÜE-s võite taas kohtuda oma pinginaabri või armsa kaaslasega, kes läks õppima kunstiinstituuti või TPI-sse).

EÜE-d võib lugeda omavalitsuslikuks organisatsiooniks. Nii maleva keskstaap, regioonide juhtkonnad kui ka rühmade juhtkonnad on moodustatud üliõpilastest. Üliõpilane töötab malevas pärast pingutavat õppeaastat, pärast sessiooni, sellega on töö ja puhkuse vahekordade kindlaksmääramisel ka arvestatud. Maleva kokkutulek, lõkkeõhtud, kohtumised, kontserdid peavad olema puhketundide sisustajaks.

Malevasse tullakse vabatahtlikult!

Malevlastel on tore vormirõivastus!

Staažikamatel malevlastel on võimalus pääseda EÜE välisrühmadesse (Poola, Tšehhoslovakkia, Ungari).

EÜE-st nähakse abi kasvamas ka ülikooli enda väljaehitamisel, eeskätt uute ühiselamute püstitamisel.

Kunstikabinet

TRÜ kunstikabinet (Ülikooli tn. 16) võtab kõikidest teaduskondadest vastu üliõpilasi. Erilist kunstialast ettevalmistust ei nõuta, tähtis on huvi kunsti vastu, tahe ja püsivus loominguliseks eneseväljenduseks.

Kolme aasta jooksul õpitakse joonestamist, maalimist, graafikatehnikat, keraamikat, plakatkirja ja kunstiajalugu. Katsetamisjärgus on metallehistöö. Igal kevadel toimub valminud töödest avalik näitus. Samuti korraldatakse õppeekskursioone Moskva ja Leningradi kunstigaleriidesse, matku vabasse loodusesse.

Arstiteaduskond

Meie vabariigis on kõrgema haridusega meditsiinikaadri ettevalmistamise keskuseks Tartu Riikliku Ülikooli Arstiteaduskond — ravi-, pediaatria-, stomatoloogia-, farmaatsia- ning spordimeditsiini-osakonnaga.

Arsti töö esitab selle elukutse valinud inimesele palju kõrgeid spetsiifilisi nõudmisi. Arst peab võitlema tervete eluviiside eest ja olema ise eeskujuks elanikkonnale. Nõukogude arsti õilsaks ülesandeks on profülaktilise meditsiini printsiipide rakendamine, ta peab tundma mitte ainult haiguse bioloogilisi, vaid ka sotsiaalseid põhjusi, sest sellest oleneb suurel määral haigestumiste vältimine. Pärast ülikooli lõpetamist peavad arstid vaatama oma elukutse ja tööga seotud küsimustele teadlase pilguga. Seepärast on üliõpilastel õppetöö kõrval võimalik vastavalt oma huvialale töötada kateedrite juures olevates teaduslikes ringides.

Kaasajal õpetatakse uute kohustuslike ainetena meditsiinipsühholoogiat, biofüüsikat, meditsiinilist geneetikat ja matemaatilisi meetodeid meditsiinis. 1970. a. alates kuuenda kursuse üleminekuga uuele õppeprogrammile (subordinatuurile) laieneb topograafilise anatoomia ja operatiivkirurgia ning anestesioloogia ja reanimatoloogia õpetamine, iseseisva distsipliinina hakatakse õpetama onkoloogiat.

Raviosakonnas kestab õppetöö kuus aastat. Peale meditsiini teoreetiliste distsipliinide tundmaõppimise tutvutakse alates kolmandast kursusest haiges organismis asetleidvate haigusprotsesside olemusega. Neljandal ja viiendal kursusel omandavad üliõpilased põhjalikud teoreetilised ja praktilised teadmised kõigis kliinilistes ainetes. Praktiliste kogemuste saamiseks töötavad üliõpilased menetluspraktikal ravi- ja profülaktikaasutustes. Kuuendal kursusel (subordinatuuris) toimub kliiniline praktika ülikooli õppebaasides ja teistes raviasutustes ning samaaegselt spetsialiseerumine. Et nüüdsest peale arstide ettevalmistamine peab olema allutatud tervishoiu peaülesandele — spetsialiseeritud arstiabi arendamisele ja täiustamisele, siis järgneb arstide-spetsialistide ettevalmistamine veel ühe aasta vältel internatuuris. Pärast erialase internatuurieksami (teraapia, kirurgia, sünnitusabi, psühhiaatria, neuroloogia jt. erialadel) sooritamist asub spetsialist tööle töökohale, kust talle internatuuri kestel palka maksti.

Pediaatriaosakond valmistab ette lastearste, kes pärast ülikooli lõpetamist asuvad tööle laste ravi- ja profülaktikaasutustesse, teenindavad kooliõpilasi ja lapsi koolieelsetes asutustes. Õppetöö kestab samuti kuus aastat, kusjuures kahel esimesel õppeaastal toimub see üldmeditsiinilistes ainetes koos raviosakonnaga, samas ulatuses. Alates kolmandast kursusest õpitakse tundma pediaatria-alaseid eriaineid. Internatuuris toimub spetsialiseerumine pediaatria kitsamatele erialadele

Spordimeditsiini-osakonnas vältab õppetöö kuus aastat. Sellest neljal toimub õppetöö peaaegu analoogiliselt raviosakonnaga. Pärast seda viibivad tulevased spordiarstid sportlikul õppepraktikal suve- ja talvelaagrites. V ja VI kursusel on peamine rõhk asetatud kehakultuurialastele õppeainetele ja spordiarstipraktikale. Viimastel kursustel jätkub ka üksikute meditsiiniliste ainete õpetamine. Internatuuris süvendatakse oskusi spordiarsti ja ravikehakultuuri praktika alal. Spordiarsti kvalifikatsiooniga spetsialiste vajavad kehakultuuridispanserid ja -kabinetid, spordiorganiastsioonid, ravi- ja õppeasutused.

Stomatoloogiaosakond valmistab ette stomatolooge, kes ei tegele ainult kitsalt hambaraviga, vaid kõigi suuõõne elundite, nende lähima ümbruse ja kirurgiliste näo-lõualuudehaiguste ravimisega. Õppetöö kestab viis aastat. Kahel esimesel õppeaastal toimub õppetegevus üldmeditsiinilistes ainetes samas ulatuses nagu raviosakonnaski. Alates kolmandast kursusest on õppeplaanis eriained. Stomatoloogiline kirurgia (abi näo ja lõualuude vigastuste korral ning näo plastilised operatsioonid) vajab eriti meesüliõpilasi.

Farmaatsiaosakond valmistab ette kõrgema eriharidusega farmatseuteproviisoreid, kes suunduvad ülikooli lõpetamise järel juhtivale ja eriharidust eeldavale kohtadele, esmajoones apteegitöö alale. Kuid hinnatavaks tööjõuks on nad ka mitmesugustes laboratooriumides ja farmatseutilise tööstuse ettevõtetes. Õppeaeg kestab 5 aastat. Kahel esimesel kursusel omandatakse teadmisi botaanikas, keemia-distsipliinides, kõrgemas matemaatikas, füüsikas jt. Alates III kursusest õpivad üliõpilased tundma eriala põhiaineid farmakognoosiat, ravimite ja galeeniliste preparaatide tehnoloogiat, farmatseutilist ja kohtukeemiat, farmaatsia-ala organisatsiooni. Praktilised oskused ja töövilumus saavutatakse laboratoorsete tööde ja praktikumidega ning menetluspraktikaga, s. o. tegeliku tööga farmatseutilistes asutustes.

Käesoleval aastal võetakse Arstiteaduskonda kokku 225 üliõpilast. Vastuvõtt osakondade järgi on järgmine: raviosakonda — 110 (eesti õppekeelega) ja 25 (vene õppekeelega), pediaatria-, stomatoloogia- ja farmaatsiaosakonda à 25 üliõpilast, spordimeditsiini-osakonda 15 üliõpilast, nendest Eesti NSV-st:

E. VASAR,
Arstiteaduskonna prodekaan
V. KALNIN,
hügieenikateedri vanemõpetaja

Majandusteaduskond

Ühiskondliku rikkuse suurendamise ja kõigi inimeste materiaalsete ja kultuuriliste vajaduste üha täielikuma rahuldamise tagamiseks ei piisa üksnes sellest, et iga tööline ja kolhoosnik püüdlikult oma tööd teeb. On veel vaja, et tootmisprotsess oleks otstarbekalt korraldatud, et toodetaks just seda, mida kõige rohkem vajatakse, et toodang oleks kvaliteetne ja tootmine võimalikult odav, et tooted jaotataks kooskõlas rahvamajanduse vajadustega, et iga kodanik saaks oma töö eest õiglast tasu.

Pikemat aega on **raamatupidamine** põhinenud käsitsitööl. Praegu asendatakse arvestustööde käsitsitehnika masintööga. Moodsate elektronarvutite (Minsk-22, Uraal-11 jt.) ning analüütiliste arvutusmasinate laialdase rakendamise tulemusena on töö paljudes kaubandusorganisatsioonides juba praegu ulatuslikult mehhaniseeritud.

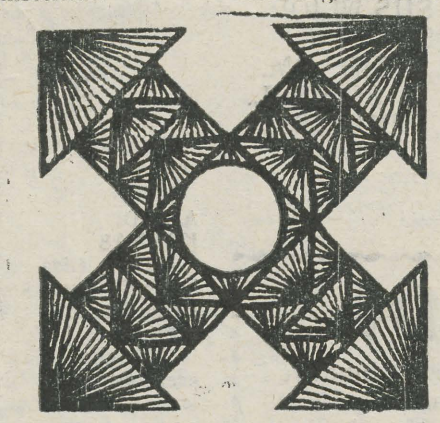

Raamatupidajate järele on juba praegu väga suur nõudmine mitte ainult kaubandusorganisatsioonides, vaid ka teadusliku uurimise instituutides ja projekteerimisorganisatsioonides, kus töödeldakse kaubandusorganisatsioonide juhtimise mehhaniseerimise ja automatiseerimise projekte.

1970. a. võetakse raamatupidamise erialale vastu 25 uut üliõpilast (ainult statsionaarsesse osakonda).

Kaubandusökonoomika osakonnas õpitakse tundma kaubanduse olemust ja tema osa sotsialistlikus majanduses, kaubanduse organiseerimise ja planeerimise süsteemi, käsitletakse kaubafondide hankimise ja jaotamise korda, kaubanduse materiaalset baasi jne. Ühtlasi õpitakse tundma majandusliku informatsiooni hankimise ja arvestuse korda, töö organiseerimise ning töö tasustamise teoreetilisi aluseid, hindade kujundamise mehhanismi, kaubanduse finantsmajandust ja selle iseärasusi.

Teoreetilisi teadmisi kontrollitakse ja kinnitatakse ning erialaseks tööks vajalikke praktilisi oskusi omandatakse õppe- ja tootmispraktikal.

Pärast lõpetamist suunatakse spetsialistid tööle kaubandusettevõtetesse ja -organisatsioonidesse.

1970. a. võetakse vastu 25 uut üliõpilast statsionaarsesse osakonda ja 50 mittestatsionaarsesse osakonda.

Rahanduse ja krediidi erialale võetakse vastu 50 statsionaarset ja 25 mittestatsionaarset üliõpilast. (Statsionaarses osakonnas moodustatakse ka üks 25 üliõpilasega venekeelne õppegrupp). Sel erialal on Tartu Riikliku Ülikooli Majandusteaduskonnas võimalik õppetöö käigus spetsialiseeruda neljale kitsamale erialale: 1) rahandus (riigieelarve), 2) tööstuse rahandus, 3) krediteerimine, 4) kapitaalmahutuste finantseerimine ja krediteerimine. Üldteoreetilised ja üldmajanduslikud ained on kõigil loetletud erialadel ühised. Kitsam spetsialiseerumine algab III õppeaastal.

Teaduskonna lõpetamiseks rahanduse ja krediidi erialal tuleb koostada diplomitöö ja sooritada riigieksam poliitilisest ökonoomiast. Mittestatsionaarsetel üliõpilastel on võimalik diplomitöö asendada 3 täiendava riigieksamiga (majandusstatistika, majandusliku tegevuse analüüs, kitsas eriaine). Tööle suunatakse lõpetajad rahandus- ja pangaasutustesse, ka tööstusettevõtteisse finantsistideks.

Majandusküberneetika (võetakse vastu 25 statsionaarset üliõpilast) spetsialiste vajatakse töötamiseks rahvamajanduse planeerimisel ja juhtimisel kasutatavate elektronarvutusmasinatega.

Selle eriala spetsialistide ettevalmistamise vajadus on tingitud matemaatiliste meetodite kasutamisest planeerimisel ja rahvamajanduse juhtimisel. Õppeaeg kestab viis aastat ning selle aja jooksul saavad üliõpilased majandusteadusliku ettevalmistuse kõrval ka matemaatilise ettevalmistuse. Majandusteaduslikest ainetest õpitakse statistika üldteooriat, majandusstatistikat, hinda ja hinna kujundamist, rahvamajandusharude ökonoomikat, rahvamajandusharude planeerimist jne. Traditsiooniliste matemaatiliste ainete (programmeerimine, tõenäosusteooria ning matemaatiline statistika) kõrval on kavas ka uued distsipliinid, nagu sissejuhatus majandusküberneetikasse, sotsialistliku laiendatud taastootmise mudelid, matemaatilised meetodid ja mudelid tähtsamate rahvamajandusharude planeerimisel jne. Õpitakse tundma ka arvutusmasinaid.

Õppetöö peamisteks vormideks on loengud ja arvukad laboratoorsed ning praktilised tööd. Korraldatakse ekskursioone ettevõtetesse ja asutustesse. III ja IV kursusel toimub tootmispraktika. Stuudiumi lõpul esitab üliõpilane diplomitöö ning sooritab riigieksami poliitilisest ökonoomiast.

Majandusküberneetika ja rahanduse ning krediidi erialadel on statsionaarsete üliõpilaste õppeaeg 5 aastat, kaubandusökonoomika ja raamatupidamise erialal 4 aastat. Mittestatsionaarne õppetöö kestab 5 aastat.

V. KRINAL,
Majandusteaduskonna dekaan

Ajaloo-Keeleteaduskond

Ajaloo-Keeleteaduskonda on koondunud oluline osa rahvuslikkude distsipliinide õpetamisest ja uurimisest.

Teaduskond valmistab ette kaadrit Eesti NSV koolidele ja teadusliikkudele ning kultuuriasutustele.

Teaduskonna kõigis osakondades kehtib viieaastane õppeplaan, kaugõppeosakonnas kuueaastane. Õpingute finaaliks kujuneb kas diplomitöö või riigieksamid või mõnes spetsiaalsuses nii diplomitöö kui ka riigieksamid.

Õpingud kahel esimesel kursusel annavad põhimõisted õpitavaist aineist: loetakse sissejuhatust kirjandusteadusse, keeleteadusse, rahvaluulesse, etnograafiasse, arheoloogiasse, psühholoogiasse, antiikkirjandusse jm. Paralleelselt ka üldkursusi: tänapäeva eesti keelt, vene filoloogidel vastavalt vene keelt; eesti ja vene kirjandust, väliskirjandust, üldajalugu, NSV Liidu ajalugu. Esimesel ja teisel kursusel süvendatakse võõrkeelte tundmist, õpetatakse ladina keelt, eesti filoloogidele ka soome keelt. Vastavalt vajadustele ja soovidele saab õppida vabatahtliku ainena veel mitmesuguseid võõrkeeli, eesti ajalugu, kunstiajalugu vm.

Eesti keele ja kirjanduse osakonnas omandatakse põhiteadmisi eesti keeles ja eesti kirjanduses 7—8 semestri jooksul. Kolmandast kursusest toimub spetsialiseerumine kitsamale erialale, lisanduvad eriseminarid ja erikursused. Kursusetöid kirjutatakse teisel kursusel eesti kirjanduse ja rahvaluule teemadel, kolmandal ja neljandal kursusel valitud erialal. Need, kes lõpetavad diplomitööga, võivad sama teemat edasi arendada ka diplomitööks. Erikursusena loetakse mingit süvendatud peatükki või eriprobleemi.

Eesti keele ja kirjanduse osakonna üliõpilastel on võimalus kitsama spetsiaalsusena valida eesti keel, eesti kirjandus, eesti rahvaluule, soome-ugri keeled või žurnalistika. Viimase õppeplaan erineb kõigepealt selles, et žurnalistid ei saa õpetajakutset, nendel on pedagoogilise praktika asemel õppeplaanis ajakirjanduse praktika. Tavaliselt võetakse eesti keele ja kirjanduse erialale kummassegi ca 10, eesti rahvaluule, soome-ugri keelte ja žurnalistika alale à 5 üliõpilast.

Ajaloo-osakonnas on sissejuhatavateks aineteks arheoloogia ja etnograafia. Üldkursusteks on vana aja, keskaja, uusaja ja uusima aja ajalugu, NSV Liidu ajalugu. Aasia ja Aafrika maade ajalugu, lõuna- ja lääneslaavlaste ajalugu, Eesti NSV ajalugu, arhiivindus, allikaõpetus, NSV Liidu ja üldajaloo historiograafia, kunstiajalugu. Spetsialiseeruda võib NSV Liidu ajaloo, üldajaloo, NLKP ajaloo, arhiivinduse, etnograafia, arheoloogia ja museoloogia erialale.

Vene keele ja kirjanduse osakonna sissejuhatavad ained on sissejuhatus keeleteadusse, rahvaluule. Üldaineteks vene kirjanduse ajalugu, väliskirjandus, lastekirjandus. Praktilistest töödest on 2. semestri lõpul rahvaluule, 4. semestri lõpul dialektoloogia praktika. Nagu kõigil õpetajakutset andvail osakondadel, on ka siin ette nähtud pedagoogiline praktika. Spetsialiseeruda saab vene keele ja kirjanduse alale.

Võõrkeelte osakonnas õpitakse inglise, saksa ja prantsuse keelt. Sissejuhatavalt õpetatakse vastava maa ajalugu ja geograafiat. Rohkesti on tunde ette nähtud põhikeelte õppimiseks, õpitakse ka veel teist võõrkeelt, eraldi kursusena foneetikat, helitehnikat ja muid aineid.

6. semestri lõpul toimub õpetajakutset taotlevatel üliõpilastel pioneerilaagri praktika.

Defektoloogiaosakond valmistab ette õpetajaid mitmesuguste erikoolide jaoks (kuulmise, nägemise või muude defektidega laste õpetamiseks).

Selle spetsiaalsuse valinud üliõpilastelt nõutakse erilisi kalduvusi pedagoogiliseks tööks. Õppeplaanides on erilist rõhku asetatud pedagoogilistele ja metoodilistele ainetele ja psühholoogiale. Vastavalt spetsiaalsuse iseloomule õpetatakse rohkesti meditsiinilisi aineid — anatoomiat, füsioloogiat, neuropatoloogiat, geneetika aluseid jmt. Et õpetamine toimub eesti keele baasil ja õpetajaid valmistatakse ette eesti koolidele, õpetatakse ka eesti keelt, eriti foneetikat. Praktilised tööd toimuvad kliinikuis ja erikoolides.

Alates käesoleva aasta sügisest võetakse defektoloogiaosakonna esimesele kursusele ka kaugõppijaid 25 üliõpilast.

Psühholoogiaosakond valmistab ette spetsialiste pedagoogilise psühholoogia, töö- ja sotsiaalpsühholoogia, inseneripsühholoogia ja kliinilise psühholoogia erialal.

Peale mitmekesiste psühholoogiliste distsipliinide, antropoloogia ja geneetika õpetatakse matemaatikat ja küberneetilisi meetodeid.

Psühholoogiat saab õppida ainult statsionaarselt.

Dots. ED. LAUGASTE,
dekaan

Kehakultuuriteaduskond

* Kehakultuuriteaduskonda võetakse vastu 50 statsionaarset ja 25 kaugõppe-üliõpilast.

Tartu Riikliku Ülikooli Kehakultuuriteaduskond on meie vabariigi spordikaadri peamine sepikoda. Rohkem kui 750 treenerit, kehalise kasvatuse õpetajat ja spordiorganisaatorit on siit saanud lähetuse.

Kuigi iga aastaga laieneb kehakultuurikaadri ettevalmistus, tuntakse eriharidusega spetsialistidest kõikjal puudust. Sadu töökäsi vajatakse kehalise kasvatuse õpe-

(Järg 3. lk.)

tajatena keskkoolidesse, tehnikumidesse, kutsekoolidesse ja 8-klassilistesse koolidesse, treeneritena erinevatele spordialadele nii spordikoolidesse kui ka spordiühingutesse, tootmisvõimlemise metoodikutena, massispordi instruktoritena ning spordiorganisaatoritena.

Kehakultuuriteaduskonna head sportlikud traditsioonid on üldtuntud. Üliõpilaste sportliku ja pedagoogilise meisterlikkuse eest hoolitsevad kogu Nõukogudemaal tuntud nimed, nagu NSV Liidu teenelised treenerid Ilmar Kullam, Fred Kudu, Edgar Naarits, Valter Kalam, Eesti NSV teeneline sporditegelane Erna Abel jt. Praegu õpivad siin Euroopa meister korvpallis Anatoli Krikun, Euroopa juunioride meister kuulitõukes Aleksander Tammert, kergejõustiklased Tõnis Matsin jpt.

Üleliiduliselt kuulsas Kääriku spordibaasis valmis kahe võimlaga spordihoone, rekonstrueeriti üks ühiselamutest. Tartus püstitati kilehall.

Õppeaeg kestab Kehakultuuriteaduskonnas 4 aastat (kaugõppeosakonnas 5 aastat). Statsionaarsed üliõpilased võivad astuda õppima kas kehalise kasvatuse õpetajate või treenerite rühma.

Peale selle tuleb valida sportlik eriala, milleks võib olla kergejõustik, suusatamine, võimlemine, spordimängud, raskejõustik, ujumine või sõudmine. Õppetundide arv nädalas on noorematel kursustel 30—32, viimasel kursusel 20. Lisaks tunniplaanis ettenähtud koormusele võtavad üliõpilased osa treeningtundidest valitud erialal, käivad võistlustel ja täidavad mitmesuguseid ühiskondlikke ülesandeid. Lisaks otsesele õppetööle Tartus viibitakse õppelaagrites 14—19 nädalat, praktikal 20—25.

Õppeainetest kuuluvad esimesse rühma üliõpilaste maailmavaadet arendavad ja kujundavad ühiskonnateadused ja keeled.

Järgmise rühma moodustavad meditsiinilis-bioloogilised õppeained, nagu anatoomia ja biomehhaanika, füsioloogia ja spordifüsioloogia, hügieen ja spordihügieen, arstlik kontroll ja ravikehakultuur, spordimeditsiin ja biokeemia. Edasi tulevad pedagoogilist laadi ained: pedagoogika ja peagoogika ajalugu, psühholoogia ja spordipsühholoogia, kehakultuuri ajalugu ja organisatsioon, kehalise kasvatuse teooria, metoodika ja sportliku treeningu alused. Omaette rühma moodustavad üksikute spordialade tehnika, taktika ja õpetamise metoodika.

Vanemõpetaja V. LENK,
spordimängude kateedri juhataja

Matemaatikateaduskond

MATEMAATIK, kes lõpetab 1975. a. Tartu Ülikooli, saab arvutusmatemaatiku, matemaatiku või keskkooli matemaatikaõpetaja kutse. Need erialad määravad üldjuhul lõpetanu töölesuunamise vastavalt kõrgemasse õppeasutusse, arvutuskeskusesse või keskkooli.

1975. a. lõpetanu tööaastad ületavad meie sajandi piiri, kuid meheteod peavad aitama lahendada veel käesoleva aja probleeme.

Arvutus-matemaatikud aitavad lahendada ühiskonna eksisteerimiseks vajaliku informatsiooni läbitöötamist arvuti abil. Ainult niiviisi suudab inimkond tulla toime üha keerulisemaks muutuva ühiskonna juhtimisega, vältida asjatuid raiskamisi, vabastada inimmõistusi loovamaks tegevuseks kui mehhaaniline kantseleitöö. Matemaatikud töötavad samas protsessis teisiti. Nemad koostavad paljudel juhtudel mitmesuguseid matemaatilisi mudeleid ja teooriaid (täpsemalt küll killukesi nendest), mis kirjeldavad või kujutavad kas reaalseid objekte või mõttelisi struktuure. Sageli osalevad nad ka kõrgemate koolide õppetöös. Viimaste kolleegid koolis, pedagoogid — lahendavad oma igapäevases töös sellesama matematiseerumisprobleemi alaküsimusi keskhariduse valdkonnas. Peab ju ühiskond, kui ta soovib edasi eksisteerida, varustama oma järglased üha kontsentreerituma haridusega.

Ettevalmistumine matemaatiku elukutseks toimub ühiskonna senise arengu vältel loodud traditsioonide põhjal. See seisneb matemaatiliste põhidistsipliinide, nagu matemaatiline analüüs (funktsioonid, tuletised jm.), analüütiline geomeetria (geomeetria käsitlemine analüütilise aparatuuri abil, vektorid jm.), diferentsiaalgeomeetria, diferentsiaalvõrrandid, funktsiooniteooria jne. omandamises noorematel kursustel. Vanematel kursustel toimub aga spetsialiseerumine valitud erialal. Lisanduvad ained, mis soodustavad töötamist tulevasel töökohal. Arvutusmatemaatika- osakonnas on sellisteks aineteks algoritmide teooria, matemaatiline planeerimine, optimaalse juhtimise teooria jne. Pedagoogilises osakonnas aga psühholoogia, pedagoogika, metoodika jne.

Spetsialiseerumine mingile muule kitsamale erialale toimub individuaalplaani alusel.

Kõik matemaatikud õpivad töötama arvutil ja sooritavad vastava praktika. Tulevastel pedagoogidel on veel pedagoogiline praktika.

Kaaluda, valida, otsustada ning vastutada tuleb igaühel aga iseseisvalt. Pole aga kahtlust, et «matemaatik 1975» saab oma elu jooksul olla ühiskonnale küllat kasulik. Võimalust pakutakse 100 noorele.

J. REIMAND

Füüsika-Keemiateaduskond

Füüsikaosakond

Tartu Ülikoolis on õpitud ja õpetatud füüsikat alates ülikooli taasavamisest 1802. a.

Eriti intensiivseks on kujunenud füüsika-alane tegevus Tartu Riiklikus Ülikoolis nõukogude korra tingimustes. Selle põhjuseks on palju de uute instituutide ja laboratooriumide avamine nii ENSV Teaduste Akadeemias, ENSV kõrgemates koolides kui ka tehastes.

Käesoleval ajal toimub füüsikute ettevalmistamine füüsikaosakonnas kahes erinevas harus — eksperimentaal-teoreetilises ja pedagoogilises. Vastuvõtt kummassegi harru toimub eraldi. Füüsika ja matemaatika põhikursuste nomenklatuur ja maht on füüsikaosakonna kõikidele üliõpilastele enam-vähem ühesugune. Esimese kolme aasta jooksul omandatakse kõrgema matemaatika ja tehnilise joonestamise alused, füüsika ja teoreetilise mehhaanika üldkursused. Kõrvuti loengutega lahendatakse ülesandeid ja sooritatakse ulatuslik laboratoorne praktikum. Kahel viimasel kursusel on ühisteks kursusteks kõikidele füüsikaosakonna üliõpilastele teoreetiline füüsika, raadioelektroonika ja tahke keha füüsika. Kitsam ettevalmistus saadakse erikursuste, eripraktikumide, tehasepraktikate ja kursuse- ning diplomitööde kaudu.

Pedagoogilise haru üliõpilastele on nende tulevase elukutse huvides vajalikeks eriaineteks psühholoogia ja pedagoogika, kino- ja fototehnika (omandatakse kitsasfilmi demonstraatori kvalifikatsioon), elektrotehnika, astronoomia ja astrofüüsika, atmosfäärifüüsika, tehniline mehhaanika, füüsika õpetamise metoodika koos katsetehnikaga, raadiotehnilised õppevahendid, elementaarmatemaatika koos matemaatika õpetamise metoodikaga (pedagoogilise haru üliõpilased saavad füüsiku ja keskkooli füüsikaõpetaja kutse õigusega õpetada astronoomiat, matemaatikat, elektro- ja raadiotehnikat) jt. Selle haru üliõpilaste pedagoogiline praktika toimub pioneerilaagrites ning vabariigi keskkoolides.

Eksperimentaal-teoreetilise haru üliõpilaste spetsialiseerumise peamisteks suundadeks on teoreetiline füüsika, tahke keha füüsika (pooljuhtide füüsika), elektroonika, gaaslahenduse füüsika (eriti aeroionisatsiooninähtused), geofüüsika ja astrofüüsika. Lisaks nimetatud traditsioonilistele suundadele võib spetsialiseeruda ka mõnes teises füüsika lõigus (biofüüsika, madalate temperatuuride füüsika jt.).

Dots. K. KUDU,
üldfüüsika kateedri juhataja

Keemiaosakond

Käesoleva aasta sügisel võib jälle 25 teadusehimulist noort alustada õpinguid TRÜ Füüsika-Keemiateaduskonna keemiaosakonnas.

Keemiaosakond valmistab ette laialdaste teoreetiliste ja praktiliste teadmistega noori keemikuid, kes stuudiumi lõpuks on spetsialiseerunud põhjalikumalt ühes kitsamas eriharus. Osakonna lõpetajad suunatakse tööle teaduslikesse uurimisasutustesse, kõrgematesse koolidesse ja tööstusettevõtete laboratooriumidesse. Et kõrgema kvalifikatsiooniga keemiaõpetajaist tuntakse suurt puudust, võetakse keemiaosakonda vastu veel 15 üliõpilast keemia-füüsika-pedagoogide ettevalmistamiseks.

Õppetööd suunavad anorgaanilise, analüütilise ja orgaanilise keemia kateedrid. Kateedrite uurimistööst on välja kasvanud kaks problemalaboratooriumi: elektrokeemia (anorgaanilise keemia kateedri juures) ning keemilise kineetika ja katalüüsi laboratoorium (orgaanilise keemia kateedri juures).

Esimesed kolm õppeaastat kuluvad üliõpilastel keemiaalaste põhikursuste ja üldainete omandamiseks. Alates neljandast kursusest toimub spetsialiseerumine kitsamale erialale ühe mainitud kateedri juures. Üliõpilaste spetsialiseerumise suuna ja uurimistöö temaatika määrab kateedri teadusliku töö probleemistik. Anorgaanilise keemia kateeder valmistab ette keemikuid elektrokeemia või ioonivahetusprotsesside alal. Analüütilise keemia kateedris on võimalus saada ettevalmistus väga väikeste lisandite analüüsimismeetodite (ka luminestsentsmeetodid) alal. Orgaanilise keemia kateeder annab ettevalmistuse orgaanilise sünteesi, keemilise kineetika ja katalüüsi (ka fermentatiivsete reaktsioonide kineetika) ja bioorgaanilise analüüsi alal.

Keemiaosakonna uurimislaboratooriumid on varustatud kaasaegse aparatuuriga ning õppetöö vältel tutvutakse mitmesuguste uurimismeetoditega (spektroskoopia, kromatograafia eriliigid, mitmesugused elektrokeemilised meetodid jm.).

Üliõpilaste osavõtt teaduslikust uurimistööst toimub ühest küljest kohustusliku õppeplaani raamides kursusetööde, tootmispraktika ja diplomitööde tegemise näol, teisest küljest teaduslike ringide juures.

Õigusteaduskond

Õigusteaduskond valmistab ette kõrgema juriidilise haridusega kaadrit riigiaparaadi mitmesugustele lülidele, asutustele, ettevõtetele, kolhoosidele ja sovhoosidele ning ühiskondlikele organisatsioonidele. Meie teaduskonna lõpetajad töötavad edukalt ka ajakirjanduses, raadio ja televisiooni alal.

Teaduskonna statsionaarses osakonnas kehtib viieaastane, kaugõppeosakonnas aga kuueaastane õppeaeg. Õpingud lõpevad riigieksamite ja diplomitööga.

Õigusteaduskonda astumiseks on nõutav kaheaastane tööstaaž. Tööstaažiga kandidaatide vähesuse tõttu on viimastel aastatel vastu võetud ka paremini ette valmistatud tööstaažita noori. Möödunud aastal moodustasid nad poole vastuvõtukontingendist. Statsionaarsesse osakonda võetakse käesoleval aastal 50, kaugõppesse aga 75 üliõpilast.

Juristi tööks vajalikke teoreetilisi teadmisi ja nende praktilise rakendamise oskust omandatakse õppetöö mitmesugustes vormides. Õpinguid alustatakse üldainetest nagu riigi ja õiguse teooria, riigi ja õiguse ajalugu, loogika, rooma õigus ja ladina keel. Hiljem lisanduvad neile põhidistsipliinidena tsiviil- ja kriminaalõigus, nõukogude riigiõigus ja haldusõigus jt. Põhjalikult õpitakse teaduskonnas juristi tulevaseks tööks nii vajalikke ühiskonnateadusi.

Alates III kursuse kevadsemestrist jagunevad üliõpilased 3 tsüklisse, kus nad spetsialiseeruvad kitsamal erialal. Tsüklid on järgmised: 1) majandusõiguslik tsükkel, mis valmistab ette juriskonsulte tööstuse ja põllumajanduse ettevõtetele. Selle tsükli lõpetajaid on võimalik tööle suunata ka abiprokuröridena, kus nende tööülesandeks on kaebuste lahendamine, järelevalve tsiviilasjade lahendamise üle kohtutes ja üldjärelevalve; 2) kohtu- ja prokuratuuri tsükkel, milles antakse spetsiaalne ettevalmistus kohtu-, prokuratuuri ja uurimistöös; 3) haldustsükkel, mis valmistab ette riigihaldusaparaadi nõukogude ja ühiskondlike organisatsioonide aparaadi töötajaid.

Kitsamal alal spetsialiseerumine on kavandatud tulevase töö iseloomu arvestades. Nii näiteks õpetatakse tulevastele nõukogude aparaadi töötajatele ja juriskonsultidele juhtimisteaduse aluseid, ettevõtte ökonoomikat, asjaajamist; juriskonsultidele — ettevõtte majandusliku tegevuse analüüsi, majandusõigust, juriidilise teenistuse organisatsiooni jt.; seevastu tulevased uurijad, kes asuvad tööle siseministeeriumi ja prokuratuuri organeisse, saavad spetsiaalse ettevalmistuse kriminalistikas, kriminoloogias jne.

III kursusel on ette nähtud 6-nädalane õppepraktika, lõpukursusel aga pikaajaline (15 nädalat) stažööripraktika tulevase töökoha asutuses.

Õppetöö kõrval on üliõpilastel võimalik ühiskondlikel alustel osa võtta kohalike töörahva saadikute nõukogude tööst, olla prokuröri ühiskondlikuks abiks.

Erialaste teadmiste süvendamiseks võivad üliõpilased osa võtta teaduslikust tööst, sealhulgas sotsioloogilistest ja kriminoloogilistest uuringutest.

Õigusteaduskonna lõpetajatele omistatakse juristi kvalifikatsioon.

Dots. E. SALUMAA,
dekaan

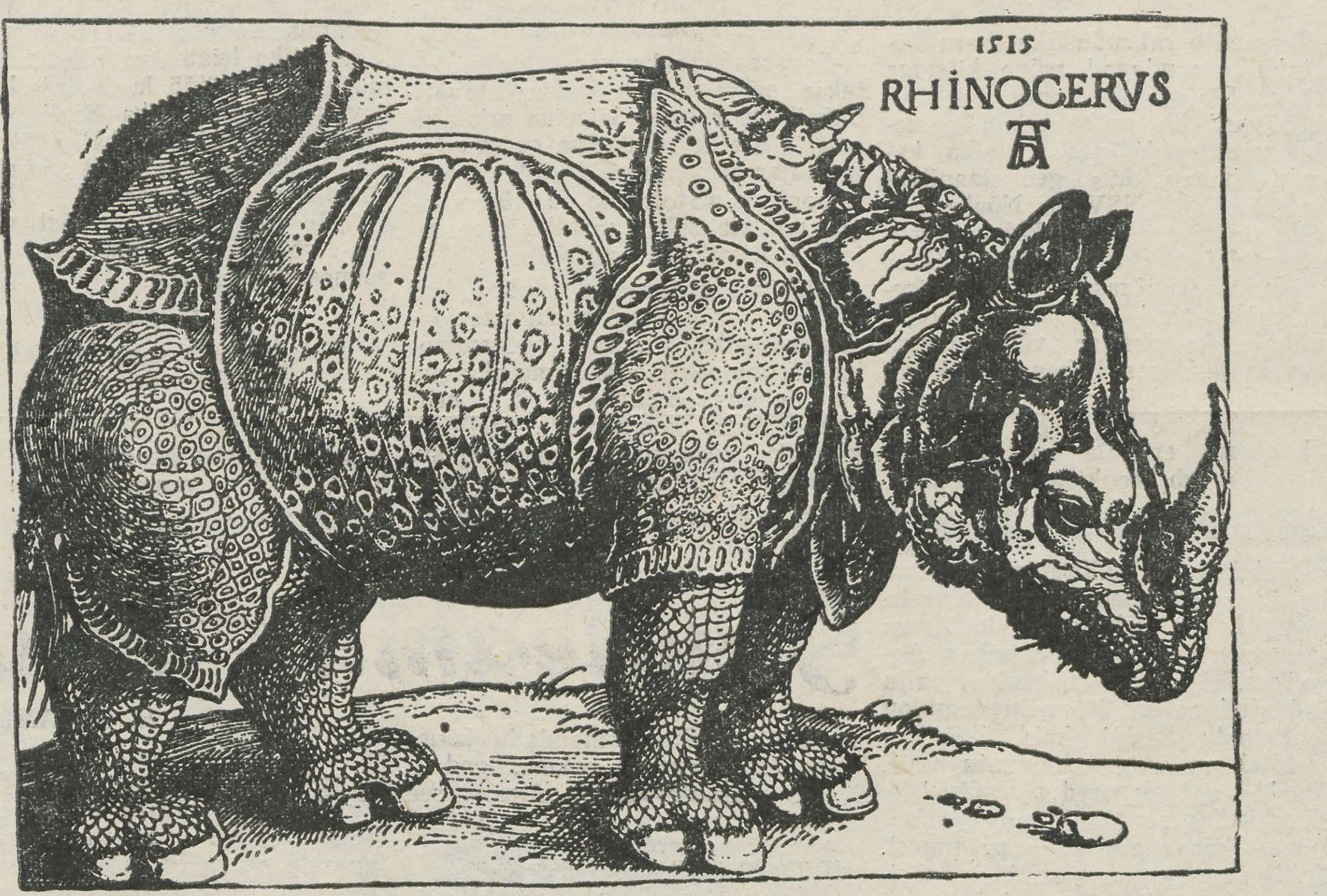

Kallid lõpetajad! Julgust, ainult julgust! Vastuvõtukomisjonid ootavad...

PÄRAST * LOENGUID

Luuderohu sõpruskond

Kunagisest ettevõtlikust üliõpilaste grupist on tänaseks kasvanud TRÜ looduskaitsering. Ringis saavad kokku bioloog ja keemik, metsamees, agronoom ja filoloog, kaheteistkümne aasta jooksul on esindatud olnud üle paarikümne eriala.

Ringi embleemiks on luuderohu, Eestis haruldase taime leht. Luuderohu leht tähtedega LK on iga looduskaitseringi liikme tunnus, toonitades visadust ja samal ajal looduse kaitsmise mõtet.

Ringi teaduslikuks juhendajaks on olnud asutamisaastast peale Jaan Eilart (kelle nimele on teadlikult jäetud täpsustused lisamata), auliikmeist võib nimetada kirjanikke August Sanga ja Erni Krustenit, geograaf Endel Varepit.

Ringil on hulk traditsioone. Esimene, millega uustulnuk kokku puutub, on matk sügiskullas Ahja Taevaskojale. Sellest esimesest koosolemisest peale õpitakse «sina» ütlema. Seal tehakse esimesed sammud looduse sügavamaks mõtestamiseks. Kevadel tehakse sõite Ahjale, Illimari paikadesse ja seatakse korda väikese Illimari park. Matkad, talvised ja kevadised, muidugi ka suvised õppeekskursioonid, mis igal aastal tehakse ise kanti. On sõidetud Baltimaades Beloveje Puštšasse, Kurski steppidesse, Uraalidesse.

Ole Sa EPA või TRÜ mütsi kandja, luuderohu märgiga sõpruskond tervitab tulijat.

ALPIKLUBI

T.R.Ü. PSÜHRING

KINO
Kinoklubi

PÄRAST LOENGUID

TRÜ kohvik

Kui juhtub, et tunniplaanis on auk või kui pärast loenguid pole tahtmist kohe raamatukogusse või ühiselamusse minna, astub tudeng kohvikusse. Meie kohvik on muutunud omamoodi klubiks, kus harva käiakse vaid keha kinnitamas, ikka minnakse sinna kas vaidlema, kohtama, malet mängima või niisama istuma. Kohvik koosneb neljast saalist, millel on oma väljakujunenud nimed: rõdu-, kamina-, piljardi- ja vahesaal. Vanemad tudengid teavad rääkida, et varem, kui kohvikus oli lubatud suitsetada, ei suutnud keegi tuttavat kahe-kolme sammu kauguselt eristada, niivõrd tihe oli suitsuloor. Nüüd on suitsetamine keelatud ja isegi kõige kirglikumad piibumehed on sellega rahul.

Kohvikust on saanud seltskondliku kooskäimise koht. Populaarsemad ja suurema traditsiooniga on kolmapäevased küünlavalgusõhtud. Räägitakse, et üle poolte üliõpilasabielude sõlmitakse just tänu neile õhtutele. Küünlavalgusõhtuid mäletatakse kaua pärast ülikooli lõpetamist ja nii mõnigi vilistlane rihib hiljem oma Tartus-käigud just kolmapäevadele.

Suurt tähelepanu on pööratud kohviku kultuuriprogrammile. Siin loevad noored poeedid oma esimesi värsikatsetusi, korraldatakse klassikalise ja pop-muusika õhtuid, vaidlusi põnevatel teemadel jne.

A. NOOTAMAA

Üliõpilaspäevad

Üliõpilaspäevad on saanud kogu üliõpilaskonda haaravaks kauniks traditsiooniks. Need päevad, kus Tartu üliõpilased saavad demonstreerida oma ühtekuuluvust, armastust oma alma mater*'i vastu, õpitava eriala vastu, väljendada oma suhtumist kaasaja aktuaalsetesse probleemidesse ja ammendada oma nooruslikku pidutsemislusti. Üliõpilaspäevad on Tartu ja teiste Eesti kõrgemate koolide sõpruse väljenduseks, on vanemat ja nooremat põlvkonda — üliõpilasi, õppejõude ja vilistlasi lähendavaks ja liitvaks ürituseks. Möödunud üliõpilaspäevad olid arvult viiendad.*

Meie koorid

Tartu Riikliku Ülikooli naiskoor tähistas möödunud nädalavahetusel oma 25. aastapäeva. Meie ajalehes oli sel puhul pikem ülevaade koori ajaloost, traditsioonidest ja praegusest olukorrast. Tahaks siiski reklaamileheski kooridest juttu teha, sellepärast allpool mõni sõna naiskoori kõrval ka Tartu Akadeemilisest Meeskoorist.

Ülikooli naiskoori asutajaks on Richard Ritsing. Praegused dirigendid — Vaike Uibopuu ja Linda Taal. Naiskoor on osa võtnud üliõpilaslaulupidudest, üldlaulupidudest ja on oodatud paljudele laulupäevadele väljaspool Tartut ja vabariiki. Praegu viibib koor pikemal kontsertmatkal Siberis.

Meeskoori kohta saime usaldusväärseid andmeid koori juhatuse sekretärilt Henn Rajalolt.

Tartu Akadeemiline Meeskoor asutati 1912. a. Juhan Simmi poolt. Praegusel hetkel juhatavad 98 mehe laulmist Richard ja Alo Ritsing. Kooris laulavad EPA ja TRÜ üliõpilaste kõrval ka mõlema kooli vilistlased. Tihe koostöö väljendub ka selles, et koori hooldajaiks on vaheldumisi mõlemad õppeasutused. Meeskoor tuli 15. aprillil tagasi Poolast, kus käidi kontsertmatkal. Võeti osa Krakovi kultuuriprogrammist «Sõna sõbrast».

Uute liikmete vastuvõtt kooridesse toimub sügisel. Väikesed katsed peavad välja selgitama need, kel hea viisipidamine ja lauluhääl. Edasi on 1—2-kuuline prooviaeg, millele järgneb liikmekandidaadiks olemine. Koori täisõiguslikuks liikmeks võetakse kevadsemestri lõpul.

E. KARD

Bioloogia-Geograafia-teaduskond

Selle aasta septembris avanevad Bioloogia-Geograafiateaduskonna uksed 90 noorele. Vastu võetakse 50 uut bioloogia-, 30 geograafia- ja 10 geoloogia-üliõpilast. Vastuvõetavate arv on mõnevõrra suurem kui mitmel eelnenud aastal, seda pedagoogilisse harru vastuvõetavate üliõpilaste arvu suurenemise tõttu bioloogiaosakonnas 30-ni ja geograafiaosakonnas 20-ni.

Nii bioloogia- kui geograafiaosakonnas võetakse uusi üliõpilasi vastu pedagoogilisse harru ja teoreetilis-rakenduslikku harru, kusjuures viimased pedagoogilist väljaõpet ei saa, eraldi konkursi alusel.

Bioloogiaosakonna pedagoogilise haru lõpetajad saavad **bioloogia-keemiaõpetaja** kutse. Neile antakse vajalik ettevalmistus bioloogia, keema ja pedagoogika alal ning bioloogia ja keemia õpetamise metoodikas. Peale selle võetakse läbi geograafilisi aineid, mis annab õiguse vajaduse korral õpetada koolis ka geograafiat. Peale eelnimetatu avardavad pedagoogilise haru üliõpilased oma erialaseid teadmisi antropogeneetika, bioonika, loomapsühholoogia jt. õppeainete kaudu.

Geograafiaosakonna pedagoogilise haru üliõpilased, kes taotlevad **geograafia-bioloogiaõpetaja** kutset, saavad stuudiumi vältel vajaliku ettevalmistuse geograafilistes ja bioloogilistes distsipliinides ja pedagoogikas. Valikainete kaudu on võimalik põhjalikumalt tundma õppida pedagoogikat, didaktikat, psühholoogiat, kodu-uurimist või turismi.

Teoreetilis-rakenduslikku haru lõpetajad omandavad mõne kitsama eriala. Bioloogiaosakonnas saavad üliõpilased **botaaniku** eriala taimesüstemaatika ja geobotaanika kateedri juures, kus geobotaanikud uurivad Eesti NSV ja Nõukogude Liidu teiste osade taimkatet, taimegeograafid tegelevad taimeliikide leviku seaduspärasuste selgitamisega, mükoloogid seente, algoloogid vetikate kasutamise võimalustega rahvamajanduses, lihhenoloogid aga uurivad samblikke antibiootiliste ainete saamise eesmärgil.

Zooloogi erialale spetsialiseerumine toimub zooloogia kateedris, kus üliõpilased võivad valida järgmiste kitsaste erialade vahel, mis peegeldavad ühtlasi kateedri uurimissuundi: kalandus ja hüdrobioloogia, jahindus, entomoloogia ning antropoloogia.

Taimefüsioloogi, biokeemiku ja **mikrobioloogi** eriala omandavad üliõpilased taimefüsioloogia ja -biokeemia kateedri juures. Nimetatud aladel kasutatakse eeskätt keemiast ja füüsikast pärinevaid meetodeid.

Geneetika, tsütoloogia ja **evolutsiooniõpetuse** eriala õpetatakse geneetika ja darvinismi kateedris, kus uuritakse mitmeid mikroobide, looma- ja taimegeneetika ning tsütoloogia (rakuõpetuse) probleeme. Ka siin toimub uurimine laboratooriumis.

Kitsama erialaga bioloogid siirduvad pärast ülikooli lõpetamist tööle teaduslikesse uurimisasutustesse, tööstus- ja põllumajandusettevõtete laboratooriumidesse, looduskaitse-, kalandus- ja jahindusalastesse asutustesse.

Loengulise ja laboratoorse töö kõrval on bioloogide väljaõppes olulise tähtsusega õppe- ja menetluspraktikad. Kahe esimese suve õppepraktika jooksul üliõpilased õpivad tundma koduvabariigi taimestikku ja loomastikku ning tutvuvad botaaniliste ja zooloogiliste välitööde metoodikaga. Kolmandal ja neljandal kursusel toimuvatel menetluspraktikatel töötavad üliõpilased vastavalt valitud erialale kas koduvabariigi või teiste liiduvabariikide uurimisasutustes või võtavad osa ekspeditsioonidest. Pedagoogilise haru üliõpilased teevad kolmandal kursusel läbi praktika kooliaias ja töötavad kateedrite juures, neljandal kursusel on neil ette nähtud praktika pioneerilaagris ning tingimata ka ekspeditsioonipraktika väljaspool koduvabariiki. Viimasel kursusel siirduvad üliõpilased praktikale kogu sügissemestriks.

Geograafiaosakonnas valmistatakse sellel aastal vastuvõetavate üliõpilaste hulgast kitsama erialaga spetsialiste ette **füüsilise geograafia ja majandusgeograafia** alal. Meteoroloogia-klimatoloogia ja hüdroloogia erialale sellel aastal sisseastujaid ei kavatseta suunata.

Füüsilise geograafia erialale, kus rõhk on asetatud mitmesuguste loodusteaduslike kursuste (geomorfoloogia, meteoroloogia-klimatoloogia, mullateadus, botaanika jt.), eriti aga looduse komponente (reljeefi, kliimat, veekogusid, mullastikku, taimkatet jt.) omavahel seostunud kompleksina käsitlevate ainete (maastikuteadus, maastikkude planeerimine, maade hindamine jt.) õpetamisele ning teaduslikule uurimistööle nendel aladel, spetsialiseeruvad üliõpilased füüsilise geograafia kateedri juures. Füüsilise geograafia alal lõpetajad leiavad rakendamist teaduslikes uurimisasutustes, rakenduslikke maastikuteaduslikke uurimistöid teostavate väliuurijatena projekteerimisinstituutides, looduskaitseasutustes jm.

Majandusgeograafia erialal viib õppetööd läbi majandusgeograafia kateeder. Sellel erialal on majandusgeograafiliste ainete (rahvastikugeograafia, tööstuse geograafia, majanduslik rajoneerimine jt.) kõrval olulisel kohal majandusteaduslikud (rahvamajandusharude ökonoomika jt.) ning matemaatilised (elektronarvutid ja programmeerimine, matemaatilised meetodid majandusgoegraafias jt.) õppeained.

Geograafidel on õppe- ja menetluspraktikat stuudiumi vältel 41 nädalat. Esimesel ja teisel kursusel lisanduvad õppeekskursioonid koduvabariigis, kolmandal õppeaastal Karjalas ja Koola poolsaarel, neljandal Kaukaasias või Kesk-Aasias.

Geoloogia kateedris toimub eriteadlaste ettevalmistamine **geoloogia** erialal. Pärast lõpetamist suunatakse noored geoloogid tööle põhiliselt koduvabariigis geoloogiliste uurimistöödega tegelevatesse asutustesse.

Eriti suure tundide arvuga õpetatakse mineraloogiat, litoloogiat, petrograafiat ja paleontoloogiat. Kitsam spetsialiseerumine toimub vajaduse korral, eriti aktuaalne on see ehitusgeoloogia alal. Õppe ja menetluspraktikat on stuudiumi vältel kokku 7 kuud. Esimesel õppeaastal toimub õppepraktika Eesti NSV-s, teisel Eesti NSV-s ja Krimmis. Kolmanda kursuse menetluspraktika leiab aset põhiliselt Pamiiris, diplomitöö koostamisele eelnev menetluspraktika Eesti NSV-s.

Kõigi teaduskonna kateedrite juures töötavad vastavalt erialadele Üliõpilaste Teadusliku Ühingu (ÜTÜ) ringid, mille tööst võivad osa võtta kõik üliõpilased alates esimesest kursusest.

H. MIIDLA,
taimefüsioloogia ja -biokeemia kateedri dotsent

E. HANG,
füüsilise geograafia kateedri vanemõpetaja

Kaugõppest

Käesoleval sügisel võetakse kaugõppijaid vastu järgmistele erialadele: Ajaloo-Keeleteaduskonda eesti keele ja kirjanduse, vene keele ja kirjanduse, germaani keelte ja kirjanduse, ajaloo ja defektoloogia erialale; Majandusteaduskonda rahanduse ja krediidi, kaubandusökonoomika erialale; Kehakultuuriteaduskonda kehakultuuri ja spordi erialale.

Sisseastumiseks tuleb ettenähtud dokumendid esitada kuni 20. juunini s. a. TRÜ kaugõppeosakonda, Tartu, Kingissepa tn. 18; alates 20. juunist kuni 31. juulini TRÜ vastuvõtukomisjonile, Tartu, Ülikooli tn. 18.

Sisseastumiseksamid algavad 1. augustil.

Sisseastumiseksamitele lubatud isikutele antakse töökohalt 15 kalendripäeva täiendavalt palgata puhkust. Ülikool võimaldab sisseastujatele eksamite ajaks elamispinna ühiselamus.

Esimeses järjekorras võetakse vastu need, kes töötavad samal või lähedasel tööalal, mida soovitakse ülikooli õppima tulla. Nendest võetakse vastu **eelisjärjekorras** need, kes on suunatud ettevõtte, kolhoosi, sovhoosi, asutuste ja organisatsioonide poolt erialale, mis vastab sisseastuja tööle, ja kes esitavad kindlas vormis koostatud suunamiskirja. Nimetatud vorm on saadaval TRÜ kaugõppeosakonnas, vastuvõtukomisjonis ja konsultatsioonipunktides Tallinnas (Pärnu mnt. 6) ja Pärnus (Võidu tn. 28).

Veel vabaks jäänud kohtadele võetakse vastu sisseastujaid, kes ei tööta õpitaval ega ka sellele lähedasel erialal, tingimusel, et nad asuvad esimesel võimalusel tööle, mis vastab õpitavale erialale.

Edukalt õppivatele mittestatsionaarsetele üliõpilastele on ette nähtud lisapuhkused koos töötasu säilitamisega: I ja II kursuse kaugõppijatele 30 kalendripäeva ning järgnevate kursuste kaugõppijatele 40 kalendripäeva igal aastal. Viimase kursuse kaugõppijatele antakse riigieksamite sooritamiseks 30 kalendripäeva puhkust ning diplomitöö ettevalmistamise ja kaitsmise ajaks 4 kuud.

Nimetatud puhkuse ajaks säilitatav töötasu määratakse kindlaks, lähtudes keskmisest kuutöötasust viimase 12 kuu jooksul enne puhkust, kuid mitte üle 100 rbl. kuus.

TRÜ kaugõppeosakond

Gaudeamus igitur

H. PALAMETS

Öeldakse, et üliõpilasaastad on ilusaim aeg inimese elus — muretu lapsepõlv on seljataga, elurõõmus noorusaeg käes, perspektiivikas täisiga ees. Ega selles ütlemises palju liialdatud polegi. Kauneid aegu on kahtlemata teisigi, kuid üliõpilasaastatel on oma kordumatu võlu. Objektiivselt on need pingelised ja töörohked aastad, mis mõnigi kord toovad kaasa muret ja pettumusi. Kuid see pole peamine. Oma põhiolemuselt on üliõpilasaastad ikkagi loova töö rõõmsad aastad, kus noor inimene tunnetab pidevat vaimset arengut, silmaringi avardumist, veendumuste tugevnemist, maailmavaate kujunemist.

Meie ülikooli eesmärgiks on kujundada harmooniliselt arenenud noori, võimekaid spetsialiste, kes suudavad järgmistel aastakümnetel asuda elu etteotsa. Isiksuse arendamiseks pakub ülikool tõepoolest avaraid võimalusi. Teie ühiskondlik-poliitilise tegevuse peamiseks kooliks saab osavõtt ülikooli enam kui 3000-liikmelise komsomoliorganisatsiooni mitmepalgelisest elust. Võib olla töötate teiegi Eesti Üliõpilaste Ehitusmaleva suvistes rühmades, võtate osa komsomoliseminaridest Käärikul, Tallinnas või Moskvas. Teadusest tõsisemalt huvitatud tudengitele annab eneseväljendamisvõimalusi Üliõpilaste Teaduslik Ühing (ÜTÜ) oma ringide töö ja konverentside kaudu.

Kuid ka teie kehalist ja esteetilist arengut ei unustata. Teie spordihuvisid aitab vilunud treenerite käe all juhendada spordimeisterlikkuse suunas ülikooli spordiklubi. Laulusõpru ootavad akadeemilised koorid, tantsuhuvilisi teenekas rahvakunstiansambel. Huumori- ja näitlejaverd saate väljendada näitetruppides või ka agitbrigaadides. Kes tahab proovida oma kätt, silma ja kunstimeelt, leiab tegevust kunstikabinetis (endale eksliibriste valmistamist peetakse siin üheks lihtsamaks harjutuseks).

Uusi praktilist laadi harrastusi ja oskusi aitab leida Ühiskondlike Elukutsete Teaduskond oma arvukate osakondadega. Siin võite õppida tundma nii plahvatusmootori kui kulinaaria saladusi, omandada kõnemehe (resp. -naise) oskusi, looduskaitse instruktori eriala. Aga ka see

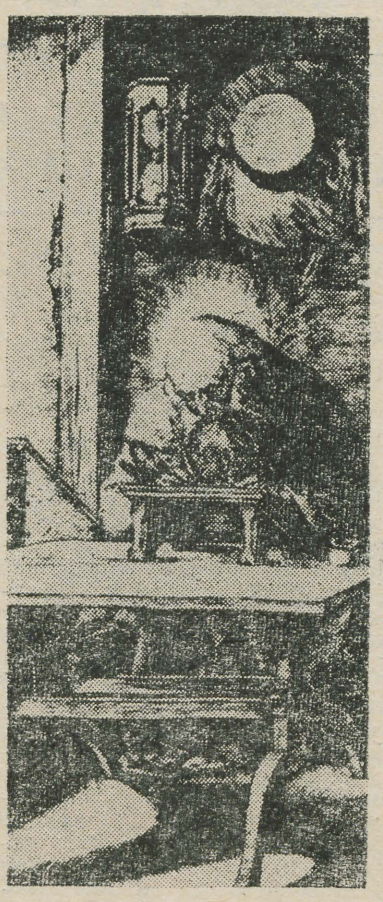

Perspektiivid . . .

pole veel kõik — soovi korral võite kõlkuda kõie otsas Püssirohukeldri järsul seinal (alpinism), õppida suaheeli või sanskriti keelt (orientalistika kabinet), analüüsida Gallupi instituudi meetodite tugevaid ja nõrku külgi (sotsioloogia kabinet), arutada välispoliitika keerdküsimusi (rahvusvaheliste suhete ring) või juurelda sisepoliitika aktuaalsemate teemade üle («Meie põllumajanduse tase ja perspektiivid», «Kas võtta ülikoolipäevil naist või minna mehele?») «Sisepoliitilise kommentaari» raamides. Igatahes — tegevust jätkub, kui jätkuks ainult tegijaid.

Mõni kurdab, et Tartu olevat väike, vaikne ja igav linn. Ma ütleksin selle kohta nii palju: suuremast linnast tulnukale võib Tartu tunduda tõepoolest vaikse ja igavana. Ei trammi ega trollibussi, meelelahutuste küllust ega peibutuste rohkust. Noor inimene jäetakse otsekui üksinda iseendaga, oma kaaslastega, õpingutega, raamatutega, raamatukogudega, loodusega. Kes tunneb, et tal on igav oma mõtetega (õigemini — mõtete puudumisega), sellele ei soovita küll Tartusse tulla. Kes aga tahab teha tööd ja näha vaeva millegi suurema nimel, sellele muutub Emajõe Ateena kahtlemata linnaks, kuhu tullakse ka aastate pärast mingi erilise hellusega.

Tartu ei ole rikas linn elamispinna poolest. Õppeaasta alguses on meil sageli näpud põhjas ühiselamukohtadega ja seda saavad kõige valusamini tunda just uustulnukad. Kuid ei tea, et keegi oleks pidanud ära minema seepärast, et polnud kohta, kuhu pea panna. Midagi ikka leitakse. Ja mida kursus edasi, seda paremat. Trammi ja trollibussi puudumine ärgu tehku teid ka ette kurvaks. Meil on kõik käe-jala juures. Ja kui tulebki veidi kätt ning jalga liigutada (ühiselamu → hommikune jooks loengutele → lõunane sööklasse või kohvikusse → pärastlõunane raamatukogusse → õhtune klubisse, kinno, võimlasse → hilisõhtune ühiselamusse), siis meie liikumisvaegsel ajastul tuleb see tervisele ainult kasuks.

Paelegi on Tartu kaasaegse bussiliinide rohkuse ja rongide sageduse juures kiiresti kättesaadav igale teisele Eestimaa keskusele. Vähem kui kaks tundi Viljandisse või Võrru, kolm Rakverre või Tallinna, pisut enam mere taha saarte peale (sinna saab ka aeroplaaniga, kusjuures muidu nii kitsi dekanaat annab saarlastele pühade puhul kojusõiduks ikka päeva-teise lisaks).

«GAUDEAMUS IGITUR, JUVENES DUM SUMUS . . .» (Olgem rõõmsad, kuni oleme noored . . .) kõlab vana üliõpilaslaul. Oli õige omal ajal, on õige ka praegu, jääb õigeks ka teie ülikooliaastateks. Kui tahaks kõige ilmekamalt kokku võtta Tartu kui vana ülikoolilinna kordumatut eripära, siis pöörduksin ikka ja jälle Juhan Sütiste värsiridade poole. Sest Sütiste tundis läbi ja lõhki Tartut, ülikooli, aga ka töörahva elu, õppis majandusliku kitsikusega võideldes kirjandust ja ajalugu, oli poeet ja spordimees. Ning elades küpse kunstnikuna Tallinnas, meenutas ta semestri algust Tartus järgmiselt:

Ma olen kohal, siis kui haned
viib lõuna poole hallaöö
ja kõrtsi nurgas vaikselt sööb
rostbiifi üliõpilane,
kui sügisene selge ilm
siin kirjuks maalib puud ja kingud,
kui raadio mu kõrvus vingub
ja kinos jookseb röövlifilm.
Ja siis kui linna langeb uni,
haudvaikseks maa ning laotus jääb —
lamp ärklis põleb hommikuni
ning laual käele toetub pää.

. . .

Sa sellega nüüd kaasa lähed,
mis käärib, otsib, ühes viib —
su elu ränd- ja kinnistähed
on lagipunkti tõusnud siin.

TOIMETAJA H. PALAMETS

«Тарту Рийклик Юликооль» («Тартуский государственный университет») г. Тарту Эстонской ССР. Орган Тартуского государственного университета. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbri hind 2 kop. Tell. nr. 2505. MB-03861.

AR Fr. R. Kreutzwaldi nim. ENSV Riiklik Raamatukogu

Kõigi maade proletaarlased, ühinegel

Tartu Riiklik Ülikool

TARTU RIIKLIKU ÜLIKOOLI PARTEIKOMITEE, REKTORAADI, KOMSOMOLIKOMITEE JA AMETIÜHINGUKOMITEE HÄÄLEKANDJA

Nr. 15 Kolmapäeval, 29. aprillil 1970. a. XXIV aastakäik

Uus rektor astus ametisse

MÖÖDUNUD REEDEL PEETUD TRÜ NÕUKOGU JA PARTEIKOMITEE ÜHISEL KOOSOLEKUL, MILLEST VÕTTIS OSA KA EKP KK TEADUSE JA KÕRGEMATE KOOLIDE OSAKONNA JUHATAJA SM. SARRI, TOIMUS REKTORIAMETI AVALIK ÜLEANDMINE PROF. F. KLEMENTI POOLT UUELE REKTORILE SM. ARNOLD KOOBILE. MÕLEMAD ESINESID KOOSOLIJAILE LÜHIKESE SÕNAVÕTUGA.

PIDULIK AKTUS PROF. F. KLEMENTI LAHKUMISE PUHUL ÜLIKOOLIST TOIMUS TEISIPÄEVAL, 28. APRILLIL S. A. ÜLIKOOLI AULAS.

Arnold Koop on sündinud 16. juulil 1922. aastal Pihkva oblastis talupoja perekonnas. Pärast külakooli tuli stuudium Leningradi veetransporditehnikumis, siis armeeteenistus, võitlus Suures Isamaasõjas 1944. aastast peale Eesti Laskurkorpuse rivis. A. Koop on autasustatud medalitega «Vapruse eest», «Leningradi kaitse eest» ja «Võidu eest Suures Isamaasõjas». Rahuaeg tõi endise lahingumehe parteitööle Tartusse. Pärast vabariigi parteikooli lõpetamist algas pedagoogiline töö: sealsamas parteikoolis, ajaloo kateedri vanemõpetaja ametis, seejärel aga, kui Tallinna Õpetajate Instituudi ja hiljem Tallinna Pedagoogilise Instituudi kaugõppes pedagoogidiplomini jõutud, Tallinna Pedagoogilises Instituudis õppejõuna ja dekaani ametitoolil. 1956. aasta viis Arnold Koobi Moskvasse NLKP Keskkomitee juures asuvasse Ühiskonnateaduste Akadeemiasse. See stuudium lõppes 1960. aastal kandidaadiväitekirja kaitsmisega. Aastad 1960—1968 kulusid Tallinna Pedagoogilise Instituudi rektori ametis. 1968. aastal suunati Arnold Koop Eesti NSV Kõrgema ja Kesk-erihariduse Ministeeriumi ministri kohale. Orden «Austuse märk», medal «Eeskujuliku töö eest» ja juubelimedalid iseloomustavad partei ja valitsuse hinnangut Arnold Koobi tööle.

Kommunististaaži on 25 aastat. Ta on EKP Keskkomitee liikmekandidaat, Eesti NSV Ülemnõukogu saadik ja NSV Liidu Pedagoogika-Akadeemia kirjavahetajaliige.

Mai-pidustused

Seoses Rahvusvahelise Töölispüha 1. mai ning Võidupüha tähistamisega 9. mail s. a. toimuvad alljärgnevad üritused:

1. Ülelinnaline miiting 1. mail s. a. kell 12. Ülikooli töötajate kogunemine ülikooli peahoone ees kell 11.30. Teaduskondadel kaasa võtta lipp ja päevakohaseid loosungeid.

2. Seoses Võidupüha tähistamisega toimub üleülikooliline aktus 8. mail algusega kell 14. TRÜ aulas. Peale õppejõudude, abipersonali ja teenistujate ootame aktusele eriti rohkearvuliselt üliõpilasi.

3. Ülelinnaline demonstratsioon Võidupüha tähistamiseks toimub 9. mail kell 12. TRÜ töötajatel ning kõigil üliõpilastel koguneda Akadeemia tänavas kell 11.45 ühise kolonni moodustamiseks. Ülikooli kolonn rivistatakse üles järjekorras: rektoraat ja ühiskondlike organisatsioonide esindajad, Suure Isamaasõja veteranid, ühiskonnateaduste kateedrid, sõjaline kateeder, teaduskonnad tähestikulises järjekorras (ajaloo-keele-, arsti, bioloogia-geograafia, füüsika-keemia, kehakultuuri-, majandus-, matemaatika-, ja õigusteaduskond) ning teised ülikooli allasutused.

Arvestades, et demonstratsiooniga tähistatakse fašistliku Saksamaa üle võidu saavutamise 25-ndat aastapäeva, kutsub TRÜ rektoraat ja parteikomitee kõiki ülikooli töötajaid ja üliõpilasi demonstratsioonist osa võtma.

TRÜ rektoraat
TRÜ parteikomitee

TARTU ÜLIKOOL LENINLIKUL TEEL

Professor F. Klement

Tartu Riiklik Ülikool kui nõukogulik kõrgem kool on püüdnud ja püüab ka edaspidi viia oma mitmepalgelises tegevuses järjekindlalt ellu V. I. Lenini põhimõtteid uue ühiskonna rajamise ning kultuurirevolutsiooni teostamise alal. Sammudes leninlikul teel on meie auväärne alma mater saavutanud 25 sõjajärgse aasta jooksul märkimisväärseid tulemusi.

Teatavasti nägi V. I. Lenin kultuurirevolutsiooni ühte peamist ülesannet selles, et muuta kogu haridus tõeliselt demokraatlikuks ning kättesaadavaks töötavatele klassidele. Nõukogude Eesti konkreetsetes ajaloolistes tingimustes seisnesid kultuurirevolutsiooni ülesanded hariduse alal põhiliselt kesk- ja kõrgema hariduse demokratiseerimises ning edasiarendamises marksistlik-leninlike ideede alusel. Hariduse alal on küllaltki mõtlemapanevad järgmised näitajad: **võrreldes 1940. aastaga on praegu Eesti NSV-s keskkooliõpilaste arv 1,7 korda, kesk-eriõppeasutustes õppijate arv 11,7 korda, üliõpilaste arv aga 5 korda suurem.** Kuigi 1950. aastate alguses eraldus meie ülikoolist Eesti Põllumajanduse Akadeemia (praegu õpib seal ligemale 3000 üliõpilast) ja Tallinnas alustas tööd lähedase profiiliga Ed. Vilde nimeline Pedagoogiline Instituut, õpib käesoleval õppeaastal Tartu ülikoolis kaks korda rohkem üliõpilasi kui 1939. aastal. **Ajavahemikus 1945—1969 on meie ülikooli lõpetanud umbes 13 500 kõrgema haridusega spetsialisti.**

Revolutsioonieelne ülikool oli faktiliselt suletud töötavatele klassidele. Seepärast pööras V. I. Lenin suurt tähelepanu sellele, et nõukogulikes kõrgemates koolides saaksid õppida eelkõige tööliste ja talurahva lapsed. **Praegu pärinevad pooled TRÜ üliõpilastest tööliste ja talurahva hulgast, ülejäänud pool aga uue, nõukoguliku intelligentsi perekondadest. Üle 70% meie üliõpilastest saab riiklikku stipendiumi, $^2/_3$ on varustatud ühiselamutega.** Sõjajärgsetel aastatel oleme ehitanud 4 uut suurt ühiselamut, viienda rajamine on praegu käsil. Selleks, et suurendada töötaažiga noorte erikaalu üliõpilaskonnas, alustab eeloleval sügisel TRÜ juures tööd ettevalmistusosakond.

Leninliku rahvuspoliitika üheks põhiliseks nõudeks on, et kõigil rahvastel olgu õigus saada haridust (sealhulgas ka kõrgemat haridust) oma emakeeles. Faktid kinnitavad, et meie ülikoolis on Lenini seda juhtnööri tähelepanelikult jälgitud. 1935. aastal moodustasid eesti rahvusest üliõpilased Tartu Ülikoolis 79% kogu üliõpilaskonnast. **Käesoleval õppeaastal õpib TRÜ-s 27 Nõukogude Liidu rahvuse esindajaid, nendest eestlasi 81%, venelasi 13,5%, teiste rahvuste liikmeid 5,5%** ehk absoluutarvudes 232 noort. Analoogiline pilt avaneb ka õppejõudude rahvusliku koosseisu osas, kus eestlasi on 81%, seejuures teaduste doktoreid 90%.

Seega on Tartu Riiklik Ülikool rahvuslik ülikool, mis peab kalliks oma internatsionaalseid traditsioone ning tihedaid sidemeid meie maa teiste kõrgemate õppeasutustega. Arendades oma rahvuslikku kultuuri, ei vastanda me ennast teistele rahvastele, vaid elame ning töötame nendega koos rahvaste sõpruse ideede üllas vaimus. Me õpime hoolega teisi keeli, eelkõige vene keelt, mis võimaldab meil suhelda Nõukogude Liidu teiste rahvastega ja tutvuda vene teaduse ning kultuuri varasalvede rikkusega.

Möödunud veerandsajandi jooksul kujunes Tartu ülikool jälle teadusliku uurimistöö silmapaistvaks keskuseks, mis on suuteline lahendama paljusid aktuaalseid probleeme. Teadusliku uurimistöö osas kuulub meie ülikoolile väärikas koht teiste kõrgemate õppeasutuste hulgas. Pean väga oluliseks, et üliõpilaste õpetamine toimuks aktiivses loomingulises õhkkonnas, nii et tulevased spetsialistid omandaksid juba ülikoolipingis teaduslike otsingute vaimu ning vajalikud oskused. Tänapäeva teaduslik-tehnilise revolutsiooni tingimustes on ülikoolide ja üliõpilaskonna tihe side suure teadusega hädavajalik. Et me selles osas mõndagi oleme saavutanud, seda kinnitab kõrge hinnang, mida üleliidulises ulatuses on antud meie ÜTÜ 1600-liikmelise kollektiivi tegevusele.

Õppejõudude teadusliku uurimistöö hoogustumisest annavad tunnistust järgmised faktid. Aastatel 1945—1948 ilmus TRÜ teadlastelt 143 teaduslikku artiklit, needki kõik kohalikes väljaannetes. 1955. aastal avaldasime juba ühe aastaga 150 artiklit, nendest 24 üleliidulistes väljaannetes. **Viimastel aastatel ilmub meie teadlasteõppejõudude sulest keskmiselt 1000—1200 teaduslikku tööd aastas,** seejuures küllaltki palju üleliidulistes väljaannetes, aga ka raja taga.

Ülikooli üha tihenevast seosest praktilise uurimistööga annab tunnistust asjaolu, et **praegu töötab TRÜ juures 12 probleemlaboratooriumi ja 2 erilaboratooriumi kokku 214 teadusliku töötajaga.** 1969. a. sõlmiti teiste asutuste ja ettevõtetega üle 200 uurimistöö lepingu kokku poole miljoni rubla ulatuses. Kuid seejuures ei tohi unustada, et teaduslik töö ülikoolis peab olema alati seotud noorte spetsialistide ettevalmistamisega ja aitama sellele kaasa.

V. I. Lenin toonitas, et nõukogulikud kõrgemad koolid ei tohi seista väljaspool poliitikat, vaid peavad aktiivselt osa võtma uue ühiskonna rajamisest. Meie ülikooli juhtivaks poliitiliseks jõuks on parteiorganisatsioon, kes on 25 aasta jooksul läbi käinud kuulsusrikka tee. **Esimese sõjajärgse aasta sügisel töötas ja õppis TRÜ-s vaid 36 kommunisti. Käesoleval aastal läheneb ülikooli kommunistide arv 500-le.** Leninliku partei read on täienenud paljude vana intelligentsi esindajatega, kuid eelkõige noorema generatsiooni liikmetega, kes on oma hariduse ja kasvatuse saanud juba nõukogude ülikoolis. **Praegu moodustavad kommunistid õppejõududest 45%, teaduste doktoritest aga 56%.** Ülikooli parteikomitee 20 liikmest on 5 teaduste doktorit ja 10 teaduste kandidaati. Tunduvalt hoogsamaks on viimastel aastatel muutunud ülikooli kommunistlike noorte tegevus, suurenenud nende iseseisvus ja peremehetunne ülikoolis. Kõik see kõneleb Lenini ideede üha laiemast ja sügavamast levikust meie kollektiivi hulgas.

Veerand sajandit ülikooli elus on küllaltki pikk periood. Selle aja jooksul on tulnud ületada palju raskusi, paraku on esinenud ka mitmeid puudujääke ning möödalaskmisi. Siiski võime kokkuvõtteks kinnitada, et **Tartu Riikliku Ülikooli töötahteline kollektiiv on väärikalt täitnud talle pandud suuri ülesandeid ning sammunud kindlalt Lenini poolt näidatud teel, andes oma osa kommunistliku ühiskonna ülesehitamiseks meie maal.**

MIS SELLES MAJAS TEHAKSE?

Kääriku spordibaas

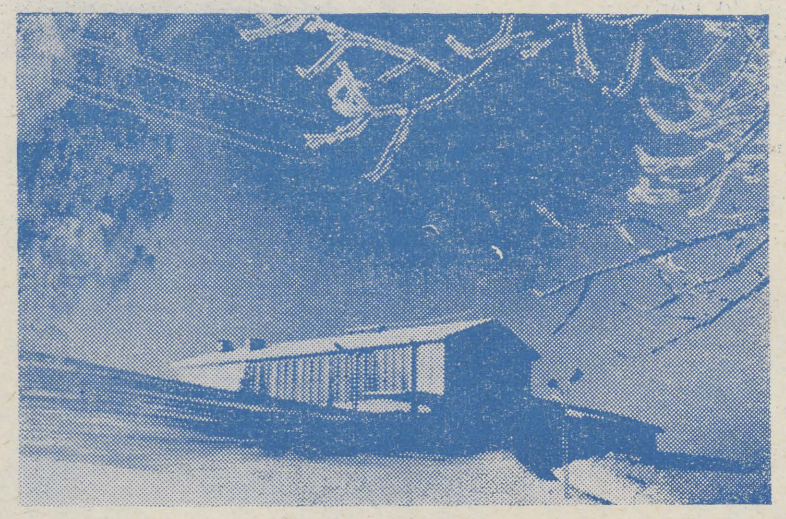

Peahoone

Ei teagi, mida nüüd Kääriku peahooneks nimetada, sest uus võimla muutud ikka tähtsamaks ning on nähtav juba kaugelt käänuliselt teelt. Päris madalaks on selle kõrval jäänud endine Kääriku peahoone. Aga ega väike allajäämine tähenda sisemist ning kõhumured on alati inimest taga sundinud. Vast alustaksimegi ringkäiku just siit.

Siia tullakse esimesele Kääriku-lõunale, esimesele seminarile, esimesele Kääriku-tantsuõhtule. Need on sündmused, mis üpris hästi meelde jäävad. See on eriline tunne, kui astud neist klaasustest sisse. Mõni tuleb tuntud inimese veidi iseteadliku kõnnakuga, teine veel vaikselt ja uudistavalt ringi vaadates. Trepilt avaneb vaade üle järve ning metsaste-mägede. All kükitab saun, palliplatsid on sealsamas, veidi edasi vanad majad, kust Kääriku oma alguse sai ja mida kuidagi arvelt maha kanda ei saa. Ja ei tahetagi, sest endine laut, mis oli esimeseks eluasemeks, on praegu tellinguis: tehakse põhjalik remont. Kevadeks saab uusi kohti juurde. Siis on siin samad mugavused, mis üleval uues majas.

Nüüd aga tagasi trepipealsele. Erilise agarusega pühid jalgu ja lähed üles söögisaali. Pikad lauad, mille ümber askeldavad kaaslased. Söömine on siin ka iseäralik lõbu. Oh, neid eht-Kääriku toite! Oleme neid kiitnud ja kiidame ka edaspidi. Köök. 50-liitrised supipotid, kus korraga keeb toit sajale suule, tohutud pannid ja muidugi toredad köögitädid. Paljud neist on üliõpilasi ja muud rahvast söötnud baasi avamisest saati. Kööki varustab toiduainetega ja maksab personalile palka Otepää Tarbijate Kooperatiiv. Muret ja asjatuid sekeldusi teeb kõige tähtsam asi köögis — pliit. Praegune streigib päris sageli. Kavas on elektripliidi sissepanemine. Ühtlasi kaoks ka üks tahmav korsten muidu nii puhtal Käärikul.

Eestlase põhitoiduks loetakse kartulit. Ega Käärikulgi erandit tehta. Kuid kas ei pane pead vangutama, et ikka veel kõik kartulid kooritakse käsitsi. Kõrghooajal on Kääriku kuni 300 inimest. Aga kartulikoorimismasin on aasta korrast ära.

Toitlustamisega tegeleb samas majas veel puhvet. Kohalik rahvas ostab sealt oma leivad-saiad, sportlased karastusjooke, muidumehed magusamat kraami, saunalised seepi ja šampooni. Puhvetis töötab varsti neljandat aastat Vaike Mägi.

Peahoone jätkuks on garaažid ja katlamaja. Vahetustega töötab siin kolm katlakütjat, kes hoolitsevad soojuse ja saunavee eest. Katlamajas käivad praegu ümberehitustööd, kuna saadi luba üleminekuks palju võimsamale masuudiküttele.

Kui nüüd tulla ringilt ümber maja tagasi nende klaasuste juurde, siis tahaks lähemalt teada saada Kääriku olevikust ja tulevikust, sest jääb mulje, et ka see paik ei saa kunagi valmis. Ikka tehakse või kohendatakse siin midagi. Meie küsimustele oli lahkelt nõus vastama Kääriku spordibaasi juhataja John Põldsam:

Kääriku on peamine ikka õppetöö. Siin toimuvad KKT laagrid, samuti kaugõppe üliõpilaste õppekogunemised. Treeningud on siin ka kõigil ülikooli sportlastel, sõltumata teaduskonnast. Esmajoones eelistame muidugi spordimehi, sest seoses uue spordihoone valmimisega on meil eraldi eelarve, mis tuleb täita ruumide üürimisega. Muud laagrid (seminarid, teadlaste kohtumised jm.) pole meie isemajandamisele nii vastuvõetavad. Me nõuame neilt muidugi ka sportlikke üritusi siinviibimise ajal, sest ei maksa unustada et Kääriku on eelkõige ja ainult s p o r d i-, mitte puhkebaas.»

Hiljuti kinnitas TRÜ Õpetatud Nõukogu uued Kääriku spordibaasi kasutamise eeskirjad. Ka Te kommenteeriksite neid?

«Uued eeskirjad on eriti ranged Kääriku sisekorrareeglite vastu eksijate suhtes. Karistuse kõrgem määr on baasi kasutamise õiguse äravõtmine kas üksikisikult või isegi kollektiivilt. Eeskirjad tunduvad olevat eriti ranged ainult mitmesugustest seminaridest ja kokkutulekuist osavõtjaile. Sportlaste poolt korrarikkumisi ei esine.

Kääriku on ka edaspidi vabariigi koondiste ettevalmistamise kohaks, kuigi me püüame vältida, et baas ülikoolile endale kaduma ei läheks. Vabariiklikud koondised on meile kasulikud ka majanduslikus mõttes. Ülikool pole võimeline spordibaasi eelarvet täielikult katma.»

Kui palju on Käärikul inimesi tööl?

«Praegu töötab umbes 30. Põhiliselt teenindav personal: koristajad, kütjad, valveelektrikud. Üldiselt on tööjõu küsimus päris hell. 1967. a. valmis mänguväljakute kompleks, aga pole inimest, kes seda pidevalt korras hoiaks ja hooldaks. Ammuaegne staadionimeister pidi nüüd uue hoone valmimisel sinna tööle tulema. Praegu saab veel läbi, aga suvel kasutatakse nii staadioni kui uut spordihoonet! Kust siis inimesi saada? Elamispinda praegu pakkuda ei ole ja eks see olegi üks peamine raskus.»

Mida uut ehitatakse Käärikule veel lähema aja jooksul?

«Tahame kõigi korda teha. Sellest oleneb kogu baasi hea käekäik ja inimeste meeleolu. Nii nende, kes siin sporti teevad, kui ka nende, kellele Kääriku on saanud töökohaks. Kohtade arvu ei tasu liialt suureks ajada. Praegu on 180 kohta, alumise maja kordasaamisega tuleb veel 20 juurde. Tahame ehitada vana hüppetorni juurde treenerite maja ning töölistele püüame samuti kortereid leida.

Söögisaal tantsimiseks siiski ei sobi ja selle vea parandamiseks on kavas peahoone auditooriumidele teha veel üks umbes 150-kohaline juurdeehitus — päeval loengusaaliks, õhtuti tantsuks ja ajaviiteks.

Meie vana saun on küll kuulus, kuid hakkab juba väsima. Metsamajanduse ja Looduskaitse Ministeeriumi abiga plaanitseme järve kaldale, ujula poole uue, kahe lavaruumiga sauna üles lüüa.

Tegemisel on 25 m ujula, vahest 4 rajaga. Veel ootavad töökäsi suured mullamäed: sügiseks on kavas oma jõudude ja Elva EPT abil tasandada maad suure muruväljaku jaoks. Rahvast tuleb iga aastaga juurde ja üks korralik väljak kulub marjaks ära. Aega ja hoolitsust see küll nõuab, kuid tulemus on seda hinnatavam. Heakorrastust nõuab uue võimla ümbrus; siin teevad tööd Valga KEK-i mehed ja üliõpilased.

Võib kindlasti öelda, et Kääriku spordibaas, mille autoreiks on arhitektid **P. Tarvas** ja manalasse varisenud **U. Tõlpus**, muutub iga aastaga ikka paremaks ja moodsamaks spordikeskuseks vabariigis.»

Mis tingib Kääriku sellise laialaulatusliku arengu?

«Väga soodsat mõju avaldab Kääriku nõukogu, kuhu kuuluvad vabariigi juhtivad poliitika- ja majandus mehed, kes on ühtlasi agarad spordientusiastid. Nõukogu eesotsas on ENSV Ministrite Nõukogu esimehe asetäitja **Arnold Green**. Nõukogu on küll nõuandva organi õigustes, kuid suudab palju korda saata.»

R. VALING

Spordihoone

on Kääriku majade pesamuna, kuigi panoraamis ulatub tema katus nüüd kõige kõrgemale ja mahultki pole hoone just tilluke.

Majadokumentides on ehitajatena nimetatud ainult Valga KEK-i töölisi, tegelikult aga töötati tudengitega kahasse. Muidu oleks tulnud avamist veel kaua oodata. Kui suurkevadeks korrastatakse ka ehitussodine ümbrus, siis pakub vastvalminu tõsist konkurentsi seni Kääriku peahooneks nimetatud söökla ja auditooriumi majale. Mis siis veel on spordiõppebaasis peahonelikum kui mitte kahe suure saali, jooksuraja, tõsteruumi, keeglisaali, lasketiiru, suusabaasi, riietus- ja duširuumide ning isegi 12 autot mahutava garaažiga hoone.

Avamispidustustest on möödas vaevalt kuu ja seepärast ei saa tulla küsimusega, mida siin majas tehakse, sest päris õiged sporditegemise ajad on selles majas alles ees. Küll aga võib pärida, **mida siin majas teha saab ja tegema hakatakse?**

Saime jutuotsale kõige käärikulikuma mehe **Uno Käärikuga,** kes suviti hoolitseb staadionide eest, sel talvel aga sai ka spordimaja hoolekandjaks.

Mitte ainult puhtuse pärast, vaid ka austusest spordihoone vastu võtame kingad jalast ja lisame seinaäärsele jalatsitemerele veel näputäie. Majas käib parajasti Tallinna «Kalevi» võrkpallimeeskonna treeningvõistlus, mille jälgimisest ka kõik mittesportlastest Kääriku-asukad ära öelda ei suutnud.

Sokkides kõnnime koos Uno Käärikuga mööda suurepärast 84 m pikkust rekortaani (tartaani Saksa Liitvabariigi variant) paremas tiivas asuvasse võimlemissaali. Nurgas seisab suur ereroheliist värvi rull. Seal on 42 m vetruvat kunstlikku muru. Akendeta otsasein on täis redeleid. Külgseinu nagu polekski, aknad on kõrged ja laiad, valgust kui palju. Saal on mõeldud eelkõige kergejõustiklastele ja võimlejatele.

Rekortaanrada toob meid tagasi laia koridori, mille järvepoolses küljes paikneb rida valgeid uksi: kohtunikeruumid, arstikabinet jms. Vasakus majatiivas on Kääriku suurim siseruum — pallisaal. Elektrimootoriga paikapandavad korvid, põrandalaudade alla peidetud liivaga hüppekast. Otsaseinas puudub veel peegliterida. Märtsikuus siinsamas harjutanud Liidu kümnevõistlejad kinnitanud, et paremat treeningupaika nemad pole näinud.

Keldrikorrusel on omaette maailm. Uudseim paik — keeglisaal. Inventar on Soomest tulemas. Keeglirajaga paralleelselt kulgeb enam kui 50 m pikkune lasketiir, mille põrand bituumenkatte alla viiduna rahuldab ka nõudlikuma sprinteri või tõkkejooksja vajadused. 50 m ja 25 m kaugusel märklaudadest on laes ja seintes sumbutajad. Märklaudade taga püüavad kuule meetripikkused puupakud.

Lasketiiru kõrval asub tõsteruum viie tõstepaigaga, mis on betooni ja kolmekordsete laudadega kindlustatud, seda on tarvis sissevajumise ärahoidmiseks. Inventari siin juba jätkub — viis väikest ja viis suurt kangikomplekti on kohal. Et projekti järgi oli ruum hoopis laoks mõeldud, siis on ventilatsioon nõrgavõitu. Rasket sporti tegevate jõumeeste puhul pole see muidugi pisiasi.

Treeningule minejate ja treeningult tulijate tarbeks on keldrikorrusel ka kaks duširuumi à viis dušši. Riietuskappe on kokku üle saja.

Eraldi sissekäiguga elamupoolsest otsast paiknevad suusabaasi ruumid. Ühes hakatakse suuski hoidma ja teises tõrvama. Seda on Käärikul hea teha — gaasiballoonid ja põletid juba ootavad.

Spordihoonet saab tulevikus täiendama ka sisebassein, mis on planeeritud söökla maja otsa juurde.

Nii ei jäägi enam palju neid spordialasid, mida Kääriku uue peahoone sees harrastada ei saa. Vast ehk ainult igasugune talisport (aga milleks siis Kääriku mäed on?) ja purjetamine (milleks siis meil meri on?).

S. KIIN

Ühiselamu

Maja, kus Käärikule sõitnud endale toa leiavad. Paremas tiivas asub administraatori tööruum. Ukselt on lugeda, et administraatorit võib kätte saada peaaegu kogu ööpäeva kestel.

«Kas uneaega ka üle jääb?»

Administraator **Elsa Unukainen** naeratab: «Ega siis asi nii hull ka pole. Töötame vahetustega. Teist majaperenaise kohta peab **Linda Kalm.** Eks me püüa oma töö- ja puhkuseaega nii seada, et poleks nurisemist külalistel ega meil enestel.

Kõige rohkem on meie majas rahvast jaanuari-, veebruari- ja märtsikuus ning suvel. Siis juhtub tihtipeale nii, et jõutakse enne toad vaevalt koristada, kui juba uued elanikud sees. Millegipärast tahavad kõik suvel või talvisel koolivaheajal Käärikul puhata, sügiskuudel ja varakevadisel ajal on baas aga peaaegu tühi. See on meil suureks kahjuks, kütmine jookseb tühja. Iga-aastane valulaps on olnud näiteks aprillikuu. Tänavu siiski oleme ka aprillis küllalt rahvast majutanud. Väga hea, et ülikool korraldab mitmesuguseid konverentse just septembris, mil samuti baasis palju vabu kohti on.

Baasis on kohti 200 inimesele, praegu saame majutada küll 180 ringis, sest rõdumaja on remondis.»

Kop-kop-kop. Jälle tullakse. Selles kitsukeses administraatoritoas näikse ruumi jätkuvat kõigile, kel siia asja. Põhitöökoha kõrvalt tuleb administraatoril ka sidetöötaja ametiga hakkama saada. Jõuab kohale postimees värskete lehtede ja kirjadega, astub sisse mõni Kääriku päriselanik, et perenaisega pisut juttu ajada. Noorepoolne naine asutab end parasjagu minekule: «Vaja veel koolist läbi astuda ja vaadata, kas lapsed ikka terved.»

Uudishimu tõukab mind vahele segama: «Kas teie hoolitsete Kääriku-rahva tervise eest?»

«Seda küll. Minu hoole all on kogu Kääriku baas, kõik, kes siin käivad ja saale kasutavad, muidugi ka konverentsidel viibijad. Lisaks veel kaks ümbruskonna kooli.

Kõige rohkem tööd on talvel. Suuri traumasid, tõsi küll, tuleb õnneks harva ette. Tänavu talvel oli üks luumurd. Nikastusi ja muid väiksemaid vigastusi on muidugi nii palju, et neid ei jõua üles lugeda.»

Selgub, et vestluskaaslane oli **Salme Kruusa,** ametitiitel: meditsiiniõde.

Räägime perenaisega edasi.

«Kes aprillis Käärikul on viibinud?»

«Eelkõige on baas muidugi treeningukoht ülikooli kehakultuuritudengitele. Nende kõrvalt aga jääb ruumi teistelegi. Aprillis olid meie 50 Õigusteaduskonna üliõpilast, siin pidasid seminari eksperimentaalfüüsikud-luminestsentsiuurijad ja Tartu anestesioloogid. 8. aprillil majutasime üliõpilasi — ÜTÜ-lasi kogu vabariigist. Treeninglaagris oli VSÜ «Kalev» võrkpallimeeskond. Märtsi lõpul—aprilli algul pidasid oma laagrit TRÜ viimaste kursuste tudengid.

Vabariigi sportlastest kasutavad Käärikut kõige enam kergejõustiklased. Pallureid käib vähem. Uues võimlas on treeninguruumi ka tõstjatele.»

«Kuidas teie kui perenaine majaelanikega rahule jääte?»

«Korraarmastust võiks küll rohkem olla. Unustatakse, et tubades on kapid, kuhu saab riideid ja muid asju panna. Koristajad on olemas, kuid sellegipoolest ei kõlbaks prahti põrandale visata ja enda järel tuba pilla-palla jätta.

Ülikooli suusatajad (nendega käivad siin kaasas Erna Abel ja Osvald Allikas) panevad seevastu lausa imestama. Asju on neil kui palju, aga tubades alati kord. Ei usugi nagu, et meesterahvad nii piinlikku korda oskavad pidada.»

Seina äärest riiulilt leian külalisteraamatu. Soliidne ja raske. Annab tõsta. Sisekaanel pühendus:

ENSV Riiklikult Kunstiinstituudilt TRÜ Kääriku Spordibaasile.

31. jaanuar 1964.

Lehitseme raamatut koos Elsa Unukaisega: «Aitäh Sulle, Kääriku, imetoredate laagripäevade eest!»

KKT III kursus.

«Ett hjärtligt tack...!»

«Thank you for the most marvelous day...»

Sissekandeid mitmes keeles, emakeelest ja Holstre 8-klassilise kooli perest alates kuni hispaania keele ja Kuuba sportlaste pühenduseni välja. Teatavasti valmistusid kuubalased Käärikul Tokio olümpiamängudeks.

Käärikul on viibinud teisigi eksootiliste maade esindajaid — argentiinlasi, brasiillasi, Ameerika neegreid — valgete ja neegrite ühesõiguslikkuse eest võitlejaid. Kui küsisin, kuidas neile kaugetele külalistele Käärikul meeldis, rääkis Elsa Unukainen naeruga pooleks, kuidas brasiillasi soome saun hirmutas. Üks külaline olevat saunaviha nägemisest nii ära kohkunud, et käinud saunast kaarega mööda, sellal kui teised saunamõnusid tunda said ja aiva kiitsid.

Laseme külalisteraamatul edasi rääkida. Isegi sanskriti keelt on sellest leida, kõrval venekeelne sissekanne ja allkiri: grupp Moskva indolooge. Häid sõnu on pererahvale öelnud Rostovi üliõpilased, üleliidulisest raadioreporterite kokkutulekust osavõtjad, Tšehhoslovakkia orienteeruja ja spordiajakirjanik B. Koc, kes kinnituseks on maalinud suurelt

«NASHLEDANOU!»

(nägemiseni)

Loen edasi:

«Kiitos vieranvaraisuudesta ja hauskasta hiihtopäivästa!»

Naaberrahvast soomlasigi on Käärikul käinud, alates Soome Vabariigi presidendi Urho Kaleva Kekkosega. Hiljem on Kääriku-mõnusid maitsnud Soome spordiühingute ja Soome raadio esindajad. Administraatori töötoa seinal ripub soomlaste kingitud helesinine vimpel: «Korkealle kansan kunto!»

Elsa Unukainen meenutab 1965. a. septembrit, mil pärast traditsioonilist sõpruskohtumist Helsingi Ülikool — TRÜ tuldi Käärikule, kus täiendavalt peeti suur lauluvõistlus. Lauldi vastastikku soome ja eesti laule peaaegu hommikuni välja.

H. OK

— Kuidas Mitja elab?

— Väga kahju, et Mitjat ülikooli ei lubatud astuda. Kaotada veel üks aasta — see on tont teab mis! Võibolla läheb see siiski veel korda, kui kasutada üht sinu kirjas mainitud võimalust.

— Mul oli väga hea meel teada saada, et Mitja asi hakkab joonde minema ja et teda vististi lubatakse Tartu. Hea oleks, kui ta asi kiiremini laheneks!

Need on väljavõtted Vladimir Iljitš Lenini kirjadest välismaalt oma emale 1900. a. septembris-oktoobris. V. I. Lenin oli mures oma noorema venna Dimitri pärast, kes 1897. a. sügisel eksmatrikuleeriti Moskva Ülikooli arstiteaduskonna V kursuselt.

D. Uljanov astus Moskva Ülikooli 1893. a. ja kohe ühines demokraatliku üliõpilasliikumisega, astus sotsiaal-demokraatlikku ringi, propageeris aktiivselt marksistlikke ideid Moskva tööliste ja üliõpilaste hulgas. 1897. a. novembris arreteeriti ta kui «ühiskondlikule korrale ja rahvale kahjulik» isik, ja hoiti üle aasta «asjaolude väljaselgitamiseks» vanglas. Et asjaajamine venis, siis saadeti ta 1898. a. augustis Moskvast välja ning alles järgmise aasta juunis langetati otsus üheks aastaks politsei avaliku valve alla jätmiseks, määrates talle elukohaks Podolski linnakese. Pärast karistuse kandmist keelati kuni erikorralduseni elamine Moskvas ja Peterburis.

Dimitri Uljanov pidas visa võitlust ülikooli tagasipääsemise eest, pöördus paljude asutuste ja mõjuvate isikute (isegi tsaari) poole, kuid kõikjal vastati eitavalt. Ja siis 1900. aasta suvel keegi headest sõpradest soovitas taotleda luba õpingute lõpetamiseks Tartu Ülikoolis. Nimelt XIX sajandi lõpul ja XX sajandi algul oli kujunenud olukord, et tsaarivõimud ei teinud erilisi takistusi teistest kõrgematest õppeasutustest eksmatrikuleerituile Tartu Ülikooli astumiseks. Nad lootsid ekslikult, et revolutsiooniliselt meelestatud noored, olles eemal suurtest tööstuskeskustest, ei leia küllaldast pinda oma tegevuse jätkamiseks Tartus, kus tööliste arv oli üsna tühine, ülikoolis aga tegutsesid reaktsiooniliselt meelestatud korporandid. Oldi arvamisel, et politsei liidus balti aadliga ja linnakodanlusega suudab maha suruda noorsoo vabadusliikumise.

21. septembril 1900. a. lubas rahvahariduse departemang D. Uljanovil astuda Tartu Ülikooli, ja juba 30. septembril saabus ta kohale. Leidnud endale korteri Veski tn. 47 (praegu N. Burdenko tn. 61), esitas ta 2. oktoobril (vana kal. järgi) avalduse ülikooli rektorile, mis ka rahuldati. Järgmisel päeval kanti Dimitri Uljanov üliõpilaste nimekirja ning anti talle välja matrikkel nr. 18020. Arstiteaduskonna nõukogu arvestas Moskva Ülikoolis tehtud eksameid ja võttis ta vastu viiendale kursusele. Samal ajal jõudis kohale ka korraldus D. Uljanovi salajase politseivalve alla võtmise kohta.

Dimitri Uljanov Tartus

Dimitri Uljanov oli väga hoolas üliõpilane, ta töötas palju ja pingeliselt. Ühes oma kirjas emale kirjutas ta: «... hommikul lähen loengule, õhtul kas kuhugi õppustele, uuesti loengule või istun kodus raamatu taga; tööd on väga palju, nii et olen hommikust õhtuni kinni... Harjutasin ennast tõusma nii vara, et nüüd õpin enne loenguid tundi poolteist kodus...» Õppetöö korraldamisega on ta rahul, ehkki märgib mõningaid erinevusi, võrreldes Moskva Ülikooliga: «Loengu ajal kutsuvad professorid üliõpilasi välja, küsivad neid, panevad tegema diagnoose, ravimeid välja kirjutama, märgivad üles neid, kes kohal ei ole — lausa nuhtlus!» Dimitri kurdab õppimise kalliduse üle: «Sisseastumisel tuli maksta 6 rubla nn. «matrikli» eest, siis 25 rubla ülikooli heaks ja honorar professoritele pluss maks praktilise õppuse ja kliiniku eest (eraldi) — 47 rubla, kokku, tont võtaks, 78 rubla... Üldse tuleb kallim, kui teistes ülikoolides, aga mis teha.» (Töötamise eest laboratooriumides ja kliinikutes tuli maksta à 5 rubla ja laipade lahkamise eest 3 rubla semestris, kõikide professorite loengud olid tasulised välja arvatud õigeusu loengud.) Õppemaksule lisandus veel korteriüür (10—20 rubla).

1901. a. kevadeks olid kõik viienda kursuse eksamid ja arvestused tehtud ning 27. aprillil anti luba lõpueksamite sooritamiseks. Umbes kolme kuu jooksul sooritas D. Uljanov 17 eksamit ja 3. detsembril 1901. a. omistati talle arsti kutse. Seega oli ülikool lõpetatud. 16. veebruariks 1902. a. valmis ka diplom, mis saadeti postiga kätte.

V. I. Lenini kirjavahetusest omastega selgub, et suure tähelepanu ja armastusega jälgis ta venna käekäiku Tartus. Peaaegu kõikides selle perioodi kirjades emale või õele tunneb ta huvi Dimitri vastu: «Kas ootate Mitjat pühadeks koju? Kuidas tal arstiteadus ja saksa keel edenevad?» (6. XII 1900. a.). «Mida Mitja Tartust kirjutab — küllap ta nüüd enne eksameid teeb veel kõvemini tööd?» (9. II 1901. a.). «Mida kirjutab Mitja? Millal tal eksamid lõpevad?» (20. II 1901. a.). «Millal ta kõigi oma eksamitega valmis saab ja missugused on ta tulevikuplaanid? Tahab ta ikka veel saada sanitaararstiks?» (3. VIII 1901. a.). 27. I 1901. a. kirjas tänab V. I. Lenin ema Mitja foto eest, mis oli Tartus tehtud.

D. Uljanov oli omakorda kirjavahetuses V. I. Lenini ja N. K. Krupskajaga, saatis neile ajalehti ja raamatuid. Juba 1900. a. alates nimetas ta ennast «iskralaseks».

D. Uljanovil kujunesid tihedad sidemed demokraatlikult meelestatud Tartu üliõpilastega, ta tegi ära suure töö nende poliitilise maailmavaate laiendamiseks ja üliõpilasliikumise organiseerimiseks. On tõenäoline, et tema kaudu said üliõpilased tutvuda V. I. Lenini teostega, «Iskraga» (1902. a. algul avastas politsei üliõpilaste korterites «Iskra» numbreid, 1902.—1903. a. ilmus «Iskras» kirjutisi ka Tartust). On andmeid selle kohta, et ta kuulus Tartu üliõpilasliikumist organiseeriva keskuse — Ühendatud Maiskondade ja Organisatsioonide Liidunõukogu — koosseisu. Ta puutus kokku paljude tolleaegsete üliõpilasliikumise aktivistidega — Kladištševi, Piksanovi, Hundadze, Sõrmuse, Dessleri, Mavritski, Tšudnovski ja teistega.

Kui 1902. a. veebruaris korraldasid Tartu üliõpilased esmakordselt poliitilise demonstratsiooni loosungi all «Maha isevalitsus!», kui nad hiljem levitasid lendlehti, kutsudes üles töölisklassi rahvusvahelise solidaarsuse päeva — 1. maid — tähistama, kui nad 1903. a. võtsid osa VSDTP Tartu rühma loomisest, siis võis selles näha ka Dimitri Uljanovi poolt külvatud seemne esimesi võrseid.

L. ERINGSON

Meil on külas Arbo Valdma

Millest algab muusika?

Võib-olla vaikusest. Mõtlen seda vaikust, mis on meie kujutluse sügavuses, aga mis võiks ka kogu muusikalisele kujutlusele «eluruumiks» olla.

Usun, et tõepoolest hea muusik on see, kes vaikusest muusika sellise tundega haarab, milles on samavõrra hoitust, ootust ja erutatust. (Vene pianist N. Metner võrdleb sellist muusikut juveliiriga, kes on kalliskive «sametisest puhkusest «vabastamas»».) Vaikus võiks olla mitte ainult muusiku sisemaailma mahu nimetaja. Vaikus peaks olema üldse kõige heliseva algus ja lõpp meie kõigi jaoks. See lagi, millest kõrgemale me kunagi ei saa, ja lävi, millest algab kogu kõlava vastuvõtt.

Tõenäoliselt on vaikus niisama suur ja niisama suure numbriga väljendatav kui iga muusiku o o t u s k i (võimalikult palju esineda, võimalikult rohkem teoseid kõlama «äratada»). Seisneb ju tema töö lõpututes kordamistes. Ja kui lõputus selles töös on ühe suure-suure arvuga väljendatud kordamiste hulk, siis võiks öelda, et ka interpreedi ootus on käegakatsutavalt ära loetav.

Iga kordamine on meie jaoks algus. Igas alguses on minu kui muusiku jaoks ootust — ei ütleks, et inspiratsiooniootust, vaid ootust, et suudan antud hetkel kõige rohkem ära teha, rohkem, kui suutsin eile, üleeile.

Vaatamata päevast-päeva suurenevale kordamiste üldarvule (kui neid ainult lugeda!) jääb oodatav ikka ootuse kaugusele — esitus ei saa kunagi pärisvalmis, nagu ei saa seda ei kaasaegne muusika ega taasleitud vana muusika kogu oma rikkuses, kogu oma sajandite pikkuses.

«Elan nagu ühest ootusest teise. Need ootused on teinekord erutavad, teinekord väsitavad, nukrad — siis mõnikord tekib niisugune tunne, et ootuste vahele tahaks mingisugust tühja kohta, tahaks nagu pausi või vaikust. Ja mõnikord muusikat kuulates tekib samuti vaikuse-ootus. Selles vaikuses aga, mis siis tuleb, on erilaadne pinge ja jällegi ootus. Ta ei ole tühi, see vaikus. Ja järgnev muusika peab endas sisaldama selle pinge lahenduse — samuti, ma arvan, on ka nende elu ootuste ja vaikustega...»

Need ühe kuulaja kirjaread viisid mõtted lõputute küünlaleekide ja küünlakujutiste peale, milliseid televisioonis või filmis sageli tõsise muusika saatjateks pakutakse. Olen mõelnud hardusest, mida küünal sisendab. Ja üha enam kipun arvama, et kõige rohkem hardust on aeglases muusikas. Tuleb niisugune tunne, et paljude kuulajate jaoks nimelt too aeglane muusika on retk vaikusesse. Võib-olla on see tingitud sellestki, et ma näen erilist vastuolu aeglase muusika esitamise ajal interpreedis valitseva p i n g e ja ilma nimeta, alguse-lõputa h a r d u s e vahel, mis kuulajais tekib sellise muusika mõjul.

Mulle meeldis ütlus, et kuidagimoodi ei saa vaikust ennast vaikusest vaiksemini «esitada». Mõtlen, et just selles mittesaamises on võti muusikasse — ülierk tegelikult kõlava ootus.

Millest algab interpretatsioon?

Noodikirja lõpetatusest. Kui helilooja on aga interpreedi kaasaegne ja hea tuttav, siis — lõpetamatusest, sealt, kust alustab teekonda iga uus teos, ideest. Vahepeatus on tingimata ette nähtud — lõplike elementidega noodikirjas. Edasi jälle lõpmatusse, seekord koos interpreediga.

Lõpmatud on need võimalikud tegurid, millest võib tõuke saada mingi uue teose sünd. Lõplik on kõik elava kõlaga seotu (ühe mingi teatud teose antud esituses). Lõpmatu aga võimalused nooditeksti «kuuldavaks näha».

«Tuleb silmas pidada, et asudes esitama mingit muusikateost, omab interpreet kindlasti mingisugusegi ettekujutuse teosest. Ei ole tähtis, kas idee on interpreedi enda poolt leitud: ta võib seda muuta, olenemata kuuluvusest. Aga ikkagi just see idee on igasuguse interpretatsiooni eeldus, idee sellest, mida esituses taotlema asutakse... Lähtepunktiks peab olema armastus. Armastus muusika vastu. Armastus kannab endas alati teadmist, sealsamas kui teadmine suudab väga harva luua midagi armastusetaolist.»
(Nii kirjutas austria pianist A. Schnabel 1945. a.)

Kuidas sundida end täna teadasaadut ainuvõimalikuks lahenduseks tunnistama, puudutagu see leitud sõrmi, pedaali, dünaamikat või mingit muud vahendit, mis on interpreedi käsutuses teose ettekandeks valmistamisel? Tundub ju iga mällu süvendatud detail vaesusevarjuna kõigi kõrvalejäänud võimaluste täisvalguses.

Ma ei tea, kui suur on selline võimaluste «kullapalavik» teistel muusikutel, nende harjutamistundidel, mind ei vabasta aga kärsitusest muu kui ainult tõeline loominguhetk — kontsert, kuulajate juuresolek. Selline juuresolek elektriseerib kogu kõlava muusika pingega, mis ei luba mul laval loodusse teisiti suhtuda, kui nimelt nende ja ainult nende, momendil sündinud detailide ainuvõimalikku ühendusse. Pole ju ühtki muusikalist väljendusvahendit, mis loomingupingest ei nakatuks ja seda edasi anda ei suudaks. Kõik kuuldav nagu tiheneks, täieneks nende igast kuulajast väljasirutunud kuulamisteravike ees. Ja siis, sel kellaajal, selles saalis, selle vaikuse ees otsustad ka niisuguste vahendite kasuks, mis harjutades kordagi kujutlust ega kõrva ei «tülitanud».

Muusikat peab mitte ainult taaslooma, vaid ennekõike edasi andma, ulatama kuulajaile võimalikult palju muusikas peidus olevat — igasuguse kujutluse algusi.

«...Minu meelest on nagu kummaline ja mitte päris õige see, kui öeldakse, et muusika äratab selle muusika kuulajates tundeid. Kas need on just tunded — võib-olla on need mõtted tunnetest või mälestused nendest... Tunnetest, mida see kuulaja on läbi elanud jällegi palju pikema aja kestel, kui kestab see muusika, mida ta kuuleb...»
(Ühest märtsikuu kesköörprogrammist.)

Kuulasin ja mõtlesin, et küll oleks tore, kui saaks kõige paremate inimeste kõige parematest meeleoludest välja lõigata ja kanda interpreedi kasutada olevasse muusikalisse aega need õnnelikud, ärevad, erutavad momendid, mis muusikat kuulates kuulajas esiplaanile ilmuvad! Ja siis mõtlesin, et hea on, kui kauge aeg momendil kõlavasse tagasi tuleb. Ei ole ju momendil kõlav muusikaline aeg mitte alati vastavuses reaalse aja kulgemisega. Selles kulgemises on terve rida suuri mõjutajaid — üks mõjutajatest istub kindlasti teie vasakul, teine paremal käel, kui olete kontserdil, teid mõjutab saali valgustus, esinejate riietus, nende esinemismaneer ja muidugi mõjutab ennekõike muusika ise. Kas ei ole muusikalisse aega kätketud ka idee illusoorsest ajast? Loomulikult on olemas muusikat, mis paratamatult veelgi kriipsutab alla reaalse aja kulgu. Näiteks marsimuusika. Ja kus siis veel, kui mitte muusikalise meetrumi kokkulangemises südametuksetega peituks muusika tunnustus reaalsele ajale?

Kus aga peitub interpreedile eraldatud kahe loomingutunni täielik tunnustus? Edus? Aga missuguses? Kas edus iseenda juures, mille astme määravad interpreedi aujanu ja lootused, või selles teises, väljastpoolt tulnus, teiste arvamustest kujunenud edus? Võibolla on osa õigustusest interpreeditööle tõesti leitud vastuses. Kindlasti on ta aga v e e n d u m u s e s, muusiku veendumuses, et tehtud sai k õ i k, mida nõuab muusika tervikuna ja igal üksikjuhul, tehtud nii, nagu antud momendil muusikast arusaamine ja võimed lubasid.

Ilma kindla veendumuseta, et olemasolevad kavatsused nimelt muusikalised *on, ei pruugiks ükski interpreet ühtainsatki heli tekitada.*

Arbo VALDMA

K. KALAMEHE foto.

Tartu — Šušenskoje — Tartu

(Algus «TRÜ» nr. 12)

GORKI LENINSKIJE

35 km Moskvast kagus, kõrgel künkal keset kasesalu seisab paljudelt piltidelt hästi tuntud kuue sambaga kreemikaskollane maja. Tahtmata end siduda mõisahoonega, asus Lenin algul elama tagasihoidlikku tiibehitusse. Alles raskenev haigus sundis teda üle kolima kunagisse Savva Morozovi suvekorterisse. Samas tiibhoones suri 1943. a. meie ülikoolikaaslane Dmitri Iljitš Uljanov. Praegu elavad Moskvas tema lapsed — Viktor, kes töötab insenerina, ja Olga, kes on õppejõud MRÜ Keemiateaduskonnas.

Moskva linna parteikonverentsi delegaadi ankeedist loeme:

Milles seisnes Teie osa veebruarirevolutsioonis?

Peale üldparteilise töö mitte milleski.

Milles seisis Teie osa oktoobrirevolutsioonis?

Keskkomitee liige.

Kas Te kirjutate artikleid ajalehtedele, kus ja millistel teemadel?

Harva, poliitilistel teemadel.

Mida olete lugenud Marxi, Engelsi, Lenini, Kautsky, Plehhanovi töödest?

Peaaegu kõike.

Teie sõjaline ettevalmistus?

Mitte mingisugust.

Kõigest õhkub, et igasugune enese esiletõstmine oli Leninile sügavalt võõras.

KAASAN

Kaasani Riikliku Ülikooli peahoone ees seisab monument 17-aastasele Volodja Uljanovile. Lõpetanud kuldmedaliga Simbirski gümnaasiumi, astus ta 1887. a. sügisel Kaasani Ülikooli Õigusteaduskonda. Õpiaeg kestis vaid kolm kuud. 16. detsembril 1887. a. võttis Uljanov osa tsaarivalitsuse demokraatiavastasest ülikoolireformist nõrdinud üliõpilaste väljaastumisest ülikooli aulas. Üliõpilased esitasid rektorile petitsiooni, mille erutavad sõnad annavad tunnistust noorukite ühiskondliku mõtte küpsusest:

«Meid tõi siia mitte midagi muud kui nende tingimuste väljakannatamatuse tunnetamine, millesse on pandud vene elu üldse ja üliõpilaselu eriti ning soov pöörata ühiskonna tähelepanu nendele tingimustele ja esitada valitsusele alljärgnevad nõudmised.» Järgnesid konkreetsed nõudmised, mis puudutasid eelkõige ülikooli juhtimise ning ülikooli siseelu demokraatlike printsiipide taastamist.

Samal ööl Uljanov arreteeriti. Sandarmiohvitser, kes ohtliku riikliku kurjategija asemel nägi enda ees poisikeseohtu noormeest, olevat öelnud: «Noormees, mis te mässate, teie ees seisab ju müür.» Vastuseks kõlasid kuulsad sõnad: «Müür küll, kuid pehkinud, ainult puuduta ja varisebki kokku!» Algas Lenini esimene asumisaeg. Ta saadeti välja oma emapoolse vanaisa doktor Blanki maamajja Kokuškinosse. Iga aasta 16. detsembril kogunevad Kaasani üliõpilased aulasse, et mälestada ajaloolist väljaastumist demokraatia ja sõnavabaduse kaitseks.

LENINO-KOKUŠKINO

40 kilomeetrit mööda Siberi trakti Kaasanist itta asub Kokuškino küla. Selles külas möödusid Lenini ema noorusaastad, siin veetis ka noor Volodja mitu suve. Siia saadeti ta järele mõtlema selle üle, kuidas müüri tugevamini tõugata. Lenini õe Olga kirjast nähtub, et represseeritud üliõpilastel oli palju kaasatundjaid. Esimeste päevade jooksul pärast vangistamist saadeti arreteerituile 300 rubla raha, kasukaid ja salle, paberosse ja tubakat, gümnasistid saatsid oma käekelli ja taskuraha. Rahutuste eest ülikoolis arreteeriti kokku 39 üliõpilast, ülikool suleti 3 kuuks ja rektor oli sunnitud minema erru. Kaasani ülikooli ajaloolaste arvates omandas Lenin marksistliku maailmavaate just Kokuškinos Marxi ja Engelsi töid lugedes ja nende üle järele mõeldes. Igal kevadel kogunevad Kokuškinosse KRÜ õigusteaduskonna diplomandid, et istutada puid pärnaalleele, mis ümbritseb praegust maja-muuseumi. Kokuškino kool kannab Lenini ema Maria Aleksandrovna nime.

ULJANOVSK

Puhtana, avarana ja valgusküllasena võttis meid vastu Volga kõrgel kaldal paiknev Lenini sünnilinn. Ehitamisel olev memoriaalkompleks kujutab endast kahtlemata nõukogude arhitektuuri kõige moodsamat ja kaunimat sõna. Valminud on juba Pioneeride Palee ja 20-korruseline võõrastemaja. Valmimas oli võimas Saaremaa dolomiidiga kaetud muuseumihoone, mille sisehoovil on rekonstrueeritud Lenini sünnimaja. Ehitajaiks on internatsionaalne brigaad — noormehed Poolast, SDV-st jm. Arhitektidel on õnnestunud orgaaniliselt ühendada vana ja uus linn ning ümbritsev Kesk-Volgamaa loodus.

Simbirskis möödus Lenini lapsepõlv, siin lõpetas ta gümnaasiumi, mille direktoriks ja Uljanovite perekonnasõbraks oli Fjodor Kerenski, kes ainsana õpetajatest kirjutas Volodja küpsustunnistusele nelja — loogikas. Kuldmedaliga lõpetasid gümnaasiumi ka Aleksander ja Olga Uljanovid.

Uljanovskilased hoiavad au sees ka teiste kaaslinlaste mälestust. Linna peatänav kannab kirjanik Gontšarovi nime, Lenini koolis on õppinud ka I. Kurtšatov, S. Filatov jt. Leninit ja tema perekonda tunneb aga Uljanovskis iga mudilane. Selles veendusime muuseumi külastades, kus meiega üheaegselt olid mitu gruppi Uljanovski 1. lasteaiast. Muuseumi tuldi juba eelteadmistega, millest andsid tunnistust rõõmsad äratundmishüüded Uljanovite perekonnapilte vaadates. Koolis peetakse Lenini mälestust eriti kalliks. Klassiruumis, kus ta õppis, praegu õppetööd ei toimu, klass on üheks osaks kooli muuseumist. Vaid esimese klassi õpilased kogunevad 1. septembril sellesse klassi, siin toimub nende esimene koolitund.

(Järgneb)

Kas eesti keel on kirvetöö?

Kirjutatud on, et siledas maailmas olevat märgi tabamiseks vaja vaid üht mürsku, konarlikus seevastu palju. Aga kui meil on mürskude asemel loomulikud keeled. Eeldades, et selline oletus pole arulage, taipab võhikki, et ta elab karedas maailmas, kus tema võimalused on seda suuremad, mida enam keeleotsi tal suust väljas on. Tänapäevases, järjest enam omavahel suhtlevas maailmas, on selge, et suhtlemiseks läheb järjest enam vaja keelte head tundmist.

Arvestades eelöeldut, otsustas ülikooli germaani-romaani filoloogia osakonna komsomoliorganisatsioon teha, mis teha annab ja asutada üleülikoolilise üliõpilas-tõlkeauhinna. Selleks moodustati ettevalmistav komisjon, koosseisus dots. k. t. Urve Lehtsalu, üliõpilased Rein Kärner ja Trivimi Velliste, kes koostasidki auhinna statuudi, millest avaldame siinkohal kokkuvõtte.

Tegemist on TRÜ germaani-romaani filoloogia osakonna komsomoliorganisatsiooni auhinnaga, mille annab 1. nov. 1970. aastal organisatsiooni nimel välja käesoleva statuudiga moodustatud komisjon.

Auhinnatud töö peab olema tõlgitud adekvaatselt, mistahes germaani või romaani keeles XX sajandi ilukirjanduslikust proosast, mida iseloomustab kunstimeisterlikkus ja kõrge ideeline tase.

Osakonna komsomolibüroo kinnitas auhinna määramiseks järgmise koosseisulise toimkonna: dots. k. t. Aino Valmet — toimkonna esimees, prof. Paul Ariste, dots. k. t. Urve Lehtsalu, dots. Oleg Mutt, v.-õpetaja Pent Nurmekund, õpetaja Jaak Rähesoo, osakonna komsomolibüroo sekretär Rein Kärner, üliõpilased Mart Aru, Votele Viidemann ja Trivimi Velliste.

Auhindamisele kuuluvad tõlked, mis pole varem osalenud võistluses ega ole varem avaldatud. Tegemist võib olla eraldi teosega, aga ka tervikliku sisuga katkendiga pikkusega 5—10 lk. masinakirjas.

Toimkond määrab järgmised rahalised auhinnad — üks I auhind — 50 rubla, üks II auhind — 30 rubla, üks III auhind — 20 rubla. Toimkonnal on õigus vajaduse korral jaotada auhindu ka teisiti.

Võistlusele saadetavad tööd tuleb läkitada ühes eksmplaris, koos algkeelse tekstiga TRÜ eesti keele kateedrisse hiljemalt 15. oktoobriks 1970. a. Töö ümbrikule tuleb märkida «Tõlkevõistlus», töö tuleb varustada märgusõnaga ja lisada suletud ümbrikus autori nimi, kursus ja elukoht.

* * *

Valmas Adams on kunagi võrrelnud: «Prantsuse keel on peen teraselõige, inglise keel on ofort, itaalia ja hispaania keel — õlimaalingud, saksa keel — nagu hoolas puulõige. Aga meie eesti mullapealne keel — kas see pole veel kirvetöö?»

Eks püüame siis tõestada, et vanameister eksis, või peame tema sõnu tahtmatult kinnitama.

T. VELLISTE

Venia legendi

Esmaspäeval, 18. mail algusega kell 16 esineb Vanemuise t. 46 geoloogia auditooriumis avaliku loenguga dotsendi kutse taotlemiseks geoloogia kateedri dots. kt. Aadu Loog teemal «Settekivimite moodustumise geokeemilisest olemusest».

Bioloogia-Geograafiateaduskonna dekaan

TR Konservatooriumi diplomandid TRÜ aulas

Sellist pealkirja kannab kontsertide sari, mille avab 29. aprillil Tiiu Heinsalu. Sarjas esinevad meie konservatooriumi 45. lennu lõpetajad. Kokku lõpetab tänavu 34 muusikut ja 15 lavakateedri üliõpilast. Diplomandidest on paljud lõpetanud muusikakeskkooli — 5 aastat tagasi moodustasid nad muusikakeskkooli esimese lennu. Ülevaadet noorte interpreetide tasemest on võimalik saada, kui külastada järgmisi kontserte:

4. mail — Mare Eilman (klaver), Mart Humal (klaver)

*

8. mail — Tõnu Reimanni viiuliõhtu

*

12. mail — puhkpilimuusika õhtu, kus esinevad Raivo Peäske (flööt), Toomas Välja (trompet), Riho Mägi (tuuba) ja Arvo Pilliroog (klarnet).

*

14. mail — Juhan Schüts (viiul) ja Tiiu Levald (sopran)

*

19. mail — Anne Heiste (klaver), Rein Karin (klarnet)

*

20. mail — Toivo Peäske klaveriõhtu.

Kontsertide algus kell 19.30.

Tudengid! Tutvuge oma muusikutest kolleegide saavutustega.

Head kuulamist!

ALO PÕLDMÄE

Meie ajalehe 12. numbris (10. aprillil 1970. a.) ilmus intervjuu teemal TV ja õppetöö, kus Endel Peets rääkis meile Moskvas toimunud konverentsi põhjal TV rakendamisest meie maa kõrgemates koolides. E. Peets on käinud ka Budapesti Eötvös Lorandi nimelises ülikoolis ja tutvunud sealsete õppetelevisiooni süsteemidega.

Televisioonisüsteemidest Budapesti Ülikoolis

Budapesti Eötvös Loránd Tudományegyetemi — Eötvös Lorandi nimelist Ülikooli — võib nii mitmeski mõttes võrrelda Tartu Riikliku Ülikooliga, viimane on aga väiksem. Samuti nagu Tartus, nii õpitakse ka Budapestis ELTE-s paljusid erialasid, ülikool lahendab paljusid teaduslikke probleeme. ELTE-s valmistatakse paljudel erialadel ette nii teoreetilise kallakuga kui ka pedagoogilise eriharidusega noori spetsialiste.

Külaskäikudel Budapesti Eötvös Lorandi nimelisse ülikooli avanes võimalus tutvuda mõnede sealsete, spetsiaalselt pedagoogiliseks tööks kohandatud televisioonisüsteemidega. Ungari (üli)koolides kasutatavad TV-süsteemid on valmistatud omal maal.

Ülikoolis on välja töötatud uus metoodika pedagoogide ettevalmistamiseks. Kasutatakse selleks spetsiaalselt kohandatud televisioonisüsteemi. Nimetatud TV-süsteem on üles seatud ELTE juurde kuuluvasse gümnaasiumi (Apácai Csere János Gyakorló Gimnázium ELTE), mis on tulevaste pedagoogide põhiline praktikabaas.

Gümnaasiumis on sisustatud nn. spetsiaalne näidisklass (televisiooniklass), kus õppetöö rajaneb gümnaasiumi tegelikul tunniplaanil. Olgu märgitud, et selles nn. näidisklassis eneses ei ole rakendatud mingisugust televisioonitehnikat, vaid tema igasse seina on tehtud terve rida avasid, mille taga asuvad tundlikud (ei ole rohkem valgust, kui see on tarvilik normaalseks õppetööks) televisioonisaatekaamerad.

Tulevaste pedagoogide auditooriumidesse, kust tundi jälgitakse, on paigutatud vastuvõtuteleviisorid gruppidena, neli tükki grupis. Ühel televiisoritest on õpetaja tahvel, demonstratsioonilaud jms. üldplaanis, nii nagu näeb seda harilikult õpilane klassis. Teisel näeb üliõpilane konkreetset demonstratsiooni vms. näitlikku õppevahendit võimalikult detailselt. Kolmandal televiisoril on terve klass õpetaja silmadest nähtuna (on näha, kas õpilased tegelevad mõne kõrvalise asjaga või on tunnisse süvenenud jms.). Neljas televiisor on harilikult reservis või siis dubleerib teist, näidates samuti demonstratsioone, kuid siis juba teisest vaatevinklist. TV-süsteemi tervikuna juhib operaator televisioonistuudiost. Vajaduse korral võib juhtida seda ka näidisklassist.

Nende nelja televiisori ees istub rühm üliõpilasi, tulevasi pedagooge, ja jälgib tunni käiku. Televiisorite ees on õppejõul-metoodikul võimalik kommenteerida valju häälega, juhtida tähelepanu tunnis tehtavatele vigadele, ära märkida eriti head jooned õpetaja töös, korraldada auditooriumis vaidlusi, anda arusaamatuks jäänud materjali kohta täiendavat informatsiooni, arvestada üliõpilaste individuaalseid iseärasusi. Üliõpilastel on normaalse valguse juures võimalik teha märkmeid tunni käigu kohta.

Nimetatud televisioonisüsteem ei häiri näidisklassi tundi mitte millegagi. Võõraid klassis ei ole. Tund kulgeb seega palju loomulikumalt. (Kaamerad klassi seintes töötavad täiesti müratult.) Televisiooniseansid on momentaalsed, näidatav materjal ei ole vananenud. Otseülekande psühholoogiline mõju on aga harilikult kordamisvõimalusteta, järelikult tuleb tundi korralikult jälgida. TV-süsteem võimaldab ühte ja sama tundi jälgida sadadel üliõpilastel, sest televiisorite gruppe võib üles seada paljudesse auditooriumidesse.

ELTE TV-süsteem pedagoogide ettevalmistamiseks ei ole mõeldud nii, et nüüd võib tundide külastamise täiesti kõrvale jätta, vaid see täiendab otsest kontakti klassiga. Süsteemi on võimalik ühendada ka videomagnetofon, et hiljem oleks võimalik uuesti jälgida mõnda episoodi tunni käigust.

Eespoolkirjeldatud TV-süsteemi kasutamine pedagoogide ettevalmistamisel võimaldab tunduvalt varem suunata üliõpilasi erialasele pedagoogilisele praktikale. Budapesti Eötvös Lorandi nimelises Ülikoolis tutvustatakse tulevastele pedagoogidele juba varakult, teisel kursusel, TV-süsteemi kaudu õppetöö nüansse. Ja juba kolmandal kursusel on üliõpilased ka ise praktikal, algul küll ainult pealtkuulajana, hiljem õpetaja-praktikandina.

ELTE eksperimentaalfüüsika kateedri TV-süsteemide entusiastid, õppejõud J. Hajdu, G. Radnai, F. Schuszter jpt. on füüsikaloengute, põhiliselt optikakursuse demonstratsioone kohandanud vastava TV-süsteemi kaudu näitamiseks. TV-süsteem on neil mõeldud ainult loengumaterjali näitlikustamiseks. Loenguid ei transleerita mitmesse auditooriumi. Televiisorid (diagonaaliga 59 sm), millelt on demonstratsioonid jälgitavad, asuvad auditooriumi esimeses osas kahel pool õppejõudu maast küllaltki kõrgel (2,2—2,4 m). Auditoorium mahutab keskmiselt 200 kuulajat ja on tagantpoolt tõusvate pingiridadega. Ka kõige tagumisest pingireast olid optikakatsed normaalse valgustuse juures hästi jälgitavad.

E. PEETS

Raamatuvoomlased ja uudiskirjandus

9. detsembril 1966. aastal ilmus pealkirja all «Kas loobuda uudiskirjanduse näitustest?» ajalehes «Tartu Riiklik Ülikool» R. Parmase muret tekitav artikkel raamatute salapärase kadumise kohta TRÜ Teadusliku Raamatukogu perioodika lugemissaalis väljapandud uudiskirjanduse näituselt. Pärast nimetatud kirjutise avaldamist vähenes kadumaläinud raamatute arv, kuid suurenes uuesti möödunud aastal (32 raamatut, neist 26 venekeelsed).

Salapäraste raamatukrattide laiale, omapärasele, mõnevõrra isegi tendentslikule huvideringile viitavad 1969. aastal kaduma läinud raamatute pealkirjad, mis näitavad teadmishimuliste «lugejate» suurt huvi üldiste maailmaprobleemide vastu: Koršunov, Tunnetus ja tegevus; Lichtenberg, Aphorismen und Briefe; Ziehen, Allgemeine Psychologie; Study guide to accompany psychology jt.

Käesoleva aasta kolme kuu jooksul on uudiskirjanduse näituselt kaduma läinud 14 vene- ja 2 eestikeelset raamatut.

Raamatukogu on sel viisil viie aasta jooksul kaotanud 135 raamatut, millest uuesti komplekteerida on õnnestunud vaid üksikuid. Õppejõud, kes ülalmainitud põhjustel pole saanud laenata neile vajalikku raamatut, on avaldanud kahtlust uudiskirjanduse näituse otstarbekuse kohta.

Rääkimata korvamatust kahjust raamatukogule — see tähendab ka lugejatele — tekitavad vääritud «raamatusõbrad» segadust raamatukogu töös. Kadunud raamatud — need on üldjuhul suure tarbimisväärtusega — tuleb uuesti hankida, mis enamasti ei õnnestu, sest raamatud on müügivõrgust otsa saanud. Suureneb eitavate vastuste andmiste arv.

Meie *alma mater*'i kuulsa raamatukogu huvides on seni siiski ainuõige raamatute laenutamise viis abonemendi ja lugemissaali kaudu. Kui uute raamatute kadumine avariiulilt ei lõpe, on raamatukogu juhtkond edaspidi sunnitud näitused paigutama lukustatud vitriinidesse, mille jaoks pole ruumi, või hoopis ära jätma. Viimasel juhul saaksid uudiskirjandusest huvitatud jälgida ainult bibliograafilisi allikaid.

A. LEIS

TOIMETAJA H. PALAMETS

«Тарту Рийкликк Юликооль» («Тартуский государственный университет») г. Тарту Эстонской ССР. Орган Тартуского государственного университета. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbri hind 2 kop. Tell. 2674. MB-03875.

Raamatupalat

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riiklik Ülikool

TARTU RIIKLIKU ÜLIKOOLI PARTEIKOMITEE, REKTORAADI, KOMSOMOLIKOMITEE JA AMETIÜHINGUKOMITEE HÄÄLEKANDJA

Nr. 16 Reedel, 8. mail 1970. a. XXIV aastakäik

BERLIIN 1945. PUNAARMEE LIIKLUSREGULEERIJA BRANDENBURGI VÄRAVATE EES. UUELE KURSILE, MAAILM!

VÕIDUPÜHA 25. AASTAPÄEVALE PÜHENDATUD AKTUS TOIMUB 8. MAIL KELL 14 AULAS. HOMME KELLA 11.45-KS KOGUNEME DEMONSTRATSIOONIKS AKADEEMIA TÄNAVALE.

5. mail oli nõukogude ajakirjanduse päev

Tartu Riikliku Ülikooli rektori käskkiri nr. 233

Ajakirjanduse päeva puhul avaldan kiitust TRÜ kollektiivi liikmetele, kes 1969/70. õppeaastal on tõhusalt kaasa aidanud kaastööga ajalehele «Tartu Riiklik Ülikool»:

professor Paul Aristele;

üliõpilastele Jaak Allikule, Jevgeni Golikovile, Tiiu Tohverile, Reet Kudule.

Ühtlasi premeerin rahaliselt:

Hille Ok'i — eesti fil. III k.; Helle Niinemäge — eesti fil. II k.; Jaak Villerit — vene fil. III k.; Jaak Olepit — ajaloo IV k.; Jüri Karmi — sotsioloogia laborat.; Peeter Lukatsit — pedagoogika kateeder.

TRÜ rektori eest
K. PÜSS

Ülikoolirahva kandidaadid

Aprillikuu eelviimasel päeval seadis ülikoolirahvas üles saadikukandidaadid NSV Liidu Ülemnõukokku.

Õigusteaduskonna õppejõud S. Paltser tegi ettepaneku esitada NSV Liidu Ülemnõukogu Liidunõukogu saadikukandidaadiks Tartu valimisringkonnas nr. 767 NLKP Keskkomitee peasekretär Leonid Iljitš Brežnev. Kandidaati tutvustasid NLKP ajaloo kateedri juhataja dots J. Kalits ning NSV Liidu ajaloo kateedri õppejõud M. Lõhmus.

EKP TRÜ komitee sekretäri K. Kogre ettepanekul esitati nimetatud valimisringkonnas NSV Liidu Ülemnõukogu Liidunõukogusse saadikukandidaadiks ka ülikooli rektor A. Koop, kelle tegevusest hariduse alal rääkisid akadeemik H. Liimets, professor V. Palm ning õppeprorektor K. Püss.

Esitatud kandidaatidega oli *alma mater*'i kollektiiv üksmeelselt päri.

SUUR VÕIT

Homme, 9. mail täitub 25 aastat meie maailma-ajaloolisest võidust hitlerliku Saksamaa üle.

Kahekümne viies võidupäev langes ajaliselt kokku V. I. Lenini, meie partei ja nõukogude riigi rajaja ning kogu progressiivse inimkonna juhi sajanda sünni-aastapäevaga.

Nende kahe tähtpäeva kokkulangemine on sügavalt sümboolne. Vaadates möödunule veerandsajandilise distantsi tagant, tunnetame eriliselt V. I. Lenini kõikevõitva õpetuse tähendust. Tema pärand ja ideed võitnud sotsialismi relvajõuga kaitsmisest on olnud teoreetiliseks aluseks NLKP programmile maa kaitsevõime tõstmiseks ning vaenlase purustamiseks Suure Isamaasõja päevil.

Läbielatud kahekümne viie aasta tagant heiastub veelgi eredamalt Nõukogude Liidu ja teiste hitlerismivastasesse koalitsiooni kuulunud maade poolt saavutatud suur võit fašistliku Saksamaa üle Suures Isamaasõjas. Arvukad salastatud dokumendid, mis nende aastate jooksul on päevavalgele toodud fašistliku Reichi peidikust, on aidanud taastada koletuslikku pilti sellest ängsüngest tulevikust, mida valmistasid inimkonnale ette fašistlikud julmurid. Õieti on raske nimetada niisugust maad, mille vastu hitlerlikud maailmavallutuse-pretendendid ei haudunud oma roimarlikke plaane. See, et enamik neist plaanidest jäi inimkonna õnneks vaid paberile, on nõukogude rahva teene. Omal ajal tunnistati Läänes meeleldi seda vaieldamatut ajaloolist fakti. Kuid aastad on möödunud ning Lääne reaktsioonilised poliitika- ja sõjategelinskid ning teenistusvalmid ajaloolased on virnade kaupa produtseerinud raamatuid ja artikleid, milles püütakse võltsida ning moonutada nõukogude rahva hiiglasaavutust.

Kuid ajalugu ei saa võltsida ning ümberlükkamatuks jääb fakt, et hitlerliku Saksamaa ja tema liitlaste vastu peetud relvastatud võitluse põhiraskust kandis oma õlgadel sangarlik nõukogude rahvas. Ei ole võimalik unustada, et juunist 1941 maini 1945 oli Nõukogude rinne peamine rinne Teises maailmasõjas. Kuni 1944. a. keskpaigani oli siin seotud 62—76% kogu maavägedest, Põhja-Aafrikas ja Itaalias ameeriklaste ja inglaste vastas vaid 1—6%. Nõukogude väed hävitasid või võtsid vangi 507 hitlerlikku ja umbes 100 Hitleri satelliitide diviisi, Ameerika-Inglise väed lõid puruks vaid 176 Saksa diviisi. Me ei meenuta täna seda mitte sellepärast, et vähendada teiste Hitleri-vastasesse koalitsiooni kuulunud maade panust ühisesse võidusse. Nagu sõjapäevil, nii ka praegu hindame me kõrgelt ohvreid, mis on teiste rahvaste poolt toodud võidualtarile.

Nõukogude—Saksa rindel põrkasid kokku mitte ainult kaks sõjamasinat, vaid ka kaks sotsiaalset korda, kaks ideoloogiat, kaks majandussüsteemi, kaks elulaadi. Targu vaikivad sellest kodanlikud ideoloogid, kes kuidagi ei taha tunnistada, et nõukogude rahva võit sõjas oli eelkõige sotsialismi võit.

Võidujuubelit tähistades austame täna neid miljoneid kangelasi, kes sotsialistlikku kodumaad kaitstes andsid oma elu. Me peame alati tänumeeli meenutama ja hindama selle ajaloolise saavutuse elavaid tunnistajaid — Suurest Isamaasõjast osavõtnuid.

Meie ülikoolis töötab üle kaheksakümne Suure Isamaasõja veterani, kelle fotod asetatakse võidupäevaks vastavale autahvlile. Austagem nende lahinguteede vaeva, mis on taganud meile tänase töörõõmsa elu.

Kuigi üsna pikk aastaterivi lahutab meid julmadest sõjapäevadest, peame siiski olema valvsad, peame visalt omandama teadmisi, saama kõrge kvalifikatsiooniga spetsialistideks, et ausalt töötada oma sotsialistliku kodumaa, nõukogude rahva — võitja — heaks.

V. BARON,
meditsiinimajor

Tartu Riikliku Ülikooli rektori käskkirjast

§ 1

Tervitan ja õnnitlen Tartu Riikliku Ülikooli kollektiivi töörahva rahvusvahelise solidaarsuse päeva 1. mai puhul.

Soovin jõudu ja edu uuteks saavutusteks valitud kutsealal ning avaldan tänu tehtu eest järgmistele seltsimeestele.

I. FOTO ASETADA AUTAHVLILE

Üleülikoolilistest kateedritest

dotsent Jaan Rebane, vanemõpetaja Ivan Larin;

Ajaloo-Keeleteaduskonnast

dotsent Aino Valmet, üliõpilane Rein Veidemann;

Arstiteaduskonnast

professor Jüri Saarma, kateedrijuhataja professor Herman Vahter, dotsent Albert Kliiman, dotsendi kt. Enno Teeäär, nooremad teaduslikud töötajad Mati Mägi ja Rein Zupping, assistendid Virve Kask, Õie Mandel, Olev Maimets, Erich Kivivare, Kalju Tammera, üliõpilased Palmi Aer, Olga Piusvere, Ülle Känd, Riina Hunt, Galina Budakvenko, Tatjana Glebova, Ursula Jugala, Tiiu Tammeraid, Helle Sepp, Elme Aaviksaar;

Bioloogia-Geograafiateaduskonnast

dotsent Salme Nõmmik, laborant Vaike Kaldemäe, van.-preparaator Anu Vahi, üliõpilane Kai Pobul;

Füüsika-Keemiateaduskonnast

dotsent Vladimir Riives, dotsent Agu Talvik;

Majandusteaduskonnast

üliõpilane Tõnu Laak;

Õigusteaduskonnast

vanemõpetaja Lembit Saarnits, vanem teaduslik töötaja Kalle Nigola;

Teaduslikust Raamatukogust

direktori asetäitja Lea Trikkant.

II. AVALDAN TÄNU

Üleülikoolilistest kateedritest

dotsent Aleksander Elangole, vanemõpetaja Rein Vihalemmale, õpetaja Inda Rajasalule, kabinetijuhataja Veera Antile, vanemmehaanik Abram Zudermannile, meister Richard Ilvesele, tehnik Grigori Krjukovile, laborant Valentina Ussatšovale;

Ajaloo-Keeleteaduskonnast

dotsentidele Jaroslav Raidile ja Hillar Palametsale, dotsendi kt. Juhan Tuldavale, vanemõpetaja Gunnar Kiviväljale, üliõpilastele Eerik Lättile, Anne Raitarile, Vladimir Danilovile, Valentina Štšadnevale, Tiina Kohvrile, Kusti Konnole, Eha Viisele, Krista Varikule, Salme Kalale, Väino Klausile, Ilmar Mullamaale, Tõnu Seenele, Mati Mandelile, Anniki Kurrisele, Merike Vaiksaarele, Jüri Valgele, Maie Raitarile, Pärja Keldrimäele, Liivi Roosioksale, Rein Kärnerile, Imbi Pelkonovile, Riina Tsulile, Priit Relvele, aspirant Mari-Ann Palmile;

Arstiteaduskonnast

kateedrijuhatajatele professoritele Elise Käer-Kingissepale ja Elmar Karule, dotsentidele Eugen Tallmeistrile ja Endel Türile, assistentidele Raul Talvikule ja Erika Lipsole, vanemlaborant Helge Ulpile, vanematele teaduslikele töötajatele Toomas Sullingule ja Ants Kallikormile, tehnik Salme Puusepale, üliõpilastele Mari Niidule, Ludmilla Fominovale, Anatoli Landörile, Rein Randamile, Ulvi Valdjale, Valdur Jänesele, Kaja Treimuthile, Peeter Dimitrievile, Kaie Lindperele, Maaja Paavole, Kai Kangurile;

Bioloogia-Geograafiateaduskonnast

professor Juhan Aulile, dotsent Henni Kallakule, vanemõpetaja Leo Kullusele, vanemale teaduslikule töötajale Malle Ratasele, vanemlaborant Lo Järveküljele, ekskursioonijuht Aari Talvele;

Füüsika-Keemiateaduskonnast

dotsent Paul Prüllerile, dotsendi kt. Heiki Timotheusile, vanemõpetajatele Lembit Pungale ja Jüri Tammele, assistent Arletin Laisaarele, aspirantidele Ants Alumaale ja Jüri Siigurile, laborant Regina Neumannile, vanempreparaator Pauline Piirile, üliõpilastele Vladimir Butsevile, Teet Jäetmale, Indrek Kolkale, Helle Korkusele, Milvi Lemendikule, Reet Saaremäelile, Aita Tulpile, Aleksei Treštšalovile;

Majandusteaduskonnast

assistent Saima Aronile, üliõpilastele Aadu Kaarele, Aleksander Bachmannile, Vello Peedimaale, Rein Mällile, Tatjana Romaškole;

Õigusteaduskonnast

kateedrijuhatajale dotsent Zenni Ananjevale, dotsent Julius Adojaanile, üliõpilastele Sirje Raidile, Heldur Veinbergile, Donald Visnapuule, Rein Sillarile, Ülo Vijarile;

Teaduslikust Raamatukogust

vahetussektori juhataja Leida Alverile, van. raamatukoguhoidja Linda Visbergile, raamtukoguhoidja Alo Leisile, desinfektor Aliide Kotkamäele;

Admin.-majandusosakonnast

komandantidele Lembit Valdmale ja Aleksander Sultsile, vanemmetoodik Malle Madalale, statistik Niina Lissenkole, masinakirjutaja Maie Paltsarile, botaanikaaia töölisele Aino Vaidele, insener-bioloog Hell Veermale, insener (lepingul.) Hilda Põltsamaale, telefonist Laine Ibrusele, tehnik Marta Valgule, keetja — Elisabeth Särjele, lukksepp-santehnik Johannes Kivile.

§ 2

Leninliku arvestuse eduka organiseerimise ja sooritamise eest ning aktiivse ühiskondliku töö eest premeerin ning avaldan kiitust järgmistele üliõpilastele.

I. PREMEERIN RAHALISELT

Ajaloo-Keeleteaduskonnast

Jaan Tamme, Toivo Kuldseppa, Rein Kärnerit, Tiit Kolditsit, Valentina Maritševat, Märt Kubo, Jaak Allikut;

Arstiteaduskonnast

Riina Hunti, Viiu-Felicia Veeberit, Olga Piusveret, Maret Napritsoni;

Bioloogia-Geograafiateaduskonnast

Jaan Lutti, Hardo Aasmäed, Kalle Sirelit;

Majandusteaduskonnast

Siim Kallast;

Õigusteaduskonnast

Eimar Rahumaad, Jaan Sootakki, Sirje Kiivitit;

Füüsika-Keemiateaduskonnast

Indrek Kolkat, Vladimir Mürki, Harri Faimanit, Inge Suiti.

II. AVALDAN KIITUST

Ajaloo-Keeleteaduskonnast

Aili Aarelaidile, Aldo Kalsile, Aksel Kirchile, Rein Ruutsoole, Peeter Sookruusile, Eerika Lüllile, Jüri Talvetile, Marie Hallasele, Rein Veidemannile, Jüri Ollile, Tatjana Lanskajale, Jevgeni Golikovile, Marika Mandrele, Kalle Mälbergile;

Arstiteaduskonnast

Ursula Jugalale, Stella Kuzmitševale, Henn Sepale, Sirje Margile, Olga Sentšugovale, Ene Kägole;

Bioloogia-Geograafiateaduskonnast

Andres Piirsoole, Ülle Reinule;

Majandusteaduskonnast

Tõnu Laagile, Vello Peedimaale;

Õigusteaduskonnast

Ülo Vijarile, Jaan Raagile;

Füüsika-Keemiateaduskonnast

Kazimir Seleninovile, Vladimir Deinegale, Arvo Jeetsile, Arvo Merele, Vilma Kukrusele, Arvo Järvseljale, Ülle Manderile, Mati Pehkile, Tiit Kändlerile;

Matemaatikateaduskonnast

Tiit Leppmannile, Inno Maasikasele;

Kehakultuuriteaduskonnast

Maie Tammele.

III. AKTIIVSE TÖÖ EEST ÜTÜ-s PREMEERIN JÄRGMISI ÜLIÕPILASI

Ajaloo-Keeleteaduskonnast

Albert Baiburinit;

Arstiteaduskonnast

Urva Veltsonit, Lehte Pärna, Inge Lohki;

Bioloogia-Geograafiateaduskonnast

Kaie Toompuud;

Füüsika-Keemiateaduskonnast

Mait Ustavit, Aare Lahte, Marju Salvet, Mihkel Koell;

Kehakultuuriteaduskonnast

Leida Nõmme;

Õigusteaduskonnast

Vello Hallingut;

Majandusteaduskonnast

Tiina Haljastet.

Rektor A. KOOP

Prof. F. Klementi lahkumisaktus

Teisipäeval, 28. aprillil kogunes ülikoolipere aulasse. Tuldi ära märkima järjekordset etappi ligi kakskümmend aastat rektoriks olnud akadeemik professor Fjodor Klementi biograafias — pensionile sõrdumist. Tema kolleegid soovisid uuteks tööaastateks palju jõudu — professor F. Klementit ootab nüüd ees võimalus pühendada end häirimatult teadusele.

Professor F. Klementi teeneks lugesid nii aktusekõne pidaja, teadusala prorektor J. Tammeorg kui ka tervituskõnede ütlejad sõjajärgse Tartu ülikooli kui teadusliku töö keskuse elluäratamise, loomingu-erksa ja suunaühtse kollektiivi kujundamise, maailmateaduses juhtival positsioonil seisvate teaduslike suundade ja koolkondade väljaarendamise, uue teadlaste-pedagoogide põlvkonna kasvatamise. F. Klementi rektoriksoleku kahe aastakümnega on Tartu Riiklik Ülikool tõusnud NSV Liidu parimate ülikoolide hulka, võitnud rahvusvahelise tunnustuse.

Tema rektoriks olemise ajal on ülikoolidiplomid antud kolmeteistkümnele tuhandele noorele.

Teda on autasustatud sotsialistliku töö kangelase kuldtähega ja nelja ordeniga ning medalitega. Tartu Riikliku Ülikooli kollektiivi saavutusi on F. Klementi juhtimise ajal tunnustatud Tööpunalipu ordeniga.

Professor F. Klementit olid tehtu eest tänama tulnud vabariigi partei ja valitsuse, Kõrgema ja Kesk-erihariduse Ministeeriumi, Tartu avalikkuse ja EPA esindajad ning Tartu Riikliku Ülikooli oma pere, professori enda kasvandikud — nooremate füüsikateadlaste põlvkonna esindajad.

Juubelikonverents TRÜ Teaduslikus Raamatukogus

TRÜ Teaduslikus Raamatukogus toimuvad iga kahe aasta järel konverentsid, kus raamatukogutöötajad esitavad oma teadusliku töö (tehtud peamiselt ühiskondlikus korras) aruande. Seekordne, arvult neljas konverents oli pühendatud V. I. Lenini 100. sünni-aastapäevale.

Huvitav oli **T. Põllumaa** uurimus V. I. Lenini teoste haruldastest väljaannetest ja **K. Lepiku** töö Karl Marxi ja Fr. Engelsi teoste haruldastest väljaannetest TRÜ Teaduslikus Raamatukogus. Ei piirdutud ainult teoste loetelu ja nende iseloomustamisega, uuritud oli ka nende jõudmist raamatukogusse, Ilmnes, et nii mõnigi marksismi-leninismi rajajate põhjapanevatest teostest oli ostetud TRÜ Teaduslikule Raamatukogule juba mõni kuu pärast trükis ilmumist kohalikest (Tartu ja Tallinna) raamatukauplustest.

L. Veldi ettekanne TRÜ Teaduslikus Raamatukogus olevate teoste kohta, milles leidub Tartu Ülikooli poolt 19. sajandi I poolel korraldatud ekspeditsioonide teaduslikke tulemusi, näitas, et meie ülikoolil on ekspeditsioonide korraldamises pikaajalised ja kuulsusrikkad traditsioonid. Tartu teadlased, nii õppejõud kui ka üliõpilased, on viibinud kõigis maailmajagudes, selle tulemusena on uuritaval ajajärgul ilmunud üle 800 nimetuse raamatuid ja artikleid ligi 100 perioodilises väljaandes.

E. Valk-Falgi ettekanne, mis oli pühendatud supereksliibristele P. K. Aleksandrovi memoriaalkogus, näitas, kuidas ühe memoriaalkogu vaatlus võimaldab jälgida raamatukogude saatust, köitekunsti ajalugu eri maades ning anda ka väärtuslikku materjali ajastu olustiku tundmaõppimiseks. Probleemettekannetest leidis vastukaja **L. Trikandi** ettekanne raamatukogustatistikast. Meil puudub praegu ühtne alus, mis võimaldaks võrrelda raamatukogude tööd nii kvantitatiivsest kui ka kvalitatiivsest seisukohast. Pealegi ei hõlma praegune statistika kõiki raamatukogude tüüpe. Arvati, et kõige otstarbekohasem oleks, kui eri tüüpi raamatukogude statistikaga tegeleks Statistika Keskbüroo. Leiti, et nii ettekanne kui ka tema põhjal tekkinud diskussiooni materjalid vajaksid suunamist vastavatesse instantsidesse.

TPI raamatukogutöötajad **(E. Valk** ja **A. Valmas)** andsid ülevaate seisukohtadest, millest lähtudes on välja töötatud TPI raamatukogu kataloogide süsteem ja informatsioonitöö TPI-s.

A. Pebre, E. Raasi ja **S. Ringo** kollektiivne uurimus (ettekandja A. Pebre) analüüsis vahendusdokumentide kasutamist spetsialistide poolt. Ilmnes erinevus teaduslike töötajate ja praktikute poolt eelistatavates vahendusdokumentides. Väiksemate linna ja rajooniraamatukogude teatmefondid ei suuda rahuldada tegelikke vajadusi. See tingib spetsialistide võõrdumise kohalikest raamatukogudest ja aja ning materiaalsete vahendite asjatut kulutamist komandeeringuteks suuremates keskustesse uue kirjandusega tutvumiseks. Ebarahuldav olukord trükitud koondkataloogide osas meie vabariigis (ja mitte ainult meie vabariigis!) sunnib spetsialisti mõnikord sõitma linnast linna, enne, kui vajaliku teose leiab, sest ka RVA kaudu tellimine on palju aega nõudev. (Kunagi ei või ette teada, millal ja kas tellitud teos saabub.)

Konverentsi viimane, kolmas päev, oli pühendatud raamatute, köidete ja graafiliste lehtede restaureerimisele ja konserveerimisele. Ka siin näitasid ettekandjad **(M. Bender, E. Kool, V. Nagel ja L. Noodla)**, kuidas näiliselt kitsa spetsiaalse küsimuse kaudu on võimalik tungida teatud ajajärgu kultuuri ja olustiku probleemide mõistmisele.

E. KUDU

Nõukogude rahva ajalooline võit

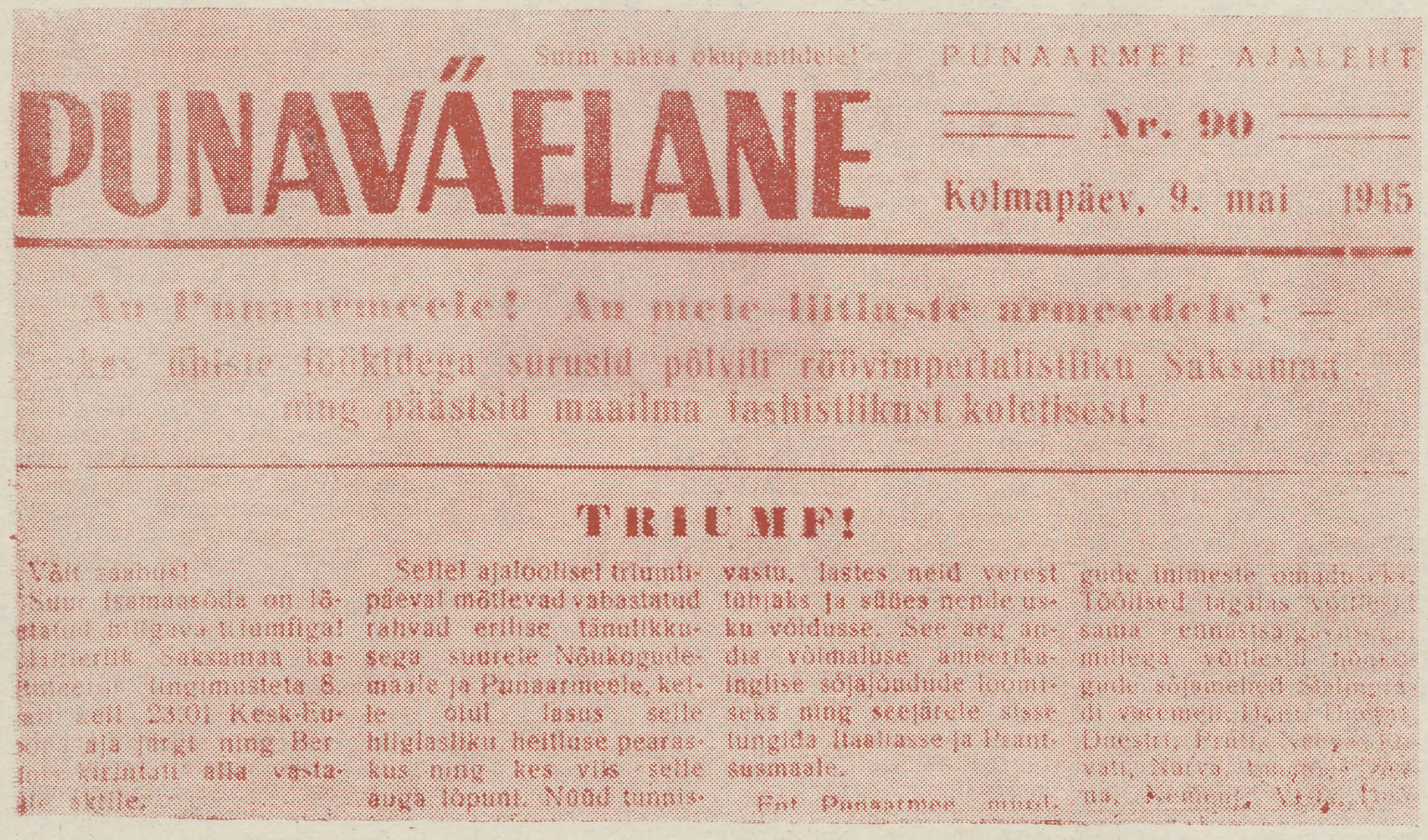

Nii teatas suurest võidust üks meie rahvuslike väekoondiste rindelehti.

Poisid, kas teil meeles on veel lahingu suitsune maik?

Sõjameenutusi endistelt rindemeestelt

22. juunil 1941. a. kell 4 hommikul tungis fašistlik Saksa armee reeturlikult üle Nõukogude Liidu piiri, et ellu viia «Barbarossa» plaani. Saksamaa poolel seisid Itaalia, Rumeenia, Ungari ja Soome; Saksamaad toetasid Bulgaaria ning frankistlik Hispaania. Jaapan ootas Nõukogude Liidu ründamiseks vaid soodsat juhust.

Ida-Preisimaalt paisati Baltikumi suunas Saksa 16. ja 18. armee ning 4. tankigrupp, kelle ülesandeks oli vallutada Baltimaad ning koos Soome armeega ka Leningrad ning jõuda välja joonele Arhangelsk—Kotlas.

Sel päeval, s. o. 22. juunil paiknes meie 2. tankidiviis Kaunase rajoonis. Me ei olnud võimelised võitma kümnekordset ülekaalu elavjõus ja tehnikas. Olgugi et panime vastu visalt ning otse kangelaslikult, tuli meil suuri kaotusi kandes taganeda itta. Juuni lõpus — juuli algul liideti diviisi riismed jalaväeosadega. Mõnikümmend meest, nende hulgas ka mina, kes me olime ellu jäänud meie diviisi endisest 4. tankipolgust, arvati Looderinde 27. armee koosseisu, mida juhatas kindral N. E. Berzarin. See armee pidas visasid kaitselahinguid Pihkva—Dno ning Lovati jõe joonel, oktoobris aga asus püsivale kaitsele Seligeri järvede ja Ostaškovi rajoonis, kus mitme kuu jooksul lõi tagasi fašistide raevukaid rünnakuid.

Jaanuariks 1942 loodi Kalinini rinde 29. armee baasil 4. löögiarmee, mida juhatas kindral Jerjomenko. Staap asus Ostaškovi linna lähedal Soroga külas. Armee tanki- ja mehhaniseeritud vägesid juhatas polkovnik Grigorjev, staabiülemaks oli alampolkovnik Jeskov, tema asetäitjaks olin mina.

1942. a. veebr. algul murdis 4. löögiarmee läbi vastase kaitse Ostaškov-Seligeri rajoonis ning arendades pealetungi edelasse Bologoje—Velikije Luki raudtee suunas, vallutas rajoonikeskuse Peno, mille garnison hävitati. Kuu lõpuks jõudis armee joonele Toropa—Olenevo ning jäi kaitsele.

Fašistid kaitsesid eriti visalt Andreapolit, kuhu oli koondatud tohutult tehnikat ning relvastust. Andreapol aga kattis lähenemisteid suurele tööstuskeskusele Toropetsile. Kõigele vaatamata vabastati Andreapol veebruari keskpaiku. Kuid kõige vihasemat vastupanu osutati Toropetsi all. Armee staabi poolt väljasaadetud parlamentäärid tapeti tagasiteel. Toropetsi grupeering piirati sisse ning hävitati viie päeva jooksul. Saadi rikkalikult trofeesid ja üle 10 000 vangi. Meie soomusjõudude staabi komandopunktile heidetud pomm mattis 12 inimest elusalt mulla ning rusude alla. Ainult neli meist toodi elumärkidega välja, nende hulgas raskesti põrutatuna ka mina. Ellu neist neljast jäi aga vaid kaks...

Alles 1943. a. märtsis tulin haiglast välja. Mind saadeti Kosterevi tankistide väljaõppelaagrisse Vladimiri lähedal. 1944. a. olin Harkovis, kust mind saadeti arstliku komisjoni otsusega kuni lõpliku paranemiseni Kaug-Itta Habarovskisse. Töötasin seal soomusvägede ohvitseride täienduskursuste õppe- ja riviosakonna ülemana.

1945. a. augustis kuulutati sõda Jaapanile, millest ka mul tuli osa võtta.

K. MUHHIN,
reserv-alampolkovnik

* * *

Kui olime Velikije Luki all, tulid eesliinilt kogu aeg teated, et rindejoon on edasi nihkunud. Nende andmete järgi oleksime pidanud juba olema linnas. Olin sel ajal diviisi staabi sideohvitser ja mind saadeti vaatama, kuidas asi tegelikult on. Sõitsin öösel reega ühe polgu komandopunkti. Sealt sain telefonikaabli pihku. Miinipildujate ja suurtükkide tule all tuli roomata umbes kilomeeter. Ümberringi lamavad mehed maas. Raputad mõnda õlast, tahad midagi küsida, aga mees on surnud. Kohapeal selgus, et nii pataljoni komandör kui ka tema asetäitja on rivist välja langenud. Pataljoni juhtis asetäitja poliitalal, keda pidin varsti asendama, sest ka tema sai haavata. Järgmisel ööl läksin tagasi. Diviisikomandör otsustas taktikat muuta ja rünnata külje pealt. Uuel aastal sai linn vabaks. Mulle tehti ülesandeks otsida diviisi staabile korter. Siis selgus, et kogu Velikije Lukis ei leidu mitte ühtegi tervet maja. Staap tuli paigutada keldrisse.

1944. a. sügisel oli minu mureks Kehakultuuriteaduskond uuesti käima panna. Õppehooned olid hävinud, õppejõud mööda maailma laiali. Abi sai sõjaseltsimeestelt Eesti Rahvuskorpusest.

Dots. F. KUDU

* * *

Sõja puhkemise päev langes kokku minu viimase eksamiga Novgorodi Meditsiinitehnikumis. Olin tol ajal 19-aastane.

Olin kommunistlik noor, astusin vabatahtlikult armeesse — nimelt lennuväkke. Pärast vastavate kursuste lõpetamist suunati mind 15. kaardiväe ründelennuväe polku aviorelvuriks. Polk oli autasustatud Punalipu, Nevski, Kutuzovi ning Suvorovi ordeniga. Ta asus 30 km rindest ning võttis osa Leningradi blokaadi purustamisest.

Minu teenindada olevat lennukit juhtis kahekordne Nõukogude Liidu kangelane, Leningradi taeva äss Aleksenko, kelle arvel oli 300 väljalendu. Kolmsada korda kandis tema masin koormat, mille olin peale paigutanud mina. Ta ei kaotanud õhulahinguis ainsatki masinat, ainsatki korda ei olnud tõrget ei pardarelvades ega pommitusmehhanismis. «Leningradskaja Pravda» korrespondent pildistas mind kui rinde parimat lennukirelvurit. See ajaleheväljalõige on mul praegugi alles. Oli raske, töötada tuli öösel ja päeval.

Leningradi blokaad murti, mind autasustati medaliga «Leningradi kaitse eest». Sõjatee viis mind edasi Königsbergi, kus sõda minu jaoks 2. mail 1945 lõppes. Sain medali «Königsbergi vallutamise eest».

Sõjaveteranina ning emana tahaksin noortele öelda: õppige tundma meie rahva kangelaslikku minevikku, tema revolutsioonilisi, sõjalisi ning tööalaseid traditsioone, et me alati oleksime valmis võidetut kaitsma.

V. USSATŠOVA,
ülikooli teenistuja

* * *

Kakskümmend viis aastat! Aga näib, nagu oleks see kõik alles äsja olnud.

Saksamaa.

Soe, päikeseline 1945. aasta mai. Piki teid õitsevad õunapuud ja kirsid, kostab linnulaul. Meil ei olnud rõõm mitte ainult uuest kevadest, vaid sellest, et viimaks ometi on lõppemas see tohutu heitlus, mis toob maailmale vabanemise fašismist, Majdaneki ja Oswięciemi õudustest. Meklenburgi teedel voolas lõpmatu vooluna sõjaväge ja eraisikuid. Paljud tulid tagasi kodukohtadesse, kust neid oli sunnitud lahkuma. Sageli võis kohata kaasmaalasi, silmis rõõmu- ja uhkusepisarad. Jah, higi ja verega, tuhandete surmaga oli tagasi võidetud vabadus ja rõõm. Ja kuidas mitte tunda uhkust selle üle, et sinugi osake on selles, et sinagi — nagu kõik nõukogude inimesed — olid läbinud selle pika ning sünge tee võiduni.

Eriti rasked olid lahingud Valgevenemaa ja vennaliku Poola vabastamisel.

Meenuvad lahingud Gdanskis. Meie pataljon murdis linna koidu ajal. Tankide edasiliikumist takistasid sakslased tankirusikatega, süüdates tanke tänavaristidel. Võitlus seesuguse tankitõrjega oli jalaväe peamisi ülesandeid. See oli raske, kuid tulime toime.

Tänasel päeval meenuvad langenud sõjasõbrad. Kõik nad olid noored — paljud 20—22-aastased, need leitnandid, kaptenid ja majorid. Nad armastasid väga elu, tahtsid koju, unistasid kohtumistest lähedaste ja omastega. Kuid — nad andsid elu, et teiste unistused täituksid. Ei tohi kunagi unustada neid komsomoli ja partei ustavaid kasvandikke.

Olen, nagu miljonid teised, selle suure sõja veteran. Võitlesin tankistina Põhja-Kaukaasias, seejärel Keskrindel, 1. ja 2. Valgevene rindel, võtsin osa Valgevene ja Poola vabastamisest, sõjast Saksamaa pinnal. Olen õnnelik, et suutsin täita oma püha kohust kodumaa ja partei ees.

A. KOTŠETKOV,
alampolkovnik

* * *

Õigusteaduskonna dekaan dots. E. Salumaa:

Millal Teid sõjaväkke kutsuti?

Läksin Tartust kutsealusena 5. juulil 1941. Veriora jaam oli juba põlenud. Pihkvas jäime õhurünnaku alla. Järgmisest jaamast oli näha, et ka Pihkva põles.

Millised sõjapäevad on kõige enam meelde jäänud?

Sõja tegin läbi 27. laskurpolgu sideroodus. Algul telefonistina, siis radistina ja lõpuks raadiojaama ülemana. Kõige enam on meelde jäänud Velikije Luki lahingud, Emajõe forsseerimine ning üle väina Muhusse ja sealt Saaremaale minek. Saaremaa-poolset tammi osa tulistati pidevalt. Meie rühma ülemineku ajal tammi ei tabatud, tammi kõrval aga kerkisid mürskude lõhkemisel tekkinud veefontäänid.

Saaremaale minnes sattusime ühte kolonni amfiibautodega. Need olid ründavatele Saksa lennukitele küllalt selgeks märklauaks. Ei jõudnud enam paarikümmend meetritki kiviaia taha joosta, kui lennukite ründesööstud algasid. Viskusid kõhuli ja nägid, kuidas käeulatuse kaugusel lennuki suurekaliibrilise kuulipilduja kuulidest maa liikus. Ka Kuramaalt on üks episood hästi meelde jäänud: sakslased tulid vasturünnakule ja äkki olid «tiigrid» 50—60 m kaugusel. Selles lahingus sai surma minu paarimees — radist.

(Vestles R. KUDU)

Nendest, kes võidupäeva ei näinud

12. apr. k. a. «Edasis» avaldati üleskutse saata täiendavaid andmeid TRÜ üliõpilaste ja õppejõudude kohta, kes langesid Suure Isamaasõja rinnetel või mõrvati fašistide ja nende käsilaste poolt. Üleskutse leidis elavat vastukaja, on saabunud arvukalt kirju, fotosid ja dokumente, millest osa käesolevas numbris avaldame.

Saadan oma sõjas langenud õe Marina Vassiljeva, Arstiteaduskonna üliõpilase foto. Ta töötas blokeeritud Leningradis õena ühes haiglas. Hiljem astus ta vabatahtlikult radistide kooli, kust 1944. a. märtsikuus saadeti fašistide tagalasse Tallinna lähedal. Ta hukkus seal koos Tamara Semjonovaga. Mõlema luuraja kohta on avaldatud kirjutisi ajalehes «Molodjož Estonii».

N. GRIGORJEVA, Tallinn

* * *

Saadan Teile mõned andmed oma venna Armand Koiki kohta, kes 1941. a. oli TRÜ-s parteitööl. Ta võitles Tartu hävituspataljonis, 1941. a. augustikuus oli ta Tallinnas täitnud sõjalisi ja parteilisi ülesandeid. Seoses temale antud eriülesannetega jäigi ta Tallinna, kus ta 1941. a. sügisel arreteeriti ning hiljem Viljandis hukati.

S. RAHNOJA, Elva

* * *

Minu poeg Ülo Laante astus 1940. a. ülikooli Matemaatika-Loodusteaduskonda bioloogiat õppima. Sõjaväe kutsealusena tuli ta Viljandisse tagasi komsomolitööle, kust ta 1941. a. juuni lõpus mobiliseeriti. Ta võitles 17. hävituspataljonis, hiljem Pärnu töölispolgus. Kiviloo lahingus sattus ta piiramisrõngasse. Kolga-Jaani lähedal langes ta omakaitselaste kätte. 1941. a. oktoobrikuus hukati ta Viljandi järve Orika-poolses otsas ning maeti tankitõrjekraavi, kus puhkab 15 000 süütut nõukogude inimest.

V. LAANTE, Viljandi

* * *

Ülikooli Arstiteaduskonna lõpetanu Lev Andrejev võitles 7. laskurdiviisi 354. polgu 1. pataljoni 3. roodus sanitarina. Ta langes 14. dets. 1942 Velikije Luki all Kamenka tugipunkti vallutamisel. Ta läks koos rühmaga rünnakule. Rühma tabas sakslaste tugev ristituli, oli palju haavatuid. Neid abistades langeski Andrejev, täites lõpuni oma sõdurikohust.

M. VAREND, Kunda
endine rühmakomandör,

* * *

Minu mees Pjotr Vassiljev oli lõpetanud Tartu Ülikooli Õigusteaduskonna 1933. a. Me tutvusime ja abiellusime Tartus, kus ma samas teaduskonnas õppisin.

P. Vassiljev oli Läti laskurdiviisis sõjatribunali sekretäri ametikohale.

Riiale lähenedes kirjutas ta mulle:

«Pole vaja paradiisi — andke mulle mu kodumaa... Juba teist päeva olen kodusel pinnal. Kõik on mulle siin tuttav. Tagasitulek! Ma ei suuda seda kirjeldada. Südametuksetega võiks kasvõi veski käima panna... Kuid mitte ainult Riiast ei mõtle me. Me kõneleme tõsiselt neist lähedastest päevadest, millal oleme Berliinis...»

Kuid võidupäeva kaardiväekapten P. Vassiljev ei näinud. Pärast Riia vabastamist sai ta 22. okt. 1944 raskesti haavata ja suri hiljem

A. VASSILJEVA, Riia

* * *

Isiklikult tean umbes kümmekonda üliõpilast, kes Isamaasõjas langesid. Neist täpsemalt tunnen järgmisi: Voldemar Mesi — metsandusosakonna lõpetanu; Raimond Pello — Majandusteaduskonna üliõpilane; Karl Salev — metsandusosakonna lõpetanu, magister; Edgar Tirul — Õigusteaduskonna üliõpilane; Evald Voka — metsandusosakonna lõpetanu; Alfred Valgemäe — Usuteaduskonna üliõpilane.

Neist V. Mesi, R. Pello, E. Voka ja A. Valgemäe langesid rahvuskorpuse ridades, K. Salev hukkus teel Leningradi lennurünnaku puhul laevakaravanile, E. Tirul, kes 1940—41 oli Otepääl komsomolitööl, tapeti fašistide poolt.

A. MERIHEIN, Tallinn

OLEG MUTT 50

Olime vist teise kursuse tudengid, kui meie juurde ilmus Oleg Mutt. Väliselt tagasihoidlik noormees (kelleks, muide, ta on jäänud siiani) üllatas meid kõiki oma sorava inglise keelega. Varsti üllatas ta meid veel oma tõsise töössesuhtumisega ja põhjalikkusega. Mõned aastad hiljem oskasime kõik inglise keeles vestelda ja eks oma eriala hakkasime ka tõsisemalt võtma, kuid Oleg Mutt oli meist ees, jäigi ette, rajas teed, ja temast sai eesti-inglise filoloogide tunglakandja.

Oleg Mutt on TRÜ inglise keele kateedri juures töötanud üle 20 aasta ja teinud läbi kõik etapid — üliõpilasena tunnitasutöötaja, 1948. aastal pärast ülikooli lõpetamist õpetaja, juba järgmisel aastal vanemõpetaja, 1961. aastal kaitses ta Leningradi Ülikooli juures kandidaadiväitekiri atributiivsete nimisõnade kohta inglise keeles ja sellele järgnes 1963. a. dotsendikutse, alates 1961. a. töötab ta inglise keele kateedri juhatajana. Tähelepanelik lugeja märkab kindlasti, et selles arengus ei ole tipp veel saavutatud. Võime kinnitada, et see tuleb varsti — doktoridissertatsioonile («Nimisõnade atributiivne kasutamine inglise ja teistes germaani keeltes») on pandud viimane punkt. Ligi 600-leheküljeline uurimus (peaaegu kahe aastakümne töö tulemus) ootab veel ainult kaitsmise järjekorda.

Võib-olla ei tundu selles lühibiograafias midagi erakordset. Kuid heitkem pilk nendesse tingimustesse, milles hakkas kuju võtma praegune doktoritöö. 1950. aastate Tartu Ülikoolis tuli inglise keele õpetamine ja uurimine rajada peaaegu tühjale kohale. Ei olnud kaugeleulatuvaid traditsioone, ei doktorikraadiga vanema põlvkonna esindajaid, ka mitte küllaldasel arvul ülikooli tasemega lektoreid. Selles olukorras tuli ühel mehel, keda tema oskused ja võimed nihutasid ette, nii mitmetahulist tööd teha, et see oleks heidutanud igaühte, kel ei olnuks nii kindlat iseloomu ja sitkust. Üksteise järel valmisid Oleg Mutil kursused ja õppevahendid inglise keele ajaloost, stilistikast, leksikoloogiast, grammatikast, foneetikast ning metoodikast. Sellele lisandusid arvukad teaduslikud artiklid, milledest mõne teekond viis raja taha. Edasi tuli 1960. aastates hakata juhtima kateedrit, mis praegu oma suuruselt ei jää palju maha väikesest teaduskonnast. Ka siin on Oleg Muti töö kandnud head vilja — inglise keele kateeder on saanud kindlalt jalad alla, võõrkeelte õpetamine ülikoolis on suurema osatähtsuse omandanud, on valminud esimesed kandidaaditööd, on välja kujunenud tugeva teoreetilise kooli saanud õppejõudude kollektiiv.

Oleg Muti mured ja tegemised ei piirdu inglise keele kateedri ning võõrkeelte osakonna üliõpilastega. Muret valmistab võõrkeele õpetamise mitte küllalt kõrge tase paljudes vabariigi koolides ja suhtumine võõrkeelesse kui teisejärgulisse õppeainesse. Et võõrkeele õpetamisele on viimastel aastatel rohkem tähelepanu pööratud, selles on ka Oleg Muti teeneid, kes Haridusministeeriumi ning Kõrgema ja Kesk-erihariduse Ministeeriumi vastavates komisjonides on pidanud võitlust inglise, saksa ja prantsuse keele väärika koha eest nii keskkoolides kui ka ülikoolis.

Oleg Muti üks põhimõtteid on, et igaüks peab olema oma eriala patrioot, peab oskama raskuste kiuste leida teid ja vahendeid, kuidas saada oma valitud ala meistriks. Kui keegi on näinud Oleg Mutti vihasena (vähestel on see õnnestunud), siis ainult sellepärast, et üliõpilased või õppejõud ei ole kasutanud kõiki võimalusi teadmiste ja erialaste oskuste täiendamiseks. Selle põhimõttega seostub Oleg Muti teine arvamus — keele õppimiseks on vaja veidi annet, kuid peamiselt siiski tööd. Kui nüüd peame iseenesestmõistetavaks, et kõikides eriala küsimustes pöördume Oleg Muti poole ja ta vastab alati kui elav leksikon, siis võib ta ise öelda, et ka selles on teda viinud täiuslikkuseni sihikindel ning visa töö.

Oleg Mutt on jõudnud teetähiseni, mille juures peatutakse veidi kauem ja tehakse kokkuvõtteid. Saavutusi on olnud palju. Ees on aga uus käimata tee, uued kilomeetrid. Soovime jõudu!

G. LIIV

Mägimatkajad Laiusel

Rong jõnksatas liikuma. Vagunites ja nende vahekäikudes võis näha peale tavalise reisijaskonna kenakest hulka täistuubitud seljakottide ja matkavarustusega noori. ÜSK (Ülikooli Spordiklubi) matkakool sõitis traditsioonilistele väliõppustele. Maipühad kulusid parajasti ära, et praktikas kontrollida talvel omandatud teadmisi.

12-kilomeetrine jalgsimatk Jõgevalt Laiusele sai noormatkajatele esimeseks jõuprooviks. Sihtkohas löödi laager üles ja reamehed asusid putru keetma, juhtkond aga istus maha tööplaani tegema.

Kell 14.30 oli laagri ülipidulik avamine. Järgnes paraad lossivaremetes ja lõpuks heisati laagrilipp. Masti kerkis spordisärgist ja käterätikust koosnev haruldus.

Õhtupoolik kulus sõlmede ja julgestusvõtete õppimiseks. Saadud teadmised pandi kohe proovile, järgmisel hommikul tuli teha eksam. 2. mai õhtupoolikul läks lahti müüril ronimine. Käed ei tahtnud esiotsa kuidagi õiget kivinukki leida ja jalgki kippus alatasa vääratama. Marraskil sõrmenukke ja muhkus päid ravis suure õrnuse ja asjatundlikkusega laagri arst **K. Millers** spordimeditsiini V kursuselt.

Viimaseks päevaks olid planeeritud «jõu- ja ilunumbrid». Tuli teha kätekõverdusi, kükke ühel jalal ja köieronimist. Imeruttu möödusid need kolm päeva. Linna toodi päikesest punetav nina, mälestus järskudel müürisakkidel peegelduva lõkketule helgist, hulk teadmisi, mis alpimatkal hädavajalikud on ja kindel soov ükskord mägedeni jõuda.

E. KORGE

JAAN REINET 65

Kord tuli TRÜ aeroionisatsiooni ja elektroaerosoolide laboratooriumi kiri, millel oli aadress: г. Рига, проф. Рейнету. Vaat sellisel mehel, selle kirja adressaadil, ongi käesoleva juubeliaasta 8. mail juubel — 65 aastat maailmas elatud, paljupalju tööd tehtud, sellest viimane veerandsada meie *alma mater*'i seinte vahel.

Rahvusvahelise Biometeoroloogia Ühingu liige, NSVL MN Riikliku Teaduse ja Tehnika Komitee mitme sektsiooni liige, Nõukogude Eesti preemia laureaat, TRÜ aeroionisatsiooni ja elektroaerosoolide laboratooriumi juhataja, füüsika-matemaatikakandidaat dotsent Jaan Reinet on 90 trükis avaldatud teaduse- ja 15 leiutise autor või kaasautor. Tema pani jalad alla aeroionisatsiooni ja aerosoolide uurimisele Tartus, tema teeneks tuleb suures osas lugeda sedagi, et Tartu on praegu selle ala uurijate Mekka.

Jaan Reineti tee aerosoolideni pole olnud kõrvalahvatlusteta. Õpinguaastatel tõlkis ta Goethet, kirjutas eesti keele grammatika õpiku käsikirja. Keelemeest temast aga ei saanud. Õpetaja, põllumees, koolide inspektor ja lõpuks ülikooli üldfüüsika kateedri õppejõud. Juubilar ise nimetab naljatades oma põhialaks hoopis juurat — ta olevat võitnud mõnedki rasked protsessid, millest pärisadvokaadid ära on öelnud kui lootusetutest.

Laboratooriumis näeb juubilari harva rahulikult töölaua taga istumas. Organisaatorina jätkub teda kõikjale — küll teadusliku töö plaanide koostamise, küll uute kappide ja laudade muretsemise ja ülesseadmise juurde, küll igale poole mujale. Küllap sellepärast on ka doktoridissertatsioon vormistamata — 24 tunnist ööpäevas ei jätku kahjuks.

Eelnevast võib jääda mulje, et Jaan Reinet on vaid üks suur töö ja teaduse mees. Aga lähemad sõbrad ja tuttavad räägivad temast kui alati abivalmis, lõbusast, nooruslikust ja reipast inimesest. Seltskonnas saab alati naerda humoorikate lugude üle, mis tema endaga elus juhtunud on.

Soovime päevakangelasele veel palju edukaid töö- ja teguaastaid!

Kolleegid üldfüüsika kateedrist ja alamad laboratooriumist

Riias

24.—26. aprillini viibisid inglise filoloogia I kursuse üliõpilased Riias. Olime külla kutsutud Riia Ülikooli I kursuse inglise filoloogidele. Kohtumine oli pühendatud V. I. Lenini 100. sünni-aastapäevale.

Raudteejaamas võeti meid vastu sinililledega.

Esimesel päeval külastasime loenguid ja tutvusime laboratooriumiga. Riialased võivad uhkust tunda jaapani videomagnetofoni üle. Selliseid on NSV Liidus ainult kaks. Teine asub Moskvas. Tuleval aastal pidi võõrfiloloogia fakulteet saama täiesti uue ja moodsa tehnikaga maja. Käisime ka vennaskalmistul. Siis istusime koos kohvilauas ja igaüks meist pidi jooma tassi «firmakohvi» (segatud soolaga). Võistlusel, kus tuli näidata nii laulmiskui näitlemisoskust, oli meie võistkond tublim.

Meil oli meeldiv võimalus kuulata orelikontserti Riia Toomkirikus.

Ärasõidupäeval külastasime Salaspilsi. Meie giidiks oli endine koonduslaagri vang. Elamuse jättis kogu memoriaalansambel.

Kolm päeva uute sõprade seas möödusid ruttu. Järgmine kohtumine on juba Tartus.

R. JÄRV

SPORT

TRÜ-LE ESIKOHT POKSIS

24.—26. aprillini k. a. toimusid EPA võimlas ENSV kõrgemate koolide meistrivõistlused poksis. Meistriteks tulid alates kergematest kaaludest J. Vilimäe (TRÜ), M. Kišš (EPA), M. Koppel (EPA), A. Petrov (TRÜ), K. Primakov (TPI), U. Pütsepp (EPA), A. Soopa (TRÜ), T. Vähi (TPI), P. Noppel (TRÜ) ja J. Paal (TRÜ). Eriti tublilt esinesid Kehakultuuriteaduskonna üliõpilane Avo Soopa, kes võitis tugevaid I järgu poksijaid U. Kiislerit (TRÜ) ja V. Tsarjovi (TPI), ning A. Nikarev, kes tasavägises võistluses kaotas TPI poksijale T. Vähile. Viimasele määrati ka eriauhind parima poksitehnika eest.

Rohkem kui kümneaastase vaheaja järel õnnestus TRÜ esindusel saavutada jälle võistkondlik esikoht. Järgnesid TPI ja EPA.

K. PAULUS,
treener

TRÜ MEISTRIVÕISTLUSED ORIENTEERUMISES

toimuvad 9. mail Tartu lähistel Liival. Osa võivad võtta kõik TRÜ Spordiklubi liikmed. Sobiv liinilautobuss väljub Tartust kell 9.35.

Parimaid individuaalvõistlejaid autasustatakse diplomitega, parim teaduskond saab kristallist rändkarika. Igast teaduskonnast läheb arvesse kahe parema nais- ja meessportlase tulemus.

TRÜ orienteerumissektsioon

Teadaanne

Bioloogia-osakonna vilistlaste kohtumine kunstiteadlase JAAK KANGILASKIGA toimub esmaspäeval, 11. mail kell 19 peahoone kohvikus.

Õiendus

Artiklis «Kas eesti keel on kirvetöö?» («TRÜ» nr. 15 k. a.) on ära jäänud järgmised andmed: auhindamisele kuuluvad tööd peavad olema tõlgitud eesti keelde ega tohi olla eesti keeles varem avaldatud, ning — tõlkevõistlusest võivad osa võtta kõik üliõpilased, kes 29. apr. 1970 õppisid statsionaarselt või mittestatsionaarselt TRÜ-s.

T. VELLISTE

Tunnustus

Aktiivse ühiskondliku töö eest stuudiumi vältel Tartu Riiklikus Ülikoolis autasustas ELKNÜ Keskkomitee oma aukirjaga ALEKSANDER BACHMANNI, MÄRT KUBOT, EIMAR RAHUMAAD, REIN TENSONIT, TIINA TÄPSIT ja AARNE VAIKU.

EÜE TEATAB

ÄRGE HILINEGE — EÜE LÕPETAB AVALDUSTE VASTUVÕTMISE 15. MAIL!

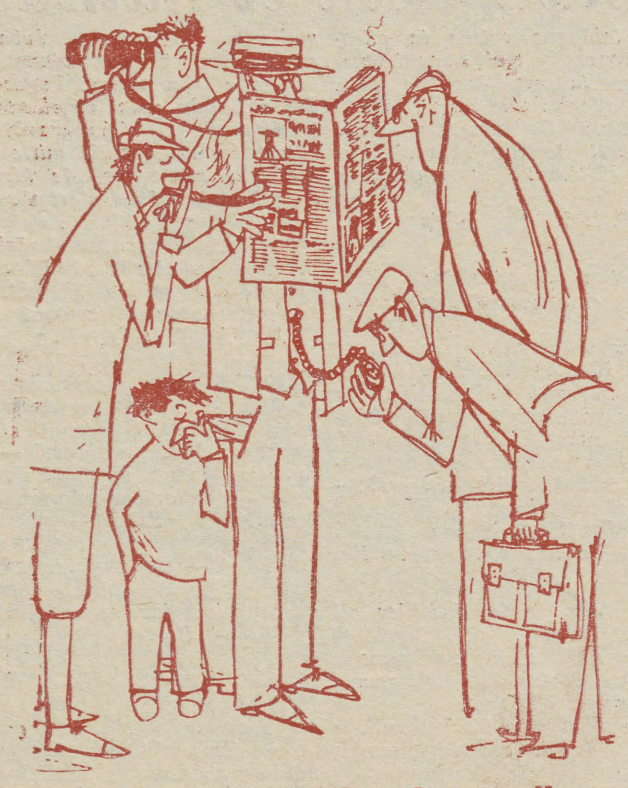

5. mai — ajakirjanduse päev

Repliik

Kes on kes?

Sedapuhku küll mitte RSR-is. Kujutagem ette, et leidub uudishimulik inimene, kes tahab teada, kes asusid õppima Tartu Riiklikku Ülikooli näiteks aastal 1967 või juba hoopis rohkem asjasthuvitatuid, kes soovivad teada, kes näiteks lõpetasid Arstiteaduskonna 1968. aastal? Sellisest teatmeteosest nagu «Tartu Riikliku Ülikooli struktuur ja isikuline koosseis» me nendele küsimustele vastust paraku ei leia. Selle teose esimeses väljaandes (1961) on küll ära toodud TRÜ üliõpilaste nimestik seisuga detsember 1960 (selleks kulus paberist 27 lehekülge), kuid hilisemates väljaannetes (1967, 1968, 1969, 1970) on sellest loobutud.

Kui peaks valmistama ületamatuid takistusi või olema ebaotstarbekas igal aastal avaldada Tartu Riikliku Ülikooli **üliõpilaskonna isikulist koosseisu**, siis antud õppeaastal ülikooli astujate ning lõpetanute nimede ja kitsama eriala fikseerimine peaks küll olema iseendast mõistetav teatmeteoses, mis kannab pealkirja «TRÜ struktuur ja isikuline koosseis».

Mitu aastat ilmub «Tartu Riiklik Ülikool. Bibliograafia». Selles leiavad äramärkimist ka üliõpilaste võistlustööd, teaduslikud artiklid ning ajakirjades ja ajalehtedes ilmunud populaarteaduslikud kirjutised. Paraku ei leia ma mingeid artikleid üliõpilaste diplomitööde kohta. Julgen arvata, et meie üliõpilaste sageli aastatepikkuse töö tulemused on seda väärt, et neid registreeriks ka raamat «TRÜ. Bibliograafia».

T. PILVIK

Toimetuse postist

Ajalehe «Tartu Riiklik Ülikool» 14. nr-s 24. aprillist 1970. a. artiklis «Sanitaarsalgad võistlesid» kirjutab TRÜ tsiviilkaitse staabi ülem T. Kroll, et mina, E. Kõo, olen suhtunud oma sanitaarsalka väga külmalt ja ei olnud võistlustelgi ning minu töö pidid tegema teised. Sanitaarsalkade võistluste päevast sain teada alles pärast võistlusi, kuidas sain nendest osa võtta?! Miks määrati juhendavad arstid nendega eelnevalt kokku leppimata?

TRÜ tsiviilkaitse staabi töö, vähemalt informatsiooni osas, jätab palju soovida.

Miks T. Kroll ise ei suvatsenud isegi asjaosalistega vestelda, vähemalt enne artikli avaldamist? Miks süüdistatakse arste meie ajalehes lähemalt selgitamata tegelikku olukorda?

E. KÕO,
TRÜ hospitaalkirurgia
kateedri assistent

Toimetus peab eeltoodut avaldades vabandama, et ei kontrollinud sm. Krolli kirjutises toodud fakte sisuliselt, sest usaldas viimast kui ürituse eest vastutavat isikut. Ühtlasi tuletame meelde, et esmast vastutust kirjutise eest kannab autor, mistõttu loodame, et sm. Kroll ka ise seletusega Teie poole pöördub.

RSR

RSR-press on volitatud ametlikult teatama, et k. a. 10. mai õhtul lavastatakse TRÜ klubis ÜRO Julgeolekunõukogu avalik istung von Thaddeni avalduse arutamiseks.

Lugupidamisega RSR-press

Venia legendi

Kolmapäeval, 13. mail k. a. algusega kell 17 esineb hospitaalkirurgia kateedri auditooriumis (L. Puusepa tn. 6) avaliku loenguga dotsendi kutse taotlemiseks Arstiteaduskonna hospitaalkirurgia kateedri dotsendi kt. Enno Teeäär teemal «Türeotoksikoosi kirurgilisest ravist».

TRÜ Arstiteaduskonna dekaan

TOIMETAJA ASET. J. PEEGEL

«Тарту Рийклик Юликооль» («Тартуский государственный университет» г. Тарту Эстонской ССР. Орган Тартуского государственного университета. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbri hind 2 kop. Tell. 2779. MB-03899.

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

Kõigi maade proletaarlased, ühinegem!

Tartu Riiklik Ülikool

TARTU RIIKLIKU ÜLIKOOLI PARTEIKOMITEE, REKTORAADI, KOMSOMOLIKOMITEE JA AMETIÜHINGUKOMITEE HÄÄLEKANDJA

Nr. 17 Reedel, 15. mail 1970. a. XXIV aastakäik

Teaduslike tööde publitseerimisest

Teadusliku töö aruanded kõrgemates õppeasutustes esitatakse kord aastas. Need on pikad, nende koostamine aegaviitev, koostamise juhendid aga äärmiselt keerulised. Omajagu tegemist on ka teadusliku töö plaanide esitamisega. Sellepärast ei olegi ei teadusliku töö plaanide ega ka aruannete koostamine teadlaste hulgas kuigi populaarne. Ometi jälgitakse plaanide ning aruannete õigeaegset esitamist rangelt. Praktiliselt on aruanne kujunenud peamiseks dokumendiks, mille järgi otsustatakse tehtud teadusliku töö mahu ja kvaliteedi üle.

Teadusliku töö tegijad ise on eelkõige huvitatud tehtud töö tulemuste üldsusele kättesaadavaks tegemisest, nende praktikasse juurutamisest ning sellega seoses ka publitseerimisest. Nende küsimuste lahendamisest seisavad aga vastavad organid hoopis kaugemal ega ilmuta säärast operatiivsust nagu plaanide ning aruannete nõudmisel. Siin ei kehti mingit tähtaega, pole ette nähtud korda, mis kindlustaks lõpetatud tööde publitseerimise, ning pahatihti kaobki lõpetatud teaduslik töö kõigi oma tulemustega aruande kaante vahele.

Praktiliselt on kujunenud olukord, kus teadlane ise omal käel peab otsima võimalusi töö publitseerimiseks. Artiklite avaldamine ülikooli toimetistes ei lahenda olukorda juba sellepärast, et paremal juhul ilmuvad nad seal kahe, sageli aga alles kolme kuni nelja aasta möödumisel. Kuid ka teadlane ise leiab üsna piiratud võimalusi omal käel trükisõnani jõudmiseks. Nii vabariiklike kui ka üleliiduliste ajakirjade maht on napp, artiklid surutakse kokku, toimetaja sulg on tihti meelevaldne ning mis peamine — ajakirjade tootmisprotsess väga aeglane. Monograafiate trükis avaldamine nii ülikooli kui ka kirjastuste väljaandel on hoopis erandlik nähtus.

Kirjeldatud olukorra tagajärjed panevad tõsiselt mõtlema. Eelkõige: teaduslikus töös tehtud järeldused jäävad mõnigi kord praktikasse juurutamata ega jõua ka teadusliku üldsuseni. Edasi: põhjendamatult tagasihoidlikuks kujuneb ülikoolis tehtavale teaduslikule tööle antav hinnang. Ja lõpuks: sagedasti kaotab teadlane prioriteedi teaduses. Viimast asjaolu tuleb eriti märkida seoses teaduslike tööde hilinenud publitseerimisega.

Üldist tingituna kujuneb mõnigi kord üpris omapärane situatsioon. Teadlane, kes on jõudnud uute, teadust rikastavate järeldusteni või on teinud avastusi, hoiab need enda teada seni, kui tema töö pole publitseeritud. See on eriti kehtiv sõnavõttude ning esinemiste kohta väljaspool ülikooli, seda enam aga väljaspool vabariiki. Pole ju mingit garantiid, et pealtkuulajad ei haara tema mõtteid! Nii võivad need minna käibele võõras autorsuses. Sellepärast on edasilükkamatult vajalik lõpetatud teaduslike tööde põhiliste tulemuste operatiivne publitseerimine. Võimalusi selleks on ka TRÜ-s.

Küsimuse võiks lahendada sel viisil, et iga aasta esimeses kvartalis avaldatakse rotaprinteeritud väljaannetena eelneval kalendriaastal lõpetatud teaduslike tööde lühikesed autoreferaadid. Need võiks koondada kolme kuni nelja vihikusse või kogumikku sõltuvalt erialadest. Näiteks võiksid ühes vihikus või kogumikus leiduda kõik autoreferaadid ühiskonnateaduste alalt jne. Loomulikult puudub vajadus avaldada kogumikus autoreferaate siis, kui töö või selle olulised osad on juba trükis ilmunud. Kui töö on ilmumas või trükki suunatud ning selle ilmumine kindlustatud, siis puudub autoreferaadi avaldamise vajadus kogumikus. Kogumikesse ei tuleks võtta ka dissertatsioonide autoreferaate, sest need ilmuvad enne töö kaitsmist eriväljaannetena. Kõnesolevaid kogumikke oleks soovitav välja anda vene keeles, siis oleksid need kättesaadavad ka väljaspool meie vabariiki.

Siinkohal tehtud ettepanek on üks võimalikke variante hoopis sisukamate kriteeriumide leidmisel ülikoolis tehtud teadusliku töö kvaliteedi hindamiseks võrreldes senistega.

Prof. kt. I. REBANE

Vabariigi füüsikud tulevad kokku

Korrapäraselt üle aasta toimuvad füüsikute vabariiklikud kokkutulekud on kujunenud juba traditsiooniks. Laupäeva, 16. mai hommikul kell 11 tulevad füüsikud ülikooli aulasse oma järjekordsele üldkogunemisele.

Kokkutuleku avaistung on pühendatud esimese eesti füüsikaprofessori Johan Vilipi 100. sünniaastapäeva tähistamisele. Vastavate ettekannetega esinevad TRÜ õppejõud P. Prüller, J. Reinet ja H. Mürk ning külalisena Moskvast professor A. Hrgian. Istungile järgneb pärjapanek J. Vilipi hauale Raadi kalmistul.

Kokkutulek jätkub laupäeval kell 17 TRÜ keemiahoone ringauditooriumis. Siin on kavas akadeemik H. Kerese ettekanne fantaasia ja tegelikkuse vahekorrast teaduses ning TPI õppejõu V. Maasiku ülevaade Tallinna füüsikute uurimistööst aastatel 1968—1970. Laupäeva õhtu on ette nähtud mõtetevahetuseks mitteametlikus õhkkonnas.

Kell 11 pühapäeva hommikul algab TRÜ aulas füüsikute kokkutuleku viimane üritus. H. Käämbre räägib Tartu füüsikute uurimistööst ajavahemikus 1968—1970. A. Emmo ettekanne käsitleb vabariikliku füüsika ja astronoomia õpetamise komisjoni tööd viimasel kahel aastal. Füüsikauudistest oodatakse kõnelema värskeimat vabariigi füüsikadoktorit E. Lippmaad. Jätkub ka üldine mõtte- ja sõnavahetus kõiki vabariigi füüsikuid, nii teadureid kui õpetajaid huvitavate päevaprobleemide üle. Sellega kokkutulek lõpeb. Füüsikud asuvad jälle oma igapäevaste töö-de-tegemiste juurde, et kahe aasta pärast taas kohtuda.

Lugupeetavad vanemad ja nooremad kolleegid, õppejõud ja üliõpilased! Võtkem ka seekord erksalt osa vabariigi füüsikute foorumist!

AARE KOPPEL,
orgkomisjoni esimees

100 AASTAT esimese eesti füüsikaprofessori sünnist

Tartu Ülikooli füüsikakateedri juhatajana on alates 1802. a. töötanud silmapaistvad õppejõud-teadlased. 1920.—1940. a. oli füüsika õppetoolil esimene eesti füüsikaprofessor dr. phil. nat. Johan Vilip, kelle sünnist möödus neil päevil 100 aastat.

Johan Vilip sündis 12. mail 1870. a. Viljandimaal Uue-Kariste mõisas karjarentniku pojana. Keskhariduse omandas ta 1887.—1890. a. Pärnu gümnaasiumis ja kõrgema hariduse 1891.—95. a. Tartu Ülikooli Füüsika-Matemaatikateaduskonna füüsikaosakonnas, mille lõpetas 1895. a. füüsikakandidaadi kraadiga. Tema õpetajateks olid tuntud teadlased B. B. Golitsõn ja A. I. Sadovski. Valinud erialaks füüsika, ei leidnud ta Baltimail teenistust. Tema endine õpetaja, hilisem akadeemik B. Golitsõn võttis ta 1896. a. oma assistendiks Mereväe Akadeemia füüsika laboratooriumisse ja alates 1900. a. laborandiks Teaduste Akadeemiasse, kus ta töötas 20 aastat. Samaaegselt (1911—1920) töötas ta juhatajana Pulkovo seismilises jaamas, mis oli maaväringute uurimise keskuseks Venemaal. Seismoloogia-alaseid uurimusi alustas J. Vilip juba 1908. a. paiku, jätkas neid Pulkovos ja hiljem Tartus. Ajavahemikus 1899—1907 avaldasid B. Golitsõn ja J. Vilip koos trükis 4 teaduslikku artiklit, mis käsitlesid etüüleetri kriitilist olekut, spektraaljoonte peenstruktuuri ja Doppleri printsiibi eksperimentaalset tõestust A. Belopolski pöörlevate peeglite meetodil. Tööd teostati eksperimentaalselt kõrgel tasemel ja J. Vilipi osa nendes töödes märgib ka «Suur nõukogude entsüklopeedia».

Tartu Ülikooli Ajutine Nõukogu valis 5. mail 1920. a. J. Vilipi Tartu Ülikooli füüsika õppetooli professori kohusetäitjaks ja Füüsika Instituudi juhatajaks. Tema põhitööks kujunes füüsika üldkursuse lugemine Matemaatika-, Loodus-, Arsti-, Loomaarsti-, Põllumajandus- ja Majandusteaduskonna üliõpilastele ja erikursuste (elekter, kiirgav energia, seismoloogia) lugemine füüsika-matemaatikaosakonna üliõpilastele. Tema loengud olid hästi näitlikud tänu katsete ja aparaatide demonstreerimisele.

J. Vilip eksamineeris 20 aasta jooksul üle 5300 üliõpilase. Füüsika-Matemaatikaosakonnas sooritasid 20 aasta jooksul füüsika eripraktikumi 400 ja keskkooliõpetajatele ettenähtud füüsika katsetehnika praktikumi 320 üliõpilast, mis ligikaudu peegeldab kodanlikul ajal ja ka veidi hiljem ülikooli lõpetanud matemaatikute-füüsikute arvu. Enamik meie vanemast akadeemilisest põlvkonnast on J. Vilipi õpilased. Instituudi juhatajana taotles ta energiliselt assigneeringuid, mis kodanlikul ajal olid väga piiratud. Instituudil oli 1939. a. 1670 füüsikaaparaati ja 2840 raamatut ning ajakirjade aastakäiku. 1921. a. võrreldes oli aparaatide arv suurenenud 150% ja raamatute arv 50%. J. Vilipi algatusel telliti ülikooli nõustuse tema töö seismoloogia alal. B. Golitsõni 17 seismograafide komplekti, mis väljastati Venemaale ja mujale Euroopasse, ei olnud varustatud temperatuuri kompensatsiooni seadisega, mistõttu nad tuli paigutada väga konstantse temperatuuriga sügavatesse keldritesse. J. Vilip täiendas Golitsõni vertikaalseismograafi pendli kahe sümmeetriliselt paikneva bimetallspiraaliga (messinginvar), mille otstes olid vihid. Temperatuuri muutudes liginesid või kaugenesid viimased automaatselt veidi pendli võnketeljest, kompenseerides seega pendlit hoidva vertikaalse vedru pikkuse muutuse ja säilitades täpselt pendli nullseisu. Seadis reageeris 0,0001° C suurusele temperatuuri muutusele ja kadus vajadus sügavate keldrite järele. Uhtlasi arendas J. Vilip täiuslikkuseni kaugkirjutust võimaldava galvanomeetrilise registkojas valmistati 23 nn. Golitsõn-Vilipi seismograafide täiskomplekti, milledest üks paigutati 1931. a. Tartu ülikooli peahoone keldrisse. Selle viisid 1944. a. ära saksa okupandid. Ülejäänud 22 komplektist saadeti 1926.—1939. a. vastavalt seismiliste jaamade poolt esitatud tellimustele 8 komplekti Euroopasse ja Ameerikasse (neist 6 USA-sse), 2 komplekti Aasiasse, Aafrikasse ja Austraaliasse. Nende asukohti kogu maailmas näitab lisandatud kaart, mis ilmekalt tõendab J. Vilipi rahvusvahelist tunnustust. Golitsõni seismograafid ei jõudnud Ameerikasse, kuid kuus J. Vilipi täiustatud Golitsõn-Vilipi seismograafide komplekti ostis kõrge tehnikatasemega maa USA. Kaks jaama tellisid Golitsõni seismograafidele lisaks veel Golitsõn-Vilipi seismograafid.

J. Vilip avaldas trükis 26 teaduslikku tööd, neist 17 seismoloogia alal, milledest üks käsitleb seismoloogia arengut Nõukogude Liidus, ja 11 populaarteaduslikku tööd.

Inimesena oli J. Vilip erakordselt tagasihoidlik ja tema laialdane õpilaspere mäletab teda kui sõbralikku ja õiglast inimest. Vanaduspensionile läks ta 1. juulil 1940. a. ja suri Tartus 27. jaan. 1942. a.

P. PRÜLLER

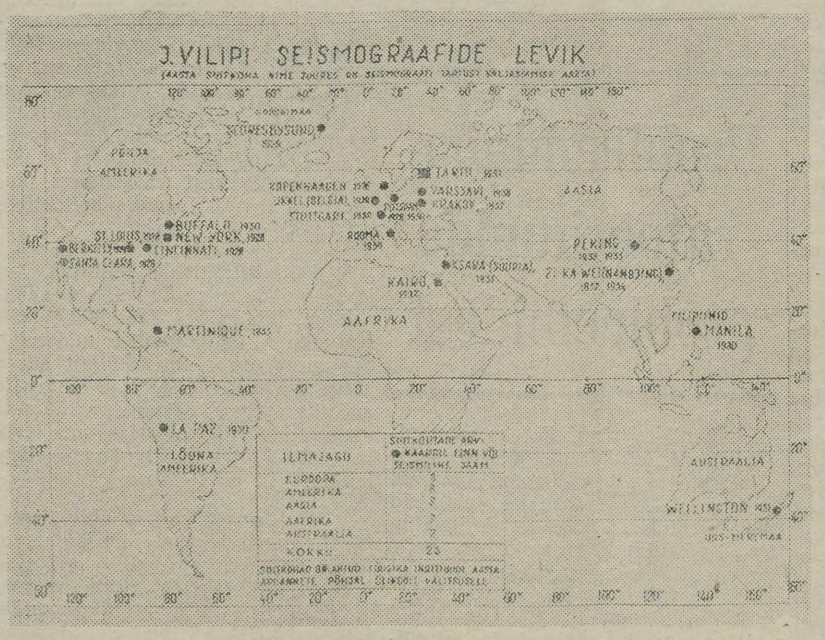

J. Vilipi seismograafide levik.

raamatukogule ka neli Nõukogude Liidu ajakirja. Ulatuslikku tööd tegid tema assistendid E. Kilkson ja E. Neugard keskkooliõpetajate täienduskursustel, koolide õppeprogrammide komisjonides, «Eesti entsüklopeedia» toimetuses, rahvaülikoolis ja füüsika populariseerimisel sõnas ja trükis.

J. Vilipile tõi rahvusvahelise tunnustuse tema reerimise viisi. Töö tulemused avaldas ta Tartu Ülikooli Toimetiste sarjas pealkirja all «A galvanometrically registering vertical seismograph with temperature compensation» (TÜ Toimetised A 20, nr. 6, 1930). See töö oli tema doktoriväitekiri, mille ta edukalt kaitses 3. dets. 1930. a. Tartus.

H. Masingu peenmehhaanika töö-

Üliõpilane, laborant ja õppejõud!

Kolmapäeval, 20. mail, kell 17 toimub TRÜ valijate klubis Vanemuise tn. 46 kohtumine NSV Liidu Ülemnõukogu saadikukandidaadi, meie rektori Arnold Koobiga.

TRÜ valijate klubi

Olaf Utt esineb üliõpilastele

EKP KK kultuuriosakonna juhataja Olaf Utt esineb üliõpilastele 20. mail k. a. kell 16 peahoone aud. 102. Asjasthuvitatud saavad kutsed komsomolikomiteest.

Tuleme kokku ja arutame tänavu ÜTÜ-s tehtud tööd. Vaatame, kas meie praegune meetod — teaduskonniti korraldada ÜTÜ konverentse — õigustas end või mitte.

Ilmselt on kõigi teaduskondade ÜTÜ nõukogude liikmetel ja esimeestel tekkinud aasta jooksul arvamusi ühest ja teisest. Igal juhul tuleks seda koos arutada — tuleb ju aasta pärast jälle konverentsi pidada.

Leiame oma praegusest napist ajabüdžetist need paar õhtupoolset tundi. Loodame, et meie koosistumise tulemusena saab mõnigi asi selgeks räägitud.

Ootame kõiki teaduskondade ÜTÜ nõukogude esimehi ja muid asjaajajaid vestlusringi 23. mail kell 18 ph. aud. 116.

Kell 17 antakse samas kätte ÜTÜ konkursside laureaatidele medalid ja aukirjad.

Lugupidamisega ÜTÜ nõukogu.

Venia legendi

20. mail 1970. a. kell 8 esineb keemiahoone 320. aud. dotsendi kutse taotlemiseks TRÜ analüütilise keemia kateedri juhataja dotsendi kt. Lembit SÜIT avaliku loenguga teemal: «Sorptsiooni protsesside, eriti ioonivahetuse rakendatavusest keemilises analüüsis.»

Füüsika-Keemiateaduskonna dekaan

EÜE * EÜE

Need, kellel pole võimalik malevasse sõita 20. ja 28. juunil, võivad seda teha 5. juulini. Avaldusi võtame vastu komsomolikomitees iga päev kella 16—18.

Teadus ja ülikool

Ülikooli teaduslikud laboratooriumid

Selles, et Tartu Ülikool teadusliku ja õppeasutusena on jõudnud meie riigi parimate ülikoolide tasemele, et meie teaduslike saavutuste vastu tuntakse järjest suuremat huvi nii üleliidulises kui ka rahvusvahelises mastaabis, et ülikoolis lahendatavatest uurimisküsimustest enamik kuulub rahvamajanduslikult tähtsamate probleemide hulka, on oluline osa noortel teaduslikel laboratooriumidel. Viimase 10 aasta teaduslikud saavutused on eriti tihedalt seotud ülikooli laboratooriumide väljaarendamisega. Esiklapseks oli professor V. Palmi initsiatiivil loodud keemilise kineetika ja katalüüsi laboratoorium, mis asutati 1958. a. TRÜ orgaanilise keemia kateedri juurde. 1958/59. aastal loodi arvutuskeskus geomeetria kateedri juurde, pooljuhtide ja elektroluminestsentsi laboratoorium (1960. aastast) jne. 1969. aasta lõpuks tegutses TRÜ-s 12 riigieelarvest finantseeritavat teaduslikku laboratooriumi, 2 rahvamajandusharude poolt finantseeritavat laboratooriumi (vt. tabel) ja lisaks veel mineraloogia kabinet (juhendaja K. Utsal), elektromeetria laboratoorium (juhendaja O. Saks), kommunistliku kasvatuse laboratoorium (juhendaja J. Kalits) ning sotsioloogia laboratoorium (juhendaja Ü. Vooglaid) (kokku ligi 300 töötajat). Kõrgemate õppeasutuste teaduslike laboratooriumide põhimääruses on öeldud, et teadusliku uurimise laboratooriumid on kõrgemate õppeasutuste teaduslikud allasutused ja nende eesmärgiks on suuremate aktuaalsete (nii teoreetiliste kui ka praktiliste) uurimisprobleemide lahendamine ja eksperimentaal- ning konstrueerimistööde tegemine.

LEPINGULISED TÖÖD

Uurimistöö intensiivistamiseks ja kiirendamiseks on laboratooriumides lubatud teha lepingulisi töid. Teatud piirini võib seda pidada vajalikuks. Otstarbekaks ei peeta lepingulisi töid, mis pole kooskõlas riigieelarveliste laboratooriumide põhiliste uurimissuundadega, sest see killustab jõude ja võib vähendada põhiprobleemile pühendatud töö intensiivsust. Ülikooli teadusala prorektori arvates on lepingulised tööde põhiprobleemistikule vastavusega ja ka tööde üldmahuga asjad enam-vähem korras. Paralleelselt teaduslike laboratooriumide väljaarendamisega on ülikoolis kiiresti tõusnud ka lepinguliste tööde maht. 1969. aasta lõpul töötas laboratooriumides lisaks 216 riigieelarvelisele töötajale veel üle 70 inimese lepinguliste tööde arvel. Lepinguliste tööde mahu poolest on aeroionisatsiooni ja elektroaerosoolide laboratoorium (juhendaja dots. J. Reinet) ning arvutuskeskus (juhataja V. Tinn, juhendaja dots. Ü. Kaasik) teistest laboratooriumidest tükk maad ees. Ligi 30% teaduslikule tööle mõeldud kulutustest laekus 1969. aastal lepingulistest töödest (1969. a. kulutused üldse 413,6 tuhat rubla, sellest 138,9 tuhat lepingulistest töödest).

TÖÖTAJATE KVALIFIKATSIOON

Laboratooriumide loomine on vahetult seotud kateedri või osakonna teadusliku töö intensiivsusega, samuti ka juhendaja võimega tööd suunata, näha uurimistöö perspektiivi. Mitmete laboratooriumide teaduslikud juhendajad on teaduste doktorid, professorid, mitmetel juhendajatel on doktoritöö kaitsmisele esitatud või lõpetamisel (dotsendid V. Past, K.-S. Rebane, A. Viru, M. Epler jt.). Laboratooriumide 64 teaduslikust töötajast oli käesoleva aasta 1. maiks kandidaadi- või doktorikraadi kaitsnud 26. Paljud laboratooriumide töötajad ja juhendajad on viibinud pikemaajalisel teaduslikul komandeeringul välismaal, mis eriti positiivselt on mõjunud uurimistöö kvaliteedile.

Olulise panuse on laboratooriumid andnud ülikooli töötajate teadusliku kvalifikatsiooni tõstmisel. Nii on teaduslikud töötajad ning laboratooriumide baasil töötavad aspirandid ja õppejõud kümne aasta jooksul kaitsnud kokku 17 doktori- ja 55 kandidaadiväitekirja, nendest 7 doktori- ja 13 kandidaaditööd 1969/70. õppeaastal. Enamik doktoritöid on valminud Meditsiini Kesklaboratooriumis. Pidevalt on suurenenud laboratooriumide tööst osavõtvate õppejõudude, aspirantide ja üliõpilaste arv. Nii toimus 1969. aastal ligi 100 õppejõu ja 50 aspirandi teaduslik töö peaaegu täielikult laboratooriumide baasil. Võrreldes kateedritega tõstavad just teaduslikud laboratooriumid oma komplekssema ja kallima sisustusega tunduvalt aparatuuri kasutamise efektiivsust. Laboratooriumid pole mitte ainult varustatud kaasaegse kodumaise ja importaparatuuriga (mille koguväärtus 1969. aastal ulatus üle poolteise miljoni rubla), vaid teostavad ka eksperimentaal- ja konstrueerimistöid originaalsete uurimisseadelduste loomiseks. Uute aparaatide konstrueerimisel on olulisemaid tulemusi saavutanud elektrokeemia laboratoorium, aeroionisatsiooni ja elektroaerosoolide laboratoorium, elektrofüsioloogia laboratoorium.

SEOS ÕPPETÖÖGA

1969. aastal töötas laboratooriumides 170 üliõpilast. Suurem osa nendest oli seotud kas kursuse-, diplomi- või võistlustöö tegemisega. Teatud osa üliõpilasi on laboratooriumides palgalistel kohtadel. Kuigi üliõpilaste osavõtt laboratooriumide tegevusest on näidanud pidevat (kuigi aeglast) tõusu, pole see veel küllaldane. Väga elavalt võtavad üliõpilased tööst osa veresoonte kirurgia, psühhofarmakoloogia, elektrokeemia jt. laboratooriumides. Elavam võiks olla osavõtt Meditsiini Kesklaboratooriumi, kriminoloogia ja sekretoorsete protsesside biokeemia laboratooriumide tööst. Laboratooriumid on kujunenud suurepäraseks kooliks üliõpilaste spetsialiseerumisel. Kahtlemata on laboratooriumid oluliselt tõstnud õppetöö taset ja üliõpilaste teaduslikku ettevalmistust, eriti Füüsika-Keemiateaduskonnas. Sama tendentsi võib märgata ka Arstiteaduskonnas. Laboratooriumide seos õppetööga võiks olla veelgi tõhusam, kui vähemalt kõik teaduslikku kraadi omavad töötajad väikese koormusega õppetöösse lülitada ja õppejõud rohkem laboratooriumide uurimisprogrammidest osa võtaksid. Nende küsimuste lahendamise muudab komplitseerituks teaduslike laboratooriumide madalam palgakategooria võrreldes kateedrite töötajatega, pealegi on osa laboratooriume veel ilma kategooriata. Paraku ei sõltu õppetööst osavõtt mitte teaduslike töötajate tahtest ja peaaegu mitte laboratooriumide juhatajatest, vaid eelkõige vastava eriala kateedrijuhatajast ja eriti sellest, kuidas dekanaadid õppetööd korraldavad. Teaduslike töötajate seas on aga juba kümneid kõrge kvalifikatsiooniga oma eriala suurepäraselt tundvaid spetsialiste.

L. ALLIKMETS

ÜLDANDMEID ÜLIKOOLI 1969. A. TEADUSLIKU TÖÖ ARUANDEST TEADUSLIKE LABORATOORIUMIDE KOHTA

Jrk. nr.	Laboratoorium	Asutamise aasta	Juhendaja ja juhataja	Sisustuse ja aparatuuri maksumus 1969	Töötajate arv: Üldse	Teaduslikke töötajaid	Õppejõude	Aspirante	1969. a. töötas laboratooriumis: Üliõpilasi
1.	Keemilise kineetika ja katalüüsi laboratoorium	1958	V. Palm	138 400	18	10	5	6	9
2.	Arvutuskeskus	1959	Ü. Kaasik V. Tinn	531 300	40	4	2	2	25
3.	Luminestsentsi ja pooljuhtide laboratoorium	1960	K.-S. Rebane A, Tammik	207 800	8	2	3	2	15
4.	Elektrokeemia laboratoorium	1961	V. Past R. Marvet	84 100	7	2	8	6	13
5.	Elektrofüsioloogia laboratoorium	1961	M. Epler H. Epler	226 000	15	3	3	—	5
6.	Aeroionisatsiooni ja elektroaerosoolide laboratoorium	1964	J. Reinet	62 400	10	2	5	2	9
7.	Meditsiini Kesklaboratoorium	1962	E. Siirde A. Veldi	201 100	70	19	46	9	23
8.	Inimese lihastalitluse uurimise laboratoorium	1965	A. Viru	38 800	8	3	9	5	12
9.	Kriminoloogia laboratoorium	1966	I. Rebane	1 200	7	4	3	1	2
10.	Sekretoorsete protsesside laboratoorium	1967	L. Tähepõld	13 300	8	3	4	4	1
11.	Psühhofarmakoloogia laboratoorium	1968	J. Saarma	14 900	7	3	1	2	12
12.	Veresoonte kirurgia laboratoorium	1969	E. Tünder	2 800	4	2	4	3	19
	Rahvamajandusharude poolt finantseeritavad laboratooriumid								
13.	Kaubanduse laboratoorium	1965	K.-F. Sauks E. Haljaste	1 800	4	2	4	2	14
14.	Tööstuspsühholoogia laboratoorium	1968	U. Siimann	1 900	10	5	3	3	12
			Kokku:	1524 700	216	64	100	47	171

Probleemlaboratooriumide probleemidest

Probleemlaboratooriumide olemasolu on meie *alma mater*'i omakorda probleemi ette seadnud — üsna puremiskindla pähkli oleme endile hammaste vahele saanud.

1957. aastani oli mainitud termin meile tundmatu. Praegu... Kuid jätame konkreetse statistika vastavasisulise kirjutise vaatlusobjektiks. Siinkohal on küllaldane ära märkida, et viimase 12 aasta jooksul on TRÜ probleemlaboratooriumide ja nende töötajate arv kõrgustesse pürginud tuntud eksponentsiaalse seaduspärasuse alusel. See matemaatiline sõltuvus kirjeldab muide ka plahvatusreaktsioone. Ja kui üldjoontes võib rääkida teaduse ja tehnoloogia «plahvatustest», siis meie huviobjektiks olevas mikrosüsteemis kajastuvad nad probleemlaboratooriumide «plahvatusena». Seegi plahvatus pole ainuüksi efektseks vaatlusobjektiks, vaid nõuab ka ettevalmistusabinõude tarvituselevõttu.

Nüüd oleks vist juba aeg aru pidada, mida üks asjalik probleemlaboratoorium endast kujutab ja missuguseks kogu see laboratooriumide lugu tulevikus kujunema peaks. Allpool n.-ö. diskussiooni korras on esitatud mõned selle kohta käivad mõtted.

Katsudes kohe naelapead tabada võib probleemlaboratooriumide probleemi sisu sõnastada üsna labaselt: *alma mater* toidab meid küll, kuid tema võimalustel on piirid. Niikaua kui probleemlaboratooriumidele kuulus tühine osa kogu ülikooli personalist ja materiaalsetest ressurssidest, oli nende eksponentsiaalne ja teatud määral stiihiline kasv reaalne ja normaalne nähtus. Praegu aga oleme jõudmas ajajärku, kus see enam nii ei ole. Seega on ette näha üldist probleemlaboratooriumide kasvutendentsi pidurdust ja sellega kaasnevate vastuolude teravnemist. Niisugustes tingimustes tekib paratamatult vajadus senisest suurema ja läbimõelduma juhtimise järele, sest järjest sagedamini tuleb ette olukordi, kus peab tegema valikulisi, tähendab ka diskrimineerivaid otsuseid. Teatavasti on selliste otsuste vastuvõtmine seotud vastutusega. Seetõttu muutuvad järjest tähtsamaks kriteeriumid, millest lähtudes tuleks hinnata olemasolevate probleemlaboratooriumide tööd ja uute loomise otstarbekust. Kui õnnestub leida küllalt objektiivsed ja võimalikult kõige olulisemat peegeldavad kriteeriumid, siis on kergem ka probleemlaboratooriumide arenguperspektiive plaanipäraselt ja õigesuunaliselt kavandada. Seetõttu pakuksin välja mõningad vastavasisulised konspektiivsed põhimõtted.

1. Probleemlaboratooriumide teadusliku töö sisuline hindamine on seotud peaaegu ületamatute raskustega. Ülikoolisiseselt on iga niisuguse laboratooriumi koosseisus (kaasa arvatud vastavate kateedrite õppejõud) antud ala kõige kvalifitseeritumad eriteadlased. Peale selle ei ole üksikisikute ega isegi vastavate komisjonide hinnangud vabad subjektiivsusest, niipea kui jutt kaldub üldise teadusliku taseme ja aktuaalsusega seotud küsimustele. Seetõttu osutuvad vajalikuks teatud formaalsed, kergemini kontrollitavad näitajad. Probleemiks on leida niisuguste formaalsete kriteeriumide süsteem, mis küllaldaselt peegeldaks sisulise töö taset...

2. Publitseeritud teaduslike artiklite arv ei saa olla põhiliseks positiivseks hindajaks. Küllaldase arvu artiklite olemasolu ja töötulemuste publitseerimise regulaarsus piisavalt pika (kaks-kolm aastat vähemalt) ajavahemiku vaatlemisel oleks lihtsalt vajalik eeltingimus, mille puudumisel ei saa veel juttu olla mingist väljakujunenud teaduslikust kollektiivist.

Niisugune lähenemine on dikteeritud asjaolust, et TRÜ teadlaste publikatsioonide arv ületab viimasel ajal 1000 ühikut aastas. Peale selle ei pruugi olla otsest korrelatsiooni publikatsioonide arvu ja saavutatud tulemuste teadusliku väärtuse vahel.

3. Olulisteks näitajateks saab pidada monograafiaid, üleliidulistes ajakirjades või välismaal ilmunud suuremaid ülevaatlikke artikleid või peatükke autorite kollektiivi poolt kirjutatud raamatutes. Selle kategooria alla kuuluksid ka üleliidulise tähtsusega õppevahendid.

Mainitud publikatsioonide liigid on seotud individuaalsete eritellimustega ja viitavad küllalt kõrgele autoriteedile vastava ala eriteadlaste hulgas.

4. Probleemlaboratooriumide töö hindamisel tuleks võtta arvesse mitte ainult nende koosseisu kuuluvate töötajate, vaid ka kõigi sama probleemi raames tegelevate õppejõudude poolt saavutatud tulemusi. See peegeldab põhimõtet, et probleemlaboratooriumid on loodud eeskätt kateedrite rüpes väljakujunenud silmapaistvamate teaduslike suundade intensiivsemaks edasiarendamiseks.

5. Väga oluliseks tuleks pidada osavõttu üleliidulisest teaduslik-organisatoorsest tööst. Formaalsete näitajatena saab siin vaadelda üleliiduliste koordineerimisnõukogude liikmeks olekut. Kui mingi probleemi-alase töö koordineerimine üleliidulises ulatuses on vormiliselt usaldatud mõnele TRÜ koosseisu kuuluvale allüksusele, siis saab rääkida viimasest kui antud ala üleliidulisest juhtivast teaduslikust keskusest. Analoogiliselt saab mõnedel juhtudel rääkida vabariiklikest keskustest, kui samal alal töötavaid kollektiive on ENSV-s õige mitu.

6. Küllalt tähtsaks näitajaks tuleks pidada üleliidulise või vabariikliku tähtsusega teaduslike väljaannete regulaarset toimetamist. Seejuures on oluline küllalt suure hulga väljaspool TRÜ-d töötavate autorite pidev osavõtt, väljaande üleliiduline ja ülemaailmne levik ja selle tõlkimine mõnda võõrkeelde.

7. Kui on võimalik objektiivsete andmete alusel tõestada, et probleemlaboratooriumi töötajad kuuluvad ühte või mitmesse rahvusvahelisse või üleliidulisse «nähtamatusse kollektiivi» või omavad viimases isegi juhtivat osa, peaks seda pidama üheks esmajärjekorras arvestatavaks teadusliku taseme kriteeriumiks. See küsimus tahaks põhjalikumat valgustamist, kuigi siinkohal tuleb piirduda vaid põgusa mööndega.

8. Üheks esmaseks kriteeriumiks peaks samuti pidama laboratooriumi teaduslike töötajate kvalifikatsiooni — kraadi omandanud inimeste absoluutne ja suhteline arv.

9. Probleemlaboratooriumide töö hindamisel tuleks eriti arvestada, et nad on loodud ülikooli juurde ja et seetõttu on igati õigustatud oodata neilt küllaltki olulist panust üliõpilaste ja aspirantide ettevalmistamisel. Tuleksid kõne alla järgmised formaalsed näitajad: laboratooriumi juures töötavate või kraadi kaitsnud endiste aspirantide, diplomi-, kursuse- ja võistlustööde arv, laboratooriumide kasutamine tootmispraktika baasidena ja laboratooriumi töötajate otsene osavõtt mõningatest õppetöö vormidest (loengukursused, eripraktikumide ja -seminaride juhendamine jne.).

Sellele võiks lisada veel laboratooriumi töötajate ühiskondlik-poliitilise aktiivsuse.

Teeside kirjutamisele on kahtlemata mõju avaldanud asjaolu, et allakirjutanu on ise ühe kõne all oleva laboratooriumi teaduslik juhendaja. Üheks oluliseks küsimuseks, mida ülalpool ei ole valgustatud, on töötulemuste rakendusliku väärtus ja nende juurutamine. Selle kohta oleks hea kuulda mõne kompetentsema inimese arvamust.

Kui õnnestub luua mingi arutletud tüüpi formaalsete kriteeriumide süsteem, siis saaks viimast edaspidi arvestada ühtede või teiste olemasolevate laboratooriumide väljaarendamisel. Uute probleemilaboratooriumide loomine võib aga edaspidi reeglina kõne alla tulla ainult siis, kui nendele kriteeriumidele vastava teadusliku kollektiivi tuumik on juba tekkinud.

V. PALM

Raamatupalat

РУССКАЯ СТРАНИЦА

Приложение к газете «TARTU RIIKLIK ÜLIKOOL»

№ 6

15. мая 1970. г.

Кому сегодня нужны физики?

Мы ставим этот риторический, более того, наивный для всякого грамотного человека вопрос перед читателями нашей газеты вовсе не случайно. С будущего года предполагается существенно сократить прием студентов на отделение физики ТГУ. Насколько целесообразно подобное сокращение, какими причинами оно вызвано, чем мотивируется? Все это, разумеется, не может не волновать университетскую общественность. В аргументированных ответах на эти вопросы нуждаются в первую очередь студенты, ведь именно студентов в первую очередь касаются предполагаемые изменения.

Начиная этот разговор, мы понимаем, что он не может быть легким. Никто не ожидает скорых и однозначных ответов. Такие ответы, повидимому, мало бы что объяснили.

Мы сознательно стремимся к тому, чтобы вывести разговор об этих вопросах за стены кабинетов, ведь все мы должны помнить о том, что, будет ли разговор идти о физиках или о филологах — любая из затрагиваемых проблем — это проблема всего университета. А это никого не может оставлять равнодушным.

Редколлегия «Русской страницы» обратилась к известным ученым: вице-президенту АН ЭССР К. К. Ребане и член. кору АН ЭССР Ч. Б. Лущику с просьбой поделиться своими соображениями о перспективах развития физики в республике и о связанных с этим проблемах подготовки студентов-физиков. Беседы с К. К. Ребане и Ч. Б. Лущиком записали В. Маричева и Е. Голиков.

Ч. Б. ЛУЩИК.

Как Вы относитесь к уменьшению приема студентов на отделение физики и чем, по Вашему мнению, этот шаг вызван?

Я слышал, что с будущего года не будет приема на русское отделение у физиков. Мне кажется это большой ошибкой. До сих пор ни один физик, выпускник Тартуского университета, без работы по специальности не оставался, более того, их брали буквально нарасхват. Только Институт физики и астрономии в Тарту ежегодно принимает на работу около десяти выпускников университета. Мы брали бы и больше, но не дают.

Необходимость в физиках ощущается повседневно. Сейчас физики нужны и для смежных специальностей: биологии, химии и т. д. Я не говорю уже о заводах. По нашей специальности, — люминесценция кристаллов — в Ставрополе построен огромный комбинат, почти на пустом месте, не имея кадров. В Тарту не раз приезжали вербовщики . . .

С направлением оканчивающих в другие республики есть трудности. Наш университет должен в первую очередь готовить кадры для своей республики, и с этой задачей он справляется неплохо, но ТГУ мог бы успешно готовить специалистов не только для своей республики. Добрые традиции нашего университета в этом отношении хорошо известны.

Страшно и другое. Если закроется русское отделение, то мы потеряем большое количество талантливых ребят — не все же смогут учиться на эстонском отделении. За последние годы русское отделение дало ряд очень способных физиков, успешно работающих в ИФА, таких, как В. Хижняков, Ф. Савихин, Г. Завт и др.

У нас есть немалый резерв. Заключается он в повышении уровня подготовки. Из 50 принимаемых на физическое отделение студентов далеко не все становятся настоящими специалистами своего дела. Сейчас всем нужны физики, но никому не нужны плохие физики. Процентов 20 выпускников работают не на уровне. Если заменить эти 20 процентов на людей более нужных, это было бы значительным подспорьем и для науки и для производства.

Надо не сокращать прием, а улучшить качество приема и подготовки. Надо обеспечить возможность всем талантливым ребятам учиться в университете, если же принимать на физическое отделение только 25 человек, то это условие выполнено не будет. Такое сокращение неизбежно скажется и на уровне подготовки, т. к. вызовет уменьшение кафедр и в конечном счете может привести ТГУ на уровень обычного провинциального университета.

Как Вы оцениваете существующую материальную базу и уровень подготовки на физическом факультете?

Физика в ТГУ располагает хорошими специалистами и неплохими лабораториями, однако не думаю, чтобы физическое отделение (физико-химического ф-та) было бы лучшим в университете. И в этом плане делается не все, чтобы улучшить положение. Есть все возможности для того, чтобы создать в Тарту физический комплекс, по образцу, например, Новосибирского университета. В городе имеется базовый академический институт, где работает более трехсот ученых, очень квалифицированных. Эти кадры можно было бы использовать для университета гораздо лучше. В таком городе, как Тарту, границы между университетской и академической физикой должны быть условными. Это старая идея. 20 лет она пребывает на уровне разговоров, хотя, кажется, никогда не встречала активных противников —все за, а реальных плодов до сих пор мало, хотя кое-что сделано. Ежегодно ряд студентов готовит в ИФА курсовые и дипломные работы, работает общий семинар университетских и академических физиков, и все же масштабы этой деятельности невелики. Беда в организационной разобщенности. Сейчас ее можно было бы ликвидировать: строят новую материальную базу и университет и ИФА. Согласовать планы развития, сблизить их было бы выгодно и университету и институту. Это позволило бы гораздо шире использовать приборный потенциал, который богаче в институте, шире привлекать студентов к научной работе.

Несколько лет назад на объединенном партсобрании физики ИФА и ТГУ очень единодушно выступали за эту идею. К сожалению, проблема отнюдь не легкая — существуют ведомственные интересы, ведомственные подходы, но и сейчас не поздно кое-что сделать.

Где работают выпускники ТГУ — физики? Какие имеются в этом плане перспективы? Что мешает студенту «самоопределиться»?

Многие идут на чисто исследовательскую работу в ИФА, где специализируются по физике твердого тела, теоретической физике и астрофизике. Я не знаю никого, кто бы ушел из института, не найдя для себя дела по душе. Не всегда его находят сразу, но находят.

Лет через пять появится большая нужда в биофизиках. В Тарту серьезно собираются развивать и эту чрезвычайно актуальную область. Университет должен учесть это в своих планах.

Что касается трудностей с «самоопределением», то причин здесь, видимо, несколько. В какой-то степени мешает и большая загруженность студентов на первых курсах: работают они много, чересчур регламентированно, «от сих и до сих», что во многом воспитывает пассивное отношение к занятиям и не оставляет времени окунуться в физическую романтику.

Студенты несколько пассивны и в организационном плане, ведь возможны такие простейшие мероприятия, как цикл посещений ИФА, подробное знакомство с его лабораториями. Студентам стоило бы познакомиться и с КБ, которые работают в республике, Институтом кибернетики, некоторыми заводскими лабораториями и т. д. Это дало бы возможность студентам лучше представить характер будущей работы, а у соответствующих организаций вызвать дополнительную заинтересованность в выпускниках ТГУ.

В каком плане привлекаются студенты университета к научной работе в ИФА? Насколько широко это делается?

«Охота за талантами» начинается на третьем курсе. Ребята приходят в институт по рекомендации университета. Поскольку контакты не идеальны, то берут в ИФА немногих.

Обычно на третьем курсе студенты пишут у нас курсовые работы, на 4-м проходят практику, выполняют дипломные работы на 5-м курсе. К сожалению, студенты мало выбирают: обычно все три года они работают в одной лаборатории, а надо дать возможность поработать в разных. Улучшение контактов между ТГУ и ИФА позволило бы значительно расширить привлечение студентов к научной работе в ИФА.

К. К. РЕБАНЕ

Дает ли физический факультет ТГУ достаточный объем знаний, позволяющий после окончания университета заниматься научной работой?

Современные точные науки, в особенности физика, за последнее десятилетие ушли далеко вперед. Это главная объективная причина, которая мешает дать студентам-физикам объем знаний, соответствующий современному уровню науки. Осмеливаюсь сказать, что в наши дни ни в одном вузе выпускник не имеет «уровня знаний, соответствующего уровню современной науки»: в лучшем случае он имеет минимум знаний, навыков и представлений, чтобы начинать работать в области физики и продолжать учиться в ходе работы. Учиться надо все время, чтобы не безнадежно отстать.

Если сравнить уровень подготовки наших студентов со средним уровнем подготовки студентов физических факультетов, то он ничуть не ниже.

Какова главная цель университетской программы, учитывая современный уровень развития физики?

При всех дополнительных курсах и специальных программах — дать студентам теоретические курсы хотя бы в их традиционном, полном объеме. Основательная подготовка по теории — специфика университетского обучения.

Нужна ли тогда специализация, которая начинается с 3-го курса?

Нужна.

Существует ли контакт ИФА с университетом? И как он осуществляется?

Такой контакт необходим и он у нас есть. Работники ИФА участвуют в преподавании в университете. Насколько мне известно, все просьбы университета в этом отношении институтом удовлетворены. Часть студентов занимается в институте во время практики, выполняет курсовые и дипломные работы под руководством сотрудников института. Это помогает выявить способных студентов и дает им навык научной работы уже во время учебы в университете, необходимо, чтобы этот контакт был сильнее и большее число студентов работало под руководством сотрудников института. Также было полезно, если бы больше преподавателей-физиков ТГУ выполняло научные исследования в ИФА, ведь ряд разделов физики твердого тела в ИФА осуществлен и оснащен аппаратурой лучше, чем в ТГУ. Объективная, будем надеяться, временная, помеха — теснота в лабораториях ИФА.

Отвечает ли оборудование лабораторий ИФА предъявленным требованиям?

Оборудование пополняется новыми приборами, и в целом оно позволяет работать на уровне. В то же время надо постоянно заботиться об освоении новых методик и о приобретении современного научного оборудования. Отстать здесь очень легко, а при слишком большом отставании и работать бессмысленно.

Какие изменения предполагаются в ближайшее время для устранения недостатка в лабораторных помещениях?

Около Рижского шоссе, на границе города, ведется строительство нового лабораторного комплекса. Надеемся через два года ввести в действие первую часть его — криогенную лабораторию.

Где работают наши выпускники?

В институтах АН ЭССР, в школах и высших школах, на заводах; основная часть из них — в АН ЭССР и ТГУ.

Наблюдается увеличение распределений на предприятия. Чем это вызвано?

Эта вполне понятная тенденция вызвана научно-технической революцией. Самые современные отрасли промышленности: полупроводниковая, оптическая, оптоэлектронная и др. требуют значительного числа физиков и инженеров-физиков. Нашей республике еще очень нужны физики. Ощущается их нехватка. При подготовке физиков в университете нужно больше учитывать то, что после университета часть из них пойдет на заводы.

В последние годы в университете наметилось сильное снижение количества студентов, принимаемых на первый курс. Как Вы на это смотрите?

Это неправильно и недальновидно.

Какие дополнительные меры (предметы) нужно ввести в программу для успешной подготовки физиков-инженеров?

Усилить и повысить уровень практических занятий в лабораториях, прежде всего по электронике, по вычислительным методам и технике, путем существенного укрепления материальной базы и увеличения доли самостоятельности в работе. Дать некоторые навыки конструкторской работы. Но на это дело нужно и можно потратить небольшое количество часов, чтобы не ослабить основную теоретическую подготовку.

Какие направления физики самые перспективные?

В области физики твердого тела — электроника и оптика кристаллов и стекол, и, в особенности, их объединение — оптоэлектроника.

Координируется ли в республиканском масштабе научная работа в институте и в университете?

Фактическая координация имеется через научные контакты, через научные семинары. Настоящей координации науки не может быть без личных контактов и общих научных интересов.

ПЕРВАЯ ЛЕТНЯЯ . . .

Извечное мнение о первокурснике — промокашка. И вообще, первокурсник — бог знает что такое. И в университет он приходит учиться, а не жить, в смысле, брать от жизни все блага, и на майской демонстрации поёт пионерские песни, а люди с третьего курса за них краснеют и умоляют петь шёпотом или вообще не петь. Товарищам по факультету даёт в долг рубль, а когда товарищ не возвращает — радуется: на ошибках учатся. А я свое с младшего поколения взиму.

Но главное — за два месяца до сессии первокурсник — в библиотеках. И сидит, и пишет, и лекции не пропускает.

Но, честное слово, это лишь кажется. Сам первокурсник совсем другого мнения о себе.

Лишь только речь заходит о первой в жизни сессии, он блаженно улыбается. Нет, он вовсе не забыл об этом мероприятии. Более того, валяясь на песочке в Эльве или бродя по горе Тооме, он постоянно восклицает: «Братцы, ведь сессия на носу. Первая летняя. Говорят, трудная.» И братцы подтверждают: «Да, и вправду скоро.»

Потом начинается обличение коварных однокурсников, которые говорят, что ничего не делают, «а сами, аки волы батрачат». Эти однокурсники прочно причисляются к разряду презираемых.

Вообще говорить о сессии всерьёз первый курс считает плохим тоном. Тем более о том, как готовишься к ней.

Вероятно, это способ самозащиты или, наоборот, самоутверждения: провалишься на экзамене — можно сказать: естественно, я же совсем не готовился; получишь «5» — скорчишь удивленную физиономию: полтора дня сидел за учебником — и так повезло.

В любом случае, это выигрышно. Должно быть, поэтому, когда у подающего надежды товарища X спрашиваешь, что тебе дала первая университетская весна, он отвечает: «Будущую жену».

Разумеется, тут же напоминаешь, что весна — пора любви, но и учебы тоже. Он смотрит на тебя соболезнующе.

Но все же первокурсник готовится. Он уже научился четко осознавать, что дает ему успешно сданная сессия и что дает провал — как правило, следствие безделья, когда, в самом деле, в университет приходишь только жить, а не учиться. Он не хочет пойти путем товарищей, исчезнувших после первой сессии или живущих на подаяние мамы с папой. Первокурсник пока сознательный.

Г. Загоскина.

Стихи Нии Абесадзе

Специальность молодой грузинской поэтессы Нии Абесадзе — лингвистика. Она доцент кафедры новогрузинского языка Тбилисского Государственного университета. Как преподаватель она пользуется большим уважением среди коллег и студентов, как поэт — популярностью среди любителей и знатоков.

Русская страница впервые знакомит читателя с переводами из поэзии Нии Абесадзе, сделанными Татьяной Галушко.

Марк Левин

Из цикла «Неосознанная печаль».

Вероятно, у каждого вдруг
Наступает такая минута:
Сам себя выпускаешь из рук,
Словно шар до отказа надутый,
И паришь над толпою зевак,
Забывая вчерашнюю веру
Не для нового бога, а так . . .
Чтобы площади видеть и скверы,
То в озерах, то в стеклах витрин
Мир себе создавая подобный,
Чтобы знать — только вечер один
В вышине — твой союзник свободный.
Неужели никто не поймет,
Сколько мы обретаем, утратив . . .
О, постылых привычек проклятье!
О, сиреневый мой небосвод! . . .

Молодой эстонский писатель Арво Валтон выпустил несколько сборников рассказов: «Странное желание», «Под колесами», «Карусель». Недавно в издательстве «Советский писатель» выпущен сборник переводов Арво Валтона «Странное желание», куда вошли рассказы из трех книг.

Мы плубликуем рассказ А. Валтона «Наивный Руди и бронзовая статуя», вошедший в сборник «Под колесами», в переводе студента 3-го курса русской филологии Айна Тоотса.

Наивный Руди и бронзовая статуя

В сквере у площади стояли деревья, скамейки и статуя.

Зимой, когда шел мягкий снег, статуя и пьедестал покрывались белыми шапками, которые после уносил ветер. По вечерам зажигались огни на улице и площади, и заиндевевшие деревья становились невеселыми философами. Раскрасневшиеся девчата возвращались с катка, коньки у них были переброшены через плечо. Они разговаривали всегда преувеличенно громко.

Весной деревья покрывались листвой, и девочки впервые влюблялись. После этого они выглядели повзрослевшими и иными.

Когда несмелые анютины глазки расцветали на клумбах и медово благоухали липы, девочек редко можно было встретить здесь.

Осенью деревья сбрасывали свой пестрый наряд к ногам статуи, и старушки сгребали листья в кучу, где их трепал порывистый ветер. Девушки появлялись вновь, веселые, дикие, кокетливые, с портфелями.

Наступила новая зима, и новые девочки шли с катка, они были похожи на прошлогодних, может, даже более самоуверенные и развязные.

Они возвращались все с того же катка и шли по аллее мимо статуи и скамеек.

И взрослые проходили мимо скамеек. Они выглядели усталыми и всегда спешили.

Этот сквер у площади появился после войны на месте разрушенных домов. Там остались деревья, уцелевшие от бомбежки и не срубленные ранее — для придания вида высокой бронзовой фигуре. Каждый год перед Первым мая скамейки красились в зеленый цвет, и на них сидели люди, которым не было дела до спешки и суеты остальных. Вечерами там молчали влюбленные, днем отдыхали бабушки с внучатами и иногда приходил посидеть какой-нибудь одинокий человек. Одним из таких был мужчина по имени Рудольф.

У Руди не было друзей, его считали наивным. Товарищи по работе и знакомые не хотели говорить с ним на серьезные темы. Хотя Руди и слушал на заводе лекции по политике, как велело начальство, читал газеты, однако замечал странные вещи: другие с ходу разбирались во всех вопросах, над которыми ему приходилось долго ломать голову и которые иногда, несмотря ни на что, не мог понять. Все шумно одобряли газетные истины, а Руди всерьез начинал приводить всякие примеры и искать подтверждения теории в своем маленьком мире, и из этого никогда ничего хорошего не выходило, потому что это были явно неудавшиеся примеры и шли мимо цели, а часто так прямо противоречили теории. Поэтому его считали наивным и никогда не подбивали на спор. Свои проблемы, которые ему, как и всякому другому, время от времени нужно было обсудить, Руди высказывал статуе. Поэтому он и приходил посидеть на скамейке. Вслух, конечно, не подобало говорить, ибо это была одна из немногих статуй, оригинал которых был еще жив.

Она была из потускневшей бронзы и стояла на отшлифованном гранитном пьедестале.

Все менялось вокруг Руди, только статуя стояла на своем месте и ее внешность и выражение оставались неизменными, начиная с огромных сапог и складок шинели и кончая козырьком фуражки. Люди, чей путь шел через площадь или вдоль аллеи, привыкли ко всему и не замечали статуи.

...Впервые Руди пришел сюда, когда его жена умерла от рака и оставила его с двумя малышами. Жена не была старой, она была молодой женщиной. Руди жил у площади и пришел в сквер посидеть, чтобы побыть наедине со своими мыслями.

Они часто ссорились с женой, и теперь он винил себя во всех несправедливостях и грехах. Раньше он не считал, что жена была милой, потому что ему никогда не приходила в голову такая мысль. А теперь он понял, что значила для него эта женщина. Только это прозрение задним числом ничему уже не помогало. Не могла любовь уберечь смерть. Руди знал, что бога нет. Правда, его немного мучило то, что он никак не мог этого доказать. Другие тоже не могли, но им было легче, так как они и не хотели ничего доказывать, когда полагали, что знают. Руди же нужно было все обдумать, и он начал поверять свои мысли бронзовому человеку, который стоял на пьедестале и был глух и нем.

«Ты вот человек, которого все боятся и которого все должны уважать. У тебя большая власть, только и ты не можешь против смерти. В этом смысле у тебя, бронзового великана, не больше власти, чем у меня, ничтожества.»

...Руди приходил к статуе, когда болела маленькая Моника, когда ссорился с начальством, когда деньги перед получкой слишком быстро кончались. Но и тогда, если случалось что-нибудь радостное, когда во время аварии он уберег цех от длительного простоя, когда однажды в него вселилось чертовски странное чувство — после того, как одна женщина на работе стала приставать к нему и обещала соблазнить. Приходил, когда имел что-нибудь на душе. С кем-то надо было поделиться, а бронзовая фигура была ведь, в конце концов, для всех.

Со временем сидеть в парке стало привычкой для Руди. Да и приходил он не только исповедоваться. Иногда он обращался к статуе просто так, а то и придирался. Ибо бога у него не было, и он находил приятное человеческое удовлетворение в возможности дразнить мощную фигуру.

«Ведь и ты такой же, как все остальные люди, — одна голова, две ноги да задница. Родился от женщины, как и всякий другой, и пачкал пеленки, как Моника сейчас, и орал, небось, страшным голосом. Пусть я ничего перед тобой, но оба мы любим, к примеру, щи похлебать или какую-нибудь другую еду, и будь каким угодно важным, все равно вкусно. Так что гений-то гений, а человек прежде всего, да и так оно лучше, потому что таким образом ты нам чуть ближе. Может даже думаешь когда, что, мол, старость, дьявол, подползает... А вздумай я сдуру какой анекдот про тебя рассказать, так не поздоровилось бы мне.»

Так размышлял иногда Руди и покачивал головой. И каждый раз делал один и тот же вывод: «Да, все-таки ты крепкий мужик», — и смотрел вверх, в сторону усов и ввалившихся глаз. Внизу их не было видно, Руди не знал, сделал ли скульптор глаза веселыми, грустными или вовсе пустыми.

Иногда пожелания Руди изваянному в бронзе были дружелюбными, а другой раз надменными. Как случалось.

Руди был почти всегда занят: восемь часов работы в закоптелом цехе, два ребенка, мал-мала меньше, дома протекала крыша и в плите тяга была плохая. Одна женщина хотела Руди, но из нее не получилось бы хорошей матери детям, другую хотел Руди, та же не хотела ни его, ни детей. В магазинах были очереди, и стирка оказалась непомерно сложной работой. Но если Руди узнавал что-нибудь новое, заставлявшее его задуматься, он отправлялся в парк и выкладывал все статуе.

Иногда он слыхал дурные отзывы о человеке из бронзы, тогда Руди становилось жалко его.

«Это плохо, когда тебе все говорят, что ты нечто особенное на этом шарике. Наконец и сам поверишь, человек ведь падок на лесть. Насильно в боги произведут...»

Время шло. Солнце не стояло на месте, облака двигались, ветер дул, и люди приходили и уходили. Только бронзовая статуя на пьедестале стояла по-прежнему; но и она казалась Руди разной, в зависимости от настроения и от того, были ли дети дома сыты, предстояла ли стирка или была она позади, как шли дела на работе. Все это действовало на восприятие статуи и ничто другое. Правда, иногда голуби загрязняли ее голову и плечи, но к следующему посещению все было опять в порядке, смыто дождем или приходил кто ночью скоблить; может быть, существовало даже специальное учреждение для подобных работ, этого Руди не знал.

...Когда ОН умер, бронзовая фигура и виду не подала; тщетно искал Руди каких-нибудь перемен. А статуя и глазом не моргнула, да и Руди некогда было об этом думать: как раз в то же время маленькая Моника заболела скарлатиной, да и на работе было худо.

...Постепенно все стало как-то меняться. В воздухе не чувствовалось больше тяжести и мрачности бронзового образа. Даже Руди чувствовал это. Люди стали шаловливее и радостнее. Все реже оглядывались они боязливо. Руди заметил, что люди не повторяют больше избитых истин, а стали мудрствовать и своей головой выдумывать всякие там вещи. Казалось даже, что у людей, проходивших мимо зеленых скамеек, были уже не такие усталые лица. Они рассказывали анекдоты и громко смеялись. Упоминание ЕГО имени стало дурным тоном.

Те, кто раньше пели ему осанну, создавали теперь поэмы, фильмы, где преподносили его смерть освобождением, ледоходом. Вероятно, они были правы, только наивный Руди не мог угнаться за ними и был в недоумении, ибо природа даровала ему пытливый ум и очень медленное соображение.

По старой привычке Руди приходил посидеть в сквере. Теперь он больше не насмехался над статуей, зачем зубоскалить над мертвым. Руди жил своей спокойной жизнью — детей надо было кормить и одевать более-менее одинаково, независимо от того, была ли статуя в почете или в опале, воспитывать детей или стирать белье, или готовить обед. И потом, он ведь действительно был так же равнодушен к статуе, как и она к нему.

В одно утро она исчезла. Когда Руди пришел к статуе с очередной заботой, он не нашел ее. Площадь показалась ему странной, хотя Руди хорошо помнил времена, когда этой статуи еще не было.

Как факт исчезновение статуи его не поразило, было только непривычно, и печаль осталась на этот раз невысказанной. Появились другие мысли. Руди подумал, что старость начинает одолевать, темп жизни становится непосильно высоким.

Туда, где когда-то росли деревья, были посажены теперь саженцы. Только на месте пьедестала осталось четырехугольное пустое место. Руди приходил по-прежнему посидеть на зеленой скамейке и рассказывал о своих заботах молодым деревьям, которые медленно подрастали.

Изредка вспоминал он и статую. Прикидывал, куда ее могли увезти, сохранили или расплавили, и если так, то сколько можно было получить из нее бронзы. Была ли она произведением искусства или нет, в этом Руди не разбирался.

Однажды летом с Моникой, которая превратилась в славную и задорную девчурку, зашел разговор о статуе. Она подошла к отцу, посмотрела, наклонив головку, и спросила:

«А почему здесь такая пустая клумба и цветы на ней не растут, как на других клумбах?»

Руди объяснил.

Девочка спросила, чья это статуя стояла здесь, и отец начал рассказывать, как он беседовал с ней. Но когда девочка захотела получить точный ответ, он не сумел его дать. Наконец Руди должен был сознаться, что он так и не уяснил себе, кто был этот человек. Он сказал: «Никто не знает этого точно.»

Это была ложь, которую Руди придумал ради спасения своего авторитета в глазах дочери.

Теперь этот интерес ребенка заставил Руди задуматься. Действительно, кто он был и как появился? Почему многие вещи выходили совсем наоборот, чем были задуманы, почему о результатах говорили больше на основании замыслов, чем действительности? Кто был в этом виноват? Подпевалы, это ясно. А еще? Постепенно в Руди начала зарождаться мысль, что и он был в этом виноват. Он и ему подобные... И он пытался оправдать себя отговоркой, что, мол, что мог поделать он, усталый человек, надо было жить, да и детей надо было вырастить.

...Время шло. Пришла зима. Этот год был снежным. Деревья были покрыты инеем. Электрические фонари мерцали в аллее, и с катка шли рдеющие девчата, кокетливые, несдержанные, самоуверенные.

Воспоминания доц. П. М. Квиркелия

Публикуемые воспоминания принадлежат выпускнику Тартуского (Юрьевского) университета Платону Мельхиседековичу Квиркелия, ныне доценту Тбилисского педагогического института им. А. С. Пушкина. П. Квиркелия учился на историко-филологическом факультете Тартуского университета в 1912—1916 гг. Он был одним из руководителей грузинского землячества, основного объединения грузинских студентов в Тарту, много сделавшего для развития и укрепления культурных связей между Грузией и Эстонией. Вернувшись на родину, П. Квиркелия стал работать преподавателем. Он был автором учебника по грузинскому языку для средних школ. Перу П. Квиркелия принадлежит ряд статей по вопросам педагогики.

Платон Мельхиседекович, удивительно милый и сердечный человек, доныне сохранивший молодость души, редкую энергию и живой интерес ко всему окружающему, не порывает связей с Тарту и со своей alma mater. Он несколько раз за последние годы бывал в Эстонии, интересовался постановкой школьного дела в республике, читал лекции в Тартуском университет, наладил контакт со здешними учеными.

П. Квиркелия является как бы патриархом ныне здравствующих грузин-юрьевцев, тем центром, вокруг которого они группируются.

С. ИСАКОВ

Я хотел бы остановиться в своих воспоминаниях на том круге вопросов, который волновал юрьевское студенчество моего времени, на его интересах.

Но прежде всего, чем объяснить, что студентов из далекой Грузии, из самой, можно сказать, отдаленной области царской России здесь, в Тарту, было так много, и в процентном отношении больше, чем в других университетах? Не только грузин, но и закавказских русских, армян и представителей других национальностей Кавказа. Здесь нужно учитывать весь комплекс причин, а не одну какую-нибудь конкретную причину.

Причина моего поступления именно в Юрьевский университет была как будто сугубо личного порядка. Я учился в Кутаисской грузинской гимназии и намеревался поступить в Медицинскую Академию в Петербурге, но слишком поздно получил аттестат зрелости. Прием в Академию был уже закончен, и мне ответили, что вакантных мест нет. Знакомые рекомендовали мне на один год отправиться именно в Юрьевский университет для того, чтобы оттуда перейти в Петербургскую военно-медицинскую академию. Прямо было указано, что из Юрьевского университета, особенно медицинского факультета, охотнее принимали студентов, чем из других университетов.

Вместе со мной поехали в Юрьев и четверо моих одноклассников. Нужно учесть, что Юрьевский университет был очень популярен в то время, в России его повсюду хорошо знали. Знал о нем, о его научной славе и я, так как сведения о Юрьевском университете доходили и до Грузии. Мы знали, что еще в 1890—1900 годы лучшие представители грузинской интеллигенции направлялись сюда и здесь получали образование.

Некоторые объясняют популярность Юрьева тем, что здесь жизнь была дешевле, чем в других университетских городах. По сравнению с Москвой и Петербургом жизнь в Юрьеве, действительно, была дешевле, но сравнительно с Одессой или Харьковом — еще вопрос, так ли это. К тому же нельзя забывать об отдаленности Юрьева от Грузии. Одна долгая дорога из дома сюда чего стоила! Ехать надо было семь дней, только на восьмой день мы попадали в Юрьев. Если бы университет был в Грузии, то мы, наверное, сюда бы не приехали. Но у нас на родине не было высшей школы. Многие приискивали себе университет поближе — в Одессе (там, например, получил в 1882 году высшее образование мой дядя) или Харькове. Связи Одессы или Харькова с Грузией были более тесными, там легче можно было получить из дому посылку с продуктами, а когда с грузинскими студентами случались печальные эксцессы — смерть или самоубийство — то оттуда проще было отправить на родину его прах. Особенно привлекала многих Одесса — путь до неё морем из Батуми был нетруден и недорог.

Но почему же все-таки мы отправились в столь далекий путь, хотя поездка в Юрьев была сплошным мучением — долго, дорого, с пересадками. Дело здесь все же не только в дешевизне юрьевской жизни. Она была лишь одной из многих причин, способствовавших тому, что мы отправились именно в Юрьев.

Повторяю, что главным моментом, который решал вопрос в пользу Юрьева, была слава, известность Юрьевского университета. Даже в учебниках географии для гимназий о нем шла речь, как и о библиотеке университета, одной из самых знаменитых в стране. Слухи о сравнительно большой вольности студенческой жизни, о большой свободе студенческих организаций в Юрьеве также имели широкое распространение. Их источником были сами юрьевские студенты. Молодые люди той поры заранее были убеждены, что здесь их ожидает бóльшая свобода, чем в других университетах. Естественно, что человека тянет туда, где лучше.

(продолжение следует)

Авторизованная стенограмма выступления доц. П. М. Квиркелия перед студентами и преподавателями Тартуского государственного университета 27 мая 1965 года в г. Тарту. Текст выступления подготовлен к печати С. Г. Исаковым.

Татьяна Курицкес.

Татьяна Курицкес — студентка I курса отделения русской филологии. В 1969 году она закончила среднюю школу в Таллине и поступила в наш университет. Это ее первая публикация.

* *

Мои радости на мыльные пузыри
похожи,
И еще на случайных прохожих —
тоже,
На какие-то веточки
с листьями, с почками,
На какие-то запятые и точки.
Мои радости — это всегда беспорядки,
И играем мы с ними всегда только в прятки,
Мы друг друга теряем и снова находим,
Закрываем глаза и по-честному водим.
Считалочка
«Арифметика
оптимиста»
Сколько людей на свете, столько на свете любви,
Сколько любви на свете, столько на свете обид,
Сколько обид на свете, столько на свете горя,
Сколько горя на свете, столько на свете слез,
Сколько слез на свете, столько на свете грез,
Сколько грез на свете, столько на свете улыбок,
Сколько улыбок на свете, столько на свете счастливых.
Счастливые водят.
Мои радости величиною с пылинки,
И дождинки они у меня, и травинки.
Ну, а если другими смотреть глазами,
Мои радости горькими плачут слезами.

редактор П. Сигалов.

члены редколлегии: Е. Голиков, Т. Загоскина, В. Маричева.

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

on ülikooli üks vanemaid probleemlaboratooriume. Tema tegevuse ametlikuks alguseks võiks lugeda 15. jaanuari 1959. a., kui võeti tööle esimesed koosseisulised töötajad. Alustasime väikese koosseisu ja tehniliselt väikesi võimalusi pakkuva arvutiga «Ural-1». Üheteistkümne aastaga on meie elus muutunud palju. Kasvanud on töömaht ja seoses sellega ka koosseisud, suurenenud on tehnilised võimalused. Meie esikarvuti «Ural-1» on juba aastaid Nõo Keskkoolis abiks programmeerijate ettevalmistamisel. Oma aja on praktiliselt ära elanud ka tema järglane «Ural-4». Möödunud aastal saime väikse pooljuhtarvuti, iga päev ootame veel ühe pooljuhtarvuti saabumist. Paljud, kes on saanud esimesed töökogemused meil, on praegu juhtivatel kohtadel Eesti teistes arvutuskeskustes. Meie juures pandi alus ka majandusmatemaatika ja arvutustehnika rakendamisele vabariigi põllumajanduses. Praegu tegeldakse nende küsimustega Sakus, Eesti Maaviljeluse ja Maaparanduse Teadusliku Uurimise Instituudis ja NSVL TA Majandusmatemaatika Keskinstituudi Eesti filiaali põllumajanduslaboratooriumis (kuhu läks koos uurimissuunaga üle ka meie töötajaid). Meie arvutuskeskuse baasil on loodud ka Tartus töötav NSVL TA MMKI Eesti filiaali Tartu laboratoorium, kus tegeldakse matemaatilise planeerimise meetoditega. Nende üheteistkümne aasta jooksul on välja töötatud rida metoodikaid ja algoritme, mida kasutatakse praegu mitmes ettevõttes ja instituudis.

Millega me praegu tegeleme? Arvutuskeskuse praeguse töö võiks jaotada nelja suunda.

Kõigepealt mainiksin õppetööd. Saavad ju meie juures esimesed programmeerimisalased kogemused kõik üliõpilased, kellel on õppeplaanis programmeerimiskursus, ja peale selle ka Tartu I Keskkooli eriklasside õpilased. Möödunud aastal oli meil õppepraktikal 228 inimest, tänavu suureneb see arv tunduvalt, sest õpetatakse ju programmeerimist tulevastele matemaatikutele, majandusteadlastele, füüsikutele, psühholoogidele ja mitmete teiste erialade üliõpilastele.

Arvutuskeskus

Kõrvuti õppepraktikaga on meie juures tootmispraktikal nii matemaatika kui ka teiste erialade üliõpilased, kes tutvuvad siin oma tulevase töö profiiliga. Möödunud aastal oli neid meie juures 20.

Teiseks ülesannete ringiks, millega arvutuskeskusel tuleb tegelda, on arvutused ja konsultatsioonid teiste laboratooriumide ja ülikooli kateedrite töötajatele. Meie juures on käinud paljud diplomandid, aspirandid ja doktorandid, aga ka teised, kelle teaduslik töö vajab arvuti ja matemaatiliste meetodite kasutamist. Tänapäeval nõuab teaduslik töö tavaliselt suure hulga informatsiooni läbitöötamist, mille juures ongi abiks elektronarvuti. Üheks kõige rohkem kasutatavaks valdkonnaks on matemaatiliste meetodite (korrelatsioon-, regressioon-, dispersioon- ja faktoranalüüs) rakendamine teistes teadusharudes. Tulevikus tahame ülikooli töötajate käsutusse anda veel muidki meetodeid ja programme.

Järjest laieneb ka matemaatilise planeerimise, ankeetide töötlemise ning tüüpülesannetest erinevate konkreetsete ülesannete lahendamine ülikooli teistele kateedritele ja laboratooriumitele. Tänavu on meilt tellitud sedalaadi töid mahus, mis moodustab üle 50% keskuse võimsusest. Eriti tihedad on sidemed kehakultuurlaste, majandusgeograafide, arstide, sotsioloogide, keemikute ja arusaadavalt ka matemaatikutega.

Arvutuskeskuse kui laboratooriumi põhiliseks ülesandeks (mis kahjuks on tõrjutud tagaplaanile) on plaaniline teaduslik töö. Käesoleval aastal oleme seotud kaheksa erinevateemalise teadusliku tööga. Plaanilise teadusliku töö osas on meil koostöö keemikutega, juristidega, majandusgeograafidega ja kehakultuurlastega. Iseseisvad teemad on majandusmatemaatika ja matemaatilise statistika valdkondadest. Mitmete teemade baasil valmivad kandidaadidissertatsioonid.

Neljas lõik arvutuskeskuse töös on lepinguliste tööde täitmine (sealhulgas võtame osa ka teiste kateedrite ja laboratooriumide lepingute täitmisest). Nendest on huvitatud nii tellijad, meie ise kui ka ülikool. Et ülikooli arvutuskeskus on praktiliselt ainsaks selliseks Lõuna-Eestis, siis oleme jõudumööda püüdnud aidata siinseid ettevõtteid ja instituute. Omakorda oleme huvitatud oma teadusliku töö tulemuste juurutamisest praktikasse, seda me teeme tavaliselt lepinguliste tööde raames. Muidugi annab lepinguliste tööde täitmine arvutuskeskusele ja ülikoolile ka hädavajalikke materiaalseid vahendeid.

Mis ootab meid lähemas tulevikus? Kõige tähtsam on uue hoone valmimine Toomemäel. Sellega loodetavasti lõpeks ka meie aastatepikkune kolimine ühest ülikooli nurgast teise ja saaksime lõpuks kogu arvutuskeskuse jällegi ühe katuse alla. Juba käesolevas kvartalis peaksime saama veel ühe arvuti, mille tahame kiiresti tööle rakendada, et ka need tööd, mis siiani on seisnud tehniliste võimaluste ja arvuti puuduliku võimsuse taga, saaksid uuesti jalad alla. Ja veel tahaks loota, et leitakse mingi võimalus meie töötajate korteriolude parandamiseks (on ju suurem osa neist noored, nagu on noor meie teaduski).

V. TINN

Teadus ja ülikool

TRÜ tööstuspsühholoogia laboratoorium (TPL) rajati 1968. a. Töötajaid on praegu 12. Kahe aasta vältel on lepingulisi töid lõpetatud 11, praegu on käsil kaks ulatuslikumat uurimust. Täidetakse ENSV Liha- ja Piimatööstuse ning ENSV Toiduainete Tööstuse Ministeeriumi tellimusi. Samad ministeeriumid finantseerivad laboratooriumi kogu uurimistööd.

Vaatamata sellele, et kaks aastat on teadusliku laboratooriumi organiseerimiseks lühike aeg, suudeti alustada uurimistööd üsna ulatuslikus probleemide ringis. Keskse kohal on olnud mitmesuguste psühholoogiliste vahendite (faktorite) koha määramine töö teadusliku organiseerimise süsteemis. See on elu enese poolt dikteeritud temaatika, seaduspärasuste omapära ajadefitsiidi tingimustes. Selle valdkonna aktuaalsete küsimuste kohta (reageerimiskiirus) on Tartus korraldatud kaks üleliidulist sümpoosioni ja meie psühholoogide tööd on leidnud tähelepanu üleliidulises mastaabis. Üks meie laboratooriumist pärinev ettekanne oli lülitatud 1969. a. suvel Londonis toimunud XIX rahvusvahelise psühholoogiakongressi programmi.

TPL töötab tihedas ja sõbralikus koostöös TRÜ psühholoogiaosakonnaga. Oluline osa eksperimentaalpsühholoogia ja tööpsühholoogia kursusest toimub laboratooriumi baasil. Kasu on ilmselt vastastikune: võrsub ju psühholoogiaosakonnas uus kaader, kellest

Tööstuspsühholoogia laboratoorium

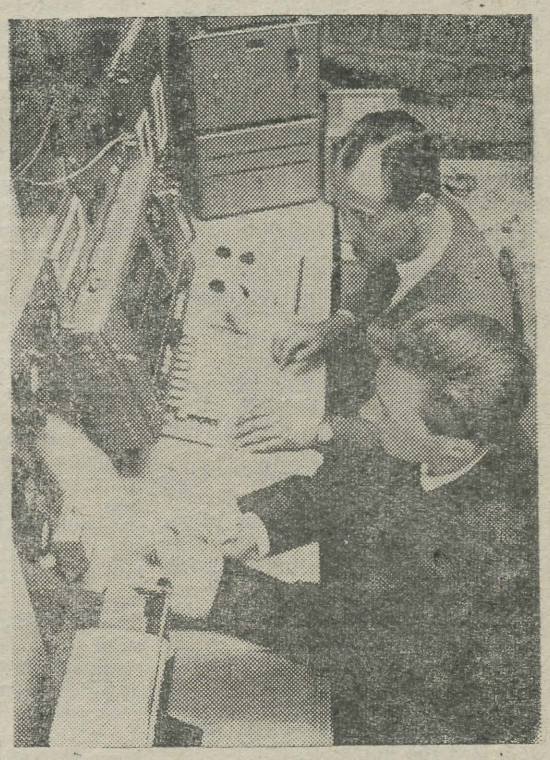

Eksperiment läheb. Juhtimispuldi taga on kaugõppe psühholoogiaosakonna diplomandid Jaan Ennulo ja Ilmar Ebber.

mis seob psühholoogia teooria kaasaegse mehhaniseeritud ja automatiseeritud tööstusega. Tööpsühholoogia küsimustega on mitmete maade teadlased üsnagi intensiivselt tegelnud enam kui poole sajandi vältel, ent uurimused on piirdunud ühe või teise tööstuspsühholoogia üksikküsimuse või teatud üksikaspektiga. Meie laboratooriumi kollektiiv kavatseb jõudu proovida kompleksse lähenemisega inimpsüühika avaldumisvormidele tööprotsessis. See tähendab inimese emotsionaalse ja intellektuaalse käitumise kui süsteemide kompleksi analüüsi. Meid huvitavad nii sotsiaalpsühholoogia kui ka psühhofüsioloogia käsitlusaspektid. Püüame mõõta emotsionaalse pinge avaldumisi, otsime võimalusi tööoperatsioonide matemaatiliseks modelleerimiseks.

Erilise tähelepanu objektiks on juhtimispsühholoogia. Siin võib eristada individuaalset ja sotsiaalpsühholoogilist tasandit. Tootmissüsteemi tegevuse nii positiivsed kui ka negatiivsed resultaadid on oluliselt determineeritud süsteemis töötavate juhtide vaimsete operatsioonide tasemest. Oleme arvamusel, et sotsialismi tingimustes on juhtimispsühholoogia potensiaalsed rakendamisvõimalused hoopis avaramad kui kapitalistlikes tootmissüsteemides.

Laboratooriumi problemaatika eeldab tihedaid sidemeid nii praktikaga (tööstuslikud ministeeriumid, tehased, tootmisorganisatsioonid) kui ka teaduslike uurimisasutustega. Ei möödu ühtki nädalat, ilma et laboratooriumi ei külastaks mõni tootmissüsteemi esindaja või teaduslik töötaja teisest uurimisinstituudist. Meie kollektiivi organiseerimisel on peetud kaks vabariiklikku seminari, kus on arutlusel olnud psühholoogia rakendusvõimalused töö teadusliku organiseerimise süsteemis. Kolmas niisugune seminar toimub käesoleval nädalal. Ürituse populaarsusest tööstusinimeste seas kõneleb seegi, et seminari tööst soovis osa võtta üle 250 tootmisjuhi. Osavõtt võimaldati 150-le. Nelja päeva jooksul kuulatakse ära 30 ettekannet ja diskuteeritakse teemal «Kas suudab teadus anda tootmisele seda, mida tootmine on tänapäeval õigustatud teaduselt saama?».

Teoreetilises plaanis on laboratooriumis peaprobleemiks püüdhika suur osa asub lähematel aastatel tööle vabariigi ettevõtetes loodavas psühholoogilise teenistuse süsteemis.

Laboratooriumi kollektiiv on veel kujunemisjärgus. Esimesed uurimistööd on planeeritud selliselt, et nad võimaldavad noori uurijaid välja õpetada, sest uurimistöö probleemaatikale vastavaid spetsialiste laboratooriumi organiseerimise ajal vabariigis ei olnud. Tööle tulid TRÜ inglise filoloogia osakonna lõpetanud Tiina Karine, Tiina Horm ja Mart Metsa, matemaatikaosakonnas individuaalplaaniga psühholoogiat õppinud Galina Pensa ja Jaan Huik. Elve Pung kaitses hiljuti kandidaadidissertatsiooni. Moskva RÜ psühholoogiaosakonna lõpetanu Peeter Tulviste tuli tööle 1969. aasta sügisel. Käesoleval aastal tuleb Leningradi RÜ lõpetaja Henn Mikkin. Peale teaduslike töötajate kuuluvad laboratooriumi koosseisu insenerid-aparaadiehitajad ja abipersonal. Noor kollektiiv muidugi kujundab alles oma tööprintsiipe ja otsib oma tööstiili. Näib, et meile sobivad hästi alljärgnevad tegevusprintsiibid Vroclavi matemaatikutelt.

● Varase stardi printsiip: tulevase uurija ette püstitatakse varakult seni lahendamata probleeme; võimalikult ruttu publitseeritakse algajate teadlaste tõid.

● Teadusliku kooli printsiip: traditsioonilised suhted õpilane-õpetaja asendatakse suhtega õpilane — kool.

● Õiglase edutamise printsiip: nimetused ja edutamine sõltugu ainult faktilisest kvalifikatsioonist; töötaja noorus ei või olla takistuseks edutamisel.

Laboratooriumi töös esinevad tõsiste raskustena ruumikitsikus, aparatuurinappus, psühholoogilised barjäärid seoses tootmistöö praktikaga jne. Senised töö resultaadid aga lubavad olla tuleviku suhtes optimistlikult häälestatud. Organiseerimisperiood hakkab lõpule jõudma, ees seisab tõsine töö.

U. SIIMANN,

tööstuspsühholoogia laboratooriumi teaduslik juhendaja

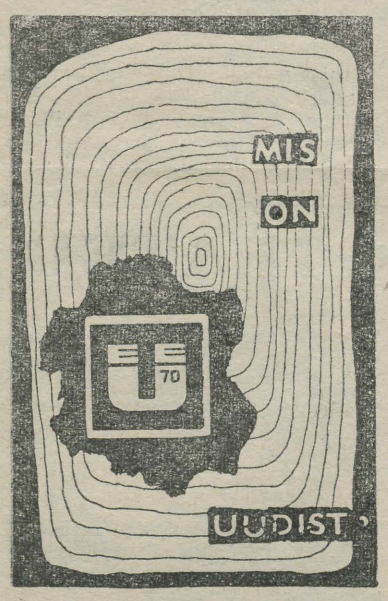

Sakala regioon

Regioon on mitmes mõttes omanäoline: alates uuest nimest ja lõpetades sellega, et ta haarab vabariigi kaht ilusamat ning ajalooliste traditsioonidega rajooni — Pärnut ja Viljandit. Ka rühmi on rohkem kui üheski teises regioonis — tervelt 12. Pärnus oleme vanad tuttavad, Mulgimaal aga ehitame tõsisemalt alles tänavu. Mõlemad olukorrad on teatud mõttes head...

Meenutagem veidi Pärnumaa regiooni elu möödunud suvel. Mõned seigad: külaskäik Saaremaale, regiooni pidu Vallikäärus, diskussioonid tšehhide ja sakslastega, pidulik lõpetamine Pärnu rannahoones ja ühine sõit Tallinna...

On, mida meenutada ja korratagi.

RÜHMAD

KOIDULA (20 malevlast). Rühm asub samanimelises kolhoosis, umbes 60 km Pärnust. Elama hakatakse kõbusas mõisamajas, kust jõgi on kiviga visata. Jõudu proovitakse veiselauda juurdeehituse kallal.

*PÄRLSELJA (20). Nagu eelminegi, töötab ka see Pärnu KEK-i süsteemis. Elukohaks on tulevane Pärlselja pioneerilaager, mis tuleb Tõstamaa kanti. Valik on igati õnnestunud: liivane rand ja ilus männimets on käe-jala juures, nii ligidal, et mere kohin on majapaika kuulda.

Ehitama hakatakse vastprojekteeritud pioneerilaagrit EKE Nõukogule. Kaasa löövad ka tšehhid Prahast.

SINDI (25). Töötame Pärnu Ehitusvalitsusega tekstiilivabriku «1. Detsember» uue hoone ehitamisel. Rühm hakkab elama Sindi Keskkooli juures, mille lähedal on jõgi ja Pärnu rand.

VÕISTE (20). Partneriks on ETKVL-i Ehitusvalitsuse Pärnu jaoskond, (sama organisatsiooni alluvuses töötas möödunud aastal Uulu rühm). Rühm jätkab lao ehitamist Papiniidus ning paneb nurgakivi Võiste kauplusele. Elama hakatakse ilmselt Pärnu lahe rannas männimetsas Riia—Pärnu maantee läheduses.

* Peale selle on Pärlselja rühm kahe vahetusega. Sinna võetakse ainult neid, kes juulis on tõesti mingisuguse teise ülesandega seotud. Kivi kotti eksamiteks, et saaksite eespool kirjeldatus ise veenduda soovib EÜE Sakala regiooni staap koosseisus

komandör Toomas Ringo (TPI IV k.),
komissar Eimar Rahumaa (TRÜ IV k.),
insener Heiki Arro (TPI IV k.),
arst Riina Hunt (TRÜ IV k.).

Tule, lähme Virumaale

Virumaast on loodud rohkem laule kui kogu Eestimaast ja teistest rajoonidest; ja seda, et Virumaa regiooni rühmad töötavad just neis kohtades, millest laulusalm räägib, näed allpool juba ise.

Virumaa regioon

Regiooni staabi eesotsas on suurt kasvu, kõva käe ja kogemustega (prillidest rääkimata) Mart Keek TPI ehitusteaduskonna IV kursuselt. Samade sõnadega võib iseloomustada ka regiooni inseneri Jüri Ellermaad, kes õpib TPI-s komandöriga ühel kursusel ja omab rikkalikke malevas töötamise kogemusi. Regiooni staabi «tallinlikku» koosseisu tasakaalustavad kaks TRÜ üliõpilast: komissar Jaak Viller, III kursuse vene filoloog, ja arstina Arstiteaduskonna IV kursuse üliõpilane Epp Tooming.

Rakvere ja Kohtla-Järve rajoonides tahaksime põhiliselt põllumajanduslike objektidega rinda pista. Kokku on meil vaja 130 üliõpilast. Regiooni staabi laagri lööksime lahti Rakveres. Et sa regiooni juba valinud oled, lepiksime kokku samuti rühma valiku suhtes.

Haljala. Tööle hakkab 20-inimeseline rühm Haljala kolhoosi mineraalväetiste lao ehitusel ja Haljala 8-kl. kooli võimla-ujula nulltsükli tegemisel. Haljala kolhoos on vabariigi tugevamaid — miljonärkolhoosi tiitel peaks juba ise kõik ära ütlema. Hea töö korral ootab rühma liikmeid tasuta söök ja muidugi preemiad. Et elamine on kohe kolhoosi keskuses, siis on elamiskohast 100 m raadiuses klubi ja seal organiseeritavad (suures osas loodetakse meile) üritused, samuti söökla, iga päev käepärast olevat furgooniga vedautot ja lubatud autobussi peaks kasutama mere äärde sõiduks ja teistele rühmadele küllasõitudeks.

LÕPETUSEKS. Nagu lugeda, on kõikide rühmade suurus optimaalne.

. . . Virumaale

(Algus 3. lk.)

Mineraalväetiste laol on põrand betoneerida ja monteerida raudbetoonkoorikutest lagi. Halvem töö pole ka paekivist võimla-ujula vundamendi ladumine. Haljala kolhoos on mitmeid aastaid malevlasi vastu võtnud ja on ka sel aastal üliõpilastest väga huvitatud.

Kaljuranna rühm asub Toila rannas ja elab Voka asulas koos Voka rühmaga. Kolhoos «Kaljurand» ehitab meie abil veiselauta 100 loomale. Ehkki süüakse sööklas, lubab kolhoos täielikult katta kulud malevlaste toitmiseks. Selle eest loodab kolhoosi juhatus hea töö kõrval leida rühma liikmetest kolhoosi spordimeeskondadele kõvu sparringu-partnereid, kes kolhoosi staadionil Vokas näitaksid ennast kõige paremast küljest. Pärast sportimist on väga hea minna kas auru- või soome sauna ja siis juba puhkama malevlaste käsutusse antavasse uude elumajja. Kahju ainult, et meri on kõigest 300 m kaugusel elukohast — tüütab ära pikapeale, eks seda merd ole ennegi nähtud. Mere äratüütamise vastu leiab kolhoos rohu, andes malevlaste käsutusse ekskursioonibussi: saab sisemaad näha ja tolmusel teel sõites uuesti mere äärde igatseda.

Voka rühm elab sealsamas, mitte kaugemal kui kõrvalmajas. Laob ja betoneerib «Eesti Põllumajandustehnika» Kohtla-Järve rajoonikoondise töökoja teenindusruume, hea töö korral sööb tasuta, bussi ja autot kasutab üsna tihedalt. Rohkem poleks nagu Voka rühma kohta öelda.

Kaks rühma leiavad asukoha Neeruti järve äärde, kandes mõlemad esialgselt Neeruti rühma nime. Esimene neist, väike 10-liikmeline rühm on komplekteeritud TPI üliõpilastest ja hakkab ehitama Neeruti kolhoosis. Teine, naaberrühmast kaks korda suurem, hakkab Laekvere KEK-i alluvuses ehitama «Sõpruse» kolhoosile lauta 200 veise jaoks — monteerimine pole teatavasti mitte kõige vähem tasuv töö. Hea töö korral on kindlustatud tasuta söök ja elamine on Neeruti järve kaldal. Arvestades veel seda, et rühma asukoht on täpselt regiooni keskel, on sealt väga mugav laupäeviti-pühapäeviti teistele regioonikaaslastele külla sõita.

Neile, kes soovivad kaasa lüüa vabariigi komsomoli lõõkehitusel, soovitame järele mõeldes ennast kirja panna Porkuni rühma. Kogu vabariigi komsomoliorganisatsioon on huvitatud Tamsalu Linnuvabriku kiirest valmimisest, meie saaksime oma käed külge lüüa Linnuvabriku piirdeaia ehitusel. Tellijaks on Põdrangu sovhoos ja ehitajaks Tapa MEK. Hea töö korral antakse rühma liikmetele tasuta söök — see on juba juhendis sees. Lepingus on kirjas ka rühma liikmete transpordiprobleemide lahendamine. Pole vist ka mõtet arvata, et regiooni komandör ja insener lepingute sõlmimisel mõne halva rühma endale kaela peale võtsid, ka nemad olid huvitatud sellest, et rühmal suvel oleks loodud kõik tingimused heaks tööks, teenistuseks ja vaba aja veetmiseks. Porkuni ümbrus oma looduse ja maastikuliste iseärasustega ei vaja vist kommentaare — elukohas järved, mäed ja Porkuni loss.

Tapa rühm hakkab Tapa lähedal Tapa MEK-i alluvuses numbriobjekti laduma. Tegemist on väga heade teenimisvõimalustega, sellesse rühma saab meilt minna kuni 10 inimest, sest regiooni suurimas, 35-liikmelises rühmas töötab 25 Novosibirski RÜ üliõpilast. Konkurss rühma tuleb tõenäoliselt üpris tugev, sest ainult betoneerimistöödel kahe pneumaatilise segusõlmega tööd teha (muudest kaasaegsetest ehitusinstrumentidest rääkimata) ja oma tööst sõltuvalt kenasti teenida — kes seda ei tahaks.

Otse Soome lahe kaldal asub Mahu rühma elukoht ja tööobjekti — Rakvere I Keskkooli suvila. Kuivõrd Rakvere I Keskkoolis tootmisõpetuse erialaks on autoõpetus, siis rühma transport on kindlustatud minimaalselt 101%. Et nii tellija — Rakvere I Keskkool — kui ka ehitaja — Rakvere KEK — on lubanud positiivselt lahendada rühma liikmetele preemia maksmise ja on teadlikud ka sellest, et «kes sööb, see teeb ka tööd» ja suvila tuleb valmis teha — on vist ka selle rühmaga kõik selge.

Arutusel on veel Ardu rühma komplekteerimine, kes ehitaks Ardu sovhoosis ja kus hakkaks tööle Budapesti Tehnikaülikooli üliõpilastest komplekteeritud rühm.

Mõtle ja otsusta! Oma avalduse Virumaa regiooni rühmadesse saad Sa tuua igal esmaspäeval kell 17 ja igal kolmapäeval kell 16 peahoone auditooriumisse 104.

EÜE TRÜ
ettevalmistav staap

Turismituusikud!

Ametiühingu Vabariiklikul Komiteel on 1970. a. suveperioodiks turismituusikuid järgmistesse paikadesse:

Gruusia sõjatee, Osseetia sõjatee, Taga-Kaukaasia, Armeenia—Gruusia, Altai, Kesk-Kaukaasia, Armeenia ja Azerbaidžaan, Kaukaasia—Krimm—Kaukaasia, Taga-Karpaadid, vanad vene linnad, ümber Kaukaasia, Ritsa järv, laevaga mööda Musta merd, Asu, Pärnu, Võru-Kubija (süstamatk), Võru-Kubija—Kauksi, Kauksi—Kubija, Võru-Kubija, Kauksi—Nelijärve, Nelijärve, Koola poolsaar.

Täpsemaid teateid tuusikute kestuse, hinna ja arvu suhtes saab teada TRÜ a/ü komitees, avaldused tuusikute saamiseks esitada sinnasamasse 18. maiks 1970. a.

Tuusikud antakse välja 30%-lise osamaksuga.

ÜRO Julgeolekunõukogu avalikult istungilt (RSR-i teostuses)

Teatavasti esitas härra A. von Thadden, Lääne-Saksamaa natsionaaldemokraatliku partei liider, Julgeolekunõukogule avalduse, milles ta süüdistas SFV kantslerit W. Brandti selles, et viimane ei võimalda tal sõita (Ühendriikide sõjaväetransporti kasutades) läbi SDV territooriumi Lääne-Berliini valimiseelset (fašistlikku) propagandat tegema. Seda nimetas v. Thadden inimõiguste rikkumiseks ja RSR-i senaatoritest Julgeolekunõukogu oli sunnitud asja arutama.

Üldiselt on istungist mingisugust terviklikku pilti üsna raske anda, võiks ehk püüda välja tuua sõlmpunkte või põhiprobleeme ning tutvustada struktuurset ülesehitust.

Istungist võtsid osa eesistuja J. Sootak, ÜRO Julgeolekunõukogu alalised liikmed Hiina (keda NSV Liidu ja Prantsusmaa esindajad taivanlaseks või tšankaišiilaseks nimetasid, nii et USA teda kaitsma oli sunnitud), NSVL, USA, Suurbritannia ja Prantsusmaa, ajutistest liikmetest oli kohal ühe Araabia vürstiriigi esindaja. Tunnistusi andma olid kutsutud mõlema Saksa riigi esindajad.

Von Thaddeni bravuursest sõnavõtust ilmnes, et tema poliitilised tõekspidamised võimaldavad asetada võrdlusmärki sotsiaaldemokraatide ning kommunistide vahele. Istungi käik näitas, et Julgeolekunõukogu on võrdlemisi abitu avaliku fašistliku propaganda vastu ning lugupeetud kapitalistlikel suurriikidel on kõigil kõige üllamad kavatsused, ainult et nende realiseerimisega on lood täbarad.

Vastuseks lääneriikide esindajate sepitsustele (Hiina jäi esialgu osavõtmatuks), natsionalistlikule propagandale jm. selgitas NSV Liidu delegaat veenvalt oma positsiooni ja tegi konstruktiivse ettepaneku Saksamaa küsimuse lõplikuks lahendamiseks. NSV Liidu resolutsiooniprojekti poolt olid sunnitud hääletama isegi USA ja Suurbritannia esindajad. Vastu hääletas imperialistide käsilane, Hiina (Taivani) esindaja. Ja sellest oli küllalt resolutsiooni tagasilükkamiseks.

Siit aga: kelle huve kaitseb Hiina kodanluse esindaja ÜRO-s, eriti Julgeolekunõukogus, kus ta on alaliseks liikmeks?

RSR-PRESS

UUT TEATMEKIRJANDUST TOOME RAAMATUKOGUS

1. **Беккер, В. К. Библиографический указатель печатных работ, опубликованных в изданиях Ижевского Медицинского института с 1935 по 1964 г. Вып. 1, Ижевск, 1968. 148 lk. 22 Bi — 299.**

Bibliograafia koosneb kahest süstematiseeritud ja autorite registriga varustatud osast. Nimekirja on võetud ka instituudi kaastöötajate monograafiad, õppematerjalid ja brošüürid, mis instituudis kasutusel. Väljaandele on lisatud dissertatsioonide loetelu, mis on kaitstud instituudis aastatel 1961—1967.

2. **Страны Африки. М., 1969. 318 lk. 5 T — 167.**

Teatmik valgustab Aafrika riike ja koloniaalseid territooriume poliitilisest ning majanduslikust küljest. Raamatu esimeses osas räägitakse kontinendi loodusest ja inimestest. Teine osa tutvustab Aafrika ajalugu, riigi- ja ühiskonnakorda, majandust ning kultuuri. Kolmandas osas tuuakse andmeid põhilistest rahvusvahelistest organisatsioonidest Aafrikas. Teatmik on illustreeritud.

3. **Сводный указатель иностранных периодических изданий, получаемых библиотекой Академии наук СССР. Л., 1969. 428 lk. K 1 — 168.**

Koondnimestik on üles ehitatud süstematiseeritult ja peegeldab kõiki välismaa perioodilisi väljaandeid, mis on NSVL TA raamatukogus ja selle filiaalides Leningradis ning Moskvas. Iga bibliograafiline kirje sisaldab väljaande nimetuse, väljaandmise koha ja perioodilisuse. Nimekiri on varustatud pealkirjade alfabeetilise loendiga.

4. **Миронов, К. Е., Притчина, Г. Пниктиды редкоземельных металлов. Новосибирск, 1968. 150 lk. 19 Bi — 67.**

Bibliograafia hõlmab haruldaste metallide kohta olemasoleva kirjanduse aastatel 1828—1967. Väljaanne on varustatud autorite alfabeetilise loendiga, kasutatud kirjanduse ja lühendite registriga.

TEATED • TEATED • TEATED

Koduuurimise lektooriumis

● **Kodu-uurimise lektooriumis** toimus 6. mail selle semestri viimase üritusena ekskursioon Ülejõe linnaosa kultuuriloolistesse paikadesse. Pikemalt peatuti Raadi kalmistul, kus TRÜ looduskaitse ja kodu-uurimise kabineti juhataja Jaan Eilart vestles sealsetest tuntumatest manalameestest. Meie väljapaistvate kultuuritegelaste ja teadusemeeste Fr. R. Faehlmanni, J. Hurda jt. kalmudele asetati kevadlilli.

✣

Orienteerujad

Eesti üliõpilaste 1970. a. meistrivõistlused toimuvad 17. mail k. a. Vastse-Kuustes. Rong väljub Tartust kell 10.10. Registreerimine kohapeal kuni 11.45. Start kell 12.15.

✣

TRÜ kunstikabinet

pöördub avalikkuse poole palvega kõigil, kellel on kunstnik Otto Raua töid, tuua need kavatsetaval personaalnäitusel eksponeerimiseks TRÜ kunstikabinetti. Näitus seatakse üles ülikooli kohvikus.

Vilistlasõhtu kohvikus

● **Bioloogia-Geograafiateaduskonnas**

Esmaspäeval, 11. mail toimus peahoone kohvikus bioloogiaosakonna järjekordne vilistlasõhtu. Seekord oli bioloogidel külas kunstiteadlane Jaak Kangilaski, kelle huvitav vestlus kunsti osast kaasaegses ühiskonnas kutsus esile elava mõttevahetuse.

✣

«Romulus Suur» Tartus

22. mail kell 20 ja 23. mail kell 15 ja kell 20 etendub «Romulus Suur» TRÜ klubis. Pääsmete üksikmüük algab 18. mail kell 12 ELKNÜ TRÜ komitees.

Avaldame kaastunnet Hain Tanklerile

isa

surma puhul.

Kursusekaaslased

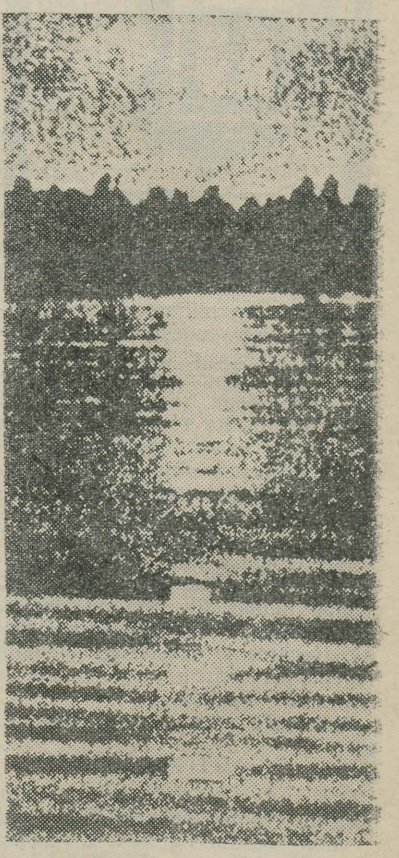

Sophoklese keldris

ripub alates eilsest maikuu lõpuni retrospektiivne päevapildinäitus.

Üliõpilasaeg! Noorusaeg!

Komsomolikomitee andmeil on pühapäeval, 24. mail väga ilus ilm. Seepärast oleks soovitav, et kõik, kes on kavatsenud just sel päeval omandada semestri vältel loengutelt puudutud materjali, võiksid seda teha päev varem. See käib ka nende kohta, kellel on sel ajal kavas suurem pesupäev või ilmtingimatu kojusõit.

Igatahes, kes Tartu jääb, see Tartu ei jää! Maikuu on aasta ilusaim kuu! Üliõpilasaeg on elu ilusaim aeg! Jälgige reklaami!

Tartu — Šušenskoje — Tartu

JERMAKOVSKOJE

Meie retke kõige idapoolsem punkt võttis meid vastu varakevadiselt päikesepaistelise ja veerohkena. Suur rajoonikeskus 40 km Šušenskojest on olnud kinnipidamispaigaks paljudele sotsiaaldemokraatidele. 1899. a. augustis võeti siin 17 asumisele saadetu poolt vastu «Vene sotsiaaldemokraatide protest», mis oli suunatud «ökonomistide» vastu. Siin viibis Lenin ka oma võitluskaaslase A. Vanejevi matustel, viimane suri tiisikusse, nägemata alustatud võitluse tulemusi. Jermakovskojes elab praegu ka 17 eesti perekonda. 19. sajandil väljarännanud ja väljasaadetud eestlaste viies põlv hakkab sidemeid kodumaaga juba unustama.

SUŠENSKOJE

Kunagisest 1300 elanikuga mahajäänud külast on saanud 15 000-line linn. Šušenskoje asub Sajaanide eelmäestikus, ümbritsev loodus on haaravalt kaunis. Lenin saabus siia 1897. a. mais ning viibis siin ligi kolm aastat. Siin toimus juulis 1898 ka ta laulatus, mis oli tsaarivõimude tingimuseks N. Krupskajale sõiduloa andmisel. Praegu käivad Šušenskojes ehitustööd. Vastavalt valitsuse otsusele rekonstrueeritakse osa Šušenskojet etnograafilis-ajalooliseks memoriaalkompleksiks, mis peegeldab vene küla XIX sajandi lõpul. Kompleks koosneb 33 majast, milledes osas oleks ajalooline, osas etnograafiline ekspositsioon. Kompleksi hulka kuuluvad ka mõlemad majad, kus elas Lenin. Maja-muuseumid olid meie sealviibimisel suletud, seda rohkem jäi aega tutvuda ümbritseva loodusega. Viibisime Kurgede mäel, kust Lenin armastas päikeseloojangut jälgida, külastasime järve kaldal asuvat jahionni.

Šušenskojes valmis Leninil uut tüüpi partei loomise põhimõtteline kava. Sealt lahkudes siirdus ta välismaale, kus hakkas seda plaani ellu viima.

Tänane Šušenskoje on muutumas viiekordseks suurpaneel-linnaks. Töötavad kolm keskkooli, põllumajandustehnikum, kunstikool ja spordikool. Tööstusettevõtteist on siin piimakonservikombinaat ja linnuvabrik. Kahtlemata on linnale oma jälje jätnud ka turistide vool (alates 1938. a. 2 miljonit) ning lähedal rajatav Sajaano-Šušenskoje hüdroelektrijaam.

LENINGRAD

Kaheksa tundi lennukisõitu lahutab Šušenskojet Lenini linnast. Mõeldes sellele, et midagi säärast tundus 50 aastat tagasi vaevalt võimalikuna, tuleb vaid loobuda ennustuste tegemisest järgmise 50 aasta kohta. Juubeliks valmistuvas linnas on Leniniga seotud paiku 231, (nagu ilmnes äsja trükist ilmunud spetsiaalselt kaardilt). Valisime neist vaid ühe — Smolnõi, maja, kus esmakordselt ajaloos võtsid riigivõimu enda kätte rahva kõige laiemad ja kõige õigusetumad ning rõhutumad kihid, maja, kus Lenini eluvõitluse eesmärgid hakkasid teostuma. Tsaariaegne aadlineidude instituudi hoone on olnud pealtnägijaiks paljudele tormilistele sündmustele. 1934. a. mõrvati siin Kirov, hiljem kukkusid üsna naabrusse sakslaste kahurimürsud. Punalipulise hoone ees seistes tekkis tahtmatult kujutlus kõnelevatest kividest. Majad ei kõnele ja ometi nad jutustavad.

Ajaloo tummade tunnistajate oma silmaga nägemine aitab ajalugu paremini mõista ning jõuda veendumusele, et ajaloost ja Leninist tohib rääkida vaid neid põhjalikult tundes, teadmise ning sooviga jätkata Lenini elu ja tegevuse tundma õppimist kirjanduse kaudu ja uuesti tema enda teoste abil.

Saabusimegi koju.

TOIMETAJA H. PALAMETS

«Тарту Рийклик Юликооль» («Тартуский государственный университет» г. Тарту Эстонской ССР. Орган Тартуского государственного университета. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbri hind 2 kop. Tell. 2921. MB-04112.

AR Fr. R. Kreutzwaldi nim. ENSV Riiklik Raamatukogu

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riiklik Ülikool

TARTU RIIKLIKU ÜLIKOOLI PARTEIKOMITEE, REKTORAADI, KOMSOMOLIKOMITEE JA AMETIÜHINGUKOMITEE HÄÄLEKANDJA

Nr. 18 Reedel, 22. mail 1970. a. XXIV aastakäik

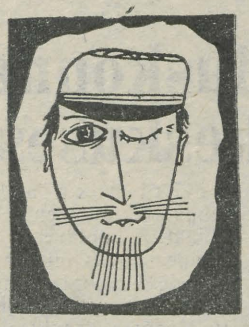

Ülikoolipere!

KOGUNEME PÜHAPÄEVAL KELL 10 TÄHTVERE PARKI!

Toimus ELKNÜ TRÜ komitee VI pleenum

19. mail toimus ELKNÜ TRÜ komitee VI pleenum. Pleenum arutas massilise sporditöö olukorda ning TRÜ üliõpilaste tervislikku seisundit, samuti elukondlikke tingimusi TRÜ ühiselamutes.

Ettekandega esines ELKNÜ TRÜ komitee sekretäri asetäitja J. Viller. Sõna võtsid TRÜ Spordiklubi juhtaja asetäitja A. Marksoo, TRÜ arstipunkti juhataja dr. Soilts, TRÜ haldusprorektori abi O. Mägi, EKP TRÜ komitee sekretär K. Koger, TRÜ a/ü komitee esimees H. Kabur, ühiselamute nõukogude esimehed Ü. Luhari ja M. Kepp ning komitee liikmed D. Vseviov, R. Hunt, A. Piirsoo, H. Aarma, J. Annus, R. Prank, M. Tamme, M. Kõli, J. Järv, A. Vaik, J. Allik ja L. Karu.

Pleenum võttis arutatava küsimuse kohta vastu otsuse. Muuhulgas otsustasid komitee liikmed ühehäälselt heaks kiita ühiselamute teaduskondadevahelise jaotamise printsiibi alates 1970/71. õ.-a.

Arutati ka organisatsioonilisi küsimusi. Pleenum vabastas J. Alliku ELKNÜ TRÜ komitee sekretäri asetäitja kohustest alates 1. juulist 1970. a. ja valis ELKNÜ TRÜ komitee sekretäri asetäitjaks M. Kubo. Pleenum vabastas J. Villeri ELKNÜ TRÜ komitee sekretäri asetäitja kohustest ja valis ELKNÜ TRÜ komitee sekretäri asetäitjaks ja büroo liikmeks S. Kallase. Pleenum vabastas S. Borodina ELKNÜ TRÜ komitee sekretäri asetäitja ja büroo liikme kohustest ja valis V. Mürgi ELKNÜ TRÜ komitee sekretäri asetäitjaks ja büroo liikmeks.

ELKNÜ TRÜ komitee bürool

12. mail s. a. toimus ELKNÜ TRÜ komitee büroo järjekordne istung.

● Büroo andis soovituse NLKP liikmeks astumiseks Tiina Täpsile (keemiaosak. V k.). NLKP liikmekandidaadiks soovitati Riina Hunt (ravi IV k.), Hannes Aarma (füüsika teor. V k.), Jaan Sootak, Ülo Vijar ja Rein Sillar (kõik Õigusteaduskonna IV k.).

● Büroo karistas Arno Adamsood (ravi V k.) suulise noomitusega komsomolipileti pandiks jätmise eest TRÜ suusabaasi. Büroo juhib kõigi organisatsiooni liikmete tähelepanu sellele, et komsomolipiletit enda käest ära anda on keelatud.

● Büroo arutas ideoloogilise ja organisatsioonilise töö olukorda Arstiteaduskonna raviosakonna III kursusel. Aruandega esines kursuse komsomolibüroo sekretär S. Kronström.

● Büroo kinnitas TRÜ Interklubi presidendiks T. Kolditsi, asepresidentideks R. Piiskopi ja K. Mälbergi (kõik psühholoogiaosak. II k.). Büroo kuulas ära T. Kolditsi aruande TRÜ Interklubi delegatsiooni külaskäigust Užgorodi ning arutas Interklubi tööd ja tulevikuplaane.

● Büroo otsustas kokku kutsuda ELKNÜ TRÜ komitee järjekordse pleenumi 19. mail 1970. a.

Valijate klubis

Täna kell 19 toimub TRÜ valijate klubis Vanemuise tn. 46 loeng «Inimestevahelistest suhetest». Lektor H. Kadastik.

Teisipäeval, 26. mail kell 19 toimub samas loeng «Hipid ja kaasaja noorsugu». Lektor H. Palamets.

Pärast nimetatud loenguid demonstreeritakse dokumentaalfilme.

TRÜ valijate klubi

Venia legendi

Venia legendi saamiseks toimub 28. mail k. 15—16 ülikooli peahoone 138. auditooriumis vene keele kateedri dotsendi kt. Sergei Issakovi loeng «Kirjanduslikust retseptsioonist».

ED. LAUGASTE,
dekaan

EKSKURSIOON KURAMAALE

Ülikooli ALMAVÜ komitee korraldab 29.—31. maini ekskursiooni Kuramaale, kohta, kus lõpetas oma sõjatee Eesti Laskurkorpus. Teel külastatakse ka teisi Suure Isamaasõjaga seotud ning looduslikult kauneid paiku.

Osa võtta soovijatel registreerida hiljemalt 26. maiks ülikooli raamatupidamises sm. Vatseli juures (tel. 319).

A. PILT,
ALMAVÜ komitee esimees

Üliõpilaste võistlustööde tulemused

1970. a. esitati üliõpilaste teaduslike tööde võistlusele 134 tööd, neist ühiskonnateaduste alal 64 (möödunud aastal 13) ja üldkonkursile 70 tööd (möödunud aastal 56).

Allpool toome teaduskonniti andmed võistlustööde autorite, teemade ja auhindade kohta.

Ajaloo-Keeleteaduskond

I koha said:

MARE-ANNE LAANE (inglise fil. VI k.) töö eest «Present-day English Word-Combinations Rendered into Estonian by Single Words».

ANNIKI KURRIS (ajaloo-osak. VI k.) töö eest «Th. Jeffersoni kujunemine võitlejaks Ameerika iseseisvuse eest».

MAEVE LEIVO (eesti filol. IV k. töö eest «Värvid setu rahvalauludes».

PÄRJA KELDRIMÄGI (eesti fil. V k.) töö eest «Klusiilid setu Raakva murrakus».

PAUL HAGU (eesti fil. V k.) töö eest «Pekokultus Setus».

JUTA KEEVALLIK (ajaloo-osak. VI k.) töö eest «XVII sajandi Hollandi ja Flaami maal Tallinna Riiklikus Kunstimuuseumis».

MARE KAARE (saksa filol. V k.) töö eest «Strukturell-semantische Untersuchung einiger synonymischen Reihen im Deutsch».

ALEKSANDER BELOUSSOV (vene fil. IV k.) töö eest «История» и «миф» в Стихе о книге Голубиной».

II koha said:

SIRJE KASESALU (inglise fil. V k.) töö eest «Some Notes on English Proverbs and Their Phraseological and Stylistic Implications».

AIME PORRO (inglise fil. V k.) töö eest «Some Ways of Raising the Efficacy of English Lessons».

TOIVO PÕLDMA (ajaloo-osak. V k.) töö eest «Thomas More ja tema «Utoopia»».

KALEV KALKUN (eesti fil. II k.) töö eest «Sõna- ja sõnaliikide sagedused mõnede ilukirjanduslike teoste põhjal».

Bioloogia-Geograafiateaduskond

I koha said:

NIKOLAI LAANETU (bioloogia IV k.) töö eest «Kobras Eesti NSV-s»,

HENN KUKK (bioloogia V k.) töö eest «Andmeid ENSV läänesaarte rannikuala-de makrofüütidest»,

LIA TAMM, KAIE TOOMPUU (geograafia V k.) töö eest «Baltimaade üld- ja ehituskliima küsimusi»,

HELDUR RAHUOJA (geogr. kaugõppe III k.) töö eest «Rapla rajoon (geograafiline lühiülevaade).»

Majandusteaduskond

I koha said:

VALDEKO EICHELMANN (rahandus V k.) töö eest «Töötajate materiaalne stimuleerimine».

(järgneb)

Oma valdkonnas teedrajav

DOTSENT V. PAST KEEMIADOKTORIKS

12. mail kaitses edukalt Moskvas NSVL TA Elektrokeemia Instituudis, maailma tunnustatuimas elektrokeemia-alases uurimisasutuses, oma doktoritööd «Elektrilise kaksikkihi ehituse ja vesiniku katoodse eraldumise uurimine mõningatel tahketel metallidel» TRÜ anorgaanilise keemia kateedri juhataja dotsent Vello Past. Ametlikud oponendid prof. B. Damaskin (Moskva Riiklik Ülikool), keemiadoktor D. Leikis (Elektrokeemia Instituut), prof. V. Kuznetsov (Uraali Ülikooli rektor) andsid oma retsensioonides dots. V. Pasti tööle väga tunnustava hinnangu, nimetades seda kaasaja elektrokeemias oma valdkonnas teedrajavaks. Dissertandi konsultant akadeemik A. Frumkin, kes hiljuti valiti USA Rahvusliku Teaduste ja Kunstide Akadeemia auliikmeks, märkis oma sõnavõtus, et kõnealune töö tahkete metallide mõningate elektrokeemiliste omaduste uurimise alal ületab oma tasemelt märksa vastavasuunalised tööd välismaal ning rikastab oluliselt kaasaja teoreetilist elektrokeemiat.

Dots. V. Pasti doktoritöö on ulatuslik uurimus tahkete metallide ja elektrolüüdilahuste piirpinnal moodustuva elektrilise kaksikkihi mikrostruktuurist, orgaaniliste molekulide adsorptsioonist ning vesiniku elektrolüütilise eraldumise seaduspärasustest elektroodidel. Elektriline kaksikkiht moodustub mistahes erinevate keskkondade kokkupuute piirpinnal ning tema laengute jaotuse üsnagi tingliku mudelina võime vaadelda füüsikas hästi tuntud elektrilist plaatkondensaatorit. Kaksikkiht esineb elavates organismides rakumembraanidel, kus ta kontrollib ainevahetusprotsesse, kaksikkiht stabiliseerib mikroskoopilisi kolloidosakesi ja ta moodustub peaaegu alati tahkete kehade ning vedelike või gaaside kokkupuutealal. Siit on ilmne, et elektrilise kaksikkihi omaduste uurimine on teaduses universaalse tähtsusega. V. Pasti töös on leitud palju uut materjali kaksikkihi mikrostruktuuri kohta ja on märksa laiendatud kaksikkihi ehituse teooriat rea praktiliselt oluliste metallide kohta.

Dots. V. Past on TRÜ keemiaosakonna sõjajärgsetest lõpetanutest esimene, kes kaitses doktoritöö. Doktoritöö tegemise käigus lõi V. Past ligi kahekümneliikmelise üleliidulise tunnustuse leidnud uurijatekollektiivi, tema juhendamisel on kaitstud või lõpetatud viis kandidaadidissertatsiooni ja rida diplomitöid. Praegu töötavad dots. V. Pasti juhendatavatena kolm aspiranti, grupp teaduslikke töötajaid ja vanemlaborante. V. Pasti poolt juhendatava probleemi alal loodi 1961. a. TRÜ juurde elektrokeemia laboratoorium, mis tema juhtimisel on edukalt toime tulnud mitme teaduslikult ja rahvamajanduslikult olulise uurimusega. Sealjuures on dots. V. Past paralleelselt intensiivse teadusliku tööga kandnud suurt õppekoormust ning täitnud töömahukaid ühiskondlikke ülesandeid. Tema sulest on ilmunud trükist ligi seitsekümmend teaduslikku artiklit, üks õpik, mitmeid õppevahendeid ja rida populaarteaduslikke kirjutisi. Et värskel keemiadoktoril on eluaastaid napilt üle neljakümne, siis võime temalt tulevikus oodata suuri kordamineku kõikidel kõrgema kooli elualadel, millele dots. V. Past oma kõe külge paneb.

Palju õnne tõsise meheteo puhul teaduses, jõudu ja jaksu edaspidiseks õpilaste, kaastöötajate ja kogu keemiaosakonna nimel

U. PALM.

Kas me kunagi haigestume isheemiatõvesse?

KALJO VALGMA — MEDITSIINIDOKTOR

Sisehaiguste propedeutika kateedri dotsendi kt. Kaljo Valgma kaitses edukalt 15. mail k. a. TRÜ Arstiteaduskonna nõukogu ees doktoridissertatsiooni. Töö «Südame isheemiatõve (stenokardia) mõnedest kliinilistest iseärasustest ja diagnostilistest kriteeriumidest» käsitleb tänapäeva meditsiini kõige aktuaalsemat probleemi. Vaatamata sellele, et rinnaangiini kirjeldati inglise arsti Heberdeni poolt üle 200 aasta tagasi ja kõige efektiivsema antianginoosse ravimi nitroglütseriini kasutuselevõtmisest on samuti möödunud 100 aastat, pole selle haiguse etioloogia, patogeneesi, diagnostika, profülaktika ja ravi probleemid veel kaugeltki ammendatud. Südame isheemiatõbi on majanduslikult arenenud maades kõige rohkem ohvreid nõudev haigus, kusjuures haigestumus ja suremus järjest suurenevad.

K. Valgma uurimus käsitleb põhiliselt südame isheemiatõve etioloogia ja diagnostika probleeme. Autor tegi kindlaks, et meie tingimustes on südame isheemiatõve kõige olulisemaks tekkepõhjuseks isiku närvisüsteemi iseärasused ja välisümbruse kaudu mõjuv psühhotrauma-ülepinge kompleks. Alles teises plaanis tuleb arvestada loomsetest rasvadest rikka toidu tarvitamist, rasvumist, suitsetamist ja füüsilist inaktiivsust. Eriti ohtlikuks osutub mitme nimetatud ohuteguri kombinatsioon, nagu näiteks kestev vaimne ülepinge, füüsiline inaktiivsus ja suitsetamine. Muuseas, selle kombinatsiooni esindajateks on enamus meie õppejõududest ja teaduslikest töötajatest. Oluliseks osaks K. Valgma uurimuses on südame isheemiatõve diagnostilise kompleksi väljatöötamine, mis seisneb erinevate diagnostiliste kriteeriumide omavahelises korreleerimises. Nimelt hindab autor samaaegselt ohutegureid, vere lipiidide sisaldust, südame bioelektrilisi ja südame kineetilise funktsiooni näitajaid. Väga oluline isheemiatõve aspektist lähtudes on südame kineetilise funktsiooni uurimine, mis eriti koormuse tingimustes lubab müokardi verevarustuse häireid juba üsna varakult kindlaks teha. Seega on K. Valgma uurimistulemustest lähtudes võimalik parandada südame isheemiatõve diagnostikat ja luua prognostiline mudel, s. t. määrata, kas konkreetne isik üldse haigestub kunagi südame isheemiatõvesse ja kui, siis millal see toimub.

K. Valgma on sündinud 1931. aastal. 1955. aastal lõpetas ta TRÜ Arstiteaduskonna ja spetsialiseerus röntgenoloogia ja sisehaiguste erialale. Oma kandidaadidissertatsioonis, mis valmis aspirantuuri väitel prof. K. Kõrge juhendamisel ja kaitsti 1964. aastal, käsitles ta reumatismi aktiivsuse probleeme. Alates 1963. aastast töötab K. Valgma sisehaiguste propedeutika kateedri juures alguses assistendina ja 1969. aasta novembrist alates dotsendi kohusetäitjana. K. Valgma on pälvinud tunnustuse kui võimekas pedagoog ja teaduslik töötaja. Mitte vähem ei tunta K. Valgmat mitmete populaarteaduslike brošüüride autorina ja ametiühingu aktivistina.

Soovime värskele meditsiinidoktorile jõudu ja jätkuvat indu uute teaduslikkude probleemide lahendamisel.

J. RIIV

Pühapäeval Vorbusele!

Juba ammu on käes tõeline kevad. Arvestused on arvestamisel, eksamitest on enamikul veel paar nädalat puudu. Selleks, et mitte lasta suures õppimistuhinas seda aasta kõige kaunimat aega hoopis käest lipsata, kutsume kõiki TRÜ üliõpilasi, aspirante ja õppejõude pühapäeval, 24. mail Vorbuse mäele, kus saab peetud enneolematult suur rahvapidu. Saadaval ilus ilm. Lisaks sellele pakutakse rahata suppi ja raha eest õlut. Lisaks kõigile osavõtjaile endile esinevad pühkpilliorkester, R. Tenson, mängib magnetofon. Peetakse klubis alguse saanud «Kodu ja ristikheina» finaalvõistlused (geograafia + eesti filoloogia + ravi I + matemaatika + bioloogia). Võib-olla saame näha ka «Kuubi ja kera» eeskava ning bioloogide ansambli (endine «Rajacas») lahkumiskontserti. Kohal on muidugi ka lavakunstikateedri diplomandid.

Kõik, kel tahtmist jätkub, on oodatud pühapäeval kell 10 Tähtvere pargis Lauluväljaku nõlval, kust ühise rongkäiguga algab liikumine Vorbuse mäe suunas.

Kohtumiseni pühapäeva hommikul Tähtveres!

TRÜ Komsomolikomitee

Arstiteaduskonna uurimiskeskuses

Et meie ülikoolis on Arstiteaduskond, seda teavad kõik, kuid et Arstiteaduskonna juures töötab Meditsiini Kesklaboratoorium, see on vist nii mõnelegi uudis.

Kesklaboratooriumi põhikirjast võime lugeda, et ta on põhiliseks eksperimentaalseks baasiks Arstiteaduskonna õppejõududele ning teadusliku tööga tegelevatele üliõpilastele. Laboratooriumi põhiülesanneteks on meditsiini aktuaalsete probleemide kompleksne uurimine, uute katsemudelite ja meetodite väljatöötamine ja juurutamine, vajalike tingimuste loomine Arstiteaduskonna kateedritele eksperimentaalseks uurimistööks. Sellele lisandub veel laboratooriumi oma teaduslike töötajate plaaniline uurimistöö.

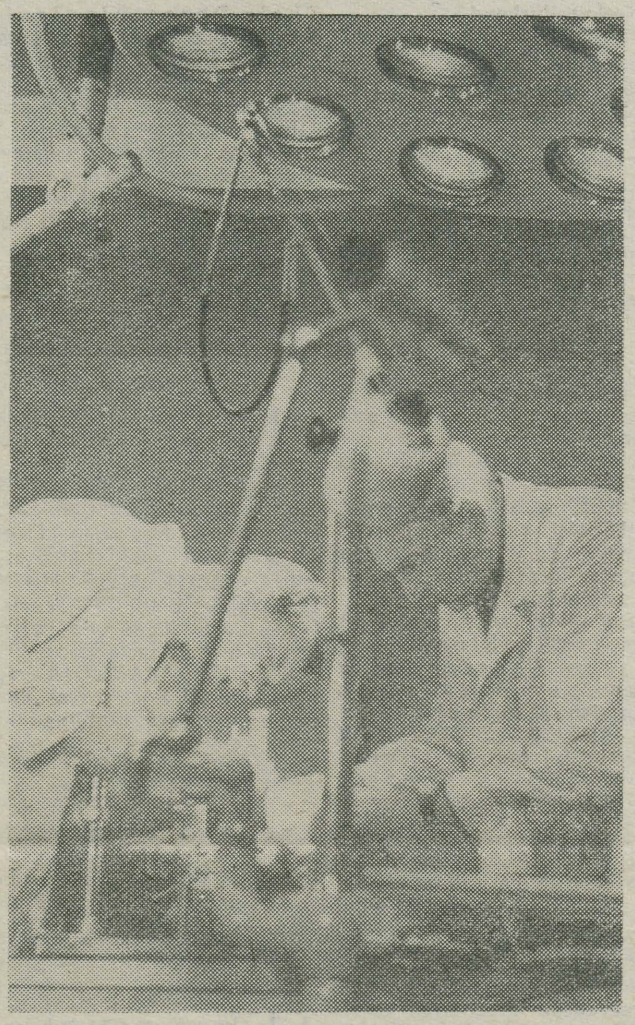

Noorem tead. töötaja Lembit Mehilane ja aspirant Vaino Vahing teostamas aju stereotaktilist operatsiooni Kesklaboratooriumi patoloogilise füsioloogia sektoris.

Tartu Riikliku Ülikooli Arstiteaduskonna Meditsiini Kesklaboratooriumis on praegu 6 sektorit (morfoloogia, biokeemia, patofüsioloogia, mikrobioloogia, eksperimentaalne kirurgia, radioloogia) ja vivaarium. Kokku on laboratooriumis 20 teaduslikku töötajat (neist 4 vanemat teaduslikku töötajat), laboratooriumi töötajate üldarv ulatub 70-ni.

Laboratooriumi juhib meditsiinikandidaat **Ants Veldi.** Et laboratoorium on suur, siis kutsutakse mitmesuguste laboratooriumisiseste küsimuste lahendamiseks regulaarselt kokku laboratooriumi nõukogu, kuhu kuuluvad nõukogu esimehena professor **E. Siirde**, Arstiteaduskonna teadusala prodekaan, laboratooriumi juhataja, sektorite juhatajad ja parteigrupi sekretär. Laboratooriumi 14-liikmeline parteigrupp (grupporg **A. Truupõld**) on tugev ja autoriteetne.

Morfoloogia sektori (juhataja dotsent meditsiinikandidaat **K. Põldvere**) tähtsamateks probleemideks on olnud rakkude ja kudede bioloogia ning neerupealiste uurimine. On kirjeldatud rea virusoloogias kasutusel olevate koekultuuride rakulist koostist. Järjest suuremat tähelepanu pööratakse praegu närvikoe bioloogiale ning koekultuuride rakkude patoloogiliste seisundite modelleerimisele vitaalsete värvimismeetodite abil. On loota, et juba lähemal ajal saab nende tööde tulemusi kasutada praktilises virusoloogilises diagnostikas ja geneetika probleemide uurimises.

Morfoloogia sektori juures töötab elektronmikroskoopia kabinet.

Mikrobioloogia sektor (juhataja vanem tead. töötaja meditsiinikandidaat **H. Lenzner**) tegeleb inimese mikrofloora uurimisega. Erilise tähelepanu osaliseks on saanud laktobatsillid. Koostöös mikrobioloogia kateedriga on välja töötatud laktobatsillide isoleerimise ning liigilise kuuluvuse määramise metoodika. Gorki Epidemioloogia ja Mikrobioloogia Teadusliku Uurimise Instituut ning Permi Vaktsiinide ja Seerumite Teadusliku Uurimise Instituut võtsid kasutusele sektoris väljatöötatud metoodika laktobatsillidest laktobakteriini saamiseks ning rakendasid seda ka tootmises. Käesoleval ajal on mikrobioloogide huvi keskpunktis laktobatsillide liigilise koostise nihked inimestel, kes on olnud spetsiaalsel toiduratsioonil viibides pikemat aega hermeetiliselt suletud ruumis. Seda tööd tehakse koos NSV Liidu Tervishoiuministeeriumi Meditsiinilis-bioloogiliste Probleemide Instituudiga.

Mikrobioloogia sektori juures töötab immunoloogia grupp, kus tegeldakse immunoloogiliste mehhanismide uurimisega kõhunäärme haiguste korral. Koostöös radioloogia ja biokeemia sektoriga on käsil insuliini ja antikehade radioimmunoloogilise määramise metoodika väljatöötamine.

Patofüsioloogia sektori (juhataja vanem tead. töötaja meditsiinidoktor **L. Allikmets**) töö on seotud peamiselt närvisüsteemi haigustega. Uuritakse aju vereringe patoloogiat ja aju ainevahetust, emotsionaalse käitumise ja motoorika häirete neurofüsioloogilisi aluseid, neuro- ja psühhofarmakoloogiliste ainete toimet peaaju erinevate piirkondade funktsioonidele. Töö edukusest räägivad viimase kahe aasta jooksul avaldatud 21 tööd (neist 5 välismaa teaduslikes ajakirjades).

Radioloogia sektoris (juhataja **A. Tamm**) uuritakse maosooletrakti erinevate osade funktsionaalset seisundit ning normaalsete faktorite mõju seedeorganitele. Huvipakkuv on uurimistöö peamiste toitainete ja vitamiin B_{12} seedetraktist imendumise kohta. Sektoris töötati välja praegu ka kliiniliselt kasutatav mikrofloora hindamise kaudne meetod.

Biokeemia sektoris (juhataja vanem tead. töötaja meditsiinikandidaat **A. Kallikorm**) tegeldakse närvisüsteemi biokeemiaga, eriti ammoniaagi ainevahetuse probleemidega ajukoes, ja kilpnäärme ning neerupealsete hormoonide biokeemiaga. Koostöös hospitaalkirurgia kateedri dotsendi A. Kliimaniga on välja töötatud diferentsiaalne fluoromeetriline katehhoolamiinide määramise metoodika vereplasma mikrohulkades. Laialdast huvi teaduslike töötajate ja klinitsistide hulgas on äratanud kilpnäärme hormoonide määramise metoodika mikroelektroforeesi meetodil koos foregrammide kvantitatiivse hindamisega.

Eksperimentaalse kirurgia sektoris (juhataja noorem tead. töötaja **P. Roosaar**) ollakse tihedas koostöös teaduskonnakirurgia kateedriga. Uurimistöö keskpunktis on südame-veresoonkonna puudulikkuse diagnostika ja kirurgiline ravi veresoonte plastiliste operatsioonidega. Teiseks uurimissuunaks on laste kuse-suguelundite haiguste ja väärarengute diagnostika ja ravi probleemid.

Lisagem, et uurimistöö laboratooriumis vastab kaasaja teaduse saavutuste tasemele. Sellest räägivad ka järgmised arvud: laboratooriumi 20 teaduslikust töötajast on 4 (A. Truupõld, L. Allikmets, M. Mägi, R. Zupping) teaduste doktorid, doktoritöö on lõpetamisel K. Põldverel, 3 teaduslikul töötajal (J. Kärner, H. Lenzner, A. Kallikorm) on tehtud juba suur osa doktoritöö eksperimentaalsest osast. Selle aasta lõpuks taotlevad kõik teaduslikud töötajad teaduslikku kraadi. Peale selle on dissertatsiooni materjalide kogumine lõpukorral ka kahel vanemlaborandil.

Meditsiini Kesklaboratooriumi baasil on valminud kahe viimase aasta jooksul 13 kandidaadi- ning 7 doktoritööd. Kui aga arvestada ka töid, milles laboratoorium on kaasabi osutanud, siis ainuüksi doktoritöid saame 36. Möödunud aasta jooksul Arstiteaduskonnas avaldatud 141 teaduslikust tööst valmis 73 laboratooriumi baasil.

Meditsiini Kesklaboratooriumis töötavad Arstiteaduskonna õppejõud, 13 aspiranti ja 32 üliõpilast. Eelmisel aastal tehti siin üliõpilaste poolt 7 võistlus- ja 4 diplomitööd. Laboratooriumi metoodilist ja konsultatiivset abi kasutavad paljude teiste instituutide ja uurimisasutuste teaduslikud töötajad nii Eesti NSV-st kui ka väljastpoolt vabariiki. Laboratooriumis on käidud uusi uurimismeetodeid õppimas 32 Nõukogude Liidu teaduslikust asutusest, sealhulgas Moskvast, Leningradist, Kišinjovist, Riiast, Jerevanist, Vitebskist, Kalininist, Gorkist.

Meditsiini Kesklaboratooriumi materiaal-tehniline baas on paari viimase aastaga täienenud rea kaasaegsete aparaatidega, nagu elektronmikroskoop, ultratsentrifuugid, mitmekanalilised elektroentsefalograafid ja paljud teised. Laboratooriumi töötajad koostöös ülikooli eksperimentaaltöökojaga konstrueerisid densitomeetri mikroelektroforegrammide kvantitatiivseks hindamiseks. See oli esitatud 1969. a. üleliidulisel rahvamajanduse saavutuste näitusel Moskvas ning tõi ülikoolile 5 pronksmedalit.

Eeltoodust on näha, et Meditsiini Kesklaboratoorium on tõepoolest Arstiteaduskonna peamiseks eksperimentaalseks baasiks. Et ta põhiliselt komplekteeriti alles 1965. a. lõpul, siis oleme veendunud, et meie vana *alma mater*'i noore võsu peamised tööd on alles ees.

A. KALLIKORM
A. SCHOTTER

Farmakoloogia psühhiaatrias

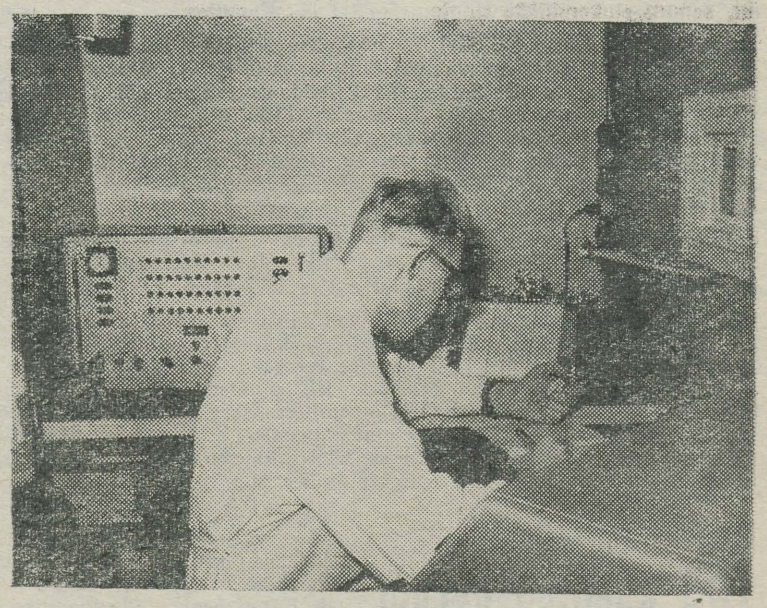

Van. tead. töötaja med. kand. Märt Saarma uurib depressiivsete haigete kõrgemat närvitegevust.

Tartu Riiklikku Ülikooli võib õigusega pidada eksperimentaalse farmakoloogia hälliks. Aastail 1847—1867 töötas siin selle teadusliku suuna rajaja Rudolf Buchheim, kelle 150. sünni-aastapäeva käesoleval aastal tähistatakse. Ka 1892. aastal ilmunud Emil Kraepelini psühhofarmakoloogia-alane monograafia *«Über die Beeinflussung einfacher psychischer Vorgänge durch einige Arzneimittel»*, mida peetakse esimeseks sellealaseks tööks maailmakirjanduses, on kirjutatud Tartus tehtud uurimuste põhjal. Tartu teadlaste praeguse aja uurimuste tulemused psühhofarmakoloogia alalt on tuntud ja kõrgelt hinnatud nii kodu- kui välismaal. Edasiste uurimuste koordineerimiseks avati 1968. aastal psühhofarmakoloogia laboratoorium. Laboratooriumi põhiteemaks on depressiivsete seisundite neurofüsioloogiliste aluste selgitamine ja depressioonivastaste ainete efektiivsuse ja toimemehhanismi kindlakstegemine. Et paljude psühhofarmakonide toime on seotud eelkõige aju teatud struktuuridega, muutustega mediatoorsetes süsteemides ja närvirakkude ainevahetuses, siis on psühhofarmakonide abil võimalik mõjustada mitmesuguseid neurofüsioloogilisi protsesse. Psühhofarmakonid, stimuleerides või pärssides üksikuid ajutalitluse mehhanisme ja närviprotsesse, võimaldavad selgitada erinevate käitumisreaktsioonide neurofüsioloogilisi aluseid ja teiselt poolt annavad konkreetse võimaluse psüühiliste kõrvalekaldumiste korrigeerimiseks ja koguni ärahoidmiseks. Nende võimaluste realiseerimiseks on laboratooriumi teadusliku juhendaja **prof. J. Saarma** poolt välja töötatud kompleksne metoodika terve ja haige inimese psüühika uurimiseks. Ülikooli eksperimentaaltöökoda on valmistanud originaalse aparatuuri, mis võimaldab komplekssselt uurida mitmeid vegetatiivseid ja motoorseid reaktsioone. Igapäevases kasutuses on Jaapani päritoluga 16-kanaliline elektroentsefalograaf analüsaatori ja lisaseadmetega vegetatiivsete näitajate registreerimiseks. Väga tihe koostöö on laboratooriumil Vabariikliku Tartu Kliinilise Psühhoneuroloogiahaiglaga. Kliinilis-eksperimentaalse uuringu andmeid kasutatakse nii diagnostikas kui ka ravi indikatsioonide täpsustamisel. Paljude arstide teaduslikud tööd on valminud laboratooriumi baasil ja laboratooriumi töötajad võtavad otseselt osa ka ravitööst. Viimastel aastatel on iga psühhiaatriaringi liige suuremal või vähemal määral olnud seotud laboratooriumi tööga. Probleemi lahendamiseks varjalikud katsed loomadega toimuvad Meditsiini Kesklaboratooriumi baasil. Põhilisteks uurimismeetoditeks, välja töötatud meditsiinidoktor L. Allikmetsa poolt, on: ajustruktuuride keemiline stimulatsioon ja otsene ravimite manustamine erinevatesse aju osadesse; ajustruktuuride elektriline stimulatsioon; üksikute ajuosade (tuumade) kahjustused; mitmesugused elektrifüsioloogilised meetodid jne.

Psühhofarmakoloogia laboratooriumis kasutatava metoodika kompleksust ja kõrget taset on esile tõstetud mitmete eriteadlaste poolt nii kodu- kui ka välismaal. Sageli on metoodikaga käidud tutvumas Leningradist, Moskvast ja mujalt. Töö tulemusi on avaldatud mitmetes kodumaistes ja välismaistes erialastes ajakirjades ja esitatud paljudel kongressidel. Kõrge hinnangu on saanud üliõpilaste laboratooriumi juures valminud võistlustööd. Neist kolmele anti üleliidulisel üliõpilastööde konkursil kõrgeim autasu — medal. Paljud võistlustööd on autasustatud aukirjaga.

L. MEHILANE

Õnnitleme!

15. mail 1970. a. kaitses NSVL TA Konkreetsete Sotsiaalsete Uuringute Instituudi teadusliku nõukogu istungil kandidaadiväitekirja TRÜ loogika ja psühholoogia kateedri õpetaja, teenekas komsomoliveteran, endine ELKNÜ Tartu linnakomitee sekretär Ülo Vooglaid. Dissertatsiooni teema oli «Linna- ja rajoonilehe lugejaskonna sotsioloogilise ja sotsiaal-psühholoogilise uurimise kogemus». Töös võetakse kokku autori poolt 1965. a. alustatud ajalehe «Edasi» lugejaskonna uurimise tulemused. Nii ametlikud oponendid kui sõnavõtjad hindasid tööd väljapaistvaks saavutuseks nõukogude sotsioloogias. Ühegi vastuhääleta anti Ü. Vooglaiule filosoofiakandidaadi teaduslik kraad ja soovitati uurimus publitseerida.

Õnnitleme Ü. Vooglaidu, kelle tulusad näpunäited ja printsipiaalne kriitika on juba üle aastakümne abistanud ka ülikooli komsomoliaktiviste nende töös. Soovime talle jätkuvat energiat teaduslikus ja ühiskondlikus tegevuses.

ELKNÜ TRÜ komitee

Uurime kehakultuuri ja spordi mõju

Viis aastat tagasi, 14. mail 1965. a. võttis NSV Liidu Kõrgema ja Kesk-erihariduse Ministeeriumi kolleegium vastu otsuse, mille esimene punkt oli sõnastatud järgmiselt: «Tunnistada otstarbekohaseks organiseerida Tartu Riikliku Ülikooli juurde inimese lihastalitluse aluste teadusliku uurimise probleemlaboratoorium». Sama aasta 25. sept. järgnes sellele Eesti NSV Ministrite Nõukogu vastava sisuga korraldus ning alates 1. detsembrist eraldati laboratooriumile esimesed kohad.

Kui nüüd teha kokkuvõtteid möödunud viiest aastast, siis võiks lühidalt märkida koosseisu kasvu kaheksa inimeseni., P. Kõrge, A. Vainu ja M. Vaikmaa tööle asumist teaduslike töötajatena. 7 kandidaadi- ja ühe doktoriväitekirja valmimist laboratooriumi baasil, nende hulgas ka teaduslike töötajate P. Kõrge ja A. Vainu väitekirjad, 154 teaduslikku publikatsiooni, neist 14 välismaistes ajakirjades ja kogumikes, lepingulisi töid Õmblusvabrik «Sangariga» ja Eesti NSV Spordikomiteega.

(Järg 3. lk.)

Uurime...

(Algus 2. lk.)

Põhliseks uurimisobjektiks laboratooriumi töös on kehakultuuri ja spordi tervendava mõju hormonaalsed mehhanismid. Keskset tähelepanu pööratakse neerupealsete koorele. Saadud uurimistulemused on näidanud, et kehaline treening tagab hüpofüsaar-adrenokortikaalsüsteemi funktsionaalsete võimete kasvu, millel baseerub organismi vastupanuvõime suurenemine väliskeskkonna mõjustusele. Väsimusseisundi puhul aga neerupealsete koore talitlus nõrgeneb, mis toob endaga kaasa häired valkude, vee ja elektrolüütide ainevahetuses ning vereringe talitluses. Pole võimatu, et sellisel baasil võivad välja kujuneda mõned ülepingutusnähud.

Kehaliste pingutustega hormonaalse kohanemise uurimine ei toimu eriti laiaulatuslikult. Nõukogude Liidus on vastavaid laboratooriume üksikuid. Nende hulgas vaadeldakse meie laboratooriumile kui juhtivale keskusele. Möödunud suvel alustas laboratoorium vastavateemaliste üleliiduliste sümpoosionide korraldamist.

Praktilisema kallakuga on need tööd laboratooriumis, mis on suunatud üliõpilaste kehalise kasvatuse probleemidele. Põhjaliku füsioloogilise uurimisega seotud pedagoogiliste eksperimentide varal on vaja selgitada kehalise kasvatuse ja sportliku treeningu käigus kasutatavate harjutusliikide arendusliku mõju iseärasusi. Paljude üliõpilaste uurimine on näidanud, et kehalise kasvatuse mõju südameveresoontele sõltub muidugi tundidest osavõtust. Kuid peale selle ilmnesid veel huvitavad tõsiasjad. Nimelt, mida kõrgem on südame-veresoonte süsteemi funktsionaalsete võimete tase, seda suurem peab olema kehalise kasvatuse maht, et seda taset säilitada. Kahe aastaga kehalise kasvatuse tundides saavutatud tase langeb kiiresti, kui kolmandal kursusel jäävad üliõpilased kehalisest kasvatusest eemale. Ei saa ju tervist endale eluks kaasa varuda. Tervise eest tuleb pidevalt hoolitseda.

Laboratooriumi poolt on täpsustatud ja kohandatud meie oludele vastavaks standardid nii üliõpilaste kui ka õpilaste südame-veresoonte süsteemi funktsionaalsete võimete hindamiseks.

A. VIRU

NB! RAHVAKONTROLL

TRÜ keemiaosakonna rahvakontrolligrupil on viimasel ajal tulnud suhteliselt palju tegelda keemiahoone elektriseadmetega seoses olevate küsimustega. Kuigi keemiahoone ehitustööde lõppemisest ei ole möödunud üle 20 aasta, oli juba 60-ndate aastate alguseks elektri- ja gaasivõrk suures ulatuses vananenud ega suutnud rahuldada keemikute vajadusi. Viimase viie aasta jooksul ongi toimunud keemiahoone sisemiste võrkude rekonstrueerimine, mis seisnes kogu vana elektrisüsteemi mahalõhkumises ja uue rajamises. Gaasivõrgu rekonstrueerimine ei ole veel lõppenud ja nii ongi keemiahoone juba kuu aega hoopis ilma gaasita, mis muidugi ei soodusta õppetöö kulgu.

Seoses uue elektrisüsteemi valmimisega võiks arvata, et nüüd on kõik elektriga seotud mured murtud ja töö võib kulgeda normaalselt. Päris nii see kahjuks siiski ei ole. Nagu mitmel pool mujalgi, on ka siin jäetud i-le punkt panemata. Uus elektrisüsteem sai küll valmis ja vana lõhuti ka põhiliselt maha, kuid siin-seal ripnevad veel lõpetamata või ajutised liinid, seintes ja lagedes on lohakalt kinnipandud või hoopis kinnipanemata augud. Halvem on see, et mõned uued lülituskilbid ei ole kuigi töökindlad ja juba on esinenud juhtumeid, kus laboratooriumi lülituskilbi lüliti rike on põhjustanud lühiühenduse ja suur osa keemiahoonest on jäänud lühemaks või pikemaks ajaks elektrita.

Ilma täpita i

Teiseks tõsiseks probleemiks on ventilatsioon. Et keemikute õppe- ja teaduslik töö on sageli seotud mürgiste ainetega, on väga oluline korralik sundventilatsioon. Tugeva tõmbe tagavad ainult pööningule paigutatud võimsad ventilaatorid, mida aga ei ole piisavalt ja olemasolevadki ei ole eriti töökindlad töötamiseks suhteliselt rasketes tingimustes (pikaajaline pidev töö, korrodeerivas atmosfääris). Ventilatsioonisüsteemide profülaktikale pole seni aga üldse tähelepanu pööratud.

Ventilatsiooniga on otseselt seotud veel üks tõsine asi — puhta õhu juurdevool laboratooriumidesse, sest ventilatsiooniga väljaimetud õhk tuleb asendada uuega. Seni toimub see isevooluliselt — akna- ja uksepragude kaudu. On ilmne, et sellisel viisil tungib ruumidesse ka tolmu ja tahma, mis sageli viivad nullini kõik meie töötajate pingutused saavutada kaasaja uurimistööde nõuetele vastav puhtus. Keemiahoonesse oleks hädasti vaja laboratooriumide puhta eelsoojendatud õhuga varustamise süsteemi. See on juba vana probleem, kuid mõistlikku lahendust ei ole siiani leitud.

J. TAMM,

Füüsika-Keemiateaduskonna rahvakontrolligrupi aseesimees

Väsimatu rändkabinet

Mitut liiki majandusasjade kõrval on TRÜ rahvakontrolligrupil tulnud tegelda ka «üldkultuurilist» laadi küsimustega, mille hulgas üheks omapärasemaks (negatiivses mõttes) oli TRÜ kunstiajaloo kabineti saatus.

Tuleb nentida, et see kabinet on möödunud kahekümne viie aasta jooksul muutunud omamoodi nomadiseeritud allüksuseks meie ülikoolis. Ülikooli pika ajaloo kestel pole teada ühtegi teist asutust, mida oleks nii tihti ja palju kordi ühest ruumist teise, ühest majast teise kolitud.

Veidi ajalugu. 1924—1941 asus kunstiajaloo kabinet praeguses EPA taimehaiguste kateedri ruumides Mitšurini tän. 36. 1941. a. viidi ta üle ülikooli peahoonesse, praegusele füüsikute alale, 1945. a. sealt Burdenko tän. 20, kus tingimused olid võrdlemisi halvad. 1949. a. anti talle head ruumid Mitšurini tän. 30. Järgmine kolimine toimus 1950. a.: kabinetile jäeti keldriruumid ja kaks väiksemat toakest samas hoones eelmiste suurte ruumide asemel.

1951. a. oli kunstiajaloo kabinetile kõige raskem, sest ta praktiliselt likvideeriti. Varad, samuti mööbel, tassiti mitmele poole laiali. 1951. a. uue rektori ametisse astumisega sai ta siiski eluõiguse tagasi, endist eluruumi aga mitte ja kõik varad koondati kokku keemiahoone keldrisse, kus juba osa neist ees oli. Keemiahoonesse jäi ta kuni 1961. aastani. See ajajärk oli kollektsioonidele ja muudele varadele tõeliseks tuleprooviks. Üks ruum oli äärmiselt kuiv ja kuum, ilma ventilatsioonita, teine seevastu külm ja niiske. Varade vajalik hooldamine ja korrastamine oli praktiliselt võimatu.

1961. a. viidi kabinet üle Klassikalise Muinasteaduse Muuseumi, kuhu ta kahte väikesesse ruumi kokkukuhjatuna jäi allüüriliseks kuni 1968. aastani. Siis järgnes uus kolimine sihtkohaga vana anatoomikum, kus kabinet on leidnud endale ulualuse praeguse ajani.

Selles hoones on muidugi kõige näitlikumalt tõestatud üldtuntud ütlust — *ars longa, vita brevis est*, aga arvestades tingimusi, millistes kabineti varandus praegu asub, võib oletada, et ka raamatute ja kogude vastupidavusel on piir, millest üle astudes võime kergesti ilma jääda paljustki väärtuslikust, mida ülikool on kohustatud säilitama.

1970. a. algul käis komisjon, kuhu kuulus ka TRÜ rahvakontrolligrupi esindaja, tutvumas kabineti varade olukorraga ja neis ruumides valitsevate tingimustega. Olukorra kohta koostati akt, mis saadeti edasi TRÜ halduprorektorile.

On selge, et kunstiajaloo kabineti praegused ruumid ei vasta raamatute, fotokogude ega muude varade säilitamiseks ettenähtud tingimustele, samuti pole neis ruumides külmal perioodil võimalik läbi viia õppetööd ega ka muid töid, sest vajalikku temperatuuri pole ruumis oleva vana ahju kütmise teel seni õnnestunud saavutada. Ka pole antud olukorras võimalik tuleohutuse tingimusi tagada. Kurbi kogemusi on aga vanal anatoomikumil ses suhtes üsna lähedasest minevikust!

Ruumid on mustad ja remontimata, mööbel äärmiselt ebaotstarbekas ja nõuetele mittevastav. Fotode ja reproduktsioonide kogud on õigete hoidmistingimuste puudusel lihtsalt topitud kappidesse või asuvad lahtiselt riiulitel tolmu ja tahma käes. Vajalik nõuetekohane mööbel puudub. Tänu ebaotstarbekale mööblile pole ruumi võimalik ratsionaalselt kasutada. Seetõttu pole kogude korrastamist, süstematiseerimist ja hooldamist vajalikul tasemel ka praegu võimalik teha.

Kabineti varadest võiks märkida järgmisi: raamatuid 4500, diapositiive 11 570, fotonegatiive 8805, fotokoopiaid ja reproduktsioone 21 317, väljakirjutusi arhiividest 1375.

Suure väärtusega on ka mitmed originaalfotokogud, mis oma sisu unikaalsuselt võivad vabalt võistelda Nõukogude Liidu ja välismaa paljude fotokollektsioonidega.

Kunstiajaloo kabinet peaks olema ülikoolis selleks tsentriks (koos Klassikalise Muinasteaduse Muuseumiga ja kunstikabinetiga), kust kõige konkreetsemal ja otsesemal teel lähevad laiadesse üliõpilashulkadesse kunstialased teadmised. Praeguste tingimuste juures pole tagatud aga isegi mitte normaalne õppetöö. Esteetilisest kasvatusest, kunsti suurest osatähtsusest noorsoo kasvatamisel on meil ülikoolis palju juttu olnud. Ei saa väita, et ka tegusid poleks tehtud, kuid seda enam äratab imestust seni püsinud hoolimatus kunstiajaloo kabineti kui esteetilise kasvatuse konkreetse baasi elutingimuste ja käekäigu vastu, samuti kabinetis säilitatavate kultuuriväärtuste (mis ei kuulu ju ainult ülikoolile, vaid kogu rahvale) hooldamise suhtes.

Arusaadavalt on selge, et praeguse suure ruumikitsikuse ajajärgul pole uute ruumide ja lahedamate tingimuste saamine reaalne. Seda enam tuleks aga tähelepanu pöörata olemasolevate ruumide kordaseadmisele, et luua minimaalseidki töötingimusi. See ei saa olla üle jõu käiv neile instantsidele, kellele niisugust laadi probleemide lahendamine on palgaliseks ametiks, aga mitte ühiskondlikuks kohustuseks.

T. ILOMETS,
TRÜ rahvakontrolligrupi esimees

NB! RAHVAKONTROLL

Möödunud aasta lõpul tutvus TRÜ rahvakontrolli grupi poolt moodustatud brigaad koosseisus H. Kuus, V. Pihl ja R. Pullerits ülikooli õppe- ja eksperimentaaltöökoja tööga. Pärast järelkontrolli arutas TRÜ rahvakontrolli grupp 7. mail kontrollkäigu tulemusi.

Ülikooli õppe- ja eksperimentaaltöökoja teeneid unikaalsete teaduslike ja õppetööks vajalike aparaatide ning seadmete konstrueerimisel ja ehitamisel, samuti defitsiitsete, kuid praktikas väga vajalike seadmete valmistamisel on kasutanud peaaegu kõik ülikooli kateedrid ja laboratooriumid. Töökojas valmistatud aparaadid on korduvalt saanud preemiaid üleliidulistel ja vabariiklikel näitustel. Paljud töökoja mehed on NSV Liidu Leiutuste ja Avastuste Komitee poolt väljastatud autoritunnistuste omanikud.

Praegu moodustab uue, mittestandardse, kohapeal konstrueeritud aparatuuri valmistamine tellitavate tööde üldmahust (1969. a. 42.000 töötundi) umbes 60%, mitmesugused remondi- ja teenindustööd 35—40%. Rahvakontrolli grupp konstateeris, et töökoja töötajate kvalifikatsioon võimaldab eksperimentaalse konstrueerimistöö laiendamist ning töökoda on sisuliselt võimeline täitma spetsiaalse konstrueerimisbüroo (SKB) ülesandeid. Töö huvitavus ja eksperimentaalne iseloom on töötajatele seni olnud peamiseks stiimuliks töökojas töötamisel. Samal ajal on viimaste aastate peamiseks raskuseks olnud kõrge kvalifikatsiooniga töötajate lahkumine töölt, mis on tingitud suhteliselt madalamatest palkadest (ja seetõttu ka pensionidest) kui sama kvalifikatsiooniga töötajail teistes asutustes ja ettevõtetes.

Arvestades õppe- ja eksperimentaaltöökoja tähtsust nii ülikoolile endale kui ka teistele teaduslikele asutustele, kes on heameelega sõlminud lepinguid töökojaga vajalike aparaatide valmistamiseks, tegi rahvakontrolligrupi koosolek ettepaneku taotleda töökojale SKB õigusi ja palganorme. Ühtlasi otsustati paluda TRÜ rektorit leida võimalusi töökoja kõrge kvalifikatsiooniga töötajate palga tõstmiseks teiste samalaadsete ettevõtete ja konstrueerimisbüroode töötajate palga tasemele.

Teiseks raskuseks on olnud puudulik ja aeglane varustamine mitmesuguste materjalidega (montaažijuhtmed, mähistraat, raadiodetailid, mõned metallimargid jt), mis on põhjustanud tellimuse valmistamise tähtaegade pikenemist ja töökoja töötajad on ise asunud varustamisülesandeid lahendama.

Töökojas tehtava töö maht on plaaniliselt jaotatud teaduskondade ja laboratooriumide vahel, kuid sellest limiidist pole regulaarselt kinni peetud ja limiit ei peegeldagi alati vastavate allüksuste tegelikke vajadusi. Mitteküllaldaseks on osutunud tellimuste vastuvõtu järjekorra koordineerimine nii ühe teaduskonna või muu allüksuse piires kui ka teaduskondadevaheliselt, mistõttu tegelik vajadus mõningate tellimuste täitmiseks on vahel osutunud küsitavaks. Samal ajal on aga

Ülikooli õppe- ja eksperimentaaltöökoda on konstrueerimisbüroo tasemel

tööde valmistamise tähtajad ajuti veninud (kuni 1 aasta), tingituna järjekorra pikenemisest, erakordsete tööde vaheletulekust, tellimuse puudulikust vormistamisest tellija poolt ja eriti materjalide defitsiitsusest. Rahvakontrolli grupp pidas vajalikuks korraldada teaduskondadest töökojale esitatavate tellimuste koordineerijate regulaarseid kohtumisi, kus asjast huvitatud isikud esitaksid põhjendusi suuremahuliste ja kiireloomuliste tellimuste vajaduse kohta.

Unikaalse mittestandardse aparatuuri loomist on osaliselt takistanud töökoja poolt tehtava remontja teenindustööde mahu suurenemine. Siin on üheks põhjuseks asjaolu, et ülikoolis puudub seni kindel süsteem remont- ja teenindustööde jaotamises teenindavate allasutuste vahel, mistõttu eksperimentaaltöökoja töötajaid on välja kutsutud isegi selleks, et kontrollida, kas seinakontaktis on voolu või mitte. Rahvakontrolli grupp tõstis üles küsimuse ülikooli remont- ja teenindustöödega tegelevate allüksuste töö senisest suuremast koordineerimisest ja pidas vajalikuks ülikooli kateedrite ja laboratooriumide konkreetset informeerimist, missuguse teenindava allasutuse poole ühe või teise remont- või teenindustöö pärast pöörduda. Ühtlasi märkis rahvakontrolli grupp, et on vajalik koostada nimekiri TRÜ-s olemasolevatest eriti hinnalistest keerulistest import- ja kodumaistest aparaatidest, mis vajavad regulaarset tehnilist hooldamist ja profülaktilist remonti, et vältida nende enneaegset rivist väljalangemist. Selleks oleks vajalik määrata kindlaks selliste aparaatide hoolduse ja järelvalve konkreetsed tähtajad ning leida selleks tööks inimesed.

Rahvakontrolli grupi koosolek konstateeris, et nii eksperimentaaltöökojas kui ka kogu ülikoolis ei stimuleerita küllaldaselt leiutus- ja ratsionaliseerimistegevust, oluliste ja unikaalsete tellimiste ennetähtaegset või õigeaegset ja oskuslikku täitmist. Koosolek pidas vajalikuks luua sellealases stimuleerimises kindel, töötajatele teatavaks tehtud süsteem ja otsustas pöörduda TRÜ administratsiooni, partei- ja ametiühingubüroo poole ettepanekuga kaaluda leiutajate ja ratsionaliseerijate konkursi korraldamist ülikoolis 1—2 korda aastas. Väga oluliseks pidas rahvakontrolli grupp ülikoolis Üleliidulise Leiutajate ja Ratsionaliseerijate Ühingu algorganisatsiooni loomist ja selle võimaluste kasutamist eksperimentaaltöökoja ja teiste allasutuste töötajate stimuleerimiseks. Soovitav on ka aktiviseerida A. Popovi nimelise Raadiotehnika Ühingu tööd ülikoolis.

Rahvakontrolli grupi kontrollreid tegi kindlaks, et remonttöid töökoja uutes ruumides pole tehtud kvaliteetselt. Ei arvestatud põrandate tegelikku koormust, seetõttu on vaheseintes tekkinud suured praod ja põrandad vajuvad.

Ülikooli rahvakontrolli grupp on arvamusel, et TRÜ õppe- ja eksperimentaaltöökoja töö kvaliteedi ja kvantiteedi säilitamine ja tõstmine on mitte ainult töökoja oma asi, vaid kogu ülikooli ühine probleem.

M. MÄGI,

TRÜ rahvakontrolli grupi liige, Meditsiini Kesklaboratooriumi noorem teaduslik töötaja

Justnagu följeton

Kaks utoopiat

Ühiselamutes elab meil 70% üliõpilastest, kuid ühiselamud on meie kasvatustöö sfäärist faktiliselt väljas.

(Ühest sõnavõtust TRÜ parteiorganisatsiooni üldkoosolekul).

On õppejõud parimais aastates, ütleme dotsent, olgu ta nimi Jaan Raudnael. Tal on normaalne koormus, s. o. 850—1000 tundi. Ta teeb oma tööd himuga, s. o. täiendab igal aastal oma loenguid, nuputab loengute-seminaride metoodilise külje üle, katsub neid igati hoida kaasaja teaduse tasemel. Loomulikult juhendab ta ÜTÜ ringi (või teatud üliõpilasgruppi selles ringis), loomulikult on ta «Teaduse» liige ning peab oma erialal populaarteaduslikke loenguid. Loomulikult koostab ta õpikuid, sest teisiti ju ei saa. Loomulikult juhendab ta aspiranti. Loomulikult on tal veel plaaniline teaduslik töö — see on ju kõigil õppejõududel. Sellest peab paari-kolme lähema aasta jooksul kasvama doktoritöö. Loomulikult on ta teaduslikku seltsi või klubi liige ja võtab osa selle tööst, sest see huvitab teda (oletame, et ta õnneks ei ole selle seltsi juhatuses). Loomulikult on tal üleülikooliline ühiskondlik ülesanne, ehkki mitte eriti suur: ta on mingi alalise komisjoni liige. Peale selle on ta teaduskonnas tegev — ei, mitte eriti koormatud: Jaan Raudnael on vaid nõukogu ja redkolleegiumi liige. Ja loomulikult — kateedri liinis tuleb ju ka midagi ühiskondlikku lisaks. Peale selle on ju loomulik, et tal on pidev parteiline ülesanne — ei, ärge arvake, see pole ka eriti suur, näiteks kursuse hooldamine. Loomulikult on ta ametiühingu, ALMAVÜ ja Punase Risti liige. Peale selle ehitab ta endale korterit, tal on naine ja kolm last («Edasi» õhutusel).

Ja siis juhtub ühel heal päeval, et dotsent Jaan Raudnael avastab, et tal järsku jääb aega napiks: kolm kuud pole teatris käinud, ühtegi uut ilukirjanduslikku teost pole lugenud, pool aastat pole kontserti kuulanud..., oma laste koolipäevikuid pole vaadanud ega lastevanemate koosolekul käinud..., teadusliku konverentsi ettekanne ei edene ega edene..., loengud tudengitele said tunamulluse konspekti järgi maha loetud... Mis see siis on? Ta pole ju ei rohkem ega vähem koormatud kui teised dotsendid, ta on ju päris tavalise koormusega inimene nagu kõik teised. Töövõime langus? Lohakus?

(Järg lk. 4)

Professori juubeliks

Lehekuu 17. päeval sai kuuekümneseks Õigusteaduskonna riigi ja õiguse ajaloo kateedri juhataja, Eesti NSV teeneline jurist, professor õigusteaduste doktor Paul Vihalem.

Juubilari noorusaastad möödusid Järvamaal, kus tema isa pidas notariametit.

Poliitilisest elust hakkas P. Vihalem osa võtma suhteliselt noorelt — Paide ühisgümnaasiumi päevil, kus ta kohaliku õpilasühingu esimehena organiseeris illegaalse marksistliku ringi, mis etendas suurt osa tema maailmavaate kujunemisel ning andis esimese poliitilise karastuse.

Kõrvuti huviga klassivõitluse teoreetiliste küsimuste vastu lülitus P. Vihalem ka aktiivsesse poliitilisse tegevusse. Esimeste selliste aktsioonidena meenutab ta väljaastumisi usuõpetuse, skautluse, kaitseliidu ning militarismi vastu. Siit edasi juba loogilise jätkuna taunis juubilar Akadeemilise Sotsialistliku Ühingu esindajana fašismi, sotsiaaldemokraatide reetlikkust, sotsialismi teooria keelustamist jne. Seda tegi ta nii Tartu üliõpilasringkondades kui ka mitmel pool välismaal, kuhu ühingukaaslased ta läkitasid.

Olulise panuse on juubilar andnud mitte üksnes marksistlike ideede levitajana, vaid ka eestikeelse marksistliku kirjavara loomisel Eestis. Nimelt oli ta 1935. a. väljaantud K. Marxi «Kapitali» I köite üheks toimetajaks.

Kõrvuti aktiivse poliitilise tegevusega oli juubilar üliõpilasena väga edukas nii õppe- kui ka teaduslikus töös. 1933. a. kirjutatud võistlustöö tõi talle I auhinna, ülikooli lõpetas ta 1935. a. *cum laude*.

1935.—1938. a. õppis P. Vihalem aspirantuuris, mille järel omandas magistrikraadi ning töötas kuni 1940. a. maikuuni tööõiguse õppejõuna Tartu Ülikoolis.

Pärast 1940. a. juunipööret sai juubilarist J. Varese valitsuse siseministri abi ning mõnevõrra hiljem täidab ta ka sisekaitse ülema ülesandeid. Alates 25. aug. 1940. a. on P. Vihalem töörahvakomissari I asetäitja, 1941—1946 aga rahvakomissar.

NLKP liige sai tast 1940. a. juulist.

Järgneb tagasipöördumine teaduslik-pedagoogilisele tööle — algul TPI-sse, seejärel Teaduste Akadeemiasse. 1951. a. kaitseb juubilar doktoriväitekirja teemal «Kodanlikud natsionalistid Eesti kodanliku riigi tekkimise ajaloo võltsijatena». 1954. a. alates juhatab P. Vihalem TRÜ-s riigi ja õiguse ajaloo kateedrit, täites ühtlasi 1961.—1964. a. teaduskonna dekaani ülesandeid. 1956. a. antakse talle professori kutse.

Prof. P. Vihalema teaduslike huvide ring on avar. Tema sulest on ilmunud töid tööõiguse, riigi ja õiguse ajaloo ja teooria ning üldajaloo alalt. Eriti silmapaistev on juubilari osa Eesti riigi ja õiguse ajaloo uurijana, mille tulemused on avaldatud mitmes monograafias (neist kaalukam rohkem kui 700-leheküljeline «Eesti kodanlus imperialistide teenistuses»), enam kui 70 teaduslikus ning populaarteaduslikus artiklis.

Oluline on juubilari panus mitmete riigi ja õiguse üldteooria küsimuste läbitöötamisse ning uudsesse käsitlemisse. Näiteks on huvitav märkida, et 1959. a. kirjutatud töö «Riigi mõiste» põhiseisukohtadeni jõuavad teised nõukogude autorid (ja neistki vaid mõned) alles kümme aastat hiljem.

Tervikuna on prof. P. Vihalema teaduslikule loomingule omane rikkalik faktilise materjali kasutamine, põhjalik analüüs ning äärmiselt terav silm probleemi erinevate külgede omavahelise seose nägemiseks.

Märkimisväärne on prof. P. Vihalema panus teadlaste noore põlvkonna kasvatamisel nii aspirantide juhendajana kui ka oponendina doktori- ja kandidaaditööde kaitsmisel. Selles valdkonnas on ta vaieldamatult kõige universaalsem ühiskonnateadlane meie vabariigis.

Õppe- ja teadusliku töö kõrval on juubilar aktiivselt osa võtnud ühiskondlikust tööst. Ta on mitme vabariigi ja üleliidulise teadusliku asutuse nõukogu liige, korduvalt kuulunud EKP TRÜ komiteesse jne.

Professori tagasihoidlikkus, töökus ning terved eluviisid on aga eeskujuks meile kõigile.

Lugupeetud juubilar! Teie kolleegide ja õpilaste nimel ütleme Teile suur tänu kõige tehtu ja teoksil oleva eest ning loodame veel palju aastaid Teid niisama reipa ja teotahtelisena näha meie *alma mater*'is.

Kolleegid ja õpilased ehk õpilastest kolleegid

Tunnustus veteranidele

Suures Isamaasõjas saavutatud võidu 25. aastapäeva puhul avaldas TRÜ rektor kiitust järgmistele endistele sõjameestele, kes on eriti silma paistnud oma töös meie ülikoolis:

Üleülikoolilistest kateedritest

Aleksander Blumfeldtile, Mihhail Bronsteinile, Johannes Kalitsale, Ervin Kivimaale, Mihhail Makarovile, Jaan Rebasele, Ivan Volkovile.

Ajaloo-Keeleteaduskonnast

Karl Bachmanile, Vladimir Kilgile, Leopold Kivimäele, Juri Lotmanile, Juhan Peeglile, Andres Pärlile, Jaroslav Raidile, Pavel Reifmanile, Albert Trummalile,

Arstiteaduskonnast

Juri Ksenofontovile, Harri Kurmile, Robert Loogale, Valdek Ritslaidile, Feliks Valgele,

Bioloogia-Geograafiateaduskonnast

Jüri Ristkokile, Leo Tiigile,

Füüsika-Keemiateaduskonnast

Tullio Ilometsale, Paul Kardile, Viktor Palmile, Igor Sobolevile, Martin Sootsile, Leonid Uibole,

Kehakultuuriteaduskonnast

Peeter Hiobile, Fred Kudule, Ilmar Kullamile, Edgar Naaritsale, Roman Nõvandile, Feliks Parrele, August Tähnasele, Juhan Võrnole, Jevgenia Uibole,

Majandusteaduskonnast

Elmar Haljastele, Ülo Kaurile, Endel Purjule,

Õigusteaduskonnast

Julius Adojaanile, Jüri Jegorovile, Endel Laasikule, Ilmar Rebasele, Edgar Salumaale, Ilo Sildmäele, Abner Uustalile,

Sõjalise ettevalmistuse kateedrist

Vulf Baronile, Pjotr Fomenkole, Grigori Jarenkole, Dmitri Karjabkinile, Mihhail Karutinile, Vladimir Kotovile, Aleksander Kotsetkovile, Viktor Lvovile, Grigori Muhhinile, Jakov Samodumskile, Ivan Zujevile, Konstantin Voinovile, Andrei Vassiltsenkole, Grigori Krjukovile, Valentina Usatsevale, Viktor Uzinile, Nikolai Romanovile, Valeri Botsenkole,

Administratiiv-majandusosakonnast

Karl Baartile, Aleksander Jekimovile, Eugen Kaitsale, Elmar Kangrole, Liidia Kurtukovale, Movsa Michelsonile, Osvald Mägile, Grigori Noppelile, Harles Pilterile, Karl Püssile, Evald Rauale, Erna Russakule, Inna Sorkinale, Raimond Tanile, Herbert Kukele, Ilmar Tikkule.

Oma riigi lagunemist jälgides

istus viimane Lääne-Rooma keiser Romulus Augustus rahulikult troonil ja sõi keedetud mune. Šveitsi dramaturg F. Dürrenmatt on komöödias «Romulus Suur» võtnud vaatluse alla huvitava rollidissonantsi. Ta on asetanud suure impeeriumi etteotsa mehe, kes on jõudnud oma riigi kurjuse ja inimvaenulikkuse tunnetamisele. Õigemini, ta on lasknud sellisel seisukohal oleval inimesel teadlikult vallutada keisritrooni, ainsa eesmärgiga kiirendada selle väärtaliku vägivallaaparaadi lagunemist. Näidendi põhialuseks on konflikt üksikisiku kui väärtuse ja riigi kui väärtuse vahel, millele ajaloo käigus on pakutud mitmeid lahendusi. Romuluse seisukohaks on, et «isamaad peab vähem armastama kui inimest. Eelkõige peab oma isamaad umbusaldama. Keegi ei saa kergemini mõrvariks kui isamaa.»

Kahtlemata on selline loosung ilma väljaarendamata positiivse programmita abstraktselt jõuetu. Üldisema programmi puudumise ohvriks Romulus (nagu ka näidendi autor) langebki. Nähes eesmärgina Lääne-Rooma riigi hävitamist, aitab Romulus tegelikult kaasa uue ja niisama verise germaanlaste riigi õitsengule. Näidend küll ülistab üksikut, humaansetel printsiipidel tegutsevat kangelast, kuid oma lõpuepisoodidega tõestab ühtlasi sellise võitluse mõttetust ja kurjuse igavesust. Sellele vastuolule on otsitud ikka vastust nii kunstis kui ajaloos. Teoreetilise vastukaaluna tunneb ajalugu bolševike võimuletulekut Venemaal 1917. a., kes esimestena võimulesaanuist kuulutasid oma eesmärgiks omaenese võimu likvideerimise. Lenin rääkis kodanlikust riigist kui likvideerimisele kuuluvast vägivallaapraadist ja nägi ka sotsialistlikus riigis ja proletariaadi diktatuuris mitte eesmärki omaette, vaid paratamatut etappi, mis viib eesmärgi, riigi likvideerimise saavutamisele.

Lisaks taolisele üldsotsioloogilisele probleemile on Dürrenmati näidend huvitav ka isikuvastutuse sotsiaal-psühholoogilisest aspektist vaadelduna.

Ilmselt lagunemisele kalduva ettevõtte juhi optimaalse käitumise probleem pakub kahtlemata huvi, eriti kui juht ise on tunnetanud oma ettevõtte lootusetust.

Neile küsimustele erineva ja põhjendatud vastamise võimalus tegi näidendi lavaletuleku oodatud sündmuseks. 24. jaanuaril 1970. a. sai see teoks Tallinna Riikliku Konservatooriumi lavakunstikateedri neljanda lennu teise diplomilavastusena (lavastaja ENSV rahvakunstnik V. Panso). Etenduse käigus oli võimalus veel kord nautida Dürrenmati mõtte- ja tekstirikkusi, samuti ka rea osatäitjate, nende hulgas peaosaliste küpset ja meeldivat näitlemist. Kuid ometi tundub, et täielikust kordaminekust seekord rääkida ei saa.

Peamine, mis kurvastab, on see, et ülaltoodud probleemidest on lavastuses vaid üle libisetud, püüdmatagi neid omapoolselt analüüsida, seetõttu jääb mulje vaid teksti mahamängimisest ja sedagi mõnikord küllalt «koolilavalikul» tasemel. Mitmed situatsioonid ja karakterid on kontseptuaalselt kokkusobimatud ja ka tekstiga vastuolus, mistõttu jääb mulje kiirustamisest näidendi väljatoomisel.

Eraldi võttes rõõmustasid siiski mitmed osatäitmised. Tõnu Tepandi Romulus on tark, kaval ja kaasaegne. Vähemalt tema jaoks ja tema tasemel on mitmedki probleemid selged. Tepandi loomulik sarm ja osakäsitluse meeldivus aitasid päästa nii mõnegi stseeni. Mõtlema paneb ehk vaid Tepandi näitlejanatuurile iseloomuliku tunneteskaala terava polaarsuse täieliku kasutamise otstarbekus.

Seetõttu jääbki osas (tõsi küll, vaid üksikuil kohtadel) puudu orgaanilisest usutavusest, kaaluda võiks ehk puhtvälise forte kärpimist.

Ootamatute, pisut koguni karikeeritud vahenditega lõi Malle Pärn keisrinna Julia kuju. Ta suutis neid rakendada kogu etenduse vältel ja pisut rumal ning tühiselt võimuahne keisrinna muutus üheks täpsemaks ja läbimõeldumaks osatäitmiseks kogu lavastuses. Kuidas väikest osa võib suureks mängida, seda näitab K. Kilvet. Kõige meeldejäävamad ja üldistusjõulisemad ehk ongi Romuluse stseenid kammerteenritega ja seda tänu K. Kilveti nüansirikkale mängule ja täpsele detailileidmisele. Meeldivalt avaraks osutub V. Uibo ampluaa. Odoakeris pole ühtki nooti ega liigutust Sancho Panzast, selle asemele on asunud intelligentne rafineeritus. Küll toob see aga eriti esile germaanlaste täieliku afunktsionaalsuse praeguses lavastuses.

Suurimaks küsitavuseks kogu etenduses on Aemilianuse ning sellest tulenevalt ka keisritütre Rea lahendus. Raske on midagi ette heita L. Ulfsakile. Osa on loodud andekalt ja terviklikult. Aga ometi tundub, et siin ongi üks kogu kontseptsiooni laialivalguvuse põhjustest. Näidendi järelsõnas peatub Dürrenmatt Aemilianuse kuju võimalikel tõlgitsemistel. Ta rõhutab, et Aemilianuse saatust tuleb vaadata inimlikult, otsekui keisri silmadega, kes häbistatud ohvitseriau fassaadi taga märkab võimu poolt «tuhat korda rüvetatud ohvrit». Lavastuses näemegi inimlikku Aemilianust, kuid mitte inimliku ohvrina, vaid inimliku isamaapäästjana. Dürrenmatt märgib, et Aemilianus on Romuluse vastandkuju. Romulus on inimlikkuse päästja isamaafanatismi eest. Aemilianus peaks seega olema isamaa päästjaks inimlikkuse eest. Seda isamaad, mida kujutab endast Romuluse lagunev ja verest nõretav impeerium, inimlikke tundeid omades päästa ei saa, teda võib püüda päästa vaid ohvitserliku fanatismiga ja sellelaadne ongi Aemilianuse tekst. Aemilianuse-taolised on «impeeriumluse», s. t. kogu inimlikkust unustava ja vaid ideed rõhutava kasvatussüsteemi kõige kurvemad ohvrid ja seetõttu ka kaastunnet väärivad — seda peaks tähendama Dürrenmatti poolt rõhutatud inimliku mõistmise nõue. Praegu aga näeme laval kaht sümpaatset ja inimlikku inimest, kes millegipärast täiesti vastandlikku teksti räägivad ja kogu situatsiooni mõistatuslikuks muudavad. Aemilianus peaks äratama kaastunnet kui impeeriumi ebaõiglust ja langust põhjani näinud ja ometi talle truuks jäänud impeeriumiohver. Praegu äratab ta kaastunnet kui germaanlaste poolt rüvetatud ja alandatud aus inimene. Seetõttu kujunevad ka Aemilianuse ja Rea stseenid klassikalisest tragöödiast laenatuks. Nad on küll ilusa etüüdina välja mängitud, kuid langevad välja kogu etenduse loomulikust tragifarslikust laadist.

Lõppkokkuvõttes jääb etendusest pisut kurb järelmaik. Ei saa öelda, et me näeksime vähe lavastajaleide (üks toredamaid neist on Isauria Zenoni — P. Pillak) ja tema kahe kammerhärra (P. Tooma ja I. Viiding) ansambel. Huvitav on ka lavakujundus, kuid terviklikku ja ideeselget kunstilist elamust ei teki.

Sellest hoolimata on «Romulus Suure» lavaletulek kaheldamatult rikastanud meie teatripilti ja vahest oleks loomulik «koolietendustele» läheneda veidi alandatud mõõdupuuga. Selle võimaluse välistavad aga lavakunstikateedri senised diplomietendused ja muidugi kateedrijuhataja töö, mis annaksid nagu õiguse oodata täielikke kunstilisi kordaminekuid.

J. ALLIK

Justnagu följeton

Kaks utoopiat

(Algus 3. lk.)

Ja siis küsitakse talt koosolekul seltsimees Raudnael, aga kas te olete selle vastu huvi tundnud, kuidas elavad teie üliõpilased ühiselamus? Kas olete neid külastanud? Olete ühiselamus nendega vestelnud või muul viisil ühiselamus aidanud loenguvälist kasvatustööd läbi viia?

«Ei ole,» vastab Jaan Raudnael valutava südame ning häbipunaga palgel.

Kui me nüüd ütleme, et Jaan Raudnael hakkab süstemaatiliselt tegelema üliõpilaste kasvatustööga ühiselamutes, siis on see **selge utoopia.** Sest dotsent Jaan Raudnael on peale kõige muu ka loomulikult veel **inimene**, kes peab leidma aega ka niisugusteks asjadeks nagu söömine, pesemine ja magamine.

Aga kasvatustöö ühiselamutes lonkab, nagu koosolekutel räägitakse, sest ülikooli pedagoogid sellest osa ei võta.

* * *

On teada, et paljudes maailma maades ka küllalt vaestes ja väikestes riikides peetakse loomulikuks, et ühiselamud ei jää väljapoole kasvatustöö sfääri. Seal on ühiselamutes palgalised kasvatajad, parimad pedagoogid ja noortejuhid. Neil on ühiselamus korter, nad elavad üliõpilastega n.-ö. koos, õpetavad neile käitumist ja kodukultuuri ning loomulikult ei käi see märkamatu töö lahus soovitava ideoloogia sisendamisest.

«Meil pole niisuguseid kohti ette nähtud. Meil tuleb see ära teha ühiskondlikus korras,» on loomulik vastus. Tulemus: loe selle loo algul toodud tsitaati.

Nüüd tulebki **teine utoopia.** Aga mis oleks, kui me siiski looksime need palgalised (soliidse palgaga!) kasvatajakohad ja valiksime sinna parimad pedagoogid? Kui igalt ühiselamus elavalt tudengilt võtta kuus üüri 30—50 kop. rohkem, oleks see fond kuhjaga käes. Kas seesugune isemajandamine on keelatud, kui seda tehakse nii suure asja nimel nagu kasvatustöö? Ma tean, et tudengitel paisub rind mässumeelest: aina meid kasvatatakse ja kasvatatakse, kas me siis ise toime ei tule? Kas komsomolil pole siis jõudu, et ühiselamuis oleks nii nagu olema peaks? Ei, keegi ei eita omavalitsust, see on ka muude maade ühiselamuis (ja palju suuremas ulatuses kui meil), kuid siiski on ka ikka põhjusega. Küsimus pole tudengite mitteusaldamises ja alahindamises, vaid ühtses vastutusvõimelises organisatsioonis õppejõud-üliõpilane. Kasvataja ühiselamus pole mingi irisev nuhk, vaid üliõpilase teise kodu peremees või -naine, akadeemiline isa või ema.

Mulle tundub, et see teine utoopia on palju reaalsem sellest esimesest utoopiast, kus dotsent Jaan Raudnael hakkab ühiselamus kasvatustööd tegema ...

Kõige tõenäolisem on muidugi see, et **mõlemad** utoopiad jäävad utoopiateks.

PLII-ATS

Kriminoloogia probleemlaboratooriumis

TRÜ kriminoloogialaboratooriumi järjekordne ettekandehommik toimub pühapäeval, 24. mail k.a. kell 12 TRÜ peahoone aud. 307. Ettekandega «Pisivargused toiduainetetööstuses ja nende ärahoidmise vahenditest (Tallinna Kondiitrivabriku «Kalev» andmeil)» esineb Tallinna Keskrajooni rahvakohtu esimees P. Nuuma.

I. REBANE,
TRÜ kriminoloogialaboratooriumi teaduslik juhendaja

TOIMETAJA H. PALAMETS

«Тарту Рийклик Юликооль» («Тартуский государственный университет»). г. Тарту Эстонской ССР. Орган Тартуского государственного университета. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbri hind 2 kop. Tell. 3058. MB-04139.

Raamatupalat

Kõigi maade proletaarlased, ühinegem!

Tartu Riiklik Ülikool

TARTU RIIKLIKU ÜLIKOOLI PARTEIKOMITEE, REKTORAADI, KOMSOMOLIKOMITEE JA AMETIÜHINGUKOMITEE HÄÄLEKANDJA

Nr. 19 Reedel, 29. mail 1970. a. XXIV aastakäik

26. mail algas ÜLKNÜ 16. kongress. Meie vabariigi kõrgemaid koole esindab TRÜ V k. üliõpilane Ülle Rein.

Kursuse elust ülikooli ellu

Eesti filoloogia I kursuse komsomoligrupp on üks suuremaid Ajaloo-Keeleteaduskonnas. Sinna kuulub 36 kommunistlikku noort. Oma tööd alustasime siis, kui oli maha peetud ELKNÜ TRÜ komitee laiendatud pleenum «Töö parandamise abinõudest TRÜ komsomoligruppides», ilmunud sellekohased materjalid ja metoodilised juhendid grupporgidele.

Pleenumi otsustes tehti komitee ideoloogiasektorile ülesandeks välja anda grupporgidele seeria abimaterjale. Kahjuks pole need veel meieni ulatunud. Vahest seetõttu alustasimegi oma komsomolitegevust sama ettekujutusega, mis oli välja kujunenud keskkoolis, kus oli omajagu kampaanialikkust ja «linnukeste» tagaajamist. Et selline lähenemisviis ülikooli komsomolielule on vastuvõetamatu, aga uue leidmine vajab järelemõtlemist ja abi, siis võib-olla sellest ongi tingitud mõnede komsomligruppide passiivsus.

Pleenumi otsuste kohaselt nõutakse ka iga osakonna komsomoligrupi tegevusplaani. Need laekuvad, sest nõutakse, laekuvad vormikohaselt täidetuna ja paberil üsnagi sisukatena. Tööplaani esitas ka meie grupp. Kavandatud üritusi arutati eelnevalt koosolekul. Ja ometi said need võrdlemisi raske südamega kirja pandud, sest ikkagi polnud kindel, kas õnnestub seda või teist üritust läbi viia või mitte. Midagi õnnemängu- või pimesikutaolist: püüad kinni või ei püüa. Tagasi vaadates selgub, et osa plaani pandud ettevõtmistest jäigi täitmata, osa aga sündis eksprompt korras.

Kõige enam oleme kahetsenud seda, et kohe õppetöö sissejuhatuseks suurkoolis meid kolhoosi ei saadetud. Üksteise tundmaõppimiseks, ühiste kavatsuste, traditsioonide kujundamiseks on alles kujunemata kollektiivil ühine töö parim lahendus. Et seda lünka täita, korraldasime kursuseõhtu. See õnnestus, kuigi tutvumine piirdus vaid nimedega. Sellises olukorras, kus õppetöö kulgeb rühmiti ja kogu kursus puutub kokku vaid vähestel loengutel, oli algul tegemist, et nimesidki meelde jätta. Sügisel võtsime üksmeelselt osa aumüüriga seotud töödest. Siinkohal lubage küsida, mis on sellest algatusest edasi saanud?

Mis puutub üldse argipäevastesse ülesannetesse, nagu ühiskondlikult kasulik töö, laupäevakud, siis ei saa meie kursuse kommunistlikke noori laita. Eesti filoloogia osakondki on mõnikord oma arvukust näidanud tänu I kursuse tudengitele.

Sügissemestri suuremaks ja õnnestunumaks ürituseks peame väljasõitu Rija Toomkiriku orelikontserdile. See sai teoks osakonna büroo liikme Anna Žigure eestvedamisel.

Enne talvist eksamisessiooni oli vastsetel tudengitel päevakorras probleem, kuidas üldse õppida. Sessioon õnnestus. Keskmine hinne tuli üle nelja. Kõrgendatud stipendiumi saab seitse üliõpilast. Grupikoosolekute korraldamiseks oleme kasutanud «aknaid» ja isegi loengute vaheaegu. 15 minutiga jõuab mõndagi korda saata, kui olla operatiivne ja konkreetne. Niiviisi oleme suutnud teha poliitinformatsioonegi. See tundub ainuõige lahendusena, sest pärast loenguid, mis pealegi lõpevad rühmadel eri aegadel, on raske uuesti koguneda.

Käesolev semester kulges Lenini 100. sünni-aastapäeva tähe all. Leninlikku arvestusse suhtus meie grupp tõsiselt. 36-st noorest sooritas arvestuse 34.

Veebruaris kasutasime paari toredat talveilma ühiseks suusamatkaks. Arvukalt võeti osa Vorbuse matkast.

Kõige rohkem rassimist on pisiülesannete täitmiste ja üritustega, mida pole planeeritud, kuid mida pea igal nädalal tuleb teha. Nende jaoks kommunistlikke noori organiseerida tähendab tõsist tööd ja tegemist. Mis puutub informatsiooni liikumisse, siis tänini pole see meile probleemiks olnud. Enam-vähem kõik see, mida arutatakse komitees ja osakonna bürool, on jõudnud ka meie gruppi. Ühiskülastuste organiseerimise oleme oma kursusel jätnud ametiühingu õlgadele ja tüli sellest pole tulnud.

Mööndunud kuu õnnestunumaks üritüseks peame H. Visnapuu luule õhtut TRÜ klubis. Ettevalmistusi selleks alustasime juba veebruari lõpul. See ei olnud ainult kitsa ringkonna ettevõtmine. Kuigi laval esinesid vaid poisid, oli neidude abi üsnagi tõhus (kostüümid, reklaam, moraalne tugi). «Amores» võeti hästi vastu ja selle õnnestumine oli meie grupi ühiseks rõõmuks.

Kõik 36 komnoort pole haaratud grupi tegevusest. Komsomol on vabatahtlik ja elu selles liinis teevad endale huvitavaks tõesti vaid need, kes tema osatähtsust mõistavad. Üksi grupis midagi ära ei tee. Kursusel on teatud hakkajad poisidtüdrukud, kellele alati võid loota, nagu Silvia Baum, Ene Ansip, Anu Teesalu, Tõnu Kaljumäe, Jüri Loss jt. Selliste toredate kaaslaste seltskond väldib üksijäämisetunnet, mida loen kõige hirmsamaks saatuseks mitte ainult grupporgile, vaid üldse noorele inimesele.

REIN VEIDEMANN,
eesti filoloogia I k. grupporg

Üliõpilaste võistlustööde tulemused

Arstiteaduskond

I koha said:

ANNE VAHIMETS (ravi VI k.) töö eest «Luukoe regeneratsioonist ja resorptsioonist».

TIIU UNIVER (ravi V k.) töö eest «Diskogeense lumbosakraalse radikuliidi diagnostikast ja kirurgilise ravi tulemustest.»

JEVGENI LUŠTŠIKOV (ravi vene osak IV k.) töö eest «К пролиферации лимфоидных клеток тимуса и лимфатического узла у крыс в норме и при внутреннем облучений Ce 144».

MATI TIIVEL (ravi V k.), REIN RANDAM (ravi V k.), RUUBEN RAHUMETS (ravi IV k.) ja TIIT REBANE (ravi II k.) töö eest «Koronarograafia Paulin'i meetodil (eksperimentaalne uurimus)».

ARNO AADAMSOO, VALDUR JÄNES (ravi V k.) töö eest «Depressiivse sündroomiga haigete hospitaliseerimise struktuurist ja dünaamikast Tartu Vabariiklikus Kliinilises Psühhoneuroloogiahaiglas 1958—1967».

ARKADI MICHELSON (ravi VI k.) töö eest «Некоторые закономерности изменения ассоциативной деятельности при шизофрении и депрессивных состояниях под влиянием лечения».

JULIA SELENINOVA (ravi V k.) töö eest «Причины и патоморфология хронической почечной недостаточности».

AHE MERE (ravi VI k.) töö eest «Perifeerse vere lümfotsüütide blasttransformatsioonist kilpnäärmehaigetel».

INGE LOHK ja LEHTE PÄRN (ravi VI k.) töö eest «Об изменениях кислотно-щелочного баланса при недостаточности почек и их корректуре».

IGOR TROITSKI (vene ravi VI k.) töö eest «Антитела к дезоксирибонуклеиновой кислоте (ДНК) у больных некоторыми коллагеновыми заболеваниями».

INNA SARV ja HELMI RAHUMETS (ravi V k.) töö eest «Hilistüüpi ülitundlikkusest kroonilistel sapiteede- ja maksahaigetel».

LUDMILLA HANNULA (ravi V k.) töö eest «Naatriumi ja kaaliumi kontsentratsiooni muutused uriinis erinevate stress-situatsioonide järgselt».

PAUL ÜMAR (ravi VI k.) töö eest «Tservikaalse diskogeense müelopaatia diagnostikast ja kirurgilisest ravist».

ELVIIRA HOLLO (ravi IV k.) töö eest «Распределение вне- и внутриклеточных электролитов и воды в миокарде крыс при повторном введении изопреналина».

VIVIAN ESKO (ravi IV k.) töö eest «Maovähk Tartu Prosektuuri lahangumaterjalis 1965.—1969. a.».

OLGA LANSKAJA ja NATALJA LOIBERG (ravi IV k.) töö eest «О саркомах матки».

SIRJE KEER (ravi VI k.), SAIMA HALJASTE (ravi VI k.), EVE PÕLLU (ravi VI k.) ja MARINA KUPATSEV (ravi III k.) töö eest «Ägeda leukoosi esinemissagedusest ja sümptomatoloogiast lastel Tartu Linna Kliinilise Lastehaigla andmetel aastatel 1948—1968».

SILVIA JUHANSOO (ravi VI k.) töö eest «Laktaadi-püruvaadi ainevahetusest eksperimentaalse müokardi-infarkti puhul (eksperimentaalne uurimus).

MADLI RAND (stom. IV k.) töö eest «Hambakaariese ja gingiviidi esinemisest rasedatel».

Füüsika-Keemiateaduskond

I koha said:

TOOMAS SILK (keemia V k.) töö eest «Nikkelkatoodide elektrokeemiliste omaduste uurimine».

MARJU SALVE (keemia V k.) töö eest «Püridiini adsorptsiooni uurimine vismutil diferentsiaalmahtuvuse mõõtmise meetodil».

URVE SEIER (füüsika V k.) töö eest «Изготоление тонкопленочных резистов повышенной стабильности».

AIME OJAPERV (keemia V k.) töö eest «Vasega aktiveeritud leelismuldmetallsulfiidide mõnedest luminestsentsomadustest».

II koha said:

EED PÄRNOJA (keemia V k.) töö eest «Vismutiga aktiveeritud kaltsiumfluoriidluminofooride omadustest».

LJUBOV SMIRNOVA (füüsika V k.) töö eest «Теория отрезающего светофильтра с трехслойным полупериодом».

III koha said:

MARGUS SISASK (füüsika V k.) töö eest «Footonite loendamise meetodil töötava fotomeetri piirküündivuse uurimine».

JÜRI HARTŠENKO (füüsika V k.) töö eest «Низкотемпературные спектры O_2 в кристалле KB и роль ангармонизма колебаний».

Kehakultuuriteaduskond

I koha said:

TIIU PELT (IV k.) töö eest «Mõningate psühho-füsioloogiliste näitajate arengudünaamika erineva vanuse ja spordimeisterlikkusega naiskorvpalluritel».

MILVI UUSMAA (IV k.) töö eest «Vabariigi paremate väravpallurite tüpoloogilised iseärasused ja psühholoogiliste näitajate dünaamika».

EDA KÖLLER (IV k.) töö eest «Erineva vanusega naisvõrkpallurite tüpoloogilistest iseärasustest ja psühho-füsioloogilistest omadustest».

REET KUUT (IV k.) töö eest «Muusika mõjust iluvõimlejate südame ja veresoonkonna talitlusele olenevalt tüpoloogilistest iseärasustest».

ENN MAINLA (IV k.) töö eest «Puuteibast fiiberteibani».

HELLE MÖLDER (IV k.) töö eest «Kõrgushüppajate keskendumisest ja tähelepanu muutustest võistlustel».

III koha said:

ILME LINTS (IV k.) töö eest «Kergejõustiklaste spordiga tegelemise ja kergejõustiku eriala üliõpilaste kehakultuuriteaduskonda astumise motiividest».

MART KURS (IV k.) töö eest «Tagajärje ja lihasjõu sõltuvusest meeste 800 m jooksus».

JÜRI KORK (IV k.) töö eest «Keskmaajooksjate jooksutehnika biomehaaniline analüüs».

Matemaatikateaduskond

I koha said:

UUNO VALLNER (arvutusmatem. V k.) töö eest «Summeeruvatest poolrühmadest».

TIIU KIPPER (arvutusmatem. V k.) töö eest «Kuuendat järku diferentsiaalvõrrandi rajaülesande lahendamine võrgumeetodil».

MARJU ŠLAPIKIENE (arvutusmatem. V k.) töö eest «Operaaotritest, mis genereerivad analüütilised poolrühmad».

GRIGORI RUBANOVITŠ (arvutusmatem. vene osak. III k.) töö eest «Упорядоченные унарные алгебры».

REET KULMET (arvutusmatem. V k.) töö eest «Lineaarsete diofantiliste võrrandsüsteemide lahendamine».

II koha said:

EBU TAMM (arvutusmatem. IV k.) töö eest «Fokaalne pseudokongruents C eukleidilises ruumis R_4».

JÜRI BELOUSSOV (arvutusmatem. vene osak. III k.) töö eest «Об абсолютной Чезаровской суммируемости с дефектом двойных рядов».

JEVGENIA NETŠAJEVA (arvutusmatem. vene osak. IV k.) töö eest «О приближении линейными методами суммирования ортогональных рядов».

III koha said:

SERGEI BOGDANOV (arvutusmatem. vene osak IV k.) töö eest «Об инверсных полугруппах».

LIDIA VORONA (arvutusmatem. vene osak. IV k.) töö eest «Множители абсолютной суммируемости для метода P^2».

Õigusteaduskond

I koha said:

HARRI LIIDEMANN (VI k.) töö eest «Laevade kokkupõrgetest tulenevate kahjude hüvitamisest».

HELMUT PRITS (VI k.) töö eest «Kolhoosiesimeeste, spetsialistide ja mehhanisaatorite pensioniline kindlustamine Eesti NSV-s».

JÜRI KRAANER ja HELDUR VEINBERG (III k.) töö eest «Isaduse ja isaduse tunnistamise fakti tuvastamine».

JAAN SOOTAK (IV k.) töö eest «Muutunud tingimuste mõju rahvusvahelise lepingu kehtivusele».

EIMAR RAHUMAA (IV k.) töö eest «Regionaalne kaitsesüsteem läänepoolkeral».

II koha sai:

INDREK KOOLMEISTER (II k.) töö eest «Kodanliku riigi majanduslíku funktsiooni teostamine riiklikmonopolistliku kapitalismi perioodil».

III koha sai:

AGO RAUDSEPP (I k.) töö eest «Linnavolikogude valimised Tartus 1894. a.».

ELKNÜ TRÜ komitee bürool

20. mail

Büroo karistas füüsika pedagoogilise osakonna III kursuse üliõpilast Toivo Pungat valju noomitusega koos arvestuskaardile kandmisega üliõpilasele ebavääriika käitumies eest Tartu linna tänavail.

Büroo kinnitas personaalselt EOM-70 rühmakomandöride kandidaadid TRÜ-st.

Büroo andis soovituse NLKP liikmekandidaadiks astumiseks K. Lusenbergile (Õigusteaduskond IV k.) ja T. Järvele (Bioloogia-Geograafiateaduskond IV k.), NLKP liikmeks astumiseks A. Bachmannile (Majandusteaduskond V k.).

26. mail

Büroo arutas TRÜ kevadpeo organisatsioonilist ja sisulist korraldamekut. Ettekandega esines L. Karu. Büroo hindas kevadpeo üldiselt kordaläinuks ja avaldas tänu peo organisaatoritele (L. Karu, R. Tenson, J. Viller, S. Kallas, V. Vidil, P. Pärn, J. Allik ja EKP TRÜ komitee liige Ü. Mallene). Tänu avaldati ka kõigile esinejatele ning TRÜ puhkpilliorkestrile (dirigent K. Kald).

Büroo arutas komsomolivestluste korraldamist sisseastujatega 1970. a. suvel. Ettekandega esines J. Allik. Büroo kinnitas vestluskava ning pani vastutuse vestluste organiseerimise eest ELKNÜ TRÜ komitee liikmele M. Heidmetsale.

Büroo andis soovituse NLKP liikmekandidaadiks astumiseks J. Allikule (ajaloo-osak. V k.).

Büroo võttis ÜLKNÜ ridadesse vastu arvutusmatemaatika osakonna I kursuse üliõpilase Peeter Nurga.

4. juunil sõidavad Tartusse kokku Balti liiduvabariikide, Valgevene, Kaliningradi kõrgemate koolide füüsika õppejõud, et kolme päeva jooksul teaduslik-metoodilisel seminaril arutada füüsika õpetamisega seotud probleeme.

Et ettekanded on juba laekunud, seminari materjalide kogumikki rotaprindil välja antud, siis võib teha mõningaid prognoose seminari töö kohta.

Valdav enamik seminari programmi lülitatud 76 tööst peaks huvi pakkuma kõigile seminarist osavõtjatele. Seetõttu pole istungite organiseerimine paralleelselt tegutsevate sektsioonidena otstarbekas. Trükitud materjalide olemasolu võimaldab rakendada reporterettekannete süsteemi.

Ülevaate töödest teemal «Õppeprotsessi organiseerimise küsimused ja füüsika kursuse struktuur» teeb seminari orgniseerimiskomisjoni liige Minski Riikliku Ülikooli **prof. I. Nekraševitš.** Tema ettekandesse lülitatud töödest on kahtlemata üks huvitavamaid Moskva pedagoogikadoktori **prof. N. Šahmajevi** artikkel «Füüsikaliste nähtuste tundmaõppimise põhietapid õppeprotsessi käigus».

Füüsikud vahetavad kogemusi

Meie ülikooli õppejõud **prof. P. Kard** ja **dots. O. Seeman** annavad ülevaate füüsika sõlmprobleemide õpetamise metoodika alastest töödest. Nende endi poolt on seminaril arutamiseks esitatud huvitavad artiklid: prof. P. Kard pakub välja originaalse viisi SI-süsteemi kasutamiseks teoreetilises füüsikas, dots. O. Seeman on koguni kolme töö autor, millest kaks käsitlevad optika kursuse metoodika probleeme, üks — diferentseeritud õpetamise küsimusi.

Uutest loengudemonstratsioonidest ja tehniliste vahendite kasutamisest füüsika õpetamisel tuleb juttu TRÜ **vanemõpetaja V. Karki** reporterettekandes. Ta demonstreerib ka seminarist osavõtjatele TRÜ-s valmistatud õppefilme.

Tallinna Pedagoogilise Instituudi **dotsendid J. Hendre ja H. Tammet** annavad ülevaate praktikumi töö organiseerimise kogemustest, uutest praktikumi töödest ja vigade teooria õpetamise metoodikast. Viimases küsimuses on H. Tammet kahtlemata väga sobiv esineja — ta on

(Järg lk. 2)

Läbikäidud teest ülikooli komsomolielus

Vanad veerud jutustavad

● **ÜTÜ V konverentsi eel.** «Grupid peaksid oma koosolekutel võtma vaatluse alla grupi liikmete teadusliku töö küsimused, eriti pöörama tähelepanu oma kursuse üliõpilaste konverentsiettekannete valmimisele.» Oluliseks peeti ka teadusliku ettekandega esinevatele üliõpilastele muid ülesandeid mitte anda («Tartu Riiklik Ülikool» nr. 5, 23. veebr. 1952).

● **Ühiselamus.** 11. aprillil 1952 avaldas ajaleht (nr. 12) ülikooli komsomolikomitee liikme J. Loti artikli «Parandada sotsialistliku võistluse taset ühiselamutes», milles tehti ettepanek viia igasse ühiselamusse Tiigi tänava ühiselamus algatatud tubade sotsialistlikule hooldusele võtmine.

K. Randmaa artiklist (7. juunil 1952, nr. 19): «Hästi on korraldatud vaba aja veetmine Tiigi tänava ühiselamus. Ühiselamu hästikorrastatud õues on kaks palliväljakut, kus käib tihti kibe heitlus. Vaheldust õppetööle pakub ka ühiselamu klubi. Siia tullakse raadiot kuulama, ajalehti lugema, vestlema jne. Pühapäeval on kavatsusel väljasõit Peipsile . . .»

Tuletaksin praegusele tudengile meelde — jutt käib v a n a s t Tiigist(!).

● **Alma Mater 150-aastane.**

Juubelipäevade kavas seisid:

1) TRÜ õpetajaskonna ja üliõpilaste teaduslike tööde kogumike väljaandmine ERK poolt;

2) teaduslik sessioon;

3) juubelinäitus (vastutav juhataja H. Moosberg);

4) aula, rektoraadi ruumide, koridoride täielik remont, oma telefonikeskjaama valmisehitamine, ülikooliesise väljaku asfalteerimine ja haljastamine, võimlahoone ekspluatatsiooni andmine;

5) kunstilised üritused, mälestusmärkide avamine Fr. R. Kreutzwaldile, N. Burdenkole ja N. Pirogovile, spordipidu Tamme staadionil, üliõpilasball ja TRÜ kunstilise isetegevuse ülevaatus.

Ülikooli juubelipidustustega seoses viidi e s m a k o r d s e l t läbi vabariiklikus ulatuses kõrgemate koolide spartakiaad ja kunstilise isetegevuse ja omaloomingu ülevaatus.

«Vanemuise» mängukava septembri viimasel nädalal pühendati ülikooli juubelile, samuti Tallinna kõrgemate õppeasutuste vaheline pidulik kontsert.

● 9. mail 1952. a. teatas ajaleht, et komsomoliorganisatsiooni liikmeid on üle 700, s. o. 1/3 eesrindlikest üliõpilastest. Kommunistlike noorte õppetase ületas üliõpilaste keskmise taseme.

Kehakultuuriteaduskond võttis šefluse alla linna kehakultuurikollektiivid; Matemaatika-Loodusteaduskonna komsomolibüroo juhtimisel korraldati keskkooliõpilastele katsed keemias ja füüsikas.

18. okt. 1952. a. algas TRÜ komsomoli I konverents.

● Seoses V. Väljase tööleasumisega ELKNÜ Tartu Oblastikomiteesse juhtisid ülikooli komsomolielu järgnevail aastail G. Rekker, A. Käärik ning 1953/54. õppeaastal B. Hiire.

Kui ELKNÜ TRÜ algorganisatsiooni kuulus 1944. a. 3 kommunistlikku noort, siis 1953. a. oli neid juba 1195. Komsomoligruppide arvuks märgiti 91.

B. Hiire kirjutas ülikooli komsomolitööst neil aastail: «Möödunud tööperioodil kasvas komsomoliorganisatsiooni osa õppe-kasvatuslikus ja teaduslikus töös. Kursuste algorganisatsioonides ja gruppides võis märgata initsiatiivi kasvu ja mõningal määral töövormide mitmekesistumist. Vähe pöörati aga tähelepanu õppe- ja kasvatustöö igapäevaste küsimuste printsipiaalsele lahendamisele, ülikooli komsomolikomitee peamiselt oma tööstiili tõttu ei suutnud seista nende küsimuste lahendamisel oma ülesannete kõrgusel.»

● Kaleidoskoobi lõpuks kaks tsitaati «Tartu Riikliku Ülikooli» 6. nov. 1953. a. 32. nr.-st («Mõningaid märkmeid konverentsilt»):

«Ühiskondlik töö ei tohi kunagi muutuda tööks t ö ö p ä r a s t. Ta ei tohi takistada peamist — õppetööd, igapäevast pidevat tööd oma erialal. Muidu hakkab ülikool ette valmistama küll tublisid organisaatoreid, kuid nõrku spetsialiste.»

«Lahendamatuid küsimusi ei ole. Komsomolikomitee peab aga silmas pidama, et rektoraadi ja parteiorganisatsiooni ees õppetöösse puutuvate küsimuste ülestõstmine on mitte ainult tema õigus, vaid ka kohustus.»

L. JÄRVE

Noormehed!

EÜE rühmad on enamikus komplekteeritud. Töö paremaks organiseerimiseks on vaja veel mõned meesüliõpilased järgmistesse rühmadesse:

Maardu; Hiiumaa (alles hiljuti moodustatud, nime suhtes polegi veel kokku lepitud. Ehitus- ja maaparandustööd); Narva (ehitama hakatakse elektrijaama); Saha-Loo; Tuula; Kuusalu.

Peale selle on erandkorras võimalik avaldust anda veel mõnda Läänemaa, Sakala ja Lõuna-Eesti regiooni rühma (ka ainult noormehed). Avaldusi võib tuua iga päev TRÜ komsomolikomiteesse. Avaldusi võetakse vaid 5. j u u n i n i. Kui rühmad enne seda komplekteeritud saavad, siis lõpetatakse avalduste vastuvõtmine varem.

Kes tahab veel midagi küsida EÜE kohta, see astugu läbirääkimiseks TRÜ komsomolikomitee arvestussektorist läbi igal tööpäeval.

Tudeng (eriti I kursuselt), mõtle ja otsusta! Aga aega on vähe — kiirusta!

EÜE ettevalmistav staap

Füüsikud . . .

(Algus 1. lk.)

kõigile füüsika praktikumis töötanud üliõpilastele tuttava «Praktilise metroloogia algmete» autor; peagi annab kirjastus «Valgus» välja tema sellealase raamatu.

Allakirjutanu ülesandeks on käsitleda üliõpilaste iseseisva töö organiseerimist ja TTO probleeme füüsika õpetamisel.

Selles probleemideringis on oma sõna sekka öelnud ENSV TA Füüsika ja Astronoomia Instituudi teadlane **H. Käämbre**, kes juhib tähelepanu vajadusele õpetada tulevastele uurijatele kasvõi fakultatiivselt teadusliku uurimistöö metodoloogia kursust. Ka näidisprogramm selle kursuse jaoks on tal välja pakkuda

Ülevaates leiavad kajastamist ka TRÜ füüsikute õppetöö individualiseerimise kogemused ja õppeprotsessi modeleerimise alal läbiviidud tööd.

Seminari «naelaks» kujunevad külalislektorite ettekanded.

Prof. M. Sirokov räägib kaasaja füüsika põhiprobleemide käsitlemisest üldfüüsika kursuses, **prof. V. Fabrikant** sama kaasaegsest optikast ja **prof. B. Javonski** aatomite ja molekulide ehituse tundmaõppimisest üldfüüsika raamides. **Prof. L. Sena** Leningradist esineb teemal «Füüsikaliste suuruste mõõtmisühikute süsteemide loomise printsiibid». Hiljuti füüsikute lugemislauale jõudnud relatiivsusteooria õpiku autoril **V. Ugarovil** on kavas rääkida osakestest, mille kiirus ületab valguse kiiruse.

Ka **akadeemik G. Naan** on andnud nõusoleku esineda oma erialal — ta käsitleb kaasaja kosmoloogia küsimusi.

Lõpuks veidi statistikat. Seminari materjalide kogumikus on Valgevene esindatud 24, Eesti 23, Läti 8, Kaliningrad 5 ja Leedu 4 tööga. Tartu Ülikooli õppejõud on välja pakkunud 13 tööd.

Kuigi ametlikult on tegemist Balti liiduvabariikide, Valgevene NSV ja Kaliningradi oblasti õppejõudude seminariga, on avaldanud soovi seminarist osa võtta ka mitmed teiste õppeasutuste füüsikud.

TRÜ füüsikutele ja eriti kõrgema kooli pedagoogika noorele töörühmale on seminari korraldamine tõsine ülesanne. Tahaks loota, et seminari töö kulgeb edukalt ja et ka meie osakonna üliõpilased — tulevased õppejõud ja õpetajad — leiavad võimaluse näpistada mõne tunni eksamisessiooni kallist ajast ja tulla kuulama, mida õpetlikku aulas nendel päevadel räägitakse.

V. RÜTTAS,
seminari organiseerimiskomitee sekretär

Palju õnne ja edu!

15. mail kaitses Moskvas NSVL Pedagoogikateaduste Akadeemia Üldise ja Polütehnilise Hariduse Teadusliku Uurimise Instituudis kandidaadiväitekirja vene keele kateedri vanemõpetaja A n t i d e a M e t s a. Väitekirja teemaks oli «Õppetöö individualiseerimine vene keele õpetamisel eesti kooli V klassis (rakendades programmeerimiselemente)».

Huvi õppetöö individualiseerimise probleemide vastu tekkis A. Metsal mitu aastat tagasi. 1964. aastal võttis ta oma soovil endale V klassi VIII keskkoolis. Klass osutus koosseisult väga kirjuks: kõrvuti praktilist keelt valdavate õpilastega oli klassis neid, kes ei suutnud vene keeles isegi paari sõna õigesti öelda. Sellistes tingimustes tuli tahestahtmata vene keele õpetamist individualiseerida. Järk-järgult kujunes selline individualiseerimine süsteemiks.

1964/65. õppeaastal korraldati Tartu koolides esimene eksperiment, 1967/68. õppeaastal teine. Tulemuste kohta tehti järeldused, mis said laialdase tunnustuse mitte ainult meil, vaid ka teistes sotsialistlikes maades. Kõrge hinnangu andsid väitekirjale ka ametlikud oponendid pedagoogikadoktor L. Landa ja pedagoogikakandidaat I. Unt.

Kokkuvõttes võib öelda, et on ära tehtud suur töö, ülikool on juurde saanud veel ühe pedagoogikakandidaadi. Aga ees on ju uued plaanid, uued probleemid ja uued mured. Mõtleval ja rahutul inimesel jätkub neid alati.

Venia legendi

Teisipäeval, 2. juunil kell 17 esineb Tartu Linna Kliinilise Lastehaigla auditooriumis (Oru t. 3) avaliku loenguga dotsendi kutse taotlemiseks Arstiteaduskonna pediaatria kateedri dotsendi kt. **Lia Sildver** teemal «Enneaegse puberteedi kliinilistest vormidest».

E. RAUDAM,
TRÜ Arstiteaduskonna dekaan

Ärge viivitage!

Juba teist kuud käib Tartu Riikliku Ülikooli töötajate profülaktiline läbivaatus. Aprillikuu jooksul oli võimalus naistöötajail kontrollida tervislikku seisundit günekoloogi juures. Kahjuks ei osatud hinnata profülaktilise läbivaatuse tähtsust, mistõttu günekoloogi vastuvõtule ilmus ülikoolis töötavast ligikaudu 800 naisest vaid 300. Günekoloogilisi haigestumisi esines 56 juhul, s. o. 18,6%. See küllalt kõrge protsent peaks tõsiselt hoiatama neid, kes ennast ise terveks peavad ja võib-olla sellepärast ei ole kontrollile läinud.

Kõik naistöötajad, kes ei ole senini veel günekoloogi juures käinud, võivad seda teha edaspidi Tartu Naistenõuandlas vastavate jaoskonnaarstide juures.

Maikuus on organiseeritud kõikide ülikooli töötajate tervise kontroll Tartu Kliinilise Haigla polikliinikus. Ülikooli töötajad võivad lasta teha vereanalüüsi ja fluorograafilist vaatlust ilma saatekirjata. Pärast nimetatud protseduure on vaja ilmuda terapeudi vastuvõtule kabinetti 36 III korrusel. Arsti vastuvõtuajad on teatatud kõikidesse kateedritesse. Ärge viivitage arsti juurde minemisega, sest ka väheste vaevustega või märkamatult kulgevat haigust on vaja õigeaegselt avastada ja ravida!

Ülikooli töötajate 1969. a. ajutiste töövõimetuste analüüs näitas, et aasta jooksul kaotati ajutise töövõimetuse tõttu 10 329 tööpäeva, töövigastuste ja kutsehaiguste tagajärjel 198 päeva. Töötajatele haigustoetusteks kulutati suur summa — 42 573 rbl. Pikaajalist töövõimetust põhjustasid krooniliselt kulgevad haigused: kopsutuberkuloos, reumatism, mao-sooltehaigused, neeruhaigused jt.

Ilmnes, et paljudel juhtudel oleks õigeaegne profülaktiline läbivaatus võimaldanud mitmete tõsiste haigestumiste varajast diagnoosi ja ravi, ennetades haiguse rasket kulgu.

ILSE RAJAVEE,
TRÜ ametiühingukomitee tervisekomisjoni esimees

Ühel päeval aprillikuu keskpaiku

NOVOSIBIRSKIS.

algas äsja 25-aastaseks saanud TRÜ naiskoori pikim reis, Siberi matk.

Kõigepealt Moskva. Suviselt palju päikest ja sireleid. Siis uuesti rongi. Kaks päeva ratastel ei jõudnudki väga ära tüüdata, sest vaguni olid täis laulu ja akende taga helevalged kased.

22. aprilli hilisõhtul jõudsime esimesse sihtpunkti — pidupäevaselt säravasse Omskisse. Kolmeks päevaks sai see Tartust 10 korda suurem linn meie peatuspaigaks. Selle aja jooksul andsime 2 kontserti: Polütehnilises Instituudis ja Siberi Autoteede Instituudis, tutvusime linna ja õppeasutustega, mille külalisteks olime.

Kontserdid läksid korda. Laulda oli algul veidi võõras, sest oli näha, et koorimuusikaga on sealne publik vähe kokku puutunud.

Lahkudes linnast laulsime tänutäheks oma güididele, kahele Tallinna poisile, praegustele Omski tudengitele. Nad olid meile suuresti abiks ja üksnes seegi oli tore ning ootamatu, et meid juba esimesel õhtul jaamas emakeeles tervitati. Nüüd saadeti meid eestikeelsete soovidega uuesti teele.

Novosibirsk. Siberi pealinn võttis meid vastu imekauni ilmaga, mis pärast Omski tuuliseid päevi oli eriti meeldiv.

Saabumispäeva hommikul korraldati meile linnaekskursioon, millest on siiani meeldivad mälestused jäänud. Kõige rohkem üllatas ja rõõmustas muidugi Akadeemia linnake Obi mere ääres. Kui palju ruumi ja heledust, aina puhtus ja rõõmsad toonid. Imekerged majad metsa all. Ja jälle kased! Selle meeldiva päeva lõpetuseks käisime ooperiteatris «Padaemandat» vaatamas.

Teisel päeval tutvusime Novosibirski suurima ning noorima õppeasutusega — Elektrotehnika Instituudiga. NETI-l on oma koorikapell, kuid kahjuks polnud meil võimalust neid laulmas kuulda.

Õhtul andsime samas instituudis kontserdi. Kava (nagu kahel eelneval ja järgmistel kontsertidel) koosnes põhiliselt juubelikontserdil esitatud lauludest. Novosibirskis esines ka meie solist Teo Maiste.

28. aprilli õhtuks jõudsime matka lõpp-punkti, Tomskisse. Olime väga oodanud seda päeva, sest hea on külla sõita, kui sind vanad tuttavad ees ootavad. Tomski ülikoolil on kümneaastane koorikapell, kes 1968. a. veebruaris käis Tartus. Vilniuses III üliõpilaslaulupeol olime nende kooriga jälle koos. Ning 1968. a. sügisel käis Tartu Akadeemiline Meeskoor tomskilastele meie koorimuusikat tutvustamas. Nüüd oli meie kord.

Igal sammul tundsime siberlaste heatahtlikku tähelepanu ja hoolitsust.

Kontsert toimus vanasse kirikusse ehitatud saalis. Akustika oli suurepärane. Seda etteastumist olime kõik veidi kartnud, sest on teada Tomski asjatundlik ja nõudlik publik, kapelli poolt aastate jooksul välja õpetatud. Kontserdipiletid olid juba ammu enne meie tulekut viimseni ära müüdud. Võib-olla just see ärevus ja erutus aitaski kaasa selleks, et meie arvates kontsert kõigiti õnnestus.

Teine päev algas vastuvõtuga ülikooli rektori juures, jätkus linnaekskursiooniga. Endises kaupmeeste linnas Tomi jõe ääres on praegu kuus kõrgemat õppeasutust ja iga seitsmes inimene tudeng. Võib-olla just see jätabki mulje, et Tartul on Tomskiga palju ühist. Tundsime end seal linnas väga koduselt. Meid kui lauljaid rõõmustavad eelkõige kolm kordalainud kontserti, kuid meelde on jäänud palju muudki toredat — ühine lõbus pidu 1. mai õhtul tudengikohvikus, imepärane seedrimets, lilled, mis toodi hommikuti profülaktooriumisse, kus elasime, ja loomulikult inimesed ise.

Nii möödusid need päevad. Ja kui 2. mai õhtul lennukisse istusime, oli linlastele selge, et me polnud ei mereväe meedikud, ei raudteelased, ei lastekodulapsed ega jalgpallurid, kelleks meid valgete mütside järgi peeti, vaid lauljad. Lauljad, kes sõidavad koju tagasi lootuses, et veel kohtutakse nende lauljatega, kes lennuväljale lehvitama jäid.

Esimene ja viimane mulje Siberist: ta osutus palju lähemal olevaks, kui oskasime kujutada.

R. REBANE

Rafael Alberti

RAFAEL ALBERTI (1902), Lenini rahupreemia laureaat, on hispaaniakeelse luule üks väljapaistvamaid esindajaid tänapäeval. Alberti loomingu algperiood on kantud rahvaluule ja Góngora mõjudest. Läbinud sürrealistliku faasi, jõuab luuletaja kodusõja karmi tõelisuseni. Aastatel 1931—1934 külastab Alberti kahel korral Nõukogude Liitu, aidates kaasa Nõukogude kirjanike I kongressi ettevalmistamisele. Hispaania kodusõja ajal tegutseb Alberti aktiivse antifašistina, on demokraatliku ajakirja «Mono azul» peatoimetaja. Peale vabariigi lüüasaamist on luuletaja sunnitud emigreerima algul Prantsusmaale, hiljem Argentiinasse, kus elab tänaseni. Alberti tähtsamad luulekogud on «Lubi ja laul» (1926—1927), «Inglitest» (1927—1928), «13 taba ja 48 tähte» (1935), «Poeet tänaval» (1931—1936), «Hetkest hetkesse» (1932—1937). Rikkalikud mälestused sünnipaigast Lõuna-Hispaaniast on säilitanud keskse koha ka poeedi uusimas loomingus, ehkki lisandunud on Argentiina maastike teema.

RAFAEL ALBERTI

* * *

Kui mu hääl kord maapinnal vaibub,
siis puhugu rannal taas tuul,
hääl virgugu lainteharjus.

Siis puhugu rannal taas tuul,
häält mul kui kaptenit kandku
sõjalaeval, mis kiirgab valgust.

Oh, mu hääl, su ehteks on antud
meremehemärgid, rinda pandud:

südame kohal raudne ankur
ja ankru kohal tähepaistus
ja tähtedes tuulehoo paitus
ja tuulehoos puri las paisub!

Siin ja seal

On lastel Estremaduras
paljad jalad.
Kellel te saapaid läks vaja?

Nahk veritseb kuumas ja külmas.
Kes jättis teid särgist ilma?

Vihma sajab
nendel voodisse, unesid leotab.
Kes nii teie kodu teotab?

Ei tea nad
tähtede nimesid taevas.
Kes teid säästis küll koolivaevast?

On lastel Estremaduras
näod karmid.
Kellel oli te õnne tarvis?

Aga samas, Nõukogude Liidus . . .
Kihutab rõõmus troika
mööda lumist välja, laste lõbusa naeru saatel.
Nende silmad ei tunne mõrva jubedat hirmu,
ja karjatust, milles veri tardub, kõrvad ei kuule.

Seal, nende unenägudes, maailm on kui teater,
kus mänguna sünnib töö ja mänguna suureks sirgub.
Maakaart, mis neil on uinudes silme ees, sädeleb kiirtes,
siiski heledam kõigest on punase tähe hiilgus.

Teatakse: selles säras, kaugel eemalgi selgib taevas,
ning teistegi rahvaste südamesse tungib see soojus,
nendegi laste põue, kes unes vaid julmusi näevad,
pisaraid ema laugel, ränka tööd, piina või hukatust.

Nad on Oktoobri pojad, noored mehed põllult ja tehasest
sotsialismis saavad tõelisuseks nende ulmad,
jumal on vaid mõttetu kujutlus nende pilgu ees,
ja papid on võltsi valguse vanad pettepildid.

Nemad on Lenini uhkus, sirbid ja vasarad,
nad tema rada käivad ning teda kalliks peavad,
nemad on need, kes kord rahvaid ühinemas näevad,
nemad on need, kes meile Rahuplaneedi loovad.

(Kogust «Poeet tänaval»)

Hispaania keelest tõlkinud
IORI TALVET

Valijate klubis

Täna kell 19 toimub TRÜ valijate klubis Vanemuise tn. 46 kohtumine EKP Tartu Linnakomitee esimese sekretäri Johannes Lotiga.

Teisipäeval, 2. juunil kell 19 toimub samas loeng «Perekonna terviklikkuse tähtsusest meie ühiskonnas». Lektor H. Kurm.

Pärast nimetatud üritusi demonstreeritakse dokumentaalfilme.

ÜVAK teatab

Leidis aset jõudude uuenemine — vana juhatuse asemele valiti koosolekul uus. Elagu esimees! Võtmed ja pitsat anti Õigusteaduskonna II kursuse üliõpilase Elmo-Silver Jallai kätte. Laekur on aspirant Aita Suitsmart ja sekretär Mare Annus Õigusteaduskonna III kursuselt.

Mida tuleks meil kõigil peale uue juhtkonna nimede meelde jätta?

1. Pikaajaline praktika on tõestanud veenvalt, et kõige parem aeg laenamiseks on mai ja juunil. Sel puhul langeb tasumine sügiskuudesse, sügis on aga teatavasti õpikusaeg ja suvel koguneb üliõpilastel kergesti seda, kust annab lõigata iseendal ja . . . ÜVAK-il.

2. Liikmemaksukogujad! Korjake suvekuude maks juba ette ära — juunikuu stipendiumist ka juuli ja augusti eest.

3. Eriti sageli näeme nüüd kassaluugi ees diplomande oma lahkumislehtedele allkirju saamas. Teadmiseks: kassa on avatud **juulikuu alguseni igal neljapäeval kell 18—20** söökla majas, III korrus.

4. Palve ka kimpujäänud võlglastele: tulge laenu pikendama, kui tasumise tähtaeg on möödas.

ÜVAK-i juhatus

ARS

Esimestel revolutsioonijärgsetel aastatel tekkis ja levis üks monumentaalkunsti väga omapäraseid vorme — agitrongide ja -laevade kaunistamine maalingutega. Nende töödega oli seotud suur kunstnike kollektiiv I. Nivinski juhtimisel, kus kõrvuti noorte maalijate, graafikute ja karikaturistidega töötas ka grupp kogenud Palehhi ikoonimaalijaid. Paljudele Moskva kunstnikele kujunes agitrongide kaunistamine ainsaks erialaseks tööks üldse Kodusõja aastatel, sest teised tellimused praktiliselt puudusid. Nii töötasid rongide juures tuntud nõukogude kunstnikud S. Gerassimov, N. Kotšergin, V. Kostenitsõn, D. Melnikov ja paljud teised. Mõnedel andmetel olid nende töödega seotud ka vene plakatikunsti suurmeistrid D. Moor ja V. Deni. Kuid vaatamata üksikute meistrite individuaalsete käekirjade ja professionaalsete oskuste erinevusele tekkis nii see omapärane lai, väga jõuline, plakatlik maalimisviis, mis mitte ainult ei kandnud vaatajateni piltide propagandistlikku mõtet, vaid tegi agitrongid ka kunstiliselt nauditavaks. Suuri teeneid selles oli I. Nivinskil, kes andis rongide üldise kujunduse.

Seni teadaolevatel andmetel moodustati esimene agitrong 1918. a. augustis. Järgnevalt asutati Moskvas Ülevenemaalise Kesktäitevkomitee juures spetsiaalne agitrongide osakond, mida juhatas J. Burov. Loosungite tekstid ja piltide süžeed andis toimetuskolleegium V. Karpinski juhatusel. J. Burov on agitrongide ees seisnud eesmärke kirjeldanud järgmiselt: «Eredad, kunstiliselt kujundatud laevad ja rongid peavad läbima kogu Nõukogude Venemaa. Iga laev ja rong peab olema terve raamatukogude, raamatukaupluste, kino ja kõnepultide süsteem. Kevadel, kui jää sulab, tuleb Volgal, Kaamal ja Dnepril käima panna kirjanduslik-propagandistlikud laevad. See kõik on tohutu, lausa fantastiline üritus.» (Veebr. 1919.)

Üks esimesi agitronge — seltsimees Lenini nimeline rong — koosnes viieteistkümnest vagunist, kõik vagunid plakatite, loosungite ja maalingutega kaetud. Neli vagunit viieteistkümnest kujutasid endast raamatuladusid, üks raamatukauplust, kolm vagunit oli ette nähtud relvastatud saatemeeskonna ja raudteelaste jaoks, siis vagunid

Kasakas» 1920. a. kevadel Doni ja Kubani aladele, rong «Punane Ida» sõitis samal aastal Turkestanis. Üle viie aasta liikus Venemaa raudteedel «Oktoobrirevolutsioon», millega mõnda aega sõitis kaasa

Agitrongid

M. Kalinin. Kalinin on oma sõitu ja sealt saadud muljeid kirjeldanud järgmiselt: «Ma sõitsin spetsiaalselt ehitatud agitrongis «Oktoobrirevolutsioon». Algul tekkis mul mõte, kas riigivõimu esindajal

sõnaga, vagunid olid nii maalitud, et see lähendas meid kohe kohalikule rahvale.» (23. okt. 1919.)

Kõik maalingud ja rongide kujundus tervikuna kajastasid eredalt Oktoobri-järgsetele aastatele iseloomulikke jooni. Selle aja kunst pidi üheaegselt propagandistliku lõõvusega vastama nii haritud kunstisõprade kui ka laiade kirjaoskamatute masside maitsele. Iga ühele peaks olema selge, kuivõrd

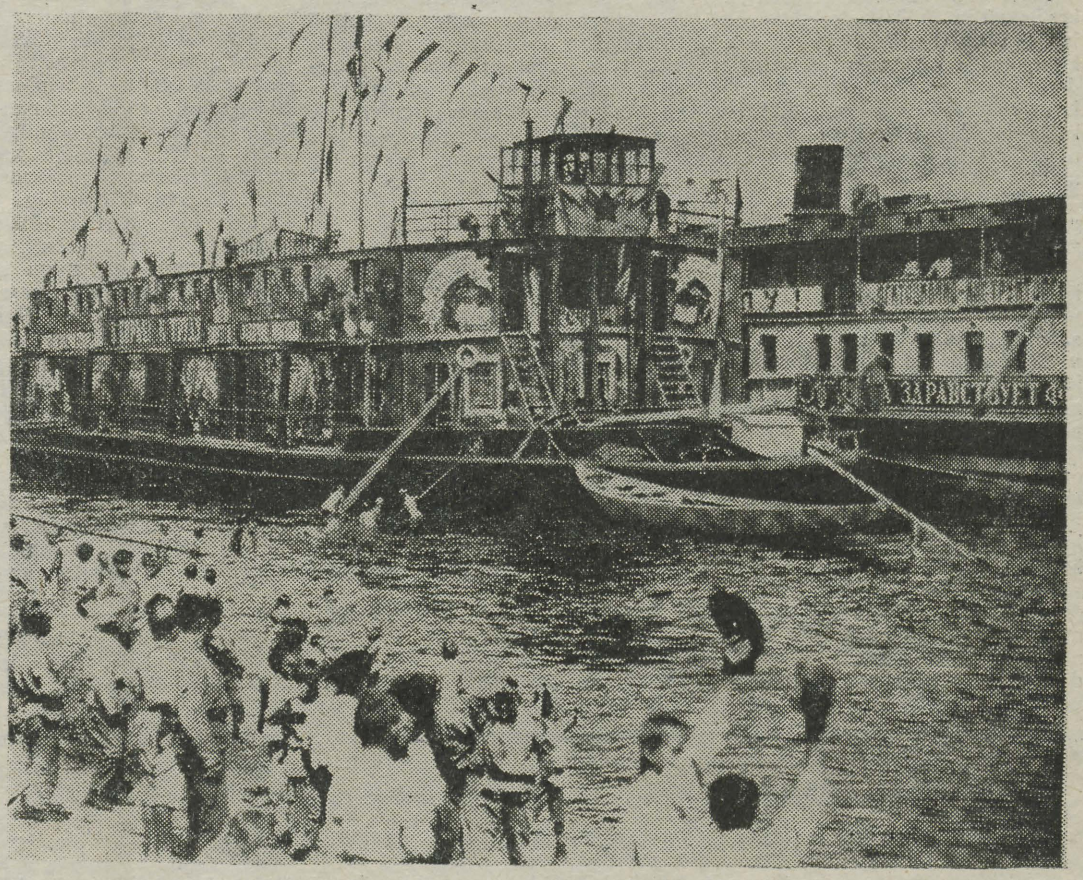

kinomehhaanikute, ROSTA kontori, administratsiooni, instruktorite, näitlejate ja köögi jaoks. Rong väljus Moskvast 12. jaanuaril 1919. aastal ja läbis Läti, Leedu, Valgevenemaa ja suurema osa Ida-Ukrainast, tehes kakskümmend viis peatust ning sõites läbi 3830 km. Aastail 1919 —1920 tegi sm. Lenini nimeline rong veel kaks reisi.

Harilikult suunati agitrongid äsja valgekaartlastest ja interventidest vabastatud piirkondadesse, samuti kulaklikest mässudest hõivatud aladele, kus tunti teravat puudust heast propagandistlikust tööst. Nii suunati rong «Punane

on paslik sõita sellises üleni värvitud rongis. Mul oli hirm, et see maalitud, plakatite ja loosungitega kaetud rong hirmutab rahvast ja teeb minu kui nõukogude võimu esindaja naeruväärseks. Kuid kui ma sõitsin mööda Vene Nõukogude Vabariigi teid, siis kadusid mul sellised mõtted täiesti ja ma sain aru, kuidas selline rong mõjub massidele. Kõikjal, kus me peatusime, kogunesid rongi ümber suured rahvahulgad, vaatlesid pilte ja püüdsid lugeda loosungeid. Kirjaoskajad seltsimehed abistasid kirjaoskamatuid, seletades, mida üks või teine pilt tähendab. Ühe raskesti on see saavutatav. Agitrongide kujundamine toimus Moskvas raudteede töökodades. Kõik maalimisega seotud tööd tehti harilikult rekordiliselt lühikese ajaga — kahe-kolme nädalaga. Kuid suur entusiasm ja kiindumus töö vastu lubasid ka lühikese aja ja raskete tingimuste juures luua mõjuvaid ja väljendusrikkaid kunstiteoseid. Neid ronge ja laevu võib tõepoolest nimetada kunstiteosteks, eriti nüüd, kus kuuekümnendatel aastatel laienenud arusaamad esteetilistest väärtustest lubavad meil seda teha.

J. OLEP

Lustakas pühapäev

(Sünnib siit uus traditsioon?)

24 mail k. 10 seisis pooletuhandeline üliõpilashulk Tähtvere lauluväljakul. Mürtsuva puhkpillimuusika saatel raporteeris paraadi andja T. Tepandi paraadi vastuvõtjale L. Karule, lauldi kõige uuemat eesti laulu — «Vorbuse hümni», mis sündis kollektiivse loomingu korras alles pühapäeva hommikul, ning siis suunduti Vorbuse mäele.

Suure peo avas TRÜ rektor A. Koop. Mitme tunni jooksul vaheldus isetegevus vabas looduses ja isetegevus mikrofonide ees. Esinesid «Kodu ja ristikheina» sarja üldvõitjad eesti filoloogia I kursus; ansambel «Kuup ja kera» ja ansambel «Rajacas» (vokaalrühm). Lõõtspillikontserdi andsid N. Laanetu ja M. Laane. Suure menuga möödus ka T. Tepandi ja V. Uibo külaliskontsert. Ainus, mis pidulisi segas, oli vilu ilm, see sundiski juba kell 16 tagasitee jalge alla võtma.

Komsomolikomiteel on kavas selline kevadine lustipidu muuta traditsiooniliseks.

Räägime tõlkekonkursist

Teatavasti kuulutati hiljuti üli-koolis välja üliõpilaste tõlkevõistlus (vt. TRÜ nr. 15 ja 16 k. a.). Esitasime toimkonna liikmetele dots. kt. Aino Valmetile, dots. kt. Urve Lehtsalule, õp. Jaak Rähesoole ja üliõpilastele Rein Kärnerile ning Trivimi Vellistele kuus küsimust.

1. Missugune on võistluse eesmärk ja kuidas sai korraldamise mõte alguse?

Romaani-germaani filoloogia osakonnas on tuntud tõde, et lõviosa värskeist osakonda astujaist tahab saada tõlkijaks. Ja usuvad, et saavadki. Samas on teada, et meil tõlkijaid korraliselt ei koolitata, kuigi mõnest üksikust lõpetajast saab siiski vahel ka tõlkija.

Käesoleva võistluse eesmärgiks ongi anda nendele, kes mitte ainult ei unista tõlkijatulevikust, vaid tahavad tõlkimise kallal ka vaeva näha, ergutav võimalus end järele katsuda.

Võistluse korraldamise mõte ise pole esmakordne. Midagi taolist on meil ülikoolis paaril korral toimunud juba 1960. aastate algul. Tudengite seas näis asja järele olevat üha kasvav nõudmine, sellepärast algataski romaani-germaani filoloogia osakonna komsomolibüroo võistluse.

2. Kas üliõpilase edukas esinemine tõlkevõistlusel võib mõjuda ka tema erialasele käekäigule?

Võib küll. Kui õnnestunud tõlkega esineb keeletudeng, kes tahab elukutseliseks tõlkijaks saada, siis käesoleval võistlusel saavutatud edu on talle heaks visiitkaardiks.

Üliõpilasele saab teatavasti anda tõlkesuunalist individuaalplaani vaid siis, kui kusagilt tuleb vastav ametlik tellimus. Kui nõudmine tuleb, siis on rohkem väljavaateid nendel, kes on endale nime teinud.

Veel enam! Kui meil käib jutt ilukirjanduslikust tõlkimisest, siis siin suudab akadeemiline kool vaid algteadmisi anda. Spetsialisti kujundab alles praktiline tõlketöö. Ja selles mõttes on meie võistlus ülikoolis võib-olla üsna vajalik.

3. Missugune on võistluse materiaalse ja moraalse ergutamise vahekord?

Materiaalne õhutamine avaldub võimaluses võita küllalt suuri rahalisi auhindu (50 rbl. jt.).

Võitjaile korraldame vastuvõtu koos võistluse avaliku aruteluga. Samuti taotleme parimate tõlgete tutvustamist ülikoolis ning nende avaldamist vabariigi ajakirjanduses.

4. Statuudis esines nõue tõlkida adekvaatselt. Kuidas seda mõista?

See on väga oluline küsimus. Adekvaatselt tõlkida tähendab leida originaalile sisuliselt ja stiililiselt vastavad väljendusvahendid tõlkekeeles. Ilukirjanduses eeldab see eriti head vaistu ning mõlema keele — eriti aga selle keele, millesse tõlgitakse — peensuste tundmist. Ei tohi tõlkida liiga kramplikult, ei tohi aga ka tõlkida liiga «hästi», s. o. liiga vabalt, omapoolsete täiendustega, nagu seda teevad kirjanikud. Kõige paremini tõlgib ikkagi tõlkija-spetsialist, kes jääb märkamatuks vahendajaks.

On vaja tunnetada võimalikult kõiki takistusi, mis raskendavad mõtte kandumist ühest keelest teise nii, et säiliks atmosfäär, et originaali omapära ja harmoonia ei kahjustuks.

Erinevatest keeltest tõlkimisel kerkivad üles erinevad raskused. Nii on inglise keele idioomid mõnelegi tõlkijale komistuskiviks. Saksa lause oma pika ja keerulise sõnade järjekorraga on aga muulasele tihti nagu pime labürint. Eesti tõlkija võib olla hädas neegri ja valge mehe harimatu kõne eristamisega, sest meil pole vastavaid sotsiaalseid dialekte.

Ent see ei tähenda, et tõlkimisega ei võiks üllatavalt hästi hakkama saada. Vastete nuputamine ja leidmine ongi tõlketöö võlusid.

5. Kas pole karta, et üleülikoolilisest üritusest kujuneb lihtsalt romaani-germaani keelte üliõpilaste omavaheline jõuproov?

Võib arvata, et võõrkeelte tundmises on tugevad romaani-germaani filoloogid. Kuid asjal on ka teine külg, on ju vaja tunda eriti hästi seda keelt, millesse tõlgitakse. Kuivõrd hästi selle osakonna üliõpilased eesti keelt tunnevad, seda näitab võistlus. Kindlasti tuleb neil hoiduda originaali konstruktsioonide liialt kramplikust matkimisest.

Võiks eeldada, et eesti filoloogidel ei teki emakeelsete vahendite leidmisel raskusi, võib-olla on neil aga raskem jõuda mõnegi võõrkeelse konstruktsiooni mõistmiseni.

Pole võimatu, et hoopis mõne muu eriala tudeng lööb kõiki teisi oma andekuse ja taibuga. Võistluselt võib oodata igasuguseid üllatusi.

6. Kuidas teada saada, kas ei asuta tõlkima eesti keeles varem ilmunud tööd?

Fr. R. Kreutzwaldi nimelisest Kirjandusmuuseumist saate sellele küsimusele vastuse.

UUT TEATMEKIRJANDUST TOOME RAAMATUKOGUS

1. Nõukogude Eesti tõlkekirjandus 1940—1968. Tallinn, 1970. 312 lk. 12 Bi — 179.

Raamat annab ülevaate tõlkekirjanduse väljaandmisest Eesti NSV-s 28 aasta jooksul, kaasa arvatud ka Suure Isamaasõja ajal Nõukogude tagalas ilmunud eestikeelne tõlkekirjandus. Raamat on varustatud nimede alfabeetilise registriga.

2. Nõukogude Eesti trükisõna Suure Isamaasõja aastail. Tallinn, 1970. 339 lk. Bi 3(ee) 5.

Bibliograafia hõlmab Suure Isamaasõja ajal Nõukogude Liidu tagalas Eesti kirjastusgrupi, asutuste, organisatsioonide ja sõjaväeosade toimetusel ilmunud trükiseid. Väljaanne on vajalik teatmeteos teaduslikele asutustele, raamatukogudele, kõrgematele koolidele, õppejõududele ja üliõpilastele.

Külastage käsitöönäitust!

Tutvuge üliõpilaste käsitöödega 29. V—1. VI kella 14—17 koduduse kabinetis.

Avaldame kaastunnet
Marje Hargile
VANAEMA
surma puhul.
Raviosakonna
IV kursuse 4. rühm

Kallis Ene!
Tunneme Sulle kaasa
ISA
kaotuse puhul.
Arstiteaduskonna
V k. pediaatrid

Aeg puhkuseplaane pidada!

Taas on lähenemas suvevaheaeg ning see toob kaasa puhkuse suuremale osale ülikooli töötajaist. Paljudel on kindlasti juba puhkuseplaanid kavandatud, aga kui seda pole veel tehtud, siis... vaatame, milles saaks ametiühing aidata.

Meeldivat ja mugavat vaheldust pakub kindlasti paarinädalane viibimine mererannas või Pühajärve kaunis ümbruses. Suvekuude tuusikud pole veel komiteesse saabunud, aga oodata on neid juunikuu esimesel poolel. Seni on sooviavaldusi laekunud paarikümne ümber, tuusikuid saame III kvartalis aga 70 piires. Ei ole võimalik rahuldada neid emasid, kes soovivad tuusikuid saada puhkamiseks koos ühe või kahe lapsega. Selliseid soove on esitatud 8, loota võib aga vaid 1—2 tuusikut. Tuleb siiski arvestada seda, et tuusikud antakse sotsiaalkindlustuse summadest ning seepärast on need eelkõige ette nähtud neile, kes töötavad, ainult väga vähesel määral perekonnaliikmetele.

Perekonnaga puhkamiseks on meil eelmiste aastate eeskujul välja pakkuda hooajaline puhkekodu (ainult elamisvõimalus) Pärnu Lydia Koidula nimelise Keskkooli baasil (10-päevased vahetused 25. juunist kuni 23. augustini), kus meil osa tube on võimalik välja anda 4—6-liikmelistele perekondadele omaette. Samuti on Vellavere puhkebaas juuli-augustikuus ülikooli töötajate perekondade kasutada. Veel on võimalus perekondadega puhata Ametiühingu Vabariikliku Komitee poolt organiseeritavas Loksa hooajalises puhkekodus (ka ainult elamisvõimalus) alates 1. juulist 10-päevastes vahetustes. **Sooviavaldused tuleb esitada ametiühingukomiteesse hiljemalt 8. juuniks.** Kellel aga tervis nõuab parandamist, siis lisaks 27-le III kvartalis ettenähtud sanatooriumituusikule on meile lubatud veel täiendavalt 10 ravipääset Pärnu sanatooriumi (välja arvatud seedeorganite haigused) juuni-, juuli- ja augustikuuks, mida võivad kasutada vaid üliõpilased ja õppejõud. **Sooviavaldused tuleb esitada aga juba 1. juuniks.**

Mõeldud on ka nendele, kes juunikuus ja juuli alguses pole veel puhkusele saanud minna. Nii korraldatakse pühapäevaseid (21., 28. juunil ja 5. juulil) päevitama-ujumasõite Peipsi äärde. Kes asja vastu huvi tunneb, registreerigu end hiljemalt väljasõidu pühapäevale eelnevaks kolmapäevaks TRÜ Spordiklubis. Sõidud on ette nähtud Kauksisse, Rannapungerjasse ja Värskasse. Need on ühepäevased ning tasuta.

Tahaksin veel meelde tuletada, et suusahooajaks mahamärgitud püsirada Elva—Kääriku on ka suvel matkamiseks sobiv. Selline matk on jõukohane iseseisvalt ette võtta.

Vähesel määral saame kohti ka Käärikule (juulikuu lõpus, augusti alguses).

Laste jaoks on saabunud kõikide vahetuste pioneerilaagri tuusikud. Palume need peatselt välja võtta.

Täpsustusi teid huvitavates küsimustes saate ametiühingukomiteest.

H. KABUR

TOIMETAJA H. PALAMETS

«Тарту Рийклик Юликооль» («Тартуский государственный университет») г. Тарту Эстонской ССР. Орган Тартуского государственного университета. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbri hind 2 kop. Tell. 3232. MB-04162

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

AR Fr. R. Kreutzwaldi nim. ENSV Riiklik Raamatukogu

Kõigi maade proletaarlased, ühinegem!

Tartu Riiklik ÜLIKOOL

TARTU RIIKLIKU ÜLIKOOLI PARTEIKOMITEE, REKTORAADI, KOMSOMOLIKOMITEE JA AMETIÜHINGUKOMITEE HÄÄLEKANDJA

Nr. 20 Reedel, 5. juunil 1970 XXIV aastakäik

TÄNA

„Lenin ja ajakirjandus"

Selleteemaline teoreetiline konverents algas täna kell 10 peahoone 102. auditooriumis. Ürituse korraldaja on TRÜ Sotsioloogialaboratoorium.

Kavas on 10 ettekannet.

Külalisesineja E. Tooms (ajaleht «Edasi») räägib leninlike ajakirjandusprintsiipide järgimisest toimetuse töö praktikas, V. P. Talovovi (Leningradi RÜ) ettekanne on ajakirjanduse uurimise algusest Nõukogude Liidus. Professor J. P. Prohhorov (Moskva RÜ) esineb teemal «Leninlikud ideed ja ajakirjanduse funktsioneerimise probleemid».

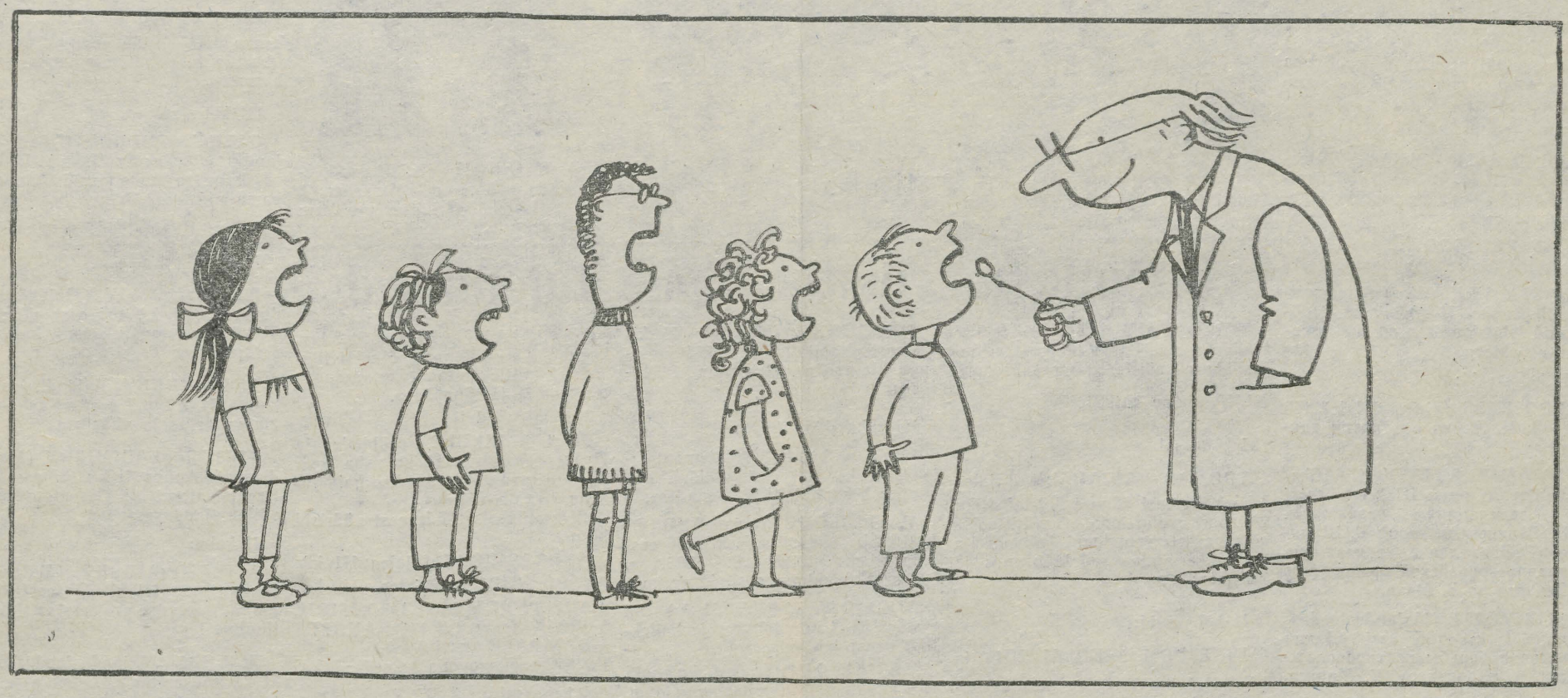

Selline ta on, see suuline eksam!

Küsimused üliõpilastele

1. Kumb eksamisessioon on teile meeldivam — talvine või suvine? Miks?
2. Kui teil oleks võimalus valida klassikalise suulise eksami või programmeeritud kirjaliku (test!) eksami vahel, kumba te valiksite? Miks?
3. Mida te tavaliselt teete eksamieelsel ööl?
4. Kas õppejõu meeleolu omab määravat tähtsust eksamitulemuse suhtes? Aga kas üldse omab tähtsust?
5. Kumb eksamineerimisviis rahuldab teid enam — kiire, asjalik, minimaalsete lisaküsimustega, või aeglane, kus pinnitakse tublisti, nii et hinde eest tuleb sõna otseses mõttes võidelda?
6. Kas oleks mõttekas vähendada eksamite arvu, asendades need arvestuslike kontrolltöödega, mis sooritatakse süsteemikindlalt kogu sessiooni vältel?

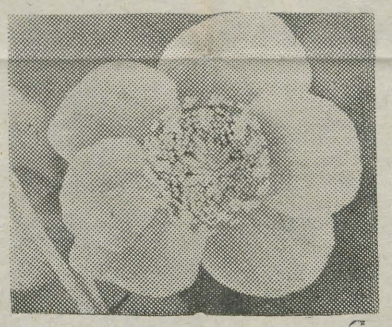

ja õppejõududele

1. Mis on teie arvates kergem: kas kolm päeva õppida ja sooritada siis eksam, või istuda kolm päeva laua taga ja vastu võtta eksameid?
2. Kas eksamitulemus sõltub õppejõu meeleolust?
3. Kas eksamitulemus oleneb sellest, on's vastaja esimeste või viimaste hulgas, kui õppejõud on juba väsinud?
4. Sama, mis 6. küsimus üliõpilastele.
5. Mida te soovitate teha eksamieelsel ööl?

A. Aarelaid, ajaloo-osak. III k.:

1. Talvine. Suvine jääb liiga pikalt ilusasse aega ja teeb tavaliselt meele morniks.
2. Valiksin meelsamini esimese võimaluse, sest suulise vastuse korral saab materjali ise tõlgendada ja seostada. Test näitab kuiva materjali tundmist ning on humanitaarala inimeste jaoks vähem sobiv.
3. Magan.
4. Kas just määrav, kuid küllalt suur tähtsus on sel kindlasti. Teiselt poolt ei saa unustada, et oma vastusega mõjutame tavaliselt samuti õppejõu meeleolu.
5. Esimene küsitlusviis on meeldivam, sest see võimaldab paremini keskenduda. Pika pinnimise lõpus tekib tavaliselt väsimus ning hinne võib kergesti langeda.
6. Kõik oleneb sellest, millise õppeainega on tegemist. Väga ulatusliku faktilise materjaliga eksamid võiks tõesti asendada rea kontrolltöödega. Vastasel juhul ei jõua neid niikuinii selgeks saada. Üks osa õppeaineist, mis nõuavad materjali terviklikku käsitlemist-mõistmist (näit. dialekt. mater.), peaks kindlasti lõppema eksamiga.

R. Hunt, raviosak. IV k.:

1. Rasked on mõlemad, eks suvel on tahtmist vähem.
2. Meil pole testi olnud. Võib arvata, et vastata oleks kirjalikult parem.
3. Magan.
4. Õppejõu meeleolu omab väga suurt tähtsust. Tuttav lugu on ju nende peatähtsate ja kõrvaltähtsate ainetega. Enamasti ei andesta õppejõud kõrvalaine eksamineerijana üliõpilasele, kui märkab, et viimane asja tõsiselt ei võta. Eksamineerijale on see ju põhiala, tema töö. Ometi on meil küllalt õppejõude, kes väga hindavad seda, kui peensusi ja kõrvaltähtsaid andmeid suudad kiiresti õigest teosest kätte saada. Siis ei peagi peas nii arutult palju olema. Siis pole ka eksam nii kramplik.
5. Kiire ja asjalik küsimine meeldib ikka enam. Kui hinne kõigub, siis küll ennem pinnimine. Eksamid on vist väga tugeva närvikavaga inimestele mõeldud, suurem osa väsib sessiooni lõpuks ikkagi ära. Muidugi erinevate õppejõudude eksamiteks valmistutakse erinevalt. Mõnede juurde minnakse väga meelsasti ja kes missugune eksamineerija on, see tehakse noortele kaaskannatajatele juba hästi varakult selgeks. Teatavasti töötab üliõpilaste hulgas suuline telegraaf laitmatult. Enamikul otse arstiteadust õpetavatele õppejõududele pretensioone ei ole.
6. Eksamite arvu võiks vähendada protokolliga arvestuste arvel. Arvestus inimest niipalju ei murra. Tsüklite kaupa õppimise puhul (nagu see meie teaduskonnas esineb) tasuks see eriti.: teha arvestus kohe tsükli lõppedes.

Sessiooni suuremaks ajada enam ei maksaks, neli eksamit on piisav. Samuti ei jaksaks vist rohkem arvestusi teha, kui neid praegu on — keskmiselt kümme.

Üldiselt, kui Arstiteaduskonna üliõpilane semestri jooksul ikka tööd teha püüab, peab ta sessioonil toime tulema.

EKSAMID!

Inge Unt, pedagoogikakateedri dotsent:

1. Istuda 3 päeva laua taga ja vastu võtta eksameid on ehk kergem, ent mitte meeldivam. Ma eelistaksin küll need kolm päeva õppida, sest eksamil kuuled (väga väheste eranditega) seda, mida sa nagunii tead; õppimine annab aga muidugi uut juurde. Ent eksam on õppejõule huvitav sellepoolest, et ta saab teada, mida oleks vaja õpetamisel edaspidi teisiti teha, samuti mõnevõrra seda, mida kujutab endast iga üliõpilane, keda ta seni vaid rühmaga koos on kohanud, eraldi kui isiksus. Ja tavaliselt mõtled vaikselt sellest, missugune õpetaja sellest vastajast saab.

2. Vastupidi — õppejõu meeleolu sõltub eksami tulemusest. Võibolla oleneb see õppejõu temperamenditüübist. Ei tea, kuidas on nendega, kelle meeleolu muutub aeglaselt, enda kohta võin ütelda, et meeleolu jääb tavaliselt eksamiruumi ukse taha, ja meeleolu ruumi sees hakkavad kujundama vastused. Nõrga vastuse korral on piinavalt halb olla, hea ja originaalne vastus loob lausa piduliku meeleolu.

3. Põhiliselt mitte. Küll aga püüan viimaste vastajate puhul jõudumööda võidelda kahe ohuga. Esiteks, väsinuna võivad tekkida tähelepanu hajumise tõttu tajumises lüngid, eriti monotoonse jutu korral. Mõtled ehmatusega, et millest ta küll praegu rääkis ega söanda küsimusi esitada. Teiseks tuleb jälgida, et viimased vastajad ei pääseks lisaküsimuste suhtes kergemini kui esimesed.

4. Leian, et põhiküsimuseks ei ole mitte eksamite arvu vähendamine, vaid nende paigutamine pikemale ajavahemikule. Mitmed uurimused, mis on tehtud ülikoolis saadud teadmiste püsivuse määramiseks, näitavad siin küllalt halbu tulemusi. Oletatavasti on üheks põhjuseks see, et eksamiks õppimine toimub enamasti liiga lühikese aja kestel, ja et paljude eksamite sooritamine üksteise järel aitab teadmiste kustumisele veelgi kaasa. Olukorra parandamiseks oleks aga vaja küllalt radikaalseid muudatusi. Näiteks võiks osa teoreetilisi õppeaineid õpetada ajaliselt tihendatud korras ja sooritada eksam semestri keskel. Hulgalise faktilise materjali tundmist eeldavat eksamit võiks küll sooritada osade kaupa.

5. Muidugi magada, kui materjal on vähegi ära õpitud. Sest nagunii on vist paratamatu, et eksaminandil on selline tunne, et oh oleks veel üks päev aega, siis saaks kõik selgeks. Puhanuna on eksamil kergem löögivalmilt esineda. Kui osa materjali on õppimata, siis võib viimase ööga veel üht-teist päästa. Sellega riskitakse aga eksami ajal uniseks jäädа — mõtlemine kaotab oma täpsuse, ei teki vajalikud assotsiatsioonid jne.

E. Loone, filosoofiakat. dotsendi k.-t.:

1. Kolm päeva eksameid vastu võtta.
2. Jah.
3. Oleneb küll (esimesed saavad kergemini läbi).
4. Oleks mõttekas, kui jäetaks ära mõned ained.
5. Magada.

(Järg 3. lk.)

Tutvustame parimate võistlustööde autoreid

EIMAR RAHUMAA, Õigust. IV k. Töö teema «Regionaalne kaitsesüsteem läänepoolkeral».

JAAN SOOTAK, Õigust. IV k. Töö teema «Muutunud tingimuste mõju rahvusvahelise lepingu kehtivusele».

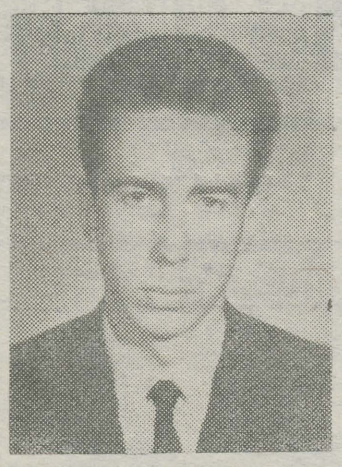

PAUL KENKMANN, Ajaloo-Keelet. VI k. Töö teema «Marksism ja isiksuse sotsialiseerimise probleem (küsimuse püstitamine)».

Üliõpilaste võistlustööde tulemused

Ühiskonnateaduste alal

Teadusliku kommunismi kateeder

I koha sai

JAAK-PEETER JÄRVEKÜLG (Arstiteaduskonna V k.) töö eest «Tervishoiuvõrgu juhtimise ratsionaalse korraldamise probleemidest (Tartu rajooni andmeil)»;

II koha sai

TÕNU KARU (füüsika IV k.) töö eest «Leninlik õpetus töölisklassi ühtsusest ja selle tagamise teid kaasajal».

Filosoofia kateeder

I koha sai

PAUL KENKMAN (ajaloo VI k.) töö eest «Марксизм и проблема социализации личности (постановка вопроса)»;

II koha said:

LEEVI HARK (Matemaatikateaduskonna III k.) töö eest «Sotsiaalsete süsteemide küberneetiline modelleerimine»,

REIN RUUTSOO (ajaloo III k.) töö eest «Mis on baakliaanlus?»,

KRISTA LÕHMUS (Matemaatikateaduskonna III k.) töö eest «Mõningaid tehnoloogia arengu filosoofilisi aspekte»;

III koha said:

ALDO KALS (ajaloo III k.) töö eest «В. И. Ленин о понятии диктатуры»,

VLADIMIR BUTSEV (Füüsika-Keemiateaduskonna III k.) töö eest «О замечаниях, сделанных В. И. Лениным на книге В. Щулятикова «Оправдание капитализма в западноевропейской философии. от Декарта до Э. Маха.»,

SIRJE MÕTTE (Majandusteaduskonna III k.) töö eest «Закон единства и борьбы противоположностей в «Капитале» К. Маркса,

LJUBOV KONDRATJEVA (Majandusteaduskonna III k.) töö eest «Закон перехода количественных изменений в качественные в «Капитале» К. Маркса»,

TOIVO RÄIM (Füüsika-Keemiateaduskonna III k.) töö eest «Põhjuslikkuse mõiste areng füüsikas».

NLKP ajaloo kateeder

I koha sai

TOOMAS KARJAHÄRM (ajaloo VI k.) töö eest «Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni, välismaise sõjalise interventsiooni ja kodusõja kodanlike ajaloovaadete olemus ja kriitika»;

II koha said:

INNE URM, NIKOLAI KÕIV ja LUKIINA TAMM (Õigusteaduskonna II k.) töö eest «Eestimaa Leninliku Kommunistliku Noorsooühingu organisatsioonilisest tööst seitseaastaku ülesannete täitmise kindlustamisel»,

SIRJE KIHO (bioloogia II k.) töö eest «Kapitalistlike riikide noorsugu ja sõda Vietnamis 1964—1968»;

III koha said:

JAAN KAASIK (Matemaatikatead. II k.) töö eest «Üliõpilasliikumisest kapitalistlikes maades»,

MATI ILOMETS ja ANDRES KOPPEL (bioloogia II k.) töö eest «Marksism-leninism ja 1965. a. 30. sept. sündmused Indoneesias»,

AIVO OSA (keemia II k.) töö eest «V. I. Lenin inimese ja kollektiivi osast juhtimises»,

MERIKE LUIDE (psühholoogia II k.) töö eest «Üliõpilaslaulupidude traditsioonidest»,

JÜRI ANNIST ja ENN HEINSOO (keemia II k.) töö eest «Mõnda Inglismaa ülikoolidest ja üliõpilastraditsioonidest»,

TÕNU LAAK (Majandusteaduskonna II k.) töö eest «Marksistlik-leninlik mittekapitalistliku arengutee teooria ja tänapäev».

Kiitust avaldati

JÜRI ALLIKULE (psühholoogia II k.) töö eest «Tööst vaba aeg. Kultuurirevolutsiooni mõningaid tulemusi Eesti NSV-s.»

Referatiivsete tööde eest väärisid kiitust:

ANDRES PORK (ajaloo III k.), AKSEL KIRCH (ajaloo II k.), MARE PURDE (ravi I k.), SIRJE VERNIK (ravi I k.) ja ANDRES METSAPALU (ravi I k.).

Poliitilise ökonoomia kateeder

I koha said:

VELLO PEEDIMAA (Majandusteaduskonna II k.) töö eest «Marksistlik-leninlik võistluskäsitlus ja majanduslik võistlus sotsialistlikus ühiskonnas»,

HELJU HANIMÄE, VIIVE JÜRISSON, KERSTI RÄMMAL ja TIIMAR SOKK (Majandusteaduskonna II k.) töö eest «Tööjõu taastootmine kapitalistlikus ja sotsialistlikus ühiskonnas (Eesti materjalide alusel aastatel 1920—1969)»;

II koha said:

TÕNU LAAK Majandusteaduskonna II k.) töö eest «Hind ja kvaliteet»,

K. AAMISEPP ja L. TATTER (Majandusteaduskonna II k.) töö eest «Põllumajandusliku tootmise spetsialiseerimine kui tootmise efektiivsuse tõstmise vahend»,

AINO KABIN (Majandusteaduskonna III k.) töö eest «Ühiskondliku tootmise kahe alajaotuse vahekorrast»;

III koha sai

GALINA POLJANSKAJA (Majandusteaduskonna III k.) töö eest «Tööstusliku toodangu tõstmise rahvamajanduslik tähtsus»;

Referatiivsete tööde eest said

I koha:

PAVEL IVANOV (Majandusteaduskonna II k.) töö eest «Teaduslik-tehnilise revolutsiooni kaasaegsed probleemid»,

AINO KUKK (Majandusteaduskonna II k.) töö eest «Kauba tarbimisväärtus ja väärtus»,

VIKTOR VLADIMIROV (Majandusteaduskonna II k.) töö eest «Diferentsiaalrent ja isemajandamine põllumajanduses»;

II koha:

A. LETOVALTSEV (Majandusteaduskonna III k.) töö eest «Tööjõu taastootmise protsess sotsialismi tingimustes»,

E. LUBI (Majandusteaduskonna II k.) töö eest «V. I. Lenin ja isemajandamine»,

ROBERT NÄRSKA (Majandusteaduskonna I k.) töö eest «Tootmise kontsentratsioon tänapäeval»,

(Järg 4. lk.)

Partei aruande- ja valimiskoosolekult

Majandusteaduskonnas

Iga noor kujutab küllalt täpselt ette, mida teeb õpetaja, arst, agronoom või insener. Nendega on ta ise või siis vanemate kaudu juba küllalt kokku puutunud. Kuid on hulk elukutseid, millest noortel on vaid ähmane ettekujutus. Mida teeb finantsist, kaubatundja, raamatupidaja või majanduskülberneetik, seda ei kujuta paljud õigesti ette. Sääraste elukutsetega spetsialiste aga valmistab ette Majandusteaduskond. Millal siis saavad noored täpsema ettekujutuse oma tulevasest tööst, kes peab neile seda eelkõige tutvustama? Need ja mitmed sellega seotud probleemid tõusid õige teravalt päevakorrale Majandusteaduskonna parteiorganisatsiooni aruande- ja valimiskoosolekul 21. mail k. a.

Mingi ettekujutuse oma erialast saavad keskkooli lõpetajad Majandusteaduskonnas õpetatavatest erialadest ülikooli ja teaduskonda tutvustavatest brošüüridest ja muudest teatmeteostest. Hoopis rohkem loodab noor teada saada õppima asudes. Kuid esimestel kursustel tegelevad nendega hoopis ühiskonnateadlased ja teiste teaduskondade õppejõud. Oma eriala ainetega puutuvad üliõpilased kokku alles II ja III kursusel. Kohe esimestel õppepäevadel tutvustatakse I kursuse üliõpilastele küll õppeplaane, räägitakse ülikooli töökorraldusest, kuid see pole veel erialaga kokkupuutumine.

Sama kurdavad ka teiste kõrgemate õppeasutuste majandusteaduskonnad. Tallinna Polütehnilises Instituudis tahetakse hakata vanematel kursustel pidama 2 nädalatunniga kursust kutseorientatsioonist. Ka meil tuleb selles suunas mõelda, kuigi see pole kergesti teostatav juba niigi suure loengukoormuse tõttu. Teine võimalus on tihendada koostööd nende õppejõududega, kes õpetavad teaduskonna noorematel kursustel, viia üliõpilased kurssi teaduskonna ees seisvate probleemidega, majandusteaduse ja majanduselu ees seisvate küsimustega.

Varasematel aastatel tegelesid Majandusteaduskonna üliõpilastega hoopis rohkem poliitilise ökonoomia kateedri õppejõud, nad olid siis teaduskonna õppejõududega ühises parteiorganisatsioonis: Pärast omaette organisatsiooni loomist on sidemed nõrgenenud. Kahju on, et poliitilise ökonoomia kateedri liikmed jäävad eemale Majandusteaduskonna igapäevastest muredest ja probleemidest. Õpetavad ju nemad üht ulatuslikumat distsipliini, milles tuleb üliõpilastel teha ka kursusetöö ja lõpuks sooritada riigieksam. Eesti Põllumajanduse Akadeemias, Vilniuse Riiklikus Ülikoolis ja mujalgi on poliitilise ökonoomia kateeder Majandusteaduskonna koosseisus. Juba seegi asjaolu teeb vaieldavaks ühiskonnateadlaste omaette parteiorganisatsiooni. Võib veel mainida, et viimastel aastatel pole ühiskonnateadlased andnud soovitusi parteisse astumiseks meie teaduskonna liikmetele. Eks seegi näita, et sidemed pole küllaldased.

Omal ajal põhjendati ühiskonnateadlaste omaette parteiorganisatsiooni vajadusega arutada mitmeid erialaseid ja metoodilisi probleeme omavahel. Nüüd on ju selleks olemas ühiskonnateaduste nõukogu. Kas siiski me ei kasutaks oma jõudu paremini ära, kui ühiskonnateadlased-kommunistid kuuluksid teaduskondade parteiorganisatsioonide. Isiklikult ei näe ma mingit alust õppejõudude parteiorganisatsioonile ilma üliõpilasteta. Kas see ei vii kasvatustööle üleüldse, konkreetse vastutuse puudumisele?

Koosolekul toonitati vajadust õpetatavat veelgi rohkem siduda noorte tulevase tööga ning õpetamist kaasajastada. Suunda annavad selleks Eesti NSV kõrgemate õppeasutuste vahelised metoodilised konverentsid, mis toimuvad regulaarselt. Viies taoline oli käesoleva aasta märtsis meie ülikoolis. Need sunnivad paratamatult tegelema ka metoodilise tööga ja annavad näpunäiteid edaspidiseks tööks. Kuid veel pole kõik õppejõud leidnud endale metoodilist probleemi, kasvõi hobi korras. Soovituste elluviimist takistab aga tihti teaduskonna materiaalne baas. Raske on suurendada isegi üliõpilaste iseseisvat tööd. Teaduskonnal pole vastava suurusega ruumi üliõpilastele iseseisvaks tööks. Kuigi rahanduse ja krediidi kabinetis on olemas vajalik juhendmaterjal ja ka muud kirjandust, saab seal korraga töötada ainult 10—12 inimest. Suurem ruum iseseisvaks tööks oleks hädavajalik, seda eriti ühiselamutingimuste halvenemise tõttu.

Õppejõudude töökohtadest ei julge aga veel unistadagi. Üldse raiskame me õppejõudude tööaega tohutult. Majandusteadlane kasutab väga sageli ettevõtete, asutuste, kolhooside, sovhooside ja muude organisatsioonide jooksvat aruandlust ja muid majanduslikku tegevust peegeldavaid materjale. Praeguse korra kohaselt käib igaüks eraldi need ettevõtted läbi ja kogub temale vajaliku. TA Majanduse Instituudis, kasutades abipersonali, kogutakse vastav materjal kokku ja seda saab siis igaüks kohapeal kasutada. Hoopis lihtsam oleks sel juhul ka diplomi- ja kursusetööde kirjutamine. Ka õppetööl saaks kasutada rohkem värsket materjali, mis suures osas kirjandusse ja ajakirjandusse ei jõuagi. Võimaluste piirides talitavad meie kateedrid samuti, kuid kogutu on vaid murdosa vajalikust. Rohkemaks pole me võimelised abikoosseisu piiratuse ja kateedriruumide nappuse tõttu. Praegu elame siiski optimistlikumalt, sest on suuremad lootused ruumide juurdesaamiseks, kuid «põrandaalusteks» jääme vist edaspidigi.

Mööduval õppeaastal olid mitmel korral kõne all üliõpilaste ja õppejõudude vahelised suhted. Sellest ei mindud mööda ka aruande- ja valimiskoosolekul. Sõnadest tegudeni jõudmiseks tehti mitmeid väärtuslikke ettepanekuid. Loodame neid tuleval tööaastal ellu hakata rakendama. Seltsimehelikumate suhete loomine ei tähenda muidugi nõudlikkuse alandamist. Möödunud aastal oli meil läbikukkumine riigieksamil, tänavu esitati paar nõrka diplomitööd, mida ei saanud lubada kaitsmisele. See kõneleb lünkadest eelnevatel aastatel. «Heamehelikkus» maksab lõpuks ikkagi kätte. Koosolek asus samale seisukohale ja nõudis kateedrite juhatajatelt nõudlikkuse tõstmist. See loomulikult tähendab nõudlikkuse tõstmist ka õppejõudude suhtes, nende õpetamise sisu ja esitamise suhtes.

V. KRINAL

Eksamist psühholoogi pilguga

Elu seab inimeste ette sageli üsna keerukaid ja vastutusrikkaid ülesandeid, tuntakse erutust, isegi hirmu. Sellega kaasneb füüsiline või vaimne pinge. Üheks tugevat vaimset ja emotsionaalset pinget tekitavaks situatsiooniks on eksam.

Eksameid sooritab igal aastal miljoneid inimesi. Nad on erutatud, ärevil, hirmul. Teiselt poolt valdab eksaminandi tahe end näidata, soov tunnustust pälvida nii õppejõu kui ka õpingukaaslaste ees. Paarikümne minuti jooksul tuleb üliõpilasel endast välja anda kontsentraat sellest, mis on kogutud nädalate, kuude, võib-olla aastatega. Maksimaalselt on rakendatud tähelepanu, mälu, mõtlemine, fantaasia. Situatsioon on seda keerukam, et õppejõu poolt fikseeritud hinde alusel kujunevad hinnangud ka eksaminandi kohta: ta öeldakse olevat tark või mittetark, andekas, andetu, hoolas või laisk. Eksami hinne ei sõltu ainult sellest, kui palju üliõpilane teab, vaid ka tema emotsionaalsest käitumisest ja väljendusoskusest.

Olulised nihked ilmnevad nii subjektiivses sfääris — selles, mida üliõpilane elab läbi emotsioonidena, kui ka objektiivsetes psühhofüsioloogilistes näitudes. Eksamipinge tõttu muutuvad üliõpilase miimika, žestid, kõne, hääl. Võrreldes rahulike tingimustega fikseeriti vahetult enne eksamit olulisi nihkeid pulsi löögisageduses (tõus 18%), vererõhus (9%), tremoris (käte värisemine — 37%), reageerimiskiiruses (langus 28%). Need on keskmised andmed paarisaja üliõpilase kohta. Üksikutel indiviididel on nihked veelgi suuremad. On üliõpilasi, kellel pulsilöökide arv enne eksamit ulatub 160-ni minutis 70—80 löögi vastu rahulikes tingimustes; vererõhk on tõusnud 180/100 mm Hg sammast hariliku 120/70 vastu. Ja need andmed on saadud üsna «rahuliku» eksami juures, kus «läbikukkujate» arv oli võrdlemisi väike (paar-kolm üliõpilast 40-liikmeliselt kursuselt).

Mõõtmiste resultaadid kõnelevad ka sellest, et tugeva emotsionaalse pinge mõjul toimuvad nihked psühhilistes protsessides: väheneb tähelepanu maht, häiritud on operatiivmälu ja intellektuaalsed protsessid.

Kas siit peaks tegema järelduse, et eksamipinge on psüühikat traumeeriv seisund? Jah ja ei. Teatud pinge, kui see ei ole väga suur, soodustab tegevust. Ülemäärane pinge, mis läheneb stressile, takistab oluliselt saavutamast häid resultaate vaimses tegevuses ja võib kahjustada ka inimese tervist. Ei ole ühtset retsepti, mida soovitada eksaminandile. Seda just individuaalsete erijoonte tõttu psüühikas. Inimesi on emotsionaalselt stabiilsemaid ja labiilsemaid, enam või vähem häirimiskindlaid. On neid, kes suudavad hästi konsentreeruda, mõelda ja töötada komplitseeritud tingimustes (raadio mängib, ruumis käiakse, vesteldakse). Teised suudavad hästi töötada ainult täiesti rahulikus miljöös.

Uurimused on näidanud, et füüsiliselt karastatud inimesed esinevad kindlamini ka vaimset pinget nõudvates situatsioonides. Hea füüsiline enesetunne loob julge, reipa põhimeeleolu. Võrreldes filoloogide, matemaatikute, füüsikutega vastavad eksamil palju rahulikumalt Kehakultuuriteaduskonna üliõpilased. Ka nihked füsioloogilistes funktsioonides on neil tunduvalt väiksemad. See võib olla tingitud kõigepealt asjaolust, et nad on füüsiliselt karastatud, tugevama tahtega, rohkem harjunud pingutusi üle elama. On ju eksam analoogiline seisund spordivõistlusega.

Silmas pidades, et eksamid on paratamatud, on oluline teada, et inimese psüühika on plastiline, s. t. iga inimene on võimeline kohanema pingeliste situatsioonidega ja neist üle saama. Ülikooliõpingud peavad teadmistele lisaks andma oskuse end valitseda. Pinge tõttu võib küll ununeda aastaarv, fakt, nimi, kuid ei saa ununeda omandatud ainelõigu struktuur. Ja ükski õppejõud ei alahinda struktuurikindlat loogiliselt ülesehitatud vastust.

E. PUNG

Valijate klubis

Täna kell 19. toimub TRÜ valijate klubis Vanemuise 46 küsimuste-vastuste õhtu.

Teisipäeval, 9. juunil kell 19 toimub samas loeng «25 aastat võidust fašistliku Saksamaa üle». Lektor A. Uustal.

Pärast demonstreeritakse dokumentaalfilme.

EKSAMID!

(Algus lk. 1)

J. Tamm, ajaloo-osak. III k.:

1. Eksamisessioonidest meeldib talvine. Põhjuseks kõigepealt ilmastikuolud. Talvel puuduvad õppetööst eemale tõmbavad faktorid. Samuti ei väsita liigne palavus. Ka ise olen värskem, sest seljataga on alles poole aasta koormus.
2. Valiksin programmeeritud kirjaliku eksami kasuks, sest küllaldase ettevalmistuse korral ei ole võimalik komistada. Ei tulè ilmsiks ka õppejõu-poolsed subjektiivsed faktorid. Nõrgemanärvilistel on põhjust vähem närveerida.
3. Eksamieelsel ööl magan tavaliselt 7—8 tundi. Õppida sel ööl on mõttetus.
4. Meie ajastu õppejõudude puhul on küllaltki suur tähtsus eksamineerija meeleolul, see omakorda sõltub väga mitmetest asjaoludest.
5. Kiire, asjalik, minimaalsete lisaküsimustega — parim eksamineerimisviis.
6. Minu arvates võiks kõik eksamid sessiooni sees ära jätta. Asendada kas pidevate kontrolltöödega, mis võimaldavad materjali tunduvalt rahulikumalt ja paremini omandada, või siis lubada eksameid teha kogu õppeaasta jooksul — kaoks mõttetu tormamine, mille tulemusena materjal ka kinnistuks ning säiliksid üliõpilaste niigi nõrgad närvid.

M. Pärn, füüsika ped. II k.:

1. Talvine sessioon on ikka parem, või kes selles kahtlekski? Suvel ei taha ju õppida.
2. Programmeeritud kirjalikku testi pole mul kunagi olnud võimalust teha, sellepärast valida ei oska.
3. Magan ikka korralikult.
4. Määravat tähtsust sel pole, aga natuke ikka. Minul ühtegi eksamit sellepärast ebaõnnestunud pole, küll aga arvestus.
5. Üldiselt olen esimese poolt. Kui aga hinne üle «nelja» kisub, siis küll tasub võideldada, muidu mitte.
6. Jah, muidugi.

H. Kulo, eesti f. V k.:

1. Talvine sessioon on meeldivam olnud. Tundub, et hinded on siis paremad tulnud, ehkki kui matriklist järele vaadata, pole hinnetes erilist erinevust. Võib-olla on talvisel sessioonil olnud eksamid meeldivamais ainetes: filosoofia ajalugu, loogika, psühholoogia?

Tegelik erinevus on selles, et talvel on olemas päris õppimistuju. Kevadel on seda vähem, mitte niivõrd ilusate ilmade pärast, kuivõrd suvemõtete pärast.

2. Valiksin kindlasti testi. Hinne oleks kindlasti objektiivsem. Ning, mis tudengile eriti tähtis, — puuduks närvipinge. Muidugi peaks test olema koostatud nii, et üliõpilasel pole võimalik testi petta.
3. Tavaliselt lõpetan nn. «esimest ringi».
4. Omab küll. Kas määravat, on raske öelda. Määravat tähtsust võib omada õppejõu kindlakskujunenud arvamus ühe või teise üliõpilase kohta, mis minu arvates on sageli ekslik ning mistõttu õppejõud ei hinda mitte niivõrd üliõpilase teadmisi, vaid realiseerib selle arvamuse hindesse. Selliseid õppejõude, kes eksamil lausa tujutseksid ning mitmele üliõpilasele järjest viisi või kolmesid paneksid, vastavalt tuju tõusudele ja mõõnadele, pole nagu kohanud. Arvan, et suurem osa õppejõude on üliõpilasi üle hinnanud (numbriliselt), hindamine peaks olema hoopis rangem. Isiklikult arvan, et nii mõneski ainès on mind minu teadmistest kõrgemalt hinnatud.
5. Arvan, et tark õppejõud peaks saama selge pildi üliõpilase teadmistest ka kiire ning asjaliku eksami korras. Sealjuures peab ta kindlasti omama teravat psühholoogilist vaistu. «Loomapiinamine» on minu arvates tingitud: a) õppejõu tahtest panna üliõpilasele veidi kõrgem hinne; b) õppejõu mõistmatust suhtumisest üliõpilasesse. On õppejõude, kes arvavad, et nende ainele (sageli kõrvalainele, üldainele) peaks üliõpilane kõige enam tähelepanu pöörama. Unustatakse, et üliõpilane võib olla kiindunud oma erialasse või ühiskondlikku töösse, ning seda tehakse ikka kõrvalainete arvel.
6. Meie eksamikorraldus on minu arvates tõepoolest vildakas. Kas just arvestuslikud kontrolltööd, aga tõepoolest on vaja organisatsioonilisi abinõusid, et üliõpilased terve semestri vältel töötaksid. Veenmismeetod on siin võimatu. Peale selle tuleb pöörata äärmist tähelepanu sellele, et «rebane» juba I semestril aktiivselt erialaprobleemidesse tõmmataks.

Kalev Koger, NLKP ajaloo kateedri vanemõpetaja:

1. Kergem on kolm päeva õppida, sest siis omandad ise teadmisi ja avastad sageli uut. Palju raskem on istuda eksamilaua taga ja näha neid tudengeid, kes näevad vaeva «õpetajale õpitud teadmiste» äraandmisega. Tõeline nauding on eksamil olla siis, kui eksamile ilmub iseseisva mõtlemisega, probleemidesse tungiv ja probleeme lahendav üliõpilane.
2. Eksamitulemus ei tohi sõltuda õppejõu meeleolust, küll aga võib sõltuda üliõpilase eksamisessioonieelsest tööst. Mõnigi kord «kirjutatakse» viimane just õppejõu meeleolu arvele.
3. Tavaliselt ei.
5. Magada.

Ants Raik, füüsilise geograafia kateedri dotsent:

1. Kolm **pikka** päeva **järjest** eksamit vastu võtta on väga raske. Eksamiks kolme (öö)päevaga ette valmistuda, nagu küsimus seda ette näeb, on vastutustundlikul üliõpilasel ilmselt **äärmiselt** raske, sest peale muu avaldab mõju hirm eelseisva eksami käiku mõjutavate juhuslike tegurite ees.
2. Jah. Erandeid sellest esineb arvatavasti vaid niipalju, kui on vaja reegli kinnitamiseks.
3. Mõnevõrra küll, kuid põhiliseks ei pea õppejõu väsimust. Kuigi hindamine võiks toimuda n.-ö. absoluutse skaala alusel, avaldab sageli mõju ka antud õpperühma konkreetne tase, millest õppejõul eksami alguses pole piisavat ülevaadet. Sellest aspektist oleks otstarbekas, kui õppejõud fikseeriks esimesed hinded näiteks pärast kuuenda üliõpilase vastust.
4. Eksameid on ülemäära palju. Praegune süsteem ei anna igale eksamile vajalikku kaalu. Eksamiks valmistumise reaalsete tingimuste teadmine aheldab õppejõu nõudlikkust.
5. Magada. Vähemalt 3 tundi 35 minutit. Olles kord maganud 3 tundi 30 minutit, tundsin end eksamil nigelasti (1951. aastal).

Uno Siimann, loogika ja psühholoogia kateedri vanemõpetaja:

1. Meelsamini eksamineeriksin. Kuigi tean, et eksamite vastuvõtmine on kõige ebameeldivam osa õppejõu tööst, ei tahaks ise sooritada enam ühtki eksamit sellisel viisil, nagu seda ülikoolis tehakse.
2. Kindlasti. Hindamine on ju mõõtmine, paratamatult esineb ka mõõtmisvigu. Õppejõu häiritud põhimeeleolu tõttu mõõtmisviga suureneb.
3. Oleneb.
4. Eksamite arvu võiks vähendada, ent ei ole kerge öelda, mille arvel. Allakirjutanu ei kuulu kontrolltööde pooldajate hulka, ennem olgu nende asemel referaadid või iseseisvad uurimuslikud tööd.
5. Eksamieelsel ööl soovitaksin teha midagi meeldivat: lugeda luuletusi, mängida viiulit, korrastada margikogu, magada. Tean, et rida edukalt eksameid sooritanud üliõpilasi on kasutanud eksamieelset ööd ka õppimiseks.

Ajalehetegijad usutlesid veel...

Ajalehetegijad usutlesid veel üsna mitmeid üliõpilasi (T. Karu, I. Kolka, E. Komissarova, S. Kallas jt.). Nende arvamused langesid suuremalt jaolt kokku juba eespool avaldatud seisukohtadega.

Küsimusele «Kas õppejõu meeleolu omab määravat tähtsust eksamitulemuse suhtes? Aga kas üldse omab tähtsust?» vastas T. Karu, et ta ka eksamil peab lugu heast huumorist. «Huumorimeeleta õppejõule eksami tegemine on mõru.»

J. Sootak Õigusteaduskonnast eelistab suulist eksamit testile: «Õigusteaduses on asju, mida ei saa nõelatorke või ristikesega lahendada. Test jäägu kontrolltöödele faktide tundmise kontrollimiseks. Ta ei poolda eksamite arvu vähendamist. «Sama eksamite arvu juures võiks rohkem olla kontrolltöid — seda vähem on eksam «ülesütlemine» ja rohkem üliõpilasepoolne sisuline analüüs, mille õigsust õppejõud kontrollib. Sellisel juhul on üliõpilane (vastavast) materjalist üle, ei rabele aga üle pea kasvavate faktide vahel».

Meil juba tehtud!

Kell käib kuuendat uue päeva tundi. Helle lõpetas üliõpilaspõlve suurima kirjatöö ja tuli magama. Tarvis ju jälle tõusta...

Tass kohvi. Teine veel ja kangem. Märkmelehed. Paar eksamieelset tundi...

Koridoris kokkupõrge tulevase matemaatikaõpetaja Marjega.

— Millal sul eksam oli? —

— Möödunud teisipäeval. —

— Mida vastasid, kuidas läks? —

— Lineaarset operaatorit ja funktsiooni ekstreemumeid. Hästi läks. Kõik said läbi. Millal ja mis sul ees? —

— Ära küsigi. Sul algus juba tehtud. Ajaloolasedki proovisid eile, ainult ühel vedas viltu. Minu eksam algab tunni aja pärast. —

* * *

— No mis sa sellest punasest kleidist selga panid! Täna ei tasu toreerot mängida, kurjustas Helle Leiliga.

— Ah, löödi vastuseks. käega. Ära sega.

— Aga mõtle ikka, kuidas sa välja näed! —

— Kuidas sa ise välja näed? —

— Mis mina? Mul diplomitöö valmis ja eksam alles jaanipäeval, ei jäänud Hellegi võlgu.

Keegi teadis soovitada: ära sulepeaga küll kirjuta, võta see pildiga pastakas.

Võtsin. Läksin. Lootuses, et pildiga pastapliiats kõige hirmsama ära hoiab.

* * *

Esimene eksam viimasel sessioonil. Kui närvid vastu peaksid: komisjonile vastamine. Senini on kõik hästi läinud. Palju pole enam jäänud, kuid on jäänud tähtsaim. 10. juuni, 24. juuni... Viimased tõmbed peavad olema kindlad.

Õnnestuks täna ometi! Nad on õhtul jaamas vastas. Kui hea oleks öelda... Mõtelge ise, kui hea seda oleks öelda.

* * *

Mõtted... ootused... konspektilappamised. Ja siis tunnike pingsat istumist, kolm korda vähem aega üheksa läbinägeva pilgu all. Täna on tastekaitsepäev... Ehk..., vahest siiski..., vist küll.

— Võite minna. —

* * *

Leili läks ikka punases kleidis. Viie sai. Mina mitte, aga hästi hinnati mindki. Selle eksamipäeva kahe viie ja kolme vahele kirjutati veel kolm nelja. Bilanss pole nuriseda. Meie arvates...

Põhipunktid teadusliku kommunismi riigieksamist lastekaitsepäeval täheldas üles Tiiu.

Riigieksamid on majas...

H. KARRO fotod

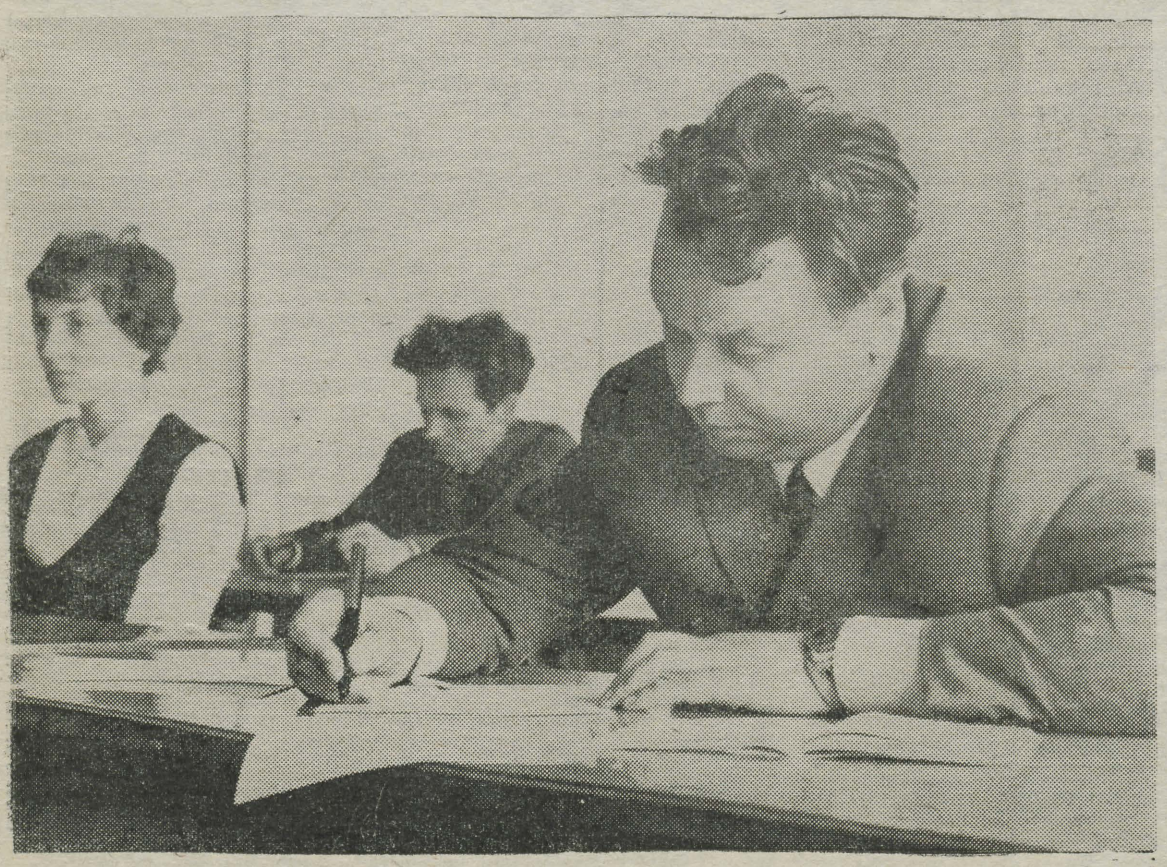

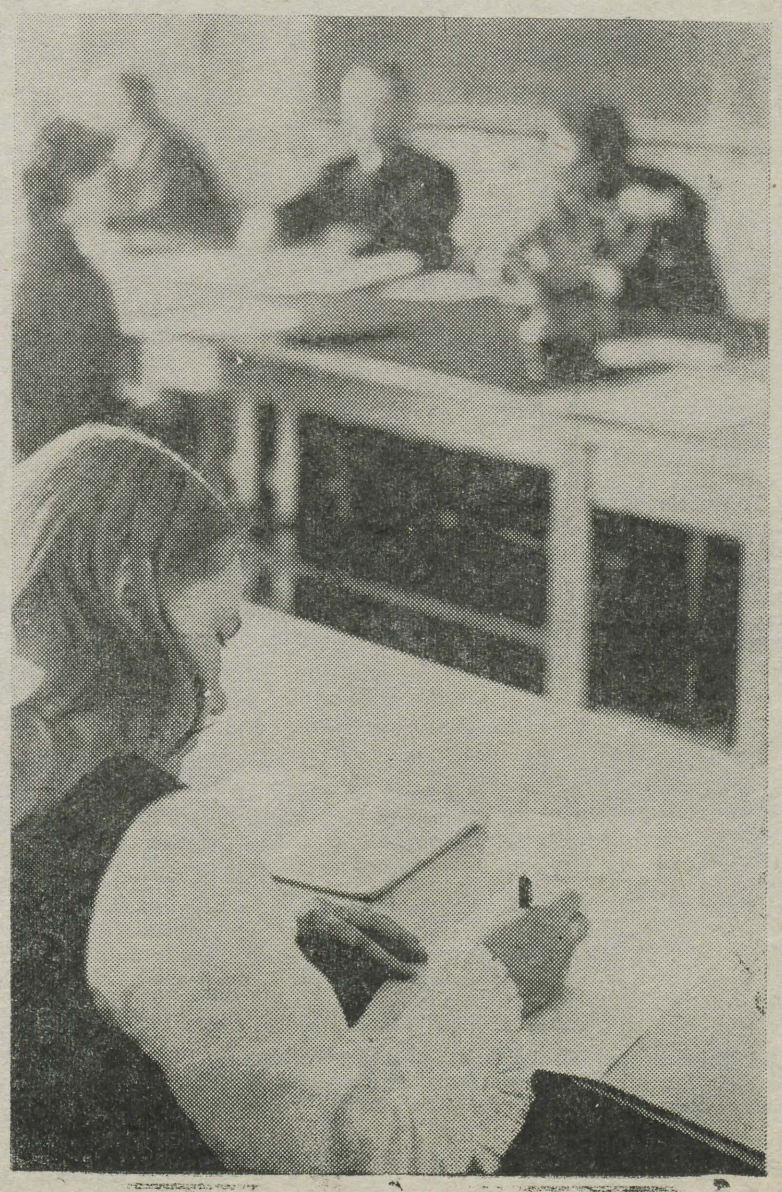

TRÜ Suvi 1970

Umbes kuu aja pärast — juulikuu keskpaigas algavad üliõpilaste traditsioonilised suvetööd.

Suvetööd kui üks aktiivse puhkuse vorme kõigis kõrgemates koolides on kohustuslikud vastavalt NSV Liidu kõrgema hariduse ministri käskkirjale. Eelkõige aga tuleks suvetöid võtta igal tudengil kohustusena kordki oma stuudiumiaja jooksul kaasa aidata oma ülikooli kaasaegsemaks muutmisele, paremate õppimistingimuste loomisele.

Meie ülikoolis on põhimõtteliselt nii, et suvetöödel käivad tudengid pärast I kursuse lõpetamist, ja ainult need, kellel on ca 8 nädalat õppetööst ja -praktikast vaba aega. Suvetöödest vabastatakse need üliõpilased, kes töötavad suvel EÜE-s. Samuti vabastatakse TRÜ arstipunkti soovituse alusel halva tervisliku seisukorraga üliõpilased ning dekaanide soovituse alusel eriti raske majandusliku või perekondliku olukorraga üliõpilased. Juhime siinkohal vabastust taotlevate üliõpilaste tähelepanu sellele, et arstipunkti või dekaani soovitus vabastuse taotlemise avaldusel on vaid s o o v i t u s ning teatud juhtudel, arvestades mitmeid asjaolusid, staap vabastust ei anna.

Suvetöödest osavõtjad töötavad põhiliselt ehitusel. Vaid väike osa üliõpilastest — kelle tervislik olukord ei võimalda füüsilisi töid teha — suunatakse raamatukokku ning vastuvõtukomisjoni.

Tänavu ehitatakse Maarjamõisa kirurgiakliinikut, ülikooli uut ühiselamut, arvestuskeskust, remonditakse ülikooli vanu hooneid.

Ärge võtke suvetöid kurva paratamatusena, pidage meeles, et ülikool vajab meid. Meil tuleb aidata kaasa kirurgiakliiniku ning ühiselamu kiiremale valmimisele, nii nagu tänu möödunudaastastele suvetöödest osavõtjaile me võisime möödunud sügisel ülikooli klubis tantsida uuel parkettpõrandal.

Kui keegi vajab selgitust või nõu seoses suvetöödega, siis palume pöörduda suvetööde staabi informatsioonitundide ajal komsomolikomiteesse:

ESMASPÄEVITI KL. 13—14
NELJAPÄEVITI KL. 18—19

Vaidu VIDIL

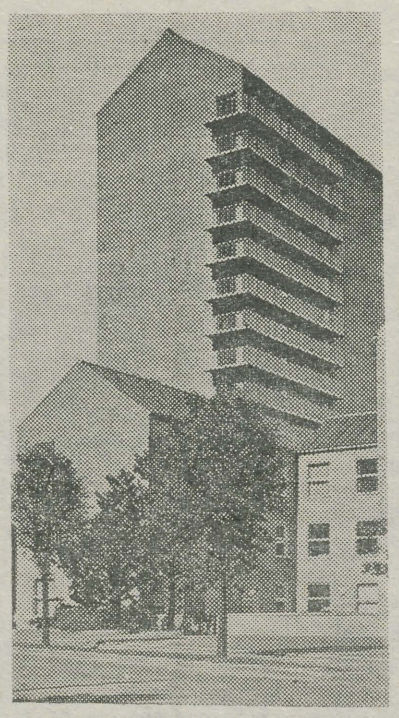

4 kuud Taanis

Viibisin möödunud aasta novembrist kuni käesoleva aasta märtsini Taanis teaduslikul komandeeringul. Mu teekond kulges läbi Kopenhaageni Aarhusesse. See on suuruselt teine linn Taanis ning asetseb Jüüti poolsaarel. Töötasin Aarhuse ülikooli füsioloogia instituudis. Selle instituudi juhataja prof. J. C. Skou avastas 1957. a. ühe fermendi närvikoest, nn. transpart-adenosiintrifosfataasi, mis on oluline närviimpulsside leviku seisukohast. Käesoleval ajal on see instituut üks tähtsamaid keskusi maailmas, kus uuritakse ülalnimetatud fermenti. Et TRÜ biokeemia kateedris, Meditsiini Kesklaboratooriumi biokeemia sektoris ning sekretoorsete Protsesside Biokeemia Laboratooriumis on üheks teadusliku uurimise suunaks selle fermendi uurimine, siis pakkus erilist huvi külastada Aarhuse ülikooli füsioloogia instituuti.

Aarhuse ülikool asutati enne Teist maailmasõda. Kõik ülikooli hooned paiknevad koos ülikooli pargis. Ülikooli võetakse vastu kõik soovijad, kes on lõpetanud gümnaasiumi ja sooritanud eelnevalt eksamid filosoofias ja loogikas.

Et nõuded ülikoolieksamitel on küllalt suured, siis langevad peaaegu pooled üliõpilased juba I kursusel ülikoolist välja. Enamik üliõpilasi ei suuda lõpetada ülikooli ettenähtud aja jooksul, vaid 1—2 aastat hiljem. Ülikoolis pole õppemaksu. Osa üliõpilasi, kes on majanduslikult halvemini kindlustatud, saavad stipendiumi. On võimalik õpingute ajaks riigilt raha laenata, mis pärast ülikooli lõpetamist tuleb tagasi maksta. Osavõtt loengutest on vabatahtlik. Enamik õppematerjalist tuleb üliõpilastel omandada õpikutest ja kirjandusest, mis on enamikus inglis- ja saksakeelne. Üllatav oli, et kõik üliõpilased, õppejõududest rääkimata, räägivad vabalt inglise keelt. Mõned õppejõud on pärit Inglismaalt või USA-st ning õppetöö toimub inglise keeles. Enamik üliõpilasi on mehed, seda ka Arstiteaduskonnas. Naisüliõpilased moodustavad umbes ühe kolmandiku üliõpilaste üldarvust.

Viimasel ajal kasutatakse Taani ülikoolide mõnedes instituutides üliõpilaste teadmiste kontrollimisel uut süsteemi. Teadmiste kontroll ei seisne faktilise materjali reprodutseerimises, vaid probleemide lahendamises, kus üliõpilane peab oskama rakendada omandatud teadmisi.

Paljud Taani üliõpilased on poliitiliselt väga aktiivsed. Nende hulgas on laialt levinud demokraatlikud ideed. Sageli toimuvad üliõpilaste protestidemonstratsioonid. Mõned üliõpilaste nõudmised on aga meile harjumatud. Näiteks taotlevad üliõpilased esindust ülikooli nõukogus ning alates käesoleva aasta septembrist kuulub Taani ülikoolide nõukogudes üks kolmandik kohtadest üliõpilastele.

Taanlaste teadmised tänapäeva Eestist on väga napid. Hästi teavad nad aga seda, et kunagi kuulus Eesti Taani kuningriigi koosseisu ning et legendi järgi said taanlased oma riigilipu Eestilt.

U. TARVE,
biokeemia kat. dots. kt.

Teaduskondadest parim Füüsika—Keemia

Massispordi konkursi tulemused

On tehtud lõplikud kokkuvõtted ja selgunud parimad kursused, osakonnad ja teaduskonnad. Erinevalt eelmistest aastatest jäi seekord mitmesugustel põhjustel arvestusest välja orienteerumine. Seega läks massispordi arvestusse sügisene jooksukross, talvised suusamatkad Tartu—Vorbuse, Tartu—Vellavere, Elva—Kääriku, Tartu—Kääriku ja kevadine jooksukross. Arvudes on pilt järgmine:

	osavõtjaid
Sügisene jooksukross	756
Tartu—Vorbuse suusamatk	484
Tartu—Vellavere suusamatk	100
Elva—Kääriku suusamatk	161
Tartu—Kääriku suusamatk	352
Kevadine jooksukross	930
	Kokku 2783 osavõtjat.

Teaduskondadest oli kõige suurem osavõtjate arv Füüsika-Keemiateaduskonnal (spordinõukogu esimehed Väino Sammelselg ja Ülo Langel). Minimaalselt kaotas esikoha Ajaloo-Keeleteaduskond (Avo Luuk), kes möödunud aastaga võrreldes tõusis koha võrra ettepoole. Õigusteaduskond ja Matemaatikateaduskond, kes möödunud aastal olid liidriteks, jäid sel aastal vist «loorberitele puhkama», nagu näitavad tulemused. Sel aastal paraku viiendast ja eelviimasest kohast kõrgemale tõusta ei jõutud. Sellest peaks järeldused tegema spordinõukogu esimees Nikolai Põdramägi.

Teaduskondade paremusjärjestus

	osavõtu %
1. Füüsika-Keemia	94
2. Ajaloo-Keele	93
3. Bioloogia-Geograafia	84
4. Majandus	81
5. Õigus	77
6. Matemaatika	74
7. Arsti	42

Kuus paremat osakonda

	osavõtu %
1. Psühholoogia	320
2. Defektoloogia	208
3. Keemia	138
4. Ravi I	123
5. Raamatupidamine	110
6. Geoloogia	106

Tulemuste arvestamisel võeti Arstiteaduskonna raviosakonna üks kursus osakonnana ja ühe kursuse I—II, III—IV jne. rühmad võistlesid omavahel kui erinevad kursusekollektiivid.

Kursustest esines väga hästi psühholoogia II kursus (spordiorganisaator A. Luuk), kes juba teist aastat järjest saab õiguse tasuta puhata Käärikul. Ka geoloogia II kursus (spordiorganisaator A. Haas) suutis oma möödunudaastast teist kohta säilitada. Väga napilt jäi kolmandaks bioloogia I kursus.

Kümme paremat kursust

	osavõtu %
1. Psühholoogia II	591
2. Geoloogia II	242
3. Bioloogia I	237
4. Geoloogia I	222
5. Keemia I	212
6. Rahanduse I	208
7.—9. Ravi I vene rühm	192
7.—9. Inglise II	192
7.—9. Defektoloogia I	192
10.—11. Ajaloo I	169
10.—11. Eesti I	169

Lõpetuseks veel üks tõsine m e e l d e t u l e t u s:

TRÜ Spordiklubi liikmemaks tuleb tasuda veel enne suvevaheaega ja hea oleks, kui seda tehtaks kollektiivselt!

U. VOOLAID,
TRÜ Spordiklubi instruktor

Veel kord RSR-i juttu

Aastaring hakkab jälle täis saama. RSR-i senaatorid pidutsesid nädalat pooteist tagasi otsade kokkutõmbamise rõõmupeol.

Natukene ikka oli seda, mida meenutada.

Loodeti, et sügisest peale läheb töö RSR-is lahti uue hooga ning vist veel uhkeminigi, sest endised RSR-lased P. Kenkmann ja R. Ruutsoo ning mõned veel ahvardasid päris toemeeli tagasi tulla. Sel moel läheb lõplikult lõhki eelmise presidendi R. Ruutsoo kurikuulus «kolme aasta doktriin», mille kohaselt polevat tudengil objektiivselt võimalik üle kolme aasta RSR-i poliitikaga tegelda.

Kes vaatasid-kuulsid RSR-i viimast *show*'d ÜRO Julgeolekunõukogu istungist, neile on selged noorte RSR-i liikmete võimed. President J. Sootak kuulutas nad kõik väärilisteks kandma senaatori austavat nimetust ning tublimatest tublimaid autasustas raamatuga. Need olid H. Aasmäe, R. Toomla, M. Reitel ja T. Laak.

Nüüd ei jäägi muud üle kui avada järjekordselt rubriik «Kes on kes RSR-is» ning tutvustada värskeid senaatoreid. Siin nad on.

SILVER JALLAI, tulevane õigusteadlane II kursuselt, suvel läheb EÜE-sse rühmakomandöriks ning ÜVAK-i esimehena palub selle organisatsiooni tööst lahkelt osa võtta — tasuvat ära.

Mängis härra A. von Thaddenit ja tema aatekaaslaseks oli TIIT TAMBI, samuti II kursuse jurist.

Araablane oli ARDO AASMÄE (geograafia I k.), osakonna komsomolibüroo ideoloogiasektori juhataja ja teaduskonna ametiühingu esimees.

Brandti esindaja REIN TOOMLA (ajaloo I k.), Kohtla-Järve I Keskkooli komsomolikomitee endine sekretär. Kui ülikooli tuli, pettus esialgu RSR-is võrdlemisi tõsiselt, nüüd on oma arvamust juba optimistlikumas suunas revideerinud.

Julgeolekunõukogu liige HEINART PUHKIM (ajaloo I k.) oli Ahja Keskkoolis komsomolikomitee sekretäriks.

HEIGO RITSBEK (ajaloo I k.) mängis ÜRO Julgeolekunõukogu alalist liiget Suurbritannia esindajat, endine kinomees, s. t. kooli kinostuudio «Saarefilm» direktor.

Kiesingeri osas esines II kursuse inglise filoloog MART REITEL.

Ja nüüd läheb RSR auga väljateenitud suvepuhkusele ning sügisel esimesel esmaspäeval saame jälle vanas kohas kokku.

RSR-press

Ajal, mil mõtlejad mehed arutasid, kas sport vajab oma teatrit (vt. «Kehakultuur», 1969, nr. 18), võitlesid tartlased oma sisehalli eest. Nüüd oli kilehall mõnda aega püsti, ristsed peetud, esimesed hallirekordid sündinud ja plussid-miinused kokku loetud.

Sarnasus ja paralleelsus

Eks meie kilehallgi ole samm teatri poole ja näitlejatega võrreldavaid tippsportlasi leidub Taaralinnaski. Teater ja tippsport. Viimasel ajal tõmmatakse nende vahele paralleele. Kattumisest ei saa rääkida. Aga siiski! Kummale poole asetada tulised jäähokilahingud, inimest televiisori külge köitev iluuisutamine, malematš maailma ja NSVL-i koondiste vahel, praegused jalgpalliheitlused? Etendus ja suurvõistlus toovad mõlemad täismaja. Kas tippsport ei külva vaatajasse rõõmu ja vaimustust nagu paremad komöödiadki; kas tippsport ei paku purunenud lootusi ja vabastavat katarsist nagu Shakespeare'i tragöödiadki; kas tippsport ei pane inimest mõtlema nagu teisedki kunstiliigid? Ei piirdu temagi ainult emotsionaalsusega.

Jäähokimängijad annavad aastate kogemused ja töö igasse mängu, luues etenduse, millele publik aplodeerib ikka ja jälle kui uuslavastusele. Kas 20 ruudulise laua valitsejat vabastati sellepärast mõtteloomingust, et raal ennustas NSVL-ile võiduks 21,5:18,5? Ei, mehed lõhkusid ja lammutasid, korrigeerisid ja ehitasid, valitsedes nii ka ootavat pealtvaatajat. Punkt, pool või null? Kas see ei ole etendus? Väliselt võime tippsporti ja teatrit kergesti eristada — sportlane esineb enamasti vaikides —, sisemise erinevuse leidmine on tunduvalt raskem. Veendugu selles pealtvaataja, kes külastab vaheldumisi head spordivõistlust ja teatrit.

U. ESLON

Kokku tullakse Jõgeval

Bioloogia-osakonna vilistlaste kevadsemestri viimane kohtumine toimub pühapäeval, 7. juunil kell 11 Jõgeva Sordiaretusjaamas R. Tamme iluaias.

Kuulame K. Irdi!

6. juunil k. a. kell 18 on ülikooli klubis (Tähe t. 3) noorte valijate õhtu. Kavas kohtumine 1940. a. juunisündmustest osavõtnu NSVL rahvakunstniku K. Irdiga. Pärast kontsert ja tants.

Võistlustööd

(Algus 2. lk.)

KARI TUUL (Majandusteaduskonna I k.) töö eest «Plaan ja kapitalism»,

ARMAND MARK (Majandusteaduskonna I k.) «Majanduse militariseerimine ja sõjamonopolid»,

TATJANA ILJINA (Majandusteaduskonna II k.) töö eest «Majandamise leninlikud printsiibid ja kaasaeg»;

III koha:

RENATE JÕGISTE (Majandusteaduskonna I k.) töö eest «Lenini imperialismiteooria ja kaasaeg.»,

TOIVO PLEKKSÄPP (Majandusteaduskonna I k.) töö eest «Monopolide vormid tänapäeval»,

ANNE VASAR (Majandusteaduskonna I k.) töö eest «Üliõpilaskond Läänes ja imperialismivastane võitlus»,

OLEG ANDLA (Majandusteaduskonna I k.) töö eest «Maailma majanduslik jaotamine ja kapitalistlik integratsioon»;

Kiitust väärisid:

ALBERT SAUNANEN (Majandusteaduskonna I k.), RIINA BLAUHUT (Õigusteaduskonna II k.), TÕNIS JAKOB (Majandusteaduskonna I k.) ja ENDEL TANISAAR (Majandusteaduskonna II k.).

Soome pedagoogid Tartus

Neljapäeval, 28. mail olid TRÜ pedagoogikakateedril külas 5 Jyväskylä ülikooli pedagoogika õppejõudu, nende hulgas prof. Annika Takala. Külalised tundsid huvi pedagoogikaalase uurimistöö vastu Eesti NSV-s, eriti TRÜ pedagoogikakateedris. Omalt poolt informeerisid nad Tartu kolleege probleemidest, mille uurimine neil on käsil, ja tulemustest, mis seejuures on saavutatud.

Soomes on praegu käsil koolisüsteemi põhjalik reorganiseerimine, mis on esile kutsunud elavuse ka pedagoogilises uurimistöös. Paistab silma, et Soome kolleegidel on väga avarad võimalused oma uurimistöö tulemuste publitseerimiseks, nii et teadlase töö jõuab juba paari kuuga tarbija lauale.

Vaba aega kasutasid külalised tutvumiseks linnaga. Käidi ka Tartu V Keskkoolis ja Kuulmishäiretega Laste Koolis.

A. ELANGO

LEIDJA!

27. mail kella kuue paiku õhtupoolikul on kaduma läinud TRÜ Teadusliku Raamatukogu fuajees must ühe lukuga nahkportfell, mis sisaldas matrikli, kaks õpikut ja konspekte.

Leidjal palun portfell tagasi viia TRÜ Teadusliku Raamatukogu riidehoidja kätte..

* * *

MEIE AJALEHE JÄRGMINE NUMBER ILMUB 19. JUUNIL.

TOIMETAJA H. PALAMETS

«Тарту Рийклик Юликооль» («Тартуский государственный университет») г. Тарту Эстонской ССР. Орган Тартуского государственного университета. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbri hind 2 kop. Tell. 3368. MB 03971.

AR Fr. R. Kreutzwaldi nim. ENSV Riiklik Raamatukogu

Tervitame töökaid kaug- * õppijaid * * sessiooni * alguse puhul!

Kõigi maade proletaarlased, ühinegel

Tartu Riiklik Ülikool

TARTU RIIKLIKU ÜLIKOOLI PARTEIKOMITEE, REKTORAADI, KOMSOMOLIKOMITEE JA AMETIÜHINGUKOMITEE HÄÄLEKANDJA

Nr. 21 Reedel, 19. juunil 1970 XXIV aastakäik

Sõna on prorektor VALTER HAAMERIL:

Juba üle 20 aasta on lõpuaktustel aulas olnud ülikooli lõpetajate hulgas noorte kõrval rohkesti ka inimesi, kes on juba keskeas või isegi üle selle. Need on ülikooli kaugõppe teel lõpetanud. Nende arv — 2882 — moodustab umbes ühe neljandiku kõigist sõjajärgsetel aastatel ülikooli lõpetanuist.

Vaadakem minevikku. Mittestatsionaarse õpetuse korraldamist alustati 1944. a. 26. detsembril 1944 esitas ülikool oma vastavad ettepanekud Eesti NSV Hariduse Rahvakomissariaadile, kellele ülikool tol ajal allus. 16. veebruaril 1945. a. tunnistas ministeerium ülikooli ettepanekud mittestatsionaarse õpetuse korraldamiseks vastuvõetavaks ja sellest peale asuti ette valmistama mittestatsionaarse õpetuse korraldamist Ajaloo-Keeleteaduskonnas, Õigusteaduskonnas ja Matemaatika-Loodusteaduskonna matemaatikaosakonnas.

Peamine töö mittestatsionaarse õpetuse korraldamisel tehti aga 1945. a. sügisel. Selle töölõigu juhtijaks ülikoolis sai professor Aleksander Pirn, kes kinnitati 1. sept. 1945. a. õppeprorektori abiks mittestatsionaarse õpetuse alal.

10. okt. 1945. a. saadeti kateedritele kiri, milles nõuti aruannet kaugõppe korraldamise võimaluste kohta. Kateedrite vastustest nähtub, et mittestatsionaarse õppetöö korraldamisse suhtuti positiivselt. Osa kateedreid hindas skeptiliselt ainult raadioloengute pidamise otstarbekust. Raadioloengute korraldamise idee realiseeriti siiski 1960. a. 10 aasta jooksul on helilindistatud ja esitatud 520 raadioloengut ja -konsultatsiooni ligi 700 loengutunni ulatuses.

20. oktooriks 1945 oli kaugõppealane töö juba paisunud sedavõrd ulatuslikuks, et kaugõppeosakonna asjaajamine lahutati õppeosakonna asjaajamisest. Teaduskondade järgi oli kaugõppijate arv 1945. aasta lõpuks järgmine: Ajaloo-Keeleteaduskond — 129, Õigusteaduskond — 99, Matemaatika-Loodusteaduskonna matemaatikaosakond — 32. Kokku 260 üliõpilast.

Eeltoodust nähtub, et 1970. aastal me võime rääkida juba veerandsajandi-vanusest ülikooli kaugõppeosakonnast. Aeg on näidanud, et kaugõpe on õppevormina end õigustanud. See võimaldab töö kõrvalt õppides omandada kõrgema hariduse, tõsta erialast kvalifikatsiooni. Kaugõppe teel lõpetanute hulgast võime leida mitte ainult lihtsalt õpetajaid, juriste ja majandusteadlasi, vaid ka vabariigi keskasutuste juhtivaid töötajaid (Eesti NSV haridusminister F. Eisen, Eesti NSV kõrgema ja kesk-erihariduse minister E. Schmidt) ja ülikooli õppejõude (professori kt. I. Sildmäe, dots. K. Muru, dots. L. Eringson, v.-õpet. R. Tasa, dots. kt. U. Lehtsalu).

Käesoleval ajal on ülikoolis üle 2000 kaugõppija. Õppetöö toimub 6 teaduskonnas 14 erialal. Teaduskondadest on kõige rohkem kaugõppijaid endiselt Ajaloo-Keeleteaduskonnas, — 1114 ehk 52% kõigist ülikooli kaugõppijaist, Õigusteaduskonnas — 380, Majandusteaduskonnas — 373, Bioloogia-Geograafiateaduskonnas — 139, Kehakultuuriteaduskonnas — 100 üliõpilast ja ülejäänud on Matemaatikateaduskonnas. Lähematel aastatel lõpetab kaugõpe tegevuse Matemaatika- ja Bioloogia-Geograafiateaduskonnas, sest geograafide vajadus meie vabariigis suudetakse täita ka päevase õppevormi kaudu. Bioloogide ja matemaatikute ettevalmistamine päevases osakonnas on efektiivsem. Teistes eespool nimetatud teaduskondades spetsialistide ettevalmistamine kaugõppe teel jätkub.

Õppimine kaugõppes ei ole kerge. Seda teavad kaugõppijad ja mõistavad õppejõud. Töökad inimesed suudavad, hoolimata raskustest, olgu need kodus, tööl või õppetööl, lõpetada ülikooli ettenähtud ajaga. 1969. a. oli selliseid kaugõppijaid kõigist selle aasta kaugõppe teel lõpetanuist 40,5%. Paljude kaugõppijate ja õppejõudude arvates võiks nende hulk tõusta $^2/_3$-ni. Mis puutub aga teadmiste kvaliteedisse, siis riigieksamite tulemuste põhjal võib märkida, et leidub kaugõppijaid, kellel teoreetilistes teadmistes on nõrku kohti, kuid kes praktilistes küsimustes on tunduvalt paremad päevase osakonna lõpetajatest. Muidugi on kaugõppes ka väga häid lõpetajaid nii teoreetilises kui praktilises osas.

Edukaks õppimiseks vajavad kaugõppijad rohkesti õppekirjandust. Rahuloluks pole põhjust, kuid aasta-aastalt on olukord selles osas paranenud. 1969. a. anti rotaprindil välja 72 nimetust õppematerjale. Õpikuid ilmub igal aastal ka kirjastuste kaudu. Mitmed kateedrid on kaugõppijatele õppekirjandust veel võlgu. Senisest enam tähelepanu on tarvis pühendada metoodiliste juhendite koostamisele. Kui päevase osakonna üliõpilastel on alati võimalik õppejõult konsultatsiooni saada, siis kaugõppijal tuleb tekkinud raskustest või arusaamatustest ülesaamiseks ette võtta mitmekümne kilomeetri pikkune sõit ja kaotada rohkesti aega. Hästi läbimõeldud metoodiline juhend oleks kaugõppijale õppimisel suureks abiks, sest õppejõud ju teab, mis võiks kõige enam raskusi valmistada ja seda juhendis käsitleda. Seni koostatud metoodilistest juhenditest võiks eeskujuks seada loogika ja psühholoogia kateedri v.-õpet. K. Toimi koostatud juhendit üldpsühholoogia õppimiseks, poliitökonoomia kateedri dots. V. Türgi toimetamisel ilmunud juhendit poliitökonoomia õppimiseks jmt.

Õppetöö tulemused sõltuvad ka elamistingimustest õppe-eksamisessiooni ajal. Majutamisega on ülikoolil veel palju raskusi. Alates järgmisest õppeaastast muudame mõnede erialade sessioonide aegu. See võimaldab rohkem kaugõppijaid paigutada päevase osakonna üliõpilaste vabanenud kohtadele.

Kaugõppijal tuleb tublisti pingutada, nii mõnestki loobuda, mida võivad endale lubada teised, kes ei õpi. Kaugõppijatega kõnelemisel selgub, et peaaegu kõik ebaõnnestumised saavad alguse kindla töösüsteemi puudumisest ja võimete mõningasest ülehindamisest. Tihti on toonud äpardusi õppetöös kaasa ka väga ulatuslik ühiskondlike ülesannete koorem. Siin tahaks küsida, mis on ühiskonnale vajalikum, kas edukas üliõpilane või ebaedukas kaugõppija-ühiskondliku töö aktivist?

Pole mingit kahtlust selles, et hariduse omandamine on ühiskonnale vajalikum. Ühiskondliku töö aktivistid võivad olla väga hästi need, kellel juba on kõrgem haridus ja diplomiomanikest pole erilist puudust enam peaaegu üheski kollektiivis. Tundub, et tihti on suures ühiskondliku töö koormuses süüdi kaugõppijad ise, sest et nad ei ole välja nõudnud seadusega ettenähtud soodustusi kaugõppijatele. Muidugi peaksid ka ühiskondlikud organisatsioonid ise kaugõppijate edasijõudmise vastu ülikoolis huvi tundma

Tihti häirib kaugõppeosakonna tööd kaugõppijate pealiskaudne suhtumine ülikooli poolt esitatud nõudmistesse. Küllalt paljud kaugõppijad ei tutvu korralikult kaugõppeosakonna instruktsioonide, teadete ja metoodiliste juhenditega.

Siis pole põhjust ka nuriseda, kui jäädakse ilma soodustustest, mille saamiseks ei olekski vaja olnud õigel ajal kes teab kui palju teha.

Nii mõnigi kord paneb imestama mõnede statsionaarsete üliõpilaste ettekujutus kaugõppest. Arvatakse, et kui statsionaaris ei tulda õppimisega toime, siis võib kohe üle tulla kaugõppesse. Kui seal aga nõutakse sisseastumiseksamite uuesti tegemist, ollakse väga üllatunud. Et kaugõppes õppimine ei ole statsionaaris õppimisest sugugi kergem, siis ärgu edasijõudmatuse tõttu statsionaarsest osakonnast eksmatrikuleeritud üliõpilane imestagu, kui kaugõppeosakond ei ole nõus teda ilma sisseastumiseksamiteta vastu võtma. See, kes on nõus sisseastumiseksameid uuesti sooritama, on tõsiselt kõrgemast haridusest huvitatud ja ta tuleb õppimisega ka toime. Sisseastumiseksamite uuestisooritamine on möödapääsematult vajalik ka mõnele kaugõppijale, kui katkenud õpingute jätkamine taastamise korras ei ole enam võimalik.

Lähema kahe nädala jooksul lõpetab ülikooli kaugõppe teel järjekordne lend. Nende asemele võetakse augustis uued üliõpilased. Tähelepanekud näitavad, et hoolimata eluaastatest on paljud töötajad edasiõppimise otsustamisel küllalt arad. Neid saaksid julgustada töökaaslased, kes juba kaugõppes õpivad. Küllap need töötajad, keda suudetakse õppima veenda, on hiljem oma nõuandjatele väga tänulikud.

1970. a. võetakse ülikooli mittestatsionaarsesse osakonda vastu 400 uut üliõpilast kaubandusökonoomika, rahanduse ja krediidi, õigusteaduse, kehakultuuri ja spordi, vene keele ja kirjanduse, eesti keele ja kirjanduse, romaani ja germaani (inglise ja saksa) keelte ja kirjanduse, ajaloo ning defektoloogia erialadele. Kõigis osakondades on erialal töötamine soovitav, defektoloogiaosakonnas nõutav. Peale selle võetakse vastu kõrgema hariduse baasil psühholoogia osakonda piiratud arv töötajaid vastavalt töökohtade taotlustele. Sellesse osakonda võetakse vastu eksamiteta.

Jääb soovida, et kõigi kaugõppijate õppejõudude ja kaugõppeosakonna töötajate jõupingutused ülikooliõpingute edukaks kulgemiseks kannaksid soovitud vilja. Vähem ebaõnnestumisi, rohkem kordaminekuid!

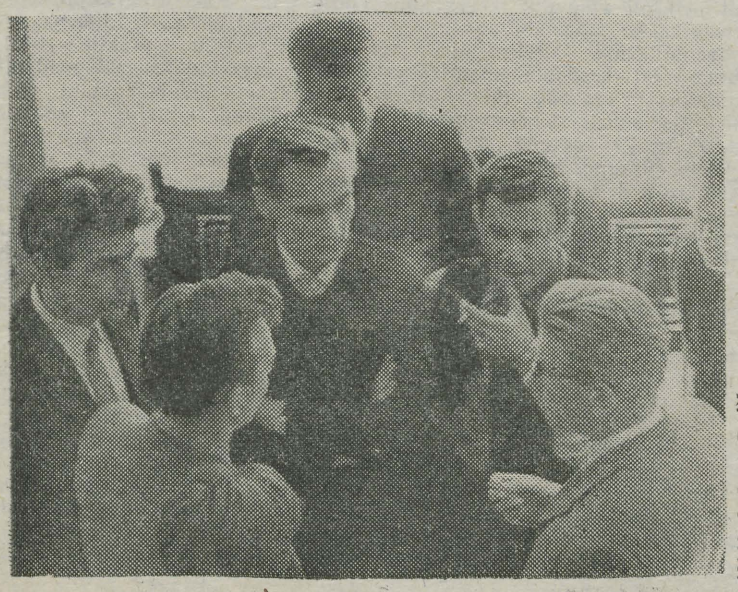

R. URBELI foto.

Õigusteaduskonna kaugõppeosakonna diplomandid kriminaalõiguse eksami konsultatsioonil.

Kongressimõtteid

Kongressimeeleolu algas õieti juba siis, kui Tallinnast Moskva poole hakkasime sõitma. Igal pool jaamades tervitati meid lillesülemitega, anti kaasa häid soove. Ka Moskvas, tehase «Serp i Molot» kommunistlike noorte ja Kalinini rajooni komsomolikomitee poolt võeti meid väga südamlikult vastu. Üldse näis, nagu oleks terve Moskva kaasa elanud Nõukogude noorsoo kõrgeimale foorumile.

Kongressipäevad olid nii vaimselt kui ka füüsiliselt pingelised: ühelt poolt suur informatsioonitulv, teiselt poolt kongressipäevade pikkus ning kongressiga kaasnevad rohked vastuvõtud jne.

Tartu linna teine delegaat, ELKNÜ Tartu Linnakomitee I sekretär Leili Mõldre märgib 7. juuni «Edasis» õigesti, et ÜLKNÜ XVI kongressil leidsid kajastust k õ i k komsomolitöö probleemid, sealhulgas noorsoo ideoloogiline, esteetiline ja töökasvatus, hariduse efektiivsuse tõstmine, internatsionaalne kasvatustöö, noorte ettevalmistamine sõjalis-sportlikus tegevuses, komsomolikaadri väljaõpetamine jne.

Meie lehe lugejaile pakub kindlasti kõige enam huvi, kuivõrd käsitleti kõrgema kooliga seoses olevaid küsimusi. Kongressi suurel foorumil oli üliõpilaskonnast üldiselt vähe juttu, see-eest põhjalikumalt muidugi kõrgemate koolide ja kesk-eriõppeasutuste töösektsioonis, kus pikema ettekandega esines NSV Liidu kõrgema ja kesk-eriharidusе minister V. Jeljutin. Ta rääkis uutest nõuetest, mida meie haridussüsteemi ette tõstab teaduslik-tehniline revolutsioon; ta rõhutas teooria ja praktika mõjukama ühendamise vajalikkust noorele inimesele hariduse andmisel, ühiskonnateaduste õpetamise (ja õppimise) efektiivsuse tõstmist; üliõpilase aja ratsionaalsema kasutamise vajadust ning sellele eelnevalt õppeprotsessi teaduslikel alustel planeerimist. Lisan siia vahele, et kongressil kuulsin huvitavast eksperimendist: mõned Moskva kõrgemad koolid on tõepoolest proovinud luua optimaalse õppeplaani m u d e l i t ja näib, et tulu sellest polnud just väike.

Meie töösektsioonis kriipsutasid esinejad alla, et üliõpilase aja raiskamise vastu tuleb just komsomoliorganisatsioonil võidelda — leida võimalusi näiteks üliõpilassööklas ja raamatukogudes järjekordade vältimiseks, otsustavalt välja astuda mitmesuguste bürokraatlike asjaajamiste vastu jne. Ministri ettekandes oli juttu erilise tähelepanu osutamise vajadusest esimesele kursusele. Mulle isiklikult jäi mulje, et paljudki ettevõtmised (Kääriku laagrid, seminarid, spetsiaalsed loengud jne.), mida meie ülikooli komsomolikomitee on kasutanud esimeste kursuste sisselülitamiseks kõrgema kooli ellu, on enamikus teistes kõrgemates koolides alles võõras asi.

Mis puutub üliõpilaste teaduslikku töösse, siis jõuti seisukohale, et sellealast tegevust tuleb m i t t e l a i e n d a d a, v a i d t õ s t a t e a d u s l i k u t ö ö k v a l i t e e t i.

Sm. V. Jeljutin kõneles ka üliõpilaskonna eripärast teiste sotsiaalsete gruppide hulgas ning sellega kaasnevalt ka ideoloogilis-poliitilise kasvatustöö erinevatest vormidest ning kõrgetasemelisemaks muutmise vajalikkusest. Komsomoliorganisatsiooni üheks peaülesandeks kõrgemas koolis peaks olema see, et igale üliõpilasele võimaldataks maksimaalselt ära kasutada kogutud teadmisi ning tarkusi, inimese isikupära kaaslaste seas.

Ministri ettekanne oli väga mõttetihe, probleemiderikas ning konkreetsuse poolest sektsiooni sõnavõttudest kaugelt üle.

Ühel päeval toimus üliõpilasdelegaatidele vastuvõtt NSV Liidu Kõrgema- ja Kesk-eriharidusе Ministeeriumis.

Nüüd ,hiljem, olen mõelnud, et kontaktid NSV Liidu kõrgemate koolide üliõpilaste vahel on tõesti nõrgad, õigemini, neid pole peaaegu olemaski. Oleks äärmiselt hädavajalik vähemalt kordki aastas korraldada üleliidulises ulatuses üliõpilasfoorume, muidu on nii, et ei meie tea teistest ega vastupidi, rääkimata tööalastest asjalikest mõttevahetustest.

Algul ma juba nimetasin, et kongress oli emotsionaalselt väga pingeline. Ülielav reageerimine ettekannetele ning sõnavõttudele — see võiks olla ühiseks iseloomujooneks Nõukogudemaa noorsoo paremikule, keda oli lähetatud kongressile.

Mõistan, et nii lühikese jutuga on võimatu edasi anda lõppenud kongressi iseloomu, kuid — igaühel oli võimalik ju põhjalikku informatsiooni saada ajalehtede ja raadio-televisiooni vahendusel ning mõnevõrra ise veenduda kõiges, mis ELKNÜ XVI kongressil toimus.

ÜLLE REIN

Toimetuselt.

Valisime toimetuse fotode hulgast avaldamiseks pildi, kus Ülle Rein esineb ELKNÜ TRÜ organisatsiooni XVII konverentsil 1969. a. oktoobris.

Partei aruande- ja valimiskoosolekult

Keemia-osakonnas

Käesoleva aasta mais toimus aruande- ja valimiskoosolek keemiaosakonna parteialgorganisatsioonis. Aruandvasse parteibüroosse kuulusid Ü. Haldna (sekretär), A. Talvik (sekretäri asetäitja, ideoloogilise töö sektor), V. Past (õppemetoodilise töö sektor) ja M. Kanter (organisatsioonilise töö sektor).

Algorganisatsiooni büroo aruandes olid kesksel kohal ideelis-poliitilise kasvatustöö küsimused. Selles töölõigus olid aruandeperioodil tähtsamaiks V. I. Lenini 100. sünniaastapäeva tähistamisega seotud üritused. Pikemalt käsitles aruandja neist kaht: osakonna filosoofilise seminari tegevust V. I. Lenini ideede propageerimisel ning leninliku arvestuse sooritamist osakonna komsomolialgorganisatsioonis. Tunnustavalt märgiti ära filosoofilise seminari (juhataja kommunist A. Aaviksaar) tegevust möödunud õppeaasta vältel. Sel perioodil toimus 8 filosoofilise seminari koosolekut, neist 7 juhul olid ettekandjateks seminari liikmed — keemikud. Vahetult V. I. Lenini tegevust ja tema töid käsitlesid kaks ettekannet (autorid kommunistid V. Palm ja H. Kuus).

Parteibüroo aruandes märgiti ära, et osakonna komsomoliorganisatsioon viis läbi leninliku arvestuse üldiselt rahuldavalt, kuigi selle juures esines ka puudusi. Näiteks ei võtnud mõned kommunistlikud noored enesele leninlikuks arvestuseks mingeid muid kohustusi peale nende, mida iga üliõpilane niikuinii täitma peab.

Büroo aruandes peatuti üksikasjaliselt ka kursuste juhendajate ja kursuste komsomoligruppide tööl. Aruandeperioodil on keemiaosakonnas parteibüroo korduvalt ära kuulanud küsimusi seoses kursusejuhendajate tööga. Seetõttu on viimasel õppeaastal kursuste hooldajate töö mõnevõrra paranenud. Aruandes tõsteti esile keemiaosakonna esimese kursuse juhendajat kommunist H. Laanperet.

Õppemetoodilist tööd käsitlevas osas märgiti õppeedukuse paranemist keemiaosakonnas aruandeperioodil. Nii on edukalt õppivate üliõpilaste protsent 77,1, aasta tagasi oli see pisut madalam (74,1%). Kuid soovida jätab veel üliõpilaste õppedistipliin. Tänuväärset tööd on teinud osakonna parteiorganisatsiooni poolt organiseeritud ja suunatud metoodiline komisjon (esimees büroo liige V. Past). Viimase õppeaasta vältel olid nimetatud komisjoni tegevuses kesksel kohal keemiapraktikumide metoodilised probleemid.

Keemiaosakonna parteiorganisatsiooni 24 liikmest võtsid aruande- ja valimiskoosolekul sõna 12 inimest.

Koosolek tunnistas keemiaosakonna parteibüroo töö rahuldavaks ning võttis vastu otsuse, mille alusel osakonna uus büroo asub organiseerima parteitööd.

Keemiaosakonna kommunistid valisid osakonna büroosse V. Pasti, Ü. Haldna, H. Timotheusi ja M. Kanteri.

Ü. HALDNA

Ühiskonnateaduste kateedrites

ARUANDEGA BÜROO TÖÖST ESINES DOTS. ÜLO VANAASEME

Aruandest: büroo tegevuses olid peamisteks ülesanneteks ideelis-poliitiline kasvatustöö, õppekasvatustöö, kaadri- ja organisatsioonilised küsimused.

Käesoleva aasta ideelis-poliitiline töö toimus V. I. Lenini 100. sünniaastapäeva tähistamise ürituste ettevalmistamise ja läbivaatamise tähe all. Kõik kavandatud üritused täideti.

Õppe-kasvatustöös oli käesoleval aastal pearõhk asetatud sellele, et suurendada ühiskonnateaduste õpetamise efektiivsust, pöörata senisest enam tähelepanu õppeprotsessis kaasaja aktuaalsete sise- ja välispoliitiliste probleemide käsitlemisele, revisjonismi kriitikale, üliõpilaste kasvatamisele proletaarse internatsionalismi ja patriotismi vaimus.

Rõõmustava faktina konstateeriti teaduskondade suurenevat huvi ühiskonnateaduste õppimise ja õpetamise vastu (Arsti-, Bioloogia-Geograafiateaduskond, keemiaosakond). Nendes teaduskondades on teataval määral paranenud ka distsipliin, mis üldiselt jätab soovida.

Aruandes märgiti ka ühiskonnateaduste kateedrite õppejõudude märkimisväärset abi Tartu linna ja vabariigi parteiharidusvõrgule, loengulist tegevust, arutati õppejõudude liigset koormamist ülikooliväliste ühiskondlike ülesannetega, samal ajal kui ülikooli vajadused jäävad sageli rahuldamata.

Käesoleval aastal tuli lahendada küllaltki keerukaid kaadriküsimusi ja võtta kriitika alla mõnede kommunistide esinemised.

Teaduslikus töös oli edasiminek, eriti NLKP ajaloo kateedris, kus kaitsti 4 kandidaadiväitekirja. Enamik meie ühiskonnateadlaste töid on lülitatud üleliidulise tähtsusega tööde plaani. Kriitika alla võeti need õppejõud, kes aastast aastasse täidavad teadusliku töö plaani, kuid kaitsmiseni ei jõua.

Parandamist vajab metoodilise nõukogu töö, sest liiga vähe tegeldakse ühiskonnateaduste õpetamise metoodika küsimustega, esineb veel ikka dubleerimist.

Uudseks oli käesoleval aastal ühiskonnateaduste nõukogu moodustamine. Selle töö vajab veel korraldamist. Nõukogu tegevuse tulemusel paranes käesoleval aastal ÜTÜ ühiskonnateaduslike ringide töö. Käesoleval aastal esitati teaduslike tööde konkursile senisest suurem arv teaduslikke ja referatiivseid töid (26 ja 44).

Kriitika alla võeti distsiplineerimatud kommunistid, kes sageli puuduvad koosolekutelt, viivitavad liikmemaksude tasumisega.

Sõnavõttudes puudutati järgmisi probleeme: 1) ideelis-poliitiline kasvatustöö, meie üliõpilaskond ja selle maailmavaate kujunemine ning negatiivselt mõjuvad tegurid (prof. M. Makarov, dots. I. Volkov, õp. H. Õunapuu), 2) õppedistsipliin ja võimalused selle parandamiseks (prof. M. Makarov, dotsendid F. Kinkar, V. Türk, A. Blumfeldt, õp. H. Õunapuu), 3) ühiskonnateaduste nõukogu töö (dots. F. Kinkar), 4) kommunistide omavahelised suhted, printsipiaalsus, kriitika ja enesekriitika (professorid L. Stolovitš, M. Bronštein, parteikomitee sekretär K. Koger).

Otsustest. Büroo töö tunnistati rahuldavaks. Endiselt tuleb jätta tähelepanu keskpunkti õppekasvatustöö ja ideoloogiline töö, taotleda ühiskonnateaduslike distsipliinide terviklikku mõju üliõpilaskonna maailmavaate kujunemisele, pöörata rohkem tähelepanu noorte õppejõudude kvalifikatsiooni tõstmisele, tugevdada sidet teaduskondadega ja komsomoliorganisatsiooniga, rangemalt valida kandidaate aspirantuurikohtade täitmiseks.

Uus büroo valiti koosseisus F. Kinkar (sekretär), E. Loone, A. Blumfeldt, I. Larin, I. Volkov ja V. Ant.

V. ANT

NB! Rahvakontroll

Alljärgnevalt anname väikese ülevaate TRÜ rahvakontrolligruppide tööst ja tegevusest ning probleemidest, mis kerkisid päevakorda 1969/70. õppeaasta kevadsemestril.

Kehakultuuriteaduskonna rahvakontrolligrupp tegeles peamiselt Kääriku spordibaasi kasutamise küsimustega. Kontrolli tulemuste kohta koostati kirjalik ettekanne ning tehti konkreetseid ettepanekuid esinevate puuduste kõrvaldamiseks.

Füüsika-Keemiateaduskonna rahvakontrolligrupis töötasid energilisemalt keemikud, kes oma töös peatähelepanu pöörasid just elektriseadmete remondile ja ekspluatatsioonile ning keemiahoone remondile.

Nii füüsikud kui ka keemikud pidid selgitama oma osakondades aparatuuri ja laboratooriumiseadmete kasutamiskultuuri, hooldamist ja säilitamist. Teatavasti on nendes osakondades palju hinnalist aparatuuri, mille heaperemehelikust hoidmisest ja kasutamisest oleneb nende töökindlus ja eluiga. Põhjaliku töö tegid keemikud, kes konkreetselt (rublades) määrasid kindlaks, kui palju on igas kateedris kasutamata või kasutamiskõlbmatut aparatuuri. Ka analüüsiti töökultuuri taset igas laboratooriumis. Keemiaosakonna rahvakontrolligrupi ja kommunistide ühisel koosolekul kuulati ära vastav aruanne ning võeti vastu otsused puuduste kõrvaldamiseks. Kahjuks on füüsikaosakonnas tehtud töö kohta andmed liiga vähesed ja lõppkokkuvõte olukorrast jääb sügissemestrile.

Teadusliku raamatukogu rahvakontrolligrupp tegi ära märkimisväärse hulga tööd ning jõudis vanale klassikalisele tulemusele, et paljud puudused, mis esinesid varemail aastail, on ka praegu raamatukogu normaalset tööd takistavaiks tegureiks. Näit. ventilatsioon ei rahulda paljudes fondides ja tööruumides, ruumide mikrokliima on mitmel pool halb, remonttööd kulgevad aeglaselt ja plaanitult. Haruldaste raamatute hooldamisel esineb seisukohti, mis vajaksid kiiret kõrvaldamist. Muidugi, sageli tundub, et ühtede ja samade asjade aastast aastasse korrutamine näib mõttetuna ja mõnikord isegi kaotatakse lootus, et midagi paraneda võiks. Hakatakse harjuma olukorraga, sellega, et «meie oludes» paremini polegi võimalik midagi teha (ülikooli ehitustegelaste armastatud ütlus). Võib-olla mõnes allasutuses võidakse saatusele, s. o. ülikooli remondi- ja ehitusjuhtide ideoloogiale alla vanduda või neid isegi uskuma jääda. Kuid Teaduslik Raamatukogu kui ülikooli tsentraalseimaid asutusi ja vaimukultuuri lätteid ei tohi ega saagi endale niisugust pessimismi lubada. Lõppude lõpuks on ju tema see, kes on kutsutud ja seatud seda juba üle kolme miljoni ulatuva suurusega raamatukogusse koondatud teadmiste hulka praegusele põlvkonnale kättesaadavaks tegema ja tulevastele põlvedele säilitama. Siin ei saa juba arvestada ühe või teise ehitusmehe või ülemuse subjektiivsete, naiivsete, sageli isegi kahjulike arvamustega. Raamatukogu probleemid on üldise kultuuritaseme probleemid, nad on probleemid, mida ei tõstatata kampaania korras, vaid milledega tuleb tegelda iga päev, niikaua kuni normaalset tööd takistavad põhjused on kõrvaldatud! Mis puutub Teaduslikku Raamatukogu puudutavasse küsimusteringi viimase kuue aasta lõikes, siis on see tulevastele ülikooli ajaloo uurijaile huvitavaks materjaliks, mis peegeldab meie mõistust ja oskusi mingit küsimust lahendada, millegi väärtust hinnata. Ilma peata Klio remondirämpsu keskel on ju ka väga sümboolne!

Administratiiv-majandusosakonna rahvakontrolligrupi tegevus piirdus ainult ühe üldkoosolekuga, kus arutati tööde organiseerimise ja reservide kasutamise probleeme.

TRÜ teiste rahvakontrolligruppide töö oli tagasihoidlik ja gruppide liikmeid kasutati mitmesuguste TRÜ rahvakontrolligrupi töö sfääri kuuluvate ülesannete lahendamisel.

TRÜ rahvakontrolligrupp tegeles väga mitmesuguste nii plaaniliste kui ka jooksvate asjadega, näiteks TRÜ eksperimentaaltöökoja olukorra uurimisega, veeuputusega keemiahoones. See viimane küsimus on huvitav selle poolest, et ülikoolis puudub niisugune instants, kes siin korra majja seaks. Keegi ei pea seda enese tegevussfääri kuuluvaks. Kus asuvad ühe või teise veesüsteemi sulgurkraanid, kuidas saab sulgeda vett laboratooriumides, kui tekib avarii, kuidas saab sektsioonide viisi majas vett sulgeda — seda saab teada ainult proovimiste teel ja kuulujuttude alusel — mingit skeemi või plaani selle kohta keemiahoones ei ole.

Tegeldi ka ühiselamute olukorraga, kuid erilisi tulemusi ei saadud, või jõuti ainult teadmisele, et tudeng ei vastuta konkreetselt millegi eest. Fikseeriti olukord ning vastavad instantsid koostasid üksikasjalise tegevusplaani ja praegu uuriruumide ja laoplatsi olukorrast koostati vastav akt ja saadeti rektorile ja teistele, kes niisuguste asjadega otseselt peavad tegelema. Eriti hämmastas kõiki see, et laos puudus telefon! Tuleohu korral peab laohoidja nähtavasti minema suure maantee äärde ja kõva häälega appi karjuma!

Aastast aastasse on rahvakontrolligrupil olnud tegemist remonttöödega ja nende planeerimise ja kvaliteediga. Pole ju teada, millal ühel objektil konkreetselt töö algab, millal lõpeb ja missuguse kvaliteediga see tehakse. Kui tõele au anda, siis üks erand on, nimelt jaanuarikuus tehtud keemiahoone ringauditooriumi remont. Siin olid ajalised piirid siiski määratud. Klassikaliseks näiteks remondi venimise kohta on kurikuulus keemiahoone. Juba aastaid on sõna otseses mõttes kakeldud alumise korruse fuajee ja teise korruse koridori pärast. Mõnedele on tekkinud seetõttu isegi eluaegseid vihamehi. On ju see hoone ülikooli üks kõige enam kasutatavaid. Ligi 75% üliõpilastest teeb siin ühel või teisel kujul õppetööd. Siin toimuvad suured koosolekud, konverentsid, käivad paljud ekskursioonid, vastuvõtueksamid! Ja vaatamata sellele on siin valitsenud mustus ja räpasus. Õnneks jõuti nüüd niikaugele, et alumine fuajee on enam-vähem korras. Aga teise korruse koridor — mis saab sellest? Kas keemiahoone elektrisüsteemid on valmis, kas nad on vastu võetud? Kes peab seda teadma ja selle asjaga tegelema? Vist peaenergeetik. Aga võib-olla pole see tema asi? Kui kaua ripuvad esimese ja teise korruse koridorides telefoniliinid nagu vanad pesunöörid? Kes parandab ära keemiahoone katuse — kas seda üldse «meie oludes ka praeguseis tingimustes» parandada saab? Ja üldse katused! Teiseks näiteks planeerijate ja ehitusmeeste võimekusest on Teadusliku Raamatukogu juba rahvusvahelise kuulsuse omandanud «WC-stroi». Ehitusega alustati veebruaris ja lõppu pole veel näha. Plaanis seisvat — töö kestus: I—II kvartal. Mida mõeldakse plaani all — kas seda, et kolm päeva tehakse objektil tööd ja neli päeva või nädal aega töö seisab, või mõnedes muudes ajalistes kombinatsioonides?

Kes määrab, millise kvaliteediga peab ühes või teises ruumis tööd teostama? Millised on need hooned ja ruumid, mis kuuluvad n.-ö. esindusruumide hulka? Planeerijail ja ehitusjuhtidel on ükskõik, millise kvaliteediga üks või teine objekt valmis tehakse — seda on nad ise

(Järg lk. 4)

Kodukord puudub!

PILDISTATAKSE ÜLIKOOLI PRAEGUST KOOSSEISU

TRÜ Õpetatud Nõukogu viimasel istungil möödunud 1969. a. detsembri lõpupäevadel võeti Eesti NSV läheneva 30. aastapäeva puhul vastu otsus jäädvustada pildis kogu meie ülikooli kollektiiv — nii õpteauslik kui ka teenindav koosseis vastavalt allüksuste kaupa. Hiljem konkretiseeriti ning kooskõlastati seda veel rektoraadi ja rektor prof. F. Klementiga. Märtsikuu kulus TRÜ kino-fotolaboratooriumil mitmesugusteks ettevalmistavateks töödeks, nagu aparatuuri ja materjali hankimine, nende proovimine, olemasolevate aparaatide kohandamine jne. Tuleb märkida seda, et ülikooli kino-fotolaboratooriumi materiaalne baas pole ju niisuguse suurürituse läbiviimiseks piisav ega ajakohane. Fotod otsustati võtta niisuguse formaadiga tasafilmile, mis võimaldaks saada korralikke kontaktkoopiaid (põhiliselt 18×24 cm ja suurem formaat 24×30 cm). Pildistamise kohaks valiti ülikooli aula.

Pärast proovivõtete tegemist saadi tööd alustada 1. aprillil 1970. a. Ei tea kas oli päev halvasti valitud, kuid sel päeval võetud fotode kvaliteet ei olnud niisugune nagu oleks pidanud olema, nii et inimesed tuli pildistamiseks hiljem uuesti kokku kutsuda.

Kui fotografeerimise tehnilised probleemid olid lahendatud, tuli käsile võtta organisatsiooniline külg. Igal nädalal koostati teadusliku sekretäri I. Maaroosiga aula kasutamise graafik, seejärel teatati kateedritele ja teistele allüksustele võimalikud pildistamisajad, millest kollektiivid valisid välja niisugused, mil neil oli võimalik terves koosseisus kokku tulla.

Teenindavate allüksustega oli lihtne, sest need on enam-vähem tervikuna ju iga päev tööl. Raskusi tuli ette suurte teaduskondadega, nagu Arstiteaduskond ja Ajaloo-Keeleteaduskond, kus on väga palju kateedreid. Sobivate aegade leidmine oli sageli nagu ristsõnamõistatuse lahendamine. Põhiliselt toetuti dekanaatidele ja tuleb märkida, et kõik dekanaadid leidsid oma töö kõrvalt mahti aidata kaasa selle suure ettevõtmise õnnestumisele.

Ülikoolipere fotografeerimisega (ca 95% kavatsetust) jõuti lõpule 5. juunil. Viimased, keda pildistati, olid ajaloolased.

Nende inimeste arv, kes piltidelt välja jäid, on väike, pealegi saab edaspidi neid lünki täita. Fotografeerida ei õnnestunud mõnede teaduskondade kaitsmisnõukogusid, kuid käesolev aasta pole ju veel lõppenud. Fotografeerimisel saadud negatiivide arv on ligi paarsada. Kogu see fotokogu kannab nimetust «TRÜ 1970». Alaliseks asupaigaks saab talle TRÜ Teadusliku Raamatukogu fotoarhiiv. Fotokogu süstematiseerimisel võetakse aluseks «Tartu Riikliku Ülikooli struktuur ja isikuline koosseis 1970» ning kõik negatiivid numereeritakse sellele vastavalt. Igast negatiivist valmistatakse üks positiiv vastavale kateedrile või allasutusele ja teine positiiv fotoarhiivile. Arhiivi mineva foto juurde kuulub pass, kuhu on märgitud, kes sellel pildil on, millist teaduslikku kraadi ta omab, mis ametit ta peab. Samuti märgitakse, kes fotol puuduvad. Nii et meie ülikooli praegusest koosseisust jääb tulevastele põlvedele küllaltki põhjalik ülevaade.

Huvitav on märkida, et viimati fotografeeriti ülikooli koosseisu nelikümmend aastat tagasi, s. o. 1929. a. Neist fotodest on paljud trükis avaldatud. Ülikoolis on veel õppejõude, kes on neil vanadel piltidel ja keda nüüdki pildistati, näit. prof. E. Käer-Kingissepp, prof. K. Rammul, dots. H. Liidemaa.

Nüüd veel ühest praktilisest küsimusest: kas igaüks saab neid pilte ka endale tellida? Vastata saame esialgu ainult niipalju, et põhimõtteliselt on see võimalik, aga kuidas seda praktiliselt lahendada, see selgub nähtavasti järgmise semestri alguseks. Kõigepealt tuleb fotokogu nõuetekohaselt korda seada.

T. ILOMETS, ED. SAKK

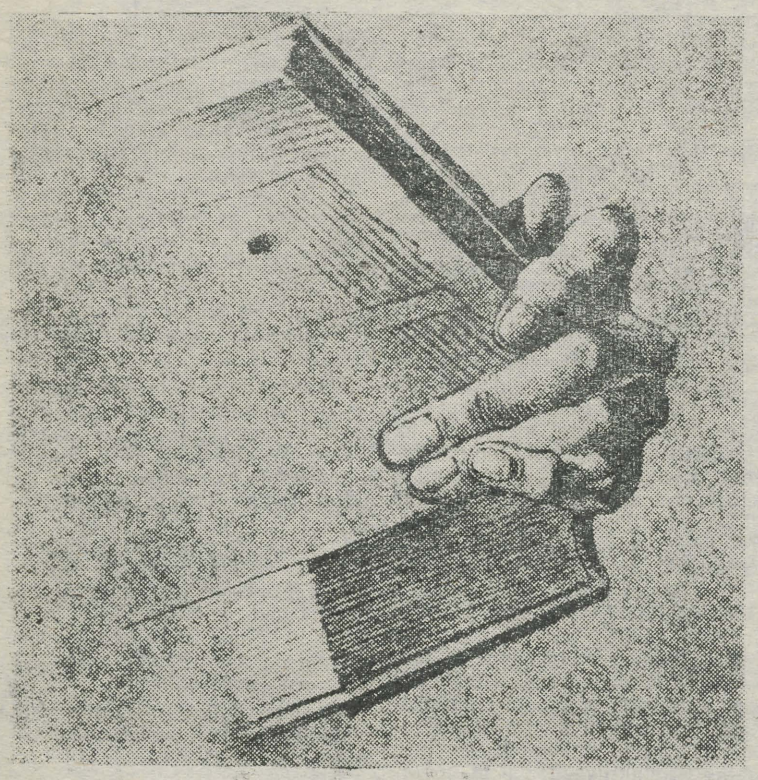

Kõige suurem kaugõppijate pere

Ajaloo-Keeleteaduskonna kaugõppes töötavad järgmised osakonnad: eesti keel ja kirjandus, vene keel ja kirjandus, romaani-germaani keeled (inglise ja saksa), ajalugu ja alates 1966. aastast psühholoogia. Psühholoogiaosakonda võetakse ainult kõrgema haridusega inimesi. Sisseastumiseksameid ei ole. Õppust alustatakse III kursuselt. Vastuvõtmisel on määravad töökoha iseloomustus-soovitus, vajadus vastava spetsialisti järele jne.

Kuuendal kursusel lubatakse oma eriala põhjalikult tundvatel ja kõrge õppeedukusega üliõpilastel kirjutada diplomitöö. Peale diplomitöökaitsmise tuleb eesti keele ja kirjanduse ning vene keele ja kirjanduse osakonna lõpetajatel teha veel riigieksam teaduslikust kommunismist, võõrkeelte osakonnas lisaks ka metoodika eksam. Ajaloolastel, kes kirjutavad diplomitöö, tuleb astuda NLKP ajaloo ja eriala eksami komisjoni ette. Psühholoogid lõpetavad kõik diplomitööga.

Ülejäänud lõpetajad sooritavad osakonnast olenevalt 3—4 riigieksamit.

Teaduskonna paremad jõud on rakendatud kaugüliõpilaste teenistusse. Nimetagem siinkohal professoreid P. Aristet, P. Alvret, A. Kaske, V. Vaga, V. Alttoad, H. Moosbergi, K. Siilivaske, J. Konksu.

Meie teaduskonna üliõpilased saavad lisaks teaduslikule ja õpperaamatukogule kasutada veel oma teaduskonna raamatukogu, mis asub peahoone kolmandal korrusel.

Mõistagi pole mõtet kaugõppijale selgitada, kui raske on töö kõrvalt õppida. Küll aga peaksid sellele mõtlema need, kellele kõrgem kool on alles tulevik. Isegi psühholoogiaosakonna lõpetab ettenähtud nelja aastaga tänavu vaid 18 tootmispsühholoogi 36-st ja 2 kohtupsühholoogi 17-st. Seitse 1966. aastal sisseastunud psühholoogi õpib praegu veel nooremate kursustel. Teiselt poolt olgu aga lisatud, et ükski kurat pole nii must, kui teda maalitakse. Meie teaduskonnas on õppinud ja õpib praegugi väga palju edukaid üliõpilasi. Märgime siinkohal mõned nimed nende hulgast, kes praegu riigieksamite tules: T. Ots, V. Berelkovski, H. Väärsi, J. Saarpuu, I. Gurvitš, M. Ruus, T. Ojanurme, I. Rjabko jt.

Kokku lubati tänavu riigieksamitele ja diplomitööd kaitsma 120 üliõpilast. Nii suur pole see arv veel kunagi olnud.

Esimesel tänavusel riigieksamil (teaduslik kommunism) paistsid kõige enam silma inglise filoloogia eriala üliõpilased, kellest viie lõpetaja teadmised väärisid maksimaalse hinde ja kolm said «hea». Soovime niisamasugust edu kõigile lõpetajatele järgmisteks katsumusteks.

Diplomitööde kaitsmine on edukalt kulgenud kõigis osakondades.

Sügisel ootab Ajaloo-Keeleteaduskond (kaugõpe) endale täiendust 50 eesti, 50 vene ja 50 romaani-germaani filoloogi, 50 ajaloolase ning esmakordselt 25 defektoloogi näol. Jätkatakse ka psühholoogide vastuvõttu. Defektoloogia erialale võetakse vastu ainult neid, kes töötavad nimetatud erialal.

Tere tulemast!

J. SOONTAK,
kaugõppe prodekaan

Võimalused on soodsad

Ülikooli Kehakultuuriteaduskonna kaugõppeosakonnas õpib praegu 91 üliõpilast.

Tänavu sügisel ootame esimesele kursusele 25 üliõpilast, nagu see arv üldse viimastel aastatel on püsiv olnud. Eelistatud on need, kes kehakultuuri alal juba ka töötavad, sest kaugõpe on sisuliselt tööalase kvalifikatsiooni tõstmise moodus. Kui ka mõni sisseastuja töötab võõral erialal, püsib ikkagi tingimus, et ta õppetöö vältel siirduks töötama kehakultuuri alal.

Kaugõppijatel on õppeaeg Kehakultuuriteaduskonnas 5 aastat. Töö kergendamiseks toimub igal aastal kaks õppesessiooni — aastavahetusel ja kevadel mais-juunis. Sessioonidel kuulavad üliõpilased loenguid, sooritavad arvestusi ja eksameid ning treenivad praktilistes ainetes, saades ka metoodilisi juhendeid nende ainete õpetamiseks. Talispordialasid õpivad üliõpilased märtsis talvelaagris Käärikul. Kaugõppijad kasutavad ka kõiki teisi teaduskonna spordibaase.

Kehakultuuriteaduskonnas on võimalik õppida: 1) ühiskonnateadustest — NLKP ajalugu, poliitilist ökonoomiat, marksistlik-leninlikku filosoofiat ja teaduslikku ateismi, teadusliku kommunismi aluseid; 2) meditsiinilis-bioloogilistest õppeainetest — anatoomiat ja biomehaanikat, füsioloogiat ja spordifüsioloogiat, hügieeni, arstlikku kontrolli ja ravikehakultuuri, biokeemiat; 3) pedagoogilistest ainetest — pedagoogikat ja pedagoogika ajalugu, psühholoogiat ja spordipsühholoogiat, kehakultuuri ajalugu ja organisatsiooni, kehalise kasvatuse teooriat ja metoodikat; 4) spordialadest — kergejõustikku, võimlemist, suusatamist, uisutamist, spordimänge, ujumist, raskejõustikku, turismi ja sportlikku orienteerumist; 5) keeltest — vene keelt ja võõrkeelt.

Praktiliste ainete puhul õpitakse nende alade tehnikat, õpetamise metoodikat, nende ainete kohta loetakse ka teooriat.

Üliõpilane valib endale erialaks ühe praktilise ala, milles omandab sügavamaid teadmisi. Lõpetamise puhul tuleb omandada vähemalt II spordijärk ja kohtuniku kutse kahel spordialal.

Sisseastumiseksamid toimuvad augustis: kehalised katsed, eesti keel, keemia ja füüsika. Kehalised katsed tuleb teha ujumises, kergejõustikus, spordimängudes ja võimlemises.

Kehakultuuriteaduskonna lõpetamisel, s. o. riigieksamite eduka sooritamise järel saab lõpetanu kehalise kasvatuse ja spordi õpetaja diplomi.

J. LAIDVERE

Meie filiaal Tallinnas...

Tartu Riikliku Ülikooli kaugõppijaist elab ja töötab Tallinnas või selle läheduses üle 800 üliõpilase. Nende õppetöö korraldamiseks on ülikoolil Tallinnas konsultatsioonipunkt. Tallinna konsultatsioonipunktis korraldatakse üliõpilastele loenguid ja konsultatsioone, retsenseeritakse kontrolltöid, juhendatakse kursusetöid, võetakse vastu eksameid ja arvestusi. Suur töö toimub Tallinnas I, II ja III kursuse üliõpilastega: neil kursustel on veel palju aineid, mis on erinevatel teaduskondadel ühised. Möödunud õppeaastal peeti Tallinnas esimese ja teise kursuse üliõpilastele loenguid NLKP ajaloost ja poliitilisest ökonoomiast. Filosoofiast peeti loenguid kolmanda ja neljanda kursuse üliõpilastele, vanemate kursuste üliõpilastele loenguid teadusliku kommunismi alustest. Pidev õppetöö oli korraldatud ladina keele õppimiseks, mida on vaja nii keeleteadlastel kui ka juristidel. Konsultatsioonipunktis töötasid ka pedagoogika, inglise keele, saksa keele ja vene keele õppejõud. Kokku andsid Tallinna konsultatsioonipunkti õppejõud mööduval õppeaastal ligi 450 konsultatsiooni, retsenseerisid üle 700 kontrolltöö, võtsid vastu rohkem kui 950 arvestust ja eksamit. Konsultatsioonipunktis juhendati üle 50 kursusetöö.

Tallinna konsultatsioonipunktis annavad konsultatsiooni ja võtavad vastu eksameid ka õppejõud, kes üliõpilaste vastava kutse alusel sõidavad Tartust selleks kohale. Lõppeval õppeaastal käis selleks Tallinnas 59 õppejõudu, kes võtsid vastu üle 700 üliõpilase.

Selline oleks n.-ö. kontakt üliõpilase ja õppejõu vahel.

Tallinna konsultatsioonipunktis on oma raamatukogu — ligi 8000 raamatut — TRÜ väljaannet üliõpilastele laenutamiseks ja osaliselt müügiks. Konsultatsioonipunktis on võimalik kasutada magnetofone keelte õppimiseks või endale vajaliku materjali lindistamiseks. Uuest õppeaastast hakatakse laialdasemalt kasutama helilinti ka loengute kuulamiseks, peamiselt raadioloengute osas. Konsultatsioonipunktis on saadaval kõik üliõpilastele vajalikud õppeplaanid, programmid ja metoodilised juhendid.

Tallinnas elaval kaugõppijal on seega hea võimalus pärast päevatööd vajalikku abi ja konsultatsiooni saada.

Konsultatsioonipunkt jälgib ka üliõpilaste tööd õppeplaani täitmisel ja akadeemiliste võlgnevuste likvideerimisel. Vajaduse korral pöördub konsultatsioonipunkt vastava ettevõtte või asutuse poole neis töötavatele kaugõppijatele vajalike soodsate õppimis- ja töötingimuste loomiseks või ka üleminekuks tööle vastavalt õpitavale erialale. Konsultatsioonipunkt annab konsultatsiooni ülikooli astujaile. Punkti juures töötavad õhtused ettevalmistuskursused tulevastele üliõpilastele, nii kaugõppijaile kui ka statsionaarsetele.

E. PIRN,
TRÜ Tallinna konsultatsioonipunkti juhataja

...ja Pärnus

Pärnu konsultatsioonipunkt on alles noor asutus, tema põhiliseks ülesandeks on organiseerida õppetööd sessioonidevahelisel perioodil selliselt, et üliõpilased saaksid likvideerida akadeemilised võlgnevused. Nii pole neil takistusi eksamisessiooniks. Muidugi on siin võimalik sooritada ka eksameid-arvestusi ette, et vähendada sessiooni pinget.

Pärnu konsultatsioonipunkti omapäraks on see, et tema ümbruses töötavad nii Tartu Riikliku Ülikooli, Tallinna Polütehnilise Instituudi, Tallinna Pedagoogilise Instituudi kui ka Eesti Põllumajanduse Akadeemia üliõpilased. Töö toimub põhiliselt I, II, III kursuse üliõpilastega ja peamiselt üldainetes. Kohapeal töötavad pidevalt NLKP ajaloo, saksa, inglise ja vene keele grupid. Regulaarselt üks kord kuus toimub kõrgema matemaatika konsultatsioon. Ülejäänud õppeainete puhul kutsutakse õppejõud kohale üliõpilastelt laekunud avalduste alusel, tingimusel, et grupi suurus on vähemalt 10 üliõpilast. Väljasõite on toimunud järgmistes õppeainetes: poliitiline ökonoomia, dialektiline ja ajalooline materialism, ladina keel, geomeetria, õppeainete õpetamise metoodika jne. Käesoleval õppeaastal on kohapeal sooritatud eksameid-arvestusi ligi 400, kontrolltöid arvestatud 150.

Kuigi kaugõppe põhiliseks töövormiks on iseseisev töö, on alati teretulnud õppejõudude väljasõidud ja konsultatsioonid. Häid tulemusi on andnud pidev töö võõrkeeltega, sest paljud kaugõppijad on õppetööst kaua eemal olnud ja iseseisev võõrkeele õppimine kujuneks raskeks. On ju kaugõppijate kanda ikkagi kahekordne koormus — põhitöö ning õppimine kõrgemas koolis.

Konsultatsioonipunkti kaasabil muutub kaugõppijate töö pidevaks ja süstemaatiliseks, väikese tähtsusega ei ole ka moraalne abi mahajäämise ergutamisel.

A. PAJU,
Pärnu konsultatsioonipunkti juhataja

Käesoleva semestri viimane ajalehenumber ilmub 3. juulil

Iseõppijate rajad siledamaks!

Kuigi kõigi õppimine ülikoolis tähendab iseseisvat tööd, on selle osatähtsus kaugõppijatel siiski tunduvalt suurem kui statsionaarsetel üliõpilastel. Et omadega õigeaegselt toime tulla, on vaja pidevat tööd, loobumist paljustki, eesmärgikindlust. Ja seda jätkub. Nii on Majandusteaduskonna mittestatsionaarses korras lõpetanud sadu noori ja kümneid keskikka jõudnud inimesi. Teaduskonna kaugõppe edukamatest lõpetajatest võiks märkida praegust Eesti NSV kaubandusministri asetäitjat A. Rebast, Elva Tarbijate Kooperatiivi pearaamatupidajat I. Treialit, Tartu Kaubandusvalitsuse ühiskondliku toitlustamise osakonna juhatajat A. Urvat, Tartu Kaubandusvalitsuse juhatajat I. Lelovit, Tartu Õlletehase direktorit A. Lutsu ja paljusid teisi. Eriti tuleb õppimises esile tõsta meie 1967. a. lõpetanud E. Randoja, kes töötades juhtivatel kohtadel ehitusorganisatsioonides, lõpetas 5-aastase kursuse edukalt 4 aastaga.

Tänavu kevadel asus kaugõppijatest meil diplomitööd kaitsma ja ja riigieksamit sooritama 54 inimest. Mõnel kahjuks küll finiš ebaõnnestus, kuid valdav osa saab juba mõne päeva pärast kätte diplomid majandusteadlase kõrgema kvalifikatsiooni kohta. Edukamate finišeerijatena tahaks esile tuua Rõngu Elektromehaanikatehase pearaamatupidajat. V. Eichelmanni, Tartu Tarbijate Kooperatiivi esimeest J. Pihlapit, Tartu Kaubamaja direktorit H. Lindret, NSVL Riigipanga Jõgeva osakonna krediidiinspektorit M. Kastanit (lõpetab samuti 4 aastaga).

Praegu õpib teaduskonnas 380 mittestatsionaarset üliõpilast, neist 162 rahandust ja krediiti, 157 kaubandusökonoomikat ja 61 kaubatundmist. Tuleb tunnistada, et kerge neil pole. Seda tõendavad kasvõi eksamite tulemused: kaugõppijatel on läbikukkumiste protsent alati suurem kui statsionaarsetel. Samuti väike on nende arv, kes suudavad stuudiumi lõpetada normaalajaga.

Mida siis teha? Teaduskond on püüdnud aeg-ajalt ikka rohkem välja anda õppevahendeid, rohkem on muretsetud õpikuid, paranenud on metoodiliste materjalide kvaliteet. Kuid ka selles osas pole veel kõik tehtud. Omal ajal anti meie teaduskonnale üle Üleliidulise Kaugõppe-Finantsinstituudi Tallinna grupp. Et kõik õppijad asusid Tallinnas, siis oli võimalik neile loenguid korraldada kogu õppeaasta jooksul. Sel viisil sai ära kasutada kõik õppeplaanis ettenähtud tunnid ja õppejõudude nõusoleku korral rohkemgi. Neil kujunes eksamisessioon normaalseks — tehti ainult eksameid ja korraldati konsultatsioone. Ka tulemused olid paremad. Et praegu meie kaugõppijad on laiali üle kogu Eesti NSV, siis kõigil säärast moodust kasutada pole võimalik. Kaaluda võiks seda siiski Tartu ja Tallinna osas.

Teiseks võimalikuks variandiks oleks korraldada sessioone sagedamini, kasvõi neli korda aastas, kuid endise päevade arvu juures. Sel puhul osa ajast võiks olla isegi ainult loengute, seminaride ja praktikumide pidamiseks, osa ainult eksamite andmiseks. On veel võimalikke variante. Kogemused tõestavad, et enne lähenevat eksamit käiakse halvasti teiste distsipliinide loengutel. Tunniplaani tegemisel peab seda arvestama, kuid alati pole see ka võimalik.

Oleme püüdnud osa distsipliine ette lugeda, s. t. näiteks kevadel ettenähtud eksamiainetes peetakse kõik loengud ära juba talvel. Sel juhul tuleks alustada I kursusel ja kohe pärast sisseastumiseksameid. Takistab aga asjaolu, et kaugõppesse võetakse vastu üliõpilasi kauem kui statsionaarsesse osakonda ja sissejuhataval sessioonil ei viibi kaugeltki kõik I kursuse kaugõppijad. Osa ei luba ka töökohad. Olukorra parandamiseks võiks siiski veel mõtteid vahetada, kasvõi selle üle, et Eesti NSV-s ei tarvitseks pikendada sisseastumiseksamite sessiooni kaugõppijatele.

Eeltoodu ei taha kaugõppijaid siiski «patust» päris puhtaks pesta. Esineb nende hulgaski distsiplineerimatuid, «kauplejaid» eksamitel ja lihtsalt ka loodreid. Tavaliselt vabandatakse tööde venimist või tegemata jätmist töö rohkusega, koduste põhjustega. See kõik on õige. Vastuväitena võiks aga tuua rahanduse ja krediidi eriala 1969. a. lõpetanud R. Puntso, kes töötas, hoolitses kahe väikse lapse eest ning lõpetas tähtajaliselt stuudiumi. Viimasel kursusel esitas veel auhinnatöögi. Selliseid on teisigi. Edu tagatiseks on olnud süstemaatiline töö.

Kõige ebameeldivam mulje jääb üliõpilastest-«kauplejatest», kes arvavad, et nende teadmisi on õppejõud alahinnanud. Mitterahuldava saamisel mangutakse veel lisaküsimusi ja nii edasi. Usaldage siiski õppejõude ja jääge nende otsusega rahule — nad tunnevad ainet paremini. Ei ole ilus ka, kui eksamil või dekanaadis ikka meenutatakse oma juhtivat töökohta. Kui vaja, siis teame oma üliõpilaste töökohti alati.

Loodame, et üheskoos raskusi kõrvaldades suudame teha siledamaks kaugõppijate tee kõrgemale haridusele ning nende elu kergeneb ja tulemused paranevad.

V. KRINAL

TUNNUSTUS

TRÜ ALMAVÜ organisatsioon on saanud neli aastat järjest Tartu linnas esikoha ning EKP Tartu Linnakomitee ja Tartu Linna TSN Täitevkomitee rändpunalipu. Seoses sellega avaldas ülikooli rektor kiitust järgmistele ALMAVÜ aktivistidele:

Ilja Kalale (Bioloogia-Geograafiat. ALMAVÜ büroo esimees), Henno Kaidrole (Ajaloo-Keelet. ALMAVÜ büroo esimees), Raimond Aronile (Õigust. ALMAVÜ büroo esimees), Richard Lullale (TRÜ ALMAVÜ komitee laekur-kassapidaja), Johannes Võrnole (TRÜ ALMAVÜ komitee laskesektsiooni esimees), Viie Utsalile (keemiaosakonna ALMAVÜ volinik), Ell Adusoole (Matemaatikat. ALMAVÜ büroo esimees) ja Henn Voolaidile (Füüsika-Keemiat. ALMAVÜ büroo esimees).

NB! Rahvakontroll

(algus 2. lk.)

pidevalt korranud. Nende poolt ju mingit töö sisulist kontrolli pole, peaasi et saab kaelast ära. Iseasi, kui mõni spetsiaaltöö tuleb teha, siis otsitakse välja tööline, kel on oskusi ja ka südametunnistust. Milline on tööde kompleks, mis tuleb planeerida üht või teist liiki tööd tehes? Kui elektrimehed teevad oma montaaži ära, kes parandab augud ja värvib, mis vaja, millal seda tehakse, kas kahe päeva või kahe kuu või aasta pärast — see mingisugustest «plaanidest» ei selgu. Üldse tundub, et ülikooli planeerijad ja ehitusjuhid on andnud sõnale «plaan» hoopis isesuguse tähenduse — õieti muutnud ta sisutuks. Üheks näiteks peaenergeetiku ja ehitusmeeste tegevuse vahelisest koordineerimisest on biofüüsika laboratooriumi ventilatsiooni sisseseadmine — seda koordineeritakse juba viis aastat. Sama lugu on keemiahoone ventilatsiooni ja selle profülaktikaga. Kui meil oleks kõik koordineeritud ja plaanipärane, kui kõik planeerijad, töid telliv ja töid teostav instants ning paljud ülemused, kes millegi jaoks on ametisse võetud, töötaksid nii nagu seda ülikooli kui tervikliku asutuse huvid nõuavad, siis meil poleks ei «WC-stroisid», ei keemiahoone räpaseid koridore ega muid selliseid asju, milledega peavad tegelema inimesed, kellel on ülikoolis hoopis muud ülesanded täita kui nende tööd takistavate põhjuste väljaselgitamine, nendega võitlemine ja paljudele meestele iseenesest mõistetavate asjade selgeks tegemine.

Meil puudub see, mis ülikooli abisüsteemid seoks üheks funktsionaalseks tervikuks, s. o. organisatsioon sõna tõsises mõttes. Samuti puudub see, mis seda süsteemi hoiaks pidevalt selles töös, mis ülikooli jaoks on vajalik, ja töötempos, millega suudetaks midagi ära teha, — puudub juhtimine. Nende kahe faktori puudumine ei võimalda loomulikult ka mingisuguseid reaalseid tegusid tuleviku jaoks ette näha.

Pole ju midagi imestada, et asi nii on, sest meil puuduvad ju enamasti konkreetsed nn. töökoha kirjeldused. Ülikoolil puudub ju ikkagi veel «kodukord». Otsuseid selles suhtes on vastu võetud, aga jälle ilmub vana küsimus — kes peab tegema? Kes peab midagi tegema, millised on ta kohused, õigused, mille eest ta vastutab? Kui neile küsimustele ei saa konkreetset vastust anda — ja praegu väga suures ulatuses on vastuse andmine võimatu või on vastus ebamäärane — on kogu meie tegevus väga paljudes ülikooli elusfäärides nagu tuuleveskitega võitlemine ja muud midagi!

T. ILOMETS,
TRÜ rahvakontrolligrupi esimees

V. Ritslaid 60

Nõudlik ja kohusetundlik õppejõud, energiline ja töökas inimene, tervislike eluviiside kui inimesepoolse töökaitse faktori propageerija. Selliselt võiks lühidalt iseloomustada TRÜ Arstiteaduskonna farmaatsiakateedri dotsenti V. Ritslaidi, kes 20. juunil k. a. saab 60-aastaseks.

Huvi tehnika vastu viis juubilari Tartu tehnilisse gümnaasiumi ja hiljem Tartu Ülikooli põllumajanduse teaduskonna metsandusosakonda. **Pärast diplomitöö kaitsmist 1939. a. järgnesid metsatöötlemise instruktori, metsatöötlemise sektori juhataja jt. töökohad. Sõja viimastel aastatel tegeles V. Ritslaid ENSV metsamajanduse ja metsatööstuse organiseerimise küsimustega, olles juhtivatel töökohtadel.**

1945. aastast töötab ta õppejõuna, algul kateedri juhatajana ja dekaanina TRÜ-s, seejärel dotsendina TRÜ-s ja EPA-s. Pedagoogilisel tööl õppeasutustes luges metsatehnilisi distsipliine ja ohutus- ning tuleohutuse tehnikat.

1955. a. alates õpetab juubilar TRÜ-s töökaitset (millele hiljem liitus koolitervishoid) kõigis TRÜ teaduskondades, välja arvatud 1958. a. alates Arstiteaduskond.

Teadusliku tööga hakkas juubilar tegelema 1937. aastast, uurides metsatöötlemise instrumente ja tehnoloogiat. Ilmunud on metsatehnilised eesti-vene ja vene-eesti sõnastikud, teaduslikud uurimused aerofotoionisatsiooni ja gutapertši-sisalduse kohta. Produktiivselt on ta töötanud õppemetoodiliste materjalide koostamisel. Rotaprindil on ilmunud töökaitsealased õppevahendid. Rotaprindil kirjastatakse ka kogu töökaitse õppeainet haarav õppevahend «Охрана труда». Käsikirjas on valminud «Töökaitse juhendmaterjalide nimestik» ja mahukas monograafia töökaitsest.

Ühiskondlikust tööst nii ülikoolisiseselt kui ka väljaspool ülikooli võtab dotsent V. Ritslaid aktiivselt osa: on aktiivne ametiühingu liige. 1956.—1962. a. oli ta TRÜ a/ü komitee liige, kolmel aastal komitee aseesimees ja kogu sellel ajal a/ü komitee töökaitse komisjoni esimees.

Aktiivselt võtab ta osa teaduste populariseerimisest ühingu «Teadus» liikmena.

Dots. V. Ritslaidi tööd ühingus «Teadus» ja rahvaülikoolis on hinnatud mitme temale antud tänukirjaga.

Juubilari kaasabil on töökaitse olukord TRÜ-s tunduvalt paranenud. Tehtud töö eest on talle korduvalt rektori käskkirjaga kiitust avaldatud. Oma töökaitsealase tegevusega on ta tuntuks saanud ka väljaspool meie vabariiki.

Soovime dots. Ritslaidile palju edukaid töö- ja teguderohkeid aastaid.

Töökaaslased

Variatsioone vilistlasteemadel

Üht väsimatut töömeest meenutades

Kevadsemestril sai alguse uus traditsioon bioloogiaosakonnas. Kord kuus kohtusid osakonna vilistlased, et arutada ühist huvi pakkuvaid probleeme, täiendada oma teadmisi *alma mater*'i ajaloost ning meie kultuuriloost. Semestri viimane kohtumine toimus n.-ö. «väljasõiduistungina» Jõgeval, sealse sordiaretusjaama kauaaegse töötaja Rudolf Tamme iluaias. Teemaks oli seekord kuulsa Sangaste rukki aretaja Friedrich Bergi elu ja töö. Teatavasti möödus k. a. 16. veebruaril 125 aastat selle väsimatu põllumajanduse edendaja sünnist, mistõttu poleks ülearune paari reagagi märkida mõnda fakti Fr. Bergi elutööst, millest meile nii kõitvalt oma isiklike mälestuste põhjal jutustas R. Tamm.

Friedrich Georg Magnus von Berg sündis 16. veebr. 1845. a. Tartus. Aastail 1863—64 õppis ta Pariisis Sorbonne'i ülikoolis ja College de France'is ning 1865—66. a. Inglismaal. Põllutöö praktikal Šotimaal tekkis tal mõte hakata tegelema rukki sortide parandamisega.

Sangaste rukki sünniaastaks peetakse 1875. a. Valiku teel aretatud uue rukkisordi aluseks oli Vana-Kuuste mõisast saadud nn. Probstei rukis. Sangaste rukis on saagikindel, suure teraga, pikapealine ja pikakõrreline rukkisort. Ta kuulub veel tänapäevalgi meie rajoonitud rukkisortide hulka. Fr. Berg töötas Sangaste rukki aretamisel ja säilitamisel üle 65 aasta. Teadaolevail andmeil on see maailmas ainulaadne juhtum, kus sordi autor nii kaua on sorti ise aretanud ja säilitanud.

Üks paljudest Fr. Bergi tegevusaladest oli dendroloogia. Tema poolt tehtud uurimused ja metsade kirjeldused Venemaal on tuntud ka tänapäeva metsameeste hulgas. Arvukalt tõi Fr. Berg võõramaiseid puid oma parki Sangastesse, nende liigirohkust võib imetleda veel tänapäevalgi.

Inglismaalt saadud teadmiste alusel asus Fr. Berg esimesena Eestis kasvatama juurvilja loomatoiduna. Ta tegeles ka hobusekasvatusega. Tori hobusekasvatuse loomisel osteti Sangastest täkk «Hetman», kes sai Tori tõugu hobuse üheks eelkäijaks.

Fr. Berg on teedrajavalt töötanud ka maaparanduse, heina- ja kalakasvatuse alal.

1893. a. sai ta Chicago näitusel auhinnad enda leiutatud viljasortijatsentrifuugi ja Sangaste rukki eest. Fr. Bergile kuulub ka üks neljast kuldaurahast, mis Tsaari-Venemaal maaparanduse alal välja anti. 1929. a. hindas Tartu Ülikool Fr. Bergi teaduslikke ja kultuurialaseid teeneid temale audoktori (dr. agr. h. c.) tiitli andmise näol.

Fr. Berg suri 22. märtsil 1938. a. ja on maetud Sangaste kalmistule. Tema hauale on püstitatud prof. A. Starkopfi loodud imposantne, ent tagasihoidlik monument. Ainsa taimeriigi esindajana kasvab hauaplatsil Sangaste rukis.

T. PILVIK

Mihkel Danilovitš 60

Selle aasta juunikuu 14. päeval viskab kalendaarium välja oma järjekordse vembu. Sedapuhku ajahammas näksab kuuekümnendat korda ülikooli varustusosakonna juhataja elulõnga. Mainitud daatumil — jaanikuu päikeseleilis ja õitetulvas, lindude hõiskeajal tuli Riia linnas ilmale poisslaps, kelle isa, rahvuselt poolakas, ja ema, sakslanna, ei võinud aimatagi, et nende võsust kujuneb kunagi päris pesuehtne tartlane.

Trobikond aastaid Taaralinnas koolipinke hõõrunud, pidi Mihkel Danilovitš üsna varakult omal käel toime tulema ja aitama lesestunud emal ülalpidamist hankida. Vastavalt oma rahutule ja liikuvale natuurile ning nobedale jutule valis nooruk enesele elukutseks proovireisija töö, et kogu aeg oleks jalge all rännuteed, ees uued näod ja muljed. Hiljem — 21 aastat tagasi — ülikooli tööle asunud, siirdus ta mõne lühiajalise töökoha järel töölе varustusosakonda, kus ta on juba pikemat aega paigal varustusosakonna juhatajana.

Esimene momentmulje tekib, kui silmitseda teda töölaua taga, virnade viisi pabereid ümberringi, kulm kortsus, võimsa ninaga nägu asjalikult tõsine, ilme kurjavõitugi — «morgan mees», ütleksid võõrad, «mõnus kaaslane», kostaks tuttavate suust. Tõepoolest avaldubki M. Danilovitši isiksuses kaks erinevat palet. Töö juures ettevõtlik, hoogsa energiaga, kuid samas ikkagi distsiplineeritud ja korrektne. Ei ole ta iialgi mänginud venivillemit, põdenud töötundidel kohvikus istumise tõbe ega ajalehe lugemise maaniat, mida paljude meelest peetakse iseendast mõistetavaks, vaid on rabanud tööd teha ihu ja hingega. Õigupoolest pole varustusosakonnas aja surnuks löömiseks mahtigi, sest jooksvate vajaduste maht ja soovide nomenklatuur on liiga avar, klientide külastusi palju, telefonikõnesid lakkamatult. Üha kergemaks muutuvat ja hatliseguseimat juustepuhmast ja sügavaid murekurde on küll suuresti põhjustanud see kolmepealine imeelukas — limiit-fond-ressurss — mis teeb rohkesti meelehärmi isegi nii tarmukale varustajale kui M. Danilovitš. Ja kui palju leebet kannatlikkust ning takti peab olema, et teha selgeks sageli isegi erudeeritumaile, et rahalüüse ei avata sugugi iga meie käeviipe peale ja fonde ning limiite ei jagata avakäsi!

Ajapikku kärsik tempo, tööuputus, võhiklikud norimised raspeldavad närve ja rikuvad tervist ja ammu's oligi, kui meie juubilar elas üle ohtliku haiguse. M. Danilovitši kaliibriga mees aga sai sellest õnnelikult üle tatle omase vitaalsusega. Tema sõbralikkus, suurepärane «kinderstube», huumor, vestlustalent, žestid, pisikesed naljakad vääratused eesti keeles — ikkagi sündinud poola pan! — teevad teda mõnusaks töökaaslaseks.

Kuigi praegustes aastates ei käära tema veres enam nooruse pärm, ometi pole ta mingi askeetlik mungahing, vaid üpris tundlik kaunite muusade suhtes ja võimeline romantilisteks impulssideks.

Et aeg on jutu otsi hakata kokku tõmbama, siis jääb vaid juubilarile edaspidiseks soovida niisamasugust reipust ja bravuuri, millega ta on jõudnud pooltosina kümneliseni!

H. PÕLTSAMAA

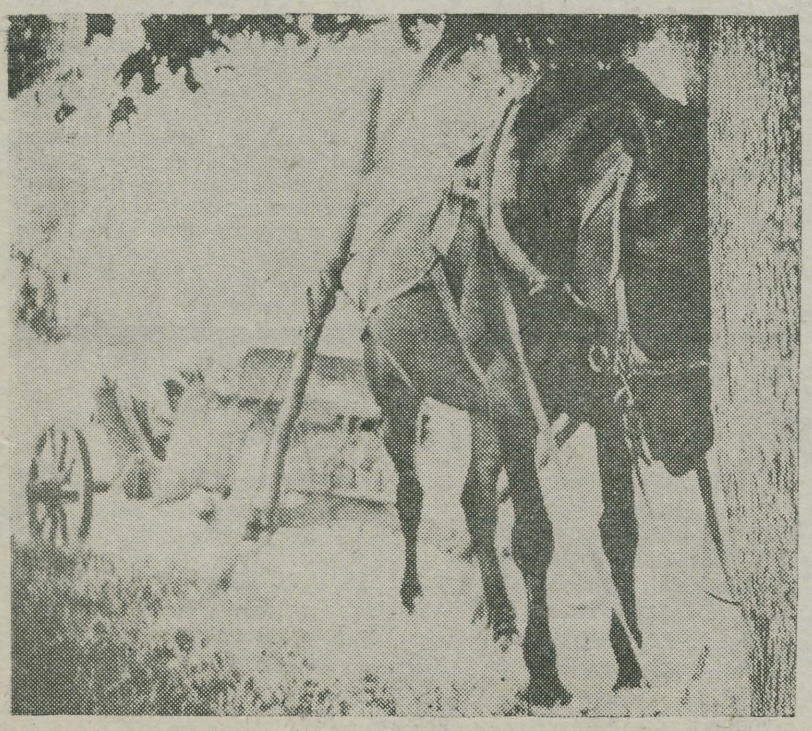

VEEL MÕNED PÄEVAD JA VÕIB RANGID KAELAST VISATA.

Vabandage, ainult üks küsimus...

● **Miks Toomel, Baeri selja taga, kipuvad kuused ära kuivama?**

Viktor Masing, bioloogiadoktor: «Okaspuu ei taha linnatingimustes üldse hästi kasvada. Kunagi nad istutati sinna selleks, et nad moodustaksid ausambale fooni. Nüüd on kuused juba ammu kõrgeks kasvanud, vaja oleks nad asendada noorte kuuskedega. Kõige mõistlikum oleks muidugi istutada asemele elupuud. Nad on hoopis kindlamad ja vastupidavamad. Võib-olla noored bioloogid või looduskaitseringi liikmed võtavad selle asja sügisel käsile?»

UUT TEATMEKIRJANDUST TOOME RAAMATUKOGUS

1. Книга о книгах. Т. 1—2. М., 1969 — 408 lk. 15 Bi-146.

Bibliograafia hõlmab parimaid kodumaa ja välismaa teadlaste töid, mis on ilmunud viimase 10—15 aasta jooksul. Nimetatud on ka üksikuid varasemaid väljaandeid, mis ei ole kaotanud aktuaalsust. Väljaanne on 3-köiteline: 1. Marksism-leninism. Üldajalugu. 2. Tänapäeva teaduslik-tehniline progress. Loodusteaduse ja tehnika ajalugu. 3. Esteetika. Kirjandusteadus. Kunstiteadus. Raamatukokku saabus 1. köide.

2. Голенищева-Кутузова, И. В., Гуткина, А. М. Ленин и литературоведение. М., 1969. 112 lk. 1 Bi-5.

Sellesse väljaandesse on koondatud nõukogude kirjandusteadlaste töö ajavahemikust 1917—1968. Kirjanduslike tööde kõrval on esitatud väljaandeid veel järgmistelt aladelt: filosoofiast, ajaloost, kõnekunstist jne. Raamat on varustatud nimede alfabeetilise registriga.

3. Die deutsche Sprache. Kleine Enzyklopädie. Bd. 1—2. Leipzig, 1969. 11 E-1.

Käesolev entsüklopeedia annab teadmisi saksa keele, grammatika, sõnavara, stiili jne. alalt. Väljaanne on süstematiseeritud ja varustatud märksõnalise registriga. Raamat peaks huvi pakkuma kõigile, kes tegelevad saksa keelega.

NB!

ÜLIKOOL KORRALDAB VÕÕRKEELTE OSAKONNA LÕPETANUTE KOKKUTULEKU. SEE TOIMUB TARTUS 27. JA 28. JUUNIL K. A. REGISTREERIDA VÕÕRKEELTE KATEEDRIS.

TOIMETAJA H. PALAMETS

«Тарту Рийклик Юликооль» («Тартуский государственный университет»). г. Тарту Эстонской ССР. Орган Тартуского государственного университета. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbri hind 2 kop. Tell. 3709.

AR Fr. R. Kreutzwaldi nim. ENSV Riiklik Raamatukogu

HEAD TEED, LÕPETAJAD!

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riiklik ÜLIKOOL

TARTU RIIKLIKU ÜLIKOOLI PARTEIKOMITEE, REKTORAADI, KOMSOMOLIKOMITEE JA AMETIÜHINGUKOMITEE HÄÄLEKANDJA

Nr. 22 Reedel, 3. juulil 1970 XXIV aastakäik

Õppejõudude filosoofilistest seminaridest

Käesoleva õppeaasta vältel on TRÜ parteikomitees korduvalt käsitletud õppejõudude ideelis-poliitilise täiendamisega seoses olevaid probleeme. Teatavasti on filosoofiline seminar olnud õppejõududele aastaid peamine ideelis-poliitilise enesetäiendamise vorm. On tõstatatud küsimus, kas kaasajal selline seminar on küllaldane aktuaalsete filosoofiliste probleemide, marksistlik-leninliku teooria tundmaõppimiseks? Kas need seminarid on selliselt organiseeritud, et iga osavõtja saab maksimaalselt uusi vajalikke teadmisi?

Filosoofilistest seminaridest osavõtjaile, nagu üldiselt teada, esitatakse kindlad nõuded. Nii peab seminari teema igale osavõtjale olema aegsasti teada, samuti kirjandus, mis on vaja eelnevalt läbi töötada, et oleks võimalik seminarist aktiivselt osa võtta. Iga seminarist osavõtja peaks vähemalt kord aastas esinema ettekandega. Kui neid nõudeid silmas ei peeta, on seminaride kasutegur minimaalne.

Esitame mõningad statistilised andmed. Filosoofilisi seminare on ülikoolis 18, kus ennast täiendavad 675 õppejõudu. Filosoofiliste seminaride juhendaja on õppejõud samast teaduskonnast, kus seminar on organiseeritud. Prevaleerivad suure liikmete arvuga seminarid. Ainult 4 seminaris ei küüni liikmete arv 20-ni, 8 seminaris ületab see arv 30 ja ühes seminaris on üle 60 osavõtja. Seminarid toimuvad õppeaasta vältel kord kuus. Käsitletakse esmajoones filosoofilisi probleeme, mida tihedalt soestatakse erialaga. Käesoleval aastal korraldati kõigis teaduskondades konverentsid, mis olid pühendatud Lenini 100. sünni-aastapäevale.

Lähemalt tutvudes filosoofiliste seminaride temaatikaga selgub, et valdaval enamusel seminari teemal puudub seos nii eelmise kui järgmise seminari teemaga. Küsimuse käsitlemisega piirdutakse ühel seminaril. Paratamatult kerkib küsimus, kas ei laskuta ülemäära erialastesse probleemidesse, kas filosoofilised ja poliitilised küsimused ei nihku tagaplaanile?

Loomulikult ei saa õigeks pidada seminari liikmete arvu üle 20. Kui tihti sellisel juhul iga seminari liige esineb ettekandega?

Käesoleva aasta mais toimunud filosoofiliste seminaride juhendajate nõupidamisel ülikooli parteikomitees jäi kõlama mõte, et selline ideelis-poliitiline täiendamise vorm, nagu seda on filosoofiline seminar, õigustab end, kuid sellega paralleelselt peaksid saama alguse ka uued vormid. Kuid milliseid uuendusi peaks õppejõudude ideelis-poliitilise täiendamise alal ette võtma, sellele küsimusele esialgu vastust ei leitud. Puudusena märgiti suurearvulisi seminarirühmi. Leiti, et on vaja tihedamat koostööd filosoofia kateedri õppejõududega, sest siin on kontakt viimastel aastatel nõrgenenud. See aga toob paratamatult kaasa puudujääke kaasaja aktuaalsete filosoofiliste probleemide lahtimõtestamises ja nende esitamises. Tõsteti üles küsimus, mis ka järgnenud arutlusel leidis tähelepanu: on vaja leida võimalust paremate seminariettekannete rotaprindil avaldamiseks, see peaks end igakülgselt õigustama.

Käesoleva aasta juunikuus esitasid parteikomitees aruande filosoofiliste seminaride tööst Matemaatika-, Kehakultuuriteaduskonna ja Ajaloo-Keeleteaduskonna vene keele osakonna parteiorganisatsiooni sekretärid. Koosolekust võtsid osa ühiskonnateaduste kateedrite liikmed. Päevakorras oli õppejõudude ideelis-poliitiline täiendamine. Ka sellel koosolekul märgiti mitmeid puudusi, mida võib täheldada valdavas enamikus seminarides: seminarist osavõtjate aktiivsus nii seminariks valmistumise kui ka arutelu osas on sageli madal, puudujate arv kõrge. Temaatika osas kipuvad prevaleerima erialased, mitte filosoofilised probleemid. Seminarirühmad on ülemäära suured. Seminari juhendajate, samuti ettekandjate side filosoofia kateedri õppejõududega on nõrk. Arvestades filosoofia kiiret arengut on teise eriala spetsialistil raske orienteeruda iseseisvalt filosoofia probleemides ja jõuda lahendusele, mis oleks tõeliselt kaasaegne. Ei peetud põhjendatuks temaatika killustatust. Kerkis üksimus, kas ei oleks õigem ühe ja sama filosoofilise probleemi käsitlemine mitmel seminaril. Õnnestunuks peeti teaduskonnas toimuvaid konverentse (kui neid nii võib nimetada), kus ühe ürituse raames kuulatakse mitu ettekannet, mis on pühendatud ühele filosoofilisele probleemile. Sellist teadmiste täien-

(Järg 2. lk.)

V. VIDILI foto.

KOMSOMOLIAASTA 1969/70

Õppeaasta lõpul heidame põgusa ülevaate lõppenud komsomoliaastale, kuigi aruandeperiood pole veel läbi ja lõppjäreldusi on vara teha.

Käesoleva õppeaasta algul vahetus ülikooli komsomolikomitee sekretariaat ning paiknes ümber ka töö raskuspunkt.

Mida siis uus komitee ja büroo püüdsid saavutada, millised olid eesmärgid ja mida õnnestus teha?

Meie eesmärk oli leida ülikoolist enesest probleemid ja nende reaalsed lahendusteed. On ju selge, et kui me ise endi probleeme tõsimeelselt ja arukalt ei suuda lahendada, muutub ka meie muu tegevus kergekaaluliseks, kas me seda tahame või ei. Poliitiline eesmärk oli ja on ka edaspidi anda üliõpilastele praktiline võimalus proovida ja tunda iseennast erinevates olukordades, et osata ise o m a tegevusele poliitilist hinnangut anda. Kõige raskem psühholoogiliselt ongi just oma kaaslasi ja iseend kriitiliselt ja printsipiaalselt hinnata, kuid praegu ilma selleta läbi ei tule. Enesekriitika puudumine toob paratamatult kaasa teod, mis ei anna kuulsust ei üliõpilastele, ülikoolile ega Tartu linnale. Kui enamik üliõpilasi tunneb vastutust *alma mater*'i ees, teab, milleks ta õpib, mida elust tahab saada ja mida ühiskonnale anda, siis üksikutel on see tihtipeale ebaselge ja läbi mõtlemata, nende tegevus paistab välja just halvas mõttes, kuid nende järgi otsustatakse sageli kogu üliõpilaskonna üle. Rõõmustav on märkida, et osakondade komsomolibürood on suhtunud väga tõsiselt ja printsipiaalselt sellistesse küsimustesse.

Samal ajal oleme vastu ka sellele, et esimese, võib-olla juhusliku eksimuse pärast võtta inimeselt võimalus edaspidise tegevusega tõestada oma väärilisust olla üliõpilane.

V. I. Lenini 100. sünni-aastapäeva tähistasime leninliku arvestusega. See kujunes meie üliõpilaste — kommunistlike noorte ja õppejõudude partei liikmete ühiseks ürituseks, millesse suhtuti suure tähelepanu ja hoolega. Meie pingutusi märkis ÜLKNÜ KK mälestusvimpel. Oleme seisukohal, mida kinnitasid oma aruannetes ka kõik teaduskondade komisjonid, et edaspidi tuleb jätkata iga-aastast üliõpilaste atesteerimist, s. t. iga üliõpilase personaalset aruandmist oma ühiskondlikust, õppe- ja teaduslikust tööst.

Sügisel toimusid Tartu V üliõpilaspäevad. Otsustasime need korraldada akadeemilises vormis. Sel viisil tähistasime rahvusvahelist noorsoopäeva ja teadlaste erinevate põlvkondade ühtsust ning panime nurgakivi tulevasele teadlaste aumüürile. Kuigi üliõpilaspäevade puhul esines kohati ülekindlustamise tendentse Tartu IV üliõpilaspäevadel esinenud poliitiliste möödalaskmiste ja eksimuste tõttu, kujunesid V üliõpilaspäevad käesoleva õppeaasta suursündmuseks. Pärast üliõpilaspäevi autasustasime paljusid üliõpilasi hea organiseerimistöö eest selle ürituse organiseerimisel.

Läbi aastate on proovimisel ja arutlusel olnud üliõpilaste omavalitsus, s. t. on püütud anda üliõpilastele võimalus osa võtta üliõpilaselu probleemide lahendamisest, arendades sellega nende otsustusvõimet ja vastutustunnet. Oleme ju pärast ülikooli lõpetamist kõik suuremad või väiksemad juhid — koolidirektorid, looduskaitse inspektorid, arstid, prokurörid jne. jne. Meilt nõutakse oskust inimestega suhelda, oskust näha probleeme ja leida neile arukas lahendus.

Pärast ülikooli n õ u t a k s e meilt seda ja uppumisohus on hilja hakata ujumist õppima (kuigi see vahel väljagi tuleb). Ülikool on õige koht ja aeg arendada endas omadusi, mida hiljem vaja läheb. Teadmine, et kunagi kauges tulevikus mingeid oskusi vaja läheb, ei ole selline stiimul, mis sunniks tõsiselt enda kallal tööd tegema. Selleks peab olema reaalne olukord, kus on võimalik ja ka kohustuslik arendada endas oskust arukalt ja printsipiaalselt o t s u s t a d a.

Komsomolikomitee sekretariaat üldistas möödunud aastate kogemused, võttis arvesse esinenud möödalaskmised ning esitas TRÜ rektoraadile, parteikomiteele ning ametiühingukomiteele oma ettepanekud, mis annaksid üliõpilastele suuremaid õigusi oma ühiselamu, õppetöö- ja stipendiumiküsimuste otsustamisel, preemiate ja ka karistuste määramisel.

Pärast nõupidamisi ülikooli juhtkonnaga fikseeritakse need õigused rektori käskkirjas. Nende rakendamise kord tuleb konkretiseerida igas teaduskonnas vastavalt selle spetsiifikale. Tuleb välja töötada süsteem, mis võimaldaks üliõpilastel optimaalsemalt osa võtta ülikooli elu korraldamisest. Selleks on vaja kannatlikkust, soovi vastastikuseks mõistmiseks ja ühiseks tööks.

Võtsime suuna sellele, et igas teaduskonnas, osakonnas, kursusel oleks töö selline, mis vastaks iga lüli huvidele, vajadustele ja võimalustele. Tänavu on tugevnenud koostöö teaduskondade komsomolibüroode, parteibüroode ja dekanaatide vahel. Ühiselt on hästi organiseeritud leninlikku arvestust, linna ühiskondliku korra kaitset, lahendatud pakilisi probleeme jne. Hea on olnud kontakt ülikooli parteikomitee ja rektoraadiga. See on võimaldanud paljusid asju lahendada operatiivselt.

Kõigist probleemidest ja edusammudest ei võimalda rääkida ajalehe piiratud ruum, pealegi tuleb neist sügisel juttu aruande- ja valimiskonverentsil. Jääb veel edukalt läbi viia töö EÜE-s ja EÕM-is ja suvetöödel. Selleks kõigile palju indu.

Tahaksin siinkohal tänada kõiki üliõpilasi, õppejõude ja teenistujaid, kes on komsomolitööle kaasa aidanud ja kaasa elanud.

ELKNÜ TRÜ Komitee sekretär
LAUR KARU

PROMOTSIOON

Dotsent Robert Looga meditsiinidoktoriks

12 juunil 1970. a. kaitses Leningradis Lenini ordenit kandva Arstide Täiendusinstituudi Nõukogu ees edukalt oma doktoriväitekirja teemal «Kopsude mahu ja väikese ringe verevoolu muutuste toime süsteemsele vereringele ja hingamisele» ülikooli teaduskonna sisehaiguste ja patoloogilise füsioloogia kateedri dotsent R. Looga. Mainitud uurimus on täielikult valminud ülikooli samas kateedris. Töö autor on tuntud väljapaistva teadlasena vereringe regulatsiooni mehhanismide uurimise alal nii normis kui patoloogias. Oma doktoritöös jätkas R. Looga neid traditsioone ja uurimissuundi, millele pani aluse omaaegne Tartu Ülikooli Füsioloogia Instituudi juhataja professor Alfred Fleisch alates 1928. aastast.

Pärast gümnaasiumi lõpetamist võttis R. Looga osa Suurest Isamaasõjast (1941—1945), ülikoolis õppis aastatel 1945—1951, meditsiinikandidaadi kraadi kaitses 1954. aastal. Alates 1955. aastast on dotsent R. Looga olnud pidevalt patoloogilise füsioloogia kursuse õppejõud. Soovime meditsiinidoktorile uusi võite teaduslikus, pedagoogilises ja ühiskondlikus töös.

L. ALLIKMETS

Väitekiri eesti keele semantikast Haldur Õimult

19. juunil kaitses TRÜ Ajaloo-Keeleteaduskonna nõukogu ees kandidaadiväitekirja eesti keele kateedri endine aspirant Haldur Õim. Tema dissertatsioonis «Isiku mõistega seotud sõnarühmade semantiline struktuur eesti keeles» analüüsitakse nüüdislingvistika ühe suuna — generatiivse semantika meetodite varal kolme sõnarühma (emotsioonisõnu, eesmärgilise tegevusega seotud sõnu ja parameetersõnu) tänapäeva eesti keeles ja tehakse selle põhjal uusi teoreetilisi järeldusi generatiivse semantika kontseptsioonide edasiarendamiseks. Ametlikud oponendid filoloogiadoktor P. Alvre ja filoloogiakandidaat J. Tuldava olid ühel arvamusel, et H. Õimu väitekiri on kõigiti õnnestunud uurimus, millel on silmapaistev teoreetiline väärtus. Ajaloo-Keeleteaduskonna nõukogu otsustas anda Haldur Õimule filoloogiakandidaadi kraadi.

Värske filoloogiakandidaat on õpinud ülikoolis strukturaalset ja matemaatilist lingvistikat individuaalplaani alusel ja kogu aeg aktiivselt osa võtnud eesti keele kateedri juures töötava generatiivse grammatika grupi tööst. Praegu on Haldur Õim TRÜ Kriminoloogia Laboratooriumi vanem teaduslik töötaja ja võtab osa juriidilise informatsiooni automaatse otsimise süsteemi väljatöötamisest.

Dekaan Eduard Laugaste filoloogiadoktoriks

TRÜ Ajaloo-Keeleteaduskonna dekaan, eesti kirjanduse ja rahvaluule kateedri dotsent Eduard Laugaste kaitses 19. juunil 1970 ülikooli aulas doktoriväitekirja teemal «Sõnaalguline ja sisealliteratsioon eesti rahvalauludes. Eesti rahvalaulu struktuur ja kujundid I».

Väitekiri on 1969. a. ilmunud TRÜ toimetistes «Töid eesti filoloogia alalt III». See on mahukas uurimus (356 lk.) eesti regivärsilise rahvalaulu häälikukordustest. Autori põhiülesandeks on olnud alliteratsiooni olemuse, tunnuste ja tüpoloogia selgitamine, mis juhatab sisse pikema uurimisseeria eesti regivärsi vormi- ja struktuuriküsimuste igakülgseks käsitlemiseks.

Uurimismaterjali tutvustamisele (12 000 värssi kümnest eri vaatluspunktist) ja ülevaatele häälikukordustе uurimise ajaloost järgneb töö põhiosa «Eesti alliteratsioon», mis jaguneb 23 peatükiks. Töö lõpul paikneb 90 leheküljel alliteratsiooni-

tüüpide ja -variantide loetelu koos sümbolite ja kodeeritud numbritega, et järgnevatel uurijatel ei tarvitseks enam variante kirjeldada. Eesti alliteratsioonitüüpide õnnestunud fikseerimine ongi üks väitekirja põhisaavutusi.

Uurimismeetodina on rakendatud statistilist menetlust, kusjuures ulatuslik materjal on 64 tabelis ja joonises läbi töötatud kõigist võimalikest aspektidest, arvestades graafilisi, žanrilisi jm. erinevusi. Statistilist uurimisviisi rakendades on töö autor tunginud rahvalaulu vormisuhete pisimate detailideni, andes ühtlasi ülevaatliku ning usutava pildi regivärsi vormikategooriate omavahelistest seostest. Selline ammendav ja igakülgne käsitlus on meie folkloristikas esmakordne.

E. Laugaste uurimus viib mitte ainult rahvalaulu, vaid ka eesti regivärsilise kunstluule uurimist suurel sammul edasi. Kirjandusteadlastele on näiteks oluline järeldus, et G. Suitsu värsistruktuur on algriimi seisukohalt rahvalaulule ligemal kui «Kalevipoja» koostaja Fr. R. Kreutzwaldi oma. Töös leidub arvestamisväärset ka lingvistidele, eriti peatükis «Alliteratsioon ja keele sõnavara».

Ametlikud oponendid P. Ariste, V. Alttoa ja P. Alvre andsid väitekirjale kõrge hinnangu. Tunnustavaid arvamusi väitekirja kohta saabus mitmetelt teadlastelt ka väljastpoolt meie vabariiki.

TRÜ Ajaloo-Keeleteaduskonna nõukogu otsustas üksmeelselt anda Eduard Laugastele kui sügavalt erudeeritud uurijale töömahuka väitekirja eest filoloogiadoktori kraadi.

PAUL ALVRE

Harald-Heino Peep filoloogiadoktoriks

Tänavune kevadsemester osutus haruldaselt andvaks teadlaste järelkasvus filoloogia alal. Teaduste Akadeemias ja ülikoolis kaitsti pärast paljusid tühje aastaid kokku neli doktoritööd. Selline küllus on seda rõõmustavam, et seni on kõrgema astmega filolooge, eriti kirjanduse alal, vaid üksikuid ja needki on selja taha jätnud igasuguseid juubeliaastaid. Nüüd on aga arvukat täiendust tulnud peamiselt keskikka kuuluvate teadlaste näol, mis tagab, et lähemateks kümnenditeks on filoloogiliste teaduste viljelemine heades kätes, kompetentsemates kui kunagi varem. Viimasena sellest teadlaste plejaadist kaitses väitekirja 19. juunil Ajaloo-Keeleteaduskonna nõukogu ees eesti kirjanduse kateedri juhataja dotsent Heino-Harald Peep, kelle dissertatsiooni teemaks oli «Eesti lüürika arengujooni 1917.—1929. aastail». Oma uurimuses ei saanud väitleja toetuda varasematele töödele, vaid tal tuli fikseerida esmase, läbitöötamata materjali alusel tolle vastuolude rikka ajalõigu raames ühe žanri arengusuunad, avastada üksikteoste alusel selle kujunemiskäigu sisemised seaduspärasused ja uurida nii ideelist kui kujunduslikku evolutsiooni. Uurimuses käsitletakse siis esinenud kirjanduslike rühmituste osa ning antakse sügavalt analüüsitud portreid üksikutest kirjanikest. Need on paikapidavad ning pakuvad mõndagi uut. Tuleb tunnustada väitekirjas rakendatud uurimismeetodi ammendavat põhjalikkust ja autori head orienteeritust ajastus ning suurt eruditsiooni vastaval alal. Teoses on omistatud vajalikku tähelepanu ka tolleaegsele kriitikale, mida on vaadeldud samasuguse süvenemisega nagu lüürikatki ja märgitud selles kriitikasõnas esinevaid paikapidavaid seisukohti.

Väitlejale oponeerisid professorid V. Alttoa, P. Ariste ja A. Kask, kes üksmeelselt tunnustasid töö kõrget teaduslikku taset. Nõukogu otsustas ühel häälel esitada H. Peep kinnitamiseks doktoriastmes.

V. ALTTOA

Atko Viru — esimene teaduste doktor Kehakultuuriteaduskonnas

25. juunil k. a. kaitses edukalt doktoriväitekirja spordimeditsiini kateedri juhataja dotsent Atko Viru. Dissertatsioonis puudutati neerupealiste koore funktsionaalset aktiivsust kehalise koormuse tingimustes.

Oponentide professorite N. N. Jakovlevi, K. Kõrge ja R. Silla järgi osutab A. Viru väitekiri hindamatu panuse spordibiokeemiale, spordifüsioloogiale ja paljudele kliinilise meditsiini distsipliinidele. Ainult kiitvaid hinnangud sisaldasid ka arvukad retsensioonid paljudelt meie maa nimekatelt meedikutelt, füsioloogidelt, biokeemikutelt jt.

A. Viru lõpetas Kehakultuuriteaduskonna 1955. a. Alates 1956. aastast kuni 1958. a. oli dissertant aspirantuuris prof. E. Käer-Kingissepa juhendamisel. Kandidaadiväitekirja kaitses 1963. a.

A. Viru initsiatiivil ja otsesel organiseerimisel loodi 1965. a. Kehakultuuriteaduskonna juurde Lihastalitluse Laboratoorium. Laboratooriumi põhisuunaks sai organismis toimuvate talitluslike muutuste jälgimine kehaliste koormuste tingimustes. Lühikese ajaga koondus dissertandi ümber arvukas teadlaste kollektiiv. Alates 1967. a. töötab A. Viru spordimeditsiini kateedri juhatajana.

Teadusliku tööga hakkas A. Viru tegelema üliõpilasena. Esimesed uurimused valmisid füsioloogia kateedris prof. E. Käer-Kingissepa juhendamisel.

Kandidaadiväitekirjas käsitles dissertant stardieelse seisundi küsimusi. Viimasel ajal on dots. A. Viru pühendunud põhiliselt neerupealiste koore talitluse uurimisele kehalisel tööl. Dissertant on esinenud paljudel teaduslikel konverentsidel nii meil kui välismaal. Ilmunud publikatsioonide arv ületab 180.

Teaduskonnas on A. Viru hinnatud pedagoog ja hea organisaator, kes kunagi ei keeldu abistamast hea nõuga.

J. PÄRNAT

PROMOTSIOON

Filosoofilistest seminaridest

(algus 1. leheküljel)

damise moodust tuleks laiemalt populariseerida. Selliste konverentsi kujul organiseeritud seminaride ja üldse filosoofiliste seminaride puhul tekib auditooriumi küsimus. Kui ühelt poolt on väike seminarirühm põhjendatud, siis teiselt poolt on täiesti põhjendamatu, et põhjalikku ja huvitavat ettekannet kuulab ainult paarkümmend õppejõudu. Teatavate ettekannete kuulamiseks on ilmselt vaja organiseerida suurem kuulajaskond, kuhu kuuluksid ka üliõpilased, kes selle ettekande ja järgneva diskussiooni vastu huvi tunnevad.

Kas ei oleks otstarbekohane, et ühiskonnateaduste kateedrite liikmed esitaksid loenguid, kus kajastuksid kõige aktuaalsemad probleemid? Need loengud toimuksid juba suurele auditooriumile ja oleksid selleks uueks, mida tahame näha filosoofiliste seminaride kõrval. Diskussioon selles küsimuses oli elav. Kahtlemata oskame hinnata selliste loengute väärtust. Kuid kas ühiskonnateaduste kateedrite liikmed suudavad sellist lisakoormust võtta? Põhimõtteliselt vastati küsimusele jaatavalt. Lahtiseks jäi nende loengute täpsem organisatsioon ja temaatika. Nendele küsimustele tuleb anda vastus lähemas tulevikus. Võib loota, et selliste kõrgetasemeliste loengute tsükkel, mis ammendavalt käsitleb teatud aktuaalseid filosoofilisi ja poliitilisi probleeme, on oluliseks täienduseks meie senisele õppejõudude ideelis-poliitilisele täiendamisele.

Uute vormide sissetoomine põrkab alati organisatsioonilistele raskustele, kuid raskused ei tohiks antud juhul olla ületamatud. Kaasaeg nõuab igalt õppejõult nii üldiste kui oma erialas kajastuvate filosoofiliste probleemide tundmist. On saabunud aeg tuua nii sisulisi kui vormilisi korrektiive õppejõudude ideelis-poliitilisse täiendamisse.

KADRI GROSS

I. V. Veski päev

27. juuni pärastlõunal oli peahoone 139. auditoorium Emakeele Seltsi päralt: traditsioonilise piduliku ettekandekoosolekuga mälestati Seltsi kauaaegset esimeest akadeemik Johannes Voldemar Veskit tema sünni-aastapäeva puhul. Ülevaatega J. V. Veski memuaarilisest pärandist esines August Palm. On teoksil memuaaride trükkitoimetamine, kogumiku ilmumine on kavas J. V. Veski 100. sünni-aastapäevaks. Tiiu Erelt Keele ja Kirjanduse Instituudi sõnaraamatute sektorist peatus oma ettekandes «Uus õigekeelsussõnaraamat ja eesti morfoloogia» paralleelvormide probleemil, polemiseerides praeguse ÕS-iga ja esitades kaalukaid uudseid põhimõtteid. Kolmas ettekanne oli KKI süntaksigrupi töömailt: Lehte Rannut rääkis viisimääruslausest eesti tänapäeva kirjakeeles.

Pärast koosolekut mindi Raadi kalmistule. Oma õpetaja kalmule tõid lilli ning laususid tänusõnu Emakeele Seltsi esindajad, TRÜ eesti keele kateedri ja soome-ugri keelte kateedri ning TA Keele ja Kirjanduse Instituudi töötajad.

Diplom ületab riigipiire

Tänapäeval ei üllata kedagi, et paljud üliõpilased unistavad välismaale õppima sõitmisest, et tulevane insener sõidab oma välisnaabri juurde praktikale ja toob sealt kaasa . . . naise. Naisel on oma elukutse. Ta tahaks töötada mehe kodumaal, kuid kaadriosakonnas kutsub tema diplom esile rea vastuväiteid. Lõppude lõpuks töö muidugi leitakse (elu nõuab oma, isegi kui seda ei näe ette seadus). Selliste arusaamatuste vältimiseks praktiseeritakse maailmas juba ammu kahepoolsete (näit. praegu peetakse Prantsuse-Poola läbirääkimisi) või mitmepoolsete lepingute sõlmimist lõputunnistuste ja diplomite vastastikuse tunnustamise kohta.

Kuni Euroopa sotsialismimaade vaheline spetsialistide migratsioon oli tähtsusetu, otsustas kõik kaine mõistus, nüüd aga, mil sellised juhud pole enam erandid, on vajalik antud probleemi juriidiline reguleerimine. Algatajaks selles küsimuses oli Poola. Poola tegi ettepaneku sõlmida leping, mille põhjal võib tunnistada tunnistusi ja diplomeid kõrgemate koolide ja teaduslike asutuste tasapinnal. On toimunud ekspertide kohtumised, mis lubavad loota, et käesoleval aastal leping kirjutatakse alla.

Esimesel pilgul tundub kõik lihtsana, alles sügavamal analüüsil ilmnevad raskused. Üheks vaidlusaluseks küsimuseks on, kuidas suhtuda küpsustunnistusesse. Kuivõrd õppeaeg keskkoolides on 11—13 aastat, ei saa võtta aluseks koolis käidud aastaid. Seetõttu otsustati lugeda ekvivalentseks tunnistused, mis annavad õiguse astuda kõrgemasse õppeasutusse, hoolimata õppeajast keskkoolis. Poolas on üheväärsed keskkooli küpsustunnistus, tehnikumi- või pedagoogilise lütseumi lõpudiplom jne., NSV Liidus küpsustunnistus, tehnikumidiplom jne.

Omades vastavat tunnistust võib poolakas jätkata õppimist Bulgaaria, Rumeenia või Ungari kõrgemates koolides ja nende maade kodanikud võivad sõita õppima Poolasse.

Mitte vähem vaieldavaks osutus kõrgema hariduse mõiste määramine, kuivõrd kõrgematel koolidel on igas riigis oma spetsiifika. Õppeaeg on põhiliselt ühesugune, kestusega 4—6 aastat. Kõikjal on võetud vastu ainult kaks teaduslikku kraadi: kandidaat ja teaduste doktor. Kokkulepe annab diplomi, teadusliku nimetuse ja teadusliku kraadi määrangu. Vastavalt lepingule loetakse kõrgema kooli diplomiks dokumenti sellise õppeasutuse lõpetamisest, mille antud maa sisemine seadusandlus tunnistab kõrgemaks õppeasutuseks. Selline diplom annab õiguse jätkata õpetööd teadusliku kraadi saamiseks. Kraad omistatakse isikutele, kelle arvel on teaduslikke saavutusi. Teaduslik nimetus antakse end teaduslikus uurimistöös ja pedagoogilises töös avaldanud isikutele. Lepingu allakirjutamise puhul võib näiteks Poolas kandidaadikraadi saanud spetsialist jätkata doktorantuuri kas NSV Liidus või SDV-s.

Töö lepinguprojektiga kestab. Selle käigus kerkis rida probleeme, mis näitavad koostöö jätkamise vajadust sel alal.

(Ajakirjast «Польское обозрение»)

Tõlkinud L. JÄRVE

Kolm uut üheksakorruselist ühiselamut

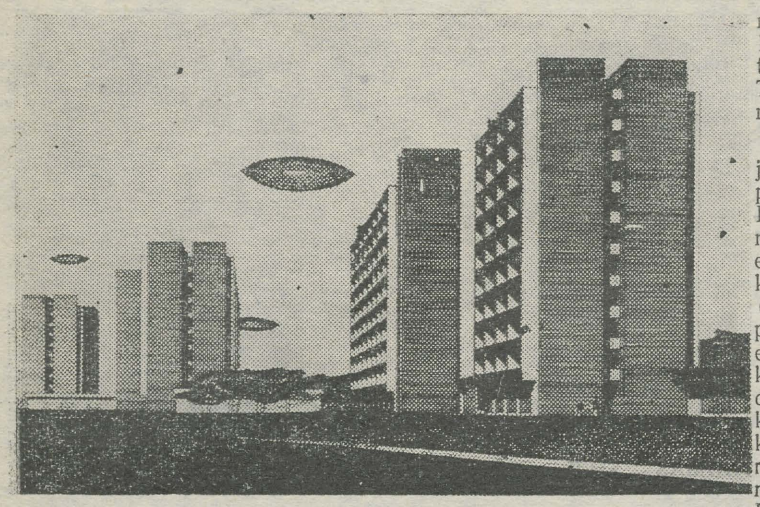

Vaade uutele ühiselamutele Leningradi maanteelt.

Kui ülikooli hoonete ehitamine nüüdsest peale tõesti hoogsamaks läheb, siis peame uue ühiselamu ehitamist lugema uue etapi alguseks TRÜ materiaalse baasi ajakohastamisel.

Teatavasti näeb RPI «Eesti Projekti» Tartu osakonnas koostatud projekt (autorid Helmi Sakkov ja Raul Kivi; konstruktor Vello Kümnik; projekti peainsener Ülo Tölp) ette kolme ühesugust ühiselamut, kus saavad eluaseme kokku 1620 (3×540) üliõpilast. Toad on grupeeritud neljakaupa kümne inimese elamislülideks. Sinna juurde kuulub ka puhkerõdu toa ees, kus saab riideid tuulutada, ja katuseterrass, kus saab õppida, päevitada, pesu kuivatada. Kohvik-söökla ja juuksurite töökojad on projekteeritud samasse hoonesse. Seega kujuneb Emajõe-äärse haljasala kõrvale üliõpilaste peamine ühiselamugrupp.

Individuaalelamute territoorium ida pool ühiselamuid on kaugemas perspektiivis reserv üliõpilaste elutsoonile. Tartu linna uues liiklusskeemis ei esine Leningradi tänav enam magistraaltänavana, mis omalt poolt soodustab Emajõe haljasala kasutamist.

Järgmiseks edasilükkamatuks tööks üliõpilaste elu- ja töökoha kordaseadmisel peaks olema auditooriumide juurdeehitamine. On väga otstarbekas seda teha üldise auditooriumide fondi kujul ja asukohaga tingimata kuskil tudengite liikumise raskuspunktis, TRÜ kujunevas keskuses. See õppehoone peaks olema lihtne, plaanilt paindlik, iseloomult universaalne — kasutamiseks kõikidele teaduskondadele. Maa-ala keemiahoone tagaküljel A. Lätte tänava ääres oleks selle ülesande täitmiseks arhitektile üsna inspireeriv. Ettepanek ülikoolile: selles osas võiks näidata initsiatiivi konkursi korraldamisel, et leida parim arhitektuuriline lahendus uue õppehoone kavandamiseks.

Jutu lõpetuseks veel üks ettepanek: kas ei tuleks panna käsi südamele ja vaadata enesekriitiliselt veel kord läbi TRÜ ehitusplaanid? Kas ei peaks pärast ühiselamute ja üldise auditooriumide maja käsilevõtmist ikkagi alustama TRÜ Teadusliku Raamatukogu hoonega, et alles seejärel võtta käsile üksikute teaduskondade ruumimured?

RAUL KIVI,
Arhitektide Liidu Tartu osakonna juhatuse esimees

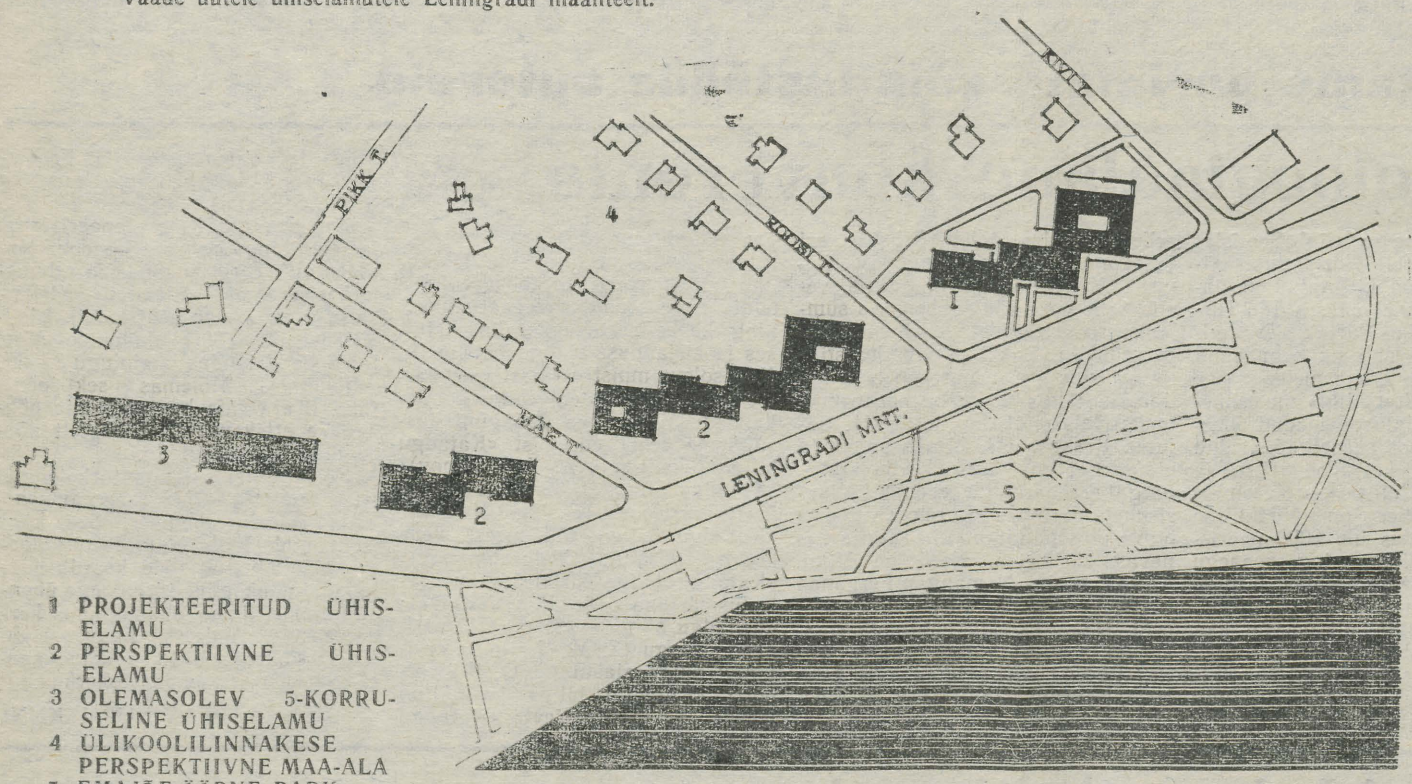

1 PROJEKTEERITUD ÜHISELAMU
2 PERSPEKTIIVNE ÜHISELAMU
3 OLEMASOLEV 5-KORRUSELINE ÜHISELAMU
4 ÜLIKOOLILINNAKESE PERSPEKTIIVNE MAA-ALA
5 EMAJÕE-ÄÄRNE PARK

*

Mikrofoniga Võru- ja Setumaal

29. mail algas tänavu esimene neljapäevane eesti keele kateedri murdeekspeditsioon. Osavõtjateks olid seekord õppejõud, aspirandid ja vanemate kursuste üliõpilased. Lindistamispiirkondadeks valiti välja ühelt poolt Hargla—Mõniste, teiselt poolt Setumaa.

Esimene käik toimus Mõniste koduloomuseumi, mille hoolikalt kokkukogutud töö- ja majariistad meenutasid nii kunagist suitsutaret kui ka omaaegset mõisamajapidamist ning olid seega sobivaks sissejuhatuseks murdekeelele ligiastumiseks.

Mõniste murrakut jäädvustati rahvaluule kogujaile hästi tuntud laulikult Minna Kokalt, kellelt kuulsime nii uuemat kui ka vanemat rahvalaulu. Laulu tekkest pajatas ta:

Hani õks mullõ hammõ ummõl,
kägu mul käe pesi,
suvilind suu mõsk.
Säält ma õks, lats, laulu sai,
säält ma, sõsar, sõna sai.

Edasi lülitati mikrofon sisse veel Saru külas ja Rõuge lääneosas Varstus ning Krabil. Neil mail olles ei jäänud vaatamata ka Paganamaa oma järvesilmadega, mille ääres ööbikud ööl ja päeval ükskteise võidu laksutasid.

Ekspeditsiooni teisel poolel tehti pikem peatus Meremäe lähedal. Seal viis tee Palo külla Tepa Vahviku juurde, kes on võrratu muinasjuttude vestja. Koos Matrjona Keldrimäega kõlasid pulmalaulud kahehäälselt, sealhulgas ka mõrsjaitk. Tepa Vahviku ja Tatjana Liinamäe suust kuulsime aga veel lüroeepilisi rahvalaule, nagu «Toomalaul», «Tütred vette» jt. Need, kes setu olustikku vähe tunnevad, ruttasid vaatama vanu õuesid, mille ümber elumaja ja aidad-laudad moodustavad nagu kindluse. Vaadati ka rahvaõivaid, mis on jäänud tänapäeval vaid pidupäevariideks.

Lõuna-Eesti idaosa sundisid meid peatuma kõrgekaldaline Verijärv, Kütiorg ja Piusa liivakaevanduse pisut salapärased saalid.

Helilindiketaste arvu üle vaadates võisime seekordse saagiga rahule jääda, peale selle veel iga ekspeditsioonilüikme isiklik kogemus nii murdekeele kui olustiku tundmaõppimisel.

P. KELDRIMÄGI

*

A. VALMETI fotod.

Setu peres kostitatakse meid kasemahlaga.

Paganamaal Jaan Kikka juures.

*

Gerda Laugaste 60

Eesti keele kateedri vanemõpetaja Gerda Laugaste sai jaanipäeval kuuekümneseks.

Emakeel olevat olnud ainus distsipliin, milles ta oli oma koolipõlves maa ja taeva vahel hõljunud. Et asjad kord ühele poole saaksid, selleks ta emakeele valiski. Taevasse ta ei ihanud, maine väljavaade näis veetlevam: algul iseennast ja siis ka oma õpilased emakeeles kindlalt kahele jalale seisma panna.

Nüüd on ta juba veerand sajandit tampinud eesti filoloogidele seda kõige kuivemat, kuid ka kõige vajalikumat — tänapäeva eesti keelt. Foneetikalt ja morfoloogialt laienes tema diapasoon peagi eesti keele õpetamise metoodikale, sealt edasi pedagoogilise praktika juhendamisele.

Selles mitmehobuserakendis sündisid uurimused eesti keele foneetikast, valmisid artiklid emakeele õpetamise metoodika valdkonnast, ja ikka igapäevase kutsetöö — õpetamise kõrvalt.

Gerda Laugaste on õpetaja selle sõna otseses mõttes, ta on õpetajate õpetaja. Seepärast on ka tema esimeseks printsiibiks jäänud tänaseni ranguseni ulatuv nõudlikkus. Tarvis on (üli)õpilased tööle panna. Tihe kontroll («Ega muidu tulemusi ei ole, kui piitsaga tagant ei sunni!») paneb tema kasvandikud tudengipõlve kiruma, mõnegi mehe loobumismõtteid heietama. Läbi löövad need, kes pole kunagi tööd kartnud, ja need, kes alles ülikoolis on harjumuspärasest mugavusest suudetud välja tõugata ning tõsiselt tööle PANNA. Seda viimast ei saavuta kõik õppejõud. Gerda Laugaste õpetamisel on aga lausa käegakatsutavad tulemused. Raske õppusel, kerge lahingus — see tõde alati ei kehti. Gerda Laugastega on üliõpilasel raske nii loengul kui eksamil. Alles ülikooli lõpetanud suudavad asetada väärtused õigetele kohtadele. Tund-tunnilt, semester semestri järel — ikka põhireegel ja erandid, ikka süsteem — kõiges ja kõikjal, olgu see siis grammatikas või grammatika õpetamises, pedagoogilisel praktikal või igapäevases elus.

Kohusetundlikkus ja põhjalikkus on viinud selleni, et tema juhendatud diplomandid on enamasti ikka pälvinud kõrgeima hinde ning lõiganud loorbereid ülikooli ja vabariiklikel teaduslike tööde konkurssidelgi. Niisugusest asjalikkusest saab alguse isiklik eeskuju. Vaieldamatuks autoriteediks on Gerda Laugaste eriti neile kursustele, kelle juhendajaks ta on olnud. Eks ole ju osavõtlik suhtumine kõigisse võitnud alati inimeste südameid.

Pidev ja tihe kontakt õpetajatega ning aastatepikkune kutsetöö on teinud juubilarist kogenud metoodiku. Muidugi pole ta oma küünalt vaka all hoidnud. Energiat on jätkunud väljapoole ülikooligi. Gerda Laugaste ettekanded eesti keele õpetamise metoodika aktuaalsetest küsimustest on olnud oodatud paljudel õpetajate konverentsidel ja nõupidamistel, aga samuti ka raadios ja Emakeele Seltsi koosolekutel. Aastaid on ta olnud keskkooliõpilaste emakeelealaste olümpiaadide üheks eestvedajaks. Aga kõik see on saanud niivõrd endastmõistetavaks, et teisiti Gerda Laugastet ette ei kujutakski.

Siiski, ega ta kõike enda peale võtagi (mõne asja jätab ka teistele) — ikka niipalju, kuipalju jõudu ja jaksu on, ikka nii palju, et kõigega KORRALIKULT valmis jõuda.

Kolleegid leiavad, et see, mida Gerda Laugaste teinud on, on olnud ESMASELT vajalik (see on olnud midagi TEISTE jaoks), see, mis ta tegemata on jätnud (küllap see on midagi ENDA jaoks), on toodud ohvriks kõigele, mida Gerda Laugaste on ANDNUD eesti filoloogia osakonnale.

Seepärast soovimegi talle (pro TEMALT), et kõigil Gerda Laugaste suurtel ja väikestel ettevõtmistel poleks veel niipea lõppu!

T. ÕUNAPUU

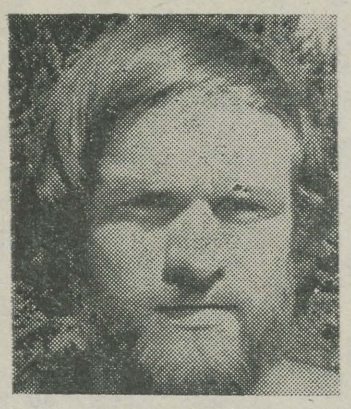

NIKOLAI LAANETU, Bioloogia-Geograafiat. IV k. Töö teema «Kobras Eesti NSV-s».

TIIU PELT, Kehakultuurit. IV k. Töö teema «Mõningate psühho-füsioloogiliste näitajate arengudünaamika erineva vanuse ja spordimeisterlikkusega naiskorvpalluritel».

MILVI UUSMAA, Kehakultuurit. IV k. «Vabariigi paremate võrkpallurite tüpoloogilised iseärasused ja psühho-füsioloogiliste näitajate dünaamika».

TOOMAS SILK, Füüsika-Keemiateadusk. V k. Töö teema «Nikkelkatoodide elektrokeemiliste omaduste uurimine».

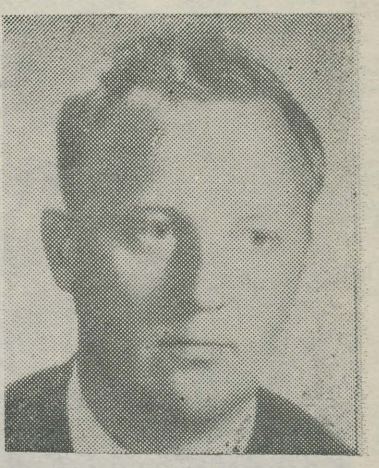

JAAK JÄRVEKÜLG, Arstit. V k. Töö teema «Tervishoiuvõrgu ratsionaalse juhtimise probleemidest (Tartu rajooni andmeil).

Tutvustame parimate võistlustööde autoreid

Neljas türkoloogiaalane konverents

NSVL TA Idainstituudi Leningradi filiaali eestvõttel toimus järjekorras 4. üleliiduline türkoloogiaalane teaduslik konverents, mis seekord oli pühendatud türgi rahvaste vanima kirjandusliku ühismälestise, poeemi «Kutadgu bilig» (tõlkes: õnne andev teadmine) loomise 900. aastapäevale ja tema looja Jussuf Has Hadžibi (alias: Balasaguni Jussufi) 955. sünni-aastapäevale.

Isiklikke biograafilisi admeid Balasaguni Jussufist säilinud pole. Need saadi kellegi võõra poolt poeemi tarvis kirjutatud eessõnast. Nende järgi sündis Jussuf Has Hadžib Balasaguni linnas, mis asus praegusse Tokmaki linna lähedal Kirgiisi NSV-s. Poeem on loodud ajavahemikus 1069—1070 Kašgaris, poeedi 54. eluaastal, ajalukku läinud samaniidide õukonnas valitsenud tadžikipärsia kirjanduse eeskujul. See islamiaegse türgikeelse kirjanduse esimesi säilmeid on kirjutatud karahhaniidide ajastule omases Ida-Turkestani kunstlikus kirjakeeles, millesse eriti tugevasti on segunenud vana-uiguuri keele sugemeid.

Poeem «Kuadgu bilig» on esimene ühistürgi ulatuses loodud klassikaline värssteos peenelt töödeldud värsitehnikaga, keerulise teksti ja väga mitmetahulise probleemide kompleksiga. See on didaktiline poeem, sisaldades üle 6000 paarisvärsi, allegooriline ning peaaegu kõiki folkloorižanre hõlmav. Kangelaste nimed on läbinisti türgikeelsed. Nagu nähtub, oli poeemi loojal kasutada islamile eelnenud pikk kirjanduslik traditsioon. Poeemis «Kutadgu bilig» antakse vestluse vormis näpunäiteid võimukandjatele sellest, kuidas tuleb kohelda eri ühiskonnakihtidesse kuuluvaid inimesi. Kõnetatavaiks on prints, vesiir, selle poeg ning sõber, kes sümboliseerivad õiglust, õnne, mõistust ja rahulolu. Ehkki poeemi kunstiline väärtus pole suur, on ta ometi ülimalt tähtis mälestusmärk uurimaks ühiskondlikku korda 11. sajandi Kesk-Aasias. Lisaks pakub ta erakordset huvi türgi keelte ajaloo ning karahhaniidide epohhi kultuurisuhete uurimisel. Poeem «Kutadgu bilig» on jõudnud meieni kolmes erinevas käsikirjas. Need on Viini, Kairo, ning Namangan-Ferganaa käsikiri: Viimane asub praegu Usbeki NSV TA Idainstituudis Taškendis ja on kirjutatud araabia šriftis. Poeemi «Kutadgu bilig» käsikirjade uurimist alustas V. V. Radloff. Praeguseni on nimetatud alal ära tehtud suur töö.

Huvitav, mitmekülgne ja tühjendav oli konverentsi töökava. See tehti teoks kahel plenaaristungil ning kahes sektsioonis, lingvistilises ja kirjanduse-ajaloo sektsioonis. Kõnesoleva muistse värssteose väärtuse tõid kuulajateni mitmed ettekanded: Mõni sõna Balaguni Jussufist ja tema poeemist «Katadgu bilig» (akadeemik A. N. Kononov); «Kutadgu bilig» ja tema koht türgi keelte ajaloos (E. N. Nadžip); «Kutadgu bilig» tõlkimisest vene keelde (G. A. Abdurahmanov); «Kutadgu bilig» kirjandusliku mälestusmärgina (A. A. Valitova); «Kutadgu bilig» avastamise ja uurimise ajalugu (Z. M. Nasilov); «Kutadgu bilig» ajastu (S. G. Kljaštornõi); «Kutadgu bilig» ja «Altun jaruk» (E. R. Temišev); «Kutadgu bilig» ja «Baburname» (G. F. Blagova); «Kutadgu bilig» poeetika (I. V. Stebleva).

Eelnev on mõlema plenaaristungi loetelu. Lingvistilise sektsiooni teemaks oli «Türgi hõimude ja rahvaste keeled 8.—15. sajandini». Kirjanduse ning ajaloo sektsioonis käsitleti teemat «Türgi hõimude ning rahvaste kirjandus ja ajalugu 8.—15. sajandini». Mõlemas sektsioonis kuulati ära rida huvitavaid ja põhjalikke ettekandeid nimekatelt nõukogude türkoloogidelt.

Konverentsiks ilmus türkoloogiaalase ajakirja «Советская тюркология» esimene number. See kogu Nõukogude Liidu ulatuses türkoloogia alal tehtavat tööd koordineeriv ja kõiki nõukogude türkoloogе ühendav ajakiri ilmub Bakuus kuus korda aastas. Aadress: Баку — 5, Ул. Джапаридзе 13. «Академкнига». — «Советская тюркология».

PENT NURMEKUND

Mõtteid kunstinäituselt

On juba kujunenud traditsiooniks, et Tartu kunstnike looming oma enamikus ei püüa vaatajaid erutada ega paku ka midagi kardinaalselt uut. Mitte, et kunstnikud ei katsetaks ega püüaks maalida uusi vormikontseptsioone arvestades. Viga ei näi peituvat Tartu publiku ootustes — «Visarite» näitused möödusid küllaltki edukalt. Ilmselt on ikkagi nii, et vanal (ka vananenul) on niikaua õigust oma kohale (ka näitusesaalis), kuni ta ei ole asendatud millegi tunduvalt junktsionaalsemaga. Aga vaevalt saab otstarbekaks pidada läbitunnetamata vormiotsinguid, mida Tartus nii ohtralt on esinenud. Üksikute kunstnike saavutused nagu uppusid Tartu kunstinäituste ebamääraselt tuima koloriiti.

Siiski võib käesoleva Tartu kunstinäituse põhjal öelda, et ülikoolilinna kunsti kurvemad ajad on möödas. Moevooluna maailma kunstis esilekerkinud romantilised ja uusjuugendlikud tendentsid näivad Tartu kunstnikele hästi istuvat — on ju Tartu linnanagi mahedam ja romantilisem võrreldes karge ja asjaliku Tallinnaga. Tõepoolest — romantiline käsitluslaad näib ühendavat näitusel eksponeeritud teoste paremikku. Seda romantilist näeb kõikjal — motiivistikus, värvides, juugendlikult vibreerivas joones ja isegi teoste formaatides.

I. Malin, keda kunstisõbrad tundsid kui rangelt ülesehitatud mõttekonstruktsioonide autorit, esineb käesoleval näitusel temale uues laadis: endise kompositsioonikindluse juures on toimunud üleminek ebamääraselt pehmele joonele ja õrnadele summutatud värvidele. Meeldivalt mõjub Malini töödes kahekordse raamituse kasutamine rõngamotiivi näol; nii on ta suutnud maalis «Kariok» vältida nonfiguratiivses käsitluslaadis tihti iseloomulikku pingestamatust. Malini töid võib pidada näituse maaliekspositsiooni meeldivamaiks.

Tugeva maalijana tutvustab end E. Allsalu. Kui Malini juures võis märgata senisest pehmemat värvikäsitlust, juugendlikkust joones, siis Allsalu on läinud lausa rokokoolikuks. Silma torkavad õrnad roosad ja kollased helgid üldises (jällegi õrnas) pruunis koloriidis. Joon on kohati rokokoolikult edvistav ja rahutu («Lilled»). Saavutuseks tuleks pidada Allsalu maale lillede teemadel («Alpikannid», «Gladioolid»). Ilmselt vähemõnnestunud on «Dr. Aldi portree» — siin võib märgata vastuolu raske kompositsiooniskeemi ja õrna värvilahenduse vahel.

Omamoodi avastuseks kujunes käesoleva kirjutise autorile Paul Allik, kes esineb küll ainult kahe tööga, mis pealegi pole ka ühetugevused, kuid kunstnik näib omavat nii head vormitaju kui ka tugevat värvimeelt. Pintslitöö on vaba ja sundimatu. Kui otsida Alliku töödes mõjutusi, tuleks vist peatuda Sarjanil. Tugeva väljapanekuga esineb ka vanameister Muks, keda rohkem kui teisi Tartu maalijaid näib huvitavat fraktuuriprobleem. Tema tööd on meeldivalt dekoratiivsed, kuid liiga pingevabad.

Tartu graafikas on paaril viimasel aastal tooni andnud Kaljo Põllu. Vaatamata Põllu kunsti tugevusele ja omanäolisusele tuli konstateerida, et konkurentsi puudumine on avaldanud ka temale oma mõju. Seda rõõmustavam on, et käesoleval näitusel võib rääkida graafika (mitte K. Põllu graafika) väljapanekust. Põllu on ajutiselt loobunud ready-made *tehnikast, näitusel esitatud intiimsed, hästi tunnetatud loodusevormid on teostatud kuivnõelas. Peatumata ühelgi tööl üksikasjalikumalt, võib konstateerida tema erilist maailmatajumist, mis realiseerub lihtsates romantiliste, veidi plakatlikes, kuid suure mõttepingega estampides.*

Esmakordselt esinevad Tartu kunstinäitusel Illimar Paul ja Rein Tammik. Kuid sellise debüüdi üle võib ainult rõõmustada — mõlemad noored kunstnikud kuuluvad näituse tugevamate autorite hulka. Lihtsalt nauditavad on Pauli filigraansed sulejoonistused ja kollaažid. Tuleb konstateerida kunstniku tugevat kompositsioonitunnet ja head (vägagi rafineeritud) maitset, millest nii mõnelgi teisel autoril näib puudu olevat.

Siiditrükis teostatud «Varjud» ja «Raekoda» näitavad, et Paul on kodus ka keerulistes graafika tehnikates.

Väga omanäoline autor on Rein

E. ALLSALU

Tammik. Tammiku tööd on käesoleva näituse ekspositsiooni paremikust ainsad, millel puudub romantilisuse maik. Tema tööd on julmad, väga otsekohesed ja äärmiselt ekspressiivsed. Võimatu on otsida Tammiku laadile eesti kunstist paralleele — tahtmatult suundub mõte saksa kunstile. Siiski on raske nelja näitusel eksponeeritud töö kaudu (mis pealegi moodustavad ühe seeria) kujutleda, millisesse suunda kaldub Tammiku looming. Kuid näib olevat kindel, et noort kunstnikku ei huvita lilled ega linnud, vaid miski harvatabatav inimeses.

Siin peatuvadki mõtted Tartu kunstnike näituse kohta.

JAAK OLEP

Päevast päeva

Suvi on tulnud. Ehitusjärk ei liigu. Tee, mis tahad, ei liigu. Ehitus seisab rohkem kui kunagi varem ja ehitajad, kui nad objektil on, istuvad. Istuvad ja ei lao müüri, ei betoneeri, ei kaeva vundamenti.
24. juunil 1970 a.

* * *

Rohtu on kasvanud Tartu Ehitustrusti juhataja sm. Kondratjevi lubadused alustada täiel rindel ülikooli 540-kohalise ühiselamu ehitamist. Tema viimane lubadus annab siiski alust arvata, et TET-i töölised tulevad ehitusplatsile 15. juulil.

25. juunil oli trusti peainseneri sm. Ustavi juures nõupidamine, kohal olid ka ülikooli esindajad. Lepiti kokku, et 6. juulil lähevad uue ühiselamu juurde tööle 30 TRÜ üliõpilast (teada on, et enamik neist tütarlapsed, mitte kuidagi ei suudetavat noormehi suvel ülikooli heaks tööle rakendada).

Usume, et lubadused realiseeritakse ning ühiselamu ehitusel töö ometi käima hakkab.

29. juunil 1970.

Ühiselamujaotusest järgmiseks õppeaastaks

Dekaanide, ülikooli ühiskondlike organisatsioonide ja rektoraadi ühisel nõupidamisel, mis toimus k. a. juuni keskpaiku, otsustati jaotada ülikooli kasutuses olevad 2610 ühiselamukohta (siia on arvatud ka igasugused reservkohad) järgmiselt:

Ajaloo-Keeleteadusk. — 499 (Pälsoni 14 — 476, Elvasse — 23), Arstiteadusk. — 799 (Leningradi 89 — 699, Kukulinna — 100), Bioloogia-Geograafiat. — 226 (Tiigi 14 — 190, Kvissentali — 12, Elvasse — 24), Füüsika-Keemiat. — 311 (Pälsoni 23 — 297, Elvasse — 14), Kehakultuuriteadusk. — 114 (Tiigi 78 — 108, Kvissentali — 6), Majandusteadusk. — 243 (Tiigi 78 — 231, Kvissentali — 12), Matemaatikateadusk. — 269 (Tiigi 14 — 210, Elvasse — 59), Õigusteadusk. — 137 (Tiigi 78 — 130, Kvissentali — 7), väljastpoolt teaduskondi — 12 (Leningradi 89 — 6, Pälsoni 23 — 3, Kvissentali — 3).

Teaduskonniti majutamise printsiip võimaldab otstarbekamalt ja paindlikumalt kasutada kätteantud ühiselamukohti (näiteks praktikal viibijate asemele saab ajutiselt paigutada ilma kohata jäänud teaduskonnakaaslasi jne.).

Uus majutamise kord pakub ka kasvatustööks tulusamaid ja selgepiirilisemaid võimalusi.

Avaldame kaastunnet Ene Postile

isa

surma puhul.

Rühmakaaslased

Avaldame sügavat kaastunnet Ülo Vooglaiule

ema

surma puhul.

Ajaloo-Keeleteaduskond, komsomolikomitee ajalehe toimetus

TOIMETAJA H. PALAMETS

«Tartu Riiklik Ülikool» («Тартуский государственный университет» г. Тарту Эстонской ССР. Орган Тартуского государственного университета. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbri hind 2 kop. Tell. 4008. MB 04183.

Raamatupalat

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riiklik ÜLIKOOL

TARTU RIIKLIKU ÜLIKOOLI PARTEIKOMITEE, REKTORAADI, KOMSOMOLIKOMITEE JA AMETIÜHINGUKOMITEE HÄÄLEKANDJA

Nr. 24 Teisipäeval, 1. sept. 1970 XXIV aastakäik

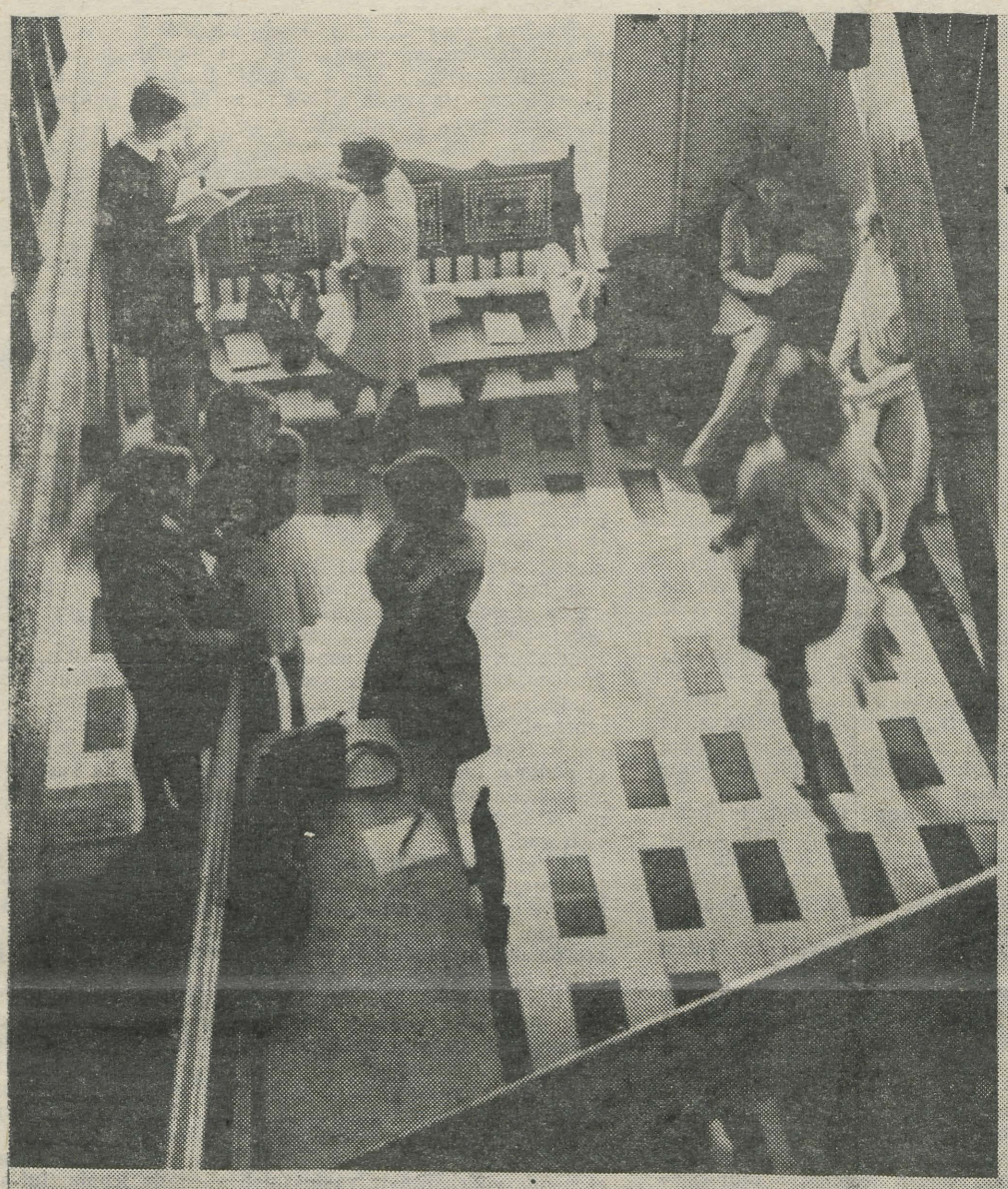

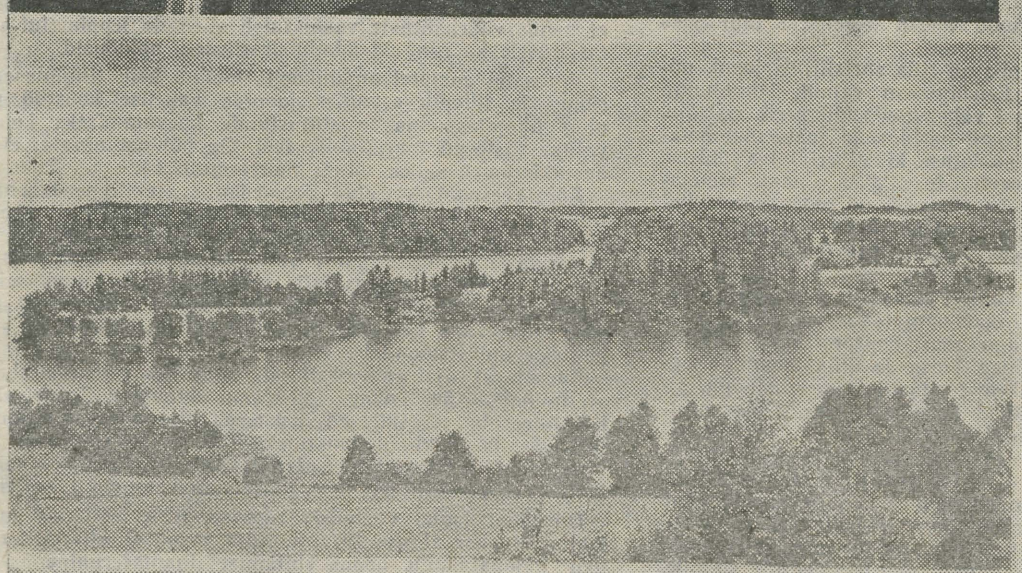

ALGAME!

Suvepuhkused on põhiliselt möödas. Taas võtab alma mater vastu oma õpetajad ja õppijad, abiõppepersonali ja teenistujad, meie rohkearvulise ülikoolipere liikmed.

Paljudel meie hulgast oli möödunud aastal häid kordaminekuid küll teaduslikus töös, kraadide taotlemisel, kutsetöös, samuti isiklikus elus. Mõnedki meist hoidsid need meeldivad sündmused sügiseks, uueks õppeaastaks. Esines raskusi ja ebaõnnestumisi.

Kevadel saatsime vilistlaste ridadesse kõige küpsemad üliõpilased. Nüüd aga oleme vastu võtnud uue, potentsiaalselt veelgi lootustandvama vahetuse.

Eelolev tööaasta kujuneb meil keeruliseks ja raskeks. Ta nõuab kõigilt meilt ideekindlust ja perspektiivitaju, asjalikkust ja tasakaalukust, eeldab kainet mõistust ja liigse emotsionaalsuse vältimist hinnangutes, vajab eeskujulikku töökorraldust ja head distsipliini.

Me suudame kiiresti edasi minna ja tunda rõõmu saavutatust siis, kui me juba septembrikuu esimestest päevadest peale liitume ühiseks ülikooli töökollektiiviks, kui ülikooli mured ja rõõmud muutuvad meie ühisteks rõõmudeks ja muredeks.

Soovime uue õppeaasta künnisel kõigile oma organisatsioonide liikmetele palju head tahet ja aktiivset koostööd meie ees seisvate ülesannete lahendamisel.

EKP TRÜ komitee
ELKNÜ TRÜ komitee
TRÜ ametiühingukomitee

MEIE ÜLIKOOL UUEL ÕPPEAASTAL

Rektor A. KOOP

Iga uue õppeaastaga kujuneb meie *alma mater*'i ajalugu rikkamaks, töötajate pere arvukamaks, eesmärgid ja ülesanded aga muutuvad keerulisemaks ja vastutusrikkamaks. Möödunud õppeaasta on seda veenvalt kinnitanud.

Paljud ülikooli õppejõud on kaitsnud kandidaadi- või doktoriväitekirja, saanud professori või dotsendi austava kutse, rikastanud end õppemetoodiliselt. Nii mõnigi ülikooli töötajaist on meie hulgast lahkunud teenitud puhkusele, mõned neist jäädavalt. Me meenutame neid suure lugupidamise ja tunnustusega. 800 üliõpilast said hiljuti ihaldatud kõrgema hariduse diplomi ja alustavad nüüd uut etappi oma elus.

Kuid ülikool on ka noorenenud. Uus täiendus on ülikooli vastu võetud. Ta on valmis ründama teaduse kõrgusi, et hiljem teenida oma kodumaad ja rahvast. Osaliselt on uuenenud ka õppejõudude ja teiste ülikooli töötajate pere. Palju õnne ja edu neile töös ja õpinguis!

Meie ülikool on tõesti aasta võrra vanemaks saanud, kuid see on eri liiki vananemine, on vananemine, mis säilitab igaveseks nooruse. Just see asjaolu, et meile on usaldatud suur ülesanne — valmistada ette kõrgema kvalifikatsiooniga homseid spetsialiste — paneb meile suure vastutuse. Seda vastutust mõista tähendab osata kriitilise, tõsise ja asjaliku pilguga vaadata tagasi, arvestades võimalikult paljude tegelikkuse oluliste külgede seoseid ja vastastikust sõltuvust. Öeldu tähendab just dialektilist analüüsi, mitte aga eklektilist saavutuste ja puuduste nentimist.

Ülikooli pere kasvab aastast aastasse. Enam kui 4000 päevase ja 2200 kaugõppeosakonna üliõpilast, 575 õppejõudu, 474 töölist, 401 teenistujat, 253 abiõppepersonali töötajat, ligikaudu 400 töötajat, kes on seotud probleemlaboratooriumide tegevusega — sellised on arvud. Neid arve võiks täiendada veel ühega: ülikooli 1970. a. eelarve moodustab 6,2 miljonit rubla. On arusaadav, et me peame aru andma ühiskonna ja oma südametunnistuse ees, kui efektiivne on meie töö.

Rõõmustab, et ülikooli teaduslik potentsiaal aasta-aastalt kasvab. Rõhuv enamik ülikooli õppejõududest tegeleb aktiivselt teadusliku tööga. Olgu märgitud, et möödunud aastal avaldasid ülikooli õppejõud 12 monograafiat, 1158 teaduslikku artiklit, hulgaliselt populaarteaduslikke töid, õppemetoodilist laadi kirjandust jne.

Ülikooli 12 probleemlaboratooriumi on kujunenud tõsisteks teaduslikeks keskusteks, mida finantseeritakse riigi eelarvest. Kui 1965. a. eelarves eraldati nende uurimiskeskuste finantseerimiseks 265,7 tuh. rbl., siis 1969. a. — 572,9 tuh. rbl., lepingulisi töid täideti 1965. a. 200 tuh. rbl. ulatuses, 1969. a. — 526 tuh. rbl. ulatuses. 1970. a. on reaalne täita lepingulisi töid 700 tuh. rbl. ulatuses.

Aasta jooksul toimus ülikoolis 24 teaduslikku konverentsi (neist 5 üleliidulist) osavõtjate arvuga 5985.

Kui 1965. a. kaitses 3 õppejõudu doktori- ja 13 kandidaadiväitekirja, siis 1969/70. õ.-a. vältel kaitses 16 ülikooli õppejõudu doktori- ja 28 kandidaadiväitekirja. Väga oluline on siin ka asjaolu, et ülikooli kõrgema kvalifikatsiooniga õppe-teaduslik kaader aasta-aastalt noореneb.

Kokkuvõttes võib märkida, et teaduse arengu valdkonnas on Tartu Riiklik Ülikool paljude oluliste näitajate poolest üks eesrindlikumaid NSV Liidus. See on rõõmustav, sest teaduslik-tehnilise revolutsiooni ajastul on kõrgema kooli, eriti ülikooli üheks peamiseks tunnuseks tema kõrge teaduslik potentsiaal.

Kuid teaduse arengul kõrgemas koolis on rida spetsiifilisi jooni, mida tuleb tingimata silmas pidada. Eelkõige on vajalik lahutamatu seos nn. suure teaduse ja õppeprotsessi vahel. Seda dikteerib asjaolu, et tänapäeval peab kõrgema, eriti ülikooli haridusega spetsialist omama peale kõrge professionaalse ettevalmistuse kitsal erialal ka tõsise üldteadusliku ja ideelis-poliitilise ettevalmistuse. Just viimati nimetatus on ülikoolis veel vaja palju ära teha, ületades nii objektiivseid kui ka subjektiivseid takistusi ja raskusi. Sellepärast tuleb möödunud õppeaasta tulemusi vaadelda tihedas seoses kaasaegse teaduse ja ühiskonna progressiga.

Ka edaspidi tuleb pöörata maksimaalset tähelepanu teaduse arengule ja õppejõudude teadusliku kvalifikatsiooni tõstmisele. Kuid siinjuures ei tohi unustada teaduse arengu seost õppeprotsessiga. Lõplikult tuleb ületada olukord, kus mõned kõrge kvalifikatsiooniga ülikooli töötajad eelistavad tegelda rohkem teadusliku uurimistööga, pidades õppemetoodilist ning kasvatustööd teisejärguliseks. Ühtse protsessi kahe lahutamatu osa vastandamine või ühekülgne absolutiseerimine on kahjulik ja lubamatu. Õppejõu kõrge teaduslik ettevalmistus + + pedagoogiline meisterlikkus nii õppe- kui kasvatustöö alal — selline on eesmärk. Seda asjaolu tuleb rangelt silmas pidada õppejõudude atesteerimisel, nende töö iseloomustamisel ja stimuleerimisel.

Ainult õppeprotsessi kõrge efektiivsus, tema lahutamatu seos kaasaja teaduse arenguga peab looma tingimused noorte talentide sünnile. Kuid kahjuks õppeprotsessi efektiivsus jätabki soovida. Võrreldes 1968/69. õppeaastaga langes õppeedukus möödunud aastal 79,2 protsendilt 78,5 protsendile. Arstiteaduskonnas moodustab see 73,3 protsenti, Bioloogia-Geograafiateaduskonnas 75,5 protsenti, Füüsika-Keemiateaduskonnas aga koguni 70 protsenti. Aasta-aastalt väheneb üliõpilaste arv, kes õpivad ainult väga headele hinnetele. Mõistagi ei tee need arvud ülikoolile au.

Et tunnetada neid keerulisi protsesse ja seoseid, mis iseloomustavad õppetööd kaasaegses kõrgemas koolis, on vaja teaduslikku lähenemist, teaduslike aluste väljatöötamist selle juhtimiseks ja reguleerimiseks.

Eeloleval aastal on kavas alustada nende probleemide kompleksset uurimist. Mõned ülikooli õppejõud (filosoofid, majandusteadlased, juristid, matemaatikud) lülituvad sellesse töösse. Mõndagi on korda saadetud kommunistliku kasvatuse laboratooriumi poolt. Head perspektiivid kujunevad kõrgema kooli pedagoogika probleemide uurimiseks seoses üliõpilaste teadusliku konstrueerimisbüroo loomisega. Siin alustab uurimistööd ligikaudu 80 üliõpilast.

Teaduse areng ülikoolis, õppe- ja kasvatustöö kulg, ÜTÜ tegevus jne. on tihedas seoses planeerimise ja finants-majandusliku tegevusega, kaadri õige paigutuse ja allüksuste funktsioonide täpse fikseerimisega. See on omaette terve töölõik, kus plaani-finantsosakonnal, raamatupidamisel koos Arvutuskeskuse ja Majandusteaduskonnaga on teha suur töö.

Olgu märgitud, et kuigi ülikoolil on olemas oma Arvutuskeskus, mis käesoleval aastal sai uue elektronarvuti «Minsk-32», toimub ülikooli enda majanduslike näitajate läbitöötamine ikka veel arvelaua abil, mille tulemusel informatsioon hilineb, tööjõukulu on suur ja ebaratsionaalne. Sellepärast on plaani-finantsosakonnal võimatu operatiivselt ja paindlikult juhtida finants-majandusliku tegevust. Osakond peab aga elektronarvutustehnikat kasutades saama iga tööpäeva lõpuks informatsiooni tehtud kulutustest, et võrrelda neid plaaniliste näitajatega. Ühtlasi on vaja mõelda ka perspektiivsele planeerimisele, pidades silmas ülikooli kui ühtse terviku harmoonilist ja proportsionaalset arengut lähemas ja kaugemas tulevikus.

Kõige pealiskaudsemgi analüüs kaadri paigutuse kohta abiõppe-, õppe-, tootmis-majanduslikus ja teeninduslikus sfääris näitab, kuivõrd ebaproportsionaalselt ja ebaratsionaalselt on jõud siin jaotatud.

Ühtlasi tuleks silmas pidada asjaolu, et ülikooli ees seisvate ülesannete lahendamine sõltub mitte ainult teaduslike laboratooriumide tööst, loengute ja seminaride läbiviimisest jne., vaid üha enam ja enam hakkab otsustavat rolli mängima nn. teenindussfäär. Nagu oli märgitud, töötab praegu ülikoolis ligikaudu 2000 töötajat, nende hulgas ligikaudu 1300 teenindussfääris. Tundub, et just selle suure hulga töötajatega, kes ei ole otseselt seotud teadusliku ja õppetööga, tegeleme vähe, alahinnates nende töölõike. Piisab sellest, kui tutvuda raskustega, millega tuleb kokku põrgata näiteks ehitus-, remondi- ja majandusliku teenindamise sfääris, et mõista ülikooli majandusmeeste muresid. Võib ka juhtuda, et oskame majandusmeestelt ainult nõuda, nende tegevust teravalt arvustada ja isegi hukka mõista. On loomulik, et puudusi tuleb kritiseerida ja kui vaja, siis ka karistada inimesi, kes suhtuvad lohakalt oma ülesannetesse. Kuid kriitika peab olema õiglane, kritiseerides ei tohi unustada tänamast ja kiitmast neid, kes seda väärivad.

Ei või jätta märkimata, et rida puudusi meie töös on tingitud kogu juhtimissüsteemi puudustest, allasutuste funktsioonide ebaselgusest ja koostöö puudumisest nende vahel, mille tulemusena kannatab kogu süsteemi tasakaal, tekib struktuuritus ja funktsionaalsed häired. Kõik see omakorda soodustab vastutustundetust, ükskõiksust ja «minnalaskmise» meeleolusid. On selge, et nn. kollektiivne vastutus tekib siis, kui iga õppejõud, üliõpilane, teenistuja ja tööline täidab eeskujulikult oma ülesandeid, pidades eelkõige silmas ülikooli kui terviku huvisid. Paraku aga sellisest vastutustundest jääb vajaka. Näiteks sageli me unustame, et oleme eelarveline asutus, et iga aastaga kallineb spetsialistide ettevalmistamine, et nelja tuhat statsionaarset üliõpilast teenindab kaks tuhat teenistujat ja töölist. Nende arvude valguses torkab eriti silma, et igal viiendal üliõpilasel on akadeemiline võlgnevus, et tegemist on lohakuse ja õppedistsipliini jämeda rikkumisega. On selge, et nende väärnähtuste vastu tuleb alustada leppimatut võitlust, võttes tarvitusele ka rangeid administratiivseid abinõusid.

Viimastel aastatel on ülikoolis loodud kõik tingimused administratsiooni ja üliõpilasorganisatsioonide vahelise koostöö parandamiseks ning üliõpilaskonnas vastutustunde kasvatamiseks kompleksse omavalitsussüsteemi juurutamise teel. On põhjust arvata, et just käesolev aasta kujuneb selles suhtes murranguliseks.

Kõigi eespool loetletud probleemide efektiivne lahendamine sõltub tunduval määral Eestimaa Kommunistliku Partei Keskkomitee ja Eesti NSV Ministrite Nõukogu määruse elluviimisest, mis näeb ette ülikooli materiaalse tehnilise baasi väljaarendamist lähema 10 aasta vältel. See on keeruline ja raskesti realiseeritav ülesanne, mis nõuab mitte ainult projekteerimis- ja ehitusorganisatsioonide maksimaalseid jõupingutusi, vaid ka ülikooli kollektiivi initsiatiivi ja konkreetset abi ehitusorganisatsioondele.

Käesoleval ajal on teoksil selle ulatusliku plaani esimese lüli realiseerimine — 540 kohaga ühiselamu ehitamine. Tuleb rahuldustundega konstateerida, et esialgsed raskused, mis vahepeal tundusid kujunevat tõsisteks ja isegi ületamatuteks, on peagi seljataga. On koostatud graafik, mille täitmist garanteeritakse ka vastava tööjõu eraldamisega. Selle graafiku kohaselt peab ühiselamu valmima 1. septembriks 1971. a.

On alust loota, et füüsikakorpuse projekteerimine tagab selle objekti ehitamise alguse 1971. a. Näib, et on otsustatud ka TRÜ Teadusliku Raamatukogu hoone ehitamise finantseerimine 5,5 miljoni rubla ulatuses. Rektoraadi ning parteikomitee ühise otsusega on koostatud ja kinnitatud pingerida väiksemate objektide ehitamiseks majanduslikul teel jne.

Ülalöeldust selgub, millised tõsised ülesanded seisavad meie ees. Nende lahendamine ei ole kerge, see nõuab kogu kollektiivi maksimaalseid jõupingutusi ja vastutustunnet. Arvan, et nende ülesannete lahendamine on täiesti reaalne ja me suudame nendega toime tulla.

Kujunegu uus õppeaasta edukaks ja tulemusrikkaks!

Õnnitlen kogu ülikooli kollektiivi uue algava õppeaasta puhul! Soovin edu ja kõige paremaid kordaminekuid!

Milline on õppetöökorraldus algaval semestril?

Õppeosakonna juhataja R. TANI:

Päev on pikk: kella kaheksast hommikul kella kümneni õhtul. Alustame tööd kahes vahetuses. Ajaloo-Keeleteaduskonna õppetöö on viidud õhtupoolikule. Loengutele tullakse kella 14-ks. Reedel ja laupäeval algavad ka Ajaloo-Keeleteaduskonnas loengud kell 8 hommikul, sest reede õhtupoolik on ette nähtud partei- ja komsomoliorganisatsiooni koosolekute päevaks, samuti mitmesugusteks üliõpilasüritusteks, laupäeva õhtuti aga sõidetakse koju.

Niisugune töökorraldus viiakse sisse rektoraadi ja dekanaatide ühise otsuse alusel. Muidugi on töötamine õhtuses vahetuses raskem ja otsustamiskoosolekul oli vaidlus äge, kuid ülikooli praeguse ruumikitsikuse juures tuli minna seda teed. Valik langes Ajaloo-Keeleteaduskonnale sellepärast, et selle teaduskonna käes on kõige enam auditooriume, ülikooli 64 auditooriumist 22. Olukorra muudab keeruliseks ka tänavu tööd alustav ettevalmistusosakond, mis vajab samuti hulga ruume. Ruume tuleb anda ka Kehakultuuri Kvalifikatsiooni Tõstmise Teaduskonnale, mis on mõeldud täienduskursusena Balti liiduvabariikide ja Valgevene kehakultuuriõppejõududele, treeneritele ja koolide võimlemisõpetajatele. Selle tarbeks tuleb Ajaloo-Keeleteaduskonnalt ära võtta mahukas auditoorium 204.

Praegu tuleb kasutada kõiki ruume, ka õppetööks ebasobivaid, nagu peahoone keldriauditoorium nr. 3, kuhu võib viia kõik loengud ühest remonditavast auditooriumist senikaua, kuni saab töö sellesse jälle tagasi viia, ja ph. 3 saab siis uued «pagulased». Vähemalt valgendamist vajavad küll kõik auditooriumid.

Muidugi nõuab uus töökorraldus teilt, Ajaloo-Keeleteaduskonna üliõpilased, head distsipliini, kuid ühes olete tublisti eelistatud: hommikul, kui on aeg iseseisvalt seminarideks ja kontrolltöödeks valmistuda, on ühiselamu terveni teie päralt.

Küsitles A. Hiir

Komsomoliarvestus korda!

Peale toredalt veedetud suvepuhkust algab jälle ka komsomolielu argipäev. Korralik peremees seab sügisel ree korda. Ka meie peame seda arvestama. Kõigepealt hädavajalikud näpunäited töö korrektseks alustamiseks.

1. Lugupeetud esimese kursuse üliõpilane — kommunistlik noor!

Et Sa üldse kuidagi ülikooli komsomoliorganisatsioonile kasulik saaksid olla ja et Su tegutsemisvabadust ei piiraks formaalsused, selleks tuleb Sul ülikooli komsomoliorganisatsioonis end arvele võtta juba esimese õppenädala jooksul. Seega on Sul aega vaid 1. septembrist kuni 8. septembrini. Arvele võtmine toimugu organiseeritult! Kursusevanem (või selle esialgne asemik) lepib kursusega kokku päeva ja kellaaja, mis kõigile sobib, ning teatab selle kohe ülikooli komsomolikomitee arvestussektorisse. Sektor on avatud esmaspäevast reedeni kella 9—16, lõunavaheaeg on kella 12—13. Kui tunniplaan ei võimalda antud ajal tulla, tuleb saavutada kokkulepe erandi tegemiseks. Kursuse arvele võtmiseks kulub 15—20 minutit, kursusevanemal kulub dokumentide vormistamiseks kuni 1 tund. Komsomolikomiteesse peavad tulema kõik kommunistlikud noored. Tingimata tuleb kaasa võtta komsomolipilet ja arvestuskaart. Juhul, kui mõni teist on jäänud eelmisest algorganisatsioonist arvelt maha võtmata ja on sellepärast arvestuskaardita, tuleb ikkagi tulla teistega koos komsomolikomiteesse.

Ootame Sinult asjalikku ja operatiivset tegutsemist.

2. Osakondade, teaduskondade sekretärid!

Peatselt algab ülikooli komsomoliorganisatsioonis arvestuse kontrollimine ja aruande-valimisperiood. Enne seda tuleb likvideerida vanad võlad liikmemaksude osas ja kommunistlikud noored, kes on arvelt maha võtmata, tehku seda esimesel võimalusel. Kui mõnele funktsionäärile veel selge ei ole, kes on «surnud hing», siis tuleb seda kohe uurida komsomolikomiteest. Rõõmustab, et liikmemaksude osas on paranemine silmaga näha, aga arvelt maha võtmata kommunistlikke noori on katastroofiliselt palju. Usun, et ühelegi osakonna ega kursuse sekretärile pole see kasutu koorem meeltmööda. Liikmemaksude kogujaid (nimetame neid esialgu veel nii) ja kursuste sekretäre ootan arvestussektorisse esimestest koolipäevadest alates kella 16—17-ni.

ELKNÜ TRÜ komitee
arvestussektori juhataja

Georg Dementjev 60

9. juulil sai 60-aastaseks üli-kooli üldfüüsika kateedri dot-sendi k.t. GEORG DEMENTJEV.

Leo Päi 50

8. juulil sai 50-aastaseks üks meie tuntumaid terapeute ja reu-matolooge, ülikooli Arstiteadus-konna hospitaalsisehaiguste ka-teedri juhataja professor LEO PÄI.

ÜLIKOOLIL 0-KURSUS

Informatsiooni annab ettevalmistusosakonna juhataja A. Mitt

Ettevalmistusosakonna kuulajaid võib pärast talvise arvestussessi-ooni ja suvise eksamisessiooni edu-kat sooritamist edasi viia ülikooli I kursusele. Ettevalmistusosakon-na lõpueksamid on ühtlasi sisse-astumiseksamiteks ülikooli. Tule-vased kuulajad ise nimetavad et-tevalmistusosakonda tabavalt üli-kooli 0-kursuseks.

Kas vastu võetakse kõiki, kes tulla soovivad?

Ei. Vastu võetakse ainult kesk-haridusega töölisi ning kolhoosni-kuid, kel on vähemalt üheaastane tootliku töö staaž. Mitte hiljem kui üks aasta pärast demobiliseerimist võetakse vastu Nõukogude ar-meest tulnuid, olenemata nende viimasest töökohast. Peale selle tähtaja möödumist võetakse neid vastu üldistel alustel.

Teenistujaid ettevalmistusosa-konda vastu ei võeta.

Millistes vormides korraldatakse ettevalmistusosakonna õppetöö?

Õppetöö toimub nii päevases, õh-tuses kui ka kaugõppe vormis.

Statsionaarselt käib ettevalmis-tus Arsti-, Matemaatika-, Füüsika-Keemia-, Bioloogia-Geograafia- ja Majandusteaduskonda astumiseks. Ka on võimalik anda ettevalmis-tust Kehakultuuriteaduskonda soo-vijaile.

Õhtuti toimub õppetöö Majan-dusteaduskonda ja geograafiaosa-konda astumiseks ettevalmistujaile.

Kaugõppevorm on kasutada Aja-loo-Keeleteaduskonna erialadele ja Õigusteaduskonda astujaile.

Ettevalmistusosakonna kuula-jaid vaadeldakse ülikooli 0-kursu-sena, kas nende suhtes kehtivad üliõpilaste kohustused ja õigused?

Ongi nii! Kuulajate põhiliseks kohustuseks on omandada küllal-dasi eelteadmisi õppimiseks üli-koolis ning käituda üliõpilase vää-rikusega. Mis puutub õigustesse, siis on need peaaegu samad mis üliõpilastelgi. Päevases vormis õp-pijad võivad saada stipendiumi 35 rubla kuus, omavad õigust ühisela-mule samaväärselt üliõpilastega. Kehtivad samad soodustused raud-teel ja lennuliinidel nagu üliõpi-lastelgi. Et ülikool algab I kursu-sega, siis 0-kursuslastel puudub õigus kanda üliõpilasmütsi.

Üliõpilastel on võimalus likvi-deerida akadeemilisi võlgnevusi 1—2 nädala jooksul uue õppese-mestri alguses. Kas ettevalmistus-osakonna kuulajail on ka see või-malus olemas?

Õnneks ei ole! Mis üliõpilane sellest tuleb, kes valmistudes ette ülikooli astumiseks ilmutab oma võimetust või on lihtsalt looder. Ülikool ei vaja võimetuid ega loo-derdajaid. Võimetuid üliõpilasi on siiski väga vähe, aga laisklejatest vist küll puudust ei tunta. Ette-valmistusosakonna ülesandeks ei ole logardite täiendav poetamine üliõpilaste koosseisu.

Kui talvisel arvestuste sessioonil jääb tegemata 1—2 arvestust, siis õppevaheaja lõpuks ei tohi võlgne-vusi enam olla. Kevadisele õppese-mestrile võlgnikke ei jäeta.

Missuguses õppevormis võib et-tevalmistusosakonna edukalt lõpe-tanu ülikoolis edasi õppida?

Nii statsionaaris kui kaugõppes, ainult selle väikese vahega, et as-tudes statsionaari võib teda üli-kooli vastu võtta sisseastumiseksa-miteta. Kaugõppes edasi õppida soovija peab aga pärast lõpueksa-mite edukat sooritamist tegema ka sisseastumiseksamid.

Niisiis, ükskõik millises vormis õpitakse ettevalmistusosakonnas, sisseastumiseksamiteta võidakse astuda ainult ülikooli statsionaar-sesse osakonda.

Aga kas ei või TRÜ ettevalmis-tusosakonna lõpetanu astuda näi-teks Tallinna Polütehnilise Insti-tuudi või Pedagoogilise Instituudi statsionaarsesse osakonda?

Võib, kuid pärast edukat sisse-astumiseksamite sooritamist neis õppeasutustes!

Iga kõrgema kooli ettevalmistus-osakond valmistab ette tulevasi üliõpilasi ainult enda jaoks.

Mis eesmärgil on ettevalmistus-osakonnad kõrgemate koolide juurde rajatud?

NSV Liidus, muidugi ka meie vabariigis leidub veel palju kesk-haridusega noori, töölisi ja kol-hoosnikuid, kes ühel või teisel põhjusel pole läinud pärast kesk-kooli lõpetamist kohe kõrgemasse kooli õppima. Aastatega on kesk-koolis saadud teadmistest nii mõn-dagi ununenud. Paraku kehtib see ka armeest demobiliseeritute koh-ta. See asjaolu võib aga tõkesta-da nende püüdlusi kõrgema hari-duse poole, samuti pidurdada kõr-gemas koolis edasiminemist. Ette-valmistusosakonnas tehtav töö peab ühelt poolt värskendama ning täiendama kuulajate teadmi-si keskkooli põhiainetes, teiselt poolt aga lähendama neid kõrge-ma kooli õppesüsteemile.

Mida kõrgem on rahva haridus-lik tase, seda võimsam on rahvas. Ettevalmistusosakondade ülesan-deks ongi kaasa aidata töölisnoor-te ja maanoorte haridusliku tase-me tõstmisele.

Näib, nagu ei olekski noortel teenistujatel mingeid võimalusi enese täiendamiseks enne kõrge-masse kooli astumist.

Kaugeltki mitte! Nemad võivad kasutada ettevalmistuskursuste abi. Kuid selles osas annab kompetent-semat vastust kursuste juhataja E. Lepik.

Millal alustate tööd ettevalmis-tusosakonnas?

Õhtuses ja kaugõppe vormis 1. oktoobril, päevases vormis 1. det-sembril. Avaldusi võtame vastu õhtusesse ja kaugõppe vormi astu-jailt 20. septembrini, päevasesse — 20. novembrini.

Veel viimane küsimus: kui palju kuulajaid võetakse vastu TRÜ ette-valmistusosakonda?

Päevasesse õppevormi 75, õhtu-sesse 25 ja kaugõppesse 50.

Võib-olla õnnestub neid arve ka ületada.

Tänasest päevast üliõpilane

Kui juuli algul ülikooli vastu-võtukomisjoni ruumidesse tuli as-tuda, tuletas see paik meelde spor-diarsti kabinetti enne suurvõistlu-si. Kenad terved inimesed, kes on oma heas vormis ikka enam või vähem kindlad (milleks nad mui-du siin on?) ja ka küllalt enese-kindlad teadmisest, et komisjonil pole õigust ühtki avaldust vastu võtmata jätta. Paberitega talita-mine, vastuvõtukomisjoni töötaja-tega vestlemine on nagu rohkem formaalne asi, millele ei või liiga palju aega ega tähelepanu kulutа-da. Kõik suur küpseb ju kuskil mujal.

Tulles samasse tuppa augusti lõpupäevil on pilt teistsugune. Nüüd sarnaneb see juba tõelise hospidaliga. Siin võib lõputult käia ja olla, võib kohe poolte päevade kaupa ukse taga istuda. Kuni il-mub seinale üks tõotatud nimekiri, milles on kakskümmend neli võhi-võõrast nime ja kahekümne viies otsustab su saatuse. Olenevalt sel-lest, kas see on sinu või jälle mõ-ni võõras nimi.

Nagu tõelist tohtrit nõuavad vas-tuvõtukomisjoni vastutavat sekre-täri MARI-LIIS ALLSALUT küll telefoni kaudu, küll silmsi asjaosa-lised ise, aga ka nende isad-emad ja sõbrad: kas sai sisse või ei? Kui ei, saab veel midagi ära teha? Tu-leb vastata Moskvasse ja Lenin-gradi, Gomeli ja Taga-Karpaatias-se. Ja alatasa tuleb masendatud ja meeleheitel inimesele seletada, miks võrdse pallide arvu juures eelistati teisi. Ja, ime küll, M.-L. Allsalu teab peaaegu iga üksiku «diagnoosi» peast.

Mida siis arvestati võrdse palli-de arvu puhul?

Komisjon pidas määravaks 1) olümpiaadidest osavõttu, 2) kooli-tunnistuse hindeid profileerivates ainetes, 3) koolitunnistuse hindeid mitteprofileerivates ainetes, 4) ise-loomustust. Teatavail erialadel (bioloogilised, meditsiinilised, pe-dagoogilised) tõsteti üldsummat mõne palli võrra juhul, kui oli te-gemist alaliselt maal elanud üli-õpilaskandidaadiga. Seda tuli te-ha, et parandada üliõpilaskonna sotsiaalset koosseisu ja kindlusta-da maale tagasipöördumine peale ülikooli lõpetamist. Iseloomustusi arvestati juba eksamiloa andmisel. Kümmekond noort ei pääsenud sel-lepärast ülikooli.

Eriala valikut jälgides paneb muretsema see, et eriklasside õpi-lased ei jätka keskkoolis alusta-tud erialal. Näiteks eelistavad kee-miaõpilased Ajaloo-Keeleteadus-konda ja neid juhtumeid on silma-torkavalt palju. Möödunud aastal tuli eriklassist ülikooli keemiat õppima kõigest paar inimest, kuigi eriklass asub just Tartus. Esimes-tel eriklassiaastatel oli vastupidine tendents, nüüd on kõik pea peale pöördunud. Põhjusi uuritakse.

Populaarseim eriala oli teatavas-ti eesti keel ja kirjandus, kuhu 25 koha täiteks laekus 114 avaldust.

Maksimaalse pallide arvuga kan-dideeriti rohkesti vene õppekeele-ga ravi osakonda. Kõige enam just eesti päritoluga noored, kuid ka mujalt. Mitu kuldmedaliga lõ-petanut tuli Taga-Karpaatiast. Dip-lom kiitusega või kuldmedal sei-sab lisamärkusena nelja nime jä-rel: Liidia Litvinova, Nikifor Bruntsvik, Galina Kozlova, Stepan Senješ.

Tänavu võeti stipendiaate esma-kordselt üldkonkursi korras, eelis-tatus oli vaid võrdse arvu pallide korral.

Nimetagem parimaid sisseastu-jaid:

Füüsika-Keemiateaduskonnast

1. Füüsika osakonnas, füüsika erialal: Teet Uustare (kuldmedaliga), Eduard Feld-bach, Andres Ling, Ene Mits, Ma-dis Noppel, Peeter Putk, Ants Soon, Artur Suisalu, Kõu Timpman — kõik saavutasid maksimaalse 15 palli.

2. Füüsika pedagoogi-lisel erialal: Riho Baumann, Aare Külaots, Feliks Miller, Kaljo Saar — kõigil 13 palli.

3. Keemia osakonnas, keemia erialal: Saime Inno (lõputunnistus kiitusega), Tõnu Kesvatera, Lembit Laaniste, Mart Peips, Igor Ševtšuk, Jaan Viira — kõigil 15 palli.

4. Keemia pedagoogili sel erialal: Evald Markson ja Haimer Soosalu ja Tiit Vaher — 13 palli.

Matemaatikateaduskonnast

1. Arvutusmatemaati-ka erialal: Aleksander Liiberg, Mae Konsin, Peeter Normak, Sirje Saaresso, Ülo Samarüütel, Too-mas Vään — kõigil 15 palli.

2. Matemaatika peda googilisel erialal: Aime Kanarik, Edvig Laurimaa, Sirje Mägi, Reti Pulk — kõigil 14 palli.

Teistest teaduskondadest jätka-me meie ajalehe järgmises numbris.

Aegamööda asjad käivad

Vaidlused *kuhu* ja *kuidas* ülikooli väljaehitamise ümber on vaibunud. 1969. a. mail võeti EKP Keskkomi-tee ja Eesti NSV Ministrite Nõuko-gu poolt vastu määrus «Tartu Riik-liku Ülikooli materiaal-tehnilise baasi arendamise perspektiividest». Seda tähtsat dokumenti tutvustati 1969. aasta kevadsemestril meie ajalehes (nr. 22). Tooksime veel kord ära ülikooli uute hoonete ehi-tamise ajalise plaani.

Ajavahemikus 1970—1980 tuleb ehitamisele füüsi-kakorpus (esmajärjekor-ras), Arstiteaduskonna hoonetekompleks, mate-maatikakorpus, teaduslik raamatukogu, spordi-kompleks, klubi-söökla ja ühiselamu (11 tuhat m²).

Tundsime huvi, kuidas läheb mää-ruse täitmine, millist ehitust alus-tatud ja kui kaugele jõutud. Meie pärimistele vastas ülikooli halduspro-rektor A. Uibokand.

Möödunud aastal oli ette nähtud alustada ühe 9-korruselise ühisela-mu ehitamist. Kui kaugel on ehitus-järk?

Siiani ei ole ühiselamu ehitusasjad läinud kuigi ladusalt. Ebatäpsuste pärast on tulnud tehtud tööd mitu korda ümber teha. Viimastel päevadel on töö siiski hoo sisse saa-nud. Rahvast on objektil rohkem, juurde tuli 25-liikmeline brigaad. Hoone esimese bloki vundament on valatud, tehakse soklit, teise bloki valamine käib, kolmandas kaeva-takse kraave. 15. septembri paiku suunatakse ehitusele teine 25-liik-meline brigaad. Ka edaspidi saa-dame ehitajatele appi üliõpilasi. Igal juhul 1970. a. planeeritud tööde maht 400 tuhande rubla suuruses summas saab täidetud.

Määrus näeb ette alustada käes-oleval aastal ka füüsikakorpuse ehi-tamist.

Projektülesanne on antud uuri-mis-projekteerimisinstituudile «Sili-kaatbetoon», kuid tööjooniseid pole me veel saanud. Füüsikakorpuse nurgakivi loodame sel aastal maha panna.

Teadusliku raamatukogu ehitus-töid on planeeritud alustada 1972. a. Kas projekt on olemas?

Vaidlused, milline peaks olema hoone maht ning kuidas ja kuhu ehitada, on vaieldud. Raamatukogu projekteerimine käib. Seda tehakse RPI «Tööstusprojektis».

Kas uue klubi-söökla ehituskoht on teada?

See hoone tuleb Lätte tn. nõlvale.

Hiljaaegu toimus EKP Tartu linnakomitee büroo istung, kus aru-tati Tartu ehitustrusti tegevust. Büroo otsuses märgiti, et Tartu ülikooli kompleksi loetakse tähtsai-maks ehituseks linnas. Ülikooli ühiselamu tuleb käiku anda 1. sept. 1971. a.

Küsitles E. Puusemp

Leelo Tungal

Ma näen,
kuis see suvi põleb.
Liig palav on kätel,
liig punane suul.
See on minu suvi,
mis põleb.
Väikeste järvede roostik
pragiseb üle taeva
kui lindude mineku päev.
Võib-olla on kusagil maa, kus talvitab
väikeste järvede roostik. Oma pilved
on tal kaasas ja kajakad. Ja ikka
keegi võõras lahkub leigest veest.
Siis läheb ka põlenud suvi.
See pole kaskede sügisepalang,
vahtrate korduv hõõg,
see on päevade taevas ja maa,
õhu saamine punaseks tuuleks.
Hüvasti, hüvasti —
mina jään sügiseks.
Ei meist kummastki pole süüdistajat,
oleme süütajad mõlemad.
Heinaritsikad tõusnud on maast
ja raudrohi saanud valmis.

LUGUPEETUD ELKNÜ TRÜ KOMITEE BÜROO LIIKMED, TEADUSKON-DADE JA OSAKONDADE KOMSOMOLIBÜROODE SEKRETÄRID!

Soovime teile kõigile palju jõu-du ja meelekindlust uuel õppeaas-tal ja ootame teid kõiki

2. septembril kell 17 ülikooli komsomolikomiteesse.

ELKNÜ TRÜ komitee sekretariaat

Millal avatakse ülikooli kohvik?

Halduseprorektor A. Uibokand ar-vas, et oktoobri alguses. Praegu käib kohvikuruumides remont. Et kohvikumaja (ehitusstiil itaalia re-nessanss) on muinsuskaitse all, siis tuleb remondimeestel teadli-kult ja stiilitundega tegutseda. Konsultantideks on kunstiteadlane Õ. Utter ja kunstnik H. Hollas. H. Hollaselt saab kaminasaal ka uued kardinad, nende tegemisel lähtutakse jällegi ruumi üldilmest.

Seni kuni kohvikuruumid korda seatakse, katsume ära mahtuda peahoone keldrikohvikusse. Praegu-ne mööbel vahetatakse ringi puu-mööbliga komplektist «Estonia». See on päris nägus, Valga mööb-litegijad on eksportinud seda Prantsusmaale.

Läki kursustele!

Neljapäeval, 3. septembril alga-vad **amatöörautojuhi** kursused.

Soovijatel koguneda kell 16 V. Kingissepa tn. 19 auditooriumi 301 (III korrus).

Auto-motokabineti juhataja

KUI SÕUAVAD LOOTUSTE, IHADE

RANDA VEED ÄRGANUD,

VAHUSED, VOOGSAD.

NOOR OLLA ON KEVADET RINNA SEES

KANDA JA KEVADE KOHINAT

KUULDA,

JA SÜDAMES MIDAGI

HÜÜAB JA HUIKAB,

JA SILMIS ON

IGATSUSMERI.

JA PÕUE SEES MIDAGI TUKSUB

JA TUIKAB, JA SOONTE SEES

LAINETAB VERI.

TOIMETAJA ASET. J. PEEGEL

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет») г. Тарту Эстонской ССР Орган Тартуского государственного университета.
Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbri hind 2 kop. Tell. 4968. MB 06756.

R. URBELI JA V. VIDILI FOTOD.

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

Raamatupalat

ACTA DIURNA

11. septembril toimus aulas ülikooli partei- ja majandusaktiivi koosolek, kus arutati TRÜ majandusliku baasiga seotud küsimusi.

*

16. septembril alustati kaugõppijaile määratud raadioloengute ja -konsultatsioonide üheteistkümnendat aastakäiku. Saated hakkavad toimuma ultralühilainel igal kolmapäeval ja reedel kell 22.

*

Samal päeval andis ühingu «Teadus» vabariiklik referent E. Silk TRÜ ühingu organisatsioonile üle aukirja ja rahalise preemia seoses sellega, et meie organisatsioon saavutas V. I. Lenini 100. sünniaastapäevale pühendatud ühingu «Teadus» algorganisatsioonide vabariiklikul ülevaatusel esikoha kõrgemate koolide ja teaduslike asutuste grupis.

*

Rektoraadi möödunud reedel toimunud koosolekul olid põhiküsimustena kõne all töö organiseerimine TRÜ ettevalmistusosakonnas ja üliõpilaste suunamine sügisestele viljakoristustöödele. Nagu selgus dots. A. Miti ettekandest, valitseb töölisnoorte hulgas kõige elavam huvi kaugõppe töövormi vastu, et tulevikus astuda Õigusteaduskonna või psühholoogia-osakonna üliõpilasteks.

*

II kursuste (Arstiteaduskonnas III k.) üliõpilaste väljasõit kolhoosidesse toimub esmaspäeva, 21. septembri hommikul kell 8 TRÜ peahoone ja Vanemuise t. 46 õppeahoone juurest. Kaheks nädalaks siirdutakse appi Põlva, Tartu ja Viljandi rajooni majanditele.

*

ELKNÜ TRÜ komitee büroool

9. septembril s. a. toimus büroo istung.

● Büroo andis soovituse NLKP liikmekandidaadiks astumiseks vene filoloogia osakonna III kursuse üliõpilasele büroo liikmele Jaak Villerile.

● Bürool andsid EÜE Leie rühma tööst aru rühma komandörid Õigusteaduskonna üliõpilased J. Raag ja I. Koolmeister.

● Büroo karistas EÜE Koidula rühma liiget Aare Petersoni (Õigusteaduskond) noomitusega koos arvestuskaardile kandmisega TRÜ üliõpilase nime häbistamise pärast EÜE ridades; Muhu rühma liiget Tiit Helenurme (Majandusteaduskond) noomitusega koos hoiatusega poliitiliselt läbimõtlematu esinemise pärast maleva kokkutuleku isetegevuse ülevaatusel.

● Suvistest töödest ülikooli juures andis aru suvetööde staap (U. Ehasoo, M. Salundi, P. Rostfeldt). Kolmetunnise analüüsi käigus leiti, et käesolev tööaasta erines eelnenust töö mahukuse ja iseloomu poolest. Seda suvetööde staap ettevalmistaval perioodil ei arvestanud, mistõttu esines puudusi üliõpilaste töö organiseerimisel ja kontrollimisel. Kokkuvõttes hindas büroo suvetööde staabi töö rahuldavaks.

Seoses töömahu suurenemisega järgmisel suvel seisavad staabi ees tõsised ülesanded, mida tuleb hakata lahendama juba täna.

● Ettevalmistustest 17.—20. sept. Kloogal toimuvaks NSVL kõrgemate koolide rahvaste sõpruse klubide kokkutulekuks rääkis T. Koldits.

● Soovituse Poola RV sõiduks said I. Kolka, R. Valing, R. Piiskop, A. Kivilo.

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riiklik ÜLIKOOL

TARTU RIIKLIKU ÜLIKOOLI PARTEIKOMITEE, REKTORAADI, KOMSOMOLIKOMITEE JA AMETIÜHINGUKOMITEE HÄÄLEKANDJA

Nr. 25 Reedel, 18. septembril 1970 XXIII aastakäik

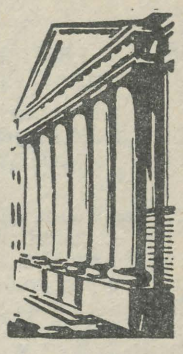

Ühiselamule pandi nurgakivi

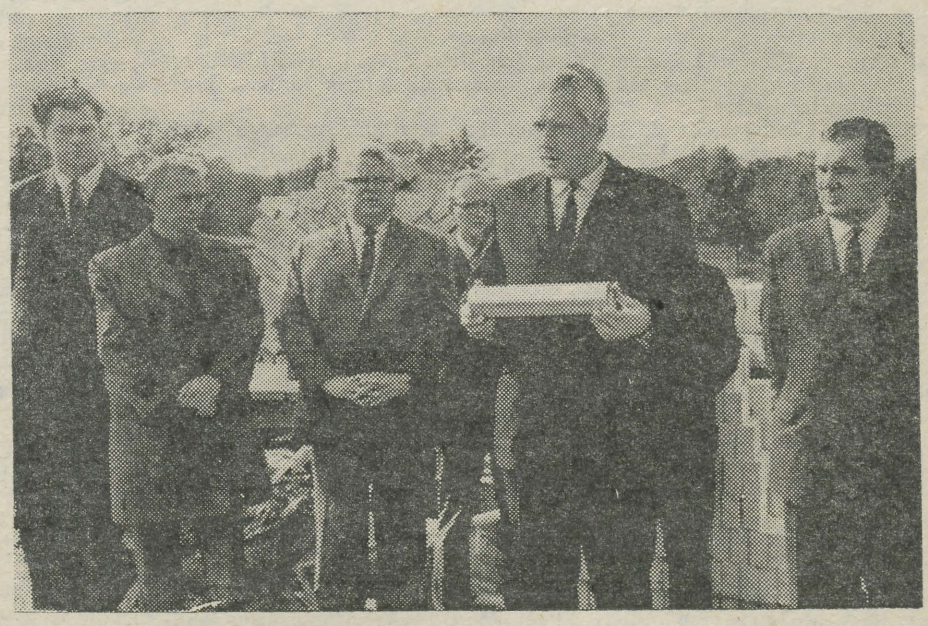

R. URBELI foto

See kauaoodatud ja -loodetud hetk on nüüd möödas. Müürid TRÜ uue ühiselamu nurgakivi ümber on kerkinud juba nädalapäevad. Möödunud reedel pandi see pidulikult paigale. Ehitusplatsil olid kõrgema ja kesk-erihariduse ministri asetäitja K. Rink, Tartu linna parteikomitee sekretär J. Lott, TRÜ rektor A. Koop, parteikomitee sekretär K. Koger, ülikooli halduisprorektor A. Uibokand ja komsomolikomitee esindajad.

Tseremoonia avas K. Koger. Rektor A. Koop sõnas:

> «Nurgakivi on ehituse sümboliks. Tänane kivi aga ei sümboliseeri üksnes seda ehitust, ta on aluskivi meie teadusetempli uuestisünnile.»

A. Koop õnnitles rektoraadi, ülikooli ühiskondlike organisatsioonide ja üliõpilaskonna nimel ehitajaid, õppejõude, tudengeid, partei linnakomiteed ning Kõrgema ja Kesk-erihariduse Ministeeriumi selle tähtsa sündmuse puhul. Seejärel asetas ta nurgakivisse vaskse vutlari, milles on ajalehtede «Edasi» ja «Tartu Riiklik Ülikool» 11. septembri numbrid, ehituse plaan, fassaadi pilt ning juubelimünt.

J. Lott ütles, et ehituse praegune käik lubab loota uusi suhteid ehitaja ja tellija vahel, vahekorda, milles mõlemad teineteist mõistavad ja toetavad.

TRÜ komsomolisekretär Märt Kubo andis tudengipere poolt sõna, et üliõpilased ei jää o m a m a - j a juures pealtvaatajateks.

Jõudu tööle!

SALME KALA

ÜLIKOOLI PARTEI- JA MAJANDUSAKTIIVILT

Möödunud reedel kogunes ülikooli aulasses partei- ja majandusaktiiv, et ühiselt läbi arutada ülikooli majandusliku baasi kitsaskohad, perspektiivid ja kommunistide ees seisvad ülesanded. Ettekannetega esinesid prorektor A. Uibokand ja EKP TRÜ Komitee liige Ü. Mallene. Sõna võtsid V. Kiis, L. Zernant, T. Ilomets, L. Peep, V. Palm, A. Koop ja ENSV kõrgema ja kesk-erihariduse ministri asetäitja K. Rink. Aktiivil viibisid samuti EKP Tartu Linnakomitee I sekretär J. Lott, Tartu Linna TSN TK esimees A. Karu ning EKP Keskkomitee instruktor E. Moik.

Ettekannetest ja sõnavõttudest ilmnes, et ülikooli rektoraat ja parteikomitee on aktiivsemalt asunud EKP Keskkomitee ja Eesti NSV Ministrite Nõukogu 30. mai 1969. a. määruse nr. 246 «Tartu Riikliku Ülikooli materiaal-tehnilise baasi väljaarendamise perspektiivide kohta» täitmisele ning ülikooli parteikoosolekute vastavate otsuste elluviimisele.

Mõningaid saavutusi on TRÜ kapitaalehituse osakonnal ja vanemtöödejuhataja jaoskonna töös. 1969. aastal täideti kapitaalremontide ja majanduslikul teel ehitatavate kapitaalehituste plaan. Tõusnud on tööviljakus. Ülikooli 540 kohaga ühiselamule pandi nurgakivi. On välja töötatud hanke ja majanduslikul teel ehitatavate objektide pingerida.

Suurt tähelepanu ja abi on käesoleval aastal ülikooli materiaalse olukorra parandamiseks osutanud EKP Tartu Linnakomitee, TSN Täitevkomitee ja ministeerium. Nii on ülikoolile ehitatav ühiselamu kuulutatud linna tähtsaimaks ehituseks. Olulised otsused võeti vastu üliõpilaste ja õppejõudude majutamise, elamufondi üleandmise jne. osas. Ministeeriumi ja vabariigi hariduselu aspektist kujuneb eelolev viisaastak «ülikooli viisaastakuks», sest ministeeriumi 1971.—1975. a. kapitaalmahutuste esialgsest projektsummast — 8,76 miljonist rublast — on ülikooli ehitustöödeks Tartu Ehitustrusti kaudu planeeritud 8 miljonit rubla.

Ühtlasi märgiti aktiivil, et suure ruumikitsikuse tõttu tuli alates 1. septembrist minna kahe vahetusega õppetööle, rahule ei jäädud õppejõudude, teenistujate ja tööliste korterioludega. Lubamatult venivad arvutuskeskuse ehitus ja pearaamatukogu projekteerimise tööd. Esineb häireid ülikooli ehitusmaterjalidega varustamisel, kapitaal- ja jooksva remondi planeerimisel, organiseerimisel ja läbiviimisel. Soovida jätab tööde kvaliteet. Sihipäraselt ei ole ehitustöödel rakendatud kõiki ülikoolis olemasolevaid sisemisi reserve. Senini ei ole ülikooli uusehitused veel sisuliselt muutunud tõelisteks komsomoli löökehitusteks.

Ettekannetes ja sõnavõttudes esitatud mõtted fikseeriti o t s u s e s, mille tähtsamad punktid on:

* Rektoraadil (rektor kommunist A. Koop) ja parteikomiteel (sekretär K. Koger) esitada 15. oktoobriks 1970 EKP Keskkomiteele ja ENSV Ministrite Nõukogule konkreetsed ettepanekud ülikoolis valitseva õpperuumide kitsikuse lahendamiseks lähematel aastatel.

* Ülikooli ehitustööde paremaks juhtimiseks ja läbiviimiseks luua ja komplekteerida esimesel võimalusel uusehituste direktsioon.

* Ülikooli haldusaparaadil seada 1971. a. I poolel sisse täpne arvestus enamiku hoonete kapitaal- ja jooksva remondi ning rekonstrueerimise vajaduste kohta. Saadud tulemuste alusel koostada omakorda nii perspektiivne kui ka reaalne aasta remonttööde plaan (vastutab halduisprorektor kommunist A. Uibokand).

* Ülikooli sisemiste reservide paremaks ärakasutamiseks luua hiljemalt 1. oktoobriks s. a. aasta ringi töötav võimekas üliõpilaste ehitustööde staap. 1971. aasta suveperioodil rakendada üliõpilaste ehitusmalev tööle ka ülikooli ehitustel (vastutab komsomolikomitee sekretär L. Karu).

* Pöörduda ülikooli kommunistide ja töötajate poole üleskutsega töötada käesoleval õppeaastal ülikooli ehitus- ja remondiobjektidel vähemalt 5 tundi (vastutavad K. Koger ja ametiühingukomitee esimees kommunist H. Kabur).

* TRÜ rektoraadil (rektor A. Koop) rakendada koos parteikomitee ja vastavate allasutustega 1. jaanuarist 1971 tööle teadlaste grupp, et kompleksselt välja töötada ülikooli juhtimise teaduslikult põhjendatud alused. Paluda Õigusteaduskonna (sekretär A. Kiris), Majandusteaduskonna (sekretär V. Luigaleht) ja Matemaatikateaduskonna (sekretär K. Soonets) parteiorganisatsioone esitada selleks TRÜ rektoraadile ja parteikomiteele omapoolsed soovitused ning ettepanekud 1. detsembriks 1970.

* Soovitada TRÜ ametiühingukomiteel (H. Kabur) alustada k. a. septembrikuust süstemaatiliste tootmisnõupidamiste läbiviimist töölistele ja teenistujatele.

* Võtta teadmiseks EKP Tartu Linnakomitee büroo otsus — lugeda TRÜ ühiselamu väljaehitamine tähtsaimaks ehituseks Tartu linnas.

* TRÜ parteikomitee orgsektoril (E. Türi) asuda koos komsomolikomiteega (L. Karu) juba käesoleval semestril EKP Tartu Linnakomitee otsuse realiseerimisele, mis näeb ette vähemalt 300 üliõpilase ettevalmistamist ehitustöödeks suvevaheajal ülikooli objektidel.

* TRÜ halduisprorektoril (A. Uibokand) esitada 1. oktoobriks 1970 TRÜ rektoraadile ja parteikomiteele ettepanekud selle tehnika ja seadmete, materjalide, hanketööde jne. taotlemiseks vabariiklikelt organitelt, mis on hädavajalikud ülikooli ehitustel ja remondi normaalse töö organiseerimiseks ning objektide käikuandmiseks. TRÜ rektoril ja parteikomiteel esitada vastavad taotlused vabariiklikele organitele vähemalt 15. oktoobriks 1970. a.

* Paluda Eesti NSV Ministrite Nõukogu kuulutada Tartu Riikliku Ülikooli kompleksi väljaehitamine vabariiklikuks löökehituseks.

Esimeste kursuste komsomoliaktiiv sõidab Käärikule

21.—25. sept. toimub Käärikul I kursuste komsomoliaktiivi laager. Palume teaduskondade ja osakondade sekretäridel komsomolikomiteest läbi astuda. Sellega kindlustate oma osakonna rahva kaasasõitmise.

Orgkomitee

Alates tänasest ajalehenumbrist hakkame avaldama ülikooli kauaaegse töötaja ja õppejõu dots.

ANATOLI MITI

mälestusi

Loe lk. 3

TUNNUSTUS

EESTI NSV KÕRGEMA JA KESK-ERIHARIDUSE MINISTRI KÄSKKIRJAGA

on premeeritud V. I. Lenini 100. sünni-aastapäevale pühendatud Eesti NSV kõrgemate õppeasutuste ühiskonnateadustealaste üliõpilastööde konkursi võitjaid meie ülikoolist.

I preemia:

T. Karjahärm (TRÜ, juh. prof. K. Siilivask), «Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni, välismaise sõjalise interventsiooni ja Kodusõja Eesti kodanlik historiograafia. Kodanlike ajalookontseptsioonide kriitika»;
P. Kenkmann (TRÜ, juh. dots. R. Blum), «Marksism ja isiksuse sotsialiseerumise probleem»;
H. Hanimäe, V. Jürisson, K. Rämmal ja T. Sokk (TRÜ, juh. dots. V. Türk), «Tööjõu taastootmine kapitalistlikus ja sotsialistlikus ühiskonnas (Eesti materjalide alusel aastatel 1920—1969)»;
V. Peedimaa (TRÜ, juh. dots. H. Metsa ja van.-õp. K. Koger), «Marksistlik-leninlik võistluskäsitlus ja majanduslik võistlus sotsialistlikus ühiskonnas»;

II preemia:

I. Urm, N. Kõiv ja L. Tamm (TRÜ, juh. dots. J. Kalits), «ELKNÜ organisatsioonilisest tööst seitseaastaku ülesannete täitmise kindlustamisel»;
S. Kiho (TRÜ, juh. õp. J. Ant), «Kapitalistlike riikide noorsugu ja sõda Vietnamis 1964—1968»;
L. Hark (TRÜ, juh. dots. J. Rebane), «Sotsiaalsete süsteemide küberneetiline modelleerimine»;
H. Suitso (TRÜ, juh. dots. I. Volkov), «Mittekapitalistlik arengutee»;
T. Karu (TRÜ, juh. dots. A. Blumfeldt), «Leninlik õpetus tööliskassi ühtsusest ja selle tagamise teid kaasajal»;

III preemia:

J. Kaasik (TRÜ, juh. van.-õp. L. Kiik) «Üliõpilasliikumisest kapitalistlikes maades»;
M. Ilomets, A. Koppel (TRÜ, juh. õp. J. Ant), «Marksism-leninism ja 1965. a. 30. sept. sündmused Indoneesias»;
A. Otsa (TRÜ, juh. õp. S. Lepik), «V. I. Lenin inimese ja kollektiivi osast juhtimises»;
M. Luide (TRÜ, juh. õp. S. Lepik), «Üliõpilaslaulupidude traditsioonidest»;
T. Laak (TRÜ, juh. van.-õp. V. Ruus), «Marksistlik-leninlik mittekapitalistliku arengutee teooria ja tänapäev»;
T. Laas (TRÜ, juh. dots. H. Metsa), «Hind ja kvaliteet»;
R. Ruutsoo (TRÜ, juh. dots. E. Loone), «Mis on baakliaanlus»;
J. Järvekülg (TRÜ, juh. dots. kt. M. Murd), «Tervishoiuvõrgu juhtimise ratsionaalse korraldamise probleemidest (Tartu rajooni andmeil)»;

Referatiivsete tööde preemia:

J. Annist, E. Heinsoo (TRÜ juh. õp. S. Lepik), «Mõnda Inglismaa ülikoolidest ja üliõpilastraditsioonidest»;
A. Pork (TRÜ, juh. dots. F. Kinkar), «Ühiskonna struktuuri muutumise seaduspärasustest kommunismi ülesehitamise perioodil ja NLKP juhtiv osa selles»;
A. Kirch (TRÜ, juh. dots. F. Kinkar), «Teaduslik-tehnilisest revolutsioonist»;
M. Purde (TRÜ, juh. V. Ant), «Kodanlikud ajaloovõltsingud NSVL industrialiseerimise kohta»;
S. Vernik (TRÜ, juh. V. Ant), «Marksistlik-leninlikust suhtumisest mineviku kultuuripärandisse»;
A. Metsapalu (TRÜ, juh. V. Ant), «Esimesed sotsialistlikud ümberkorraldused Eestis 1940—1941»;
A. Kabin (TRÜ), «Ühiskondliku tootmise kahe alajaotuse vahekord»;
E. Alling (TRÜ, juh. dots. M. Murd), «Linna ja maa vastandlikkuse ning oluliste erinevuste ületamine».

Tõsteti esile Tartu Riikliku Ülikooli ühiskonnateaduste kateedrite, Tallinna Polütehnilise Instituudi poliitilise ökonoomia ja NLKP ajaloo kateedri, Ed. Vilde nim. Tallinna Pedagoogilise Instituudi marksismi-leninismi kateedri ja Tallinna Riikliku Konservatooriumi marksismi-leninismi kateedri aktiivset tegevust üliõpilaste teadusliku töö organiseerimisel.

Avaldati tänu eduka tegevuse eest üliõpilaste teadusliku töö organiseerimisel ja juhendamisel

Tartu Riiklikust Ülikoolist

J. Andile, R. Blumile, A. Blumfeldtile, J. Kalitsale, K. Kogerile, S. Lepikule, E. Loonele, H. Metsale, M. Murdile, J. Rebasele, V. Ruusile, K. Siilivasele, V. Türgile, I. Volkovile.

Kõrgemate õppeasutuste rektoritel ja ühiskonnateaduste kateedrite juhatajatel soovitati auhinnatud tööde materjalide ulatuslikku tutvustamist ja edasist kasutamist loengulises ning propagandatöös.

Peetakse vajalikuks Tartu Riikliku Ülikooli baasil anda välja kogumik paremates töödest.

MEIE ÜLESANDED JA ÕIGUSED

TRÜ AMETIÜHINGUORGANISATSIOONIST

Tartu Riiklikus Ülikoolis on 1949. a. peale töötajatel ja üliõpilastel ühine ametiühinguorganisatsioon, mis 1970. aasta 1. jaanuari seisuga on kasvanud 5920-likkmeliseks (neist 4028 üliõpilast ja 1892 töötajat). Arvestades organisatsiooni suurust, andis ÜAÜKN meie komiteele 1969. a. rajoonikomitee õigused. See tähendab seda, et meie ametiühingubürood said kohaliku komitee õigused, millega tõusis nende osatähtsus oma kollektiivi liikmete elu-olu küsimuste ahendamisel. Nii otsustavad bürood oma liikmetele materiaalse toetuse andmise, kultuuri- ja kasvatustöö summade kasutamise, nõusoleku andmise kohakaasluse taotlemiseks, koostavad lasteaeda soovijate ning korterisoovijate pingeread. See on komiteele aluseks lasteaiakohtade ja korterite jaotamisel. Komiteele tähendas aga rajoonikomitee õiguste andmine seda, et aruande- ja valimiskonverentse tuleb nüüd pidada senise iga aasta asemel üle aasta ning komitee võib valida oma koosseisust presiidiumi — töö operatiivsemaks juhtimiseks komitee istungite vahelisel ajal.

Niisiis juhib praegu ülikooli ametiühinguorganisatsiooni 1969. a. oktoobrikuus XX konverentsil valitud 21-liikmeline komitee, neist on 15 töötajad ja 6 üliõpilased. Komitee valis oma koosseisust 7-liikmelise presiidiumi (5 töötajat ja 2 üliõpilast). Komitee ülesandeks on tegelda kogu ülikooli elu puudutavate kesksemate küsimustega, nagu näiteks sõlmida administratsiooniga ohutustehnika- ja töötervishoiualaste puuduste kõrvaldamiseks lepinguid ning kontrollida nende täitmist, koostada tervistavate ürituste kompleksplaan, hoolitseda töötajate ja üliõpilaste elamis- ja töötingimuste parandamise eest, töötajate ja üliõpilaste tervise eest, nende vaba aja ja puhkuse sisuka veetmise eest, jälgida meid teenindavate toitlusettevõtete ja einelaudade olukorda, pakkuda töötajate lastele meelepärast tegevust vabal ajal jne. Ametiühingukomitee suunava kontrolli all on kogu meie ülikooli isetegevust juhtiv TRÜ ametiühingu klubi, kohvik-klubi, sporditööd korraldav TRÜ Spordiklubi, seltsimehelik kohus, 2 vastastikuse abistamise kassat (eraldi töötajatele ja üliõpilastele) ja TRÜ arstipunkt. Veel on TRÜ ametiühingul 30-kohaline üliõpilaste profülaktoorium (töötab 10 kuud aastas) ja puhkebaas Vellaveres. Nende üsnagi laiaulatuslike ja töömahukate ülesannetega toimetulekuks on töö jaotatud nii, et üliõpilasi puudutavate töölõikudega tegelevad üliõpilased, töötajate küsimustega töötajad, kusjuures peaaegu iga komitee liige juhib mõnda komisjoni, mille liikmeiks on büroodes samade töölõikude eest vastutavad inimesed ja ka vastavad spetsialistid.

Komitee üheks olulisemaks töölõiguks on büroode töö suunamine ning ametiühingu aktiivi väljaõpetamine. Meie ülikoolis on kõik ametiühinguliikmed koondatud 15 büroo alla, neist 3 on ainult töötajate omad ning 12 teaduskondade-osakondade bürood. Teaduskond otsustab valimiskonverentsil, kas nad valivad eraldi büroode koosseisud tööks üliõpilastega ja töötajatega või siis tegutsevad ühises büroos. Praegu on eraldi bürood Arstiteaduskonnas, füüsikaosakonnas ja Bioloogia-Geograafiateaduskonnas. Kui Arstiteaduskonnas (büroo esimees üliõpilane Sirje Järvekülg) ja füüsikaosakonnas (büroo esimees üliõpilane Urmas Uska) üliõpilaste tegutsemine omaette on end igati õigustanud, siis kahjuks ei saa seda öelda Bioloogia-Geograafiateaduskonna üliõpilasbüroo kohta. Põhimõtteliselt tuleks iseseisvalt tegutsemist muidugi toetada, aga kaadri valikusse peaksid aruande- ja valimiskonverentsid küll märksa tõsisemalt suhtuma — nii vastutavat ühiskondlikku ametit, nagu ametiühingu büroos töötamine, ei saa inimesele peale sundida ja kaugeltki mitte kõigile pole see ka isiklike omaduste tõttu jõukohane. Praegu oleks õige aeg ametiühingurühmades välja selgitada võimekad kandidaadid büroode koosseisu. Ärgem unustagem, et büroode tööst sõltub paljuski nii elu-olu, töö kui ka vabaaja sisukas veetmine.

Aktiivi väljaõpe on iga valimisperioodi järel äärmiselt tähtis ülesanne. Et edukalt töötada, peab ju teadma oma ülesandeid-kohustusi ja õigusi-võimalusi. Selleks peavad vanad bürood oma vastvalitud aktiivile korraldama instrueerimise vahetult pärast nende valimist. Ametiühingukomitee korraldab esimest korda rühmaorganisaatoriks valitutele kahepäevase seminarlaagri Käärikul oktoobrikuu algupoolel (arvatavasti 10.—11. okt.) ning büroode uutele koosseisudele pärast nende valimisi novembrikuu esimesel poolel. Seni tegutses meil veel aasta ringi oma ametiühingu aktiivi kool, kus puudutati mitmesuguseid ametiühingu tööga seoses olevaid küsimusi. Nüüd aga, kus Tartu linnas on olemas oma Ametiühingute Nõukogu, kelle üheks olulisemaks ülesandeks on ametiühinguaktiivi igakülgne väljaõpetamine, saame ka oma aktiivi suunata nendele õppustele. Büroode esimehed ja komitee esimees ning aseesimehed saavad aga väljaõppe Vabariiklikult Komiteelt.

Ametiühinguorganisatsiooni rahalised ressursid moodustuvad liikmemaksudest. TRÜ ametiühinguorganisatsiooni liikmemaksude plaan on 1970. a. 32 000 rbl., millest Ametiühingu Vabariikliku Komitee otsusega (meie ametiühinguorganisatsioon allub Haridusala, Kõrgemate Koolide ja Teaduslike Asutuste Töötajate Ametiühingu Vabariiklikule Komiteele) võime ära kulutada 60% (ÜAÜKN määruse järgi läheb alates 1. augustist sellest 10% sanatooriumide, puhkekodude, turismibaaside jne. tsentraalseks rajamiseks). Sellele lisandub veel dotatsioon Vabariiklikult Komiteelt (6000 rbl.) Rahalist toetust võime me oma liikmetele aastas välja maksta 5100 rubla (see on büroode otsustada), liikmemaksu plaani täitmisel on võimalik premeerida parimaid aktiviste 480 rbl. ulatuses. Ülejäänud raha on ette nähtud kultuuritööks ja

(Järg 4. lk.)

Juubelieelne jutt

Aastad lähevad, ja kui nad järjekordse viienda või kümnendani jõuavad, saavad inimestelt juubeli nime. Meenutused, see igapäevasest teistsugusem tunne on siinjuures niisama enesestmõistetav kui rõõmus naer.

Seekord on siis...

«Tohoh, teil ikka tõesti 150 aasta juubel?» pärib sõber kerge imestusega hääles, ning siis: «Ja veel pole Eestimaa kivid teil selged? Tigugi jõudnuks risti-põiki kõik kohad läbi käia!» — «Ega käimises küsimus ole, selle asjaga oleks onu Schmidt üksigi hakkama saanud. Eesmärk on see, mille pärast käiakse ja mille pärast iga käimine on ainulaadne. Esiteks selgitad vaid, mis siin on, siis juba, kui vana, kui palju, igasugused miks'id. Aga sügavusse: mis on selle all, veel sügavamal — tänapäeval Ruhnu saarel peaaegu 800 meetrini välja.*

Saja aasta eest uuriti põhiliselt loomade-taimede kivistisi, neidki makroskoopiliselt; nüüd juba ka kivimeid endid, järg käes kivististe mikroskoopial.

Kui tahad, veel üks külg: ГОСТ nõuab iga korraliku hoone alla ehitusgeoloogiliselt iseloomustatud pinnast.»

«Siis peab geoloogide seltskond olema õige kirev?» — «Nii nagu iga teinegi üldnimega nimetatud hulk. Iga geoloogia-osakonna lõpetanu on läbi teinud üldgeoloogia programmi pluss rea eriaineid — ettevalmistus, mis lubab tööle hakata kas kivististe, kivimite, mineraalide või ehituste aluste alal.»

«Ja see programm siis viibki tudengid tervete suvede viisi niisama rändama?» — «Miks niisama rändama? Välipraktikad! Pärast esimest kursust topograafia, oosid, pangad, karjäärid jm. selline. Pärast teist Põhja-Eestis ja Krimmis: kuidas teha tasandiku ja mägede geoloogilist kaarti. Pärast kolmandat kursust ollakse tavaliselt Kesk-Aasias geoloogilise kaardistamise rühmas. Aasta hiljem on tarvis materjali diplomitöö jaoks ja pärast viiendat saab tudengist noor spetsialist.»

*«Millal teil see täpne juubelidaatum on?» — «16. septembril 1820. a. lisandus Tartu Ülikooli filosoofiateaduskonda loodusteaduse ja mineraloogia õppetool, mille professoriks kinnitati M. Engelhardt**. Vaata viimast «Eesti Loodust» — terve kateedri elulugu kirjas.»*

«Ütle veel, kui vanad need Eestimaa kivid ja liivad ise ka on?» — «Punased liivad 400 miljonit, lubjakivi 500 miljonit, rändkivid vähemalt 1,8 miljardit aastat; Soomest jääga meile tulnud rahnud aga umbes paarkümmend tuhat aastat. Jääaegsed on ka tavalised kruusad, liivad, savid.

Ega kivide puhul seda juubelit nimetakski, aga inimesed omavahel — sündmus põlvkondade tasemel.»

Seekord... aga sees on ikka see igapäevasest teisem tunne.

J. KIRS

* Fr. Schmidt, Eesti geoloogia rajaja (1832—1908).
** Maetud Raadi kalmistule.

TRÜ vilistlane

Ammune idee on K. Põllu teostuses saanud meeldejääva kujundusega märgiks. TRÜ vilistlasmärki on õigus kanda ülikooli statsionaarselt lõpetanud üliõpilastel. Märke võib saada ELKNÜ TRÜ komiteest.

Sellel kevadel lõpetanud on esimesed vilistlasmärgi kandjad. Kavas on igal kevadel märki paljundada.

Suurendatud 2 korda

Kuidas taotleda ehituskrunti

Tartu Linna TSN TK kommunaalmajanduse osakond teatab, et vastavalt Tartu Linna TSN Täitevkomitee poolt kehtestatud korrale tuleb töötajail avaldus individuaalehituskrundi saamiseks esitada oma töökoha administratsioonile. Avalduse vaatavad administratsioon ja ametiühingukomitee ühiselt läbi.

Seejärel esitavad administratsioon ja ametiühingukomitee 10. oktoobriks 1970. a. täitevkomitee kommunaalmajanduse osakonnale (Nõukogude väljak 3 tuba 17) ühistaotluse, et neile eraldataks individuaalehituskruntide limiit. Taotluses märkida iga krundi taotleja kohta järgmised andmed: perekonna-, ees- ja isanimi; mis ajast ja kellena töötab; mis aastast alates elab Tartus; perekonnaliikmete arv; elukoht (ära märkida, kellele kuuluvas majas see asub); elamispinna suurus; kas kasutab elamispinda põhi- või allüürnikuna.

Et planeeritavate individuaalkruntide arv on piiratud, tuleb esmajoones arvestada neid töötajaid, kelle elamistingimused vajavad parandamist.

Venia legendi

Dotsendikutse taotleja rahanduse ja krediidi kateedri dotsendi kt. Ülo Kaueri loeng *venia legendi* saamiseks teemal «Riigi rahasüsteem» toimub esmaspäeval, 21. septembril 1970. a. kell 12. Vanemuise t. 46 õppehoone aud. 129.

M. KUUSK,
Majandusteaduskonna prodekaan

hommikust õhtuni

II

Möödunud nädalal töötasid uue ühiselamu ehitusel Ajaloo-keeleteaduskonna ajaloo-osakonna üliõpilased. Väga tublidena paistsid silma J. Uueküla (I k.) ja H. Roots (III k.). Ajaloo-osakonna komsomolibüroo kooskõlas TRÜ komsomolikomitee sekretariaadi ja komsomolikomitee juures asuva ehitusstaabiga otsustas karistada sihiliku töölt kõrvalehoidmise eest T. Meikarit (IV k.) ja H. Käärikut (III k.) ühiselamukoha äravõtmisega ja tegi esildise rektorile T. Ustavi (III k.) käskkirjaga karistamiseks. Üliõpilastel, keda teaduskondade ja osakondade komsomolibürood on tööle suunanud, palume seda arvestada. Ühiselamut ehitame ju endale!

ELKNÜ TRÜ komitee ehitusstaap

Rebased sünnivad sügisel

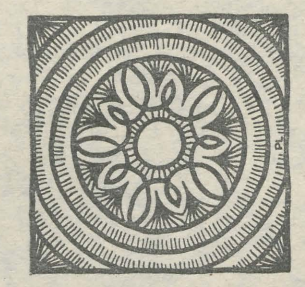

Mõttes valmismõõdetud soliidne samm ununes, üliõpilasele sobivast asjalikust ilmest sai muhelus, segatud koolipoisiliku lõbususe ja maailmavallutaja tähtsusega. Ei olnud trükiviga nimekirjas, ei eksitud teate saatmisel — kõik oli õige. Pilet anti kätte ja soojad sõnad lausuti peale.

Tagasi kohale istudes puhub kõrvas, mis enne nii ahnelt iga öeldavat nime neelas, pisike uhkusekuradike oma vilepilli. Aulaaknast sissepiiluvale päikesele tahaks tuttavlikult silma pilgutada ning häält õige pisut tähtsamaks tehes öelda:

«Noh! Elame, ja kuidas veel! Mis sest, et suvel mõnigi kord hinges ränka kahevõitlust tuli pidada, kui oli valida sinu ja õpiku seltskonna vahel. Ära pahanda, et tookord sinu kasuks ei otsustanud!»

Esimesed päevad on möödas. Palju häid ja ilusaid sõnu, tarku ja õpetlikke nõuandeid on kuuldud. Pidulik õhin annab maad asjalikule töömeeleolule. Esialgu tundub mõnigi asi ehk pisut harjumatuna, kuid sellest peaks õige varsti üle saama.

Sugugi kerge protseduur pole uues äsjasündinud kollektiivis kõikide tarvilike ametimeeste valimine. Üksteist ei tunta veel ju peaaegu üldse. Mõnega oled ehk eksamite ajal paar lauset vahetanud ja see on ka kogu tutvus. «Kohalik kõrgeim võim» — kursusevanem — tuleb aga valida võimalikult kiiresti. Kellele usaldada see tähtis amet?

Hea on, kui kohe alguses kujuneb välja mingi väike aktiiv. Kui see süda lööb kogu aeg teiste südametega ühes rütmis, siis võib rühm kasvada ruttu ühiseks toredaks pereks, kus valitseb nn. hea kambavaim, kus irisemise asemel tullakse appi, kus ühtki ülesannet ei tule kellelegi peale suruda.

Eks nii mõnigi andis enesele murruna lubadusi, mida kõike ta tegema hakkab ja mida kõike ta enam ei tee, kui ülikoolis on. Need olid kahtlemata head lubadused ja loodame, et me nende täitmisel ei talita «Jaak, kurat, jalad põhjas!» (ja «lühter on lühter») põhimõttel.

V. JÄRVALA,
eesti filoloogia I kursuselt

*

Kas

Kevadel teatasime ajalehes, et ülikooli peahoone uuele kohvikule on tarvis nimi panna.

Kahjuks on tulnud ülikooli komsomolikomiteesse ja ajalehe toimetusse selle kohta liiga vähe ettepanekuid.

Nüüd oleme probleemi ees, kas nimetada kohvik Sophoklese nime järgi või «Sophoklese juures», nagu teda kutsuma on hakatud, või on kellelgi midagi paremat?

«Sophokles»

või...?

Oma ettepanekutest palume komsomolikomiteesse teatada 25. septembriks 1970. a. Kui ka selleks ajaks keegi eri soovi ei avalda, tuleb nimi panna ilma laiema üldsuse osavõtuta ja keegi jääb preemiast ilma, mis parima nime leidjale välja on pandud.

ELKNÜ TRÜ Komitee
sekretariaat

Tartu Riikliku Ülikooli rektori käskkiri

Avaldan tänu tööülesannete kohusetundliku ja eeskujuliku täitmise eest 1969/1970. õppeaastal järgmistele Tartu Riikliku Ülikooli töötajatele:

Kehakultuuriteaduskond

Karl Nursi — võimlemise kat. preparaator
Oskar Puusta — suusaspordi kat.

Majandusteaduskond

Koidu Otsar — raamatupidamise kat. van.-laborant

Matemaatikateaduskond

Taisi Müürsepp — matemaatika õpetamise metoodika kat. van.-laborant
Helmi Tera — arvutusmatemaatika kat. laborant
Ludmilla Ptšelovodova — teoreetilise mehhaanika kat. van.-laborant
Helju Ertmann — dekanaadi sekretär

Füüsika-Keemiateaduskond

Hillar Uibo — üldfüüsika kat. tehnik
Hilja Iher — teoreetilise füüsika kat. van.-laborant
Pauline Piir — analüütilise keemia kat. preparaator
Ina Seppa — anorgaanilise keemia kat. van.-laborant

Õigusteaduskond

Lehte Jakobsoo — kaugõppe metoodik
Rudolf Nigol — riigi- ja haldusõiguse kat. van.-laborant
Asta Liivak — kriminaalõiguse ja -protsessi kat. van.-laborant
Erna Naanuri — tsiviilõiguse ja -protsessi kat. preparaator

A. KOOP,
TRÜ rektor

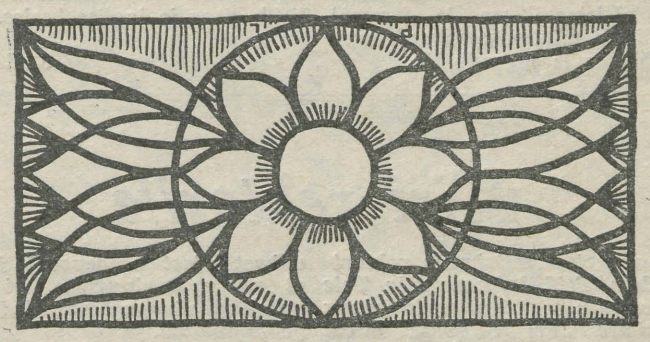

Ülikoolis veerand sajandit tagasi

Lapsed 1945. aastal — isad, emad praegu! Neil endil on nüüd oma lapsed, õnnelikud, särasilmalised, punapalgelised kilkajad, kes avasilmi teevad esimesi tõsiseid pingutusi nende ees laiuva lõpmatult mitmekesise maailma mõistmiseks.

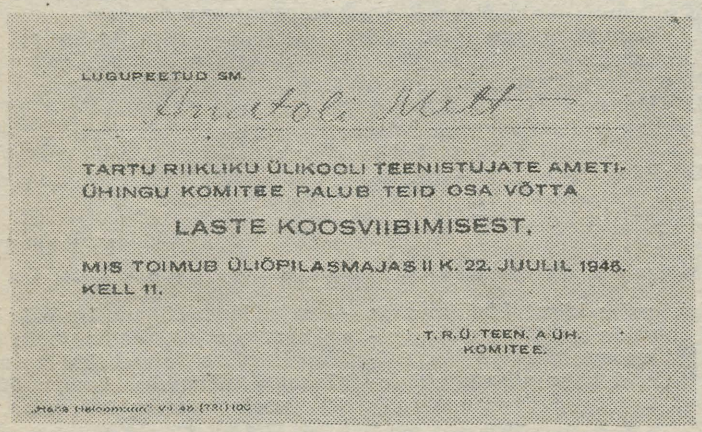
LUGUPEETUD SM.

TARTU RIIKLIKU ÜLIKOOLI TEENISTUJATE AMETIÜHINGU KOMITEE PALUB TEID OSA VÕTTA

LASTE KOOSVIIBIMISEST,

MIS TOIMUB ÜLIÕPILASMAJAS II K. 22. JUULIL 1945. KELL 11.

T. R. Ü. TEEN. A ÜH. KOMITEE.

Ühel päeval leidsin selle kutse oma isiklikust arhiivist. Üks kutse mitmesaja teise seas!

Meenuski mulle, et viibisin TRÜ varustusprorektorina (oli kunagi ka niisugune amet) sel laste koosviibimisel. Mäletan küll, et olin seal, kuigi koosviibimisel olnud lapsi muidugi enam ei mäleta ega tea, kes neist kus ja kellena töötab. Aiman ainult, et neil on praegu just niisama armsad mudilased, nagu nad ise tollal olid.

Panin kutse lauale ning vajusin minevikku oma mälestuste rüppe.

* * *

Kadestamine on inimesel halb omadus, kuid mis parata, hakkasin kadestama neid, kelle juures külalisena viibisin tol palaval juulikuu päeval paar kuud pärast sõja lõppu. Kadestasin nende praegusi lapsi, kadestasin kõiki noori, kes iga päev ümbritsevad mind. Kui paha inimene ma küll olen! Kadestan! Keda? Mida?

Tundsin end kosmonaudina kosmoselaeval, kel on ainulaadne võimalus vaadelda meie Maakera ümberringi ning igast küljest.

Emake Maa! Mis on sinuga tehtud? Su ümber on asetatud kaks ühesugust vööd: üks üle pooluste mööda meridiaani ja teine otse ekvaatorit pidi.

Kaks vööd — inimskelettidest — iga üksiku varbaluud toetuvad teise koljule ja nii edasi ja nii edasi kuni ring ümber Maa on täis!

Kaks inimluukeredest vööd! Aga need pandi kokku minu kaugeltki mitte pika eluea kestel Esimese ja Teise maailmasõja käigus, mida organiseerisid imperialistid. Oma silmadega nägin ja mõistusega tajusin, kuidas naiste, laste, emade ja isade silmavee ojad ja heitlevate meeste vere järved muudeti samade jõudude poolt säravaks, läikivkollaseks metalliks — kullaks, mida need mustad jõud oma põhjatuisse kukrutesse kokku kühveldasid.

Keemikud ja füüsikud ütlevad, et ei olevat võimalik kulda teha mingisugustest vedelikest, mis seda ei sisalda. Nad eksivad! Nad lihtsalt ei tunne küllalt hästi vastavaid surmalaboratooriumi seadmeid. Aga nende seadmete nomenklatuur on kaasajal vägagi suur ning äärmiselt mitmekesine — püssitäägist alates ning kaliforniumpommiga lõpetades, pisargaasist alates ning kooleravibrioonideni jõudes.

Silme ette kerkisid põlevad külad ja oma kodulinn Tartu varemetes. Pommid, killud, automaadid, haugatavad haubitsad, möirgavad tankid, uluvad sööstlennukid, pannkoogiks laialitriigitud inimjäänused ning Suur Vikatimees võidutsemas selle hullumeelse tohuvabohu keskel, jäine irvitus kondistel paledel.

Kadestamisväärne on noorem generatsioon, kes pole sekunditki pidanud viibima Vikatimehe pöörasel tantsuväljakul. Õnnelik noor põlvkond, kes pole oma kopsudesse hinganud kärssava poollagunenud inimliha «aroomi», mida läänekaarte tuuled kandsid Tartu kohale märtsis 1944. aastal, mil fašistid oma roimade varjamiseks põletasid tankitõrjekraavis paari aasta jooksul kogunenud ohvreid.

Sellel jumalale meelepärasel altaril tõsteti suitsuna taeva poole 12 000 mõrvatud inimest. Nende kondid jahvatati kondijahuks — väetisaineks tulevasele põllusaagile!*

Põletajad ise olid elavad inimesed. Neid oli kõigest ligi 30, kuid nad liikusid oma jubedat tegevust sooritades ahelaga ühe jala külge needitud malmkuuliga, sest siis olid nad veel lihtsad vangid «kõrgema rassi» isandate kätes.

Kui nende töö oli lõpule jõudnud, pandi ka nende suud igaveseks kinni. Keegi ei tohtinud aimugi saada, mis toimus eesti kultuuri hällilinna külje all märtsis 1944.

Kokkuhoiu mõttes kuule nendele ei raisatud. Pärast viimast «tööpäeva», mil vangid magasid neile ööbimispaigaks olnud pisikeses saunakeses, lasti räästa alla lendu punane kukk. Nii hukatud vangid vaikisid küll, kuid tuli aeg, mil mõnel selle «tulevärgi» organisaatoril tuli aru andma hakata, nii nagu praegu annavad aru Pihkva oblasti verepulmade ja tulevärkide korraldajad.

Siis hakkas mõtteis kõik ringlema ning pöörlema. Meenusid maanteeäärsed telefonipostid ja nendel nööri otsas kõlkuvad inimesed, kellega «kaunistati» sissesõiduteid Tartusse.

Süvenesin edasi mälestustesse ning järsku hakkasin tundma vastikult lääget laguneva laiba lõhna. Kas ma tõesti juba sonin?

Ei! — See mälestus on jäänud teadvusse augusti lõpust 1944. Meie elumaja piirkonnas Elva äärel oli juba mitu päeva tunda jubedat lõhna. Kust see tuli, ei teadnud keegi. Otsisime kõikjal — ei leidnud midagi. Lõpuks hakkasime tuule suuna järgi otsima ning avastasime kraavi ülekäigu truubist saksa sõjaväelase laiba. Nähtavasti sai ta pihta Tamsa lahingu käigus ning surmahirmus otsis pääsu, roomates truubi sisse varju. Sinna ta ka jäi. Tõmbasime ta laiba sealt välja, kaevasime meetrisügavuse haua, panime ta sinna ning ajasime haua kinni. Pehmesse mulda torkasime luuavarre — asetasime selle otsa sakslase kiivri. Matjad olid teinud oma töö.

Haua juures avasime maetu kirjatasku. Selles leidus sõjaväelase tunnistus: SS-vägede Oberscharführer (vanem-allohvitser) Franz Reutzel Braunschweigist. Samas olid tema naise ja nelja lapse pildid. Mul oli temast isegi kahju. Kes kurat küll oli teda siia ajanud 1000 kilomeetri kaugusele Braunschweigist surema mingi tundmatu pisikese Uhuta küla kraavi? Vastus saab olla ainult üks — just need tumedad jõud, kes ka tema verest tegid veidi kulda.

Kuid kirjataskus oli veel üks paber — saatmata jäänud kiri Reutzeli sõbrale Königsbergis, kus muu hulgas iseloomustati eestlasi: «Sa küsid, mida kujutavad endast eestlased? Vastan sulle meie ohvitseri väljendusega: sead. Aga mina võiksin omalt poolt veel juurde lisada: sead toovad vähemalt kasu, aga eestlased ei ole sellekski võimelised.»

Andsin kirjatasku koos selle sisuga ühe Nõukogude väeosa staapi. Kommentaarid sellele kirjale on ülearused. Paljud aarialastest härrasrassi esindajad mõtlesid ju samuti, valmistudes ette mõisahärrade ja mõisavalitsejate eluks Maarjamaal. Oli ju «saksa ja Euroopa rahvaste Juht Adolf Hitler lubanud nende vahel Ostlandi maad mõisate kaupa ära jaotada ja neid ka moonakatega kindlustada.*

Obermõisnik K. Litzmann pingutas end selle ülesande lahendamisel Eestis juba üle 2,5 aasta. Abilisteks oli ta endale võtnud opmanina Eesti rahva juhi nimetuse all Hjalmar Mäe (kodanlikul ajal sai kuulsaks vargusega Tartu Tähetornis), kupjana sisedirektori nimetuse all Oskar Angeluse ja aidamehena majandusdirektori nimetuse all Alfred Vendti ning rea teisi suuremaid ja väiksemaid direktoreid ning inspektoreid.

Nende ühised pingutused kandsid lõpuks ka vilja. Eestimaal said endale igaveseks maad ligi 75 000 pesuehtsat aarialast, küll SS-i, küll grenaderide koosseisust. Said maad, kuid mitte mõisate suuruses, vaid kõigest 3 arssinatäit igaühele.

(Järg 2 nädala pärast)

* Teatavasti hülgas Jehoova jumal Kaini ohvriande, mis koosnes maaviljast (kapsad, kaalikad jms.), küll aga võttis lahkelt vastu Abeli pudulojustest koosnenud ohvri (rasvased oinad, sokud jm.), mille tulemusena olevat tekkinud vendade vahel veretüli (1. Moos. 3—4). Nähtavasti on kärssava liha hais issandale meelepäraseks delikatessiks.

Kutse

Dotsent Anatoli Miti mälestusi

* Selleaegsete ajalehtede veergudel oli Hitler Juht ja Mäe kah juht, aga väikese tähega.

Mingem ergutama ja kaasa elama!

18.—20. sept. toimuvad Käärikul III Balti üliõpilasmängud. Kohtuvad Leedu, Läti ja Eesti üliõpilaskoondised kergejõustikus (19. sept. kl. 15, 20. sept. kl. 11), korvpallis (18., 19. sept. kl. 17, 20. sept. kl. 13) ja võrkpallis (18., 19. sept. kl. 11, 20. sept. kl. 10).

Bussid väljuvad Käärikule maaliinide bussijaamast kl. 12.50, 16.30 ja 19.05. Käärikult Tartu poole väljub viimane buss kell 20.30.

U. VOOLAID,
TRÜ Spordiklubi instruktor

Uut õppekirjandust rotaprindilt

Õppematerjali, mis varsti peaks müügiletile jõudma, ei ole kuigi palju. Matemaatikute jaoks oli ladumisele viidud dots. E. Tiidu **«Tõenäosusteooria I»** ning dots. S. Baroni jt. poolt väljaantav **«Matemaatilise analüüsi praktikum».** Üldfüüsika kateedrilt on ilmumas **«Elektropraktikumide tööjuhendid»** dots. E. Kudu toimetusel.

Prof. V. Pasti ja assistent A. Kooritsa **«Füüsikalis-keemilised arvutused»** ning vene keeles väljaantav **«Anorgaanilise keemia praktiliste tööde kogu»** assistent A. Kooritsalt ja dots. U. Palmilt aitab hädast välja füüsikuid-keemikuid.

Loogika ja psühholoogia kateedrilt on tulemas dots. A. Pärli **«Otsustusõpetus ühes sissejuhatusega väiteloogikasse ja formaalloogilised mõtlemisseadused»** ning **«Psühholoogia lugemik II».**

Huvitava väljaandega on üllatanud pedagoogika kateeder: piltitest **«ABC ja D»** on vajalik tulevasele õpetajale.

Inglise filoloogid saavad kordustrükis harjutustiku väljaandele **«Meet the Parkers»** ja dots. O. Muti **«Selections from Old Middle and Early Modern English».**

Majandusteaduskonnale ilmub **«Toidu- ja tööstuskaupade kaubatundmise metoodiline juhend.** Kehakultuuriteaduskonnale — **Rühmkavad naisvõimlejaile»** ning v.-õp. E. Mäepalu **«Sissejuhatus kehalise kasvatuse teooriasse».**

Ka TRÜ toimetiste trükkimine on nüüd rotaprindile määratud. Nii ilmuski mahukaim trükis rotaprindilt üldse — **«Botaanika-alased tööd»** vene ja inglise keeles.

S. BAUM

Kiri rektorile

Lugupeetud seltsimees rektor!

Tahan Teid informeerida Teie kasvandiku, Arstiteaduskonna üliõpilase Jüri Rannase üllast inimlikust ning kutsealasest käitumisest. Minu naine hospitaliseeriti raske haigusega Haapsalu linna haiglasse, kus sooritas praktikat J. Rannas. J. Rannas täitis täpselt oma arvukaid praktikandiülesandeid, jäädes sageli vabast ajast haigevoodi juurde, et nii protseduuride kui elava inimliku sõnaga leevendada haige kannatusi.

Lubage Teie ajalehe kaudu avaldada tänu Jüri Rannasele. Teile ja kõigile õppejõududele aga suur aitäh tublide meedikute kasvatamise eest.

Perekond Dozorets

MEIE ÜLESANDED...

(Algus 2. lk.)

kultuuriinventari soetamiseks, sporditööks ja spordiinventari ostmiseks. Ametiühing suunab ja kontrollib ka sotsiaalkindlustuse summade kasutamist, s. t. töövõimetuslehtede järgi tasumist, töötavatele pensionäridele pensioni maksmist, sünni- ja matusetoetuse andmist, sanatooriumi-, puhkekodu-, turismi-, dieettoidu- ja profülaktooriumituusikute jaotamist. Kokku on ülikooli sotsiaalkindlustuse eelarve 193 900 rbl.

Uutele üliõpilastele olgu öeldud, et kui te peaksite juba kannatama seedetrakti häirete all, on teil arsti ettekirjutusel võimalik saada 2 kuuks dieettoidu tuusikuid (maksta tuleb ühe kuu eest 8 rbl. 40 kop). selle eest saate 24 päevaks toidutalongid à 1 rbl., mille eest teid toitlustatakse sööklas «Tempo»). Kui teil aga peaks esinema muid tervisehäireid, mida on võimalik ravida õppetööd katkestamata ning millele on soodus just hea toitlustamine, pöörduge jällegi meie arstipunkti poole profülaktooriumi suunamiseks. Profülaktooriumituusik üheks vahetuseks (24 päeva) maksab 15 rbl. 34 kop. Nii dieettoidukui ka profülaktooriumituusikutest võib komitee 20% välja anda tasuta, kui selleks esitatakse nõuetekohaselt vormistatud avaldus (avaldusest nähtugu üliõpilase majanduslik seisund ning avaldust peab toetama teaduskonna büroo).

Lõpetuseks veel, et igasuguste ametiühingu ja sotsiaalkindlustuse ressurssidest antavate hüvede aluseks on ametiühingurühma distsipliin. Esmajärjekorras tähendab see ametiühingumaksu regulaarset tasumist ning dokumentide korrasolekut. Et rühma kõigi liikmete heaolu on siin otseses sõltuvuses rühmaorganisaatori kohusetundlikkusest, siis lubage veel kord soovida kaadri hoolikat valikut eelolevatel aruande- ja valimiskoosolekutel.

HELVE KABUR,
TRÜ ametiühingukomitee esimees

TEATED • TEATED

Tulge teatri õppekoori!

RAT «Vanemuise» õppekoor võtab vastu uusi lauljaid kõikidesse häälerühmadesse. Katsed esmaspäeval ja neljapäeval kell 17—19 proovide ajal. Tulla suure maja valvelauda.

Peakoormeister

Amatöörautojuhiks

ALMAVÜ Tartu Linnakomitee korraldab ülikooli töötajatele amatöörautojuhi kursused. Osa võtta soovijatel tuleb lähema informatsiooni saamiseks tulla 22. sept. kell 19 V. Kingissepa 19, aud. 301, III korrusel.

Puhkpilliorkestri proovid

toimuvad esmaspäeval ja neljapäeval kell 19 ülikooli klubis Tähe t. 3. Uusi liikmeid võetakse vastu enne proovi algust.

Tähelepanu!

Eesti NSV kõrgema ja kesk-erihariduse ministri käskkirjaga premeeritud ühiskonnateadustealaste üliõpilastööde konkursi võitjatel ilmuda preemiate järele 24. sept. kuni 28. septembrini ülikooli kassasse.

TRÜ suve-tööd 1970

Nagu igal suvel, nii töötas ka 1970. a. osa üliõpilasi TRÜ ja Tartu linna ehitustel. Põhiliselt võtsid nendest töödest osa esimeste kursuste üliõpilased. 273 registreerunust tuli kohale 200. Ülejäänud puudusid põhiliselt tõenditega, kuid 20 ringis jäi eemale ilma kaaluva põhjuseta.

Esmajärgulise tähtsusega objektiks oli uus ühiselamu, kus töötas kokku 64 üliõpilast, peamiselt tüdrukud, kuigi töö sobis rohkem noormeestele kui neidudele.

TRÜ ehitusjaoskonnas töötas kokku 86 üliõpilast, rajades Tabivere saeveskit, TRÜ ehitusmaterjalide ladu, segusõlme, vivaariumi, kilpmaju Pälsoni t. 23, tenniseväljakut jt. Esiletõstmist väärib noormeeste brigaad kilpmajade ehitusel eesotsas tubli brigadiri **Villu Larmiga.** Ehitusjaoskonna juhtkond jäi meie üliõpilaste tööga rahule. Teenimisvõimalused olid küllalt head. Mõningad kuutöötasud ületasid 100 rubla piiri. Esines ka lohakat suhtumist töösse, mille tõttu suvetööde staap määras 4 tüdrukule 2-nädalase lisatööaja. Nakkushaigla ehituse juures oli meie poiste pärast nurinat.

Teiseks suuremaks objektiks oli Maarjamõisa haigla ehitus, kus töötas kokku 42 suvetöölist. Põhitööks esimeses vahetuses olid mullatööd, teise vahetuse lõpuks lisandus ruumide puhastamine ehitusprahist. Töö oli halvasti organiseeritud, sest üliõpilased pidid ühte ja sama ruumi mitu korda koristama. Vahetuse lõpus selgus, et teenistus jäi väheseks. Suhtumine suvetöölistesse selgi objektil jättis halva mulje. Alles suvetööde staabi otsese vahelesegamise järel sai korda üliõpilaste toitlustamine objektil. Lohakust oli ka meie tudengite poolt (põhiliselt seisnes see tööle mitteilmumises ja hilinemises). Hea tööga paistsid esimeses vahetuses silma üliõpilased **R. Saaremäel, M. Kõll, M. Udras, T. Bubnova, M. Lepist ja brigadir S. Kahn.**

Vellavere puhkelaagris planeeritud töödest jäi põhiosa tegemata, sest puudusid materjalid. Staabi initsiatiivil organiseeriti siiski Vellaverre hädavajalik materjal ja suunati tööle 2 noormeest. Poisid tegid oma töö hästi. Rajati piirdeaed ja parandati katus.

Rahule jäi töödejuhataja meie üliõpilastega TRÜ ehitusmaterjalide ladude juures.

M. SALUNDI
suvetööde staabist

Esperanto-huvilistele

Pärast lühikest suvevaheaega alustas tegevust Tartu Ametiühingute Kultuurihoone juures asuv esperantoklubi. Klubi liikmed tulevad kokku igal teisipäeval kell 19. Võetakse vastu uusi liikmeid: keele oskajaid, kuid ka neid, kes soovivad alles õppima hakata. Peale klubi liikmete on teretulnud kõik, kes on huvitatud laialt levinud rahvusvahelisest keelest esperantost. Antakse konsultatsiooni ja juhendatakse iseõppijaid, nii algajaid kui edasijõudnuid (ka neid, kes klubisse ei kuulu). Soovi korral saadetakse kohapeale, linna ja selle lähemasse ümbrusse lektoreid, kes võivad pidada loenguid või juhendada keelekursusi.

Klubi raamatukogu sisaldab rikkalikult esperantokeelset kirjandust, tõlgitud ja algupärast ilukirjandust ning õpikuid. Kohal lugemiseks on värskeid esperantokeelseid ajalehti ja ajakirju.

Kõik asjast huvitatud võivad pöörduda informatsiooni saamiseks teisipäeviti kas kirjalikult või suusõnal Esperantoklubi poole alates kella 19-st aadressil Tartu, Hariduse t. 2. Teistel päevadel saab ühendust telefonil 52-97.

R. HAABVERE

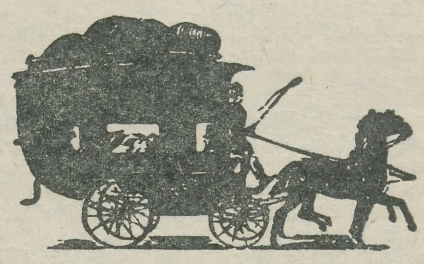

Tuusikud

TRÜ ametiühingukomiteesse saabusid IV kvartaliks sanatooriumi- ja puhkekodutuusikud.

Sanatooriumidesse:

1. Železnovodskisse (seedehäired) 14. 10.—8. 11. 70.
2. Pjatigorskisse (südame-vereringe-, liigese-, seedeelundite jt. haigused) 25. 10.—19. 11. 70.
3. «Estonia» (liigese- ja günekoloogilised haigused) 26. 11.—21. 12. 70.
4. «Estonia» „ 23. 12. 70—17. 01. 71.
5. «Rahu» (liigesehaigused) 28. 10.—22. 11. 70.
6. «Kaevur» (liigese- ja närvisüsteemi haigused) 8. 10.—2. 11. 70.
7. «Kaevur» „ 1. 11.—26. 11.70.
8. «Sõprus» (vereringehaigused) 6. 10.—31. 10. 70.
9. «Sõprus» „ 7. 11.—2. 12. 70.
10. «Laine» (seedeelundite haigused) 30. 11.—25. 12. 70.

Puhkekodusse:

1. «Pühajärve» 13. 10.—24. 10. 70 (2 tuusikut).
2. «Pühajärve» 30. 11.—11. 12. 70 (2 tuusikut).

Soovijail pöörduda ametiühingukomiteesse.

H. KABUR

Följeton

Tere, Virve!

Sa vist oled koduste käest juba kuulnud, et sain ülikooli sisse. See on suur õnn, seda enam, et konkurss oli suur. Nüüd pole muud kui pressi aga peale — viie aasta pärast peab diplom taskus olema!

Sa ei tea, Virve, kui palju ma juba selle kahe nädalaga arenenud olen! Lihtsalt ime kohe, ise kah nagu ei usuks, aga nii see on. Vahel on päris piinlik, kui mahajäänud see meie alevi elu ja keskkool võivad olla.

Kõigepealt see piiritu vabaduse tunne. Kui ma poiss oleksin, kasvataksin kohe vööni juuksed ja pika habeme. See on vaimse indelekti tunnus, nagu ütleb Raksu Lemps (üks minu uus tuttav, on juba teisel kursusel, aga niisugune hea seltsimees, et ei vaatagi meile väga ülalt alla). Käisin ka juba ülikooli klubis tantsuõhtul. Hiigla pop oli, väga palju oli trügimist, müra-kära, higilõhna ja isegi tantsida sai. Väga palju vaimukaid noormehi oli kokku tulnud, ütlesid kohe niisuguseid teravmeelsusi, et naera puruks, aga aru ei saa mitte midagi.

Tead, miniseelikud on ikka veel moes. Meie kursusel on kolmel Tallinna neiul (üks neist on ise igavene masajalg!) nii lühikesed, et lühemad enam olla ei saa — reied lõpevad enne ära kui värvel vastu tuleb. Endal tegin ka ühe (tead, selle roheka) tervelt 15 senti lühemaks. Lemps ütles selle peale klassiku tsitaadiga, et kõik, mis on magasiinis, see olgu ka vitriinis.

Ma arvan, et ma valin endale huvialaks kirjanduse, sest midagi peab inimesel olema, millest ta teab rääkida ja mille üle vaielda. Kirjanduses on kole palju lõhenenud hingega inimesi ja see on hirmus põnev, sest ma tunnen, et ka minu hing hakkab varsti lõhenema.

Noh, tšao, Virve, kirjutan varsti jälle!

Ah soo, sa vaata ringi, ehk juhtud saama ühevärvilist õhukest nailonrätti, need on poolt moes. Sul on kooperatiivis tuttavaid, ehk saad ka pärlmutter huulepulki, matsid ei tea neid osta.

Ah soo... kui Kruusaaugu Ülot juhtud nägema, siis tervita minu poolt kah. Kui aega saan, katsun talle ise ka kirjutada.

A rivedertsi!

Sinu endine klassiõde,
nüüd tudeng
ANNE-MARI

ÜTLES...

«Ei mina tee suurt vahet midagi — üks tubli hommikune tukastus ikka,» ütles teise vahetuse tudeng Villem Veni, kui talt päriti arvamust õppetöö uue korralduse kohta.

*

«Küll sel plikal on ilusad pikad juuksed, nagu poisil kohe,» ütles Ilmar Ilurand, kui I kursuse neiud temast mööda vudisid, et mitte loengule hiljaks jääda.

«Minu vajadused on mõistlikkuse piirides,» ütles Vidrik Viil, kui prodekaan päris, miks ta kahe esimese õppenädala jooksul on pooltelt ettelugemistelt puudunud.

*

«Kuram, kui nüüd ka naisele ei saa, siis pole õigust maailmas,» ütles Ärni Äbelik, kui kuulis, et uuest õppeaastast tulevad segaelumajad jälle tagasi.

TOIMETAJA H. PALAMETS

«Тарту Рийклик Юликооль» («Тартуский государственный университет»). г. Тарту Эстонской ССР. Орган Тартуского государственного университета. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbri hind 2 kop. Tell. 5402. MB-06992.

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

Raamatupalat

SURUME TUGEVASTI KÄTT SAJANDIVANUSEL „VANEMUISE" TEATRIL!

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riiklik ÜLIKOOL

TARTU RIIKLIKU ÜLIKOOLI PARTEIKOMITEE, REKTORAADI, KOMSOMOLIKOMITEE JA AMETIÜHINGUKOMITEE HÄÄLEKANDJA

Nr. 26 Reedel, 25. septembril 1970. a. XXIII aastakäik

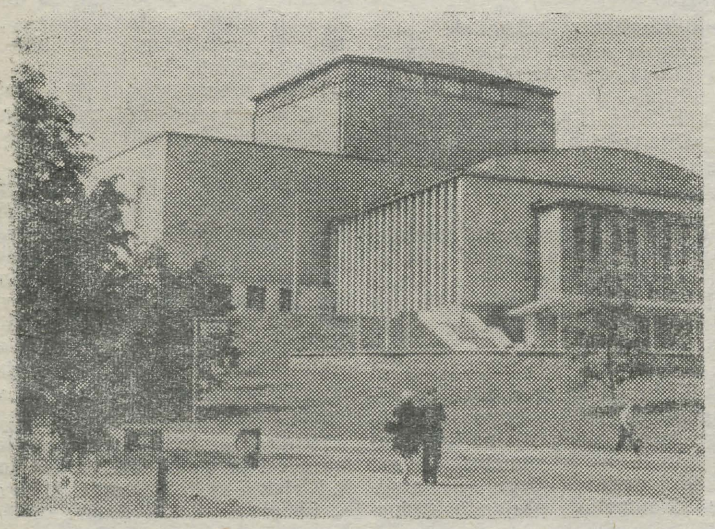

Tööpunalipu ordeniga Eesti NSV Riiklikule Akadeemilisele Teatrile «Vanemuine»

Lauluseltsist «Vanemuine» on aluse saanud paljud kaalukad üritused, mis aegade jooksul on omandanud silmapaistva tähenduse kogu meie rahvusliku kultuuri arengus. Erilise tähtsusega on olnud Lydia Koidula juhtimisel 1870. a. südasuvel toimunud teatrietendused, mis rajasid kindla tee tänapäeva «Vanemuise» juurde ja panid aluse teatrikunsti laialdasele harrastusele üle meie maa. «Vanemuises» algab A. Wiera initsiatiivil ja juhtimisel meie muusikalise teatri arengutee. «Vanemuine» on olnud esimeseks eesti realistlikuks ansambliteatriks K. Menningu oskuslikul juhtimisel. Arvukalt on neid lavastajaid ja näitlejaid, kes oma loominguga «Vanemuises» on kujundanud erinevaid žanre viljeleva, laia diapasooniga liitteatri, mida tuntakse hästi nii meil kui ka väljaspool meie kodumaa piire.

Juba esimestest etendustest peale on teatri ja ülikooli vahel olnud tihe side, mis järjepidevalt on kestnud kogu sajandi jooksul. Jätkuva ja areneva koostöö nimel tervitab ja õnnitleb Tartu Riiklik Ülikool «Vanemuise» kollektiivi teatri auväärse 100 aasta juubeli puhul ja soovib edasises töös uusi julgeid algatusi ja hiilgavaid loomingulisi võite.

Tartu Riiklik Ülikool

«Vanemuises» unistatakse ooperiballidest

(Lisaks juttu ka varasügisesest «Vanemuisest» ja tagasivaateid ajaloole)

*

Seda lugu ajendas kirja panema üks jutuajamine augustikuu lõpus. Kaarel Irdil juhtus imekombel olema natuke vaba aega. Õigemini, Ird võttis vastu ja tellis kaugekõnesid Moskvasse ning Tallinna, kõnede vaheajal aga soostus lahkelt andma seletusi sündmuste kohta, mis «Vanemuises» just täna algamas on.

«Vanemuise» sajas juubel ja koos sellega eesti rahvusliku teatri sünni tähistamine sundisid Kaarel Irdi tänavusel suvel puhkuseta olema (kui see mees üldse kunagi ristiinimese kombel puhanud ongi). Vaatamata sellele on Ird vähemasti pealtnäha nagu Ird ikka: nakatavalt optimistlik (ja kindla realiteeditundega), selge tulevikupilguga (ja aruka minevikumõistmisega), ehtirdilikult sarkastiline (ka iseenda vastu), tuiskab ringi teatrimaja ja Tallinna vahet, teeb proove, tõreleb... Nagu alati. Kahtlustan, muide, et Ird elab mingisugustes eraldi ajakombinatsioonides, kuidas ta muidu jõuaks teatrit teha, vaata et meie produktiivseim publitsist olla ja kõigele lisaks veel pidevalt maailma parandada.

Töölaud Irdi kabinetis on kohutavalt segamini ja kuhjaga täis, kogu selle segaduse keskel ta üht artiklit lõpetab ning teist alustab, mingisuguste paberite kallal õiendab, ema- ja võõrkeelset kirjandust läbi töötab. Ilmselt on tolles tohuvabohus mingi kummaline, ainult peremehele mõistetav süsteem, millele võõras ligilähedalegi ei pääse.

Olin just värskelt lugenud Karl Menningu («Vanemuise» näitejuht 1906—1914) valimikku «Kunstiviha on niisama püha nagu vaimustuski» ning Irdi tol hilissuve päeval kuulates ei saanud lahti mõttest, et need mehed peavad paljuski sarnased olema. Ja kui tark Menning, eesti realistliku teatrikunsti looja, oma tegevusprintsiipides range, kompromissitu ning järjekindel inimene, ütles, et «meie tulevikuteater peab aga rahva elu tugeva ja püsiva joone peal seisma ja tema jaoks tuleks ainult seda positiivset jõudu, mis uus ärkamisaeg endaga kaasa tõi ja mis end kainemas mõtlemisviisis, suuremas sihikindluses jne. ilmutab, liikuma panna, kui ka selle juures mõnegi maksva vooluga vastamisi tuleb minna», siis ma näen selle taga Menningu ja Irdi sõnatut käepigistust.

Ja veel. Hilissuvises jutuajamises rääkis Kaarel Ird palju noortest ja sellest, kuivõrd ja kuidas tahaks tema näha noori «Vanemuise» edasiviijatena uuel teatrisajandil. Irdist kaks ja pool korda noorema inimesena ei saa ma kuidagi jätta egoistlikult märkimata üht Irdi kõitvamat joont — näha noortes mitte tülikalt pretensioonikat ja vanadele pealepressivat põlvkonda, vaid endale järgnejaid, oma elutöö jätkajaid.

...Et aga pealkirjas olev informatsioon tõene on, selle kinnituseks tsiteerin Kaarel Irdi ennast. Jutt käis nimelt «Vanemuise» uuest kontserdisaalist ning sellest, mida kõike seal tegema hakatakse peale kõiksugu kontsertide, teatrietenduste ja teaduslike konverentside...

«Lõpuks pole võimatu, et me hakkame maailma suurte ooperiteatrite, Viini ja Pariisi eeskujul korraldama ooperiballe. Ja kuna need ballid kõikjal maailmas on ainult valitud publikule, teeme ka meie nii, jättes valiku Tartu tööstuste, asutuste ja koolide ametiühingu- ja komsomolikomiteedele...»

Et kord juba jutt on läinud igasugustele võrdlustele ning assotsiatsioonidele, siis sedapuhku tuli meelde imepärane kass Peemot, kes ainsa käpalöögiga võlus välja tohutu särava saali, vaimustusest püüdliku orkestri ja valsiviisis keerlevad mustvalges paarid. Ainult et Irdil tuleb ooperiballide väljavõlumisega vist tsutike tõsisemalt vaeva näha...

Täna algav «Vanemuise» sajandat hooaega tähistav juubelidekaad toob meieni **Lydia Koidula «Säärase mulgi»** K. Irdi lavastuses (kunstnik M. Säre), 26. septembril esietendub **S. Prokofjevi ooper «Õnnemängija»** (lavastaja I. Urbel, kunstnik G. Sander), dekaadi jooksul on võimalik vaadata «Vanemuise» möödunud hooaegade paremaid lavastusi.

Pole ehk ülearune meenutada, et «Säärane mulk ehk Sada vakka tangusoola» oli tegelikult alles kolmandaks Koidula näidendiks ja lavastuseks «Vanemuises». Kodulinna teatri saja-aastase tegevuse algatas 24. juunil 1870. a. aga «Saaremaa onupoeg» (L. Koidula eestistas Th. Körneri värsskomöödia «Der Vetter von Bremen»). Ka kolm kuud hiljem, 1870. a. septembris «Vanemuises» etendunud L. Koidula näidendis «Kosjakased ehk Maret ja Miina» oli süžee laenatud (saksa kirjaniku W. O. Horni teose järgi kirjutatud J. V. Jannseni «Naabre tütardest»). «Säärane mulk» on aga täielikult algupärane ning teadupärast Koidula parim näidend. Ajaloolise tagasivaatena tunnistame kindlasti kõiki neid kolme Koidula näidendit «Vanemuisele» ja eesti rahvuslikule teatrile aluse panijatena.

* * *

Kaarel Ird ütles jutu sekka nagu muuseas:

«Ma arvan, et järgmiste üliõpilaspäevade puhul kulub see 850 kohaga saal väga ära, arvestades eelmistel üliõpilaspäevadel ilmnenud ruumikitsikust, milles mul oli võimalus oma silmaga veenduda.»

* * *

...Taas viivad mõtterajad minevikku. Mäletagem seda, et mõlema kultuuriasutuse, «Vanemuise» ja Tartu Ülikooli kontaktid on aegade vältel küllalt tihedad olnud ning mitmesuguseid koostöövorme hõlmanud. Pruugiks meenutada mõningaid fakte, mis peaksid näitama, et mitmel arenguetapil on ülikool «Vanemuise» saatust lausa oluliselt mõjustanud.

Eks olnud sajand tagasi eesti rahvusliku teatri loomise mõtte mitmed õhutajad ning kandjad Tartu Ülikooli kasvandikud.

Aastaid edasi... Karl Menningu tulekuga «Vanemuise» näitejuhiks 1906. a. toimus selle maja repertuaaris oluline muutus: ühiskonnakriitiline repertuaar vahetab välja sajandivahetusel domineerinud trille-tralle-tükid. Menningu ajal ei piirdunud teatri kasvatuslik funktsioon mitte üksnes etendustega, vaid Menning hoolitses ka publiku üldise teatrialase informeerituse ja teatriteooria tutvustamise eest, organiseerides *näitemängu seletamise õhtuid*. Sellega kaasnevalt hakkas «Vanemuise» ümber taas koonduma eelkõige Tartu õppiv noorsugu — üliõpilased ning kooliõpilased, haritlaskond ja töölised. Ka laval lõid üliõpilased kaasa.

Ilmselt oli Menningul üldse tolleaegse ülikoolinoorusega hea läbisaamine, oli ta ju isegi enne välismaale teatrikunsti õppima minekut Tartu ülikoolis studeerinud.

Kui pärast Menningu sunnitud lahkumist «Vanemuisest» 1914. a. psühholoogilise realismi printsiip, tema sihipärane loominguline tegevus asendub juhusliku repertuaarivalikuga ja taas on ülekaal kergetel jantmängudel, kutsub selline olukord esile terava vastukaja eelkõige üliõpilaste ja Tartu kooliõpilaste hulgas. Nad esinevad «Tallinna Teataja» veergudel kirjaga «Üleskutse noorsoole ja kõigile, kel «Vanemuise» teatri saatus kallis», milles protestivad madala näitelava kultuuri vastu.

Meenutagem sedagi, kuis 1934. a. sündis Tartu Draamateatri Seltsi Teatrikunsti Stuudio, mille organiseerisid ja kus esinesid suuremalt jaolt Tartu Ülikooli õppejõud (G. Suits, A. Annist, J. Semper, A. Aspel, A. Koort jt.). Selle stuudio lõpetajate hulka kuuluvad sellised tunnustust leidnud teatriinimesed, nagu K. Ird, E. Kaidu, A. Sats, E. Toona, B. Mikkal jt. Eks õpi praeguseski, ligi kümme aastat tagasi loodud «Vanemuise» lavakunstistuudios üliõpilasi mõlemast Tartu suurkoolist, ning sotsiaalsetest rühmadest on teatri külastamissagedus kõige kõrgem üliõpilastel — 5,1 etendust aastas, kusjuures tänase «Vanemuise» külastajaskonnast moodustab üliõpilasnoorsugu 31,2%.

...Uuel teatrisajandil RAT «Vanemuine» loodetavasti jätkab ning arendab loovalt edasi neid eesti rahvusliku kultuuri paremaid traditsioone, mida ta lõppenud sajandil kalliks on pidanud.

S. ENDRE

Üliõpilased varasemas «Vanemuises»

Juba eesti rahvusliku liikumise kõige varasemas järgus kujunes juhtivaks keskuseks Tartu linn, kuigi demokraatliku suuna silmapaistvamad tegelased elasid väljaspool Tartut — Fr. R. Kreutzwald Võrus, J. Köler ja C. R. Jakobson Peterburis. Ent 1860-ndate aastate alguses hakkas oma kirjanduslike, keeleliste ja rahvaluulealaste võimete poolest välja paistma Tartu ülikooli kasvandik Jakob Hurt, kellest hiljem kujunes juhtiv isik rahvusliku liikumise kesksetes organisatsioonides — Aleksandrikooli peakomitees ja Eesti Kirjameeste Seltsis. Tartu ülikoolis õppis teisigi eesti rahvusest üliõpilasi, kes hakkasid osa võtma algavast rahvaliikumisest. Õigusteaduskonna üliõpilane Peeter Peterson sidus end 1864. a. alates Viljandimaa talurahva palvekirjade aktsiooniga, mis tõi talle vangistuse ja hiljem maalt väljasaatmise. Kui «Pärnu Postimehe» toimetaja J. V. Jannsen tahtis uut ajalehte asutada ja otsis sellele sobivat asukohta, siis valis ta just Tartu linna, sest lootis uuele lehele kaastöölisi leida peamiselt üliõpilaste hulgast. Ta ei pettunud oma arvestuses: juba 1864. a. hakkas «Eesti Postimehele» aktiivselt kaastööd tegema arstiteaduskonna üliõpilane Paul Blumberg, kes käsitles tervishoiu probleemide kõrval ka ühiskondlikke väärnähtusi ja aktuaalseid rahvuspoliitilisi küsimusi. Mitmed teisedki üliõpilased toetasid ajalehte kaastööga ja tõstsid selle sisulist taset.

Tundes juba teatavat intelligentsirühmitust oma selja taga, julges J. V. Jannsen asuda eesti seltsi «Vanemuine» rajamisele, mis sai teoks 1865. aastal. Seltsi eesmärgiks oli pakkuda eesti rahvusest linnakodanikele (neid oli Tartus juba umbes 10 000) mõistlikku meelelahutust, vabahariduslikku õpetust ja eriti muusikat, peamiselt koorilaulu vormis. Kujunesid välja kõneõhtud, kus peeti loenguid populaarteaduslikel ja rahvuskultuurilistel teemadel. Kõnelejateks kutsuti peamiselt üliõpilasi, kellel oli selleks kõige rohkem eeldusi. Kõneldi praktilistest elukorraldamise, majanduslikest, arsti- ja loodusteaduslikest jm. küsimustest. Kõnelejatena esinesid J. Hurt, üliõpilased H. Rozenthal (pärastine arst ja J. V. Jannseni väimees), Joh. Mielberg (hiljem Tbilisis meteoroloogia-observatooriumi direktor) ja teised. P. Blumberg jätkas oma tegevust ka «Vanemuises» kõnepidajana; et ta käsitles ümberrahvustumise ja muid valusaid päevaküsimusi, siis tekitas see suurt

(Järg 2. lk.)

«Vanemuise» aktiivsem liikmeskond, selle hulgas rohkesti üliõpilasi.

ACTA DIURNA

Möödunud nädalavahetusel tähistasid TRÜ geoloogid piduliku aktusega aulas ja endiste õppejõudude meenutamisega kalmistul kolme tähtpäeva: 150 aasta möödumist geoloogia õpetamise algusest meie ülikoolis, 30 aastat Nõukogude Eesti geoloogiat ja 25 aastat TRÜ geoloogiaosakonna asutamisest.

*

Teenete eest geoloogilise uurimistöö organiseerimisel ja geoloogide ettevalmistamisel ning seoses TRÜ geoloogia kateedri 150. aastapäevaga autasustas Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidium Eesti NSV teenelist teadlast akadeemik Karl Orvikut ja TRÜ geoloogia kateedri juhatajat professor Arvo Rõõmusoksa Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi aukirjaga.

*

Täna koguneb käesoleva õppeaasta esimesele koosolekule TRÜ Nõukogu. Päevakorras on professorikohtade täitmine konkursi korras, küsimused sõjalis-patriootilisest kasvatusest ülikoolis, informatsioon doktoriväitekirjade valmimisest ja Nõukogu sügissemestri tööplaani kinnitamine.

Nõukogu arutab ka üliõpilaste teaduslike tööde esitamist vabariiklikule konkursile.

*

14. sept. toimus TRÜ Arstiteaduskonna kursusejuhendajate nõupidamine. Esmakordselt moodustati teaduskonnas raviosakonna I ja II kursuse nõukogu, kuhu kuuluvad neile kursustele lugevad õppejõud ja kursuste komsomoliorganisaatorid. Juhatusse valiti dots. E. Lepp ja dots. L. Tähepõld. Nõukogu ülesandeks on õppetöö koordineerimine ja kontrollimine.

*

20. sept. lõppes avalduste vastuvõtt TRÜ ettevalmistusosakonna kaugõppesse soovijatele. Konkurss — ligikaudu 4 inimest konale (psühholoogidel 6, vene keele ja kirjanduse osakonnas 1,5).

Praegu võetakse avaldusi õhtusesse osakonda, statsionaarsesse aga alates 1. oktoobrist. Vastu võetakse: 75 soovijat päevasesse, 25 ontusesse ja 50 kaugõppesse. Ettevalmistusosakonnal on õigus täita kuni 25% sisseastujate uue vastuvõtu arvust.

*

Ehitusjaoskonnale lubati appi 80 üliõpilast. Seega on kahe nädala jooksul ühiselamuehitus abitöölistega varustatud.

Konservi- ja õlletehasesse läks tööle üle 100 üliõpilase.

*

Meie ülikooli Teaduslik Raamatukogu on esikohal Eesti NSV-s nii köidete arvu (üle 3 miljoni), lugejate (ligi 9000) ja aastase laenutuste hulga (1969. a. 909 000) poolest. Raamatukogu kollektiiv loodab, et käesoleval aastal jõutakse esmakordselt ühe miljoni laenutuseni aastas.

*

Õppetööperioodil on raamatukogu avatud iga päev, kaasa arvatud pühapäeval, ja suletud vaid riiklikel pühadel. Iga päev külastab raamatukogu keskmiselt 961 lugejat, kes kasutavad 2600 raamatut ja ajakirjanumbrit. Kõige töörohkemad päevad on nädala algul, kõige vaiksemad nädala lõpul.

*

Juba 10 aastat korraldab Teaduslik Raamatukogu kõigi teaduskondade I ja II kursuse üliõpilastele bibliograafilisi õppusi, mis aitavad orienteeruda raamatute tohutus hulgas. Teatavasti paiknevad 3 miljonit trükiüksust neljas raamatukoguhoones ja 80 kateedri ning probleemlaboratooriumi juures.

Kõrgemate koolide õpikuid

Läinud aasta lõpul kinnitati Kõrgema ja Kesk-erihariduse Ministeeriumi poolt õppekirjanduse plaan kõrgematele koolidele aastateks 1971—1975. Selle aasta mais ülikoolis toimunud autorite koosolekul anti juhtnööre vajaliku dokumendi koostamiseks. Praegu sõlmitakse lepinguid. Käsikirjade mittetähtaegse laekumise tõttu mõnelt autorilt ei suudetud eelmise viie aasta plaani täita. Neile taotleti pikendusi ja nii kandus mitme õpiku ilmumine järgmisse viisaastakusse, pannes seal trükipoognad kinni.

Õppekirjanduse jaoks eraldatakse kõrgematele ja kesk-eriõppeasutustele vabariigis aastaks ligikaudu 750 tp. Pool sellest on mõeldud kõrgematele koolidele. Et mitte lasta poognail kaotsi minna, tuleb autoritel rangelt kinni pidada käsikirjade esitamise tähtaegadest.

RIIKLIKUL KIRJASTUSEL «VALGUS» on järgnevaks viieks aastaks planeeritud 44 nimetust, s. o. 8—9 õpikut aastas.

Enam-vähem kõik teaduskonnad saavad oma hädalisemad vajadused rahuldatud. Valikuliselt olgu mõned siin nimetatud.

Ajaloo-Keeleteaduskonnale on teoksil algupärane õpik — 3-keelne «Studium Latinum» (1971), mille sõnastik annab eraldi nii eesti- kui venekeelsed vasted, tekstid on ühised. Autoreiks on v.-õp. L. Gross, dots. R. Kleis ja õp. Ü. Torpats. Neilt tuleb ka «Lingua Latina in medicina» (1970). Eesti keele kateedrilt ilmub ammuoodatud «Учебник эстонского языка» (1971) vene rahvusest üliõpilastele. Nimetada võib v.-õp. F. Kibbermanni saksa keele õpikut edasijõudnutele (1971), dots. E. Laugaste «Eesti rahvaluule õpikut» (1971), dots. A. Elango «Pedagoogika ajaloo põhijooned» (1973), v.-õp. Ü. Siimani «Tööpsühholoogiat» (1974). Kollektiiv prof. K. Siilivase juhtimisel koostab uue ENSV ajaloo õpiku.

Teiste teaduskondade õppejõududelt ilmuvad järgmised õpikud:

Majandusteaduskonnale dots. H. Müüri «Rahvamajanduse planeerimine» (1970), dots. S. Nõmmiku «ENSV majandusgeograafia» (1973), prof. R. Hagelbergi «Rahanduse õpik» (1975);

Bioloogia-Geograafiateaduskonnale dots. J. Ristkoki ja dots. H. Rämmi «Selgrootute zooloogia» (1972), dots. H. Kallaku «Evolutsiooniteooria» (1974);

Arstiteaduskonnale prof. A. Rulli «Üldine kirurgia» (1971), dots. H. Petlemi «Luude-liigeste kinnised vigastused» (1973), dots. J. Riivi «Sisehaiguste diagnostika» (1974), prof. E. Raudami «Närvisüsteemi kliiniline uurimine» (1972);

Õigusteaduskonnale dots. J. Mälli «Nõukogude tööõigus» (1971), dots. E. Salumaa «Nõukogude tsiviilprotsess» (1971), J. Ananjeva jt. «Tsiviilõigus II» (1973), dots. E. Raal jt. «Nõukogude kriminaalõigus. Eriosa.» (1972);

Füüsika-Keemiateaduskonnale dots. V. Tohveri «Üldine biokeemia» (1971), prof. V. Pasti ja dots. Ü. Palmi «Füüsikalise keemia alused» (1972), dots. U. Palmi jt. «Anorgaanilise keemia praktikum» (1974);

Matemaatikateaduskonnale prof. Ü. Lumiste «Analüütiline geomeetria» (1971), dots. Ü. Kaasiku «Matemaatiline planeerimine» (1971), dots. T. Sõrmus ja dots. G. Vainikko «Diferentsiaalvõrrandid (1972).

ROTAPRINDIST

Ka siin ei täideta plaani samadel põhjustel mis kirjastuseski. Möödunud aastal suudeti täita ainult 68%. Ka sellele aastale määratud kirjandusest ei näe mõnedki teosed trükivalgust.

Ülikooli rotaprindi toodang on plaanikohaselt 1971. a. 1272 autoripoognat või 1500 trükipoognat. Lõviosa sellest läheb Ajaloo-Keeleteaduskonnale — 33 nimetust. Teised õpikud jagunevad järgmiselt: arstidele 13 nimetust, Majandusteaduskonnale 12, Kehakultuuriteaduskonnale 12, matemaatikutele 9, füüsikutele-keemikutele 8, juristidele 8, Bioloogia-Geograafiateaduskonnale 5 nimetust.

Bibliograafilisi ja teaduslikke materjale on plaanis 23 nimetust ning metoodilist kirjandust 11 nimetust. Palju poognaid läheb ka jooksvaks tarbeks (konverentside materjalid, teatmikud jne.).

Kõige rohkem kannatavad rotaprindi trükiste puudumise all kaugõppe üliõpilased. 1972. a. plaanis on loota nende lünkade täitmist. Ajaloo-Keeleteaduskonnale antakse välja «Eesti keele grammatika» ning «Sissejuhatus keeleteadusesse». Samuti kirjandusteooria ja üldkeeleteaduse õpikud.

Teistel teaduskondadel olulisi lünki ei ole. Agaralt on hakanud õppevahendeid soetama Arstiteaduskond.

Väljaantavad trükised on tavaliselt mõeldud 2—3 aasta peale. Igal aastal peaks müüma võrdse hulga õppekirjandust. Et ajalehes «Sirp ja Vasar» avaldatakse nimekiri ilmuvast kirjandusest, siis valgub osa raamatuid ülikoolist välja. See on muidugi tore, et meie rotaprindi vastu niisugust huvi tuntakse, kuid meile annab see vahel valusalt tunda.

Nendest kirjastuse ja rotaprindi muredest ja plaanidest vestles dots. R. Kleisiga eesti filoloogia II kursuse üliõpilane Silvia Baum.

Teadmised rahvale!

Selle loosungi all toimus hiljuti ühingu «Teadus» TRÜ organisatsiooni aktiivi koosolek, kus vaeti teadmiste levitamisega seotud probleeme meie ülikoolis eeloleval õppeaastal.

Ühingu vabariiklik referent sm. E. Silk juhtis ülikooli lektorite tähelepanu vajadusele viia lähemal ajal lõpule uue annoteeritud temaatika koostamine. Seejuures tuleb sektsioonidel hea seista põhimõtte eest, et uues temaatikas kajastuksid antud eriala kõik aktuaalsed probleemid. Et ülikooli lektorite pere on põhiliselt juba aastate eest välja kujunenud, pole palju nooremaid õppejõude, kõnelemata võimekatest üliõpilastest kaasa haaratud loengulisele tööle. Ometi on mitmel teemal hädasti vaja dublantlektoreid, kes aitaksid vänendada kõrge kvalifikatsiooniga lektorite — professorite koormust. Iga sektsiooni töö lahutamatuks koostisosaks peaks kujunema loengute retsenseerimine ja läbiarutamine, mis aitab tõsta algajate lektorite esinemiste taset.

Ühingu «Teadus» TRÜ organisatsiooni juhatuse esimees P. Kask märkis, et samal ajal kui enamus ülikooli kateedreid ja õppejõude on õigeaegselt esitanud andmed uue temaatika koostamiseks, viivitab osa õppetoole ja õppejõude temaatika esitamisega, ilmselt lootes, et nende teemasid ei võeta rotaprindil paljundatavasse temaatikasse, mille tulemusena ei tülitata neid lähematel aastatel loengute tellimisega. Selline hoiak on põhimõtteliselt väär, sest pidurdab ühise töö lõpuleviimist ja püüab loengulise töö raskust veeretada kaastöötajate kaela. Kevadel seati sisse lektorite individuaalsed kaardid peetud loengute arvelevõtmiseks, mis tunduvalt vähendas selles osas tehtavat kirjatööd. Kahjuks laekuvad individuaalkaardid ühingusse väga ebaregulaarselt, mistõttu on raske saada täpsemat ülevaadet peetud loengute hulgast ja temaatikast. Sektsioonide tegevuse sihikindlamaks muutmiseks on vajalik koostada eeloleva õppeaasta kohta üksikasjalised tööplaanid, kus oleksid ette nähtud abinõud temaatika pidevaks uuendamiseks, noorte lektorite väljaõpetamiseks ja ühingu liikmeskonna suurendamiseks.

Juhatuse liige H. Palamets tutvustas koosviibijaid noorte lektorite ettevalmistamiseks tarvitusele võetud abinõudega. On kavas jälle tööle rakendada ÜET vastav eriala I ja II kursuse üliõpilaste tarvis.

Aktiivi koosolekul anti kätte preemiad aktiivsematele lektoritele, kelle tegevus aitas kaasa vabariikliku tunnustuse saavutamisele.

R. SINIVÄLI

ELKNÜ TRÜ komitee liikmed!

ELKNÜ TRÜ komitee VII pleenum toimub esmaspäeval, 28. sept. kell 17 TRÜ Nõukogu saalis.

Päevakorras: 1. Komitee aruande kinnitamine.

2. Uue komitee koosseisu kandidaatide arutamine.

ELKNÜ TRÜ komitee sekretariaat

Teaduskondade komsomolibüroode õppesektorite liikmed!

Teie esimene suurem koosistumine toimub ESMASPÄEVAL kell 17 ELKNÜ TRÜ komitee ruumides. Kõigil asjaosalistel kohal olla!

ELKNÜ TRÜ komitee õppesektor

Peaks veel kuiva!

Kalendri järgi algab sügis alles 23. septembril. 21. septembri hommikul jäi ülikool ühe kursuse võrra väiksemaks — teise (arstidel kolmanda) aasta üliõpilastest said mõneks ajaks põllule minejad. Lõviosas — kartulirõtule.

Kas maatöö tarvis selga-jalga panna midagi on?

Polevat eriti küll. Aga pealtnäha on üks selge nailonjoppide armee. «Vaene nagu tudeng,» on tööinimestel kombeks öelda.

Keegi ei saa öelda, et maalesõit tuli ootamatult. Rektor teatas sellest esimesel koolipäeval, s. o. kolme nädala eest. Ju siis niisugune varustus ongi jõu- ja kombekohane. Või kes teab, enamikul vahest ka koolirõivas.

Kas kodused kartulid üleval?

Kuidas kellelgi. Osa tunnistab kohe ausalt, et sellest ajast peale, kui ülikoolis on saanud käia, kodused nende abile selles töös enam ei looda.

Kuigi kaua ei olda üliõpilane, kuigi kaua pole ka neid parves maalesõite, on seegi üks mälestust väärt aeg, mis hiljem käib jutust läbi. See oli siis, kui me kolhoosis olime.

21. sept. sõitis kaheks nädalaks kolhoosidesse 400 üliõpilast: kõikide teaduskondade II kursused, arstidel kolmandad.

Peaks veel ainult kuiva sügist!

10 aastat tagasi

15 aastat tagasi alustas *alma mater*'is oma õpinguid järjekordne Õigusteaduskonna I kursus. Kümne aasta eest ulatati neile TRÜ aulas juristidiplomid — algas iseseisev töö.

Nüüd tuldi taas kokku Taaralinna. Kümme aastat ei ole ju eriti pikk aeg, kuid seegi näitab, kuidas elukutse valik on õnnestunud. Tüsedatele teoreetilistele teadmistele on lisandunud soliidne hulk praktilise töö kogemusi. Selle lennu lõpetajaid töötab meie vabariigi paljudes kohtades. Tartule on truuks jäänud Aino Kään, kes töötab EKP Tartu Linnakomitee agitatsiooni- ja propagandaosakonna juhatajana, Lembit Saarnits, kes jagab TRÜ-s oma teadmisi tulevastele juristidele, Virve Adur töötab Tartus uurijana. Paljud on elu- ja töökoha leidnud vabariigi pealinnas: Enn Moik on EKP Keskkomitee instruktor, Poigo Nuuma Tallinna Keskrajooni Rahvakohtu esimees; rahvakohtunikuna töötavad Vaike Merka ja Ingrid Strumbur, prokuratuuris on Lilli Hazak, Aime Sepp ja allakirjutanu.

Tore oli üle pika aja jälle Taaralinnas koos olla. Küsimisi-kostmisi tuli kuhjaga. Valdav enamik on perekonnainimesteks saanud. Ühiselt leiti, et juristi elukutse on raske, kuid pakub see-eest täit rahuldust. Avaldati ka mõtteid, et väärt oleks korraldada kõigi TRÜ Õigusteaduskonna lõpetanute kokkutulek. Kas ei võiks siin omapoolset initsiatiivi näidata TRÜ Õigusteaduskonna komsomoliorganisatsioon?

Tore, et lennu hooldusõppejõud J. Ananjeva leidis aega ja tahtmist kokkutulekust osa võtta. Aitäh! Viie aasta pärast tahetakse siia jällegi kokku lennata.

E. RATASSEPP,
TRÜ Õigusteaduskonna 1960. a. lõpetanu

... varasemas «Vanemuises»

(algus 1. lk.)

pahameelt eriti nn. kadakasaksete ringkondades, nii et nad keelasid isegi oma teenijatel «Vanemuise» ettekannete kuulamise. Opositsioon ärkas ka kiriklikes ringkondades, sest «Vanemuise» selts lõhestavat senise ühtse luteri koguduse kaheks rindeks.

Teisigi üliõpilasi ja vanemaid haritlasi koondus «Vanemuisesse» ja 1868. a. hakkas seal liikuma Peterburi gümnaasiumiõpetaja C. R. Jakobson, kes pidas seltsis oma kolm «isamaa kõnet», mida on nimetatud tuletungalde viskamiseks rahva sekka. Üliõpilasi rakendati ka esimesel üldlaulupeol, peamiselt rongkäikude organiseerijatena ja korraldajatena, kuigi peategelased ootasid neilt veel suuremat aktiivsust.

«Vanemuise» haritumad liikmed plaanitsesid juba 1868. aastal eestikeelse näitemängu etendamist, kuid esialgu ei jätkunud selleks tegelasi ega repertuaari. Alles kaks aastat hiljem julges Lydia Koidula konkreetselt käsile võtta eesti teatrimängu loomise ja ta ise kujunes selle peamiseks teostajaks: kirjutas näidendi «Saaremaa onupoeg», organiseeris näitetrupi ja esines lavastajana. Et tema enda ja teiste naisterahvaste esinemine näitelavat ei olnud kombekohane, siis koostati trupp ainult meestest. Mitmed Tartu üliõpilased ja koolinoored olid varem perekondlikel pidustustel esinenud saksakeelsete näitemängudega ja omandanud teatavaid kogemusi, seepärast sai Koidula neid ka oma ettevõtmistes rakendada. Esimeses lavastuses mängisid kaasa üliõpilane H. Rozenthal, gümnasist H. Jannsen (Koidula vend) ja kantseleiametnik T. Pekk; teises lavastuses («Kosjakased») lisandusid veel mõned gümnaasiumiõpilased; kolmandas («Säärane mulk») esinesid üliõpilased J. Kerg ja A. Kurrikoff, muud olid enam-vähem samad. Nõnda moodustasid üliõpilased Koidula teatritrupis peaaegu enamuse ja nad mängisid tarbe korral ka naisosi.

Pärast Koidula teatritegevust hakkas «Vanemuises» välja kujunema oma kindel näitetrupp, mis koosnes peamiselt seltsi lihtsamaist liikmeist ja nende perekonda kuuluvaist naistest. Üliõpilased jäid sellest kõrvale ja nende ülesandeks oli peamiselt populaarteaduslike loengute korraldamine. Mõnel juhul viis see neid edasi rahvalike tarberaamatute kirjutamiseni ja andis nõnda täiendust tolleaegsele vähesele kirjameeste kaadrile.

R. PÕLDMÄE

Karl Morgenstern 200

Karl Morgensterni 200. sünni-aastapäeva tähistab TRÜ Teaduslik Raamatukogu juubelikonverentsiga 2. ja 3. oktoobril.

Esimese konverentsipäeva sisuks on K. Morgensterni tegevus kirjandusteadlasena, valgustuslike ideede levitajana, pedagoogika arendajana.

Teisel päeval tulevad käsitlemisele K. Morgensterni teened seoses Tartu Ülikooli raamatukogu rajamisega.

Konverents algab reedel kell 11 ja laupäeval kell 10.

DOTSENT LEV VASSILJEV

22. septembril möödus 50 aastat meie ülikooli (varem ka Eesti Põllumajanduse Akadeemia) kauaaegse õppejõu dotsent Lev Vassiljevi sünnist.

Juubilar, kes töötab füüsilise geograafia kateedris dotsendina, on enam kui 25 aasta jooksul õpetanud geodeesiat ja kartograafiat. L. Vassiljev võitis üldise tunnustuse hea lektorina ning noorte kasvatajana. Ta on oma loengutes ja praktilistes töödes järjekindlalt rakendanud uusi näitlikke õppevahendeid ning didaktilisi võtteid, ise tõsiselt uurinud kõrgema kooli metoodika küsimusi ning on konstrueerinud ja kasutusele võtnud mitmed uued tehnilised õppevahendid. Tõsist tunnustust väärib L. Vassiljevi oskus seostada õppetööd, eriti praktikume mitmesuguste konkreetsete praktilise elu ülesannete lahendamisega.

L. Vassiljevit tuntakse staažika teadlasena-geodeedina. Juubilar on edukalt töötanud ka kartograafia vallas. Ta on avaldanud nii kodukui välismaa perioodikas arvukalt artikleid fototehnikast ning näitlike õppevahendite valmistamisest ja kasutamisest. Juubilar on suur loodusesõber, kelle juhtimisel ja aktiivsel osavõtul on mõõdistatud mitmed Eesti kaitsealad ja kes pidevalt teeb kaastööd ajakirjale «Eesti Loodus».

Soovime juubilarile tervist ja jõudu edasiseks viljakaks pedagoogiliseks tööks ning veel palju saavutusi teadusepõllul.

E. VAREP

Korelast Viiburini

Möödunud suvel käis grupp tudengeid, Tartu Üliõpilaste Looduskaitseringi liikmeid traditsioonilisel instruktorite õppereisil KARJALA maakitsusel.

See on maa, mille loodust ilmestavad tuhanded järved, kiirevoolulised kärestikulised jõed, paljad kaljud, metsamassiivid. Siinset pinnareljeefi iseloomustavad mõhnastikud, loode-kagusuunalised oosid ning nendevahelised piklikud järved. Kohati paljandub graniit-aluskord otse maapinnal. Rohkesti on mannerjää toimel kohalekantud rändrahne. Karja maakitsust nimetataksegi järvede ja graniidi maaks.

16. augusti hommikul viib rännukirg kaks bussitäit looduseõpru Leningradi poole. Peatume INGERI kõrgustikul, möödume külast, kus Aleksander Možaiski tegi enda konstrueeritud lennukiga 1. augustil 1882. a. esimese õhusõidu. Krasnoje Selos, Gatšinasse suunduva maantee ristil seisab nüüd lennukikonstruktori büst.

Pealelõunal võtab meid vastu Leningrad. Teeme ringkäigu botaanikaaias, külastame sealset muuseumi. NSV Liidu TA Botaanikaaed ja Komarovi-nimeline Botaanika Instituut asuvad kõrvuti Apteekri saarel. Botaanikaaed asutati juba 1714. a., esialgu oli põhiülesandeks ravimtaimede kasvatamine, kaasajal on ta aga muutunud tähtsaks uurimiskeskuseks. Seal tehtud katsed on palju kaasa aidanud introdutseeritud taimede aklimatiseerimiseks.

Päikeseloojanguks jõuame Hippojärve ja Kangolovo järve vahel paiknevasse Kangolovo talispordikeskusesse. Kangolovo plastmasskattega trampliin võimaldab suusahüppeid ka südasuvel.

Karjala maakitsuse lahutamatuks koostisosaks on metsad. Nad katavad mäekupleid, seljandikke, ümbritsevaid järvi. Laialt on levinud männimetsad.

Huvitava ajalooga Priozjorsk (endiste nimedega Korela, Keksholm, Käkisalmi) on Viiburi kõrval teine suurem keskus Karjala maakitsuse kirdeosas Vuoksa ja Laadoga kaldal.

Läbime kaljumaastiku, tõuseme korraks kaljudele, jätame hüvasti järvede-kaljudega ja suundume Viiburi — Karjala maakitsuse suurimasse linna.

Viiburi asub 130 km kaugusel Leningradist sügavale maasse lõikuvate lahtede ääres poolsaartel ja saartel. Linna arengut on soodustanud ühendus siseveekogudega, eriti aga 1856. a. rajatud Saima kanal. Sõdade ajal muutus kanal kasutamiskõlbmatuks, 1968. a. avati laevaliiklus uuesti.

Läbime Streltsovo ja peatume Roštšino lähistel Lindola lehisepuistus. Lehisepuistu rajati 18. saj. algul Peeter I käsul ja initsiatiivil.

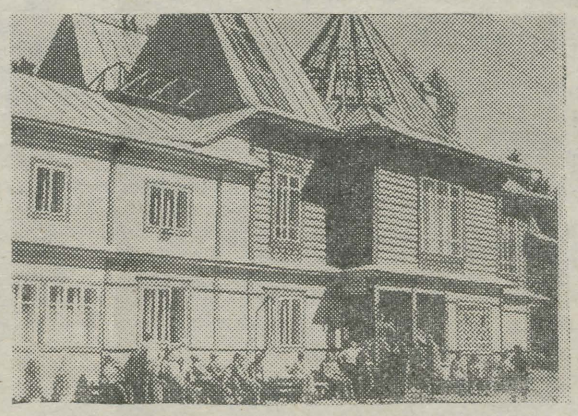

Repini talumuuseum Repinos.

Peatume Repinos (endine Kuokala), mis on Leningradi kuurorttsooni tähtsamaid keskusi. Külastame Repini talumuuseumi «Penaadid». Muistse Rooma kodukoldejumala järgi nimetatud talus elas kunstnik 1900—1930. a., samasse on ta ka maetud. Elumaja on ehitatud Repini enda projekti järgi, tema kujundatud on ka park ja pargipaviljonid.

Viimasel reisipäeval tutvume paikadega Soome lahe lõunarannikul. Tähtsaks turismiobjektiks on kujunenud Lomonossov (kuni 1948. a. Oranienbaum). Ümberkaudse piirkonna kinkis Peeter I oma lähemale kaastöölisele vürst Menšikovile. Viimase käsul rajati siia park, kanalid ja ehitati palee, mis oma mõõtmetelt ja luksuslikkuselt ületas isegi tsaari enda residentsi.

Petrodvorets (endine Peterhof) — Peeter I aegne suveresidents, mis on saanud kuulsaks oma purskkaevudega.

Viibime seal purskkaevude töölepanemise momendil. Kõlavad «Hümni suurele linnale» helid, aeglaselt tõuseb veenivoo Suure kaskaadi purskkaevudes Suure Palee jalamil, kuni hümni viimaste helidega paiskub veejuga lõvi lõugade vahelt 20 m kõrgusele. Skulptuurgrupi autoriteks on F. Šubin, Mihhail Kozlovski, F. Štšedrin, I. Martos ja mitmed teised väljapaistvad kujurid.

Juba ootabki ees Tartu. Viiepäevase toreda reisi eest peab tänusõnu ütlema ringi vilistlastele Uku Alakivile ja Helve Remmelile, kes kogu juhendamistöö oma õlgadele võtsid.

T. SAARIST

Priozjorski kindluse nurgatorn, kus ligi 50 aastat hoiti vangis Jemeljan Pugatšovi perekonnaliikmeid.

T. Saaristi fotod.

Luuderohulehekesega rinnas

Väike luuderohulehte kujutav heleroheline rinnamärk hõbedaste tähtedega LK on tuttav igale vanema kursuse tudengile — see on Tartu Üliõpilaste Looduskaitseringi liikme tunnusmärk. Märgi omanikule meenutab ta toredaid matku ja ekskursioone, huvitavaid vestlusi ja kohtumisi.

Sadakond tudengit TRÜ-st ja EPA-st on koondunud luuderohulehe varju, kust hargnevad teed looduse saladuste tundmaõppimiseks.

Erinevad erialad, tulevikuplaanid, iseloomud,, ühine armastus kodumaise looduse vastu — see on meie ringile kõige iseloomulikum. Siin võib kohata arsti, metsameest, bioloogi, agronoomi, filoloogi, keemikut ...

Enamik ringi liikmetest omandab ÜTÜ liinis lisaspetsiaalsusena looduskaitseinstruktori kutse.

Töö ringis on mitmekesine. Regulaarselt toimuvatele töökoosolekutele lisanduvad matkad, ekskursioonid. Kuulame ettekandeid looduskaitse päevaprobleemidest, meenutame üheskoos praktikapäevi või suviseid matkaradu.

Ringil on 13 tegevusaasta jooksul välja kujunenud oma traditsioonid: sügisene avamatk Taevaskojast Valgemetsa, vana-aasta ärasaatmine Toomemäel, Väikese Illimari pargi korrastamine Ahjal, lõpulõke Järvseljal. Igal aastal veedavad mitmed ringi liikmed oma suvevaheaja ekspeditsioonidel (sel suvel Alutaguse mail), augustikuus aga sõidetakse üheskoos nädalaks-paariks väljapoole liiduvabariigi piire. Nii on ringi õpperetked ulatunud Siberi steppideni ja Kurski mustmullaaladele, Karjala kaljumaastikele ja Neringa liivaluidetele.

I kursuse üliõpilane, sinul seisab ees valik ühe ÜTÜ ringi kasuks. Kui sind köidab loodus, kui tahad rännata loodusteadlaste juhendamisel mööda kodumaa kauneid paiku, astu aga julgesti meie seltsi. Võid kindel olla, et sa pole oma teaduskonnast ainuke.

Vastuvõtt ansamblisse

TRÜ naisansambel võtab vastu uusi liikmeid. Komplekteeritakse uut kaheksaliikmelist koosseisu. Oodatud on eriti nooremate kursuste üliõpilased.

Vastuvõtt konkursi alusel 30. sept. kell 18 ja 2. okt. kell 20. Soovijaid koguneda nimetatud kuupäevadel TRÜ klubisse.

Tutvustamiseks niipalju, et naisansambel kuulub TRÜ Rahvakunstiansamblī koosseisu, on viibinud kontsertmatkadel nii meie koduvabariigis kui ka Armeenias, Uljanovskis, Tšehhoslovakkias jm.

Ootame!

Jaapani keele algkursus

TRÜ orientalistikakabinet korraldab jaapani keele kursuse algajaile. Esialgu toimuvad loengud esmaspäeviti kell 18 orientalistikakabinetis, keemiahoone 224. Kellele see aeg ei sobi, võivad kontakti asuda inglise filoloogia V kursuse üliõpilase Mart Aruga.

Orientalistikakabinet

Loodusesõbrad

4. okt. kell 7 sõidame TRÜ peahoone eest ekskursioonile marsruudil Tartu—Paide—Kurgja—Tori «põrgu»—Pärnu—Tolkuse raba—Karksi—Tartu. Tasu 2 rbl. Osavõtuks registreerida Tiigi t. 14 ühiselamus Epp Talisoo (tuba 329), Reet Mägi (tuba 202) või Tiiu Saaristi (tuba 218) juures.

11. okt. toimub looduskaitseringi traditsiooniline jalgsimatk Taevaskoda—Valgemetsa. Sõidetakse kell 10.10 väljuva rongiga Taevaskoja jaamani. Tagasisaabumine kell 21.44. Kaasa võileivad!

Ootame uusi looduschuvilisi!

Tartu Akadeemiline Meeskoor

on asutatud 1912. a. Juhan Simmi poolt. Praegu laulavad kooris TRÜ ja EPA üliõpilased ning vilistlased. Koor on käinud mitmetel pikematel kontsertmatkadel, viimastel aastatel Eestis, Siberis ja Poola Rahvavabariigis.

Nüüd on tulnud aeg täiendada meeskoori ridu uute lauljatega. Soovijatel tulla koori harjutustele, mis toimuvad teisipäeviti ja reedeti kell 19 peahoone 204. auditooriumis.

Följeton

Tere, Virve!

Nädal on möödas, kui viimati Sulle kirjutasin, aga elu läheb väga ruttu edasi, nii et imesta kohe. Päev möödub nii ruttu, nagu oleks kits sabaga löönud — siuhh ja läbi! See on Lempsi ütlemine, eks ole vaimukas, mis?

Ma olen vahepeal jälle kõvasti edasi arenenud. Kõigepealt kasvatas Lemps minu muusikalist maitset ja ma õppisin ära paar uut eestikeelset pop-laulu, võibolla oled kah kuulnud: pap-pabalaba-lap-laba-laba-mök-mögamöga jne. Sa peaksid nägema, kui popilt Lemps neid laulab — väänab puusi ning väristab habet.

Tema kaudu sain tuttavaks ka ühe moodsa kirjanduse noore esindajaga. See on üle keskea poiss, jube põnev isiksus. Sotsiaalse protesti märgiks ei ole ta viis aastat saunas käinud. Ta haiseb nii erutavalt nagu naturaalne sokk, aga see pole peamine. Arutasime temaga kitsamas ringis kirjanduse küsimusi, peamiselt seksi probleeme. Tal on jube originaalsed seisukohad naiste, universumi ja elu kohta. Elu tühisusest rääkis ta nii veenvalt, et ma kohe larinal nutsin, sest ma tundsin, kuidas ma päris ilma asjata olen siia maailma sündinud, asja ees teist taga keskkooli lõpetanud ning ülikooli sisse saanud. Öösel nägin veel unes, et puhkan selle mõttetu elu väsimust külma haua põhjas ning ussid järavad minu keskmises toitumuses ihu. Ärkasin karjatades üles — üks kirp (intris leidub neid mõningaid isendeid) oli mind hammustanud! Mul oli nii hea meel, et oleksin sellele kirbule pai teinud, kui oleksin kätte saanud. Uni oli aga läinud. Hakkasin filosofeerima inimlikust õnnest, sest olin õnnelik, et ma mitte hauas ei olnud, vaid intri voodis, ja et mind ei järanud mitte mõni vagel, vaid akadeemiline kirp. Kujuta ette: kirp ja õnn! Missugune filosoofiline probleem, missugune kirjanduslik teema! Järgmisel kirjanduslikul kohtumisel kõnelen sellest tingimata.

Mulle näib (oled ju sõbranna ja võin sulle saladusi usaldada), et me Lempsiga teineteise suhtes päris ükskõiksed ei ole. Ta saatis mind üks õhtu koju ja suudles intri trepil... Küll oli pop tunne, kui mu õhetav nägu tema habemesse uppus! Pärast tegin seda tunnet veel salaja riideharjaga mitu korda tagantjärele. Mulje oli täpselt seesama, kui ei usu, proovi kah!

Kirjutasid, et andsid tervitused Ülole edasi ja et näed teda viimasel ajal üsna tihti. Nojah, tervita teda seegi kord, oli päris kena poiss — nii üldiselt võttes, aga ega ta mingi isiksus nüüd küll ei ole. Ja kus ta saabki seda olla, tal pole ju seal maakolkas mingeid arenemisvõimalusi.

Ah soo, pidin peaaegu ära unustama. Kui sa Veerat näed, katsu küsida, kas ta vanaemast — mäletad seda mutti küll, suri aasta tagasi — ei jäänud järele seda suurt, arvata poolekilolist vanausuliste vaskristi? Nende kandmine on nüüd popilt moes, kangesti tahaks niisugust saada.

Ela ilusti! Tšao!

Sinu Anne-Mari

Tornimuusika

- *28. septembril Tornimuusikc VI pakutavat muusikat võite kuulata TRÜ aulas alates kella 19 või kella 20.30.*
- *Tornimuuska VI on jälgitav ka televiisori ekraanilt.*
- *Tornimuusika VI esitatakse J. Sebastian Bachi kontsert 4 klaverile ja orkestrile, W. A. Mozarti ööserenaad kahele väikesele orkestrile ja L. van Beethoveni 11 viini tantsu. Tartus tulevad nimetatud teosed ettekandele esmakordselt.*
- *Pileteid saab osta TRÜ komsomolikomiteest.*

III Balti üliõpilasmängud

Looklev asfalttee juhtis autobussid Läti, Leedu ja Eesti üliõpilastega Käärikule, kus peeti III Balti üliõpilasmängud. Noorevõitu võimla ootas korv- ja võrkpallureid, punased staadionirajad nõudlesid kergejõustiklasi. Lätlastele ja leedulastele meeldis meie spordikompleks.

*

Mindi võistlustele, omandatut realiseerima, vastastelt ja iseendalt mõõtu võtma. Kergejõustikus esindas igat liiduvabariiki kaks võistlejat, punkte jagati olümpiasüsteemis. Meie ülikooli kergejõustiklaste panus võidukas Eesti üliõpilaskoondises kujunes Käärikul järgmiseks:

Vigastust trotsiv Galina Pavlova jooksis 100 m 13,0-ga (kuues koht). Vastne üliõpilane Krista Arro läbis 200 m 27,4-ga (6) ja hüppas kaugust 5.46 (6). Linda Nõmme 400 m tulemus oli 59,8 (5). 800 m jooksus andis tubli lõpp talle ka tubli aja — 2.18,2 (3). Suurt koormust tuli kanda Tiina Toropil: 100 m tõkkejooks 16,8 (6), kaugushüppes stabiilne 5.72 (4), kõrgushüppes flopiga 1.55 (4). Neljanda alana lisandus 4×100 m teatejooksu esimene vahetus, kus Tiinal õnnestus suurepäraselt start. Leena Vorobjova tõkkejooksu aeg oli 16,0 (5) ja kõrgushüppes jäi lati kõrguseks 1.50 (5). Reet Kivivare kuul kandus 11 m 86 cm kaugusele (6). Toreda tulemuse saavutas viievõistleja Ludviine Kana. 100 m tõkkejooksu 15,4, kuulitõuke 9,94, kõrgushüppe 1.45, kaugushüppe 5.38 ja 200 m jooksu 27,5 annavad kokku 3925 punkti (2).

Meeste 200 ja 400 m jooksus peremehetses NSV Liidu koondise liige Ennu Laasner: 22,1 ja 48,6. Nagu mõõdunud aastal nii ka tänavu jõudis sügiseks heasse vormi Rein Tõru. Tõketeta staadioniringi läbis ta 49,2-ga, (2), tõketega distantsil oli aeg suhteliselt veelgi parem — 53,3 (1). Võidumees oli ta ka 200 m tõkkejooksus, kus stopperid peatusid 24,7-l. Võistluste ava-ala võitjaloorberid kuulusid Enn Kaubile. 110 m tõkkeid 14,7. Majandusteaduskonna üliõpilasel Tõnis Jakobil jäi 3000 m takistusjooksus isiklikust rekordist napilt puudu. Aeg 9.27,0 andis neljanda koha. 10 km käimises pidas Mart Järviste pingsa heitluse. Ajaks tuli 47.44,6 (2). Vladimir Voštšinski sai 5000 m jooksus aja alla 15 minuti, täpsemalt 14.58,8 (5). Enn Paris hüppas floppi 1.90 (5), Urmas Eslon kolmikut 14.18 (3). Aleksander Tammerti kuul maandus 17.60-l (3). Kaupo Metsur heitis ketast 50.54 (2) ja tõukas kuuli 14.95 (4). Odaviskes lendas Are Varuski oda 67 m ja 50 cm (2), Mihkel Lembitule mõõdeti täpselt 58 meetrit (4). Vasaraheites olid meie mehed enam-vähem võrdsed. Tõnu Lehto 54.90 (3), Olev Raudsepp 54.74 (4). Kümnevõistluse esimene päev võttis Heino Sildoja morniks, teisel päeval seevastu õnnestusid alad üha paremini. 7000 punktist jäi vajaka ainult 85. Esikoht.

Üldvõitjaks tuli Eesti üliõpilaskoondis, kes kogus 244 punkti. Leedulased kaotasid meile 11 punktiga, lätlased, kes jäid üllatuslikult alla Leedule, 12 punktiga.

ÜHT-TEIST RAJA KÕRVALT

● Leedulaste ja kogu võistluste parim Rimas Plunge, kelle kuulikaared Kääriku sektorisse ära ei mahtunud, omab imetlusväärset särtsakust. 19.23 on uus Leedu rekord ja seda mõõtsid kohtunikud sektori tagant murult. Kuul lendas Rimase käest välkkiirelt nagu kõrvetaks see pihku, seevastu söögilauas hoidis mees piimaklaasi kahe käega ja väga hellalt.

● Lätlased väntavad juba terve suve uut spordifilmi. Filmimehed olid Käärikulgi kohal. Stsenaariumi järgi pidi nende poolt filmitav mees finišeeruma neljandana-viiendana, 1500 m tempo oli aga liiga tugev. Mees jäi kuuendaks. Nüüd tuleb muuta stsenaariumi või otsida uut võistlust.

● Meeste 3000 m takistusjooksus oli veetakistuses kasinalt vett. Pärast kurdeti: «Hüppa nagu hundi kurku!»

● Kiireim mees staadionil oli lätlane Juris Silovs (100 m 10,5). Oma aega kuuldes oli ta üllatunud ja koputas jalast võetud naelikutega endale pea pihta. Naelad jäid pea poole...

● Kümnevõistleja vajab hea hulga varustust. Heino Sildoja võistlusvormist oleks jätkunud nelja mehe riietamiseks ja kuus meest poleks paljajalu jäänud.

● Üks lõunasöök hilines veidi. Et aega parajaks teha, asus Mart Liigand klaveri taha ja hakkas mängima. Lood olid head, kuulajaid ja kaasaümisejaid leidus. Oli vaid üks kartus: äkki jäävad kõrvalruumis kokadki kuulama.

VÕRKPALL

Naistest olid paremad läti üliõpilased, kes võitsid leedulasi 3:1 ja meid 3:2. Eestlannad jäid 3:2 või duga Leedu üle teiseks. Leedu võistkond oli küll heade eeldustega, kuid nende mäng oli süsteemitum vastaste omast.

Meestest olid samuti parimad lätlased, kes demonstreerisid kiiret ja teravat mängu. Läti—Eesti 3:1, Läti—Leedu 3:0, Eesti—Leedu 3:0.

KORVPALL

Naiste mängud andsid siingi paremuse lätlannadele. Läti—Eesti 60:41, Läti—Leedu 63:61. Eesti ei olnud suuteline seisma vastu ka Leedule. Kaotati 46:69.

Meeste turniiri esimesel päeval kaotas Eesti suurelt Leedule 58:90. Anatoli Krikun vigastas neljandal minutil jala, Jaak Salumets kogus esimesel poolajal neli viga. Priit Tomsoni mäng oli tujutu, aasta ringi vormis olla on ääretult raske. Teised meie raudvara veel asendada ei suutnud. Leedu sai jagu ka Lätist — 78:60. Viimasel võistluspäeval mängis Eesti ennastsalgavalt lätlaste vastu. Enne lõppu oli korraks kriitiline seis, edu suudeti siiski lõpuni hoida. 62:59 ja teine koht turniiril.

*

TRÜ korvpallurid ja kergejõustiklased valmistuvad nüüd traditsiooniliseks kohtumiseks Helsingi Ülikooliga. Tänavu kohtutakse Soomes.

U. ESLON

TERE, ME TAHAKSIME VANA KIHNU KEELT KUULDA!

Selle lausega tervitasime suvel ja septembri algul üksteistki, nüüd toob ta silme ette ekspeditsioonikillukeste virvarri, millest neil veergudel valiku tahan anda. Pärit on see lugu heinakuusest Kihnust, kus dots. A. Valmeti juhtimise all avali silmadega ja kõrvadega lippas ringi trobikond praktiseerivaid eesti filolooge: Leeni Rehema, Elfriede Ait, Mall Toim, Jüri Valge ja selle sõnumiku kirjapanija, seitsmendaks oli Katre Ligi, läinud talve koolipoiste-tüdrukute emakeele-alase võistluse võitja.

*

KIHNU MURRAKUT on omal ajal uurinud eesti suurimad dialektoloogid: A. Saareste, A. Kask, M. Must; nüüd tuli siis selle keeruka ja kidase keelega rinda pista eesti pisimatel tollel alal. Meie õnn, et siin elab vana kooliõpetaja Theodor Saar, Kihnu eriteadlane igas asjas. (FU kongressist osavõtjad mäletavad teda kui viiulimängijat Vabaõhumuuseumis.) Temalt palusime kõigepealt nõu, ja nõu tuli selline, et päris ära ehmatas. Nii hullu häälikulugu mujal Eestimaal suurt ette ei tule, T. Saare kui põlise kihnlase kõrv eristas siin häälikute küll ees-, küll tagapoolseid varjundeid. Ega meie küll päris tema tasemeni jõudnudki, kuid üldiselt saime enam-vähem hakkama. Foneetilise transkriptsiooni ja etnograafia-alased õppused olime kevadsemestril läbi teinud, nii et kuuldu kirjapanemine suurt vaeva ei nõudnud, küll aga koju kirjutamine, sest igapäevane kirjaviis oli käe seest hoopis kadunud.

sed sõrmede nimed tulevad pöidlast peale järjest: *esik, emmik, turdummik, varvammik* ja *pisike Peeter*. Maismaal on päris häda sellega, et kihnlased *ja*-sõna ei tunne, neil ikka *ning*, ja siis teised saavad nalja. Aga meid naeris Anna Alas, kui me küsisime, kas siinkandis kõrti ka keedetakse. Muidugi, kes siis seelikut sööb!

KIHNU ise näeb keskkohalt õige *maisemaa* alevi moodi välja, nii et alles parasjagu eemale liikudes hakkad tundma, kus sa õieti oled. Tänase Kihnu kujundavad lagunevad puutuulikud ja nende elujõulised kaasaegsemad järeltulijad, lennuväli — kõige igapäevasem ja vajalikum transpordisõlm, uuelaadilised majad ja siledad kruusateed, kus istuvad ükskõiksed koerad ja kihutavad mootorrataste nii koolipoisid kui mõnikord ka vanaperenaised; kõrged lagedad männikud ja mullikamarjad teeveertes, kaks korda nädalas siia popsuv leivapaat ja ehtsad kodus küpsetatud pätsid, vasksed suitsuangerjad ja mustav õlu peopuhvetis. Patisakste vastu on Kihnu salakavalalt lahke, neid ootab kena võõrastemaja männimetsa all — rbl. 1.80 ööpäev, sööma kutsub puupinkide-laudadega sisustatud ehtne kõrts, laes klaaspulludest armatuurid, seinal firmapäästerõngas kirjaga «Rock City» ning menüü meie «Volga» moodi hindadega; siinsamas on kivikli-

heina tegevat; alles abivalmis perepoeg tõi memme saunast välja, kuhu taat ta lehtepanemise hirmus oli peitnud.

Kihnlaste uhkus on toredad *riibulised kördid*, mille juurde kantakse tihtipeale kunstipäraseid valgeid sukki ja pastlaidki. Ega kihnu seelik pole ükspuha milline vöödiline, seda tuleb osata lugeda. Rahvamajja peole panevad nii noored kui vanad selga oma rõõmsaimad nooruspunased; heinamaal, kartulivaol ja pliidi ääres näeb rohkem sinist ja leinamusta, sekka mõni punasem või päris särts.

Paljude naiste elukaaslased on jäänud sõtta ja merele, pea igas majas on oma varjunud lein. Rannanaine on kadedaks tegevalt sitke, ta elab üle oma mured, tema teha on kõik maatööd.

Meeste töö on siis merel. Juba üsna väikesena ollakse tükk omaette kalameest. Kalurid sõidavad mõni siinsamas Eestimaa vetes, teine on jälle poole maailmaga tutvust teinud. Ja kui mehest enam sõitjat pole, jääb ta kodusaarele ankrusse: *«Sii kodakoldes ma ole sündün, siia ma surõ.»* (Sedakorda küll kihnu naise, Madli Köstri sõnad.) Meri on karm, aga helde toitja ning kihnlased elavad jõukalt, aegade ja olude pidev lainetus on nad harjale tõstnud.

Kihnu vanaperenaised, õekesed Marta Oad, Olga Klaassen ja Elisabet Türk, kes käisid oma lauludega esinemas ka III rahvusvahelisel fennougristide kongressil Vabaõhumuuseumi kontserdil. A. Valmeti foto

Teemad jaotati ära nii, et igaüks sai ühe ülesande koguda häälikuloolist või morfoloogilist materjali, teiseks kalanduse, karjanduse vm. sõnavara ja lisaks sellele pidime üles kirjutama ka murdekeelset juttu. Algul hulgakesi, siis paarikaupa mööda külasid käies korjasime kokku mõndagi omalaadilist. Saime teada, et vana Kihnu Jõnn (ilma n-i peenendamiseta!) on kõige ehtsam Enn, nii nagu Kihnu on *Kjõhnu* ja iste *jõste*. Isevärki sõna on *õun*, mis tõepoolest kartulit tähendab, aga need päris ubinad on *õmbu* (s. t. õunapuu) *õõnad*. Mull on *vill*, halb — *ramp*, lutsern — *luts*, muda — *lamu*, majakas — *puek*, piklik — *pitkiline*. *Rätikul oli nipp* (otsaesise kohale jääv murdmisnurk); *rätikud pidid viksist* (kindlalt) *pias olõma, enne ol'mtõ* (ei ole) *triikmist, pandi kindi ning pia alla, otsõ riipsu järgi*. Lastekeelbune plaaž, kuhu mõni kokkuhoidlikum suvitaja telgigi üles lööb. Proovisin seal vannisooja vett — tulin poolelt Pärnu teelt tagasi, meri põlvini.

KIHNLASED ise on omamoodi arhailine rahvas. (Aga siiski: siin on majapidamises veel palju oma käega tehtut, kuid Riiast toodud põlle või rätikut peetakse vahel vaata et tähtsamaks kui kirstutäit igapäevaseid kihnu *kõrte*, mis on igaüks omaette varandus.) Naine võeti kodusaarelt, nii säilis päris puhtana kohalik koloriit nii keeles kui kommetes. Tänapäevani elab tasapisi ikka edasi vana rahvalaulutraditsioon. Kõige selle pärast saarerahvas meid nii kangesti huvitabki, ise on nad sellega päris harjunud. Kihnlastega jutule saime, kuigi muretseti ka, et jutt läheb raadiosse või ajalehte. Tuli aga ka ette, et me perenaist kodunt ei leidnud, peremees ütles ta poole ööni *põllal*

Nüüd aga vestleme isikulises tegumoes.

Anna Alas, meie kõige ehtsama murrakuga keelejuht.

Theodor Saar, teadlane rahva hulgast.

Isetegevuslikuks jäänud mitmekülgne talent Peeter Rooslaid, praegu tuntud «Uku» prossimeistrina.

Madli Köster, kelle sängi hämarusest pudenes ehedaid elutarkuse pärle: «Meil oli vanasti suitsukord ümber nagu teil tarkusekord.»

Vana hülgekütt, tore habemik Juhan Vesik (ja soe *rugileväkannikas, mille ta ise labõdiga oli sõtkunud*).

Tema naine Tiiu Vesik, kelle haigus peaaegu jalutuks on teinud — alatı optimist, töökas, mures teiste pärast.

Selline ta on, see Kihnu saar oma rahva ja keelega.

H. NIINEMÄGI

Noored kirjatargad pidasid plaani

Esmaspäeva õhtul pidas Tartu Noorte Autorite Koondis uue tööaasta esimest koosolekut. Juhatuse endine esimees Johnny B. Isotamm paigutas möödunud aastal toimunu aktivasse koondise tööd puudutanud ankeetküsitluse, kohtumised-loengud J. Kaplinski, P. Tulviste ja L. Mälliga, Läti noorte kirjameeste vastuvõtu Tartus, vabariikliku seminari Tallinnas, luuleõhtud Tallinnas ja Tartus, koondise poolt kokkupandud «Nooruse» septembrikuu numbri ja passivasse selle, et kahe aasta jooksul pole ei tallinlastelt ega tartlastelt ilmunud ühtki trükitud esikraamatut, mitmed kavatsetud kirjandusõhtud ja loengud jäid ära, kaheksa koondise liiget pole osalenud üheski ürituses, vähe ilmub noorte autorite loomingut trükis. Tartu NAK-i juhatuse möödunudaastane töö hinnati üpris üksmeelselt rahuldavaks.

Järgnenud arutelus tehti ettepanekuid uue tööaasta sisustamiseks. Tartu NAK-i uute täieõiguslike liikmetena võtsid sellest osa Eda-Kai Simmermann, Aivo Lõhmus, Andrus Simsel, Tuuli Kruus ja Andres Langemets (kõik meie ülikooli üliõpilased).

Valiti uus juhatus koosseisus Evi Laido (esinaine), Rein Sander (tema parem käsi, TRÜ IV kursuse bioloog), Johnny B. Isotamm, Eda-Kai Simmermann (TRÜ psühholoogia I k.), Andres Langemets (TRÜ eesti filoloogia I k.), Sirje Kiin (TRÜ eesti filoloogia IV k.).

N. KIIS

ÜLIÕPILASED!

Kes soovivad õppida plakatkirja, võivad seda teha kunstikabinetis neljapäeviti alates kella 16.

Oodatud on ka kõik need, kes kunstikabineti teistest tundidest osa ei võta.

Kursust alustatakse järgmisel neljapäeval.

Avaldame kaastunnet kaugõppeprorektor Valter Haamerile ISA surma puhul.

TRÜ rektoraat
TRÜ kaugõppeosakond
TRÜ Ajaloo-Keeleteaduskond
TRÜ pedagoogika kateeder

Kaastunne prorektor Valter Haamerile ISA kaotuse puhul.

TRÜ ajalehe toimetus

TRÜ ÜVAK teatab,

ÜVAK on üliõpilaste vastastikuse abistamise kassa ja et sealt saab laenu ning informatsiooni igal neljapäeval kella 18—20, tarvitseb vaid tulla Ülikooli t. 20 III korrusele.

TRÜ ÜVAK juhatus

TOIMETAJA H. PALAMETS

«Тарту Рийклик Юликооль» («Тартуский государственный университет») г. Тарту Эстонской ССР. Орган Тартуского государственного университета. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbri hind 2 kop. Tell. 5573. MB-07019.

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

Raamatupalat

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riiklik Ülikool

TARTU RIIKLIKU ÜLIKOOLI PARTEIKOMITEE, REKTORAADI, KOMSOMOLIKOMITEE- JA AMETIÜHINGUKOMITEE HÄÄLEKANDJA

NR. 27 Reedel, 2. oktoobril 1970. a. XXIII aastakäik

TERVITUS TRÜ XVIII KOMSOMOLIKONVERENTSI DELEGAATIDELE!

Täna algas aulas ELKNÜ TRÜ organisatsiooni XVIII konverents. Tehakse kokkuvõtteid tehtud tööst, kavandatakse uusi ülesandeid. Tänasele päevale annab pidu-liku ilme ajalooline sündmus, mis toimus täpselt 50 a. tagasi. V. I. Lenin esines siis kommunistlike noorte ees oma kuulsa kõnega. 2. oktoobril lõpeb ka leninliku arvestuse ettevalmistav etapp.

Konverentsil arutatakse paljusid ülikoolielu olulisi probleeme: teaduskondade omavalitsust, üliõpilastepoolset abi ülikooli ehitusobjektidel, õppeedukuse tõstmist jm.

50 aastat tagasi

2. oktoobril 1920

esines V. I. Lenin Venemaa Kommunistliku Noorsooühingu III kongressil kõnega «Noorsooühingute ülesanded», mille ideed on aktuaalsed tänapäevalgi.

«Me ei pea võtma vanast koolist seda, kuidas noore inimese mälu koormati ääretu hulga teadmistega, millest üheksa kümnendikku oli tarbetu ja üks kümnendik oli moonutatud, kuid see ei tähenda, et me võime piirduda kommunistlike järeldustega ja pähe õppida ainult kommunistlikke loosungeid. Sellega kommunismi ei looda. Kommunistiks võib saada ainult siis, kui rikastad oma mälu kõigi vaimsete varadega, mis inimkond on loonud.

Meil pole tarvis tuupimist, aga meil on vaja arendada ja täiustada iga õppija mälu põhifaktide teadmisega, sest kommunism muutuks tühjuseks, muutuks paljaks sildiks, kommunist aga ainult lihtsaks kelkijaks, kui ta oma teadvuses kõiki omandatud teadmisi läbi ei töötaks. Te ei pea teadmisi ainult omandama, vaid peate nad omandama nõnda, et saaksite suhtuda neisse kriitiliselt, et te ei koormaks oma mälu selle rämpsuga, mida pole vaja, vaid rikastaksite teda kõigi nende faktide teadmisega, ilma milleta ei saa olla tänapäeva haritud inimest.» (V. I. Lenin. Teosed, 31. kd. lk. 256.) «...igal noorel inimesel, kes peab end kommunistiks ja on selgesti teadlik sellest, et Kommunistlikkusse Noorsooühingusse astudes võttis ta endale ülesande aidata parteil üles ehitada kommunismi ja aidata kogu noorel sugupõlvel luua kommunistlikku ühiskonda. Ta peab mõistma, et seda saab ta luua ainult nüüdisaegse hariduse alusel, et kommunism jääb ainult sooviks, kui ta seda haridust ei omanda...» (V. I. Lenin. Teosed, 31. kd., lk. 258.)

«Teie ülesanne on üles ehitada,» jätkab ta, «ja te suudate selle lahendada ainult siis, kui olete omandanud kõik nüüdisaegsed teadmised, kui oskate muuta kommunismi päheõpitud valmis valemitest, nõuandeist, retseptidest, ettekirjutustest ja programmidest selleks elavaks jõuks, mis ühendab teie otsest tööd, kui oskate muuta kommunismi oma tegeliku töö juhendiks.» (V. I. Lenin. Teosed, 31. kd., lk. 259.)

«Ilma selle liitumiseta, ilma selle tööliste ja talupoegade teadliku distsipliinita on meie töö lootusetu...» Vaja on «luua ühtne tahe.» (V. I. Lenin. Teosed, 31. kd., lk. 257.)

Nende mõtete valgusel arutab oma probleeme ka tänane ELKNÜ TRÜ organisatsiooni XVIII konverents.

Vilniuse ülikooli vanem vend

Vilniuse Ülikooli Teaduslik Raamatukogu pühitses neil päevil oma 400. aastapäeva. Selle ülimalt austusväärse sündmuse puhul nimetati raamatukogu korduvalt Vilniuse Ülikooli vanemaks vennaks. Raamatukogu asutamise aasta on 1670, ülikool ise on tervelt 9 aastat noorem.

Juubeli puhul oli ülikool piduehtes, sündmusele elas aktiivselt kaasa kogu Leedumaa. Tähtpäevaks valmis raamatukogule uus hoidla 1,5 miljoni köite mahutamiseks. Raamatukogu, mille fond kiiresti läheneb 2,8 miljonile köitele, vabaneb ruumikitsikusest. Ülikooli restaureeritud katedraalis avati suur näitus raamatukogu ajaloost. Korda oli seatud ja remondimeeste käe alt läbi käinud terve ülikooli kvartal.

Raamatukogu tähistas juubelisünnipäeva teadusliku konverentsiga, mille juhtmõtteks oli «Raamat ja progress». Enamik konverentsi ettekannetest käsitles Vilniuse Ülikooli raamatukogu ajalugu, aga ka raamatukogunduse tänapäevaseid probleeme. Trükist ilmus ettekannete kogumik.

Juubelist ja konverentsist võtsid osa mitmete Nõukogude Liidu kõrgemate koolide raamatukogude esindajad, kes tõid sünnipäevalapsele kaasa palju häid soove ja huvitavaid kingitusi. Meie ülikooli raamatukogu esindajad viisid Vilniusse E. Valk-Falgi kaunilt kujundatud nahkköites koopiad Vilniuse Ülikooli raamatukogu direktori Gottfried Groddecki kirjadest Tartu Ülikooli raamatukogu esimesele direktorile Karl Morgensternile. Seovad ju Tartu ja Vilniuse ülikooli raamatukogusid kauaaegsed sõprussuhted. Ka on nende raamatukogude ajaloos ja fondide iseloomus paljugi kõrvutatavat.

Pidulikul aktusel autasustati sõsarraamatukogu endisi ja praegusi töötajaid. Nende hulgas oli eriti populaarne hiljuti ÜRO Raamatukogu direktori ametikohalt vabanenud L. Vladimirovas — kauaaegne Vilniuse Ülikooli raamatukogu direktor, kes praegu on raamatukogunduse ja informaatika kateedri juhataja samas ülikoolis.

Laine PEEP,

TRÜ Teadusliku Raamatukogu direktor

I kursuste aktiivi laager Käärikul

21.—25. septembrini k. a. toimus traditsiooniks saanud seminarlaager, millest oli palutud osa võtma I kursuste aktiiv.

I vahetuse rahvaga vestlesid ülikoolisisestest ja -välistest probleemidest T. Sutt filosoofia kateedrist, P. Vihalemm Sotsioloogialaboratooriumist ja ajaloo V kursuse üliõpilane R. Ruutsoo, parteikomitee sekretär K. Koger ja komsomolikomitee sekretärid L. Karu ning M. Kubo, ametiühingukomitee esimees H. Kabur, Majandusteaduskonna II k. üliõpilane P. Rostfeldt. Väga huvitava ülevaatega ülikooli minevikust ja tema kuulsatest kasvandikest ning professoritest esines J. Eilart.

Loengute ja vestluste vaheajal tegeldi ka kehakarastamisega. Toimus matk-jooks ümber Käärikju järve, samuti leidis aset välkturniir korvpallis.

Puhkeõhtut sisustasid teaduskondadevahelised näitemängu-võistlused ning ansambel «Kontrastid».

Paremad nii spordis kui näitemängus said väärilised preemiad.

II vahetus jäi natuke nõrgemaks nii esinejate kui ka osavõtjate poolest. Neile jagasid teadmisi ja kogemusi komsomolikomitee sekretäri asetäitja S. Kallas, Sotsioloogialaboratooriumi juhataja M. Lauristin ja ajaloo-osakonna üliõpilane J. Tamm.

Komsomolikomitee ja osavõtjad jõudsid üksmeelsele otsusele, et kasu oli mõlemapoolne. Loodame, et omandatud teadmisi ei hoita vaka all, vaid et need leiavad kohe aktiivset rakendamist.

J. TAMM

Tartu Riikliku Ülikooli rektori KÄSKKIRI

Ülikooli raamatukogu esimese direktori Karl Morgensterni 200. sünni-aastapäeva tähistamisega seoses avaldan tänu raamatukogu kauaaegsetele töötajatele

Elsa Kudule, Ida Noppelile, Kaja Noodlale, Eduard Nuginile, Ruth Parmasele, Frieda Porilale, Tiina Sepale ja Linda Visbergile;

raamatukogu nõukogu liikmetele dotsentidele Richard Kleisile ja Leo Tiigile, pensionäridele Linda Laole, Marta Liblikule, Hella Rattasepale, Haldi Tederile, Herta Veidemannile ja Valli Haldrele.

Läkitus õpetajate päevaks

Tervitame kogu ülikooli pedagoogilist kollektiivi! Soovime teile edasist jõudu ja edu üliõpilaste kasvatamisel ja õpetamisel!

Meie ülikoolist on saanud õpetajakutse väga paljud vabariigi koolide pedagoogid. Soovime neile tänase pidupäeva puhul palju head tahet, kannatlikkust ja edasist entusiasmi ülikoolile uue järelkasvu õpetamisel.

Loodame, et teil ei unune vana *alma mater*.

Olete alati teretulnud!

ELKNÜ TRÜ komitee
Ajalehe «TRÜ» toimetus

Tunnustus

Seoses suure tööga noorsoo kommunistlikul kasvatamisel ja eduka osavõtu eest V. I. Lenini 100. sünni-aastapäeva tähistamisele pühendatud muuseumide ülevaatusest hinnati NSV Liidu kõrgema- ja kesk-erihariduse ministri aukirja väärilisteks 5 kõrgema kooli muuseumi seas ka Tartu Riikliku Ülikooli Klassikalise Muinasteaduse Muuseum.

ACTA DIURNA

TRÜ Nõukogu koosolekul 25. septembril anti kätte professoritunnistus filosoofiadoktorile Mihhail Makarovile. Doktoridiplomid said patoloogilise anatoomia kateedri õppejõud Leo Pokk ja teaduskonnasisehaiguste ja patoloogilise füsioloogia kateedri õppejõud Vello Salupere.

*

Konkursi korras valiti tsiviilõiguse ja -protsessi kateedri juhataja professori kohale meie ülikooli esimene naisdoktor õigusteaduste valdkonnas Vilma Kelder. Teaduskonnasisehaiguste ja patoloogilise füsioloogia kateedri professoriks valiti Vello Salupere, patoloogilise anatoomia kateedri professori kohale Leo Pokk, otorinolarüngoloogia ja oftalmoloogia kateedri professoriks Viktor Särgava, teoreetilise füüsika kateedri professoriks Vladimir Riives, poliitilise ökonoomia kateedri professoriks (poole kohaga) Arno Köörna. Kõik TRÜ Nõukogu poolt valitud on teaduste doktorid.

*

Teisipäeval, 22. sept. toimus Arstiteaduskonna nõukogu ja partei-algorganisatsiooni ühine koosolek.

* Arutati õppetöö ja menetluspraktika küsimusi. Hea õppedistsipliin on stomatoloogia- ja farmaatsiaosakonnas, kus osakonna tööd juhivad spetsiaalsed kateedrid. Seevastu spordimeditsiini osakonnas takistavad organisatoorsed lüngad plaanipärast kasvatustööd.

* I—III kursusel on üliõpilaste keskmised hinded võrdlemisi madalad. IV kursusel tõuseb õppeedukus märgatavalt.

* Ehitusmalevasse lubatakse arsti kohale ainult I—III kursuse üliõpilasi, kellel on õe või velskri kutse. IV ja V kursuse üliõpilasi ehitusmalevasse ei lubata, sest neil on samal ajal menetluspraktika haiglas.

Eelmisel nädalal olid Tartus õppeekskursioonil 30 Turu Ülikooli Arstiteaduskonna IV—V kursuse üliõpilast prof. Viinari juhtimisel. Tutvustava ülevaate teaduskonna tegevusest ja õppeprogrammidest andis teaduskonna dekaan E. Raudam. Külalised tutvusid neuroloogia, neurokirurgia ja kirurgia kateedritega. Lõpubanketil peahoone kohvikus kinkisid külalised meie meedikutele baromeetri, soovides, et see kahele naaberrahvale ainult head ilma näitaks.

*

Kuu aega on olnud pedagoogilisel praktikal tulevased reaalainete õpetajad. 30. septembril siirdusid praktikale 91 Ajaloo-Keeleteaduskonna üliõpilast.

*

Alates käesolevast õppeaastast on TRÜ pedagoogilise praktika üldjuhendajaks Kanni Indre pedagoogika ja metoodika kateedrist. Ajaloo-Keeleteaduskonna ulatuses juhib praktikat vene keele kateedri õppejõud Antidea Metsa.

Tartu ülikooli looduskaitse ja kodu-uurimise kabinetti külastas Helsingi Ülikooli professor ja riigi looduskaitseameti peainspektori asetäitja L. Haapanen, soovides samalaadset keskust rajada ka oma koduülikooli juures. Looduskaitse üldkursust hakati õpetama naabrite ülikoolis 1968. a. (meil 1957).

Kui me sõidame teise riiki,

milline peab olema meie ettevalmistus, kuidas komplekteerida üliõpilaste välisvahetuse rühmi (praktika-, ehitus- ja aktivistide gruppe), kuidas vastu võtta külalisi teistest liiduvabariikidest ja välismaalt, kuidas valmistada ette giide, kuidas organiseerida välisrühmadele kultuuriprogramme, kuidas lepinguid sõlmida, neist kinni pidada ja seda ka teistelt nõuda — kõiki neid probleeme prooviti teoreetiliselt lahendada pika nimega (**Eesti kõrgemate koolide komsomolikomiteede välissuhete sektorite ja interklubide) seminarlaagris Kloogal,** TPI spordibaasis. Kutsutud olid ka välissuhetega tegelevad üliõpilasfunktsionäärid Vilniuse RÜ-st, Kaunase Meditsiiniinstituudist, Riia Polütehnilisest Instituudist, Läti RÜ-st, Moskva Energeetikainstituudist, Aserbaidžaani RÜ-st ja Jerevani RÜ-st. Tänu sellele möödusid seminaritunnid suuremas osas kogemuste vahetamise tähe all.

Kõige suurem välisvahetus oli Moskva Energeetikainstituudil. Seal õpib praegu 1200 välismaa üliõpilast, eelmisel aastal vahetasid nad valuutavabalt üliõpilasrühmi Soome ja 5 sotsialismimaaga, kokku üle 200 inimese. Nende hulgas oli nii ehitusrühmi, ansambleid, praktika- ja aktivistide gruppe, lisaks toimub pidev üliõpilasgruppide vastuvõtt teistest liiduvabariikidest. Et sellise mahuka tööga edukalt toime tulla, on moskvalastel oma instituudisisene noorsoo-organisatsioonide nõukogu. Selle funktsioonidest rääkis lähemalt nõukogu president Nurali Mussajev. Võib-olla annab meilgi nende eeskujul mõndagi koordineeritumalt korraldada. Energeetikainstituudi noorsoo-organisatsioonide nõukogu tegutseb sektorite kaupa.

Ideoloogilise ettevalmistuse sektor organiseerib loenguid neile, kes sõidavad välismaale või tegelevad välisgruppide vastuvõtuga, giiditööga jms. Loengutsüklid algavad aprillis, mil välismaale sõitvad rühmad on komplekteeritud. Algul on nende temaatika üldpoliitiline, esinevad oma instituudi vastava ala õppejõud, lektorid Rahvusvaheliste Suhete Instituudist, raadio- ja televisioonikommentaatorid jne. Edasi jätkuvad loengud vastavate riikide kaupa. Siia hulka kuulub ka elementaarne keeleline ettevalmistus, 2—3 tunni vältel õpitakse selgeks hädavajalik tarbesõnavara.

Vastuvõtu sektor tegutseb kahes osas: sotsialismimaade ja kapitalistlike maade üliõpilaste ja noorsoodelegatsioonide vastuvõtu, kultuuriprogrammide, kohtumiste ja ekskursioonide organiseerimisega. Selles sektoris tegutsevate üliõpilaste ettevalmistus on eriti oluline, neil tuleb sageli väga kiiresti vastata mitut laadi küsimustele nii välis- kui ka sisepoliitika kohta.

Dokumentide vormistamise sektor on raskustes pika ja keeruka 40—45 päeva kestva protseduuriga.

Oluline on töö Moskvas õppivate välismaa üliõpilastega, samuti liiduvabariikidest tulnutega. Neid tuleb kurssi viia instituudi, linna ja maa ajaloo, kultuuri ja tänapäevaga, kasutada neid ära klubides, diskussiooni- jms. õhtutel.

Eriettevalmistust tehakse komandöridele, enamasti on need aspirandid, nooremad õppejõud, komsomolijuhid, vahel ka üliõpilased.

Järgnenud diskussioonides räägisid teisedki välisrühmade vahetusest. Enamik kõrgemaid koole teeb seda alles esimesi aastaid, kogemusi on vähe, töö ei ole nii koordineeritud nagu moskvalastel. Meil endilgi on ju olnud nurisemist välisrühmade programmide üle, lepingutest mittekinnipidamise üle jne. Et aga kohal polnud otsustava hääleõigusega organite esindajaid, ka mitte kõrgemate koolide komsomolijuhte, jäigi jutt enamasti «nii tuleks teha»-tasemele.

(Järg 4. lk.)

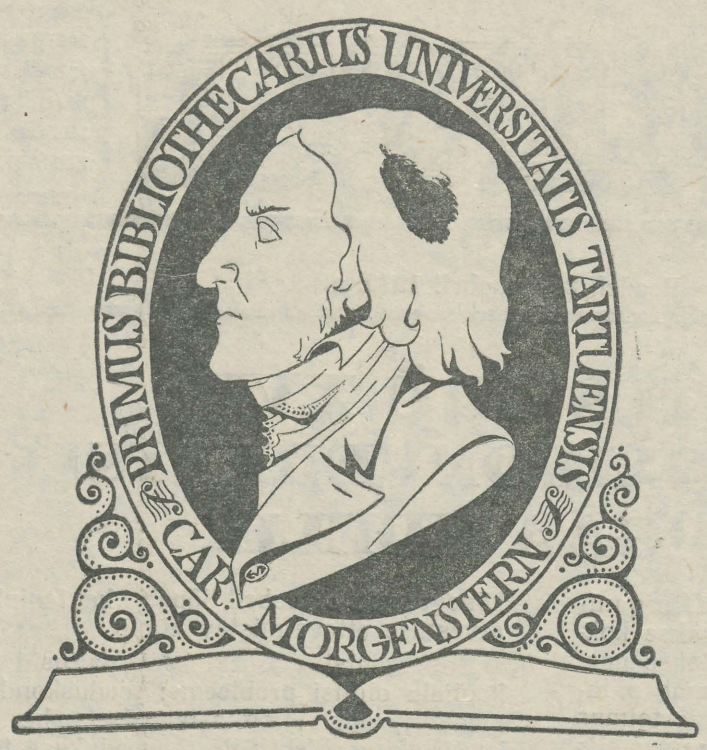

1802. a. kutsuti Tartu Ülikooli elokventsi ja klassikalise filoloogia, esteetika ning kirjanduse- ja kunstiajaloo professoriks Karl Morgenstern. Ühtlasi määrati ta ülikooli raamatukogu direktoriks. Magdeburgi arsti poeg ja Halle ülikooli kasvandik tuli Tartusse Danzigi *athenaeum*'i (kõrgem gümnaasium) professori kohalt.

Tartus luges Morgenstern 34 aasta kestel (iga nädal 10—16 tundi) 48 kursust. Teda kuulati huviga, eriti tema esteetikaloenguid, mis sisaldasid uudset materjali ja uusi seisukohti. Morgensterni auditooriumis istusid filoloogidega kõrvuti arstiteaduse üliõpilased (K. E. v. Baer, F. R. Faehlmann, F. R. Kreutzwald), teoloogid (J. H. Rosenplänter, A. H. Neus, K. J. Peterson) ja juristid (J. J. Nocks), kellest said pärast nimekad teaduse- ja kirjamehed.

Elokventsiprofessori ülesandeks polnud aga mitte kõnekunsti õpetamine, vaid ülikooli esindamine kõnes ja kirjas. Ülikooli aastapäevadel (12. dets.) rääkis Morgenstern aulas klassikalise hariduse tähtsusest või mõnest oma lemmikautorist (Klopstock, Klinger, Goethe jt.), tõstes esile inimese vaimset ilu. Iga semestri jaoks koostas elokventsiprofessor ladinakeelse loengute kava ja toimetas selle trükki, lisades mingi teadusliku artikli. Ta jälgis range järjekindlusega, et väitekirjade koostamine ja nende kaitsmine toimuks korrektses ladina keeles. Kõige enam oli pahandusi Arstiteaduskonnaga.

Esimesel 15 Tartu aastal võttis Morgenstern agarasti osa ülikooli töö organiseerimisest ja suunamisest koos teiste vabameelsete professoritega (G. F. Parrot, G. B. Jäsche, J. W. Krause). Morgensterni idee oli näiteks ülikooli hooned Toomemäele koondada. See oli Tartu Ülikooli nooruspõlv, romantiline ajastu kirjanikust kuraatori (F. M. Klinger) valitsuse all.

Ülikooli juurde loodud koolikomisjoni liikmena tutvus Morgenstern Balti kubermangude ja Soome kubermangu koolioludega, tegi parandusettepanekuid. Õpetajate instituudi ja hiljem tema enda ideede kohaselt organiseeritud pedagoogilis-filoloogilise seminari ühe direktorina mõjustas Morgenstern kohalike provintside kooliõpetajate ettevalmistamist valgustuslikus vaimus.

Mitmekülgse teadusemehe kesksekstegevusalaks kujunes ülikooli raamatukogu. Karl Morgenstern sai raamatukogu esimeseks direktoriks ja esimeseks raamatukoguhoidjaks, kuigi raamatukogu oli asutatud varem. Ta jäi ka ainukeseks Tartu professoriks, kes pidas raamatukogutööd oma põhitööks. 37 aastaga komplekteeris Morgenstern Tartu Ülikoolile rikkaliku ja sisult tervikliku raamatufondi — niisuguse, mille väärtus aastatega kasvab nagu heal veinil. Kuidas see tal raamatuturgudest kaugelasuvas Tartus õnnestus?

Elokventsi-professor ja raamatukogu esimene direktor

Vastandina varem kombeks olnud rariteetide kogumisele lähtus Morgenstern G. W. Leibnizi püstitatud uusaegse teadusliku tarberaamatukogu põhimõttest, mis oli Saksamaal juba Göttingeni ülikooli raamatukogus rakendamist leidnud. Eelduseks hea kirjandusetundmine ja tihe kontakt õppejõududega, saatis Tartu raamatukoguhoidja tellimisi soliidsetele raamatukaupmeestele (kõige rohkem P. G. Kummerile Leipzigis). Laialdane agentide võrk pidas silmas raamatuoksjoneid ja -müüki. Morgensterni erakordne oskus sõpru soetada soodustas omakorda vahetust ja tõi annetusi. Hilisemate aegade teadlastel on põhjust talleriti tänulik olla perioodika võimalikult lünkadeta komplekteerimise eest.

Morgenstern oli peaaegu kõigi Tartu raamatukogude varustaja, sest ta tellis kirjandust ka instituutidele ja professoritele isiklikult. Tellis isegi kuraator Klingerile Peterburi.

Lugejatele tehti raamatud kiiresti kättesaadavaks, ent samavõrra oluliseks peeti raamatute hoidmist.

Algusaastatel kasutas Morgenstern üliõpilastest praktikantide, nn. aktsessistide abi raamatukogu laenutuspäevadel, kesknädalati ja laupäeviti 2 tundi. Praktikantidena töötasid paremad üliõpilased, kes said selle eest kõrgendatud stipendiumi. 1812. a. kohtame praktikantide seas pärastist akadeemikut ja Peterburi Teaduste Akadeemia Raamatukogu osakonnajuhatajat K. E. v. Baeri.

Suure kunstihuvilisena ja -kogujana rajas Morgenstern ülikooli juurde kunstimuuseumi — esimese muuseumi Eestis (praegune Klassikalise Muinasteaduse Muuseum). Muuseumi kogudesse hankis ta mitmesuguse väärtusega gravüüre, joonistusi, münte, medaleid, gemme, kipsfiguure ja palju muudki. Teaduslikus Raamatukogus näidatakse ekskursioonidele Goethe, Herderi ja Wielandi portreid, mis on möödunud sajandi kuulsa portreemaalija F. G. v. Kügelgeni tööd. Morgenstern oli kunstniku sõber ja sai maalid osta kunstimuuseumile 1823. a. kunstniku leselt Küti mõisas. Kolm maailma-

(Järg lk. 4)

hommikust õhtuni

III

II kursuste tüdrukutel saab kolhoosis peagi täis 2 nädalat tööaega. Samal ajal on linnas tööl olnud kõik II kursuste poisid, Matemaatikateaduskonna omad välja arvatud. Üle 40 Arstiteaduskonna poisi töötab Maarjamõisa ehitatavas haiglas, 20 tudengit on ehitustrusti käsutuses linna objektidel, 10 üliõpilast uue ühiselamu ehitusel. Ülejäänud sadakond noormeest on TRÜ vanemtöödejuhataja jaoskonna ja majandusosakonna käsutuses. Üliõpilased, kes vabastati füüsilisest tööst, töötavad konservitehases ja TRÜ raamatukogudes. Kuidas töötatakse, paistab tööperioodi lõppedes. Kuid juba praegu on selgunud, et poistega, kes on tööl vanemtöödejuhataja jaoskonnas Pälsoni tn. 23, ollakse väga rahul ja eriti kiidetakse T. Kupitsat (Bioloogia-Geograafiat.) ning V. Veeru (Majandust.). Sugugi tõsiselt ei ole võtnud oma kohustusi Ajaloo-Keeleteaduskonna tüdrukud, kes saadeti tööle õlletehasesse.

9. sept. pandi uuele ühiselamule nurgakivi. Tänaseks on tööd nii kaugel, et poolele esimese korpuse teeninduskorrusele on paigaldatud laepaneelid. Objektil on ehitustrustist kaks müürseppade brigaadi, kokku 35 töölist, peale nende TRÜ poolt aasta lõpuni vahetuste kaupa 10 üliõpilast. Ehitustööde graafikust on seni kinni peetud. Tuleval kevadel on EÜE plaanis võtta ühiselamu ehitus oma hoole alla. Selleks tuleb ülikoolis ette valmistada 50 kvalifitseeritud krohvijat ja maalrit. 20 poisil tuleb hakata katma põrandaid linoleumiga ja abistama krohvijaid. Kõigi ettevalmistava perioodi küsimustega hakkab tegelema TRÜ komsomolikomitee ehitustööde staap. Kokkulepe saavutati EÜE keskstaabi juhtivate töötajatega. EÜE kavatseb töödega ühiselamu ehitusel alustada 1. juunil, mil ehitus on jõudnud viimistlustööde järku. Et nende töödega saaks alustada õigeaegselt, on vajalik kõigi ehitusele tööle saadetud üliõpilaste äärmiselt tõsine töössesuhtumine.

P. ROSTFELDT

Ametiühingu-komitees

25. sept. oli TRÜ a.-ü. komitee koosolek.

* Analüüsiti esimese kontrollreidi tulemusi ühiselamutes. Tähelepanu oli pööratud ühielamute majanduslikule olukorrale.

* Arutati büroode valimistega seotud probleeme. Esimest korda valitud rühmaorganisaatorite laager otsustati korraldada Käärikul 10.—11. oktoobrini.

Käärikule sõitjad! Lähemat informatsiooni sõidu kohta saate oma a.-ü. büroodelt.

ELKNÜ TRÜ komitees

* 26. septembril võttis komitee sekretär L. Karu vastu 18-liikmelise Soome Demokraatliku Noorsoo Liidu delegatsiooni eesotsas organisatsiooni sekretäri Seppo Timoneniga. Külalised huvitusid meie üliõpilaskonna ideelis-poliitilisest kasvatustööst, üliõpilaste osast ülikooli õppe- ja kasvatustöö juhtimises, komsomoli organisatsioonilises töös. Saime kuulda Soome noorte võitlusest paremate töö- ja elutingimuste, vasakpoolse suuna eest Soome noorsooliikumises, Liidu kaugematest eesmärkidest.

* 28. septembril toimunud ELKNÜ TRÜ komitee VII pleenum kinnitas komitee aruande esitajaks TRÜ komsomoliorganisatsiooni XVIII konverentsil komitee sekretäri L. Karu. Kuulati ära ettekande projekt, tehti täiendusi ja parandusi.

* 29. septembril toimus nõupidamine komitee sekretariaadi ja ehitusstaabi ning ELKNÜ KK sektorijuhataja P. Vähi, komandöri T. Pangsepa ja EÜE peainseneri L. Linnupõllu vahel. Täpsustati EÜE osavõttu ülikooli väljaehitamisest, eriti 1971. a. suvel.

NÄITUS TBILISIS

19.—25. oktoobrini k. a. toimub Tbilisis IX üleliidulise röntgenoloogide ja radioloogide kongressi puhul näitus «Röntgeniradioloogias rakendatavad seadmed ja aparatuur».

Esperantoring

Ülikooli **esperantoringi** esimene koosolek sel õppeaastal toimub reedel, 9. okt. kell 18. Kõigil esperantistidel ja esperanto keelt õppida soovijatel koguneda ph. aud. 116.

Päevakorras on senise töö kokkuvõte, ringi juhatuse valimine, õppegruppide moodustamine, jooksvad küsimused. Huvipakkuvaks uudiseks on see, et kaks hea keeleoskusega noort esperantisti on võimalik saata tasuta järgmise aasta suvel Tšehhoslovakkiasse sealse esperantoliidu kutsel.

Muuseumid ja kirikud täis rikkusi

UNESCO kuulutas 1968. aasta rahvusvaheliseks muuseumitöö aastaks. Mitmetel konverentsidel arutati muuseumitöö organiseerimise ja kultuurivarade populariseerimise küsimusi. Muuseumitöö aasta vältel pöörati küllaltki suurt tähelepanu kultuurivarade, eriti kunstiesemete kaitsele. Juba 1962. a. peeti Haagis rahvusvaheline konverents, mis oli pühendatud kunsti- ja kultuurivarade kaitse küsimustele. Selle konverentsi töö põhiseisukohad ja ülevaade muuseumi kaitse uusimaist meetodeist avaldati UNESCO ajakirjas «Museum» 1964. a.

Kunstivarguste üha kasvav laine kapitalistlikes maades sunnib ICOM-i ja Interpoli ikka rohkem selle küsimusega tegelema. Kunstivargus pole ju uus nähtus. Üle 2000 aasta varastatakse kunstiesemeid. Minevikus kuulusid kunstiteosed sõjasaagi hulka. Ajaloost on sellistest kunstiröövidest suurematena tuntud Kreeka kunstiteoste väljavedu roomlaste poolt pärast Kreeka alistamist 146. a. e.m.a., Rooma rüüstamine 1527. a., mis jäi ajalukku «Sacco di Roma» nime all, kunstiteoste hävitamine ja röövimine 30-aastase sõja ajal, Napoleoni rüüsteaktsioon Itaalias ja II maailmasõja ajal Linzi muuseumile varade kokkuröövimine.*

1911. a. Mona Lisa vargus Louvre'ist ja 1934. a. Genti altari tiiva vargus tähistasid 20. sajandi esimese poole kunstivarguste tippe. 1959. aastaga algas kunstivarguste uus etapp kapitalistlikes maades. Kunstivargus muutus nüüd täpselt organiseeritud külmalt kaalutletud brutaalseks röövimisaktiks, mille põhimotiiviks on majanduslik kasusaamine. Röövimisobjekti valikul ei lähtuta ainult selle kunstiväärtusest, vaid esmajoones hinnast. Hinna aga määrab kunstiturul konjunktuur. Näiteks maalide hinda kunstiturul ei kujunda mitte ainult nende kunstiväärtus, vaid ka moevool, nõudmine ja pakkumine. Rohkem kui kunagi varem on kunstiteosed kapitalistlikus maailmas praegu muutunud kaubaks. Nende hinnad tõusevad ja langevad analoogiliselt aktsiate kursi muutumisega. Kunstiturg informeerib tarbijat esmajoones kunstiesemete hinnast ja alles siis nende kunstiväärtusest. 1958. ja 1959. a. oksjonitel saavutasid mõnede kunstnike maalid rekordhindu. Ja otse magnetitaolise võlujõuga tõmbasid just nende kunstnike teosed ligi kunstivargaid. Et tunduvalt kergem on röövida kunstikogu kui panka või rahakappi, siis meelitavad maalid seda enam. Kunstivarguse suhteliselt tagasihoidlik karistusmäär ja turu sobiv konjunktuur õhutavad tegutsemisele. Vargusi soodustab ka «must kunstiturg». Siia saabuvad ja lähevad edasi salapäraseid teid mööda maalid, skulptuurid ja teised kunstiesemed. Ameerika miljonärid pakuvad impressionistide maalide eest lausa muinasjutulisi hindu.

Kunstivargus on kapitalistlikes maades üks ohtlikumaid ja enamlevinud kuritegevuse liike. Mitmesugustest ühiskonnakihtidest vargad ja rahvusvahelised banded on spetsialiseerunud kunstivargustele ja väga tihti töötavad käsikäes kunstikaupmeeste, -kogujate ja kindlustusühingutega. Nende söödamaa ulatub Londonist Los Angeles'ini, Roomast Stokholmini, Pittsburghist Palermoni. Ka Aafrika ja Aasia riikidesse on nad sirutanud oma haarded. Isegi sotsialistlikes riikides on esinenud mõned, osaliselt välismaistel tellimustel toimunud kunstiröövid. Kõik need juhud on aga avastatud ja süüdlased on saanud teenitud karistuse.

KUNSTIVARGUSTE TÕUSULAINE

1959. a. veeres enneolematu ulatusega kunstivarguste laine üle Euroopa ja Ameerika. Muuseume, erakogusid, kunstikauplusi, kirikuid ja templeid tabas nii palju vargusi, et räägiti juba tsivilisatsiooni kriisist. Arvukate kunstivarguste hulgas äratas suuremat tähelepanu Lucas Cranach vanema «Venuse» vargus 8. detsembril 1959. a. Maal varastati kuulsa Städeli Kunstiinstituudi galeriist Frankfurdist Maini äärest. Galeriile olid ehitatud uued ruumid ärklikorrusele, kus 28. novembril oli toimunud pidulik avatseremoonia. Juba varem oli palju kiitvaid sõnu lausutud 1532. aastast pärineva Cranachi «Venuse» kohta ja nüüdki tuletati teda jälle meelde kui kogu üht silmapaistvamat teost. Maal oli mõõtmeilt väike, ainult 37×25 cm, maalitud punapöökpuu tahvlile. Kui vargus ajakirjanduse, raadio ja televisiooni kaudu teatavaks sai, hakkas politseile saabuma teateid. Nende hulgas oli väärtuslikem see, et varguse päeval oli ühte Frankfurdi ostu-müügi ärisse sisenenud umbes 40—45 aasta vanune 1,75 m pikkune mees ja pakkunud müüa maali, mis kirjelduse järgi oli täiesti identne varastatuga. Politseile kogunes üle saja jälje, kuid lahendus ei lähenenud millimeetri võrragi. Maal jäi endiselt kadunuks. Lõpuks kuulutas Städeli Kunstiinstituut välja 10 000 marka lunaraha maali tagasiandmise eest. Maali ei pakutud tagasi.

Umbes üheksa kuud hiljem, 1960. aasta septembrikuu lõpul helises Müncheni Keskjaamahoone politseis telefon ja salapärane hääl teatas, et Lucas Granachi maal, mis kuulub Frankfurdile, asub jaamahoones. Umbes samal ajal helises telefon ka politseipresiidiumis, mehehääl teatas, et jaamahoone keldrikorrusel on hoiustatud pakk šifriga nr. 978. Edasi jagati täpselt juhtnööre, kust leida võtit ja kuidas maali kätte saada. Lõpuks ütles mees, et tal pole enam aega, kuna kohe läheb lennuk Guatemaalasse. Politsei ruttas lennuväljale, kontrolliti kõiki reisijaid, kuid ei leitud mingeid jälgi, maali aga leidis kriminaalpolitsei antud juhatuse järgi kohe. Maali juures oli sedel: «Tagasi Guatemaalast. Me maalime sedasama. Palju tänu saksa rahvale.» Maal ei olnud kahjustatud. «Venus» läks omanikule tagasi, kuid varguslugu ei selgitanud see vähimalgi määral. See jäi endiselt salapäraseks.

Juurdlemiseks polnud mahtigi, sest saabusid uued vargusteated: Hamburgist, Hannoverist, Itaaliast, Indiast ja mujalt.

16. juuli öösel 1961. a. puhus Lõuna-Prantsusmaal külm vinge tuul, paisudes kohati tormiks. Moodsas kuurordis Saint Tropez's peeti just sel õhtul suvepidu. Kõikjal oli muusikat, laulu ja lärmi. Linnakese lähedal männisalus asus väike kabel, mida kasutati muuseumina. Öösel kell kaks sõitis selle ette väike veoauto. Kolm meest avasid ukse ja valisid 91 muuseumis eksponeeritud teosest asjatundlikult 57 hinnalisemat maali. Nende hulgas olid Matisse'i, Torillo, Signac'i, Bonnard'i jt. teosed. Auto laaditi täis ja mehed kadusid koormaga tormisesse öhe. Muuseumil alarmseadmeid ei olnud ja valvurgi oli tööl ainult päeval. St. Tropez' maalid jäid kadunuks.

29. juulil aga toimus USA suurim kunstivargus. Rikka tööstur ja rahvusvaheliselt tuntud kunstikoguja G. David Thomsoni villasse murdsid sisse vargad ja viisid ära 18 tohutu väärtusega maali. Kui Thompson koos abikaasaga külaskäigult tagasi jõudis, võtsid neid vastu tühjad seinad. Raamidest oli välja rebitud kuus Picassot, üks Miró, Dufu ja kaks Léger'd. Villa oli varustatud moodsa alarmseadeldisega, kuid õnnetuseks just sel õhtul oli peremees unustanud selle sisse lülitamata.

SCOTLAND YARD ON NÕUTU

Kaks nädalat hiljem ilmusid vargad jälle Prantsuse Rivierasse. 13. augustil 1961. a. varastasid nad Cézanne'i sünnilinnast Aix-en-Provence'ist 8 kunstniku teost. Ja siis tulid teated Londonist, et 21. augusti hilisõhtul kadus Londoni National-galerie'st Goya maal «Hertsog von Wellington». Scotland Yard seisis mõistatuse ees, kas on tegemist organiseeritud varguste seeriaga või üksikjuhtumiga.

Kuigi Wellingtoni portree ei ole Goya meistriteos, äratas vargus Inglismaa avalikkuses suurt vastukaja. Oli see ju inglise rahvuskangelase portree.

(Järgneb)

* ICOM — UNESCO Rahvusvaheline Muuseuminõukogu.
Interpol — Rahvusvaheline Kriminaalpolitsei Komisjon

Ülikoolis veerand sajandit tagasi

Lehitsesin oma arhiivi märkmeid, mida koostasin Eestisse puutuvatest andmetest. Kogusin neid küll okupatsiooniaegsest ajakirjandusest, küll Nürnbergi protsessi ja Riias toimunud nn. «kindralite protsessi» materjalidest, küll muudest allikatest.

Pilk peatus ühe dokumendi fotokoopial, mis pärines ajast, mil Barbarossa plaan oli alles väljatöötamisel. See on Saksa Rassipoliitika Peavalitsuse koostatud kiri, mis riikliku salastusastmega dokumendina on alla kirjutatud dr. Grossi poolt 28. novembril 1940. a. — peaaegu 30 aastat tagasi. Selle sisu käsitleb haridus-poliitika planeerimist sakslaste poolt alistamisele kuuluvas Ostlandis, seega ka maa-aladel Peipsi rannalt Läänemere kaldani.

Must valgel on kirjas: «Ostlandis ei tohi eksisteerida mitte mingisuguseid teisi koole peale n e l j a k l a s s i l i s e a l g k o o l i.

Algkool peab seadma endale eesmärgiks õpetada arvutamise oskust ü l i m a l t 500-ni ja oskust oma nimi alla kirjutada. Samuti peab algkool põhjalikult sisendama õpilastesse, et allumine sakslastele, ausus, hoolsus ja sõnakuulelikkus on Jumala käsuks. L u g e m i s o s k u s e o m a n d a m i s t e i p e a m i n a k o h u s t u s l i k u k s.

Peale algkooli ei pea Ostlandis olema mitte mingisuguseid teisi koole. Vanemad, kes tahaksid anda oma lastele haridust üle algkooli taseme, näiteks kõrgemas algkoolis kui ka hiljem keskkoolis, peavad lapse kooli panekul otsekohe pöörduma vastava avaldusega SS-i kõrgemate juhtide ja politsei poole.

Kui selgub, et laps on rassiliselt laitmatu, siis saavad vanemad õiguse saata oma laps väljaõppeks Saksamaale selle tingimusega, et ta ka edaspidi jääks pikemaks ajaks Saksamaa territooriumile.

Niisuguste h e a v e r e l i s t e l a s t e vanemad seatakse sel teel valiku ette, kas loovutada laps oma perekonnast, mis muidugi otsekohe pidurdaks Ida-aladel laste t o o t m i s e, või siis kolida ise üle Saksamaale ning muutuda s e a l lojaalseteks Saksa kodanikeks.» (Minu sõrendused — A. M.)

Võpatage, teie, kes te nüüd olete juba laste vanemad, seda «hariduspoliitika» projekti lugedes — see pidi ju teile osaks saama! Võpatage, vaadeldes oma mudilasi, — sest teatavasti rakendasid saksa fašistid oma põhimõtteid suurima järjekindlusega!

Toimiku kaaned on veel avatud. Üks dokument järgneb teisele, kergitades viirastuslikke mälestusi olnust. Jälle on sõrmede vahel sünge materjal, mis pärineb 1946. aastal Riias toimunud kindralite protsessilt. Sel protsessil andis kohtualune, Ostlandi politsei ja SS-i ülem SS-Obergruppenführer (= kindral-leitnant) Friedrich Jeckeln järgmise seletuse: «Himmler ütles mulle, et Balti riikide kohta koostatud plaani kiiremaks täitmiseks tuleb valdav osa Baltikumi elanikkonnast ümber asustada või v a b a n e d a s e l l e s t t e i s e l t e e l ning ainult väga väikesel osal lätlastel, leedulastel ja eestlastel, kõige ustavamatel, neil, kes on valmis Reichi heaks töötama, võib lubada jääda oma maale. Kuid see osa peab lahustuma saksa rahva seas. Sellest, et anda neile mingisuguseid poliitilisi õigusi, ei saa juttugi olla... Seda poliitikat hakati ellu viima Baltikumi okupeerimise esimestest päevadest alates.»

Jah, seda poliitikat hakati tõepoolest esimestest päevadest ellu viima. Sõja olukorras ei olnud ü m b e r a s u s t a m i n e praktiliselt läbiviidav. Küll aga hakati eestlastest vabanema t e i s e l t e e l, õigem oleks küll öelda t e i s t e l t e e d e l, sest neid oli mitu.

Üks tee oli lihtne: Adolfist Juht käsutas Eestisse Hjalmarist juhi kindla nõudega anda «Estlandi mõisast» saksa sõjaväele piiramatul hulgal «Eier, Speck und Butter». Hjalmarist juht hakkas koos oma kubjastega energiliselt tegutsema. Lääne poole hakkasid veerema vagunid sealihaga, ida poole kahurilihaga.

Teine tee oli palju lühem. Seda mööda asustati tõepoolest eestlasi ümber — Tartu tankitõrjekraavi, Joora metsa kuuskede alla, Klooga tuleriitade vahele ja veel paljudesse teistesse masshukkamiste paikadesse.

Osa eestlasi sai lahke võimaluse kasutada kolmandat teed, mida mööda jõuti nn. «töö- ja kasvatuslaagritesse», kuhu siseneti läbi massiivse värava, mida kaunistas kena loosung «Arbeit macht frei», aga kust vabadusse väljuti tavaliselt läbi krematooriumi korstna.

Kutse

Dotsent Anatoli Miti mälestusi

Just sel viisil toimuski tegelik v a b a n e m i n e Balti elanikkonnast teisel teel, millest Jeckelnile kõneles Himmler. See käis üsna lihtsalt ning küllaltki kiiresti. Kolme okupatsiooniaasta jooksul oli üle 100 000 eestlase Himmleri meetodil «maha kantud».

Sulgesin toimiku kaaned. Kadedustunne, mis mind algul haaras, oli haihtunud. Tõepoolest, kedà ja mida siis kadestada? Ega ometi seda, et praegune noorus, kelle saatust 30 aastat tagasi Berliinis planeeriti, pääses sellest vanema generatsiooni kannatuste kaudu? Loomulikult mitte. Mis on neil sellega tegemist? Nad võivad külma rahuga öelda: ise keetsite putru, ise ka sõite! Neil on selleks täielik õigus.

Kuid probleem on veel lõpuni lahendamata. Veel eksisteerib see ühiskondlik kord, mis sõda võimaldab. Seda tuleb hoolikalt silmas pidada.

Meie, omaaegse töötava noorsoo põhiliseks eluprobleemiks oli küsimus, kuidas ära elada. Kui elu olnuks organiseeritud vastavalt fašistliku Rassipoliitika Peavalitsuse plaanidele, siis oleks isegi see küsimus ära langenud. Inimeste elu oleks täpselt organiseeritud: «Käsen, lasen, poon ja keelan» oleks kõik korras hoidnud. Elu eesmärgid ja ülesanded olid selles plaanis jumala käsuna fikseeritud; midagi muud ei olnudki enam ette nähtud. Pealegi, millistest elu eesmärkidest mõtleb inimene, kellele lugemisoskus pole kohustuslik ja kelle teadmised piirduvad võimega teostada neli matemaatilist põhitehet 500 piires? Ühe sõnaga, elu pidi temale niigi olema wunderschön. *Kedagi ei oleks vaevanud näiteks niisugune probleem, kas teadlane on vaid igav, ühekülgne puuhalg või mitte? See mõtegi poleks pähe tulnud. Vaevalt, et oleks tulnud mõtiskleda näiteks ajaviitemuusika üle. «Kraft durch Freude» poolt korraldatud mõni külasimman aastas oleks «pärismaalastest» kunstihuvilisi täielikult rahuldanud.*

Ka poliitika- ja seksuaalprobleemid oleksid väga lihtsalt lahendatud. Poliitika, see oleks härrasrassi absoluutne privileeg. Mis puutub seksuaalküsimustesse — uusi moonakaid läheb ikka tarvis.

Niisugused plaanid hõljusid Eestimaa kohal 30 aastat tagasi. Õnneks meie kõik, nii noored kui vanad, pääsesime nende täitumise «rõõmust». Kas me teame aga, kus nuputatakse kaasajal meie arvel uusi plaane?

Eriti üks asjaolu kutsub vanemat põlvkonda valvusele. Viimaste aastate jooksul on kapitalismi ideoloogia hakanud meie ühiskonnale üha kasvaval hulgal pakkuma tasuta (?) palju «uut», mille külge on kleebitud etikett «V a b a Läänemaailma kultuur». On üldtuntud, et noorus otsib uut ning huvitub sellest tuliselt. Kuid vanemale põlvkonnale pole see «uus», mida sealt pakutakse, pahatihti üldse uus, vaid ülevõõbatud vana, mida nooremas põlves on küllalt nähtud.

Mul oli võimalus elada tsaari ajal, Veebruari- ja Oktoobrirevolutsiooni pöörises, von Seckendorffi okupatsiooni ajal, kodanliku Eesti perioodil, 1940. a. sündmuste päevil, hitlerismi kanna all ja sõjajärgses nõukogude ühiskonnas.

Laulgu välismaised raadiosireenid oma liigutavaid laule igasuguste «häälte», «vabaduste» ja «lainete» kaudu kui palju tahes, kuid nii vaba ühiskonda kui see, milles me praegu elame, pole ma varem veel kohanud.

Südamele jäi mure, kas oskab meie noorus läbi näha selle Läänemaailma kultuuri saavutuste pakkumistes, küll supermoodide, küll piiblite, küll karvaste lõustade, küll vabaduse näol «raha teha» või saada presidendiks, küll Nõukogudemaa kirumises ja veel teistegi «uute ideede» varjus vana kiskja — imperialismi — kihvu, mis kord juba meie peade kohal kokku laksatasid.

Olen puistanud südamelt oma muremõtted. Iga pihtimine kergendab hinge ning oma mõtete voolu tahan lõpetada suure tšehhi patrioodi Julius Fučiku sõnadega: «Inimesed, ma armastan teid. Olge valvsad!»

(Järgneb)

Pilguheit 101. hooaega

Kuna see nädal läheb veel «Vanemuise» juubeli tähe all, ajame veidi juttu teatrist, kuigi mitte juubelijuttu, «Vanemuise» noore lavastaja ja näitleja Evald Hermakülaga.

*** Millised peaksid olema üliõpilaskonna ja teatri vahelised suhted?**

Oleks hea, kui inimene, kes käib ülikoolis, võtaks vastu tulevikusuunad, otsingud teatris ning pärast lõpetamist ja tööle asumist viiks teatri koos katsetustega oma mõtetes, südames kaasa.

*** Mille poole peaks teater püüdlema?**

Ainukeseks tõeliseks teatriks on etendus, kus saal ja lava mängivad koos. Seda koostööd peame me kahjuks liiga endastmõistetavaks ega pööra sellele suuremat tähelepanu, kuna tegelikult mängib vaataja veel väga vähe kaasa. Nii ongi välja kujunenud suur distants näitleja ja pealtvaataja vahel, kusjuures vaataja on passiivne. Kuidas seda ületada? See pole täpselt teada, kuid teater võiks meenutada rahvapidu, kus kõik kogu hingest osa võtavad ja ka osa saavad. Oleme püüdnud selle ebavõrdsuse vähendamise poole, oleme püüdnud vaatajat raputada, üles äratada sellest kauaaegsest tardumusest.

Teater on juba olemuselt kummaline. Raamat ja film on ühtsed, kompaktsed, teater on ka tervik, kuid logisev, logisev sellepärast, et teatrit teeb lava taga liiga palju inimesi korraga, unustades, et kunsti tegemine on spetsiifiline ja õrn.

*** Millistes lavastustes võiks leida nende püüdluste-otsingute sugemeid?**

«Rätsep Õhk», «Kolmekrossiooper», «Kuningal on külm», «Kihlus kloostris», «Phaeton», noorte lavastustest võiks nimetada «Tuhkatriinumängu», «Laseb käele suud anda» ja ka lavalist kompositsiooni G. Suitsu luulest.

*** Kas oleks vaja eraldi teatritükke üliõpilastele?**

Pole kunagi mõelnud, et üliõpilane erineks põhiolemuselt teistest inimestest (seda erinevust on kõige rohkem vahest keskkoolilõpetajatel). Muu kunsti mõistmises on see vahe ehk suurem kui teatris, kus käsitletakse tundmusi, probleeme, tundeid, mis peaksid kõigile mõistetavad olema. Ainult sellisel juhul oleks eri teatritükil üliõpilastele mõtet, kui üliõpilased seda ise teeksid. Näitena võiks tuua algatuse «Rajacalt».

*** Mida toob Teile tulevik?**

Praegu on pooleli Andrejevi «Mees, kes saab kõrvakiile» lavastus, kuid kaugemad plaanid on udused, arvatavasti osa Ungari klassiku Imre Madachi «Inimese tragöödias».

Kino kohta niipalju: näitlejatöö kinos on igav, suuri osi mängida ei tahaks, kui, siis ehk ainult episoodilisi. Režissööritööga oleksin aga kohe nõus, sest see pakub alati palju huvitavat.

Vestles M. KUUSBERG

PUHH

«PUHH» on uus ja huvitav nalja- ja lõbunurk, mis tuleb teieni igal teisel reedel. «PUHH» peaks olema koht, kus tudeng võiks nalja leida, seda ka ise teha. «PUHH» loodab, et paljudest tema lugejatest saavad tema autorid. Selleks korraldab «PUHH» tulevikus mitmesuguseid erinevates žanrites võistlusi noortele veel avastamata annetele. Juba täna hommikul kell 6 algas

Karikatuurivõistlus

— *Igal Tartu Riikliku Ülikooli tudengil, kes joonistab kas või ÜHEAINSA karikatuuri, on eeldusi saada auhind ning*

— *selle läbi, et ta oma loomingu mingil viisil ÜLIKOOLI LEHE TOIMETUSSE läkitab, võib ta oma eeldusi üksnes suurendada, nii et*

— *kui läkitus juhtub ka küllalt hea olema, ongi saatjal AUHIND käes ja rõõmus meel pealekauba, sest nagu kohe selgub —*

— *üks auhind (20 rbl.) on kopsakam kui teine (15), kolmandast (10) rääkimata ja*

— *kuivõrd PRIIT PÄRN vahetas kevadel võistlemisõiguse ülikooli diplomi vastu, võib igaüks kohe praegu hakata mõtlema esimesele auhinnale, seda enam, et*

— *vastava tasemega tööde olemasolu korral see auhind ka välja antakse ja peale selle mees (naine!),*

— *keda ükski senipakutud auhind ei rahulda, võib saada hoopis üllatava eriauhinna, kui parima tudengiteemalise karikatuuri autor,*

— *samuti kui see naine (mees!), kes joonistada ei oska, aga tühipalja idee esitab, mis eriauhinda väärt on, ja*

— *lõpuks on ka aeg seltsimeheliku otsekohesusega välja öelda, et võib küll joonistada üttemata hästi, mõtelda välja suurepärane märgusõna, kirjutada see pakutava(te) töö(de) tahaküljele ja ümbrikukesele, millesse juba varem on pistetud sedelike autori õige nime ja kursusega, kogu selle paberimaterjali võib panna ühte suuremasse ümbrikusse ja isegi ülikoolilehe toimetusse SAATA-TUUA-VIIA LASTA, ent*

— *kes teeb seda hiljem, kui 1. NOVEMBRIL k. a., see pärib vaid kauase kuulsuse, auhinnast jääb aga ilma!*

TÄHELEPANELIKUL LUGEJAL PEAKS POOL VÕITU JUBA KÄES OLEMA!

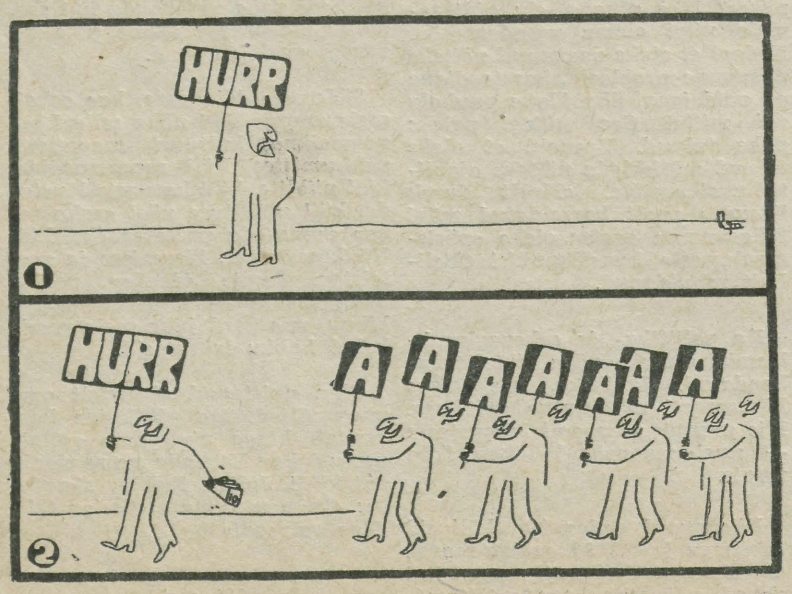

KUI ME SÕIDAME...

(Algus 2. lk.)

Seminarist osavõtjatele esines ENSV kõrgema ja kesk-erihariduse minister E. Schmidt, kes rääkis meie vabariigi hariduselu perspektiividest lähemal 20 aastal. Üheskoos käidi Klooga surmalaagri mälestussamba juures, viidi lilli ja kuulati Klooga laagri endise vangi mälestusi. Külalistele näidati Tallinna kinoklubi amatööride lühifilme.

*

Kui lahkudes mälestusesemeid ja taaskohtumise soove vahetati, siis pidanuks juurde lisama: kohtuda uuesti märksa otsustusvõimelisematena. Välisvahetus laieneb ju iga aastaga igas kõrgemas koolis, tänini ei tule me aga nendegi rühmade ettevalmistuse ja vastuvõtuga nii laitmatult toime, kui oleks vaja. Jällegi «tuleks teha . . .»

SIRJE KIIN

ÜTÜ

Arstiteaduskonna ÜTÜ koosolek toimub 5. oktoobril 1970. a. kell 19 Toomel haavaosakonna auditooriumis.

Päevakorras:
1. Aruanne 1969/70. õ.-a. tööst
2. Uue nõukogu valimine
3. Läbirääkimised

Nõukogu liikmete, ringide vanemate ja igast ringist kahe liikme kohaleilmumine kohustuslik.

MATI TIIVEL,
TRÜ Arstiteaduskonna
ÜTÜ esimees

Elokventsiprofessor...

(Algus 2. lk.)

kuulsat portreed rippusid ülikooli lektooriumis, kuni nad 1888. a. anti üle raamatukogule.

Morgensterni trükisõnaline pärand (üle 300 nimetuse) on kirju mosaiik trükitud kõnedest, retsensioonidest, reisikirjeldustest, kirjade publikatsioonidest ja artiklitest peaaegu kõigilt humanitaarteaduste aladelt. On isegi kodu-uurimuslik ülevaade ülikooli peahoone asukoha ajaloost, ilmunud 1805. a. II semestri loengute kavas.

Suure loodusearmastajana võttis universaalne teadlane osa Toomemäe pargi rajamisest. Toome nõlval, praeguse Mitšurini tänava ääres oli tal suur aed, kuhu istutas kaski, vahtraid, hõbepapleid ning teisi puid ja põõsaid. Aia kinkis professor 1848. a. ülikoolile. Seal kasvab nüüd väike lõhisleheline kaseke. Teaduslik Raamatukogu istutas selle Karl Morgensterni kahesajandal sünnipäeval.

* * *

Prof. Karl Morgensterni mõtteid.

Ühele tõsiteaduslikule vaimule ei hakka miski rohkem vastu kui mõne professori nõudmine mehhaaniliselt järgida mingit ühtset teaduslikku seisukohta, pärinegu see siis kellelt tahes.

Et noored inimesed, näiteks üliõpilased, alati oma õigustest räägivad, mitte ka oma kohustustest! Oo, on suur õigus omada kohustusi. Kes muidu taluks sind, elu!

K. NOODLA

Terves kehas terve vaim

Paljude aastate jooksul on ülikoolis kujunenud kõige massilisemaks spordiürituseks traditsiooniline kursuste-, osakondade- ja teaduskondadevaheline massispordi konkurss, mis koosneb kolmest etapist: sügisene murdmaajooks, talvised suusamatkad (Tartu—Vorbuse, Tartu—Vellavere, Elva—Kääriku, Tartu—Kääriku) ja kevadine murdmaajooks ning orienteerumine.

Eelkõige on see üritus aga iga üliõpilase enda jaoks, tema tervise huvides. Vaevalt leidub üliõpilast, kes mõttes ei tunnista õigeks pealkirjas toodud tarkusetera. Kuid üksnes sellest ei piisa. Tuleb jõuda ka tegudeni. Võistlusmoment kursuste (rühmade), osakondade ja teaduskondade vahel on sellesse üritusse lülitatud õieti seepärast, et murda sellega paljude üliõpilaste inertsust enda «kehalise mina» harimise vastu. Kes ei tahaks, et konkursi võitjaks tuleb just tema kursus, sest võitjat ootab nädalane puhkelaager Käärikul? Võtkem siin eeskuju konkursi kahekordsest võitjast psühholoogiaosakonna III kursusest, kes peaaegu sajaprotsendiliselt on mõistnud ja osanud hinnata ürituse kasulikkust ning oma spordiorganisaatori Aavo Luugi hoolt ja töövaeva.

Meenutuseks ja meelituseks veel niipalju, et kõikidest üritustest osavõtjate vahel loositakse välja 20 sportlikku auhinda.

Esimesed kursused ärgu unustagu end vormistamast TRÜ spordiklubi liikmeks. Vastavalt juhendile läheb arvesse liikmete arvu ja liikmemaksu laekumise protsent kursuse üliõpilaste üldarvust. Samal põhimõttel toimub kogu konkurss, s. t. kursuste paremusjärjestuse määrab üliõpilaste osavõtu protsent eespool mainitud üritustest.

Massispordi konkursi esimene etapp — sügisene murdmaajooks toimub esmaspäeval, 5. oktoobril ja kolmapäeval, 7. oktoobril Tähtvere pargis. Kavas on naisüliõpilastele 500 m ja meesüliõpilastele 1000 ja 3000 m kross. Start avatud kl. 17—18.

Palve kõigile osavõtjaile! Osavõtjate kaardid, mis antakse stardipaigas, tuleb täita äärmiselt täpselt. Oma kursuse huvides on vaja ära märkida osakond, kursus, Arstiteaduskonna puhul ka rühm.

Tere tulemast massispordi konkursi esimesele etapile!

U. VOOLAID,
TRÜ spordiklubi instruktor

Följeton

Jälle on nädal möödas. Oh kui ruttu see läks!

Ma olen jälle nii palju edasi arenenud, et löö aiva käsi kokku. Ei tea, kuhu ma lõpuks niiviisi viie aastaga välja jõuan!

Tere, Virve!

Kõigepealt — õppisin suitsetama. Lemps ütles, et see pole üldsegi kaasaegne, kui noor naisterahvas pläru näkku ei löö. Noormehed — see on iseasi, nemad võivad ka mitte suitsetada (ja paljud neist ei suitsetagi), aga tütarlastel tähistab suitsetama hakkamine daamiks saamist. Igas tütarlapses olevat daam juba n.-ö. embrüonaalses olekus ammu olemas, aga nii kui esimese sigareti ära teeb ja selle peale süda pahaks läheb, siis lööb see daam õitsele. Vanasti sündinud Veenus merevahust, nüüd sigaretisuitsust.

Tead, ega see nii lihtne olegi. Pahvida on kerge, aga allatõmbamine on esiteks jube. Silmist jookseb sirinal vett ja köhima ajab, nii et kopsud lõhkevad. Aga õige daam ei tohi läkastada, tema peab külma rahuga ja plasseerunud näoga tõmbama ühe sigareti teise järel, nii muuseas, nagu meie ema meil kodus kartuleid koorib. Ja süda läheb algul pahaks, aga kui paar pakki oled ära kiskunud ja parajal määral öökinud, on amet selge kah. Nagu ma ütlesin, poisid enamasti ei suitseta, aga nad on üldse degenereerumas — pikad püksid olemegi neilt üle võtnud, varsti sunnime neid vist pitsidega niudepõlli kandma ning nad muutuvad taas kasulikkudeks koduloomadeks, nagu nad olid kauges minevikus matriarhaadi ajal.

Välja arvatud Lemps, kes — nagu sa mu eelmistest kirjadest mäletad — on väga mehelik oma õlgadeni lainetavates lokkides ja täishabemes, millest pärast mõningast otsimist leiad tema vaimuka suu, kaks punast vistrikku ja targad silmakesed. Ta näeb viimasel ajal väga noobel välja, sest kannab uusimat moeröögatust: vakstust tehtud pükse ja pahupidi karvast vesti. Üks õhtu videvikus, kui ta mind koju saatis, ehmatas ta selles kostüümis ühe keskealise meeskodaniku nii ära, et see enesealalhoiu refleksist juhendudes otsemaid üle plangu vupsas, kui Lempsi nägi! Oh, Lemps, Lemps, mu armas väike lumebeebi!

Ah soo, peaaegu et pidin unustama. Sa ju tead, et poisid kannavad praegu ka igasuguseid kihvte medaljonge kaelas. Lempsil üks pisike kaelaraha on, aga tahaks talle rõõmu teha, tal tuleb varsti sünnipäev. Kui katsuksid meil kodus kuidagi isa käest küsida (ise ma ei julge!) kas meil see vana kulunud gotlandi käi veel alles on. Kui sellele topelt loomakett taha panna, saaks väga originaalse kaelaehte, mida ühelgi Tartu moekutil veel ei ole. Lemps oleks selle üle väga rõõmus.

Kirjutasid, et näed Ülot viimasel ajal tihti — noh, eks siis tervisi ka minu poolt! Ikkagi klassivend. Ega sul seal maal ju kes teab mis poistevalikut ei ole.

Pai-pai!

Sinu Anne-Mari

TEATED

EÜE KESKSTAAP TEATAB

Maleva üldkoosolek toimub 10. oktoobril Tallinnas J. Tombi nim. Noorsoo Kultuuripalees (Salme t. 12). Algus kell 16.

Päevakord:
1. Aruanne EÜE-70 tegevusest
2. EÜE-71 nõukogu valimine

TRÜ KOMMUNISTLIKU KASVATUSE LABORATOORIUMIS

Kommunistliku Kasvatuse Laboratooriumi juures töötava üliõpilasringi

avakoosolek

toimub kolmapäeval, 7. oktoobril kl. 18 ühiskonnateaduste majas aud. 211.

Kavas ülevaade eelmise aasta tööst ja selle aasta plaanidest.

Kutsume osa võtma üliõpilasi, kes tahaksid tegelda järgmiste probleemide uurimisega:
* maailmavaate kujunemine,
* nõukogude ühiskonna sotsiaalne struktuur,
* üliõpilaskonna formeerumine.

TRÜ KLUBIS

reedel, 2. oktoobril kell 20 LADINA-AMEERIKA RAHVALAULE.

Jälgige kuulutusi peahoone fuajees!

TEATED

MALETAJAD!

Tulgem 8. oktoobril kell 18 keemiahoone biokeemia auditooriumi (IV korrus), et välkturniiriga avada malehooaeg.

Samas kavandame TRÜ malesektsiooni 1970/71. a. tegevusplaani.

TRÜ SPORDIKLUBI

ÜTÜ NÕUKOGU KOOSOLEK

6. oktoobril 1970. a. kell 20 toimub TRÜ peahoones tuba nr. 116 ÜTÜ nõukogu koosolek. Kõigil nõukogu liikmeil ja teaduskonnanõukogude esimeestel osavõtt kohustuslik.

TÄNUAVALDUS

Südamlik tänu kõigile, kes mulle kaasa tundsid minu isa surma puhul.

V. HAAMER

TOIMETAJA H. PALAMETS

«Тарту Рийклик Юликооль» («Тартуский государственный университет») г. Тарту Эстонской ССР. Орган Тартуского государственного университета. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbri hind 2 kop. Tell. 5727. MB-07028.

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

AR Fr. R. Kreutzwaldi nim. ENSV Riiklik Raamatukogu

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riiklik Ülikool

TARTU RIIKLIKU ÜLIKOOLI PARTEIKOMITEE, REKTORAADI, KOMSOMOLIKOMITEE JA AMETIÜHINGUKOMITEE HÄÄLEKANDJA

Nr. 28 Reedel, 9. oktoobril 1970. a. XXIII aastakäik

Tartu Riikliku Ülikooli kollektiiv leinab ENSV Ülemnõukogu Presiidiumi esimeest

ALEKSEI MÜÜRISEPPA

TRÜ komsomoliorganisatsiooni XVIII konverents

2. oktoobril toimus TRÜ aulas ELKNÜ TRÜ organisatsiooni XVIII konverents, millest võttis osa 212 delegaati. Konverentsi avas ELKNÜ TRÜ komitee sekretär Laur Karu. Päevakorras olid:

1. ELKNÜ TRÜ komitee aruanne.
2. ELKNÜ TRÜ organisatsiooni revisjonikomisjoni aruanne.
3. Leninlikust arvestusest TRÜ komsomoliorganisatsioonis 1970/71. õ.-a.
4. ELKNÜ TRÜ komitee valimised.
5. ELKNÜ TRÜ organisatsiooni revisjonikomisjoni valimised.

Komitee aruande esitas L. Karu, revisjonikomisjoni aruande defektoloogia-osakonna III kursuse üliõpilane A. Lepik. Ettekandega leninlikust arvestusest esines ELKNÜ TRÜ komitee sekretäri asetäitja M. Kubo. Mandaatkomisjoni aruande esitas K. Metsmaa.

Läbirääkimistel võtsid sõna J. Tamm (ajaloo-osak. IV k.), V. Peedimaa (Majandusteaduskonna III k.), D. Visnapuu (Õigusteaduskonna IV k.), A. Luuk (psühholoogiaosak. III k.), T. Kuldsepp (eesti filoloogia osak. IV k.), H. Faiman (füüsika pedag. osak. IV k.), S. Kallas (ELKNÜ TRÜ komitee sekretäri asetäitja), J. Viller (vene filoloogia osak. III k.), V. Mürk (füüsika teor. osak. V k.), T. Kändler (füüsika teor. osak. IV k.), T. Koldits (psühholoogiaosak. III k.).

Konverentsi tervitasid ELKNÜ TPI komitee sekretäri asetäitja M. Keek ja ELKNÜ EPA komitee sekretär M. Asi.

Pikemate sõnavõttudega esinesid konverentsil ELKNÜ KK sekretär A. Kullaste, EKP TRÜ Komitee sekretär K. Koger ja TRÜ rektor A. Koop.

Lõppsõnaga esines L. Karu.

Konverents hindas komsomolikomitee töö aruandeperioodil heaks ja võttis vastu ulatusliku otsuse. Konverents valis 54-liikmelise uue komsomolikomitee ja 3-liikmelise revisjonikomisjoni.

ELKNÜ TRÜ komitee sekretäri asetäitja
RIINA HUNT

Sündis 1948. a. Tartus. Lõpetas Tartu V Keskkooli 1966. a. Praegu õpib TRÜ Arstiteaduskonna raviosakonna V kursusel. Vallaline. ÜLKNÜ liige 1962. a. 1969.—1970. õ.-a. ELKNÜ TRÜ komitee büroo liige, 1968—1970 Arstiteaduskonna komsomoliorganisatsiooni sekretär. NLKP liikmekandidaat.

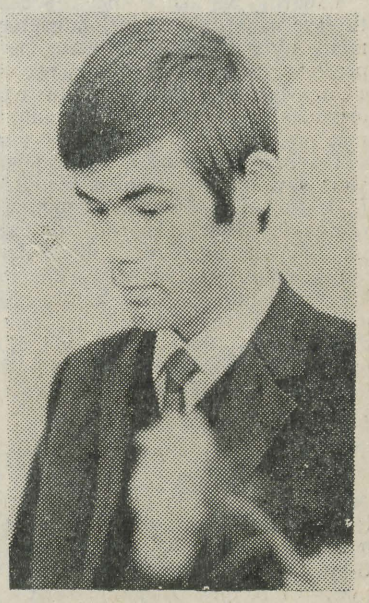

ELKNÜ TRÜ komitee sekretäri asetäitja
VLADIMIR MÜRK

Sündis 1949. a. Tallinnas. Lõpetas Tallinna 6. Keskkooli. 1966. a. asus õppima TRÜ füüsikaosakonda. Abielus. ÜLKNÜ liige alates 1963. a. 1969—70. a. — ELKNÜ TRÜ komitee liige. Alates 1970. a. maist ELKNÜ TRÜ komitee sekretäri asetäitja ja büroo liige.

ELKNÜ TRÜ komitee aruandest

(Avaldatakse tunduvalt lühendatuna.)

Aruandeperioodil kuulus ELKNÜ TRÜ organisatsiooni 3712 kommunistlikku noort, s. o. 85% üliõpilaste üldarvust. Oma töös lähtus ELKNÜ TRÜ komitee kõrgemate partei- ja komsomoliorganite kongresside ja pleenumite otsustest ning ELKNÜ TRÜ XVII konverentsi ja järgnenud pleenumite otsustest.

Komitee püüdis realiseerida **põhimõtet**, et igas teaduskonnas, osakonna (raviosakonna kursuse) ja rühma kollektiivis **toimuks komsomolitegevus vastava kollektiivi vajadusi ja huvisid arvestades.**

Ei tehta ju komsomolitööd selleks, et kellelegi paberit näidata või näiliselt olla aktiivne. Meil tuleb osata lahti mõtestada oma tegevus, selle eesmärgid, reaalsed probleemid oma elus. **Tuleb osata arendada endas lisaks headele spetsialistioskustele oskus sotsiaalselt mõtelda, leida probleeme ja nende lahendamise teid, suhtuda täie vastutustundega enese ja oma kaaslaste tegevusse ja osata sellele anda poliitiline hinnang.**

Möödunud aruandekonverentsi õhkkond on kõigil osavõtnuil hästi meeles. Vastvalitud komiteel oli muidugi vaja igati **säilitada üliõpilaste erk ja loov mõte probleemide analüüsil** ja nähtuste seletuse otsimisel, kuid teiselt poolt oli vaja **tiibu kärpida anarhistlikul mõtteviisil**, mis üliõpilaskonnas oli ja on liikvel, s. o. printsiip — mulle on kõik lubatud, sest on **demokraatia.** Jah, on küll demokraatia, kuid kehtib ka **distsipliin.** Ja tuleb harjuda mõttega, et üliõpilaste suhtes, kes ei tunne endal mingeid kohustusi *ALMA MATER*'i ja komsomoliorganisatsiooni ees, pole erilisi kohustusi ka ülikoolil.

Rea aastate vältel on ülikoolis proovitud mitmesuguseid töövorme, neid algatatud, lõpetatud, uuesti proovitud.

Praeguseks ajaks on peaaegu kõikide elualade korraldamise osas ülikoolis kogemused olemas ja **selle aasta ülesandeks seadsime neid täpsustada, et välja töötada tegevuse põhimõtted üliõpilaste omavalitsuse süsteemi elluviimiseks.** Elluviimine saab teoks sihikindla tegevuse tulemusena järgnevatel aastatel. Töö kõigil elualadel tuleb siduda uuel, kõrgemal tasemel kompleksseks süsteemiks.

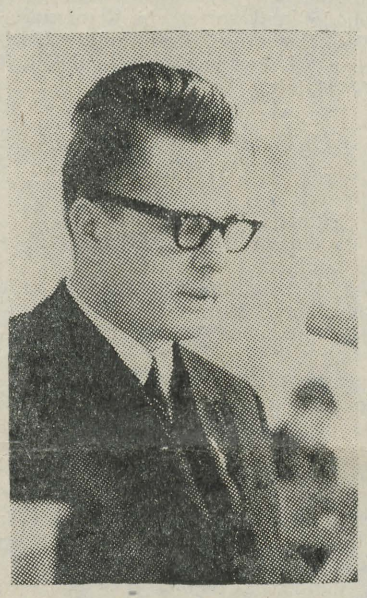

IDEOLOOGILINE TÖÖ

Ideoloogiasektor (juhataja M. Kubo) tegeles pidevalt ideelis-poliitiliste probleemide analüüsiga. **Keskseks probleemiks** möödunud õppeaastal oli V. I. Lenini 100. sünniaastapäevaga seotud ürituste ettevalmistamine ja läbiviimine. Siin lähtus komitee eelmise komitee poolt väljatöötatud plaanist ja põhimõtetest. Kogu organisatsiooni haaranud keskseks ürituseks oli **üleliiduline leninlik arvestus**, millest meil võttis osa 3482 kommunistlikku noort. Neist ei suutnud arvestust sooritada 75 inimest, kelle küsimust arutati osakondade büroodel. Leninlik arvestus tõi kaasa mõndagi positiivset ülikooli komsomolitööle. Eelkõige **tugevnes kontakt** üliõpilaskonna ja komsomoli- ning parteibüroode vahel. **Paranes tagasiside** arvamuste näol komsomolitöö paremaks läbiviimiseks ülikoolis, **selgusid mitmed puudujäägid meie ideoloogilises töös.** Saadi kontakt paljude inimestega, kes oskaksid ja tahaksid tegelda komsomolitööga. Arvestuse sooritamisel oli side ülikooli parteija komsomolikomitee vahel väga tihe ja asjalik. Sõltub ju komsomolitöö efektiivsus suurel määral parteilise suunamise optimaalsest tasemest.

Väärtuslikud on osakondade atesteerimiskomisjonide esimeeste poolt esitatud analüüsivad hinnangud leninlikule arvestusele. Osa neist märkustest ja järeldustest pole aga leninliku arvestuse jätkamisel võimalik arvestada, sest arvestus toimub ÜLKNÜ KK ja ELKNÜ KK büroo küllalt täpsete juhendite alusel.

Eelmise aasta leninliku arvestuse sooritamisel paistsid eriti positiivselt silma Õigusteaduskonna ja Ajaloo-Keeleteaduskonna komsomolialgorganisatsioonid. Õnnestus ka komsomolikomitee ja ÜTÜ sotsioloogiaringi korraldatud teoreetiline konverents.

Kahjuks ei suutnud komsomolikomitee aga lõpule viia loengute sarja vene revolutsioonilise mõtte ajaloost. Oleme tänulikud dotsent Rem Blumile, kes pidas selles sarjas 4 loengut. Teisi lektoreid ei suutnud ühiskonnateaduste kateedrite parteiorganisatsiooni büroo aga meile soovitada.

Edukalt läks grupi komsomolikomitee liikmete juubelieelne reis tutvumiseks Nõukogudemaa teiste kõrgemate koolide komsomolitööga ja Leniniga seotud paikadega. Reisimuljeid tutvustati ajakirjanduses, korraldati ka vastavateemaline näitus.

Eriti rõhutaksin, et ülikooli kommunistlikud noored aitasid ajavahemikul 20. aprillist kuni 10. maini aktiivselt kaasa **ühiskondliku korra kindlustamisele Tartu linnas.** See on kohustus, mida meie organisatsioon on täitnud laitmatult mitmetel vastutusrikastel puhkudel viimaste aastate jooksul. Arvamused, et korrarikkujateks linnas on meie üliõpilased, on osutunud alusetuks.

Tähtsaks tuleks lugeda **õppeedukuse üldist paranemist** juubeliaastal, eelkõige aga **huvi kasvu ühiskonnateaduste vastu.** Paranes õppeedukus ühiskonnateaduslikes ainetes, märgatavalt tõusis ettekannete ja referaatide arv seminaride, aktiivselt osaleti ühiskonnateaduste konkursil (ülikooli vooru esitati 67 võistlustööd). Ometi on osavõtt ühiskonnateaduste konkursist jäänud nagu mõnede üliõpilaste ja õppejõudude eraasjaks. Auhinnatud töid ei tutvustata laiemalt, tööde läbiarutamisel ja konkursile suunamisel ei etenda komsomoligrupp mingit osa, rida õppejõude, nende hulgas ka doktorikraadiga mehi, pole aastaid ühtki üliõpilastööd juhendanud. Seda enam tahaks tänada õppejõude sm. J. Kalitsat, A. Blumfeldti, K. Kogerit, S. Lepikut, H. Metsat, R. Blumi, E. Loonet, V. Türki, J. Anti, kes juba aastaid on olnud üliõpilaste ühiskonnateadusealaste tööde peamisteks innustajateks ja abistajateks ülikoolis.

Kokkuvõtteks kannan konverentsile ette, et V. I. Lenini 100. sünniaastapäeva tähistamiseks **möödunud konverentsil kavandatud plaan on põhijoontes edukalt täidetud.** Seda kinnitab ka ÜLKNÜ KK juubelivimpel, mille pälvisime ainsana vabariigi kõrgematest koolidest.

* * *

Tähtsaks ja kogu üliõpilaskonda haaranud ideoloogilise sisuga ürituseks olid TARTU V ÜLIÕPILASPÄEVAD möödunud aasta novembris. Üliõpilaspäevade ettevalmistamine toimus küllalt keerulistes tingimustes, mille põhjustasid mõned ideoloogilist laadi möödalaskmised 1968. a. üliõpilaspäevadel. Nende tulemusena esines möödunud sügisel ettevaatlikku ja umbusaldavat suhtumist Tartu üliõpilaskonnasse ja ülikooli komsomolikomiteesse kui ürituse ettevalmistajasse. See ilmnes liialdatud ettevaatusabinõudes ja kontrollivate instantside rohkuses, seda nii ettevalmistustöö sisulises kui ka organisatoorses osas.

On rõõm märkida, et üliõpilaspäevadel TRÜ üliõpilaskond tõestas sellise suhtumise mittevajalikust ja näitas end **distsiplineeritud ning organisatsioonikindla kollektiivina.** Tagasivaates tuleb pidada põhjendatuks akadeemilist ilmet hilissügisel linna tsentrumis toimuval suurüritusel. Täienduseks sellele laadile korraldas komitee mais **metsapeo Vorbusel** koos rongkäiguga lauluväljakult, mis esmase ettevõtmise kohta samuti õnnestus.

Käesoleva aasta üliõpilaspäevad toimuvad plaani kohaselt 13.—15. novembril deviisi all «Olgem ühiskonna ja looduse arukad peremehed!»

Ülemöödunud komsomolikonverentsi otsusega seati sisse ülikooli **komsomolikomitee kirjandusauhind.** Möödunud konverents otsustas jätkata preemia väljaandmist ning kohustas uut komiteed kooskõlastama

(Järg 2. lk.)

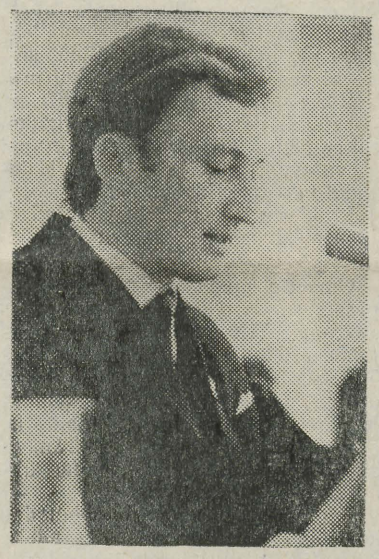

ELKNÜ TRÜ komitee sekretär
MÄRT KUBO

Sündis Viljandimaal 1944. a. Õppis Viljandi II Keskkoolis. Asus 1962. a. TRÜ-s ajalugu õppima. Vahepeal teenis Nõukogude armees ja 1970. a. kevadel sai ülikooli diplomi. Abielus. ÜLKNÜ liige 1961. a. Ajaloo-osakonna komsomoliorganisatsiooni sekretär 1967—1969. a. Ülikooli komsomolikomitee büroo liige ja ideoloogiasektori juhataja 1969—1970. a. ELKNÜ Tartu linnakomitee liige 1969. a. Alates 1970. a. maist ELKNÜ TRÜ komitee sekretäri asetäitja. NLKP liige.

ELKNÜ TRÜ komitee sekretäri asetäitja
SIIM KALLAS

Sündis 1948. a. Tallinnas. Lõpetas Tallinna 22. Keskkooli kuldmedaliga 1967. a. Samal aastal astus TRÜ Majandusteaduskonda rahanduse erialale. Vallaline. ÜLKNÜ liige 1965. a. 1968. aastast ELKNÜ TRÜ komitee liige. 1969.—70. õ.-a. Majandusteaduskonna komsomoliorganisatsiooni sekretär. Alates 1970. a. maist ELKNÜ TRÜ komitee sekretäri asetäitja ja büroo liige.

ELKNÜ TRÜ komitee pleenum

2. oktoobril toimus ELKNÜ TRÜ organisatsiooni XVIII konverentsil valitud komsomolikomitee esimene pleenum, mis arutas organisatsioonilisi küsimusi.

ELKNÜ TRÜ komitee sekretäriks valiti MÄRT KUBO, sekretäri asetäitjateks Riina HUNT, Siim KALLAS ja Vladimir MÜRK.

Pleenum valis ELKNÜ TRÜ komitee büroo järgmises koosseisus: Riina Hunt, Siim Kallas, Märt Kubo, Toivo Kuldsepp, Vladimir Mürk, Andres Piirsoo, Martti Preem, Ants Reinmaa, Jaan Tamm, Triinu Tikand, Donald Visnapuu.

Komitee ideoloogiasektori juhatajaks kinnitati Toivo Kuldsepp, õppesektori juhatajaks Ants Reinmaa, elu-olu sektori juhatajaks Jaan Tamm, kultuuri- ja spordisektori juhatajaks Sirje Kiin ja orgsektori juhatajaks Rein Toomla.

Pleenumi tööst võtsid osa ELKNÜ KK sekretär A. KULLASTE ja EKP TRÜ komitee sekretär K. KOGER.

ELKNÜ TRÜ komitee aruandest

(Algus 1. lk.)

auhinna väljaandmisega seotud küsimused vabariiklikes instantsides.

Vabariigi valitsuse otsusega seati sisse vabariiklikud kirjanduspreemiad ning mõni päev enne meie preemia väljaandmise tähtpäeva — 14. märtsi — selgus, et asutuste ja organisatsioonide kirjandusauhinnad on likvideeritud.

Tekkinud olukorda arutades jõudsime arvamusele, et võiks kaaluda K.-J. Petersoni nimelise **auhinna reorganiseerimist vabariigi ulatusega kirjanduspreemiast ülikoolisiseseks auhinnaks,** millega ülikooli komsomolikomitee kord aastas, 14. märtsil, autasustaks väärilist esindajat ülikooli õppejõudude või üliõpilaste hulgast ühiskondlik-poliitilise ja teaduslik-kultuurilise tegevuse eest.

* * *

Aruandeaastal on jätkunud komitee töö üliõpilaskonna **esteetilise maitse kujundamisel** (luule-, kunsti- ja muusikaõhtu üliõpilaspäevade ajal, ülikooli kirjandusvõistlus, kammerakadeemia vana-aasta õhtul, TRK diplomandide kontsertide seeria, «Tornimuusika», «Juventuse» kontserdid, TRK lavakunstikateedri IV lennu diplomietendused Tartus, side «Vanemuisega».) Selles osas tuleb positiivselt hinnata eesti filoloogia osakonna komsomoliorganisatsiooni tegevust (sekretär T. Kuldsepp). Alguse said plaadimuusika õhtud ülikooli kohvikus. Pooleli on ülikooli kirjandusalmanahhi koostamine.

Kurvem asi on **üliõpilaste isetegevus.** Jättes kõrvale meie poolprofessionaalsed kunstikollektiivid, tuleb tunnistada, et seda praegu peaaegu ei eksisteerigi. Neli aastat menuga tegutsenud ansambli «Rajacas» kandvamad jõud on ülikooli lõpetanud. Järelkasvuna võiks märkida vaid füüsikute «Kuupi ja kera». Klubis organiseeritud sari «Kodu ja ristikhein» ei täitnud oma eesmärki, esinemistes domineeris labasus ja igavus. Oleme jõudnud huumori osas «surnud seisu» nagu ca 10 aastat tagasi. Üheks, kuid kahtlemata mitte ainsaks säärase olukorra esilekutsunud teguriks on ehk **liigne ülekindlustamine** ja küllalt subjektiivne kriitika. Ülikooli tingimustes lisandub neile põhjustele muidugi ka ruumipuudus igasuguse isetegevuse arendamiseks.

Rääkides puudustest meie ideoloogilises töös, peab tunnistama, et komitee ei suutnud tööle rakendada **aktiivi õpetamise ja informeerimise süsteemi.** Sisuliselt ei ületanud aktiivi laagrid eelmiste aastate taset. Soiku jäi ka komitee **informatsioonibülletääni väljaandmine.** Mis puutub informatsioonikoosolekutesse, siis komitee esialgu jätkas nende korraldamist, kevadel ja käesoleval sügisel pole aga neid korraldatud. Teatud taandarengut näitas komitee töö ka **internatsionaalse kasvatuse alal** ning üldse töö vene osakondade üliõpilastega komitee 1968. a. detsembripleenumi otsuse täitmisel. Tuleb ka tunnistada vene osakondade komsomoliaktiivi passiivsust, seda eriti matemaatikute ja raviosakonna üliõpilaste juures.

* * *

Ideoloogilise töö efektiivsuse üheks põhikriteeriumiks on ülikooli komsomolikomitee alati pidanud oma parimate esindajate soovitamist NLKP ridadesse. Aruandeperioodil andis büroo soovitused NLKP liikmeks astumiseks seitsmele ja liikmekandidaadiks vastuvõtmiseks 27 organisatsiooni liikmele. See arv on suurem kui vabariigi teistes kõrgemates koolides. Sellele vaatamata ei võta küllaltki suur osa noortest kommunistidest komsomolitööst aktiivselt osa. Ilmselt tuleks ka gruppides suhtuda küsimusse printsipiaalselt, nõudes noortelt kommunistidelt praktilisi tegusid ning anda soovitus parteisse astumiseks vaid inimestele, kes oma tegevusega seda on õigustanud.

Kurvastusega tuleb tunnistada, et viimasel aastal on sidemed vabariigi kõrgemate koolide komsomolikomiteede vahel nõrgenenud. Vabariigi üliõpilasnõukogu on kujunenud puhtformaalseks ning meie arvates tarbetuks asutuseks, sest seal pole arutamist leidnud üliõpilaskonna olulised probleemid.

Jõudis lõpule TRÜ **lõpetanute ankeetküsitlus.** Veel kord leidis kinnitust fakt, et pärast ülikooli lõpetamist suunatakse kõik värsked lõpetanud **ühiskondlikule tööle.** Küsitluse tulemusi arutati komsomolikomitee pleenumil. Neid tutvustati ka ELKNÜ KK pleenumil ja ajalehes «Noorte Hääl». Selgusid olulised kitsaskohad noorte spetsialistide töötingimustes, eriti varustamises elamispinnaga.

Käsil on ka TRÜ ja teaduskondade **vilistlasnõukogude** moodustamine, viimased võiksid edaspidi kaasa aidata põlvkondade paremale sidumisele ja võimaldaksid paremini formeerida üliõpilastest spetsialiste.

Ülikoolis töötab rida klubisid. Peale rahvakunstiansambli on vaeslapse ossa jäänud muu isetegevus ametiühingu klubis. Rahvusvaheliste suhete ring hakkab kõigi sümptoomide järgi üle saama vahepealsest madalseisust. Bürool oli arutlusel ka **Interklubi** tegevus. Uus Interklubi juhtkond T. Kolditsiga eesotsas on igati teovõimeline ja energiline.

Hästi ja aktiivselt tegutseb **kinoklubi** L. Blumi juhtimisel.

Side keskkoolidega oli T. Trombi juhtida. See töölõik ei arenenud tänavu edasi. Ülikooli küll tutvustati, kuid ilma kindla süsteemita.

Ülikooli komsomolikomitee on jätkanud ajalehe «TRÜ» kui oma häälekandja kasutamist komitee materjalide propageerimisel, kuid tuleb tunnistada, et ajalehel puudus oma nägu ja selge ideeline joon. Ajalehe tööd arutas ka EKP TRÜ komitee ja tegi tõsist kriitikat materjalide valiku osas.

Oleme olukorras, kus tõsiseid poliitilisi probleemartikleid TRÜ ajalehes peaaegu ei ilmu. Etteheide ülikooli komsomolikomiteele, et ta täitis üksinda suurema osa lehe ruumist, pole ilmselt sisuline, sest keegi peab ju kirjutama ja kui meil materjali ja probleeme jätkub ning õppejõud, partei ja ametiühingukomitee ning rektoraat meile ruumi loovutavad, miks siis mitte kirjutada!

Probleem on ajalehe muutmises tõepoolest üliõpilaskonna tribüüniks.

Omaette tuleb peatuda ideoloogilistel probleemidel seoses EÜE-ga. Teatavasti töötas EÜE rohkem kui 1500 liikme hulgas TRÜ-st 390 inimest, s. o. ligikaudu 1/4, sealhulgas välisrühmades Krakovis, Debrecenis, Budapestis, Prahas ligi 60 üliõpilast. Tänavu oli ideoloogilisi pretensioone üliõpilaste aadressil vähe.

Sel suvel olid maleva rühmades komsomoligrupid, kelle ülesandeks oli poliitilise elu korraldus rühmades.

Maleva poliitkasvatuse süsteem töötas hästi. **Väga head olid sidemed maleva keskstaabi ja ELKNÜ TRÜ komitee vahel, kõik probleemid suutsime lahendada asjalikus ja sõbralikus õhkkonnas.** Kuid maleva tegevuse juures hakkavad silma tendentsid, mis nõuavad edaspidi nii EÜE keskstaabi kui kõrgemate koolide komsomolikomiteede ühiseid arutlusi ja jõupingutusi.

1. Kaader. Malev on paisunud suureks, kuid koos maleva suurusega tõuseb ka juhtiva kaadri hulk. Tänavu oli haaratud ligikaudu 180 inimest. Valik oli küllalt raske. **Kui keskstaapi, regioonide ja välisrühmade juhtkonda suudeti valida võimekas aktiiv, siis otseste juhtide — rühma komandöride ja komissaride valik käis kohati kauplemisega.** Seetõttu ei suutnud mõned komandörid olla küllalt järjekindlad oma nõudmistes ja nende printsiipide elluviimisel, mida esitasid keskstaap ning regioonide juhtkonnad.

2. Inimestevahelised suhted. Tuleb arvestada kahte vastandlikku tendentsi: olla veel **nõudlikum malevas kehtivate printsiipide täitmisel** nii iseenda kui oma kaaslaste suhtes. Samal ajal aga **tuleb seda nõudlikkust esitada suure taktitunde ja inimlikkusega.** Tihti juhtub ju nii, et ollakse rühmas omavahel suured sõbrannad ja sõbrad, kui keegi aga ei saa juhtiva tööga hakkama, siis sõidetakse temast vankriga üle, huvi tundmata, kas ta pärast seda jääb püsti või pikali.

3. Alkoholi tarvitamine, tõsi küll, veidi vähem kui varem, aga kuivast seadusest tegi see vaid paroodia.

Edaspidise suhtes on mõned ettepanekud, mis võeti vastu ELKNÜ TRÜ komitee laiendatud bürool 16. IX 1970 Käärikul.

1. Vähendada tööpalka ja nõuga igasuguste joomingute organiseerimise lõpetamist. Ilmselt on malev siin kaotanud osa oma esialgsest üliõpilaste materiaalse abistamise mõttest, sest paistab, et kohati on raha lihtsalt liiga laialt.

2. Õpetada keskkoolis ja kõrgemas koolis inimesi alkoholi tarvitama ja pitsi järel aru pidama, sest oleks ilmselt naiivne arvata, et sirgub põlvkond, kes ei tea, kas viin kasvab maas või puus, ja lubada rühmadel väljaspool töönädalat pidada pidusid rühma komandöri — komissari vastutusel, sest sellisel juhul on tõesti moraalne õigus kedagi rangelt vastutusele võtta piiri ületamisel. Seega seisab EÜE edasiarengul rida põhimõttelisi probleeme, mis tuleb lahendada. Neist üks on malevasse pääs, mille juures võiks kaaluda 2 soovituse nõudmist malevas viibinult või komsomolitöö aktivistilt. Seejuures kannab iga soovitaja moraalset vastutust ka oma soovitatava tegevuse eest malevas.

3. Mis puutub välisrühmadesse, siis ilmselt tuleb edaspidi leida tulevased välisrühmade komandörid juba talvel ja nad tööle panna. **Välisrühmade komandöridel** peaksid olema suuremad õigused rühma koosseisu kindlaksmääramisel. Ettevalmistav staap tegi oma tööd hästi ja meiepoolne maleva komplekteerimine lõpetati õigeaegselt. Edaspidi tuleb mõtelda maleva liikmeskonna paremale ettevalmistamisele, eriti nende rühmade osas, kes hakkavad tööle Eestis koos **välisvahetuse rühmadega.** Oma maad ja rahvast tuleb osata tutvustada ja seda mitte kõigi poolt.

Omaette probleem on ka tulevane suvi, kus ehitusmaleva hoole all hakkab toimuma uue ühiselamu ehitus, mis toob kaasa rea korrektiive.

KAADRIPROBLEEME

Komiteesse kuulus 78 liiget, neist partei liikmeid ja liikmekandidaate 29; osakondade-teaduskondade sekretäridest oli NLKP liikmeid 4.

Komitee töös esines rida puudusi, mida siinkohal peaks ära mainima. Tingituna **sotsiaalsete huvide tasemete erinevusest** ning informatsioonisüsteemi mittetöötamisest ja komsomoliaktiivi **mitteformaalsete kontaktide vähesusest** üliõpilaskonnaga on ülikooli komsomoliorganisatsiooni ähvardamas oht, et **komsomolikomitee eemaldub aktiivist ja komsomoliaktiiv üliõpilashulkadest.**

Tuleb märkida, et **side komitee sektorite ja osakondade vahel** oli nõrk. Seda esmalt ebamäärasusest ülikooli komsomolistruktuuris, mis nüüd muudeti. Komitee pleenum k. a. veebruaris otsustas luua teaduskondade bürood.

Tõsiseks probleemiks on jäänud huvi suurendamine komsomolitöö vastu **reaalteaduste osakondade üliõpilaste hulgas.** Ülikooli reaalteadlaste **ühiskondliku aktiivsuse tase** jääb kahjuks tunduvalt alla Ajaloo-Keele- ja Õigusteaduskonna omast. Ning oleme probleemi ees, et **reaalteadlastel tuleb endil ise oma aktiivsusega** kätte võita positsioon ülikooli komsomoliorganisatsioonis.

ÕPPETÖÖST

Sektori ülesanneteks olid:

1) õppetöö **analüüs** osakondades-teaduskondades,

2) **I kursuste üliõpilastele** ülikooli probleemide tutvustamine,

3) **lõpukursustele** nende õiguste ja kohustuste täpsem tutvustamine.

Õppetöö analüüsi viisime läbi kõigis teaduskondades, välja arvatud Majandusteaduskond.

Ettepanekud tulid põhiliselt kolme laadi.

1. Ettepanekud **loengute ja praktikumide** vahekorra muutmiseks või ainete omavahelise tasakaalu muutmiseks.

2. Ettepanekud **rotaprinteeritud** õppematerjali väljaandmiseks.

3. Arvamused mõnede **õppejõudude loengute pidamise metoodika** ja taseme kohta — nii **kiitvad kui ka puudujääkidele** viitavad.

Kandsime kõik ettepanekud ja nendest tuleneva analüüsi ette TRÜ Nõukogule. Kuid ilmselt jäi lõppfaas paljudes osakondades ära, s. o. **üliõpilaste informeerimine nende ettepanekute realiseerimisest.**

Ühtlasi jõudsime kindlale veendumusele, et selles mahus ja sügavuses, nagu viimase 2—3 aasta jooksul on meil analüüsi tehtud, pole mõtet edasi minna. Asja koordineerivad instantsid on meie ettepanekutest informeeritud ja püüavad neid realiseerida, nagu ülikooli võimalused seda lubavad.

Vaja on edasi minna **sügavamale** analüüsile, millele hakkab andma **järjepidevust üks teaduslikest** laboratooriumidest.

Endiselt tekitab muret **õppedistsipliini nõrkus kursustel.** Seetõttu tuleb eeloleval aastal kõigi teaduskondade ja osakondade õppesektoritel veel enam tähelepanu pöörata **õppedistsipliini kindlustamisele** ja selle rikkujate mõjutamisele kõigi komsomoli käsutuses olevate vahenditega.

Oluliseks lõiguks meie tegevuses on olnud töö esimeste ja viimaste kursustega. Esimestele kursustele astujatega on ülikooli komsomolikomitee viimastel aastatel läbi viinud komsomoliesindaja individuaalse vestluse.

Tänavu vestles psühholoogiaosakonna I ja II kursus M. Heidmetsa ja N. Gorbunovi juhendamisel. Programm oli veidi kontsentreeritum. Saadud andmete alusel toimus **aktiivi valik esimestele kursustele ja esimeste kursuste Kääriku laagri formeerimine.**

Viimaste kursuste osas organiseerisime juriidilise konsultatsiooni TRÜ komsomolikomitees ja TRÜ ajalehes. Samuti toimus **viimaste kursuste laager.** Esimeste ja viimaste kursuste probleemide lahendamisel nagu üldse üliõpilaskonna **diferentseeritud kasvatussüsteemi loomisel** ootame tõhusat ja konkreetset abi **Kommunistliku Kasvatuse Probleemide Uurimise Laboratooriumi teaduslikelt töötajatelt.**

ELU-OLU PROBLEEMIDEST

Sektori töösuunad olid:

1) **omavalitsuse** süsteemi väljatöötamine,

2) kaasaaitamine ülikooli **uue ühiselamu** ehitusele,

3) **suvetööde staabi** töölerakendamine.

Omavalitsuse probleeme on ülikoolis analüüsitud ja katsetatud paljude aastate kestel. Olukord, kuhu praegu oleme jõudnud, nimelt et komsomolikomitee otsuseid võetakse tõsiselt ja komsomoli usaldatakse ülikooli elu korraldama, pole saabunud iseenesest.

Ajapikku **õppisime reaalselt hindama oma jõudu, võimeid, kogemusi. On ju üliõpilaste omavalitsus mitte omaette organisatsioon, vaid viis, kuidas komsomol võtab osa ülikooli elu organiseerimisest, üliõpilased ise oma elu korraldamisest ja probleemide otsustamisest. Oleme jõudnud arusaamisele, et omavalitsus pole mitte niivõrd valitsemis-, kuivõrd enesekasvatuse süsteem. Seega raske igapäevane töö, mis saab toimuda vaid komsomoli, partei ja administratsiooni ühiste jõupingutuste, ühiste õiguste ja kohustuste tulemusena. Vaid siis täitub OV eesmärk: õppida ise oma elu juhtima, mitte aga kellegi eest või kellegi asemel midagi valitsema.**

10 aastat on ülikooli komsomolikonverentsidel heideldud **segaühiselamute ja teaduskonniti majutamise eest.** Nüüd on see saabunud. Me pole aga olnud optimistid, et arvata, nagu kõik selle rõõmuga vastu võtaksid.

Ja eks kohta kogu omavalitsuse õiguste süsteem, kuhu kuuluvad **elu korraldus ühiselamutes, konkreetne osavõtt stipendiumifondi jaotamisest, edaspidi rektori fondist toetuste jaotamine, üliõpilaste premeerimine, otsustamine eksmatrikuleerimise juures,** vastuseisjaid osa üliõpilaste ja õppejõudude poolt.

Oma elu ise korraldades omandame ka oskuse printsipiaalselt otsustada nähtuste, iseenda ja teiste üle. Praegu on rektorilt ja parteikomiteelt igasuunaline toetus olemas, samuti on probleemid läbi arutatud ja heaks kiidetud rektoraadi nõupidamisel dekaanide ja teaduskondade parteibüroode sekretäride osavõtul.

Möödunud aastal tegeldi sektoris põhiliselt ühiselamu nõukogudega, tehti analüüs internaatide majandusliku olukorra kohta. Tuleb taotleda, et **sama** tuba **jääks võimalikult kaua ühele kollektiivile,** siis tekib oma toa ja kodu tunne ja tubade remont ning korrastus läheb paremini. Möödunud aastal töötas kõige paremini Pälsoni 23 ühiselamu nõukogu (esimees Merike Kepp).

Juba talvel hakkasime tegelema **uue ühiselamu probleemidega.** Täpsem ja üksikasjalikum ülevaade **ilmus TRÜ ajalehes J. Villeri sulest rubriigis «Päevast päeva».**

Tõsiselt läksime **alt suvetöödega.** Enamus poistest läks EÜE-sse. Internaadi ehitusele jäi suvel vaid 30 inimest.

Praeguses olukorras tuleb teaduskondade ja osakondade büroodel kuni 7. detsembrini kindlustada ettenähtud arvu inimeste kohalolek objektil.

Korralagedus valitses suvel ka Maarjamõisa objektil. Ehitajate poolt oli üliõpilaste kasutamine väga ebaökonoomne ja neisse suhtuti kui abitöölistesse. Seetõttu ei jäänud ka arusaamatused tulemata.

Suvetööde staap andis ülikooli bürool aru oma tegevusest, kus märgiti positiivse osa kõrval staabi töös esinenud vigu ja kogemuste puudumist ning kohatist vastutustundetust oma ülesannetesse suhtumisel.

SISEORGANISATSIOONILISEST TÖÖST

Tuleb öelda, et oma ülesannetega tuli orgsektor hästi toime. Oleme vabariigi kõrgemate koolide hulgas liikmemaksude ja arvelt mahavõtmata kommunistlike noorte arvu poolest heas seisus.

Algorganisatsioonide tegevusest. Ülikooli komsomoliorganisatsioonis töötas 1969/70. õ.-a. neli teaduskonnabürood, 17 osakonnabürood ja raviosakonna 6 kursusebürood. 4 teaduskonnabürood ja 13 osakonnabürood suhtlesid vahetult ELKNÜ TRÜ komiteega, raviosakonna kursuste ja 4 osakonna (spordimeditsiini, farmaatsia, stomatoloogia ja vene ravi) bürood olid aga ühinenud Arsiteaduskonna komsomolibüroo juhtimise alla. Algorganisatsioonide juhtivatesse organitesse oli valitud üle **200 aktivisti.**

Tegevuse originaalsuse ja sisutiheduse, aga ka suure aktiivsuse poolest võiks ära märkida **ajaloo-(sekretär J. Tamm),** eesti keele ja kirjanduse (sekretär **T. Kuldsepp**) ning psühholoogiaosakonna (sekretär **M. Heidmets**) ja Õigusteaduskonna (sekretär **E. Rahumaa**), Arstiteaduskonna (sekretär **R. Hunt**) ning Majandusteaduskonna (sekretär **S. Kallas**) aktiivi tööd.

Algorganisatsioonide töömaid võiks jaotada 3 ossa.

1. Üritused, mis haarasid kogu üliõpilaskonda. Nendest tähtsamateks olid **leninlik arvestus, Tartu V üliõpilaspäevad ja laupäevakud.** Eespool nimetatud suurürituse läbiviimisel ilmutasid algorganisatsioonide aktivistid kõigiti kohusetruudust ja sotsiaalset teadlikkust, mistõttu need ka korda läksid.

2. Teiseks tähtsamaks töölõiguks olid algorganisatsioonides **spetsiifilised üritused,** mida korraldati erineva intensiivsusega. Büroode selline tegevus andis võimaluse viia üliõpilasteni oma eriala sotsiaalse tunnetamise mitmesuguseid aspekte.

3. Kolmandaks tegevusalaks **algorgide büroodel olid organisatsioonilised küsimused.** Liikmemaksud ei laekunud alati õigeaegselt, tööplaanide esitamine lonkas, büroode koosolekud jäid nii mõnigi kord ära. Tuleb tõsta vastutustunnet, mis hoiaks ära takerdumise organisatsiooniliste küsimuste taha.

Kokkuvõttes võiks teaduskondade ja osakondade komsomolibüroode tegevuse kohta märkida, et see oli mitmeti küpsem ja töömahukam kui varematel aastatel. Büroodel tuleks arvestada oma edaspidise töö planeerimisel järgmisi momente.

1. **Ideoloogilises töös** peaks tähelepanu keskendama paarile põhiprobleemile, mis oleksid hästi läbi mõeldud ja kus oleksid kavandatud reaalsed resultaadid, milleni aasta jooksul püütakse jõuda.

2. Väga oluline on **kontaktide tihendamine õppejõududega.** See annab võimaluse mitmesuguste õppetööga seotud probleemide konstruktiivseks lahendamiseks.

3. **Organisatsioonilise töö olukorra parandamiseks** tuleks teaduskondades luua tõhus abinõude süsteem.

Lõpetades aruannet meie tänavuse aasta probleemidest ja tegudest, tahaksin rõhutada, et praegune üliõpilaste aktiiv, kes on

(Järg lk. 3)

koondunud ülikooli komitee juurde ja asunud juhtivale kohale osakondades-teaduskondades-kursustel, on võimekas, probleeme sisuliselt analüüsiv ning vastutustundeline. Soovin uuele komiteele aruandva komitee, selle büroo ja sekretariaadi poolt edu oma kavatsuste elluviimisel, üliõpilaste maailmavaate praktilisel kujundamisel.

REVISJONIKOMISJONI ARUANNE

ELKNÜ TRÜ organisatsiooni XVII konverentsil valiti revisjonikomisjon viieliikmeline.

Iga-aastaseks valulapseks on olnud meie organisatsioonile nii liikmemaksude kogumine kui ka arvelt mahavõtmata kommunistlikud noored. Viimase kolme aasta pingutusi on krooninud mõningane edu liikmemaksude korraliku laekumise näol. Samal ajal on lausa imetlusväärse kiirusega tekkinud segadus arvestuse küsimustes. 5. juunil k. a. oli see küsimus arutusel ELKNÜ TRÜ komitee bürool ning seejärel ka ELKNÜ Tartu linnakomitee bürool. Vastavalt ELKNÜ TRÜ komitee otsusele kohustati orgsektorit tarvitusele võtma kõiki abinõusid, et arvelt mahavõtmata kommunistlike noorte arv oleks 1. sept. 1970. a. miinimumini viidud.

Liikmemaksude laekumisega võib ELKNÜ TRÜ organisatsioonis põhiliselt rahule jääda. Peamised võlgnikud on spordimeditsiini osakond (võlgnevus 41,2%) ja matemaatika vene õppekeelega osakond (võlgnevus 85,3%, mis on ühtlasi ka ülikooli kõrgeim.) Siira tunnustuse osaliseks peavad aga saama keemikud (vastutav Inge Suit), farmatseudid, stomatoloogid (sekretär Maret Napritson).

Igati on ennast õigustanud liikmemaksude kogumise kord, mis sai alguse eelmisel aruandeperioodil.

Igal sügisel võtab ülikool vastu suure hulga uustulnukaid, kelledest 4/5 on tavaliselt kommunistlikud noored. Tänu siseorganisatsioonilise töö sektori kogemustele läks käesoleval sügisel arvele võtmine ladusamalt kui kunagi varem.

Revisjonikomisjon kontrollis ka tööplaane ja koosolekute protokolle. Komitee ulatuses on need korras, kuid mida allapoole, seda halvem on lugu protokollidega.

ELKNÜ TRÜ komitee istungid on toimunud regulaarselt kolm korda kuus. Büroo istungite protokollid on olemas, kuid tehniliste raskuste tõttu veel ümber trükkimata. Revisjonikomisjon kontrollis ELKNÜ TRÜ komitee kirjavahetust — see oli hästi korras. Kirjadele on vastatud õigeaegselt. Vastavalt ELKNÜ TRÜ komitee büroo otsusele 5. juunist 1970. a. on olemas kirjavahetuse kaust arvelt mahavõtmata kommunistlike noorte kohta.

TEATED ÜTÜ

16. oktoobril toimub keemiahoone ringauditooriumis ÜTÜ aruande- ja valimiskoosolek algusega kell 18. Päevakorras aruanne, töösuundade arutelu ja uue nõukogu valimine.

Kõikidele ÜTÜ liikmetele koosolekust osavõtt kohustuslik.

ÜTÜ NÕUKOGU

Kolmapäeval, 14. oktoobril 1970 kell 18 toimub Tartu Vabariikliku Kliinilise Psühhoneuroloogiahaigla auditooriumis

TRÜ ÜTÜ PSÜHHIAATRIARINGI KOOSOLEK

Päevakord: 1. Psüühilised häired aju süfiliitilise kahjustuse korral. V. Sergejev (ravi IV k.).

2. Haige demonstratsioon. M. Kiil (ravi V k.).

RINGI JUHATUS

A.-ü. rühma organisaatorid!

Kääriku seminarlaagrisse sõidetakse homme hommikul kell 9 peahoone eest. Riietuda hästi soojalt, jalga panna metsas käimiseks sobivad jalanõud ning kaasa võtta sussid.

Ametiühingukomitee

KLUBIS «KUUP JA KERA»

Reedel, 9. oktoobril kell 20 lüüakse füüsika I kursust rebaseks. Vaatemängule lubatud kõik. Tants.

SÕNA-VÕTTUDEST

VELLO PEEDIMAA

ÜTÜ peamiseks ülesandeks on üliõpilaste teadusliku töö suunamine. Aga just selles osas paistab silma üleülikooliline koordineerimatus. Eriti on see nähtav ühiskonnateaduste alal, sest üliõpilaste ühiskonnateaduste-alaste töödega tegelevad nii ÜTÜ, ühiskonnateaduste kateedrid kui ka teaduskonnad ning komsomoli- ja parteikomitee. Siin oleks juba lähemal ajal vaja sisse seada ratsionaalne tööjaotus.

ÜTÜ tutvustamiseks esimestele kursustele oleks järgnevatel aastatel vajalik ÜTÜ esindaja osavõtt Kääriku laagrist. Eelmisel õppeaastal püüdsime sisse viia õige arvestuse ÜTÜ liikmete kohta, kuid veel praegugi esineb mitmekordse aruandluse tõttu ülepaisutatud arve.

Osa ÜTÜ juhte on arvamusel, et komsomoliaktiiv peab eksisteerima ÜTÜ aktiivist lahus. Ei tahaks sellega nõustuda. Tooksin näiteks Majandusteaduskonna, kus need kaks organisatsiooni on tihedalt seotud ning töö resultaadid küllalt positiivsed.

Käesoleval aastal tegeleme ka välisvahetuse organiseerimisega osavõtuks Poola RV üliõpilaste teaduslikest konverentsidest.

VLADIMIR MÜRK

Põhiliseks vene osakonna tööd takistavaks teguriks on keelebarjäär, informatsioonisüsteemi halb korraldus, passiivsus ja distsipliini puudumine.

Olukorra parandamiseks oleks vaja:

— seostada vene osakonna komsomolitöö paremini kogu ülikooli tööga. Selleks moodustada komsomolikomitee juurde komisjon, kes tegeleks vene osakonda puudutavate probleemidega;
— parandada informatsioonisüsteemi. Komsomolikomiteel pöörata suuremat tähelepanu ülikooli ajalehe venekeelsele leheküljele, kõik ülikooli komsomolikomitee materjalid avaldada ka vene keeles;
— tugevdada komsomolidistsipliini vene osakondades.

JAAN TAMM

Möödunudaastasel leninlikul arvestusel ajaloo-osakonnas osutusid mitmed kommunistlike noorte poolt võetud kohustused formaalseteks. Atesteerimisel võeti aluseks üliõpilase huvi oma eriala vastu, suhtumine ühiskondlikesse ülesannetesse.

Vestluse käigus selgus nii rõõmustavat kui ka kurvastavat. Enamikul üliõpilastest on oma koht elus selge. Kuid on neidki (isegi diplomandide hulgas), kes pole veel mõistnud oma ülesandeid nii õpingu ajal kui ka hilisema elu ees, kes on ühiskondlikus töös passiivsed ega hiilga ka õppimisel.

Rõõmustas, et leidsime leninliku arvestuse käigus üliõpilasi, kes keskkoolipäevil olid komsomolitööd teinud, ülikoolis aga mingil põhjusel kõrvale jäänud. Seega on atesteerimisel suureks plussiks individuaalne lähenemine igale kommunistlikule noorele. See võimaldab tõsta ühiskondliku töö kasutegurit.

Tänasele konverentsile on leninliku arvestuse kogemustest ajendatuna tulnud järgmised ettepanekud.

1. Et arvestust mitte formaalseks muuta, tuleks ära jätta individuaalsete kohustuste võtmine. Iga teaduskond, osakond, kursus peaks võtma konkreetse kollektiivse kohustuse (töötunnid ülikooli väljaehitamisel, loengute tsükkel linna töölis- või koolinoortele vms.).

2. Erilist tähelepanu atesteerimisel tuleks pöörata I kursustele ja diplomandidele.

3. Atesteerimisperioodi oleks vaja pikendada, vastasel korral koormame komisjoni liikmed üle ja võib tekkida šabloonsus hinnangute andmisel.

4. Teaduskondade komsomolibürood peaksid arutama leninliku arvestust mittesooritanud kommunistlike noorte ÜLKNÜ ridadesse edasijätmise küsimust.

TIIT KÄNDLER

Üha sagedamini on kuulda väidet: ülikool humanitariseerub. Ülikooli avalikku arvamust kujundavad humanitaaralade üliõpilased, komsomolitöö gruppides on parem vastavatel erialadel, ka komitee tööst ja massiüritustest võtavad nad aktiivsemalt osa.

Peamisteks disproportsiooni põhjusteks on õppeainetest tingitud eri mõttelaadid, eri huviobjektid, erisugused huvi rahuldamise vormid. Kui humanitaarlastele toob ühiskondlik töö kaasa tunnustuse oma eriala spetsialistidelt, siis reaallastel võib energia jaotamine oma eriala ja ühiskondliku töö tegemise vahel viia vastupidiste tagajärgedeni. Reaalala üliõpilasel on olemas vajadus ühiskondliku töö järele, kuid selle lülitab sageli välja pingeline õppeprotsess ja teadmine oma ideaali (saada heaks spetsialistiks) ja huviobjekti (ühiskondlik tegevus) mittekattumisest.

Kõigest hoolimata on tulevase töö edukuse huvides vajalik oskuste omandamine ühiskondliku töö tegemiseks.

Nendest vastuoludest ülesaamiseks tuleks esialgu luua filosoofiaringe, mis käsitleksid eri teaduste filosoofiat, organiseerida informatsioonirikkaid koosolemisi teadjate inimestega, tõmmata komiteesse rohkem reaalalade üliõpilasi.

HARRY FAIMAN

Moodustamisel olev TRÜ Komplekssе Teadusliku Uurimistöö Büroo kõrgema kooli probleemidega tegelev grupp hakkab uurima õppeprotsessi. Eeloleval aastal on ette nähtud vastava materjali kogumine.

Plaanis on uurida õppetöö ajabüdžetti. Selleks koostati individuaalsed ajaarvestuskaardid, mida üliõpilased täidavad igal nädalal. Neid võrreldakse kateedritest saadud oletatava ajabüdžetiga. Saadud andmed võimaldavad välja selgitada teatud distsipliini omandamiseks kuluvat aega, täpsustada auditoorse ja iseseisva töö suhteid.

Saadava mahuka informatsiooni läbitöötamine pole büroole jõukohane. Osakondade õppesektorid, kes tegeleksid antud probleemiga, peaksid otsima asjast huvitatuid, ÜTÜ või kursusetöö raames.

AVO LUUK

Käsitleksin lühidalt probleemi ühiselamunõukogu osast omavalitsussüsteemis.

Kahtlemata on nüüd õigused ja kohustused suuremad. Ühiselamu sisekorra eeskirjad ei ole veel kinnitatud. Et õiglaselt ja kindlakäeliselt juhtida, peab oma võimu piire teadma. Olen kindel, et omavalitsus ühiselamus lisab oma koha süsteemis komandant—dekanaat—rektoraat.

TOIVO KULDSEPP

Ammu teame, et paljud üliõpilased, vähe sellest, et nad ei võta osa üle-ülikoolilistest üritustest, isegi ei tea, mida korraldab ja planeerib ülikooli komsomolikomitee.

Selle puuduse kõrvaldamiseks näen järgmisi teid:

* ülikooli ajalehte kasutada mitte ainult tehtust informeerimiseks, vaid ka probleemide püstitamiseks, diskussioonide läbiviimiseks jne.;
* informatsioonikoosolekud ja bülletäänid tuleksid kindlasti taaselustada;
* osakondade sekretärid ja grupporgid peaksid kasutama üliõpilaste informeerimiseks loengute vaheaegu, koosolekuid, koosviibimisi;
* leninliku arvestuse atesteerimisperioodi võiks tunduvalt pikendada. Vestelda tuleks **kõigi** üliõpilastega, sest sel teel saadud arvamustel on hindamatu väärtus meie töö parandamisel.

Kommunistlikku noorsooühingusse vastuvõtu kvaliteeti tuleks tõsta. Miks mitte meilgi kasutada katseaega, olgu see siis aasta või enam, mille vältel noor tõestab, et ta on võimeline ja tahab kaasa aidata meie ees seisvate probleemide lahendamisel.

Ka tuleks julgemini välja arvata komsomolist need, kes pikema aja vältel peaaegu kõiki ÜLKNÜ põhikirja punkte on ignoreerinud.

Parem vähem, aga paremini!

Need abinõud vähendaksid organisatsiooni pisimuresid ning võimaldaksid enam tähelepanu pöörata komsomoligruppidele ja üksikutele komnoortele.

TIIT KOLDITS

Üheks abinõuks esimeste kursuste aktiivsuse suurendamisel peaks olema nende kompetentsuse tõstmine ühiskonnateaduste-alaste loengutega, neid võiks pidada näiteks Vanemuise t. suures auditooriumis.

EÜE välisrühmadesse minejad peaksid eelnevalt ühel suvel vastu võtma malevlasi vastavast välisriigist. Vähevõitu on meil seni olnud internatsionaalseid suhteid Nõukogude Liidu piires. Malevlastele oleks vaja pidada ettevalmistavaid loenguid poliitilistel ning vastava maa kultuuri teemadel.

Tuleks leida võimalusi saksa filoloogide saatmiseks praktikale SDV-sse, nagu seda tehakse TPedI-s.

SIIM KALLAS

Lähemate aastate jooksul seisab meie ees ülesanne välja ehitada ülikooli materiaalne baas. See probleem on ühine nii administratsiooni, partei- kui ka komsomoliorganisatsiooni jaoks. Ülikool on harva olnud nii üksmeelne kui praegu ja seda saab ning tuleb ära kasutada meie õppeasutuse ja organisatsiooni hüvanguks.

Meie ülikooli väljaehitamises kajastuvad kõik makromajanduses esinevad probleemid. Meie aktiivne osavõtt kõigi ülikooli ees seisvate küsimuste lahendamisest paneb uskuma, et me oleme võimelised tegema ka suuremaid asju, mis hilisemas elus ette tulevad. Ehitamise kampaania annab meile ühtlasi ülesandeid ja võimalusi kasvatustööks. Siin on reaalne tee peremehetunde loomiseks ja tugevdamiseks, sest kui me tunneme uutes hoonetes oma kätetööd, tugevneb ka vastutus ülikooli ees. Selle peremehetunde peame me üle andma ka järgmistele põlvedele. Üliõpilaskond on juba tõsiselt kaasa löönud uue ühiselamu ja Maarjamõisa uue haigla ehitamisel. Raskemad ja suuremad tööd seisavad veel ees. Ehitusel hakkavad seinu laduma EÜE-s väljaõppinud müürsepad. Kevadel peame ette valmistama viimistlejaid. Suvel aga asuvad uusi hooneid ehitama ka malevlased. Kui kõik läheb vastavalt graafikule nagu seni, siis võime tõepoolest loota uue ühiselamu valmimist tuleva aasta sügiseks.

ELKNÜ TRÜ KOMITEE UUS KOOSSEIS

Hardo Aasmäe	**geograafia II**
Jaak Allik	**ajalugu V**
Lenina Blum	**majandus III**
Harry Faiman	**füüsika IV**
Igor Gräzin	**õigus I**
Ludmilla Hrõštšova	**majandus III**
Riina Hunt	**ravi V**
Teet Jäetma	**keemia IV**
Ülo Kaevats	**füüsika IV**
Aare Kahju	**õigus III**
Siim Kallas	**majandus III**
Laur Karu	**aspirant**
Paul Kenkmann	**v.-insener**
Sirje Kiin	**eesti filol. IV**
Sirje Kiivit	**õigus II**
Andres Kork	**ravi II**
Ruth Kruuse	**ravi V**
Märt Kubo	**ELKNÜ TRÜ Komitee**
Toivo Kuldsepp	**eesti filol. IV**
Tiit Koldits	**psühholoogia III**
Mai Kõli	**õigus IV**
Rein Kärner	**võõrfiloloogia III**
Kalle Küttis	**geograafia III**
Tõnu Laak	**majanduse III**
Toomas Laaneorg	**KKT III**
Mai Laas	**KKT III**
Andres Langemets	**eesti filol. I**
Aare Lutsar	**insener**
Sirje Mark	**ravi II**
Avo Meerits	**füüsika II**
Kalle Mälberg	**psühholoogia III**
Vladimir Mürk	**füüsika V**
Vello Peedimaa	**majanduse III**
Andres Piirsoo	**bioloogia IV**
Mare Pork	**psühholoogia III**
Martti Preem	**matemaatika IV**
Andres Raa	**bioloogia II**
Ants Reinmaa	**defektoloogia III**
Peeter Rostfeldt	**majandus II**
Valeri Rutto	**füüsika III**
Albert Saunanen	**majandus II**
Henn Sepp	**ravi V**
Valentina Soo	**füüsika II**
Aino Soon	**ravi IV**
Henri Soova	**keemia II**
Antti Talur	**õigus IV**
Jaan Tamm	**ajalugu IV**
Triinu Tikand	**ELKNÜ TRÜ komitee**
Rein Toomla	**ajalugu II**
Maimu Vahing	**bibliograaf**
Krista Vahter	**geograafia IV**
Jaak Viller	**vene filol. III**
Donald Visnapuu	**õigus IV**
David Vseviov	**ajalugu V**

ELKNÜ TRÜ ORGANISATSIOONI REVISJONIKOMISJON

Inge Suit	**keemia III**
Tiia Suuk	**õigus II**
Eva Vakra	**stomatoloogia I**

T. KÄNDLER

T. KULDSEPP

A. LEPIK

R. Urbeli fotod

Sõnavõttude avaldamine jätkub

Lähtume hoone stiilist ja ajastust

Juba pikemat aega toimub ülikooli kohviku ruumides remont. Algul sanitaarremondina kavandatust kasvas välja restaureerimistööde esimene etapp. Teatavasti on hoone kaitse all ja seetõttu on remonttööde puhul oluline ka arhitektuurimälestiste kaitse organite seisukoht. Senised remondid on hoone kui terviku ilmet põhiliselt lõhkunud. Seetõttu oli arusaadav, et kaitseorganid muutusid praegu se remondi ajal eriti valvsaks. Remondi käigus telliti ruumide sisekujundus, mille lähtealuseks on esmakordselt uurimuslikud andmed hoone kohta. On selge, et hoonele kui arhitektuurimälestisele tuleb anda ta algne terviklik ilme. Seda tuleb teha järk-järgult ja võimaluste piires, sest hoone esialgne funktsioon (üheperekonnaelamu) on nüüd muutunud.

Hoone ajaloolise ilme ja arhitektuurilise ansambli selgitamisel oli aluseks Teadusliku Restaureerimistöökoja poolt koostatud arhitektuurimälestise pass, millele lisandusid veel mõnisada lehte arhiividokumente ja kirjandus. Ajalehes ei ole võimalik valgustada kõiki hoone ehitusloolisi ja stiililisi üksikasju, seetõttu toome ainult põhilised andmed.

Praegune ülikooli kohviku maja on ehitatud nähtavasti möödunud sajandi algul. 1821. a. oli juba mingi hoone olemas, sest sellest aastast pärinev ülikooli peahoonet kujutav A. Clara gravüür näitab ka Stackelbergide krundi nurka. Valdus on piiratud kõrge müüriga, millel on sees kaarjad avad. Neid kaunistab rustikas tehtud kaarsillus. Ka RAKA-s säilinud kruntide plaanidel on hoone märgitud.

19. saj. 40-ndail aastail on hoonel uus omanik — parun E. Nolcken. Umbes samast ajast on ka hoone kujutus jällegi ülikooli peahoonet kujutaval gravüüril. Tookordne hoone oli kahekorruseline, kõrge viilkatusega.

Alles 19. saj. 80-ndaist aastaist on pärit esimesed põhjalikumad plaanid. Need on esitatud seoses mõningate ümberehitustega. Hoonele ehitati peale III korrus — *nuzzanino*. Nii sise- kui välisarhitektuuriliselt sai maja stiiliühtse lahenduse. Neorenessanslik laad on küllaltki õnnestunud, sest ajaloolis te stiilielementidega on ümber käidud tagasihoidlikult, hea stiili- ja proportsioonitundega.

Hoone peafassaad ja sissekäik olid vastu Jaani tänavat (praegune Ülikooli t.). Ülikooli suunas puudusid uksed. Et maja ehitati üheperekonnaelamuks, tingis otstarve kindla arhitektuurilise lahenduse. Eeskujuks võeti renessansi linnaloss-*palazzo*. Teatud reservatsioonidega võttes võiks öelda, et eeskujuks on olnud Firenze Palazzo Strozzi.

Renessansi vormikõne avaldub esmajoones hoone välimuse tektoonikas. Joonis on rahulik, lihtne ja kaunis. Korrused on selgesti lahus. Parterit eraldab ülemisest osast tugev simss ja pseudorustikaalne pinnakäsitlus. Sellise lahendusega saavutati hoone tugeva seismise mulje. Akende ja portaali kujundus oli lihtne, kuid ilusate proportsioonidega.

Ka interjööri lahendus tulenes hoone otstarbest ja renessanssarhitektuuri põhimõtetest.

Renessansslossil oli enam-vähem kindel ruumide jaotus. Kõnesolevas hoones on neist põhimõtetest üldjoontes kinni peetud. Itaalia paleedes olid ülemised korrused tavaliselt nooblid eluruumid, seetõttu oli treppidel ja trepikodadel oluline tähtsus. Ka siin moodustas pidulik trepikoda hoone keskse osa, asudes praeguse rõdusaali kohal. 1925. a. ehitati need ruumid ümber.

Interjööris esines vara- ja kõrgrenessansi elemente, näiteks esines nii peegelvõlvlagi kui ka palklagi. Ruumid olid võrdlemisi kõrged, luues illusiooni avarusest. Muljet aitasid rõhutada kaherealised aknad ja kaminasaali suured peeglid.

Renessanssinterjööris oli tähtis osa ustel, mille kaunistamisele pöörati suurt tähelepanu. Lihtsamad uksed valmistati tavaliselt nulust, dekoratiivsemad pähklipuust või kastanist. Ka antud hoones esineb kõikide uste kujundamisel naturaalne puit. Puiduliikide osas on toonitatud kohalikku materjali, eeskätt tamme.

Et antud hoone oma sisekujunduselt imiteerib lihtsamat renessanss-stiilis elumaja, selles pole kahtlust. Seinapindade kujundus on lihtne ja lakooniline. Kaminasaalis ja rõdusaalis liigendavad pindu pilastrid. Endises söögisaalis (puhvetiruum) ja raamatukogus (vahesaal) esines puidust paneel. Esimeses on see hästi säilinud, samuti keraamiline friis.

Hoone kõikide ruumide täpset kujundust ei õnnestunud senini selgitada, kuid näib, et osas ruumides olid seinad kaetud heledates värvitoonides. Dekoorina kasutati võib-olla vaipu, maale või maalitud tekstiili.

1909. a. sai maja omanikuks parun H. Nolcken. 1918. a. lahkus H. Nolcken Eestist. 1924. a. sõlmiti müügi eelleping H. Nolckeni ja trükikoja omaniku ning kirjastaja V. Bergmanni vahel, kuid ostja maksujõuetuse tõttu läks maja uuesti müügile.

1925. aastast on maja ülikooli valduses.

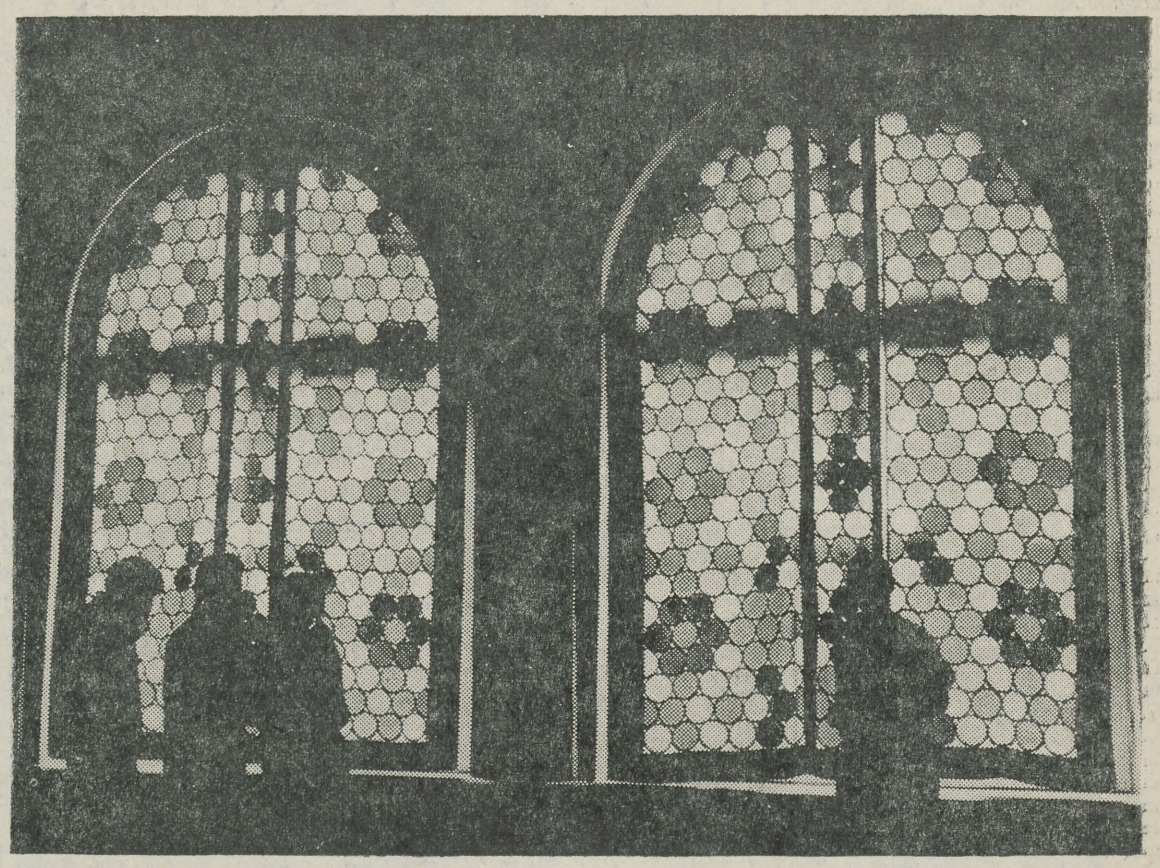

Vaade rõdusaali. R. Velskeri foto

Esimeseks mureks oli uuele omanikule hoone remont ja senise üheperekonnaelamu kohandamine uuteks ülesanneteks — **üliõpilaskonna majaks**. Vastavalt sellele toimus osaline ümberehitus. Jaani tänava paraadsissekäik müüriti kinni ja asemele tehti kaks akent. Senine pidulik trepikoda lõhuti ja ruum jagati vahelaega kaheks korruseks. Ruumide jaotust muudeti vähesel määral veel esimesel korrusel ja keldrikorrusel. Mainitud tööde käigus tekkis palju lahkarvamusi. Tookordne ülikooli arhitekt P. Mielberg oli kindlalt seisukohal, et hoonet tuleb säilitada võimalikult tema endisel terviklikul kujul. Paljus olid tema seisukohad lähedased meie praegustele arhitektuuripärandi säilitamise ja restaureerimise põhimõtetele. Kuid Mielbergil ei õnnestunud oma seisukohti ellu viia. Hoone 1925. aasta ümberehitus ei olnud kõige õnnestunum lahendus. Hoonet kui kultuurimälestist ei suutnud üksikisiku seisukohad kaitsta, sest kodanlikus Eestis puudus küllalt efektiivne arhitektuurimälestiste kaitse. Kaitse ei olnud vajalikul määral seadusega reguleeritud ja tema seisukohad jäid tihti alla kildkondade huvidele ja eraomandi õigustele. Meie rikkaliku ja huvitava arhitektuuripärandi uurimisele ja kaitsmisele oli võimalik asuda alles Nõukogude Eestis.

Ülikooli kohviku hoone kui arhitektuurimälestisega on seni võrdlemisi lohakalt ümber käidud ja toimunud remondid on hoone ilmet rohkem moonutanud ja lõhkunud kui kaitsnud. Seetõttu on arusaadav Vabariikliku Arhitektuurimälestiste Inspektsiooni, Teadusliku Restaureerimistöökoja Tartu filiaali, Tartu Täitevkomitee Kultuurimälestiste Nõukogu ja Tartu arhitektuurimälestiste inspektori nõue, **et remont oleks ühtlasi pidevalt jätkuva restaureerimistöö alguseks ja edaspidine kujundus oleks kooskõlas hoone üldise stiiliga.**

Kohviku ruumide sisekujundaja ja tekstiilide kavandaja, kunstnik H. Hollas oli seega võrdlemisi raske ülesande ees, sest hoone stiil nõudis värvide ja ornamentika osas üsna kitsasuunalist lahendust.

Kõige lähemale näis viivat lähenemislaad, mis algas ruumi üldise meeleolu tabamisest. Laius, pikkus, kõrgus, s. o. dimensioonid, millest peab tekkima esimene mulje, edasi järgnevad juba aken ja tema valgusefektid, värvide ja joonte mäng, lae konstruktsioon, tema kujundus ja üldine ornamentika. Igal ajastul on omad kindlad iluväljendid, mis vastavad selle ajastu tunnetele ja nägemislaadile. Antud juhul tuli luua nii sisekujundus kui ka tekstiil hoone stiilile ja ajastule vastavalt. Et restaureerimine toimub järk-järgult ja kooskõlas hoone praeguste funktsioonidega, tuli tihti lähtuda mitte konkreetse ruumi kunagisest olukorrast, vaid ajastu stiili üldpõhimõtetest. Nii näiteks ei ole võimalik korraga restaureerida seinapaneele, uksi ja aknapalestikke, seetõttu tuli nad katta neutraalset tooni värviga.

Tekstiili kavandamisel pidi samuti lähtuma hoone ajastust ja stiilist. Teatavasti olid rõdusaalis värvilised vitraažaknad. Siit tulenes selle ruumi aknakatete vitraažlik lahendus. Kaminasaali selline lahendus kahtlemata ei sobi. Aknakatteid ei olnud õige kavandada ka lihtsalt kardinatena, sest renessanss-stiil kardinaid kaasaegses tähenduses ei kasutanud. Näis, et aknakatete kujundamisel tuli lähtuda tekstiilist kui seinadekoorist. Nii sai kaminasaali kardinatest kogu seina kattev ühtne dekoratiivne kangas, mis oma peene pompeiliku ornamendiga rõhutab ruumi suursugusust ja avarust.

Olgu need põgusad märkused selgituseks neile uudishimulikele, asjatundlikele ja asjatundmatuile küsimustele, mis on esitatud seoses ülikooli kohviku ruumide remondiga. **Stiilikindlate hoonete interjööri kujundamine omaaegse ajastu laadis** on seisukoht, mis on selgunud pärast pikki vaidlusi ja teaduslikke diskussioone, ja omaks võetud juba mitmed aastad tagasi nii Nõukogude Liidus kui ka välismaal. Tartus on ülikooli kohviku selles laadis kujundamine esmakordne ja seetõttu temale osutatud tähelepanu ka kõigiti arusaadav.

Õ. UTTER,
Tartu linna TSN TK
kultuurimälestiste kaitse
nõukogu esimees

Rõõmus *rendez-vous!*

Mõne päeva pärast ootavad meid kohvik-klubi värskendatud ruumid. Mis seal salata, kes meist poleks neile suletud ustele mõeldes raskelt ohanud. Eriti siis, kui on väga vähe aega, aga niisama väga tahad tassi kohvi juua ja midagi sinna kõrvale hammustada. Ja ka siis, kui sul on tarvis kibekiiresti mõnd inimest leida, mõnd teadet edasi anda — aga kohvik-informaator vaikib, tema ruumides liiguvad vaid usinad iluravi andjad. Kavandajatele, nõuandjatele ja tegijatele tuleb nüüd suur-suur tänu öelda, sest nad on südamega töö juures olnud.

Kuidas me siis kavandame kohvik-klubi kasutamist? TRÜ kohvik-klubi on kinnine kaubandusettevõte, seda võivad kasutada **ainult** meie kollektiivi liikmed (vilistlased kaasa arvatud) ja nende külalised. Seepärast on teretulnud siin mitmesuguste ettevõtmiste (nagu kohtumised tuntud teadlaste, kunstnike ja riigitegelastega, loominguliste kollektiividega, diskussioonid ja esteetilise kasvatuse valdkonda puutuvad loengud) korraldamine, mis pakuvad **üldist** huvi kogu meie kollektiivile. Eelmisel aastal leidsid tänulikku ja külastajaterohket vastuvõttu meie naiskoori kammerkoosseisu vana muusika õhtud, luuleõhtud ning kunstikabineti näitused ja väljapanekute arutelud. Need omanäolised ekspositsioonid on saanud meie kohvik-klubi lahutamatuks osaks ning neil on kindel osa ülikoolipere kursis hoidmisel tänapäeva kunstiprobleemidega ja vana traditsioonilise kunsti tutvustamisel. Näitusteta poleks kohvik see, millena me oleme harjunud teda nägema, ning seepärast lubage siinkohal meie kunstikabineti juhatajale Kaljo Põllule öelda suur aitäh ning soovida püsivust ja sihikindlust oma tulevikukavatsuste realiseerimisel. **Uudiseks** on see, et kohvik on nüüd radiofitseeritud. See võimaldab soovi korral kõikides saalides kuulata ühes saalis ettekantavat.

Kevadel jäime ilma orkestrita (muusikakooli õpilastel keelati mängimine), seepärast puudus ka tantsimisvõimalus. Nüüd on uue orkestri saamise lootus olemas. Käsil on pillide muretsemine (elektriorel koos vastava võimendusega on juba kohal, elektrikitarri hangime), mis võimaldab pakkuda tänapäevasemat tantsumuusikat. Nii et laupäeviti-pühapäeviti ja ka kolmapäeviti hakkame jälle tantsima! Neid, kes kolmapäevaseid küünlavalgusõhtuid taga igatsevad (küünalde põletamist ei saa lubada värskelt valgendatud ruumide pärast), võiks lohutada sellega, et nüüd on kavas nn. **kuuvalgusõhtud.** Need ei peaks olema vähem romantilised. Kui jutt läks juba ruumide hoidmisele, siis — ka **suitsetamine** on nüüd lubatud **ainult** I korrusel selleks ettenähtud paigas. Üldse tahaksime loota, et kaunid ruumid ka meid endid **distsiplineerivad.** Pole vist mõtet rääkida iseenesestmõistetavast, et kohvik-klubisse õhtut veetma tulla **ei sobi** selle riietusega, millega suvel lõkke ümber nii mõnus oli tinnat tantsida. Ette tuleb juba vabandada teie ees, kui te pahandama hakkate sildi juures RESERVEERITUD. Kuigi me püüame taolisi kordi võimalikult miinimumini viia, anname siiski võimaluse oma kollektiivi liikmetele nendes ruumides teadusliku kraadi kaitsmist ja märkimisväärseid juubeleid tähistada. Vähemtähtsateks kinnisteks pidustusteks-koosviibimisteks võimaldame kasutada söökla ruume, mis pärast remonti on tükk maad hubasemad.

Niisamuti nagu meie kannatamatult ootame kohvikusse pääsemist, igatseb ka kohviku personal meie järele. Lubagem siis eeloleval aastal olla tänulikumad ja tähelepanelikumad, mitte pahandada neid oma pisilohakustega. Kohviku personalilt soovime aga meie kohvik-klubi väärivat kohvi.

Meeldivat ja kasulikku vabade hetkede veetmist kohvik-klubis soovib kogu kollektiivile

TRÜ ametiühingukomitee
esimees
HELVE KABUR

Uut arstiteaduskonnalt

On tuntud tõsiasi, et laia silmaringiga spetsialistiks ei saada ainult ülikoolistuudiumi kuulamise ja eksamite sooritamisega. Eneseharimise viise on palju. Üheks selliseks peaks kujunema Arstiteaduskonna poolt planeeritav teaduslik lektoorium, kus tuntud õppejõud-teadlased meie ülikoolist ja mujalt hakkavad käsitlema üldbioloogilis-meditsiinilisi probleeme. Selline loengute sari on mõeldud esmajoones tulevastele meedikutele ja bioloogidele, kuid arvatavasti leiavad sellest teistegi teadusharude esindajad mõndagi kasulikku ja uut. On vaja vabaneda kujutlusest, et inimorganism on ainult arstiteaduse uurimisobjekt.

Esimeseks teemaks on «Meditsiin ja bioloogia». Põhiettekande teeb dotsent Kalju Põldvere. Juttu tuleb inimese bioloogia endo- ja eksobioloogilistest aspektidest: organismi struktuurne organisatsioon ja sellest tulenevad elutalitlused, struktuurse organisatsiooni bioloogilise determineerituse probleem, organismi adaptatsioonivõime piirid, lähtudes geneetilisest determineeritusest, inimühiskond kui ökosüsteem, loomuliku valiku küsimused, inimese mikro- ja makroevolutsioon, haiguste profülaktika seoses inimese bioloogiaga ning haiguste evolutsioneerumise probleem.

Ootame kõiki, kel juurdlevat vaimu, aktiivselt kuulama ja julgelt diskuteerima!

Esimene loeng toimub 12. oktoobril kell 18 Lutsu t. 2 (uus anatoomikum).

A. KALLIKORM

LADINA KEELE
FAKULTATIIVNE KURSUS

Osa võtta soovijail palume tulla teisipäeval, 12. oktoobril kell 12 Lääne-Euroopa kirjanduse kateedrisse. Ootame eeskätt algkursuse lõpetanuid.

Ü. TORPATS

I ja II kursuste üliõpilased!

Kui teil on tahtmist omandada avalikkuse ees esinemiseks vajalikke teadmisi, tundma õppida retoorika aluseid, tutvuda teadmiste levitamise eripäraga ajakirjanduses ja raadios, et tulevikus hakata ise propageerima oma erialalisi teadmisi,

siis kutsume teid osa võtma Ühiskondlike Elukutsete Teaduskonna lektor-propagandistide õpperühma tööst. Meie järjekordne kursus algab eeloleval esmaspäeval kell 18 peahoones aud. 228. Seal lepitakse kokku töö edasise korraldamise osas.

Ühiskondlike Elukutsete Teaduskond

BIOLOOGIA-OSAKONNA VILISTLASED!

Sügissemestri esimene kokkusaamine toimub kolmapäeval, 14. oktoobril kell 19 peahoone kohvikus.

TOIMETAJA H. PALAMETS

«Тарту Рийклик Юликооль» («Тартуский государственный университет») г. Тарту Эстонской ССР. Орган Тартуского государственного университета. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbri hind 2 kop. Telj. 5890. MB-07045

AR Fr. R. Kreutzwaldi nim. ENSV Riiklik Raamatukogu

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riiklik ÜLIKOOL

TARTU RIIKLIKU ÜLIKOOLI PARTEIKOMITEE, REKTORAADI, KOMSOMOLIKOMITEE JA AMETIÜHINGUKOMITEE HÄÄLEKANDJA

NR. 29 REEDEL, 16. OKTOOBRIL 1970. A. XXIII aastakäik

ELKNÜ TRÜ KOMITEE SEKRETÄRI ASETÄITJA MÄRT KUBO ETTEKANDEST KOMSOMOLIKONVERENTSIL

Leninlikust arvestusest TRÜ-s

ÜLKNÜ Keskkomitee otsustas korraldada käesoleva aasta augustist kuni 1971. a. aprillini NLKP XXIV kongressile pühendatud leninliku arvestuse deviisi all «Oleme ustavad Lenini ja partei üritustele».

ELKNÜ TRÜ komitee pidas ka sel aastal vajalikuks jätkata üliõpilaste ühiskondlikku atesteerimist. Kavas on sisse seada tunnistused leninliku arvestuse sooritamise kohta, kus peegelduks üliõpilase ühiskondlik-poliitiline töö kogu stuudiumi vältel. Niisuguse tunnistuse põhjal on hiljem kergem koostada üliõpilaste iseloomustusi, mis praegu on küllaltki ühenäolised.

Ajaliselt on leninlik arvestus TRÜ-s jaotatud kolme ossa. Ettevalmistav etapp, kus võeti individuaalseid ja kollektiivseid kohustusi, on lõppenud. **5. detsembril,** kui tähistame eesti komsomoli 50. aastapäeva, teeme esimesed kokkuvõtted ja arutame ettevalmistust eksamisessiooniks. Arvestus lõpeb **1971. a. aprillis.** Toimub kommunistlike noorte töö atesteerimine, järgneb üleliiduline komsomolikoosolek (ülikoolis komitee laiendatud pleenum), kus raporteeritakse saavutatud tulemustest.

Eeloleval aastal olgu esmaseks eesmärgiks eriala hea ja väga hea omandamine. Paraku on ülikoolis küllaltki arvukalt kolmemehi, lubamatult paljud jäävad sessioonidel võlglasteks. Ka õppedistsipliini parandamiseks on kursuste komsomoligruppidel veel palju ära teha.

Kommunistlike noorte konkreetset abi on vaja ülikooli materiaalse baasi väljaehitamisel. Ehitused (kõigepealt ühiselamu, aga ka füüsikakorpus, auditooriumide kompleks, raamatukogu abihooned) vajavad oskustöölisi. Krohvija- või maalriamet tuleb tudengitel selgeks saada õppetöö kõrvalt, et siis pärast kevadiste eksamite sooritamist nimetatud objektidel tööle asuda. See ülesanne on vägagi vastutusrikas.

Viimastel aastatel on suurenenud üliõpilaste osavõtt ühiskonnateaduste-alaste tööde konkurssidest. Kuid on vaja, et **iga** spetsialist lahkuks ülikoolist poliitiliselt küpsena, suutelisena edasi viima meie maa teadust, majandust, kultuuri. Paljude kursuste komsomoligrupid on võtnud kohustuse parandada ühiskonnateaduste õppimist ja saada neis ainetes ainult häid ja väga häid hindeid. Need kohustused tuleb meil täita.

Ülikoolis on väga palju neid, kes on head õppijad, teevad teaduslikku tööd ja suudavad selle kõrval kursis olla ka ülikooli- ja komsomoliprobleemidega. Kuid on küllalt ka neid, kes nimetatud töölõikudes pole kunagi silma paistnud. Tööleasumisel pole neil mingit ühiskondliku töö praktikat, pole neist ka meie ideede edasiviijat. Niisugustele noortele tuleb leninliku arvestuse käigus kõige enam tähelepanu pöörata. Nende kommunistlike noorte puhul aga, kes pidevalt ei täida oma kohustusi organisatsiooni ja ülikooli ees, tuleb tõsiselt kaaluda nende kuulumist ÜLKNÜ-sse.

Leninliku arvestuse raames toimuvad ka ELKNÜ 50. aastapäevaks kavandatud üritused. Ajaleht «TRÜ» kavatsetakse jätkata juubeliga seotud materjalide avaldamist. Lõpule viia tuleb ülikooli komsomolisekretäride mälestuste kogumine. Sel alal on juba palju ära teinud NLKP ajaloo kateedri vanemõpetaja ELKNÜ TRÜ komitee liige J. Ant.

Huvitavaks tõotavad kujuneda teaduskondades korraldatavad kohtumised komsomoli- ja parteiveteranidega, samuti ka TRÜ komsomoliaktiivi kohtumine EKP juures asuva Partei Ajaloo Instituudi teaduslike töötajatega, kes koostavad ELKNÜ ajalugu.

Ürituste sari lõpeb komitee laiendatud pleenumiga 4. detsembril.

ACTA DIURNA

EKP TRÜ komitee õppe- ja kasvatustöö sektoris arutati nädal tagasi ülikooli metoodilise nõukogu tööd ja ühiselamu uute kollektiivide kujunemist. Aru andsid H. Liimets ja teaduskondade parteibüroode esindajad.

*

9. oktoobril toimus Ajaloo-Keeleteaduskonna ametiühinguorganisatsiooni konverents. Ülevaatega eelmisel õppeaastal tehtud tööst esines teaduskonna ametiühingu büroo esimees M. Tänava. Nii ettekandes kui sõnavõttudes koondus peamine tähelepanu õhtuses vahetuses töötamisega seotud probleemidele (üliõpilaste iseseisva töö organiseerimine, takistatud osavõtt isetegevusest). Ka ühiselamuga seotud küsimused paelusid konverentsi delegaatide tähelepanu. Valiti uus 16-liikmeline büroo ja 3-liikmeline revisjonikomisjon.

*

Kolmapäeva õhtul kogunesid peahoone kohvikusse bioloogiaosakonna vilistlased. Selle õppeaasta esimesel vilistlasõhtul kavandati tegevusplaane sügissemestriks.

hommikust õhtuni IV

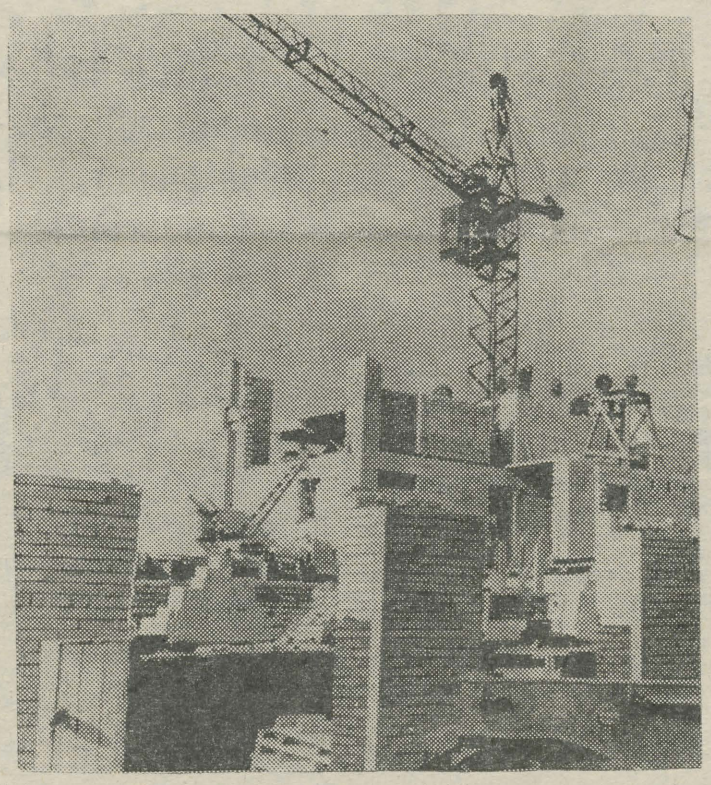

Uus ühiselamu kerkib. Seda fakti tunnistavad ka kõige suuremad pessimistid. Algus oli visa tulema, aga praegu kerkivad A-korpuse kolmanda korruse seinad. Tartu ehitustrusti ajaloos ei olevat nii lühikese aja jooksul nii palju suudetud.

Kaks nädalat tagasi paius ehitustrusti juhtkond ülikoolilt täiendavat abi. Põhjenduseks oli see, et 15. novembriks peab olema valmis laotud neli korrust, aga trustil ei jätku müürseppi. Möödunud teisipäeval olid lood niikaugel, et ehitusel tegid peale päris müürseppade müüritööd ka EÜE-s kvalifikatsiooni saanud 12 tudengit. 6 neist kuulus Õigusteaduskonda, 6 Majandusteaduskonda. Objekti meistri sm. Roolahe arvates oli neid abimehi siiski natuke palju. Jõuti kokkuleppele, et tööle asub 6 üliõpilast, kes töötavad müürseppadena õhtuses vahetuses kella 13—21-ni.

Selle nädala algusest töötabki objektil 6 üliõpilast müürseppadena ja 10 abitöölisena.

Maarjamõisa uue haigla ehitusel töötas eelmisel nädalal 16 üliõpilast: 10 Arstiteaduskonnast, 6 Majandusteaduskonnast. Väga kiideti Majandusteaduskonna tudengite tööd. Kahjuks vedas Kehakultuuriteaduskond selle nädala algul alt. Esmaspäeval tulid planeeritutest tööle vaid pooled. Rahul ei saa olla ka psühholoogidega, kes töönädalat alustasid teisipäeval, mitte aga esmaspäeval, nagu nõutud.

50 üliõpilast läheb appi uue ühiselamu ehitusele laupäevaku korras. Paistab, et siiamaani on kõik probleemid lahendatud, välja arvatud üks.

Tähelepanuks kõigile üliõpilastele, kellel tulevikus tuleb ehitusele tööle minna: sõjalineteeder ei vabasta üliõpilasi õppetööst. Selle peale peavad mõtlema teaduskondade sekretärid varakult, et ei tekiks ehituse abitööjõuga varustamisel puudujääke.

Kõigi küsimustega, mis tekivad seoses ehitusele tööleminekuga, palume pöörduda ehitusstaabi poole TRÜ komsomolikomitees igal neljapäeval või reedel kell 18.

P. ROSTFELDT

ELKNÜ TRÜ komitee bürool

7. oktoobril 1970. a.

Büroo andis soovituse NLKP liikmekandidaadiks astumiseks keemiaosakonna IV kursuse üliõpilasele Jaak Järvele.

Büroo kustutas raviosakonna I kursuse üliõpilase Erkki Kaingu komsomolikaristuse.

Arutati füüsika vene osakonna IV kursuse üliõpilase Sergei Jastrebovi personaalküsimust. S. Jastrebovit karistati valju noomitusega koos arvestuskaardile kandmisega üliõpilasele ja kommunistlikule noorele ebaväärika käitumise pärast.

Büroo kuulas ära R. Hundi aruande leninliku arvestuse käigust. Kinnitati atesteerimiskomisjonid.

13. oktoobril 1970. a.

Arvestussektori juhataja T. Tikand valgustas mõnede kursuste ja osakondade passiivsust liikmemaksude tasumisel. Büroo leidis, et need kursused, kel pole organisatsiooniline külg korras, ei saa pääsmeid üliõpilaspäevade üritustele. Kursuse laekuril tuleb hea seista, et iga kuu 20. päevaks oleksid maksud makstud. Kes aga on huvitatud üliõpilaspäevadest, hoidku laekuril silma peal.

Kuulati ära ülevaade laupäevaku ettevalmistamisest (S. Kallas). Laupäevaku peaorganisaatoriteks on T. Killak (Õ. IV) ja A. Noormägi (Õ. IV). Töö toimub Tartu ettevõtetes, Toomemäel, uue internaadi objektil ja Tähtvere pargis.

Tõlkevõistluse tähtaega pikendati

Ülikooli tõlkevõistluse toimkonna poole on pöördutud rea küsimustega võistluse tingimuste kohta. Alljärgnev on mõeldud vastusena neile küsimustele.

Veel ikka tekitab mitmetimõistmist tõlketöö **adekvaatsuse nõue.** Tuletame siinkohal meelde, et adekvaatselt tõlkida tähendab leida originaalile sisult ja vormiliselt vastavad väljendusvormid ja -vahendid tõlkekeeles. Seega tuleb püüda edasi anda sisu küll võimalikult täpselt, kuid samal ajal arvestada tõlkekeele omapära, selle eri stiile, väljakujunenud ütlemisviisi ja ladusust. Siinjuures ei saa rääkida nimisõna vastavusest nimisõnale või näiteks sellest, et saksa keele perfekti vasteks on eesti keeles tingimata seesama ajavorm, kusjuures verb või osa sellest paikneb lause lõpus. Missugused väljendusvahendid tõlkija peab valima, seda määrab asjaolu, millist funktsiooni nad täidavad antud **kontekstis.** Rõhutatagu, et tõlge on sealjuures tervik, ainult lause kaupa ütlemine võib viia moonutusteni.

Keda huvitavad tõlketeooria probleemid lähemalt, sel on soovitatav tutvuda eelkõige **A. V. Fjodorovi teosega «Основы общей теории перевода» (Москва 1962).** Hea tõlge ei tohi olla kramplikult originaali järgiv ega ka liiga vaba, s. o. tõlkija ei tohi unustada, et ta pole mitte antud töö autor, vaid ainult interpreteerija.

Meenutame, et esitatava **töö pikkus** on 5—10 masinakirjalehekülge. Võistluses võivad osaleda kõik, kes 29. aprillil 1970. a. (s. o. auhinna väljakuulutamise kuupäeval) olid TRÜ statsionaarsed või mittestatsionaarsed üliõpilased — seega ka käesoleva aasta kevadel lõpetanud. Tõlkida võis nii eraldi teost kui ka tervikliku sisuga katkendit mis tahes germaani või romaani keelest XX sajandi ilukirjanduslikust proosast.

Ning lõpuks **kõige tähtsamast.**

Arvestades tõlkevõistluse uudsust ja osavõtjate soove, otsustas toimkond **pikendada tööde laekumise tähtaega 30. novembrini 1970. a.**

Võistlustööd palume läkitada koos originaaliga eesti keele kateedrisse (nüüd juba tingimata tähtajaks!) ja varustada märksõnaga «Tõlkevõistlus». Lähemad teated on kirjas ajalehes «Tartu Riiklik Ülikool» nr. 15, 16 ja 19 (1970. a.)

Tõlkevõistluse toimkond

Isamaa kaitsmine on NSV Liidu kodaniku kohus

Selliselt on kirjas NSV Liidu Konstitutsioonis. Meie nõukogude ühiskond võimaldab õppida igal noorel, kuid paneb neile ka omapoolsed kohustused. Üks selliseid on ENSV Ministrite Nõukogu ja EKP otsus, mis kohustab iga üliõpilast osa võtma patriootilise riigikaitsealase organisatsiooni ALMAVÜ tööst, omandama ülikoolis õppimise ajal vähemalt ühe sõjalis-tehnilise eriala ja täitma kompleksi «Valmis kodumaa kaitseks» normatiivid. Nõutakse, et iga tulevane pedagoog omandaks vajalikud teadmised ja praktilised kogemused massilise riigikaitsealase töö organiseerimise või sõjalis-tehnilise ringi juhtimise alal koolis.

Kuidas on võimalik neid nõudeid täita? Esimesel kursusel on esimeseks ülesandeks astuda ülikooli ALMAVÜ organisatsiooni. Igal kursusel tuleb valida kursuse ALMAVÜ volinik, kes vormistab oma kursuse üliõpilased liikmeks ja organiseerib kursusel ALMAVÜ tööd. Liikmeks astumisel registreerutagu ka riigikaitse-alastesse ringidesse.

See töö tuleks ära teha oktoobrikuus. Et I kursusel on niigi palju tegemist ülikooli sisseelamisel, siis teisi otseseid kohustusi ALMAVÜ töö osas ei ole.

II, III ja IV kursusel tuleb aga omandada sõjalis-tehniline eriala ja pedagoogidel sõjalis-tehnilise ringi juhtimise oskus. Et ülikooli juures töötab sõjaline kateeder, siis saab suurem osa üliõpilasi oskused riigikaitse alal sealt. Peale selle on üliõpilastel võimalik osa võtta riigikaitsealaste ringide tööst nii ülikooli kui ka ALMAVÜ Tartu Linnakomitee juures. Rohkem kui pooled üliõpilastest saavad ülikoolis õppimise ajal omandada auto ja mootorratta juhtimise oskuse. Ka laskespordiga saab ülikoolis tegelda peaaegu iga üliõpilane. Linnakomitee juures aga töötavad langevarjuspordi-, purilennu-, mudellennu-, allveespordi-, veesuusa- ja veemootorispordi-, auto-moto- ja automudeldamisringid. Tasuliste kursuste korral linnakomitee juures tasub ülikooli ALMAVÜ komitee poole osavõtumaksust. Seega on igal üliõpilasel praktiliselt võimalik aktiivselt liituda riigikaitsealasesse töösse.

A. PILT,
TRÜ ALMAVÜ komitee
esimees

RSR-i suur ring!

«Püha sõda» jt. keerulised toimingud on kolme suure religiooni ja mandri kokkupuutekohal — Lähis-Idas — viinud konfliktile. Kontseptsioonid contra reaalne poliitika.

Reedel, 16. okt. ootab RSR publikut ühiskonnateaduste maja aud. 212. Algus kell 20.

Üliõpilased-muusikasõbrad!

Tallinna Riikliku Konservatooriumi kasvandikud on ennegi mõned korrad mänginud ülikooli aulas meie üliõpilastele. Tänavu saab aga teoks rõõmustav suursari: meie soovil ja Konservatooriumi ÜTÜ tahtel on tulemas kontserdid peaaegu iga kuu. Avaakord antakse

20. oktoobril TRÜ aulas

kell 19.30

Bachi, Händeli, Hindemithi, Marcello, Tšõbini, Debussy jt. heliteoseid esitavad Endel Nõgene (trompet), Ilmar Olesk (klarnet), Kalle Kauksi (metsasarv), Jaan Õun (flööt), Riho Mägi (tuuba), Heiki Kalaus (tromboon), Raivo Peäske (flööt), Peeter Rõõp (flööt).

Kutseid saab komsomolikomiteest.

TÄNA kell 17 peah. aud. 140 toimub kohtumine JAAN KROSSIGA. Ettekanne teemal «BALTHASAR RÜSSOW ja tema aeg».

Jätkame TRÜ komsomoliorganisatsiooni XVIII konverentsi materjalide avaldamist

Sõnavõttudest

DONALD VISNAPUU

Eesti Üliõpilaste Ehitusmaleva tööst võttis sel aastal osa 395 TRÜ üliõpilast. On hea meel, et ehitusmaleva probleeme käsitleti komitee aruandes põhjalikumalt kui möödunud konverentsil. Asjalikud sidemed EÜE keskstaabi ja ülikooli komsomolikomitee vahel leidsid veel kord kinnitust paar päeva enne konverentsi ülikooli ehitusi puudutanud läbirääkimistel. Otsustati, et tööjõupuudust ülikooli ehitustel peavad leevendama üliõpilased ise ühe EÜE rühmaga. Suvel tuleb uues ühiselamus teha juba viimistlustöid, seda liiki töid on seni malevas tehtud vähe. See tähendab, et kõik rühma liikmed peavad enne suveperioodi saama vastava väljaõppe. Inimeste leidmine selleks eeldab kogu üliõpilaskonna, EÜE keskstaabi ja ülikooli juhtkonna arusaavat suhtumist ja tihedat koostööd.

Negatiivsed tendentsid malevas olid aruandekõnes põhjalikult valgustatud. Aga tuleb seda meeles pidada, et malevlased, sealhulgas ka TRÜ üliõpilased, tegid suve jooksul maarahvale 2,1 miljoni rubla eest ehitus-montaažitöid, seega iga malevlane ca 1300 rubla eest. Võrdluseks — tootlikkus on vabariigis suurem vaid ühel ehitusorganisatsioonil, nimelt Tallinna Majaehituskombinaadil.

Tublid olid rünmakomandörid A. Kahju, P. Eesma, K. Merusk, A. Pork ja komsorgid H. Toomla, J. Paap, M. Preem, M. Metssoo. TRÜ üliõpilast E. Rahumaad autasustati tubli töö eest malevas ENSV Ülemnõukogu Presiidiumi aukirjaga.

Malevas peeti 148 loengut. Rühmades korraldati arvukalt üritusi. Paljudes rühmades kujunes tugev kollektiiv.

Õige on suund suurendada maleva tähelepanu välisrühmade vastuvõtmise.e. Puudujääke esines Krakovi üliõpilasi vastuvõtnud Kuremaa rühmas. Maleva keskstaabis arvatakse, et välismaale tuleb eelistatult suunata neid üliõpilasi, kes on aktiivselt kaasa löönud Eestis välismaalasi vastuvõtnud rühmades. Ilmselt peaks siin oma sõna ütlema ka Interklubi.

Vaja on, et dekanaadid tunneksid rohkem huvi üliõpilaste suvise töö vastu malevas.

Loodan, et asjalikud sidemed, mis on tekkinud EÜE keskstaabi ja TRÜ vahel, arenevad edaspidigi vastastikuse mõistmise vaimus.

JAAK VILLER

Nagu ettekandest kuulsime, pole meil juba pikemat aega ei isetegevuse ega ka ülikooli klubi töö tase olnud rahuldav.

Sellise olukorra üheks põhjuseks on kindlasti see, et ei ametiühingukomitee ega komsomolikomitee ei ole klubi tööd mingil määral sisuliselt suunanud. Komsomolikomitees oleme arvanud, et klubi on nime poolest siiski ametiühingu klubi ja ametiühingukomitee pole omapoolset initsiatiivi üles näidanud. Möödunud aastal a/ü konverentsil valitud klubi nõukogu käis vaid paar korda koos, midagi praktiliselt ette võtmata. Komsomolikomitee büroo on jõudnud seisukohale, et käesoleval aastal on otstarbekas moodustada klubi nõukogu komsomoliorganina.

Pikemat aega oli klubi ilma kindla juhita. Möödunud aastal oli klubi juhataja haige, tema kohuseid täitnud sm. Sokku aga klubi juhatajaks ei kinnitatud. Uus juhataja sm. Kisper asus tööle juba pärast õppeaasta algust ning töö õigeaegsest planeerimisest ei saa seepärast ka nüüd juttu olla.

Väga nõrk on praegu klubi majanduslik baas. Eelmine juhtkond ei kasutanud täielikult ära kultuuriinventari jaoks mõeldud summasid. Klubil on minimaalne arv orkestripille, mistõttu osa orkestrante kasutab isiklikke pille. Klubi on isemajandav, kuid kõiki võimalusi pole kaugeltki ära kasutatud. Igavene küsimus on ruumipuudus. Suurema osa õhtutest kasutab klubi saali rahvakunstiansambel proovideks.

Loodame, et klubi uus juhtkond koos nõukoguga suudab siiski olukorda parandada.

ALLAN KULLASTE, ELKNÜ KESKKOMITEE SEKRETÄR

Rõõmustav on märkida, et konverents toimub asjalikus õhkkonnas. Probleemid, mis tõstatati aruandes ja sõnavõttudes, on välja kasvanud elust, organisatsiooni praktilisest tegevusest. Väljapakutud lahendused on valdavalt hästi läbi mõeldud ning asjalikud ja nende elluviimine aitab kaasa kõrgema kooli peamise eesmärgi saavutamisele — kaasaegsete kõrgema haridusega spetsialistide ettevalmistamisele.

Nii aruandes kui ka sõnavõttudes märgiti mitmeid kordamineKuid organisatsiooni töös. Tahaks alla kriipsutada neist tähtsaima — kogu tegevuse suunamise ülikooli ja üliõpilaste ees seisvate praktiliste ülesannete lahendamisele. Need on eeskätt õppeedukuse, ideoloogilise töö, üliõpilaste omavalitsuse probleemid.

Teise positiivse momendina tuleks märkida asjaolu, et komsomolikomitee on aruandeperioodil saavutanud asjaliku koostöö kogu ülikooli administratsiooni, parteiorganisatsiooni ja teiste ühiskondlike organisatsioonidega, ilma milleta pole võimalik toepoolest tähtsate kardinaalsete küsimuste sisuline lahendamine.

Peatun kahel küsimusel. Esimene neist puudutab siseorganisatsioonilist tööd ja täpsemalt öeldes vajadust välja töötada komsomoliülesannete andmise süsteem ning põhimõtted.

Kui suudame seatud ülesande hästi lahendada, siis on see tõhusaks vahendiks võitluses nn. «keskmise üliõpilasega», kes kipub meil tihtipeale aktiivsest tegevussfäärist välja jääma ja kellest selle tulemusena saab ka elus nn. «keskpärane spetsialist».

Vajalik on just tõelise tegevuse võimaldamine noortele. Enam tuleb pöörata tähelepanu üliõpilase kui isiksuse arengule.

Miks on populaarsed sellised töövormid nagu EÜE üliõpilastel, EÖM keskkooliõpilastel, komsomolilöökehitused jne.?

Just sellepärast, et nad aitavad isiksusel areneda, kokku puutuda elu tõeliste raskustega, panna oma võimeid proovile.

Kindlasti loob selleks head võimalused ka leninlik arvestus konkreetsete individuaalsete ning kollektiivsete kohustuste vastuvõtmise näol ning üliõpilaste läbimõeldud üniskondlik-poliitilise atesteerimise kaudu kevadel.

Kahjuks tundub aga praegu, et leninliku arvestuse korraldamisel kipub läbi lööma jällegi näilise tegutsemise tendents. Materjali vähesuse tõttu ei taha küll praegu üldistusi teha, kuid mõningad teaduskondade ja osakondade otsused leninliku arvestuse korraldamise kohta annavad selleks põhjust.

Uuel komsomolikomiteel tuleb väga suurt rõhku panna kohustuste konkretiseerimisele ja eriti arvestusest osavõtjate individuaalsete kohustuste vastuvõtmisele, sest vastasel korral jääb leninliku arvestuse korraldamine formaalseks ning praeguse vormi positiivne psühholoogiline moment — teadmine, et arvestuse lõpus toimub ühiskondlik-poliitiline atesteerimine — jätab jällegi võimaluse «keskmisel üliõpilasel» mõelda nii: «Midagi ma ikka teen õppeaasta vältel, ega ma päris kõige passiivsem ka ole ja kuidagi ma ikka arvestuse saan.»

Kohustustes tuleks formuleerida konkreetne miinimumprogramm igale üliõpilasele, ilma milleta ta arvestust ei soorita. Seepärast pean ebaõigeks seltsimees Tamme ettepanekut, eeskätt nende sisuliste momentide poolest ning ka vormiliselt.

Ja teine küsimus, millel ma tahtsin peatuda, on aruandes märgitud puudus — kõrgemate koolide komsomolikomiteede vaheliste sidemete nõrgenemine.

Probleem on mitmetahuline ja liigitaksin ta kolmeks osaks:

1) Tallinna kõrgemate koolide omavahelised sidemed, samuti Tartus;

2) vabariigi kõrgemate koolide vahelised sidemed — teiste sõnadega Tallinna ja Tartu sidemed;

3) vabariigi kõrgemate koolide sidemed teiste NSV Liidu kõrgemate koolidega.

Mida tuleks ette võtta vabariigi kõrgemate koolide komsomoliaktiivi sidemete ja koostöö tugevdamiseks?

Vabastamata keskkomitee üliõpilasosakonda vastutusest, näeme siiski suuri võimalusi EÜN-is, kuhu kuuluvad kõigi vabariigi kuue kõrgema kooli sekretärid ja see, milliseid, kui tähtsaid ja vajalikke probleeme seal arutatakse, sõltub eelkõige meist endist.

Ka 1971. a. märtsis toimuv vabariiklik üliõpilaskonverents «Teaduslik-tehniline progress ja kõrgem kool» ning selle konverentsi ettevalmistamine peaksid muutma sisukamaks EÜN-i tegevuse ning tihendama kõrgemate koolide vahelisi sidemeid.

Tuleb paremini korraldada kõrgemate koolide komsomoliaktiivi õpetamist vabariigi ulatuses.

Keskkomitee üliõpilasosakonnal tuleb ilmselt rohkem kasutada võimalust vahetada kogemuste tundmaõppimiseks komsomoliaktiivi brigaade Tallinna ja Tartu kõrgemate koolide vahel.

Väga vajalikud on ka sidemed teiste NSV Liidu kõrgemate koolidega — on ju Nõukogude Liidu suurkoolides palju häid töövorme ka neis töölõikudes, mis meil on veel lapsekingades.

Lubage keskkomitee nimel soovida TRÜ komsomolikomiteele palju edu ja jõudu selle positiivse kindlustamisel, mis on juba saavutatud, ja kindlat, sihipärast, pidevat edasiminekut oluliste probleemide lahendamisel.

KALEV KOGER, EKP TRÜ KOMITEE SEKRETÄR

Komsomolikomitee püüdis oma tegevuses ellu viia leninlikke printsiipe — muuta ülikooli komsomol aktiivseks noorsoo poliitiliseks organisatsiooniks: Hea on, et pöörati tähelepanu üliõpilaste esteetilisele, eriti muusikalisele kasvatusele, et tihenes partei- ja komsomolibüroode koostöö teaduskondades ja osakondades. Kiita tuleb ka distsipliini ja organisatsioonilist tööd EÜE-s.

Rohkem tuleks igal üliõpilasel meeles pidada, et ta alati ja kõikjal esindab rahvusvaheliselt tuntud Tartu Riiklikku Ülikooli ja on Nõukogude Liidu kodanik. Tuleb arvestada, et meie kui TRÜ üliõpilaste käitumisele pööratakse erilist tähelepanu. Pole ükskõik, kuidas me avalikus kohas kõneleme, laulame, isegi sööme, kuidas esindame oma *alma mater*'it.

Ülikoolis tuleb luua efektiivselt tegutsev poliitkasvatusalane süsteem, mis haaraks kõiki üliõpilasi.

Minu arvates on õige, et põhikirja mittetäitvaile kommunistlikele noortele tuleks anda võimalus komsomolist välja astuda, seejuures peaksid nad ka ilma jääma mõningaist soodustustest, mida organisatsioon kommunistlikele noortele pakub.

Vaba aja soliidsel sisustamisel on rektoraat ja parteikomitee nõus materiaalselt abistama. Tihedam koostöö komsomoli ja ülikooli juhtkonna vahel aitaks selles osas mõndagi veel paremini teha.

ARNOLD KOOP, TRÜ REKTOR

Ülikooli lõpetanud spetsialistile ei piisa eriala heast tundmisest, elu esitab talle ka ühiskondlik-poliitilist laadi nõudmisi. Üliõpilase isiksus peab arenema seoses õppeprotsessiga. Omavalitsus, mis meil on organiseerimisstaadiumist jõudnud tööjärku, annabki üliõpilasele võimalused aktiivseks tegevuseks. Esimeste sammude astumist peame aga kõik koos abistama. Eksperimendina võiks kehtestada ühes ühiselamus täieliku omavalitsuse.

Hinnata ja soodustada tuleb kõrgema kooli pedagoogika uurijate, üliõpilaste teadusliku konstrueerimisbüroo, kommunistliku kasvatuse laboratooriumi jt. tegevust.

Ühiselamuprobleem peab lõplikult lahenema 2—3 aasta jooksul. Praegusele ehitusele on komsomolikomitee leidnud väga tublisid entusiaste.

Kuid üliõpilaste hulgas esineb veel liialt palju vastutustundetust, eelkõige õppetöösse suhtumises. Ülikooli komsomoliorganisatsioonil tuleks sellele ülitähtsale töölõigule enam tähelepanu osutada. Rühmade ja teaduskondade komsomoliorganitel tuleks põhjalikult analüüsida üliõpilaste eksmatrikuleerimise põhjusi, et jõuda niisuguste olukordade likvideerimiseni. Lõpp tuleb teha kergekäelisele ülikoolist lahkumisele omal soovil mõttega, et küll hiljem võetakse tagasi.

Komsomoli ülesanne oleks aktiviseerida ka üliõpilaste teaduslikku tööd. Edukaid teadusega tegelejaid tuleb vääriliselt tunnustada. Populaarteaduslike loengute, referaatide, ettekannete jms. koostamine on jõukohane igale üliõpilasele. Tuleb ainult käed külge lüüa!

LÕPPSÕNA

LAUR KARU:

Lahkudes sekretäri kohalt, tahaksin mõne sõnaga iseloomustada praegust olukorda ülikooli komsomoliorganisatsioonis.

Minu arvates on ülikooli komsomoliaktiiv võimekam kui kunagi varem. See on kindlasti tingitud ka sellest, et komsomolitöö formaalsed ja sisulised liidrid langevad ikka enam ja enam kokku. Operatiivne ja mõistev suhtumine rektori ja parteikomitee sekretäri poolt meie probleemidesse lõi rahuliku ja asjaliku õhkkonna koostööks.

Suur tänu meeldiva ja mõistva koostöö eest sekretäri asetäitjatele Jaak Allikule, Jaak Villerile, kevadel ametisse astunud Märt Kubole ning Siim Kallasele, samuti kogu büroole ja aktiivile.

Soovin uuele büroole ja sekretariaadile rahulikkust ka teravate probleemide analüüsimisel ja energilist tegutsemist nende lahendamisel.

ELKNÜ TRÜ komsomoliorganisatsiooni XVIII konverentsi otsus:

ELKNÜ TRÜ organisatsiooni XVIII konverents, ära kuulanud ja läbi arutanud ELKNÜ TRÜ komitee aruande, leiab, et juhindudes kõrgemate partei- ja komsomoliorganite ning ELKNÜ TRÜ organisatsiooni XVII konverentsi otsusest, on ELKNÜ TRÜ komitee jätkanud aruandeperioodil üliõpilaskonna sotsiaalse aktiivsuse tõstmist, on tõhustanud osavõttu üliõpilaste kui tulevaste spetsialistide erialasest ja ühiskondlikust ettevalmistusest. Väärikalt tähistati kogu meie rahva ja komsomolielu suursündmust — V. I. Lenini 100. sünni-aastapäeva. Läbimõeldult ja tagajärjekalt kulges leninlik arvestus. Komitee on õigesti suutnud määrata komsomoliorganisatsiooni osa ülikooli elus. On koostatud konkreetsed plaanid tegutsemiseks komsomolielu põhisfäärides ja asutud neid realiseerima.

Samal ajal märgib konverents, et mitte kõigis komsomolitöö lõikudes (sealhulgas osavõtul õppetöö paremustamisest, sidemete arendamisel vabariigi teiste kõrgemate koolidega) pole suudetud kavandatut järjekindlalt ellu viia. Vähene on olnud edasiminek gruppide tegevuses. Komsomoli ideoloogiline mõju pole veel küllalt terviklik, osa üliõpilaskonnast jääb endiselt selle mõju alt välja.

ELKNÜ TRÜ organisatsiooni XVIII konverents otsustab:

1. Tunnistada komitee töö aruandeperioodil heaks.

2. Kiita heaks komitee poolt koostatud ÜLKNÜ liikmete leninliku arvestuse plaan, samuti ürituste plaan, millega tähistatakse ELKNÜ 50. aastapäeva. Lugeda leninliku arvestuse edukas sooritamine iga kommunistliku noore ja kogu TRÜ komsomoliorganisatsiooni tähtsaimaks ideelis-poliitiliseks ja organisatsiooniliseks ülesandeks järgmisel aruandeperioodil.

3. Komitee ideoloogiasektoril hakata süstemaatiliselt juhendama osakonnabüroode ideoloogiasektorite tegevust: püstitada nende ette konkreetsed ülesanded, korraldada regulaarselt õppusi. Ideoloogiasektorite esmaseks ülesandeks lugeda leninliku arvestuse läbiviimist poliitiliselt ja organisatsiooniliselt kõrgel tasemel.

D. VISNAPUU

H. FAIMAN

J. VILLER

4. Lugeda ülikooli väljaehitamine, konkreetselt uue ühiselamu ehitus TRÜ komsomoliorganisatsiooni löökobjektiks järgmisel aruandeperioodil, sellest osavõtt on ülikooli iga kommunistliku noore komsomoliülesandeks. Komitee sekretariaadil kindlustada 1. novembriks 1970. a. ühiselamu juures tööle hakkava EÜE rühma juhtkonna komplekteerimine ja organiseerida ehitusel üliõpilastele vajalike elukutsete õpetamine.

5. Osavõtul õppetöö paremustamisest mitte piirduda sessiooni analüüsi tulemustega kursustel, vaid järjekindlalt esitada dekanaatidele ja kateedritele analüüsi tulemustel põhinevaid ettepanekuid. Komitee õppesektoril kontrollida nende ja lõpetanutelt saadud ettepanekute esitamist ning üliõpilaste informeerimist dekanaatide ja kateedrite reageeringust. Osakonnabüroodel arutada õppetööst halvasti osavõtvate ja mitte edasijõudvate kommunistlike noorte personaalküsimusi. Lugeda endiselt vajalikuks eriline tähelepanu ühiskonnateaduste loovale omandamisele kõigi kommunistlike noorte poolt. Komitee õppesektoril, teaduskondade ja osakondade komsomolibüroodel kõigiti kaasa aidata Üliõpilaste Teadusliku Uurimisbüroo tegevusele õppeprotsessi uurimisel.

6. ELKNÜ TRÜ komitee õppesektoril koos ÜTÜ nõukoguga läbi viia ühiseid temaatilisi konverentse, kohtumisi tuntud teadlastega ja teisi ÜTÜ tööd propageerivaid üritusi.

7. Kiita heaks komitee poolt kavandatud ning rektoraadi ja dekanaatidega põhimõtteliselt kooskõlastatud projektid omavalitsuse edasiarendamiseks ühiselamute, stipendiumide ja rektorifondi jaotamisel, üliõpilaste autasustamisel ja karistamisel. Teaduskonnabüroodel konkretiseerida need projektid ning 1. detsembriks 1970. a. kooskõlastada dekanaatidega nende elluviimine.

8. Järjekindlamalt täita ELKNÜ TRÜ komitee 1968. a. 18. detsembri pleenumil kavandatud internatsionaalse kasvatustöö programmi. Pidada vajalikuks vene osakondade komsomoliaktiivi senisest süsteemikindlamat juhendamist komitee sekretariaadi poolt. Paluda EKP TRÜ komiteed suunata märgitud programmi elluviimisele kaasa aitama õppejõudekommuniste. Teha ettepanek ülikooli rektorile leida võimalus külalisõppejõudude sagedasemateks esinemisteks kõigi teaduskondade üliõpilaste ees. Jätkata püsivate sidemete arendamist sotsialismimaade ja teiste liiduvabariikide koolidega. Otsida võimalusi eriti praktikarühmade vahetuse laiendamiseks.

otsusest:

(Algus 2. lk.)

9. Kultuurisektoril jätkata ürituste korraldamist üliõpilaste esteetilise maitse kujundamiseks, tõmmata selleks kaasa vabariigi loomingulise intelligentsi esindajad. Korraldada kirjanike, kunstnike, lavastajate loomingu arutelusid, leida võimalusi noorte kunstimeistrite loomingu süstemaatiliseks tutvustamiseks ülikooli komsomoliaktiivile. Tõmmata sellele tegevusele enam kaasa reaalalade üliõpilasi.

10. Komiteel pöörata komsomoligruppide juhendamisel pearõhk grupi kui omavalitsuse põhiüksuse väljakujunemisele. Õppetöö ja elu-olu korraldamisel, poliitilise silmaringi, aktiivsuse ja vastutustunde arendamisel, ühiskondliku tegevuse ja juhtimise kogemuste andmisega saavutada gruppides võitleva ideelis-poliitilise õhkkonna kujunemine. Nende eesmärkideni jõudmiseks töötada komiteebürool ja teaduskonnabüroodel välja konkreetsed soovitused gruppide töö planeerimiseks. Alates oktoobrikuust hakata korraldama teaduskonniti grupporgide seminare. Komitee- ja teaduskonnabüroode sekretäridel pidevalt kontrollida gruppide tööplaanide täitmist.

11. Lähtudes ELKNÜ Keskkomitee büroo otsusest koostada konkreetne kava üliõpilastest lektorpropagandistide ettevalmistamiseks. Kasutada neid ülikoolisisesel propagandatööl, samuti vabariigi keskkoolides ja Tartu linna õppeasutustes ning ettevõtetes. Lektorite ettevalmistamisele tõmmata kaasa ELKNÜ TRÜ komitee klubid ja ringid. Osakonnabüroodel suunata üliõpilasi ÜET lektor-propagandistide õpperühma ja kontrollida nende ettevalmistust. Kasutada propagandas laialdasemalt üliõpilaste ühiskonnateadustealase teadusliku uurimistöö materjale.

12. Kohustada ülikooli komsomoliorganisatsiooni esindajaid ELKNÜ Keskkomitees ja EÜN-is avaldama initsiatiivi ELKNÜ XV kongressi otsuste täitmisel, mis puudutavad kõrgema kooli lõpetajate töölesuunamist ja kasutamist rahvamajanduses. Koostöös ELKNÜ Keskkomitee üliõpilasosakonnaga esitada ettepanekuid TRÜ lõpetanud komsomoliaktivistide rakendamiseks komsomolitööle neis linnades ja rajoonides, kuhu nad on tööle suunatud. Koos teiste ülikooli organitega jätkata püsivate sidemete loomist kõigi osakondade vilistlastega, kutsuda ellu TRÜ vilistlasnõukogu.

13. Jätkata senist aktiivset osavõttu EÜE-st. Seoses seal ajutise komsomoliorganisatsiooni moodustamisega pöörata erilist tähelepanu EÜE komsomoliguppide sekretäride kandidaatide valikule ja ettevalmistamisele. Tõhustada välisrühmadesse minevate ja neid Eestis vastuvõtvate TRÜ üliõpilaste ettevalmistust, et nad suudaksid väärikalt esindada meie ülikooli ja komsomoliorganisatsiooni. Suunata ka edaspidi võimekaid üliõpilasi rühmakomandörideks Eesti üliõpilasmalevasse.

14. Komitee sekretariaadil pöörata enam tähelepanu sisulisele tööle EÜN-is. Taas elustada aktiivi nõupidamisi vabariigi teiste kõrgemate koolide komsomoliorganisatsioonide esindajate osavõtul.

15. Vastavalt ELKNÜ Keskkomitee sekretariaadi ja Tartu Linnakomitee büroo otsustele parandada tööd raskestikasvatatavate alaealistega. Viia ellu komitee sekretariaadi poolt selleks kavandatud plaan.

16. Kiita heaks ettepanek luua K. J. Petersoni nimeline ülikoolisisene komsomoliauhind. Komitee sekretariaadil kooskõlastada auhinna väljaandmine 1. novembriks 1970. a.

17. Korraldada Tartu VI üliõpilaspäevad 13.—15. novembrini 1970. a. deviisi all «Olgem ühiskonna ja looduse arukad peremehed». ELKNÜ TRÜ komiteel ja TRÜ ÜP orgkomiteel kindlustada üliõpilaspäevade läbiviimine kõrgel poliitilisel ja organisatsioonilisel tasemel.

18. Vastavalt konverentsil tehtud ettepanekutele kaaluda veel kord läbi võimalused komsomoliaktiivi ja üliõpilaskonna informeerimise süsteemi parandamiseks.

19. Plaanikindlamalt sisse viia komsomoliaktiivi diferentseeritud juhendamine ja õpetamine (kursuse, osakonna, teaduskonna, ülikooli tasemel). Saavutada vajalik järjepidevus alates esimeste kursuste esindajate laagritest.

20. Organisatsioonisisese töö alal pidada endiselt esmajärguliseks ülesandeks kõigi kommunistlike noorte ja praegu valitud aktiivi organisatsioonilise distsipliini saavutamine. Nõuda veelgi printsipiaalsemalt kõigi komsomolidistsipliini rikkujate personaalset vastutust. Komitee bürool leida vahendid komsomolidistsipliini nõuete konkreetse täitmise poolest kõige silmapaistvamate komsomoliguppide stimuleerimiseks.

21. Jätkata TRÜ komsomoliorganisatsiooni struktuuri parandamist, võttes arvesse aruandeperioodil tehtud muudatuste tegelikke resultaate.

Reedel, 23. oktoobril kell 20 toimub kohviku rõdusaalis

EESTI KEELE RINGI KOOSOLEK

Muljeid fennougristide kongressilt ja suvistelt ekspeditsioonidelt-reisidelt jagavad V. Danilov, M. Joalaid, M. Leivo, T. Kuldsepp, H. Saluveer, T. Seilenthal.

Kuremäel saime pikemalt jutule Voldemar Lillemäega.

PEIPSI ÄÄRES

käis eesti keele kateedri korraldatud murdeekspeditsioon 12.—13. septembril. Õppejõudude kõrval olid kaasas peaaegu kõik eesti keele eriharu üliõpilased, lisaks veel vanemate kursuste soomeugrilasigi. Kahe toreda sügispäeva jooksul jõudsid matkast osavõtjad näha ja kuulda üpris palju huvitavat.

Põhja-Tartumaal on murdekeel rohkem taandunud kui mõneski teises Eesti piirkonnas. Ometi teame, eelkõige sajandi teisest kümnendist pärineva Lauri Kettuneni häälikuloo järgi, et Kodavere murrak on olnud üks omapärasemaid Põhja-Eestis. Praegusel vana murdematerjali jäädvustamisel tulevase uurimismaterjalina on teadagi meie rahvuskultuuri tundmaõppimisel vaieldamatu tähtsus. Meie, algajate murdeuurijate seisukohalt oli aga põnev — kas kuuleme veel mõnda vana joont nagu *kõllane, suurest mehest* 'suureks meheks', *täst* 'täht' jne.

Esimesel päeval peatusime kõigepealt Järvel (endises Maarja-Magdaleenas), kus kohaliku keskkooli eesti keele õpetaja Olaf Paabo tutvustas meid alevi ja kooli ajalooga. Endises Maarja-Magdaleena kihelkonnakoolis õppis mööda dunud sajandi lõpul meie teenekas kirjakeele arendaja Johannes Voldemar Veski. Praegune Järve keskkool meenutab uhkusega oma kuulsaks saanud kasvandikku. Koolimaja seinal on mälestustahvel.

Järvelt läks sõit edasi keelejuhtide poole. Üks toredamaid tutvusi oli 91-aastane Anna Karu. See naine lausa üllatas oma eruditsiooni ja mitmekülgsete võimetega. Muuseas oli ta omal ajal mehe kõrval sepakski olnud — tema lõi suure vasaraga. Samade sepakätega olid aga heegeldatud ka imeilusad pitskraed ja -linikud, mida ta meile näitas ja millest üks koguni eesti keele kateedrile mälestuseks kingiti. Maarja-Magdaleena murrak oli aga meie eaka keelejuhi suus küllaltki kirjakeelelähedane. Järgmine peatus oli Kodaverest põhja pool Rannal. Miili Lepa majake asub päris Peipsi kaldal. Astume laupäevaõhtuselt puhtaks küüritud tuppa, jutt hakkab laabuma — ja kõneleja suust kostab peaaegu seesama keelekuju, mis on tuttavaks saanud Juhan Liivi juttude «Juak» ja «Pildikene Peipsi rannalt» või Anna Haava naljaluuletuse «Või sedasi suad mehele» põhjal.

Miili Lepa tares elustus Peipsi kalameeste elu: «Minu isa õli järvemiis ja mina koa.» Järv andis «kevade tinti, sügise ahunaid iki, endale süija ja rääbisseid suvel». Järvejuttu jätkus päris mitmeks tunniks.

Edasi läks sõit mööda Peipsi kallast. Paljud nägid esmakordselt kuulsat Kauksi ja Rannapungerja randa, mõned hakkajamad käisid isegi vett proovimas. Alles hilisõhtul jõudsime ööbimispaika — Iisaku alevisse.

Teisel päeval sõitsime edasi põhja poole, Kuremäele. Kuremäe nunnaklooster on omapärane maailmast eraldatud nurgake Alutaguse metsade serval. Meie järgmise keelejuhi, 87-aastase Voldemar Lillemäe kodust olid kloostri kirjud kuplid hästi näha. Voldemar Lillemäega rääkisime põllutöödest, viljast ja viljapeksmisest. Tema kõnes oli omapäraseks jooneks vältevahelduse puudumine, mis on iseloomulik kirde-eesti rannikumurdele. Voldemar Lillemägi rääkis vanast ajast: «Ühtki massina ei õld, ei õld niidumassina, ei õld lõikusmassina, ei õld muud kui suur adra ja raudäkke ja muud ei õld kedagi.»

Järgmisteks keelejuhtideks valisime vene keele kateedri õppejõu, eesti-vene murrete uurija Helle Heiteri nõuandel Iisaku ümbrusest kaks vanainimest, kes on lapsest peale tundnud nii eesti kui ka vene keelt. Peipsi-äärsetes külades pole kakskeelsus ja mõnel puhul ka ümberrahvustumine haruldased. Kohalikes eesti murrakutes on see põhjustanud huvitavaid muutusi, nagu *b*, *d*, *g* heliliseks muutumine jne. Seda võis märgata nii Anton Taari kui ka Karoliine Karbi kõnes. Esimene rääkis Vene-Jaapani sõjast, millest ta ise oli osa võtnud, teisega vestlesime vanadest pulmakommetest, toitudest ja jookidest. Üht-teist kuulsime ka Iisaku kultuurielust «Minu vendki veel käis Tartu laulupidu andma. Nii mieles on viel, kui vend sättis. Pidi valge rüüd olema ja valged pastlid ja valged sukkad. Nii toredasti oli, läksivad Iisaku koor Tartu.»

Oli juba pühapäeva hilisõhtu, kui Tartu tuled jälle paistma hakkasid. Matk oli lõpule jõudnud. Ükski ei esitanud endale küsimust, kas oli ka mõtet kaasa tulla. Kes tulid, olid läbi elanud kaks toredat päeva — mõnda näinud, kuulnud ja õppinud. Kes ei tulnud, ei teagi, millest nad ilma jäid — tükikesest sügisesest Peipsimaast, tema loodusest, tema rahvast, tema keelest.

A. VAHER

Ülikoolis veerand sajandit tagasi

Oma mälestused Tartu Riikliku Ülikooli taassünnist pärast viimast sõda pühendan neile, kes vastavalt omasünniaastale on seni oma silmadega õnneks näinud vaid lumesõda.

Hüvasti, sinavad Krüüdneri-Maaritsa metsad. Aitäh teile, et võtsite lahkelt vastu Tartust põgenenud viieliikmelise salga ja peitsite meid pruuni surma kandjate eest oma rüpes kindlalt ja hellalt.

«Katjušade» tulenooled, pommiplahvatused ja tankiroomikute müra teatasid meile rinde lähenemist, mis tõi kaasa pääsemise fašistlikust okupatsioonist.

See oli pühapäeval, 20. augustil 1944. a. kell 15.30 — seega veidi enam kui 26 aastat tagasi. Nõukogude armee 122. korpuse 43. laskurdiviisi eelsalgad läbisid sel ajal Krüüdneri—Luigasti—Puugi piirkonda, liikudes edasi Lutika—Neeruti kõrgustike poole. Kaks päeva mürises lahing meist paari kilomeetri kaugusel, et siis kanduda edasi. Õhtul kerkis aga läänes võimsa tulekahju kuma — lõõmas taanduvate fašistide poolt süüdatud Otepää. Siis saabus vaikus. XX sajandi motoriseeritud vandaalid «õgvendasid rindejoont» Väike-Emajõe joonele.

24. augusti hommikul hakkas kostma loodest tumedat kõminat, mis keskpäevaks muutus kurjakuulutavaks lahingumüraks. Eskadrill eskadrilli järel vihisesid selles suunas punatähelised Nõukogude lennukid. Õhtuks lahingumüra vaibus. Saabuvat ööpimedust lõhestasid vaid helgiheitjate rahutud kiirtevihud ja põhjast paistev hiigeltulekahju kuma.

«Tartu on vaba!» oli meie kõigi esimene mõte, sest põlev linn oli ju oluliseks tunnuseks, et okupantide armee on asunud jälle «rindejoont õgvendama».

Kuid meie esimene rõõm osutus enneaegseks. Päevane lahingumüra tähendas vaid fašistide meeleheitlikku katset päästa Tartu all veel, mis päästa annab. Sel eesmärgil paisati Riia alt Elvasse nn. Strachwitzi võitlusgrupp, kuhu kuulus üle 200 soomusmasina. See raudne löögirusikas suunati Elvast üle Tamsa küla Nõukogude 67. armee tagalasse, et nurja ajada meie vägede pealetungioperatsioon Tartu vabastamiseks. Pealegi polnud Tamsa küla rajoonis meie vägedel tanke fašistide rünnaku tagasilöömiseks. Kuid selle eest oli nõukogude sõduritel külluses vaprust ja võitlustahet soomusega rinnutsi kokku minemiseks. Kaks tankitõrjesuurtükkide polku tõkestasid sakslaste soomusmasinate tee, kaks jalaväepolku võtsid samal ajal positsioonid sisse tiibadel. Samas andsid vaenlase tankidele õhust hävitava löögi nõukogude lendurid. Puhkes erakordselt äge lahing, mille käigus langes kangelasena 189. laskurdiviisi komandör kindralmajor P. Potapov. Tema diviis pidas aga vapralt vastu ja kui ligi pooled vaenlase tankidest olid purustatud, pöörasid ülejäänud otsad ringi ja tõmbusid tagasi Väike-Emajõe taha.

Järgmise päeva varahommikul muutus horisont meist põhja ja loode pool jälle rahutuks. Kogu taevakaar kõmises, mürises, metsade kohal seisid sünged suitsupilved, kuhu kadusid lennukid ja jälle lennukid. Kui ei ole mingit sidet välismaailmaga, eks katsu siis mõistatada, mis toimub paarikümne kilomeetri kaugusel rindel.

Kui side puudub, tuleb see luua! Üks kohalikest elanikest teadis, kuhu on peidetud patareiraadio. Leidsime selle üles, ka mingisuguse anoodpatarei, kuid akumulaatorit ei olnud. Õnneks avastasime vigastatud auto, millel oli täiesti korras akumulaator. Leidsime ka traati antenni tarvis ja õhtuks oli side laia maailmaga loodud.

Kolm aastat kuulasin Moskva raadio saateid ainult peatelefoni abil. Öeldakse, et minöör võib oma töös kogu elu jooksul vaid üks kord eksida. Fašistliku okupatsiooni tingimustes Nõukogude raadiosaadete kuulaja võis samuti vaid üks kord «vahele jääda». Et teist korda vahelejäämist ei juhtuks, selle eest hoolitses juba gestapo.

Ja nüüd, 25. augustil kella 21 paiku töötas meie raadio täie võimsusega Moskva lainel. Kuulasime muusikat, teateid rinnetelt, kuni ootamatult kostis diktor Levitani pidulik hääl. Levitan alustas aeglaselt: *«Kõrgema Ülemjuhataja käskkiri Balti 3. rinde vägede juhatajale armeekindral Maslennikovile, rinde staabiülemale Vaškevitšile.*

Balti 3. rinde väed, jätkates pealetungi, vabastasid täna, 25. augustil tormijooksuga Tartu linna, suure teedesõlme, mis katab teid Kesk-Eestisse.

Tartu linna pärast peetud võitlustes paistsid silma kindral-leitnant Romanovski ja kindral-leitnant Zahvatajevi** väed.*

Täna, 25. augustil kell 22 saluteerib meie Kodumaa pealinn Moskva 3. Balti rinde vapratele vägedele, kes vabastasid Tartu linna, kahekümne kogupauguga 224 suurtükist.

Eeskujuliku lahingutegevuse eest avaldan tänu Teie poolt juhitavaile vägedele, kes võtsid osa Tartu vabastamisel peetud võitlusest.

Igavene au kangelastele, kes langesid võitluses meie Kodumaa vabaduse ja sõltumatuse eest!

Surm saksa röövvallutajaile!

Kõrgem Ülemjuhataja Nõukogude Liidu marssal J. Stalin.»

Niisiis — ülikoolilinn Tartu on lõpuks ometi vaba. Pärast täpselt 37 kuud kestnud sünget fašismiööd tõusis vabaduse koidik Tartu kohale. Tõusis, vaatamata sellele, et eestlastest SS-lased läksid Tartu all lahingusse nõukogude sõjameeste vastu esimest korda oma senises ajaloos eelnevalt õnnistatuna «Isa, poja ja püha vaimu nimel». Seda õnnistust jagas SS-vägede ainuke pastor eestlane O. Puhm.* Oma eksiilis ilmunud mälestustes rõhutab ta, et «õnnistatud» SS-lased olevat näidanud ennast kõige paremast küljest ning «Führer» ise andnud neile Tartu lahingu eest 44 raudristi (puuristidest härra pastor millegipärast vaikib).

Arvamused on ikka ja alati olnud erinevad. Nii ka antud juhul, kus Tartu all Saksa vägesid juhtinud kindral Wagner iseloomustas pärast lüüasaamist samu SS-mehi üheainsa ebatsensuurse sõnaga.

Raadiost aga kõlas võimas võidusaluut. Meile tundus, nagu sepistaksid need kogupaugud võimsate haamrilöökidena nõukogude rahva uusi, veelgi suuremaid võite. See oli nagu hiigelmetronoomi mürisev tiksumine, mis halastamatu järjekindlusega loendas fašismi nappe elupäevi. Kuid kui palju inimesi peab nende päevade jooksul veel oma elu jätma, enne kui see metronoom lööb oma viimse tiksu?

Vabaduse koidikul

Dotsent Anatoli Miti mälestusi

* V. S. Romanovski juhtis 67. armeed, mis vabastas Tartu linna.

** N. D. Zahvatajevi 1. lööglarmee kattis 67. armee vasakut tiiba, arendades pealetungi Pühajärvest lõunas Valga suunas.

* SS-vägedes puudusid üldse sõjaväevalmulikud.

Liia Vorobjova

10. oktoobril lahkus ootamatult meie keskelt meile kõigile armas töökaaslane Liia Vorobjova. Liia Poska-Vorobjova oli Tartu Riikliku Ülikooli kasvandik. 1952. aasta sügisel astus ta õppima vene keelt ja kirjandust ning lõpetas ülikooli 1959. aastal. Pärast seda töötas Liia Tartu Linna Gogoli-nim. Raamatukogus, kust ta 11. mail 1965 tuli tööle Tartu Riikliku Ülikooli Teaduslikku Raamatukokku. Vaatamata oma väga halvale tervisele oli Liia eluröömus, reibas ja alati valmis kaasa tundma teiste muredele ja õnnetustele.

Kurb on kaotada sõpra, suurt optimisti, inimest täis elujaatust, kes iialgi ei mõelnud Suurele Vikatimehele. Aga aeg tegi oma töö ja keset sügisest päikesekulda elas Liia oma viimseid minuteid. Mälestus temast kui heast ja sõbralikust inimesest jääb.

TÖÖKAASLASED

Elmar Raal

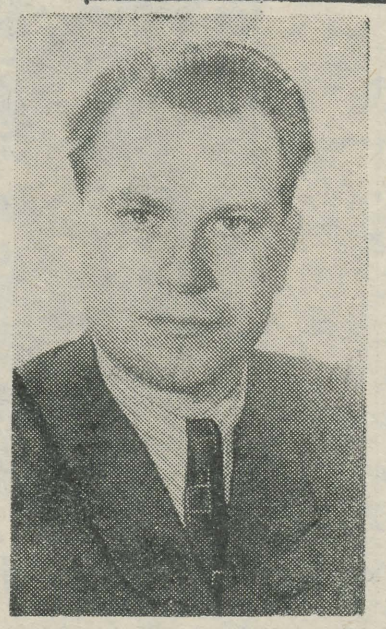

7. oktoobril 1970 suri TRÜ kriminaalõiguse ja -protsessi kateedri juhataja, õigusteaduse kandidaat dotsent Elmar Raal.

E. Raali kogu teadlik elu oli pühendatud õigusteadusele ja juristide ettevalmistusele. Sündinud 1. novembril 1927 väiketalupidaja perekonnas, astus ta pärast Tõrva Keskkooli lõpetamist TRÜ Õigusteaduskonda. Veel enne ülikooli lõpetamist 1952. aastal siirdus ta praktilisele erialasele tööle. Alates 1951. aastast oli E. Raal Elva rajooni prokuratuuris uurija, seejärel uurimisosakonna ülema asetäitja Tartu oblasti prokuratuuris. 1952. a. oktoobris, prokuratuuris töötamise ajal, alustas ta pedagoogitööd TRÜ Õigusteaduskonnas. 1953—1956 õppis E. Raal aspirantuuris. Kandidaadidissertatsiooni «Kuriteoga puutumus Nõukogude kriminaalõiguse järgi» kaitses ta aastal 1957. Seejärel töötas E. Raal kuni 1961. aastani kriminaalõiguse ja -protsessi kateedri vanemõpetajana, edasi sama kateedri dotsendina. 27. detsembril 1968. a. valiti E. Raal kriminaalõiguse ja -protsessi kateedri juhatajaks.

E. Raal õpetas Nõukogude kriminaalõigust, sõjakriminaalõigust, kohtu ja prokuratuuri organisatsiooni ning muid distsipliine. Elmar Raali lühike elu oli kõigis oma tahkudes teaduse ausa ja kohusetundliku teenimise näidis. Juba aspirandina püstitas ta julgelt uusi probleeme ja töötas nende lahendamise kallal. Kunagi ei teinud ta tööd endale kergeks.

Eriti pingelise tööga olid täidetud Elmar Raali elu viimased aastad. Veel käesoleval kevadel, haiglas ravil viibides, trotsides füüsilisi kannatusi, jätkas ta töötamist. Ja isegi mõned päevad enne tervise lõplikku kokkuvarisemist olid tema mõtted pööratud oma kavatsuste teoks tegemisele ja uute ettevõtmiste kavandamisele.

Elmar Raal oli suure hingega inimene. Ta armastas oma tööd, kolleege ja üliõpilasi, kes vastasid temale samaga. Sõbralik ja lahke, hoolitsev ja abivalmis kõigi vastu, seejuures printsipiaalne ja nõudlik ka enda vastu, tegi ta väga palju terve, tööka ja reipa atmosfääri loomiseks teaduskonnas ja kateedris. Tal oli haruldane oskus liita inimesi ühtseks kollektiiviks. Isegi väga komplitseeritud küsimused lahenesid E. Raali osavõtul lihtsalt ja loomulikult.

Elmar Raal oli viljakas teadlane. Tema sulest on ilmunud 6 monograafiat ja normatiivaktide kommentaare, hulgaliselt teaduslikke töid. E. Raali seisukohad paljudes teaduslikes küsimustes on leidnud üldist tunnustamist ja kajastamist vabariigi seadusandluses ja kohtupraktikas. Ta oli aktiivsemaid «Eesti NSV kriminaalkoodeksi» ettevalmistajaid ja hiljemgi aitas suuresti kaasa meie seadusandluse täiustamisele ja sotsialistliku seaduslikkuse kindlustamisele.

Elmar Raali loengud olid kõrgel pedagoogilisel ja teaduslikul tasemel, millega ta võitis juba esimestest õpetamise aastatest lugupidamise kogu ülikoolis.

Ei saa ka unustada E. Raali tööd Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi juriidilise osakonna ühiskondliku konsultandina, Tartu Linna TSN Täitevkomitee juures asuva järelevalvekomisjoni liikmena, Tartu Rahvaülikooli Õigusteaduskonna Nõukogu esimehena ja lektorina, «Eesti NSV kriminaalkomisjoni» redaktsioonikomisjoni liikmena, samuti TRÜ Nõukogu liikmena ja muude ühiskondlike ülesannete eeskujuliku asetäitjana.

Elmar Raali haual kinnitasid tema kolleegid, et tema üllas eeskuju, töökas elu ning teaduse kohusetundlik ja aus teenimine ei saa nende mälestuses tuhmuda, tema isiklikku võlu ja suurt inimlikku soojust ei suuda kustutada aeg, tema töö jääb elama ja seda jätkavad tema kolleegid ja õpilased.

Elmar Raali eeskuju ja tema kolleegide lootuste sümbolina andis professor Ilmar Rebane haua ääres Elmar Raali pojale üle isa tudengimütsi.

KOLLEEGID

Kinoklubi pakub lausa maiuspalu

Jälle näeb aeg-ajalt lõbusaid kinoklubisse kutsuvaid kuulutusi peahoones. TRÜ kinoklubi alustab oma teist hooaega.

Esimesel üritusel kohtus üliõpilastega tuntud filminäitleja ja -lavastaja Rolan Bõkov, munga osa täitja «Viimses reliikvias».

Millised on kinoklubi edasised plaanid?

Sügissemestril näidatakse kahte tsüklisse «Film läbi aegade» ja «Suurmeistrid» ühendatud filme. Kokku tullakse 6 korda, kokku linastatakse 11 filmi, kõik pärit arhiividest. Filmid toob kaasa ja kommenteerib ENSV Kinematograafistide Liidu sekretär I. Kosenkranius.

Filmiõhtute temaatika on järgmine: 1) «Populaarne žanr — detektiivfilmid»; 2) «Prantsuse poeetiline realism»; 3) «Neorealism».

Kõiki ülalmainitud tsüklitesse kuuluvaid filme saavad vaatama tulla ainult TRÜ kinoklubi liikmed, filmid on kinnistes auditooriumides näitamiseks. Sissepääs nendele filmiõhtutele toimub abonementide alusel. Abonemente hakatakse müüma ainult kinoklubi liikmepileti esitamisel.

Ülejäänud filme, nagu ikka — väikese sissejuhatuse ja informatsiooniga, hakkame linastama laiemale vaatajaskonnale. Meenutame ka liikmeks astumise tingimusi. Õigus kinoklubi liikmeks saada on igal meie kollektiivi liikmel, kes huvitub kinoprobleemidest ja kes registreerima tulles kohe aastase liikmemaksu (1.50) ette tasub.

Uusi liikmeid võtame vastu 25. oktoobrini komsomolikomitees esmaspäeviti kl. 12—13 ja neljapäeviti kl. 12—14.

Ehk kohtume teiega juba järgmisel üritusel?

L. BLUM,
TRÜ kinoklubi president

Kartulimaadelt

21. septembril sõitis 19 eesti filoloogi Tartu rajooni Uula sovhoosi kartuleid võtma. Tööd tehti 12 päeva. Teenistus: 2 rublast 47 rublani.

Kust selline vahe? Lihtne aritmeetika: juba kolmandal päeval hakkas tüdrukuid vähemaks jääma. Põld praakis välja kõik, kelle tervises mõni vana mõra või kellel maatöö tarvis lihtsalt jõudu napiks jäi.

Enamik viimase päevani vastupidanutest olid maalapsed. Kaks nädalat sovhoosis oli neile nende endi sõnade järgi väga meeldinud ja oli kahjugi, et see aeg nii lühike oli.

Mis seal imestada. Maast-madalast on nad kokku kasvanud põlluga ja teavad, mis hinda maksab seal iga kätepaar. Nemad on põllul kodus, linnalapsed aga külas. Kui harjumatu ning mõistetamatu on linlasele maa vaim! Maalaps teab, et kõigil on ühtviisi korvid rasked, vihm märg, tuul lõikav. Linnalaps aga tunneb, et just **temal** on kõige halvem. Ja kaua sa, hing, sellise niru tundega vastu paned?

Kergete killast see töö teadagi pole. Nõuab jõudu, veel enam vastupidavust külmale, porile, puhkepäevadeta töötamisele, lihastevalule, väsimusele. Nõuab seda ühtviisi nii vilunuimalt põllutööliselt kui tudengilt. Aga tudengil pole isegi sobivaid riideid, millest taevavesi läbi ei pääseks, kummisäärikuid, villaseid sokke jm. Tudeng tuleb hommikul tööle tihtilugu märgades rõivastes, sest neid pole kuskil kuivatada...

Ometigi oli ainult paar päeva, kus väsimus elurõõmu- ja naljasooned kinni surus ja meid kibekähku põhkudesse sundis. Sest lõppude lõpuks oli meie peavari suhteliselt korralik ja toit maitsev. Aitüma kokkadele, nii häid kõhutäisi mäletame ainult kodust!

Üksainus asi jäi tagantjärele muret tegema. Nimelt meie suhted sovhoosi juhtkonnaga. On ju avalik saladus, et üliõpilasi peetakse maal odavaks tööjõuks. Aga kuidas on lugu linnarahvaga, keda bussid igal hommikul maale tööle sõidutavad? Tudengil pole nende moodi valimis- ja vaidlemisvõimalust, tuleb leppida igasuguste tingimustega. Sest kui ta ei nõustu näiteks pühapäeval töötama, võib teda karistada. See kordub aastast aastasse ja sellega ollakse harjunud. Aga küllap kordub mõtegi tudengist kartulivõtja peas — miks see nõnda peab olema? Milleks niisugune peitusemäng — just nagu oleks täisväärtuslik tööinimene, aga ometi ei ole. Parem siis juba selge pilt, kas söögi eest või raha eest. Vahepealne võimalus alandab mõlemaid pooli.

SALME KALA,
eesti fil. II k.

UUT TEATMEKIRJANDUST TOOME RAAMATUKOGUS

1. Alvre, P. jt. Soome-ugri keelte kateedri ja eesti keele kateedri tööd 1947—1969. Tartu, 1970. 166 lk. 11 Bi-55.

Käesolevas bibliograafias registreeritakse nimetatud kateedrite tööd, mis on kirjutatud aastatel 1947—1969. Materjal on esitatud kateedrite kaupa. Kõigepealt on TRÜ-s kaitstud väitekirjad, seejärel aspirandireferaadid, diplomi-, kursuse- ja võistlustööd. Bibliograafia kasutamist hõlbustavad nimede registrid ja aineloend.

2. Советское литературоведение и критика. М., 1970. 180 lk. 12 Bi-142.

Väljaanne hõlmab monograafiaid, artiklite kogumikke, artikleid, retsensioone, memuaare, ettekannete teese jne., mis on ilmunud ajavahemikus 1963—1967. Raamat on järjeks 1966. a. ilmunud samanimelisele kirjandusloetelule. Lõpuks nimede alfabeetiline register.

3. Щукина, В. И. и др. Вопросы романтизма в советском литературоведении. Казань, 1970. 172 lk. 12 Bi-182.

Bibliograafia on koostatud romantismi küsimusi käsitlevate raamatute, ajakirjade, artiklite kogumike jne. põhjal, mis on ilmunud meie maal (vene keeles) ajavahemikus 1956—1968. Nimestik on osaliselt annoteeritud ja varustatud registritega.

4. Гринберг, А. П., Гусенкова, Е. И. Библиография по ускорителям. М., 1970. 402 lk. 18 Bi-47.

Süstematiseeritud kiirendajatealane bibliograafiline teatmik-käsiraamat, mis annab ülevaate erialastest kirjandusallikatest 1930.—1967. a. Peale raamatute ja ajakirjade artiklite on bibliograafiasse võetud preprindid, dissertatsioonide autoreferaadid ning patendialane kirjandus.

5. Библиография отечественной литературы по туберкулезу костей и суставов за 50 лет. Л., 1970. 511 lk. 22 Bi-304.

Luu- ja liigesetuberkuloosialase venekeelse kirjanduse loetelu 1917.—1967. a. On mõeldud mitte ainult antud ala spetsialistile, vaid ka ortopeedile ja kirurgile. Bibliograafia lõpus on registrid.

Korvpallurid võitsid ja kergejõustiklased kaotasid

TRÜ Spordiklubi kergejõustiklased ja korvpallurid võistlesid Helsingis sealse ülikooli võistkondadega. Kergejõustiklased kaotasid 139:156. Korvpallurid mängisid kolm mängu. Kergejõustiklasi võideti 46:31 (poolaeg 17:18, mängiti 10+10 minutit) ja põhimängus Helsingi Ülikooli 97:76 (46:32).

U. ESLON

Naismaletajad!

Teil on võimalus osa võtta Tartu linna 1970. a. meistrivõistlustest: Registreeruda TRÜ Spordiklubis tel. 31-64 20. oktoobriks.

ENSV TEADUSLIK-TEHNILISE JA PROPAGANDA INSTITUUT

teatab, et 20. oktoobril algusega kell 11 toimub Kultuurihoone väikeses saalis, Hariduse t. 2 seminar teemal «Elektrograafiliste kopeeraparaatide kasutamine».

Kodu- ja välismaa kopeerimis-paljundusaparatuurist, uutest mudelitest, töötingimustest ja ohutustehnikast, tasapinnalise ja rotatsioonilise elektrograafilise aparatuuri teenindamise iseärasustest, samuti elektrograafilistest valgustundlikest kihtidest ja ilmutuspreparaatidest kuulete Vilniuse Elektrograafia Teadusliku Uurimise Instituudi teaduslike töötajate osakonna juhataja V. Tšepenko, tehnikakandidaat G. Micevičiuse ja J. Šileikene ettekannetes. Praktilisi töövõtteid tutvustab instituudi vaneminsener R. Daračiunas.

Följeton

Tere, Virve!

Ma olen möödunud nädalaga nii arenenud, et pean Sulle jälle kirjutama. Muidu arvad, et uudist polegi ja aeg läheb niisama mööda. Oh ei!

Ma olen nüüd ühiskondlikult mõtlema hakanud. Algas see nii, et kui Lempsilt ükskord küsisin, et kas ta täna loengule läheb, siis ta vastas: «Ei, täna magan ma kodus» (meil on õhtupoolikul loengud). See oli just niisama, kui vanasti eit oli pühapäeval vanamehelt küsinud, et kas ta ka kiriku läheb. Vastus oli täpselt samasugune, nagu Lempsi oma minu küsimuse peale.

Siis hakkasin mina ka ühiskondlikult mõtlema, et õige jah, miks peabki siis nii hoolega loengutel käima. Seda aega võib ju oma vaimse indellekti arendamiseks palju kasulikumalt pruukida. Võiks teha iseseisvat teaduslikku tööd või arutada ühiskondlikke probleeme. Siis ma ütlesin Lempsile, et mina kah loengutele ei lähe. Endal süda küll valutas, aga tegin enese kõvaks ning läksime koos Lempsiga hoopis kohvikusse. Seal oli ees juba üks ülituntud noor luuletaja, kellega meil arenes väga huvitav vestlus. Tegime suitsu, jõime kohvi ja pudeli veini kah.

Jutt läks vägisi selle peale, kui armetult õiguseta on üks tudeng. Ei saa ta ise otsustada, mida õppida, mida mitte. On ju mitu ainet, mida nagu ei tahaks õppida. Ei saa ta valida ka õppejõude — ole aga rahul sellega, kes parajasti määratud on. Mõni aga on niisugune, et kohe sunnib õppima, teine on nii häbematu, et kee.ab ülikooli akende peal istumise ja koridorides käratsemise ära. Üks — nime ma ei nimeta — oli minu vastu jube häbematu. Tegi märkuse, kui ma auditooriumis suitsetasin. Kujuta ette! Ma olen ju täiskasvanud inimene! Noh, ma olin just eelmisel päeval kõvasti ripsmeid ja silmaaluseid värvinud, vaatasin siis vanameheköbile nii läikivate laternatega otsa, et jäi kohe pahviks.

Eksamite tegemisega polevat ka mingit vabadust, muudkui lase plaani järgi. Samuti leidsin, et paljud loengud peaksid hoopis sisukamad olema ja kohe kõige uuema ja suurema teaduse saavutusi tutvustama. Stipendium võiks olla kapitaalsem, vastavalt isiklikele vajadustele, sest üliõpilane on ju tähtsa vaimse töö tegija.

Nii me arutasime ja leidsime, et meil on vaja kõvasti võidelda omavalitsuse laiendamise eest, oma täieliku vabaduse eest. Ülikool on ju lõppude lõpuks ikka meie jaoks, mitte mingisuguste õppeplaanide ja õppejõudude jaoks! Imelik küll, kuidas vanemad inimesed sellest aru ei saa. Nagu näiteks hiljuti, kui me osakonna komsomoli üldkoosolekut ette valmistasime. Ütlesime mitmele õppejõule, et kindlustage ometi komnoorte osavõtt sellest tähtsast üritusest, aga need vastasid, et see olevat meie oma asi! Kujuta ette! Organiseeri siis niimoodi omavalitsust! Nii et raskusi on, pole see tudengi elu nii muretu midagi.

Paistab, et sul on selle üloga nagu midagi rohkemat kui ainult koolivenna-õe suhted, mis? Miks sa teda muidu nii kaitsed, et tubli poiss, teenib kolhoosis hästi ja kavatseb mittestatsionaarselt edasi õppida. Mis seal ikka — igal potil oma kaas!

Pakaal

Anne-Mari

JOOKSUKROSS

toimub veel 20. oktoobril kl. 10—11.30 ja kl. 17—18.

TOIMETAJA H. PALAMETS

«Тарту Рийклик Юликооль» («Тартуский государственный университет») г. Тарту Эстонской ССР. Орган Тартуского государственного университета. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19 III] Üksiknumbri hind 2 kop. Tell. 6003. MB-07063.

AR Fr. R. Kreutzwaldi nim. ENSV Riiklik Raamatukogu

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riiklik Ülikool

TARTU RIIKLIKU ÜLIKOOLI PARTEIKOMITEE, REKTORAADI, KOMSOMOLIKOMITEE JA AMETIÜHINGUKOMITEE HÄÄLEKANDJA

NR. 30 Reedel, 23. okt. 1970 XXIII aastakäik

Sedakorda tulevad kuuendad!

13.—15. novembrini 1970 toimuvad järjekordsed Tartu üliõpilaspäevad, sedakorda kuuendad. Et on juba selge, mida, kus ja millal tehakse, oleks aeg sellest ka ajalehe veergudel juttu teha.

Tänavused üliõpilaspäevad viiakse läbi looduskaitse, meie oma elu ja selle keskkonna vastu peremehetunde kasvatamise deviisi all. Nii tähistame rahvusvahelisel looduskaitseaastal üliõpilaspäeva.

Seoses üliõpilaspäevadega toimus hoogtööpäevak Toomel ja istutati 6 tamme Tähtvere lauluväljakule.

Ametlikult avatakse üliõpilaspäevad reedel, 13. novembril RAT «Vanemuise» uues kontserdisaalis kell 19. Avatervituse lausub ELKNÜ Tartu Linnakomitee sekretär L. Möldre; räägitakse üliõpilaspäevade suunitlusest, ajaloost ja tänavusest sisust. Saadame läkituse RÜL-ile. On võimalik osa saada heast estraadikontserdist.

Samal päeval **kell 20 on TRÜ aulas Tallinna Riikliku Konservatooriumi ÜTÜ õhtu.** Võib arvata, et seal tehakse tasemega muusikat. **Kell 21** algab **TRÜ kohvikus kirjanduse, kunsti ja teaduse õhtu,** mille organiseerivad vene õppekeelega osakondade üliõpilased, kutsutud on aga kõik soovijad, kui nad ainult mahuvad.

Reedeste ürituste hea kordamineku eest vastutavad RAT «Vanemuises» **A. Talur** Õigusteaduskonnast, TRÜ aulas **S. Kiin** eesti filoloogia osakonnast, kohvikus **V. Mürk** füüsikaosakonnast (ülikooli komsomolikomitee sekretäri asetäitja) ja **S. Gerassimov** vene filoloogia osakonnast.

Laupäeval, 14. novembril on üliõpilaspäevad haripunktis.

Hommikupoolne aeg jääks teaduskonniti kogunemiseks. Omalt poolt soovitaksime pidada teaduskonniti (kui võimalik, siis koos vilistlastega) loenguid või sümposioni tüüpi vestlusi teemal «Eriala — ühiskond — loodus». Kas vastavatasemeline põhiettekanne leitakse oma teaduskonnast, filosoofide või bioloogide hulgast või kusagilt mujalt, jääb teaduskondade komsomoli- ja parteibüroode ülesandeks, samuti ruumide ja majutamispaikade muretsemine.

Seejuures teadmiseks, et iga teaduskond majutab vilistlased oma jõududega. Ülikooli praeguse ruumipuuduse juures annab kõige paremat efekti printsiip «kes ees...». Seetõttu tuleks kõige lähemal ajal plaanid läbi mõelda ja ruumid kinni panna, kui seda veel tehtud pole.

Õhtune osa algab **kell 18 miitinguga EPA peahoone ees** (täpsema rivistusplaani avaldame järgmises lehes). Teaduskondadel võtta kaasa oma embleemid, **paluda kõiki õppejõude, üliõpilasi ja vilistlasi tulla teklites** ning koguneda oma rivistumispaika. Kogunemispaigas (hiljemalt kell 17.50 tuleb olla EPA juures) seatagu kolonn rännakuja rivikorda (et tal oleks algus ja lõpp ja teaduskond ei ilmuks EPA ette iga nurga taha takerdudes nagu Andromeeda udukogu).

Oleks väga tore, kui teaduskondade juhtkonnad ja auväärsed õppejõud austaksid üliõpilaspäevi oma isikliku osavõtuga. Et üliõpilaspäevad kuuluvad kahtlemata linna suurürituste hulka ja ülikool esineb seal tervikuna, peab iga teaduskond olema väärikas ja organiseeritud nii hästi nagu alati ja veel pareminigi. Ilmselt pole vaja hakata teaduskondadele kogunemiskohta sõrmega kätte näitama ega rääkima, kuidas kolonn välja peaks nägema. Küll tahaks rõhutada aga seda, et iga teaduskond **vastutab üliõpilaspäevade, eriti rongkäigu ajal enese eest.**

Ka tänavu on meie rongkäik üldjoonelt akadeemiline ja ei tarvitse end seejuures tunda millestki ilmajäetuna. Kui me oleme juba kord kõrgemat haridust omandamas, peame oskama seda ka välja näidata.

Ilmselt jõuab trükki väikene **üliõpilaspäevade laulik.** Loodame, et sellega tutvutakse enne rongkäiku, sest tikuvalgel on raske veerida ja viis hakkab venima...

Loosungitest. Meil ei sobi ilmuda tänavatele igasuguste «plagudega», mis tudengkonnale annavad põhjendamatult kerglase väljanägemise. Seetõttu on palve, et teaduskonnad esitaksid loosungitekstid koos vastava kunstilise kavandiga üliõpilaspäevade staapi TRÜ komsomolikomiteesse **5. novembriks kella 14-ks.**

Miiting EPA peahoone ees algab kell 18, seal esinevad EPA rektor A. Rüütel, ENSV kõrgema ja keskerihariduse ministri asetäitja H. Peremees ja üliõpilaspäevade TRÜ orgkomisjoni esimees.

Tänavu vastutab valgustuse, võimenduse ja tõrvikute eest EPA, ja loodame, et kõik kukub välja paremini kui varem.

Pärast miitingut liigub rongkäik hobuste ja juhttõrvikute aueskordi saatel Riia mäest alla. TRÜ teaduskondadele järgnevad külalised, Tartu koolid ja EPA. Puhkpillimuusikat jätkub. Esimese tõrviku süütab H. Peremees, kes annab tule juhttõrvikutele. **Rongkäigu marsruut:** EPA peahoone — Riia mägi — 21. Juuni tänav — Nõukogude väljak — 21. Juuni tänav — Pirogovi tänav — TRÜ peahoone — Kingissepa tänav — Komsomoli tänav ja Kassitoome org. Kassitoome orus peetakse suur tõrvikute põletamine. Hoidku igaüks oma tõrvikut hoolega, sest väga kehv on lõkke juurde minna tühjade kätega. (Tõrvikuid saab EPA peahoone juurest ja kaupluse «Tartu» hoovist.) Pärast lõkkesüütamist toimub miiting, kus esinevad TRÜ rektor A. Koop ja üliõpilaspäevade EPA orgkomisjoni esimees. Sellele järgneb lühike üliõpilaskooride kontsert. Kui «Gaudeamus» lauldud, minnakse **kella 20 Tartu klubidesse.** Külalisansamblid esinevad õhtu jooksul mitmes kohas. Ülikooli poolt on ansamblite dispetšer ja Toomeoru miitingu juht **Kalle Mälberg** (psühholoogia III k.).

Rongkäigu liikumise eest EPA peahoone esisel väljakul ja Toomeorus vastutavad **R. Saarma** (Õigust.) ja **P. Rostfeldt** (Majandust.) **Üldjuht on J. Viller.**

Laupäeval klubides: Majandusteaduskond vastutab TRÜ klubis korra eest ja kontrollib pääsmeid, samuti teenindab riidehoius; EPA aulas on peremeheks EPA komsomolikomitee; Tartu linna kultuurihoones — Füüsika-Keemiateaduskond; Tartu rajooni kultuurimajas — Kehakultuuriteaduskond; pedagoogilises koolis — Ajaloo-Keeleteaduskond (v. a. eesti filoloogia); Tartu kooperatiivi saalis — Bioloogia-Geograafiateaduskond; Raudteeklubis — TRÜ vene osakondade komsomoliaktiiv. Igal teaduskonnal tuleb juba varem oma klubiga kokku leppida.

Laupäeval, 14. novembril kell 21 toimub ülikooli **kohvikus** eesti filoloogide korraldusel **kunsti—kirjanduse—teaduse** õhtu, mille eest vastutab **T. Kuldsepp.**

Pühapäeval, 15. novembril kell 11 toimub **EPA aulas üliõpilasansamblite koondkontsert** ja **kell 14 korduskontsert (kas RAT «Vanemuise» kontsertsaalis või EPA aulas). Kella 12—14** toimub **rektoraadis külaliste vastuvõtt. Kella 16—18** toimub **EPA aulas või TRÜ klubis teoreetiline konverents** looduskaitse ja bioloogilise elu sotsiaalsetest aspektidest, selle eest vastutab **T. Sutt. Kell 20** algavad **tantsuõhtud** Tartu klubides.

Kell 19.30 toimub **TRÜ aulas üliõpilas-isetegevuslaste kontsert** Tartu linna asutuste ja ettevõtete töötajatele, vastutav **M. Preem** Matemaatikateaduskonnast.

Kutseid saab TRÜ komsomolikomiteest, igale teaduskonnale on neid iga ürituse jaoks ette nähtud kindel arv. Kutseid jagavad teaduskondade komsomolibürood. Nagu varemgi on võimalik saada mõningaid lisakutseid nendel, kes üliõpilaspäevade ettevalmistamiseks hästi kaasa aitavad.

Head tuju üliõpilaspäevadel!

Tartu VI üliõpilaspäevade orgkomitee nimel

L. KARU

ELKNÜ TRÜ komitees

ÜLKNÜ KK ülesandel tutvus kuue päeva jooksul meie komsomolieluga Saraatovi Ülikooli komsomolikomitee esimene sekretär V. Vsemirov. Olgu tähendatud, et Vsemirov on ajalookandidaat ja töötab ka õppejõuna.

V. Vsemirov kohtus 50 komsomoliaktivistiga, uuris komitee ja komsomoligruppide dokumentatsiooni, käis ühiselamus.

Üldkokkuvõttes jäi ta meie komsomolikomitee töösuundade ja aktiiviga rahule. Ära on märgitud häid tulemusi õppetöö analüüsimisel gruppides, tööd esimeste ja viimaste kursustega, vilistlasankeedi läbiviimist ja üldse tihedat sidet lõpetanutega, ÜTÜ ja EÜE tööd jm.

Kriitilisi märkusi tehti töö kohta keskkoolide õpilastega. Eriti tuleb tähelepanu osutada pedagoogiliste harude propageerimisele keskkooliõpilaste hulgas. Vähe teevad komsomoligrupid tööd õppetöö tulemuste parandamisel. Soovitati korraldada enam gruppidevahelisi konkursse, võistlusi, süstemaatiliselt kontrollida üliõpilaste osavõttu õppetööst. Etteheiteid tehti ühiskonnateadustealaste üliõpilastööde konkursi vähesele propageerimisele komsomolikomitee poolt. Veel pole läbi mõeldud poliitilise ja ideoloogilise kasvatustöö süsteem. Ülikoolis on palju organiseerimata noori, keda tuleb samuti kaasa haarata üritustesse. Näitlik agitatsioon puudub.

Rahule jäädi meie tööplaanidega ja suundadega, soovitati leida mõjuvad organisatsioonilised abinõud kõigi ettevõtmiste elluviimiseks.

ÜLKNÜ KK kontrollbrigaadid viibisid ka teistes vabariigi kõrgemates koolides.

ACTA DIURNA

Reedel, 16. oktoobril toimus dekaanide nõupidamine. Põhiküsimuseks oli ülikooli metoodilise töö ümberkorraldamine uue, kõrgemalt poolt väljatöötatud näidispõhimääruse järgi. Kõigil teaduskondadel tuleb esitada ettepanekud teaduskondade metoodiliste komisjonide ja üleülikoolilise metoodilise nõukogu komplekteerimise kohta.

*

10. ja 11. oktoobril toimus Käärikul ametiühingu aktiivi laager I kursustele. Osavõtjaid registreerus 70. Ametiühingu tööga tutvustasid kohalolijaid T. Kollo ja R. Blauhut.

*

TRÜ Botaanikaaias lõppes 30. septembril hooaeg. 1. jaanuarist on siin külastajaid käinud 25 371, turismituusikutega 701. «Öökuningannat» imetles kahel ööl, 20. ja 21. juunil 1918 inimest. Botaanikaaed avatakse jälle 1. mail, seni toimub ainult lillede müük.

*

15., 16. ja 17. oktoobril toimus üliõpilaste hoogtööpäevak. Et töötati pärast loenguid, oli osavõtjaid vähem kui mõnikord varem. Üle 120 EPA ja TRÜ Bioloogia-Geograafiateaduskonna üliõpilase korrastas Toomemäge. Ülejäänud laupäevakust osavõtjad olid 10 kuni 50-liikmeliste gruppidena saadetud Tartu tööstusettevõtetesse. Tartu VI üliõpilaspäevade tähistamiseks istutasid ülikooli ja EPA komsomoliaktivistid Tähtvere lauluväljaku nõlvale kuus tamme.

Töö jätkub.

*

Möödunud reedel alustas teist tegevusaastat kodu-uurimise lektoorium ülikooli looduskaitse ja koduuurimise kabineti juures. Lektooriumi eesmärgiks on luua täiendavaid võimalusi üliõpilastele ja vilistlastele oma üldkultuurilise silmaringi laiendamiseks meie ajaloo, kultuuriloo ja teaduse ajaloo alal. Sügissemestri avaloengu pidas kirjanik Jaan Kross teemal «Balthasar Rüssow ja tema aeg».

Kuidas töö, nõnda palk!

Ülikooli ametiühingukomitee korraldatud kahepäevane ekskursioon oli preemiaks töö eest ning stiimuliks äsjavalitud uutele aktivistidele. Kahe päeva vältel tehti tutvust Riia linna ning selle ümbrusega. Toreda muusikalise elamuse andis Minski organisti Oleg Jantšenko ning kammeransambli kontsert Toomkontserdisaalis. Et Emajõe linnas puudub võimalus orelimuusika nautimiseks, siis ei pea tudengid kaugeks sõitu lõunanaabrite juurde.

Tutvumisel vanalinnaga oli abiks sealse meditsiini-instituudi interklubi esindaja. Sügiseses Meža pargis vaadati Läti NSV Rahvamajanduse Saavutuste Näitust.

V. NEUMANN

ÜET lektorid!

Lektorite eriala järjekordne õppus toimub esmaspäeval, 26. oktoobril. EPA dotsent H. Riikoja annab ülevaate loengu ettevalmistamisest ja esitamisest.

Koguneda kell 18.15 EPA peahoone fuajeesse.

Teaduskondade parteibüroode ja komsomolibüroode sekretäridele!

28. oktoobril algusega kell 17.00 toimub ELKNÜ TRÜ komitee ruumes nõupidamine üliõpilaspäevade asjus.

MÕTTEID JA ARUTLUSI MÖÖDUNUST UUE KÜNNISEL

Oktoobrikuus on peetud uue õppeaasta kõik tähtsamad koosolekud. **18. kuupäeval jõudis järg Üliõpilaste Teadusliku Ühingu aastakoosolekuni.** TRÜ ÜTÜ nõukogu esimehel Toomas Sullingul tuli kokkutulnuile heast lõikusest rääkida. Kiidusõnu lausus nõukogu esimees Füüsika-Keemiateaduskonna aadressil, kus üliõpilaste teaduslik töö on aasta jooksul tublisti edenenud, seda tunnistavad organisatsiooni tugevnemine ja teaduskonna konverentsi (peeti koos Matemaatikateaduskonnaga) edukas läbiviimine. Võrdlemisi hästi tööotati ka Arsti-, Õigus-, Majandus- ja Kehakultuuriteaduskonnas. Üksikutest ringidest vääris tunnustust sotsioloogiaring.

Aruandes peatus T. Sulling üleliidulistele ja vabariiklikele üliõpilastööde konkurssidele saadetud töödel. Neid oli märgatavalt rohkem kui eelmistel aastatel. Tähelepandava osa moodustasid NLKP ajaloo kateedri ja filosoofia kateedri õppejõudude juhendatud tööd. Üldiselt jaotus mitmesugustele konkurssidele saadetud tööde arv proportsionaalselt kõigi teaduskondade vahel.

Möödunud õppeaastal toimusid esimest korda teaduskonnakonverentsid. See samm õigustas end igati. Nüüd oleks vaja saavutatud taset veelgi tõsta ja muuta konverents kogu teaduskonda haaravaks üliõpilaste teadusliku tegevuse analüüsiks.

ÜTÜ nõukogu tuli oma ülesannetega toime. Õppeaasta jooksul korraldati kaks suurt vabariiklikku tähtsusega üritust: ÜTÜ vabariiklike laureaatide autasustamine Tartus ja seminar Käärikul. Mõlemad küllaltki heal tasemel.

Muutused ÜTÜ põhikirjas näevad ette teaduskonnanõukogude esimeeste arvamise ÜTÜ nõukogu täieõiguslikeks liikmeteks. Uue nõukogu ja Üliõpilaste Teadusliku Uurimistööde Laboratooriumi peaülesandeks jääb sel aastal välisvahetuse lõplik vormistamine ja teaduskonnanõukogudele moraalse ning materiaalse abi andmine.

Järgnesid sõnavõtud.

A. NOORMÄGI (IV k.): Õigusteaduskonnas praktiseeriti probleemgruppide koondamist eriala õppejõudude käe alla. See vorm õigustas end.

K. HALLER (IV k.): Arvestades kaasaja teaduse järjest suurenevat diferentseeritust, väheneb kitsast probleemist huvitatud inimeste hulk. Pole vaja konverentsidel tuimalt istujaid-vaatajaid.

Erialakonverentside probleem on laiemat kõlapinda leidnud ka teistes Nõukogude Liidu kõrgemates koolides. Selle üle tasuks mõelda. Esmakordselt arvestati möödunud konverentsil (füüsikud, keemikud, matemaatikud) ettekande hindamisel ka esineja oraatorlikke võimeid ja oskusi materjali mõistetavaks teha.

M. LAANE (V k.): Oluline on siiski sisu, kuna väljenduslik moment jääb tagaplaanile. Konverentsil esinemist ei saa mõõta kõneringi mõõdupuuga!

Ühiste probleemide leidmisest erinevate spetsiaalsustega üliõpilaste vahel: Bioloogia-Geograafiateaduskonnas oli selleks looduskaitse ja üks osa sellest — vete kaitsmine reostumise eest.

M. USTAV (V k.) juhtis koosolijate tähelepanu tööde tasemele. Konverents ei tohi mingil juhul kujuneda haigutamise ja juturääkimise kohaks. Esitatav ettekanne haarab aga eelkõige oma metodoloogiliselt õige ülesehitusega. Seetõttu tuleks just kursustele, kus alustame ÜTÜ propagandat, kutsuda esinema kompetentseid teadlasi, kes annaksid näpunäiteid teadusliku töö metodoloogiast.

S. KIIN (IV k.) rääkis sotsioloogiaringist. Tööde publitseerimine muutub aasta-aastalt keerulisemaks. Kogumik sotsioloogia-alastest töödest, kus on muu hulgas ka eelmise konverentsi parimad tööd, on takerduma jäänud. Küllalt mahukat sotsioloogia-alast programmi omandavad meie üliõpilased puhtast huvist asja vastu, sest erialana ei ole TRÜ-s sotsioloogiat.

(Järg 3. lk.)

Lõpetanu, õppeprotsess, tuleviku spetsialistid

TRÜ Majandusteaduskonna on sõjajärgsel perioodil (alates 1955. aastast) lõpetanud üle 1100 spetsialisti rahanduse ja krediidi, kaubandusökonoomika, kaubatundmise ning väiksemal arvul ka mõningatel teistel erialadel. Õppetöö korraldamine kaasaja tasemel nõuab pidevat kursisolekut spetsialistide kasutamisega praktikas. Sel eesmärgil toimus Majandusteaduskonna lõpetanute hulgas ankeetvaatlus. Alljärgnevalt esitame mõningad kokkuvõtted rahanduse ja krediidi eriala lõpetanute ankeetidest.

Ankeedile vastas 40% rahanduse ja krediidi eriala lõpetanutest, sealhulgas 64% statsionaarselt ja 30% mittestatsionaarselt lõpetanutest. Soolise koostise poolest oli nende hulgas kaks kolmandikku naisi ja üks kolmandik mehi, kusjuures mittestatsionaarselt lõpetanute hulgas oli meeste osatähtsus mõnevõrra suurem (statsionaarseid 26%, mittestatsionaarseid 39%). Momendil on seega tegemist domineerivalt õrnema soo erialaga. Kuid on ette näha meespere osatähtsuse mõningat tõusu, sest viimaste aastate vastuvõttudes on noormeeste osatähtsus kasvanud ligikaudu 40%-ni. Ea poolest oli ligi 60% statsionaarselt lõpetanutest alla 30 aasta, üle 70% mittestatsionaarselt lõpetanutest aga üle 30 aasta vanad. Edaspidi toimub koosseisu mõningane noorenemine ning seda eeskätt statsionaarselt lõpetajate osatähtsuse tunduva kasvu arvel.

74% statsionaarselt lõpetanutest tuli õppima vahetult koolipingist, üle 90% mittestatsionaarselt lõpetanuist tegi seda aga omades vastavat (enamasti erialalist) töökohta. Õppetöö tulemused TRÜ-s (hinnete järgi) olid mõnevõrra paremad statsionaarselt lõpetanutel. Nende hulgas oli keskmine hinne üle nelja 90%-il, mittestatsionaarselt lõpetanuil oli vastav näitaja 81%. Silma torkab statsionaarselt lõpetanute tugevam teoreetiline ettevalmistus, mis teaduse ja tehnika arengu perspektiive silmas pidades kinnitab statsionaarselt õppijate osatähtsuse tõstmise vajadust.

Õppimine kõrgemas koolis arendab tulevast spetsialisti põhiliselt kolmes suunas: üldteaduslikult (üldhariduslikult), ülderialaliselt ja rakenduslikult. Selle huvides on õppeplaanidesse lülitatud üldained, ühiskonnateadused, matemaatilis-statistilised ained, üldmajandusteaduslikud ained, rakenduslikud ained.

Rahanduse ja krediidi eriala lõpetanute ankeetide töötlemine näitab, et **kõige suuremat kasu on andnud üldmajandusteaduslikud ained** (positiivne vastus 64%-ilt statsionaarselt ja 70%-ilt mittestatsionaarselt lõpetanutest). See ainetetsükkel on ai lanud kõige rohkem kaasa spetsialistile vajaliku peamise omaduse — **erialase mõtlemise oskuse kujundamisele.** Teisel kohal on rakenduslikud ained (vastavalt 69% ja 51%) ning kolmandal kohal matemaatilis-statistilised ained (32%, 31%). Ühiskonnateaduste koht on üsna tagasihoidlik (8%, 20%), kuna üldained leiavad väga vähe positiivset äramärkimist (2%, 4%).

Toodud andmed annavad alust õppeplaanide kujundamisel (põhiliselt NSV Liidu Kõrgema ja Keskeriharidu se Ministeeriumi kompetents) ja õppeprotsessi korraldamisel üsnagi tõsiste järelduste tegemiseks. Peamiseks pretensiooniks ühiskonnateadustele on informatsiooni vastastikune kattumine koos sellega kaasneva suure ajakuluga, millele psühholoogilise reageeringuga toimub tähelepanu ja huvi nõrgenemine nende, spetsialisti ideeliseks karastamiseks vägagi vajalike ainete vastu. Toodud järeldust kinnitab ka mittestatsionaarselt lõpetanute poolt ühiskonnateadustele antud kõrgem hinnang. Üheks teguriks on siin ilmselt väiksemast ajafondist tingitud kompaktsem probleemikäsitlus.

Eriti kriitiliselt tuleb läbi vaadata üldained nii nende valiku kui ka õpetamise seisukohalt. Eraldi on nende hulgas kõige rohkem ära nimetatud tehnoloogiat, keeli, töökaitset ning ohutustehnikat. Esimest nendest on vaja senisest tugevamini seostada rahanduse ja krediidi spetsialisti funktsioonide ja vabariigi eripäraga. Keelte osas ollakse arvamusel, et antud kujul ei arenda nad nimetamisväärselt õppija keeleoskust. Töökaitse ja ohutustehnika õpetamine on rahanduse ja krediidi erialal standardprogrammi järgi üldse väga küsitav, sest seal saadavast informatsioonist leiab praktikas kasutamist ainult murdosa.

Muret tekitab rakenduslike ainete hinnang. Kasuteguri poolest ei ole see madal, kuid suur hulk lõpetanuid (24% statsionaarsetest, 16% mittestatsionaarsetest) toob esile lünki õpetamise protsessis. Paljud kriitilised märkused taanduvad lünkadele **õpetamise materiaalses ja tehnilises baasis,** need tingivad suurt ajakulu. Õpitud oskusi arvutustehnikas ei saa kasutada eriainetes, sest vastavaid kabinette ja masinaid ei ole piisavalt. Praktilised tööd võtavad selle tõttu palju aega ja õpitud arvutustehnika-alased oskused ei leia vajalikku kinnitamist. Rohkesti kulub aega praktikumide ettevalmistamisele, sest puuduvad materjalide operatiivset paljundamist võimaldavad paljundusagregaadid. Teiselt poolt on rakenduslike (ja mitte ainult rakenduslike) ainete õpetamisel vaja panna tunduvalt **rohkem rõhku reaalse tegelikkuse imiteerimisele** (majanduslikud mängud, situatsioonimeetod jt.), sest see arendab majandusteadlasele väga vajalikku **õige reageerimise ja otsustamise oskust.** Seda kinnitavad ka ankeedi andmed, kus õppeprotsessis omandatud oskuste hindamisel on **töö ja juhtimise organiseerimine** väga tagasihoidlikul kohal (positiivsed vastused vaid 4%-lt statsionaarselt ja 15% mittestatsionaarselt lõpetanult). Õpetamise lünkade hulgas on aga nimetatud oskuste lünklikkust kindlalt ära märgitud esimesena (vastavalt 41% ja 37%).

Vajakajäämistest õppeprotsessis annavad hea ülevaate **lõpetanute esimese tööaasta** põhjal tehtud tähelepanekud. Ankeedist selgub, et 32% statsionaarselt lõpetanuist omandas vajaliku tööoskuse vähem kui 6 kuu jooksul, 40%-il kulus selleks 6—12 kuud, ülejäänuil üle aasta. Selle aja jooksul tuli kõige rohkem iseseisvalt õppida kontrollimise tehnikat (57%), otsuste tegemist ja küsimuste põhimõttelisi lahendusi (56%), juhenditega töötamist (49%), aktide vormistamist (35%). Need momendid vajavad edaspidi arvestamist. Kuid teiselt poolt vajab kriitilist hindamist ka **spetsialistide kasutamine praktikas.** Kõrgem kool töötab tuleviku huvides ning ei tohi selle tõttu omaks võtta seda, mis praktikas on halvasti.

Finantsisti elukutse tüüpiliseks puuduseks on **töö madal kasutegur,** mida tingis peaasjalikult nn. **tehnilise töö suur osatähtsus** (43%) ja **liiga vähene iseseisvus ning loominguvõimaluste piiratus** (38%). Siit järeldub, et spetsialistide ettevalmistamise ja kasutamise kompleksses protsessis on juba praegu vaja võtta päevakorda:

1) vastava eriala poolt **spetsialistile esitatavate nõuete piiritlemine,** pidades silmas teaduse ja tehnika progressi (eriala mudel funktsionaalses ja objektilises läbilõikes);

2) spetsialistile **vajalike omaduste kindlaksmääramine,** lähtudes eriala mudelist (spetsialisti mudel tegevussfääride ja funktsionaalses läbilõikes);

3) **õppeplaanide ja õppeprotsessi täiustamine** spetsialistile vajalike omaduste kujundamise suunitlust rangelt silmas pidades.

Paljudki ümberkorraldused ei sõltu meist, kuid vajalikku selgust selles väga tähtsas töölõigus ajastu tasemele vastavate nõuete, n.-ö. spetsialisti parameetrite kindlaksmääramisel — saavad tuua üksnes need, kes tunnevad põhjalikult spetsialistide kasutamise ja ettevalmistamise terviklikku protsessi.

R. HAGELBERG

Mida see lühend tähistab? Põline TRÜ tudeng teab seda. Aga olgu ka uustulnukaile öeldud, et ÜET on Ühiskondlike Erialade Teaduskond. Seejuures mitte tavaline, kuigi oma struktuurilt sarnaneb ta üldjoontes teiste teaduskondadega. Peamiseks erinevuseks on siin ühiskondlikkuse printsiip. Õpperühmad komplekteeritakse vabatahtlikkuse

ÜET

põhimõttel, kusjuures õppetöö toimub rööbiti õpitava põhierialaga. Ka õppetööd juhitakse ühiskondlikel alustel.

Milleks siis niisugune ühiskondlik teaduskond?

Kaasaja teaduslik-tehnilise revolutsiooni tingimustes saab oma eriala sügavalt valdav asjatundja kujuneda vaid sotsialistliku tegelikkuse mitmekülgsuse taustal. Teiste sõnadega — kooperatsiooni printsiip, mis üha ulatuslikumalt haarab sotsialistliku tegelikkuse kõiki külgi, eeldab ka inimeselt ühiskondlikkuse ja teadmiste-oskuste uut astet.

Meie teaduskond pakubki mõningaid võimalusi niisuguse mitmekülgse spetsialisti kujunemiseks.

Et osata vabalt oma erialal omandatud teadmisi edasi anda, neid populariseerida, pakume võimalust õppida lektor-propagandistide osakonnas. Õppetöö haarab siin kõnekunsti aluseid, loengu, ettekande, referaadi koostamise metoodikat, aga ka vastavate praktiliste kogemuste omandamist. Paramatele lõpetajatele antakse soovitus ühingusse «Teadus» astumiseks, kus loengute pidamisega on võimalik stipendiumile veidi lisa teenida.

Kes aga peab lugu meid ümbritsevast looduslikust keskkonnast ja tunneb muret tema parema säästmise eest, võib oma teadmisi täiendada TRÜ looduskaitseringi juures töötavas osakonnas. TRÜ bioloogide ja geograafide käe all õpite tunnetama meid ümbritsevat loodust nende paljunägevate silmadega. Osakonnas tehakse õppetööd nii auditoorselt kui ka vabas looduses matkade ja muude üritusте näol.

Õppetöö lõpuks omandate looduskaitse instruktori või matkainstruktori eriala, et hiljem uutele loodusesõpradele teadmisi ja kogemusi edasi anda.

ÜET kodu-uurimise sektsioon õpetab teid detailsemalt tundma oma sünnimaa sotsiaalset ja looduslikku sfääri. Kaasajal on sageli vaja meie külalistele või ise külas olles tutvustada meie kodumaa aja- ja kultuurilugu. Kuid nii mõnigi kord ollakse sellega hädas. Ja ega's üldkultuurilise silmaringi laiendamine kellelegi mööda külgi maha jookse, eriti kui oma teadmisi on nõustunud lahkelt pakkuma selle ala parimad spetsialistid.

Töö toimub loengute, seminaride ja ekskursioonide vormis. Õppetöö lõpul antakse koduuurimise instruktori tunnistus.

Real erialadel on võimalik õppida TRÜ klubi isetegevusringide baasil, kus valmistatakse ette rahvatantsuringi juhte, peotantsuringi juhte, näiteringi juhte, koorijuhte ja sõnakunstiringi juhte.

Kui oskate oma aega vähegi ratsionaalselt planeerida, ärge hoidke oma andeid vaka all!

Terve, tugev ja füüsiliselt hästi arenenud tahaks olla igaüks. Tõsi küll — tudengieas sellele alati just teadlikult ei orienteeruta. Kuid kes spordipisikust juba nakatatud, võib oma spordialal omandada ka oskused kohtuniku ja spordiinstruktori tööks. Õpingud toimuvad TRÜ Spordiklubi sektsioonide kaudu.

Armastust kunsti vastu saate väljendada ka loomingulise tegevuse kaudu TRÜ kunstikabineti juures. Siin õpitakse tundma mitmesuguseid graafika tehnikaid, maali ja tarbekunsti erialasid.

Kui jätkub julgust oma ande arendamiseks, saate kunstnik-dekoraatoriks!

Pole vist liialdus, kui väita, et kõik tudengieas noored tahavad kaunilt, maitsekalt ja moodsalt rõivastuda, elada, töötada ja õppida kaasaegselt ja hubaselt sisustatud ruumides ning üldse püüda esteetilise täiuslikkuse poole. Ometi ei sõltu see kõik üksnes välistest teguritest. Seda määravad suuresti isikupärasus ja meie oma esteetiline tase. Nimetatud alal võite end täiendada kodunduse kabineti juures. Tõsi — need võimalused on suhteliselt piiratud (õppida saab ca 50 üliõpilast), kuid seda enam on vaja omandada kodukultuuriga seotud teadmisi ja vastavat tegevust süvendada nii meie üliõpilaskonnas kui ka väljaspool seda. Töö toimub nii teoreetilises kui ka praktilises vormis. Osa võtta võivad nii mees- kui naisüliõpilased.

Kui olete jõudnud otsustuse vastava eriala õppimise kasuks langetada, registreerige end TRÜ komsomolikomitees.

Head pealehakkamist!

S. LEPIK,
ÜET prodekaan

Veel üks reis vadjalaste ja isurite maale

25.—27. septembrini toimus eesti keele ja soome-ugri keelte ringi aktiivi õppeekskursioon Narva jõe taha nendesse küladesse, kus veel kõneldakse vadja ja isuri keelt.

Oi siä mato maan-alainõ, tširjava kulon-alainõ, purõ muuta, purõ maata, purõ soota, sammaltõ, elä ihmize ihoa (oi sa madu maa-alune, kirju kulualune, pure puud, pure maad, pure sood, sammalt, ära inimese ihu). Selle loitsuga on OTO (Jevdokia) FIGUROVA terveks ravinud mitmeid ussihammustusi. Kaheksakümneaastane Oto Figurova elab Vaipooles Rajo külas. (Vaipooleks nimetatakse Lauga jõe suus asuvaid vadja ja isuri külasid.) Vestlesime endisaegseist vadja pulmadest ja mitmetest uskumustest. Saime teada, et kui oled metsa eksinud, tuleb särk seljast võtta ja uuesti selga panna pahempidi — siis laseb metshaldjas su metsast välja. Kui aga kari metsa eksib, tuleb muld, millel on eksinud looma jälg, labidale võtta ja kodu poole keerata. Oto oma hobune oli seepeale 17 km kauguselt Kukkusi külast kätte saadud. O. Figurovat sellistest asjadest rääkimas kuuldes tekib poolehoid selle vana kühmusseljalise naise vastu, kes tunneb veel nii elavalt kauge mineviku tõekspidamisi ja tavasid.

KOSTJA LEONTJEVI maja Liivtšüläs upub lilledesse. Peremees ise ütleb, et ainuüksi gladioole on tal sada eri sorti, jorjeneid nelikümmend. Uute sortide seemneid-istikuid saab ta vahetuse teel, seegi kord tõime talle prof. Ariste Tartu aiast mitmesuguseid istikuid. Prof. Ariste ise on käinud aastakümneid igal suvel vadjalasi uurimas, meie ekskursiooni juhiks ta aga kahjuks olla ei saanud. Kostja Leontjevi kogu suur aed õitseb suve läbi iseoma iluks, peremees ei müü ühtegi lille. Vaevalt, et põhjuseks on ainult turgude kaugus.

Soikola poolsaarel otsisime laulikuid mitmetes isuri külades. Pika juhatamise peale jõudsime Voloitsa külla KATOI (Jekaterina) ALEKSANDROVA juurde. Laupäevaõhtune saun oli küdemas, perenaine kurtis ka halba tervist, mis ei lubavat laulda, seepärast algul paistis, et peame leppima mõne üksiku lauluviisiga. Üsna ruttu aga jõudsime sellise üksteisemõistmiseni, mis pani Katoi laulma ligi kakskümmend laulu järjest. Veljo Tormis, kes meiega selle sõidu kaasa tegi, ütles hiljem, et tema meelest moodustas laulude valik ja järgnevus täieliku kontsertprogrammi.

Kavatsesime järgmisel päeval Katoi juurde tagasi tulla, sattusime aga Metsküllä, kuhu meid viis JEVDOKIA ANISSIMOVA. Ta laulis koos ANNA BARANOVAGA hulga vanu regivärsilisi rahvalaule: «Loomislaulu» («Pääsköilintu, päivöilintu...»), «Sõjasõnumid» jpt. «Sõjasõnumid» on tuntud ka eestlaste, isurite, soomlaste, liivlaste, lätlaste, leedulaste, mordvalaste, venelaste, ukrainlaste, poolakate, tšehhide, slovakkide ja bulgaarlaste hulgas.

Mõlemad laulikud kurtsid, et meil on liiga vähe aega, nemad meie tulekust ei teadnud, aga korraga ei tule kõik laulud ju meelde.

Reisi plaanis oli jõuda veel mitme keeleoskaja juurde, aga needki, kelle juures käisime, andsid rohkem, kui me selle lühikese ajaga tallele panna jõudsime. Paistis, et vanad keeleoskajad tunnevad ise, et nendega koos kaob üks mõttemaailm ja asemele tuleb teine. Küllap seepärast olidki nad nii valmis meile, võõrastele, laulma ja jutustama.

T. S.

UUT TEATMEKIRJANDUST TOOME RAAMATUKOGUS

Соколов, В. А. Символы государственного суверенитета. Саратов, 1969. 309 lk. 5T — 170.

Raamatus selgitatakse 144 riigi nimede teket, lippude värvide ja vappide kujutiste sümboolset tähendust. Teatmik on illustreeritud ja varustatud teatmelise osaga.

Библиография по вопросам политической экономии. М., 1969. 552 lk. 5 Bi — 198.

Väljaanne on koostatud M. V. Lomonossovi nim. Moskva Riikliku Ülikooli poliitilise ökonoomia kateedri poolt ja on esimene katse süstematiseerida sel alal aastatel 1917—1966 ilmunud venekeelseid teoseid. Bibliograafia on üles ehitatud alfabeetilis-süstemaatiliselt ja on varustatud nimede alfabeetilise ning lühendite registriga.

Овруцкий, Н. О. Крылатые латинские выражения в литературе. М., 1969. 352 lk. 12 T — 23.

Raamatusse on kogutud arvukalt näiteid ladinakeelsete lendsõnade kasutamise kohta marksismi-leninismi klassikute, tuntud kirjanike ja ühiskonnategelaste poolt. Raamatuga tutvumisel selgub, kui palju aktuaalset on ladina aforismides ka meie päevil ja kuidas aforismide esialgne mõte on muutunud sõltuvalt kontekstist ja ideelisest suunitlusest. Väljaanne peaks huvi pakkuma õppejõududele, üliõpilastele, kirjandusteadlastele, kunstiteadlastele, juristidele jne.

27. oktoobril kell 17 esineb L. Peep Teaduslikus Raamatukogus loenguga «Teadusliku loomingu psühholoogiast».

On korraldatud teemakohase kirjanduse näitus.

РУССКАЯ СТРАНИЦА

Приложение к газете «TARTU RIIKLIK ÜLIKOOL»

№ 7

22. октября 1970. г.

СД—70

Мероприятия, связанные с проведением студенческих дней, фактически уже начались субботником 17 октября. Однако сами празднества приходятся лишь на середину следующего месяца. В отличие от предыдущих лет, уже в пятницу, 13 ноября, в недавно открывшемся концертном зале ГАТ «Ванемуйне» соберутся сотни студентов из ТГУ и ЭСХА, представители других вузов республики, гости, чтобы присутствовать на торжественном открытии СД-70, проходящих в этом году под девизом «За разумные формы социальной и биологической жизни». Здесь же будет принято послание Международному союзу студентов по случаю приближающегося Международного дня студентов (17 ноября). В заключительной части вечера будет дан концерт силами студенческих художественных организаций и коллективов гостей. Начало в 19 часов.

В тот же день, но немного позже (в 21 час), студенты русских потоков смогут принять участие в очень интересном вечере, посвящённом литературе, искусству и науке, который состоится в помещении студенческого кафе.

В субботу, 14 ноября, пофакультетно будет прочитан курс специализированных лекций по теме «Специальность, общество, природа». Будет затронут круг вопросов, с которыми каждому студенту (будущему специалисту) рано или поздно придется столкнуться.

Долгожданное факельное шествие, как и обычно, начнётся митингом перед зданием ЭСХА в 18 часов, откуда колонны участников с зажжёнными факелами и песнями двинутся по традиционному маршруту к главному зданию ТГУ. Здесь полтора часа спустя намечена небольшая остановка, во время которой с приветственными речами выступят ректор университета и представители факультетов. Конечным пунктом шествия будет котлован Тоомеорг, откуда собравшиеся разойдутся по клубам предприятий и организаций города, где в 20 часов начнутся балы.

Ожидается, что в воскресенье больше всего публики привлекут два концерта (в 11 и 14 часов) в зале ЭСХА. О программе концертов будет сообщено дополнительно.

Впервые в этом году ансамблями ТГУ и ЭСХА будет дан концерт для рабочих и служащих предприятий Тарту. Выступят академический мужской хор ТГУ, ансамбль народного танца университета, мужской хор ЭСХА и другие коллективы. Начало — в 8 часов вечера.

В этом году заказана партия (правда, небольшая) интересных значков СД-70, изготовление которых обещано к 25 октября. Значки можно будет приобрести в комитете комсомола ТГУ.

Судя по ведущимся приготовлениям, можно предполагать, что по актуальности содержания и размаху СД-70 превзойдут аналогичные мероприятия предыдущих лет.

ВЕРНЕМСЯ К ТЕБЕ, БУДАПЕШТ!

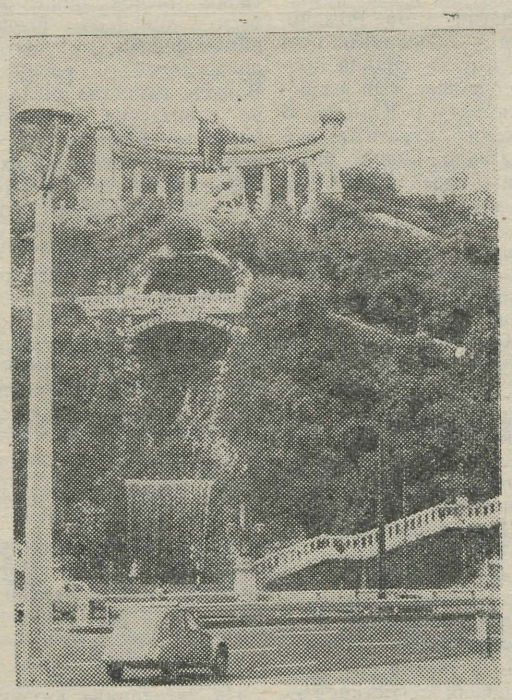

Больше месяца провел в Венгерской Народной республике наш студенческий строительный отряд. Работа в совхозе, отдых на берегу Балатона в молодежном лагере, поездки по стране, встречи, всегда неожиданные, каждый день открытия — люди, города, дороги. Так быстро ставшая привычной венгерская речь, приветливость людей, грусть при расставаниях... Калейдоскоп событий, мозаика из воздуха, воды, зелени гор и равнин, лица людей, звуки их голосов — все ставшее знакомым, своим.

Два дня провели в Дебрецене, удивительно зеленом и тихом городе. Дебрецен чем-то напоминает Тарту: неторопливостью прохожих, прячущимися за зеленью огромных дубов домиками. Университетский городок, расположенный в центре большого старинного парка, по духу тоже наш, тартуский.

Пробыли три дня в Будапеште. Что эта за город? Чем он является для Венгрии? Трудно найти другую столицу, чье значение для страны было бы столь огромно. Будапешт — это сердце Венгрии, это венгерская история, это современная индустрия, это прогресс Венгрии, ее культура, наука. В Будапеште живет одна пятая часть всего населения Венгрии — более двух миллионов человек.

Всем хорошо известно, что некогда два самостоятельных города: Буда и Пешт, разделенные Дунаем, в середине прошлого века образовали единый город — столицу Венгрии. Между Будой и Пештом через Дунай переброшено семь мостов; самые красивые из них — в центре города: «Пётефи», «Сабадшаг», «Эржебет», «Ланцхид». Дунай разрывает город надвое как раз посередине, и большая часть наиболее замечательных памятников архитектуры расположена по берегам реки: Парламент, церковь св. Матьяша, Будайская крепость, Цитадель и др. Символ сегодняшней Венгрии — монумент Свободы, воздвигнутый на вершине горы Геллерт, исторически самом важном месте венгерской столицы. Лучше однажды увидать..., чем сто раз об этом рассказывать. Заглянем в Будапешт лета 1970 года, каким его запечатлел объектив фотокамеры.

Резолюция

XVIII конференции комсомольской организации ЛКСМЭ ТГУ

Прослушав и обсудив отчёт комитета ЛКСМЭ ТГУ, 18 конференция находит, что за отчётный период комитет ЛКСМЭ ТГУ, руководствуясь решениями вышестоящих партийных и комсомольских органов, а также 17 конференции комсомольской организации ЛКСМЭ ТГУ, продолжал содействовать повышению социальной активности студенчества, способствовал профессиональной и общественной подготовке будущих специалистов. Достойно отметили большое событие в жизни комсомола и всего нашего народа — столетний юбилей В. И. Ленина. Продуманно и с пользой прошёл Ленинский зачёт. Комитет смог правильно оценить роль комсомольской организации в жизни университета. Составлены конкретные планы действий в основных сферах комсомольской жизни, проделаны шаги к их реализации.

В то же время конференция отмечает, что не во всех областях комсомольской работы (в том числе участие в улучшении учебной работы, развитие связей с другими ВУЗами республики) задуманное было последовательно претворено в жизнь. Небольшим был сдвиг в работе групп. Идеологическое влияние комсомола недостаточно, часть студенчества остаётся по-прежнему вне этого влияния.

18 конференция комсомольской организации ЛКСМЭ ТГУ постановляет:

1. Оценить работу комитета за отчётный период как хорошую.

2. Одобрить составленный комитетом план Ленинского зачёта, а также план мероприятий, которыми будет отмечено 50-летие ЛКСМЭ. Считать удачную сдачу Ленинского зачёта важнейшей организационной и идейно-политической задачей в следующем отчётном году для каждого комсомольца и всей организации ТГУ.

3. Идеологическому сектору комитета более систематически руководить деятельностью идеологических секторов бюро отделений: ставить перед ними конкретные задачи, проводить учебу актива. Важнейшей задачей идеологического сектора считать проведение Ленинского зачёта на высоком политическом и организационном уровне.

4. Считать строительство университета, конкретнее — строительство нового общежития, ударной стройкой комсомольской организации ТГУ на следующий отчётный период, участие в которой является комсомольским заданием каждого комсомольца университета. Секретариату комитета обеспечить к 1 ноября 1970 г. укомплектование руководства группы ЭССД, которая будет работать на строительстве общежития, и организовать на строительстве обучение студентов необходимым профессиям.

5. Участие в улучшении учебной работы не ограничивать анализом сессии на курсах, а последовательно представлять деканатам и кафедрам предложения, основанные на результатах анализа. Учебному сектору комитета проверять представление этих предложений, а также предложений полученных от выпускников, и информацию студентов о реакции на них деканатов и кафедр. Бюро отделений обсуждать персональные дела неуспевающих и плохо посещающих занятия комсомольцев. Считать как и прежде необходимым уделение особого внимания творческому усвоению общественных наук всеми комсомольцами. Учебному сектору, бюро факультетов и отделений всячески помогать деятельности Студенческого научно-исследовательского бюро в исследовании учебного процесса.

6. Учебному сектору комитета ЛКСМЭ ТГУ совместно с советом СНО проводить тематические конференции, встречи с известными учёными и другие мероприятия, пропагандирующие СНО.

7. Одобрить составленные комитетом и в принципе согласованные с ректоратом и деканатами проекты распространения самоуправления на распределение общежитий, стипендий и ректорского фонда, на поощрение и наказание студентов. Бюро факультетов конкретизировать эти проекты и к 1 декабря 1970 г. согласовать с деканатами их осуществление.

8. Последовательно выполнять выработанную на пленуме комитета ЛКСМЭ ТГУ 18 декабря 1968 г. программу интернациональной воспитательной работы. Считать необходимым более систематическое руководство активом русских отделений со стороны секретариата комитета. Просить комитет КПЭ ТГУ направить в помощь для проведения этой программы преподавателей-коммунистов. Предложить ректору найти возможность чаще приглашать преподавателей для чтения лекций студентам всех факультетов. Продолжать укрепление постоянных связей с ВУЗами союзных республик и стран социализма. Искать возможности для расширения обмена группами практики.

9. Сектору культуры продолжать проведение мероприятий для выработки эстетического вкуса, привлечь к этому представителей творческой интеллигенции республики. Проводить обсуждения творчества писателей, художников, режиссёров, найти возможность для систематического ознакомления комсомольского актива с творчеством молодых авторов. Привлечь к этому больше студентов естественнонаучных специальностей.

10. В руководстве комсомольской организацией комитету комсомола следует обратить особое внимание на группу, как основное звено самоуправления. При организации учебной работы и быта, развитии политического кругозора, активности и ответственности в общественной деятельности и получении опыта руководства ею добиться появления в группе боевой идейно-политической атмосферы. Для достижения этих целей бюро комитета и факультетов выработать конкретные указания для планирования работы в группах. Начиная с октября проводить пофакультетно семинары группоргов. Секретарям комитета и бюро факультетов постоянно контролировать выполнение планов работы групп.

11. Исходя из решения бюро ЦК ЛКСМЭ составить конкретную программу подготовки лекторов-пропагандистов из числа студентов. Использовать их во внутриуниверситетской пропагандистской работе, а также в школах республики, учебных заведениях и предприятиях Тарту. При подготовке лекторов привлечь кружки и клубы комитета ЛКСМЭ ТГУ. Бюро отделений направлять студентов в учебные группы лекторов-пропагандистов ФОК и проверять их подготовку. Шире использовать в пропаганде материалы научно-исследовательской работы студентов в области общественных наук.

12. Обязать представителей комсомольской организации университета в ЦК ЛКСМЭ и ЭСС активнее участвовать в выполнении решений 15 съезда ЛКСМЭ относительно распределения и использования в народном хозяйстве выпускников высшей школы. В сотрудничестве со студенческим отделом ЦК ЛКСМЭ представлять предложения об использовании на комсомольской работе окончивших ТГУ комсомольских активистов в тех городах и районах, куда они направлены на работу. Совместно с другими органами университета продолжать налаживание постоянных связей с выпускниками всех отделений, создать совет выпускников ТГУ.

13. Продолжать активно участвовать в ЭССД. В связи с организацией там временных комсомольских организаций обратить особое внимание на выбор и подготовку кандидатов в секретари комсомольских групп ЭССД. Обеспечить подготовку студентов ТГУ, участвующих в зарубежных группах с тем, чтобы они могли достойно представлять наш университет и комсомольскую организацию. Посылать и в дальнейшем способных студентов командирами отрядов ЭССД.

14. Секретариату комитета обратить больше внимания на работу в ЭСС. Возродить совещания актива с участием представителей других ВУЗов.

15. В соответствии с решением секретариата ЦК ЛКСМЭ и бюро Тартуского горкома наладить работу с трудновоспитуемыми подростками. Претворить в жизнь выработанный для этого секретариатом комитета план.

16. Одобрить предложение о создании внутриуниверситетской комсомольской премии им. К. Я. Петерсона. Секретариату комитета согласовать выдачу премии к 1 ноября 1970 г.

17. Провести Тартуские 6 студенческие дни 13—15 ноября 1970 г. под девизом «Будем разумными хозяевами общества и природы». Комитету ЛКСМЭ ТГУ и оргкомитету СД ТГУ обеспечить проведение студенческих дней на высоком политическом и организационном уровне.

18. В соответствии со сделанными на конференции предложениями взвесить ещё раз возможности улучшения системы информации комсомольского актива и студенчества.

19. Планомернее вводить дифференцированное руководство и обучение комсомольского актива (на уровнях курса, отделения, факультета, университета). Добиться необходимой последовательности в этом.

20. В области внутриорганизационной работы считать, как и прежде, первоочередной задачей укрепление организационной дисциплины всех комсомольцев и ныне избранного актива.

21. Продолжать улучшение структуры комсомольской организации ТГУ.

Полными надежд начали мы свой первый учебный год в университете. Часть из них исполнилась, часть нет... Часть по нашей вине, часть не по нашей... Очень много мы слыхали от старшекурсников о вечере посвящения (и, надо прямо сказать, это были интересные рассказы), только... только слышит ухо, да зуб неймет. И не потому, что высоко, не потому, что далеко, а что вообще нет. Ну, просто нет — и весь сказ. Одно время прокатилась волна слухов, что, мол, в конце октября. Потом, естественно, штиль, затишье. Конец, так сказать. И слухам, и (кажется) октябрю. А ведь хочется... Дорогие филологи IV курса! Снизойдите, смилостивьтесь, помогите. Ведь в ваших руках судьба вечера и более нам не на кого надеяться.

Филологи первого курса

Вернемся к тебе, Будапешт!

Кто бывал в Киеве, тот, конечно, помнит Владимирскую горку и памятник Владимиру — Крестителю, при котором Киевская Русь приняла христианство. Свой креститель был и у венгров. По преданиям, обратил в христианство племена мадьяр святой Геллерт. Язычники сбросили его с высокой скалы, но вера осталась, и теперь скала носит имя святого, а на том месте, откуда его столкнули вниз, стоит памятник. (Фотография на обороте).

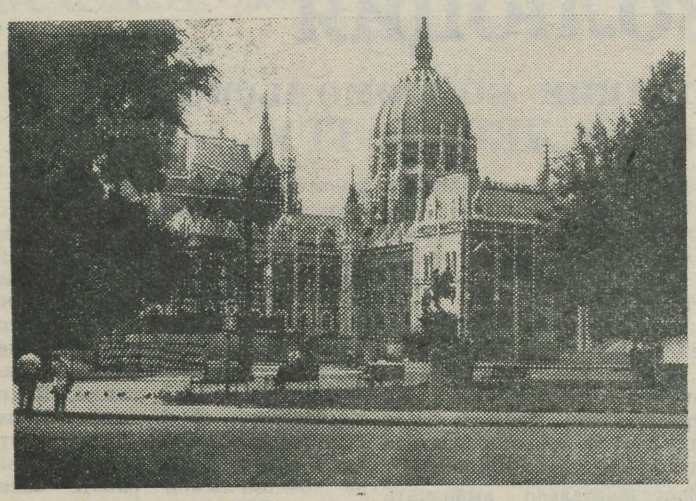

Здание парламента находится на самом берегу Дуная, но фотографировал я его со стороны площади, так что Дунай закрыт огромным фасадом. Это одно из самых крупных парламентских сооружений в Европе (полностью на кадре парламент не уместился). Несмотря на свои архаические формы, здание это построено сравнительно недавно — в начале XX столетия (в 1908 г.) Это, если так можно выразиться, классический образец псевдоклассицизма.

Тихий уголок Буды: реформатская церковь опрокинута в спокойную гладь пруда, дома, укутанные зеленью, убегают в город.

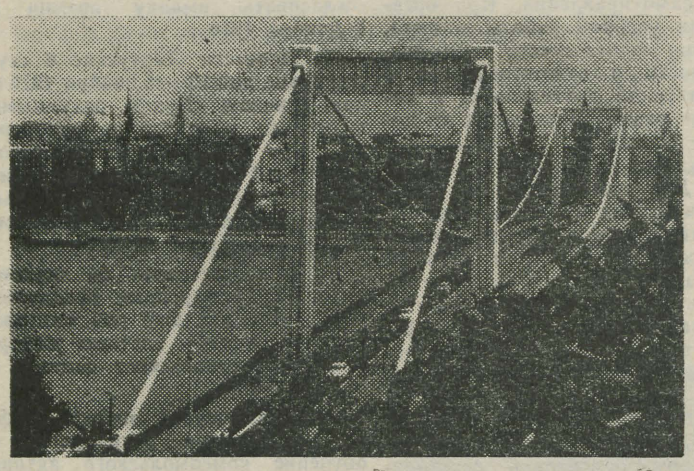

Один из самых красивых мостов Будапешта — мост Эржебет. Во время войны все мосты через Дунай были уничтожены. Теперь семь крепких стальных рук соединили обе части города: Буду и Пешт.

Е. ГОЛИКОВ

ЧТО НОВОГО В КИНОКЛУБЕ?

Встречей с режиссером и актером Роланом Быковым начался второй сезон в киноклубе ТГУ. В своей беседе Р. Быков затронул очень интересные проблемы, связанные с работой актера и профессией режиссера. Присутствующим была показана работа Р. Быкова — «Айболит-66». Зрители тепло поблагодарили Ролана Антоновича за чудесный вечер.

Каковы планы киноклуба?

В осеннем семестре наши заседания будут проходить два раза в месяц. Запланировано два цикла: «Фильм сквозь время» и «Мастера кино», состоящие из 9 фильмов. 6 из них (по два фильма на каждом заседании) вместе с лекцией клуб получит из Бюро пропаганды киноискусства, которое проводит закрытые просмотры (вход только членам киноклуба!) архивных фильмов. Тематика этих заседаний:

1) «Популярный жанр — детективные фильмы» 29 октября.

2) «Французский поэтический реализм» 26 ноября.

3) «Неореализм». Лекцию читает кинокритик Ивар Козенкрациус. Заседания состоятся в Большой аудитории на Ванемуйзе, начало в 16 часов. Вход — по абонементам, стоимость которых 1 руб. 80 коп.

Оставшиеся 3 фильма мы получим из Тартуской конторы проката, с которой ведутся сейчас переговоры. Клуб продолжает прием новых членов. Регистрация проводится в понедельник с 12.00—13.00, в среду с 14.00—15.00, в четверг с 12.00—14.00. Информацию можно получить там же. До встречи в киноклубе!

СЛЕДИТЕ ЗА РЕКЛАМОЙ!

Л. Блюм.

Воспоминания доцента П. М. КВИРКЕЛИЯ

(продолжение, начало в № 6 за 1970 г.)

Там на собраниях присутствовали обычно чины полиции — пристав или помощник пристава. В Юрьеве мы чувствовали себя несравненно вольготнее. Мы ухитрялись иметь свое помещение, свободно собирались и обсуждали свои вопросы. Правда, и нас преследовали и арестовывали. Был случай, когда нас всех арестовали в землячестве на собрании, посвященном толстовским дням. Но все-таки в Юрьеве студенты чувствовали себя легче.

Какие вопросы ставились на собраниях студенческих организаций?

Общество русских студентов, передовое, сильное и самое многочисленное в ту пору, по существу интернациональное, включавшее в свой состав людей самых разных национальностей, всех передовых профессоров и студентов, например, обсуждало такие вопросы:

Как-то стало известно, что рабочие, не помню, Петербурга или Москвы — кажется, Петербурга — подарили М. Горькому одну из книг Леонида Андреева. Это известие вызвало переполох в Обществе. Что случилось? Как могло произойти, что рабочие вдруг дарят Горькому книгу Андреева, очень далекого от марксизма и от передовых общественных идей? Этот случай долго дебатировался на ряде заседаний. Боялись, не притупилось ли классовое сознание рабочих. Если так, то что мы должны делать? Быть может, и мы в чем-то виноваты, быть может, эта тенденция характерна и для нас? И отсюда делался вывод — надо быть бдительными, заострять внимание на подобного рода вопросах. Конечно, официально нам никто не разрешил бы обсуждать такой вопрос. Мы это делали без официального разрешения.

Обсуждали мы вопросы, которые ставила жизнь, общественная обстановка. А ведь общественная жизнь той поры прямо-таки кипела! Мы старались как можно скорее реагировать на вопросы, поставленные жизнью.

Вспыхнула война 1914 года. Надо сказать, что во время мировой войны мы плохо знали выступления В. И. Ленина, его требование о перерастании мировой войны в гражданскую. Для некоторой части студентов, пожалуй, приемлемой считалась точка зрения Плеханова на войну — она довлела над некоторыми студентами. И вот в Обществе русских студентов был поставлен доклад студента Сольца, очень талантливого человека, о национальном вопросе и войне. Стояла проблема — какое место должен занять национальный вопрос в годы войны?

Обсуждение доклада Сольца вызвало бурные прения в нашем студенческом «парламенте». Сольц умел выступать, доклад его был интересным, положения — обоснованными. Но здесь получилось следующее. В Польше в это время обострились еврейско-польские отношения. Сольц затронул этот вопрос в своем выступлении. Польские студенты, очень многочисленные и объединенные в сильную корпорацию, решили использовать данное собрание для защиты поляков от нападения, для чего делегировали на собрание в Обществе русских студентов своих лучших ораторов. И вот на двух заседаниях подряд поляки выступают один за другим.

Я тоже «болел» национальным вопросом, тоже остро переживал, как представитель маленького народа, национальное угнетение. Мы, грузины, считали, что мы имеем право требовать для себя национальной свободы, право обсуждать национальный вопрос. Я попросил нескольких моих товарищей — трех-четырех (в их числе и философа Сургуладзе, учившегося на юридическом факультете, позже профессора в Грузии) пойти со мной на собрание в Общество русских студентов. Я считал необходимым выступить на собрании потому, что был председателем Грузинского землячества и должен был изложить точку зрения землячества на этот вопрос. Получилось нечто странное. Выступают почти одни только поляки. Идет обсуждение польско-еврейских отношений. Я попросил слова. Начал я с вопроса: Что происходит? Где мы? Мы собираемся уже несколько раз, но до сих пор не решили, в какой плоскости надо ставить вопрос. Неужели мы собрались сюда только для того, чтобы обсуждать польско-еврейские отношения? Мы должны обсудить основную, кардинальную проблему — война и национальный вопрос. А если так, то не пора ли перенести центр тяжести на вопрос: имеем ли мы право ожидать чего-то от идущей войны в смысле разрешения и национального вопроса?

Как известно, по национальному вопросу и в ту пору существовали разные точки зрения, имели место разные тенденции: точка зрения австро-венгерской социал-демократии, точка зрения грузинских социал-демократов, большинство которых утверждало, что вначале надо разрешить социальный вопрос, а уж потом национальный. Но Грузию даже в Государственной думе чаще всего представляли люди (Чхеидзе, Жордания и др.), затушевывавшие национальный вопрос и относившиеся к нему нигилистически.

На собрании и столкнулись разные точки зрения по национальному вопросу, остро выступали против нигилистических взглядов. В результате этого постановлено было организовать в Обществе секцию по изучению национального вопроса, куда и я был включен.

Но на своих собраниях мы обсуждали не только такого рода общественные и политические проблемы, ставились и вопросы этические, даже бытовые. Помню, как в Обществе русских студентов как-то горячо дискутировался вопрос о наказуемости аборта. Здесь опять столкнулось несколько точек зрения. Не забуду выступление одной курсистки крепкого телосложения. Она громко вопрошала: «Что я — родильная машина, что ли»?

В 1913 году правительством пышно отмечалось 300-летие царствования дома Романовых. Евреи в это время не имели права жить в Юрьеве. И вот во время празднования 300-летия дома Романовых три еврея — слушатели ростовцевских курсов — подали прошение на высочайшее имя разрешить им проживать в Юрьеве. В Обществе русских студентов известие это вызвало целую баталию. Студенты-евреи осознали уже, что нельзя было обращаться на высочайшее имя в связи с трехсотлетием, но отступать было поздно. Они понимали, что пребывание в Обществе несовместимо с актом подачи прошения. И вот они стали просить: Не исключайте нас, а освободите согласно нашему заявлению, и на этом поставьте точку. Им ответил Лодыженский, человек во многих отношениях замечательный, лично знавший Плеханова и Ленина (он любил бросать в выступлениях такого рода фразы: «В Швейцарии Георгий Валентинович Плеханов как-то говорил об этом», «Ленин сказал так»). Общество приняло решение: «Не освободить, а исключить их». Второй пересмотр вопроса ничего не изменил. Но в третий раз одна группа, несогласная с постановлением (во главе ее стоял уже сравнительно пожилой грузинский студент — юрист К. Ниниидзе, потом весьма известная у нас, в Грузии, личность), вновь подняла этот вопрос. Однако собрание Общества оставило в силе первоначальное решение.

Еще один случай, тоже относящийся, кажется, к 1913 году. В Обществе студентов — юристов обсуждался вопрос о человеке, который нанес повреждение знаменитой картине И. Репина «Иван Грозный убивает своего сына». Шел горячий спор: преступник ли он? Если да, то как квалифицировать преступление и как наказать его? Ставился вопрос в такой плоскости: не был ли он проницательным человеком, который как бы чувствовал, что наступает эпоха, когда будет литься кровь. И вот перед ним картина — Иван убивает сына. Что взволновало этого человека? Ему представлялось, что он не просто видит картину, а он «переживает» её как реально происходящий факт и жаждет наказать убийцу, чтобы не лилась больше кровь. Крича: «Довольно крови», он режет в припадке картину. Картина вывела человека из равновесия.

Известны и другие подобные случаи в истории. Напомню убийство на сцене Отелло одним зрителем.

Как наказать этого человека и за что? Вот вопрос, который вызвал оживленную дискуссию. Очень горячо и со свойственным ему пафосом выступал студент — юрист Гр. Робакидзе, рядом с которым сидел также студент-юрист Розенберг, в будущем правая рука Гитлера, который впоследствии запятнал имя самого Робакидзе.

Вставал в Обществе русских студентов — юристов и вопрос о деле Бейлиса и т. д.

Теперь о нашем грузинском землячестве. Я возглавлял эту организацию последние четыре года — с 1914 года, но одновременно состоял и членом Общества русских студентов. (В это Общество принимали только марксистов. Я марксистом не был, я был социал-федералистом, но меня приняли в Общество в виде исключения. Меня знали по моим выступлениям как человека левых убеждений, чьи политические воззрения близки к убеждениям членов Общества русских студентов). По мере своих сил я особенно старался сблизить две организации — Общество русских студентов и Грузинское землячество.

Помимо официальных студенческих обществ существовали и нелегальные студенческие организации. Наше землячество, Общество русских студентов и другие коллективы получили предложение объединиться в единую нелегальную революционную организацию. Я от землячества был делегирован в тайную организацию.

Относительно деятельности землячества вновь хочется сказать, что нас никто не контролировал, отчетов от нас никто не требовал. По политическим воззрениям своих членов наше землячество было довольно разношерстным объединением, в него входили представители разных партий. Больше единства было в Обществе кавказских студентов, стоявшем на марксистских позициях, все члены которого входили и в Общество русских студентов — у них были общие руководители (Хирсели и многие другие).

Мы жаждали объединить всех студентов — грузин, т. е. стояли за объединение преимущественно по национальному признаку, стремясь выработать и некую общую программу, свою «политику», где разрешение социальных вопросов должно было быть связано с разрешением вопроса национального.

Мы имели свою солидную читальню, библиотеку, проводили собрания. Внутри землячества существовали еще свои научные кружки — организации по изучению литературы и истории и т. д. Во главе кружка по изучению литературы стоял Давид Жгенти.

На заседаниях кружков обсуждались разнообразные вопросы например, как правильнее перевести на русский язык название великой поэмы Шота Руставели «Вепкис Ткаосани». Здесь возникают особые трудности с переводом слова «ткаосани», которое по-грузински буквально означает «кожа». Но мы решили, что целесообразнее все же будет его перевести на русский язык как «шкура». Но это мелочь, часто там обсуждались серьезные проблемы грузинской литературы и искусства.

Функционировал при землячестве и научный кружок имени А. Джорджадзе (умер в 1913 году, тогда кружок и был организован). Председателем этого кружка был выбран я.

Ответственный редактор — П. С. Сигалов.

Редколлегия: Г. Загоскина, В. Маричева, Е. Голиков. А. Тоотс

KENT 4.V 1970

KÄESOLEVA AASTA 4. MAI PÄRASTLÕUNAL avas kuberner James Rodsi käsul Ohio osariigi Kenti ülikooli territooriumile toodud rahvuskaart tule üliõpilaste pihta, surmates neist 4 ja haavates 15. See sündmus tähistas kvalitatiivset muutust USA üliõpilasliikumises, äratades suurt tähelepanu nii Ühendriikides kui kogu maailmas.

Üliõpilasrahutused Kenti ülikoolis algasid juba varem, seoses palju kära teinud kohtuprotsessiga organisatsiooni «Mustad pantrid» 9 liikme üle. Uue hoo rahutustele andis aga president Nixoni otsus viia USA väed Kambodža territooriumile, mis tähendas kuulutamata sõja edasist laiendamist Kagu-Aasias. Protestiks selle agressiivse sammu vastu korraldasid Kenti üliõpilased 3. mail sõjavastase meeleavalduse, mis järgmisel päeval muutus veriseks tragöödiaks.

Kohe pärast üliõpilaste tulistamist seati sisse erakorraline seisukord ja alustati ulatuslikku juurdlust. Nüüd on saanud teatavaks juurdluse tulemused, mille kohaselt nelja üliõpilase tapmine olevat toimunud nii ilma käsuta kui ka otsese vajaduseta. Rahvuskaardi õigustused, et neid olevat tulistanud snaiperid ülikooli peahoone katuselt, üliõpilased olevat neid pildunud kividega, kusjuures pisargaasipommid vastutegevuseks olid lõppenud, osutusid valedeks. Pisargaasi jätkus, ei olnud ei snaipereid ega kividega pildumist. Oli vaid kohalike võimude range käsk üliõpilaste meeleavaldus maha suruda ja rahvuskaartlaste nõrgad närvid, mis ei pannud kujunenud psüühilisele pingele vastu. Ja siis lajatasidki lasud...

ÜLIÕPILASTE TULISTAMINE KENTIS SUNDIS PALJUSID AMEERIKLASI põhjalikult revideerima oma seniseid vaateid üliõpilasrahutustele ja USA tegelikkusele. Kuni viimase ajani ei olnud vastuolud ühiskonna ja üliõpilaste mentaliteedi vahel just põhimõttelist laadi. Valitsevad klassid suhtusid ülikoolidesse ikkagi kui oma klassi järelkasvu taimelavadesse, kusjuures vaadati läbi sõrmede poliitiliselt ekstremistlikele avaldustele ja veidrustele riietuse või soengute osas. Nüüd aga ilmnes, et üliõpilaste poliitilisel protestil on õige sügavad juured, mis ühendavad neid kogu maad haaranud rahutuste lainega.

USA Ülemkohtu liige William O. Douglas loetleb oma raamatus «Points of Rebellion» järgmisi põhilisi ühiskondliku protesti erijooni USA ülikoolides:

● rahutused toimusid mitte majandusliku depressiooni, vaid majandusliku tõusu tingimustes;

● rahutustel pole selget ideoloogilist suunda ja nad väljenduvad peamiselt tegevuses;

● rahutusi juhtivate noorte eesmärgiks on muuta USA industriaalühiskond inimlikumaks, saavutades, et masinad teeniksid inimesi, mitte aga inimesed masinaid.

Seejuures ei mõista kodanluse vanem põlvkond suures osas üliõpilaste taotlusi, sest nad on vastu kõigele sellele, mis võiks purustada elutingimusi, milles on elatud viimastel aastakümnetel. Nad on rahul konformistliku ellusuhtumisega, mis välistab igasuguse kriitika kehtiva kapitalistliku süsteemi aadressil. Edu tähendab neile dollareid. Dollarid on saanud kõige elus esineva mõõdupuuks. Pealegi kinnitavad sellist ellusuhtumist USA raadio, televisioon ja ajakirjandus, kinnitab kodanlik ja väikekodanlik ühiskondlik arvamus.

ÜLIKOOLIDE LAIALDANE LÜLITUMINE ÜHISKONDLIKKU PROTESTI teeb eriti muret USA juhtidele. On ju Ameerika kõrgem haridus seni küllalt hästi teeninud kodanlikku süsteemi. Ülikoole finantseeritakse heldelt, seda viimasel ajal just sõjaväe poolt. Nii on Pentagonil ulatuslikud lepingud 48 ülikooliga sõjaliste uurimistööde sooritamiseks. Ülikoolid on haaratud ka kosmose uurimise programmidest. Aktuaalsete teaduslike probleemidega tegelevatele õppejõududele on loodud väga head tingimused tööks. Seega kujutasid ülikoolid endast otsekui süsteemi sümboleid, mis pealegi mängisid esimest viiulit oma piirkonnas. Nüüd on aga korraga senine stabiilsus ja rahu murtud. Noored, aga ka nende õpetajad hakkavad ikka enam huvituma poliitilistest probleemidest, USA sise- ja välisolukorrast, hakkavad kritiseerima valitsuse, Pentagoni ja kohalike tööstusmagnaatide tegevust või tegevusetust. Lootusetu sõda Indo-Hiinas on avanud ikka enamate inimeste silmad USA valitsuse väära poliitilise kursi suhtes.

Selles osas on iseloomulik presidendi üliõpilasküsimuste-alase eriabi poolt kirjutatud spetsiaalne ettekanne, milles väidetakse, et osa üliõpilasi eelistab end pigem lasta tappa Ühendriikides, kui Vietnami džunglites peetava sõja käigus.

«Nähtavasti lähtuvad president ja osa üliõpilasi erinevatest eeldustest. President räägib rahvuslikust aust, mõeldes selle all midagi, mida tuleb relvaga kaitsta, üliõpilased mõistavad rahvusliku au all midagi, mis tuleb veel kätte võita. Nad on veendunud, et Vietnami sõda ei teeni nende kontseptsiooni eesmärke.»

KRIIS ÜLIKOOLIDES PEEGELDAB ÜHTAEGU KRIISI VALITSEVAS KLASSIS. Õpivad ju USA ülikoolides peamiselt valitsevate klasside ja sotsiaalsete rühmade järeltulijad. «Kui valitsev klass hakkab mütoloogilise Kronosena õgima oma lapsi, siis tähendab see lõpu algust. Ta ei või neile enam usaldada teadmiste lätet, kartes, et selle abiga hakkavad idanema kahtluste, seejärel protesti mürgised seemned», kirjutas USA üliõpilasrahutuste kohta nõukogude ajakirjanik M. Sturua, kes viibib praegu «Izvestija» korrespondendina Ühendriikides.

Iseloomulik on, et viimase paari aasta vältel on hulgaliselt läinud erru ülikoolide presidente, millist ametikohta peeti seni üheks kõige auväärsemaks USA sotsiaalses süsteemis.

Kenti ülikoolis põrkasid traagiliselt kokku kaks erinevat mentaliteeti — üks, mis püüab Ameerika dollariühiskonda muuta paremaks ja humaansemaks, teine, mis püüab praegust elukorraldust iga hinna eest säilitada. Ühel pool akadeemiline noorus, teisel pool relvastatud väikekodanlus, kes ei kõhelnud relva kasutamast relvitute vastu. «Sõjaline võit» jäi rahvuskaardile, moraalne aga üliõpilastele, keda toetab kogu progressiivne Ameerika.

SIIM KALLAS

Mõttevahetuse korras

KOHVIKUST, RESTAUREERIMISEST JA (UUS) RENESSANSIST

On tore, et lõpuks me oleme hakanud hindama 19. sajandi historistlikke stiile. Veel kümmekond aastat tagasi valitses selge seisukoht — neogootika ja -renessanss, eklektika ning muu sarnane on arhitektuur ilma igasuguse kunstiväärtuseta.

On tore, et ülikooli kohvik remonditi.

Tehtud töödest ja edaspidistest kavadest kirjutas lehe ühes eelnevas numbris kunstitegelane Ö. Utter[1]. Alljärgnevalt tahaks kõnelda mõnest probleemist igapäevase kohvikukasutaja seisukohast, julgedes puudutada ka kunstiküsimusi.

Restaureerimise üheks põhiprintsiibiks on arhitektuurimälestise maksimaalne kohandamine hoone kaasaegsetele funktsioonidele — muidugi nii, et muinsus ise ei kannataks. Et üliõpilaskohvik jääb kõigi eelduste kohaselt veel kauaks praegustesse ruumidesse, siis tuleks alustada kohviku spetsiifikast. Kõigepealt — siin ei käida mitte ainult söömas, vaid tehakse ka tööd. Siin annab õppejõud individuaalkonsultatsioone (peamiselt rõdusaalis). Kahe loengu vahel saab pilku konspekti heita või ajalehte lugeda. Kuid — rõdusaalis on juba pärastlõunal hämar. Jääb kaks lahendust — süüdata ruumis varakult tuled, mis selle ilule küll kasuks ei tule (muide, kui suureks kujunevad siis kohviku elektriarved?) või — saeme maha kohviku ees kasvava laiavõralise vahtra! Jääb küll loota, et viimane ettepanek poolehoidjaid ei leia.

TRÜ komsomoliorganisatsiooni aruannetes kui ka mujal on ikka positiivselt mainitud kohvikus korraldatud luuleõhtuid ja kunstinäitusi. Luule lugemist sisekujundus ei sega, küll aga näitusi. Renessanssinterjöör ei ole kunsti vööristav, hoopis vastupidi. Ka ei taha uskuda, et stiilne neorenessanss ja meie sajandi seitsmekümnendate aastate kunst teineteisele liiga hakkaksid tegema. Ent tekib kahtlus, kas isegi Düreri graafika koopiad[2] (ometi päris renessanss) tunneksid praeguses ümbruses end mugavalt. Rääkimata hilisematest meestest.

Kuidas on lugu aga kohvikuskäijate endiga? Ruumid on ju tõesti kenad ning kui kujutleda daame pikkades tualettides ja mehi õhtuülikondades kaminasaali ülla helesinise-valge taustal, on pilt väga tore. Aga kui hallis kampsunis allakirjutanu läks sinna tassi kohvi jooma, siis tundis ta end selles pretsiöösses ümbruses küll pagana sandisti.

Nüüd veel kohviku stiilist. On imelik, et hoone renessansselemente ei ole püütud remondi käigus välja tuua, neid on isegi rohkem varjatud kui kunagi varem. Rõdusaali puulagi (küsimus spetsialistidele: kas see oli algselt naturaalne puit või aaderdatud?) on banaalselt valgeks võõbatud; enne remonti oli ta vähemalt puitu meenutavalt pruun. Rõdusaali akende ülaosas on säilinud vitraažide sõõrjad raamid. Tekib küsimus, kas kasutada olnud summadest (kuuldavasti olevat eesriided vägagi palju maksma läinud) ei oleks saanud tellida uued värvilised aknad — mitte ersatskaubana sirkliga klaasist lõigatuna, vaid klaasipiibuga ükshaaval tehtud ketastena, nagu see tehnika kunagi oli. Kujutagem endale ette sellist ruumi! Siis ei oleks ka mingit kartust tekkinud, et küünlavalgeõhtutel võib kardinatega õnnetus juhtuda või valge lagi ära tahmuda. Vahest oleks saanud siis isegi suitsetamisest rääkida.

Rõdusaali kõrval on ka kaminasaali akende raamistik väga stiilne; kuuldavasti varjatakse ka need lähemal ajal eesriietega.

Ei taha nõustuda ühe kunstihuvilise kommentaariga rõdusaali kohta: «See on nagu popilik[3] irvitus renessansi üle.» Ent ikkagi jääb arusaamatuks, miks restaureerimise-remondi käigus kujunes stiilsest uusrenessansist eklektilise maiguga interjöör (antiikmotiivid ja -skulptuur kaminasaalis, natuke renessanssi ja Jacob van Ruysdaeli — niisiis barokk — «Soo» koopia.)

Tagantjärele võime kiita ja kiruda, nautida kohvikut või tunda end seal ebamugavalt — see ei aita enam midagi. On aga kahju, et kohviku ümberkujundamisest ei räägitud e n n e remonti. Siis oleks kohvikukülastaja vähemalt oma arvamuse saanud öelda (oh ei, ma ei mõtle nõuandmist) ning nii mitmedki meelepahad oleksid ammu unustatud — kui neid oleks üldse tekkinudki.

KAUR ALTTOA

[1] Ö. Utter. Lähtume hoone stiilist ja ajastust. TRÜ, 9. okt. 1970.
[2] Selline näitus korraldati kohvikus 1953. aastal.
[3] mõeldud on pop-kunsti maneeri.

Noorte kunstnike näitus

Laupäeval, 24. okt. kl. 12 avatakse Tartu Kunstnike Majas (Vanemuise tn. 26) vabariiklik noorte kunstnike näitus.

EÜE keskstaap teatab,

et maleva üldkoosolek toimub 24. oktoobril Tallinnas J. Tombi nimelises Noorsoo Kultuuripalees (Salme t. 12). Algus kell 16.

Päevakord: 1. Aruanne EÜF-70 tegevusest. 2. EÜE-71 nõukogu valimine.

Pärast üldkoosolekut kontsert. Kaasa võtta maleva liikmepilet.

MÕTTEID JA ARUTLUSI ...

(Algus 1. lk.)

Tihe kontakt on ringil ELKNÜ TRÜ komiteega, kellega koos organiseeriti V. I. Lenini 100. sünniaastapäeva puhul teoreetiline konverents.

K ü s i m u s t e l e v a s t a s ja tehtud tööle andis hinnangu ÜTÜ Vabariikliku Nõukogu esimees, TRÜ t e a d u s a l a p r o r e k t o r J. T a m m e o r g.

Koosolek hindas TRÜ ÜTÜ töö 1969/70. õppeaastal rahuldavaks (2-pallises süsteemis).

Uude nõukogusse valiti: Toomas Sulling, meditsiini kandidaat; Rein Saarma, Õigust. IV k.; Vello Peedimaa, Majandust. IV k.; Hille Ok, eesti fil. IV k.

R. VALING

ÜTÜ Sotsioloogiaring

kutsub selle õppeaasta esimesele koosolekule kõiki praegusi liikmeid, eriplaaniga sotsioloogiat õppivaid üliõpilasi ja, mis peaasi — u u s i a s j a h u v i l i s i n o o r e m a t e l t ning miks ka mitte vanematelt k u r s u s t e l t.

Tuleme kokku t ä n a, 23. o k t o o b r i l kl. 18 ph. aud. 140.

Hakatuseks vestleme teemal «Mis on sotsioloogia?», siis teeme plaane edaspidiseks ja valime ringile juhatuse.

Aeg nõuab,

Ma tean, et SUL on väga vähe aega, seepärast ei räägi ma pikalt. SA kuuled tihti 20. sajandi kurioosumist — liikumisvaegusest ja tead, et intelligent mõtleb rohkem teadmistele kui oma tervisele, eelistab ravituusikuid tervisespordile. Rühivigadest ja igavesest istumisest kössivajunud mõtlejatüüp on saamas lausa moeks. SA tahad vaimselt tema sarnane olla, masendud aga surmakuulutusi lugedes. On see hea või halb, et Arstiteaduskond on ülikoolis suurim teaduskond?

SA otsid liikumist. Lärmaka orkestriga puhke- ja tantsuõhtud ülikooli klubis ei rahulda SU liikumisvajadust.

Sellepärast hakkab meie ajaleht edaspidi tutvustama tervisespordi küsimusi, on see ju harrastatav igal aastaajal ja eriliste baasideta.

SA kahtled põhjendatult: ajanappus! Proovides veendud, kas ajavarud suurenevad, vähenevad või jäävad samaks. Meeleolu paraneb kindlasti.

Lõpetuseks sajanditevanune lugu kahest noorest koerast.

aga mina ise...

(PROOVIDA VÕI MITTE PROOVIDA?)

Nad kasvatati üles koos, mõlemale anti ühte ja sama piima. Üks neist kasvas ja rasvus köögis, teine seevastu jooksis ringi vabas looduses. Lõpuks viidi mõlemad kutsikad lagedale väljale, nende vahele pandi leemepott ja jänes. Üks sööstis viivitamatult leeme kallale, teine hakkas taga ajama jänest.

S. t. küsimus on harjumises ja harjumuses. Mõju ja kasulikkuse üle otsustad SINA ISE.

U. ESLON

PUHH

Leidub meil veel igasuguseid. Näiteks Tõnis Schlagbaum. Tema, kujutage ette, mõtleb, et seab ennast mugavalt sisse. Paneb piimapudeli ja võileiva valmis, hommikul hea võtta.

Kell heliseb. Schlagbaum ärkab. Hüppab püksid jalga. Haarab piimapudeli ja võileiva. Voodi tegemata. Jookseb trammi peale.

Sööb võileiba. Tramm sõidab Pärnu maanteel. Joob piima. Tramm peatub Viru väljakul. Viskab pudeli aknast välja. Tramm seisab Keskturus. Süütab sigareti. Tramm keerab Lasnamäele.

Kod. Schlagbaum mõtleb, et nüüd on ta pääsenud. Aga ei, korravalvurid ei maga: Pae peatuses on kontroll platsis. Hea mees. Juba hoburaudteel teeninud. Autasud.

«Noormees, te vist ei tunne «Kodanike poolt trammi kasutamise eeskirju»?»

«No-noh!»

«Õieti peaks teid trahvima!»

«No-noh!»

Järgmine hommik, sama lugu. Kod. Schlagbaum sööb, tramm sõidab. Joob, tramm peatub. Viskab pudeli, tramm seisab. Süütab sigareti, tramm keerab. Mõtleb, aga ei!

Pae peatuses küsib kontroll:

«Jälle teie?»

«No-noh... Palju ma õieti võlgnengi?»

«Kümme rubla.»

«Palun! Tagasi pole vaja!»

Kolmas hommik, aga sama lugu. Kod. Schlagbaum võtab einet, tramm kurseerib liinil nr. 4.

«Jälle...»

«No-noh... Siin, muide, on kakskümmend rubla, üleeile jäi kah nagu maksmata.»

Kontrolör küllap solvus, kaotas teadvuse...

. . . . . .

Asutuses, kus Tõnis Schlagbaum töötab, arutati kirjeldatud juhtumit. Mõistagi — omaiagu süüd lasub ka kodanik Schlagbaumil endal, mistõttu viibibki praegu kollektiivi käendusel. Aga kaasreisijad? Kas siis tõesti keegi ei märganud, et kod. Schlagbaum ei lunastanud sõidupiletit?

A. NOOTAMAA

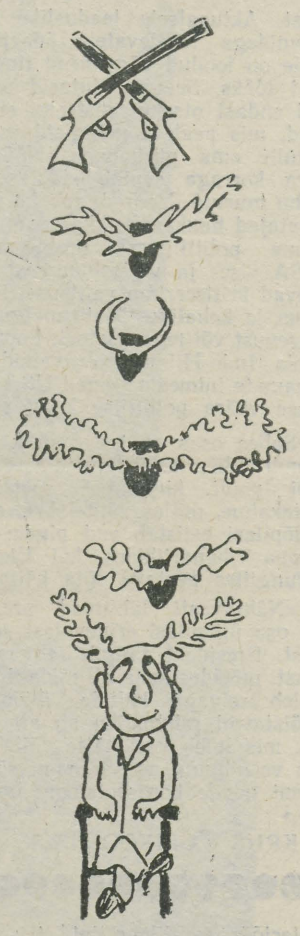

Märgusõna «VIKI»

KÕIGILE,

eriti aga neile, kellel karvamüts alles ostmata või kellel 15 rubla võlgu või kes on juba kihla vedanud, et tema saab III auhinna —

KARIKATUURIVÕISTLUS

kestab veel tervelt 9 PÄEVA ainult.

Moment. Arvo Kivikas.

Tagasivaade orienteerumisaastale

Eesti meistrivõistlustel **märkeorienteerumissuusatamises** saavutas Riina Võhma 4. koha (1:42.50) ja Arvo Kivikas 3. koha (2:05.00). Paremini käis meie orienteerujate käsi **teateorienteerumissuusatamises.** Naiskondadest kuulus **esikoht TRÜ I naiskonnale** koosseisus R. Võhma, M. Pajuste ja S. Kallasmaa. Nende võiduaeg oli 1:47.26 ja nad edestasid teiseks tulnud Läti naiskonda rohkem kui 20 minutiga. Ka meeskondadest kuulus **esikoht TRÜ I meeskonnale** koosseisus A. Kivikas, J. Salusmäe ja A. Kivistik (2:14.53).

Talvehooajal oli **edukaim naisorienteeruja** S. Kallasmaa. Ta sai veel meistritiitli «Kalevi» meistrivõistlustel orienteerumises ja üleliidulistel võistlustel pronksmedali.

Kevadhooajal kujunesid suuremateks võistlusteks meie ülikooli orienteerujatele TRÜ meistrivõistlused suundorienteerumises ja Eesti kõrgemate koolide meistrivõistlused.

Ülikooli meistritiitli saavutasid naistest Riina Võhma (1:12.35, 6,5 km — 6 KP) ja meestest Arvo Kivikas (1:23.55, 11,5 km — 10 KP).

Kõrgemate koolide meistrivõistlustel jätkus meie naisorienteerujate edu. Sealt saabus TRÜ-le kolmikvõit:

1. S. Kallasmaa 1:07.46 (6,8 km — 7 KP).
2. R. Võhma 1:15.07
3. A. Karu, 1:17.50.

Meestest kuulus paremus Tallinna Polütehnilise Instituudi meeskonnale. Tartu Ülikooli parima esindajana oli A. Kivikas viies ajaga 1:20.20 (11,9 km — 12 KP).

Suve suuremaks jõuprooviks lõunanaabritega oli **Balti turnee,** mis kestis mitu nädalat. Kokku tehti turneel 12 starti. Leedus olid edukad meie vabariigi esindajad. 3 päeva kokkuvõttes kuulus Leedu etapil esikoht A. Kivistikule ja naistest 3. koht S. Kallasmaale. Läti etapilt saabusid TRÜ mehed küll meeskondliku esikohaga, kuid individuaaldistantsil kuulus paremus lõunanaabritele. Ka Eesti ja Leningradi etapp ei toonud pööret. Leningradis võis olla ebaedu põhjuseks teistsugune maastik kui meil Eestis. Seal oli rabamännik paljude suurte ja väikeste mägedega. Puudusid meie maastikule omased lagendikud ja talud.

Jõuame käesolevasse sügisesse. Hiljutistelt **Eesti meistrivõistlustelt suundorienteerumises** tõid kolmikvõidu Tartusse meie ülikooli naisorienteerujad:

1. Riina Võhma 1:38.03 (9,6 km — 13 KP).
2. Riina Post 1:44.25.
3. Sirje Kallasmaa 1:47.41.

Ka **orienteerumises** sai meistritiitli TRÜ naiskond koosseisus Võhma, Kallasmaa, Pärnik. Riina Võhmale oli see **kolmandaks meistritiitliks** sel hooajal. Mehed pidid individuaalrajal tunnistama tallinlaste paremust. **Teateorienteerumises** kuulus TRÜ meeskonnale 3. koht (Kivistik, Salumäe, Kivikas).

«Kuldse sügise» auhinnavõistlustel Pangodis pälvis naistest esikoha S. Kallasmaa (0/55.28, 6,2 km — 12 KP), meestest olid paremad jällegi tallinlased.

Otepääl toimunud **TRÜ auhinnavõistlustel** kuulus Mati Ojandule teine koht 1:06.30 (9,4 km — 19 KP) ja naistest Riina Võhmale samuti teine koht 0:56.05 (5,5 km — 11 KP). Mati Ojandu tuli möödunud aastal üleliidulistel võistlustel noortemeistriks, õpib praegu TRÜ Kehakultuuriteaduskonna I kursusel.

Järgmisel nädalal toimuvatel **üleliidulistel võistlustel suundorienteerumises** kaitsevad vabariigi au paljud meie ülikooli orienteerujad.

TRÜ orienteerumislaager toimub 23.—25. okt. Käärikul. Buss väljub V. Kingissepa 19 võimla eest 23. okt. kell 15. Võistlused: laupäeval kell 15.30 (ühisstart) ja pühapäeval kell 10 (eraldi start).

A. JUUST

Taevaskojast alustame igal sügisel

Taevaskoda... See paik Ahja jõel on oma nime saanud otse jõest tõusvatest punastest liivakivikaljudest, mida siinkandis kutsutakse «taevakodadeks» ja mis annavad Ahja jõele tema ilu ja omapära. Teaduslikus mõttes pakuvad kaljud huvi kui geoloogilise ajalooraamatu leheküljed. Taevaskoja maastikuline kaitseala hõlmab Ahja jõe keskjooksu ligikaudu 18 km ulatuses.

Esmakordselt peatus looduskaitseringi rahvas nende kaljude all 1959. a. märtsi algul. Ja juba sama aasta sügisel otsustati muuta Taevaskojas-käik traditsiooniliseks õppeaasta avamatkaks.

Sel sügisel oli matkaplaan veidi erinevam. Nädal varem külastasime koos TRÜ kunstikabineti rahvaga Edela-Eestit. Käisime Türri-Kirna väikevoorestikus, peatusime Sohlumäel ehk Sohlume mäel, millest viib üle Paide—Türi maantee, rus on noorkarjakopliks muudetud. Käisime L. Koidula sünnipaigas Vändra lähistel, püüdsime tungida Tori Põrgu sarvikute valdustesse. Endise Urumarja karjamõisa kohale Pärnu jõkke olevat rahvasuu järgi kukkunud Kalevipoja kivi, nn. Võnnukivi (mõõtmed 9×6×5,5 m), millega Kalevipoeg tahtnud Võnnut (praegune Cesis) ära hävitada.

Vana-Pärnu surnuaial, ringi auliikme August Sanga kalmul kuulasime August Sanga enda kirjutatud ja temale pühendatud luuletusi, korrastasime kalmu.

Õhtu eel jõudsime Rannametsa luidetele ja Tolkuse rabasse. Kõrgete luidete tõttu on siin võimalik raba vaadata ülalt. Möödunud nädalavahetusel ootas meid Taevaskoda oma kuldses sügisrüüs. Siinkandis diplomipraktikal viibivalt ringi liikmelt V. Hurdalt (geogr. V k.). ja J. Eilartilt kuulsime ühte kui teist huvitavat. Pidasime maha oma traditsioonilise käbiheitevõistluse Suur-Taevaskoja kaljult. Siin, Suur-Taevaskoja kaljude all anti ringi vastuvõetuile kätte heleroheline luuderohulehe-kujuline rinnamärk. Saime tuttavaks meie värske täiendusega — liikmekandidaatidega. Kahe viimase matkaga on neid kogunenud 37. Seekord on nimekirjas füüsikuid, matemaatikuid, majanduskiiberneetikuid, arste, defektolooge, filolooge, agronoome, maakorraldajaid... Ei puudu muidugi bioloogid-geograafid, ühtekokku üle tosina. On nii «rebaseid» kui diplomande.

Matkates piki Ahja jõe kallast möödusime Väike-Taevaskojast. Saesaare veehoidlast, Naaritsamäest, Kindapäkamäest. Tegime põike Kiidjärvele ja mõisaparki, pöördusime tagasi Ahja jõe kaldale ja olime peagi Valgemetsas V. Juhansoo maja juures. 1932. a. rajas kunstnik V. Juhansoo siia esimesena oma suvila. Selle omapärase maja aeda püüdis ta leida huvitavaid puuvorme, paigaldas neid sobivalt kivide vahele ja ilmestas värviga. Viimastel aastatel on aed korratuks muutunud — puudub hoolitsev käsi, kes kõike siinset vähemalt endises ilus suudaks hoida.

Viimased õhtutunnid veetsime Valgemetsa lähistel lõkketule ääres.

T. SAARIST

MIKK MIKIVER ESINES KLUBIS

Pidu algas nagu peod klubis ikka. Muusika mängib, rahvas kuulab, kohe tantsima ei hakata. Siis teevad mõned algust. Tants aga eriti hoogu ei saanudki. Oodati ju külalist! Ja siis ta tuligi. Hetkega oli saal kihinat-kahinat täis. Ega midagi — tool kaenlasse ja lähemale! Ei näe ju iga päev meid kõiki huvitava TR Noorsooteatri lavastajat.

Jaak Viller alustas vestlust: **Mida uut on noorsooteatrilt oodata?**

Lavale on tulemas Mikiveri enda lavastatud «Proovireisija surm» ning Kaarel Kilveti «Ma pole Eiffeli torn». Mõlemad käsitlevad noorte probleeme.

M. Mikiveri arvates tuleks muuta teatri deviis «hällist hauani» «18—30-ks, sest eks see ju ole siiski rohkem noorte teater, esialgu ainuke Nõukogude Liidus. Samalaadseid katsetusi on tehtud ka Riias.»

Veel on teatril kavas kaks lasteetendust: «Tuline jäätis» ja «Karlsson katuselt» III ning külalislavastaja Kromanovi «Kuritöö ja karistus».

Kas M. Mikiveri ennast veel laval näha saame? *Jah, aga ikka vähem ja vähem. «Metspart», «Kevade», «Inimene ja revolutsioon». Televisioonis on peagi valmimas film «Lindpriid». Kahjuks kõik. Näitlejat on kutsutud ka «Mosfilmi», kus hakatakse tegema «Halli hunti». Töö oleks huvitav, kuid tingiks aastase eemale jäämise Noorsooteatrist ja M. Mikiver lükkas ettepaneku tagasi.*

10. oktoobril lõppesid Tartus noorsooteatri külalisetendused. Kuidas meeldis Tartu publik?

Hästi. Tartu publik on tähelepanelikum, ühtsem kui pealinna oma, ja et saali vastuvõtt sageli tingib näitlejate mängu, arvas Mikiver, et võib-olla on siin antud etendused isegi kvaliteetsemad kui Tallinnas.

Mälestuseks sellest kohtumisest kirjutas ta paar rida klubi külalisraamatusse.

Aitäh Mikk Mikiverile meeldiva õhtu eest! Jääme ootama uusi lavastusi.

K. EHAVEER

ÜTÜ

TRÜ ÜTÜ psühhiaatriaringi koosolek toimub kolmapäeval, 28. oktoobril kell 18 Tartu Vabariiklikus Kliinilises Psühhoneuroloogiahaiglas.

Päevakord: 1. Skisofreenia etioloogia ja patogenees (E. Kuusk, ravi IV k.).

2. Haige demonstreerimine (L. Entsik, ravi IV k.).

Ringi juhatus

«KUIDAS SINA KÜLALE...»

— nõnda on pealkirjastatud 28. okt. kell 19.30 peahoone keldrikohvikus toimuv pedagoogikaringi ettevõtmine, mis teenib samaaegselt ka uute kaasalööjate värbamise eesmärki. Juttu tuleb möödunud suvest pioneerilaagrites, EÜE-s ja mujal. Ühendavaks teemaks on suhted laste ja kasvatajate, ülemate ja alamate ning seisundilt võrdsete vahel.

Pedagoogikaringi juhatus

Kallis Sirje!
Tunneme Sulle südamest kaasa Sinu leinas
ISA
kaotuse üle.
Saksa fil. I kursus ja kursusejuhendaja

Mootorrattajuhi kursused

Teisipäeval, 27. oktoobril kell 16 algavad mootorrattajuhi kursused. Soovijatel tulla V. Kingissepa 19 aud. 301 (III korrus).

Meie südamlik kaastunne Katrinile vanaema
AADE OJAVERE
surma puhul.
Arstiteaduskonna raviosakonna III kursus

TOIMETAJA H. PALAMETS

«Tartu Riiklik Ülikool» («Тартуский государственный университет») г. Тарту Эстонской ССР. Орган Тартуского государственного университета. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III Üksiknumbri hind 2 kop. Tell. 6146. MB-09504.

AR Fr. R. Kreutzwaldi nim. ENSV Riiklik Raamatukogu

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riiklik Ülikool

TARTU RIIKLIKU ÜLIKOOLI PARTEIKOMITEE, REKTORAADI, KOMSOMOLIKOMITEE JA AMETIÜHINGUKOMITEE HÄÄLEKANDJA

Nr. 31 Reedel, 30. oktoobril XXIII aastakäik

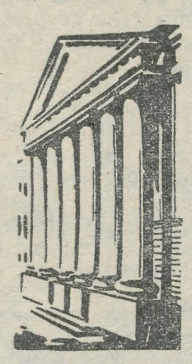

1970. a. sügisel möödub 25 aastat mittestatsionaarse osakonna loomisest ülikoolis. Selle osakonna kaudu on veerandsajandi jooksul omandanud kõrgema hariduse 3102 töötajat. See on oluline panus kõrgema haridusega spetsialistide kaadri ettevalmistamisse meie vabariigis. Mittestatsionaarse osakonna avamine ülikooli juures on andnud paljudele töötajatele võimaluse omandada kõrgem haridus, tõsta oma kvalifikatsiooni, põhitööd katkestamata. Nende hulgas on nii keskasutuste juhatajaid (nagu Eesti NSV kõrgema ja keskeriharidu minister E. Schmidt, ministri asetäitja K. Rink, Eesti NSV prokurör V. Raudsalu jmt.), meie õppejõude (nagu prof. kt. I. Sildmäe, dotsent L. Eringson, dotsent K. Muru jmt.) ja rohkesti teisi väga mitmesugustel erialadel töötajaid.

Mittestatsionaarse osakonna avamisele ülikoolis mõeldi juba 1940. a. ja asuti selleks ettevalmistusigi tegema. Fašistliku Saksamaa kallaletung meie maale ei võimaldanud aga kavandatu realiseerimist.

Mittestatsionaarse osakonna avamine kerkis päevakorda kohe pärast fašistide väljakihutamist, kui TRÜ 1944. a. novembris uuesti tööd alustas. Juba 1944. a. detsembrikuu viimastel päevadel pöördus ülikooli rektor Eesti NSV Hariduse Rahvakomissariaadi (kellele ülikool siis allus) poole ettepanekuga lubada 1945. a. kevadel alustada ettevalmistusi mittestatsionaarse osakonna avamiseks. Nõusolek anti ja töö pandi käima.

Õige hoo sai mittestatsionaarse osakonna rajamine 1945. a. sügisel, kui prof. A. Pint määrati õppeprorektori abiks mittestatsionaarse töö alal. Mittestatsionaarset õppetööd hakati korraldama 1945. a. juulis Eesti NSV hariduse rahvakomissari poolt kinnitatud juhendi järgi Ajaloo-Keeleteaduskonnas, Õigusteaduskonnas ja Matemaatika-Loodusteaduskonna matemaatikaosakonnas.

1945. a. oktoobris nõuti vastavatelt kateedritelt, et nad kiiresti arutaksid läbi

- milliseid õppevahendeid ja õpetamisvõtteid peetakse soovitatavaks ja rakendatavaks mittestatsionaarses õppetöös;
- mis ajaks saadakse õppevahendeid muretseda ja neid rakendada;
- kes õppejõududest võtaks õppevahendite muretsemise või korraldamise enda peale.

Nagu vastustest nähtub, suhtuti üritusse tõsiselt. Kohe asuti ka üliõpilastele iseseisvaks tööks vajalike juhendite koostamisele. 1945. a. no-

Veerand sajandit kaugõpet

V. HAAMER,

Kaugõppeprorektor

mise tulemusena paraneb ka õppivembris tehti Hariduse Rahvakomissariaadile ettepanek trükkida «lähemal ajal» mitmesuguseid õpikuid 186,5 trpg. ulatuses.

20. okt. 1945. a. eraldati mittestatsionaarsete üliõpilaste toimikud statsionaarsete üliõpilaste toimikutest ja anti üle kaugõppeosakonna kantseleile.

Kiiresti koostati õppeplaanid ja saadeti kinnitamiseks Eesti NSV Hariduse Rahvakomissariaadile. Tartus ja Tallinnas hakati korraldama üliõpilastele kord nädalas (kolmapäeviti) loenguid.

Esimene õppe-eksamisessioon toimus 3.—13. jaan. 1946. a. Selle ettevalmistamine tolleaegsetes kitsastes majanduslikes tingimustes nõudis ülikooli töötajailt palju hoolt ja vaeva. 259-st üliõpilasest ilmus sessioonile 145 üliõpilast ehk 56%. Osavõtt tööst aga oli innukas.

Hoolimata kõigist raskustest lõpetas 1945/46. õppeaastal ülikooli mittestatsionaarse osakonna 23 töötajat. Sellest aastast kokkuvõtet tehes märgitakse, et mittestatsionaarse osakonna «tegevus kindlal materiaalsel baasil on meie oludes väga tarvilik...»

Järgnevatel aastatel kasvab pidevalt üliõpilaste arv, kasvavad ka osakonna töötajate ja õppejõudude töökogemused. Järjekindla tegutsemiseks vajalik materiaalne baas.

Mittestatsionaarse osakonna tööd juhib kuni 1948. a. prof. A. Pint. Tema asemele tuleb õppejõud E. Ertis (praegu Eesti NSV TA Fr. R. Kreutzwaldi nim. Kirjandusmuuseumi direktor), kes juhib osakonda 1954. aastani. 1954.—1966. a. suunab mittestatsionaarset õppetööd ülikoolis J. Adojaan (praegu ülikooli kriminaalõiguse ja -protsessi kateedri dots. kt.) ja 1966.—1969. a. L. Kangur (praegu ülikooli rahanduse ja krediidi kateedri vanemõpetaja).

Olulisimad muutused mittestatsionaarse osakonna töös toimusid 1950-ndate aastate lõpul, mil kasvas järsult kaugõppijate arv, seoses vajadusega võimaldada õpetajate instituudi lõpetanuil omandada kõrgem haridus pedagoogiliste instituutide õppeplaanide järgi. Selle tulemusena tõusis kaugõppijate arv 1339-lt (1957. a.) 2808-le (1963. a.). Sellest ajast on üliõpilaste arv pidevalt langenud. 1. okt. 1970. a. oli mittestatsionaarseid üliõpilasi 2089.

Kuni 1961. a. juhtis mittestatsionaarse osakonna tööd tsentraliseeritult kaugõppeosakond, sellest ajast mindi üle praegusele juhtimise struktuurile, kus tööülesanded on jagatud teaduskondade dekanaatide ja kaugõppeosakonna vahel.

On meeldiv märkida, et kaugõppeosakonna põhikaader koosneb suurte kogemustega tublidest inimestest, kes töötavad oma alal juba pikka aega. Nii on metoodik H. Lipp meil 1949. a., metoodik E. Kaldemäe 1956. a., masinakirjutaja J. Milk 1955. a., metoodik L. Jakobsoo 1958. a., sekretär A. Juursoo 1957. a. alates. Ka rõhuv enamik õppejõude suhtub kaugõppetöösse täie vastutustunde ja hoolega (dots. A. Pärl, dots. R. Kleis, prof. R. Hagelberg, dots. H. Siigur jt.). Suurt tööd teevad kaugõppijate huvides ka kirjastusgrupp eesotsas G. Noppeliga ja rotaprint eesotsas J. Temmoga, raadiostuudiost E. Kiis ja paljud, paljud teised.

Suur tänu kõigile, kes kaugõppeosakonna muresid on mõistnud ja aidanud neist üle saada. Tugev käepigistus kõigile töökaile kaugõppijaile, nii neile, kes kõiki raskusi trotsides on stuudiumi edukalt lõpetanud, kui ka neile, kes veel praegu õpivad.

Lõpliku hinnangu meie tööle annab aga rahvas, hinnates meie kasvandike tööd. Jääb soovida, et meie ülikool võiks mittestatsionaarselt lõpetanute üle uhkust tunda.

(Järg lk. 2)

Tehtust ja kavatsetavast õppetöö alal

statsionaarses osakonnas

K. PÜSS. Õppeprorektor:

1969/1970. õppeaasta õppe- ja kasvatustöö tulemuste analüüs hakkab jõudma lõpule. Õppeosakonda on laekunud 531 lk. aruandematerjale dekanaatidelt, üleülikoolilistelt kateedritelt, metoodikakomisjonidelt, metoodikanõukogu sektsioonidelt ja gruppidelt ning riigieksamite komisjonidelt jt. Kümneid tunde on kulunud tulemuste vaagimiseks kateedrites, komisjonides, teaduskondade nõukogudes. Täna tehakse lõppkokkuvõte ülikooli nõukogus. Mida see ulatuslik materjal näitab, mis jääb järele möödunud õppeaastast head, mis häirib, kurvastab? Mida tuleb teha, et käesolev õppeaasta kujuneks edukamaks möödunust?

Ülikooli õppe- ja kasvatustöö tulemuste põhinäitajaks on, kuidas me täidame diplomisaajate plaani ja milline on lõpetajate ettevalmistatuse tase. Möödunud õppeaastal lõpetas ülikooli päevastes osakondades 566 üliõpilast, s. o. 35 võrra rohkem kui 1968/1969. õppeaastal. Kuid ikkagi jäime me võlgu. 35 lõpetajat ei tulnud toime riigieksamitega. Mitmel erialal oli väljalangemine õpingute kestel vägagi suur. Nii lõpetas füüsika pedagoogilise osakonna vaid 42% omal ajal vastuvõetutest, keemia pedagoogidest 56%, bioloogidest 60%, farmaatsia-osakonna üliõpilastest 64% jne. See tähendab aga, et meilt oodatud kõrgema haridusega kaadrist jäi tunduv osa saamata. Lõpetanute taset peegeldavad teatud määral riigieksamite tulemused. Siingi pole põhjust eriti rõõmustada. Peale nende 35 läbikukkunu oli 230 rahuldavate hinnete saajat. Ka riigieksamikomisjonide aruannetes on kriitilisi märkusi lõpetajate teadmiste kohta. Mõnede komisjonide esimehed on avaldanud kahtlust isegi mõnede diplomi saanute suhtes — kas nad suudavad toime tulla oma tulevase tööga? Ja kas saabki vastu vaielda etteheidetele, et me pole suutnud üliõpilasi süstemaatiliselt tööle panna või pole õigeaegselt eksmatrikuleerinud neid, kellest ei saa oma eriala häid spetsialiste, sest neil pole kas võimeid või soovi tõsiselt töötada. Meie jooksva töö analüüs paraku kinnitab neid etteheiteid. Selle tõestamiseks mõned andmed möödunud õppeaasta kevadise eksamisessiooni tulemuste kohta. Võrdluseks on sulgudes antud 1968/1969. õ.-a. vastavad andmed.

Eksameid sooritama kohustatutest ilmus kõigile eksamitele 88,5% (89,5). Kõik eksamid õiendas 78,6% (79,2). Vaid «viitele» sooritas eksamid 7% (8), väga headele ja headele hinnetele aga 37,1% (37,0). Hästi õppivate üliõpilaste arv on seega tublisti alla 50% ja võrreldes eelmise õppeaastaga 1% võrra langenud. 34,5% (34,2) üliõpilastest sai eksamitel rahuldavaid hindeid. 14,5%-l (15,3) jäi võlgnevusi, kursust kordama jäeti 4,4% ja eksmatrikuleeriti 44 üliõpilast, kes olid saanud kolmes või enamas ainest mitterahuldava hinde. 234 üliõpilasel oli võlgnevus arvestustes eksamisessiooni alguseks. Nad lubati erandkorras eksamitele kohustusega õiendada arvestused eksamisessiooni lõpuks. 87 üliõpilast ei tulnud sellega ka siis toime. Kas on veel selgemat signaali selle kohta, et paljudele on süstemaatiline, pidev töö kogu semestri vältel veel võõras.

Eespool toodud andmete taga on muidugi erinevad töötulemused teaduskondades, kursustel, osakondades, erialadel ja ka üksikuis distsipliinides. Õppeedukuse üldnäitaja kõigub teaduskonniti 70,4—90,9%-ni. Kui teaduskonnad selle näitaja järgi reastada, kujuneb pilt järgmiseks: **Kehakultuuriteaduskond — 90,9%; Ajaloo-Keeleteaduskond — 88,1%; Õigusteaduskond — 83,2%; Majandusteaduskond — 83,1%; Matemaatikateaduskond — 75,9%; Bioloogia-Geograafiateaduskond — 75,5%; Arstiteaduskond — 73,4% ja Füüsika-Keemiateaduskond — 70,4%.** Kuid mõningate teiste näitajate järgi see järjestus muutub. Näiteks «väga heade» ja «headega» edasijõudvate protsent on kõige kõrgem Ajaloo-Keeleteaduskonnas (54,1%), rahuldavaid hindeid saanuid on aga kõige enam Kehakultuuriteaduskonnas (48,3%). Viimases on ka kõige suurem nende üliõpilaste protsent (32,4%), kel jäi eksamisessiooni alguseks arvestusi sooritamata.

Üliõpilaste ebaedukuse põhjused on erialade kaupa vägagi erinevad. Neid on üksipulgi analüüsitud ka teaduskondades. Seda on vaja teha edaspidi veelgi põhjalikumalt. Ainult siis võime leida efektiivsemaid vahendeid õppeedukuse parandamiseks. Kuid on tegureid, millel on põhimõtteline tähendus ja nendest mõnel tahaksingi peatuda.

Üks selliseid asjaolusid on üliõpilaste hulgas süvenev tendents õpida vaid niivõrd, et oleks võimalik saada eksamil kuidagi «kolm» kätte. Seepärast siis nähakse suuremat vaeva selleks, et saada pilti õppejõu küsitlemismeetodist, eksamipileti küsimustest jne., vähem aga selleks, et omandada teadmisi. Balansseerimine «rahuldava» piiril toob aga sageli kaasa väärratusi, millest siis ka halvad hinded.

Peaaegu kõigi teaduskondade aruannetest nähtub, et alati pole leitud õppetöö küsimustes õiget kontakti õppejõudude ja üliõpilaste, teaduskondade (kateedrite) ning komsomoliorganisatsiooni vahel. Nii märgib Õigusteaduskond, et õppejõud on püüdnud aktiviseerida komsomoliorganisatsiooni tegevust õppetöö alal, pöörates erilist tähelepanu õppetöösse õige suhtumise kasvatamisele. Kuid kahjuks ei ühti alati õppejõudude ja üliõpilaste arusaamad õppedistsipliinist, õppetöö tähtsusest, iseseisvast tööst jne. Komsomoliaktiivi arvates ei võimaldavat õppeplaanid nõutaval tasemel õppida. Õppeplaani puuduste tõttu polevat mõeldav kõigist loengutest osavõtt, sest see olevat ajaraiskamine jne.

Võib-olla on siin mõnda asja tegelikkusest süngemalt nähtud, kuid õppejõudude kibestumises on paljugi õigust. Seda kinnitavad faktid. Real juhtudel sooritatakse eksamid võõraste konspektide alusel. Iseseisvaks tööks loodud võimalusi kasutatakse intensiivselt vaid eksamisessiooni eel ja ajal. Laupäev on muutumas enamikule üliõpilastele teiseks puhkepäevaks. Loengutel käiakse «graafiku» kohaselt, et alati oleks osa üliõpilasi kohal, sest muidu võib tulla pahandus. Ka praktilistes töödes on kindel tööjaotus, et mitte kõik ei peaks materjali läbi töötama. Eksamitel püütakse kasutada keelatud abimaterjale ja nähakse suurt vaeva spriknite koostamiseks. Kõikvõimalikud asjatoimetused püütakse ära teha õppetöölt puudumise hinnaga, olgu siis loaga või loata. Kas saab siis imestada, et teadmised pole sügavad ega püsivad?

(Järg lk. 2)

Terve koorem häid soove

Mäletan, et kui esimesele kaugõppe suvisele eksamisessioonile sõitsin, oli naine parajasti haiglas ja pidi sealt õige pea koos tütrekesega välja tulema. Nüüd käib seesama vääksuja kaheksandas klassis. Nii et juba selle järgi võib otsustada, kui palju aastaid on vahepeal ajamerre voolanud. Aga kaugõppeosakond Tartu Riikliku Ülikooli juures oli siis juba ise kümneaastane jõmpsikas.

Ühest küljest on pisut nukker, et aastad meie eas nõnda kiirelt möödа lähevad, teisalt aga — pikema ajalise distantsi pealt on hõlpsam muljeid selekteerida ja hinnanguid anda. Ütleb ju rahvasõnagi, et — tagantjärel tarku palju.

Kui nüüd 1955. a. augustikuu peale mõelda, millal kaunis suur hulk kaugõppe üliõpilaskandidaate sisseastumiseksameid tegi, siis arvan, et praegused kandidaadid on vist küll hoopiski enesekindlamad ja teadjamad kui meie omal ajal. Mida aga meil rohkem oli, seda võiks nimetada elukogemusteks või -tarkuseks. Koolipingi nühkimisest oli pea kõigil üsna mitu aastat möödas ja elu oma suurt lihvimispinki õige tükk aega meie kallal kasutanud. Aga õige imelik tunne oli küll, kui 25- või 30-aastasena uuesti koolipoisi osasse sisse pidid elama. Läks see aga üsna ladusalt, sest mis kunagi sisse juurdunud, ega see niipea kao.

Läks kuidas siis kellelgi läks, aga augusti lõpuks oli meist 60 Õigusteaduskonna tudengit välja sõelutud. 1961. a. juunikuuni, millal meile aulas plaanikohaselt tušši pidi mängitama, jäi aga kuus aastat. Ette rutates olgu mainitud, et neist 60-st täitis plaani õigeaegselt 12 ehk 20%, mis näitab, et õppimine kõrges vanuses pole sugugi naljaasi. See grupp kujunes välja juba 3.—4. kursusel, igaühel motoks: kuidas mina ei saa, kui teised saavad. Kontroll- ja kursusetööd, eksamisessioon, kontroll- ja kursusetööd, eksamisessioon — nõnda see läks aasta-aastalt, kellel rohkem, kellel vähem ladusalt.

Ühte pean küll kindlasti ütlema: terve see kaugõppe rahvas (ma mõtlen neid, kes kaugõppe-osakonnas töötasid) oli meie vastu äärmiselt hoolitsev. Vahel jäi kohe niisugune tunne, et mitterahuldava hinde pärast eksamilehel olid nemad rohkem kurvad kui uljas (tehtult) läbikukkuja ise. Niisugune ametnikuhinge puudumine neis lõi esialgu tummaks. Tõepoolest — kuidas jõuavad nad sadade muredest osa saada. Paari sessiooni järel tundsid nad kõiki nägu- ja nimepidi. Et jäägitult ausaks jääda, siis — hiljem hakkas see kuidagi kohustama. Piinlik oli tagasi viia eksamilehte, millel võlgnevused. Palju etem oli ise minna särava näoga ja nemadki särama panna. Ma ei hakka siin kedagi nimepidi üles lugema — kõik nad olid väga hoolitsevad ja tähelepanelikud. Rõõmuga kuulen, et see on ka praegu niimoodi.

Need ülikooliaastad andsid meile kõigile väga palju, arendasid, õpetasid üldistusi tegema, kärpisid või tõstsid enesekindlust. Kõike seda oli vaja. Mäletan, et kui tulin esimesele talvisele eksamisessioonile, siis oli niisugune mõte: kui ma muud midagi ära ei tee, siis partei ajaloo arvestuse kindlasti. Lugesin sama ainet ise rajooni partei õhtuülikoolis. Tookordne vanemõpetaja A. Blumfeldt pani aga asjad õigesse paika. Ta küsis, kas olen lugenud ÜK(b)P Keskkomitee otsust partei ajaloo tundmaõppimise kohta. Kõhklesin küll, aga ausus võitis. Eitasin. Siis saatis ta mind kateedri raamatukokku. Lühike ja lihtne otsus oli ja nõnda sain ikka

(Järg lk. 2)

25 AASTAT KAUGÕPET

HILJA LIPP

töötab kaugõppeosakonna metoodikuna alates 1949. a. Oma töös on väga täpne ja kohusetruu. Kuigi tervis pole kõige parem, on ta alati tasakaalukas ja ei unusta oma tööd. Inimeses oskab näha eelkõige tema positiivseid omadusi. Nõudlik nii enda kui teiste vastu. Temale omane optimism ergutab kaastöötajaid ning ka kaugõppijaid. Hea organisaatori ja asjatundjana on ta palju teinud ülikooli kaugõppeosakonna väljaarendamiseks.

JELENA MILK

töötab kaugõppeosakonnas sekretärina 1955. a. alates. Oma tööülesandeid, mille hulka kuulub peale venekeelse kirjavahetuse ja tõlkimise ka õppe-metoodilise materjali vahapaberile kirjutamine eesti, vene, inglise, saksa ja ladina keeles, täidab ta laitmatult, täpselt ja tähtajaliselt. On suur kirjanduse sõber ja vajadusel meisterdab ka värsse.

ENDLA KALDEMÄE

töötab kaugõppeosakonnas metoodikuna alates 1956. a. Oma tööülesannete täitmisse suhtub ta väga kohusetruult. Vaatamata halvale tervislikule olukorrale on ta alati eeskätt tööle mõelnud, isiklikud huvid ja nende rahuldamine on tihti jäänud teisejärguliseks. E. Kaldemäe on hinnatud oma täpsuse, printsipiaalsuse ja objektiivsuse poolest nii kaastöötajate kui ka üliõpilaste hulgas.

LEHTE JAKOBSOO

töötab kaugõppeosakonna metoodikuna 1958. a. alates. Sellel kohal on ta näidanud end võimeka ja kohusetundliku töötajana. Tema head organiseerimisvõimed ilmnesid eriti TRÜ Kaugõppe Pedagoogilise Instituudi rajamisel ja töölerakendamisel ning selle juhtimisel. Oma sõbraliku ja tagasihoidliku iseloomuga on ta võitnud nii üliõpilaste kui ka kaastöötajate lugupidamise.

AINO JUURSOO

töötab sekretäri kohal 1957. a. alates. Vaatamata suurele töökoormusele nii tööl kui kodus tuleb ta oma tööülesannetega eeskujulikult toime. Tema tööd iseloomustab tõsine suhtumine oma ülesannetesse ja kohusetunne. Iseloomult tagasihoidlik, tasakaalukas ja distsiplineeritud, kollektiiviga läbisaamine hea. On pikemat aega töötanud TRÜ Teenistujate Vastastikuse Abistamise Kassa laekurina. Kassa asjaajamises on ära teinud nimetamisväärse töö, mis on märkimist leidnud ka revisjoniaktides.

statsionaarses osakonnas

(Algus lk. 1)

Õppeedukuse tõstmise ülesanne nõuab meilt ranget võitlust sellise töössesuhtumise vastu. Nõukogude ühiskond ei vaja poolikute teadmistega hädaspetsialiste. On vaja, et õppetöö-alane koostöö komsomoliorganisatsiooniga kindlustaks ühtsete arusaamade loomise õppedistsipliinist ja iseseisvast tööst. Selleks, et saavutada murrang, tuleb kasutada kõiki hoobasid.

Samal ajal on tarvis julgelt katsetada mitmesuguseid õppetöö ratsionaalsemaks ja sisukamaks muutmise võtteid. Sellealased üleskutsed pole seni andnud nimetamisväärseid tulemusi, teaduskonnad ning kateedrid suhtuvad reserveeritult igasugustesse katsetustesse.

Õppeedukusega on vahetult seotud väljalangevuse probleem. Möödunud õppeaastal vähenes väljalangevus mõnevõrra, moodustades 9,3% üliõpilaste arvust (1968/1969 — 10,5%). Teaduskondadest oli see näitaja kõige kõrgem Matemaatikateaduskonnas — 19,2% ja Bioloogia-Geograafiateaduskonnas — 13,1%. Väljalangemise peamine põhjus on nõrk õppeedukus — 5,7% ehk 235 üliõpilast. Järgmisel kohal on omal soovil lahkumine (91 üliõpilast), mida mõnikord põhjustab samuti arusaamine, et järgmine eksamisessioon murrab kaela. Kõik ülejäänud põhjused on tunduvalt väiksema osatähtsusega, kuigi ka vääritu käitumise ja õppedistsipliini rikkumise tõttu tuli eksmatrikuleerida 29 üliõpilast.

Mõnikord on avaldatud arvamust, nagu peaksime võitlema väljalangemise vastu üldse. Ma ei pea õigeks, sest siis tuleks läbi ülikooli vedada ka neid, kes seda ei vääri. Kuid probleemiga on tarvis tegelda, et hoida ära nende üliõpilaste väljalangemine, kellel on eeldusi ja tahet saada heaks spetsialistiks, kuid kellel on tekkinud ajutisi raskusi õppetöös või elukorralduses. See aga tähendab, et me peame oma üliõpilasi igakülgselt tundma õppima. Vaid siis võime öelda, kas tal on eeldusi oma töö parandamiseks või mitte. Õige töökorralduse juures peaksime juba kahe esimese aasta jooksul olema suutelised välja lülitama neid, kellest antud eriala spetsialisti ei saa.

Väljalangemine vanematelt kursustelt peaks olema äärmiselt erandlik nähtus. Möödunud õppeaastal tuli meil aga eksmatrikuleerida III kursuselt 80 ja IV-lt 36 üliõpilast. Inimesele eriala valikul tehtud vea õigeaegne kättenäitamine on ka tema enda suhtes humaansem kui tema ellusaatmine hädaspetsialistina. Väga hoolikalt on tarvis kaaluda aga üliõpilaseks taastamist. Praegu on seda tehtud veel kergekäeliselt.

On veel palju teisigi probleeme, mis kerkivad aastast tööd analüüsides. Arvukalt on pretensioone ja ettepanekuid rektoraadile õppeprotsessi paremaks korraldamiseks. Rektoraat püüab neid jõudumööda lahendada. Alljärgnevalt lühidalt mõnedest probleemidest.

- Käesoleval õppeaastal püüame lahendada üliõpilaste varustamist programmidega selliselt, et igal üliõpilasel oleks võimalik programmi kasutada iseseisvas töös.
- Jälgime järjekindlamalt, et õppetöö ajal, eriti eksamisessiooni eel ja ajal ei toimuks selliseid üritusi, mis tõmbavad üliõpilasi õppetöölt ära.
- Püüame tugevdada õppetöö materiaal-tehnilist baasi, luua nõuetele vastava keelte õpetamise ja arvutusmasinate kabineti. Vastavalt juurdesaadavaile ruumidele püüame järjekindlalt välja arendada metoodiliste kabinettide süsteemi pedagoogide paremaks ettevalmistamiseks. Õppeosakond koostab perspektiivplaani auditooriumide remondiks ja nende varustamiseks kaasaegse sisustusega. Püüame luua ka võimalusi tehniliste vahendite ulatuslikumaks kasutamiseks õppetöös.
- Tõsist tähelepanu tuleb pöörata linnas asuvate Kehakultuuriteaduskonna spordibaaside ajakohastamisele, sest need ei vasta enam kaasaja nõuetele.
- Arvestades ülikooli teaduslik-metoodilise nõukogu aadressil tehtud kriitikat, oleme asunud reorganiseerima kogu õppe-metoodilise töö juhtimise struktuuri ja loodame, et juba käesoleval õppeaastal aitab see õppemetoodilist tööd õigetele roobastele seada.
- On kavatsusel luua õppejõudude vestlusringe (üliõpilaste ja vilistlaste kaasatõmbamisega), kus käsitletaks mitmesuguseid ülikooli elu aktuaalseid küsimusi, nende hulgas ka õppetöö ratsionaliseerimist.
- Kavas on ellu rakendada Arstiteaduskonna ettepanek moodustada vähemalt noorematel kursustel nõukogud, eesotsas kursuse juhendava õppejõuga, mille liikmeteks oleksid nii antud kursusega töötavad õppejõud kui ka üliõpilaste esindajad. Selline õppenõukogu peaks operatiivselt lahendama üliõpilaste koormuse küsimused, tagama õppetöö rütmilisuse, välja selgitama mahajäävad üliõpilased ja nende mahajäävuse põhjused, kujundama õiglase suhtumise mahajääjatesse ja lahendama teisigi kursuse õppetöösse puutuvaid küsimusi. Saadavate kogemuste alusel töötame välja õppenõukogu põhimääruse.

Paljugi võiks veel üles lugeda lahendust ootavaid küsimusi. Osa on raskemini, osa kergemini lahendatavad, kuid lahendamatuid ei ole.

Kui eelnevalt oli eeskätt juttu vajakajäämistest ja hoopis napilt kordaminekutest, siis mitte sellepärast, et viimaseid oleks vähe, vaid sellepärast, et tulevase töö huvides on tarvis kõrvaldada puudused. Ja selleks on meil kõik võimalused.

... ja kaugõppes:

Igal aastal saame õppetöö tulemuste kohta ülikoolis teatud hulga mitmesuguseid andmeid. Mõistagi ei oma nad õppetöö tulemuste hindamise seisukohalt kõik ühesugust kaalu. Seepärast on väga tähtis lähtuda õppetöö tulemuste analüüsimisel kõige olulisematest andmetest.

Pole vist kahtlust, et kõige olulisemaks meie töös on see, kui palju üliõpilasi suudab ülikooli lõpetada õppeplaanis ettenähtud tähtajaga ja et lõpetajate teadmised oleksid võimalikult sügavad ning nad oskaksid omandatut rakendada.

Kui sellest lähtudes hinnata mittestatsionaarse osakonna töötulemusi, siis on meeldiv märkida, et 1969/70. õ.-a. tulemused paranesid tublisti, võrreldes eelmiste aastatega. Kui 1969. a. lõpetas ülikooli mittestatsionaarse osakonna õppeplaanis ettenähtud tähtajaga 41,7% lõpetajatest, siis 1970. a. lõpetajate hulgas oli neid juba 59,9%. Oleks hea, kui ka Ajaloo-Keeleteaduskond suudaks seda näitajat — 40% — tõsta, teised teaduskonnad saavutatud taset vähemalt säilitada. Üldse andis mittestatsionaarne osakond 1970. a. 232 lõpetajat.

Mis puutub mittestatsionaarsete üliõpilaste teadmiste sügavusse, siis riigieksamikomisjonide esimeeste aruannetest võib järeldada, et, välja arvatud üksikud erandid, olid mittestatsionaarselt lõpetajate teadmised vajalikul tasemel, mõnes osas isegi paremad (näit. Majandusteaduskonna kaubandusharus) statsionaarselt lõpetajate teadmistest.

Tähtaegne ülikooli lõpetamine on otseses sõltuvuses üliõpilaste edasijõudmisest õpingute jooksul. Kevadise õppe-eksamisessiooni tulemused näitavad, et mittestatsionaarsete üliõpilaste edasijõudmise osas olulisi nihkeid ei toimunud. Järgmisele kursusele üleviidute arv kasvas vaid 0,2%. Kursust kordama jäetute arv vähenes 7,1%. Kuid samal ajal suurenes 7,1% võrra üliõpilaste arv, kes viidi järgmisele kursusele üle akadeemiliste võlgnevustega tingimisi. On hea, kui kõik võlgnevused likvideeritakse, kui mitte, siis paratamatult väljalangevus (mis oli küll 0,2% väiksem eelmisest aastast) suureneb tunduvalt.

Mittestatsionaarsete üliõpilaste edasijõudmine sõltub paljudest teguritest. Tähtsaim on üliõpilaste iseseisva töö oskus ja õppedistsipliin. Nende üle saab otsustada andmete järgi, mis näitavad osavõttu õppe-eksamisessioonidest ja akadeemiliste võlgnevuste likvideerimise kiirusest. Kuigi talvisest õppe-eksamisessioonist osavõtt paranes 2% võrra, jäi siiski 316 ehk 15% üliõpilastest sessioonile tulemata. Kevadisest õppe-eksamisessioonist eemale jääjaid oli veelgi rohkem — 336 ehk 19%. Võrreldes eelmise aastaga jäi olukord selles osas samaks. Kõige rohkem üliõpilasi jäi sessioonile ilmumata Kehakultuuriteaduskonnast — ca $^{1}/_{3}$! Vähene osavõtt õppe-eksamisessioonidest kajastub ka selle teaduskonna üliõpilaste edasijõudmises — võlgnevusteta viidi järgmisele kursusele vaid 10,6% üliõpilastest ning väljalangevus oli teaduskondadest suurim — 21,2%.

Väga aeglaselt likvideeritakse tekkinud akadeemilisi võlgnevusi kõigis teaduskondades. On selge, et ilma pingsama tööta ja õppe-eksamisessioonidest osavõtuta õppetöö tulemused mittestatsionaarses osakonnas ei parane. Tähelepanekud näitavad, et paljude võlgnevuste tekkimise põhjused ei ole kaugeltki paratamatud olnud.

Mittestatsionaarsete üliõpilaste õppedistsipliini tugevdamise huvides on vaja üht-teist ette võtta ka dekanaatide ja kaugõppeosakonna töökorralduses. On tarvis saada võimalikult kiiresti ja rohkem informatsiooni õppetöö käigust. See võimaldaks konkreetsemalt ja sagedamini esineda keskasutuste juhtkondade ja ühiskondlike organisatsioonide ees, et tagada võimalikult soodsate õppimistingimuste loomine või siis ka aegsasti meelde tuletada võlgnevuste likvideerimise tähtaegu.

Töötulemused mittestatsionaarses osakonnas oleksid kindlasti paremad ka siis, kui meie üliõpilased oleksid varustatud sisukate metoodiliste juhendite ja õppekirjandusega. See on meie ülesanne. Kahjuks ei suhtu sellesse ülesandesse kõik kateedrid sugugi ühesuguse vastutustundega. Õppematerjalide väljaandmisse rotaprindil on suhtunud tõsiselt Õigusteaduskond, täites vastava plaani 100%-liselt. Ka Ajaloo-Keeleteaduskonnas on 1970. a. tehtud sellel alal hinnatavat tööd. Bioloogia-Geograafiateaduskond suutis aga plaanis olnud 9 nimetusest esitada vaid 3 töö käsikirjad. Mittestatsionaarsete üliõpilaste edasijõudmine selles teaduskonnas on aga halb.

Õppetöö tulemusi mittestatsionaarses osakonnas mõjutavad juba aastaid ka üliõpilaste halvad elamistingimused õppe-eksamisessioonide ajal. Selles osas käesoleval õppeaastal olukorra paranemist ette näha veel ei ole. Uue ühiselamu valmimine peaks ka mittestatsionaarsete üliõpilaste majutamise olukorda sessioonide ajal mõningal määral parandama.

Tahaks loota, et teaduskonnad, eeskätt aga kateedrid ja mittestatsionaarsete üliõpilastega töötavad õppejõud on möödunud aasta töötulemused oma töölõigus juba analüüsinud, õiged järeldused teinud ja asunud neid ka ellu viima. Kui töötada täie vastutustundega ja pingsalt, siis võib edaspidi loota ka suuremaid kordaminekuid mittestatsionaarses õppetöös.

Kaugõppeprorektor V. HAAMER

... häid soove

(Algus lk. 1)

oma elu esimese arvestuse matriklisse.

Kuue aasta jooksul pidi sinnasamasse väikesesse raamatukesse kogunema aga üle 60 allkirja. Meelde on jäänud alati sõbralik ja südamlik dots. H. Gorov, meelde on jäänud ka kadunud dots. E. Raal, kes rõõmsalt kuulutas: «Nüüd ma näen, et ka mittejuristid võivad edukalt kriminaalõigust õppida» ja kirjutas matriklisse «viie». Dotsent Suling surus kaugõppeüliõpilase kätt siis, kui oli talle vähemalt rahuldava hinde pannud (statsid pidid käepigistuse osaliseks saama alles «hea» puhul). Professor Vihalema näost ei lugenud kunagi välja, kuhu kanti sa oma jutuga sõidad, prof. Ilus oli samal ajal aga nagu tõe ja vale peegel. Kolhoosiõiguse eksamil vaimustusime koos praeguse prof. Keldriga Hiina RV kommuunidest (vaat' mis tähendab ebaõige informatsioon või informatsioonivaegus!). Kohtumeditsiini praktikumis lubati meil suitsetada, sest see, mis inimesest pärast surma järele jääb, ei lõhna just kõige paremini. Meenutada oleks veel paljugi. Kasvõi seda, et igal kujunes välja oma kindel õppimise ja eksamite andmise maneer. Mina näiteks ei söönud kunagi enne, kui eksam tehtud, olgu see siis või kell 8 õhtul (näljane leiab alati väljapääsu!). Eksamiküsimusi ei tahtnud ma samuti varem teada (hirm tuli peale, kui rumal võib üks inimlaps olla!). Eksami ee'päeval läksin peaaegu alati kell 11 magama ja lugesin enne juturaamatut (selgest peast leiad ikka midagi üles, segasest ajad veel rohkem segamini) jne.

Kuue kaugõppe aasta jooksul leidis kinnitust varem kuuldud, kuid uskumatuna tundunud mõte: inimlaps on kõige targem siis, kui ta lõpetab algkooli; pärast keskharidust jääb tal tunne, et nüüd veel pisut ja siis . . . ; kõrgema kooli järel tunneb ta alles, kui rumal ta on ja kui vähe ta teab.

Aga kas see ei olegi üks kõrgema kooli ülesandeid — näidata kätte otsad, kust siis igaüks vastavalt kalduvustele ja võimetele edasi läheb.

Selle eest suurkoolile ja kaugõppeosakonnale suur aitäh. Ja osakonna veerandsajanda juubeli puhul terve koorem õnnesoove kõigile kokku ning veel eraldi igaühele neist, kes niisuguse «raske rahvaga» tegemist peavad tegema, nagu seda on kaugõppijad.

E. VAHEMETS,

1960. a. TRÜ Õigusteaduskonna kaugõppeosakonna lõpetanu, kirjastuse «Perioodika» Tartu osakonna direktor

«Tartu Riiklik Ülikool» nr. 31.
30. oktoobril, 1970. a.
lk. nr. 3

Muuseumid ja kirikud täis rikkusi

Hertsog Wellington oli omandanud võiduga Napoleoni üle Waterloo lahingus ja sissemarssimisega Pariisi lausa legendaarse kuulsuse. Maal aga sündis pisut varem. 10. augustil 1812. a. jätsid prantslased Madridi maha, kaks päeva hiljem astus linna hertsog Wellington oma vägedega. Rahvas tervitas teda kui vabastajat. Talle ruttas vastu ka Goya. Wellingtoni oli ta joonistanud pärast Arapilesi lahingut ja selle joonistuse järgi maalis ta hiljem ratsaportree ning poolfiguurportree. Viimane käis läbi paljudest kätest ja lõpuks jäi püsima hertsog Leedsi kogusse.

1961. a. mais teatas Londoni oksjonifirma Sotheby & Co, et 14. juunil toimub silmapaistvate maalide müük, millised pärinevad hertsog Leedsi, filmitäht Elizabeth Taylori ja iluuisutaja Sonja Henie kogudest. Teiste maalide hulgas oli ka «Hertsog von Wellington».

Oksjonipäeval muutus firma maja New Bond Streetil rahvusvaheliseks kunstikeskuseks. 124 müüdud maali tõid sisse 6,5 miljonit marka. Ainuüksi Goya «Hertsog von Wellington» maksis 1,54 miljonit marka. Sellise summa pakkus maali eest Ameerika miljonär ja kunstikoguja Charles B. Wrightsman. Goya maali müümine Ameerika õlimagnaadile solvas inglaste rahvustunnet. Ajakirjandusele ja valitsusele saabus protestikirjade laviin. Uus omanik teatas lõpuks, et ta on nõus maali müüma Nationalgalerie'le. Muuseumi eelarve oli maali ostmiseks aga liiga väike. Olukorrast väljapääsu tõi Isaac Wolfsoni pärandus. Alates 3. augustist 1961. a. eksponeeriti «Hertsog von Wellingtoni» galeriis aukohal. Umbes 5000 külastajat käis iga päev maali vaatamas.

21. augustil viibis muuseumis 5690 külastajat. Kell kuus pärast lõunat galerii suleti. Hoonesse jäi ainult seitseteist töötajat, peamiselt koristajad ja elektrikud. Et tööd mitte häirida võimaliku valealarmiga, lülitati esmaklassilised kaitseseadmed sisse alles kell 21.00. Kell 19.40 kontrollis üks muuseumitöötaja kõiki ruume ja kõik oli korras. Kolm tundi hiljem leiti maal kadununa. Muuseumi direktsioon teatas juhtunust kohe Scotland Yardi. Parimad spetsialistid ruttasid sündmuskohale. Kohe informeeriti kunstikaupmehi, piirivalvet ja tolliametnikke. Lennuväljadel ja sadamates seati viivitamatult sisse kontroll.

Alles hiljem avastati, et varas oli hoonest lahkunud tualettruumi akna kaudu hoone tagaküljelt. Jälgi polnud mitte mingisuguseid. Kust otsida?

Peagi hakkas politsei saama anonüümkirju, kus lubati teatada maali asukoht suure rahasumma eest. Pärast kirja saamist valvas Scotland Yard kõiki postiasutusi, kuid asjata. Lõpuks lubas politsei 55 000 marka varga tabamise ja maali tagasisaamise eest. Varas jäi tabamata.

Umbes aasta pärast ilmusid jälle kirjad. 4. juulil 1962. a. teatati, et hertsogi portree on heades kätes ja sobivas temperatuuris. Tema tagasisaamise eest on tarvis maksta pool miljonit. Peagi järgnes veel kaks kirja, neist viimane juba ähvardusega. Kirjade analüüs ei avanud uusi jälgi.

Londonit aga vapustas uus kunstiröövi. 11. juulil 1962. a. murti sisse Jacques O'Hana kunstikogusse-kauplusse ja rööviti 35 maali koguväärtusega 4,5 miljonit marka. SDV Scotland Yardile jäi mõistatuseks, kuidas saadi toime panna selline kuritegu rahvarohkel tänaval suure hotelli läheduses, kus ka öösel liikus rohkesti inimesi.

1963. a. novembris sai Nationalgalerie direktsioon kirja, et kuu vältel on tarvis saavutada kompromiss, muidu Goya maal hävitatakse. Kuu möödudes sai Nationalgalerie nõukogu esimees lord Robbins uue kirja, kus oli öeldud, et tähtaeg on möödas ja nüüd ei peeta enam võimalikuks maali tagasiandmist. Lord Robbins apelleerib asjatult raadio ja televisiooni kaudu varga poole, et see vabatahtlikult loovutaks maali. Varas vastas sellele uusaasta ööl 1963/64. Peagi pärast seda andis hästiõivastatud noormees Londoni Victoria jaamahoone pakihoiuruumi pappkartongi ja informeeris sellest jaama politseid, teatades, et kartongis on Goya maali tuhk.

Kui politsei kartongi avas, oli seal tõepoolest tuhk. Pärast hoolikat ja keerulist analüüsi tuvastati, et tegemist pole siiski maali tuhaga.

1965. a. märtsis sai telegraafiteadeteagentuur kirja ettepanekuga eksponeerida maali üks kuu Nationalgalerie's 5-šillingise piletihinna eest, laekuv summa aga määrata heategevaks otstarbeks. «Daily Mirror» oli nõus selle ettepaneku täideviijaks olema.

Kaks kuud hiljem, 22. mail 1965. a. leiti Goya maal Birminghami raudteejaamast. «Daily Mirror» sai kirja, et maal on jaama pakihoiuruumis, juurde oli lisatud ka kviitung. Pakk oli hoiule antud juba 5. mail. Hoiustaja oli 20—25-aastane intelligentse välimusega noormees, kes oli nimeks öelnud mr. Bloxham, nimi, mis oli võetud Oscar Wilde jutustusest.

Maal oli nüüd õnnelikult tagasi, kuid selgust ei toonud see loosse vähimalgi määral. Oletati küll üht, küll teist, tõendeid ei olnud piisavalt ühegi versiooni kasuks.

1965. a. augustis selgus kõik. Goya maali oli varastanud keegi vanem mees, kelle õiglustunnet oli solvatud. 61-aastane töötu veoautojuht Kempton Bunton pidas seda ebaõiglaseks, et vaesed inimesed peavad aastas maksma 45 marka maksu televisiooni BBC kanalil edasiantava programmi eest. Ta laskis oma televiisorist selle kanali välja monteerida ning ei maksnud maksu. Selle eest aga pidi kokku 10 nädalat vanglas istuma. Bunton vandus kättemaksu ja varastas Wellingtoni portree.

Ta ronis üle müüri, tuli tualettruumi aknast sisse, võttis maali ja lahkus peaukse kaudu. Kõik toimus nii osavalt, et keegi ei märganud midagi ja kuhugi ei jäänud mingeid jälgi. Sel ajal, kui kogu Scotland Yard oli jalul ja otsis maali, oli see rahulikult Buntoni pesukapis. Et kõik nii lihtne oli, seda ei tahetudki esialgu uskuda. Bunton selgitas, et ta ei soovinud midagi endale, vaid tahtis luua fondi, millest makstaks edaspidi vanade ja vaeste televisioonimaksud.

Nii jäi Wellingtoni portree varguslugu omalaadseks erandiks teiste hulgas. Seda ajendas kättemaksu- ja õiglustunne, see oli omamoodi sotsiaalne protest kapitalistliku maksusüsteemi ja kunstiturg vastu.

MADONNA JA LUNARAHA

Väike linnake Volkach asub Gerolzhobeni maakonnas, kõrval suurtest liiklusmagistraalidest. Juba 1100. a. kuulus linnake Fulda kloostrile, 1520. a. läks aga Würzburgi feodaali valdusse. Linnas on palju keskaegseid ehitusmälestisi. Veidi eemal, viinamarjaaedade ja põldude keskel asub kirik, ehitatud aastail 1450—1520, arhitektuurilt lihtne ja suurejooneline, rikas oma kunstivaradelt. Kuulsaim kiriku aare oli Tilman Riemenschneideri «Madonna roosipärjas». Riemenschneideri loomingu kohta kirjutas professor Max von Freeden: «Tema loominguga lõpeb keskaeg, tema kunst on hilisgootika lopsakalt kasvava puu viimane hinnaline õis. Selle lõhn on magus, aga samaaegselt närb. Armastusväärne eemalolek ja raskepärane kurbus ümbritsevad Riemenschneideri vormitäiuslikke pühakuid.»

(Järgneb)

hommikust õhtuni V

Uue ühiselamu nurgakivi panekust on möödunud poolteist kuud. Selle aja jooksul on objektil töötanud ligi 70 üliõpilast ja kui juurde arvata need, kes käisid tööl laupäevaku korras, saame juba kolmekohalise arvu. Objekti meistri sm. Roolahe arvates on abist olnud suur kasu. Tänase päevani on kõik läinud plaanikohaselt. Vaadates tööde graafikut, selgub isegi järgmine fakt: töödega on jõutud poole korruse võrra graafikust ette. Mis saab edasi? Siiani on olnud ju müüritööd. Olemasolevad kraanad jäävad nädala pärast lühikeseks. Kraanade vahetamine võtab aega üle nädala. Probleem tekib sellest, et kõrgeid kraanasid on Tartus ainult kaks. Neist on üks vaba ja see pannakse üles meie objektile. Teine aga ehitab lihakombinaadi külmhoonet ja vabaneb alles aasta pärast. Kui nüüd ühiselamu juurde teist kraanat üles ei panda, jääb tööta ka teine brigaad müürseppi. See tähendaks ehituse venimist poole aasta võrra. Teine kraana tuleb järelikult leida kusagilt mujalt. Siin tuleb komsomolikomitee ehitusstaabil ja teistel vastavatel organitel tõsiselt tegutseda. Graafiku järgi tuleb müüritööd lõpetada 1. maiks 1971. a. Üks kaugem takistus, mida juba ette näha võib, on liftid. Neid ei ole veel tellitud. Lifte läheb vaja juba aprilli lõpus. Alates 7. detsembrist kuni veebruari alguseni jääb ära üliõpilaste abi.

Väga häid sõnu öeldi möödunud nädalal töötanud poiste kohta (H. Viks, K. Kull, R. Tint, T. Noorits, A. Keerukoff). Kõik nimetatud on Bioloogia-Geograafiateaduskonna üliõpilased. Selle nädala esimestel päevadel aga ei täitnud Bioloogia-Geograafiateaduskond oma kohustust. Esmaspäeval oli kuuest üliõpilasest tööl ainult kolm ja teisipäeval neli üliõpilast.

Maarjamõisa uue haigla ehitusel on olukord enam-vähem normaalne. Üliõpilastega on jäädud rahule. Puudumiste suhtes nurinat ei ole. Käesoleva ajani nõuti ainult poisse. Nüüd võivad tööle minna ka tüdrukud — algab akende pesemine.

Ees seisab nõupidamine EÜE uue juhtkonna ja TRÜ ehitusstaabi vahel. Arutusele tulevad küsimused, mis puudutavad eeloleva suve ehitusasju Tartu linnas.

P. ROSTFELDT

Esmaspäevane «õhtuülikooli» defektoloogia osakonnale peetud loeng oli lõppenud. Haarasin kateedrist spordikoti, et kella poole üheksaks jõuda Sahva rühma treeningule. Peahoones tuli vastu Urmas Eslon, kelle veenva näo ja kõne eest on raske ära pääseda. Ta ütles enesekindlalt, et istugu ma kirjutusmasina taha ja kirjutagu kiiresti sellest, mida sport ja võimlemine on andnud vanale inimesele, kes on juba ametlikultki pensionieale. Tulin võimlemast, olin saunas ja nüüd istungi laua taga ja kirjutan, sest asemele heitmiseni on veel veidi aega. Noort žurnalisti ei või petta, sest on kindel, et oma elu jooksul saab ta küllalt täitmata lubadusi.

Eneseintervjuu

Esitatud küsimus on intiimne. Et aga ajakirjanikud metsastavad sageli just intiimsusi, siis kirjutan paberile intervjuu sellisena, nagu ma seda tahaksin hiljem lugeda, ilma et ajakirjanik oleks omalt poolt lisanud kauneid täiendusi.

Miks võimlen, jooksen, matkan, käin metsas pikki retki seenil, lõhun puid ja kaevan maad? Teen seda kõike selleks, et elaksin veel mitu aastat ja saaksin avaldada veel mitusada lehekülge vadja keele, soome-ugri keelte ja mustlaste kohta. Mul on püsimatu iseloom. Ma ei saa istuda raamatute ja käsikirjade juures päevade kaupa. Vajan vahepealset lõdvendust. Saamaks seda võiksin minna kõrtsi, kuid see maksab raha. Võiksin mängida kaarte, kuid seda ma ei oska. Võiksin istuda pooli päevi kohvikus, kuid sellekski pole püsivust. Olen liiga ebamusikaalne, et kuulata raadiot. Üle kahe kriminulli aasta jooksul lugeda ei taha. Millegagi peab ometigi tegelema, kui ei olda ka ühiskonnategelane ega sotsioloog. Järjekindlaks harrastuseks on siis saanud kehakasvatus (see on tegelikult halb sõna, soome sõna liikunta on palju parem).

Mida on mulle andnud see kehakasvatus? Mu keha pole ta juurde kasvatanud. Olen enam kui kümne aasta jooksul püsinud 71—72 kilo piirides. Välismail olles olen ihnsusest vähem söönud ja siis on küll paar kilo vähemaks jäänud, kuid mõne kuuga on endine kehakaal taastunud. Mulle ei tee veel raskusi Jakobsoni tänavalt joosta laululavani, sealt Emajõe äärde ja mööda vana remmelgaalleed tagasi Tähtvere pargi kaudu Kreutzwaldi tänavale. Ma ei jookse siiski vaid edevusest. Käin suviti koos üliõpilastega uurimisretkedel, kus peab päeva jooksul maha käima kümneid kilomeetreid. Selleks on vaja jalgu ja parajat kehakaalu. Ma ei joo viina ega söö liigselt, kuid mul on podagra ehk vanarahva nimetusega luuvalu. Kui jalgades on vahel valu, siis pärast paarikilomeetrist jooksu on varbad painduvad ja põlved kerged. Kahe jalaga hüpata ma siiski enam ei saa.

Kui inimene on enam-vähem 66-aastane, siis tekib tal mitmesuguseid luule enese võimetuse ja saamatuse kohta. Vananev inimene tunnetab, et ta ei saa enam noortele vastu (seda ka vaimsel alal). Kui aga vananev inimene kogeb, et ta suudab veel seda suuri jooni kaasa teha, mida nõutakse noortelt, siis kasvab enesekindlus. Kui vastane, kes on ehk vaid 30- või 40-aastane, on surutud vastu seina või ta pole suutnud sind ennast vastu seina suruda, eks siis ole niisugune magus tunne, et ega mind veel niipea seeki ei panda. Kui vananev

(Järg lk. 4)

Alma materi lävel

Dotsent Anatoli Miti mälestusi

Tartu on vaba!

See teadmine pani jalad kihelema. Kuid enne, kui asuda teele kodulinna poole, tuli rutata Elvasse Uhuta külla, kuhu juba märtsikuul olime viinud oma vanemad pakku läheneva sõja eest. Paraku juhtus aga nii, et just nemad jäid sõjavankrile jalgu, meie aga tulime olukorrast puhtalt välja. Mis vanematest oli vahepeal saanud, seda me muidugi ei teadnud.

Jätsime oma põgenikupambud meid toitnud ja varjanud Varikute lahke pere hooleks ja hakkasime pühapäeval, 27. augustil sammuma Elva suunas. Nüüd võisime julgelt mööda maanteed kõndida, mitte aga hiilida põldude ja võsa vahel, nagu see toimus rettu minnes. Siiski tuli silmad hoolega lahti hoida, et mitte astuda kõikjal vedelevatele lõhkekehadele.

Keskhommikul läbisime Lutika läheduses toimunud lahingu piirkonna, kus nüüd oli kõik juba rahulik. Tühjad kaitsekraavid, halgutavad mürsulehtrid, minema pillutud konservikarbid, mahapudenenud laskemoon, puruks lastud puud — see oli kõik, mida nägime. Ei ühtegi inimest ümbruses.

Lõunaks jõudsime Tamsa piirkonda. Siin laius juba tõeline suure sõja tallermaa, kuhu mitu tundi kestnud tuleorkaan oli sügavad jäljed uuristanud. Vakamaade kaupa kõrbenud rohukamarat (katjuušade kogupaugu tabamispiirkond). Kõikjal vedeles purustatud relvi. Siin tabamuse saanud nõukogude suurtükk, veidi edasi roomikuteta saksa «Panter», haigutav auk küljel, kummulipaisatud kuulipildujad, püssid, automaadid, kõik kuidagi kõveraks väänatud ja muserdatud. Kuid kõige rohkem oli fašistide tanke ja soomustransportööre, mida loendasime üle poolesaja. Siin-seal kiiruga kaevatud madalad hauad. Eemal lahingu jalgu jäänud lehmade korjused.

Peagi hakkas paistma Uhuta küla. Kuhu silm ka ei küündinud — kõikjal purustatud majad, mustavad tulekahjuasemed taeva poole küünitavate kortsnatega.

Üks maja Mahlamäel koos kõrvalhoonetega on nagu imekombel jäänud puutumata. See oli maja, kust lahkusime oma ohtlikule teekonnale, minnes vastu Nõukogude armeele, kaasas ema õnnistus.

Maja oli terve. Kuid inimesed? Jalad hakkasid nagu iseenesest kiiremini astuma ja peagi kohtasimegi neid, kes olid meile kõige kallimad — oma vanemaid. Kohtasime tervetena ja rõõmsatena meie saabumise puhul. Ka tuleorkaani ajal juhtub imesid!

Kuid kodulinna Tartu kohal lõõmas öösiti endiselt taevas. Päeval aga kerkisid kõrgustesse laisalt venivad tumehallid suitsusambad. Ja jälle piinavad küsimused: mis on saanud meie töökohtadest? Mis on järele jäänud meie kodudest?

Oma silm olevat kuningas. Ühe oma endise töökaaslase ja tolleaegse saatusekaaslasega võtsime nõuks Tartus ära käia, et näha, kuidas on olukord linnas.

29. augusti varahommikul hakkasime astuma piki Elva—Tartu maanteed. Ümberringi tavaline sõjavankri üleveeremise pilt. Siin-seal üksikud põlenud hooned, mõni puruks lastud soomusmasin, mahajäetud laskepesad saksa uudisrelvade — tankirusikatega, allatulistatud lennuki rusud. Üldiselt ei olnud purustused just suured.

Nõo kohal võttis meid peale sõjaväeauto ja viis Tartu piirini. Sealt jätkasime teekonda juba jalgsi.

Esimene vaade, mis sundis seisatama, oli viltuvajunud teraviljaelevaator. Fašistid olid keldrisse paigutanud küll tugeva laengu, kuid see suutis võimsat hoonet vaid kallutada. Nüüd seisis ta umbes 70°-se nurga all nagu hiiglaslik mitme toruga miiniheitja. Ühtaegu võimas ja võigas pilt.

Raudteesilda üle Riia tänava ei olnud enam. Selle olid taanduvad fašistid jõudnud õhkida. Keerasime Vaksali tänavasse ja olime peagi jaamahoone juures. See oli imekombel terve, kuigi juba jaanipäeva paiku asetati perroonile tehtud süvenditesse 6 veerandtonnilist lennukipommi — seega 1500 kilo lõhkeainet küllaltki väikese hoone tarvis. Samas vedeles maas suur silt Tartu okupatsiooniaegse nimetusega «Dorpat».

Nagu hiljem selgus, päästis raudteejaama, õlletehase ja mitu teist suuremat mineeritud hoonet Nõukogude vägede ootamatu läbimurre Ulilasse, mille tulemusena sakslased lasksid Ulila jõujaama juba 23. augusti keskpäeval õhku. Tartus olevate miinide ja pommide detonaatorid jäid aga seetõttu vooluta ega plahvatanud õigeaegselt.

Minu kodu Näituse (praegu O. Lutsu) tänav nr. 11 paistis olevat terve. Küll oli tubades lagedest krohv alla varisenud, ahjukivid lahti põrunud ja kõik klaasid akendel purunenud. Kuid siiski läks küllalt hästi!

Nüüd ruttasime üle Toome ülikooli poole. Uus anatoomikum — terve. Toome varemed ja ülikooli pearaamatukogu — püsti. Ülikooli kliinikud — alles. Paremat kätt paistab puude vahelt tähetorn, nagu oodates rahulikumaid aegu, mil saaks jälle teleskoobi tähtedele suunata.

Ja juba paistabki peahoone. Meie väikese rahva uhkus, sõjamürinas uinuma jäänud vaimuhiiglane, meie kultuuri ja teaduse häll. Mustendavad aknaavad, millede ees pole ühtegi klaasi. Kuus sammast valvavad sissekäiku, ise täis mürsukildudest saadud haavasid.

Mööda graniitpaneele lähenesin peahoonele kohviku poolt. Kogu hoone näis olevat välja surnud. Otsustasin sisse astuda. Tegin sammu, teise... juba seisin* alma mater'i *lävel, kui järsku kostis sammaste tagant vali hääl: «Стой! Куда прёшь?»*

Ühe samba varjust astus välja jässakas sõdur, automaat käes. Jäin soolasambana seisma, sest linnas, kus alatasa lõhkesid veel vaenlase mürsud, polnud tunnimeestega nalja.

* Ülikooli esine asfalteeriti 1952. aastal.

Eneseintervjuu

(Algus 3. lk.)

inimene suudab rippseinal jalgu üle pea heita või kukerpalli lasta, tekib tal hea usk, et ega ta vana olegi. Inimene elab ju edasi usust ja lootusest. Vananev inimene loodab sedagi, et kollektiiv ei märka tema järkjärgulist välist muutumist, vaid võtab peamiselt seda arvesse, mida ta veel suudab, olgu see füüsiliselt või vaimselt.

Kirjutatakse ja räägitakse tervetest inimestest, tervetest noortest. Ma kardan, et mõnegi asjaomase artikli kirjutaja pole ehk küllaldaselt näinud terveid inimesi. Staadionil ja spordihallis võib näha terveid inimesi, kel on ka terve vaim, kes ei taha tingimata karva minna ega istuda suitsus, kes naudivad sauna ega unista soomlastel enestel olematust šašlõki ja konjakiga soome saunast. 37 aastat on mu ees istunud üliõpilasi. Silm on harjunud ja võib peaaegu eksimatult öelda, kes harrastab mingit spordiala või võimleb. Soome-ugri keeleteadus on kaugel spordist. Mu parimate õpilaste hulgas on aga olnud naisüliõpilasi-meistersportlasi, võistlustest osavõtnud poisse ja tüdrukuid ja neidki, kes on saanud kõrvalelukutsena treenereiks. Kord ütles üks kolleeg, et sport takistavat tema eriala üliõpilaste edukat stuudiumi. Küsisin tollelt kolleegilt, kas ta on ise kunagi sportinud ja kas ta on käinud spordivõistlustel. Ta polnud kumbagi kunagi teinud. Kotis oleva põrsa üle on siiski raske otsustada, kas ta on hea või halb.

Mul on võimlemiskaaslasi, kes on kunagi koos võimelnud minu pojaga, kes on must 30 aastat noorem. Kas see lihtne tõik ei räägi selle poolt, et meie aja inimene ei vananе enam nii kiiresti, nagu kunagi varem, kui inimene ise ei taha vananeda ja velmab üha oma hääbuvaid võimeid?

Loodan, et Urmas Eslon on mu intervjuuga rahul, kuigi ta oleks ise ehk teistsuguse kirjutanud.

Paul ARISTE

PUHH

Ühel hommikul

(perekonnapilt)

H.-J. R. suri ära. Terve mees nagu ta oli ja vanustki alles parasjagu. Aga järsku, nagu öeldud, suri H.-J. R. ära.

Tema naisele tuli meelde, kuidas H.-J. R. oli eile käratanud, et seda, kas homme osta viiekümnekopikalist või rubla seitsmekümnelist maksavorsti, tulevat tal ilma temata otsustada.

«Võib-olla tundis ära, et surm ei ole kaugel,» mõtles naine ning puhkes nutma.

Nende tütrele tuli meelde, kuidas H.-J. R. oli eile kahelnud, kas tema silmad seda näevadki, millal prüginõud hoovis ükskord tühjaks tehakse.

«Aga mis siis, kui ta tundis, et surma ei anna enam kaua oodata,» mõtles tütar ning puhkes samuti nutma.

Ainult H.-J. R. ämmale ei tulnud midagi meelde. Tema mõtles hoopis, et jah, sihuke see inimese elu on — rähkle ja rassi ja näe vaeva, aga korraga, ilma et teaksid aimatagi, on sul lõpp ja valmis. Mõtles ja istus ajalehte lugema. Aga lehes oli kirjutatud nii:

> Tunnen kaasa lesele, tütrele ja ämmale nende armsa
> H.-J. R.
> 3. IV 1907
> 21. VIII 1970
> ootamatu surma puhul.
> H.-J. R.

«Vaata aga vaata,» mõtles ämm ja talle tuli meelde, et täna ei olnud ta veel tolmu pühkinudki.

H.-H. HARJULA

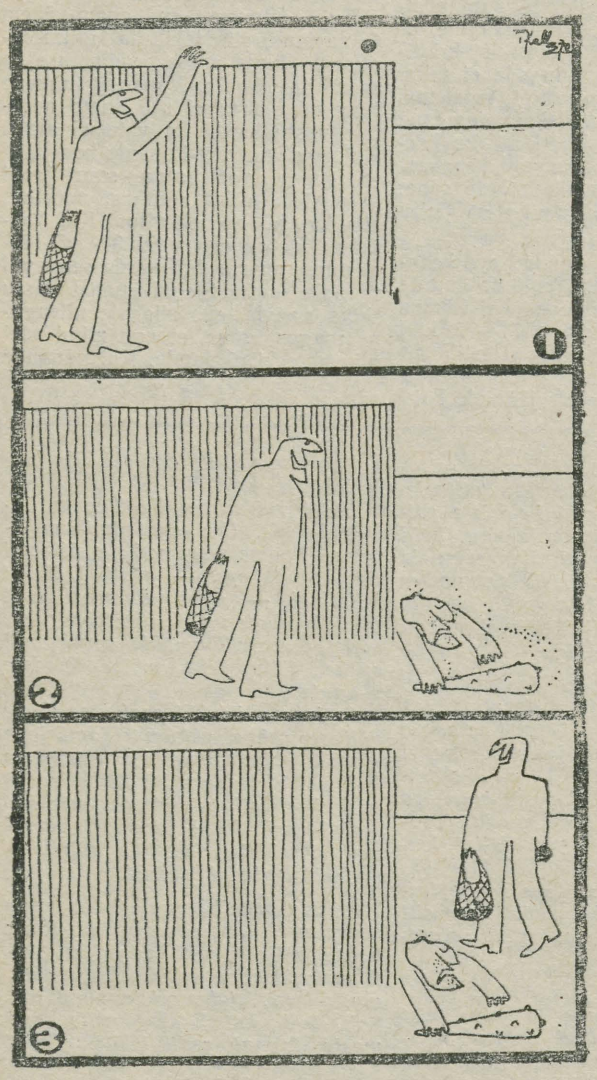

KARIKATUURIVÕISTLUSEST OSAVÕTMISE VIIMANE PÄEV ON PÜHAPÄEV.

Toomas KALL.

TEATED

ELKNÜ TRÜ KOMITEE LIIKMED!

Teisipäeval, 3. novembril kell 18 toimub TRÜ Õpetatud Nõukogu saalis ELKNÜ TRÜ komitee II pleenum.

AMATÖÖRAUTOJUHI KURSUSTE II RÜHM

alustab tööd 3. novembril 1970. Osa võtta soovijatel koguneda kell 15 V. Kingissepa 19, aud. 301.

Auto-motoklubi juhataja

INIMENE JA BIOSFÄÄR

TOIMETUSELT:

Inimkonna ees seisvate paljude oluliste küsimuste hulgast nihkub üha enam esiplaanile probleem «Inimene ja biosfäär». Kuidas säilitada inimesele normaalne looduslik elukeskkond — see küsimus puudutab igaühte meist. «Olgem looduse arukad peremehed!» — nii on sõnastatud Tartu VI üliõpilaspäevade üks põhimõtteid. Kuidas olla? Selle keeruka küsimuse üle mõttevahetuse algatuseks avaldame kaks üsnagi erinevat mõtteavaldust ajalehest «Literaturnaja Gazeta» (lühendatud kujul).

I. Sinjagin, VASHNIL-i akadeemik

Viimasel ajal räägitakse ja kirjutatakse väga palju looduskaitsest. Nii mõndagi on tehtud. Näiteks Moskva oblastis on lühikese aja jooksul ettevõtteis käiku lastud üle 450 seadeldise, mis kõrvaldavad tolmu ja gaasi, märgatavalt on paranenud Moskva, Okaa, Kljazma jt. jõgede sanitaarne olukord, on rikastunud Moskva-lähiste metsade loomariik. Muidugi mõista on see alles tähtsa asja algus.

Mõned eriti temperamentsed looduse kaitsjad on läinud niikaugele, et nõuavad «looduse normaalse seisundi taastamist» või et «inimene peab elama oma loomulikus keskkonnas». Meie arvates tuleb neid arvamusi pidada mitte üksnes täielikult eluvõõraks, vaid ka sügavalt reaktsiooniliseks, kuigi võib-olla, et nende arvamuste autorid on juhindunud kõige paremate kavatsustest. Meie arvates kõlavad võrdlemisi rumalalt ka arutlused looduslike biotsönooside (komplekside) rikkumise lubamatusest, sest selline tegevus toovat loodusele «parandamatut» kahju.

Looduslike tsönooside rikkumise kõige olulisemaks põhjuseks on eelkõige kõikide kontinentide elanikkonna kiire kasv. ÜRO demograafilise aastaraamatu andmeil on meie planeedil elanikkond juba praegu 3,6 miljardit inimest. Viimase 5 aasta jooksul kasvas see 300 miljoni inimese võrra. Sellise kasvutempo juures kahekordistub Maa elanikkond iga 39 aasta tagant ja XXI sajandi algul ületab 7 miljardi piiri. Millisest looduse normaalse oleku taastamisest võib niisugustes tingimustes rääkida? Kui selliste ettepanekute autorid oleksid oma ettepanekud korralikult läbi mõelnud, oleksid nad pidanud ka soovitama inimeste arvu vähendamist 15—20 korda. Selliseid ettepanekuid muide teevadki mõned välismaised neomaltusiaanid, kes näevad aatomipommides vahendit elanikkonna arvukuse ja kapitalismi tingimustes piiratud toiduvarude «tasakaalustamiseks».

Ei ole mingit hädaohtu

Inimkond peab **aktiivselt ja teaduslikul alusel korraldama oma elukeskkonda.** Ent peamine ei seisne selles, et säilitada olemasolevat või taastada varem olemas olnud looduslikku situatsiooni. **Peamiseks ülesandeks, nagu meile näib, peab olema eesmärgipärane looduse ümbertegemine vastavalt kasvava elanikkonna vajadustele.** Seejuures tuleb kasutada kõike head, mis on meid ümbritsevas looduses, ja mitte karta kätt tõsta selle vastu, mis on inimestele kasutu ja kahjulik —, ka siis, kui see lõhuks «looduslikke biotsönoose». Biotsönoosid peavad olema sellised, nagu nad on vajalikud inimestele, mitte aga sellised, nagu nad on stiihilise evolutsiooni käigus välja kujunenud.

Mõningate kahjulike helmintide liikide täielik hävitamine, mida pooldab näiteks akad. K. I. Skrjabin, on hädavajalik, ükskõik millised nihked biotsönoosides sellega kaasneksid. Ülimaks kriteeriumiks ei saa siin olla abstraktsed arutlused looduse ühtsusest, vaid antud liigi otsene kahjulikkus või kasulikkus inimesele.

Tuleviku inimkonda ei kujuta me ette mitte ürgmetsades ega veetutes steppides ja kõrbetes, vaid kultuurmaastikel — aedades ja metsaparkides, kõrge produktiivsusega põldude ja aasade keskel. Kultuurmaastikud hakkavad olema lõpmata mitmekesised, võimalik koguni, et veel mitmekesisemad kui looduslikud maastikud...

«Kultuurlooduse» loomine kogu planeedi territooriumil on käesoleval ajal võimatu. Aga see aeg saabub, see on kommunismi ajastu. Kuid ka arenenud sotsialistliku ühiskonna tingimustes võime juba praegu paljugi ära teha, et teadusе saavutuste alusel ette valmistada meie maa looduse ümberkujundamist. Muidugi, seda ei tee ära ühe või terve rea aastakümnete jooksul, ent alustada tuleb juba praegu. Kas ei olegi juba saabunud aeg, et välja töötada prognoosid sotsialistliku ühiskonna töötajate «elukeskkonna» — looduse ümberkujundamiseks? Selle üle on ilmselt vaja tõsiselt mõelda NSVL Plaanikomiteel, NSVL Teaduste Akadeemial, VASHNIL-il, Meditsiiniteaduste Akadeemial ja teistel teaduslikel ja plaaniorganitel. Seda plaan-prognoosi ei tohi teha lahus tööstuse, transpordi, põllumajanduse arendamise plaanidest.

Meie ettepanekud ei ole mõistagi mitte mingis suhtes vastuolus looduskaitse jooksvate ülesannetega.

I. Zabelin, geograafiadoktor, Moskva ülikooli professor

Diskussioonides biosfääri säilitamise probleemide üle püüab mu kõrv üsna sageli kinni disharmoonilisi noote. Ma pean silmas nn. «looduse ümberkujundajaid», kes tahtmatult elustavad mälestusi kaugetest ja võiks arvata, et juba unustatud «loodusealistamise» aegadest, mil räägiti triumfist vallutatud ja alistatud looduse üle.

Seda laadi esinemiste olemuse määravad kolm järgmist teesi. Esiteks — kuulutatakse, et üleskutsed looduse loomuliku seisundi taastamiseks on sügavalt reaktsioonilised. Mispärast siis? Sellepärast, et näiteks Euroopa looduse loomulikuks olekuks peetakse jääaegseid maastikke. Tavaline võte: viidatakse asjaoludele 40 000 aastat tagasi, selle asemel et rääkida viimase kahekümne aasta sündmustest.

Teine vastuväide: pole mingit vajadust hoida kogu loodust, sest ta on vastuoluline. Ütleme näiteks, et lepatriinud on meile kasulikud, helmindid aga kahjulikud. Järelikult — hoidkem lepatriinusid ja hävitagem helminte, nagu soovitab akadeemik Skrjabin.

Kolmandaks: on aeg mitte «loodust päästa», vaid luua kultuurelukeskkond tulevase kommunistliku ühiskonna tulevastele elanikele. Millist elukeskkonda tahavad tuleviku elanikud, see on «ümberkujundajatele» täiesti selge juba täna.

Ma ei imesta sugugi, kui pärast selle artikli avaldamist saan kuulsaks reaktsionäärina. «Reaktsionäär» esialgses tähenduses on «vastutegutseja» ja antud juhul loen ennast meeleldi nende kilda, sest siin on vastutegutsemine hädavajalik.

Ei saa ju hakata tõsise näoga veenma mõnda tuntud teadlast, et linnade saastatud atmosfääri, kemikaalidega mürgitatud jõgede, naftaga üleujutatud mererandade ja erosiooni all kannatavate maade loomuliku seisundi taastamine on esmajärgulise tähtsusega ühiskondlik vajadus. Hakkad seda tõestama ja lugeja arvab, et tema kulul tehakse nalja, sest niigi on see kõik ju päevselge.

Inimese suhtumine loodusse avaldub tegudes ja saavutatud «edusammud» on kõigile teada: mitte juhuslikult ei võeta paljudes riikides vastu seadusi looduse kaitseks. Muide, neid üksnes nimetatakse nii — «looduskaitse seadused». Tegelikult on nende eesmärgiks kaitsta meid, inimesi, inimeste endi halbade tegude eest, kaitsta järeltulevaid põlvkondi.

Hädaohtlik eksitus

Järeltulevate põlvede saatuse pärast ei muretse üksnes aktiivsed loodusekaitsjad. Selle üle arutlevad meeleldi ka need, kes on looduse suhtes ükskõiksed või koguni hävitavad teda: ka nemad soovivad järglastele kõikvõimalikke hüvesid ja soovitavad juba praegu asuda looma «kultuurloodust», mis oleks järglaste vääriline. Ja kõike seda tahetakse luua ilma õhu, vee, pinnase loomulikku seisundit taastamata?! Mulle tundub, et peale üliharvade erandite kujutavad «ümberkujundajad» elusat loodust ette millegi ülearusena meie planeedil.

On kuidagi sündsusetu hakata seletama õpetatud meestele, et biotsönoosides eksisteerivad toitumisahelad ja «kasulikud» organismid võivad «kahjulike» hävitamisel hukkuda; et meie ettekujutused «kasulikest» ja «kahjulikest» elusolendeist muutuvad pidevalt; et kahjulike röövlindude ja kalade hävitamine on juba viinud kurbade tagajärgedeni — «kasulike» hukkumiseni.

Iseendastki mõista, et elusolendite tervete liikide ja perekondade hävitamine peab «ümberkujundajate» arvates toimuma teaduslikul alusel! Tõepoolest, kuidas siis XX sajandil saab läbi ilma teaduslike alusteta! Soovitatakse eelnevalt hinnata iga liigi tähtsust — keda hävitada, keda mitte... Paraku on see ainult sõnade rittaseadmine, sest eksisteerib poolteist miljonit loomaliiki ja pool miljonit taimeliiki...

Meie planeedi ajaloo vältel on korduvalt toimunud floora ja fauna muutusi — hävinesid ühed, tulid asemele teised. Ei ole igavesi liike, nende asendumine teiste liikidega on seaduspärane protsess. Kogu planeedi asustamine inimese poolt, inimkonna üha kasvav arvukus, kasvavad vajadused, tehniline võimsus, linnaehitus jne. põhjustavad muutusi looduslikes ja kunstlikes biotsönoosides, mis võib viia teatud taime- ja loomaliikide hävitamiseni. Seda stiihilist protsessi täielikult peatada on ilmselt võimatu.

Kuid seda protsessi on võimalik viia jäikadesse raamidesse, võtta maksimaalse kontrolli alla. Objektiivselt on inimene täiesti võimeline säilitama meie planeedil kõik põhilised looduslikud maastikud ja valdava enamiku taime- ja loomaliike. See on vajalik, sest inimene on miljonite nähtamatute evolutsiooniliste, füüsikaliste ja psühholoogiliste niitidega seotud oma loodusliku ümbrusega: neid niite lõhkuda ja hävitada — see tähendab läbi raiuda omaenda ja meie järeltulijate elujuured. See on lõpuks eluliselt hädavajalik, sest loodusliku taimestiku hävitamine, metsade asendamine parkidega võib põhjustada hapnikuvaegust kogu planeedil. Juba praegu kulutavad arenenud tööstusriigid, kus parke on külluses, tunduvalt rohkem hapnikku, kui seda toodab taimestik nende riikide territooriumil, elavad teiste territooriumide arvel. Looduskaitsealad ei ole naiivsete «mardikakogujate» ja esteetide narrus, nad on meie planeedil hädavajalikud...

Kuidas saavutatakse olukord, et inimene paratamatult ei hävitaks looduslikke biotsönoose ja elusolendeid, selle üle otsustada on praegu raske. Kuid ilmne on üks asi: ei maksa kiirustada käe tõstmisega Elu vastu.

TEATED

Punase Risti Seltsis

Esmaspäeval, 2. nov. 1970 kell 16 toimub uue anatoomikumi ringauditooriumis (Lutsu t. 2) TRÜ Punase Risti Seltsi algorganisatsiooni aruandlus- ja valimiskoosolek.

Delegaatide ilmumine on kohustuslik.

TRÜ PRS KOMITEE

В понедельник, 2 ноября в 16 в круглой аудитории Нового анатомикума (ул. О. Лутса 2) состоится отчетно-выборное собрание первичной организации Общества Красного Креста ТГУ. Явка делегатов обязательна.

LAULUSÕBRAD!

Heliloojate Liidu Tartu osakonna juures alustab tegevust KAMMERKOOR. Oodatud on sopranid ja aldid, tenorid ja bassid (soovitav noodist laulmise oskus). Proovid hakkavad toimuma kolmapäeviti Õpetaja tn. 12 (Tartu Kirjanike Majas). Kohtume 4. nov. kell 19.

KOORI JUHATUS

«Tartu Riiklik Ülikool» nr. 31. Reedel, 30. oktoobril 1970. lk. nr. 4

TOIMETAJA H. PALAMETS

«Тарту Рийклик Юликооль» («Тартуский государственный университет») г. Тарту Эстонской ССР. Орган Тартуского государственного университета. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbri hind 2 kop. Tell. 6324. MB-09529.

AR Ft. R. Kreutzwaldi nim. ENSV Riiklik Raamatukogu

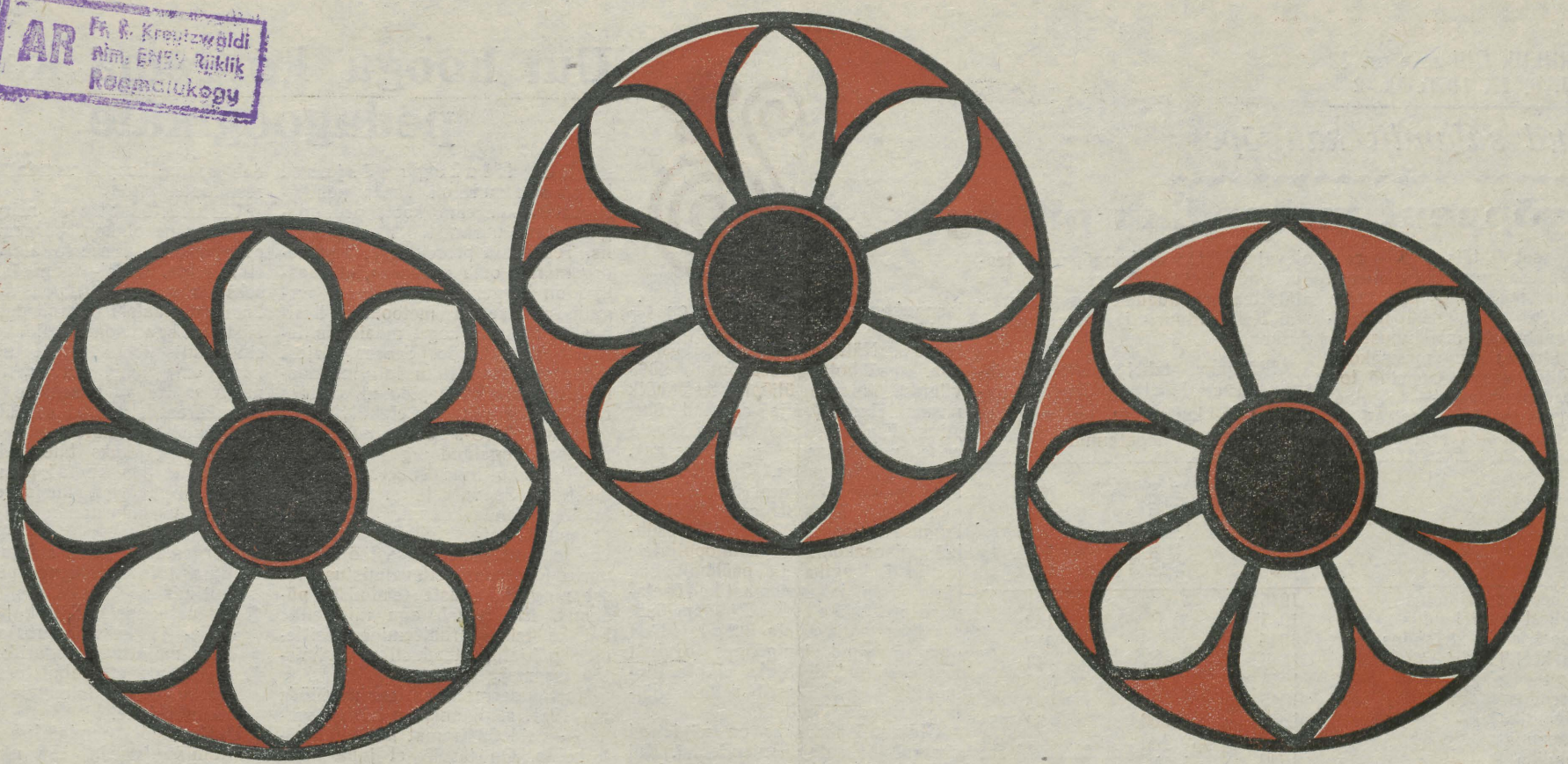

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riiklik Ülikool

TARTU RIIKLIKU ÜLIKOOLI PARTEIKOMITEE, REKTORAADI, KOMSOMOLIKOMITEE JA AMETIÜHINGUKOMITEE HÄÄLEKANDJA

Nr. 32 | Reedel, 6. nov. 1970. a. | XXIII aastakäik

OKTOOBRITERVITUS!

TERVITAME TARTU RIIKLIKU ÜLIKOOLI KOLLEKTIIVI SUURE SOTSIALISTLIKU OKTOOBRIREVOLUTSIOONI 53. AASTAPÄEVA PUHUL. SOOVIME NÕUKOGUDE LIIDU KOMMUNISTLIKU PARTEI LÄHENEVA XXIV KONGRESSI EEL KÕIGILE ÕPPEJÕUDUDELE, ÜLIÕPILASTELE, TEENISTUJATELE JA TÖÖLISTELE VEELGI SUUREMAT EDU NENDE EES SEISVATE ÜLESANNETE LAHENDAMISEL.

TARTU RIIKLIKU ÜLIKOOLI REKTORAAT JA ÜHISKONDLIKUD ORGANISATSIOONID

Tartu 6. üliõpilaspäevad

Kahe nädala jooksul pärast Laur Karu artikli ilmumist on aeg teinud mitmeidki korrektiive üliõpilaspäevade suhtes. Tudengipäevad jõuavad sedavõrd lähedale, et iga väiksemgi küsimus (alates elektromegafonidest ja lõpetades templivärviga) muutub kurvaks reaalsuseks, kohe lahendamist nõudvaks tööks.

Seoses sellega on üles kerkinud mõndagi, mis vajab äramärkimist ja tähelepanu.

Täpsemalt lähenevast peost

● Tänases numbris on ära toodud rivistumise ja paiknemise skeemid EPA peahoone ees ja Toomeorus. Meie kõigi hooleks on rangelt kinni pidada rivistusskeemist, sest ainult nii saame säilitada eelkõige iseenda hea tuju ja teha veidi kergemaks ülesrivistajate töö. Omaette probleemiks on kujunenud tõrvikud. Orgkomiteel on palve kõigile rongkäigust osavõtjatele: suutke ka põlenud tõrvikuid kaasas kanda Toomeoruni, kus saaks nii põlevad kui ka kustunud tunglad asetada ühisesse lõkkesse (vt. Toomeorus paiknemise skeemi). Lahkumine orust mööda mahavisatud tõrvikuid oleks väga ebameeldiv.

● Käesoleval aastal on palutud ülikooli sammaste eest mööduvat üliõpilaspäevade rongkäiku tervitama mõlema suurkooli professorid. Meie aukohus on oma külalisi ja *alma mater*'i auväärt hoonet väärikalt tervitada, hinnates sellega meie heaks nii palju teinud inimeste teeneid.

Lugupeetud aukülalised — tahaksime teada Teie soove üliõpilaspäevade üritustest osavõtu kohta — loodame, et leiate võimaluse astuda kontakti ülikooli komsomolikomiteega.

● Loetleksin ka mõned ansamblid, kes on andnud nõusoleku üliõpilaspäevadel esineda: Tallinnast «Toomapojad», Mängudemaja ansambel, Viljandist «Ugala», Tartust «FIX», «Kuup ja kera», «Amores», geograafide ansambel ja veel mitmed teisedki. Kutsed on saadetud ka kolmele vennasvabariigi kõrgema kooli ansamblile — vanale tuttavale «Juventusele» Užgorodist, Jerevani ja Tbilisi ülikooli ansamblitele.

Ansamblite suhtes võib veel mõndagi muutuda, kuid loodame, et iga klubi saab mitmekesise kava.

(Järg 4. lk.)

● ELKNÜ TRÜ komitee esitas ELKNÜ Keskkomiteele järgmised kandidaadid ELKNÜ 1970. a. kirjandus- ja kunstialaste preemiate saamiseks.

1. Teatrikunsti alal
P. Kuusbergi romaani «Südasuvel» instseneeringu «Südasuvi 1941» eest RAT «Vanemuises»:

ELKNÜ TRÜ komitee bürool

M. Unt — dramaturg,
E. Hermaküla — lavastaja,
J. Kiho — kommunistliku noore Olev Sookase osatäitja.

2. Ilukirjanduse ja publitsistika alal:
J. Kross — «Neli monoloogi Püha Jüri asjus» («Loomingu Raamatukogu 1970, nr. 15), romaani «Kolme katku vahel» («Looming» 1970, nr.-d 5, 6, 7), luulekogu «Vihm teeb toredaid asju», ooperilibreto «Barbara von Tiesenhusen», I. Madachi värssdraama «Inimese tragöödia» tõlke eest;
ajalehe «Sirp ja Vasar» toimetus — kasvatusteemalise mõttevahetuse algatamise ja läbiviimise eest 1969.—1970. a.

3. Kujutava kunsti alal:
I. Malin — viimaste aastate loomingu, eriti V. I. Lenini, akadeemik H. Habermanni ja NSVL Ülemnõukogu saadiku A. Möldri portreede eest.

4. Filmikunsti alal
Eesti Telefilmi kunstilise filmi «Mina ise» eest:
V. Koppel — režissöör,
M. Põldre — operaator,
R. Karemäe — reporter.

5. Muusika alal
ETV Noortestuudio sarja «Tornimuusika» eest:
A. Valdma, H. Valdma — autorid.
N. Järvi — dirigent,
T. Mägi — režissöör.

● Büroo istungil 27. nov. 1970. a. anti soovitus NLKP liikmekandidaadiks astumiseks Arstiteaduskonna raviosakonna V kursuse üliõpilasele Sirje Järveküljele.

(Järg lk. 2)

ÜLIKOOLI KOLLEKTIIV KOGUNEB OKTOOBRIDEMONSTRATSIOONIKS LAUPÄEVAL, 7. NOVEMBRIL KELL 12.30 AKADEEMIA TÄNAVALE!

MIS SELLES MAJAS TEHAKSE?

NLKP ajaloo kateeder

Tartu Riiklik Ülikool. Õppehoone nr. 4. Tagasihoidlik silt ja tagasihoidlik kahekorruseline maja. Igale sinise tekli kandjale peaksid olema tuttavad nii hoone fassaad kui ka osaliselt see, millega siin majas tegeldakse. Aga kui püüaksime seda natuke lähemalt tundma õppida?

Raske välisuks, paarkümmend astet treppi ja ongi pikk kitsavõitu koridor, mis eksamisessioonide ajal muutub veel kitsamaks, sest ühiskonnateaduste eksamid toimuvad tavaliselt selles majas. Siin nad asuvadki reas — kateedrid, mille järgi maja on oma nime saanud.

Kateedri juhataja dots. J. Kalits saabus äsja Ameerika Ühendriikidest ja polnud veel jõudnud reisiväsimusest lahti saada, kuid nõustus siiski rääkima üht-teist kateedri ajaloost, uurimistööst, ühiskondlik-poliitilisest ja õppe-kasvatuslikust tegevusest.

Kateeder loodi 1946. a. mais ja kandis tollal nimetust marksismileninismi kateeder. Hiljem anti talle praegune nimetus. Muidugi õpetati TRÜ-s ka enne 1946. aastat ühiskonnateadusi, kuid siis polnud iga distsipliini jaoks veel eraldi kateedrit.

Praegu töötab kateedris 11 õppejõudu, neist kaheksa teaduste kandidaati. Lähemal ajal peaks see arv ümmarguseks muutuma, sest v.-õpet. E. Kivimaa kaitseb oma väitekirja veel sellel kuul, S. Lepiku töö kaitsmine on planeeritud käesoleva õppeaasta raamidesse. Kolmel õppejõul on dotsendi kutse, kolm on valitud dotsendi kt. kohale. Kateedri õppejõudude hulka kuulub ülikooli rektor A. Koop, kateedris töötab poole koormusega ka EKP Ajaloo Instituudi direktor ajaloodoktor professor A. Panksejev. Enamikul õppejõududest on 10—15-aastane tööstaaž. Kateedris on viis aspiranti. Mittestatsionaarsete aspirantide hulgas on mitmeid vabariigi juhtivaid ideoloogiaala töötajaid (EKP Tallinna Linnakomitee sekretär V. Väljas, «Eesti Kommunisti» osakonnajuhataja V. Lillemäe jt.).

Teadusliku uurimistöö objektiks on EKP tegevus. Igal aastal on kateeder andnud välja teadusliku töö kogumiku, mõnel aastal isegi kaks. Toimetajaks on olnud viimastel aastatel dots. F. Kinkar. Enamik uurimisteemadest on seotud kaasaja probleemidega ja omavad praktilist tähtsust partei juhtimistegevuse täiustamisel. Tulevikus on kavatsus uurimistööd senisest suuremas ulatuses suunata kõrgema kooli pedagoogika ja parteitöö praktika piirimaile. Arvestades õppejõudude pedagoogilisi ja parteitöö kogemusi, peaks see suund kujunema küllaltki viljakaks. On ju v.-õpet. E. Kivimaa töötanud EKP Tartu Linnakomitee sekretärina.

(Järg 3. lk.)

«Tartu Riiklik Ülikool» nr. 32
Reedel, 6. IX 1970. lk. 2

Veerand sajandit kaugõpet

Kaugõppest metoodiku pilguga

Hiljuti sai täis 25 aastat kaugõppeosakonna asutamisest. Veerandsada pole just pikk aeg, kuid võimaldab siiski teha mõningaid tähelepanekuid möödunust.

1945. a. alustas kaugõppeosakond tööd 238 üliõpilasega. Õppetöö toimus 3 teaduskonnas — Ajaloo-Keele-, Õigus- ja Matemaatika-Loodusteaduskonnas — 7 erialal. Käesoleval ajal töötab kaugõppes 5 teaduskonda 2089 üliõpilasega 15 erialal, teaduskondadele on lisandunud Kehakultuuri- ja Majandusteaduskond.

Alljärgnev tabel näitab, missugustel erialadel on õppetöö toimunud ja kui palju on vastaval erialal ülikooli lõpetanuid.

Jrk. nr.		Eriala avamise aasta	Vastuvõtu lõpetamise aasta	Ülikooli lõpetanuid
1.	Eesti keel ja kirjandus	1945		231
2.	Vene keel ja kirjandus	1945		162
3.	Inglise keel ja kirjandus	1945		103
4.	Saksa keel ja kirjandus	1945		44
5.	Ajalugu	1945		385
6.	Õigusteadus	1945		623
7.	Matemaatika	1945	1966	32
8.	Agronoomia	1949		
9.	Zootehnika	1949	1951. a. viidi üle EPA-sse	
10.	Geograafia	1950	1952	32
11.	Kaubandusökonoomia	1954		215
12.	Rahandus ja krediit	1954		377
13.	Raamatukogundus ja bibliogr.	1954	1966	122
14.	Kehakultuur ja sport	1955		165
15.	Tööstusökonoomia	1957	1958	11
16.	Stomatoloogia	1961	1964	lõpetavad stats. osak.
17.	Tööstus- ja toidukaubad	1961		46
18.	Bioloogia	1962	1966	6
19.	Geograafia	1962	1969	21
20.	Farmaatsia	1962	1965	27
21.	Psühholoogia	1966		20
22.	Defektoloogia	1970		
	TRÜ Kaugõppe Pedagoogiline Instituut			
23.	Eesti keel ja kirjandus	1958	1965	120
24.	Vene keel ja kirjandus	1958	1965	42
25.	Ajalugu	1958	1965	125
26.	Matemaatika	1958	1965	53
27.	Bioloogia-keemia	1958	1965	31
28.	Geograafia	1958	1965	75
29.	Teised erialad			34
			Kokku	3102

25 aasta jooksul on lõpetanud ülikooli kaugõppe teel 3102 üliõpilast. Kõrgema hariduse omandamine töö kõrvalt ei ole kerge. Väga paljud, kes on tulnud kaugõppe teel õppima, on pidanud lahkuma eesmärki saavutamata. Inimene, kes on endale eesmärgiks seadnud kõrgema hariduse omandamise kaugõppe teel, peab omama tahtejõudu, järjekindlust ja oskust iseseisvalt töötada. Oluline on isegi see, missugune meeleolu kursusel hakkab maad võtma: kas loidus, ükskõiksus või asjalik töömeeleolu, kui tihe on kontakt õppejõududega. Näiteks võiks tuua viiekümnendate aastate algul vastuvõetud geograafid. On väidetud, et mõnede erialade õpetamine kaugõppe teel ei õigusta ennast, nende hulgas ka geograafia. Kui ksutada üliõpilaste keelt «kergete» ja «raskete» erialade kohta, siis ei kuuluvat geograafia «kergete» hulka. Ometi on kaugõppes just geograafid saavutanud kõige paremaid tulmusi. Näit. 1950. a. vastuvõetud geograafidest lõpetas ülikooli 1956. a. 92% viimase kursuse üliõpilastest, neist kõik normaalajaga ja 36% isegi kiitusega. Need tulemused saavutati siis, kui ei olnud veel rotaprinti, raadioloenguid, konsultatsioonipunkte, õhtusi loenguid (akadeemilised rühmad) ja ka õpikute saamine raamatukogust oli raskem. Üliõpilased ise olid aktiivsed, õppejõud suhtusid kaugõppetöösse täie tõsidusega, eriti geograafia kateeder, kus anti paljundamiseks isegi õppejõudude loengukonspekte. Ka hiljem on olnud heade tagajärgedega töötavaid kursusi. Näiteks lõpetasid 1969/70. õ.-a. psühholoogiaosakonna 90% viimase kursuse üliõpilastest, kõik normaalajaga (välja arvatud üks, Aino Kureniit, kes lõpetas aasta enne normaalaega ja kiitusega), neist 20% kiitusega. Ka sellel kursusel valitses üksmeel ja töömeeleolu, aidati üksteist, eriti tubli oli kursusevanem. Tõhusat abi psühholoogiaosakonna kaugõppijatele osutasid loogika ja psühholoogia, füsioloogia ja matemaatika õpetamise metoodika kateedri õppejõud. Ka farmaatsia eriala üliõpilased on oma õpingud kaugõppes edukalt lõpule viinud. Kahjuks ei ole filoloogid ja ajaloolased selliste näitajateni veel jõudnud.

Üldine õppeedukus on näidanud aastate jooksul tõusutendentsi. Kui 1959/60. õ.-a. viidi järgmisele kursusele 56% kaugõppijatest ja lõpetas 53% viimase kursuse üliõpilastest, siis 1969/70. õ.-a. olid need arvud 58% ja 81%.

Pärast sõda õppisid kaugõppes peamiselt need, kes olid sõjateed tallanud või kellel mõnel muul põhjusel oli kõrgema hariduse omandamine pooleli jäänud. 1945. a. oli kaugõppes neid, kes kohe pärast keskkooli lõpetamist jätkasid õpinguid kaugõppe teel, 4%. Aastaaastalt on see arv suurenenud ja käesoleval õppeaastal moodustas see juba 24% I kursusele vastuvõetute arvust. Kuigi kaugõppijate vanuseline koosseis on näidanud pidevat noorenemistendentsi, õpib siin praegu ka küllalt eakaid inimesi. Kõige vanem kaugõppija on praegu 66-aastane, ta tuleb oma õppetööga hästi toime.

Naiste arv kaugõppijate seas on pidevalt tõusnud. 1945/46. õ.-a. õppis kaugõppes mehi 48% ja naisi 52%, 1969/70. õ.-a. oli mehi 33% ja naisi 67%.

Kõige lühema ajaga — kahe aastaga — on lõpetanud Õigusteaduskonna Gerš Kon, kusjuures hinded olid ainult «head» ja «väga head».

Kaugõppijate majutamine õppeeksamisessioonide ajal on endist viisi viletsal järjel. Ikka paigutatakse koolimajades 15—20 inimest ühte ruumi. Kaugõpe ei saa õppeeksamisessioone korraldada sellel ajal, mil see õppetöö seisukohalt on otstarbekas, vaid siis, kui koolimajad on vabad.

Tahaks loota, et kõik kaugõppijad viivad oma töö ülikoolis eduka lõpuni. Jätkugu õppejõududel jõudu nende abistamiseks, et kaasa aidata meie rahva haridustaseme tõstmisele.

H. Lipp,
kaugõppemetoodik,

Uut hoogu kõrgema kooli pedagoogikale

TRÜ Nõukogu äsjasel koosolekul oli üheks põhiküsimuseks kõrgema kooli pedagoogika alane uurimistöö meie ülikoolis. Teadusala prorektor J. Tammeorg märkis oma aruandes, et kaasajal on kõrgema kooli õppetöö organiseerimise ja metoodika küsimused tõusnud kogu maailmas teravalt päevakorda. Seoses järjest suureneva teadusliku informatsiooni tulvaga tuleb õppida ülikoolides ratsionaalsemalt ja efektiivsemalt õpetama. TRÜ-s on nende küsimustega tegeldud ligi 10 aastat, kuid paraku ilma suuremate tulemusteta. Saavutusi on peamiselt Majandusteaduskonnal, Õigusteaduskonnal ja füüsikaosakonnal, kus jooksva metoodilise töö korras uuriti lõpetanute ettevalmistuse taset ning üliõpilaste teadmiste püsivust. Elu nõuab aga nii nende kui ka teiste probleemide käsitlemist põhjaliku teadusliku uurimistöö tasemel.

Vastavateemaliste uurimistööde arv 1971. a. plaanis on küllalt väike — vaid 22 teemat kogu ülikooli kohta. On tarvis, et juba lähemal ajal loodaks igas teaduskonnas uurimisgrupid, kes hakkaksid koordineeritult tegelema nende küsimustega.

Kaasaruandja V. Ruttas toonitas, et kõrgema kooli pedagoogikasse suhtumise osas on märgata õppejõudude teadvuses murrangut. Enamik õppejõude tunnetab uurimistöö vajalikkust, kuid vähe on neid, kes on valmis kasvõi ajutiseltki loobuma oma erialastest teemadest metoodiliste teemade kasuks. Selleks, et asi tõepoolest hakkaks liikuma, on tarvis luua uurimisgrupid, kuhu haarataks ka üliõpilasi. Nii saame juurde noori uurijaid, aga ühtlasi avaneb võimalus hankida uuritava objekti kohta informatsiooni objektilt endalt. Senise deduktiivse lähenemise asemel tuleb hoopis enam kasutada induktiivset meetodit, mis võimaldab saada hoopis usaldatavamaid resultaate.

Vastuvõetud otsuses märgitakse, et praegune olukord kõrgema kooli pedagoogika uurimise alal TRÜ-s ei rahulda. Selle peamiseks põhjuseks on asjaolu, et pole suudetud luua optimaalset organisatsioonilist süsteemi ega leida isikuid, kes oleksid valmis koondama teatud ajaks kogu oma tähelepanu neile küsimustele. Ka olid senised teemad ebamäärased, mis ei stimuleerinud õppejõude uurimistööle.

Peeti vajalikuks täiendada TRÜ 1971. a. teadusliku töö plaani vastavate teemadega, kusjuures peamisteks uurimissuundadeks TRÜ-s kujuneksid:

- kõrgemasse kooli astujate kontingent ja selle seaduspärasuste uurimine;
- tulevase spetsialisti kujunemine õppe- ja kasvatusprotsessis ja seda mõjutavad tegurid;
- lõpetanute ettevalmistuse ja tegeliku tööga toimetuleku taseme uurimine.

Uurimistöö koondatakse laboratooriumide juurde, kus nimetatud probleemid on juba praegu põhisuundadeks, või kateedrite juurde, kus hakatakse töid juhendama. Töö paremaks organiseerimiseks luuakse probleemgrupid, mille statuudi kinnitab rektor. Probleemgruppide juhatajatest, rektoraadi ja ühiskondlike organisatsioonide esindajatest moodustatakse TRÜ pedagoogikanõukogu, mis hakkab edaspidi koordineerima kõrgema kooli pedagoogika alast uurimistööd.

Sihid on selged, otsus on olemas. Jääb ainult loota, et sedapuhku viiakse kavandatud plaanid ka 100-protsendiliselt ellu. Sellest tõotab tulla tulu nii üliõpilastele kui ka õpetatud meestele endile, kaugemas plaanis aga kogu meie majandusele ja kultuurile.

R. SINIVÄLI

ELKNÜ TRÜ komitee bürool

(Algus lk. 1)

● Bürool arutati mitmeid personaalküsimusi. Majandusteaduskonna II kursuse üliõpilane Tiit Hellenurm koos kaaslasega varastas ülikooli garaažist sõiduauto, mille eest ta võetakse kohtulikule vastutusele. T. Hellenurm oli eelnevalt tarvitanud alkoholi. Büroo heitis T. Hellenurme ÜLKNÜ ridadest välja.

Alkoholi liigtarvitamine tõi büroole ka Raul Mälgu, Enn Sepa ja Ivar Reigo. Neist esimest karistas büroo noomitusega arvestuskaardile kandmisega ja teisi valju noomitusega arvestuskaardile kandmisega üliõpilasele ebaväärika käitumise pärast. Et R. Mälk tarvitas alkoholi tudengiks löömise õhtul, siis hoiatati suuliselt ka kursuse komsorgi Väino Kivirüüti.

Büroo märgib, et käesoleval sügisel on sagenenud alkoholijoobes viibivate üliõpilaste mittesobiv käitumine avalikes kohtades ja miilitsaorganite teadete arv. Teadmiseks üliõpilastele: komsomoliorganisatsioonid karistavad kõiki joobnud olekus ebaväärikalt käitunud üliõpilasi täie karmusega.

Kuidas see kõik oligi ...

(Vestlus 26 aastat tagasi hukkunud vennaga)

Võimatu on meenutada detailideni, kuidas see kõik oligi... Just Sinusse kirjutas elu siis tulise rauaga nendest aegadest sügava kirja... Aga nüüd on nii, et kui üks meist kahest, õde või mina, neid aegu ei meenuta, siis jääd Sa ainult nimeks ülikooli seinale ja marmortahvlile, võib-olla veelgi vähem — ainult perekonnanimeks. Sest sellel eelmisel tahvlil, mis ülikoolis seinal oli ja koos peahoonega põles, ei olnud Su eesnimegi. Oli «... Tohver, langenud 1941. aastal.» Ja selles kirjutises, millega «Edasi» palus andmeid nende kohta, kes võitu ei näinud, oli Su perekonnanime järel hoopis teine teaduskond. Sina aga õppisid agronoomiat. Ja kui Sa oleksid agronoomiks saanud, ei oleks Sa sellega leppinud; Sul oli kindel kavatsus lõpetada veel ka Majandusteaduskond.

Nii et olid vahepeal eesnimeta ja õige teaduskonnata... Kas ma ei oleks süüdi, kui jääksidki veretuks ja lihatuks perekonnanimeks, kuigi mälestustes oled elav, ... olgugi et mõnele üksikule. Ma ei kirjutanud Sinust kaua, sest möödunud ajad tundusid liiga keerulistena, inimesed liiga vastuolulistena; tundus, et ajast ja inimestest õige pildi maalimiseks oleks vaja osavamat sulge kui minu oma. Ei kirjutanud ma ka sellepärast, et mälestused võivad meeli-mõtteid liigselt vallutada ja kui neist kirjutama hakata, võib mõni hädavajalikum lugu jääda loomata. Aga aeg läheb, aega on läinud 26 aastat...

Seda, mis Sinust dokumentides on, on vähe. Kõige dokumentaalsemas dokumendis seisab järgmist:

Arhiiviteatis

... Tohver, Artur Kustavi p., sünd. 7. okt. 1919, elukoht Tori vald — oli Saksa okupatsiooni ajal 13. veebruaril 1942 paigutatud Tallinna töö- ja kasvatuslaagrisse.

21. veebr. 1942. a. viidi ta Pärnu vanglasse.

22. okt. 1942. a. andmeil oli ta vahialune Tartu vangimajas. Olnud kinnipeetav Peaväliosakonna Poliitilise Politsei Referentuuri referendi järele. Tema kinnipidamine lõppenud 10. juulil 1944. a.

1. aug. 1944. a. andmeil olnud ta vahialune Tallinna töö- ja kasvatuslaagris. Viibinud samas laagris vahi all veel 18. aug. 1944. a. ...»

Trükis olen Sinu nime näinud pärast sõda Tartu ajalehtedes vist kolm korda. Aastat 18—20 tagasi kirjutati ülikooli ajalehes ülikooli komsomoliajaloost, et Tohver esines ühes vallas kõnega ja teda lasti püssist.

Teine kord — paar aastat tagasi — oli juttu hoopis rõõmsamast: E. Mikkelsaar kirjutas esimesest Tartu—Tallinn suusamatkast 1940/41. a. talvel ja osavõtjate hulgas märkis ka Sind.

Ja kolmas kord — selles üleskutses saada teated nendest, kes võitu ei näinud.

Aga kuidas see kõik algas, see Sinu lugu?

Minu varase lapsepõlve selgete ja helgete mälestuste hulka — olin Sinust ju 9 aastat noorem — kuuluvad laupäevaõhtused eeskojast kostnud suusaklõbinad. «Poisid tulid!» Koolinädal Vändras oli läbi, kakskümmend kilomeetrit koduteed suuskadel jäi seljataha. Pühapäeval lõuna paiku seljakott selga ja tagasi. Imetlesin Su suuski ja üldse suuri vendi. Suviti olite töömehed... talul kulud suured... kolm last keskkoolis, üks algkoolis. Vanemad alustasid mahapõlenud elamuga ja lagunenud kõrvalhoonetega talust... Sa hakkasid varakult elu analüüsima, Sul tekkisid oma seisukohad. Mäletan, ühel hommikul kõneles kontrollassistent Paul Kristal, kellega koos olite lakas maganud, et küll sellel poisil on huvitav ja arukas jutt. Aga Vändra Majandusgümnaasiumi tunnistusel olid ka mõned kolmed, vist küll ainult nooremates klassides. Mäletan veel, et olid saanud esikoha lõkke süütamise eest. Kõnevõistlustel jäid teiseks. Aga üleriiklikel suusavõistlustel konkureerisid korduvalt oma vennaga. Vahel võitsid, vahel mitte. Igatahes Lahtisse taliolümpiaadile pääses tema, mitte Sina. Veel mõni aasta ja rong viis Sind esimest korda Tartusse. See oli vist 1938. aastal. Laupäevaõhtused suusakolinad jäid ära. Aga selgesti mäletan üht talvist pühapäevahommikut. Tulid suuskadel oma pika sammuga üle välja Tartust koju, 150 kilomeetrit. Olid siis 20 aastat vana. Ema tegi Sulle aseme põrandale, sest teised toad olid kütmata. Mina, 11-aastane tüdruk, vaatasin magavat venda. Need õlavarremusklid, õige suured ja ümarad, on veel praegugi silmade ees. Külatüdrukud arutasid: «Ilus poiss, tõmmu nahk ja hästi valged hambad... Ei tea, kumb neist poistest kenam on, kas tumedapäine vanem või heledapäine noorem?» Olid nende tähelepanust veidi meelitatud, aga peapööritust ei saanud. Su tegudele jäi Su omapära. Meenub, tulid linnast, mõnikümmend senti oli vaba raha olnud, tõid selle eest emale arvelaua, teinekord kartulipudrumasina. Jäin tookord mõtlema, et meie teised ei oleks sellele tulnud, et niisugused pisiasjad emale vajalikud on; keegi polnud Sind selleks palunud.

Mis siiski põhjustas seda peamist, mis Su elutee lõpule nii tugeva pitseri pani? Kodutalu hektarite arvu järgi oleksid Sina, vanem poeg, pidanud endale hoopis teistsugused eesmärgid üles seadma. Olen ennast ikka ja jälle leidnud selle küsimuse ees seisvat. Kas oli see kodune vaim? Ei, otsest suunitlust kommunismile see küll ei andnud. Emas oli tunda eelmise sajandi lõpu järelärkamisaja vaimu: vanaisa oli selle aja püüdlustest ihu ja hingega osa võtnud. Meie isa aga, anname tõele au, tundis vintis peaga vapsidele kaasa ja kirus «Pätsu valitsust». Nii et see, mis Sind juba esimestel ülikooliaastatel sundis marksistlikust ringist osa võtma, ei olnud küll kodune mõju. (Ma pole sellest ringist kusagilt mujalt kuulnud ega lugenud,

UURIMISTÖÖST, MILLEST ME KÕIK OSA VÕTAME

Oktoobrikuu tõi kõigile meie üliõpilastele kaasa ühe küllaltki tülika lisakohustuse — iganädalase õppetöövälase ajabüdžeti kaardi täitmise. «Peasüüdlaseks» selles on TRÜ Üliõpilaste Kompleksse Teadusliku Uurimistöö Büroo õppeprotsessi uurimise grupp.

Nüüd, kus esimesed kaardid on juba laekunud ja esimesed «avaliku arvamuse» (võimas umbisikuline jõud, mis ka kõige paremad plaanid ühel hoobil võib nulliks teha) reageeringud üle elatud, näib olevat paras aeg tõhustada agitatsiooni selle massiürituse kasuks. Teiste sõnadega — **milleks** me seda tööd teeme ja **kuidas** teda peaks tegema.

MILLEKS?

Vanemad tudengid mäletavad, et juba aastaid on komsomolikomitee püüdnud üliõpilaskonda kaasa haarata õppeprotsessi paremale korraldamisele meie ülikoolis.

Pole ju mingi saladus, et alates tunniplaanist ja lõpetades õppeprogrammidega on olukord seni kaugel ideaalsest. Ja jääbki selliseks, kui meil puuduvad laialdaselt läbiviidud eksperimentaalsed uurimused sellest, kuidas me tegelikult töötame. Paljudes meie maa tehnilistes kõrgemates koolides, eelkõige Kiievi Ehitusinseneride Instituudis on juba aastaid sel alal töötatud, ja kasuga.

Üliõpilaste ajabüdžeti uurimise alusel on loodud õppeprotsessi statistiline mudel, mis annab võimaluse

— hinnata summaarset **reaalset** ajakulu kogu stuudiumi jooksul semestrite ja erinevate distsipliinide lõikes,
— välja selgitada auditoorse ja iseseisva töö vahekorda,
— teha kindlaks «tippkoormuse» perioodid stuudiumi vältel ja semestri jooksul,
— leida keskmiselt vajalikud ajakulud konkreetsete distsipliinide omandamiseks,
— leida üliõpilaste jaotuskõverad õppetööle kulutatava aja ja töö edukuse järgi, s. t. hinnata tudengi töö kasutegurit
jne. jne.

Praktilised järeldused sellise uurimise tulemustest on silmnähtavad. Ei tea ju, seni meie ise ega õppejõud, milline on meie elutempo ja kui kõrgeks on seda võimalik kruvida, ilma et see hoopis vastupidiste tulemusteni viiks. Meenutame jutte iseseisva töö osatähtsuse kasvust (Mille arvel? Kui suureks võib teda «kasvatada»? jne.).

Või kasvõi selline puhtpraktiline küsimus: millistele kursustele ja millisel ajal oleks kõige otstarbekam ja vajalikum korraldada Käärikul või Vellaveres puhkelaager, et vältida üleväsimust? Ja muidugi — viia õppeplaanide ja tunniplaanide koostamine teaduslikele alustele ehk, nagu öeldakse, õppeprotsessi optimaalseks muuta on võimalik ainult nimetatud lähteandmete baasil.

KUIDAS?

ON VAJA, et

— kaardid laekuksid **kõigilt** üliõpilastelt õigeaegselt.
— andmed oleksid **objektiivsed.** On rumal üliõpilase tasemel (teadlik, täiskasvanud ja nii või teisiti teadusega kokkupuutev isik) kahtlustada, et uurimistulemusi kasutavad õppejõud konkreetse üliõpilase kohta «spionaažiandmete» hankimiseks. Matrikli numbri märkimine on vajalik selleks, et saada **statistilisi** andmeid üliõpilaskonna jagunemise kohta võimete järgi (alus diferentseeritud **õpetamiseks).** Seega üliõpilane kui **isiksus,** mitte kui **keskmine üliõpilane.** Kaardid olgu täidetud kirjaoskajalikult, s. t. nii, nagu kord ette näeb.

Kui on küsitud ajakulu astronoomilistes tundides, siis kirjutada see **täisarvudena** (arvestades, et auditooriumis kulunud 45 minutit+15 minutit vaheaega moodustab ühe astronoomilise tunni).

Kui täidate distsipliinide nimekirja, siis täitke see kogu kursuse jaoks ühtemoodi. Elektronarvuti ei ole õppejõud, kes on harjunud teie kontrolltööde dešifreerimisega!

Loodame, et meie koostöö edaspidi paraneb (eks iga uus asi taha harjumist) ja kevadel leninlik arvestus, mille üheks komponendiks on meie ühine uurimistöö, lõpeb kõigile kursustele edukalt.

Samuti loodame, et iga osakond leiab entusiaste, kes on nõus meid abistama sisulisel analüüsimisel, mille tulemusena õppetöö korraldus meie ülikoolis paraneb.

ÜKTUB õppeprotsessi

uurimise grupp

NLKP ajaloo kateeder

(Algus lk. 1)

õppejõud L. Raid, J. Kalits ja V. Ruus aga TRÜ parteikomitee sekretäridena. Ka praegune sekretär dots. kt. K. Koger on NLKP ajaloo kateedri õppejõud. Olgu märgitud, et vaatamata suurele töökoormusele kaitses ta edukalt kandidaadiväitekirja, milles analüüsis võistluse küsimusi nii teoreetilisest kui ka praktilisest aspektist. Selles valdkonnas juhendab K. Koger ka lepingulisi töid.

Mitmed kateedri õppejõud (dots. F. Kinkar, dots. V. Ruus, dots. kt. L. Raid) kirjutavad doktoridissertatsiooni.

Kateedri teadusliku töö lisaks on üliõpilaste teaduslik töö. Kuigi NLKP ajaloo ringi raames teevad teaduslikku tööd I ja II kursuse üliõpilased, on viimaste aastate vältel saavutatud teaduslike tööde konkursil nii ülikooli kui ka vabariigi ulatuses rida auhinnalisi kohti. Nii esitati ainult möödunud õppeaastal konkursile 8 teaduslikku ja 18 referatiivset tööd. Neist pälvisid 2 tööd II ja 4 tööd III auhinna.

Kateedri ühiskondlik-poliitiline tegevus on väga laialaulatuslik. Kõik õppejõud on seotud mitmesuguste ühiskondlike ülesannetega. Ühiskondlik töö on tihedalt seotud ideoloogilise tööga vabariigis. Pole vist ühtki rajooni, kus poleks igal aastal esinenud loenguga mõni kateedri õppejõududest. Ilma nende osavõtuta ei toimu Tallinnas ühtki vastava eriala propagandistide seminari. Eriti aktiviseerub loengulise tegevus seoses EKP 50. aastapäeva ja eelseisva NLKP XXIV kongressiga.

Suurt tähelepanu osutatakse õppemetoodilisele tööle. Oktoobris toimunud kateedri koosolekul analüüsiti näiteks seminarigruppide tööd. Selgus, et paremate hulka kuuluvad juristid. On ju NLKP ajalugu nende jaoks rohkem eri- kui üldaine. Kuid mitte alati ei aita spetsiaalsuse lähedus õppetöö edukusele kaasa. Laideti ajaloolasi, kellel tuleb puudu nii töötahtest kui ka distsipliinist. Dots. L. Raid andis hea hinnangu defektoloogide rühmale. Bioloogide-geograafide töö on viimasel ajal samuti paranenud. Arstid on varematel aastatel ikka tublid olnud, kuid sel aastal jäävad tagaplaanile. Matemaatikapedagoogide hindamisel oldi kiitvate sõnadega samuti kitsid. Loengutest osavõtt on mõnevõrra halvem teisel kursusel.

Õppetöö tõhustamiseks valmistab kateeder dots. V. Ruusi toimetamisel ette õppeabimaterjalide kogumikku. Õppetöö parandamisega tegeleb ka ühiskonnateaduste parteiorganisatsioon, kus sekretäriks on NLKP ajaloo õppejõud F. Kinkar.

NLKP ajaloo kateeder on ainuke ühiskonnateaduste kateeder TRÜ-s, kus on võimalik (senini ajaloo-osakonna, aga edaspidi tõenäoliselt ka mõnede teiste erialade baasil) spetsialiseerumine NLKP ajaloo erialal. Seni on spetsialiseerujate töö juhtimine olnud peamiselt K. Kogre käes.

Õppeedukuse tõstmiseks peab kateeder vajalikuks koostöö tugevdamist ülikooli komsomolikomiteega. Nüüd peaks see eriti soodus olema, sest ülikooli komsomolikomitee sekretär M. Kubo on kateedri õppetööga vahetult seotud, viies läbi seminare kahes õpperühmas.

Dots. J. Kalitsaga vestles

R. JOAMETS

TRÜ rektori KÄSKKIRI

Seoses 25 aasta möödumisega kaugõppeosakonna asutamisest Tartu Riiklikus Ülikoolis tänan kõiki ülikooli töötajaid, kes oma tööga on kaasa aidanud kaugõppeosakonna tegevusele, mille tulemusena on selle aja jooksul omandanud kõrgema hariduse 3102 töötajat.

Eeskujuliku töö eest kaugõppijate õpetamisel ja kaugõppetöö korraldamisel avaldan kiitust dotsent Jenny Ananjevale, dotsent Richard Kleisile, dotsent Andres Pärlile, van.-õpetaja Heli Ruussaarele, van.-õpetaja Viima Jürismale, metoodik Endla Kaldemäele, metoodik Lehte Jakobsoole, sekretär-masinakirjutaja Jelena Milgile, sekretär-masinakirjutaja Aino Juursoole, laborant Endla Kolbergile, laborant Ludmilla Kokinile, laborant Renate Laatsitile.

Venia legendi

12. novembril 1970 kell 18 esineb ph. 232. aud. dotsendi kutse taotlemiseks TRÜ eksperimentaalfüüsika kateedri dotsendi kt. Aksel HAAV avaliku loenguga teemal «Röntgenikiirte kasutamisest kristallide struktuuri uurimisel».

J. LEMBRA,
Füüsika-Keemiateaduskonna
dekaan

Võlglasi on palju

Kursuste spordiorganisaatorid! Paljudel TRÜ Spordiklubi liikmetel on tänavu maksmata liikmemaks. 10. oktoobri seisuga oli võlglasi

AJALOO-KEELETEADUSKONNAS:
ajaloo-osakonna II kursus — 9, III — 18, IV — 23, V — 18; eesti fil. II — 26, IV — 15, V — 13; vene fil. II — 1, III — 7, IV — 27, V — 18; inglise fil. II — 20, IV — 13, V — 14; saksa fil. III — 1, V — 11; psühholoogia II — 1; defektoloogia III — 17;
BIOLOOGIA-GEOGRAAFIATEADUSKONNAS:
bioloogia II — 1, III — 7, IV — 7, V — 5; geograafia IV — 3, V — 15; geoloogia II — 3, III — 1, V — 8;
MATEMAATIKATEADUSKONNAS:
matem. teor. II — 14, III — 13; matem. ped. II — 15, III — 9, IV — 16, V — 6; matem. (vene) II — 2, III — 8, IV — 5, V — 12;
MAJANDUSTEADUSKONNAS:
rahanduse II — 14, IV — 8; rahanduse (vene) III — 16; kaubanduse III — 12, IV — 1; majanduskübern. II — 11, III — 7, IV — 3; raamatupidam. II — 16, III — 4;
FÜÜSIKA-KEEMIATEADUSKONNAS:
keemia II — 1, III — 29, IV — 1; füüsika II — 16, III — 10, IV — 1, V — 4; füüsika (vene) II — 2, III — 1, IV — 9, V — 2; füüsika ped. II — 12, III — 9, IV — 5, V — 6; füüsika ped. (vene) II — 3, III — 2, IV — 1;
ARSTITEADUSKONNAS:
ravi II — 50, III — 3, IV — 25, V — 5; pediaatria II — 14, III — 2, IV — 7, V — 3; stomatoloogia II — 10, IV — 3; farmaatsia IV — 17, V — 23; spordimed. II — 6, III — 2, IV — 9 V — 7; ravi (vene) II — 4.

ÕIGUSTEADUSKONNAS võlglasi ei ole. Spordiorganisaatorid, astuge kiiresti läbi TRÜ Spordiklubist!

TRÜ Spordiklubi

ÜTÜ

TRÜ ÜTÜ psühhiaatriaringi koosolek toimub kolmapäeval, 11. nov. kell 18 Tartu Vabariiklikus Kliinilises Psühhoneuroloogiahaiglas.

Päevakord

1. Skisofreenia sümptomatoloogia — E. Käiss (ravi IV).
2. Haige demonstratsioon — M. Tuksam (ravi V).

Eesti keele ringis

Eesti keele ring tuli kokku reedel, 23. oktoobril, teemaks ikka veel aktuaalne soome-ugri kongress. Lisaks kuulsime Toivo Kuldsepalt reisimuljeid Soomest ja Maeve Leivo rääkis Ungari matkast.

Mullu suvel võtsid Soomes korraldatavaist soome keele kursustest osa kolm meie üliõpilast. Tänavu võimaldati sõita ühel. Kursused toimusid Lappeenrannas. Meetoditega, mis tunduvalt erinevad meil kasutusel olevaist, antakse seal paari nädalä jooksul arvestatavad teadmised ka nulltasemelt alustajaile. Keele õppimisel rakendatakse passiivset meetodit. Abiks on magnetofon. Keelekursustele lisaks peetakse loenguid soome rahvaluulest, arhiivindusest, kirjandusest, muusikast.

Keeleõppimise ja loengute kõrvalt jäi aega ka Soomemaa ja inimeste eluga tutvumiseks.

Ungaris Debreceni ülikooli juures korraldatud kursused olid kuuajalised, suunitlus rohkem kultuuriloolist laadi. Toimusid loengud kirjandusest, teatrist, kinost. Tutvuti uusimate Ungari filmidega. Keele õppimisel kasutati, vastupidiselt Lappeenranna kursustele, aktiivset meetodit — vestlust.

Sissejuhtavad sõnad FU-70 meenutamisele ütles Jüri Valge. Olulisim on fennougristika laienemine nii kvantitatiivselt kui kvalitatiivselt. Kongressist võttis osa 435 delegaati 16 maalt.

Kirjanduse sektsioonis toimunust rääkis Hille Ok. Suurima, läänemeresoome keelte sektsiooni tööst tegi kokkuvõtte Marje Joalaid. Sektsioonis esitati ettekandeid kõigi läänemeresoome keelte kohta peale isuri ja vepsa keele. Üldkeeleteaduse sektsioonis aga leidsid needki keeled kajastamist.

Eesti keele kohta esitatud ettekandeid analüüsis Helle Saluveer. Üheks huvipakkuvamaks oli kongressil meie keeleteaduse ja keelearenduse suurkuju J. Aaviku ettekanne, mille luges ette prof. A. Kask. Käsitleti ka keeleajaloo ja semantika küsimusi. Mitmes ettekandes rakendati generatiivse grammatika meetodeid.

(Järg lk. 4)

aga Su jutu järgi pidi ta olemas olema, oli Sul ju 1940. a. juunipöördeks «Kapital» läbi töötatud.) Otsest kodust mõju, aga hoopis vastupidist, said varsti tunda. Kui isa 1940. a. sügisel Tartu lehest luges, et oled valitud ülikooli ametiühingukomiteesse, sai ta õige viiheks: «Kas selleks on kooliraha makstud, et poliitikaga tegeleb! Ärgu toogu oma jalga mu majja!» Kõige suurema äikese ajal aga olid kaugel, see vaibus ja kui olid mõned korrad isaga koos olnud, siis jäi järele ainult vahelduv pilvitus. Ema jälgis seda ilmastikku vaikides. Sa ei kuulnud temalt ühtki halba sõna, ei teinud ta ka katset Sind mõjutada. Aga kui Sa juba vanglas olid, läks tema mure nii suureks, et sõi ära kogu elujõu... Selline oli kodune mõju. Mäletan, vend, ükskord tahtsin minagi, et Sa sellele mõjule alluksid. Olin siis vist 14-aastane. Ömblesin Sulle vanglasse saatmiseks trussikuid. Need olid väga karedad, ema kedratud ja kootud linasest. Värvli vahele panin sedelikese: «Vend, ära enam poliitikaga tegele, ema on murest murtud ja isa halliks läinud.» Otseselt kodu Sinu vaateid niisugusena, nagu nad olid, ei kasvatanud, kuid vastav kaudne mõju, kui järele mõtelda, võis isegi päris tugev olla: tappev töö lastele hariduse andmiseks (eriti talunaisel) ja muidugi noorte väga ebavõrdsed tingimused ülikoolis õppimisel. Ja üldse — elu, soov teda paremini näha.

Mida ma tean Su vaadetest 1940. aastal? Seda pole palju. Tean, et olid jõudnud järeldusele, et eraomandus maale ja tehastele tuleb kaotada, tuleb läbi viia maareform (muide, isatalu kahjuks) ja kindlustada noorte tasuta haridus, haigetele tasuta arstiabi. Üks Sinu kirjutisi kõneleb maareformi vajadusest. Maad peab saama harida igaüks, kes seda tahab. Pärast sellesisulist kõnet visati Sulle naaberkülas lava taga külma vett. See oli «sõbralik kriitika» võrreldes püssist tulistamisega ühes Tartumaa vallas.

Kas olid Su vaated küpsed, sellised, nagu nad on meil tänapäeval? — Aga seda ei saagi ju nõuda.

Kuidas arenes lugu edasi? Algas sõda. Tartus formeeriti hävituspataljon, kuhu Sina loomulikult kuulusid. Mis vahetult pärast seda toimus, ma ei tea. Varsti aga tuli koju teade Su langemisest. Nähtavasti jõudis sama sõnum ka ülikooli, sest sellel tahvlil seal ülikooli seinal ju seisis Su perekonnanime järel «langenud 1941. aastal». Ema valu oli suur, kuid mingi usk või lootus ikkagi elas edasi. Ja siis tuli see muinasjutuline päev. Naabrimees tuli teisest vallast oma valget hobust toomast — see oli vahepeal «mobiliseeritud» olnud — ja selle hobuse seljas istus ei keegi muu kui langenuks peetud poeg ja vend. Olid haavata saanud, haav oli paranenud. Aga ema rõõm oli üürike ja mure pikk. Kui ema 4 aastat hiljem 1945. a. märtsis suri, ei teadnud ta ei Sinust, ei nooremast pojast midagi. Sinust oli ta viimased teated saanud vanglast, noorem poeg oli 1943. a. sügisel põgenenud Soome.

Sina aga ei tundnud siis, 1941. a. suvel, veel ohu suurust. Sa ei osanud karta. Kodukülla oli ikka kodukülla, see harjutas Su julgeks. Sa ei teadnud oma «süü» suurust. Su märkmetest lugesin: «Oma püssist ma lasksin kaks pauku. Ükskord proovisin korsina pihta, et proovida, kuidas kuul jookseb, teise paugu tegin, et hirmutada üht kollanokka, kes majadesse riisuma kippus.» Ohtu mõistmata ja «süüd» tundmata istusid ühel sügispäeval jalgrattale, et «vaja vaadata, kuidas Tartus olukord on». Paljapäi, õhukese särgi väel. Asjata ootasime Sind koju... — Niipea, kui Tartu tänavatele jõudsid, kohtasid meest, kes üllatus: «Ah sina oled veel elus ja vabaduseski!» Ja olidki arreteeritud.

Algas töölaagrite ja vanglate periood. 1942. a. kevadel said korraks Pärnu vanglast välja. Kõhn, koltunud. Ise ütlesid: «Nüüd on see õige ülikool seljataga.» Kodus poliitikast ei kõnelnud. Kosusid kiiresti ja varsti harjutasid jälle õuel käte peal käimist. Ja siis tegid ka oma viimase praktilise elutöö, nagu ma seda vahel mõttes nimetan. Rakendasid hobuse ree ette, sõitsid mööda rohtunud teed metsa, korjasid ree noori kuuski täis ja istutasid selle kuuseheki, mis nüüdset «Säde» sovhoosi Tohera brigaadi keskust ühest küljest piirab. Ja rajasid selle muru, mis elamu ja vana keldri vahel on.

Siis sulgusid Su järel uuesti vanglauksed, nüüd juba jäädavalt. Oma märkmetest loen:

Pühapäev, 16 VII 1944

«Ängus... Ei suuda seda hajutada päikesepaisteline pilvitu suveilm... Ema silmade üle on nuturähk... Vennas ja inimesed, miks on teiega nii?... Vend, miks muutub Su elu järjest rängemaks! Oled seal läpatanud kongis, kus on kokku surutud 100 inimolendit, kus tüüfus inimesi teise ilma saadab, kus on parasiidid ja kärnatõbi, nagu vanglast väljasaadetud U. P. pesu tõendab. Ja kõige raskem on see, et meie lootused Sind näha saada nii põhjalikult purunesid. Teadsime, et oled üle viidud Tallinna Kalda 2... Mõtlesime, et seal ehk on paremad tingimused. Aga täna hommikul I. P. kõneles, missugune kole koht see on.

Tülgastus... Tunnen, et mu tahtejõud on kadumas... Ei taha ega saa midagi teha... Kui jalgki oleks terve! Teeksin tugevasti tööd, juurviljaaidad oleksid korras ja isa ehk teistsugune...

Tuleks ometi uni, ärgates ehk oleks kergem...»

Missugune oli Su võitluste ja vaevade lõpp, vend, seda ma ei tea. Kuulduste järgi oli see Elbingi vangilaagris. Keegi sealt pääsnu jutustanud välismaal elavale vennale, et sellenimeline isik surnud 1944. a. detsembris tuberkuloosi. Olid siis 25-aastane.

Marmorisse raiutakse kangelaste nimed. Kas Sina olid kangelane? Kangelased surevad lahingus. Sina jäid siis elama, said terveks. Kangelased võitlevad viimse kuulini... Ja mis lahing see oli, kui Sina oma püssist inimese pihta pole paukugi lasknud... Aga — jätame selle, millest ei tea.

Ei olegi oluline, kui kõrge oli Sinus kangelaslikkuse aste. Oluline on, et ainult ideede pärast inimene surnuks piinati.

Sinu ajal, s. o. minu lapsepõlves ja Sinu noorpõlves, mis terveks Su eluks kujunes, oli mõnikord raske tõde leida. Hea ja kuri olid õige segamini. Tõena pakuti mõne aasta jooksul kolme, aga võib-olla ka rohkem väga erinevat kontseptsiooni. Sina valisid, Sina leidsid oma tõe.

Kangelased tavaliselt ei kahtle. (Võib-olla on need küll skemaatilised kangelased?) Sinu sammu aeglustas mõnikord ka kahtlus. Mäletan, ükskord ütlesid heitunult: «Kes võis arvata, et nii palju tühje sõnu tehaksel» Ütlesid, peatusid viivuks, mõtlesid, siis läksid edasi ja tegid omalt poolt kõik, et sõnad ei jääks tühjadeks sõnadeks.

Ja kui Sa oma nime sellel marmortahvlil näeksid, siis... Sa vist ei usuks, et see on tegelikkus.

LEIDA LEPAJÕE

«Tartu Riiklik Ülikool» nr. 32
Reedel, 6. IX 1970. lk. 4

ACTA DIURNA

Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni 53. aastapäeva puhul avaldas rektor käskkirjaga tunnustust suurele grupile meie kollektiivi liikmeile. Rektori käskkirja avaldame ajalehe järgmises numbris.

*

29. oktoobril toimus EKP TRÜ komitee koosolek, kus arutati Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni 53. aastapäeva tähistamist TRÜ-s, parteiorganisatsiooni aruandlus-valimiskoosoleku ettevalmistamist, kinnitati parteigrupid ja kuulati informatsiooni TRÜ majandusaktiivi otsuse ning ülikooli ajalehe tööd suunava otsuse täitmise kohta.

*

5. novembril toimus ülikooli aulas EKP 50. aastapäevale pühendatud teoreetiline konverents. TRÜ ajaloolastest esines konverentsil ajaloodoktor Karl Siilivask ettekandega «Eesti kommunistide esimesed kogemused».

*

TRÜ Nõukogu otsustas taotleda Kõrgemalt Atestatsioonikomisjonilt professori kutset ülikooli õppejõududele meditsiinidoktor Ülo Arendile, bioloogiadoktor Hans Trassile ja bioloogiadoktor Viktor Masingule.

Nõukogu vabastas TRÜ õppejõu kohalt poliitilise ökonoomia kateedri vanemõpetaja Boris Maiste, kes teaduslike tööde lepingute sõlmimisel ja täitmisel oli jämedalt eksinud teadlase kutse-eetika vastu.

*

3. novembril tähistati piduliku koosviibimisega ülikooli kohvikus kaugõppeosakonna 25. aastapäeva. Päevakohase sõnavõtuga esines kaugõppe prorektor V. Haamer. Endised kaugõppe prorektorid E. Ertis, J. Adojaan, L. Kangur ja kaugõppega seotud õppejõud ning töötajad meenutasid kaugõppe algaegu ja arengut veerandsaja aasta jooksul.

*

Esmaspäeval, 26. oktoobril toimus Füüsika-Keemiateaduskonna partei- ja komsomoliorganisatsiooni nõupidamine. Arutati ehitustööst osavõttu novembrikuu jooksul, algavate üliõpilaspäevade teaduslikke üritusi, õppedistsipliini ja komsomoliorganisatsiooni struktuuri teaduskonnas.

Olukord Lähis-Idas

16. oktoobril tuli RSR-i senat peale suvist vaheaega jälle kokku, et võtta arutusele olukord Lähis-Idas ning anda oma seisukoht edasi ka hulgale asjast huvitatud tudengitele. Käsitleti: 1) sündmuste ajaloolist tagapõhja — teema, millega debüteeris 2. aasta senaator Olavi Pesti; 2) araabia maade ühtsuse küsimust — 2. aasta senaator Hardo Aasmäe; 3) viimaseid sündmusi Jordaanias — 1. aasta senaator Heikki Talving. Kokkuvõtte tegi 3. aasta senaator Tõnu Laak.

Lühidalt sellest, mis sisaldus sõnavõttudes. Juudid asusid endale Palestiinas kodumaad rajama esimest korda juba XV—XIV saj. e.m.a. Sajandeid hiljem, pärast Rooma ülemvõimu vastu suunatud ülestõusude (66.—70. ja 132.—135. a.) purustamist, aeti juudid Palestiinast välja — neil tuli asuda teiste rahvaste hulka elama. 2000-aastane kannatuste ajalugu tekitas sionistliku liikumise, mis elavnes eriti seoses fašistlike genotsiidide rakendamisega paljudes Euroopa maades. Ja nüüd on maailm juba teist korda seatud fakti ette, et juudid on asunud endale kodumaad rajama. Oleme mõnes mõttes harjunud kolooniate tekkimise ja kadumisega; kodumaa aga, kui ta on loodud, ei kao — hoopis vastupidi: äsja loodud, ilmneb tal tendents laieneda. Loomulikult ei suuda aga sel territooriumil elunevad teised rahvad aru saada, miks peaksid nemad loovutama territooriume, hüvitades sellega juutidele eurooplaste poolt tekitatud kahju. Olukorra teeb momendil eriti keerukaks veel asjaolu, et religioosse momendi kõrvale on astunud veel rahvusliku vabastusliikumise ning sellele vastutegutsevate jõudude vaheline konflikt. Seoses kolme viimase sõjaga Lähis-Idas on tekkinud mitmeid õige teravaid ja keerukaid probleeme: 1) Palestiina põgenike elutingimused — aetuna välja oma põlistelt aladelt, moodustavad nad näit. Jordaania elanikkonnast arvuliselt enam kui poole — vajavad parandamist, eelkõige sel teel, et nad asuvad tagasi Palestiinasse; 2) Iisraeli relvastatud jõudude okupeeritud aladelt tagasitõmbamine, mida näeb ette ka ÜRO Julgeolekunõukogu resolutsioon 22. novembrist 1967 ning mida tunnustavad niihästi AÜV kui ka formaalselt Iisrael.

Pidanud ligi 2 tunni jooksul läbirääkimisi nende kahe põhiprobleemi ja arvukate alaprobleemide üle, leidis RSR-i senat, et olukord vajab kõige kiireloomulisemat reguleerimist, kuid samal ajal oldi sunnitud tunnistama oma võimetust olukorda otseselt parandada. RSR — press

Täpsemalt...

(Algus 1. lk.)

Kena oleks ka, kui orgkomitee liikmetele jääks väike tegevusvabadus, et neid kutsete palumise ja pärimistega, kes kuskil esineb, masendavalt ära ei tüüdataks. Samuti oleksid kõik orgkomitee ja orgkomisjoni liikmed üsnagi meelitatud, kui praegu, enne tudengipäevi tekkinud sõbrad jääksid sõpradeks ka edaspidi.

● Laupäeva õhtul esinevad rajooni kultuurimajas teatri «Ugala» noored — põhiliselt lavakunstikateedri möödunudaastasest lennust koos lavastaja T. Kalmetiga, nad kannavad ette ühe itaalia lavatüki. Niisiis need, kes tahavad saada osa ka heast naljast, katsuge hankida pääsmeid rajooni kultuurimajja.

Dešifreerime siinkohal templite tähenduse kutsete tagaküljel. TRÜ ja EPA peaksid olema niigi selged (TRÜ klubi ja EPA aula). LKH — AÜN Tartu Kultuurihoone, RTK — Raudteeklubi Heidemanni tänavas, RKM — rajooni kultuurimaja, PED — Pedagoogilise Kooli saal, KOP — Tartu Tarbijate Kooperatiivi saal restorani «Tarvas» peal.

● Reedel, 13. novembril k. a. kell 19 ei saa suurem osa meist osa võtta üliõpilaspäevade avamisest «Vanemuise» kontserdisaalis. On aga teinegi avaüritus samal õhtul kell 20 TRÜ aulas — Tallinna Riikliku Konservatooriumi ÜTÜ klassikalise muusika kontsert (pileteid saab ülikooli komsomolikomiteest).

● Tänavu tahame ka pühapäeval pakkuda tagasihoidlikke programme, seda eeskätt ülikooli klubis, kus meid ootab klubi peremeeste ja Majandusteaduskonna poolt dekoreeritud saal — KARNEVAL! KARNEVAL! KARNEVAL! Tuleme siis dekoraatorite tööd tunnistama ainult kostümeeritult.

● Teistes klubides pühapäeva õhtul: EPA — oma isetegevus (tänavu tõepoolest huvitav, 2 show'd), LKH — bioloogidest etlejad. Ülikooli isetegevuslased esinevad kell 19.30 TRÜ aulas linna noortele — nimetage siis oma sõpradele, et ka nemad saavad osa üliõpilaspäevadest — selle kontserdi pileteid levitab komsomoli linnakomitee.

● ELKNÜ TRÜ komiteesse saabusid Tartu VI üliõpilaspäevade märgid. Osta saab neid komsomolikomiteest iga päev kella 14—20-ni. Kiirustage, märke on ainult 2500!

Kui nüüd veel midagi ütlemata jäi, siis saab see öeldud järgmises lehes.

Austusega ja lootusega üliõpilaspäevade orgkomisjoni nimel

J. VILLER

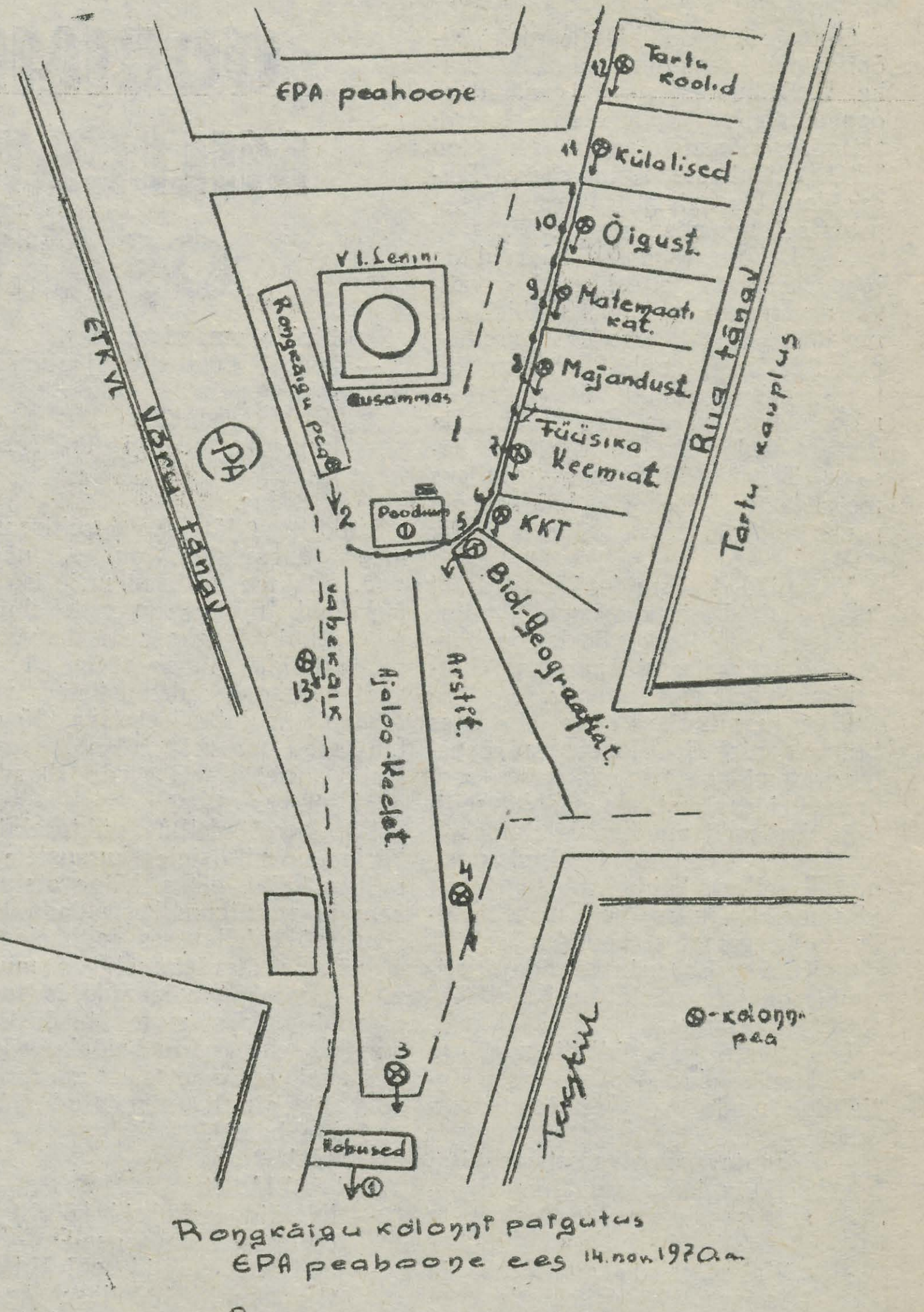

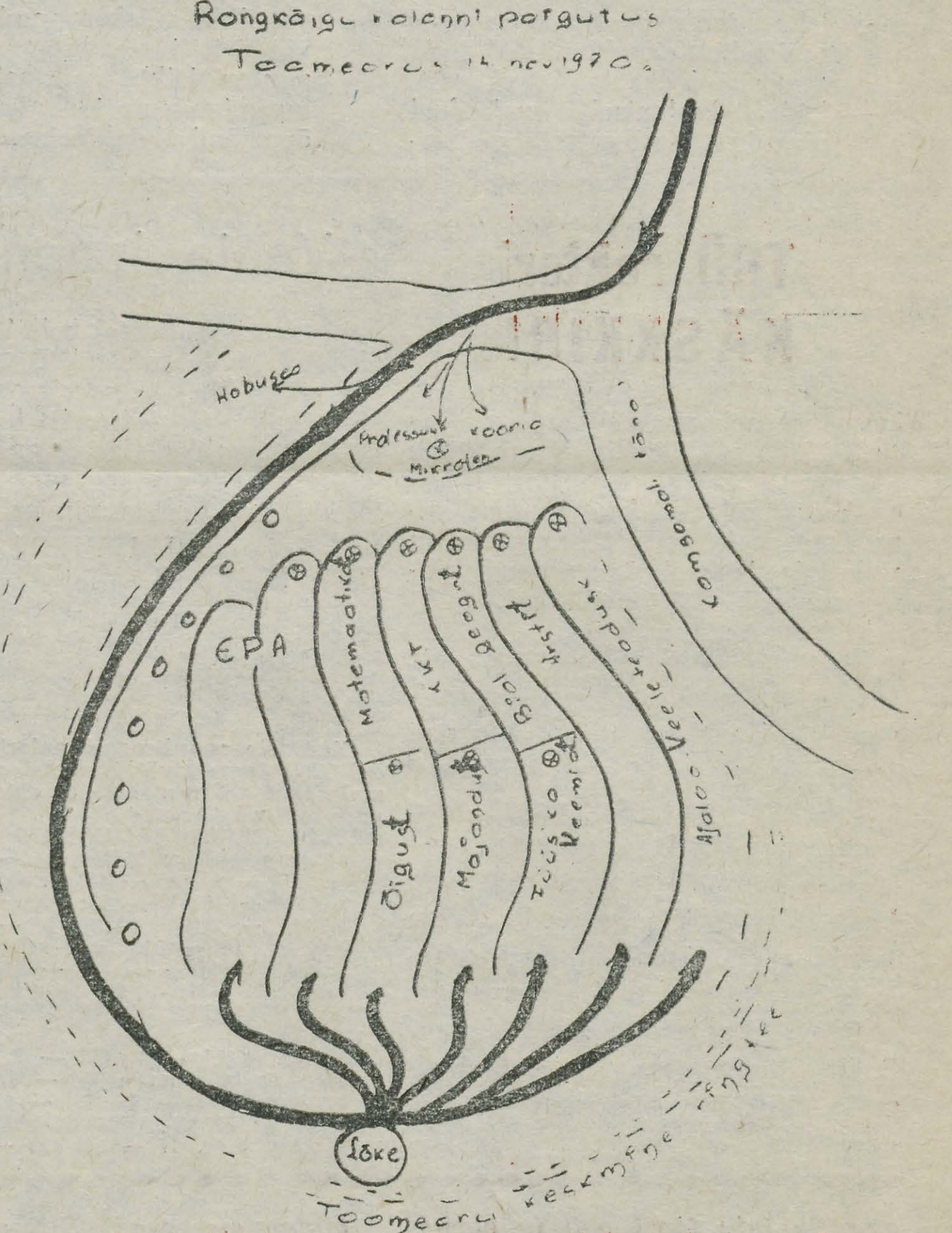

Ainult 2 päeva

Aasta lõpu lähenedes muutub töö varustusosakonnas üha pingelisemaks.

Saabus ENSV Kõrgema ja Keskerihariduse Ministeeriumi nõue ühe nädala jooksul esitada 1972. aastaks rahalise limiidi taotlus importmõõduriistade ja laboratooriumiseadmete tellimiseks sotsialismimaadest.

Tuska ja nördimust tekitab aga see, et vaatamata varustusosakonna nobedale asjaajamisele kateedritele ja probleemlaboratooriumidele teatamisel pole senini mitte ükski neist vaevunud varustusosakonda ilmuma prospektidega tutvuma ja tellimusi vormistama. Esitamiseks on aega jäänud ainult 2 päeva!

Tahes-tahtmata läheb «untsu» nii mõnigi viimasel hetkel uisapäisa tehtud tellimus: see lihtsalt praagitakse kõrgemates instantsides välja. Hilinenult esitatud tellimuste tõttu tuleb varustusosakonnal niigi suurele töökoormusele võtta lisa ületundidest või kuulda etteheiteid ministeeriumi töötajatelt.

Piisavalt on aga hiljem hasarti ja energiat nurisemiseks saamata jäänud importaparatuuri pärast.

Paraku pole varustusosakonnal kuidagi võimalik anda kuuajalisi või veel pikemaid tähtaegu tellimuste esitamiseks, sest need määratakse kindlaks kõrgemalt poolt.

Muidugi tekitavad sellised «üle öö» ja «paugupealt» nõuded meelehärmi esmajoones varustusosakonnale endale. Kas või see hiljutine juhtum: lausa rekordilist kiirust on hakanud viimasel ajal arendama meie ministeeriumi varustusosakond, kust 30. okt. anti edasi telefonogramm kolme tunni jooksul teatada ülikooli vajadus 1971. aastaks 600 rubla väärtuses kodumaiste ja 2800 rubla eest importmasinate varuosade kohta. Sellise tuhina juures muidugi ei ole juttugi läbimõeldud või kvaliteetsest tellimusest.

Tõsi küll, murede kõrval on südamel heameeltki — neljanda kvartali algus tõi ülikoolile rõõmustavalt rohkesti mööblit. Igaüks, kes ei olnud laisk soovima, võis saada vajaliku kirjutuslaua, kapi või tooli. Kui vaid transpordiga oleks lihtsam ja hangitud mööbli jõuaks kiiremini ära vedada!

VARUSTUSOSAKOND

PUHH

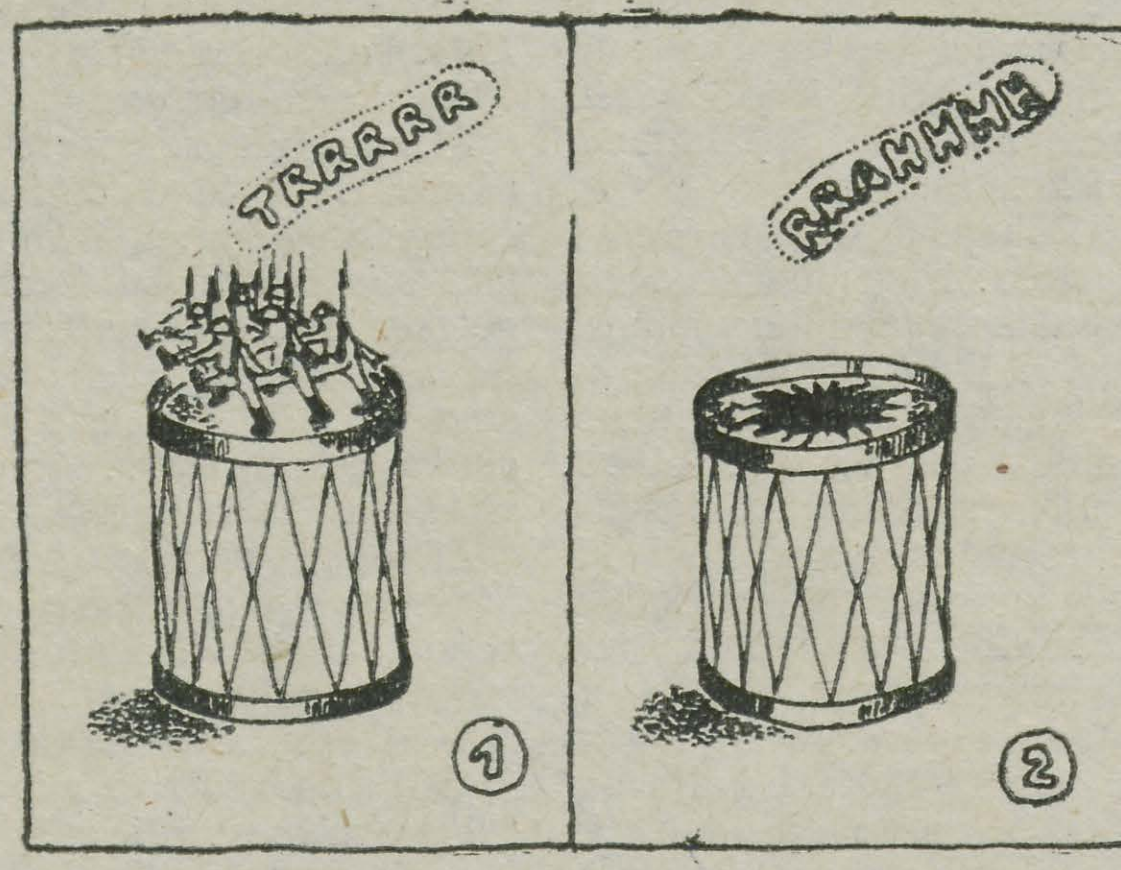

Märgusõna «JUHHEI»

Märgusõna «SIKSAKK»

Eesti keele ringis

(Algus 3. lk.)

Volga ja permi keelte sektsiooni tööst rääkis Viktor Danilov. Tõnu Seilenthal andis ülevaate ugri keelte sektsioonist, kus eriti aktuaalsed olid kakskeelsuse ja sõnade laenamisega seotud küsimused. Maeve Leivo tegi kokkuvõtvalt juttu üldkeeleteaduse sektsioonist.

Lõpuks jälgisime filmi kongressi tähtsamatest sündmustest. Filmi operaator oli eesti keele kateedri aspirant Valve Kingisepp.

Neile, kes reedesel keeleringi koosolekul polnud, kongressist aga siiski huvitatud on: kongressi teesidevihikud on kõigile kättesaadavad, samuti ilmub ajakirjas «Keel ja Kirjandus» alates oktoobrinumbrist põhjalik ülevaade kongressist.

HILLE OK, JÜRI VALGE

ÕNNITLEME

TRÜ Arstiteaduskonna anatoomia ja histoloogia kateedri preparaatorit Arnold Kreisi 30 aasta tööjuubeli puhul Tartu Riiklikus Ülikoolis ja soovime jätkuvat energiat ning head tervist edaspidiseks!

Tartu Riikliku Ülikooli
Arstiteaduskond

ÜET lektorid!

Õppus teemal «Auditooriumi psühholoogiast» toimub esmaspäeval, 9. novembril kell 18 TRÜ peahoone aud. 228.

Avaldame sügavat kaastunnet Olli Mehikule
ISA
kaotuse puhul.
KKT III kursus
ja kursusejuhendaja

TOIMETAJA H. PALAMETS

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет») г. Тарту Эстонской ССР. Орган Тартуского государственного университета. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbri hind 2 kop. Tell. 6550. MB-09552.

AR Fr. R. Kreutzwaldi nim. ENSV Riiklik Raamatukogu

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riiklik ÜLIKOOL

TARTU RIIKLIKU ÜLIKOOLI PARTEIKOMITEE, REKTORAADI, KOMSOMOLIKOMITEE JA AMETIÜHINGUKOMITEE HÄÄLEKANDJA

Nr. 33 Reedel, 13. nov. 1970. a. XXIII aastakäik

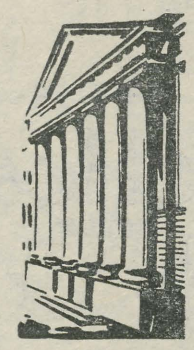

TÄHELEPANU, KOMMUNISTID!

EKP TRÜ ORGANISATSIOONI ARUANDE- JA VALIMISKOOSOLEK TOIMUB REEDEL, 20. NOVEMBRIL ALGUSEGA KELL 15 TRÜ AULAS.

EKP TRÜ KOMITEE

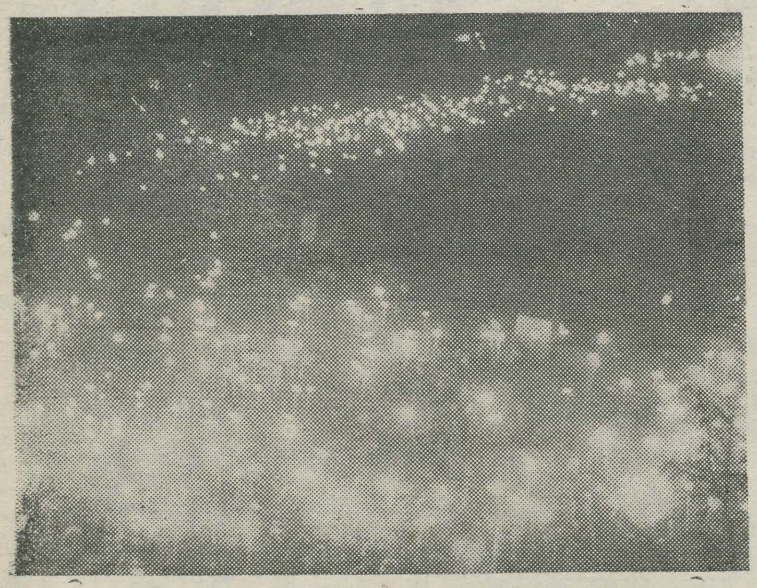

V. VIDILI foto.

MEIE PÄEVAD

Täna õhtul kell 18 algavad RAT «Vanemuise» kontserdisaalis Tartu VI üliõpilaspäevad.

Pool aastat ettevalmistusi, neist kaks viimast kuud hästi pingelisi, on seljataga. Üliõpilaspäevad on Tartus saanud traditsiooniks, on omandanud koha üliõpilaste ja linnarahva elus. Üliõpilaspäevi oodatakse, hinnas on kõik üritused. Pääsmete omanikud on õnnelikud. Traditsiooniks on kujunenud üliõpilaste tõrvikrongkäik, peod, koondkontserdid, kunstiõhtu. Sellel aastal on üliõpilaspäevade raames peaaegu 15 erinevat üritust, mis jaotuvad kolmele päevale. Niisugune suur pidu nõuab head organiseerimist ja sellega on komitee liikmed eesotsas Laur Karu ja Jaak Villeriga hästi toime tulnud. Üliõpilaspäevade ettevalmistamine on keerukas ülesanne. Kuni viimase päevani ei või ette teada, kas Tallinnast sõidavad kohale kõik esineda lubanud ansamblid, kas ilmataat lubab lund või päikest, kas... jne. Aga kui kõik tudengid oma päevadel i s e täie innu ja vaimuerksusega kaasa löövad, siis ei tohiks niisugused pisiasjad tuju alla viia.

Me oleme sellel aastal valinud üliõpilaspäevade deviisiks tõsise mõtte, mille mõistmiseks ja elluviimiseks on tarvis i g a üliõpilase nii teoreetilist kui ka praktilist tegevust. Paraku on meis peremeest veel vähe, kasvõi sellise ühisrikkuse hoidmisel, nagu seda on loodus. Vahel kirume neid tootmisjuhte, kes on hoolimatult ümber käinud looduse iluga. Aga kas me oleme pärast ülikooli küllalt küpsed, et ka ise mitte muutuda niisamasuguseks? Sõnades küll, aga tegudes vist veel mitte. Algavatel üliõpilaspäevadel väljendavad Tartu üliõpilased oma tahet seista hea nii ühiskonna kui looduse aruka juhtimise ja kasutamise eest. Väljendame ka solidaarsust kogu maailma progressiivse üliõpilaskonnaga, kes võitleb oma õiguste ja humaansema ühiskonnakorra eest. Üliõpilaspäevadega on meil hea võimalus tähistada ülikooli taasavamist vähem kui 3 kuud pärast Tartu vabastamist — 17. novembril 1944.

Pidu on oodatud, peoks on valmistatud. Peame siis pidu p e r e m e h e t u n d e g a. Tartu Riiklikule Ülikoolile, Tartu üliõpilastele, Tartu linnale. Selleks komsomolikomitee nimel kõigile head tuju!

M. KUBO

TRÜ rektori käskkiri

Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni 53. aastapäeva puhul õnnitlen ülikooli kollektiivi ja soovin igale kollektiivi liikmele edu ning jõudu edaspidisteks saavutusteks tema poolt valitud erialal ning ühiskondlikus töös. Seniste töötulemuste ning ühiskondlike ülesannete täitmise eest tõstan esile järgmisi seltsimehi

FOTO ASETAMISEGA AUTAHVLILE:

ü l e ü l i k o o l i l i s t e s t k a t e e d r i t e s t

vanemõpetajad Rein VIHALEMM ja Pjotr FOMENKO, laborant Valentina USSATŠOVA.

A j a l o o - k e e l e t e a d u s k o n n a s t

vanemõpetaja Olaf KLAASSEN ja õpetaja Helle HEITER, ü l i õ p i l a s e d Avo LUUK, Rein VEIDEMANN, Tiit ROSENBERG.

A r s t i t e a d u s k o n n a s t

kateedrijuhataja professor Kuno KÖRGE, kateedrijuhataja professor Ants RULLI, professori kt. Albert KLIIMAN ja Vootele MEIPALU, dotsent Kadri GROSS, kateedrijuhataja professor Endel TÜNDER, vanempreparaator Arnold KREIS, assistendid Ain KAASIK ja Lea HERING, ü l i õ p i l a s e d Rein KAARET, Malle VÄÄRT, Raivo UIBO, Olev LÕNDSO, Riho LAI, Anne VÄRTE, Kaja MÜÜR, Vaalja KROON.

B i o l o o g i a - G e o g r a a f i a t e a d u s k o n n a s t

dotsent Heigo MIIDLA.

F ü ü s i k a - K e e m i a t e a d u s k o n n a s t

vanem teaduslik töötaja Rein PULLERITS, üliõpilane Jaak JÄRV.

K e h a k u l t u u r i t e a d u s k o n n a s t

kateedrijuhataja dotsent Atko VIRU, vanemõpetaja Helga SILDMÄE, kvalifitseeritud tööline Uno KÄÄRIK.

M a t e m a a t i k a t e a d u s k o n n a s t

vanemõpetaja Elmar SAKKOV, ü l i õ p i l a s e d Tõnu KOLLO, Rein PRANK, Tiit LEPMANN.

Õ i g u s t e a d u s k o n n a s t

üliõpilane Heldur VEINBERG.

A d m i n i s t r a t i i v - m a j a n d u s o s a k o n n a s t

autojuht Heinard KASE, keskkütteküttja August SAVI, torulukksepp Endel RUMVÕLT, restauraator Elli KOOL, metoodik Hilja LIPP.

AVALDADA KIITUST:

ü l e ü l i k o o l i l i s t e s t k a t e e d r i t e s t

kateedrijuhatajale Konstantin VOINOVILE, vanemõpetaja Jevgeni MALIKOVILE, õpetaja Aleksei TARAKANOVILE, õppemeistritele Grigori KRJUKOVILE ja Andrei VASSILTŠENKOLE, vanemlaborant Inge PAUSKALE.

A j a l o o - K e e l e t e a d u s k o n n a s t

dotsentidele Sergei ISSAKOVILE, Eduard LAUGASTELE, Jaroslav RAIDILE, Pavel SIGALOVILE, Karl MURULE, vanemõpetajatele Amanda KRIIDILE, Valeri BEZZUBOVILE, Heino LIIVILE, õpetaja Tiiu VESKILE, nooremale teaduslikule töötajale Pikkar JOANDILE, vanemlaborantidele Ann MALTSALE, Meeli REINVELTILE, dispetšer Leida FRANKELE, üliõpilastele Evi LIIVATILE, Rein KÄRNERILE, Ellen TUULINGULE, Jüri TALVETILE, Mart ARULE, Jüri VALGELE, Niina KUKSALE, Roza PÕDERILE, Tiina KOHVERILE, Urve SÕMERALE, Tiiu PUIKILE, Salli VAINOLALE, Maie RAATMALE Aldo KAISILE, Mati RUBINILE.

A r s t i t e a d u s k o n n a s t

dotsentidele Heinrich PETLEMILE, Anton KIVIKULE, Leonid VAINERILE, assistentidele Arved JENTSILE, Ilmar KRUSELE, Dagmar KULDEVALE, Raul TALVIKULE, vanemlaborantidele Hilma PUISILE, Aasa RAUDSEPALE, Silvi MÄNNISTELE, Tiina VINNILE, Tamara ETTILE, laborantidele Anne KELULE, Endla ANNILE, vanempreparaatoritele Miralda ODENILE, Ella VÄÄRSILE, Elfriede AMBOLE, üliõpilastele Mati TIIVELILE, Rein RANDAMILE, Ludmilla HANNULALE, Valeri SMETANINILE, Mait KARLISELE Natalja JAAZOKOVALE, Ilja LAPIDUSELE, Sirje KRÖNSTRÖMILE, Jaan KÕIVIKULE, Jaak KUUSELE, Sirje MARGILE, Elle PEETSILE, Tiiu TAMMERAIDILE, Urve MÕISTUSELE, Mare RAAMATULE, Ene KÄGOLE.

B i o l o o g i a - G e o g r a a f i a t e a d u s k o n n a s t

professor Juhan AULILE, dotsent Asta ORASPÕLLULE, vanemlaborantidele Vivian HEEGILE ja Juho KIRSILE, laborantidele Luule OHALE, Evi PAALILE, Tiiu TALVILE, peavarahoidja Ingrid HEIDEMAALE, töölistele Aino VAIDELE, Lilli REMSUJEVILE, aednik Ellen TELLILE, preparaator Salme PENDERILE, üliõpilastele Kalev AUNILE, Toomas KUPITSALE, Reino VEIELAINENILE, Rita KÄÄRILE, Helle VIKSILE, Ene VÕRGULE, Kalle TÜRGILE, Andrus RISTKOKILE, Arvo MIILMETSALE, Siiri RENKELE.

F ü ü s i k a - K e e m i a t e a d u s k o n n a s t

vanemõpetajatele Aarne TÕLDSEPALE ja Jaak SALMILE, assistent Mall HÖRAKULE, nooremale teaduslikule töötajale Aime LUSTILE, vaneminseneridele Lennart NEIMANNILE ja Boris LAUMETSALE, vanemlaborant Ebba LOODMAALE, laborant Leida SOSSILE, aspirant Toomas TENNOLE, üliõpilastele Helle KORKUSELE, Valentina SOOLE, Peep ADAMSONILE, Aleksei TREŠTŠALOVILE, Aarne PRUKSILE, Jaak KIKASELE, Harri FAIMANILE, Aare LAHELE, Indrek KOLKALE, Vladimir MÜRGILE, Merike KEPPILE.

M a j a n d u s t e a d u s k o n n a s t

dotsent Heino SIIGURILE, vanemõpetaja Aavo OTSARILE, assistent Priit PEETSILE, vanemlaborant Anne HUSSARILE, laborant Silvia KEERILE, dispetšer Tamara NEIDERILE, aspirant Peeter VIIRESELE, üliõpilastele Lia TATTERILE, Toivo PLEKKSEPALE, Marje SAARELE, Malle ARULE, Evi KEEMANILE, Lidia RAPPILE, Tatjana TSERKUNOVALE, Mall SEPALE, Helle LINDERILE, Mare PIKKERILE, Mare KUURALE, Tiia TIIGILE, Tiiu PERNALE, Ülle MARTOJALE.

K e h a k u l t u u r i t e a d u s k o n n a s t

vanemõpetajatele Evald MÄEPALULE, Heino AUNINILE, Osvald ALLIKASELE ja Evi KRASSILE, õpetaja Pärja TIIDOLE, laborantidele Vaike KURELE, Tamara TOOMELE, ÕILME VANAMÕLDRILE, nooremale teaduslikule töötajale Leo HUMALALE, töölistele Ida VANAMÕISALE ja Leida VAIGALE, valvur Aliis PÄRNALE, koristaja Anna KOOLILE, üliõpilastele Tiit SIIGURILE, Maie LAASILE.

M a t e m a a t i k a t e a d u s k o n n a s t

professori kt. Gennadi VAINIKKOLE, dotsent Ene TIIDULE, vanemõpetajatele Heino TÜRNPULE, Tõnu MÕISILE, laborantidele Evi PAABUTILE, Helmi TERALE, dispetšer Eili ROOSTILE, üliõpilastele Kalle KAARLILE, Grigori RUBAKOVITSILE, Vladimir FLJAIŠERILE, Leevi HARGILE, Krista LÕHMUSELE, Ivo VANALE, Toivo LEIGERILE, Peeter KREUTZBERGILE, Lea TALLILE, Riina VÕHMALE, Leevi SELLIOVILE.

Õ i g u s t e a d u s k o n n a s t

dotsent Jenny ANANJEVALE, üliõpilastele Mai KÕLILE, Feliks LUIKSAARELE, Aare RAIGILE, Urve KURRIKULE, Kalle MERUSKILE, Anti TALURILE, Mare ANNUSELE, Hulda SAUKSILE, Jaan SOOTAKILE.

A d m i n i s t r a t i i v - m a j a n d u s o s a k o n n a s t

koristajatele Maria TRANŽIROVALE, Õie TAMMURILE, Toini AKKONENILE, Elsa KUUSELE ja Salme VOOLAIDILE, kütja Elisabet SÄRJELE, lukksepp-santehnik Karl KÄPPALE, dispetšer Marta KIKASELE, autojuhtidele Heldur PEETSILE, Andrei MARTIKAINENILE ja Robert VÕNGERFELDILE, transporditöölisele Salme MÕRULE, van.-inspektori aj. kt. Helve VILJASAARELE, masinakirjutaja Maria SAMANOVALE.

K i r j a s t u s g r u p i s t

toimetaja Virve TOODELE, paberilõikaja Jaan MARGILE, trükkija Jüri LIIVILE.

V a n e m t ö ö d e j u h a t a j a j a o s k o n n a s t

puuseppadele Ants KREEGILE, Arnold KESKPALULE ja Elmar MORGILE, maalritele Hugo KELDRILE ja August VOLMERILE, elektrikutele Saveli SVINKOVILE ja Olavi ORINILE, plekksepp Teet LEEGOLE, krohvija Vladimir LAŠKOVILE, torulukksepp Eduard VASSILALE, meister Raivo SAREALILE, insener Albert AVAKIVILE.

T e a d u s l i k u s t R a a m a t u k o g u s t

vanemredaktor Heljo KONTSALE, vanembibliograafidele Elfriede JÄÄRILE ja Viiu JÜRKENILE, bibliograaf Aino SORGSEPALE, raamatukoguhoidja Elsa PÕVVATILE.

Rektor A. KOOP

Üliõpilaspäevade teoreetiline konverents

VI ÜLIÕPILASPÄEVADE TEOREETILINE KONVERENTS püüab üliõpilaspäevade juhtmõtet «Olgem looduse arukad peremehed» teoreetiliselt lahti mõtestada ja anda ka mõningaid konstruktiivseid ideid selle põhimõtte realiseerimiseks, lähtudes seejuures üliõpilaste kui tulevaste kõrgema haridusega spetsialistide ees seisvate ülesannete eripärast.

Konverentsi põhiettekande peab dr. biol. T. Frey, kes käsitleb b i o s f ä ä r i u u r i m i s e j a k a i t s e p õ h i p r o b l e e m e. Looduskaitse Seltsi aseesimees J. Eilart räägib l o o d u s k a i t s e a l a s e t ö ö a r g i p ä e v a s t meie vabariigis. Eesti v e e r e s s u r s s i d e k a i t s e l e on pühendatud M. Aruja ettekanne. EPA üliõpilased T. Leito ja H. Relve valgustavad T a r t u ü l i õ p i l a s t e l o o d u s k a i t s e r i n g i t e g e v u s t.

Organiseerijad loodavad, et konverentsist võtavad rohkearvuliselt osa ka humanitaaralade tudengid, sest probleem «Inimene — biosfäär — inimkonna tulevik» on lakanud olemast üksnes loodusteadlasi haarav, vaid puudutab meist igaüht.

Konverents algab p ü h a p ä e v a l, 15. n o v e m b r i l kell 16 EPA aulas.

Tulipunktis on õppedistsipliin

Ühe osa meie komsomoliorganisatsiooni kesksest tööst on moodustanud ja moodustab tegelemine õppeprotsessiga. On ju üliõpilase ülesandeks number üks sihipärane sügavate teadmiste omandamine nii oma valitud erialal kui ka laiemas sfääris. Selle protsessi normaalse kulu tagamine peab haarama meid kõiki.

Käesoleval õppeaastal on komsomolikomitee õppesektor seitsmeliikmeline. Koosseis on uus, põhiülesanded, mille lahendamist alustatud, aga üsnagi vanad. Kui iga-aastasele tööle esimeste ja viimaste kursustega võib vaadata kui loomulikule kordumisele, siis kuidagi ei tahaks seaduspäraseks lugeda alalist maadlemist õppedistsipliiniga. Et õppedistsipliini ja õppeedukuse mõisted on kõige tihedamas korrelatsioonis, on esimese paremustamine kindlaks tagatiseks meie suhteliselt madala (78,6%) õppeedukuse tõstmisel.

Ehkki igal sügisel täienevad meie read inimestega, kel puuduvad ülikoolis õppimiseks vajalikud kogemused ja väljakujunenud arusaamad, ei ole see õigustuseks, et jälle tuleb alustada katseid distsipliini osas kord jalule saada. Mitte I kursused pole need, kes laostavad meie õppedistsipliini. Iseloomulik on, et stuudiumi neljast kursusest on distsipliin kõige parem I kursustel, seda aga ainult esimesel semestril. Etteheited algavad teisest semestrist, mil märgatavalt suureneb õppetöölt põhjuseta puudumine ja võib täheldada langust jooksva töö tulemustes. Õppedistsipliini ulatuslikum rikkumine leiab aset vanematel kursustel.

(Järg 4. lk.)

Tere tulemast Tartu VI üliõpilaspäevadele!

Mis selles majas tehakse?

Kommunistliku kasvatuse laboratoorium

on üks nooremaid laboratooriume ülikoolis — ta loodi alles möödunud aastal. Teaduslikuks juhendajaks nimetati dotsent J. Kalits, asetäitjaks vanemõpetaja M. Titma. Nemad juhivad laboratooriumi kollektiivi, mis koosneb 3 teaduslikust töötajast, ühest tehnikust, lepinguliste töödega seotud mittekoosseisulistest uurijatest ja laboratooriumi juhendamisel tegutsevast 24 üliõpilasest.

Praegu on laboratooriumil neli põhilist uurimissuunda:

- maailmavaate sisu uurimine (M. Titma);
- üliõpilaskontingendi formeerumine (H. Dsiss);
- üliõpilaskond kui etapp intelligentsi kujunemisel (I. Aimre ja A. Blumfeldt);
- maailmavaate kujunemine ja sotsialiseerumisprotsess (J. Kalits ja P. Kenkmann).

Põhilise materjali uurimistööks annavad ankeedid, mida on korraldatud kolm. 1966. a. tegi M. Titma keskkoolilõpetajaile ankeedi kutsevaliku küsimustes ja kordas samade isikute küsitlust 1969. a., et jõuda selgusele, kuidas vastab kujunenud olukord kutsevaliku esialgsele hinnangule. Möödunud aastal haarati ulatusliku ankeediga ENSV kõigi kõrgemate koolide üliõpilaskandidaadid. Ankeedi analüüsi abil püütakse jälile saada, millised on erinevused vastuvõetute ja ukse taha jäänute vahel, mille poolest erinevad ühe õppeasutuse üliõpilaskandidaadid teiste õppeasutuste omadest.

J. Kalits ja A. Blumfeldt uurivad TRÜ mitmete kursuste üliõpilasi, et selgusele jõuda, kuidas neil kujunevad arvamused maailma nähtuste kohta.

Ühiskond ootab kõrgemalt koolilt kindlate erialaste teadmiste ja maailmavaatega spetsialisti ettevalmistamist. Kuidas selline spetsialist aga kujuneb? Üliõpilased erinevad ju oma seniselt elukäigult, vanuselt, huvide ja teadmiste poolest. Lähendades üliõpilast tulevasele ideaalile tuleb arvestada üliõpilaste eripära, s. t. uurida tuleb küllaltki diferentseeritult.

Mitmed probleemid on seotud maailmavaate kujunemise uurimisega. Sageli segatakse maailmavaade maailmapildiga, kusjuures hoopis unustatakse maailmavaate regulatiivne funktsioon. Maailmavaate all mõistetakse suhtumist loodusesse ja ühiskonnasse, kuid selle mõiste alla mahuvad ilmselt ka need tõekspidamised, mis määravad inimese käitumise tegelikkuse suhtes. Näiteks võib inimene õppida sõna-sõnalt pähe kommunismiehitaja moraalikoodeksi, kuid kui ta ei käitu vastavalt kommunistliku moraali nõuetele, ei saa kuidagi kinnitada, et tal on kommunistlik maailmavaade.

Laboratooriumi uurimused püüavad aidata neid, kes on seatud tulevast spetsialisti kujundama. Nii ühendatakse laiem teoreetiline analüüs konkreetsete praktiliste probleemidega, mille õige lahendamine võimaldab paremini suunata õppe- ja kasvatustööd.

Tehakse ka lepingulisi töid, mis võimaldavad uurida analoogilisi protsesse töötajate kollektiivides, et võrrelda saadud tulemusi üliõpilaskonna uurimisel saadutega. Lepingulised tööd on laboratooriumile materiaalselt kasulikud, kuid jäävad siiski kõrvaltöödeks.

Uurimistöö esimesi tulemusi tutvustatakse laiemale avalikkusele peagi ilmuva teaduslike tööde kogumiku vahendusel. Kavas on kõikide vabariigi kõrgemate koolide osavõtul pidada teaduslik-praktiline seminar, kus arutatakse üliõpilaskonna kujunemise ja maailmavaate formeerumisega seotud probleeme.

P. Kenkmanni ja M. Titmaga vestles K. KELLO

Miguel Hernández

Hiljuti möödus Miguel Hernández'i 60. sünnipäev. Suur hispaania luuletaja ei saa seda sündmust tähistada koos meiega: 1942. aasta kevadel saabus surm — lõppvaatus tema lühikesele, vaeva- ja tunneterikkale elule.

Ometi jõudis M. Hernández oma nime jäädavalt kirjutada hispaania luule kaunitele leheküIgedele. Tema sulest ilmusid kogud «Kuude tundja» (1933), «Kiir, mis ei katke» (1936), «Inimene kuulab pealt» (1937—1939). M. Hernández'i looming on mitmeski olnud allutatud Garcilaso de la Vega, Góngora ja Juan Ramón Jiménez'i mõjudele, jäädes aga siiski alati sügavalt omapäraseks. Sama käib ka tema näidendite kohta, millest paljud, sealhulgas «Väikemees», on koondatud kogumikku «Sõja teater» (1937).

Peale vabariigi hukku määras frankistlik kohus luuletajale surmanuhtluse, mis hiljem asendati 30-aastase vangistusega. Siin kirjutas M. Hernández oma viimased luuletused. Need avaldati kogus «Äraolekute laulud ja romansid». Rasked elutingimused ja tuberkuloos murdsid poeedi juba teisel vangla-aastal.

Väikemees

Ainuke pilt

Ema (siseneb erutatult): Poeg! Kuhu sa küll kadunud oled? Pooo-eeg! Pooo-eeg!

Poeg: Alati kuulen sult ikka üht ja sama, ema: poeg, poeg. Ma pole nii väike, et võiksin nagu mingi nõel kaotsi minna, ja sina muud ei teegi, kui käid mu järel.

Ema: Jälle pommitavad need mõrtsukad. Kas sa ei kuule kolmemootoriliste ja pommide hääli? Aga mis siis, kui need meile pähe kukuvad, sinu pähe, poeg?

Poeg: Enne kukkus naaberaeda granaat, aga ei lõhkenud. Ümberringi luusivad spioonid ja pole kahtlust, et nad on fašistidele juba ette vilistanud, et meil on siin väeosa. Mulle meeldiks, kui mul oleks palju silmi ja kõrvu, et reetureid ära tunda ja neid kividega kostitada.

Ema: Kus olid sina, kui kukkus granaat?

Poeg: Käisin ringi mööda õue ja panin kõrva vastu maad, et kuulata kahurite mürinat.

Ema: Ei taha mõeldagi sellele, mis sinuga oleks võinud juhtuda. Kui mitu korda pean ma sulle rääkima, et sa ei läheks kusagile ilma minuta?

Poeg: Ema, mind on ära tüüdanud sinu sabas jooksmine. Ma ei ole mõni poisike.

Ema: Mõtle ometi ise, sa oled viisteist aastat vana ja sõjas on nii palju ohte!

Poeg: Mul on häbi silma vaadata oma sõpradele, kes kõik töötavad nagu suudavad Rahvaarmees. Mul on piinlik näha end tilpnemas naiste seas: tassida piima, leiba, läätsi ja mitte kanda püssi või vähemalt trummi kaevikutes. Kuidas ihkaksin näha surnud vaenlast, tuld sülitavat tanki ja suitsupilves kahurit! Ma näin plikana ja lõpuks olengi ju plika, kui sa muudkui käid ja ajad, et ma su seelikust lahti ei laseks.

Ema: Sinu isa ei taha, et sa õpiksid püssiga ümber käima. Igas oma kirjas räägib ta sellest.

Poeg: Sellega ümber käia ma juba oskan.

Ema: Kuidas? Millal?

Poeg: Olen mitmel õhtul käinud talupoegade väeosas, et saada väljaõpet ja püssilukku lõgistada. Kui sa teaksid, ema, missugune rõõm on hoida käes püssi! Lausa nutma ajab... Mind viib meeleheitele, et ma ei saa võidu saavutamisele kaasa aidata.

Ema: Vaiki ometi! Oled väga väike, poeg. Su liikmed on veel liiga nõrgad, et kanda sõja raskust.

Poeg: Usun, et olen väike mees, ema. Mul tärkavad juba vurrud. Luba mul minna.

Ema: Ma ei või jääda ilma sinuta.

Poeg: Pole mingit kahtlust: sina ja isa olete nahahoidjad. Ma lähen.

Ema: Oled meie elus ainuke rõõm. Me ei taha sind kaotada. Mine õue, poeg, ja unusta sõda, mis ei ole sinu jaoks. Rohi levkoisid. Ära räägi mulle, et rohimine on naiste töö. Kärbi läätspuud, mis veel püsti seisab: ülejäänud neli on juba tuhk. Sõja tunne on hakanud ka puudesse. Mõned seltsimehed on puiesteel mändidega niisamuti ümber käinud nagu fašism meiega. Mine, poeg, rohima ja kärpima, mis on meeste töö nagu võitluski.

Poeg: Ma ei või, ema, ei või. Kuulen pommiplahvatusi ja kogu veri mu südames seguneb vihaga. Miks ei peaks võitlema mina, kui olen kuueteistaastane...

Ema: Viieteist, ainult viieteistkümnene!

Poeg: ...nii väga tahaksin päästa Hispaaniat... Kas siis ajalehed ei räägi, et me kaotame, kui kõik mehed käivad, käed risti rinnal?

Ema: Sina pole mees.

Poeg: Tahan olla! Kas nad siis ei räägi, et kui Madriidi tulevad sakslased, on nälg suurem kui kunagi varem ja et oleme siis kõik nagu vasikad? Nad on Madriidi lähedal, lähedal, ja kui nad marsivad sisse, ei ole mu emal enam tööd, ja siis ei rõõmustaks ei sina ega mina. Ma lähen! Ma lähen!

Ema: Ära ole hull! Ära tee mulle seda valu, poeg!

Poeg: Kui nad tulevad Madriidi, teevad nad meid pihuks ja põrmuks. Tapan neid nii kaua, kui mul on püss, ja kui mul ei ole püssi, siis ragulkaga, ja kui mul ei ole ragulkat, siis hammastega, ja kui mul ei ole hambaid, siis sülitan nende peale nii kaua, kuni mul jätkub sülge.

Ema: Kas poleks parem, kui sa mulle õpetaksid, kuidas fašisti kombel tervitada, ja kui nad tulevad, teeme seda kahekesi, et näha, mis meiega siis juhtub? Tule, näita mulle.

Poeg: See käib nii, ema!

Ema: Sa petad mind, poeg. See on kommunisti tervitus.

Poeg: Seni, kui mulle siin elus on jäänud rohkem kui üks hingetõmme, on minu tervitus selline.

Ema: Kas sind ei kohuta surm?

Poeg: Ma ei tunne teda, ja tahaksin näha, ehk kohkub tema minu ees. Ma lähen. Nüüdsama lähen, ema!

Ema: Kuhu sa lähed, poeg? Ära liigu mu kõrvalt. Tule siia, mu poiss. Ohte on palju. Rohi levkoisid, kärbi akaatsiat, sa ei lähe enam läätsede järele, uinutan sind oma kätel...

Poeg: Aeg ei ole uinumiseks. Homme kirjutab sulle mu isa, et olen koos temaga. Hüvasti, ema! (Läheb.)

Ema: Poeg! Pooo-eeeg! Ma ei või sind kaotada! Tule, sest ilma sinuta jään ma nii üksi! Oh, kui üksi ma jään! (Seisatab nuuksudes ukselävel.)

Poeedi hääl (seest):

*— Nüüd, emad, kaevikuile andke
te pojad oma kõhust,
ja pühalt selle eest hoolt kandke,
et vaen me maad ei rõhuks.
Ja endas sundi ärge toitke,
mis suuremeelseid hingi
viib teele: neid vaid hoidke,
kes midagi ei kingi.
Te sünnitage, naised, looge
me maale hiigelmehi,
nii võidukuulsust, sära tooge,
Hispaaniat mis ehiks.
Ma ütlen, emad, nad ei sure:
jah, nad ei hinge heida
ka langedes, see pole mure —
välk endasse nad peidab!*

Ema: Poeg: see hääl, mida ei tea kust kuulen ja mis näib, et sünnib minust enesest, võtab sinu keha ja jätab mulle üksinduse ja piina. Tunnen ära valguse, mis tänasest peale sind lummab, ja annan järele sinu tunnete suuremeelsetele puhangutele. Neis kasvades on sinu viieteistkümnest saanud kakskümmend viis, sinu süda on suurem kui enne. Kui sa langed, ei võta sind surm, sest sa hüppad temast üle. Sa jääd elama, jääd elama, oled alati minuga ja kõnnid sädeledes mööda kõiki Hispaania mägesid. Vaadake, emad, vaadake: minu poeg kerkib maast nagu vili, et saada leivaks kõigile poegadele, kes emaihus idanema hakkavad!

*

Raevunud huuled

*Raevunud huuled.
Silmades veri.
Ulguvad penid.
Penid ja penid.
Närtsinud kõik.
Asjatult veniv.*

*Kehi ja välju,
kehi ja kehi.
Vilets on tee,
tuhk mida ehib!*

*Südames sul on
hellusehelin!*

(Kogust «Äraolekute laulud ja romansid»)

Hispaania keelest tõlkinud JÜRI TALVET.

Venia legendi

19. novembril kell 15 esineb peahoone aud. 230 dotsendi kutse taotlemiseks TRÜ kriminaalõiguse ja -protsessi kateedri dotsendi kt. Julius Adojaan avaliku loenguga «Süüdistatav nõukogude kriminaalprotsessis».

E. SALUMAA,
Õigusteaduskonna dekaan

TUNNUSTUS

TRÜ ametiühingukomitee premeeris järgmisi üliõpilasi — ühiskondliku töö aktiviste:

Sirje Järvekülge, Helmut Septerit, Pal Forgonit, Ö. Tanvelit, Neeme Randrüüti, Urve Sõmerat, Avo Luuki, Raivo Lijurit, Kaie Katušinit, Ele Süvaleppa, Urmas Uskat, Tõnu Kollot, Riina Võhmat, Jaan Antsovi, Kärt Hendriksoni, Mare Kuurat, Riina Blauhuti.

Preemia saab kätte ametiühingukomiteest.

Jõudu edaspidiseks!

H. KABUR

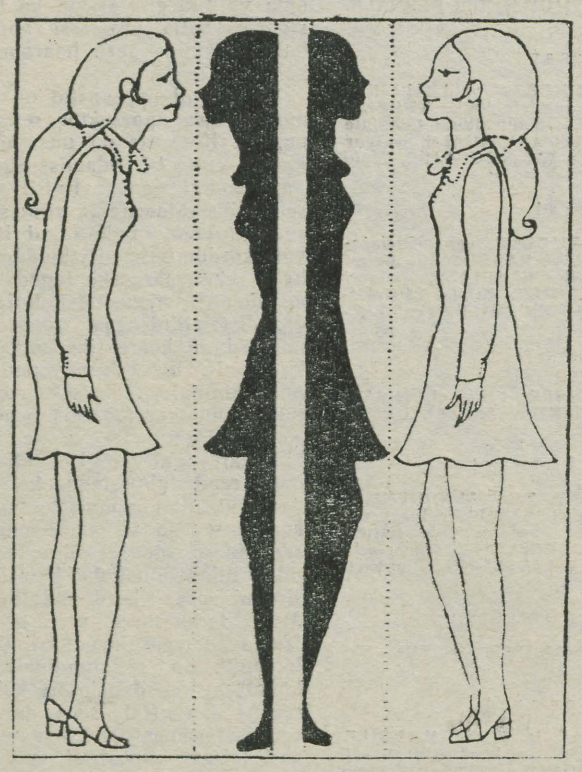

Räägime tervisespordist

Nais-üliõpilane, kui sa tänaval käid

NAISÜLIÕPILANE, kui SA tänaval käid, võrdled SA tahtmatult oma ja kaaslaste rühti. Sa tead, et paljud naised ja noored neiud kaotavad lohaka kehahoiaku ja hooletu kõnnaku pärast osa oma ilust. Oled SA enesekriitiline, mida tahaksid kaaslaste rühist üle võtta?

Kontrolli korraks oma kõnnakut ja kehahoidu suure peegli ees (joonis 1) ja lase seda kodustel või sõbrataridel hinnata. Nüüd valitakse kõikjal miss-70, võib-olla oleks mõttekas internaaditoas valida salamisi oma miss RÜHT. Istuv eluviis ohustab alatasa SU selgroogu. Seljalihased väsivad, selgroog vajub kokku, raskusi valmistab ümarselgsus (sepik seljas!), kopsudele jääb kasinalt ruumi. Mida pakkuda vastukaaluks? Obligatoorsetest kehalise kasvatuse tundidest jääb napiks, aitama peaksid mitmesugused kehalised harjutused ja liikumine (hea seegi, et ülikooli ees autobussipeatust ei ole). Viimasel ajal eelistatakse staatilisi poose, mis annavad lihastele ja luustikule vastupidise pinge, võrreldes päevasega. Üks võimalus on SUL õhtul enne magamaminekut mõnda aega kušetil või vaibal olla (internaadivoodi on liiga pehme ja ebastabiilne), toetudes küünarnukkidele, põlved kõverdatud (joonis 2). Selg saab nii päevasele vastupidise pinge, ka jalapõiad on sirutatud. Rätsepaiste parandab vaagna- ja seljalihaste verevarustust ja annab neile taastava pinge. Selg tuleb SUL siis hästi sirge hoida. Magamiseks sobib paremini kõva voodipõhi. Osa poisse on seda juba proovinud — panid voodite väljaveninud traatsõrestikule lauad alla!

Mitte ainult esteetilistel põhjustel, vaid ka haiguste ärahoidmisteks peaksid SA oma kehahoiakule tähelepanu pöörama. Teiselt poolt — ainult heast kehahoiakust tuleb ilus kõnnak.

*Ajakirjast «Für Dich»
mugandanud U. ESLON*

Erich Maria Remarque'i mälestuseks

Septembri lõpupäevil suri Šveitsis 72-aastane saksa kirjanik Erich Maria Remarque (Remark), kes oli meie sajandi enimalt loetud Euroopa kirjanik: tema romaanid on levinud enam kui 13 miljonis eksemplaris tõlgituna rohkem kui kolmekümnesse keelde. Remarque oli neid kirjanikke, kes tulevad, näevad ja võidavad. Vaevalt kaheksateistkümne-aastasena Esimesse maailmasõtta mobiliseeritud, sai ta kogeda sõja lõpuaastate raskusi ja pettumusi. Mälestustena neist elamustest avaldas 1929. aastal sõjaromaani «Läänerindel muutuseta» (e. k. 1929; sõnastus pärineb ajalehis ilmunud peakorteri rindeteateist) ja sai hoobilt maailmakuulsaks. Sõjast oli möödunud juba kümme aastat, selle vältel oli ilmunud arvukalt sõjaromaane, kus tauniti koletut verelaskmist, mille ohvriks rahvad olid sattunud. Aga noorel autoril oli lausuda ka midagi omapärast ning uut. Remarque'i romaan pakkus miljonitele kannatanud inimestele reportaaži sõja argipäevast, olles võimsaks süüdistuskõneks. See oli mõistetav kõigis mais ja see tagas teosele ülemaailmse menu, aga põhjustas ka vihaseid kallaletunge autorile. Saksa šovinistlikud ja militaristlikud ringkonnad süüdistasid kirjanikku saksa sõduri kangelaslikkuse ja sõjalis-patriootilise ülevuse mahakiskumises. Nii oli alust ühel saksa kirjandusloolasel iseloomustada Remarque'i kui oma aja kõige menukamat, enimalt ülistatud ja enimalt rünnatud autorit. Remarque ise küll väitis, et ta pole tahtnud anda ei süüdistuskõnet ega pihtimust, vaid jutustada sugupõlvest, kes hävitati sõjas, ka siis, kui nad pääsesid mürskude käest. Ja vahest peitubki teose mõjukus tolles erapooletuna tunduvas tõikade jutustamises, mille kõne avab sõja argipäeva mõttetu koletislikkuse hoopiski veenvamalt ning reljeefsemalt kui paatosest nõretavad või autori suunavate kommentaaridega küllastatud sõjajutud, mida me vahel oleme lugenud.

Saksa «kadunud sugupõlvest» kõnelevad veel romaanid «Tee tagasi» (1931) ja «Kolm kamraadi» (1937). Neist esimene on «Läänerindel muutuseta» orgaaniliseks jätkuks, milles näidatakse, et ka rindepõrgust naasnud noorukid ei olnud enam suutelised leidma teed tagasi ellu, vaid hukkusid ühel või teisel viisil. Teine jutustab kolmest kunagisest rindevõitlejast, kes sõjajärgse majandusliku ja poliitilise kriisi aastail end kuidagi-kuidagi vee peal püüavad hoida, ilma väljavaadeteta mingisse sisukasse ellu pääsemiseks. Viimane romaan on kirjutatud juba paguluses. Remarque siirdus 1931. aastal Šveitsi, sealt 1939 USA-sse. 1933. aastal põletasid hitlerlased autori teosed ja talt võeti Saksa kodakondsus. Aastast 1947 kuulus Remarque USA kodakondsusse. Ta püsivaiks asupaikadeks olid luksusvilla Porto Roncos Šveitsis ja New York.

Remarque'i teoste sagedaseks teemaks pärast kodumaalt lahkumist on pagulaste saatus. Sellistest romaanidest olgu märgitud «Armasta oma ligemist» (1940), «Võidukaar» (1946) ja «Lissaboni öö» (1963, e. k. 1964). Neist esimene käsitleb poliitiliste emigrantide saatust, keda seob omavahel «illegaalsuse kamraadlus — peaaegu nagu kurjategijaid». Selleteemaliste romaanide keeles ilmunud «Võidukaar», mis kõrgsaavutuseks on aga inglise sai Ameerikas bestselleriks ning mis pani autori nime taas kõlama ülemaailmses ulatuses. Romaani sündmustik haarab 1938/39. aastail Pariisis asuvate poliitiliste emigrantide elu täis vintsutusi, alandusi ja püsivat ohtu. Samalaadne on ka «Lissaboni öö» süžee, milles pagulastest tegelased ühest ohust teise visklevad, visalt oma olemasolu eest rabelevad, kuid irrutatuna oma normaalsest keskkonnast, tühjusele vastu lähevad. Nimetatud romaanides on pagulaselu taustal kujutatud üksikisikute saatust, mis on tavaliselt traagiline või vähemalt tühja jooksev.

Romaani «Armasta oma ligemist» peategelane Steiner pöördub tagasi Saksamaale, et viibida oma armastatud naise surivoodil, kuigi teab, et ta sel puhul ei pääse gestapo küüsist. Ta lõpetab elu endamõrvaga, hukutades seejuures ka oma denutsiandi.

«Võidukaare» keskne tegelane saksa günekoloog teeb naeruväärse tasu eest raskeid operatsioone, tunnetades pessimistlikult sääraste päästeaktsioonide mõttetust, sest ta patsiendid surevad kord niikuinii. Ja kui ta tapab juhuslikult kohatud SS-lase, kes teda oli koondus-laagris piinanud, siis on ta järgmiseks mõtteks, et üksiku hukkamine on absurdne, sest see ei muuda süsteemis midagi. Remarque'i antifašistid on passiivsed kannatajad, nende hulgas ei leidu ühtki võitlejat. Nad ei mõtle sotsiaalselt, kuigi nad vihkavad kõigest hingest natslust, selle inimvaenulikkust ning elajalikku toorust. Kollektiivitunne puudub neil täiesti — ja kui seda on, siis ainult saatuseühtsuse piires. Nad on abivalmid kaaskannatajate vastu, kuid neile ei tule mõttessegi luua mingisugust organisatsiooni, mis võiks nii palju pahet tekitanud võimu vastu astuda. Remarque'i poliitilised põgenikud on kõik apoliitilised.

Lähemalt või kaudsemalt on Teise maailmasõjaga seostatud romaanid **«Elusädemed»** (1952) ja **«Aeg antud elada, aeg antud surra»** (1954, e. k. 1959). Muidugi võib siia lugeda ka «Lissaboni ööd». Esimene on pilt üleinimlikest kannatustest, mida peavad taluma ühe koonduslaagri vangid hitlerismi agooniapäevil Teise maailmasõja lõpukuudel. «Aeg antud elada, aeg antud surra» on aga vahetult sõjaromaan. Selle süžeeks on sõjakoleduste taustal puhkev põgus armuõnn, mis saab osaks paljuvintsutatud sõdurile lühiajalise puhkuse vältel — enne peatset hukkumist kokkuvariseval rindel. Romaani kaalukama osa moodustab aga sõjalise kokkuvarisemise kirjeldus, nähtuna reameeste silmaga ja vastuste otsimine küsimustele, miks ja mille pärast hukkub kõik ja millega lunastada süüd, mida paratamatult on endale kuhjanud inimesed, kes — ka vastu tahtmist või endale aru andmata — on osalised hirmsates kuritegudes, mida põhjustas sõda.

Teemalt erinev on romaan **«Must obelisk»** (1956), mis käsitleb olustikku Saksamaal 1923. aastal, «mil veel lootus lipuna meie kohal hõljus ja meie veel sellistesse kahtlastesse asjadesse nagu inimlikkus, õiglus ja sallivus uskusime — ja ka sellesse, et ühest maailmasõjast peaks piisama ühe sugupõlve õpetamiseks». Pettumusi pakkuv rabelemine algelise eksistentsi eest, mida tegelased on sunnitud läbi tegema, pärineb ilmselt autori enda kogemustest noil aastail.

Remarque'i loomingus on väga tugevaid kriitilisi jooni. Ta vihkab militarismi, fašismi ja kõiki jõude, mis ahistavad inimesi. Kuid tal puudub usk paremasse tulevikku. Taunides inimvaenulikke jõude, jääb ta nagu väljapoole heitlust. Kirjanik tunnustab inimlike suhete — armastuse, sõpruse ja õilsuse väärtust, kuid ei näita kedagi, kes kaitseks neid voorusi roimarlike jõudude eest. Remarque ei propageeri mingeid õpetusi, vaid jutustab üksikinimeste saatusest meie ajastu olustikus. Ent objektiivselt pakuvad ta teosed ometi seisukohavõtte, otse süüdistusakte antidemokraatlike jõudude vastu. See on väärtus, mis annab kadunud kirjaniku loomingule hinnatava sotsiaalse kaalu.

V. ALTTOA

A. J. Krusenstern 200

Neljapäeval, 19. novembril k. a. kell 16 tähistatakse ülikooli aulas piduliku koosolekuga meresõitja ja maadeuurija admiral Adam Johann Krusensterni 200. sünni-aastapäeva.

Avasõna on Endel Varepilt, ettekanded Ago Marksoolt ja Jaan Eilartilt.

ÜET lektorid!

Esmaspäeval, 23. novembril algusega kell 18 toimub ajaleht «Edasi» toimetuses järjekordne õppus teemal «Ajaleht ja teadmiste levitamine». Koguneme TRÜ peahoone fuajees kella alla.

Bioloogia-osakonna vilistlased!

Järjekordsel kohtumisõhtul esmaspäeval, 16. novembril peahoone kohvikus algusega kell 19 esineb vilistlane Tõnu Soidla (Leningradi RÜ) teemal «Molekulaarbioloogia: analüüsilt sünteesile ülemineku vaevad».

17. NOV. KELL 18 TOIMUB ÜLIKOOLI KLUBIS TRÜ SPORDIKLUBI KONVERENTS. OOTAME ARVUKAT OSAVÕTTU!

Alpinistid!

16. nov. kell 19 toimub ühiskonnateaduste maja 215. aud. alpinismisektsiooni aruandlus- ja valimiskoosolek. Teretulnud on kõik alpinismihuvilised. Sektsiooni liikmetel kaasa võtta alpinisti raamat!

Lektoorium Tartu Kunstimuuseumis

Kunstimuuseumi töötajate uutest ettevõtmistest on ülikooliperele vahest kõige huvitavam peatselt muuseumi lektooriumis algav uus loengusari «Vennasvabariikide kaasaegne kunst». Vastupidiselt tavalisele on lektoriteks külalised, kunstiteadlased vennasvabariikidest. See tagab loengute põhjalikkuse ja asjatundlikkuse.

Loengutes käsitletakse vennasvabariikide kunsti kõige aktuaalsemaid probleeme, seda osa kunstis, mille kohta ajakirjandusestki andmeid ei saa.

Loengusarja alustab lektor Aserbaidžaanist R. Mustafajevi nim. Riiklikust Kunstimuuseumist, tema esinemine on 19. novembril kell 18. Nädala pärast, 26. novembril kohtume Valgevene kunstiteadlasega. Läti kunstiga on meil küll sidemed tihedamad, kuid huvitav oleks teada, mida räägivad oma maa kunstiprobleemidest lätlased ise. Selleks avaneb meil võimalus 10. detsembril, mil on oodata lektorit Läti NSV Riiklikust Kunstimuuseumist. Gruusia kunstiga oleme tutvunud vaid metallikunstniku I. Otšiauri tööde vahendusel. Selle vana kultuurimaa kunstisse aitab meil pilku heita lektor Gruusia Kunstiajaloo Instituudist, kes esineb 17. detsembril. 1971. a. jaanuaris lubas meile külla sõita lektor Vilniuse Riiklikust Kunstimuuseumist. Viimase loenguga 1971. a. veebruaris jõuab esinemisjärg Armeeniani.

Kõiki loenguid illustreeritakse.

Nagu eelnevast selgub, ei ole kunstimuuseumis ruumipuudusel alalist ekspositsiooni. Igal aastal toimuva 14—16 näituse koostamisel on eesti kunsti kõrval püütud tutvustada ka vennasvabariikide ja rahvademokraatiamaade kunsti. Kunstipublik mäletab kindlasti moldaavia maalikunstniku M. Greku ja gruusia metallikunstniku I. Otšiauri näitusi. Rahvademokraatiamaade kunstist on meil paari viimase aasta jooksul eksponeeritud slovaki maalija J. Nemšiki, SDV skulptori W. Eckardti töid ja ungari kaasaegset tarbekunsti. Rõõmustav oli hiljutine kokkupuude soomlase Simo Hannula graafikaga.

Tartu Riiklik Kunstimuuseum asub Vallikraavi t. 14.

K. PIIRIMÄE

Ülikoolis veerand sajandit tagasi

(«TRÜ» nr. 25, 27, 29, 31.)

Sõdur uudistas mind ja lisas siis hoopis sõbralikumalt: «Глядь!», ise noogutades peaga kõrvale. Peahoone uksel rippus vineeritahvel väga lakoonilise, kuid arusaadava tekstiga: «Заминировано». Ka mujal oli selliseid hoiatussilte näha. Tekkis mulje, nagu võiks see kõik iga hetk taeva poole lennata. Tänasin sõdurit ja katsusin, et ohutumasse paika sain.

Aastaid hiljem sain teada, et Tartu vabastamislahingute käigus võttis armeenlasest kindralmajor S. J. Karapetjan ülikooli n.-ö. oma šefluse alla. Tema juhitav 146. laskurdiviis tungis Tartusse läänest, Viljandi maanteed mööda. Kindral Karapetjan organiseeris erilise löögisalga, mis pidi läbi murdma ülikooli piirkonda, et võtta Toome raamatukogu ning peahoone oma kaitse alla. Ülesanne täideti edukalt ja vabastatud hoonete juurde paigutati relvastatud valve. Seda, kas peahoone oli tõepoolest fašistide poolt mineeritud või mitte, ma ei tea, kuid hoiatavad sildid hoidsid soovimatuid külastajaid-soomusetegijaid peahoonest kindlalt eemal. Olgu see detail väikeseks täienduseks Armeenia ja Tartu ülikooli vahelistesse sõprussidemetesse, millele teatavasti pandi kindel alus juba Hatšatur Abovjani aegadest peale.

Edasi viis meie tee Mitšurini tänavale, kus paiknes minu kaaslase endine töökoht — telefoni keskjaam. Ka tema nägu lõi rõõmust õhetama, kui ta nägi oma töökodu päris tervena. Kuid ka siin ilutses silt «Заминировано» ja uksel seisis püssimees. Me ei teinud katsetki pääseda keskjaama ja alles hiljem saime teada, et juba sel ajal töötas nendes ruumides minu kaaslase ennesõjaaegne ülemus A. Kahru, kes oli saabunud Tartusse koos Nõukogude armeega. Millise rõõmuga oleks ta mu sõbra kui hea spetsialisti kohe töösse rakendanud! Kuid uksel seisis raidkujuna püssimees ja siin-seal linnas lõhkesid fašistide kaugelaskesuurtükkide mürsud... Keskjaama kõrval, Rüütli ja Laia (praegu 21. Juuni ja Mitšurini) tänava nurgal suitsesid laisalt endise Ülikooli apteegi varemed.

Seadsime sammud Kroonuaia (Komsomoli) tänavasse, kus oli mu sõbra korter. Maja oli terve. Tema astus sisse, mina jäin lävele konutama.

Piki tänavat sammus patrull — ohvitser kahe automaaturiga. Uudistasid teraselt mu karvadesse kasvanud nägu (seep puudus tol ajal hoopis!), heitsid pilgu jalgadele ja astusid edasi. Siis aga kuulsin repliiki: «А самоеи то военные.»

Mul olid tõepoolest jalas Saksa sõjaväe saapad, mida 1944. a. alguses jagati raudteetöölistele, kelle hulka minagi siis kuulusin. Patrull pöördus ümber ja peatus otse mu ees. «Kes te olete ja mida siin teete?» Vastasin, et olen Tartu Ülikooli õppejõud ja tulin pärast metsas varjumist oma kodulinna vaatama.

«Kas elate siin?»

«Ei, siin elab mu raudteelasest töökaaslane, kes astus sisse oma korterit vaatama.»

Lugu tundus patrullile ilmselt kahtlasena — karvakasvanud näoga mobilisatsioonialine mees, jalas Saksa sõjaväe «tankid», peas nahast sonimüts, ise nimetab ennast ülikooli õppejõuks, aga samal ajal ka raudteelaseks. Mehed ootasid rahulikult kuni mu sõber tagasi tuli, ja siis anti lakooniline käsklus: «Пошли!».

Astusime keset tänavat, meie ees, laskevalmis automaatidega patrull kannul. Samas läheduses lõhkes hirmsa kärgatusega mürsk, nii et killud vihisesid üle pea. Keegi meist ei pööranud sellele erilist tähelepanu. Sõdurid vastavalt oma elukutsele, meie aga teadmises, et ees on küll illusoorne paradiis, selja taga aga reaalsed automaaturid. Nii jõudsime Marja tänava nurgal asuva majani, kus meid viidi teisele korrusele ning käsutati sõbraga eri tubadesse.

Mind hakkas üle kuulama keegi vanemleitnant. Ta päris üksikasjaliselt, kes ma olen, mida tegin okupatsiooni ajal, kust tulen niivõrd karvasena, aga peamiselt — mis ülesannetega mind jäeti Nõukogude armee tagalasse (!?). Vastasin ta küsimustele rahulikult nagu õige mees kunagi. Selle peale juhtis ülekuulaja mu tähelepanu asjaolule, et tegemist pole mitte miilitsaga, kus algul uuritakse pikalt ja laialt ning seejärel määratakse vastavalt kriminaalkoodeksile kinniistumise aeg. Siin majas kehtivad rindeseadused ja siit võib väljuda kas vaba mehena koju... või hoopis seina äärde.

Ma ei teadnud siis veel, et viibin vägagi tõsises olukorras asutuses, mida sõja ajal nimetati «Смерш» (lühend sõnadest «смерть шпионам») ehk teiste sõnadega — olin sõjaväe vastuluures.

Et ülekuulaja kõigile oma küsimustele vastuseid ei saanud, muutus ta ajapikku karmimaks. Tundsin, et mu pea kohale hakkavad kogunema kõuepilved. Pealegi muutus kanonaad väljas järjest tugevamaks. Nii et foon oli olukorrale täiesti vastav.

Pinge lahenes aga ootamatult. Kõrvaltoast, kus kuulati üle mu kaaslast, väljus ohvitser ja sosistas minu ülekuulajale midagi kõrva. Nüüd muutus vanemleitnant hoopis lahkemaks. Ta vabandas kinnipidamise pärast ja palus linnast viivitamatult lahkuda, sest fašistid olevat end tõsisemalt liigutama hakanud. Et Riia maantee piirkond oli intensiivse kahuritule all, soovitas ta meil minna piki Võru maanteed.

Peagi selgus kogu lugu. Mu sõber ei osanud vene keelt ja teda kuulati üle tõlgi abil. Tõlgiks osutus aga tema ... kaasvang Tartu koonduslaagrist. Loomulikult muutus ülekuulamine nüüd sõbralikuks jutuajamiseks ja alles tüki aja pärast tuli meestele meelde, et kõrvaltoas higistab veel üks mees, kes peab selgeks tegema, et ta ei ole süüdi asjades, millele ta isegi ei ole mõelnud. Lahkusime vastuluurest kerge südamega, taskus liikumisluba terveks ööpäevaks.

Nii läksime läbi kahuritule all oleva Tartu 29. augusti õhtul kella 19. paiku. Et tolleaegne kitsuke Riia tänav oli majarusude tõttu pooleldi ummistunud, jätkasime teekonda Kalevi—Tähe—Võru tänava kaudu, et läbi Pauluse (Ropka-Tamme) kalmistu pääseda lõpuks Tartu—Elva maanteele.

Sammusime läbi kalmistu, kui järsku tardusime paigale... Suure raudristi ühe haru küljes pendeldas tuules edasi-tagasi poodud hallipäine vanaeideke, hüübinud vere nire suuservas. Olime näinud lahinguväljade õudusi, kuid see pilt vapustas meid rohkem kui miski varem nähtust.

Kes ta oli? Miks ta hukkus? Ei saa neile küsimustele konkreetselt vastata, kuid tean, et ta oli üks nendest 54 miljonist II maailmasõja ohvrist, kelle elu hinnaga imperialism tegi oma verist äri.

Riia maanteele jõudsime Ropka rahvamaja juures. Päike oli ammugi loojas. Tartu kohal seisis tulekahjude sünge kuma. Ligi kesköödsaabusime Tõravere sillale, mida kiiruga ehitasid sapöörid. Hommikul oli lubatud meid vabalt piki sillapalke üle, nüüd aga ei lastud isegi «propuskiga» läbi. Soovitati kusagil talus ööbida, et hommikuvalges teekonda jätkata.

Leidsime veidi eemal sammaldunud õlgkatusega majakese ja seadsime end seal puhkama. Kuid puhkus jäi sedapuhku ainult unistuseks. Poole tunni pärast hakkas kostma tüütut lennukimootori undamist ja paar minutit hiljem kuulsime langevate pommide vastikut vihinat. Nüüd läks lahti põrgutants. Üks Saksa lennuk teise järel püüdis tabada ehitatavat silda. Otsustades selle järgi, kuidas kõikus ja võbises meie eluase, võis aimata pommide soliidset kaalu.

Esimene mõte oli kuhugi varju pageda, aga kuhu? Kes teab, kus ööpimeduses meid pommid võivad tabada. Seepärast jäime kohale ja tegime suitsu. Midagi paremat ei osanud lihtsalt ette võtta.

Kuid kõigel, millel on algus, peab olema ka lõpp. Paar tundi kestnud mürgli järel saabus vaikus. Unest ei tulnud küll enam midagi välja. Koos tõusva päikesega nägime, mis öösel meie ümbruses oli toimunud. See oli tõeline kuumaastik — pommitrehter pommitrehtri kõrval, välja arvatud silla lähem ümbrus...!

30. augusti vaikse rahulikul varahommikul jõudsime tagasi Elvasse. Nüüd heitsime magama, et teha tasa seda, mis eelmisel ööl oli puudu jäänud. Metsade taga kõmises aga silmapiir. Saksa väed püüdsid maksku mis maksab oma kaotatud Dorpatit tagasi vallutada. **(Järgneb)**

Rinde-lähedased teed on okkalised

Dotsent Anatoli Miti mälestusi

Irene Maaroosil on juubel

On ülikoolis üks naine, kelle juures nõu ja abi saamas on käinud vist küll eranditult kõik üli-kooli õppejõud. See naine on väga täpne, väga nõudlik, väga korrektne. Muidu poleks ta üldse saanudki püsida üle veerandsajandi niisugusel raskel töökohal. Sel naisel on 16. novembril juubelipäev.

See naine on Irene Maaroos — meie teaduslik sekretär.

Eluloost selgub, et ta on üks tragi ja andekas naine. Viis aastat kulus algkoolile, tehnikagümnaasium lõpetati kiitusega. Töölisperest pärit neiu asus raskusi trotsides ülikooli juurat õppima ja lõpetas Õigusteaduskonna kõikide olusuhete kiuste, töötades vahepeal kantseleiametnikuna ning kasvatades oma kahte poega.

Kui ülikool 1944. a. novembrikuus taas oma uksed avas, tuli siia tööle ka juubilar, algul ülikooli informatsioonibüroo juhatajana, siis referendina ja mõne kuu pärast oli ta sellel ametikohal, kuhu ta on jäänud siiani. Ise tagaplaanile jäädes on ta kaasa teinud kogu meie ülikooli sõjajärgse ajaloo, muretsenud vahest rohkem tema muresid kui mõni teine ja rõõmustanud meie rahva edu üle.

See pole veel kõik. Ta puhus hinge sisse meie naiskoorile, on ise selle hingeks jäänud siiani. Aga kes laulu armastab, see ei saa mitte olla üks paha inimene.

Niisiis — õnnitlegem juubeli puhul. Palju tänu tehtu eest ning palju rõõme edaspidiseks!

Tõrvikutega rongkäik läbi linna

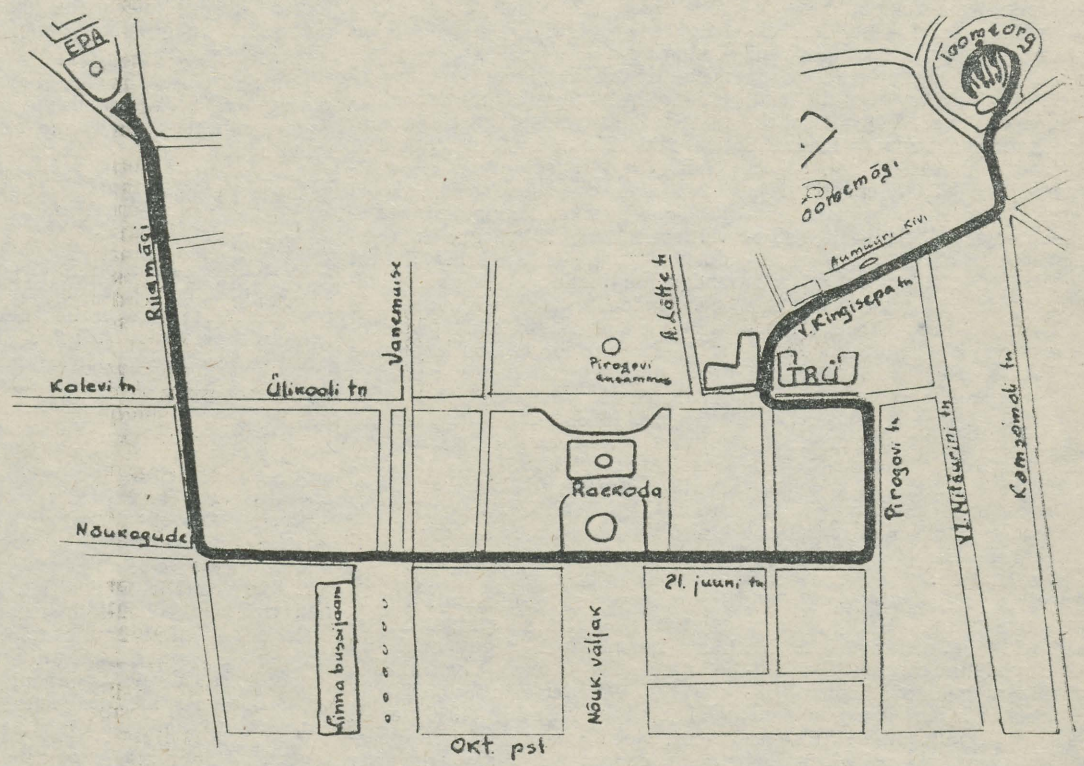

Teadjamad teavad rääkida, salasõnumeid sosistada — esmaspäeval oli nähtud isevärki mehikesi lumetuisus tuuseldamas, linna mööda libisemas. Käisid Tähtvere tähtsates majades, kesklinna kuulsates kohtades, ise aga laulsid ukse taga:

Laske mardid sisse tulla,
mardi küüned külmetavad,
mardi varbad valutavad,
sõrmeotsad sügelevad!

Kus uks mardi külmanud nina ees suletuks jäi, kostis kurja sajatamist ja kibedat kirumist:

Saagu, saagu, ma sajatan.
Mart viib ära karjaõnne,
ämmamamma marjaõnne,
perenaise pojaõnne.

Kes mardi sisse laskis, sel ei tulnud kahetseda. Mart soovis pereisale karja- ja viljaõnne, pereemale lasteõnne, peretütrele peiuõnne, perepojale kaunist kaasakest. Mart tantsis, et põrand põrises,

Sindermarti, sandermarti eile marti oodatie, täna marti tänna tulnud

tantsis, et ahi värises. Mart küsis perevanemalt:

Kas teil kanad ka munevad?
Kas lapsed lugeda oskavad?

Peretütar peenikene pidi seepeale raamatu välja otsima ja lugemisoskust näitama. Paha oli lugu Jakobsoni tänavas. Ei seal veel peretütred tähti tundnudki!

Igas tares tänati marti heade soovide ja meelespidamise eest. Kes veeretas mardi kotti ubinaid, kes poetas vorstirõngakese. Mart õpetas toanurgast:

Pereeit, sa eidekene,
peretaat, sa taadikene,
perepoega, paunapüksi,
peretütar, kuldakinga!
Kepsi aga kelderisse,
otsi mardile osada!

Kui Tähtvere jalajälgedest kirju, jooksid mardid uuele põllule, tatsusid üle Toomemäe, veeresid «Volga» kööki sisse.

Nähti martisid samal õhtul veel Raekoja platsil purskkaevu ümber hüplemas ja kõigile vastutulijaile häid pühi soovimas. Hea meel martidel enestel ja muidu-meestelgi.

Jäljed kadusid lõpuks ühe ülikooli ühiselamu ukse ees.

Mardil tee on teademata,
mardil maa on mõõtemata.
Uks on tulla, teine minna,
kolmas takka kinni panna.

MART-SANT

Ülo Torpats 50

Ei saa öelda, et meil kunagi klassikalisi filolooge liiga palju olnuks. Pigem võiks öelda hoopis vastupidi. Võiks öelda, et neid on meil vähem kui isegi hädapärast vaja.

Kadunud Karl Reitavi õpilaste hulgast on sel defitsiitsel erialal vahest kõige aktiivsemalt töötanud 15. novembril oma isikliku sajandi teise poolde astuv Ülo Torpats, meie ülikooli Lääne-Euroopa ja klassikalise filoloogia kateedri vanemõpetaja. Ja töötada on tal tulnud tõepoolest mitme mehe eest.

Sajad Ajaloo-Keeleteaduskonna lõpetanud, kes nüüd ENSV kultuurielule oma ilmet on andmas, on saanud need teadmised ladina keelest, mida praegune õppekava võimaldab ja nende isiklik hool ja mäletamisvõime varuda on suutnud, Ülo Torpatsilt. Samuti paljud meedikud. Mitmesse keskkooligi on on ta viinud omaenda koolipõlve ühe õpetaja ja vist küll maailma kõige vaimukama ladina keele lugemiku autori Johannes Tiedemanni «väetähise» — NOS QUOQUE LATINULI'ka meie oleme väikesed ladinlased'. Kaastöö õpikuile ja muu õppematerjali koostamine, samuti aastatepikkune töö suurema ladina-eesti sõnaraamatu ühe ettevalmistajana kuulub kõige selle juurde.

Meie sügavamate kirjandushuvidega lugejad tunnevad Ülo Torpatsit kõigepealt kui Erasmuse «Narruse kiituse» ja Schilleri «Esteetilise kasvatuse» tõlkijat, aga ka «Kreeka kirjanduse antoloogia» paljude autorite kaastõlkijat, kaastoimetajat ja väga hea sissejuhatuse kirjutajat. «Keskaja antoloogias» leidub samuti üht-teist tema tõlgitut, muuseas selleaegset «üliõpilasluulet» — vagantide oma (neilt ju pärit «Gaudeamusegi» algvariant). Teoksil olev «Renessansi antoloogia» toob lähemail aastail lisa, eriti aga ilmumas olev «Rooma kirjanduse antoloogia». Olgu ettevalmistavalt öeldud, et selles sisalduvad Ülo Torpatsi tõlgitud Horatiuse «Luulekunst» ja Terentiuse «Vennaksed» on vaieldamatud meistriteosed meie värsitõlkekunsti kõrgtasemel — ja see pole sugugi mitte minupoolne juubelikompliment! Käsikirjast leiame ka kaks tema järjekordset proosatõlget: Tacituse «Agricola elu» ja põimiku Pliniuse kirju. Antiikkirjanduse tutvustamise missiooni alla kuuluvad ka juubilari rohked ENE-artiklid ja mõnedki esinemised perioodikas.

Ülo Torpats on tõlkinud aga ka eesti keelest ladina keelde — töö, mida aeg-ajalt meie teadlased, eriti bioloogid, vajavad ja mida peale juubilari vaevalt ükski meie latinist on suuteline tegema. Siin on abiks olnud tema rikkalikud teadmised bioloogiast, mille vastu tal on ilmselt kustumatu armastus — ihtüoloogia osas forellipüügi-hooajal isegi kõige käegakatsutavamaid vilju kandev.

Lõpuks väike osutus kõigile praegustele filoloogia-üliõpilastele: kas te olete mõtelnud, et Ülo Torpats igal aastal loeb fakultatiivse kursusena valitud rooma autoreid. Seda tasub kuulata igal tulevasel filoloogil, kes oma töös tahab lähtuda Horatiuse mõttest, mille juubilar on valanud säraseisse eesti heksameetrisse:

«Tõelises kirjandustöös on lähteks ja alguseks tarkus.»

AIN KAALEP

UUT TEATMEKIRJANDUST TOOME RAAMATUKOGUS

Maailma maade pealinnad. Tln., 1970. 296 lk. 5 T — 181.

Teatmikus antakse maailma maade pealinnade kohta põhilised andmed: geograafiline asend, pindala ja elanike arv, ajalugu, majandus, plaanistus ja arhitektuur, tervishoid, õppeasutused, teaduslikud ja kultuurihariduslikud asutused, ajakirjandus, raadio jne. Raamatu kasutamist hõlbustab tähestikuline register.

Шибков, А. А. **Краткий библиографический справочник русско-военной литературы.** Л., 1970. 192 lk. 22 Bi — 306.

Bibliograafia hõlmab 1700—1968. a. sõjalis-meditsiinilise iseloomuga kirjanduse. Siin on monograafiad, käsiraamatud, õpikud, temaatilised teaduslike tööde kogumikud, juhendid jne.

Справочник по тектонической терминологии. М., 1970. 582 lk. 20 T — 45.

Teatmik kujutab endast kapitaalset tektoonika terminite kogu. Sisaldab umbes 5000 terminit, sealhulgas palju vähetuntud oskussõnu, mida on kasutatud geoloogia-alases kirjanduses. Vajaliku termini leidmiseks ja üldse raamatu kasutamise hõlbustamiseks on teatmik varustatud märksõna- ja nimede registriga.

Tulipunktis on õppedistsipliin

(Algus lk. 1)

Selle väite kinnituseks pole mõtet hakata teaduskonniti esitama põhjuseta puudutud tundide arve, mis nagunii ei peegelda (enamikus päevikutes) tõelist olukorda. Küll aga oleks vaja mõelda, miks paljud üliõpilased oma suhtumisega sillutavad teed madalale õppeedukusele.

Viimastel aastatel õppesektori poolt korraldatud sessiooni tulemuste analüüsi ankeedis oli mainitud loengute madala külastatavuse peamiste põhjustena: 1) materjali kättesaadavust teistest allikatest; 2) loengute madalat taset (kesist sisu); 3) lektori ebapopulaarsust; 4) huvi puudumist aine omandamise vastu.

Samal ajal märgiti ca 85% ankeetidest, kus vaadeldi madala õppeedukuse põhjusi, esimesel kohal ebaregulaarset loengutest osavõttu. Siit järeldub, et enamik üliõpilasi mõistab, kui vajalik on olla õppetööga pidevalt seotud vähemalt selleks tunniplaanis ettenähtud ajal. Aga ometi toimitakse paljudel juhtudel vastupidi oma arusaamale.

Üheks puudumist soodustavaks asjaoluks pean meie üliõpilaskonnas levivat moonutatud kujutluspilti õigest tudengist. Kaaslast ei hinnata niivõrd mitte selle järgi, mida ta on saavutanud või mil määral ta kasutab oma võimeid ja eeldusi, vaid selle järgi, kui vähese tööga suudetakse toime tulla. Sellelt seisukohalt hinnatakse ka oma tegevust. Meenuvad ühe esimese kursuse tudengi sõnad: «Kui käin kõigil loengutel, vaatavad teised mulle kui tuupijale.» Edasises vestluses selgus, et need «teised» olid tema neli toakaaslast, III ja IV kursuse tudengid.

Noored «rebased» on üllatavalt vastuvõtlikud kaaslastelt tulevale informatsioonile ja vahetule isiklikule eeskujule. Soov võimalikult kiiresti «tõeliseks tudengiks» saada blokeerib sagedasti kriitikameele. Seepärast on oluline, et noortele pakutavad väärtused ja hinnangud oleksid võimalikult õiged ja peegelduksid meie endi käitumises. Sagedasti märkavad noortudengid vaid nähtuste väliseid külgi. Tüüpiline on üksnes välise erinevuse nägemine ülikooli õppetöö ja aastaid kestnud koolitöö vahel, sisulisel lahtimõtestamisel tehakse pahatihti vääri järeldusi. Süstemaatilise kontrolli puudumine iseseisva töö pidevuse üle loob enamikul juhtudel näilise kerguse pildi. Selle ohvriks langetakse aga sessioonil.

Õppedistsipliini olukorda ja selle parandamise abinõusid käsitleti õppesektori viimasel koosolekul. Tundub, et komsomoligruppides nende küsimustega ei tegelda. Pole teada, et kuskil büroos oleks arutatud kellegi põhjuseta puuduja personaalküsimust või et selline küsimus oleks esitatud komitee büroole. Samuti ei kajasta nimetatud probleemiga tegelemist leninliku arvestuse raames võetud kohustused. Kõike seda arvestades otsustati:

1. Kõigil komsorgidel, samuti osakondade õppesektorite liikmetel pöörata senisest suuremat tähelepanu õppeprotsessi küsimuste käsitlemisele.

2. Komsorgidel välja selgitada üliõpilaste arvamused põhjustest, mis takistavad ühe või teise distsipliini paremat omandamist. Need arvamused esitada kirjalikult komitee õppesektorile.

3. Kõigil kursustel, samuti osakondade õppesektoreil suurendada nõudlikkust õppedistsipliini rikkujate suhtes.

4. Komsorgidel esitada õppesektorile nende üliõpilaste nimed, kes on käesoleval semestril puudunud õppetöölt põhjuseta üle 10 tunni. Andmete esitamise viimane tähtaeg on 24. nov.

5. Kõik kursusevanemad (rühmavanemad) vastutavad personaalselt nende poolt täidetava päeviku andmete objektiivsuse eest.

6. Komsorgide abistamise eesmärgil moodustab komitee õppesektor kontrollbrigaadid, kes kindla plaani alusel hakkavad kontrollima üliõpilaste osavõttu loengutest, praktikumidest, seminaridest jne.

Tahaksin soovida, et osakondade õppesektorite liikmed, komsorgid ja kursusevanemad peaksid komitee õppesektoriga tihedamat sidet. Koostöö vajadus vaadeldud küsimuste lahendamiseks on tungivam kui kunagi varem.

ANTS REINMAA,
komsomolikomitee õppesektori juhataja

Ringi liikmed, liikmekandidaadid ja vilistlased

1. **Laupäeval kell 12 kohtume Vanemuise t. 46 ringauditooriumis füüsika-matemaatikadoktor Endel Lippmaaga.**
2. **Võtame osa iseseisva kolonnina tõrvik-rongkäigust.**
3. **Pühapäeval kell 16 on EPA aulas looduskaitse konverents.**

Ootame aktiivset osavõttu.

Juhatus

Teadaanne

Juba pikemat aega on valvelauas järgmisi auditooriumidest leitud esemeid:

must kahe lukuga portfell (seesmitmesuguseid riietusesemeid), pruun kahe lukuga portfell, mustahallikirju kandekott, peenrahakotte rahaga ja rahata, siid- ja villaseid kaelasalle, kindaid, sulepäid ja märkmikke, õpperaamatuid ja konspekte.

Et valveruum on väike, siis puuduvad võimalused nimetatud esemete ja raamatute edaspidiseks hoidmiseks ning need kuuluvad hävitamisele pärast kuu aja möödumist, arvates teate ilmumisest ajalehes.

E. VAHKAL, valvur

Õiendus

Meie ajalehe 31. numbri artiklisse «Terve koorem häid soove» on toimetuse süü läbi sattunud vead. Lk. 2 II lõigus peab olema: «Meelde on jäänud alati sõbralik ja südamlik dots. Jegorov . . . Dotsent Auling surus kaugõppeüliõpilase kätt . . .» Edasi nagu tekstis.

TOIMETAJA H. PALAMETS

«Тарту Рийклик Юликооль» («Тартуский государственный университет») г. Тарту Эстонской ССР. Орган Тартуского государственного университета. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbri hind 2 kop. Tell. 6725. MB-09581.

AR Fr. R. Kreutzwaldi nim. ENSV Riiklik Raamatukogu

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riiklik Ülikool

TARTU RIIKLIKU ÜLIKOOLI PARTEIKOMITEE, REKTORAADI, KOMSOMOLIKOMITEE JA AMETIÜHINGUKOMITEE HÄÄLEKANDJA

Nr. 34 Reedel, 20. novembril 1970. XXIII aastakäik

Kuueaastane — ta pole enam abitu!

VI üliõpilaspäevade rongkäigust

Üliõpilaspäevade kõige haaravamaks, ent ka kõige vastutusrikkamaks momendiks on tõrvikutega rongkäik. See on koht, kus *alma mater*'i lapsed saavad tõestada iseendale, külalistele ja peopublikule oma ühtekuulumist ja ühtehoidmist kõrgema kooli kasvandikena.

Seekordne hinnang pealtvaatajate poole pealt: pilt oli meeldejääv ja esinduslik. Üliõpilasrongkäigu meeldivaks eripäraks on saanud ratsanikud juhtkolonnis, tuhandete astujate rütmi ja liikumist dikteerivad puhkpillid. Need, kes rongkäigust osavõtjate soliidsuse taotlusele kõrval seistes kaasa elasid, on pakkunud omalt poolt välja rongkäigu emotsionaalset külge tõstvaid lahendusi: tõrvikute paigutus võiks olla ühtlasem, teaduskondade kolonni juhtgrupp võiks kanda suuremaid ja valgemaid tõrvikuid, teaduskondade embleemid võiksid olla esinduslikumad ja äratuntavamad, aastast aastasse korduvad.

Kõik nimetatu aitaks ehk tõepoolest veelgi rõhutada rongkäigu akadeemilist joont.

Tänava veertel ja piduliste endi seas küsiti: kuhu on jäänud tudengite vaimujõudu peegeldavad loosungid? Seekordne üliõpilaspäevade deviis oli kõigile eriti lähedane, siin oleks ehk andnud midagi nuputada. Kindlasti oleks andnud. Aga üliõpilaspäevade staabile ei olnud teaduskondadel mingeid omapoolseid kavandeid tutvustada. Kas on meis tärganud liialt tugev kriitiline meel? Või teadlikult hoolime faktist, et peame oma pidu tänaval, linlastest publiku keskel ja see nõuab, et me oma kirjalikud ja suulised etteastumised hästi läbi mõtleksime?

Siira vaimustusega räägivad pidulised rongkäigu lõpetamisest raekoja platsil. Kiidetakse rektori esinemist, laulukoore ja pillimehi — meeleoluloojaid. Siin tõrvikutest kokkukantud lõkete ääres olnud ühtsustunde haare kõige tugevam.

Meelelahutusest

Tänavu oli üliõpilaspäevaliste käsutuses rohkem peosaale (üliõpilaste päralt olid kahel õhtul ka «Vanemuise» uued ruumid) kui kunagi varem. Kuid ikkagi eksisteerib kurb fakt, et kõik üliõpilased ei saanud kontserdipääsmeid. See kahandab muidugi ka üliõpilaspäevade organiseerijate töörõõmu. Asja selgitab teadmine, et kahjuks pole Tartu linnas nii avaraid saale, mis mahutaksid kõiki soovijaid. Seepärast peame veel mõnda aega leppima isikliku loosiõnnega. Suurte esinduslike peosaalide olemasolu annaks päästva lahenduse ka teisele probleemile — esinejate tase. Avakontsert ja koondkontserdid toimusid seekord üliõpilaste isetegevusele kohasel tasemel, kuid nn. tavalistel peoõhtutel tundis veidikesegi nõudlikum külastaja end millestki ilmajäetuna. Suuremates saalides (kui neid meie käsutuses oleks!) organiseeritud 2—3 heatasemelist kontserti pakuksid üliõpilastele täiuslikumat peost osasaamise rõõmu.

Seekord räägiti tunnustavalt võimlejate toredast kavast ja esinemisest, rahvakunstiansambli lauljatest ja tantsijatest, «Fixist», Tarmo Urbist, EPA «Uhuhuu ja Urist», filoloogide «Amoresest», «Kuubist ja Kerast», Viljandi «Ugalast».

Etteheitvaid hääli oli kuulda nende kohta, kes olid peoõhtutel lava ja saali vahendajaks. Häirivalt napiks ja informatsioonivaeseks jäi seletuste andmine esinejate kohta. Näiteks ei esitletud avakontserdil, kus oli peale üliõpilaste rohkesti publikut ka väljastpoolt, võimlemiskavade autorit Reet Kudu, kes ise laval kaasa tegi ja kelle koostatud kava saali poolt suure tunnustusega vastu võeti. Samuti ei tutvustatud ka ansambli «Fix» mängijaid, kuigi üsna palju nende poolt esitatust oli omalooming.

Konferansjee poolt oleksid silumist nõudnud ka pausid, mis tekkisid üksikute etteastete vahel. Vabandada oleks võinud ka hilinemisi. Ühe sõnaga — rohkem tuleks teadustajal hoolida publikust, tema pärast ta ju laval ongi.

E. PUU

Vilistlasprogramm

Kenaks kombeks on saanud kohtuda üliõpilaspäevadel vilistlastega. Möödunud suurürituse raames said laupäeval «Sophokleses» kokku eesti filoloogia osakonna lõpetanud, õppejõud, üliõpilased. Tartu VI üliõpilaspäevade deviisist lähtuvad ettekanded olid vilistlastelt Mart Mägralt ja Mati Hindilt. Esimene tutvustas kuulajaile Kuu poeetilist interpretatsiooni rohke allikmaterjali alusel, mis lõpptulemusena tõi meid romantilise Kuu lummavast mõjust üpris kaasaegse tuumasõja ja saastamise probleemideni. Mitmed pilguheited hoopis maisematele ning sotsiaalsematele küsimustele tegid ettekande nauditavaks ja mõttetööle sundivaks. Mati Hint selgitas nn. reaallaste ja humanitaarlaste vahekordi meie päevil ühiskondliku aktiivsuse positsioonilt, puudutades ka humanitaar- ja reaalalade mõningaid arenguprobleeme.

* * *

Teistes teaduskondades ühendati mitmel puhul erialaloengud ja vilistlastega kohtumised. Nii oli see näiteks Füüsika-Keemiateaduskonna ning Bioloogia-Geograafiateaduskonna ühisel sümpoosionil «Loodus. Inimene. Ühiskond».

* * *

Laupäeval astusid vilistlased ja õppejõud tõrvikute all ühtset sammu ning õhtul oodati neid TRÜ klubisse. Eeskava oli seekord eesti filoloogia II kursuselt, kes esitas luuleprogrammi.

R. VALING

Inimene ja biosfäär

TARTU VI ÜLIÕPILASPÄEVADE TEADUSLIKU KONVERENTSI ülesandeks oli teoreetiliselt põhjendada üliõpilaspäevade üht juhtmõtet «Olgem looduse arukad peremehed».

Konverentsi peaettekande «Biosfääri uurimise ja kaitse põhiprobleeme» pidas *dr. biol.* T. FREY, kes eriti rõhutas teadlaste sotsiaalse vastutuse tähtsust avalikkuse objektiivsel informeerimisel biosfääri kaitsega seotud küsimustes.

Looduskaitsealase tegevuse põhisuundadest, senistest saavutustest ja lähema tuleviku pakilistest ülesannetest Eestis rääkis TRÜ looduskaitse ja kodu-uurimise kabineti juhataja J. EILART. Vabariigi vetekaitse päevaprobleemidele oli pühendatud Eesti NSV Metsamajanduse ja Looduskaitse Ministeeriumi vanem-inspektori M. ARUJA sõnavõtt. Tartu üliõpilaste looduskaitseringi tegevusest, eriti aga looduskaitsealaste ideede propageerimisest meie üliõpilaskonna hulgas rääkis ringi esimees EPA üliõpilane T. LEITO.

Konverentsi materjalid tulevad avaldamisele Tartu mõlema kõrgema kooli ajalehtedes.

T. PILVIK

*

ÜLIÕPILASPÄEVADE PIDULIK LÕPETAMINE toimus pühapäeval TRÜ kohvikus mõlema suurkooli esindajate osavõtul. Arvamused üliõpilasnooruse pidustustest olid positiivsed. Möödunut hindasid EKP TRÜ komitee sekretär K. Koger, TRÜ a/ü. komitee esimees H. Kabur, üliõpilasliidrid ja organiseerimiskomisjoni liikmed. **Tänu ja kiituse osalisteks said M. Kubo, L. Karu, J. Viller, S. Kiin, T. Kuldsepp, R. Laarma, P. Rostfeldt, K. Mälberg ja R. Hunt TRÜ-st, T. Merenäkk EPA-st,**

Tartu VI üliõpilaspäevad järgisid eelnevate pidustuste häid traditsioone, kuid samas erinesid neist oma erilise esinduslikkuse, asjalikkuse ja ühele ideele allutatud mõttelise terviklikkuse poolest. Nüüd on aga vaja selle hea realiseerimist, mida kohtumistel vilistlastega ja teoreetilisel konverentsil väljendati tuumakais mõtteis.

R. VALING

Kohvikuõhtu, nagu rahvas seda nimetab

Laupäeva õhtul kohvikusse lubavatele kutsekaartidele oli märgitud «kirjanduse, kunsti ja muusika õhtu». Kuigi need sõnad seisavad kutsel võrdväärsena kui mees mehe kõrval, ei kujunenud tegelikkuses proportsioon nii ühtlaseks. Programmi sisse mahtunud muusikaosa kahanes Tarmo Urbi kolmele laulule, lisaks kehvasti võimendatud, kuid asjatundlikult valitud plaadimuusikat.

Luulet kuulati P.-E. Rummolt, A. Ehinilt, L. Tunglalt, T. Merenäkilt, A. Simselilt, A. Langemetsalt, E. K. Simmermannilt, R. Veidemannilt, E. Mihkelsonilt, T. Liivilt. Andku esinejad andeks, kui luuleprogrammi kohta midagi öelda ei oska. Mitte, et looming oleks olnud nii ilmetu, aga kuuldavus rõdu- ja vahesaalis oli nii halb, et kuigi esinejad liikusid kõigis kolmes ruumis, sai asjast osa üksnes kaminasaal. Allakirjutanule määratud koht oli sattunud just õnnetusse tumma tsooni.

Tahes või tahtmata tuleb õhtu sisukaimaks tunnistada kujutava kunsti osa. Seda toetas kunstnike majas avatud vabariiklik noorte kunstnike näitus (teadlik kokkusattumus!), mida väga paljud külastasid, nähes selles üht üliõpilaspäevade osa, ja teiseks laupäeva pärastlõunal kunstikabinetis toimunud arutluskoosolek paljude Tallinna noorte kunstnike, ERKI üliõpilaste ja kunstikabineti liikmete osavõtul. Tõnis Vindi õhtune ülesastumine kohvikus oligi õieti vaid päevase vaidluse väga kokkuvõtlik meenutus, sellepärast on T. Vindi esinemisest märkmeid tehes juurde lülitatud ka üht-teist kunstikabineti koosolekult.

Kohvikunäitus on T. Vindi sõnade järgi üksnes vabariikliku noorte näituse üks osa, sellepärast pole mõtet neid lahus vaadelda.

Neil näitustel on seni tuntud püüdlusi süvendatud. Ekspositsioon leitakse mitmete muude vooruste hulgas huvipakkuv olevat ka selle poolest, et taas on pikka aega kestnud temaatilise mitmekesisuse järel võimalik märgata mingit ühtset juhtmõtet: kunstniku sisemisest vajadusest tekkinud antimilitaristlik kunst.

Sotsiaalne teema kunstis on alati tekitanud väga erinevaid ja teravaid arvamusi, kõige enam tegijate eneste hulgas. Kus mujal varitsebki kunstnikku nii palju plakatlikkuse ja stampi langemise ohte? Tervel hulgal meie autoritel, eriti L. Lapinil ja R. Tammikul tundub kõnealune temaatika kunstnikunatuurist ajendatud olevat.

Viimasel ajal on kunstnikud palju hakanud mõtlema esteetika ja eetika üle. Koolis ega trükisõnas ei käsitleta neid distsipliine kunstnike praktilistest vajadustest lähtudes. Järjest sagedamini tuleb neid asju ise enesele selgeks mõelda. Eetikat läheb tarvis alles iseseisva tegevuse käigus; nähtavasti on praegune teoreetikukalduvustega noorte kunstnike põlvkond alles oma teovõimsust tundma hakanud. Kuid raske on piiri tõmmata nõdra matkimise ja lausa varguse vahel. Millal on teatud maneeri osaline või täielik taasrakendamine ajastu vajadus, millal läbielatu viljatu kordamine? Kas kunstnik võib teemavaliku läbi muutuda ostetavaks jne.

Kunsti vajalikkus ühiskonnale on kunstnikke alati huvitanud. Mis üldse on kunstivajadus ja kas ei toimu selle ausaim rahuldamine siiski kunstiesemete, s. o. tarbekunstiesemete omandamise näol? Võib-olla elab tõeline kunstivajadus vaid kunstnikes enestes või siis ka neis, kes on küll loominguvõimelised, kuid kellel see võime pole millegipärast rakendust leidnud.

Ometi on üks või teine kunstivool suutnud tunduvalt enam poolehoidjaid ja viljelejaid võita kui teine. Näiteks võrreldes abstraktse kunstiga suutis pop-kunst tublisti lühendada distantsi vaataja ja teose vahel. Inimestel on seletamatu vajadus objekti ära tunda. Pop-kunst äratas inimestes jällegi äratundmiserõõmu, mille kaudu süveneti meelsamini kunsti keerukamatesse probleemidesse.

Leelo Tungal

Ometi — veelgi laiem on praegu Läänes levinud erootilise kunsti mõjusfäär. Ka esimesed teada olevad kunstiobjektid toetuvad erootilistele tunnetele. Siin tuleb tahestahtmata uskuda, et põhjus pole mitte ainult esteetilises vajaduses.

Nendest ja teistest kunstielu päevaprobleemidest siirduti aegajalt tagasi näituse juurde. Kunagise rühmituse ANK-1964 liikmed tunnistasid oma rühmitusele Visarite ja käesoleva noortenäituse autorite paremiku näol oodatud vahetuse ilmunud olevat.

«Osa käesoleval noortenäitusel esinejaist on juba Kunstnike Liidu ikka jõudnud ja see pole just pluss,» tunnistas Tõnis Vint.

Paul-Erik Rummo

Teiselt poolt pole raske mõista, et nende «liiduealiste» loomingus on kaugelt rohkem kokkupuutepunkte endast nooremate põlvkondade loominguga kui eelmiste kunstnikegeneratsioonide omaga, et nende kümmekond aastat tagasi instituudi üliõpilastena esiletõusnute südi õppimishimu ja nina pihta saamist mittepelgav loojanatuur on nooremates edasi kestnud. Teerajajail ei jää üle muud kui edasi noored olla ja vaevalt et siin vastava liidu liikmetõendi ulatamine midagi muudaks.

A. HIIR

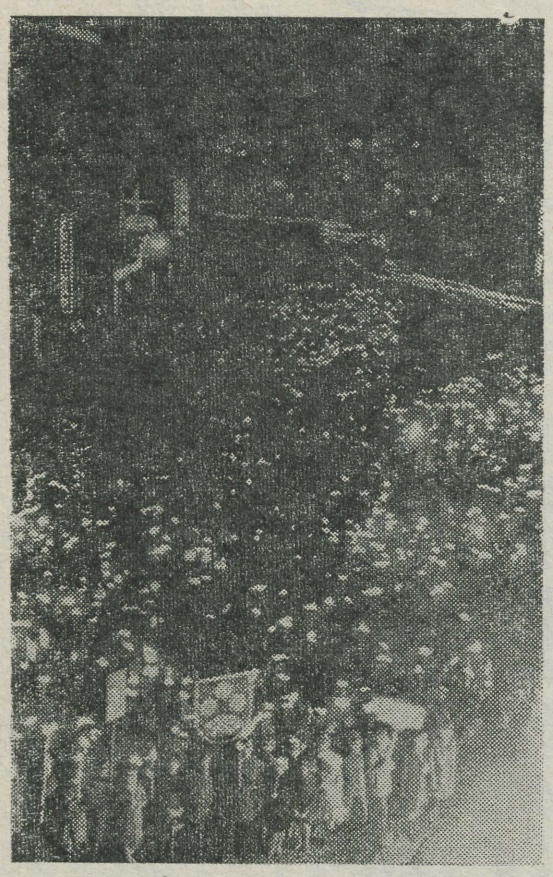

Kimbuke kostmisi üliõpilaspäevade aadressil

Nüüd ma tean, millist jõudu iseloomustada sõnaga «võimas» — tudengite rongkäiku.

*

Laur Karu oli ratsu seljas uhke küll. Miks aga teiste ratsurite käes polnud tõrvikuid?

*

Tulevastel teadustajatel tuleks koogutamise-noogutamise kogemusi vahetada EPA koondkontserdi juhiga.

*

Nii Toomas Tutt kui ka «Intervall» soovisid, et ühest klubist teise kolimine ära jääks — see võtab palju aega ja lõhub inventari.

*

Dixieland-*ansambel sundis publikut end kuulama — Tarmo Urbi kuulas publik ise ja kuulanuks veel kaua.*

*

Kuigi peotuju hankimine pokaalidest oli möödunud üliõpilaspäevadel tublisti väiksemamööduline võrreldes varasemaga, jäi täiskarsklase seisukohalt mõndagi tuskatekitavat.

*

Kontsertkavade ja esinejate tutvustamiseks võiks kas või viimasel minutil peahoone fuajeesse ühe kuulutuse üles riputada, mis sellest, kui teisiti välja kukub — midagi peaks olema.

*

Konservatooriumi kontsert oli üks kaunimaid muljeid üliõpilaspäevadest. Kahju, et me nii vähe tänulikud suutsime olla (abi teadustamisel või siis programmide levitamisel), olnuks ometi hädavajalik.

Erialateadused ja kõrgema kooli pedagoogika areng käsikäes

Kõrgema kooli pedagoogika alal on viimastel aastatel TRÜ-s mitmete probleemide osas käimas põhjalik ja perspektiivikas uurimistöö.

Nimetagem näiteks dots. J. Kalitsa ja dots. A. Blumfeldt'i uurimusi, prof. Lepiku juhtimisel tehtavat tööd üliõpilaste teadmiste püsivuse kohta, esimese kursuse üliõpilaste adaptsiooni uurimist pedagoogika kateedris. ÜTÜ organisatsiooni efektiivsuse analüüsi, Majandusteaduskonna lõpetanutele korraldatud ankeeti, mille põhjal tehtud huvitavatest järeldustest võisime hiljuti lugeda prof. R. Hagelbergi artiklist. On veel teisigi kateedreid ja õppejõude, kes tegelevad ühe või teise konkreetse teemaga kõrgema kooli pedagoogika valdkonnast.

Kui võrrelda olukorda sellega, milline ta oli seitse aastat tagasi (1963. a. võeti TRÜ nõukogus vastu otsus kõrgema kooli pedagoogika-alase tegevuse tõhustamisest), võib kindlalt väita, et pedagoogiline mõte on selle perioodi jooksul ülikoolis tugevasti edasi läinud, pedagoogika-alasest uurimistööst huvitatud õppejõudude ring on laienenud. Valdav enamus meie õppejõududest on jõudnud arusaamisele selle töö vajalikkusest ja suuremal või vähemal määral tegelnud õppekasvatusprotsessi täiustamisega.

Ülikooli nõukogu poolt 27. oktoobril k. a. vastuvõetud otsus baseerubki käesoleva momendi reaalsele olukorrale.

Reaalne olukord nõuab ja võimaldab kõrgema kooli pedagoogika küsimustele kompleksset lähenemist.

Otsuses on planeeritud selle töö läbiviimisel tugineda ülikoolis olemasolevatele uurimisüksustele: pedagoogika ja psühholoogia kateedrile, kommunistliku kasvatustöö laboratooriumile, kõrgema hariduse ökonoomika probleemgrupile rahanduse ja krediidi kateedri juures ning üliõpilaste Kompleksse Teadusliku Uurimistöö Büroo vastavale probleemgrupile.

Nende uurimisüksuste temaatika järgmiseks viieks aastaks hõlmab momendil kõige vajalikumaid uurimissuundi ja probleeme. Uurimisüksuste vahel väljakujunenud koostöö vormid ja praktika lubavad eeldada, et need probleemid lahendatakse komplekssselt.

Millised võimalused kõrgema kooli pedagoogika-alase töö tõhustamiseks on meil praegusel momendil olemas?

Lahendust ei saa ega tohi otsida kõrgema kooli pedagoogika-alase uurimistöö laiendamises ja süvendamises erialase teadusliku uurimistöö arvel. Mõlema uurimissuuna arendamine peab teineteist vastastikku toetama ja stimuleerima. Ei ole ju mõeldav erialaste teaduste aktuaalsete probleemide uurimiseta pedagoogiline töö tänapäeva tasemel.

Niisiis mitte üleöö teostatav reform, mis viiks kateedrite teadusliku uurimistöö temaatika ja materiaalsete vahendite killustamisele,

vaid teatud perioodi vältel toimuv protsess, mille käigus lülituvad olemasolevate uurimisüksuste (kui tarvis ja ökonoomne, võib luua ka uusi) töösse: 1) entusiastid, kellele kõrgema kooli pedagoogika pakub teaduslikku huvi, 2) erialade spetsialistid, kes oma heast tahtest on nõus ohverdama teatud osa ajast kõrgema kooli probleemide uurimisele, 3) ühiskondliku töö raamides selle tööga tegelema kutsutud ja seatud isikud (metoodiliste komisjonide liikmed jt.) ja 4) üliõpilased nii kohustustikuse seose avamise ja eesrindliku ühiskondliku töö liinis.

Erialase teadusliku uurimistöö ja kõrgema kooli probleemide vastastikuse seoses avamise ja eesrindliku teadusliku mõtte propageerimise eesmärgil korraldab Üliõpilaste Kompleksse Teadusliku Uurimistöö Büroo koos ülikooli komsomolikomiteega lektooriumi «Teaduse eesliinilt», kus esinevad ülikooli ja vabariigi väljapaistvamad teadlased loengutega oma eriala sõlmprobleemidest, samuti kohtutakse väljapaistvamate kateedrite uurimisgruppide kollektiividega. Selliste kohtumiste eesmärgiks on näidata teadlaste kujunemise ning teaduslike kollektiivide formeerumise protsessi.

Üliõpilaste endi kaasatõmbamisel õppeprotsessi uurimisele ja nende mõtte suunamisel oma praeguste ja tulevaste funktsioonide tähtsusele on suur kasvatuslik efekt ainult siis, kui kõik kõrgema kooli pedagoogid teevad kõik selleks, et ülikooli teadus seisaks tugevatel jalgadel, et õppe-kasvatusprotsess ülikoolis oleks tõepoolest teaduslikul tasemel läbi uuritud, läbi analüüsitud ning selle alusel ka hästi organiseeritud.

V. RUTTAS
E. TRUUVÄLI

Venia legendi

23. novembril kell 14 esineb ph. 102. aud. dotsendi kutse taotlemiseks TRÜ matemaatilise analüüsi kateedri dotsendi kt. Ants Tauts avaliku loenguga teemal «Modaalse ja intuitsionistliku loogika mudelite vahekord».

Külalislektor Leedust

Teisipäeval, 24. novembril kl. 18 toimub ühiskonnateaduste majas aud. 212 Kommunistliku Kasvatuse Laboratooriumi korraldusel Vilniuse Riikliku Ülikooli dotsendi, perekonnauurimise laboratooriumi juhendaja N. Solovjovi loeng «PEREKONNAPROBLEEMIDE UURIMISEST LEEDUS»

H. Miidla bioloogiadoktoriks

Heigo Miidla kaitses 26. oktoobril Kiievi Riiklikus Ülikoolis doktoriväitekirja teemal «Fenoolsed ühendid ja õunapuuvõrsete lignifikatsioon seoses mineraalse toitumise ja veerežiimiga».

Dissertatsioon käsitleb fenoolsete ühendite osa õunapuude ainevahetuses. Uurimuses näidatakse, et fenoolsed ühendid, mida veel hiljuti peeti ainevahetuse lõpp-produktideks, on polüfunktsionaalsed. Nad stimuleerivad õunapuudes vegetatsiooniperioodi algul võrsete kasvu, suve lõpupoole aga võtavad osa ligniini moodustamisest, millest omakorda sõltub viljapuu talvekindlus.

Töös selgitati erineva mineraalse toitumise ja veerežiimi juures kasvatatud õunapuulehtede, -võrsete ja -juurte fenoolsete ühendite sisaldus ja identifitseeriti need. Esitatakse võrsete puitumisastme määramiseks biokeemilised kriteeriumid, mis lubavad otsustada uuritava õunapuu talvekindluse üle. Töö viimases osas näidatakse õunapuujuurte kaudu mulda sattunud fenoolsete ühendite osa mullaväsimuse kujunemises.

Väitekiri valmis kümneaastase uurimistöö tulemusena. Teema lahendamiseks rajati 9 aasta jooksul suurt töökulu nõudvad vegetatsioonikatsed ja tehti hulgaliselt laboratoorseid analüüse. Üksikasjalikult uuriti nii õunapuud kui ka mulda, milles õunapuu kasvas. Aastate jooksul viidi laboratooriumis läbi ligikaudu 6000 mitmesugust biokeemilist analüüsi koos hulga vaatlustega.

Taimefüsioloogia ja -biokeemia kateedris töötab H. Miidla alates 1956. aastast, olles tuntud hea lektorina, kes õpetab taimefüsioloogiat, taimede mineraalset toitumist, taimede talvekindlust ja taimekasvatust.

H. Miidlale on südamelähedane noore põlvkonna kasvatamine, tema juhendamisel on valminud hulk diplomi- ja auhinnatöid. Osa neist on pälvinud preemia üliõpilastööde vabariiklikul, osa isegi üleliidulisel konkursil.

Bioloogiakandidaadi kraadi kaitses ta 1959. a., käsitledes siis õunapuukasvatuse bioloogilisi aluseid Eesti NSV-s. 1961. a. valiti H. Miidla Bioloogia-Geograafiateaduskonna dekaani vastutusrikkale kohale. 1963. a. omistati talle dotsendi kutse. Dots. H. Miidla sulest on ilmunud 50 teaduslikku tööd, mis näitab, et tegemist on produktiivse teadlasega. 1964. a. ilmus temalt raamat «Viinamarjakasvatus». Peale selle on ta kaasautoriks teosele «Puuviljakasvatus». Õppe- ja teadusliku töö kõrval on H. Miidla leidnud aega paljude ühiskondlike ülesannete täitmiseks, olles ametiühingu büroo esimees, šeflustöö organiseerija kolhoosides, EAMS-i Tartu osakonna puuviljanduse sektori juhataja, üleliidulise teadusliku informatsiooni instituudi korrespondent, rahvakohtu ekspert jne. Siia lisanduvad veel loengud aiandushuvilistele, artiklid ajalehtedes ja esinemised raadios.

Üliõpilaste ja kolleegide hulgas on dots. Miidla tuntud oma eriala hästi tundva, nõudliku, kuid heatahtliku õppejõuna.

Tervitame H. Miidlat kui esimest taimefüsioloogia doktorit Eesti NSV-s ja soovime talle edaspidiseks palju jõudu ja jätkuvat edu nii teadusepõllul kui ka noorte bioloogide kasvatamisel.

Kolleegide nimel

L. VIILEBERG

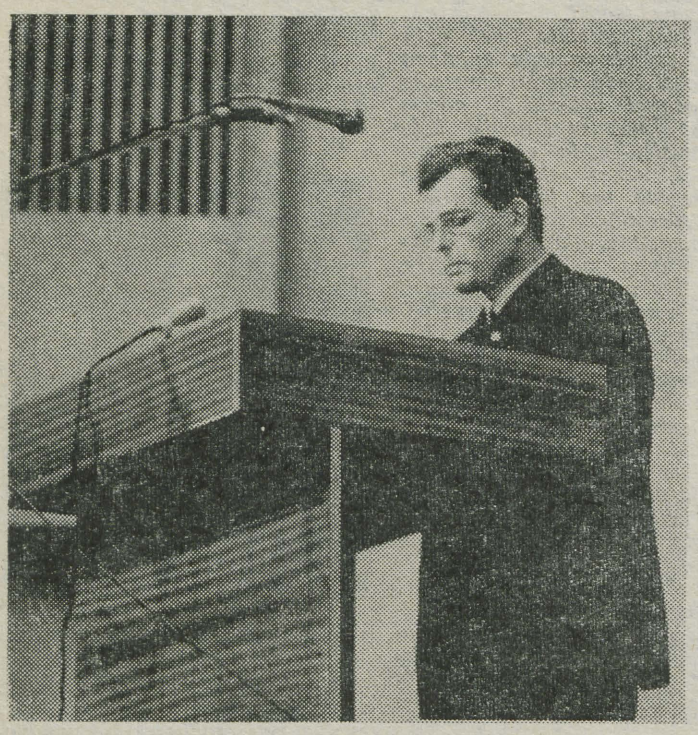

● **Tartu VI üliõpilaspäevade orgkomitee esimees LAUR KARU.**
«Kui me oleme juba kord kõrgemat haridust omandamas, siis peame oskama seda ka välja näidata.»

● **Külaliste vastuvõtt rektor A. KOOBI juures.**

R. URBELI ja J. KARMI fotod.

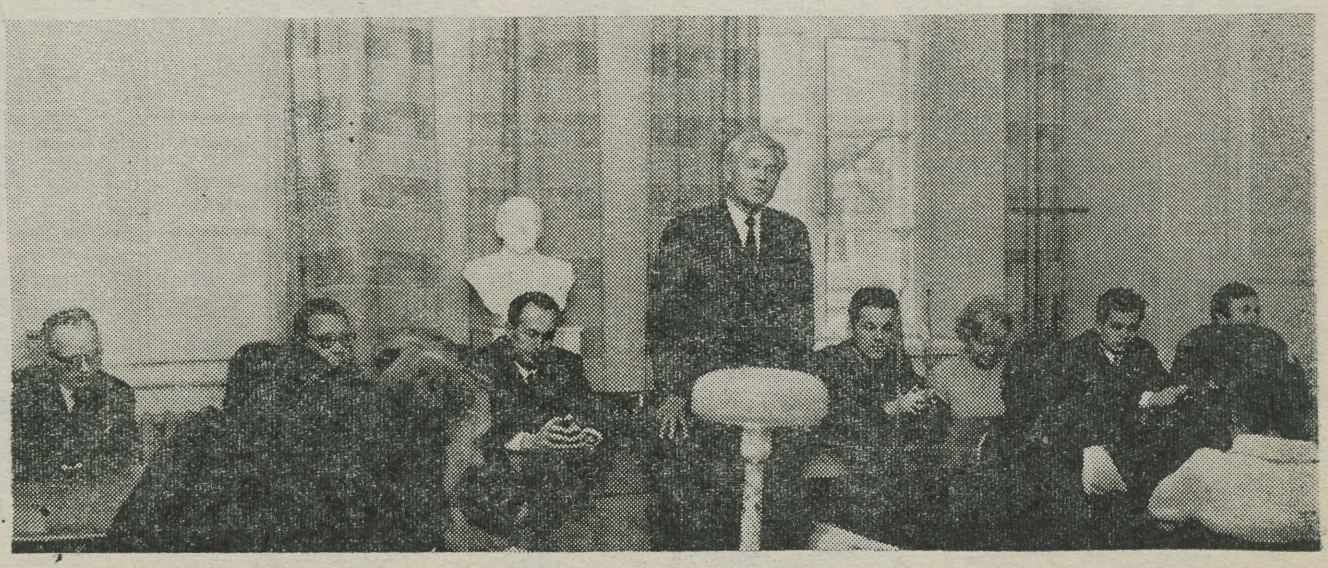

Muuseumid ja kirikud täis rikkusi

Tilman Riemenschneider oli Würzburgi auväärne kodanik. 1504. a. valiti ta Würzburgi rae liikmeks ja 1520/21. a. oli ta linnapea. Kui 1525. a. talupojad tõusid üles Würzburgi feodaali vastu, läks Riemenschneider võitlusse rõhutute poolel. Pärast ülestõusu mahasurumist heideti Riemenschneider vanglasse, sealt vabanemise järel oli ta vaikiv ja eraklik. Vanglapiinad olid jätnud oma jälje. Mõned aastad hiljem kunstnik suri.

«Madonna roosipärjas» on kunstniku viimne suurteos. Skulptuuri kõrgus on 2,80 m ja laius 1,90 m. Maarja figuur on 1,80 m kõrge. Kunstivarad olid mitusada aastat seisnud Volkachi kirikus, neid oli varemgi arvukalt reprodutseeritud ja kirjeldatud, kuid nüüd muutus Volkachi kirik miljonite inimeste tähelepanu keskpunktiks.

7. augusti hommikul 1962. a. kella 3 ja 4 vahel sõitis kirikust mööda auto ja jäi peatuma mõne meetri kaugusele kirikuteenri majast. Üks mees ronis üle müüri, pääses kirikusse õhuakna kaudu ja avas seestpoolt uksed. Nüüd astusid mitu meest kirikusse. Nad rebisid Madonna seinalt ja kukkusid oma tsentneriraskuse koormaga. Kiiresti lohistati saak läbi kiriku. Mõned murdunud tükid ja figuurid visati põrandale. Üle müüri tõstmisel sai skulptuurigrupp veelgi kannatada. Kui kirikuteener ja tema tütar ärkasid, nägid nad ainult eemalduva veoauto siluetti.

Hommikuhämaruses avanes kurb pilt rüüstetöö jälgedest. Kõik oli segi paisatud, põrandal vedelesid murdunud tükid. Ära oli viidud «Madonna roosipärjas», «Pieta» ja «Püha Anna». Varade kohta puudusid täpsed nimekirjad, mistõttu kõike kohe ei märgatud. Alles kümne päeva pärast leiti, et puudus veel kaks 16. sajandist pärinevat figuuri.

Vargusele mõelda ei osatud Volkachis kunagi. Ainult seetõttu õnnestus varastel mõnekümne minutiga ära viia varad, mis kirikus olid seisnud sajandeid, trotsinud sõdasid, rüüstamisi ja tulekahjusid. Kirikul ei olnud kaitseseadmeid, Volkachis polnud politseinikku, nii et abi tuli kutsuda 10 km kauguselt. Kui kirikuteener jalgrattaga Volkachi jõudis, et kirikuõpetajale ja politseile helistada, oli kell juba pool kuus hommikul. Varastele jäi seega kahetunnine edumaa.

Algul langes kahtlus kahele inglasele. kes Volkachi ümbruses oma kahe ja poole tonnise veoautoga ringi sõitsid. Nad tundsid huvi ka Riemenschneideri vastu ning varguse päevast alates kadusid. Inglased leiti peagi, ent uurijad olid valedel jälgedel. Kahtlusalusteks osutusid Glasgow' üliõpilased ja nende autos polnud muud kui ainult tööriistad ja kivimiproovid.

Kahesaja politseiniku ja jälituskoerte aktsioon ei andnud mingeid tulemusi. Nõutu politsei kutsus endale abiks isegi Hamburgi selgeltnägija Milo Renelti. Ajakirjanduses leidis see fakt väga mitmesugust vastuvõttu.

Samal ajal, s. o. 17. ja 18. augustil avaldasid paljud ajalehed «Sterni» peatoimetaja Henri Nanneni üleskutse, milles paluti Riemenschneideri Madonna tagastada 100 000-margase lunaraha eest. Üleskutses teatati tingimused ja kohad kontakti astumiseks. H. Nannen kirjutas, et «Stern» pakub lunaraha alnult kartusest, et vargad võiksid skulptuuri hävitada.

Üleskutse ilmus 100 ajalehes ja 980 ajalehe ja ajakirja toimetused palusid luba sündmuste valgustamiseks, nii et «Sterni» populaarsus oli tagatud. Üleskutse ümber tekkis elav vaidlus ja «Sterni» vastasleeris olev ajakirjandus käsitles üleskutset kui varaste avalikku soodustamist. 26. augustil kordas «Stern» oma üleskutset ja rõhutas veel kord, et antud juhul võivad politsei aktsioonid viia vaid kunstiteose hävimisele. Riemenschneideri tõld hävis II maailmasõjas isegi mitmeid.

Juba 22. augustil tuli varastelt esimene vastus. Varahommikul avastas politsei Frankfurti Toomkiriku peaportaali trepilt kaks puufiguuri, millele olid lisatud ajaleheveerud pealkirjaga «Andke Volkachi Madonna tagasi». Need figuurid osutusid Volkachist röövitud «Usuks» ja «Lootuseks». Politsei alustas viivitamatult jälitamist. Nüüd tekkis nagu omapärane võidujooks politsei ja «Sterni» vahel.

9. septembril avaldas «Stern» artikli pealkirjaga «Viimne tähtaeg», kus märgiti, et kui vargad tõesti tahavad Volkachi Madonnat tagasi anda, siis Frankfurti aktsiooniga alustasid nad väga ebaõnnestunult. «Stern» määras nüüd tagasiandmise tähtajaks 30. septembri. Antud tähtaja mittekasutamisel pidi pakutud lunaraha saama novembris varaste tabaja.

Vargad teatasid endast 25. oktoobril. Mees, kes helistas Nannenile, ütles oma nime olevat Leininger. Nannen esitas helistajale kaks küsimust, mis pidid selgitama, kas tundmatu valduses on Madonna ja kas ta objekti tunneb. Leininger vastas küsimustele piisavalt. Oli selge, et kontakti astusid tõelised vargad. Nannen nõudis garantiid, et vargad lunaraha eest varad tõesti tagasi annaksid. Ta tegi ettepaneku tagastada osa esemeid poole lunaraha eest. Kui toimetaja asetäitja R. Holl sõitis Altonasse, leidis ta juhatatud kohast «Püha Anna» ja ühe roosipärja medaljoni. Lõpuks teatati koht, kuhu panna pool rahast. Peagi pidi järgnema uus telefonikõne, kus Leininger oleks teatanud koha ja aja Riemenschneideri Madonna üleandmiseks. Ööl vastu 27. oktoobrit seda kõnet ei järgnenud. Peagi selgus põhjus. Sellel ööl oli toimunud läbiotsimine ajakirja «Spiegel» toimetuses ja peatoimetaja ning hulk kaastöölisi arreteeritud. «Spiegeli» toimetus asus «Sterni» kõrvalmajas. Sellest võis järeldada, et kunstivaraste bande valvas igat «Sterni» toimetajate sammu ja oli lunaraha saamise üsna hästi ette valmistanud.

(Järgneb)

R. Pullerits keemiakandidaadiks

Läinud kuu 23. päeval kaitses TRÜ Füüsika-Keemiateaduskonna Nõukogu ees oma kandidaadidissertatsiooni «Null-laengu potentsiaal ja alifaatsete alkoholide adsorptsiooni seaduspärasused vismutelektroodil» meie ülikooli Elektrokeemia Laboratooriumi noorem teaduslik töötaja Rein Pullerits. Oponendid professor B. Damaskin Moskva Riikliku Ülikooli Elektrokeemia kateedrist ja keemiakandidaat K. Rõbalka NSVL TA Elektrokeemia Instituudist ei olnud kiidusõnadega dissertandi aadressil kitsid. Professor Damaskin leidis, et R. Pulleritsu väitekiri annab uudse teadusliku materjali hulga ja väärtuse poolest kahe paraja dissertatsiooni mõõdu välja. R. Pulleritsu uurimuse kordaminekud leidsid kõrge hinnangu ka arvukates välisretsensioonides, mis saabusid meie maa mitmetest keskustest.

Kõnealuses uurimistöös on võetud kokku ligemale viie pingsa tööaasta põhilised katsetulemused ning antud neile üsnagi põhjalik teoreetiline interpretatsioon. Peamiseks saavutuseks tuleb lugeda põhimõtteliselt uue metoodika väljatöötamist äärmiselt puhta ja sileda pinnaga metallelektroodide valmistamiseks faaside «metall-lahus» piirpinnal moodustuva elektrilise kaksikkihi mikrostruktuuri uurimise eesmärgil. R. Pulleritsul õnnestus oma töös määrata vismutelektroodi põhilised elektrokeemilised karakteristikud ning esmakordselt elektrokeemia praktikas läks tal korda määrata tahkel elektroodil adsorbeerunud orgaaniliste molekulide mitmed olulised füüsikalised parameetrid. R. Pulleritsu poolt väljatöötatud metoodika on leidnud rakendamist ka mõningates teiste liiduvabariikide uurimisasutustes, näiteks Moskvas Karpovi-nimelises Füüsikalise Keemia Instituudis jm.

Peamised tulemused on dissertant avaldanud 11 erialases artiklis, üldse on R. Pulleritsu sulest ilmunud 13 teaduslikku tööd.

Pingsa erialase töö kõrval on vastne keemiakandidaat aktiivselt kaasa löönud ka ülikooli ühiskondlike organisatsioonide tegevuses. Pärast TRÜ keemiaosakonna lõpetamist 1961. a. on R. Pullerits töötanud nii keemiaosakonna komsomoli-, ametiühingu- kui ka parteibüroos, ta on üles näidanud nimetamisväärset organisaatoritalenti nii keemiaosakonna kui ülikooli probleemide paigalt nihutamisel ja lahendamisel. Oma osa aega on nõudnud ka lasteaiaealised poisipõnnid kodus ning omalaadse hobina lapsepõlvest sissejäänud kiindumus agronoomia-alaste harrastuste vastu. Kui veel lisada, et R. Pullerits on tubli töö- ja laulumees, kelle käes edeneb jõudsalt mistahes töö, siis saame mingi läbilõikelise ettekujutuse noorest teaduste kandidaadist.

Ehkki põhilised õnne ja edu soovimised on juba ligemale kuu aega tagasi ametlikel ja mitteametlikel üritustel ära öeldud, tahaksin siiski veel kord soovida kogu meie keemiaosakonna nimel uusi õnnestumisi teaduse homses.

U. PALM

INFORMIIN!

Hiljuti kohtusid ülikooli kohvikus kaks head tuttavat — informiiniveteran Villibald Karsson ja esimese kursuse tudeng Aivar Vuks. Jutuajamine nende vahel kujunes järgmiseks:

A. V.: Villibald, kas sa ei peaks praegu loengul olema?

V. K.: Oli sul muud asja ka või?

A. V.: Oli ikka. Kuulsin imelikku sõna — informiin. Ega sina ei tea, mis see informiin tegelikult on?

V. K.: Informiin on tuletis sõnadest i n f o r m(atsioon) ja (viktor)i i n. See on võistlus teatmekirjanduse kasutamises.

A. V.: Milleks seda informiini vaja on?

V. K.: Nii rumalaid küsimusi esitab vaid rebane. Pardon, sina ju oledki rebane. Tea siis, et «Informiini» eesmärgiks on äratada huvi teatmeteoste ja bibliograafiliste väljaannete vastu.

A. V.: Kuidas ja kus see informiin toimub?

V. K.: «Informiin» on kahevooruline — SUUR RING individuaalne ja VÄIKE RING teaduskondade võistkondade vaheline. SR 10 küsimust avaldatakse Ülikooli lehes. VR ehk võistkondade informiin toimub TRÜ Teaduslikus Raamatukogus Toomel REEDEL, 27. NOVEMBRIL kell 18. Võistluse korraldab TRÜ Teaduslik Raamatukogu koos ülikooli komsomolikomiteega. Informiin on mõeldud eeskätt üliõpilastele. Väljaspool arvestust aga võivad osa võtta kõik asjast huvitatud.

Võistkondlik arvestus toimub väikeses ringis. Osa võivad võtta iga teaduskonna poolt valitud 3-liikmelised võistkonnad, samuti võib kohapeal moodustada «metsikute» võistkondi.

A. V.: Mis tingimustel suurest ringist saab osa võtta?

V. K.: Iga SR osavõtja peab lahendama 10 küsimust, millele kõigile leiab vastuse TRÜ Teadusliku Raamatukogu lugemissaalides leiduvate teatmeteoste ja bibliograafiate abil.

VASTUSES MÄRKIDA KINDLASTI ALLIKAS, KUST VASTUS LEITUD (teatmeteose pealkiri, ilmumiskoht ja -aasta ning lehekülg/veerg). Vastuses märkida ka vastaja nimi ja muud andmed (teaduskond, kursus) ja vastused lasta raamatukogus valvuri laual olevasse kasti. Viimane esitamise tähtaeg on KOLMAPÄEV, 25. NOVEMBER kuni raamatukogu sulgemiseni kell 22. Postiga saadetavad vastused adresseerida Teaduslikule Raamatukogule, märgistades ümbriku sõnaga INFORMIIN.

A. V.: Aga kui ma ka väikesest ringist tahan osa võtta, mis siis teha tuleks?

V. K.: Väikese ringi võistkondade registreerimine toimub TRÜ KOMSOMOLIKOMITEES kuni 27. novembrini (incl.).

Väikese ringi küsimusi esitatakse neljas voorus. Esmakordselt toimub viktoriin raamatukogu ruumides, seepärast on lisaks teatmeteoseid ja bibliograafiaid käsitlevatele küsimustele ka küsimusi kataloogide kasutamise kohta.

A. V.: Sina Villibald oled muidugi mitmeid informiine võitnud, kuule, kuidas selle autasuga ka on?

V. K.: Noh, kas nüüd just mitmeid, mitme informiini võitjast saaks päris maailmarändur, sest võitjal võistkonnal on võimalik külastada üliõpilaste teaduslikku konverentsi kas Ukraina NSV-s, Kaukaasia liiduvabariikides, Vene NFSV-s või Balti liiduvabariikides. Kus just, see jääb võitja enda otsustada. Sama autasu ootab suure ringi võitjat. Muide, kõik võistluste VR-st osavõtjad saavad mälestusesemeid.

A. V.: Tead, Villibald, tahaksin ka kangesti informiinist osa võtta.

V. K.: Ega midagi, hakka aga hoolega võistluseks valmistuma ja kui sul nõu vaja, ära unusta, et sul on kogemustega tuttavaid.

NIISIIS REEDEL, 27. NOVEMBRIL ALGUSEGA KELL 18 TOIMUB TRÜ TEADUSLIKUS RAAMATUKOGUS TOOMEL INFORMIIN.

Lähemat informatsiooni ja konsultatsiooni saavad asjast huvitatud ka raamatukogu bibliograafiaosakonnast.

SUURE RINGI KÜSIMUSED

1. Mis aastast alates ilmub kirjanduslik-kriitiline ajakiri «Литературная учёба»?

2. Mis on sanitaarkultuuri teater?

3. Millise teatri organiseeris Albert Camus Alžiiris?

4. Missugust nime kannab praegu linn, mida nimetati omal ajal Havnia?

5. Missugustesse NSV Liidu raamatukogudesse on tellitud ajakiri «Space and World»?

6. Millal sündis Beata Tyszkiewicz ja millises filmis ta debüteeris?

7. Kellega koos kirjutas Max Born raamatu ühest maailma geniaalsemast teadlasest? Loetleda raamatu bibliograafilised andmed. Kas TRÜ Teaduslikus Raamatukogus nimetatud raamat on olemas?

8. 1930-ndatel aastatel ilmus ajakiri «Karuohakas». Milline asutus andis seda välja ja kus? Kes oli ajakirja toimetuse õpetajasliige?

9. Kus elas John F. Kennedy enne USA presidendiks valimist?

10. Kus on ilmunud K. Marxi ja F. Engelsi artikkel M. Barclay de Tolly kohta?

Veel kord sündmustest KENTI ülikoolis

Telegraafiagentuurid teatavad, et USA Ohio osariigi kõrgeim kohtuorgan — Suur Žürii — langetas 16. oktoobril otsuse Kenti ülikoolis 4. mail toimunud veretöö asjus — seal sai teatavasti 4 üliõpilast surma ja 9 haavata. Otsus tunnistas rahvuskaartlased süütuteks, sest «sõdurid avasid tule, uskudes siiralt ja ausalt, et asuvad füüsilise ohu olukorras,» selle järgi langeb kogu süü üliõpilastele ja ülikooli administratsioonile, kellest 26 inimest antakse kohtu alla.

See otsus kutsus esile nördinud hämmelduse mitte üksnes USA-s, vaid ka kogu maailmas. Üksikasjalise uurimise käigus tuvastati ju, et tulistamise hetkel asus üks tapetud noormeestest 85 jardi, teine 110 jardi kaugusel rahvuskaartlastest. Üks tütarlastest sai surma hetkel, mil ta oli sisenemas auditooriumi, teine tapetud neiu vaatas toimuvat hoopis eemalt ega võtnud meeleavaldusest üldse osa. Iseloomulik on veel tõsiasi, et 13 tapetud ja haavatud üliõpilasest ainult kahte oli tulistatud eestpoolt.

Niisiis — rahvuskaart tulistas, kohus tegi tagantjärele suitsukatet, et tõelised süüdlased pääseksid terve nahaga, rahulolematutele üliõpilastele antakse aga selline õppetund, mis võtaks neilt edaspidisekski isu «mässama hakata». Nii tulistamise kui ka kohtuotsuse eesmärk oli lõppkokkuvõttes ühesugune — hirmutada üliõpilaskonda ja tõestada nn. «vaikivale enamusele», et võimudel jätkub otsustavust haarata relva järele, kui «munapäised intelligendid» ülemäära julgeks muutuvad.

Kenti ülikooli president teatas, et tema arvates kujutab Suure Žürii otsus endast ohtlikku pealetungi ülikoolide vabadustele, pealetungi, mis puudutab kõiki USA suuri ülikoole. Ta ütles: «Faktiliselt on võetud tule alla Ameerika demokraatia konstitutsioonilised alused.» Nii see ka tõepoolest on.

R. S.

ACTA DIURNA

Teenete eest elanikkonna tervishoiu ja meditsiinilise teenindamise arendamisel andis Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidium E e s t i N S V t e e n e l i s e a r s t i a u n i m e t u s e TRÜ professorile, teaduskonnakirurgia kateedri juhatajale E n d e l T ü n d e r i l e ja TRÜ hospitaalkirurgia kateedri juhatajale dotsent H e i n r i c h P e t l e m a l e.

*

Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidium autasustas eeskujuliku töö eest aukirjaga järgmisi meditsiinitöötajaid — TRÜ kollektiivi liikmeid: d o t s e n t A n t o n K i v i k u t, p r o f e s s o r K u n o K õ r g e t, p r o f e s s o r E r n s t R a u d a m i t, p r o f e s s o r A n t s R u l l i t ja a s s i s t e n t R a u l T a l v i k u t.

*

Pärast Oktoobripühi siirdusid meie ülikooli V kursuse üliõpilased, kes taotlevad koolmeistrikutset, pedagoogilisele stažööripraktikale vabariigi koolidesse. Novembri esimestel päevadel organiseeriti neile 5-päevane didaktilis-metoodiline seminar, mille käigus kuulati mitmeid loenguid aktuaalsetel teemadel ja arutati eelnenud praktikaga seotud küsimusi. Uus töövorm õigustas end igati.

*

17. novembril kell 6 alustas Tartu Õlletehases tegevust TRÜ Tööstuspsühholoogia Laboratooriumi filiaal, et jõuda selgusele töötingimuste mõjust tööviljakusele. Tööstuspsühholoogia laboratoorium on veidi rohkem kui kahe aasta vältel lõpetanud 12 lepingulist uurimust kokku 52 tuhande rubla ulatuses. Asja sõlmiti ENSV Liha- ja Piimatööstuse Ministeeriumiga ja ENSV Toiduainetetööstuse Ministeeriumiga kaks uut ja ulatuslikku lepingut, mille kohaselt tuleb kahe aasta jooksul teha uurimistööd kokku 80 000 rubla eest. Uurimiste põhiprobleemiks on psühholoogiliste faktorite mõju tööviljakusele.

*

Esmaspäeval toimunud bioloogiaosakonna vilistlasõhtul esines kirjanik ja teaduseajaloolane MARK POPOVSKI teemal «Teadus ja eetika».

Helmut Malin 60

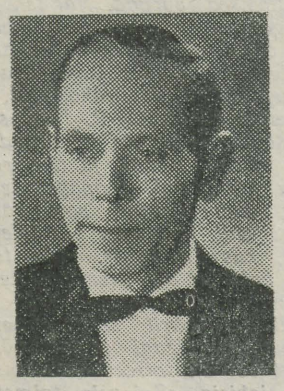

14. novembril 1970. aastal tähistati Tartu Riikliku Ülikooli Õppe-Eksperimentaaltöökoja töötaja H. MALINI 60. sünnipäeva.

Alates 1947. aastast töötab juubilar meie ülikooli Õppe- ja Eksperimentaaltöökojas puidutöö erialal, olles 1952. aastast alates ka üliõpilaste praktikumide juhendajaks puidutöö osas. Möödunud 23 aasta jooksul on juubilar väga kohusetundlikult suhtunud oma töösse. Ülikoolis pole teaduskonda, kateedrit ega laboratooriumi, kus poleks kasutusel tema valmistatud kvaliteetsed vahendid.

Kuid peamine on inimesele see, et ta tunneks rõõmu oma tööst ja seda võib H. Malini kohta igati öelda.

Juubilar on olnud õige mitmel aastal TRÜ Õppe- ja Eksperimentaaltöökoja ametiühingu rühma kultuurivolinikuks ja näidanud end väga energilise ning teovõimelise mehena, andes silmad ette endast palju noorematele. Kunagi ei ole tal tulnud puudu huumorist, mis on elus väga vajalik.

Tema hobiks on laulmine. Pärast sõda tegutses Tartu Raadiokomitee juures kvartett «Helikaar», mille kontserdid olid igal pool teretulnud. Sealgi võisime kohata H. Malinit nii lauljana kui sõnameistrina. Praegu laulab juubilar juba üheksandat aastat meeskooris «Gaudeamus». Vabadel hetkedel võib teda leida värsse sepistamas, mis pole küll trükimusta veel näinud, kuid võib loota, et juubilar laseb tulevikus oma mõtteread ka avalikkuse ette.

Tegemata jäänud töödeks ja täide viimata mõteteks soovime Sulle, juubilar, indu ja jõudu edaspidiseks.

TRÜ Õppe- ja Eksperimentaaltöökoja kollektiiv

75 aastat hügieenikateedrit

1895. aastal, vastavalt Venemaa teistes ülikoolides kehtivale määrusele, jaotati Tartu (Jurjevi) Ülikooli arstiteaduse kateeder kaheks — hügieeni kateedriks ja kohtuarstiteaduse kateedriks. Hügieeniprofessoriks määrati 22. veebruaril 1895. aastal Moskva Ülikooli prorektor, M. Pettenkoferi ja F. F. Erismani õpilane S. F. Bubnov. Seda kuupäeva tuleb lugeda Tartu Ülikooli hügieeni kateedri alguseks (tollal nimetati seda hügieeni instituudiks). Kateeder sai 8 ruumi Uues Anatoomikumis, mida hakati järk-järgult sisustama. Professor S. F. Bubnov luges hügieenikursust suurendatud tundide arvuga. Üliõpilased tegid praktilisi töid õhu, vee, pinnase ja toiduainete uurimise alal. Teaduslikku uurimistööd ei saanud kateeder sellel ega ka järgmisel aastal alustada, sest oktoobris 1896 määrati S. F. Bubnov Moskva Ülikooli hügieeni kateedri juhatajaks.

1896.—1903. a. oli hügieeni kateedri juhatajaks G. V. Hlopin. G. V. Hlopini juhtimisel kujunes teaduslik tegevus väga viljakaks. G. V. Hlopini, tema õpilaste ja kaastöötajate tööd Tartu perioodil avaldati kolmes üsna mahukas kogumikus («Сборник работ гигиенической лаборатории Юрьевского университета)», mis seni on jäänud kordumatuks hügieeni kateedri ajaloos. Teadusliku töö põhisuundadeks olid kommunaal-, kooli- ja toitlushügieen. Toiduainete keemiline uurimine kujunes Tartu perioodil prof. G. V. Hlopini armastatumaks tegevusalaks.

G. V. Hlopini ideed ja töösuunad jätkusid ka kodanlikul perioodil, mil hügieeni instituudi teaduslikku tööd juhatas üks esimesi ja andekamaid G. V. Hlopini õpilasi — professor A. Rammul. Pärast G. V. Hlopini lahkumist 1903. a. valiti hügieeni kateedri juhatajaks J. A. Šepilevski, kes ettevalmistuselt ja huvidelt oli bakterioloog ning epidemioloog (viibis täiendusel R. Kochi ja L. Pasteuri juures). Bakterioloogia- ja epidemioloogiaküsimused kuulusid hügieenikursusesse 1908. aastast kuni 1920. aastani, mil organiseeriti iseseisev Bakterioloogia Instituut.

Esmakordselt Venemaal kasutas Šepilevski toiduainete uurimisel (indentifitseerimiseks) pretsipitatsiooni reaktsiooni.

Kodanlikul perioodil oli hügieeni instituudi juhataja kohusetäitjaks algul assistent E. Fehrmann, juulis 1920 valiti hügieeni korraliseks professoriks Kaasani ülikooli hügieeniprofessor A. Rammul, kes hakkas esmakordselt loenguid pidama eesti keeles. Oktoobris 1920 kolis kateeder praegustesse ruumidesse. Prof. A. Rammuli elutööks oli maakondade sanitaartopograafiline kirjeldus kodanlikus Eestis, millest tema juhtimisel võtsid osa paljud arstid ja vanemate kursuste üliõpilased, kokku ligi 90 inimest. Uurimiste andmed avaldati 11-köitelise tööna (kokku 1280 lk.), millel on võrdlusmaterjalina suur ajalooline väärtus. Prof. Rammul oli ka üks initsiaator Eesti Tervishoiu Muuseumi organiseerimisel hügieeni instituudi ruumides. Professor A. Rammul juhatas kateedrit kuni 1940. a. 30. juunini, millal läks pensionile.

Sõjajärgne periood kulus kateedri taastamiseks, selles on suured teened kateedri juhatajal R. Rootsil. 1950. a. liideti kateedri juurde tervishoiuorganisatsiooni ja arstiteaduse ajaloo kateeder. Kateedri juhatajaks sai endine Eesti NSV tervishoiuminister V. Hion. 1950—1958 vahetus kolm kateedri juhatajat (peale V. Hioni veel A. Räni ja O. Perov). Kaadri suur voolavus pidurdas teaduslikku uurimistööd ja kvalifitseeritud õppejõudude kollektiivi kujunemist. Alates 1958. aastast sai kateedri juhatajaks M. Kask, kes oli juba varem (1931—1941) siin töötanud. 1962. a. omistati talle professori kutse. 1960. aastatel kateeder tugevnes, kasvas teaduslik-tehniline baas, tõusis õppejõudude kvalifikatsioon. See lõi paremad tingimused teaduslikuks tööks. Põhiprobleemid on «Asulate hügieeni teaduslikud alused» ning «Terve ja haige inimese toitlustus».

Teaduslike tööde ja publikatsioonide arv on viimase kümne aasta jooksul tublisti kasvanud. Kui ajavahemikus 1945—1960 valmis kateedris 64 teaduslikku tööd ja artiklit, siis 1960.—1970. a. tõusis see 400-ni. Üldse on kateedri töötajatel alates 1895. aastast kuni tänaseni valminud 850 tööd.

TRÜ hügieeni kateeder pühitseb oma 75. sünnipäeva koos Tartu Linna Sanitaar-Epidemioloogilise Jaamaga (saab 30-aastaseks), kellega sõjajärgsel perioodil on olnud pidev kontakt ja koostöö. **Juubeli tähistamiseks toimub teaduslik konverents. Reedel, 20. nov. algusega kell 10 on ülikooli aulas konverentsi avaistung, kus käsitletakse hügieeni kateedri ja Tartu Linna SEJ ajalugu ning teaduslikku tööd kateedris. Konverents jätkub Vanemuise t. 46 suures auditooriumis. Samal päeval algusega kell 15 käsitletakse toitlus-, kommunaal- ning laste ja noorukite hügieeni küsimusi. Laupäeval, 21. novembril algusega kell 9 on kõne all sanitaarkeemia kaasaegsed meetodid, kell 15 sotsiaalhügieeni, tervishoiuorganisatsiooni ja arstiteaduse ajaloo küsimused.**

Lähemat informatsiooni võib saada hügieeni kateedrist.

Dots. M. UIBO,
hügieenikateedri juhataja

PUHH

Seda lugu siin ei mõelnud keegi välja — lihtsalt juhtus nii, et õues sadas lund ja läks tasakesi pimedaks, et lapsed tegid lumememme ning et ülikooli lehe toimetusse sattusid täiesti juhuslikult kuus meest vaatama, et mis siis saab. Aga kaua sa ikka niisama vaatad — juba oligi piinlik vaikus platsis. Keegi ei osanud enam sõnagi, millegi tähelepanuväärse tabamatu eelaimus ripnes õhus.

«Näe, kus tuli lumi maha,» ütles lõpuks keegi, kes parajasti aknast välja vaatas.

«Ega liiga varane lumi maha jää,» mõtlesid need, kes vaatasid üle mitme laua laotunud valgele vaibale, mis koosnes 12 noore karikaturisti 64 võistlustööst ja keegi ütles välja üldise arvamuse, et

III AUHIND JÄÄB VÄLJA ANDMATA,

sest vastaval tasemel töid pole nagu saadetudki.

Siis oli jälle tükk aega vaikne, rääkida polnud millestki.

«On ikka palju sadanud!» ütles viimaks akna juurest keegi, et üldse midagi öelda.

«Ega nii suur sadu ei saa tühja minna,» mõtlesid need, kes parajasti uurisid kõige viljakama autori paremaid töid ja siis arvatigi, et

II AUHINNA (15 rbl.) saab HEIKI RAUDLA («Siksakk»)

füüsika pedag. IV kursuselt.

«Aga kõige lõbusam on ikka esimene lumi,» avaldas järgmise, juba lühema vaikimise järel keegi, kes õue vaatas.

«Kõige lõbusam jah,» mõtlesid need, kes akna alla ei mahtunud ja niiviisi juhtuski, et

I AUHINNA (20 rbl.) saab TIIT KAIVO («Juhhei»)

geograafia IV kursuselt.

Kõige raskem oli möödas, asi hakkas minema. Kohe leiti, et tudengiteemadel tegi parimat nalja **VILJAR ANSKO («Komö sapiens») psühholoogia I kursuselt ja ERIAUHIND (10 rbl.)** *oligi paigale pandud. Seejärel avastati, et parimale eraldi esitatud ideele ettenähtud auhinda pole mõtet välja anda, sest võistlejate hulgas polnud kedagi, kes oma ideele pilti poleks osanud ümber joonistada. Aga kui hakati otsima kõige äramärkimisväärsemaid karikatuure, siis huvitaval kombel neid ka leiti, autoriteks* **RAUL KILGAS** *(«Saglik») psühholoogia I kursuselt,* **VIKTOR VASSILJEV** *(«Viki») ravi I kursuselt ning tagasihoidlik (nagu ka ümbriku avamisel selgus) kodanik, kes esines märgusõna «Egamaauhindaeitaha» all ja kelle sellisele soovile tuldi lühikese arupidamise järel ka vastu.*

Rohkem ümbrikke ei jõutudki lahti teha, sest keegi ütles, et sadu oleks nagu vähemaks jäänud, et hämar on kah juba parasjagu, et... Ühe sõnaga — H. Palamets, J. Peegel, J. Kuusik, M. Kubo, P. Pärn ja T. Kall läksid lumememme tegema.

*

Käesolevaga on kõik võistlustest osavõtnud kutsutud ülikooli lehe toimetusse 27. novembril k. a. nii kella kolme paiku päeval. Muu hulgas auhindade kätteandmine.

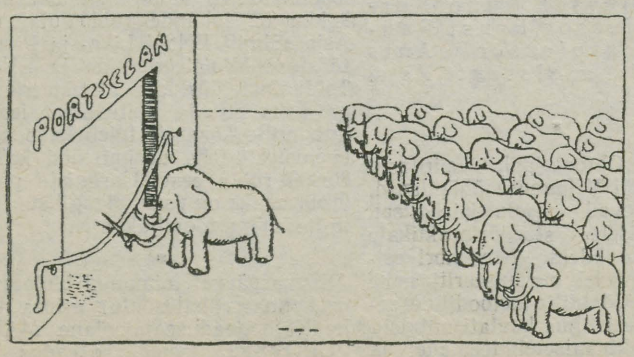

Tere, Virve!

Nüüd on hulk aega jälle möödas, kui viimati kirjutasin. Elu aga läheb pöörase kiirusega edasi ja mina arenen sama kiires tempos. Ainult et see areng on täis dialektilisi vastuolusid.

Ühel päeval, kui me Lempsiga kohvikus parasjagu jälle ülikooli õppesüsteemi kritiseerisime ja neid omavalitsuse probleeme arutasime, tuli meie juurde üks Lempsi sõber, keda Mossiks hüütakse. Ta oli kudenud räime näoga. Varsti selgus ka selle olukorra põhjus. Ta viskas lauale rektori käskkirja: eksmatrikuleeritud õppetööst põhjuseta puudumise tõttu.

«Selge pilt,» ütles Lemps, «prodekaan järas su välja.»

Moss noogutas. Ühe õitsva akadeemilise võsu juured oli prodekaani mürgine hammas alma mater'i *toitvast pinnasest välja kiskunud.*

«Paljukest ma siis puudusin,» ütles ta hellhajuval häälel, «need mõnikümmend tundi... kevadest jäi üks võlake ka... kursusetöö näol. Ei saanud lihtsalt kontsentreeruda.»

Lemps noogutas mõistvalt: Moss oli feminiinsel tasandil kõvasti tegutsema hakanud ja see on aeganeelav harrastus. Kontsentreeruda on niisuguses olukorras tõesti raske.

«Ega midagi — varsti kutsub isamaa mind koos teiste paremate poegadega lippude alla... Mul on veel üks väsind viieline taskus — vahest läheme mõnda teise ühiskondliku toitlustamise ettevõttesse ja tähistame seda murrangulist sündmust minu eluteel?» tegi Moss ettepaneku.

Läksime restosse. Ja siis juhtus, et ka minu arenguteel toimus uus kvalitatiivne hüpe: võtsin esimest korda valget viina. Algul oli teine jube küll, aga pärast läks ikka heamaks ja heamaks. Kole lõbus hakkas. Lemps ja Moss olid nii vaimukad, et ei jõudnud neid ära naerda. Mõlemad pidasid sütitavaid kõnesid üliõpilaste õiguste kaitseks ning avaldasid niisugust idamaa elutarkust, et tekkis paratamatult küsimus, kuhu see neil ära mahub. Kui nad mind intrisse saatsid, kõndisin nagu üks piibliloo tegelane Keneetsareti järve laineharjadel. Poisid suudlesid mul kalantselt kätt ja läksid uljast laulu hõisates ära.

Ja siis oli see juhtunudki. Hoogsas isetegevuses olid nad sattnud otse miilitsa emalikku rüppe. Moss kui vana sprinter oli helikiirust ületades paar jänesehaaki teinud, mõned tehistõkked ületanud ja õnnelikult intrisse jõudnud, aga Lemps, vaene süütu voonake, jäi kätte. Ta viidi ühte majja Ülikooli tänavas, ei mitte ülikooli, vaid paar maja edasi... Ja nüüd ootab temagi käskkirja... Sotsiaalse protesti märgiks laskis ta oma juuksed ja uhke habeme sootumaks maha ajada, päris nulliga kohe, ning sarnaneb nüüd jaanalinnu tõumunaga. Aga armas on ta ka niisuguse munanagi: nii hea on ta pealage silitada, justkui plüüš. Aga mis see minu silitamine enam, kui talle igalt poolt mujalt raskeid hoope otse lagipähe valatakse...

Jah, Virve, nii on elu. Pole see meelakkumine ühtigi. Varsti olen jälle üksi nagu ülikooli tulleski. Nii katkestatakse vägivaldselt ja hoolimatult noore inimese indellektuaalne areng. Hakka või murega õppima!

Ah siis sul on Üloga asi niikaugel, et panete leivad ühte kappi. Sellepärast te siis viimasel ajal nii tihti kokku saitegi. Ega midagi... Tead ju küll, ma kurameerisin abituuriumis temaga... Kui nii võtta, siis... aga hea küll, palju õnne teile. Raske on küll võõrast õnne pealt vaadata, kui isesaatuselööke pead vastu võtma, aga ma püüan olla suurem kui mu saatus.

Nägemist

Sinu Anne-Mari

TIIT KAIVO AUHINNATUD KARIKATUURID

Kriminoloogia Laboratooriumis

TRÜ Kriminoloogia Laboratooriumi järjekordne ettekandehommik toimub pühapäeval, 22. novembril k. a. kell 12 TRÜ peahoone aud. 307. Ettekandega teemal «Kuritegevuse dünaamikast ja seisundist kodanlikus Eestis ja Eesti NSV-s» esineb Eesti NSV prokuröri asetäitja, III klassi riigiõigusnõunik K. Kimmel.

TOIMETAJA H. PALAMETS

«Тарту Рийклик Юликооль» («Тартуский государственный университет») г. Тарту Эстонской ССР. Орган Тартуского государственного университета. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbri hind 2 kop. Tell. 6929. MB-09604.

AR Fr. R. Kreutzwaldi nim. ENSV Riiklik Raamatukogu

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riiklik Ülikool

TARTU RIIKLIKU ÜLIKOOLI PARTEIKOMITEE, REKTORAADI, KOMSOMOLIKOMITEE JA AMETIÜHINGUKOMITEE HÄÄLEKANDJA

Nr. 35 27. novembril 1970. a. XXIII aastakäik

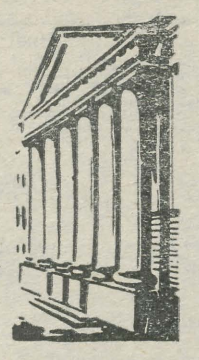

Friedrich ENGELS 150

EKP TRÜ organisatsiooni aruande- ja valimiskoosolek

20. novembril toimus TRÜ aulas EKP TRÜ organisatsiooni aruande- ja valimiskoosolek. Parteikomitee aruande esitas komitee sekretär Kalev Koger. Järgnenud läbirääkimistel võtsid sõna kommunistid J. Saarma, J. Reimand, L. Karu, Z. Saar, H. Palamets, K. Siilivask, O. Maimets, A. Raik, J. Rebane, V. Krinal, A. Uibokand, A. Kallikorm, J. Unger, V. Palm, A. Koop, EKP Tartu Linnakomitee I sekretär J. Lott ja EKP Keskkomitee instruktor E. Moik.

Parteikomitee uude koosseisu valiti Lembit Allikmets, Jenny Ananjeva, Raimund Hagelberg, Tullio Ilomets, Johannes Kalits, Kalev Koger, Arnold Koop, Märt Kubo, Jevgeni Malikov, Ülo Mallene, Antidea Metsa, Hillar Palamets, Karl-Samuel Rebane, Jaan Reimand, Hans Trass, Ado Truupõld ja Juhan Unger.

Oma esimesel koosolekul valis parteikomitee sekretäriks Kalev Kogeri, sekretäri asetäitjateks Jenny Ananjeva ja Tullio Ilometsa (rahvakontroll) ning sektorite juhatajad. Komitee koosseisus moodustati kolm sektorit: ideoloogiasektor — juhataja Ülo Mallene, asetäitja Johannes Kalits; õppe-teaduslik — juhataja Jaan Reimand, asetäitja Raimund Hagelberg; orgsektor — juhataja Juhan Unger ja asetäitja Ado Truupõld.

K. KOGER

EKP TRÜ KOMITEE SEKRETÄR

Aruandeaasta oli juubelite, rohkete koosolekute, rektorite vahetuse ja kahe vahetusega õppetööle ülemineku aasta meie ülikoolis. Kõik see vajutas oma pitseri ka parteiorganisatsiooni tööle.

Eelmisel aruandekoosolekul toonitati, et ülikooli materiaalne olukord on halb just õppehoonete ja ne sedavõrd aega, et kumbki neist pole senini ilmunud, kuigi vajadus on ilmne.

● Üliõpilaskonna poliitilisel kasvatamisel nõuti senisest suuremat **tuginemist komsomolile**, tema osa tugevdamist õppedistsipliini tagamisel, sõjalis-patriootilises kasvatuses ja rahvamaleva töös. Sellest allpool.

● Parteikomitee pidi kindlustama **üliõpilaslauliku väljaandmise.** Lauliku väikevend pidi ilmuma äsjasteks üliõpilaspäevadeks, kuid nagu kogeda võisime, jäi ta tulemata. Ka see ülesanne ootab lahendamist.

leemidega. Mitmed seminarid on töötanud edukalt, neis on otsitud pidevalt uusi, aktiivsemaid töövorme.

● Samal ajal on ilmnenud puudusi. Suur osa kuulajaid on jäänud passiivseks ega ole võtnud aastate vältel seminaril sõna. Arvukalt on olnud puudujaid. Rühmad on ülemäära suured, mis takistab normaalset tööd. Temaatika osas on kaldutud filosoofia valdkonnast ikka enam kitsa eriala problemaatikasse.

● Seepärast otsustati **jätta seminarid üksnes kõrge kvalifikatsiooniga kaadri teoreetilise õppuse vormiks.** Seminaride tööd tuleb aktiviseerida, kuulajate arvu piirata 20—25 inimesega. Seminaride konsultantideks on kinnitatud filosoofia kateedri õppejõud. Reorganiseeritud seminarid jätkavad tegevust enamikus teaduskondades. Osa õppejõude-teenistujaid suunati aga **Marksismi-Leninismi Õhtuülikooli juures avatud kõrgemate koolide osakonda**, kus nimekirjas on 78 meie kollektiivi liiget. Tõsiselt etteheiteid tehti aga õppetööst osavõtjatele (distsiplineerimatus). Abiõppepersonal ja teenistujad-töölised täiendavad oma teadmisi poliitringides. Regulaarselt on toimunud noorte kommunistide õppused, millest osavõtt jäi aga väheseks.

AJALEHEST JA LOENGULISEST TÖÖST

Aruandeperioodil arutati neljal korral ülikooli ajalehe tegevust. Tugevnes side rektoraadiga, nii et praegu on **ajaleht kujunenud sisuliselt rektoraadi ja komsomoli häälekandjaks.** Parteiorganisatsiooni osa ajalehes jääb endiselt liiga tagasihoidlikuks. Toimetuse tööd takistab õppejõudude passiivsus, lehes tõstatatud kriitikale ja probleemidele mittereageerimine, kirjasaatjate võrgu puudumine. Tuleb jätkata pingutusi ajalehe sisu paremustamiseks ning võitleva hoiaku tugevdamiseks.

Loengulist propagandat korraldas põhiliselt ühingu «Teadus» TRÜ algorganisatsioon. Suur osa loenguist peeti väljaspool ülikooli, samal ajal kui **paljud meie üliõpilased on vähe informeeritud kaasaja tähtsamatest sündmustest. Kuni käesoleva ajani pole TRÜ-s üliõpilaste informeerimise läbimõeldud süsteemi**, mis tagaks aktuaalse poliitilise informatsiooni kiire ja kvaliteetse edasiandmise. Ka teaduskonnad ise ei kasuta neid võimalusi, mida ülikooli lektorid teadmiste levitamiseks pakuvad.

Valitaval parteikomiteel tuleb hea seista selle eest, et **ülikoolis alustaksid tööd mitmed lektooriumid**, kus saaks kuulata kõrgetasemelisi loenguid ühiskonnateaduste aktuaalsete probleemide kohta, kus meie reaalteadlased kõneleksid oma uurimistöö tulemustest jne. Kõik tingimused selleks on olemas.

SÕJALIS-PATRIOOTILISEST KASVATUSTÖÖST

Sellel alal saavutati aruandeperioodil paljugi, tänu just erikateedri kommunistide sihikindlale tööle. Üle 500 üliõpilase võttis osa ekskursioonidest lahingulise kuulsuse paikadesse. Korraldati kohtumisi Kodusõja ja Suure Isamaasõja veteranidega, koguti ja analüüsiti materjale Tartuga seotud Nõukogude armee väejuhtide ja Eesti Laskurkorpuse kangelasliku võitlustee kohta.

28. novembril täitub 150 aastat Friedrich Engelsi — teadusliku kommunismi rajaja, inimkonna ühe suurima mõtleja sünnist.

Sündinud Reinimaal töösturi perekonnas, tegi noor Engels oma maailmavaatelises arengus läbi keeruka arenguprotsessi. Aastail 1838—1839 astus ta välja tolleaegsel Saksamaal valitsenud reaktsiooni vastu revolutsioonilise demokraatia positsioonidelt, eitas teravalt olemasolevat ning avaldas veendumust uue korra võidus, mille sisu talle aga polnud veel selge. Dialektilise ja ajaloolise materialismi ning teadusliku kommunismi positsioonidele jõudis Engels Inglismaal viibimise perioodil aastail 1842—1844. Sel ajal kirjutatud töö «Tööliskassi olukord Inglismaal» tähistab teatud küpsuse saavutamist Engelsi maailmavaatelises arengus. Esmakordselt kohtus ta K. Marxiga 1844. aastal, selleks ajaks olid mõlemad iseseisvalt oma teid mööda jõudnud samadele positsioonidele.

Sellest ajast peale algas kahe suurvaimu ühine tegevus, suur sõprus, millele pole ajaloos võrdset. Engelsil on suuri teeneid selles, et K. Marx asus poliitökonoomia küsimuste juurde. Rida fundamentaalseid töid ilmus nende koostöö tulemusena. F. Engelsil on arvukalt iseseisvaid töid marksismi kõigi komponentide valdkonnas, eriti aga dialektilise ja ajaloolise materialismi ning teadusliku sotsialismi alal.

Marxi ja Engelsi õpetust nimetatakse K. Marxi nime järgi, kuid selle loomisel polnud Engelsi osa sugugi väiksem. Kahe geeniuse vaimses

koostöös omistas F. Engels endale alati teisejärgulise osa, kuid tema töid tundmata ei saa keegi pidada end kodus olevaks marksismi põhitõdedes. Elades majanduslikult tunduvalt soodsamates tingimustes tegi F. Engles palju selleks, et K. Marx saaks jätkata oma teaduslik-teoreetilist tegevust. Kuid materiaalse abi kaalus üle moraalne toetus, vaimne ühtsus, mis eriti selgelt ilmneb nende hiiglaslikus kirjavahetuses. F. Engels oli Marxi tööde esimene arvustaja.

V. I. Lenin kirjutas: «Marksismi ei saa mõista ega terviklikult edasi anda, arvestamata Engelsi kõiki teoseid.» Kuid ta oli ka tööliskassi suur juht, revolutsioonilise võitluse organiseerija. Engelsi surm 1895. a. oli rahvusvahelisele töölisliikumisele suureks kaotuseks. Engelsi enda soovi kohaselt lasti urn tema põrmuga merre Inglismaa ranniku lähedal, tema armastatuima puhkepaiga läheduses.

A. BLUMFELDT

TEHTUD TÖÖST JA SEATUD SIHTIDEST

EKP TRÜ KOMITEE ARUANDEST ÜLIKOOLI PARTEIORGANISATSIOONILE

ühiselamute osas. Iseloomulik on, et vastuvõetud otsuses käsitles üle 1/3 punktidest puhtalt majandusküsimusi. Seepärast tuli parteikomiteel poliitilise juhtimise ja organisatsioonilise töö kõrval suurt tähelepanu osutada majandusküsimuste lahendamisele.

Parteikomitee tööd aruandeperioodil pidurdasid ülikooli administratsiooni ja ühiskondlike organisatsioonide tegevuse vähene kooskõlastatus, vastuvõetud otsuste puudulik täitmine ning kohati levinud vastutustundetus ning distsiplineerimatus.

IDEOLOOGILISE TÖÖ PÕHIPROBLEEMIDEST

Ideelis-poliitilise kasvatustöö osas seadis aruande- ja valimiskoosoleku otsus parteikomitee ette 5 põhiprobleemi.

● Kõige olulisemaks peeti kasvatustöö kogemuste üldistamist ja **kasvatustöö vilmist teaduslikele alustele.** Mõndagi saavutati kasvatustöö edasise planeerimise alal, kuid saadud kogemuste teaduslik läbiuurimine nõuab ilmselt paljude organite aastatepikkust tööd. See ülesanne ootab olulises osas veel lahendamist.

● Nõuti suurema tähelepanu osutamist **internatsionalistliku kasvatuse küsimustele**, seda eelkõige V. I. Lenini juubeliga seotud ürituste läbiviimisel. Tähelepanu tõepoolest osutati, kuid probleem jääb endiselt aktuaalseks, nõudes nii uuelt parteikomiteelt kui kogu parteiorganisatsioonilt hoolikat tööd konkreetsete lahenduste otsimisel.

● Parteikomitee pidi hea seisma **ülikooli ajalugu ja tänapäeva tutvustavate trükiste ilmumise eest.** Põhijoontes valmisid L. Eringsoni kirjutatud Tartu Ülikooli ajaloo lühiülevaade ja J. Eilarti koostatud ülikooli tutvustav brošüür koos vene- ja ingliskeelse tõlkega. Paraku võttis käsikirjade trükkitoimetamine sedavõrd aega, et kumbki neist pole senini ilmunud, kuigi vajadus on ilmne.

V. I. LENINI JUUBELI TÄHISTAMISEST

V. I. Lenini juubeli üritustega oli haaratud kogu TRÜ kollektiiv. Juubelikomisjon, mida juhtis kommunist J. Tammeorg, taotles poliitilise selgitustöö sidumist aktuaalsete majanduslike, sotsiaal-poliitiliste ja ideoloogiliste ülesannete lahendamisega. Parteikomitee jälgis ja suunas pidevalt juubeliürituste plaani realiseerimist. Teaduskondades, osakondades ja kateedrites teimusid teoreetilised konverentsid ja filosoofiliste seminaride töökoosolekud, kus õpiti põhjalikult tundma V. I. Lenini teoreetilist pärandit. Komsomolikomitee korraldas õnnestunud teadusliku konverentsi teemal «Üliõpilased uurimas marksismi-leninismi teoreetilist pärandit». Paljud meie üliõpilaste ühiskonnateadustealased uurimistööd said preemia vabariiklikul konkursil. **3482 kommunistlikku noort sooritas leninliku arvestuse, mis andis uut hoogu kogu komsomolitööle.**

Parteikomitee suunas veel mitme suure poliitilise ürituse läbiviimist ülikoolis, nagu **võidupüha 25. aastapäeva tähistamine, NSV Liidu Ülemnõukogu valimised ja 1970. a. üliõpilaspäevad.** Saavutatud edusammude kõrval **esines vajakajäämist just näitliku agitatsiooni osas.** Hilinemisega valmis Suure Isamaasõja veteranide autahvel. Tänaseni ei ole ülikoolil Suures Isamaasõjas langenute mälestusele pühendatud memoriaaltahvlit.

PARTEIHARIDUSTÖÖST

Kuni käesoleva õppeaastani olid ülikooli õppejõudude ja teadlaste poliithariduse põhivormiks **filosoofilised seminarid.** Komitee analüüsis nende tegevust, tulles järgmistele järeldustele.

● Seminarid on aidanud tutvuda aktuaalsete teoreetiliste, eelkõige eriala filosoofiaga seotud probTunduvalt tugevnes organisatsiooniline töö tsiviilkaitse alal, seda märgivad ka inspekteerivad organid. **Normatiivid «Valmis kodumaa kaitseks» täitis 1373 meie kollektiivi liiget.** On vaja, et uus komitee ei nõrgendaks tähelepanu selle tähtsa tööliõigu suhtes.

KUNSTILISEST ISETEGEVUSEST

Aastaid on räägitud massilise **kunstilise** isetegevuse madalast tasemest ülikoolis ja paraku tuleb seda juttu jätkata. Tõsi, meil on silmapaistvaid teenelisi kollektiive, kuid need hõlmavad vaid väikese osa üliõpilaskonnast. **Massilises isetegevuses ei õnnestunud saavutada otsustavat pööret paremusele.** Lõplikult on lahendamata klubi juhtiva kaadri probleemid. Tõsi küll — tänu komsomoli ja ametiühingu tegevusele on siin asi hakanud liikuma. Samal ajal **süveneb õppejõudude kaugenemine üliõpilaste üritustest**, sellega kaasneb parteilise mõju vähenemine klubilisele tööle. Uue parteikomitee ülesandeks jääb komitee 16. III 1970 otsuse elluviimine ning parteibüroode osa kasvu tagamine isetegevuse suunamisel teaduskondades.

KOOSTÖÖST KOMSOMOLIGA

Aruandeperioodil osutas parteikomitee suurt tähelepanu komsomoli parteilise juhtimise tugevdamisele ja koostöö süvendamisele, eelkõige tegelikus töös. Komsomolikomitee juhtkonnaga (L. Karu,

(Järg lk. 2)

TEHTUD TÖÖST...

(Algus lk. 1)

J. Allik, J. Viller) saavutati asjalik ja usalduslik kontakt, mis soodustas tähtsate ürituste kooskõlastatud läbiviimist. Pidevalt on suurenenud komsomolikomitees töötavate kommunistide arv ja erikaal. Ka teaduskonnad on hakanud rohkemat tähelepanu pöörama võimekate noorte kommunistide suunamisele komsomolitööle. Tänu sellele **võime konstateerida mitmeid õnnestunud ettevõtmisi, nagu leninlikku arvestust, üliõpilaste osavõttu ehitustöödest ja äsjaseid üliõpilaspäevi.** Komsomoli soovitusega võeti NLKP ridadesse 32 üliõpilast.

Kui komsomolikomitee tööga võime jääda põhiliselt rahule, siis **kursuste ja osakondade komsomolielus esineb veel palju ebakohti.** Vähene on nõudlikkus üliõpilaste suhtes, kes ei õpi nagu kord ja kohus. Alati ei anta printsipiaalset hinnangut üksikute noorte vääritule või poliitiliselt läbimõtlematule käitumisele. Organisatsiooniline töö kursustel kipub jääma loiuks ja ilmetuks. Just siin ei ilmne veel vajalikul määral komsomoli kui leninliku poliitilise noorsoo-organisatsiooni eripära.

Komsomolitöö tõhusus oleneb suurel määral kaadri valikust. On selge, et komsomolijuht peab olema ise õppe-eesrindlane, laitmatu distsipliini ja ellusuhtumisega, kindla poliitilise joonega noor. Komsomolitöö kiratseb kursustel sageli just seepärast, et ei ole suudetud leida ja rakendada tegelikke liidreid. See on etteheide nii partei- kui komsomolibüroodele, aga ka kursusejuhendajatele.

Jätkuvalt tuleb tegelda **üliõpilaste omavalitsuse arendamisega.** Ühiselamute teaduskonniti jaotamine oli selles osas esimene, sealjuures pealegi poolik samm. Koostöös administratsiooni ja ühiskondlike organisatsioonidega tuleb omavalitsuse põhimõtete rakendamise kaudu otsustavalt tõsta nii komsomoli õigusi kui ka vastutust üliõpilaskonnas tehtava kasvatustöö eest. **Moraalse õiguse olla üliõpilaskonna liidriks saavutab komsomoliorganisatsioon üksnes siis, kui ta tegelikult suudab tagada õige poliitilise joone elluviimise, kui ta tegudega võitleb mitmekülgselt ja kõrgesti haritud spetsialistide ettevalmistamise eest. Nende ülesannete lahendamiseks ei plisa enam kogemustele põhinevast traditsioonilisest juhtimisest. Ka siin tuleb asuda kompleksele teaduslikule uurimisele,** mis peab kujunema kommunistliku kasvatuse laboratooriumi üheks põhiülesandeks.

ÕPPE- JA KASVATUSTÖÖ PARTEILISEST SUUNAMISEST

Antud töölõigus keskendus komitee tähelepanu:

- õppetöö teadusliku, metoodilise ja kasvatava taseme tõstmisele, õppeprotsessi tõhusamaks muutmisele;
- õpetatavate erialade perspektiivplaani läbiarutamisele ja teaduskondade- ning erialadevahelise koopereerimise põhimõtete fikseerimisele (koostöös rektoraadiga);
- kontakti tugevdamisele vilistlastega.

Esimesena mainitud ülesande osas tuvastati, et **õppejõudude praegune töö kõrgema kooli metoodika osas on süsteemitu ega vasta ülikooli vajadustele.** Teadmiste kontrollimisel kasutatakse vähe teste. Kogutud andmed õppetöö olukorra kohta on fragmentaarsed ega võimalda teha teaduslikke järeldusi. Komitee õppe- ja kasvatustöö sektori osavõtul analüüsiti keskkooli vene keele õpetajate ettevalmistamise olukorda meie ülikoolis ja näidati teed kitsaskohtade likvideerimiseks. Tõsiseks lüngaks peab sektor ülikooli metoodilise nõukogu töö katkemist 1968. a. kevadel ja õppetöö moderniseerimise perspektiivide puudumist. Ülikoolil ei ole kaasaegseid paljundamisvahendeid, üldse on vähe tehnilisi vahendeid. Parteikomitee algatusel arutas TRÜ Nõukogu hiljuti kõrgema kooli pedagoogika-alase töö olukorda ülikoolis ja asus olukorra otsustavale parandamisele.

Õppetöö osas peab parteikomitee oluliseks raskuspunkti nihutamist sessioonilt semestrile ja perspektiivide läbivaatamist nii õppeplaanide kui metoodika täiustamise suunas.

Kasvatustöö alal realiseeriti koos rektoraadi ja ühiskondlike organisatsioonidega ühiselamute jaotamine teaduskonniti. Praegu töötatakse välja abinõusid tugevate ühiselamu kollektiivide kujundamiseks. Paraku jäi täitmata erialade perspektiivplaani koostamine.

Õppe- ja kasvatustöö juhtimine kogu ülikooli ulatuses parteikomitee poolt kipub sageli jääma liiga üldiseks. Hoopis tõhusamaid tulemusi annab see töö administratsiooni (rektoraadi-dekanaatide-kateedrite) liinis, kus detailselt tuntakse tegelikku olukorda ja suudetakse operatiivselt reageerida.

Kasvatustöö alal peab komitee vajalikuks **jätkata koostööd vilistlastega, pöörates suuremat tähelepanu sümboolikale ja traditsioonidele** (kokkutulekud, teaduskondade embleemid, kroonikad, lõpetajate nimekirjade avaldamine ülikooli ajalehes, aktused, avaloengud professoritelt jne.). Tõhustada tuleb metoodilist tööd I kursustega. Kiiresti on vaja välja töötada ühiselamu normaalset kasutamist tagav otstarbekas põhikiri. Üliõpilaste osavõttu õppetööst on vaja hakata kontrollima ka ühiselamute kaudu (hommikused sissemagamised!). Ebanormaalne on, et õppe- ja kasvatusküsimuste arutamisele ülikooli ulatuses ei kutsuta prodekaane, kes peavad otseselt sellega teaduskondades tegelema. Loodame, et edaspidi hakatakse prodekaanide tööd rohkem hindama.

TEADUSEST JA PERSPEKTIIVIDEST

Esmakordselt TRÜ parteiorganisatsiooni ajaloos tegutses parteikomitee koosseisus teaduse ja perspektiivide ühendatud sektor. Teadusliku töö alal seadis sektor keskse kohale teadusliku töö planeerimise kvaliteedi, rahvuslike teaduste arenguperspektiivide väljaselgitamisele kaasaaitamise, samuti teaduslike tööde õigeaegse publitseerimise tagamise. Kahjuks ei suudetud seatud ülesandeid täielikult realiseerida.

Ülikooli väljaehitamise perspektiivide selgitamiseks moodustati parteikomitee ja rektoraadi ühine komisjon, mis vaatas läbi ja kinnitas ülikooli ehitusjaoskonna ehituse- ja kapitaalremondi plaanid 1970. aastaks ja määras kindlaks ehitamisele tulevate objektide pingerea. **Põhimõtteliste küsimuste kollegiaalset otsustamist rektoraadi, ühiskondlike organisatsioonide ja teaduskondade esindajate osavõtul peab komitee õigeks ning otstarbekaks.**

Käesoleval sügisel toimus parteija majandusaktiiv, mille ettevalmistamise ja otsuse realiseerimise käigus hoogustus tunduvalt uue ühiselamu ehitamine. Suurt abi ülikooli majandusküsimuste lahendamisele on osutanud EKP Tartu Linnakomitee ja Tartu Linna TSN Täitevkomitee eesotsas sm. J. Loti ja sm. A. Karuga. Praegu kujunenud olukorras ei ole enam vajalik luua komitee koosseisus omaette perspektiivide sektorit, täiesti piisab komitee juures tegutsevast komisjonist.

TÖÖST KAADRIGA

Meie kollektiivis on peamine noorte õpetamine ja kasvatamine. Tulevaste spetsialistide kujunemisele avaldavad oma mõju õppetöö ja elu-olu üldine korraldus, materiaalne baas (õpperuumid ja -vahendid, ühiselamud) ja mitmed teised tegurid. Kuid **kõige määravamaks on õppejõudude kaader, nende teadmiste tase, pedagoogiline meisterlikkus, üldine ellusuhtumine, poliitiline hoiak.**

Üliõpilaste ideelis-poliitilises kasvatamises kuulub avangardne osa ühiskonnateaduste kateedrite õppejõududele, kes aastast aastasse on tõstnud oma erialast ettevalmistust. Praegu õpetavad üliõpilasi NLKP ajaloo kateedris 2 professorit, kusjuures 83%-l õppejõududest on teaduslik kraad; filosoofia kateedris 2 professorit ja 75% õppejõududest teadusliku kraadiga, poliitökonoomia kateedris on analoogilised näitajad 2 ja 61%, teadusliku kommunismi kateedris on pooled õppejõud kraadiga. Kuid siiski ei saa veel väita, nagu oleks tehtud kõik EKP Keskkomitee büroo otsuse realiseerimisel. Nii rektoraadil kui parteikomiteel tuleb edaspidi hea seista selle eest, et ühiskonnaõpetuse tase meie ülikoolis läheks tõusuteed, muutuks võitlevamaks ja efektiivsemaks.

Kogu ülikooli ulatuses tõuseb pidevalt õppejõudude kvalifikatsioon. **Käesolev viisaastak on eriti helde uute doktorite ja professorite osas,** kusjuures esmakordselt saavutasid murrangu kommunistid (kommunistide professorite-doktorite arv on kasvanud 3,5 korda). Kuid endiselt vajab poliitiline kasvatustöö teadlaste-õppejõudude hulgas tähelepanu. Vähene on kommunistide erikaal veel kateedrijuhatajate hulgas.

Kohati on maad võtmas mentaliteet, et ideelis-poliitilist tööd ei loeta «hea tooni» hulka kuuluvaks. See ilmneb nii kasvatusküsimuste arutamisel, teaduslik-metoodilises tegevuses, osavõtus üliõpilasüritustest, huvis komsomoli ja tema tegevuse vastu, õppejõudude enesetäiendamises, õppedistsipliinis jm. Küllaltki levinud on arvamus — kes on kord pandud juhtima, need ka tehku ja muretsegu, meie vaatame rahulikult pealt, mis sellest välja tuleb. On selge, et sellise mentaliteediga me kaugele ei jõua ja suhtumist on tarvis otsustavalt muuta.

Parteikomitee on seisukohal, et nii ideelis-poliitilises kasvatustöös kui kogu ülikooli parteitöös tuleb tõsta ausse kriitika ja enesekriitika. Ent koos kriitikaga peab kaasnema positiivselt konstruktiivne programm pluss kritiseerija hea tahe kaasa aidata pakutud kava elluviimisel. Üksnes siis on loota väärnähtuste kiiret kõrvaldamist.

MEIE ORGANISATSIOONIST

TRÜ parteiorganisatsioonis on arvel 494 kommunisti, kes jagunevad 13 algorganisatsiooni. On ilmne, et 1971. a. jõuab meie organisatsiooni liikmeskond poole tuhande piirini. Kõige arvukamad algorganisatsioonid töötavad Ajaloo-Keeleteaduskonnas (88 kommunisti), Arstiteaduskonnas (110 kommunisti) ja Õigusteaduskonnas (44 kommunisti). **Aruandeperioodil võeti NLKP ridadesse 19 õppejõudu ja teenistujat ning 29 üliõpilast.** Suurim oli juurdekasv Ajaloo-Keeleteaduskonnas (15), Õigusteaduskonnas (12) ja Arstiteaduskonnas (9), maha jäävad **Majandusteaduskond (1), füüsikaosakond (1), Bioloogia-Geograafiateaduskond (0).** Positiivne on, et Õigusteaduskonnas ja Ajaloo-Keeleteaduskonnas astusid parteisse põhiliselt eesrindlikud üliõpilased.

Teaduskondade algorganisatsioonides töötab 18 parteigruppi, kes tegelevad parteitu aktiivi juhtimisega, õppe- ja kasvatustöö suunamisega kursustel, kateedrite ja laboratooriumide töö kitsaskohtade lahendamisega. Arstiteaduskonna parteigrupid saavutasid edu kursuste õppetöö suunamisel, vene filoloogid töötasid tulemusrikkalt parteitu aktiiviga, Meditsiinilise Keskslaboratooriumi parteigrupi aktivasse tuleb kanda mitmete uurimistööga seotud probleemide lahendamine. Parteigruppide suunamine komitee poolt jäi aga juhuslikuks, selles osas peab uus komitee tööd tõhustama.

13 parteiorganisatsiooni pidasid aruandeperioodil kokku 121 üldkoosolekut (neist 9 lahtist), kus põhiküsimusteks olid ideoloogiline kasvatustöö (67 korral), töö komsomoliga (11 korral), õppe- ja kasvatustöö ning osakonna perspektiivid (36 korral) ning organisatsioonisisene töö (25 korral). Ilmselt analüüsiti ebapiisavalt vastuvõetud otsuste täitmist (vaid 4 korral!). Ka on lahtiste parteikoosolekute osa jäänud liiga väikeseks, seda just nendes teaduskondades, kus paljud õppejõud ja kateedrijuhatajad ei ole kommunistid.

Mõnevõrra paranes koostöö komitee ja parteibüroode vahel, kuid mõnigi töölõik jätab veel soovida. Ülikooli hajutatuse ja töö eripära tõttu on hädavajalik, et teaduskondade-osakondade bürood töötaksid väga täpselt. Selles osas on tublid Arsti-, Bioloogia-Geograafia, Majandus- ja Kehakultuuriteaduskonna parteibürood. Eeskujulikult on korras Keemiateaduskonna parteibüroo dokumentatsioon (orgsektori juhataja M. Kanter). Kõik kommunistid pole hoolsad liikmemaksude tasumisega, ajuti esineb hilinemist ja ebatäpsusi.

PARTEIKOMITEE TÖÖST

Parteikomitee töötas 20-liikmelisena, jagunedes 4 sektoriks (ideoloogia sektor — juhataja R. Blum; orgsektor — juhataja E. Türi; õppe- ja kasvatustöö sektor — juhatajad I. Piir ja J. Reimand; teaduse ja perspektiivide sektor — juhataja V. Palm). **Aruandeperioodil pidas komitee 27 koosolekut, kus arutati kokku 86 ülikooli eluga seotud probleemi.** Mitmed koosolekud toimusid parteiorganisatsioonide sekretäride, dekaanide ja komsomoliaktiivi osavõtul. **Korraldati kolm parteiaktiivi koosolekut,** kus arutati NLKP detsembripleenumi otsuseid ja ülikooli parteiorganisatsiooni osa nende realiseerimisel (9. II), õppetöö korraldamist ülikoolis (23. II) ja majandusküsimusi (11. IX). 26. III toimus üldkoosolek teemal «Kommunistide osatähtsuse tõstmisest üliõpilaskonna ideelis-poliitilisel kasvatamisel». Peale selle korraldas parteikomitee mitmeid nõupidamisi teaduskondade parteiaktiivi osavõtul.

Aruande- ja valimiskoosolek tunnistas komitee töö rahuldavaks. Aruandes märgiti ära kogu orgsektori (E. Türi, Ü. Mallene, J. Unger) asjalik ja tubli töö. Komitee tööanalüüsi käigus tõsteti heast küljest esile samuti komitee liikmete F. Klementi, J. Samodumski, H. Vahteri, J. Ananjeva, K. Grossi, J. Reimandi, L. Karu poolt suunatud töölõigud või täidetud parteilised ülesanded.

KOKKUVÕTVALT

Kui eelnenus oli palju juttu puudustest ja vajakajäämisest, siis mitte sellepärast, et need jooned domineeriksid meie ülikooli töös ja elus. Hoopis enam on meil edusamme, märkimisväärseid saavutusi. Kuid selleks, et meie edasiliikumine oleks eelolevatel aastatel veelgi hoogsam ja sihikindlam, on tarvis peamine tähelepanu koondada puudustele ja nendest ülesaamise teedele.

Pole kahtlust, et meie arvukas ja kõrgesti kvalifitseeritud parteiorganisatsioon nende ülesannetega ajapikku toime tuleb. Oluline on, et see aeg saabuks võimalikult pea.

Aruandja tänas aruandva komitee kogu koosseisu sõbraliku ja hea koostöö eest. Komitee nimel öeldi suur tänu kõigile sekretäridele, büroo liikmetele ja grupporgidele aasta vältel tehtud suure ja viljaka töö eest. Kujunegu eelseisev tegevusaasta veelgi edukamaks.

Valmistume sessiooniks!

Juba hakkab aeg endas kandma aastavahetuse meeleolusid. Tudengi jaoks tähendab see aja kulu kiirenemise tunnetamist, «musti» unenägusid, mis kõige suuremagi optimisti kihutavad raamatukogusse, ja tuhandet väiksemat muremõtet. Põhjust selleks on — mõni nädal lahutab meid arvestuste sooritamise algusest ja ega eksamidki sealt enam kaugel ole. Millele peaksid veel enne eksamitulle sukeldumist mõtlema eriti need, kes seda esmakordselt teevad?

Praegu on viimane aeg eksamiplaanide täpsustamiseks. Hästi läbimõeldud plaanist sõltub suuresti kogu kursuse saatus sessioonil. Seepärast on oluline, et iga kursusevanem ja komsorg kui plaani aktiivsed koostajad teeksid seda kooskõlas kursuse (rühma) soovidega. Plaani koostamisel tuleb tähelepanu pöörata kolmele põhilisele momendile: 1) sessiooni ajalisele hõivamisele; 2) eksamite järjestamisele; 3) kasutatava aja proportsionaalsele jaotamisele.

Esimese punkti juures on tõsiselt vaja kaaluda neil, kes soovivad oma talvist puhkust sessioonilt võetava aja arvel pikendada. Kursusi, kus on kaks või kolm eksamit, näib selline võimalus meelitavat, ent mõtte realiseerimine võiks arvesse tulla vaid siis, kui kogu kursus on päri. Hoolimatult ja vastutustundetult toimivad need, kes niisuguseid ettepanekuid seavad hääletusele või püüavad mingil muul kombel läbi suruda. Kahe eksami sooritajad lühendavad tavaliselt sessioonile kulutatavat aega. See on üks lähenemisvõimalus. Soovitaksin ka teist — esimese eksami planeerimist sessiooni teisele poolele. Sellega oleks võimaldatud nii vajalik ajude «lõdvestus» pärast arvestusi. Niigi on meie psüühika sel etapil üle koormatud, mistõttu igast puhkusevõimalusest tuleks kinni haarata.

Eksamite järjestamine toimub tavaliselt kas raskuse kahanevas suunas või raskuse tõusu suunas.

Esimesel juhul alustatakse kõige raskemast eksamist põhjendusega, et sessiooni algul on töövõime suurem, meel teravam. On veel teinegi lootus — juhtub esimene kord ebaõnnestumine, jõuab sessi lõpuks teise katse loa (pro)dekaanilt välja kaubelda. Teised sooritavad esmalt kergemad eksamid. Kogemused näitavad, et selline lähenemine on igati põhjendatud. Ei tiivusta ju miski rohkem kui edu ise. Kuid olgu nüüd järjestamispõhimõtteks üks või teine (või mingi kolmas) võimalustest, selles osas jõutakse kursustel suhteliselt üksmeelselt kokkuleppele. Hoopis vaieldavamaks osutub õppeaine määramine kergete või raskete kilda. Räägivad ju siin kaasa iga üksikliikme individuaalsed omadused, semestri jooksul tehtud töö jms. Otsuse langetamisel peaks tähelepanu pöörama aine mahule, sisulisele küljele, kindlasti ka sellele, millisele psüühilise tegevuse liigile aine omandamine põhineb (materjali loogilisus, vajadus rakendada mehhaanilist mälu jne.).

Kui ainete selline kvalifitseerimine on lõpule viidud, järgneb viimane operatsioon plaani koostamisel — eksamipäevade dateerimine ja seega aja jaotamine vastavalt ainete raskusele. Eksamiplaani koostamisel on tingimata vaja konsulteerida õppejõududega, kuulata nende soovitusi.

Õigeaegsel plaani koostamisel on veel üks positiivne külg. Enam kui kolme eksami sooritajaile kipub sessioon lühikeseks jääma. Distsipliinide järjestuse varane kindlaksmääramine võimaldab keskenduda esimese eksami materjali põhjalikumale läbitöötamisele jooksva töö käigus ja eksami sooritada sessiooni esimesel-teisel päeval.

Pahatihti tuntakse eksamile minnes, et kõik oleks hästi, kui «seda ühte päeva» poleks õppimisel puudu tulnud. Koostagem tänavu sessiooni plaanid nii, et neist oleks meie tööle tõelist abi. Siis kaob ka kummitav vajadus ühe puudujäänud päeva järele.

ANTS REINMAA,
komsomolikomitee õppesektori juhataja

Uus ajalookandidaat

20. nov. kaitses TRÜ Ajaloo-Keeleteaduskonna Nõukogus edukalt oma kandidaadidissertatsiooni ajaloo kateedri vanemõpetaja O. Klaassen. See oli esmakordne juhtum TRÜ-s, mil dissertatsiooni kaitsti ühe Aasia maa ajaloost. Töö, mille teema oli «Võitlus antiimperialistlike jõudude ühtsuse eest Indoneesias a. 1945—1956», valmis NSVL TA Idamaade Instituudi Kagu-Aasia osakonna juhataja V. Zarovi juhendamisel. Oponeerisid NSVL TA Idamaade Instituudi vanem teaduslik töötaja ajaloodoktor A. B. Belenki ja professor ajaloodoktor K. Siilivask.

O. Klaassen, sündinud 1929. a. Tartus, on lõpetanud kaks teaduskonda, 1952. a. TRÜ Õigusteaduskonna ja 1960. a. kaugõppe teel Ajaloo-Keeleteaduskonna ajaloo-osakonna. Ta on töötanud mitmed aastad ajalooõpetajana Tartus, on olnud direktori asetäitjaks õppe- ja kasvatustöö alal Tartu II Eriinternaatkoolis. 1966. a.a valiti ta üldajaloo kateedri vanemõpetajaks. Siitpeale luges ta põhiliselt Aasia ja Aafrika maade ajalugu.

Üliõpilasena kirjutas O. Klaassen 4 auhinnatööd, pärast seda artikleid oma erialalt, seejuures mitmed Eesti Nõukogude Entsüklopeediale. A. 1965—1969 oli ta kaugõppe aspirantuuris, mille lõpetas töö esitamisega tähtaegselt. Ühiskondlikust tööst võtab O. Klaassen aktiivselt osa. Ta on olnud Tartu Linna TSN liige, rahvakohtu kaasistuja, teaduskonna rahvamaleva komandör jne. 1968. aastast on O. Klaassen NLKP liige ja juba 2 aastat ajaloo-osakonna grupporg.

Dissertatsiooni valmimine ja edukas kaitsmine on suureks panuseks sidemete tihendamisel Tartu Ülikooli ja NSV Liidu TA Idamaade Instituudi ajaloolaste vahel.

J. KONKS,
üldajaloo kateedri juhataja

Muljeid Kanada ja USA ülikoolidest

Oktoobrikuu viimastel nädalatel viibis dots. J. Kalits reisil teisele poole Atlandi ookeani, kus tal oli võimalus tutvuda mitmete Kanada ja USA kõrgemate koolidega. Sealt saadud muljeid oli ta nõus ka meiega jagama.

Kui kaua kestis reis ja milliseid ülikoole külastasite?

Kanadas viibisime 5, USA-s 13 päeva. Toronto Ülikooli külastamine langes kahjuks puhkepäevale ja nii võisime me seda näha ainult väljastpoolt. Küll aga kohtusime ühe majandusteadlasega, Toronto Ülikooli professoriga, kes pühendas meile üle kahe tunni. See aeg kujunes üsnagi sisukaks. Teadlane — muide, rahvuselt armeenlane — rääkis väga huvitavalt Kanada majandusest ja selle tulevikuperspektiividest.

Ameerika Ühendriikides külastasime Kalifornia Ülikooli, kus nägime ka uurimiskeskust ja kohtusime õppeprorektoriga. New Yorgi Columbia Ülikoolis toimus kohtumine majandusteaduskonna juhtidega. Veel viibisime ühes majandusalases kõrgemas õppeasutuses, mida kutsutakse bisnesmenide kooliks. See on suhteliselt väike õppeasutus, võrreldes eespool mainitutega, kus üliõpilaste arv ulatub mitmekümne tuhandeni. Bisnesmenide koolis õpib umbes 1000 üliõpilast ja 100 aspiranti. Kooli lõpetanutest saavad majandusteadlased, teaduslikud töötajad, tootmisjuhid. Tootmisjuhtidele-praktikutele korraldatakse ka kuuekuulisi kursusi. Bisnesmenide kooli töö on tihedas seoses Columbia Ülikooli omaga.

Meie *alma mater*'iga võrreldes on sealsed ülikoolid muidugi tunduvalt suuremad, mis on tingitud sellest, et ülikoolidega on ühendatud teaduslikud asutused. USA-s tehakse ju põhiline teaduslik töö kõrgemates õppeasutustes. Siit ka nende suur liigendatus. Näiteks Kalifornia Ülikool koosneb mitmest suurest keskusest, mis asuvad eri linnades. Sealjuures ainuüksi San Franciscos asuvas Berkeley keskuses õpib 28 000 üliõpilast.

Kuidas on neis ülikoolides korraldatud õppetöö ja ülikooli elu üldse?

Võrreldes meie ülikoolikorraldusega on muidugi teatavaid erinevusi. Kanadas õpib keskkooli lõpetanutest kõrgemas koolis edasi 17%. Üliõpilaskandidaatidel pole vaja sisseastumiseksameil närve kulutada, neid võetakse vastu teatud arv ilma eksamiteta vastavalt keskkooli pingereale.

Õpperuumid on enamasti täiesti sarnased meie omadega. Auditooriumides domineerivad needsamad laudade-toolide read. Mis aga eriti silma hakkas, oli pöördlavaga auditoorium Kalifornia Ülikooli Lawrence'i-nimelises uurimiskeskuses. Pöördlava võimaldab korraga kolme erineva loengu ekspositsioonid varem valmis seada. Tore oleks, kui see kogemus leiaks rakendamist ka TRÜ uute õppehoonete projekteerimisel.

Kalifornia Ülikooli mõnedes õpperuumides on kasutatud ka televisiooni abi, näiteks on võimalik ekraanilt jälgida auditooriumi ees tehtavaid katseid.

Aineid loevad enamasti tuntud nimekad õppejõud. Loengute kuulamine pole kohustuslik, kuid eksamid peab sooritama ja loengumaterjali eksamil teadma igaüks. Mõnede õppejõudude loengud on ka trükituna ilmunud või magnetofonilindile salvestatud.

Nagu meile räägiti, on seminaridest osavõtt nooremate kursustel soovitav, vanemate kursuste üliõpilased peaksid neist osa võtma, aspirantidele on aga nii loengud kui ka seminarid kohustuslikud.

Mis puutub stipendiumidesse, siis nendega on asi segane. Ühe õppejõu sõnade järgi üliõpilased «saavad ka stipendiumi». Ühtset stipendiumide maksmise korda ei ole, igas ülikoolis on see erinev. Mõnedes ülikoolides näiteks antakse üliõpilastele stipendium osalise laenuna. Üks Columbia Ülikooli vene keele osakonna üliõpilane ütles, et aspirandid ikka saavad stipendiumi, üliõpilastest aga väga vähesed.

Raamatud on küllaltki kallid, üliõpilased ei jõua endale kõiki vajalikke õpikuid muretseda. Nii oli näiteks bisnesmenide kooli administratsiooni üheks mureks raamatukogu täiendamine just õpikute osas.

Eks ole üliõpilastel ka seal, nagu ikka, muret elamispinna pärast. Kus tudeng elab, see oleneb muidugi suurel määral tema rahakotist. Tavaliselt üürivad üliõpilased mõne suurema korteri ja elavad seal hulgakesi nagu ühiselamus.

Mida teeb Ameerika tudeng vabal ajal?

Keskmiselt olevat üliõpilase nädalakoormus 30 tundi, nii et vaba aega peaks jääma. Üliõpilaste hulgas on väga populaarsed loengud üldteoreetilistel ja poliitilistel teemadel. Kõik õppejõud rõhutasid üliõpilaste suurt huvi poliitika vastu ja ka asjaolu, et üliõpilased on Vietnami sõja vastu, pidades seda ebaõiglaseks. Üliõpilaste hulgas on mitmesuguseid pahempoolseid rühmitusi, esineb isegi anarhistlikke ja trotskistlikke gruppe.

Üks ülikooli lõpetanu, kes praegu töötab õpetajana, ütles: «Meie noori võlub just revolutsiooni romantika, põnevus, võitlus selle ümber.»

Sageli on niisuguste gruppide tegevusele teejuhiks emotsioonid. Lenini revolutsiooniteooriat ei tunta. Mõnede Marxi töödega on küll võimalus tutvuda, Columbia Ülikooli majandusteadlased peavad fakultatiivseid loenguid ka K. Marxi majandusõpetusest.

Nagu märkisid õppejõud, on kogu noorsugu haaratud protestivaimust. Kanadas näiteks nõuavad 9- ja 10-aastased noored individuaalseid vabadusi: astuvad välja «perekonna, kooli ja riigi vägivalla» vastu.

Millegipärast arvatakse meil, et Ameerika üliõpilane on tingimata habemesse kasvanud, pikajuukseline. Tegelikult ei domineeri nende välimuses sugugi habe ega pikad juuksed. Üliõpilaste riietus on vaba, võib-olla lohakavõitugi, kuid enamik näeb välja tavaline.

Millised põhilised erinevused jäid meelde, võrreldes meie ülikoolieluga?

Kõigepealt muidugi see, et arvuliselt on seal naiste-meeste vahekord alati meeste kasuks. Kõrgema haridusega naiste vähesus on tegelikult ka üks sotsiaalse ebavõrdsuse probleem.

Hindamisel ei kasutata numbreid, vähemalt Kalifornia Ülikoolis hinnati tähtedega A, B, C, D, kusjuures A tähendab «väga head» ja D «mitterahuldavat».

Võõrastav oli vaadata, kuidas Berkeley Ülikooli puhketoas jooksis üliõpilaste vahel ringi kümmekond koera ja kuidas Columbia tudeng, joonud oma kohvitassi tühjaks, jalad samale lauale sirutas.

Berkeley üliõpilasmaja läheduses hulgub pidevalt hipisid, hipikesi ja nende matkijaid, keda arvatavasti huvitab ja tõmbab ligi üliõpilaste tegevus. Alguses arvasime, et ka need on üliõpilased, kuid nendest, keda kõnetasime või kes meid kõnetasid, polnud seda küll ükski.

Üldiselt aga, nagu öeldud, on üliõpilased niisamasugused noored nagu meilgi, keda huvitab kõik aktuaalne ja kes püüavad maailma paremaks muuta. Kuidas see neil õnnestub, on iseasi.

Ja lõpuks, kas oleksite nõus oma reisimuljeist ka veidi pikemalt tudengite auditooriumi ees rääkima?

Miks mitte. Praegune jutt sai ju küllalt napisõnaline. Kui soovi avaldatakse, võiks ka pikemalt vestelda, kuigi kogu nähtu ei pretendeeri mingisugusele ülevaatele, vaid koosneb turisti pilguga fikseeritud detailidest.

Ülikoolis veerand sajandit tagasi

Praegu kurdetakse sageli töökäte vähesuse üle. 1944. a. augusti lõpul ei kerkinud vabastatud Eesti NSV territooriumil seda probleemi sel lihtsal põhjusel, et tsiviilalal puudusid töökäed praktiliselt üldse, sest suurem osa elanikkonnast oli sõja eest pakku läinud või aetud Põhja-Eestisse.

Et Tartus meid esialgu ei vajatud, siis läksime Elva täitevkomiteesse pakkuma kaht paari «kohale jäänud töökäsi». Täitevkomitee esimees Aleksei Mikk rõõmustas siiralt, et ometi leidus mehi, kes sideasjandust tunnevad. Minu sõber oli ju sel alal õppinud meister, mina aga «muidu montöör». Elus on nii mõnigi kord juhtunud, et see, kes hästi tööd ei tunne, pannakse organiseerima neid, kes tööd tunnevad. Sel põhimõttel sai ka minust «Elva linna sidetööde korraldaja».

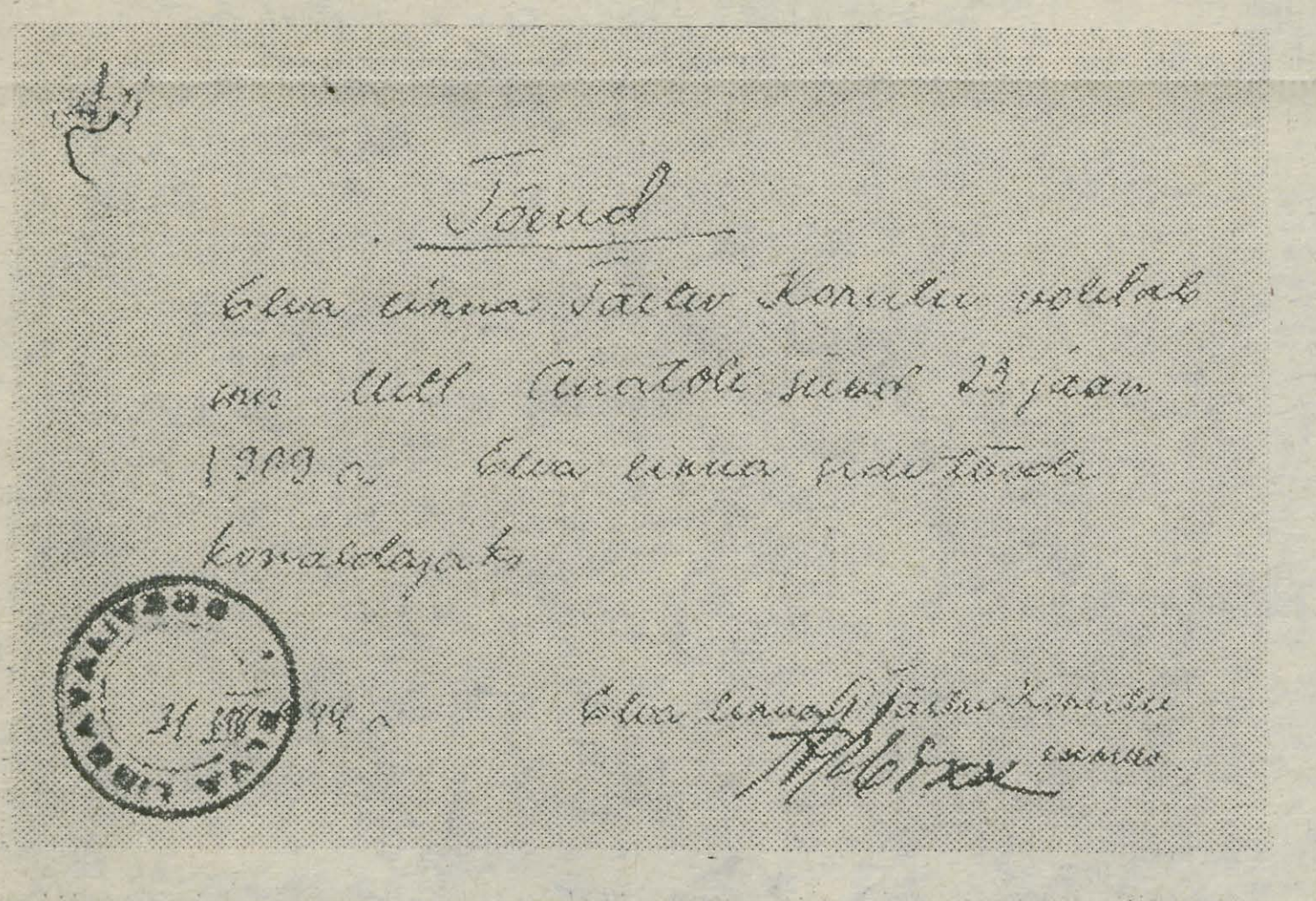
Tõend

Elva linna Täitev Komitee volitab sm. Mitt Anatoli sünd. 23 jaan. 1909 a. Elva linna sidetööde korraldajaks.

31.VIII 1944 a.

Elva linna Täitev Komitee esimees

Organiseerida polnud aga algul midagi. Tuli hakata kahekesi posti otsas käima katkenud traate ühendamas ning majades telefoniaparaate kontrollimas. Taganemisel olid sakslased ja omakaitsemehed peaaegu igal pool aparaatidest mikrofonid kõrvaldanud. Siiski õnnestus leida üksikuid korras telefone, mis võimaldas luua ühenduse mõnede asutuste vahel. Paari päeva pärast liitus meiega veel üks raudteelasest töökaaslane, kes samuti oli vahepeal redus olnud. Nüüd hakkas töö paremini edenema.

1944. a. sügis oli erakordselt soe. Sideliinide sikutamine läks päris libedasti. Septembri alguses hakati töötajaile töötõendite alusel leiba ja piima andma. Algul jagati päris tasuta, sest keegi polnud veel esimest palka välja teeninud, okupantide ostmargid aga olid igasuguse väärtuse kaotanud. Võeti ainult allkiri toiduainete saamise kohta koos lahke lubadusega võlg edaspidi õiendada.

«Öise meelelahutuse» eest hoolitses aga fašistide lennuvägi. Täpselt kell 23.30 ilmus Elva kohale esimene lennuk ja alustas pommitamise «protseduuri». Ööd olid nagu kiuste hästi selged ja kuu säras taevas täies hiilguses. Pimedas taevas undas lennuk, vahetevahel kuuldus langeva pommi vastikut vihinat ja sellele järgnevat plahvatust. Oli üks lennuk end tühjaks «munenud», asendas teda teine, ja nii kümme ööd järgemööda.

Tartu all aga ikka mürises ja mürtsus. Septembri esimese nädala lõpupoole toimus öösiti midagi arusaamatut. Kui päise päeva ajal oli maanteedel kõik rahulik, liikusid vaid üksikud autod ja marssisid väikesed sõdurite grupid, siis pimeduses oli teedel väga elav. Ööd läbi kostis mootorite müra ja roomikute kolinat, sinna sekka ka jalaväe astumist. Mõnikord paistis, et liigutakse Tartu suunas, teinekord aga, et otse vastassuunas — Valga peale. Tahtmatult hakkas piinama küsimus: ega's ometi ei taganeta Tartu alt?

Tegelikult toimus sel ajal ulatuslik vägede ümberpaigutamine. Osa 67. armee üksustest viidi Väike-Emajõe joonele abiks 1. löögiarmeele, kes valmistus vaenlase kindlustatud liine läbi murdma. Asemele toodi aga Narva piirkonnast seni Leningradi rindel võidelnud kindral-leitnant I. I. Fedjuninski 2. löögiarmee, mille koosseisu kuulus nüüd ka 8. Eesti Laskurkorpus. Maskeerimise eesmärgil liikusid väed peamiselt pimeduse katte all.

Pärast 10. septembrit saabus vaikus — ei liikumist maanteedel, ei Saksa lennukite öiseid külaskäike, ei kahurimürinat Tartu all. See oli vaikus enne tormi.

14. septembril hakkas kostma lahingumüra edelast, kus algas Nõukogude armee pealetung Valga suunas. Siis saabus pühapäeva, 17. septembri udune hommik. Einetasime parajasti, kui algas midagi arusaamatut. Majas hakkasid millegipärast kõik uksed ja aknad lõgisema, teelusikad klaasides klirisesid. Hakka kasvõi vaime uskuma. Väljusime majast ja kuulsime põhja suunast järjest tugevnevat tumedat möirgamist. Kell näitas veidi üle poole kaheksa.

See oli Nõukogude kahurväe võimas tulelöök, mis tähistas fašismi väljakihutamist meie koduvabariigi paljukannatanud pinnalt. 50 minuti jooksul tulistasid 3000 toru ligi 100.000 korda. Kokku kõlas vähem kui tunni vältel 200.000 pauku, minutis 4000, sekundis üle 60 kärgatuse. Üksikuid laske ei olnud selles tuletaifuunis võimalik eraldada — kõik sulas ühte kirjeldamatuks kõuemürinaks. Algas Eesti Laskurkorpuse otsustav pealetung.

Postkontori-ülemast ülikooli majandusjuhatajaks

Dotsent Anatoli Miti mälestusi

Järgmisel päeval saime koos sõbraga korralduse ilmuda kutsealustena Maaritsasse sõjaväekomisjoni. Ja nii marssisimegi jälle koos 20. septembri pilvisel varahommikul Maaritsa sinavate metsade poole. Tundmatu tulevik ootas ees, kuid teadsime, et me pole ei esimesed ega viimased, kes niisamasugune teekond jalge all on. 5 tunniga läbisime 30 km ja keskpäeval astusime komisjoni ette. Lasti kirjutada elulugu, läbi käia arstlikust läbivaatusest ja siis seisime sõna otseses mõttes «kõrge» komisjoni ees, kes istus nagu piduliku koosoleku presiidium ülal poodiumil. Komisjoni esimees vaatas minu registreerimiskaarti, tutvus põgusalt elulooga ja küsis: «Te kirjutate, et olite enne fašistlikku okupatsiooni Tartu Riikliku Ülikooli õppejõud. Missugused dokumendid võite selle kohta esitada?»

Vastasin: «Seltsimees natšalnik,» (Nõukogude armee auastmete uued eraldusmärgid olid mulle sel ajal veel täiesti tundmatud) «mul on kaasas kõik, mida mobilisatsioonikäsk nõuab: vahetus pesu, supilusikas ja kolme päeva toidumoon, ainult seepi polnud kusagilt saada.»

Komisjon pahvatas naerma, esimehe nägu muutus aga süngeks ja ta käratas: «Ärge mängige lolli. Nii võib ju igaüks tulla ja teatada, et ta on olnud Türgi paša. Ja kas teie arvates peame seda kohe uskuma?» Komisjon naeris edasi, sest minu välimus vist ei andnud ei ülikooli professori ega Türgi paša mõõtu kuidagi välja.

Samal ajal sisenes keegi ohvitser, kes küsis teiste käest naeru põhjust. Üks komisjoni liikmetest osutas minule ja lisas: «Kui on tarvis sõtta minna, muutub mõni mees kasvõi professoriks, kuigi endal mingit tõendit selle kohta ei ole.» (Mulle jäi esialgu lauses peituv vihje arusaamatuks, sest ei teadnud, et Nõukogude Liidus anti kõrgemate koolide õppejõududele armeesse kutsumisel tähtajata pikendust.)

Ohvitser silmitses nüüd mind õige tähelepanelikult ja pöördus siis komisjoni esimehe poole: «Seltsimees polkovnik, lubage ette kanda. Professor see mees nüüd küll ei ole, aga Tartu Ülikooli õppejõud kindlasti. 1941. a. kevadel juhendas ta meie rühma füüsikapraktikumi.» See repliik oli rabavaks üllatuseks nii komisjonile kui mulle endalegi.

Tõepoolest — rinne ulatus tol ajal Põhja-Jäämerest Musta mereni. Sellel 3000 kilomeetri pikkusel joonel oli kaduv-väike täpike Maaritsa, kuhu ühel päeval kutsutakse kokku hulk mehi, nende hulgas üks, kes oli 1941. a. kevadel juhendanud füüsika praktikumis 25 Arstiteaduskonna üliõpilast, kellest enamik oli naised. Ühest meesüliõpilasest oli vahepeal saanud Nõukogude armee ohvitser,* kes just sel otsustaval hetkel sisenes komisjoni ruumi, et tunda seal ära oma kunagist õppejõudu.

Matemaatikud kinnitavad, et niisuguse sündmuse tõenäolisus erineb väga vähe nullist, kuid ei ole siiski null. Ja ometi juhtus see viimane.

Nüüd pöördus polkovnik uuesti minu poole: «Lähete oma elukohta tagasi. Ülikool alustab varsti oma tööd, küllap teid seal vormistatakse nii nagu vaja. Võite minna!»

Ja läksimegi tagasi, koos sõbraga, keda samuti ei mobiliseeritud kui tsiviilside spetsialisti, sest ees ootas Tartu telefonivõrgu taastamine. Veel viis tundi jalgsirännakut ja olime jälle Elvas — päevaga 60 km, mis polud halb tulemus potentsiaalsete sõjameeste kohta.

* Sm. Peterson, töötas hiljem Tartu rajooni sõjakomissarina.

(Järgneb)

ELKNÜ 50. aastapäev

5. detsembril 1970. a. tähistab Eestimaa Leninlik Kommunistlik Noorsooühing oma 50. sünni-aastapäeva. Juubelisündmuste raames toimuvad Tartu Riikliku Ülikooli komsomoliorganisatsioonis pidulikud komsomolikoosolekud, kuhu kutsutakse komsomoli- ja parteitöö veterane, tehakse kokkuvõtteid leninliku arvestuse senisest käigust, vaetakse õppetööalaseid küsimusi ja tudengite valmisolekut eksamisessiooniks. Koosolekutel peaksid viibima ka teaduskondade ja osakondade leninliku arvestuse komisjonid. Teaduskondade atesteerimiskomisjonide nimekirja avaldame järgmises ajalehes.

Juubelisündmuste lõppakordiks TRÜ-s kujuneb ELKNÜ TRÜ komitee pidulik laiendatud pleenum 7. detsembril. Samal päeval viiakse lilli endiste partei- ja komsomoliveteranide kalmudele. Pärast pleenumit toimub ELKNÜ TRÜ komitee ruumes TRÜ komsomolikomitee endiste sekretäride ja tänase komsomoliaktiivi kohtumine.

RIINA HUNT

Fr. Engelsile pühendatud konverents

Reedel, 27. novembril kell 15 toimub Õpetatud Nõukogu saalis Fr. Engelsi 150. sünni-aastapäevale pühendatud teoreetiline konverents. Ettekanded filosoofiakandidaat V. Hütilt, dotsent R. Blumilt, dotsendi kt. K. Kogerilt, majandusteaduste kandidaadilt V. Fainšteinilt ja õpet. E. Zimmermannilt.

BIBLIOTHECA UNIVERSITATIS MDCCCII TARTUENSIS

UUT TEATMEKIRJANDUST TOOME RAAMATUKOGUS

Немецко-русский медицинский словарь. М., 1970. 707 lk. 22S—46.

Käesolev sõnastik sisaldab umbes 45 000 terminit kõikidelt teoreetilise ja praktilise meditsiini aladelt. Raamatu lõpus on enamtarvitatavate saksakeelsete meditsiiniliste terminite lühendite register. Sõnastik on mõeldud teaduslikule töötajale, praktikule-arstile, õpetajale, üliõpilasele ja meditsiinialase kirjanduse tõlkijale.

TERVES kehas terve vaim

Inimese südame kohta on palju häid sõnu öeldud. Aga mina arvan, et niisama väärivad ülistamist inimese lihased. Tegelikult just tänu lihastele saigi ahvist inimene. Lihased lõid ka meie südame.

prof. I. Aršavski

Õhtutundide videvik. Astun tõsteruumi. Olen kõrvaltvaataja. Raudrattad, teraskangid, atleetide pildid ja suur peegel seinal ... kordused, seeriad, tsüklid ... lõdvestus ja velmamine. Vaikitakse, lastakse raual rääkida, lihased kasvavad tasapidi.

Üks noormeestest on ARVO MERE, neljanda kursuse füüsika-pedagoog, *mister Estonia-70*.

*

Mister Estonia-70

Kui viis-kuus aastat tagasi Eestimaa pinnal atleetvõimlemist propageerima hakati, oli ka kaasalööjaid. Ikkagi terves kehas terve vaim! 1966. a. sügisel kogunesid kangemad kehakasvatajad esimesele vabariiklikule atleetvõimlejate konkursile. Võitis TRÜ lõpetanu Arne Heinlaid.

Neli kuud hiljem alustas atletismiga Arvo Mere. Algul Tallinnas Ervin Lieberti juhendamisel, siis Tartus kaks kuud Arne Heinlaidi käe all, siis iseseisvalt. Ta oli 180 cm pikk, kaalus ainult 60 kg, käsivars 28, rind 84 cm. Nelja aasta pärast sai Arvost *mister Estonia-70*. Pikkus ikka 180 sm, kaal 88 kg, käsivars 47, rind 121 sm. Võistleb 1968. aastast, peamiselt Leedus, sest meil on võistlusi napilt. Paremaks peab seal saavutatud 4. ja 5. kohta. Mõni aeg tagasi võitis Tallinna lahtistel meistrivõistlustel leedulaste, leningradlaste ja tallinlaste ees. Tartust võistlesid ka treeningukaaslased Tõnis Päi ja Aare Valge, mõlemad Arstiteaduskonnast. Tõnis Päi oli oma pikkusklassis teine, Aare Valge kolmas. Järgmine jõuproov Leedus on 19.—20. detsembril.

*

MILLEST SIISKI EBASOOSING SELLE ALA VASTU? MIKS TULEB VÕISTLUSI OTSIDA MUJALT?

Atleetvõimlemise ebasoosingu põhjuseks on see, et ta pole olümpiaala, keegi ei finantseeri. Põhjendus — olevat kunstlik lihaste arendamine, siseelundid jäävad maha. Tegelikult viib ainult vale metoodika sellistele disproportsioonidele.

Leedus on oma föderatsioon, iga neljas mees 16- kuni 25-aastastest on atleetvõimleja. Ainuüksi Kaunases on ligi nelikümmend atleetvõimlemise klubi. Need on isemajandavad, võistlused annavad sissetuleku.

KUNSTLIK LIHASTE ARENDAMINE?! TÄNAPÄEVA TIPPSPORTI LOETAKSE ÜLDSE EKSPERIMENDIKS. EKSPERIMENT SUUTLIKKUSE PIIRIL. NALJAVILUKS MARATONI EI JOOSTA. SÕPRADE MEELEHEAKS 8.90 KAUGUST EI HÜPATA, 200 KG RASKUST KANGI EI TÕUGATA. KAS ATLEETVÕIMLEMINE TOOB KAASA VIGASTUSI?

See on ala, kus vigastused on harvad. Hea enesetunde annab ta alati, on suurepärane lõdvestus pärast vaimset tööd.

KAS TALLINNAS LÕPPENUD VÕISTLUSED ANNAVAD OPTIMISMIKS PÕHJUST?

Neid reklaamiti vähe, aga rahvast tuli palju. Huvi on, sellepärast ei peaks meil võistlusi kulissidetaga korraldatama. Seekord majandas Puhkeparkide Direktsioon. Võistluste korraldamises on loota elavnemist.

KUIDAS VÕISTELDAKSE?

Atleetvõimlejad jagatakse kolme võistlusklassi, arvestatakse pikkust kuni 168 sm, kuni 175 sm, üle 175 sm. Võistlustel on kavas 2—3 jõukatset, mis osavõtjaile eelnevalt teatatakse. Arvestatakse suhtelist, mitte absoluutset jõudu. Jõuharjutuste osatähtsus üldhindes on 40%. Keha hindamine toimub kahes jaos: sund- ja vabakava. Hinnatakse poose ja keha ilu.

KUIDAS HINNATAKSE?

Kehtib sama süsteem, mis võimlemises. Vigade eest hakatakse kümnest maha arvama.

MILLE JÄRGI TREENIDA?

1968. a. ilmus Ervin Lieberti «Atleetvõimlemine», üht-teist on perioodikas olnud. Aitavad välismaised ajakirjad, eriti ameeriklased on seda ala peensusteni uurinud. Uusi harjutusvahendeid teeme ise juurde.

KUI TIHTI TREENIDA?

Mul on keskmine kolm korda nädalas, enne võistlusi viis korda. Võtan siis natuke kaalu maha, lihased tulevad paremini esile. Treening kestab kahe tunni ümber, taastumiseks kulub keskmiselt 48 tundi. Suvel ujun 1—1,5 km päevas.

KUS NSVL-s ATLEETVÕIMLEMISEGA TEGELDAKSE?

Keskustest võiks nimetada eelkõige Leedu NSV-d (Vilnius, Kaunas), Omskit, Tjumenit, Leningradi, Moskvat. Leningradis on 230 atleetvõimlejaga klubi «Simson». Atletismiklubis «Atlant» tegelevad atleetvõimlemisega naised. Ka neile on korraldatud nn. iludusvõistlusi. Atleetvõimlemisega tegelevad naised lihaselisteks ei muutu, vaid arenevad neile iseloomulikud kehavormid, naine muutub naiselikumaks.

MIDA SÜÜA, MIDA MITTE?

Lähtuda tuleb kehakaalust. Atletismiga tegelemise esimesel aastal võtsin juurde 14 kg, kõht läks aga tagasi. Atleetvõimlejatel on kõhulihastel suur tähtsus. On võistlusi, kus nende reljeefsust hinnatakse eraldi.

Joon 2—2,5 liitrit piima päevas, lisaks lahjat kohupiima, mune, liha 400 g ümber, puuvilja, porgandit. Kartulist ei hooli. Kõigile, kes tegelevad spordiga, soovitan piimavalgu pastat «Tervis», mis on väärtuslik koostiselt ja odav, kohvi ja teed ei joo, saia ei söö üldse, putru ei söö viimasel ajal, suppi üks kord päevas. Tarvitan vitamiine ja hematogeeni (härjaveri). Et sportlasi kollitab E-vitamiini puudus, siis tarvitan tomatimahla ja toorest sibulat; vähesel määral on seda ka piimas, munas ja taimeõlis. E-vitamiin stimuleerib tugevasti lihaste kasvu.

SUITS? ALKOHOL?

Ma ei suitseta ja olen põhimõtteline karsklane.

*

Kas atleetvõimlemine on massi- või tippsport? Arvo Mere arvab, et rohkem massisport, sest ta sobib nii eeldustega kui ka eeldusteta meestele ja naistele. On vaja ainult õiget metoodikat. Hantlitega võimlemine jääb siiski massispordi tasemele, paras hommikvõimlemiseks. Et võistlustele minna, on vaja suuremaid koormusi, erinevaid vahendeid ja ruumi, kus treenida. Praegu Tartus sobivaid ruume ei ole. Nii, et esialgu peab piirduma atleetvõimlemise kui massispordiga; tugevdama oma keha, muutma teda tervemaks ja ilusamaks.

Kas saame kunagi niikaugele kui leedulased praegu? Kas see on vajalik?

U. ESLON

Uuenduskuurid

Ülikooli võimla on erksamaks muutunud. Lagi ja seinad valgendatud, põrand värvitud ja poonitud, sisustust kohendatud. On's selles midagi imelikku, et aeg-ajalt baase kodusemaks muudame? Viimasel TRÜ Spordiklubi konverentsil öeldi otse välja, et spordibaaside juurdesaamist ei maksa niipea loota, maksimaalselt kasutada ja täiustada tuleb aga praegusi.

* * *

Kilehall on järjekordselt püsti aidatud. Tänavu pole jalge all klõbisemas puuplaate, vaid joostakse asfaltkummil. Kaugushüppajatel on hoovõturajal tartaan, hüpatakse liiva asemel kummiribadele, ära hoidmaks ventilatsioonisüsteemi ummistumist tolmuga.

Astutakse samme teisegi kilehalli saamiseks.

U. E.

4. detsembril lõpeb ehitustel tööl käimine sellel semestril. Uuesti minnakse tööle 1971. aasta veebruaris, pärast talvist vaheaega. Kolme kuu jooksul, mil käidi ehitustel, on ehi-

hommikust õhtuni VI

teaduskond. Et aga matemaatikud hakkasid kaasa aitama arvutuskeskuse ehitusel, siis tuli Majandus-, Õigus- ja Ajaloo-Keeleteaduskonnal üks vahetus rohkem töötada. Majandusteaduskond aga vedas alt: kuue inimese asemel töötas ainult kaks, vedas alt ka Õigusteaduskond — esmaspäeval oli tööl ainult üks inimene. Nende teaduskondade komsomolibürood peavad sellest tegema tõsised järeldused.

Oleme rääkinud uue ühiselamu ehitusest. Nüüd siis mõni sõna sellest, missugune ta seestpoolt välja le. Elamislüli koosneb kahest kaheinimesetoast ja kahest kolmeinimesetoast — kokku kümme inimest lülis. Lüli juurde kuulub sanitaarsõlm, kus on ette nähtud dušš, valamud ja WC. Igal korrusel on kaks köök-söögituba, õppimistuba ja üldine sanitaarsõlm. Köökidesse tulevad elektripliidid. Kahese ja kolmese toa vahesein moodustub seinakappidest. Iga toa ees on rõdu. Elamispinda iga üliõpilase kohta on ette nähtud 6,15 m². Üheteistkümnendale korrusele tuleb mängude ruum (piljard, koroona, lauatennis),

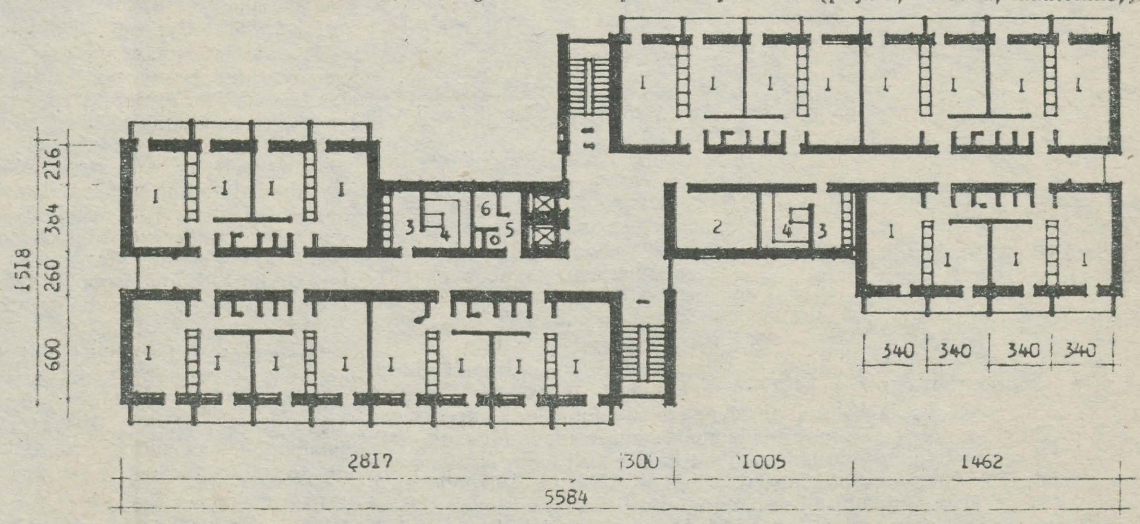

PÕHIKORRUSE PLAAN. 1. Elutoad. 2. Õppimistuba. 3. Söögitoad. 4. Köögid. 5. Prügišahti ruum. 6. Hügieenituba.

tusstaabil kujunenud enam-vähem kindel arvamus iga teaduskonna komsomoli organisatsiooniliste võimete kohta.

Kõige rohkem on ülikooli ehitustest huvitatud Füüsika-Keemiateaduskonna dekanaat ja osakondade komsomolibürood. Ei esine töölt puudumist ja alati on nädal enne vahetuse algust ehitusstaapi toodud tööle minevate üliõpilaste nimekiri, kus on kirjas isegi varumehed. Nii oleks see pidanud olema kõikides teaduskondades. Ühiselamut ehitama oli planeeritud ka Matemaatika-hakkab nägema. Paberitel seisab, et ühiselamu tuleb üheksakorruseline. Tegelikult on korruseid üksteist. Kõigepealt esimene ehk soklikorrus, millega liitub ühekorruseline teenindusblokk. Sinna tuleb kohvikusöökla, meeste ja naiste juuksur, pesuhoidmisruumid, pesupesemis- ja kuivatamisruumid jne. Soklikorrusele järgneb üheksa ühesugust elukorrust. Elukorrused ei moodustu mitte senise tava kohaselt lihtsalt tubade radadest, vaid elamislülidest. Ühel elukorrusel on kuus elamislüli, igaüks kümnele üliõpilasele-liftiruum ja lahtine katuseterrass, mida saab kasutada nii õppimiseks kui ka puhkuseks. Majas on kaks lifti ja prügišahtid.

Praegu on ehitus peaaegu korruse võrra graafikust ees. Olukord võib aga kergesti muutuda, sest esimesel detsembril hakatakse vahetama teist kraanat, milleks kulub üks kuni kolm nädalat. Objekti meister arvab, et kui midagi erilist vahele ei tule, saab uueks aastaks valmis kuus korrust (koos soklikorrusega).

P. ROSTFELDT

Regina Kaskmets meditsiinikandidaadiks

13. novembril 1970. a. kaitses dissertatsiooni meditsiinikandidaadi kraadi saamiseks sisehaiguste propedeutika kateedri assistent Regina Kaskmets. Tema töös käsitletakse vere hüübivuse probleeme südame isheemiatõvega haigetel. Järeldustes esitatakse mitmeid olulisi ettepanekuid nendel haigetel tekkinud vere kõrgenenud hüübimistendentsi vähendamiseks ja vastavate komplikatsioonide vältimiseks. R. Kaskmets on suurte kogemustega arst, võimekas, oma stiiliga pedagoog ja visa teaduslike probleemide lahendaja. Ka ühiskondlikku tööd pole R. Kaskmets kunagi alahinnanud, mistõttu teda on alati meelsasti valitud ametiühingu juhtivatesse organitesse.

J. RIIV

TÄNUAVALDUS

Avaldan suurimat tänu ENSV kõrgema ja kesk-erihariduse ministrile, Tallinna Epidemioloogia, Mikrobioloogia ja Hügieeni Teadusliku Uurimise Instituudile, ENSV Tervishoiuministeeriumi Eksperimentaalse ja Kliinilise Meditsiini Instituudile, Emakeele Seltsile, Teaduste Akadeemia naiskoorile ja meeskoorile, ENSV TA Keele ja Kirjanduse Instituudile, ENSV Raadiokomiteele, Tartu Muusikakoolile, TRÜ rektoraadile, ülikooli 8-le teaduskonnale, Arstiteaduskonna nõukogule, pedagoogika ja metoodika kateedrile, paljudele teistele kateedritele, hulgale dissertantidele, ülikooli ühiskondlikele organisatsioonidele, TRÜ naiskoorile, kaastöötajatele, ülikoolikaaslastele, ülikooli kunstnikule H. Pilterile, sugulastele ja paljudele sõpradele, kes mind juubeli puhul rõõmustasid tervitustega, rohkete lillede ja imekaunite kingitustega.

IRENE MAAROOS,
TRÜ teaduslik sekretär

Täna

Kodu-uurimise lektooriumis esineb dots. S. VAHTRE teemal

EESTIMAA RAHVASTIK LÄBI SAJANDITE

Loeng algab kell 18 peahoone auditooriumis 140.

Lapsevanemad!

TRÜ klubi mudilaste laulu-, tantsu- ja mänguringi võetakse täiendavalt vastu uusi liikmeid. Esmaspäeviti ja kolmapäeviti on tund väikestel kell 13—13.30 ja suurtel samadel päevadel kell 13.30—14.30. Registreerimine enne tunni algust.

* * *

Neljapäeval, 26. nov. kell 16 alustab tööd laste sõnakunstiring.

LASTESEKTOR

Õiendus.

Meie ajalehe eelmises numbris on eksitav viga. I lk. ülevaate «Kuueaastane — ta pole enam abitu!» III veeru II lõigus peab olema: «Tänu ja kiituse osalisteks said ... T. Kuldsepp, R. Saarma, P. Rostfeldt, ...» Edasi nagu tekstis.

TOIMETAJA H. PALAMETS

«Тарту Рийклик Юликооль» («Тартуский государственный университет») г. Тарту Эстонской ССР. Орган Тартуского государственного университета. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbri hind 2 kop. Tell. 7101. MB-09629.

AR Fr. R. Kreutzwaldi nim. ENSV Riiklik Raamatukogu

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riiklik Ülikool

TARTU RIIKLIKU ÜLIKOOLI PARTEIKOMITEE, REKTORAADI, KOMSOMOLIKOMITEE JA AMETIÜHINGUKOMITEE HÄÄLEKANDJA

Nr. 36 | 4. detsembril 1970. a. | XXIII aastakäik

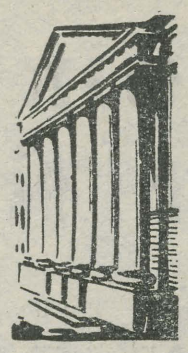

LAUPÄEVAL
5
DETSEMBRIL
TÄHISTAME NSV LIIDU KONSTITUTSIOONIPÄEVA

KEELED SUHU!

12. novembril korraldasime võõrkeelte osakonna lahtise komsomolikoosoleku, mis sisuliselt jätkas septembrikuu kokkusaamisel päevakorda kerkinud küsimuste arutelu. Kõne all olid järgmised põhiteemad: 1) üliõpilaste suhtumine oma erialasse, meie väljavaated pärast ülikooli lõpetamist; 2) suhtumine õppetöö korraldusse võõrkeelte osakonnas; 3) suhtumine õppedistsipliini; 4) suhtumine põhi- ja kõrvalainete omavahelistesse proportsioonidesse.

Kursuste nimel esinesid Evi Liivat (saksa II), Sirje Murumets (inglise II), Tiiu Vahtras (saksa II), Mart Reitel (inglise III) ja Madis Linnamägi (saksa IV). Pikemalt kõneles võõrkeele osakonna probleemidest inglise keele kateedri juhataja Oleg Mutt.

Sõnavõttudest selgus, et erutavat on rohkesti. Õppejõudude ja üliõpilaste kontakt ei ole olnud küllaldane, et kindlustada mõlemapoolset informeeritust. Vajaliku sideme korral oleks nii mõnigi tulipunkti seatud küsimus võinud olla juba lahendatud. Samas on takistusi, mille eemaldamine ei ole sõltunud meie endi püüetest, kuid mille häiriv mõju ei anna ka õigust nende mahavaikimiseks.

Vaevalt, et keegi meist on oma eriala suhtes ükskõikne. Seda mitte. Ent ometi kipub esialgne entusiasm viie aasta jooksul vaibuma. Ülikool võimaldab meile õpetajadiplomi. Pedagoogi staatus teiste elualade hulgas on aga kahetsusväärselt madal. Võõrkeelte tundide arv mitte-erikoolides (neid on meil suurem osa) on väike ning ei saa tööst täit rahuldust pakkuda ühelegi õigele õpetajale. Teiselt poolt on teada, et paljud meie lõpetajatest leiavad töökoha ka väljaspool pedagoogilist sfääri. Ja ei ole ka saladus, et need kohad leitakse valdavas osas tänu tutvustele ja sidemetele. Seega on tegemist nähtusega, mille järelmõjud ühiskondlikus elus võivad kergesti osutuda negatiivseiks, kuivõrd jääb suurel määral juhuslikuks, kas töökohale asunud inimene on varustatud vastava teadmiste hulgaga või mitte. Ilmselt on side ülikooli ja kaadrit vastuvõtvate asutuste vahel nõrk, mistõttu on ka raskendatud sisene stimuleerimine õppeprotsessi vältel. Ergutamiseks ja võimete väljaselgitamiseks vahendeid kindlasti leidub. Kasvõi ässa algatatud tõlkevõistlus, millest peaks osa võtma igaüks, kes unistab tõlkija elukutsest. Kutsetööst ettekujutuse saamiseks peame aga sagedamini külla kutsuma oma vilistlasi.

Rohkesti oli arvamusi õppetöö praeguse korralduse suhtes. Enamik üliõpilasi soovib, et loengud toimuksid taas hommikuses vahetuses, milleks näib olevat ka alus, sest hulk ruume meie põhilises õppehoones (keeltemajas) on keskpäevani vabad. Töö, mis õhtul sageli kestab kella 22-ni, on mitmeti kurnav ja peaaegu välistab teatri, kontserdid ning osavõtu huvialaringidest.

Loengute kohta räägiti, et tudeng on pahatihti muudetud kirjutusautomaadiks ja et seminar, eriti ühiskonnateadustes piirdub sageli sellesama trükitöö mahalugemisega. Siin on kasutegur kaheldav.

Mis puutub oma erialasse, siis saaks õppeprotsessi huvitavamaks muutmisel üht-teist ära teha. Et meie ülikoolis ei ole võimalust vahetuks keelekontaktiks, tuleb seda enam pingutada, et mitte maha jääda teiste võõrkeeli õpetavate kõrgemate koolide tasemest. Eelkõige peame rääkima! Ka kunstlikult loodud keelekeskkond aitab tublisti kaasa kõnevilumuse saavutamiseks! Pealegi on viimasel ajal tekkinud reaalne lootus õppegruppide vahetamiseks SDV Greifswaldi ülikooliga. Inglise filoloogid on selles mõttes raskemas olukorras, mistõttu olekski väga tervitatav, kui ülikool enam leiaks võimalust kateedri õppejõududele Inglismaa-sõitude taotlemiseks. Läti RÜ filoloogid on nii selles kui ka paljus muus meist märgatavalt ees. Inglisekeelseid loenguid ja seminare korraldatakse neil ka ühiskonnateadustes, rääkimata õpitava maa ajaloost, geograafiast ja kultuurist. Kõige selle eeltingimuseks on aga kateeder, mis tegeleb vaid oma osakonna üliõpilastega. Meie võõrkeelte kateedrid on seni pidanud oma tähelepanu poolitama. Näiteks tuleb inglise keele õpetamine lisaks oma eriala filoloogidele (neid on koos kaugõppijatega 400) tagada veel 4000 tudengile!

Kui oleme jõudnud omaette kateedri loomiseni, on võimalik rohkem mõelda ka õppemeetodite ja -vahendite tõhustamisele. Üliõpilased ootavad ammu kaasaegsemaid õpikuid, tehniliste vahendite täiustamist. On taunitav, et sageli me ei kasuta olemasolevaid võimalusi. Seminar ja teaduslik raamatukogu on võõrkeelse kirjandusega varustatud rikkalikult. Ometi loetakse vähe ja see ei kehti üksnes meie osakonna üliõpilaste kohta.

Kahe viimase aasta ankeetidest nähtus, et tudengitel on õppeainete omavaheliste proportsioonide suhtes väga erinevaid arvamusi ja ettepanekuid. Ankeedid on kogutud, üldistused tehtud, küsimusi arutatud mitmel tasemel, kuid puudub tagasiside. Sellepärast ei maksa imestada, et huvi selliste küsitluste vastu kahaneb. Nimetagem siiski põhilised mõtteavaldused. Esimeseks puuduseks võib pidada teise võõrkeele tundide vähesust. Viie aastaga tuleks üliõpilasele selgeks õpetada ikkagi kaks võõrkeelt. Häirib väliskirjanduse kursuste kokkusurutus. Nii näiteks kaetakse 2 semestri vältel kogu maailma kirjandus alates antiikaja lõpust kuni XX sajandi sõjajärgse kirjanduseni välja! Sellisel juhul sügavatest teadmistest küll rääkida ei saa.

Viimasel ajal on meie ülikoolis eriline rõhk asetatud töödistsipliinile. See aspekt leidis elavat vastukaja ka meie koosolekul, kus jäi kõlama arvamus, et antud küsimust ei saa vaadelda lahus kõigest sellest millest eespool juba juttu oli. Loengutest osavõtt, rääkimata praktilistest kõnetundidest, on väga vajalik; ilma selleta ei jõua me kaugele. Siiski peab distsipliin baseeruma üliõpilase teadlikkusel. Kontrolli tööst osavõtu üle tuleks diferentseerida, võttes arvesse nii õppeaine struktuuri kui ka tudengi edasijõudmist.

Koosolek andis võimaluse südamelt ära öelda aastate jooksul kogunenu ning lõi selgema ettekujutuse meie ees seisvatest ülesannetest ja nende lahendamise võimalustest.

Võõrkeelte osakonna komsomolibüroo

ACTA DIURNA

Väljapaistvate tulemuste eest keeleteaduse arendamisel vabariigis andis Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidium oma seadlusega 27. XI 1970. a. Eesti NSV teenelise teadlase aunimetuse Eesti NSV Teaduste Akadeemia korrespondentliikmele Tartu Riikliku Ülikooli professorile Arnold Kasele.

* * *

30. novembril arutas EKP TRÜ komitee aruande- ja valimiskoosoleku otsuse täitmise organiseerimist, eelseisva majandusaktiivi läbiviimist ja komitee töökorda. Kinnitati leninliku arvestuse atesteerimiskomisjonid. Komitee kinnitas Arsiteaduskonna parteiorganisatsiooni otsuse võtta NLKP liikmeks oftalmoloogia kateedri laborant Anne Kelu ja NLKP liikmekandidaadiks anatoomia ja teaduskonnakirurgia kateedri assistent Raul Talvik.

* * *

27. novembril toimus Ajaloo-Keeleteaduskonna parteiorganisatsiooni koosolek. Päevakorra põhiküsimuseks oli leninliku arvestuse läbiviimine teaduskonnas, millest andis ülevaate M. Kubo.

* * *

Füüsika-Keemiateaduskonna nõukogu koosolekul teisipäeval, 24. novembril oli päevakorras:

- Osakondade metoodilise töö plaanide kinnitamine.
- Osakondade propageerimiskomisjonide tööplaanide arutamine.
- Ühiselamunõukogu esimehe aruanne.

* * *

Komisjon võttis novembri viimastel päevadel vastu uue puitkilpelamu, mis on määratud zooloogiamuuseumi töötajatele. Teine samasugune elamu valmib detsembri keskpaiku geograafidele.

* * *

Möödunud reedel esines koduuurimise lektooriumis dotsent S. Vahtre. Sisutihedas ja huvitavas ettekandes oli juttu Eestimaa rahvastikuloo sõlmprobleemidest alates XII sajandist kuni XIX sajandi keskpaigani.

Prof. TÜNDER teeneliseks arstiks

Endel Tünder on sündinud 5. mail 1929. aastal Viljandimaal väiketalupidaja perekonnas. Pärast Abja Keskkooli lõpetamist astus ta 1949. aastal Tartu Riikliku Ülikooli Arsiteaduskonda, mille lõpetas 1955. aastal kiitusega. Tema akadeemiliseks isaks õpingute päevil ülikoolis sai professor Ants Rulli, kelle juhendamisel valmis kaks võistlustööd, mis käsitlesid plastilise kirurgia ja vereringe küsimusi.

Jäetuna tööle Toome haavakliinikusse, asus E. Tünder prof. A. Rulli soovitusel süstemaatiliselt tegelema alajäsemete tuiksoonte haiguste — oblitereeruva aterosklerоosi ja endarteriidi diagnostika ja ravi küsimustega.

1961. aastal kaitses E. Tünder **kandidaadi-väitekirja** «Ostsillograafia, arteriograafia ja pletüsmograafia kasutamisest alajäsemete tuiksoonte trombоblitereeruva haiguse diagnoosimisel». Ta valitakse TRÜ teaduskonnakirurgia kateedri assistendi kohale. Siin jätkab ta edukalt oma uurimistööd Eesti NSV teenelise teadlase prof. Artur Linkbergi juhendamisel.

1960. aastal hakatakse E. Tünderi initsiatiivil Eestis esmakordselt tegema veresoonte plastilisi operatsioone mitmesuguste arterihaiguste puhul.

Pärast kandidaadidissertatsiooni kaitsmist tutvub E. Tünder veresoontekirurgiaga Moskva ja Leningradi juhtivates kirurgiakeskustes (akad. B. V. Petrovski, akad. A. N. Filatov).

1962. aastal viibib ta 4-kuulistel täiendüskursustel Moskvas NSVL Meditsiiniakadeemia Südame- ja Veresoonte Kirurgia Instituudis prof. J. J. Berjozovi juhendamisel.

Viljastavat mõju noore arsti ja teadlase kujunemisele avaldab koostöö Leningradi Hematoloogia ja Vereülekande Teadusliku Uurimise Instituudiga, mille teaduslikuks juhendajaks on akad. A. N. Filatov, kes esimesena Nõukogude Liidus tegi plastilisi operatsioone magistraalarteritel ja kelle juhendamisel loodi esimesed kunstkiust veresoonte proteesid meie maal.

Seoses veresoonte plastiliste operatsioonide juurutamisega Tartus tekkis praktiline vajadus kudede konserveerimise laboratooriumi ja veresoontekirurgia osakonna avamise järele, mille asutamisest E. Tünder kõige aktiivsemalt osa võttis.

1967. aastal kaitses E. Tünder **doktoriväitekirja** «Näidustused taastavateks operatsioonideks alajäsemete arterite oblitereeruva aterosklerоosi puhul».

1969. aastal omistati E. Tünderile **professori kutse.** Alates 1970. aasta veebruarist töötab ta TRÜ teaduskonnakirurgia kateedri juhatajana ja veresoontekirurgia probleemlaboratooriumi teadusliku juhendajana. NLKP liige on E. Tünder 1968. aastast.

Prof. E. Tünder on teinud tunnustust väärivat tööd noorte arstide ja kirurgide õpetamisel ja kasvatamisel. Teda iseloomustab kutsetöös äärmine tagasihoidlikkus ja kollegiaalsus. Tema käe all on valminud rida kandidaadiväitekirju ning praegu on ta nõuandjaks 7 doktori- ja 8 kandidaadidissertatsiooni valmimisel. Tema teaduslike tööde nimekirjas on üle saja teadusliku uurimuse, mis käsitlevad arterite ja veenide patoloogiat, südame isheemilist haigust ja neerude siirdamise küsimusi.

13. novembril k. a. omistati professor E. Tünderile Eesti NSV teenelise arsti aunimetus.

K. PÕDER,
TRÜ teaduskonnakirurgia kateedri dotsent

TRÜ Nõukogus

Reedesel TRÜ nõukogu istungil kinnitati ülikooli 1971. a. teadusliku töö plaan, mis hõlmab 87 probleemi. Prorektor J. Tammeorg märkis, et üldiselt võib töö planeerimisega rahule jääda; vaeslapse ossa on siiski veel jäänud kõrgema kooli pedagoogika probleemid.

Nii tugevnevad sidemed

Novembri lõpul tulid taimefüsioloogia ja -biokeemia kateedrile külalised P. Stučka nimelisest Läti Riiklikust Ülikoolist. Saabusid taimefüsioloogia ja mikrobioloogia kateedri juhataja prof. H. Maurina, dots. D. Fišere, dots. A. Miller, dots. M. Vitol ja v.-õp. A. Milštein koos 22 mikrobioloogia ja taimefüsioloogia eriala üliõpilasega.

See oli vastuvisiit. Nimelt külastasid käesoleva aasta oktoobris meie ülikooli taimefüsioloogia ja -biokeemia kateedri õppejõud ning üliõpilased sõsarkateedrit Riias.

Külalistele tutvustati kateedrit, selle ajalugu, õppeplaane ja erikursuste programme.

Üliõpilased korraldasid külalistele piduliku vastuvõtu, kus kohvitassi juures sõlmiti uusi tutvusi ja tugevdati olemasolevaid.

Et külalised jäid Tartusse kolmeks päevaks, siis jõuti näidata linna ja ülikooli lähemalt.

Külalistega veedetud päevad kujunesid meeldivaks.

Detsembri algul sõidab kaks taimefüsioloogia ja -biokeemia kateedri juures spetsialiseeruvat V k. üliõpilast — J. Kask ja M. Zilmer — Läti Ülikoolis toimuvale üliõpilaste teaduslikule konverentsile.

L. VIILEBERG

Teiseks oli kõne all menetluspraktika (dots. O. Saks). Vastuvõetud otsuses rõhutatakse, et ei tohi omavoliliselt lühendada praktika aega ega suunata üliõpilasi tööle, mis ei võimalda praktika programmi täita. Vaja oleks vahetada ka kasulikke kogemusi. Päevakorda kerkis baaside küsimus (Biol.-Geogr.-teaduskond), vajadus laboratooriumautobussi järele. Leiti, et pedagoogika kateeder peab lahendama küsimuse, kuidas pioneerilaagripraktikat asendada tööga õpilaste ehitusmalevas.

Ajaloodoktor H. Ligi valiti ühegi vastuhääleta üldajaloo kateedri professori ametikohale.

EKP TRÜ organisatsiooni aruande- ja valimiskoosolekust LOE LK. 2

Arupidamine aastasest tööst

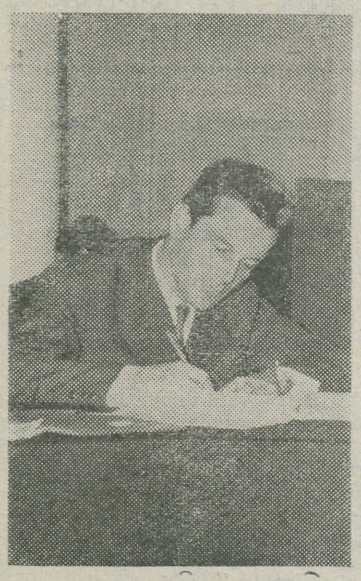

Sekretär K. Koger sõnavõtte kuulamas.

EKP TRÜ organisatsiooni aruande- ja valimiskoosolekul võttis läbirääkimistel sõna 17 kommunisti. Sedapuhku jäid tagaplaanile ülikooli materiaalse baasi ja õppetöö küsimused. Sõnavõtjate peamine tähelepanu koondus meie kollektiivi puudutava kolme põhilise teema ümber, milleks olid ideelis-poliitiline kasvatustöö ja selle tõhustamine, kaadri otstarbekas paigutamine ning ülikooli juhtimise stiil. Järgnevalt tooksime öeldust-lausutust kõige olulisemad mõtted.

KASVATUSTÖÖS EI OLE PISIASJU

● Liiga vähe kasutame veel positiivseid näiteid inimeste mõjutamiseks. Nii meie kollektiivi kui selle üksikliikmete saavutused peaksid saama innustavaks eeskujuks. Selleks tuleb austavalt ära märkida meie töötajate saavutusi, tehes seda nii nõukogus, aktustel kui koosolekutel. (*J. Saarma*)

● Üha suuremat tähelepanu peame osutama poliitilise kasvatustöö kvaliteedile. Tõsi — viimasel ajal on selles osas märgata edusamme, kuid väga palju on veel teha. Ei saa õigeks pidada suhtumist, kus üliõpilast hinnatakse üksnes eriala tundmise alusel, tema osavõtt ühiskondlikust elust jäetakse aga täiesti kahe silma vahele. (*L. Karu*)

● Väär oleks arvata, et kasvatustöö toimub üksnes koosolekute ja ürituste kaudu. Üliõpilasi mõjutab suurel määral neid ümbritsev tegelikkus. Siin esineb aga mitmeid puudusi. Osa auditooriume avaldavad kasvatuslikult otse vastupidist mõju soovitule, pealegi ei vasta nad sanitaarnormidele. Kasvatustöös peaks suurem olema ametiühingu osa, seda just üliõpilaste nädalalõppude sisustamisel. Ka ülikooliga seotud traditsioonid väärivad senisest suuremat tähelepanu. (*Z. Saar*)

● Vähene on õppejõudude osavõtt ülikooli ajalehe tööst. Mitmedki poliitiliselt väga vajalikud artiklid jäävad kirjutamata, sest ei taheta selle ühiskondliku tööga vaeva näha. Nii kipub välja surema populaarne rubriik «Verbum habet...», kuigi enamik meie professoreist pole veel sõna võtnud. Ajalehes avaldatud materjale loeb aga vähemalt 3000 inimest, seega **suurem auditoorium** kui mistahes loengul. Potensiaalsete autorite keeldumise tõttu satub toimetus teinekord küllaltki raskesse olukorda. (*H. Palamets*)

● Kasvatuslikult on oluline, et meie kollektiivi liikmed tunneksid oma auväärse ülikooli ajalugu ja traditsioone. Kahjuks on viibinud vastavate ülevaadete avaldamine, kuigi käsikirjad on põhiliselt koos. TRÜ suure ajaloo komisjon moodustati peamiselt administratsiooni esindajaist. Õigem oleks anda see aastaid nõudev töö ajaloolastele. (*K. Siilivask*)

● Senise parteikomitee tegevuses oli üheks lüngaks ebapiisav tähelepanu kasvatustööle ülikooli tööliste ja teenistujate hulgas, seda nii tunnustuse andmise kui puudustele reageerimise osas. Uuel parteikomiteel avaneb siin avar tööpõld, eelkõige teadliku distsipliini kujundamisel. (*J. Unger*)

● Kasvatustöö Tartu Riiklikus Ülikoolis peab olema sellisel tasemel, et seda saab edukalt teha vaid kõrge kvalifikatsiooniga õppejõud. Mõeldamatu on kasvatustöö lahutamine igapäevasest õppetööst. Väga oluline on õppejõudude ja üliõpilaste vahekord, nende suhtlemise iseloom, sest just siin toimub kasvatamine kõige loomulikumalt. (*A. Koop*)

KAADRIKÜSIMUSED NÕUAVAD TÄHELEPANU

● TRÜ laboratooriumide teaduslike töötajate hulgas suureneb pidevalt kandidaatide ja doktorite arv, kuid laboratooriumidel ei ole õigust taotleda neile teaduslik-pedagoogilise kutse andmist. Selline olukord vähendab nende perspektiive ja huvi töötada kõrgemas koolis. Siin oleks vaja leida mingi lahendus. (*J. Saarma*)

● Aspirantuuri võtmisel ei arvestata piisavalt noore inimese, tulevase teadlase või õppejõu poliitilist teadlikkust, tema senist osavõttu ühiskondlikust tööst. Selle tagajärjel hakkavad kolme-nelja aasta pärast tööle ahtakese poliitilise silmaringiga noored õppejõud, kelle kasvatuslik mõju üliõpilastele on õige vähene. (*L. Karu*)

● Arstiteaduskonna õppejõudude koormus on pidevalt suurenenud (täienduskursused, internatuuri juhendamine, sanitaarhügieeni osakonna avamine), kuid uusi õppejõudude kohti ei ole piisavalt juurde saadud. Seetõttu on praegu 24 õppejõu koormus täidetud tunnitasu alusel. Tuleks pöörduda vastavate instantside poole koosseisude suurendamiseks, sest praegune olukord mõjub negatiivselt töö kvaliteedile. (*O. Maimets*)

● Väiksemad teaduskonnad ei ole rahul õppejõudude kohtade eraldamisega vastavalt üliõpilaste arvule. Õppejõu tegelik koormus ei olene mitte niivõrd üliõpilaste kui õpperühmade arvust. Bioloogia-Geograafiateaduskonnas tuleb osal õppejõududel täita üksinda samu ülesandeid, mida suuremates ülikoolides teeb terve kateeder. Sellele vaatamata on formaalsete näitajate alusel ta koormus väike. (*A. Raik*)

Kõnetoolis on J. Reimand.

● Ühiskonnateaduste kateedrite õppejõud on viimastel aastatel jõudnud oma töö tulemustega üleliidulisele ja kohati isegi ülemaailmsele tasemele. Arvukalt on kaitstud kandidaadi- ja doktoritöid, uued kaitsmised seisavad ees. Takistama hakkab aga komandeerimissummade vähesus, sest palju erialast kirjandust on kättesaadav vaid Moskvas ja Leningradis. Kateedrite õpperuumid ei vasta kaugeltki nõuetele. (*J. Rebane*)

● Enamik kaadrialaseid kitsaskohti saame oma jõududega lahendada, kuid see eeldab nende põhjalikku läbikaalumist, sest iga teaduskond tõstab kilbile oma kitsaskohad, kusjuures alati ei arvestata ülikooli kui terviku huve. (*A. Koop*)

JUHTIMISSTIIL ASJALIKUMAKS

● Viimasel ajal on suurenenud dekanaatide jooksev asjaajamine, mis nõuab dekaanidelt järjest rohkem aega. Aja ratsionaalne planeerimine muutub üha raskemaks, sest alati pole ette teada, mis päeval toimub dekaanide nõupidamine, mis päeval mingi teine koosolek. Pealegi poleks vaja enamikule nõupidamistele tingimata kutsuda dekaani. Ülikooli juhtimise organisatsioon tahab ratsionaliseerimist. (*V. Krinal*)

● Kuidagi ei saa leppida lohakusega asjaajamises. Reeglikohaselt nõutakse meilt andmeid, plaane ja aruandeid homseks, ülehomseks, viivitamatult jne. Igati korrektse vastuse andmiseks vajame aga päevi, isegi nädalaid. Selline juhtimisstiil viib formaalsustele, andmete «laest võtmisele». Muu informatsioon (peale korralduste) ei jõua ülikooli allasutustesse aga kaugeltki nii operatiivselt. (*A. Kallikorm*)

● Kaasaegne tehniline progress eeldab juhtimise sisulise taseme pidevat tõusu. Me ei ole nii rikkad, et elu vanaviisi suunata. Ülikooli juhtimise küsimused nõuavad maksimumi tähelepanu, sest väga raske on koordineerida suure kollektiivi mitmepalgelist tööd nii, et kõik läheks kooskõlastatult. Kuid see on hädavajalik, sest ka konkreetseid ülesandeid saab ratsionaalsemalt lahendada siis, kui üldine juhtimine on korras. (*A. Koop*)

MIDA VEEL RÄÄGITI?

Küllaltki olulisel küsimusel peatus J. Reimand. Viimasel ajal on päris paljud üliõpilased hakanud omaalgatuse korras õppenädalaid lühendama. Tartust sõidetakse ära juba reedel, tagasi jõutakse esmaspäeval-teisipäeval. Kuus õppepäeva nädalas kuivavad kokku kolmeksneljaks. Ühiselamutes ei saada öörahu enne kella 1—2. Sellest tulenevalt on osavõtt hommikustest loengutest halb. Korrigeerimist vajaks ka õpetamise ja kontrollimise suhe. 15 minutit ülevaate saamiseks üliõpilaste teadmistest ulatusliku distsipliini kohta on ilmselt vähe. Hädavajalik on välja töötada otstarbekas teadmiste kontrollimise süsteem.

A. Uibokand andis ülevaate ülikooli väljaehitamisega seotud probleemidest ja nende lahendamise käigust. Pikema sõnavõtuga esinesid EKP Tartu Linnakomitee I sekretär J. Lott ja EKP Keskkomitee instruktor E. Moik, kes märkisid tunnustavalt ära TRÜ parteiorganisatsiooni edusamme, juhtides seejuures tähelepanu kitsaskohtadele, mille lahendamisele tuleb nii uuel parteikomiteel kui ülikooli kommunistide arvukal perel asuda.

OTSUSEST

Koosolek tunnistas EKP TRÜ komitee töö aruandeperioodil rahuldavaks. Kaadrialases töös nõuti senisest suurema tähelepanu pööramist iseloomustatavate-soovitatavate ühiskondlik-poliitilisele tegevusele, nende osavõtule kommunistlikust kasvatustööst nii ülikoolis kui väljaspool ülikooli. Parteiorganisatsioonidel tuleb aktiivselt kaasa aidata leninliku arvestuse läbiviimisele. Poliitilise informatsiooni paremaks edasiandmiseks on vaja välja kujundada regulaarselt funktsioneeriv süsteem, panna käiku üleülikoolilised lektooriumid, korraldada kohtumisi vabariigi juhtivate töötajatega. Lõpule tuleb viia üliõpilaste omavalitsuse dokumentide väljatöötamine ning asuda vastuvõetud põhimõtete järjekindlale elluviimisele.

Ülikooli ajaloo uurimise eest tehti vastutavaks ajaloo-osakonna parteigrupp (ja personaalselt NSV Liidu ajaloo kateedri juhataja K. Siilivask), kellel tuleb kaks korda aastas tehtud tööst aru anda parteikomiteele. Parteikomiteed ja rektoraati kohustati 1970. a. detsembris läbi viima partei- ja majandusaktiivi, uue õppeaasta alguses aga üleülikoolilised koosolekud õppejõududele ja teenistujatele-töötajatele. Mitmed otsuse punktid puudutasid organisatsioonisisest tegevust.

Aruande- ja valimiskoosolek pöördus NLKP XXIV kongressi eel ülikooli kõigi kommunistide poole üleskutsega suurendada veelgi kommunistide initsiatiivi ja avangardset osa ideelis-poliitilises, teaduslikus ning õppe-kasvatustöös.

Maailmavaate kujunemisest kõrgemas koolis

— sellist pealkirja kannab meie ülikooli Kommunistliku Kasvatuse Laboratooriumi kogumik, mis äsja ilmus TRÜ rotaprindilt. 265-leheküljeline raamat jaguneb kahte ossa, millest esimene on pealkirjastatud «Maailmavaate kujunemine», teine «Abiturient».

Peatükis «Maailmavaate kujunemine» käsitlevad M. Titma ja P. Kenkmann maailmavaate sisu kasvatustöös, isiksuse sotsialiseerumist, kasvatusprotsessi suunamist ja elukutse valikut ning selle tähtsust noorukile.

Abituriendi eesmärkidest annab ülevaate A. Juurikase kirjutis. I. Aimre käsitleb sotsiaalse päritolu mõju abituriendi väärtusele, M. Titma analüüsib aga elukutsevalikul arvestatavaid asjaolusid, elukutsete prestiiži ja meeldivust ning keskkoolilõpetajate plaane.

Laboratooriumil on kavas jätkata analoogiliste kogumike väljaandmist.

Paremini saab alati

Klubijuttu

Ametiühingukomitee laiendatud koosolekul 27. novembril oli kõne all klubitöö. TRÜ a.-ü. klubi tööst rääkisid selle juhataja A. Kisper ja klubi nõukogu esimees J. Viller.

Kerkisid üles mitmed probleemid: pidude ülerahvastatus, vajadus remondi ja uue inventari järele, ruumipuudus, ajapuudus Ajaloo-Keeleteaduskonna isetegevuslastel (õhtune vahetus!), räpane õllekelder «Mefisto», orkestri tase jne. Klubis kavandatust nimetati üliõpilaste peotantsukursusi, teaduskondadevahelist isetegevuskonkurssi, kohtumisi parteitöötajatega, Tallinna ansamblite küllakutsumist, näiteringi ja lauluansambli (sinna on veel tüdrukuid vaja) loomist, ürituste korraldamist kolmel nädalalõpuõhtul, neist ühel tantsuõhtul (ka rahvaliku tantsumuusikaga — organiseerida külakapell).

Ametiühingukomitee esimees H. Kabur tegi kokkuvõtte ankeetidest isetegevuse kohta. Selgus, et elavamat huvi isetegevuse vastu tuntakse nooremates kursustel, vanematel see näikse vaibuvat. Toredaid vastuseid saadi keemikutelt, kõige ükskõiksemad olid arstid, eriti vene osakondadest. Vajadus on rahvatantsu-, peotantsu-, näiteringi, lauluansamblite järele. Mitmeid kollektiive saaks moodustada ka teaduskonna-siseselt. H. Kabur soovitas piirata õlle müüki «Mefistos» kohvi arvel; korraldada žanrite kaupa isetegevusfestival.

Komitee otsustas järgmist: kaadri suhtes paluda abi Viljandi Kultuurharidustöö Koolilt ja TPedI-lt; panna ringid hiljemalt järgmisest semestrist tööle; teha klubi allkorrusel («Mefistos») sanitaarremont; muretseda instrumente ja uued eesriided lavale. Korraldada jaanuaris õppejõududele tantsukursused; korraldada isetegevusfestival žanrite ja teaduskondade kaupa; klubitegevuses pöörata rohkem tähelepanu ideelis-kunstilisele kasvatusele; õlle müümist reguleerida; kontrollida pidulisi (üliõpilaspiletidi) ja korda.

Ü. A.

ELKNÜ TRÜ komitee bürool

tüliküsimuste lahendamiseks asjalike läbirääkimiste teel, millest võtaksid osa asjaosaliste teaduskondade esindajad ja ELKNÜ TRÜ komitee büroo liige.

24. novembril 1970. a.

Büroo andis soovituse Eimar Rahumaale, Õigusteaduskonna V kursuse üliõpilasele, NLKP liikmeks astumiseks.

Ära kuulanud ühiselamute nr. 3 ja nr. 5 nõukogude esimehed U. Jugala ja A. Luugi aruanded, otsustati:

1) ühiselamu nr. 3 nõukogu töö tunnistada heaks. Ajaloo-Keeleteaduskonna ühiselamunõukogu tööd tuleb seada teistele eeskujuks. Büroo avaldas lootust, et nõukogul jätkub ka edaspidi indu ja püsivust oma töö jätkamisel;
1) ühiselamu nr. 5 nõukogu töö tunnistati rahuldavaks. Juhiti nõukogu tähelepanu korra ja puhtuse järjekindlamale kontrollile ning süüdlaste väljaselgitamise ja karistamise vajadusele.

Bürool oli arutusel Arstiteaduskonna raviosakonna III kursuse üliõpilaste Peeter Pahki, Peeter Kudu, Mart Lüüsi ja Ilmar Tamme personaalküsimus. Soolaleivapidu lõppes kamba ühele liikmele — Peeter Pahkile — kainestusmajas.

Büroo otsustas kinnitada teaduskonna komsomolibüroo otsuse Peeter Pahki karistamise kohta. Teda karistati valju noomitusega koos viimase hoiatusega arvestuskaardile, väljaheitmisega ühiselamust ja käesoleval õppeaastal stipendiumist ilmajätmisega.

P. Kudu, M. Lüüsi ja I. Tamme karistati noomitusega koos arvestuskaardile kandmisega. Dekanaadile tehti ettepanek nende karistamiseks ka administratiivkorras.

Arutusel oli ka Majandusteaduskonna majandusküberneetika eriharu IV kursuse üliõpilase Peeda Metsaotsa personaalküsimus. Viimane toimetati möödunud üliõpilaspäevade ajal välja magama kainestusmajja. Kinnitati kursuse komsomolibüroo otsus tema karistamise kohta valju noomitusega arvestuskaardile.

26. novembril 1970. a.

Büroo andis soovituse Õigusteaduskonna IV kursuse üliõpilasele Donald Visnapuule NLKP liikmeks astumiseks.

Arutati Ajaloo-Keeleteaduskonna psühholoogia-osakonna üliõpilase A. Luugi käitumist EÜE Tšehhi rühma liikmena 1970. a. suvel. A. Luugile avaldati noomitus EÜE välisrühma sisekorra nõuete rikkumise eest. Otsustati edaspidi rohkem tähelepanu pöörata välisrühmade liikmete instrueerimisele enne väljasõitu.

R. HUNT

Barokambri tarvis

Möödunud nädalal viibisid aeroionisatsiooni ja elektroaerosoolide laboratooriumis kolm spetsialisti Kiievi Polütehnilisest Instituudist, et võtta vastu lepinguline uurimistöö, mille eesmärgiks oli spetsiaalse aeroioonide loendaja väljatöötamine, mis võimaldaks mõõta ionisatsiooniolekut kõrge rõhu all olevas süsteemis. Silmas peetakse mõõtmisi meditsiinilises barokambris, mida projekteeritakse vastavalt tuntud kirurgi prof. Amossovi ideele südameoperatsioonideks kõrgendatud rõhuga keskkonnas. Barokamber ise on suur ja keerukas seade, võrreldav mõne väiksema tehase sisseseadega. Praegusel etapil tegeldakse alles projekteerimise ja mudelkatsetustega.

Laboratoorium on teinud lepingulisi uurimistöid arvukalt, kuid käesolev oli oma mahult üks suuremaid. Spetsialistid Kiievist jäid tehtud tööga igati rahule. Töö teaduslikuks juhendajaks oli üldfüüsika kateedri vanemõpetaja, füüsika-matemaatikakandidaat Jaan Salm.

M. RAUTS

Muuseumid ja kirikud täis rikkusi

(Vt. «TRÜ» nr. 27, 31, 34.)

Kui selgusid «Spiegeli» läbiotsimise põhjused, teatasid ka vargad endast jälle. 3. novembri õhtul tuli teade, kuhu H. Nannen ja R. Holl peavad sõitma, et leida Madonna.

Helgiheitja kiir hubises üle põllu. Ümberringi oli hääletult vaikne kesköö. Mõnesaja meetri kaugusel olev küla hingas sügavas unes, üksik auto sõitis külast mööda, käänas põlluvahelisele teele, kustutas tuled ja kadus nagu maa alla.

Mõni minut hiljem sõitsid sama teed kaks sõiduautot. Nad möödusid aeglaselt külast ja käänasid samuti põlluteele. Umbes saja meetri kaugusel jäid nad seisma. Mõne aja valitses vaikus, siis avanes ühe auto uks. Äkki süttis üks autolatern. Valguskiir libises üle tee põllule ja seisatus kartulipealsete kuhja juurde, liikus veel veidi edasi ja seisatus. Põllul lebas valgel linal Volkachi Madonna. Seiklusrikas eksirännak oli lõppenud, üks ilusaim hilisgooti kunstiteos tagasi pöördunud.

Hollilt ja Nannenilt nõuti neljateistkümnepäevast vaikimist. Olukorra tegi keeruliseks see, et baieri politsei jälgis Nanneni tegevust. Lõpuks teatas Nannen 10. novembril 1962. a. kogu Hamburgi ajakirjanduse esindajate ees, et Volkachi Madonna on tagasi saadud ja tema pidulik üleandmine toimub 12. novembril. «Sterni» ümber puhkes uuesti vaidlus. Tema kohta lausuti kiitvaid ja laitvaid sõnu. Selge oli aga kõigile, et «Stern» oli oma eesmärgi saavutanud, tema lugejate arv tõusis tunduvalt.

KUNSTI KAITSEKS

1965 ja 1966. aasta olid eriti kuulsad kirikute röövimise poolest. See oli otsene vastukaja kunstituru nõudmistele. Sadade kaupa tuli teateid kirikutest kunstiteoste varguse kohta. Ainult vähesed neist vargustest selgitati ja vargad tabati. Kõik see sundis kirikuid rakendama kaitseabinõusid. Kirikuid varustati alarmseadeldistega, väärtuslikumaid kunstiteoseid ümbritseti võredega ja aarded suleti kindlatesse purunemata klaasist vitriinidesse.

Kunsti kaitseks rakendatakse moodsat tehnikat. Kasutatakse elektrilisi kaitseseadmeid, televisioonikaameraid, liikuvaid võresid, kaitselukke, teraskambreid ja mitmesuguseid muid vahendeid. Praktiliselt on suuremates muuseumides jõutud selleni, et iga maal võib endale ise abi kutsuda kui ta on hädaohus. Londonis on viimasel ajal kasutusele võetud ka ultraheli ja ultravioletkiirte põhjal töötavad seadmed.

Paremaid tulemusi kunstiteoste kaitsel annavad kombineeritud süsteemid. Näiteks rakendas kunstikaupmees Aimé Maeght oma eramuuseumis süsteemi, kus üheaegselt antakse valvekeskusse edasi alarm, telekujutis, automaatselt fotografeeritakse varas ning suletakse kõik ruumidest väljapääsuvõimalused. Umbes taoline süsteem on rakendatud ka Louvre'is.

Muidugi jääb ka kõige täiuslikumate kaitseseadmete puhul ikkagi tähtis koht muuseumi valvurile ja asjatu pole külastajate valvuri poole apelleerimine. Kaaskodanike vähest valvsust kunstivarguste suhtes demonstreerisid ilmekalt ajakirjanikud. Prantsuse ajakirja «Paris Match» kaastöölised võtsid keset päeva Louvre'i seinalt Gauguin'i maali «Bretooni kirik lumes» ja andsid selle läbi akna välja. Maali vastuvõtnud ajakirjanik kõndis sellega päikesepaistelisel päeval mööda käidavat Tuilerien'i, ilma et keegi oleks talle tähelepanu pööranud. Maali kõrvalsaalis aga rahustasid pealtvaatajad nutvat beebit, keda hoidis süles asja kaasosaline, et külastajate tähelepanu kõrvale juhtida.

Umbes samal viisil proovisid ajakirjanikud Metropolitan Museumi julgestatust New York'is. Üks ajakirjanik võttis seinalt 38×58 cm maali, pani selle vihmamantli alla ja lahkus saalist. Ta möödus kolmest relvastatud valvurist ja tosinast pealtvaatajast ilma, et keegi oleks talle tähelepanu pööranud. Kui ta tänaval maali mantli alt välja võttis, nägi seda väike poisike, kes kohe sosistas midagi isale, isa aga kehitas õlgu, võttis poisikesel käest kinni ja nad läksid edasi.

Kapitalistlikes maades püütakse vargustest pääseda kaitsesüsteemide tehnilise täiustamisega ja nõutakse trahvimäärade tõstmist. Kõik vahendid võivad vaid edasi lükata või lokaalselt ära hoida vargusjuhte, mitte neid aga täielikult likvideerida. Kunstivõltsimise ja kunstivarguse juured on sügaval kapitalistlikus ühiskonnas ja seda pahet toidab kapitalistlik kunstiturg. Seal, kus kunstiteosed on kaup ja spekulatsiooniobjekt, jääb alati ka kunstivargus ja -võltsing.

(lõpp)

Õ. UTTER

Kirjanduslikest suhetest ja õnnestunud luuleõhtust

26. novembril toimunud kirjandusringi koosolekul kuulati huviga T. Kuldsepa ettekannet kirjanduslikest suhetest ja mõjutustest, vaieldi luuleõhtu «Igavikku omale otsida» üle ning valiti uus juhatus.

Lubatagu peatuda mõnedel Toivo Kuldsepa ettekandes käsitletud probleemidel.

Kirjanduslikule loomingule võib anda tõuke i m p u l s s, s. t. olukord või sündmus elust. Samuti võivad teosele idee anda mõne teise teose t õ l g e või a r v u s t u s l i k t u t v u s t u s. Uus teos võib sündida ka p o l e e m i k a käigus, s. o. teosele teosega vastamisel. V a r i a t s i o o n on teise kirjaniku teose sama situatsiooni või mõttekäigu kordamine kohalikes oludes.

Mõjutuste aluseks võib olla kas eitus või jaatus. See tähendab, et kirjaniku või rühmituse mõjustajaks saab olla ka teise kirjaniku või rühmituse eitamine. Kritiseerimine eeldab vastase tundmist ja samade võtete vältimist oma teostes. Kirjandusliku mõju allikaks võib veel olla kirjaniku i s i k.

Kirjandusteadlasi huvitavad mõjutused inspireerijatena. Kuid ühtede või teiste mõjutuste uurimine ei tohi kujuneda eesmärgiks omaette, vaid tuleb lahti mõtestada vastava autori (rühmituse, voolu) arengu eripära.

Nii oli küllalt vulgaristlik 1940.—1950. aastate suhtumine nõukogude kirjanduses, mil luuletaja väärtust määrati vastavalt sel'ele, kui palju ta Majakovskilt on õppinud, ja kirjanikku hinnati selle järgi, missugusel kaugusel ta seisab Gorkist.

T. Kuldsepp märkis veel nõukogude kirjandusteaduses kirjanduslike sidemete uurimises kujunenud põhisuundi.

Teiseks rääkis R. Veidemann (eesti fil. II k.) luuleõhtust «Igavikku omale otsida» (mida viimati võis näha 22. nov. klubis). Kogu trupi nimel selgitas ta kompositsiooni mõtet ja eesmärki.

ja õnnestunud luuleõhtust

Luuleõhtu eesmärgiks oli anda ülevaade vastava ajastu kirjanduslikust pärandist. Programmi oli põimitud Kr. J. Petersoni, L. Koidula, A. Haava ja K. E. Söödi vähetuntud luuletusi.

Õhtu koosnes 3 osast. Lava vastasseinas Kr. J. Petersoni pildi all loeti Kristjan Jaagu luulet. Meie esimese eesti soost luuletaja loominguga näidati rahvustunde äratamist ja ärkamist, eesti keele ilu ja andeka nooruki kõrget intellekti. Mõttele Kr. J. Peterson luuleõhtu teemaks võtta tuli S. Baum (eesti fil. II k.), kes koostas luuleõhtu esimese osa.

Teise osa sisustasid K. E. Söödi 19. saj. lõpu tsaristliku rahvuspoliitika vastased luuletused. Viimane osa oli koostatud L. Koidula, A. Haava ja K. E. Söödi loomingust.

Pessimistlik ja jõetu protesti meeleolu, mis oli tingitud pärast rahvuslikku ärkamisaega valitsevast reaktsioonist, läks üle helgema tuleviku lootusele. Lõpus valitsevat «Kalevipoja-meeleolu» püüti H. Elleri sümfoonilise poeemiga «Koit» eriti esile tuua.

Lõpuks kõneles R. Veidemann veel muusikast, mida kasutati luule taustaks ja mõningate tähtsamate kohtade rõhutamiseks. Kõlas Vivaldi, Mozarti, Bachi, Dobiaše, Skrjabini ja Elleri helilooming.

Tahaksin lisada, et R. Veidemann jättis nimetamata Marika Hanova (eesti fil. II k.), kes tegi suure töö luuleõhtu ettevalmistamisel. Seda õhtut võib pidada kollektiivseks loominguks, sest alates kava koostamisest ja luule lugemisest ning lõpetades muusika, valguse ja liikumisega oli kõik tehtud juhendajata.

Nüüd mõningaid arvamusi, mis kirjandusringi koosolekul avaldati:

— Meeldis. Eriti see, et lugejateks olid poisid.

— Otsesed pöördumised ja hääletõstmine õhtu teises osas olid omal kohal. Veidi ärritada muidu nii passiivset kuulajaskonda ei tee paha.

— Lõpp venis vahest pikale, kuigi Elleri «Koit» oli täiesti kohane lõpumuusika.

Kirjandusringi juhendaja v.-õp. Udo Kolk hindas õhtut heatasemeliseks. Ta märkis, et on suurepärane, kui eesti filoloogia üliõpilased esitavad eesti luulet ja veel sellisel tasemel, et niisuguste vanema põlve autorite nagu Kr. J. Petersoni, L. Koidula jt. mõtted suudeti nii lähedaseks ja arusaadavaks teha. «Just see,» lisas U. Kolk, «on eesti kultuuriloo seisukohalt eriti tähelepanuväärne.»

Kirjandusringi uue juhatuse koosseisu moodustavad enamikus II kursuse üliõpilased, esimeheks sai Tõnu Kaljumäe, aseesimeheks Silvia Baum.

Aile RAUNO

Konservatooriumi muusikaõhtust üliõpilaspäevadel

Üliõpilaspäevade avapidustustel tervitasid Tartu teklikandjaid Tallinna Riikliku Konservatooriumi noored interpreedid, kes ülikooli aulas menuka kontserdi andsid. Nimed: A. Kaasik, M. Laur, M. Herne, M. Läänemägi, V. Rumessen, R. Rajamägi, K. Einasto, N. Alumäe, E. Neppi, A. Laan, M. Laur, P. Lassmann.

Konservatooriumi üliõpilaskond oli esindatud ühtlaselt tugeva ja elurõõmsa ansambliga.

Kuulsa Peep Lassmanni kõrval andsid rohkesti kõneainet mitmedki noored kunstnikud, kelle tõsidus ja vastutustunne samaealise publiku ees saalis vaieldamatult sümpaatia esile kutsus.

R. Rajamägi laulis L. van Beethoveni «Armastatule» ja «Suudluse». Mõlemad olid ette kantud sädelevalt ja vaimukalt.

M. Läänemäe lauldud J. S. Bachi aaria «Quia respexit», teos, mis tehniliselt kergete kilda ei kuulu, paistis silma viimistletusega. L. van Beethoveni «Uus elu, uus armastus» kõlas tema esituses tõesti toredasti.

Kolmandik kontserdil ettekantud teostest kuulus L. van Beethovenile. Arvatavasti polnud see tingitud ainult viisakast meelespidamisest klassiku 200. sünni-aastapäeval, vaid ka siirast uuestiavastamise tuhinast.

Andres Laan (viiul) suutis B. Bartoki «Ungari rahvaviisidega» kenasti toime tulla ja kui kõlas M. Raveli «Alborada del gracioso» P. Lassmanni esituses, pakkus see võrdselt silmarõõmu kui ka elamuslikku kuulamist.

Kava mitmekesisus (peale nimetatute veel G. Frescobaldi, J. S. Bach, M. Saar, H. Eller, A. Skrjabin) reedab esinejate mitmekülgsust. Ühtlasi oli kontsert ka aruandeks püsivast ja sihipärasest tööst, ei nimetatud ju asjata seda muusikaõhtut ÜTÜ ürituseks.

Muusikutes ei tulnud pettuda. Nad võitsid.

Följeton

Tere, Virve!

Kirjutan Sulle õhtul hilja oma intrikambrist. Olen nii hirmus üksik. Teisest toast kostab vaoshoitud piduhääli; meie toa plikad läksid sinna sünnipäevale, aga mina ei läinud. Nagu ei sobinud. Olen nüüd ju soldatilesk — Lemps võeti sõjaväkke. Läksid Mossiga mõlemad. Olid kuraasiks pisut võtnud, aga kui lahkumine kätte tuli, muutusime kõik härdaks. Lemps pidi minema tankiväkke, Moss, kes alati on olnud nii kõrgelennulise stiiliga, lennuväkke. Ütlesid küll, et ma võivat nüüd teha rahulikku ülesehitavat tööd, sest isamaa kaitsmine on nende kindlates kätes. Aga kui hüvasti jätsime, hakkas Lempsi vesivarustus töö'e ning minu uue palitu rinnaesine oli tema soolasest silmaveest üsna märg. Pole see tankisti süda nii terasest ühtigi! Ma hakkasin kah ime'ikult kõõksuma ning kui ma o'eksin mõnda nekruti-itku teadnud, o'eks see vist üsna kenasti välja kukkunud.

Oli päris hea, et lohutuseks tulid need üliõpi'aspõevad. Rohvast oli sõna tõsises mõttes paksult koos, iseäranis klubi ke'dris. Mõni mees ei saanud sealses puhvetis isegi õlut pudelist suhu valada; esiteks oli ruumi nii vähe, et kätt tõsta ei saanud ja teiseks oli õhk nii paks, et surus õlle pudelisse tagasi. Sain veel kohvikusse luuleõhtule, kuid sealgi oli kohutav ülerahvastus. Värsid iseenesest olid head, kuigi ma neid ei kuulnud. Mõni luuletus olevat isegi riimis olnud, nagu mulle räägiti. Nagu ma Sulle varem kirjutasin, tunnen kirjanduse vastu sügavat huvi, kuid isiklikud saatuse hoobid ei lasknud mul sel õhtul asjasse eriti süveneda. Mind ei huvitanud isegi ülikuulus luuletaja Billy Boo, kes ka luuleõhtule oli tulnud ja keda paljud vaimustusõhinal vahtisid. Vaat', mis võib isiklik läbielamus teha! Riitsisin haput veini ja tulin päris üksinda oma nunnakambrisse tagasi. Uni ei tulnud, võtsin pastaka ja hakkasin oma tundeid paberile panema. Nii sündiski mu filosoofiline luuletus «Tankist, tudeng ja naturaalvein», mille kirjale lisan.

Võib-olla on isiklikke vapustusi vaja eneseleidmiseks. Tühja aja täitmiseks olen nüüd hakanud päris regulaarselt loengutel käima. Iseenesest küll kahtlase väärtusega tegevus, aga ikkagi nagu rohkem kui just mitte midagi. Ja ära ütle — mõnda õppejõudu tasuks isegi kuulata: räägib nagu indelligentne inimene, võib arvata, et ta isegi oma ala tunneb. Kui asi nii edasi läheb, võib ka minu areng vastavas suunas edasi minna. Ime'ik!

Noh, aga ega Sinul neid muresid pole, oled oma Üloga nüüd kõrgemal kui seitsmendas taevas ning pead neid suhkru- või mesinädalaid. Minust on see asi kaugel, võib-olla jään vanapiigaks nagu suurem osa meie teaduskonna tüdrukuid. Vaja kuskilt kass soetada, need pidid vanatüdrukute'e se't'iks olema. Eile hommikul tuligi mul'e üks kõuts vastu, oli nii Lempsi nägu, kui see veel habet kandis...

Oh-jah! Nägemiseni siis!

Sinu Anne-Mari

Väheke uutmoodi

Kes käesoleval nädalal külastas Toome raamatukogu, märkas kindlasti, et harjunud korras on midagi teisiti. Järgnevalt muudatustest lähemalt.

Kui siiani tuli külastajatel teatada kaasasolevatest raamatutest valvurile, kellelt saadi ka kontroll-leht, siis käesolevast nädalast annavad selle välja ainult lugemissaali ja abonemendi töötajad neile, kes lahkuvad TRÜ Teadusliku Raamatukogu raamatuga. Isiklike ja teiste raamatukogude raamatute kohta kontroll-lehte ei nõuta. Arusaamatuste vältimiseks aga palume juba raamatukogusse tulles kaasasolevatest **varem laenatud TRÜ Teadusliku Raamatukogu raamatutest** teatada lugemissaali töötajale, kes annab välja vastava märkusega kontrolllehe. Lahkumisel tuleb kontroll-leht anda valvurile.

Palume end mitte solvatuna tunda, kui valvur kontrollib teie raamatuid. Kontroll materiaalsete väärtuste säilimise üle on meie ühiskondliku teadlikkuse praeguse taseme juures veel väga vajalik. Ajavahemikul 16.—22. nov. läks kaduma raamat Красносельский, М. А. и др. Нелинейные пояти периодические колебания. Москва, 1970., mis oli ainuke eksemplar raamatukogus. Palume teie kõigi kaasabi nimetatud raamatu tagasisaamiseks.

L. KIVISTIK,
TRÜ Teadusliku Raamatukogu lugemissaali juhataja

Riia etlejast ja tema õpilastest

28. novembril oli ülikooli klubil külas Läti NSV Noorsooteatri näitleja A r k a d i A s t r o v.

Tunnustatud etleja luges Voznessenski, Tsvetajeva, Martõnovi, Slutski jt. kaasaegsete poeetide luulet. Põhitöö kõrvalt on ta Riia Ametiühingute Maja juures tööta'va luu'eteatri režissöör. Stuudio on moodustatud peamiselt R'ia kesk- ja kõrgemate koolide õpilastest. Trupis viljeldakse klassikalist dek'ameerimisstiili. Valminud on mitmed teatraliseeritud luuleõhtud. Üks õnnestunumaid on o'nud kompositsioon Novella Matvejeva loomingust. On lavastatud Jevtušenko «Bratski HEJ» ja Voznessenski «Meistrid».

Praegu on teoksil Sergei Jessenini «Pärsia motiivide» lavastamine, kus kõrvuti Jessenini luulega loetakse ka pärsia poeetide nagu Omar Haiami jt. luu'et. Omapäraseks ja huvitavaks kujuneb kindlasti Shakespeare'i sonettide õhtu. Kahe viimase luuleprogrammiga kavatsetakse ülikooli klubisse esinema tulla.

S. BAUM

«Tartu Riiklik Ülikool» nr. 36
Reedel, 4. XII 1970 lk. 4

K. Morgensterni näitus Toome raamatukogus

Mõni aeg tagasi valmis Toomemäe raamatukogus uus näitusesaal. Nüüd saab korraldada ulatuslikumaid näitusi. Esimeseks väljapanekuks uues saalis on raamatukogu esimese direktori ja ülikooli professori Johann Karl Simon Morgensterni juubelinäitus. Kõigepealt tutvustatakse sünnilinnas Magdeburgis veedetud aastaid. Karl Morgensterni isa ja ema iseloomustavatele materjalidele järgnevad 13-aastase Karli koolikirjandid, märkmed, esimesed paberile pandud kõned. Halle ülikooli astumist kinnitab dokument 23. apr. 1788. a. Juba 1791. a. hakkasid ilmuma Morgensterni esimesed artiklid filosoofiilistes ajakirjades. Laialdase tunnustuse tõi talle doktoridissertatsioon «De Platonis republica. Commentationes tres» (Platoni riigist. Kommentaarid kolmes osas) 1794. Väitekirja kõrval on eksponeeritud selle kaitsmise kirjeldus Morgensterni päevikus, ja samas juba Halle ülikooli eradotsendina esitatud filosoofialoengute käsikiri. Halleaastatel sooritas Morgenstern mitu reisi ka Jenasse ja Weimarisse. Kirjandushuvilise Morgensterni kirjapanekud nendest päevadest kõnelevad kohtumistest Wielandi, Herderi, Goethe ja Schilleriga.

Töötanud veel 4 aastat Danzigi Atenaeumi professorina, tuleb Morgenstern 1802. a. Tartu Ülikooli elokventsi, klassikalise filoloogia, esteetika ja kunsti- ning kirjandusajaloo professori kohale. Morgensterni äärmiselt mitmekülgset tegevust Tartu Ülikooli juures iseloomustavad ülikooli statuut 1803. a., mille koostamisest ta osa võttis, tema poolt redigeeritud ja trükkimiseks ettevalmistatud loengute kavad, ülikooli juures loodud koolikomisjoni ja õpetajate instituudi tegevusega seotud materjalid, paljud trükis ilmunud tööd.

Morgenstern ise pidas väga oluliseks oma tegevust ülikooli raamatukogu direktorina. Rida eksponaate näituse selles lõigus kajastab ta püüdlusi ja saavutusi raamatukogu fondide komplekteerimisel: 1814. a. sisseseatud desideraatide raamat õppejõududele, baltika kogu loomise kava, Herderi raamatukogu ostuga seotud materjalid jm. Morgensterni poolt kasutusele võetud fondide paigutussüsteemi demonstreerib mahukas topograafilise kataloogi köide, mida meie töötajad kasutavad tänini. Raamatukogu kasutamise eeskirjad 1808. a. iseloomustavad tookordseid tingimusi raamatukogus.

Näitusel on esitatud materjali ka Morgensternist kui kunstiajaloolasest ja kunstiteoste kogujast. Ta reisipäevikud sisaldavad rohkesti muljeid kunstigaleriidest, arhitektuurimälestiste, üksikute maalide ja gravüüride kirjeldusi. Paljude artiklite ja lühemate käsitluste kõrval on Morgensterni ulatuslikumaks trükis ilmunud tööks «Reis Itaaliasse 1809. aastal». Morgensterni kunstikogu kataloogid näitavad, et ta juba 12-aastase poisikesena alustas gravüüride kogumist. Kajastatud on ühtlasi Morgensterni tegevus ülikooli kunstimuuseumi (praegune Klassikalise Muinasteaduse Muuseum) loomisel ja selle kogude täiendamisel. Ta kirja kontsept 16. juulist 1823. a. selgitab G. Kügelgeni maalide (Goethe, Wielandi ja Herderi portreed) hankimise lugu Tartu Ülikoolile.

Morgensterni kui kirjandusloolast iseloomustavad ta trükis ilmunud tööd (enamikus kõned) Goethest, Klopstockist, Klingerist, F. Delbrückist, teoreetilised käsitlused romaanist. 1810. a. 12. dets. kõnes (käsikiri) defineerib Morgenstern «arenguromaani» (Bildungsroman) mõiste. Tõendeid Morgensterni kokkupuudetest eesti kirjameestega leidub napilt: Faehlmanni kiri Morgensternile; Kr. J. Petersoni käsikiri «Etwas über die Konsonanten» (1819), mis on varustatud autori pühendusega Morgensternile; lisaks samade autorite ja J. Rosenplänteri, G. A. Oldekopi, G. G. Marpurgi nimed Morgensterni loengutel käinute nimekirjades. Morgensterni luuletuskogu «Töne vom Lebenspfade» 1818. a. kõneleb kirjandusloo professori enda luuleharrastusest.

Näituse lõpus on esitatud olulisemaid uurimusi Morgensterni kohta. J. G. Meuseli leksikon tõi juba 1795. a. ära Halle ülikooli eradotsendi biograafia. Temalt eneselt on autobiograafia («Auch ein Vortrag» 1844). Kõige ulatuslikum uurimus Morgensterni kohta pärineb W. Süssi sulest (1928. a.).

Näitusel on esitatud rohkesti ka illustreerivat materjali: Morgensterni katsetusi joonistamise alal, ta elu ja tegevusega seotud fotosid ja gravüüre. Morgensterni kunstikogu, mille ta pärandas ülikooli raamatukogule, tutvustavad gravüürid ja joonistused.

Näitust võib külastada uue aasta alguseni igal kolmapäeval ja laupäeval k. 11—16.

1970 Esimest korda Toomel

27. novembril toimus Teadusliku Raamatukogu ruumides järjekordne (juba viies) võistlusmäng «Informiin» — jõukatsumine kataloogide, bibliograafiate ja teatmeteoste tundmises, reageerimiskiiruses ja teravmeelsuses.

Eelreklaami sellele TRÜ komsomolikomitee ja raamatukogu poolt korraldatud üritusele küll tehti, aga osavõtjate arv oleks võinud olla suurem.

Võistlustele raamatukogus ehk nn. väikesele ringile (VR) oli eelnenud suur ring (SR) järgmiste tulemustega:

1. Tiiu Kaamel (KKT I k.).
2. Enn Heinsoo (keemiaosak. III k.).
3.—4. Arvo Tering (ajaloo-osak. IV k.) ja Toivo Kõressaar (ajaloo-osak. V k.).

SR-i võitjatest olid VR-is kaastegevad E. Heinsoo ja T. Kõressaar.

Möödunud reedeõhtune üritus oli mõnevõrra erinev eelmistest — esmakordselt võisteldi raamatukogu ruumides (seni TRÜ kohvikus). Seekord vajasid võistlejad sügavamaid teadmisi — kataloogide tundmist, bibliograafiate ja muu materjali ülesleidmist raamatukogu riiulitelt, ühe sõnaga raamatukogu lugemissaalide absoluutset kasutamisoskust. Otsimist-sagimist oli palju, vastused näitasid, et hästi tunti teatmeteoseid, osati kasutada katalooge, rohkem raskusi oli bibliograafiatega või jäädi ajahätta. Võistluse läbiviimine raamatukogus õigustas aga ennast täielikult.

Simultaanviktoriin, üks võistluse komponente, eeldas kiiret reageerimist ja head taipu. Võistlusmängu juhi Hillar Palametsa õnnestunult koostatud küsimused panid proovile eruditsiooni ja mõtlemiskiiruse.

Võistluse lõpuks toimus improvisatsioon teemal «Mis on selles majas (raamatukoguhoones Toomel) kümne aasta pärast?» Võistkonnad hiilgasid teravmeelsusega, aga kõik olid raamatukogu tuleviku suhtes siiski pessimistlikud. Näiteks: «1980. a. on see maja nii täis, et matemaatika-alane kirjandus on paigutatud Tiigi sauna» (matemaatikute võistkond).

Lõpuks reastusid võistlejad järgmiselt:

1. **Keemikute ja Arstiteaduskonna ühine võistkond** koosseisus Mati Karelson (keemiaosak. IV k.), Jaak Järv (keemiaosak. IV k.) ja Raivo Uibo (raviosak. IV k.)
2.—3. **kohta jagasid Ajaloo-Keele- ja Majandusteaduskonna** ühine võistkond koosseisus Enno Raag (saksa fil. III k.), Raul Mälk (majandusküb. I k.) ja Viktor Kerge (ajaloo-osak. IV k.) (seda võistkonda tuleb eriti esile tõsta, sest pikka aega puudus seal kolmas võistleja) ja **veteranide võistkond TAK**, kuhu kuulusid Anti Liiv (raviosak. III k.), Kalle Liiv (Õigust. I k.) ja Toivo Kõressaar (ajaloo-osak. V k.).

Pärast võistlust autasustati võitjaid, teenekamad osavõtjad said raamatukogu märgi, märgi omanikuks sai ka «Informiini» kauaaegne mängujuht Hillar Palamets.

Lõpetuseks tahaks tänada TRÜ komsomolikomiteed ürituse lahke finantseerimise eest.

Ühisel koosistumisel leiti, et tuleval aastal tuleks «Informiini» kindlasti korrata.

Jääb soovida head reisi suure ja väikese ringi esikohtade võitjatele.

Kilde pedagoogiliselt praktikalt

Pedagoogiline praktika on elamusrikas aeg. Rikas nii rõõmude kui murede poolest. Tulevane koolmeister avastab ennast, oma teadmiste küllust ja küündimatust, iseloomu sobivust või sobimatust kivise koolipõllu kündmiseks. On närveerimist, klassi ees värisevaid põlvi, õpetajate toa nurgas vargsi valatud pisaraidki. Kuid on ka meeldivaid mälestusi õnnestunud tunnist, enda maksmapanemisest ülemeelikus klassis, heast läbisaamisest koolilastega. Oma panuse pedagoogilise praktika värviküllaseks muutmiseks annavad kahtlemata ka õpilased. Tõsi küll, nad ei vaevu alati õpiku põhifakte omandama, see-eest aga teevad fantaasiaküllaseid teaduslikke üldistusi, mis oma siira julgusega võivad võpatama panna isegi teaduse korüfeesid, kes seni ei aimanudki selliste kontseptsioonide võimalikkust. Olgu sellelt aasalt nopitud mõned õied ja õiekesed.

- *«Päeva ja öö vaheldumine on tingitud taevakehade liikumisest. Nimelt tiirleb Maa päeval ümber Päikese, öösel aga ümber Kuu.»*
- *«Mis on voltmeeter?» «Voltmeeter on töö, mille teeb üks volt langedes ühe meetri kõrguselt.»*
- *«Volga voolab kuni Kaasanini horisontaalselt ja sealt edasi vertikaalselt.»*
- *«Kodukari õiguseks nimetame talupoegade õigust pidada kodus piiratud arvul kariloomi.»*
- *«Andrei Rubljov oli rubla autor.»*
- *«Jakobiinide tähtsamaks juhiks oli Robert Pierre.»*
- *«1813. a. said Napoleoni väed lüüa suures merelahingus Leipzigi linna all.»*

STIILI ÕISI
ÕPILASTE KIRJANDITEST

- *«Rahvaluulest meeldivad mulle tema liikidest lühivormid. Põhjendada ei oska, kuna ei ole tutvunud rahvaluulega. (Puudusin.)»*
- *«Rahvaluule on rahva poolt loodud ja just see on tema meeldivaks jooneks. Ta kirjeldab inimeste tundeid ja elu-olu siis, kui meid veel polnud olemas.»*
- *«Kõnekäänud on toredad sellepärast, et iga kord ei saa kohe aru, mis sellega just öelda taheti.»*
- *«Vanasõnu on meeldiv targa näoga tsiteerida.»*
- *«Oma väärnähtustega iseloomustab kirjanik väga kujukalt tolleaegset ühiskonda.»*
- *«Talupoeg ja mõisnik, rõhutavad ja rõhujad, ühed, kes teevad tööd teistele ja tahavad teada saada tõde oma elu kergendamiseks, teised aga, kes neid ühtesid sunnivad tööd tegema endile ja on kümne küünega vastu nende ühtede tõe otsimisele, nende suhted — kõik see on loetav romaanis «Mahtra sõda».»*
- *«Väljaotsa/Jaani äärmiselt järsk langus lõppes Siberisse saatmisega, mida kaunistas talumatu viletsus.»*
- *«Äkki, nagu maa-alt kerkis tema pea, üle teiste peade ja uuris otsivalt saalis istujate nägusid. Viimaks jäi seisma minu näo lähedal. Olin väga ehmatanud, ning ei osanud, mida teha.»*
- *«See kõik juhtus sellepärast, et alguses käis minu sõbratar temaga, pärast tekkis nende vahele hirmus pikk paus ja ma mõtlesin, et nüüd ei tule sellest enam midagi välja.»*
- *«Naised elasid keelt pekstes.»*

10 KILDU
PRAKTIKAPÄEVIKUST

1. *Õpetaja on nagu piksejumal. Õpilased vahivad apaatsete nägudega õpetaja otsa ja on loomulik, et nad midagi ei tea.*
2. *Ilmselt ei oska lapsed veel Gogolist lugu pidada. Mina ka 9. klassis veel ei osanud.*
3. *9. klassis arutati Petšorini ja Grušnitski suhteid. Üle hulga aja olime jälle ägeda vaidluse tunnistajateks. Need tüdrukud on täiesti võimelised oma mõtteid loogiliselt välja ütlema.*

   Õpetaja on temperamentne ja kohati tundub, et temas on natuke dirigenti peidus. Klassiga on tal vahetu kontakt. Vaidlus läheb üsna tuliseks. Lapsi üllatab see, et «Meie aja kangelase» tegelased ei olegi kindlalt jaotatud mustadeks ja valgeteks. See paneb neid mõtlema ja kell heliseb enne õiget aega.

   Meeldis, et lapsed olid aktiivsed ja et kogu aeg toetuti teose tekstile.
4. *10. klass. Realism. Saame nautida prof. Alttoa loengute konspekti konspekti. Lasteni ei jõua kindlasti midagi. Loetakse ette niisuguses järjekorras: aastaarv, autor, teos. Mitte midagi ei seletata, pealegi ei tea praktikant põhimõisteidki. Lastest on kahju ja praktikandist ka.*
5. *Andsin tunni. Teema: vene kirjandus 19. saj. keskel. Olin üksi klassis ja tundsin ennast abituna. Õpilased pidasid end korralikult üleval.*
6. *Rääkisime Šubinist. 7. tund on niisugune tund, mis korda ei lähe. Lapsed sünnitasid mulle meelehärmi. Olin kole löödud.*
7. *Üsna saamatu tund. Õpilased ei olnud lugenud ja ka praktikant polnud teosega küllalt tuttav.*
8. *Andsin grammatikatunni. Tund olevat olnud natuke akadeemiline ja natuke õpilaste taset ülehindav. Grammatikas tunnen ennast abituna. Ma ei saa ennast sundida endale meelepäraseks tegema seda, mis mind ei huvita. Aga sunnikorras olen võimeline üsna keskpäraselt tegema kõike.*
9. *Oli küllalt masendav tund. Kujutan ette «Elevanti ja mopsi». Praktikant lihtsalt ei suuda teosega midagi ette võtta.*
10. *Lõpetasime teose käsitluse. Tegime üldistusi. Õpilased tegid selle tunniga kõik tasa, mis esmaspäeval puudu jäi. Igatahes üllatusin meeldivalt.*

Kohtumine TRÜ ja VRÜ laskurite vahel

TRÜ lasketiirus toimus kolmas sõpruskohtumine Vilniuse RÜ ja TRÜ laskurite vahel. Kaks eelmist olid lõppenud enam-vähem viigiliselt. Seekord langes enamik auhinnalisi kohti meile. Tublisti aitasid sellele kaasa noored laskurid H. Rass, P. Teinfeldt, A. Nigul (I kursus).

Standardlaskmises meestele (MB-5) jagunesid auhinnalised kohad järgmiselt: **P. Teinfeldt (TRÜ) 550 silma, A. Nigul (TRÜ) 550 silma, V. Beiša (VRÜ) 540 silma.** Samas harjutuses naistele võitis **556 silmaga H. Rass (TRÜ).** Järgnesid **R. Kamsa (VRÜ) 522 ja L.-M. Moora (TRÜ) 502.** Võistkondlikult TRÜ-l 3235 silma, VRÜ-l 3080.

Väikekaliibrilisest püssist (M-5) lasksid meie mehed kolmikvõidu: **A. Kokk sai 569 silma, K. Mängli 566, J. Talvet 561.** Samas harjutuses naistele läks aga esikoht Vilniusse: **R. Chaimovičiute laskis 567, L. Tsärnets (TRÜ) 556 ja J. Černiauskaite (VRÜ) 521 silma.**

Võistkondlikult TRÜ-l 3283 silma, VRÜ-l — 3187.

Kohtumise võitis TRÜ. Võistluste peakohtunik oli Eduard Sauvere.

TÕNU KALJUMÄE

TEATED • TEATED • TEATED

LAULUMEHED—LAULUNAISED!

TRÜ klubi kutsub konkursile TRÜ ja EPA üliõpilasi, kes kitarri saatel laulda armastavad või siis lauldes end ise ka saata võivad.

Arupidamise ja väikese eelkonkursi järel võikski alustada võistlusega ehk veebruarikuus 1971. a.

Võta kaasa kitarr ja ka mõni laulumehest sõber või alles katsetaja seltsiline ja tule 8. dets. kell 19 klubisse.

* * *

ÜET LEKTORID!

Teine visiit ajalehe «Edasi» toimetusse toimub esmaspäeval, 7. detsembril. Koguneda TRÜ peahoonesse kella alla kell 18.

KLUBIS

Pühapäeval, 6. dets. kell 20 ülikooli klubis puhkeõhtu.

* * *

Laupäeval on klubi reserveeritud. Jälgige erireklaami!

* * *

Kolmapäeval, 9. dets. kell 21 koguneb TRÜ klubi nõukogu klubi juhataja ruumi.

* * *

ÜLIÕPILASED!

TRÜ kaadriosakond palub kõigil üliõpilastel, kellel on tööraamat, see kaadriosakonda ära tuua sissekande tegemiseks. Ülikoolis õppimise aeg arvestatakse üldise tööstaaži hulka. A. LIIVAK

ÜTÜ

Psühhiaatriaringi koosolek toimub kolmapäeval, 9. dets. kell 18 Tartu Vabariiklikus Kliinilises Psühhoneuroloogiahaiglas.

Päevakord:

1. **Intellekti häired. Intellekti ja selle häirete uurimine haigel.** (M. Kiil, V k.).
2. Haige demonstratsioon. (M. Moks, V k.)

* * *

BIOLOOGID — VILISTLASED!

9. dets. kella 19 tulge peahoone kohvikusse. Oma üliõpilaspõlve mälestusi jagab prof. J. Aul.

LAPSEVANEMAD,

kes on märganud oma lastel huvi markide vastu, võiksid neile öelda, et pühapäeval, 6. dets. kell 14 on ülikooli klubis üks mees nimega Mart Aru, kes nende juhendamise enda peale võiks võtta.

* * *

Esmaspäeval, 7. dets. kell 10 või kell 15 oodatakse ülikoolitöötajate lapsi klubisse sõnakunstiringi.

Lastesektor

Avaldame sügavat kaastunnet Aleksander Lehele

ISA

surma puhul.

Arstit. raviosak. V k.

TOIMETAJA H. PALAMETS

«Тарту Рийклик Юликооль» («Тартуский государственный университет») г. Тарту Эстонской ССР Орган Тартуского государственного университета. Hans Heidemanni nim trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. Oksiknumbri hind 2 kop. Tell. 7370. MB-09657.

AR Fr. R. Kreutzwaldi nim. ENSV Riiklik Raamatukogu

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riiklik Ülikool

TARTU RIIKLIKU ÜLIKOOLI PARTEIKOMITEE, REKTORAADI, KOMSOMOLIKOMITEE JA AMETIÜHINGUKOMITEE HÄÄLEKANDJA

Nr. 37 Reedel, 11. dets. 1970. a. XXIII aastakäik

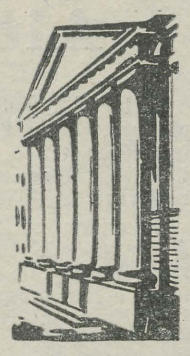

Leninliku arvestuse atesteerimiskomisjonis

5. detsembriks tehti TRÜ komsomoliorganisatsioonis kokkuvõtteid leninliku arvestuse senisest käigust.

Avaldame siinkohal üleülikoolilise ja teaduskondade atesteerimiskomisjonide nimekirja.

ÜLEÜLIKOOLILINE KOMISJON

esimees: Ü. Mallene — EKP TRÜ komitee sekretäri asetäitja,
asetäitjad: J. Kalits — EKP TRÜ komitee ideoloogiasektori juhataja asetäitja,
M. Kubo — ELKNÜ TRÜ komitee sekretär,
liikmed: L. Möldre — ELKNÜ Tartu Linnakomitee sekretär,
T. Kuldsepp — ELKNÜ TRÜ komitee ideoloogiasektori juhataja.

TEADUSKONNITI

Arstiteaduskond

esimees: **E. Teeäär** — teaduskonna parteibüroo poolt,
asetäitja: H. Sepp — teaduskonna komsomolibüroo sekretär,
liige: R. Hunt — komsomolikomitee sekretäri asetäitja.

Ajaloo-Keeleteaduskond

esimees: **S. Smirnov** — teaduskonna parteibüroo poolt,
asetäitjad: T. Aunin — teaduskonna parteibüroo poolt,
R. Kärner — teaduskonna komsomolibüroo sekretär,
liige: M. Kubo — komsomolikomitee sekretär.

Füüsika-Keemiateaduskond

Füüsikaosakond:
esimees: **V. Vassiltšenko** — osakonna parteibüroo sekretär,
asetäitjad: M. Salundi; R. Kaarli; Ostrovski — osakondade komsomolibüroode sekretärid,
liige: V. Mürk — komsomolikomitee sekretäri asetäitja;

Keemiaosakond:
esimees: **H. Timotheus** — osakonna parteibüroo poolt,
asetäitja: T. Jäetma — osakonna komsomolibüroo sekretär,
liige: A. Reinmaa — komsomolikomitee büroo liige.

Majandusteaduskond

esimees: **Ü. Mallene** — parteikomitee sekretäri asetäitja,
asetäitja: T. Laak — teaduskonna komsomolibüroo sekretär,
liige: S. Kallas — komsomolikomitee sekretäri asetäitja.

Matemaatikateaduskond

esimees: **K. Soonets** — teaduskonna parteibüroo sekretär,
asetäitja: M. Preem — teaduskonna komsomolibüroo sekretär,
liige: T. Leiger — teaduskonna parteibüroo poolt, üliõpilane.

Bioloogia-Geograafiateaduskond

esimees: **H. Raik** — teaduskonna parteibüroo sekretär,
asetäitja: K. Küttis — teaduskonna komsomolibüroo sekretär,
liige: A. Piirsoo — komsomolikomitee büroo liige.

Õigusteaduskond

esimees: **A. Kiris** — teaduskonna parteibüroo sekretär,
asetäitja: M. Kõli — teaduskonna komsomolibüroo sekretär,
liige: D. Visnapuu — komsomolikomitee büroo liige.

Kehakultuuriteaduskond

esimees: **H. Aunin** — teaduskonna parteibüroo sekretär,
asetäitja: M. Laas — teaduskonna komsomolibüroo sekretär,
liige: T. Kuldsepp — komsomolikomitee büroo liige.

Teaduskonna komisjoni ülesandeks on juhtida ja koordineerida arvestuse läbiviimist teaduskonnas. Teaduskonna atesteerimiskomisjon moodustab osakondade atesteerimiskomisjonid ja kontrollib nende tööd.

R. HUNT

50 aastat ELKNÜ-d

5. detsembril täitus 50 aastat Eestimaa Leninliku Kommunistliku Noorsooühingu loomisest. Sellele oli pühendatud ELKNÜ TRÜ komitee pidulik pleenum möödunud esmaspäeval. Pleenumile olid kutsutud ka ülikooli komsomolikomitee endised sekretärid. Märt Kubo avasõna järel esines ettekandega Eesti komsomoli tegevusest kodanlikul ajal NLKP ajaloo kateedri v.-õp. ajalookandidaat Jüri Ant. Sel perioodil oli ühingu eesmärgiks kehtiva ebavõrdsuse likvideerimine, paremate töö- ja õppimistingimuste nõutamine töötavatele noortele. Enamik tookordseid eesmärke saavutati 1940. aastal töörahva võimu kehtestamisega. Praegu on kommunistlike noorte konkreetsed ülesanded märksa teised, kuid põhimõte on jäänud samaks: seista alati progressi ja parema tuleviku eest võitlevate noorte esirinnas.

Esineb Jüri Ant.

Oma komsomoliaastaid meenutasid praegused ülikooli õppejõud, kunagised komsomolikomitee sekretärid Õie Reintam (1944), Karl Siilivask (1947—1949) ja Johannes Kalits (1947—1949). Sõjajärgseil aastail polnud kuigi palju aega tegelda noortele nii huvipakkuvate teoreetiliste probleemidega. Enamiku ajast nõudsid praktilised mured (ülikooli materiaalne abistamine, linna taastamistööd) ja organisatsiooniline töö.

Seejärel anti sõna ELKNÜ Tartu Linnakomitee sekretärile L. Möldrele, kes tervitas ELKNÜ KK nimel, andis ka üle juubeliaukirjad rektor A. Koobile, K. Kogerile, K. Põllule, M. Kubole, R. Hundile, S. Kallasele, V. Mürgile jt.

Pärast pleenumit jätkus mõttevahetus komsomoliveteranide ja ülikooli praeguse aktiivi vahel kohvilauas.

T. KULDSEPP

KOMSOMOLITERVITUS!

TERVITAME ÜLIKOOLI KOMMUNISTLIKKE NOORI EESTIMAA LENINLIKU KOMMUNISTLIKU NOORSOOÜHINGU 50. AASTAPÄEVA PUHUL.

JÄTKUGU TEIL UUSI MÕTTEID JA JULGEID IDEID, ENERGIAT JA AKTIIVSUST NENDE ELLUVIIMISEL. SOOVIME EDU EKSAMISESSIOONIL, KORDAMINEKUID TEADUSLIKUS TÖÖS, TOREDAT TÖÖSUVE EÜE-s.

ELKNÜ TRÜ KOMITEE

Pühapäeval, 13. XII kõik rahvakohtunike valimistele!

Pleenumist osavõtjad.
R. VELSKERI fotod

Eesti keele ring 25-aastane

9. detsembril möödus 25 aastat päevast, mil akadeemik J. V. Veski tegi Emakeele Seltsi koosolekul teatavaks otsuse luua TRÜ-s eesti keele ring. Sellega oli pandud alus esimesele üliõpilaste teaduslikule ringile, mis hakkas meie ülikoolis tööle pärast sõda. Ringi esimeheks sai Pääro Kressa, juhendajaks dots. Arnold Kask. Kui 1947. a. loodi meie ülikoolis ÜTÜ, siis võeti eesti keele ring ka viimase koosseisu. Kahekordne sõltuvus kestis 1951. aastani, millest alates on allutud vaid ÜTÜ-le.

Eesti keele ringi liikmed ja külalised tutvumas ÜTÜ 23. konverentsi töödega.

E. SAKI foto

Seega on ringi algusaastad tihedalt seotud Emakeele Seltsiga. Huvi teadusiku töö vastu aitasid sel perioodil tõsta Emakeele Seltsi konkursid. Auhinnasaajate hulgas olid Ain Kaalep, Juhan Peegel, Eduard Vääri jt.

Alates 1947. a. on pidevalt osa võetud ÜTÜ aastakonverentsidest, kus on esitatud üliõpilastööde paremik. Ringi liikmed on edukalt kaasa löönud ka ülikoolisisestel ja vabariiklikel konkurssidel.

Valgustades ringi tegevust jätan teadlikult kõrvale 20 esimest tööaastat, sest selle kohta on ülevaade juba ilmunud (vt. M. Põldma, Läbilõige TRÜ eesti keele ringi 20 aastast. — «Keel ja Kirjandus» nr. 3. 1966, lk. 173—175.).

Kõige suurem rõhk on asetatud õppejõudude juhtimisel tehtavale üliõpilaste iseseisvale uurimistööle. Põhilisteks töövormideks olid regulaarsed ettekandekoosolekud ja osavõtt ÜTÜ aastakonverentsidest.

Võimaluste ja oskuste piires on ringi liikmeid püütud kursis hoida kaasaegse keeleteaduse põhisuundade teoreetiliste aluste ja meetoditega. On kuulatud ettekandeid strukturaallingvistikast; viimasel ajal kvantitatiivsest analüüsist. Et kuuldust ka kasu oli, seda näitavad ÜTÜ konvrentsidel esitatud ettekanded, samuti kursuse- ja diplomitööd.

Toredaks traditsiooniks on kujunenud külaliste, vastava ala spetsialistide esinemine ringi koosolekuil. Tõlkeprobleemidest on rääkinud August Sang ja Ain Kaalep, murdekeele ja tänapäeva suhteid vaagis Jaan Kaplinski. Siserekonstruktsiooni meetodit tutvustas Arvo Laanest; dots. Juhan Tuldava rääkis statistiliste meetodite kasutamisest stiilide uurimisel. Sageli oleme kuulnud prof. Paul Aristet: küll soome-ugri uurimiskeskustest kogu maailmas, küll kongressi- ja reisimuljetest.

ÜTÜ aastakonverentsid on kujunenud tähtsaks mõõdupuuks ringi tegevuse hindamisel. Kuigi on tulnud ette ka väikesi möödalaskmisi, võib pilti üldjoontes rõõmustavaks pidada. Aasta-aastalt on laienenud tööde haare ja suurenenud sügavus. Konverentsiettekandeis on leidnud käsitlemist paljud tänapäeva eesti keele, keeleajaloo ja dialektoloogia probleemid, aga ka suur osa teisi soome-ugri keeli. Sisutihedate ettekannete autoreiks viimastel aegadel on olnud Tiiu Tamme, Aino Laagus, Toom Ounapuu, Maimu Meho, Reet Kasik, Endla Matela, Pärja Keldrimägi, Maeve Leivo, Ellen Niit, Tõnu Seilenthal, jt.

Konverentsid on olnud üheks vahendiks sidemete tugevdamisel teiste soome-ugri keelte õppimise ja uurimise keskustega Nõukogude Liidus. Oleme vastu võtnud külalisesinejaid Petroskoist ja Leningradist, Joškar-Olast, Sõktõvkarist ja Riiast, Moskvast ja Tbilisist. Ka ringi liikmed on käinud esinemas teistes ülikoolides.

Kõige ulatuslikumad ja põhjalikumad on iga-aastased võistlustööd. Möödunud aastal esitati konkursile Kalev Kalkuni ja Pärja Keldrimäe uurimused.

Paljud tööd on avaldatud trükis. Sõna on võetud «Keele ja Kirjanduse», Emakeele Seltsi Aastaraamatu, «Советское финно-угроведение» ning «Keele ja struktuuri» veergudel. P. Keldrimäe, R. Põllu ja T. Seilenthali kirjutisi kohtame

(Järg 2. lk.)

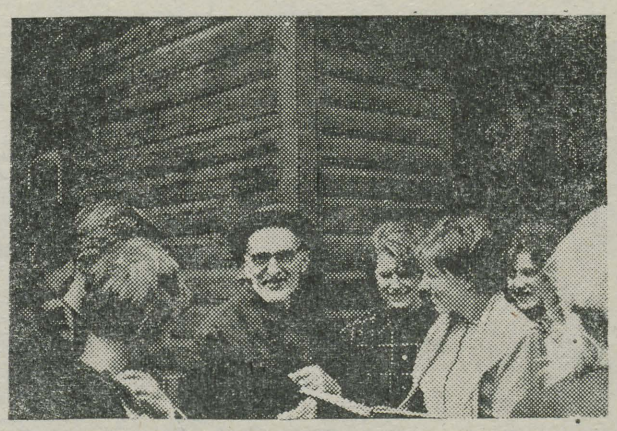

1968. a. kevadel Haanjas võru murret jälgimas.

J. VALGE foto

Eesti keele ring 25-aastane

(algus lk. 1)

kogumikus «Saaremaast Sajaanideni ja kaugemalegi». Neil päevil on ilmumas teine kogumik «Eesti keele ringi töid», milles leidub artikleid tänapäeva eesti keele ja selle ajaloo alalt, niisamuti karjala, mordva, komi ja kamassi keele kohta.

Eesti keele ringist kasvas välja ka mõte koostada soome-ugri rahvaste rahvalaulude mikroantoloogia. Udo Kolgi, Richard Ritsingu ja Aino Valmeti juhtimisel sai see kogumiku «Leegajused» näol teoks.

Eesti keele ringi liikmed on pidevalt kaasa aidanud ajalehtede «TRÜ» ja «PA» keelelisele korrigeerimisele. Ring on sisustanud kohtumisõhtuid keskkooliõpilaste emakeelealaste olümpiaadide ajal.

Iga-aastaseks on saanud ekspeditsioonid mitmetele eesti murdealadele ja sugulasrahvaste juurde. Suvepraktikal ja ekspeditsioonidel kogutud materjali on kasutatud osavõtuks Emakeele Seltsi murdesõnavara kogumise võistlusest. Möödunud aastatel on sellest osa võtnud A. Kask, P. Keldrimägi, A. Mölder, L. Lepiksaar ja A. Vaher. Hästi esineti tänavugi.

Võib öelda, et suhted Emakeele Seltsi ja eesti keele ringi vahel on viimastel aastatel mitmeti tihenenud. Üliõpilased käivad esinemas seltsi koosolekutel, neid võetakse seltsi liikmeks.

Tuleb mainida ringi suhteid ka teiste Ajaloo-Keeleteaduskonna ÜTÜ ringidega: ühiseid koosolekuid on peetud eesti kirjanduse ja rahvaluule, pedagoogika ning vene keele ringiga.

Huvitavad on olnud ringi organiseeritud mahuka programmiga soome ja vadja õhtud, kus tutvustati sugulasrahvaste keelt, kirjandust ja kombeid. Õnnestusid kohtumised Jyväskylä Tööliste teatri peanäitejuhi M. Tapio ja Karjala Soome teatri näitlejatega.

Paljusid ringi-aastatest alguse saanud ideid ja teemasid on arendatud kuni kandidaadiväitekirjadeni välja. Eesti keele ringi algusaastate tööst osavõtnud moodustavad arvestatava osa Keele ja Kirjanduse Instituudi, samuti eesti keele ja soome-ugri keelte kateedrite lingvistide nooremas põlvkonnas. Pikka aega on ringi juhendanud dots. Paula Palmeos ja dots. Aino Valmet, kellele ring võlgneb tänu paljude saavutuste eest.

JÜRI VALGE,
ÜTÜ eesti keele ringi
esimees

Eesti keele ringis

Laupäeval, 12. detsembril 1970. a. toimub peahoone 139. aud. algusega kell 16 ÜTÜ eesti keele ringi 25. aastapäeva tähistamise

KOOSOLEK.

Päevakord:

1. **TRÜ ÜTÜ eesti keele ringist — Jüri Valge, ringi esimees.**
2. **Katse õpetada lapsi lugema terviksõna meetodil — Kai Võlli, (IV k.).**
3. **Lauseõpetuse käsitlusest keskkoolis — Liina Lään, Tartu I Kk. õppeala juhataja.**
4. **Possessiivpronomen o m a — Üle Viks, (V k.).**
5. **Ühest küsitavast sõnaliigimäärangust — Erich Raiet, KKI sõnaraamatute sektori juhataja.**
6. **Ehitised ja nendega seotud sõnavara lõuna-vepsa murdes — Marje Joalaid, (V k.).**
7. **Kuidas kujunevad loomade nimetused — Anu-Reet Hausenberg, KKI töötaja.**
8. **Wiedemanniga Juurus murret kogumas — Mari Must, KKI keeleuurimise sektori juhataja.**

See päev

SEE NAISVÕIMLEMISE PÄEV, mil üle 300 tüdruku arvestuse saamiseks esinema peab, ei jää ka tänavu tulemata. Naisvõimlemisest huvitatu võib arvestuslikku esinemist uudistama tulla Kingissepa tänaval asuvasse võimlasse 13. detsembril kell 12.30. Kaasa teeb ka eliitrühm, kes esines üliõpilaspäevadel ja nädalat paar tagasi demonstreeris oma kavu Intervisiooni iluvõimlemise karikavõistlustel Moskvas.

Aitäh abilistele!

Tartu VI üliõpilaspäevad poleks teoks saanud ilma laialdase aktiivi pingutusteta ja kõigi üliõpilaste kaasaelamiseta. ELKNÜ TRÜ komitee büroo tänab kõiki üliõpilaspäevade kordaminekule kaasaaidanud üliõpilasi, õppejõude ja vilistlasi. Eriti palju abi osutasid meile TRÜ rektoraat, EKP TRÜ komitee ja TRÜ ametiühingukomitee.

Suur tänu esinenud kollektiividele: TRÜ rahvakunstiansamblile, Tartu Akadeemilisele Meeskoorile, TRÜ naiskoorile, TRÜ naisvõimlemisrühmale, ansamblile Fix», geograafide ansamblile «Pon-hom», eesti filoloogide luuleprogrammi koostajatele ja esitajatele, füüsikute ansamblile «Kuup ja Kera», TRÜ klubi orkestrile, TRÜ kohviku orkestrile, orkestrile «Targa Rehealune», ansamblile «Intervall», T. Tuti ansamblile, AÜN Tartu Kultuurihoone estraadiorkestrile, ansamblile «Kontrastid», ansamblile «Müstikud», TRÜ puhkpilliorkestrile ja ansamblile «Andromeda».

Palju tänu on ära teeninud: K. Koger, H. Kabur, H. Mikkel, H. Tiivel, O. Prinits, A. Ritsing, R. Ritsing, V. Uibopuu, L. Taal, M. Kutti, V. Sõna, T. Vint, E. Mihkelson, F.-E. Rummo, A. Ehin, R. Saluri, T. Liiv, M. Mäger, M. Hint, L. Valdmaa, K. Nigola, H. Sõtnikova, T. Frey, J. Eilart, M. Aruja, T. Sutt, T. Leito, H. Relve, E. Lippmaa, R. Hagelberg, I. Rebane, L. Tiik, E. Kudu, R. Kudu, T. Urb, G. Villako, V. Kiis, K. Põllu, S. Kald, J. Allik, R. Kärner, P. Sookruus, T. Koldits, R. Veidemann, R. Valing, B. Nedzvedzki, M. Preem, M. Salundi, I. Kolka, T. Kändler, A. Sauranen, P. Rostfeldt, T. Laak, M. Telliskivi, L. Blum, T. Tiik, T. Jaetma, A. Piirsoo, A. Vaik, H. Aasmäe, K. Küttis, M. Laas, M. Kõli, A. Talur, D. Visnapuu, R. Saarma, H. Sepp.

Tartu VI üliõpilaspäevade hea korraminek ei saanud toimuda ilma Tartu linna asutuste ja ettevõtete abi ning kaasaelamiseta. Tänu nende soosivale ja heale suhtumisele oli üliõpilaspäevade organiseerimine tunduvalt ladusam.

Eriti aitasid meid EKP Tartu Linnakomitee, Tartu Linna TSN Täitevkomitee, Tartu Linna TSN TK Kultuuriosakond, Tartu Linna TSN TK Kommunaalmajanduse Osakond, Tartu Linna TSN TK Siseasjade Osakond, Tartu Linna Rahvamalev, RAT «Vanemuine», Tartu Autobussi ja Taksoautopark, Ratsaspordibaas, põllutöömasinate tehas «Võit», AÜN Tartu Kultuurihoone, Tartu Rajooni Kultuurimaja, Raudteeklubi, Tartu Pedagoogiline Kool, Tartu Tarbijate Kooperatiiv, võõrastemaja «Tartu», võõrastemaja «Park» ja ajaleht «Edasi».

Suur tänu kõigile!

ELKNÜ TRÜ KOMITEE

Kas, kuidas ja kui tihti kontrollida

Nende küsimuste ümber arenes mõttevahetus Bioloogia-Geograafiateaduskonna metoodikakomisjoni poolt korraldatud õppejõudude seminaris möödunud kuul. Üliõpilaste teadmiste jooksva kontrollimise küsimused kujunevad teaduskonna metoodilise töö põhiprobleemiks paari aasta kestel ja mainitud seminar oli teadmiste kontrollimise küsimustes sissejuhatavaks mõtete arutuseks ning kogemuste vahetamiseks. Jutt keerles peamiselt kirjalike kontrollimisviiside ümber, suulisi puudutati üsna põgusalt (dots. S. Nõmmik ja A. Kalda). Zooloogia kateedri juhatajal dots. H. Lingil on kõige suuremad kogemused programmõppega. Ta tutvustas kolleegidele katsetamise tulemusena sobivaimateks osutunud teste.

Leiti, et kiiresti parandatavad testid, mis hoiavad kokku õppejõu aega ja millele vastaminegi läheb üliõpilastel kiiresti (kui materjal on õpitud), on omal kohal ainetes, kus tuleb korraga meeles pidada hulgaliselt fakte, kuid ei õigusta end ainetes, mis nõuavad rohkem mõttetööd. Teist laadi kontrolltöid eelistasid prof. V. Masing, dots. V. Tohver ja dots. A. Kongo. Nemad pidasid otstarbekaks koostada kontrolltöid 4 kuni 6 erinevat tüüpi küsimusega, kus nõutakse nii arutlust, väite põhjendamist kui ka joonistamist ja mõiste seletamist.

Kui tihti ja millistes ainetes peaks kontrolltöid tegema? Lähemalt analüüsis seda küsimust dots. V. Tohver. Pideva õppimise kindlustamiseks oleks vaja teha 2 kuni 3 tööd semestris. Kuid lihtne arvutus, mis lähtub sellest, et ööpäevas on ainult 24 tundi, näitab, et kõikides ainetes sellises ulatuses töid teha pole võimalik. Pealegi kuhjuvad kontrolltööd teatud perioodile. Kui piirata kontrolltöid ainult põhiainetega, tekib kohe küsimus, millised need on, ja mis saab siis mittepõhiainetest? Kas need ei kujune mõnelegi eksamil komistuskiviks? Võib-olla on vaja piirduda jooksva kontrolliga ainult esimestel kursustel, eeldades, et vanematel kursustel on rohkem iseseisva töö kogemusi? Nendele küsimustele ei püütudki kohe lõplikku vastust leida. On vaja kuulata ära ka üliõpilaste arvamused jooksva kontrolli kohta. Esialgsed andmed igatahes näitavad üliõpilaste positiivset suhtumist pidevasse kontrolli.

Seminaril jäi kõlama mõte, et pideva töötamise harjumuse kujundamiseks (või, lihtsalt öeldes, — selleks, et üliõpilane kasvõi üks kordki materjali enne eksamit läbi loeks) on jooksev kontroll vajalik. Kontrollimise viisid peaksid olema mitmekesised olenevalt materjalist ja kontrollimise eesmärkidest. Palju sõltub õppejõu pedagooginatuurist, kui palju ta kulutab aega ja valutab südant oma töö tulemuste pärast.

Kui seminar oli lõppenud, siis tekkis allakirjutanul veel üks tagasihoidlik soov — küll oleks hea, kui iga ülikoolis õppida tahtev noor inimene teeks ise ilma kontrollita pidevalt tööd, tuleks aegajalt õppejõu juurde konsultatsiooni. Individuaalse konsultatsiooni aja saaks ilusasti kontrolltööde koostamise ja parandamise arvelt. Seminari aga poleks sel juhul vaja pidadagi.

A. KALDA

KLUBI - EI! KLUBI - JAH!

NII LIHTSAD NEED ASJAD VIST SIISKI EI OLE

Punane telliskivimaja Tähe tänavas on ju enamikule meist hästi tuntud. Paljud püüavad võimaluse korral ühel nädalalõpu õhtul sellest majast läbi astuda, et näha, mida seal tehakse, mis toimub «Mefistos». Kes tuleb vaatamakuulama luuleprogrammi või *show*'d, kes osa saama kohtumisest huvitava inimesega, kes lihtsalt tantsima; harvad ei ole needki korrad, kui püüame sealt leida meeldivat kaaslast, saada kokku sõbraga, et vaielda, vahetada uudiseid jne. Pühapäeval said klubi keldris kokku kaks vana sõpra ja et süda valutas, siis läks jutt ülikooli klubi olevikule ja tulevikule. Katsume nende kahe sõbra vestlusest mõningaid lõike siinkohal ära tuua, eelnevalt kokku leppides, et Ants on aja jooksul klubist natuke kaugemale jäänud ja et Tiidu seisukohta võib kaunikesti autoriteetseks pidada, kuivõrd ta on klubi nõukogu liikmena kutsutud ja seatud klubi elust osa võtma.

A. Noh nii, klubi on nüüd käima läinud, administratsiooni vahetuse lastehaigus läbi põetud, klubi nõukogu vist isegi komsomolikomitee pleenumil kinnitatud ja kuuldavasti juba liigutab, aga muutunud pole küll midagi — nii mõnigi kohtumine on toimunud, uudiseid aga oluliselt ei ole, 37-st üritusest oli ikkagi veel 14 tantsuõhtut.

T. Tõsi ta on, uut jalgratast pole hakatud leiutama, pole me seda ka eesmärgiks seadnud. Põhiliselt on klubi ikkagi meelelahutuse tarvis sisse seatud, kuigi meie eesmärgiks nüüd ainult meelelahutust ka pidada ei saa — kohtumised kui traditsiooniline klubitöö vorm ja estraadiansamblite esinemised (nii kohalikud kui külalised) on klubi külastajatelt ikka head vastuvõttu leidnud.

A. Sa ju lugesid «Edasist» täitevkomitee kultuuriosakonna juhataja intervjuust, et ülikooli isetegevuse tase on nõrgaks jäänud. Analoogilise seisukohaga tuli komsomolikonverentsil välja ka aruandja Laur Karu.

T. Jälle õige! Samal ajal aga ei ole me praktiliselt päris oma üliõpilaste isetegevusega ühelgi viimastest üliõpilaspäevadest välja tulnud. Seekordsel koondkontserdil «Vanemuise» kontserdisaalis aga oli väljastpoolt ainult Tallinna üliõpilaste *dixieland*ansambel «Targa rehealune». (Tänu neile tuleku eest!) Ja kontserdi pikkuse tõttu jäid esinemata veel geograafide ansambel ja EPA näitering.

A. Üliõpilaspäevad üliõpilaspäevadeks. Neist on palju räägitud, nad on möödas, pundid laiali...

T. Mine jutuga! Kõik ansamblid, kes siis esinesid, tulevad veel kord klubist läbi. Esinenud on juba etlejad programmiga «Igavikku enesele otsida» ja EPA ansambel «Uhhuhuu ja Urri». Niisamasugused aruandeõhtud on kavas ka kõigil teistel meie ansamblitel. Üliõpilaspäevadele ei saanud tulla ansambel «Real», nüüd on ta tulemas kaheks õhtuks — 19. ja 20. dets. kontsertprogrammi ja tantsumuusikaga. Populaarsuse võitnud *dixieland* tuleb uuel aastal uue programmiga.

A. Mina olen tunduvalt skeptilisem — «Kodu ja ristikheinas» esitatud kavad olid kohati küll nõrgad ja labasevõitu, kuid sarjas esines ka mänguvõimelisi, jõulisi ja kohati teravmeelseidki gruppe, kes nüüd on kõik lastud laiali minna.

T. Vaidlen vastu. Peame kõiki neid gruppe tuha all hõõguvateks. Leegitsema hakkamiseks pole enamikule neist mitte eriti tugevat tuult vaja. Loodame, et selleks tuuleks saab kevadsemestril algav teaduskondadevaheline isetegevuskonkurss. Elujõulisemad — matemaatikud, eesti filoloogid saavad ka varem ette astuda.

A. Sa räägid muudkui — tuleb, saab olema, on plaanis, aga klubi pole veel jõudnud mööda nudaastast «Kodu ja ristikheina» auhindagi välja anda, lastes asja kuni vabariikliku ajalehe veergudeni.

T. Piinlik venitamine on see tõepoolest. Kuid ka see kitsaskoht peab saama lahendatud veel sel aastal. Mis aga puutub plaanidesse, siis on need tõesti praegu tunduvalt kenamad, kui lähim minevik ja käesolev tegelikkus.

A. Huvitav oleks kuulda, kuidas siis kevadsemestril saab olema, mida palju lootust andnud klubinõukogu koostöös klubi administratsiooniga on suuteline tegema? Mis siis senini on seganud klubil — 3 kuud on hooaja algusest möödas — neid probleeme lahendamast?

T. Klubil pole praegu kunstilist juhti. Otsimine ja läbirääkimised vastavate õppeasutustega käivad, kõige kiirem selline lahendusviis kahtlemata pole. Kui teaksid soovitada mõnda üliõpilast, kes sellise asjaga võiks toime tulla ja tahaks kätt proovida, või isetegevuslast-organisaatorit — kindlasti leiaksime võimaluse teda kasutada kui palgalist jõudu.

A. Kuhu peaks selline tudeng pöörduma?

T. Klubi juhataja poole iga päev kella kolmest viieni või siis õhtuti ürituste ajal. Vaja oleks aega ja head tahtmist leida oma kaastudengite jaoks midagi head — pakkumisväärset.

A. Mida teeb klubinõukogu? Praegu ei paista ta küll erinevat eelmiste aastate peaaegu formaalsest nõukogust?

T. Ülesanded on jaotatud — igal oma ots peos ja käib vaikne nokitsemine. Kui saab midagi tehtud, eks siis ole näha. Esindatud on seal iga teaduskond — kõik püüavad.

A. See teema teeb sind kuidagi kidakeelseks. Olgu! Kuidas aga õiendatakse need kitsaskohad, mis komsomolikonverentsi sõnavõttudes välja öeldi. Seal paistis küll, et ametiühingu klubi on ametiühingu komiteega pahuksisse läinud.

T. Siin on tahtmine mõndagi muuta. Ametiühingu komiteega on kontakt hea. Hiljuti korraldas komitee istungi klubi olukorra uurimiseks. Eriti suur on nende abi klubi majandusliku olukorra parandamiseks. Suvel sanitaarremondi käigus püütakse korralik ventilatsioon sisse seada. Samuti on olemas lubadus, et mõningaid orkestrile nii vajalikke pille ja võimendusi hakkab aegapidi juurde tulema. Samuti tahaks klubi 10. aastapäeva tähistamiseks saada uue lavaeesriide.

A. Midagi on nüüd segi. Klubi aastapäev, nagu ma küskilt lugesin, on ju 12.—13. detsembril. Eesriie peaks ju siis praegu juba valmis olema.

T. Mitmed põhjused sundisid meid aastapäeva tähistamist edasi lükkama veebruarikuule. Selleks ajaks katsuks oma jõududega korraldada väikese üllatuse ka all «Mefistos». Et aeg annab arutust, ootame selle aja rahulikult ära.

A. All «Mefistos» küll, aga sealne kord (ehk korralagedus) ja alatiselt ühed ja samad näod, tihti isegi õllest juba laialivalgunud, ei kutsu küll mingit head üllatust lootma.

T. Eks ta ole, aga mitu korda oled sa ise püüdnud nendele tuttavaks saanud tudengeile öelda, et ega klubi ole küll õige koht õllejoomingute korraldamiseks.

(Järg lk. 4)

KLUBI - EI!
KLUBI - JAH!

(Algus 2. lk.)

Ausalt öeldes on see tõesti ära tüüdanud. Katsume nüüd õige mitme kandi pealt sinna keldrisse nii sisse pugeda, et sellest asi saaks.

A. Aga võib-olla on sinna alla kippujatel ka moraalne õigustus olemas, eks üks orkester tüüta pikapeale ära.

T. Ausalt öeldes on poiste mäng paranenud — dzässilikku elementi on vähemaks jäänud ja lisaks valmistavad poisid ette iseseisvat kontserdiprogrammi. Potentsiaalselt on orkester mänguvõimeline — tõestab ju seda ka hea vastuvõtt tudengipäevade lõppkontserdil. Kui pillid ja võimendused loodetult kohale jõuavad, saab ehk kevadsemestril käima panna ka biitansamblid, mis asja kindlasti mitmekesistab.

A. Niisiis plaanid on, jääb oodata-vaadata, mis välja tuleb. Ajaleht kirjutas ka kavatsusest korraldada pop-lauljate konkurss ja käiku panna uued ansamblid.

T. Märkimata on rida neid inimesi, kellele saame plaanide elluviimisel toetuda, samuti neid, kes meid kõvasti aidanud on — eelkõige ülikooli parteikomitee liige H. Trass ja ülikooli ametiühingukomitee esinaine H. Kabur. Aga sinule soovitan, tule ja hakka meie tööst osa võtma. Esialgu kohtumiseni üritustel!

V. JASKA

Venia legendi

16. detsembril kell 15—16 toimub Ülikooli tn. 18a õppehoone auditooriumis 216 saksa keele kateedri juhataja dotsendi kt. Juhan Tuldava loeng «Das Ablautsystem im Germanischen» venia legendi saamiseks.

ED. LAUGASTE,
dekaan

Ehitusmalev televiisoriekraanidel

Noor häbemik kitarrist laulab ette Haapsalu rajooni ajalehte. Esialgu on tekstiks olukirjeldus, milles kiidetakse EÜE vahvust, edasi läheb laul üle Peeter Tooma ajaleheportreeks.

Niisuguse nupuka võttega alustavad teleolukirjelduse «Mis oli, on ja jääb» autorid Tiina Mägi, Raimi Tonts, Peep Kasesalu, Aarne Vahtra ja Ain Söenurm oma EÜE-filmi.

«Mis oli, on ja jääb» on esimene malevateemaline ulatuslikum kinodokument ja peab pioneerina ära ajama mitu asja: andma ülevaate maleva mastaapidest minevikus ja olevikus, reklaamima EÜE-d järelkasvu tarvis ja suutma ise ka elamuslik ja tõetruu olla, liiatigi, kui on käepärast nii ahvatlev materjal — isegi massistseenideks piisab külluses 18- kuni 25-aastasi osalejaid.

Kümnekuuline ettevalmistus ehitusmalevasuveks on vajalik selleks, et üliõpilased võiksid kahe kuuga anda ja saada maksimumi. Filmis on see proportsioon antud õiglaselt. Peaaegu niisama oluline nagu võtted suvistelt tööpaikadelt, on eelneva organiseerimistöö valgustamine. Samal määral kui pakutakse arve ehitusmaleva kasvu ja tööde mahu kohta, leidub stseene staabikoosolekutelt. Küll katsutakse määratleda juhi optimaalseid omadusi, küll võita eluõigust «kuivale seadusele», juureldakse töö organiseerimise kallal: «EÜE liikmete haridustase loob eeldused töö heaks organiseerimiseks maleva kõigis lülides» (ühelt nõupidamiselt).

«Kas kuiv seadus lõpuni, või ärge hakake üldse mitte midagi nõudma,» raiutakse välja koosoleku ees. «Tudengite seas võidab ehitusmalev vastasel juhul kähku lõbustuskoha kuulsuse. Tööjõulise maleva eluiga võib arvestada sel korral paar nädalat, mitte enam.»

Selle koosolekustseeni filmimisega tõstetakse mitte üksi ehitusmalelaste, vaid kogu üliõpilaskonna prestiiži.

Läbi kogu filmi rõhutatakse ehitusmaleva kui juhtide kooli osatähtsust. Ehitusmalev on täiesti vabatahtlik ja ajutine organisatsioon, kus juhist oleneb peaaegu kõik. Mitmenda suve malevlased valivad rühma komandöri järgi. Hiljem korraldatud vestlusringis tunnistas ülõpilaste ehitusrühmade traditsiooni üks loojaid Karl Adamson: «Oma suurima praktika pollitilises, pedagoogilises ja organisatsioonilises mõttes sain ma mitte TRÜ komsomoliorganisatsiooni juhtides, vaid 1964. a. suvel Kasahstanis.»

Töö poetiseerimise karile pole noorte filmitegijate laev kuigi oluliselt takerduma jäänud. Tööteemat on kasutatud mõnelgi pool leidlikult. Müüritöö helitaustaks on duett kitarri saatel, lembelaul naisja meeshäälele, millega on väga kenasti meenutatud, et tegemist on 20-aastastega ja nende tegevuse muudavad kauniks kaunid tegijad ise.

Hulk intervjuusid on küll välja kukkunud lihtsakesed (rühma valimine, osalt ka Muhus tehtud intervjuud), aga vähemalt ühe õnnestumise leiab siingi: sünnipäevapidu Muhus.

Filmitegijad, kel mõnel endal mitu malevasuve seljataga, tunnevad hästi materjali. Natuke kahju on võttekohtade vähesusest — ilusaid töökaadreid on õieti ainult ühest rühmast, Muhust, kus režissöör Tiina Mägi ise töötas.

Kust küll on võetud need algupärased laulud, mille poolest film nii rikas on ja (see pole enam küsimus filmigrupile) miks ei kuulnud neid ühtegi üliõpilaspäevadel, nagu ei mäleta ka maleva rõivastust sellelt peolt?

See, et filmigruppi kuulub nii EÜE praktikuid kui ka neid, kes malevaga alles filmitöö käigus kokku puutusid, aitas asja näha nii väljast kui voodripoolelt, aitas tasakaalus hoida kaht nõutavat omadust — film peab olema vastuvõetav nii EÜE-lasele kui ka kõrvalseisjale.

«Mis oli, on ja jääb» ei anna oma piiratud kestusega küll põhjalikumat pilti maleva arengukäigust esimesest töösuvest kuni käesoleva ajani, kuid suudab kindlasti vaimustada tänase EÜE jõulise ja enese väärtust mõistva hoiakuga. Ühe küllalt olulise mõtte ütleb filmis välja Toomas Etverk (EÜE liige 1964—1969): «Maleva arvuline kasv 125-lt 1606-ni on toimunud pidevalt ja loomulikult, moonutamata neid ideid, mille nimel malev on loodud.»

Film on kõige kaalukam, mis seni malevast dokumentides on, ühtlasi kulutab see endast elavat kroonikalõiku komsomoli töömehebiograafiast.

A. HIIR

Uus filoloogia-kandidaat

3. detsembril 1970. a. kaitses Leningradi Riikliku Ülikooli Filoloogiateaduskonna teadusliku nõukogu istungil kandidaadiväitekirja TRÜ inglise keele kateedri vanemõpetaja Asta Luigas. Dissertatsiooni teema oli «Arnold Bennett ja tema «Viie linna romaanid». Nii ametlikud oponendid fil. dr. prof. A. Elistratova ja fil. kand. dots. V. Seinker kui ka sõnavõtjad hindasid tööd väljapaistvaks saavutuseks nõukogude anglistikas. Ühegi vastuhääleta anti A. Luigasele filoloogiakandidaadi teaduslik kraad.

A. Luigase väitekiri on esimeseks ulatuslikuks kirjandusteaduslikuks ülevaateks A. Bennetti loomingu paremikust. 569-leheküljelises ingliskeelses väitekirjas tehakse katse määrata A. Bennetti õige koht XX sajandi alguse inglise kirjanduses ja väärikalt hinnata tema väljapaistvaid teeneid inglise realistliku romaani arengus.

O. MUTT

Esineb Harald Haberman

11. detsembril algusega kell 19 toimub TRÜ aulas loeng «Bioloogia maailmavaatelised ja aktuaalsed küsimused», millega esineb kõigile huvitatuile Zooloogia ja Botaanika Instituudi direktor akadeemik bioloogiadoktor Harald Haberman. Nimetatud loeng peaks olema huvitav küllalt laiale kuulajate ringile, mitte ainult erialainimestele. See on esimene teema loengusarjast, esialgse nimetusega «Akadeemia». Nõusoleku esineda on andnud mitmed teaduste doktorid. Käsitlemisele tulevad laialdase sotsiaalse kõlapinnaga erialaprobleemid paljudest valdkondadest.

ELKNÜ TRÜ komitee

Ülikoolis veerand sajandit tagasi

Dotsent Anatoli Miti mälestusi

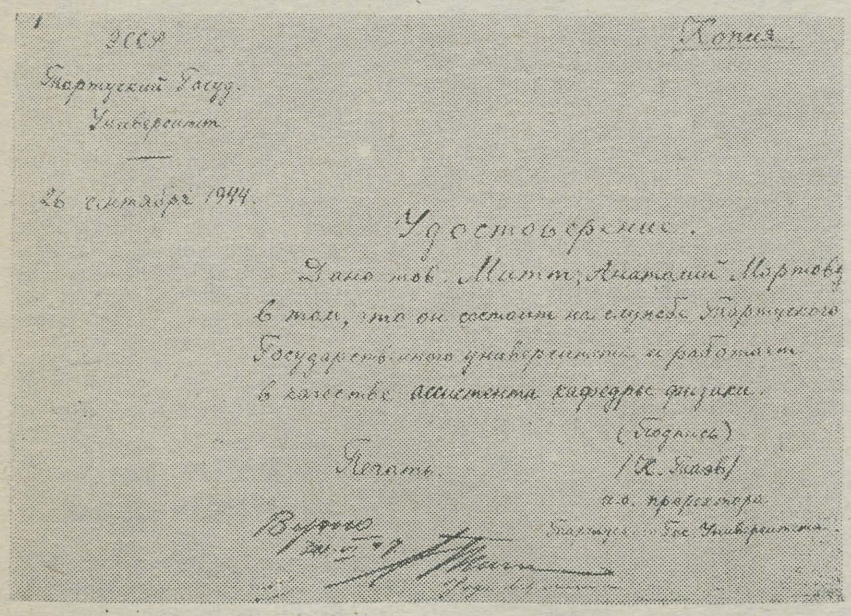

Jõudnud Maaritsa sõjaväekomisjonist tagasi Elvasse, ootas mind ees uus üllatus. Vahepeal oli sealt läbi sõitnud ENSV hariduskomissar professor Jüri Nuut, kelle juures olin 1920. aastate lõpul õppinud analüütilist geomeetriat ja kõrgemat algebrat. Nüüd otsis J. Nuut ülikoolile kaadrit ja saanud prof. Gerhard Rägolt andmeid minu asukoha kohta, põikaski Elvast läbi.

Laual lebas 19. septembril dateeritud ja silmatorkavalt suure pitsatijäljendiga varustatud lakooniline kiri: «Panen ette viivitamatult ilmuda Võrru ENSV Hariduskomissariaadi käsutusse.» Kaalusin asja igati ja otsustasin siiski Võrru mitte minna, sest oli ilmne, et vabariigi valitsus lahkub sealt peagi ja siirdub põhja poole. Pealegi andis tunda pikk jalgsirännak.

Asusime endise töö juurde, kus kuulsime, et 19. septembril oli Valga fašistidest vabastatud ja oodatakse postiühenduse avamist. Seoses sellega määrati mind Elva postkontori ülemaks. Olin selle ametiga nõus, sest ilmselt tuli päeva-paari pärast hakata Tartu poole astuma. Meeleolu oli hea ja postkontor kõrgete mändide all tundus maailma kauneima kohana.

23. septembri hommikul tuli postkontorisse kohaliku õhuvaatluspunkti ülem leitnant Zaitsev, kellega olin tutvunud sideliinide korrastamisel. «Teie pealinn Tallinn on vaba! Moskva saluteeris selle auks eile õhtul. Ise kuulsin!» Seda rõõmsat sõnumit oli esimesel hetkel raske uskuda. Kulus ju fašistidel 1941. a. Tartust Tallinna jõudmiseks 5 nädalat, nüüd tuli Nõukogude armee toime 5 päevaga. Mõni tund hiljem tõi sm. Zaitsev Tartust uue sõnumi: ülikool alustavat tööd ja EKP Maakonnakomiteest anti mulle korraldus viivitamatult kohale tulla.

Ega siis midagi. Tuli lahkuda juba armsaks saanud majakesest Elva mändide all, kus sain ainult paar päeva «ülemaks» olla. Pühapäeval, 24. septembril võtsimegi abikaasaga Tartu tee jalge alla. Maanteel «hääletamine» ei andnud sedapuhku tulemusi ja nii pidime oma 30 kilomeetrit ausalt maha astuma.

Kodu nägi välja veelgi armetum kui augusti lõpul. Uks oli sisse murtud, ahjud lagunenud, põrandad laest pudenenud krohvi paksult täis. Kuid ära viidud polnud midagi.

Asusime kohe koristama ja enne pimedat jõudsime niikaugele, et võisime paljastele madratsitele puhkama heita. Tühjalt haigutavatest aknaavadest lõõtsus sisse tuul, akende taga sabistas vihm. Hea seegi, et katus pea kohal oli.

Järgmisel hommikul läksin otsima oma kolleegi Juhan Langu, et saada olukorra kohta mingit selgust. Olin kindel, et ta oli Tartusse jäänud — mobiliseerimiseks liiga vana, pojad hukati 1941. a. suvel tankitõrjekraavi ääres. Ta oligi kodus. Sõnadega on raske meie jällenägemisrõõmu edasi anda. J. Langu käest kuulsin, et tööle ennistamiseks tuleb pöörduda kellegi Karl Taevi nimelise mehe poole, kes elab Kooli tänavas. (Tegelikult oli K. Taev sel ajal prorektori ülesannetes rektor H. Kruusi erivolitustega asetäitja kõigis ülikooli taastamise ja töölerakendamisega seotud küsimustes.).*

25. septembri õhtupooliku! ilmusingi K. Taevi korterisse (ülikooli peahoone ei olnud veel kasutamiskõlblik). Ukse avas pikk kõhetu mees, kõnepruugi järgi ilmselt saarlane. Kuigi olin okupatsiooniaastatel oma «väärikusest» kaotanud ligi 20 kg, näisin Taevi kõrval raskekaalu maadlejana. Polnud ka imeks panna, kui arvestada, et tal seisis selja taga Leningradi blokaad.

Pooletunnise jutuajamise kokkuvõttena lausus Taev: «Homme võite tõö juurde asuda. Minge ainult kaadriosakonna ülema sm. Nõu juurest läbi ja registreerige end endisele kohale füüsikakateedri assistendiks.» Kaasa anti väike õiend sm. Nõu jaoks.

Nii tegingi. Kaadriosakond paiknes praeguse keeltemaja alumisel korrusel ja Jenny Nõu oli seal alnus töötaja. Kogu arvelevõtmine seisnes nime kirjapanemises ühte suurde raamatusse ja venekeelse töötõendi väljakirjutamises. Sedagi tuli teha käsitsi, sest ülikoolil ei olnud ühtegi vene šriftiga kirjutusmasinat.

Kaadriosakonnas kohtasin keemik Natalie Rägo, kes kutsus enda poole külla. Ta elas J. Hurda (praegu E. Vilde) tänavas. Läksimegi õhtul koos abikaasaga. «Tere, Mitt, kurat, oled see sina ise või on see sinu vaim?» — nende sõnadega võttis mind vastu professor Gerhard Rägo, kes viiendat päeva oli TRÜ halduisprorektori kohusetäitja.

Jutumehed olime mõlemad. Kui hakkas pimenema, pandi lauale tolleaegne ainus valgustusvahend Tartus, «pisike tattnina», ja meid kostitati kuivikute ning mustsõstraleheteega. Jutuhoos ei märganudki, et komandanditund oli käes, ja ööbida tuli Rägode pool. Kuuldes, et meie senine eluase meenutab vabaõhupaviljoni, andis G. Rägo head nõu: «Kõik, kelle korterid on sõjas muutunud elamiskõlbmatuks, võivad mahajäetud korteritesse ümber kolida. Kui vana üürnik ei ilmu 1. novembriks tagasi, saab uus korterivaldaja orderi. Üks selline korter on siinsamas kõrval.»

Järgmisel hommikul vaatasimegi selle eluaseme üle. Oli ilmne, et senised elanikud olid ülepeakaela põgenenud. Põrandal prahi sees lebasid igat sorti «vüürerite» fotod. «Siia ei tule küll enam kedagi tagasi,» olin veendunud. Ja ei tulnudki. Nii lihtsalt lahenes tol ajal korteriprobleem.

27. september 1944 oli minu esimene tööpäev taasvabastatud Tartu Riiklikus Ülikoolis. Kella 10 paiku jõudsin füüsika kateedrisse, kus vahepeal oli paiknenud mingi fašistide väeosa. Aknad olid katki, põrand täis kappidest väljaloobitud aparaate, fotomaterjalid rikutud, kirjutusmasin kolmeks tükiks löödud. Kõikial vedelesi padruneid ja isegi paar käsigranaati lisaks muule. Ei elektrit, gaasi ega vett. Vaid klaasikildude krigin jalge all ja tuule undamine ruumides.

Ei osanud midagi ette võtta. Seadsin sammud halduisprorektori kt. poole, et temalt nõu ja abi paluda.

«Tead sa,» ütles Rägo mu kurva jutu peale, «ega õppetöö täna-homme alga. Seame administratsiooni ruumid korda, et ülikooli saaks juhtima hakata, küll siis jõuame ka füüsikasse välja. Praegu aga võta toidutalongid ja läki sööma.»

Läksime «Wernerisse», kus toidukaartide järgi toodi meile vägev tükk leiba ja sardell kapsastega. Et viimastel päevadel oli minu menüü koosnenud üksnes keedetud kartulitest porganditega, siis maitses selline lõuna ülihästi. Tuju oli jälle hea ja talgute korras koristamine läks jõudsalt. Tosin ülikooli töötajat, kojameest, professorit laskis kätel käia. Kusagilt leiti isegi paar kasti aknaklaasi ning mitmed peahoone aknad hakkasid jälle tuult ja vihma pidama.

Nüüd tulid päevad täis kibedat tööd. 3. oktoobri hommikul peatas mind ootamatult rektor H. Kruus, kes parajasti väljus rektoraadist.

«Tervist, seltsimees Mitt! Kuhu ruttate?»

«Kuhu ikka... Nõukogu saalis tarvis veel paar akent klaasida.»

«Noh, küll see saab ka tehtud. Aga teate, mis...», ja rektor pani oma autoriteetse käe mu õlale, «määran teid ülikooli majandusjuhatajaks!»

«Mis? Mind majandusjuhatajaks?» kohkusin. «Seltsimees rektor, ma ei oska ennastki majandada, taskud alati tühjad, mis siis veel ülikoolist rääkida.»

«Ah nii,» muigas H. Kruus. «Tähendab, ei oska varastada. Aga just niisugust meest on praegu ülikoolile vaja, sest kõik on ju arvele võtmata. Töökohaks saate aula kõrval oleva ruumi (praegu tõlkeseadmete tuba). Tehke see korda ja tundke ennast nagu kodus.»

Lonkisin norus päi oma uut «kabinetti» vaatama. Jälle laokil ruum, akengi veel klaasimata. Mis saab edasi? Mis ülem ma küll oskan olla? Istusin lauale, sest toole ei olnud, ja lohutasin ennast vana sõjamehetarkusega — käsk on vanem kui meie!

(järgneb)

Postkontori ülemast ülikooli majandus-juhataja

* 1957. a. lahkus J. Lang teenitud vanaduspuhkusele 69 aasta vanuses, olles eelnevalt pikka aega töötanud üldfüüsika kateedri dotsendina.

** N. Rägo töötas hiljem TRÜ anorgaanilise keemia kateedri dotsendina ja kateedrijuhatajana. 1960. a. siirdus pensionile ja suri 26. II 1970. a.

«Tartu Riiklik Ülikool» nr. 37
Reedel, 11 XII 1970. a. lk. 4

PUHH

KARU

Väikelinn elas oma igapäevast elu, nii nagu suutis. Kaupa jätkus, peatänav kihas, inimesed olid enestega rahul ja parasjagu kindlad, et niipea midagi omapärast ei juhtu. Aga ikkagi . . .

Praegu ei mäleta enam, kes oli esimene, kuid keegi oli näinud, et keset sõiduteed jalutab keskmist kasvu karu, oli seda nähes rumala näo teinud ja kaaskodanike tähelepanu karule juhtinud. Varsti oli mesikäpp sattunud kõige julgemate uudishimulike ringi keskele, need aga, kes ära ei raatsinud, juurde aga kartsid minna, panid hulgakesi ja kogemata terve muu liikluse seisma.

Arutati nii ja naa ning selleks ajaks, kui saabus kodanik R., uskusid juba kõik, et tegemist peaks olema kohalikust loomaaiast põgenenud eksemplariga. Kodanik R. ei kaotanud pead. Ta tungis otse publiku keskele, karule vaat' et kõige lähemale ja küsis:

«Aga miks te üldse arvate, et see on loomaaia karu? Muide, kui te teaksite, et selle raha eest, mis kuluks loomaaia pidamisele meie linnakeses ühe aasta jooksul, saaks ehitada kõigi mugavustega korterid selle loomaaia teenistujatele isegi siis, kui nende koosseisu kasvõi kolmekordistada — kui te seda teaksite, siis oleksite te juba aru saanud, et meie linnakeses loomaaeda üldse polegi. Sest kas pole meie linnavalitsus küllalt tark, et sellist raiskamist mitte lubada?»

Ettevõtlikumad kriipisid nüüd kukalt, et õige jah ja kuidas me ikka ise ei taibanud, aga paljud panid asja ikka veel imeks ega mõelnudki laiali minna. Kodanik R. pidi edasi seletama:

«Kui te peale selle teaksite, et üks karu sööb aastas niisama palju vasikaliha, kui sööksid kogu loomaaia rebased isegi siis, kui nende arvu kasvõi kolmekordistada — kui te seda teaksite, siis usuksite küll, et karu ei peetaks meil isegi juhul, kui peetaks loomaaeda. «Aga,» laiutas kodanik R. käsi, «pole ju loomaaedagi!»

See oli piisavalt mõistlik jutt, et enam mitte seletusi nõuda. Jalutati laiali, argipäev tuli tänavale tagasi ja nagu öeldud — praegu seda lugu vaevalt veel mäletatakse. Ja halvasti tehakse . . .

Sest kui kõige raskem oli möödas, pani kodanik R. karule paela kaela, peatas takso ning olles endid tagaistmel kõrvuti sisse seadnud, käskis sõita loomaaeda.

H.-H. HARJULA

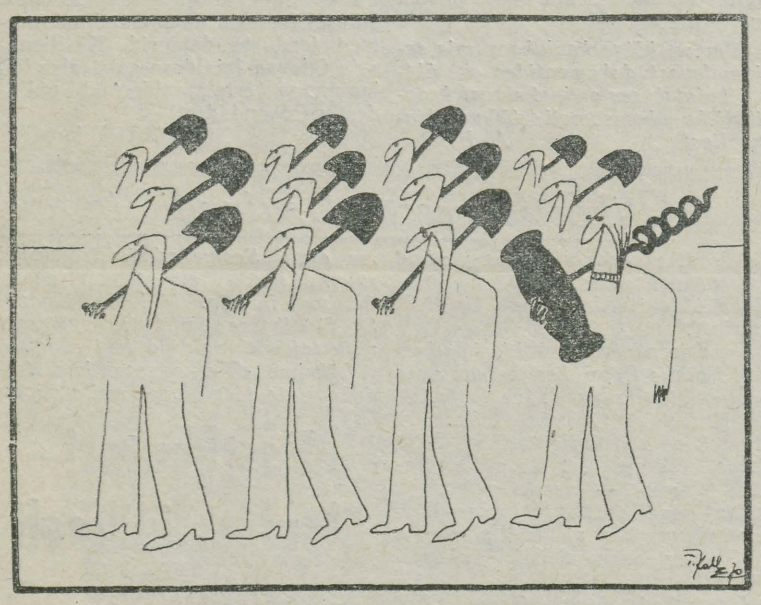

T. KALL

Mina arvan et...

** kel puudub talveriietus, leiab mantli, salli ja mütsi tarbeks sobiva moe ajakirjast «Siluett» või ülikooli peahoone akendelt õhtuse vahetuse ajal.*

** kui teil on joonistamisoskust, luuletajakutsumust ja peent ilumeelt, siis kiirustage! On kindlaks tehtud, et peahoone auditooriumides 104, 228 ja 301 on veel täiesti puhtaid laudu.*

** mehe au on müts, mitte selle kergitamine. Hoia au noorest peast!*

** ka 20. sajandil osatakse kultuurselt käituda, kinnitas ürginimene, kui ta peahoone suitsetamiskohti nägi.*

MAJAVAMM

Pedagoogikaringis

Reedel, 18. dets. kell 19 toimub ph. 13. aud. pedagoogikaringi koosolek. Päevakorras ettekandeid 6-aastaste laste koolikũpsusest, erinevast võimekusest ja teistel teemadel.

Pedagoogikaringi juhatus

Looduskaitseringis

18. dets. kell 20 Vanemuise t. 46 geograafia auditooriumis on Teatri- ja Muusikamuuseumi külaliste osavõtul õhtu «Näitleja, loodusteadlane, harukordne inimene (valguspilte ja mälestusi Albert Üksipist — meie ringi sõbrast).

Lahendame organisatsioonilisi küsimusi.

JUHATUS

Toimetuse postist

Ettevaatust! Üliõpilased.

Niisugune silt oleks drastiline. Aga siiski vajalik. Alljärgnev avab selle sisu.

Ajendiks, mis lõpuks pani sulge haarama, sai üks novembrikuu esmaspäev. Sellel päeval uuendati osaliselt õpperaamatukogu lugemissaali põrandakatet ja seetõttu tuli külastajatel kasutada teist trepikoda. Allakirjutanul on raamatukogu majas korter ja et seda trepikoda seni peale meie pere teised ei kasutanud, kasvatasin sobival paigal mõningaid toataimi. Paar aastat tagasi kaunistas õpperaamatukogu kollektiiv ka raamatukogu trepikoja roheliste taimedega. Möödunud aastal olime aga sunnitud need likvideerima, sest ei jõudnud enam võidelda taimede tervise eest — lillepotte kasutati pidevalt prügikastina, õitsvad lilled aga varastati.

Need kurvad kogemused meenusid, kui andsin nõusoleku trepikoja kasutamiseks ühe päeva jooksul. Mõtlesin, et kui õhtul lillepottidest konid ja prahi välja nopin, siis ehk suudan taimi säästa.

Ei oska aga kirjeldada oma nördimust, kui õhtul pärast raamatukogu sulgemist läksin taimi kastma. Ühest kaktuselisest olid järel ainult köndid ja ka teise küljest oli varsi murtud.

Eelneva jutu peale võidakse vastata: asi kah mõnda lillepotti taga nutta! Jättes tagaplaanile isikliku solvumise, on minu arvates asi hoopis ellusuhtumises. Millest see tuleb, et nii levinud on hoolimatus ühiskonna vara, looduse, kaaskodanike ja nende tegevuse vastu?

Illustreerimiseks veel üks fakt: möödunud suvel tallati «Professorimäest» alla kõnnitee kõrvale rohu sisse lai rada üle nurga keemiahoone juurde (siinkohal ka ettepanek kõnnitee uuesti kruusatada, sest porise ajaga muutub ta peaaegu käidamatuks). Julgen väita, et tallajaist 95% olid üliõpilased. Olen ise näinud üliõpilasi jalutamas sellel rajal ka siis, kui kõnnitee oli igati kuiv ja käidav. Muru rikkumist püüti takistada tõkkepuude etteseadmisega, aga juba järgmisel hommikul lebasid need mahamurtult ja tallamine jätkus. Ajavõit ehk 5 sekundit!

Või seegi, et hommikul need õnnetud, kellel on vaja alt linnast üle Toome tööle minna, peavad hoolega hoidma kõnnitee servale, et mitte lasta end pikali joosta. Olen samuti üks neist vastuvoolu liikujatest. Ei mäleta ühtegi juhtu, kus üliõpilased oleksid kõrvale astunud, küll aga on tulnud kõnnitee-äärsetel kividelgi käies veel teed anda.

Või seegi, et Toome raamatukogu lugemissaalist varastati mikrofilmi lugemise aparaatidelt poolid, mistõttu filmide lugemine on nüüd äärmiselt ebamugav; et kadusid üldiseks kasutamiseks väljapandud lauasulepead jne. Seda loetelu võiksid nii raamatukogude kui teiste ülikooli allasutuste töötajad veel pikalt jätkata.

On nagu enesestmõistetav, et kõrgema (või peaaegu kõrgema) hariduse puhul ootad ka kõrget kultuuri. Momendil tekib aga küsimus, mis tootmise, haridus- ja kultuurielu juhid saavad neist inimestest paari aasta pärast, kes täna veel mõtlematult lõhuvad, varastavad, rüvetavad. Kus ja mis on valesti, milles on põhjus?

On viimane aeg, et üliõpilaskond hakkaks enesekasvatusega tõsiselt tegelema, et antaks endale aru, mida lubab ja milleks kohustab nimetus üliõpilane. Vähemuse tegude eest langeb vari kõigile!

L. KIVISTIK

Kaasaeg ja noored

Mul tuleb oma ameti tõttu õige sageli kokku puutuda tänapäeva noortega. Töötan nimelt valvurina TRÜ-s. Ajapikku on tekkinud mõtteid, mida tahaksin ajalehe veergudel väljendada.

Kaasaeg on aeg, mil osas kapitalistlikes riikides on tehnika, automaatika ja elektroonika jõudnud kõrgele arengutasemele. Ühelt poolt kasvab seal tootmine, samal ajal aga ähvardab ikka enam tööpuudus, sest masin hakkab inimest välja tõrjuma. Eriti puudutab see noori, kes alles otsivad endale sobivat töökohta.

Teiselt poolt on kaasaeg aeg, mil paljudes maades on sündinud uus ühiskondlik kord — sotsialism. Nendes riikides on sotsialismi eesrindlikud ideed saanud enamiku noorte ideedeks. Sotsialistlike maade noorte eeskuju avaldab tugevat mõju noorsooliikumisele kapitalistlikes maades. Ikka rohkem ühineb noori võitluseks rahu, demokraatika ja õiglase ühiskondliku korra eest.

Kuid on küllalt ka teistsuguseid noori. Need on peamiselt väikekodanluse hulgast pärinevad noored, kes lasevad ennast ilma kriitikata mõjutada osavalt korraldatud kodanlikul propagandal, mis jõuab noorteni küll ajalehtede, raadio, televisiooni, kirjanduse, ja kino kaudu. Nende hulgast värvatakse vabatahtlikke kodanlikesse sõjavägedesse, neid saadetakse vajaduse korral tapma teisi rahvaid Kagu-Aasias. Neile makstakse hästi ja neid varustatakse küll alkoholi ja salaja ka narkootiliste ainetega.

Teine osa kodanlikust noorsoost on paisatud tänavale, kus nad kalduvad kuritegelikule teele. Et nad ei saa ühiskonnas tavalisel teel välja paista, valivad nad oma isiku rõhutamiseks õige imelikke vahendeid, seda riietuse ja soengute osas, mis sageli meenutab õige kaugeid aegu, kui juustepügamist veel ei tuntud.

Kodanliku noorsoo sellised veidrused on arusaadavad. Mind paneb imestama aga see, et ka meil leidub üksikuid noori, kes püüavad neid järele ahvida. Kas selleks on mingit vajadust? Arvan, et mitte. Kui meie noor tahab silma paista, siis on tal selleks võimalused antud. Olgu ainult mees ja näidaku, mida suudab teha õppimises või ühiskondlikus töös. Niimoodi saavad noored väljapaistvateks lugupeetud inimesteks.

Aga on veel üks probleem. Meie noored ei hoia kaasajal küllaldaselt oma tervist. Küsimus on just suitsetamises ja alkoholi tarvitamises. Ma pole eluaeg suitsetanud ja kuigi olen praegu 67-aastane, on mu kopsud puhtad nagu 40-aastasel, ütlevad arstid. Seepärast vaatan kurvastades neid noori tütarlapsi, kes ülikooli koridorides suitsetavad, hävitades sel kombel nii oma tervist kui nooruslikku ilu. Üldse ei sobi naistele suitsetamine. Olen elanud seal, kus kasvatatakse tubakat, ja võin kinnitada, et sealsed naised ei suitseta. Nad teavad tubaka kahjulikkust. Milleks siis meil on vaja seda teha?

Kandes tudengi mütsi ja olles oma rahva tulevane spetsialist, peaksid meie noored käituma igati väärikalt, seda ka suitsetamise ja alkoholi pruukimise osas.

A. GEINMAN

Andrus Simsel

Kui leiad surnud mesilase
ära viska teda tulle
ära mata ka maha
sest siis ta kõduneb
lase teda natuke aega olla
tunne siis südames piina
et oli mesilane
hea usin mesilane surnud
läinud juba ammu tast mööda
tule uuesti tagasi
mõtle et ta kogus mett
mõtle et ta istus lilledel
mõtle et ta elas
ja et sa ka ise elad
leia üles see seos
ja ka see et tema on surnud
võta taskust toos tikke
ja põleta ta siis
raputa tikutoos tühjaks
pane põletatud mesilane sinna sisse
ja kanna kaasas kui talismani

Tamara Neider juubilar

Kes mitmete koridoride lõpust leiab viimaks üles Majandusteaduskonna dekanaadi, kohtab seal tavaliselt kõige enne pikka tugeva häälega naisterahvast. Sisenejat paneb imestama tema võime teha üheaegselt palju asju: jagab üliõpilastele näpunäiteid avalduse kirjutamiseks, annab andmeid prodekaanidele või trükib mingisugust õiendit. Tegevused võivad olla ka teised, kuid mõtlikuna istumas ei näe Tamara Neiderit küll kunagi.

Oma hiljuti täitunud poolsajandist on ta üle 16 aasta olnud tööl ülikoolis. T. Neider alustas oma eluteed Tartus raudteelaste perekonnas. Tartlaseks on ta jäänud tänaseni. Aastail 1940—1941 lõi ta aktiivselt kaasa kommunistlike noorte tegevuses.

Tööle asus ta spordiriistade vabrikus ning 20. septembril 1954. a. tuli tööle Tartu Riiklikku Ülikooli. Algul oli T. Neider Õigusteaduskonna sekretäriks, kuid juba siis «spetsialiseerus» rohkem majandusteadlaste asjaajamisele. Üle 7 aasta tegutseb ta aga juba Vanemuise tänavas, olles ametlikult Majandusteaduskonna dekanaadi dispetšer.

Ülikoolis töötamise ajal on T. Neider täitnud mitmeid ühiskondlikke ülesandeid, peamiselt ametiühingu liinis. Praegu toob ta aga kaks korda kuus teaduskonnale palga Vanemuise tänavasse, lahendab igasuguseid ülikiireid asju ning kui mujalt masinakirjutajat ei leia, siis lööb kasvõi öösel ümber mõne tähtajalise artikli või diplomitöö. Oma tegevusega on ta ära teeninud rohkeid tänu- ja kiidusõnu.

Soovime Tamara Neiderile edaspidiseks niisamasugust jõudu, energiat ja optimismi nii tööl kui ka kodus!

V. KRINAL

Tänasel päeval kümme aastat tagasi

tabas eesti teadust raske kaotus — meie keskelt lahkus professor August Vaga, eesti botaanikute kauaaegne juht ja innustaja. Üle 70 teadusliku uurimuse, niisama palju populariseerivaid kirjutisi ning õpperaamatuid — selline on A. Vaga trükisõnas säilinud pärand. Suurt tähtsust omavad A. Vaga tööd taimesüstemaatika ja -fülogeenia, fütotsönoloogia ning botaanika ajaloo alalt. Tema eestvedamisel ja osavõtul sai alguse ka botaanika-alase suurteose «Eesti NSV floora» koostamine ja väljaandmine. Hinnatav on professor A. Vaga pedagoogiline tegevus, tema hool ja mure ülikooli botaanikaaia ning taimesüstemaatika ja geobotaanika kateedri taastamisel sõjajärgsetel aastatel.

Professor August Vaga elust ja loomingust kuuleme lähemalt täna kell 16 taimesüstemaatika ja geobotaanika kateedris toimuval botaanikaringi koosolekul, kuhu on meenutama kutsutud ka professori õpilasi. Hiljem läheme koos Raadi kalmistule, et panna pärg teadlase hauale.

REIN SANDER

Näite- ja teatrihuvilised

Tulge kõik laupäeval, 12. dets. kell 16 klubisse, kus asub tööle ülikooli näitestuudio! Teid juhendama ja õpetama on kutsutud RAT «Vanemuise» näitleja-lavastaja Heiki Haravee.

Kergejõustiklane

Sisehooaja avavõistlused on kilehallis 15. detsembril kell 18. Tule proovi radu!

TOIMETAJA H. PALAMETS

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет») г. Тарту Эстонской ССР. Орган Тартуского государственного университета. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III Üksiknumbri hind 2 kop. Tell. 7520. MB-09687.

AR Fr. R. Kreutzwaldi nim. ENSV Riiklik Raamatukogu

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riiklik ÜLIKOOL

TARTU RIIKLIKU ÜLIKOOLI PARTEIKOMITEE, REKTORAADI, KOMSOMOLIKOMITEE JA AMETIÜHINGUKOMITEE HÄÄLEKANDJA

Nr. 38 Reedel, 18. dets. 1970. a. XXIII aastakäik

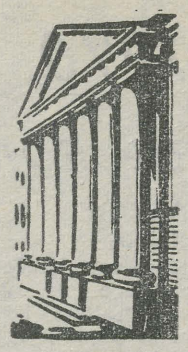

EKSAMID!
EKSAMID!
EKSAMID!

Läheneva ÜLKNÜ KK pleenumi eel korraldas ÜLKNÜ KK üliõpilasosakond Leningradis seminarnõupidamise kõrgemate koolide ja tehnikumide komsomolisekretäridele. Arutusel oli komsomoligrupi töö parandamine. Kokku oli sõitnud üle 130 kõrgemate koolide esindaja. Suurematest esindatud keskustest märkigem Moskvat, Gorkit, Novosibirskit, Harkovit, Alma-Atad, Bakuud, Tbilisit, Kaunast, Riiat. Eestist olid kohal ELKNÜ KK üliõpilasosakonna juhataja A. Vellamaa, ELKNÜ TPI komitee sekretäri asetäitja R. Erme, Narva Polütehnikumi komsomolisekretär ja allakirjutanu.

Põhiettekande tegi ÜLKNÜ KK üliõpilasosakonna juhataja **V. Sostakovski. Peaprobleemiks** seadis ta **õppetöö.** Sisuliselt on õppetöö tulemused paranenud. Selles on oluline osa olnud komsomoli õppe- ja kasvatustöö komisjonidel ning mitmesugustel konkurssidel. Paranenud on suhtumine õppetöösse, individuaalne aruandmine komsomolile. Ainult «väga headele» õpib 7—8% kogu meie maa üliõpilaskonnast, 23—24% saavad häid ja väga häid hindeid. Rahulolematust tekitab aga üha suurenev kolmemeeste arv. Õppetöö tulemuste parandamisel on oluline töö komsomoligruppides, kes tunnevad iga noort eraldi. Grupi mõju oma liikmetele on aga olnud väike. Sageli puudub printsipiaalne hoiak kolme- ja kahemeeste suhtes, kasvatustöö toimub ebaregulaarselt. Õppetöö organiseerimisel rõhutati veel võistluste ja ülevaatuste läbiviimist, kontrolli iseseisva töö üle ja tööd esimeste kursustega. Ettekandja kummutas uurimistulemuste põhjal väite, nagu oleksid üliõpilased üle koormatud.

V. Sostakovski toonitas, et leninlik arvestus ja ühiskondliku töö atesteerimine tuleb muuta sisukamaks. Pahatihti jäi kogu töö atesteerimiskomisjoni kanda, grupid ei võtnud reaalseid kohustusi ega arutanud oma kollektiivi liikmete tegevust.

Iga neljas üliõpilane tegeleb teadusliku tööga. Nende arvude taga ei ole tihti tõsist teaduslikku tegevust. Praktika nõuab aga kõrgema haridusega spetsialistilt just loomingulise töö oskust.

Komsomoli tähtsaks töölõiguks on üliõpilaskandidaatide vastuvõtmine. Praegu esinevad suured disproportsioonid vastuvõetavate sotsiaalses koosseisus. Suur osa andekaid maanoori jääb kõrgemast koolist eemale. Komsomoliorganisatsioonid said vääralt aru komsomoli kaksaastakust maakutsekoolidele. Hakati koole materiaalselt abistama, sinna suunati üliõpilaste ehitusrühmad, annetati vananenud tehnikat. ÜLKNÜ KK aga algatas ürituse laiemalt, suunates peatähelepanu ideelis-poliitilisele kasvatustööle, sellele, et maanoored asuksid edasi õppima (eriti pedagoogilistel aladel). Nüüd toimub see töö ettevalmistusosakondade liinis. Plaanis on saada 1/5 päevase osakonna üliõpilastest nende osakondade kaudu. See pole kerge ülesanne, mida tõestab fakt, et 1969/1970. a. lahkus üle poole ettevalmistusosakonnast tulnud üliõpilastest pärast esimest semestrit.

Positiivseid tulemusi kommunistliku maailmavaate kasvatamisel andis V. I. Lenini juubeli eel toimunud ühiskonnateadustealane konkurss. Kui 1965. a. esitati konkursile 75 000 üliõpilastööd, siis 1970. a. oli see arv juba 700 000. Kvantiteedi suurenemine viis aga alla kvaliteedi.

Et üliõpilaste töid tutvustada, tuleks osa neist esitada populaarsete loengutena.

Siiamaani pole grupid leidnud poliitilise informatsiooni uut vormi. Informatsiooni ettelugemine on kaotanud populaarsuse. V. Sostakovski pakkus välja mõtte arutada gruppide koosolekuil ja ühiskonnateaduste seminaridel neid küsimusi, mis leiavad kõlapinda ühiselamutes, väiksematel vaidluskoosolekutel. Jällegi rõhutati süsteemi loomise vajadust.

Kommunistlikest noortest on valitud 30% organisatsiooni juhtivatele kohtadele, 25% tegeleb agitatsiooni- ja propagandatööga. Oluliseks loeti üliõpilaste ühiskondliku praktika organiseerimist.

V. Sostakovski rääkis ka üliõpilaste ehitusmalevast. On märgata, et suureneb tarbijalik lähenemine. Omaette eesmärgiks on saanud «kõva raha» teenimine. Näiteks töötas Magadani oblastis sadu «metsikuid» rühmi. Nende Mekaks on saanud Kaug-Ida saared ja poolsaared, kus töötavad sageli nn. «veteranide rühmad». Tööpäev kestab kuni 14 tundi, mistõttu ei jää enam aega ega jõudu millegi muuga tegelda. Paljud rühmad ei pea maleva algset eesmärki millekski. Otseselt on niisuguses suhtumises süüdi rühmakomandörid, kuid ka komsomolikomiteede tähelepanu peab enam olema suunatud poliitilisele tööle ja vaba aja sisustamisele.

Kaasettekandega esines ÜLKNÜ Leningradi oblastikomitee sekretär L. Karbuz. Kogu organisatsiooni

Mõtteid Leningradi nõupidamiselt

liikmetest moodustavad üliõpilased kolmandiku, seepärast on ka oblastikomitee tähelepanu üliõpilaskomsomolile suur. Mõned mõtted sellest ettekandest:

● Komsomol teeb palju õppeprotsessi edasiviimisel, reaalsed tulemused on aga veel minimaalsed — õppeedukuse tõus on väga väike.

● Poliitilised veendumused ei ole mõnikord kooskõlas teadmistega, mida kõrgemas koolis antakse.

● Ühiskonnateaduste konkursile esitatud tööde soliidne arv ei anna veel hinnangut kõrgemate koolide komiteede tegevusele. Komsomoli osa selles on vaieldav.

● Üliõpilased ei tunne oma õppeasutuse nimelisi stipendiaate — s. o. kõigist kõige paremaid.

Seminari edasine töö toimus neljal teemal: komsomoligrupi töö õppeedukuse tõstmisel, ideoloogiline töö grupis, ühiskondliku praktika organiseerimine ja organisatsiooniline töö. Öeldi:

● Teaduse ja tootmise areng nõuavad kõrgemalt koolilt õppeplaanide uuendamist. Üha väiksema ajaga peavad üliõpilased omandama põhjalikud teadmised, sest pidevalt suureneb teadmiste maht. Seepärast tuleb erilist tähelepanu pöörata 1. kursustele. (Leningradi Elektrotehnika Instituudi rektor prof. Vavilov).

● Esimesed kursused ei ela küllalt kiiresti kõrgema kooli ellu sisse. Nende õppeedukus on tunduvalt madalam vanemate kursuste omast. Õppetöö taseme tõstmiseks on kursustel loodud õppekomisjonid, kel on tihe side dekanaadiga. (Leningrad.)

● Tehnikumid praktiseerivad «komsomolihäiret» (halvast õppeedukusest koju teatamine), kahemeeste pildistamist ja ajalehes trükkimist.

● Sisse on seatud grupi žurnaalid, kuhu märgitakse üliõpilase kogu tegevus. Selle alusel jagatakse stipendiume, ühiselamukohti jm.

● Erialast kirjandust loetakse vähe, ebaratsionaalselt või ei loeta üldse. (Novosibirsk).

● Õppetöö analüüsid aitavad lahendada paljusid probleeme, mis seisid komsomoligruppide, dekanaatide, kateedrite ees. Õppetöö tulemustele ja grupi tegevusele selle parandamisel avaldavad mõju niivälised tegurid (tulevase spetsiaalsuse prestiiž; palk, korteriolud, töö loomingulisus; ülikooli loengute tase) kui ka sisemised (üliõpilase oskus õppida, teadlikkus, distsipliin). Kõrgema hariduse süsteem ei soodusta komsomolil oma nõudmisi teistele esitada (Tartu RÜ). Viimane mõte leidis toetust ka teistelt sõnavõtjatelt.

Kahjuks ei saanud paljud sõnavõtjad aru seminari eesmärgist, mis taotles uute ideede, positiivsete kogemuste ja töövormide vahetamist. Sõnavõtud kujunesid sageli tööaruanneteks.

Teisel päeval andis sissejuhatuse arutelule Leningradi RÜ filosoofiakateedri õppejõud N. Keizerov, kes toonitas, et ühiskonnateaduste kateedrite õppejõud peaksid üliõpilasi operatiivselt informeerima kõigist aktuaalsetest sise- ja välispoliitilistest sündmustest. Mõtteid esinemistest.

● Esimestel kursustel on loodud poliitinformatsiooni süsteem, esinevad komsomolikomitee liikmed, ühiskonnateaduste kateedrite õppejõud. Häirib informatsiooni vähene operatiivsus, värske materjali vähesus. (Saraatovi RÜ).

● Üliõpilaste ühiskondliku praktika tarvis loodi süsteem, mis haarab kõiki üliõpilasi (Harkovi Avioinstituut). (Saalist esitati küsimus, kust leiti aega niisuguse praktika korraldamiseks. Selgus, et rektori korraldusel võeti tunnike keemiast, teine füüsikast, kolmas matemaatikast... Saal muigas, sest niisugust teed muidugi minna ei saa.)

● Viidi läbi akadeemiliste gruppide sotsiaalse struktuuri analüüs. (Gorki RÜ).

● Komsomoligrupi sekretärile anti suured õigused, sest ilma nendeta ei ole sekretäril ka autoriteeti. Selle tulemusena paranes õppeedukus. Kõige edukamatele gruppidele antakse kahekordset stipendiumi. On kursusi, kus ei ole saadud veel ühtegi rahuldavat. (Bakuu RÜ).

Toimunud seminar oli mõeldud ülevaate saamiseks olukorrast kõrgemates koolides. **Kevadsemestril kutsutakse kõik komsomolisekretärid Moskvasse, kus toimub päris seminar.** Seal töötavad sektsioonid, toimub diskussioon.

M. KUBO,
ELKNÜ TRÜ komitee sekretär

Mida ütleb määrus eksamitest

VAJALIK LUGEMINE KÕIGILE ESIMESE KURSUSE ÜLIÕPILASTELE, AGA EI TEE PAHA MEELDETULETAMISE MÕTTES KA VETERANIDELE.

● **Üliõpilased on kohustatud sooritama eksamid ja arvestused kõigis õppeplaanis ettenähtud distsipliinides, kusjuures ühele sessioonile võib planeerida kuni 5 eksamit ja 6 arvestust. Hea õppeedukusega üliõpilastele võib dekaan lubada eksamite õiendamist enne sessiooni, semestri vältel, tingimusel, et eelnevalt on üliõpilane õiendanud antud aines nõutavad arvestused ja praktilised tööd.**

● **Üliõpilasi lubatakse eksamisessioonile tingimusel, et nad on eelnevalt sooritanud kõik õppeplaanis ettenähtud arvestused ja praktilised tööd. Juhul kui mõnel üliõpilasel jääb sooritamata 1—2 aines (aga mitte eksamidistsipliinides!) arvestused, on dekaanil õigus mõjuvate põhjuste korral lubada üliõpilast erandkorras eksamitele. Võlgu jäänud arvestused tulevad siis õiendada kas sessiooni ajal või järgmise semestri alguses.**

● **Kui üliõpilane ei saa haigestumise tõttu ilmuda määratud tähtajal eksamile või arvestusele, esitab ta dekaanile vormikohase arstitõendi, mille alusel dekaan määrab üliõpilasele individuaalse tähtaja eksami (arvestuse) õiendamiseks.**

● **Olenevalt kateedri otsusest võivad eksamid toimuda kas piletite alusel või ilma piletiteta. Eksamineerijal on õigus esitada üliõpilastele täiendavaid küsimusi väljastpoolt piletit, lasta lahendada ülesandeid, tuua praktikast näiteid.**

● **Eksamile tulles peab üliõpilasel olema kaasas õpinguraamat. Eksaminaator kannab positiivse hinde eksamiprotokolli ja õpinguraamatusse, negatiivse hinde aga ainult eksamiprotokolli. Juhul kui üliõpilane ei ilmunud tähtaegselt eksamile, tehakse eksamiprotokolli vastav märge. Kui hiljem selgub, et eksamilt jäädi eemale vähemõjuvatel põhjustel, kannab dekaan eksamiprotokolli mitterahuldava hinde.**

● **Üliõpilased võivad eksamitel kasutada õppeprogramme ja eksaminaatori loal ka käsiraamatuid, kaarte, tabeleid, makette ning muid õppevahendeid.**

● **Kõrvalised isikud võivad viibida eksamil üksnes rektori, õppeprorektori või teaduskonna dekaani loal.**

● **Juhul kui üliõpilane saab ühes aines mitterahuldava hinde, võib dekaan, arvestades mõjuvate põhjuste olemasolu, lubada sessiooni vältel eksamit uuesti sooritada õppejõu nõusolekul ja ainult samale õppejõule. Kahe ja enama eksami ümbertegemine ei ole lubatud.**

● **Kui üliõpilane ei soorita sessiooni ajal kolme või enamat eksamit või ei likvideeri pärast eksamisessiooni määratud tähtajal akadeemilist võlgnevust, eksmatrikuleeritakse ta kõrgemast õppeasutusest.**

● **Kui päevase osakonna üliõpilasel jääb mõjuvatel põhjustel osa eksameid (või ka kõik eksamid) sessioonil sooritamata, võidakse ta jätta kursust kordama. Seejuures ta vabastatakse eksamite uuesti andmisest nendes ainetes, milles eksamihinded olid «hea» või «väga hea». Kogu õppeaja vältel võib kursust kordama jääda vaid kahel korral.**

Kuidas valmistume eksameiks?

Mõne nädala pärast algab eksamisessioon. Näod tõmbuvad juba tõsiseks, tegudes ja toimetustes ilmneb tuttavat kiirustamist, aeg on üha rangemalt arvel.

Jah, eksam esitab meile kõigile rangeid nõuded, nende edukas täitmine nõuab tõsist tööd. Töötulemused aga sõltuvad õigetest töövõtetest.

Millest alustada, mida silmas pidada, et eksameiks ettevalmistumist parandada saaks?

Alustama peaks **aja planeerimisest.** Eksamite ajal on iga minut kallis — valesti planeeritud aeg tähendab kas ajahätta sattumist või tulutut ajaraiskamist. Selle vältimiseks on soovitav koostada kalenderplaan, kuhu märgime eksamipäevad, ning konsultatsioonide ajad. Kohe selgub, mitu päeva jääb iga järgneva eksami ettevalmistamiseks. On mõni eksam õppijale raskem, tuleks kalenderplaanis varuda selleks rohkem aega mõne teise, kergema eksami arvel.

Aja planeerimise kõrval oleks vaja mõelda, kus, millal ja kellega koos õppida, kas on olemas vajalikud konspektid, raamatud ja muud õppevahendid. Konspektide «augud» tuleks täita ja kõik muu, mis vajalik, veel eelnevalt korda teha. Selline planeerimine ja ettevalmistamine aitab sessiooni perioodil jääda rahulikumaks ning kontsentreeruda ainult õppimisele.

Sessiooni ajal on vajalik **kindel päevarežiim ja psühhohügieen.** On teada, et produktiivset vaimset tööd võime teha päevas ca 6—8 tundi. Oleks hea, kui see aeg langeks hommikupoolikule, sest nagu välja selgitatud, on töövõime inimestel kõrgeim kella 11 paiku, hiljem aga hakkab kahanema. Seepärast 2 tundi töötamist kella 9—11 vahel võrdub 3-tunnise tööga kella 18—21 vahel.

Suurt mõju avaldab õppimisele meeleolu. Negatiivses meeleolus väheneb puhanud inimese töövõime ca 10%, väsimuse puhul aga koguni ca 50%. Positiivsete emotsioonide puhul tõuseb töövõime harilikust kõrgemale. Hea meeleolu ja reipa enesetunde säilitamiseks ei tohiks ka sessiooni ajal loobuda spordist ning meelelahutustest. Ent muidugi, peamiseks emotsioonide allikaks on toimetulemine oma õppeülesannetega. Halb hinne eksamil või ajahätta jäämine halvavad psüühikat, viied ja edu tagavad eneseusalduse ja ergutavad veelgi paremale õppimisele.

Õppimise ajal pole otstarbekas mitu tundi järjest raamatute taga istuda. Aktiivne õppimine (ca 20—50 minutit) vaheldugu regulaarselt puhkustega. Et puhkus mõjuks tõesti värskendavalt, on vaja liikuda ja, kui võimalik, mõelda hoopis millelegi muule kui õppimisele. Uni peab olema küllaldane, et tagada vaimset värskust ja töövõimet. Kes une arvel oma päeva pikendab, selle omandamisvõime on järgmisel päeval väiksem.

Tegelik õppimine ja materjali omandamine algab **aines orienteerumisega.** Tehakse kindlaks, milline materjal tuleb kordamisele (pahatihti esmakordsele läbitöötamisele). On hea, kui siinjuures saaks aluseks võtta programmi või eksamiküsimused.

Üldisele orienteerumisele järgneb materjali läbitöötamine, s. t. lugemine kontsentreeritud tähelepanuga. Üldse annab kontsentreeritud tähelepanuga õppimine, nagu näitavad vastavad katsed, 3 kuni 10 korda paremaid tulemusi kui pealiskaudsem töö. Aine omandamist soodustab ka allakriipsutuste ja ääremärkuste tegemine ning enesele aine kohta mõttetööd aktiviseerivate küsimuste esitamine. Kõigis küsimustes tuleb jõuda täieliku arusaamiseni. Iga fakti puhul oleks esmajoones tarvis silmas pidada selle

(Järg 3. lk.)

Üliõpilaste 1970. a. teaduslike tööde vabariikliku konkursi laureaadid

ÜLIÕPILASTEST LAUREAATIDE AUTASUSTAMINE TALLINNAS

Igaüks, kes tänavusel üliõpilastööde vabariiklikul konkursil auhinna teenis, sai tarkuselinnu öökulli kujutisega kutse laureaatide autasustamise õhtule. Õhtu korraldajateks olid Tallinna kõrgemad koolid, peaorganisaator — TPedI. TPedI aulas jagatigi reedel, 11. detsembril välja auhinnad — 28 esimest, 29 teist ja 24 kolmandat preemiat. Paljude heade tööde autoreid tunnustati diplomitega. Eraldi premeeriti nooremate kursuste üliõpilasi, kes konkursil edukalt esinesid.

Kui palju preemiatest ja diplomitest TRÜ-sse toodi, sellest loete tänasest lehest.

Väljavõte Eesti NSV kõrgema ja kesk-erihariduse ministri käskkirjast nr. 483, 30. nov. 1970.: «Üliõpilaste 1970. a. teaduslike tööde vabariikliku konkursi võitjate premeerimisest.»

1. Premeerida paremate teaduslike tööde autoreid alljärgnevalt.

A. ESIMESE PREEMIAGA Á 50 RUBLA

TRÜ Matemaatikateaduskonna V kursuse üliõpilast Mati Heinlood töö eest «Проблемы оптимизации многослойных сферических сосудов». Töö juhendaja: v. tead. tööt. J. Nemirovski.

TRÜ Majandusteaduskonna V kursuse üliõpilast Aadu Kaart töö eest «Optimaalne tootmisprogramm ja isemajandamine». Töö juhendaja: prof. R. Hagelberg.

TRÜ Ajaloo-Keeleteaduskonna V kursuse üliõpilast Pärja Keldrimäge töö eest: «Setu Raakva murraku konsonantism». Töö juhendaja: prof. A. Kask.

TRÜ Ajaloo-Keeleteaduskonna V kursuse üliõpilast Jüri Kivimäed töö eest «Tartu jesuiitide kolleegium 1583—1600». Töö juhendaja: dots. H. Ligi.

TRÜ Õigusteaduskonna VI kursuse üliõpilast Harri Liidemanni töö eest «Laevade kokkukõrgetest tulenevate kahjude hüvitamisest». Töö juhendaja: prof. A. Uustal.

TRÜ Kehakultuuriteaduskonna IV kursuse üliõpilast Tiiu Pelti töö eest «Mõningate psühho-füsioloogiliste näitajate arengudünaamikast erineva vanuse ja spordimeisterlikkusega naiskorvpalluritel». Töö juhendaja: dots. S. Oja.

TRÜ Füüsika-Keemiateaduskonna V kursuse üliõpilast Erika Petjärve töö eest «Elektrilise kaksikkihi ehituse ja ioonide adsorptsiooni uurimine vismutelektroodil metanooli keskkonnas». Töö juhendaja: dots. U. Palm.

TRÜ Füüsika-Keemiateaduskonna V kursuse üliõpilast Boris Šulitšenkot töö eest «Двухзонная модель электронной структуры кристалла KCl и метод функций Грина для примесны состояний. Töö juhendaja: prof. N. Kristoffel.

TRÜ Arstiteaduskonna VI kursuse üliõpilast Anne Vahimetsa töö eest «Luukoe regeneratsioonist ja resorptsioonist». Töö juhendajad: van.-õp. J. Kärner, assist. K. Tammera ja n. tead. tööt. P. Roosaar.

TRÜ Bioloogia-Geograafiateaduskonna V kursuse üliõpilast Toomas Veidebaumi töö eest «Kolhitsüni mõjust kana embrüode esmaskultuuri rakkudele». Töö juhendaja: med. kand. J. Kärner.

B. TEISE PREEMIAGA Á 35 RUBLA

TRÜ Ajaloo-Keeleteaduskonna IV kursuse üliõpilast Aleksander Beloussovit töö eest ««Müüt» ja «ajalugu» raamatus «Golubinoi»». Töö juhendaja: asp. I. Tšernov.

TRÜ Ajaloo-Keeleteaduskonna VI kursuse üliõpilast Juta Keevallikut töö eest «XVII saj. hollandi ja flaami maal Tallinna Riiklikus Kunstimuuseumis». Töö juhendaja prof. V. Vaga.

TRÜ Füüsika-Keemiateaduskonna V kursuse üliõpilast Piret Kerest töö eest «Elektromagneetiline kiirgus üldrelatiivsusteoorias». Töö juhendaja: v. tead. tööt. V. Unt.

TRÜ Ajaloo-Keeleteaduskonna VI kursuse üliõpilast Anniki Kurrist töö eest «Th. Jefferson Ameerika demokraadi ja valgustajana (kuni 1783. a.)». Töö juhendaja: dots. H. Piirimäe.

TRÜ Arstiteaduskonna IV kursuse üliõpilast Jevgeni Luštšikovi töö eest «Roti tüümuse ja lümfisõlme lümfoidsete rakkude proliferatsioon normikohasel ja sisemisel Ce^{144} kiiritamisel». Töö juhendaja: med. kand. Ü. Hussar.

TRÜ Õigusteaduskonna VI kursuse üliõpilast Helmut Pritsi töö eest «Kolhoosi esimeeste, spetsialistide ja mehhanisaatorite pensioniline kindlustamine Eesti NSV-s». Töö juhendaja: dots. J. Mäll.

TRÜ Bioloogia-Geograafiateaduskonna V kursuse üliõpilasi Lia Tamme ja Kaie Toompuud töö eest «Baltimaade üld- ja ehituskliima küsimusi». Töö juhendaja: dots. A. Raik.

TRÜ Arstiteaduskonna V kursuse üliõpilast Tiiu Univeri töö eest «Diskogeense lumbosakraalse radikuliidi diagnostikast ja kirurgilise ravi tulemustest». Töö juhendaja: med. kand. R. Paimre.

TRÜ Matemaatikateaduskonna V kursuse üliõpilast Uno Vallneri töö eest «Summaarüvatest poolrühmadest». Töö juhendaja: prof. kt. G. Vainikko.

C. KOLMANDA PREEMIAGA Á 25 RUBLA

TRÜ Arstiteaduskonna V kursuse üliõpilasi Arno Aadamsood ja Valdur Jänest töö eest «Depressiivse sündroomiga haigete hospitaliseerimise struktuurist ja dünaamikast Tartu Vabariiklikus Kliinilises Psühhoneuroloogiahaiglas 1958—1967». Töö juhendaja: prof. J. Saarma.

TRÜ Füüsika-Keemiateaduskonna V kursuse üliõpilast Boris Meilevit töö eest «Электронно-микроскопическое исследование исследование начальных стадий образования эпитаксиальных пленок селенида цинка». Töö juhendaja: van. ins. I. Tigane.

TRÜ Majandusteaduskonna V kursuse üliõpilast Heino Pihotalot töö eest «Nõukogude raadiokaupade kvaliteet ja selle arengusuundi». Töö juhendaja: dots. H. Pauts.

TRÜ Õigusteaduskonna IV kursuse üliõpilast Eimar Rahumaad töö eest «Regionaalne kaitsesüsteem läänepoolkeral». Töö juhendaja: prof. A. Uustal.

TRÜ Bioloogia-Geograafiateaduskonna V kursuse üliõpilast Ülle Reinu töö eest «Kartuli mugula kalluse ja apikaalmeristeemi kultiveerimisest *in virto*». Töö juhendaja: dots. H. Kallak.

TRÜ Füüsika-Keemiateaduskonna V kursuse üliõpilast Marju Salvet töö eest «Püridiini adsorptsiooni uurimine vismutil diferentsiaalmahtuvuste mõõtmise meetodil». Töö juhendaja: dots. U. Palm.

TRÜ Füüsika-Keemiateaduskonna V kursuse üliõpilast Toomas Silku töö eest «Nikkelkatoodide elektrokeemiliste omaduste uurimine leelises keskkonnas». Töö juhendaja: n. tead. tööt. J. Tamm.

TRÜ Füüsika-Keemiateaduskonna V kursuse üliõpilast Merike Sööti töö eest $(Puriin)_n$ pürimidiinnukleotiidide analüüs koera pankrease kõrgmolekulaarses ribosomaalses ribonukleiinhappes». Töö juhendaja: dots. A. Lind.

TRÜ Arstiteaduskonna üliõpilast Mati Tiivelit (V k.), Rein Randamit (V k.), Ruuben Rahumetsa (IV k.) ja Tiit Rebast (II k.) töö eest «Koronarograafia Paulin'i meetodil». Töö juhendajad: prof. E. Tünder, v. tead. tööt. T. Sulling ja n. tead. tööt. V. Mölder.

TRÜ Kehakultuuriteaduskonna IV kursuse üliõpilast Milvi Uusmaad töö eest «Vabariigi paremate naisväravpallurite tüpoloogilised iseärasused ja psühhofüsioloogiliste näitajate dünaamika». Töö juhendaja: dots. S. Oja.

TRÜ Ajaloo-Keeleteaduskonna VI kursuse üliõpilast Helvi Väärsi töö eest «Interferents ja tema mõju inglise ajavormide moodustamisel ja kasutamisel 8. klassi õpilaste tööde põhjal». Töö juhendaja: van.-õp. H. Liiv.

(Järgneb.)

M. V. Lomonossovi nimelise Moskva Riikliku Ülikooli kollektiiv pöördus äsja kõigi Moskva linna kõrgemate koolide õppejõudude ja teaduslike töötajate poole üleskutsega lülituda üldrahvalikku liikumisse läheneva NLKP XXIV kongressi väärikaks tähistamiseks. Omalt poolt kohustasid MRÜ õppejõud pidama kongressieelsel perioodil Moskva linna ning oblasti töötajaile 2500 loengut, ülikoolis endas aga veel 1000 loengut ning organiseerima 25 kollektiivset väljasõitu linna ettevõtteisse kongressieelsete materjalide selgitamiseks.

Ülikooli lektorid NLKP XXIV kongressi eel

See üleskutse leidis laialdast vastukaja nii Moskva kui kogu meie maa kõrgemates koolides ja teaduslikes asutustes. NSV Liidu Kõrgema ja Kesk-erihariduse Ministeeriumi kolleegium ja üleliidulise ühingu «Teadus» juhatuse presiidium kiitsid heaks MRÜ kollektiivi algatuse loengulise propaganda hoogustamiseks töötajate hulgas kongressieelsel perioodil ning tegid ülesandeks kõigile kõrgematele koolidele läbi arutada MRÜ üleskutse ning välja töötada omapoolsed perspektiivplaanid.

9. detsembril toimus ühinguse «Teadus» TRÜ organisatsiooni tataks läbi MRÜ kollektiivi algatus ja koostataks ürituste konkreetne plaan loengulise töö hoogustamiseks. Et kateedrite andmed on vajalikud üleülikoolilise vastava plaani koostamiseks, palutakse esitada nimetatud plaan hiljemalt 23. detsembriks k.a. TRÜ teadusliku uurimistöö sektorile.

Ühtlasi tuletatakse kõigile TRÜ õppejõududele meelde, et nad ruttaksid esitama loengulise töö arvestuskaarte 1970. a. peetud loengute, vestluste, ettekannete kohta, kas siis oma sektsiooni esimehele või otseselt ühingu «Teadus» linnaosakonda sm. H. Sarapuule.

R. VÄLI

juhatuse laiendatud koosolek, kus arutati meie lektorite kollektiivi võimalusi selle tähtsa ürituse läbiviimisel. Selleks, et iga kateeder saaks võimetekohaselt lülituda teadmiste levitamisse, otsustati pöörduda teadusala prorektori kaudu kõigi kateedrite kollektiivide poole, et aru-

ACTA DIURNA

EKP TRÜ komitee koosolekul 13. detsembril kuulati komitee sekretäri K. Kogeri informatsiooni ülikooli väljaehitamise planeerimise ja selle plaani realiseerimise käigust.

Kinnitati algorganisatsioonide üldkoosolekute otsused võtta NLKP liikmeteks Õigusteaduskonna V kursuse üliõpilased Aavo Omann, Eimar Rahumaa ja IV kursuse üliõpilane Donald Visnapuu ning Arstiteaduskonna II kursuse üliõpilane Rufina Nurmla. NLKP liikmekandidaadiks võeti Arstiteaduskonna V kursuse üliõpilane Sirje Järvekülg ja kommunistliku kasvatuse laboratooriumi insener Enn Braun.

* * *

Bioloogiaosakonna viimane vilistlasõhtu käesoleval aastal toimus 9. detsembril. Zooloogia kateedri professor J. Aul rääkis mälestusi oma üliõpilaspõlvest. Professori ligi viiekümneaastane tegevus meie ülikoolis andis jutustatud mälestustele erilise väärtuse just noorima põlvkonna jaoks.

Kogemusi otsimas

Viimasel ajal on meil hoogustunud õppeprotsessi uurimise alal. Et Kiievi Ehitusinseneride Instituudis tegeldakse selle probleemiga juba 1963. aastast alates, siis käisidki üliõpilased H. Faiman ja H. Heinla tutvumas kiievlaste tulemustega ja kogemustega. Kiievis viib uurimistöid läbi õppeprotsessi teadusliku organiseerimise kabinet, mida juhatab tehniliste teaduste kandidaat dotsent G. L. Taukats, samuti õppemasinate ja programmeeritud õpetamise laboratoorium. Põhiprobleemid nende töös on õppeprotsessi teadusliku planeerimise ja juhtimissüsteemi väljatöötamine ning õpimasinad ja nende kasutamise metoodika. Meil on kiievlastelt mõndagi õppida ja oma töös kasutada.

H. R.

ÜET lektorid

Käesoleva semestri viimane õppus teemal «Loengute näitlikustamisest» toimub esmaspäeval, 21. detsembril algusega kell 18 peahoone aud. 228.

* * *

Venia legendi

23. detsembril kell 16 toimub keemiahoones auditooriumis nr. 430 bioloogilise keemia kateedri dotsendi kt. Udo Tarve loeng «Allosteerilistest fermentidest» venia legendi saamiseks.

Prof. E. RAUDAM,
Arstiteaduskonna dekaan

OLEKS VAJA

KEELEÕPETAMISE PARANDAMISEKS ÜLIKOOLIS

Hiljuti lugesime võõrfiloloogide muredest ja soovidest. Artiklis «Keeled suhu!» («TRÜ» 4. XII 1970) tegi võõrkeelte osakonna komsomolibüroo kokkuvõtte osakonna üliõpilaste ja õppejõudude ühisest koosolekust, kus esitati mitu asjalikku ettepanekut keelte õpetamise parandamiseks. Võõrkeele kateedrid püüavad jõudumööda neid ettepanekuid ellu rakendada.

Võõrkeelte osakonda pääsevad üliõpilased läbi võrdlemisi tiheda konkursisõela. Nad on enamikus erksad, hoolsad ning distsiplineeritud noored, kellega saab tulemusrikkalt töötada. Osakonna üliõpilased saavad hea teoreetilis-metoodilise ettevalmistuse. Muret teeb aga nende praktiline keeleoskus. Praktilise keele omandamine väljaspool vastavat keelelist keskkonda on alati raske töö. See nõuab meie võõrfiloloogidelt palju aega ja energiat, mida eesti või vene filoloogid (rääkimata juba mittefiloloogiliste erialade üliõpilastest) võivad kasutada teooriasse süvenemiseks või muuks otstarbeks. Võõrfiloloogidele õpetatakse praktilist keelt olenevalt kursusest 8—16 tundi nädalas. Tegelikult saab aga iga üliõpilane õppetöö käigus võõrkeelt kõnelda paremal juhul vaid tund või kaks nädalas. Seda on ilmselt vähe ja üliõpilased peavad tingimata ise looma ja aktiivselt kasutama lisavõimalusi võõrkeele harjutamiseks väljaspool õppetööd. Ei tohi unustada, et võõrfiloloogil on sarnasust sportlase või elukutselise lauljaga selles mõttes, et ka keelt peab võimalikult sageli ning intensiivselt harjutama.

Aktuaalseks probleemiks võõrkeelte osakonnas on viimasel ajal veel see, kuidas aidata tavalisest keskkoolist tulnud üliõpilastel järele jõuda oma kursusekaaslastele, kes on lõpetanud võõrkeele erikooli. Kateedrite eesmärgiks on saavutada üliõpilaste enam-vähem ühtlane keeleoskuse tase hiljemalt kolmanda kursuse lõpuks. Selleks peavad tavalise keskkooli lõpetanud üliõpilased töötama eriti pingsalt ja esialgu loobuma kõrvalharrastustest nagu fakultatiivkursuste kuulamine jm.

Kui võõrkeelte õpetamine ülikoolis on põhiainena meie võimalusi arvestades vähemalt rahuldaval tasemel, siis rohkem muret on võõrkeelte õpetamisega üldainena. Mittefiloloogiliste erialade üliõpilased nurisevad mõnikord, et nad võõrkeelt kuigi palju juurde ei õpi, võrreldes keskkooliga. Harilikult väidavad seda küll üliõpilased, kes ei kasuta ülikoolis olemasolevaid täiendavaid võimalusi keelte õppimiseks. Teatavasti saab alates 1969/70. õppeaastast vanematel kursustel õppida võõrkeelt fakultatiivselt. Kahjuks on aga kujunenud olukord, kus võõrkeelt paremini tundvad üliõpilased jätkavad võõrkeele õppimist, kuna nõrgemad jäävad fakultatiivrühmadest eemale. Üksikuid kaebusi, nagu ei saaks ülikoolis võõrkeelt nimetamisväärselt juurde õppida, on hakanud kostma ka nimelt võõrkeele erikoolide lõpetanutelt. Viimased peaksid taotlema luba võõrkeele lõpueksami sooritamiseks ennetähtaegselt. Seejärel võiksid nad soovi korral alustada mõne teise võõrkeele õppimist. Mõeldav oleks veel teaduskondadevaheliste õpperühmade organiseerimine edasijõudnutele.

Küsimus ei ole aga ainult üksikute üliõpilaste puhul esinevates raskustes. Võõrkeele kui üldaine nõuetekohast õpetamist ülikoolis on viimastel aastatel hakanud häirima mitmesugused tõsisemad tegurid. Mõnest niisugusest raskusest teeme juttu alljärgnevalt.

● 1. Võõrkeelele eraldatud tundide arv on enamikus teaduskondades liiga väike. Süüdi ei ole siin teaduskonnad, vaid 1964./65. õppeaastast kehtiv kord, mille järgi kuni pool võõrkeele õpetamiseks ettenähtud ajast läheb vene keele õpetamiseks. See omal ajal ajutisena mõeldud abinõu on juba aastaid häirinud võõrkeelte korrapärast õpetamist. Õppeplaanide sagedane muutmine on põhjustanud, et võõrkeelele eraldatud tundide arv on teaduskonniti äärmiselt ebaühtlane (115—300 tundi). See takistab ühtsete programmide ja õppevahendite kasutamist ning raskendab tunduvalt võõrkeele kateedrite tööd. Tegelikult ei õpetata meil väljaspool Ajaloo-Keeleteaduskonda, Õigusteaduskonda ja majandusküberneetika eriala kusagil võõrkeelt üleliiduliselt ettenähtud 210-tunnilise obligatoorse miinimumi ulatuses.

● 2. Profileerivate kateedrite ja võõrkeelte kateedrite omavaheline koostöö ei ole veel küllaldane. Kõige mõjuvamaks ajendiks võõrkeelte õppimiseks oleks, kui üliõpilased peaksid kursuse- ja diplomitööde kirjutamisel, samuti ÜTÜ ettekannete koostamisel jne. kasutama võõrkeelset kirjandust. Ülikooli raamatukogud on hästi varustatud võõrkeelse kirjandusega, mida aga üliõpilased seni suhteliselt vähe loevad.

● 3. Võõrkeelte õpetamise parandamist raskendab tunnitasu alusel töötavate õppejõudude suur arv. Vaatamata õppekoormuse pidevale kasvule, pole võõrkeele kateedrid mitme aasta jooksul juurde saanud ühtegi koosseisulise õppejõu kohta. Inglise keele kateedris (koormus 23 000 tundi) on praegu 19 koosseisulist õppejõudu ja 24 tunnitasu alusel töötajat (viimased täidavad 34% kateedri koormusest). Teatavasti on õppeülesande täitjatel raske oma põhitöö kõrvalt leida aega kõrgema kooli metoodika ja vastava eriala terminoloogia omandamiseks. Tunnitasu alusel töötajate sagedane vahetumine on põhjuseks, miks mõnele teaduskonnale pole aastate vältel suudetud luua püsivat võõrkeleõpetajate kaadrit.

● 4. Eeskätt sobivate ruumide puudumise tõttu ei saa võõrkeele õpetamisel üldainena kuigi ulatuslikult rakendada näitlikke vahendeid. Samuti puuduvad ülikoolis peaaegu täielikult nn. auditooriumivälised võimalused võõrkeelte õppimiseks (vestlusringid, isetegevus jm.). Seoses Ajaloo-Keeleteaduskonna töölerakendamisega õhtuses vahetuses on isegi võõrkeelte osakon-

Tartu Riiklik Ülikool nr. 38
Reedel, 18. XII 1970. a.
lk. 3.

Sulev Vahtre doktoriks

11. detsembril kaitses Ajaloo-Keeleteaduskonna nõukogus doktoriväitekirja NSV Liidu ajaloo kateedri dotsent Sulev Vahtre teemal «HINGELOENDUSED EESTIMAA KUBERMANGUS (1782—1858) JA NENDE ANDMED TALURAHVA AJALOO ALLIKANA». Töö on ühelt poolt allikateõpetuslik, oma tulemuste poolest aga ka oluline ajaloolis-demograafiline uurimus. Sisuliselt on see esimene doktoriväitekiri ajaloolise demograafia alal Eesti NSV-s ja teine Nõukogude Liidus.

Autor töötas läbi tohutu arhiivimaterjali, millest ainuüksi põhiallikad — revisjoniloendid — sisaldavad üle 1700 säilitusühiku, lisaks neile kiriku meetrikaraamatud ja paljud teised allikad. Töös on selgitatud mõisate arv Põhja-Eestis, nende rahvarohkus, elanikkonna kasvu dünaamika ning seda tinginud põhjuste kompleks. Seoses iibeküsimustega tuli autoril põhjalikult uurida ka tolleaegseid ilmastikuolusid, põllumajanduse taset ning meditsiini küsimusi. Nii ametlikud oponendid, ajaloodoktorid prof. J. Konks, H. Ligi, E. Jansen ja J. Kahk, kui ka sõnavõtjad ja väljastpoolt saadetud arvukad arvamused ning nõukogu liikmed olid üksmeelselt seisukohal, et töö autor väärib kõigiti ajaloodoktori kraadi.

Sulev Vahtre sündis 1926. aastal Tartumaal Laiuse vallas. 1947. a. astus ta TRÜ ajaloo-osakonda, mille lõpetas 1952. aastal. Pärast seda astus aspirantuuri, kus tal valmis allikateõpetusliku suunaga kandidaadiväitekiri Liivimaa nooremast riimkroonikast, mis 1960. a. avaldati ka trükis. 1955. a. alates töötab S. Vahtre TRÜ NSV Liidu ajaloo kateedris õppejõuna. Tal on pedagoogina suur autoriteet üliõpilaste hulgas. Ajaloolasena, arvukate teaduslike tööde autorina, on ta üks tuntumaid kroonikate ja agraarajaloo spetsialiste vabariigis.

K. SIILIVASK,
TRÜ NSV Liidu ajaloo kat. juh.

Kuidas valmistume eksameiks?

(algus lk. 1)

seost tervikuga, õppida mitte niivõrd meeldejätmiseks, kuivõrd **süstemaatiliselt organiseeritud terviku loomiseks.**

Kui aine ei ole eriti raske, võiks enamiku ainete puhul paralleelselt esimese läbitöötamisega alustada kohe nn. **koondkonspekti koostamist.** Koondkonspekti koostamisel töötatakse õppematerjal osade kaupa läbi ning **iga osa õppimise järel** märgitakse kõige olulisem lühidalt paberile — sellega luuakse nagu aine selgroog. Mida niigi teatakse, pole mõtet koondkonspekti kanda. Täielikult arusaadud materjali puhul on vahel soovitav koondkonspekti kanda ainult teatud lausete algused või siis ainult küsimused aine kohta. Hilisem kordamine sellise «ebatäiusliku» konspekti järgi ergutab aktiivsele mõtlemisele ning annab seetõttu märksa paremaid tulemusi. Materjal on ju meil nagunii käepärast ja iga tekkiva küsimuse puhul saame kohe leida vajaliku vastuse. Üldse, mida rohkem omapoolset aktiivsust, mida rohkem konspektide, jooniste, loendite, diagrammide jms. koostamist, seda paremini aine omandatakse.

On aine nüüd niimoodi läbi töötatud ning koondkonspekt koostatud, võib asuda kordamisele. Kordamine toimub juba koondkonspekti või aine läbitöötamise käigus loodud üksikasjalise plaani järgi. Nüüd oleks soovitav materjali mitte enam lihtsalt lugeda; vaid proovida juba ise võimalikult palju omandatud materjalist reprodutseerida, lünkade ilmnemise korral aga vastavad küsimused konspekti abil endale täiesti selgeks teha. Nüüd püütakse meelde jätta ka konkreetsem ja detailsem faktiline materjal, mis on vajalik mõtete argumenteerimiseks.

Lõpetuseks veel mõningad reeglid eksameiks valmistumise kohta.

1. Pärast kordamise lõpetamist püüa ette aimata sinule esitatavaid küsimusi. Korralda koos teistega eksamieelne vastastikune küsimine-kostmine.

2. Eksamite ajal hoia oma mõtetest eemal igasugused muud asjad. Tööta rahulikult, püsivalt, enesekindlalt.

3. Loe hoolikalt eksamiküsimusi. Enne vastamist mõtle läbi oma vastuse plaan. Kui on vaja, tee lühimärkmeid oma vastuse peapunktide kohta.

4. Kui sa kõhkled oma vastuses, kuid siiski tahaksid vastata oma variandi järgi, siis kasuta seda varianti.

5. Kui sa satud mõne küsimuse ettevalmistamisel täielikku kimbatusse, ära raiska sellele palju aega, vaid võta käsile teised küsimused. Hiljem, kui aega jätkub, pöördu uuesti tagasi raske küsimuse juurde.

6. Ära tee tühje sõnu kvantiteedi nimel kvaliteedi arvel.

7. Vastuse kirjalikul ülesmärkimisel loe enne, kui asud järgmise küsimuse juurde, iga vastus veel kord üle.

A. HALLING,
defektoloogia II k.

Repliik

Imelikud asjad sünnivad Ajaloo-Keeleteaduskonna seminar-raamatukogus

Kolmapäeva hommikupoolikul istusin ladina keelde süvenenuna seminarkas, kui minu juurde tuli äkki raamatukoguhoidja ja küsis, mitut raamatut ma oma laua nurgal nägin ja kes minu kõrval istus.

Laualt oli kadunud **Ch. Dickensi «Pickwick-klubi järelejäänud paberid» I osa, 1948. a. väljaanne.** Töötaja oli tõstnud pärast parandamist raamatud oma selja taha lauale virna, et need pärast kappidesse paigutada. Ja selle ajaga oli üks raamat kadunud! Arvasin, et vahest paningi selle juhuslikult oma kotti ja küllap ta varsti välja tuleb. Siis aga sain kuulda, et see ei ole kaugeltki esimene selline kadumine. Häbi hakkas. Pärast seda, kui ma olin ääri-veeri uurinud, kas see raamatute kadumine ka rahaliselt halvasti mõjub, sain vastuseks: «Minule see küll midagi ei tee, aga mis ma teile annan!?» Tulebki nii välja, et meie õppevahendite pärast tunnevad muret kõik teised, välja arvatud meie ise.

Kadunud on **2 eesti-vene sõnaraamatut.** Samuti on kaasa võetud **inglise-eesti ja saksa-eesti sõnaraamatuid;** keele- ja kirjandusteaduse alalt sellised teosed nagu **P. Ariste «Maailma keeled» I ja II; Ganshina «English Grammar»; NSVL Teaduste Akadeemia väljaanne «Грамматика русского языка» (II köite I osa); Briki ja Polivanovi «Поэтика»; Baranovi «Русское народное поэтическое творчество»; Tomaševski «Стилистика и стихосложение»; Steblin-Kamenski «История скандинавских языков»; «Eesti graafika».**

Ühiskonnateaduste riiulilt on kadunud üsna haruldane teos, mida praegu enam kuskilt juurde muretseda ei saa ja mida raamatukogul oli ainult üks eksemplar. See on 1946. a. ilmunud **Plehhanovi «Isiku osa küsimusest ajaloos».** Sama teed on läinud **Marxi ja Engelsi «Valitud teosed» I, II.** Pärast esimest kadumist muretseti need raamatud asemele, kuid keegi võttis nad järjekordselt endaga kaasa! NLKP pleenumite ja kongresside materjalide riiul on ka kuidagi kahtlaselt hõredaks jäänud. Kõige rohkem aga paneb imestama järgmine fakt: **Maupassant'i «Избранные произведения в двух томах» I köites** on 50 lehte žiletiga põigiti läbi lõigatud! Samuti on teostest tervete lõikude kaupa väljarebimist ette tulnud.

Olgu öeldud, et käesolevas kirjutises mainitud teostega pole kadunud raamatute nimekiri veel lõppenud. Vaadake oma raamaturiiulid korralikult üle, kas pole sinna juhuslikult sattunud mõni nõudeleheta laenutatud seminariraamatukogu templiga raamat.

EHA JAKOBSON,
eesti fil. II k.

Kutset võeti kuulda

Veebruarikuus toimuvale ametlikule konkursile kutsuti kõik, kes sel õhtul laulsid (peale nimetatute veel J. Paap, P. Raudsepp, M. Telliskivi, K. Mõttus ja N. Andersson).

Kindlasti leidub küllalt neid, kelle laulu naudib vaid sõprade ring, kes aga võiksid oma esinemisega elamust pakkuda laiemale publikule ja sellest ka ise rahuldust leida.

Mõelge järele ja tulge veebruaris ametlikule konkursile. Muidugi eelnevalt oleks soovitav endast märku anda ja end klubi juhtkonnale tutvustada.

* * *

Klubi nõukogu annab teada, et kõik, kes reklaami nõrkuse vm. põhjustel ei saanud osa võtta kitarriga lauljate eelkonkursist, saavad ennast kirja panna veebruarikuus toimuvale Tartu kahe kõrgema kooli kitarriga laulumeeste, -naiste põhikonkursile (kus muuseas ka mõned auhinnad paistmas on) veel sel ja järgmisel nädalavahetusel ürituste toimumise ajal klubi juhataja ruumis.

TIINA SARV

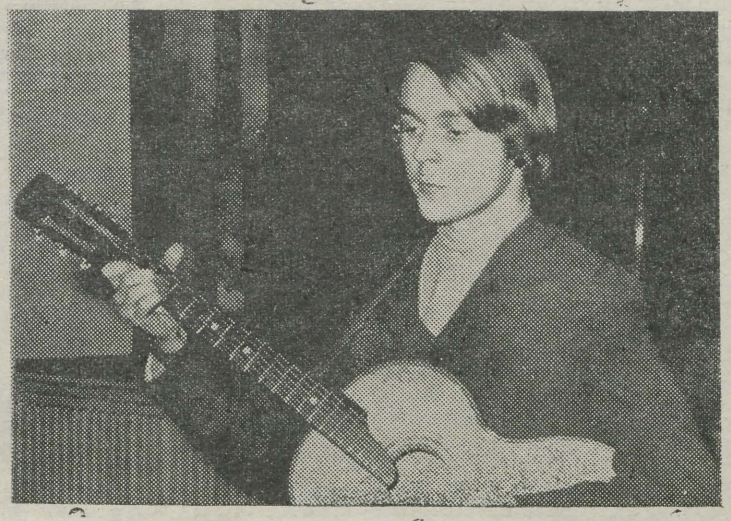

Tiit Sõber

EELKONKURSIST KLUBIS

8. detsembriks olid ülikooli klubisse kutsutud «kõik noored meked, kes kitarri saatel ja ilma võimenduseta laulda armastavad».

Kavas oli eelvoor, et leida muusikaalseid noormehi Tartu üliõpilaste popansambli tarvis, kes meie isetegevust ka väljaspool kodulinna esindada võiksid.

Kohale tuli üheksa üliõpilast. Meelde jäi juba üliõpilaspäevade ajal EPA show'st silma hakanud EPA Metsandusteaduskonna tudeng Hendrik Relve. Ta pani kogu saali omaloomingulist lõbusat laulukest kaasa laulma.

Umbes sama stiili esindas ka tema koolivend Heiki Rips.

Vabalt ja meeldivalt esines Tallinna 42. Keskkooli ansambli «Papagoid» endine liige Tiit Sõber, kes nüüd Tartus matemaatikat õpib. Ta ütles, et tahaks ka siin muusikaga tegelda.

Üldse lauldi kõike: populaarseid estraadilaule, eesti biitansamblite omaloomingut, rahvalaule.

EHA JAKOBSONI fotod

Hendrik Relve

UUT KATEEDRIT

nas niisugused võimalused praegu väga piiratud.

Loetletud puuduste kõrvaldamine eeldab ulatuslikku ning pidevat tööd, mida suudaks vajalikul määral teha ainult selle kohane keskus üleülikoolilise kateedri näol. Kõigis teistes ülikoolides, kus on olemas võõrkeelte osakond või teaduskond, hoolitseb võõrkeelte kui üldaine õpetamise eest iseseisev kateeder (või kateedrid). Meie ülikooli kahe võõrkeele kateedri koormus on aasta-aastalt kasvanud (ulatub käesoleval õppeaastal 40 500 tunnini) ja on tulnud aeg, kus keelte nõuetekohase õpetamise tagamiseks peab midagi ette võtma. Ajaloo-Keeleteaduskonna nõukogu viimasel koosolekul leiti olevat vajalik luua iseseisev üleülikooliline keelte kateeder lisaks praegustele võõrkeele kateedritele. Vastav ettepanek on edasi saadetud rektoraadile. Projekteeritava kateedri ülesandeks oleks võõrkeelte õpetamine mittefiloloogiliste erialade üliõpilastele ja aspirantidele, kuna olemasolevate võõrkeelte kateedrite peamiseks ülesandeks jääks vastava filoloogilise eriharu üliõpilaste ettevalmistamine eeskätt pedagoogiliseks tööks (statsionaarseid ja mittestatsionaarseid inglise ja saksa filolooge on praegu kokku 400). Samuti kuuluks filoloogiliste kateedrite kompetentsi võõrkeele õpetamine lisaspetsiaalsusena (näit. 60-le ajaloo-osakonna üliõpilasele). Kavandatava keelte kateedri töö hulka võiks kuuluda ka vene keele õpetamine mittefiloloogidele. Ehkki uue kateedri koormus kujuneb suhteliselt suureks, ei ületaks see nimetamisväärselt praeguse inglise keele kateedri koormust (23 000 t.). Pealegi oleks uue kateedri liinis tehtav õppe-metoodiline töö ikkagi ühesuunaline. EPA-s ja TPI-s töötavad analoogilised kateedrid edukalt. Läti Riiklikus Ülikoolis on juba kümmekond aastat olemas üleülikooliline võõrkeelte kateeder kolme alasektsiooniga (kogukoormus üle 40 000 tunni, õppejõude 50).

Ei ole kahtlust, et üleülikoolilise keelte kateedri moodustamine aitaks lahendada enamikku võõrkeelte õpetamisel esilekerkinud raskustest. Senise lõhestatuse likvideerimine kateedrite õppe- ja teaduslik-metoodilises töös looks normaalsemad tingimused õppejõudude spetsialiseerumiseks. Selle tulemusena paraneks oluliselt võõrkeelte osakonna mitmesaja kavandiku ja mõningal määral ka tuhandete teiste üliõpilaste ettevalmistus oma tulevaseks kutsetööks.

O. MUTT

I kursuse üliõpilane!

Kas oled juba TRÜ Spordiklubi liige?
Kui ei
siis liikmeks on võimalik astuda TRÜ spordiklubis
Kui ja
siis kursuse spordiorganisaator saab **LIIKMEPILETI** kätte TRÜ spordiklubist V. Kingissepa 19.

U. VOOLAID,
TRÜ Spordiklubi instruktor

Andrus Simsel

Küünlatuli on ka tuli
pealegi veel vikerkaarevärvilise lõhnaga
mida tunned alles pimedas
siis aga ei näe suitsu tõusmas
hääbuvast tulest
lõhn paitab käsi
veel ilusam on küünal lumes
sinna panid ta leinavad käed
küünlad on üksikud
ka kahe- ja kolmekaupa
mida suurem lein seda vähem küünlaid
mina ei saa oma kurbust killustada
kahe või kolme peale
ja kui tuul tema kustutab
olen juba kaugel
tõmbamas tikust tuld suitsule
kalmistul saavad küünlad
oma algse mõtte ja lõhna
mis jääb neile ka siis
kui kultuurküünlad
valgustades poolpurjus inimesi
või üksikut unistajat
või unistaja poseerijat
öösiti üleval
kujutades et ta on midagi
või temast võib saada keegi
need küünlad on rahulikud
ei viskle tuulte käes
ei kustu muidu kui kustutades
ja peale nende vaatamist
kobitakse kähku teki alla
aga kalmistul
seal pole enam kusagile pugeda
seal ollaksegi juba kusagil
või parajasti teel selle poole

Tartu Riiklik Ülikool nr. 38
Reedel, 18. XII 1970. a.
lk. 4.

Uusmeremaalane Arthur Lydiard on aastaid tegelnud tervisejooksu mõju uurimisega inimorganismile, loonud asjahuviliste grupi, teinud teoreetilisi üldistusi. Meie JoTE põhineb samuti Lydiardi süsteemile.

Lydiardi süsteemist

Kogu eluks on Arthur Lydiardile meelde jäänud valutavad lihased ja kurnatud organism pärast tema esimest 6 miili (9656 m) jooksu. Enne seda pidas ta end oma 27 aasta vanuses täiesti treenitud inimeseks. See juhuslik 6 miili sundis Lydiardi põhjalikult muutma oma vaateid kehalisele ettevalmistusele. Ta hakkas uurima jooksu mõju organismile ning pühendas sellele kogu oma edaspidise elu. Lydiard mõistis, et aeglane pingevaba jooks mõjub hästi kogu organismile, eriti aga vereringe- ja hingamissüsteemile.

Ta hakkas jooksma iga päev ning juba mõne kuu pärast võis ta erilise vaevata läbida 25 km. Lydiard jätkas eksperimenteerimist, otsis oma võimete piiri, joostes päevas kuni 50 km. Oma jooksutreeningute kohta pidas ta ranget arvestust. Tihti viis ta organismi äärmise kurnatuseni, kuid tundis end alati pärast ülisuuri pingutusi 7—10 päeva jooksul suurepäraselt. Ta järeldas, et aeg-ajalt on inimesel kasulik ületada oma tavaliste võimete piire — see võimaldab neid tunduvalt laiendada. Aja jooksul aeglustus Lydiardi pulss 70 löögilt 45 löögile minutis. Ta tundis endas tohutuid jõuvarusid. Lydiard hakkaski otsima retsepti, mis võimaldaks säilitada nooruslikkust, jääda terveks ja teovõimsaks. Enda jaoks ta selle leidis. Nüüd, kus Lydiard on juba üle neljakümne, on tal endiselt madal pulss, minimaalne kaal, tugev ja elastne muskulatuur. Tal jätkub ka praegu nooruslikku energiat oma kavatsuste elluviimiseks.

Olles alati füüsiliselt värske, ei tundnud Lydiard tavaliselt ka psüühilist väsimust, tal oli hea uni ja isu. Lydiard avastas, et niisugune eluviis reguleerib automaatselt ka toitumist. Rasvased, raskestiseeditavad toidud kaotasid endise veetluse, magu keeldus vastu võtmast organismile mittevajalikku toitu. Menüüs tõusid esikohale mahlad, puuviljad, salatid, ka tailiha. Niisugune dieet ei nõua pingutusi mõnedest toitudest loobumiseks. Võimaluste piires tuleb vaid vältida rasva- ja tärkliserikkaid toite, kuid (ka siin) tuleb alati meeles pidada, et söömine pole lihtsalt hädavajadus, sellest peab ka rõõmu tundma.

Aju nagu musklidki vajab pidevalt hapnikku ja verd. Jooksu teeneks on veresoonte mahu suurenemine, veri pulseerib täie jõuga soontes, mis väheliikuval inimesel vaevalt funktsioneerivad. Veresoonte suurema läbilaskevõime tõttu väheneb pulss — see, mida peetakse tervise mõõdupuuks. Paralleelselt lihaste arenguga kiirenevad refleksid, elavneb mõtlemisvõime, kaasnevad tegutsemiskiirus ja reipus. Eriti areneb süda, mis on loodud palju intensiivsema töö jaoks, kui seda teeb tänapäeva tehnifitseeritud inimene. Jooks pole keelatud ka neile, kel süda haige, kuid eelnevalt tuleb kindlasti arstiga konsulteerida. (Üldse ei teeks paha, kui kõik, kes soovivad alustada jooksutreeninguid, käiksid enne arstipunktist läbi).

Millest siis alustada, kui arsti «õnnistus» on käes. Kõigepealt jalatsid. Siin ei tehta mingeid kitsendusi, peaasi, et jalanõud oleksid küllalt avarad (mitte suured), sest jooksu ajal jalg paisub ning villid häirivad jooksu tõsiselt. Teiseks olgu jalatsid võimalikult paksu tallaga, hästi kõlbavad pehmete sisetaldadega ketsid. Talvel võivad jalas olla ka viltsaapad või pehmete kummitaldadega vanad tänavakingad. Väga tähtis on hoiduda jalgade põrutuste eest jooksmisel. Jalg peab kindlasti olema soojas, vajaduse korral tuleb jalga panna mitu paari villaseid sokke. Sokid olgu terved, augud või lohakalt parandatud kohad võivad põhjustada ville ning sunnitud vaheajad toovad pähe loobumismõtted.

Alguses peate end riietama hästi soojalt, sest treenimata organism ei suuda ise temperatuuri reguleerida. Aja jooksul tuleb aga riietest järk-järgult loobuda, leppides miinimumiga, mis kaitseb teid külma eest jooksu ajal, mil kehasoojus on teile peamiseks kaitseks. Riided olgu vabad, nad ei tohi aheldada liigutuste amplituudi. Lydiardi kogemustest tuleb meeles pidada, et jooksu ajal, olenemata ilmast, ei ole külmetumist karta, küll aga tuleb ettevaatlik olla pärast jooksu ja jõuda duši alla enne, kui keha jahtuda jõuab.

Jooksu tuleb alustada pehmel maapinnal, mis tagab lihaste tugevnemise ja lõdvestatuse. Hiljem võib üle minna asfaltteele. Algajaile sobib paremini pehme maapind, sellepärast on jooksjate käsutuses kõik Tartu haljasalad, eelkõige Tähtvere ja Raadi park. Eemale tuleb end hoida staadionist, sest monotoonne jooks ringrajal ei suuda pakkuda seda, mida annab vaheldusrikas pargijooks.

Reeglina tekib pärast esimesi treeninguid lihastes valulikkus. Seda põhjustab suurenev verevool. Veri otsib enesele uusi teid ja avab uuesti kapillaarid, mis seisid pikka aega tegevusetult. Lihasvalu võib tekkida hapnikuvaegusest: jooksja lihastesse koguneb piimhapet, mis piirab lihaste kokkutõmbeid. Algul võib valu tekkida ka rindkerelihastes, mis on seotud nende tööga hingamisel. See valu tähendab vaid seda, et teie organismis toimuvad muutused paremuse poole. Valulikkuse tekkimisel ei tohi harjutamist katkestada, sest just regulaarse treeninguga saate sellest lahti.

Jooksma asudes pidage meeles Lydiardi peamist nõuet: treenida, kuid mitte üle pingutada. Jooksutempo on individuaalne, grupis joostes ei tohi harjutamine kujuneda võistluseks.

On küllaldane, kui elustada jooksmist 5 minutist päevas ja viia see aja jooksul 30 minutini. Edaspidi suurendate aega juba omal soovil ning ilma, et te ise sellele tähelepanu juhiksite, suureneb ka teie jooksukiirus. Nii et pole vaja mingeid ponnistusi, kõik tuleb loomulikul teel.

Et suurendada oma kehalisi ja vaimseid näitajaid jooksu abil, ei pea olema karsklane. See, kes ei tarvita alkoholi ja ei suitseta, kuid ei tegele ka kehakultuuriga, on kahtlemata kehaliselt halvemini ette valmistatud, kui see, kes harjutab, aga tagasihoidlikult pruugib ka alkoholi ja suitsetab. Pealegi vähendab harjutamine soovi alkoholi ning suitsu järele.

Inimene, kes peab jooksutreeningutel vastu vaid aasta, saab ometi küllaldase tervise- ja energiavaru järgnevaks 3—4 aastaks. Umbes niisama kaua võtab aega pulsi kiirenemine selle piirini, millest te harjutamist alustasite. Igapäevane veerandtunnine jooks võib 18 kuuga muuta teie veresoonte mahu ja elastsuse kahekordseks. Lõpuks tuleb meeles pidada, et ükski harjutuste kava ei anna sellist efekti nagu jooks. Vähemalt 15-minutiline jooks peaks kindlalt püsima iga tudengi päevakavas, sest töövõime ei ole seotud mitte jõuga, mida annavad harjutuskompleksid, vaid vastupidavusega, mida annab ainult jooks.

P. TOROP

Dotsent Salme Sibula juubeliks

21. detsembril pühitseb juubelit otorinolarüngoloogia ja oftalmoloogia kateedri dotsent Salme Sibul. Juubilar sündis Tartus töölisperekonnas, lõpetas TRÜ Arstiteaduskonna 1950. a. Juba üliõpilasena lülitus ta kõrva-nina-kurgukliiniku kollektiivi. Pärast ülikooli lõpetamist asus tööle otorinolarüngoloogia kateedri assistendina. Pedagoogiline tegevus, mis on tihedalt läbi põimunud teadusliku uurimis- ja ravitööga, on kestnud kuni siiani. Õppetööd viib S. Sibul läbi aktiivsel meetodil, tekitades üliõpilastes elavat huvi aine vastu ja virgutades neid iseseisvale tööle. Samuti tõmbab ta oma isikliku eeskujuga üliõpilasi kaasa teaduslikule tegevusele. Dots. S. Sibul on olnud juhendajaks 8 üliõpilase võistlustööle.

Teaduslik tegevus hakkas S. Sibulat veetlema varakult. Juba üliõpilaspõlves kirjutas ta 2 auhinnatööd. 1959. a. kaitses ta kandidaadiväitekirja teemal «Kroonilise otiidi tuberkuloossest etioloogiast». 1969. a. omistati S. Sibulale dotsendi kutse. Praegu on lõpetamisel doktoridissertatsioon, mis käsitleb aerooonide ja elektroaerosoolide küsimusi. Trükis on S. Sibul avaldanud 64 teaduslikku tööd, on esinenud teaduslike ettekannetega kohalikel, vabariiklikel ja üleliidulistel konverentsidel ja kongressidel. Dots. S. Sibul on kirjutanud populaarteaduslikke artikleid ning esinenud populaarteaduslike loengutega, ning on üks «Eesti Nõukogude Entsüklopeedia» autoreid.

Eriti aktiivselt võtab S. Sibul osa ühiskondlikust elust. Ta on olnud juhtivatel kohtadel Arstiteaduskonna ametiühingu büroos. Neljandat korda järjest on ta Tartu Linna TS Nõukogu liige, alalise tervishoiukomisjoni liikmena on ta palju kaasa aidanud meie kodulinna arstiabi korraldamisele. S. Sibul on lõpetanud Marksismi-Leninismi Õhtuülikooli 1953. a. NLKP liige on ta alates 1967. a.

Soovime juubilarile õnne, jõudu ja püsivust noorte arstide kasvatamisel, teaduslike probleemide lahendamisel, haigete ravimisel, arstiabi organiseerimisel ja rohkete ühiskondlike ülesannete täitmisel.

Kolleegid

Talvekuu algul Käärikul

Laskesektsiooni liikmed tähistasid konstitutsioonipäeva Käärikul. Külla olid kutsutud ülikooli laskekoondise endised liikmed. Külalisi saabus vabariigi kõikidest nurkadest. Hiiumaalt võtsid teekonna Tartusse ette Viivi ja Rahu Pungar. Kõige vanemaks osavõtjaks osutus Sulev Lill Tallinnast.

Kääriku uues lasketiirus tehti esimesed lasud. Mugavalt sooja ja hea valgustusega tiiru üle rõõmustasid kõik. «Meie ajal niisuguseid võimalusi treenimiseks ei olnud,» meenutasid veteranid.

Ülikooli praeguse laskekoondise ja veteranide vahel peeti maha väike jõukatsumine. Võisteldi nii püssikui ka püstolilaskmises. Mõlemad võistkondlikud harjutused võitsid veteranid. Seda võib ka loomulikuks pidada, sest noortel ei ole veel veteranidega võrdset kogemustepagasit.

Püssilaskmises võitis esikoha II kursuse üliõpilane Peeter Nurga (100 võimalikust 97 silma). Naistest oli parim II kursuse üliõpilane Lea Tsärnets — 90 silma. Püstolilaskmises oli Lea Tsärnets jällegi teistest üle — esikoht 91 silmaga. Meestest võitis veteran Toomas Kokk Märjamaalt 94 silmaga.

Pühapäeva sisustasid ühised pallimängud ja suusamatk. Ka saunas ei jäetud käimata. Teelauas vahetati töö- ja õpingutealaseid kogemusi, kerkisid üles kasvatusprobleemid.

T. KALJUMÄE,
eesti fil. II k.

Kunst peab olema kaunis.
(A. Spirkin)

Isetegevusolümpiaad — „Võimlemishobu Kaligula unenägusid"

Remark: *Päike tõusis ja kuldas üle võimlemishobu Kaligula. «Tere hommikust,» ütles Seraphina (koristaja). Terve öö oli ta puhanud ja asus nüüd reipalt tööle (Seraphina). Sisenes Kamilla, üks esimesi kuldhammastega kasse Eestis.*

Juhend: *1. Vähemalt osa lavastusest tuleb ette kanda TRÜ a.-ü. klubi laval.*

4. Sise- ja välissündmuste väära lahkamise eest antakse vajaduse korral miinuspunkte, lavale laskmisest rääkimata.

5. Lavastusse peab olema põimitud vähemalt üks omaloominguline luuletus (hädakorral laenab žürii ühe inimese, kes oskab ise omaloomingulisi luuletusi luua).

7. Lavastuses tuleb kasutada võimlemishobust.

Žürii:

1+7 liiget komsomolikomiteest;
1+7 liiget klubi nõukogust;
1+7 liiget «Kuubist ja Kerast»,
(kõik eraelus päris objektiivsed üliõpilased).

HINDAMINE toimub kümne palli süsteemis: 7,0—7,9.

KÕIGI TEADUSKONDADE VÕISTKONNAD VÕISTLEVAD. Arvu ei piirata. Auhind «Kaligula».

LOOSITI välja järgmine esinemisjärjekord: 1. Füüsika-Keemiat. (28. II 71), 2. Majandust. 3. Arstit. 4. Ajaloo-Keelet. 5. Bioloogia-Geograafiat. 6. Õigust. 7. Matemaatikat. 8. Kehakultuurit.

Veel kord näitestuudiost

Nädal tagasi teatasime klubi näitestuudio kokkukutsumisest 12. detsembril. Kahjuks oli antud vähe aega järelemõtlemiseks ja võib-olla tagasiholdlik kuulutus ei hakanud ka igale asjast huvitatule silma. Seetõttu oli stuudio esimene kokkutulek osavõtuvaene — vaid 12 entusiasti. Sellele vaatamata kavandati RAT «Vanemuise» näitleja-lavastaja Heikki Haravee juhtimisel stuudio tegevussuunad — ühe poola dramaturgi huvitava intellektuaaldraama õppimine, kohtumised väljapaistvate teatritegelastega, lavakõne harjutused, külaskäigud «Vanemuise» proovidele jne. Niisiis — stuudio tegevus tõotab tulla huvitav ja mitmekesine. Seetõttu, tudeng, kui Sa oled huvitatud teatrist ja näitekunstist, tule täna, 18. detsembril k. 18 klubisse, kus toimub näitestuudio teine koosolek.

Näitestuudio peamehe ajutiseks kohusetäitjaks on Ajaloo-Keeleteaduskonna defektoloogia I k. üliõpilane Ago Johanson.

Teatraal

UUT TEATMEKIRJANDUST TOOME RAAMATUKOGUS

Amann, G. Bodenpflanzen des Waldes. München, 1969. 420 lk. 21 T — 36

Käsiraamat tutvustab meid Kesk-Euroopa metsades kasvava taimestikuga. Antakse ülevaade nimetatud aladel kasvavatest seentest, samblikkudest, sõnajalgadest, rohttaimedest, kõrrelistest jne. jne. Väljaanne on rikkalikult illustreeritud. Raamatu lõpus on nimede ja aineregister.

Sterba, G. Süsswasserfische aus aller Welt. Teil 1—2. Leipzig, Jena, Berlin, 1959, 688 lk. 21 T — 37

Ulatuslik süstematiseeritud ja illustreeritud ülevaade mageveekaladest. Raamatu kasutamist hõlbustavad registrid.

Himmler, V., Thielmann, K. Wörterbuch der Biochemie Russisch-Deutsch. Leipzig, 1970. 391 lk. 21 S — 22

Raamat sisaldab umbes 25 000 erialast sõna biokeemia valdkonnast: biokeemilisest geneetikast, histoloogiast, bakterioloogiast, farmakoloogiast, patoloogiast jne.

Moritz, H., Török, T. Spektroskopie-Spektroanalyse. Berlin, 1970. 313 lk. 19 S — 23

Sõnastik annab spektroskoopia- ja spektraalanalüüsialased terminid inglise, saksa, prantsuse, vene, hispaania, tšehhi, poola ja ungari keeles.

Kinoklubi liikmed!

Viimane kohtumine kinokriitik I. Kosenkraniusega leiab aset mitte 24. dets., nagu varem teatasime, vaid 23. dets. kell 18 Vanemuise t. 46 auditooriumis.

KINOKLUBI AKTIIV

Õppejõud, teenistujad!

Kolmapäeval, 23. detsembril alates kella 19 on kohviku rõdusaalis kohtumine EPA ja TA töötajatega.

Kuulame reisimuljeid Prantsusmaalt, tantsime ja teeme plaane edasisteks kohtumisteks.

Tule kindlasti!

AMETIÜHINGUKOMITEE

Lapsevanemad!

Teisipäeval, 22. dets. kell 18 alustab TRÜ klubis tööd iluuisutamisring. Soovitav oleks, et asjahuvilised lapsed tuleks oma nime kirja panema koos vanematega.

* * *

Laupäeviti kell 13.30 käib koos filatelistide ring. Võetakse vastu uusi liikmeid.

Lastesektor

Tähelepanu!

Kahte meesüliõpilast, kes 3. detsembril k. a. kella 20.30 paiku aitasid otsida ühel TRÜ üliõpilasel Tartu raudteejaamas kadunud magnetofoni ja halli mantliga noormeest, palutakse tulla Tartu raudteejaama miilitsajaoskonda A. Haava tn. 7-a tuba nr. 1.

TARTU RAUDTEEJAAMA MIILITSAJAOSKONNA ÜLEM

Sel nädalavahetusel klubis

*

Oled sina juba leidnud või otsid veel oma saart?
On arutult avatud taevaid.
Alati suletuks jäävaid.
Nende all on paljulubavaid lootusi.
(Alliksaar)

Kui sindki erutavad need mõtted, tule reedel, 18. detsembril klubisse vaatama *show*'d «Igavene otsimine». Matemaatikud pakuvad veidi luulet, veidi laulu, natuke nalja ja mõtlemist. Algus kell 19.

* * *

Laupäeval, 19. detsembril ja pühapäeval, 20. dets. laulab ja mängib tantsuks ansambel «Real» Tallinnast. ÜRITUSTE ALGUS NÜÜD JA EDASPIDI KELL 19.

Teadmiseks klubi nõukogule:

Nõukogu järgmine koosistumine toimub esmaspäeval, 21. detsembril k. a. klubi juhataja ruumis.

«KUUP JA KERA»

ERNST ENNO LUULEÕHTU TRÜ klubis 25. dets. kell 20.15 (kronomeetriliselt).

Pääsmeid ei müüda komsomolikomitees.

TOIMETAJA H. PALAMETS

«Тарту Рийклик Юликооль» («Тартуский государственный университет»), г. Тарту Эстонской ССР. Орган Тартуского государственного университета. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbri hind 2 kop. Tell. 7747. MB-10915.

AR Fr. R. Kreutzwaldi nim. ENSV Riiklik Raamatukogu

Head uut aastat!

P. LUKATSI joonistus

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riiklik ÜLIKOOL

TARTU RIIKLIKU ÜLIKOOLI PARTEIKOMITEE, REKTORAADI, KOMSOMOLIKOMITEE JA AMETIÜHINGUKOMITEE HÄÄLEKANDJA

Nr. 39 Reedel, 25. dets. 1970 XXIII aastakäik

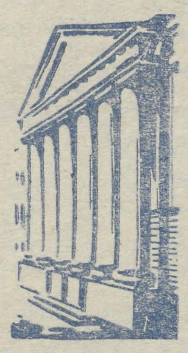

8. detsembril tuli Moskvas kokku NSV Liidu Ülemnõukogu istungjärk. Rahvasaadikud arutasid viisaastaku viimase aasta tulemusi ja eelseisva, 1971. a. plaane. Sessiooni tööst võttis osa ka meie ülikooli rektor. NSV Liidu Ülemnõukogu saadik Arnold Koop. Palusime tal rääkida istungjärgu tööst, eriti huvitasid meid kõrgema hariduse ja teadusega seotud küsimused.

Liidunõukogu juures tegutseb 12 alatist komisjoni. Küsitletav töötas eelarve- ja plaanikomisjonis. Ametiükule sessioonile eelnes kuu aega eeltööd. Välja oli kutsutud ligi 200 rahvasaadikut, kes mitmesugustes ettevalmistavates komisjonides arutasid meie maa rahvamajanduse, teaduse, hariduse ja kultuuriga seotud probleeme. Arnold Koop töötas kultuuri, teaduse ja hariduse komisjonis.

● Rahvasaadik ütles, et suuri kvantitatiivseid muutusi siin ei tule. Üliõpilaste vastuvõtt jääb võrdlemisi stabiilseks, ulatudes 1975. a. üle miljonini. (1970. a. võeti meie maa ülikoolidesse 900 000 üliõpilast.) Tähendab, **eriti tähtis on edaspidi kõrgema hariduse kvaliteet ja ökonoomsus.** Päevakorda kerkib **kõrgema hariduse efektiivsuse probleem.**

● Domineerivaks tuleb muuta **päevane õppevorm** (1971. a. õpib ülikoolide päevastes osakondades 55,6% üliõpilastest). Õhtune õppetöö ja kaugõpe peaksid jäämа praktikute kvalifikatsiooni tõstmise, mitte hariduse andmise valdavaks vormiks.

● Mõelda tuleb **proportsioonide muutmisele** erialade vahel. Mõnedel aladel (näit. keemia) on spetsialistide üleproduktsioon; alaproduktsioon valitseb just spetsiifilistel kaasaegsetel ja moodsatel erialadel (juhtimine, arvutustehnika, automatiseerimine, majandusökonoomika).

● Tähelepanu vajab tulevaste spetsialistide ettevalmistamisel **ülikoolidevaheline koopereerimine.** Praegu valmistavad paljud ülikoolid paralleelselt ette ühtesid ja samu kitsa eriala spetsialiste. Vajalik on koordineerida tööjaotus õppeasutuste vahel.

● Muret tekitavad **kõrgema kooli õpikud.** Mullu anti neid välja 647, 1971. a. plaanis on 662 nimetust. Juurdekasv on seega väga väike; üheks põhjuseks on paberipuudus, mis johtub vastava ministeeriumi halvast tööst.

● **Mõistlikumalt** tuleks kasutada kõrgema haridusega kaadrit. Eriti just meie vabariigis on ülikooli lõpetanute protsent väga kõrge. Paljud neist aga pole leidnud oma erialal rakendamist. Probleem jääb teravaks ka edaspidi, sest meil annab iga kolmas keskkooli lõpetanu avalduse kõrgemasse kooli sisseastumiseks (üleliiduliselt aga 14% abiturientidest). Kaadri otstarbekamat kasutamist parandaks kõrgemat haridust vajavate ametikohtade nomenklatuuri seadusandlik kinnitamine.

● Probleemiks ülikoolides on **abiõppepersonali ja abitootmispersonali arvuline vahekord õppejõududega.** Õppejõud peavad sageli tegema tehnilist abitööd. Asja arutati üheskoos rahandusministeeriumi esindajatega.

● Endiselt teevad muret **õppehoonete ja laboratooriumide sisseseaded.** Kõrgema hariduse süsteemil puudub oma o t s e n e tootmisharu vajaliku aparatuuri ja seadmete valmistamiseks. Õppemetoodilist aparatuuri hangitakse mitmelt poolt, tellimuste täitmine on aga juhuslik ja kallis. Rahvasaadik Arnold Koobi ettepanek luua **kõrgema hariduse süsteemis vastav tootmisharu** fikseeriti protokollis, et võtta see ettepanek kaalumisele.

KÕRGEMA KOOLI TEADUS

● Usutletava seisukoht vastava komisjoni istungil oli: me alahindame kõrgema kooli teadust (mis on omahinnalt kõige odavam teadus); me ei kasuta ülikoolide potentsiaali küllaldaselt. Takistavaks teguriks on ruumide puudumine, halvad töötingimused. Kahjuks tuleb ette ka võimaluste kunstlikku piiramist, näit. lepinguliste tööde alal.

Et teaduse finantseerimine oluliselt ei suurene (ainult 7%), siis tuleb ka edaspidi seda rohkem silmas pidada summade ja olemasolevate võimaluste otstarbekat kasutamist.

● Väga põhjalikult arutati **kapitaalehitusega** seotud küsimusi. Saadikud tegid selle ala edasiaitamiseks palju ettepanekuid, sest teaduse, hariduse ja kultuuri valdkonnas tehtud kapitaalmahutuste kasutamine on üsna halb. Paljuski on siin süüdi ka õppeasutused ise.

JÄRELDUSI, MULJEID

● **Targemini majandada.** Rahvamajanduse, hariduse ja kultuurielu efektiivsus peab kasvama **sisemiste ressursside arvel** (need on olemas ja paljuski seni kasutamata).

● Kõrgema hariduse efektiivsuse tõstmiseks ja kaasaja teaduse juurutamiseks õppetöösse **on vaja uurida kõrgema kooli metoodika ja pedagoogika probleeme.** See on väga tähtis ja edasilükkamatu ülesanne.

Lõpetuseks ütles rektor: «Istungjärgust osa võttes tajusin, kui keeruline on juhtimine, kui oluline on iga töötaja, juhi ja töölise kursisolemine üldise olukorra ja meie ühiskonna eesmärkidega. Töö Ülemnõukogus õpetab riiklikult mõtlema, kompleksselt asjadest aru saama. Palju sõltub edasiminekus ideelis-poliitilisest küpsusest, silmaringist, meie riigi ja kogu maailma majandus-poliitilise arengu mõistmisest.»

Rektor A. Koop: „Kõrgema hariduse efektiivsus peab kasvama.“

ACTA DIURNA

Aastas on 12 kuud

JAANUAR

Aasta algab akadeemilise asjaajamisega. Talvine õppe- ja eksamisessioon kaugõppele, eksamid 3842 statsionaarsele üliõpilasele, kellest 3017 kõigi eksamitega õnnelikult maha said (437 puhast viiemeest, 1380 vile ja neljameest, 36 langes ülikoolist välja).

1970. a. eelarve ülikooli osas on solidne — 6 200 000 rubla. Ülikooli juhtkond ja ühiskondlikud organisatsioonid seisavad head, et uue ühiselamu ehitamine käiku läheks. Selles osas on aga küllaga kitsaskohti, mis tulevad enne lahendada.

VEEBRUAR

Algab kevadsemester, ülikooli nõukogu tõmbab kriipsu alla 1969. a. teaduslikule tööle. Arvud räägivad enese eest: aasta jooksul on meie kollektiivi liikmed kaitsnud 11 doktori- ja 27 kandidaadivältekirja. Trükimusta ja maailmavalgust nägid 12 monograafiat, 74 õppevahendit, 1158 teaduslikku ja 399 populaarteaduslikku artiklit. 54 artiklit avaldati rajatagustes publikatsioonides. Töötas 12 probleemlaboratooriumi, peeti 24 teaduslikku konverentsi 6000 osavõtjaga.

Ülikooli partei- ja komsomoliaktiiv arutasid ülikooli juhtimise ja organisatsioonisisese töö paremustamise võimalusi. Ühingu «Teadus» lektorid kogunesid V konverentsile, konstateerides, et eelmisest konverentsist möödunud 2 aasta jooksul on 295 lektorit pidanud kokku 4112 loengut. Esirinnas sammuvad pedagoogid ja ajaloolased.

MÄRTS

Tehakse ettevalmistusi V. I. Lenini 100. sünni-aastapäeva väärikaks tähistamiseks. Kursustel ja osakondades käib leninlik arvestus.

Kehakultuurlased rõõmustavad: Kääriku valmis uus moodne spordihoone, Tartus puhuti täis kilehall. Halli mõõtmed on 76×18, kõrgus keskel 8 m. 6000 tunni ulatuses tehti (põhiliselt ühiskondlikus korras) ettevalmistustöid. Kääriku kapitaalne spordihoone — 2 suurt saali, 84 m pikkune jooksurada (tartaankatet), tõsteruum, keeglisaal, 50-meetrine lasketiir, suusabaas, riietus- ja duširuumid, abiruumid, garaaž 12 autole. On, mille üle heameelt tunda.

26. märtsil arutab EKP TRÜ organisatsiooni üldkoosolek kommunistide osa üliõpilaste ideelis-poliitilisel kasvatamisel ja EKP Keskkomitee otsust TRÜ rektoraadi, parteikomitee ja ühiskonnateaduste kateedrite töö kohta. Positiivselt märgitakse ära Õigusteaduskonna ja Arstiteaduskonna kommunistide tööd üliõpilastega, kavandatakse abinõud sellesuunalise töö tõhustamiseks kogu ülikooli ulatuses.

Algavad ÜTÜ teaduslikud konverentsid, mis esmakordselt toimuvad teaduskonniti. Osavõtjaid on 2050.

APRILL

TRÜ tähistab paljude üritustega pidulikult V. I. Lenini juubelit. Leninliku arvestuse sooritab 3482 üliõpilast, selle suurürituse sisulise tasemega jäädakse rahule.

Lõpeb V. I. Lenini juubelile pühendatud üliõpilaste teaduslike tööde konkurss, kuhu esitati kokku 134 tööd, neist 64 ühiskonnateaduste alalt.

12. aprillil pannakse Toome raamatukogus riiulile raamat, mis kannab järjekorranumbrit 3 000 000! Ja raamatuid tuleb pidevalt juurde...

18. aprillil tähistab kontserdiga oma veerandsaja juubelit TRÜ naiskoor. Päev hiljem sõidetakse pikemale kontserdireisile, mis ulatub Novosibirski ja Tomskini.

(Järg 2. lk.)

Aastas on 12 kuud

(Algus 1. lk.)

22. aprillil annab rektor Fjodor Klement ameti üle Arnold Koobile. Nädalapäevad hiljem saadetakse ülikooli 20 aastat juhtinud F. Klement piduliku aktusega aulas pensionile. Tema rektoriaja jooksul on TRÜ tõusnud Nõukogude Liidu parimate ülikoolide hulka, keda on autasustatud Tööpunalipu ordeniga ja kes on võitnud rahvusvahelise tunnustuse.

MAI

Endised sõjamehed kogunevad tähistama 25 aasta möödumist suurest võidust fašismi üle. Peahoones pannakse üles Suure Isamaasõja veteranide autahvel.

Ettevalmistustööd uue ühiselamu rajamiseks kestavad. Algavad arvestused, eksamisessioon (raskem kui talvine!) koputab uksele. 24. mail toimub Vorbusel poole tuhande üliõpilase osavõtul TRÜ kevadpäev. «Kas sünnib siit uus traditsioon?» küsitakse ülikooli ajalehe veergudel. Elame-näeme.

JUUNI

14. juunil valitakse rektor Arnold Koop NSV Liidu Ülemnõukogu Liidunõukogu saadikuks.

Eksamid käivad täie hoo ja pingega. Ikka rohkem koguneb Tartusse kaugõppeüliõpilasi oma sessioonile. Lõpetajad kaitsevad diplomitöid ja teevad riigieksameid. Nagu kiuste püsivad ilmad hästi ilusad ja soojad, pannes noorte inimeste õppimistahte kõva proovi peale. Koos eksamisessiooni lõpuga lähevad ka ilmad halvaks — see on otsekui looduseseadus.

Jõuab lõpule kogu TRÜ õppe-teadusliku ja teenindava koosseisu pildistamine fotokogu «TRÜ 1970» tarvis. (Eelmine analoogiline üritus toimus 41 aastat tagasi).

Tehakse teatavaks massispordi konkursi tulemused. 6 võistlusest võttis õppeaasta jooksul osa 2800 tudengit. (Kas pole nagu vähevõitu?) Parimad teaduskonnad — Füüsika-Keemia- ja Ajaloo-Keele-, parimad kursused — psühholoogia II, geoloogia II ja bioloogia II.

Ühiskonnateaduste-alasel üliõpilaste teaduslike tööde vabariiklikul konkursil said TRÜ üliõpilased 4 esimest, 5 teist, 8 kolmandat preemiat ning 3 diplomit. Preemiad said ka 5 referatiivset tööd.

JUULI

Aasta vaikseim kuu. 3. juulil mürtsutab orkester viimast korda aulas tušši lõpetanute auks, siis saabub nälline paus. Aula kõrval töötab palehigis vastuvõtukomisjon, kuhu tuuakse kuu lõpuks avaldused koos kõige muu vajalikuga 1906 üliõpilaskandidaadilt.

Üliõpilased on laiali üle vabariigi ja kaugemalgi. 395 töötab EÜE objektidel. Vahetuse korras on 2 meie rühma ehitustöödel Poolas ja Ungaris. Suvetöödel ülikooli juures on kahes vahetuses kokku 275 noort. Pioneerilaagrites on kasvatajateks 250 tulevast koolmeistrit, erialapraktikat tehakse haiglates, laboratooriumides, ekspeditsioonidel ja mujal. On ka neid, kes niisama puhkavad.

Ülikooli komsomolikomitees vestlevad psühholoogid sisseastujatega.

11. juulil saab Arvutuskeskus uue arvuti «Minsk 32».

AUGUST

Sisseastumiseksamite kuu. Vastuvõtukomisjon istub ja arutab eksamihinnete, koolitunnistuse ning iseloomustuste alusel, keda võtta, keda jätta.

Kibeklirelt tehakse remonti, isegi mõni ühiselamu saab väljastpoolt viisakama kuue selga. Ilmad pole suuremad asjad, juunikuu omadega ei anna võrreldagi.

31. augustil toimub esmakordselt õppejõudude üldkoosolek, kus ülikooli juhid analüüsivad eelseisva õppeaasta põhiülesandeid. Niisamasugused koosolekud peetakse ka abiõppepersonalile ja töölistele-teenistujatele. On, mida arutada, sest õppetöö hakkab toimuma kahes vahetuses ja enamik ruume on koormatud kella 8 hommikul kuni kella 22 õhtul. Teise vahetusse viiakse Ajaloo-Keeleteaduskond. Ühiselamud jaotatakse teaduskonniti, omavalitsuse elemente tugevdatakse.

(Järg 3. lk.)

Tartu Riikliku Ülikooli parteiorganisatsiooni aruande- ja valimiskoosolekul teatas halduasprorektor A. Uibokand, et vastavalt ülikooli väljaehitamise uuele perspektiivplaanile lükatakse Teadusliku Raamatukogu ehitamise algus edasi 1974. aastasse. See oli päris ootamatu teade, sest ülikooli senise perspektiivplaani kohaselt, mis oli ENSV Ministrite Nõukogu poolt kinnitatud, pidi raamatukogu ehitamine algama 1972. aastal küllalt suures mahus — 800 000 rubla eest. Projekteerimistööd lähevad ladusalt. Novembrikuu alguses kooskõlastati ehituse tiitel algusaastaga 1972 ENSV Ministrite Nõukogu ja Riikliku Plaanikomitee poolt. Sama tähtajaga on raamatukogu ehitus kooskõlastatud ka Moskvas.

Raamatukogu ehitamise edasilükkamine ei olnud esmakordne. Analoogilisi olukordi on korduvalt üle elatud ka eelmisel viisaastakul. Toome raamatukogu ehitamise lubamatult kaugest edasilükkamisest oli juttu 1966. aasta 9. juuli «Pravdas». Raamatukogu kaustas on NSV Liidu kõrgema hariduse ministri kiri selle kohta, et projekteerimist alustatagu 1965. ja ehitamist järgmisel aastal. Märtsikuus 1967. a. reageeris meie muredele üleliiduline satiiriline filmiajakiri «Süütenöör». Peale seda näis, et kõik hakkab kiiresti lahenema. Juulis 1967 kinnitas ENSV Ministrite Nõukogu ja sama aasta lõpuks kooskõlastati Riikliku Plaanikomitee ning ENSV Kõrgema ja Kesk-erihariduse Komitee poolt projekteerimise lähteandmed. Eelprojekt valmis 1968. a. sügiseks ja nurgakivi pidi pandama 1970. aastal. Sellest kirjutati korduvalt nii ülikooli lehes kui ka vabariigi ajakirjanduses. «Pravda» teatas eelprojekti valmimisest ja ehitustööde peatsest algusest. (5. XI 1968. a.) Vahepeal olime sunnitud lähteandmeid vähendama. Nüüd aga nihutavad lubadused ja plaanid ehitustööde alguse üha kaugemale. Millal jõutakse sel kombel sõnadelt tegudele?

Võib-olla polegi raamatukogu olukord nii halb ja on veel võimalik oodata? Meie raamatud paiknevad praegu neljas eri hoones. Neist üks on raamatute säilitamiseks ja nendega töötamiseks täiesti kõlbmatu. Sõbra tänava kirik, mis ei ole kõetav ja mille katus laseb läbi vihma, aknad kärbseid ja tuvisid. Seal on raamatud seisnud juba 7 aastat. Niiskus, hallitus ja putukad teevad järjekindlalt oma hävitustööd, sest neil ei ole pieteeditunnet ega arusaamist inimkultuuri väärtustest. Seejuures ei seisa Sõbra tänaval mittekasutatav ja väheväärtuslik raamatuladu. Seal on ca 350 000 köidet reservvahetusfondi. Nende hulgas on umbes 60% selliseid raamatuid, mis Toomel puuduvad ja mille järele on reaalne nõudmine. Ülejäänute hulgas on väga väärtuslikku vahetusmaterjali väliskirjanduse hankimiseks. Meie partnerid on nõus neid raamatuid vastu võtma hinnaga 10 rbl. köide ja veel rohkemgi. Valuutat jätkub meil vaid seitsme välisajakirja tellimiseks. Raamatukogu aga saab välismaalt ligi 1000 nimetust perioodilisi väljaandeid, monograafiad ja teatmeteosed vahetuse teel peale selle. Ühe raamatu väljasaatmiseks Sõbra tänava fondist tuleb teha järgmised operatsioonid: otsida küsitud teos reserv-vahetusfondi alfabeetilisest kartoteegist Toomel, minna Sõbra tänavale ja otsida see välja külmast ja poolpimedast hoidlast, tuua raamat Toomele; siin teha kindlaks, kas see teos on põhifondis olemas.

Mõnest mõtlemapanevast asjaolust seoses Toome raamatukoguga

Kuigi kaart on kataloogis, tuleb kontrollida ka fondis, kas ka raamat on tegelikult olemas, sest kataloogides esineb «surnud hingi», ja kas põhifondi raamat on heas korras. Loovutada saame ikkagi vaid sellise raamatu, mida me ise ei vaja. Aastas saadetakse välismaale plaani kohaselt 3100 raamatut, s. o. umbes 10 raamatut tööpäevas, arvestamata seda tööd, mida tehakse vahetusnimestike koostamisel ja raamatute kodumaisel vahetamisel. Keskmiselt vahetatakse Nõukogude Liidu teiste raamatukogudega 10—12 tuhat trükiüksust aastas.

Toome raamatukogu on kahel korral olnud avariiolukorra tõttu suletud. 1967/68. õppeaastal oli raamatute laenutamine ligi pool aastat vaid osaliselt võimalik tänu raamatukogu töötajatele, kes riskeerisid neid välja tuua ka varisemisohus olevatest hoidlatest. Kogu külma talve toimus kogu raamatukogu töö vaid trepikojas trepiplatvormidel. Pärast osa raamatute väljaviimist Vanemuise tn. 33 hoonesse ja eriti ohtlike kohtade toestamist lubas spetsialistide komisjon Toomel asuvat hoonet ekspluateerida raamatukoguna vaid ajutiselt, tingimusel, et läbi- või viltuvajunud toestuste ja lõhkiste taladega ruumides koormust ei suurendata. Peale koormuse vähendamist halvenes osa vahelagede olukord veelgi seoses pingete muutumisega. Oleks naiivne loota, et lõhenenud või viltu vajunud puitkonstruktsioonid iseenesest taastuvad.

1967. a. teatas raamatukogu rektoraadile, et Toomele on võimalik uusi raamatuid ära paigutada maksimaalselt 2,5—3 aasta jooksul. Praegu seisamegi olukorra ees, et dissertatsioonide fondis jätkub ruumi vaid kuni 1970. a. lõpuni, eestikeelse kirjanduse fond saab lõplikult täis I kvartalis 1971, teatmekirjanduse fond II kvartalis 1971, ajalehtede osas saab ruum otsa samal ajal. Venekeelse kirjanduse paigutamisega ajame kuidagi läbi kuni 1972. a. I kvartalini, väliskirjandusega kuni II kvartalini 1972. a., perioodika fond saab täis 1971. a. III kvartalis ja vanema kirjanduse riiulid, mis täienevad järelkomplekteerimise arvel reservfondist, IV kvartalis 1971. Üksikute fondide ümberpaigutamine parema mahutavuse huvides ei ole enam võimalik, sest praeguse paigutuse juures on juba arvestatud kõiki komponente — fondi suurust ja üksikute hoidlate mahu proportsioone, raamatute raskuse ja põrandate kandevõime vahekorda, fondide juurdekasvu tempot, kasutatavust jm. Raamatute paigutus peab jääma vastavusse fondide praeguse korraldusega ja peegelduma kataloogides. Ei saa lubada mingeid ümberpaigutamisi ilma muudatuste sisseviimiseta kataloogidesse. See on aga väga suurt tööd nõudev protsess, mis koosneb kahest osast — vana kirje kõrvaldamisest kataloogist, raamatu kustutamisest ühest fondist, uuesti arvelevõtmisest ja kataloogimisest. Meie raamatukogus läheb selline operatsioon iga raamatu puhul maksma 1 rbl. 40 kop. ringis, rääkimata aja- ja tööjõu kulust.

TRÜ Teaduslikku Raamatukokku tuleb aasta vältel juurde umbes 100 000 uut raamatut. Kui oletada, et iga raamat on ainult 1 cm paks, siis läheb nende paigutamiseks vaja 1 km riiuleid. Tihendatud paigutamisel, kui põranda kandevõime on vähemalt 550 kg/m², on vaja 1000 trükiüksuse paigutamiseks 2,5 m² põrandapinda. Sedaviisi arvutades selgub, et lähema 10 aasta jooksul, s. o. 1980. a-ni on meil raamatute paigutamiseks vaja täiendavalt 4000 m² vaba hoidlate pinda. Võrdluseks olgu veel öeldud, et Toome hoidlate üldpind on 2 450 m², Vanemuise tn. filiaali üldpind on 1 200 m². Selline pinna arvestus on täiesti tõsioludele vastav, kuigi ta ei näi kuigi meeldiv. Peale selle on ülekoormuse likvideerimiseks tööruumides ja seoses uute töötajate juurdetulekuga vaja 240 m² täiendavat tööpinda. Pealegi peaks trükitoodangu kasvu ja ülikooli profiili laienemisega kirjanduse ostmine aasta-aastalt suurenema. Seni on ikka nurisemist pigem kirjanduse vähesuse kui selle ülekülluse üle. Vananenud õppekirjandust kustutatakse süstemaatiliselt, aga teaduslik kirjandus on enamasti vaid ühes eksemplaris, välja arvatud kateedrite soovituste järgi ostetud nõutavamad teosed.

Kui uus raamatukoguhoone valmib alles 1980. aastal, on raamatukogu üldfond kindlasti üle 4 milj. köite, s. o. ei mahu ära uude majja ja peab kohe alustama juurdeehitusega. Raamatukogu vastuväiteid hoidla mahu kärpimisele ei võetud kuulda, esialgne 5 milj. olnuks mõistlikum ja õkonoomsem.

Minnes tagasi olemasolevate hoonete juurde, peab tõdema, et õpperaamatukogu hoidlad on praegu juba üle koormatud, sest sinna on paigutatud osa Toomele kuuluvast vanemast kirjandusest. Normaalse olukorra loomiseks on vaja täiendavalt 170 m² pinda. Kas sulgeda õpperaamatukogu lugemissaal? Vanemuise tänava maja on koormatud sedavõrd, kui seda lubavad ühiselamu nõuetele vastava kandejõuga ehitatud vahelaed. Seal on raamatuhügieeni ja restaureerimise osakonna tööruumid, ilmselt tuleb lähemas tulevikus üle viia veel mõned raamatukogu osakonnad, sest Toome ruumikitsikuses pole võimalik tööd jätkata.

Kuidas leida tekkinud olukorrast väljapääs? Kõige tähtsam ja peamine on — saada ükskord üle sõnade tegemisest ja reaalselt ning ajas võimalikult lähedaselt määrata uue hoone ehitamise alguse ja lõpu aasta. Tartu linna ehitusvõimsuste parandamine ei saa ju jääda ülikoolile igavesti ületamatuks komistuskiviks.

Reaalne väljapääs umbes 5 aastaks oleks võimalik siis, kui me saaksime perioodika fondi ümberpaigutamiseks kohe 1412 m² pinda pluss juurdekasvuks 5 aasta jooksul 875 m². Lisaks umbes 35 m² perioodika sektori tööruumiks ja 70 m² lugemissaaliks, 15 m² kataloogi jaoks. Ülikool peab küll kohanema sellega, et perioodikat saab kasutada kuskil teises majas. See loomulikult häirib tõsiselt kõiki teadusliku töö tegijaid, raamatukogu teatmelist, bibliograafilist ja informatsioonitööd. Toomel vabanev pind lubaks meil mahutada ca 500 000 trükiüksust raamatuid, s. o. juurdekasvu peaaegu 6 aasta vältel.

Lõpuks — tuleks kiiresti suurendada raamatukogu töötajate arvu, viies see vastavusse normatiivsega. Sõbra tänava fondi päästmiseks vajab raamatuhügieeni ja restaureerimise osakond täiendavalt 8 töötajat. Igaühele peaks olema mõistetav, et töö organiseerimine mitmes eri majas paiknevas raamatukogus toob endaga kaasa tööjõu kulu suurenemise. Raamatute pidev ümberkolimine on meie põhiliselt naistest koosnevale kollektiivile lihtsalt üle jõu käiv. Ümbertassimised rikuvad raamatuid, ajavad segi paigutuse ja desorienteerivad lugejaid.

Palume juba ette selle eest vabandust!

LAINE PEEP,
TRÜ Teadusliku Raamatukogu direktor

Tunnustus

Väljavõte Eesti NSV kõrgema ja kesk-erihariduse ministri käskkirjast üliõpilaste teaduslike tööde juhendajate ja ÜTÜ Vabariikliku Nõukogu liikmete autasustamise kohta.

Aktiivse töö eest üliõpilaste teaduslike tööde juhendamisel ja teadusliku töö organiseerimisel vabariigi kõrgemates õppeasutustes ning heade tulemuste eest üleliidulistel ja vabariiklikel üliõpilaste teaduslike tööde konkurssidel:

autasustada Eesti NSV Kõrgema ja Kesk-erihariduse Ministeeriumi auki rjaga järgmisi üliõpilaste teaduslike tööde juhendajaid ja Üliõpilaste Teaduslike Ühingute Vabariikliku Nõukogu liikmeid:

Toomas Sullingut — vanemat teaduslikku töötajat, TRÜ ÜTÜ Nõukogu esimeest;

Silvia Oja — dotsenti, TRÜ kehalise kasvatuse ja spordi kateedri õppejõudu;

Abner Uustalit — professorit, TRÜ riigi- ja haldusõiguse kateedri õppejõudu;

II

Avaldada kiitust järgmistele ÜTÜ juhendajatele;

Jüri Saarmale — TRÜ psühhiaatria ja kohtu-arstiteaduse kateedri professorile;

Uno Palmile — TRÜ anorgaanilise keemia kateedri dotsendile;

Gennadi Vainikkole — TRÜ arvutusmatemaatika kateedri professori kt-le;

Jüri Kärnerile — TRÜ Meditsiini Kesklaboratooriumi vanemale teaduslikule töötajale.

ÜLIKOOLI PARTEI- JA MAJANDUSAKTIIV

TULEB KOKKU ESMASPÄEVAL, 28. DETS. KELL 15 ÕPETATUD NÕUKOGU SAALIS.

Muusika aastalõpuks I

Nimetasime selle päeva õhtupooliku muusikategemise — non-stop programmiks. Lõputa pole ei teoste arv ega tundide arv, mis ettekandeks mõeldud on. Küll aga on valitud muusikast ja kontserdist võimalik saada kaasa lõputu arv muljeid — ka ühe ja sama teose korduvatest esitustest (siin: «suure» Bachi nõbu — Ludwig Bachi Menuett, Gavotte, Bourree). Ka pole sel kontserdil õiget pausi ei viisakus- ega tänuavaldusteks — kätteplaksutamiseks. Mõeldes ülikooli aulale, ettekantavatele teostele ja muusikuile (neid on 14), kes esinemiseks nõusoleku andsid, kujunes tasapisi mõneti uudne kontserdivorm. Kuulajail soovitame tulla kontserdile, millal tahetakse.

Muusika aastalõpuks II

31. dets. kella 20—23 ülikooli aulas

Raske on nimetada omapärasemat ja erutavamat päeva aastas kui aasta viimane päev.

Möödunud aasta (69. a.) kammerakadeemia kujunes lausa muljetetormiks kõigile koha'esõitnud muusikule. Sellest erilaadsest erutusest ei suutnud me muidu vabaneda, kui pidime 70-nda aasta 1. jaanuari esimese tunni pühendama alles veidi aega tagasi läbielatud kammerakadeemia lindistuse kuulamisele. Kui erilisteks ja seletamatuteks peetakse interpreete, kes pärast kontserti asuvad harjutama(!) (üheks selliseks oli tuntud vene pianist N. Medtner) — siis 69-nda aasta kammerakadeemia interpreete tuli aastavahetusel lugeda seletamatult ja eriliselt õnnelikeks. Seletamatult sellepärast, et kas on võimalik millegi mõistlikuga «lahti põhjendada» 69-nda aasta kammerakadeemia kuulamisõhkkonda? Kammerakadeemia pole tavaline kontsert, ta on tunnitäis musitseerivat kuulajas- ja tegelaskonda.

Aga 70-nda aasta kammerakadeemia?

PEETER KAIM

«Tartu Riiklik Ülikool» nr. 39
Reedel, 25. detsembril lk. nr. 3

Kino hälli juures

Võrreldes teiste ja üllamate kunstidega on filmikunstil üks vaieldamatu eelis: ta teab oma sünniaega, kohta ja vanemaid. Nii et üleolev suhtumine kinosse kui kunsti vallaslapsesse, kelle puhul võib põlglikult nina krimpsutada, on põhjendamatu. Hoopis kino ise võiks võtta õige mehe poosi, kui jutt tuleb vanematest ning päritolust. Õnneks ta seda ei tee, sest kui küsimusse süveneda, siis ilmneb, et kino saamislooga polegi asjad nii selged, kui esimesel pilgul paistab.

Üldtuntud on väide, et kino sünnipäevaks tuleb lugeda 1895. a. 28. detsembrit, mil Pariisis Kaputsiinlaste bulvaril asuva «Grand-Café» keldrikorrusel vennad Lumière'id näitasid esimest korda kõigile soovijaile raha eest umbes poole tunni jooksul 12 lühifilmi. Nii see tõesti oli, kuid juba enne 1895. a. lõppu oli mõndagi toimunud.

Kino ilmumine on lahutamatult seotud fotograafia arenguga. Kui möödunud sajandi viimasel veerandil jõuti momentülesvõteteni, osutus võimalikuks liikumise üksikute faaside jäädvustamine fotoplaadile. 1889. a. tulid kolm meest — prantslane Le Prince, inglane Friese-Greene ja ameeriklane Edison peaaegu üheaegselt mõttele asendada klaasplaat tselluloidlindiga, millele anti nimeks film *(eesti keeles* kile*). Nemad tegid samal aastal ka esimesed algelised filmivõtted, kusjuures Edison kasutas meile tuntud 35 mm laiust kahepoolse perforatsiooniga linti.*

Edisoni korraldusel konstrueeris tema noor abiline W. Dickson 1891. a. ühemehekino ehk kinetoskoobi, kus läbi suurendusklaasi tuli piiluda puidust kasti, milles liikus trumlitele paigutatud filmilint. Kujutis oli peopesasuurune ja ähmane, sest film jooksis pidevalt. Sellele vaatamata kujunesid kinetoskoobid lõbustuskohtades nõutavateks atraktsioonideks. Ühe filmi pikkus oli 15 m ja vaatamiseaeg veidi alla minuti.

Peaaegu samaaegselt jõudis kinoaparaadi konstrueerimiseni sakslane Max Skladanowsky, kes nimetas oma aparaati bioskoobiks. 1. XI 1895 näitas ta ühes Berliini varietees muu eeskava vahele veerand tunniga 9 lühifilmi. Igatahes loevad sakslased just Skladanowskyt kino tõeliseks leiutajaks.

Samal ajal nuputasid vennad Lumière'id Edisoni-Dicksoni aparaadi täiustamise kallal, et saada ekraanil liikumise illusioon. 1894. a. lõpul tuli noorem vendadest, Louis, ideele peatada lint aparaadis kaadri projitseerimise hetkel ja nihutada järgmine kaader ette pimedas. Sujuva liikumise asemel hakkas filmilint liikuma hüppeliselt, kuid seeeest paranes järsult kujutise kvaliteet. 13. II 1895. a. võeti sellele leiutusele patent. Lumière'id konstrueerisid portatiivse kinoaparaadi, millega sai filmida, kopeerida negatiivlindilt positiivlindile ja filme demonstreerida.

Esimest korda näitasid vennad oma leiutust valitud seltskonnale 22. III 1895. Nimelt demonstreeriti tööstureile stseeni «Tööline väljuvad vabrikust». Sel oli oma tagamõte — tutvustada leiutust ja teha reklaami isa fototarvete vabrikule Lyonis. Suvel ja sügisel toimus veel mitmeid kinnisi seansse ja siis jõudis kätte 28. detsembri õhtu.

Sel ajaloolisel seansil olevat olnud alla 40 vaataja, needki peamiselt kutsutud külalised. Pariisi lõbustusasutuste direktorid pakkusid Lumière'idele kinematograafi eest tolle aja kohta suure summa — 50 000 franki, kuid Lumière'id otsustasid olla osavad ärimehed ning ise kasumeid lõigata. Nad olid veendunud, et «elavate päevapiltide näitamine» paelub tehnilise atraktsioonina publikut vaid lühikest aega ja seda aega tuleb maksimaalselt kasutada.

Järgmisest päevast algas tung kinno. Hämmastunud inimesed väljusid kohviku keldrist ammuli sui. Kuigi anti 20 seanssi päevas, tekkisid ikkagi järjekorrad ja politsei kutsuti korda pidama. Lumière'id valmistasid kiiruga paarsada kaamerat ja vajaliku koguse filme, õpetasid välja operaatorid ning saatsid nad ära tegema. «Kinematograaf vallutas maailma kiirusega, mis oli Napoleoni sõjaretkede vääriline,» kirjutas prantsuse kinoajaloolane G. Sadoul. 1896. a. toimusid üksteise järel menukad demonstratsioonid peaaegu kõikides Euroopa pealinnades, seejärel USA-s, Jaapanis, Indias ja Austraalias. Umbusklikel lubati tulla käega ekraani katsuma ja vaadata isegi ekraani taha, et veenduda igasuguse pettuse puudumises.

Publiku juurdemeelitamiseks aga ei õeldud ka pettusest ära. Nimelt väntasid Lumière'ide operaatorid rahvarikastes kohtades tänavastseene, mida lubati järgmisel õhtul kinos näidata. Rahvast tuli mis murdu, kuid ennast nägid ekraanil vaid vähesed, sest enamik aega filmiti laadimata kaameraga.

Aastaga vallutas kino peaaegu kogu maailma. Kuld peagi hakkas vaatajate huvi vähenema, sest süžeed kordusid ja filmid kulusid. Lisandusid mitmed tuleõnnetused kergesti süttiva filmilindiga. Ajakirjandus hakkas tõstma häält kinematograafi vastu. Näis juba, et Lumière'ide arvamus kino lühikesest elueast läheb täide. Kuid sils ilmus mees, kes oskas näha kinos mitte üksnes tehnilist atraktsiooni, vaid teatrile analoogilist väljendusvahendit. See mees oli Georges Méliès.

Kino jäi peamiselt suurlinnade agulite vaatemänguks. Siinsele elanikkonnale ei olnud teater ja kontserdid kättesaadavad, seda piletiraha ja etiketikohase riietuse puudumise tõttu. Just eeslinnades tekkis ühiskondlik vajadus uue, massilise ja odava vaatemängu järele, mis alles aastat 15—20 hiljem omandas oma spetsiifilise keele, muutudes filmikunstiks.

Kokkuvõtvalt toonitagem, et kino leiutamine oli kollektiivne töö, mille sooritamisega on seotud vähemalt 20 leiduri ja teadlase nimed. Kuid üksnes Lumière'ide kinematograaf saavutas sellise leviku ja ühiskondliku tunnustuse, mis annab meile põhjust kõnelda kino sünnist Pariisis 75 aastat tagasi.

H. PALAMETS

aastas on 12 kuud

SEPTEMBER

Algab uus õppeaasta. 1. septembril antakse matriklid 945-le statsionaarse osakonna üliõpilasele. Üliõpilaste arv tõuseb 6200-ni, õppejõude on 575, teenistujaid ja töölisi üle 1500. Kui kõik kokku arvata, saame TRÜ kollektiivi üldarvu 8300 ringis. Alustab tööd uus teaduskond — Kehakultuuri Kvalifikatsiooni Tõstmise Teaduskond, kuhu tullakse teadmisi täiendama Valgevenest, Leedust, Lätist ja Eestist.

TRÜ geoloogia-osakond tähistab teadusliku konverentsiga 150 aasta möödumist geoloogia õpetamise algusest Tartu Ülikoolis ja 25 aasta möödumist omaette osakonna asutamisest.

11. septembril pannakse nurgakivi 540-kohalisele uuele ühiselamule, mis aasta pärast peab kõrguma Leningradi maantee alguses. Ühiselamu ehitusel löövad ka üliõpilased käed külge. Samal päeval arutab partei ja majandusaktiiv, kuidas lahendada ülikooli majandusliku baasiga seotud sõlmi. Otsad saadakse igatahes kätte.

II kursused lähevad kolhoose-sovhoose abistama, enamik poisse jäetakse Tartusse appi ehitusmeestele.

OKTOOBER

Veerandsaja juubelite sari jätkub, järg on sedapuhku kaugõppe käes. 25 aastaga on kaugõppe teel saanud kõrgema hariduse 3102 töötajat, praegu on õppijaid 2100 ringis.

Tähistatakse ülikooli raamatukogu esimese direktori Karl Morgensterni 200. sünni-aastapäeva. Raamatukogu 7. korrusel (on ka selline olemas!) avatakse väike näitusesaal, kus esimesena eksponeeritakse Morgensterni näitus.

2. oktoobril toimub ELKNÜ TRÜ organisatsiooni XVIII konverents, mis möödub asjalikus tööõhkkonnas. Laur Karu asemele valitakse komsomoliorganisatsiooni etteotsa Märt Kubo.

Ülikooli nõukogu arutab möödunud õppeaasta õppetöö tulemusi. 78,6% edasijõudjaid pole just kiiduväärt näitaja. Märgitakse ära mahajäämus kõrgema kooli pedagoogika uurimisel ja kavandatakse samme sellest ülesaamiseks.

Remont kohvikus on lõppenud, tudengid käivad uudistamas uut interjööri ja uusi kardinaid.

NOVEMBER

Tõmmatakse kriips alla pedagoogilise praktika 2. voorule, pärast oktoobripühi algab stažööripraktika.

13.—15. novembrini toimuvad VI üliõpilaspäevad, mille ettevalmistamine läks kuidagi vaikselt, kuid ometi tõhusalt. Üldine arvamus — õnnestusid paremini kui viis eelmist.

20. novembril pidas TRÜ parteiorganisatsioon aruandlus- ja valimiskoosolekut, kus põhiprobleemideks olid kommunistlik kasvatus ja ülikooli juhtimine. Sekretäriks valiti tagasi Kalev Koger.

Hügieeni kateeder pidas 75. aastapäeva.

Ühiselamu müürid on kerkinud 5. korruseni ja paistavad üle raagus puude selgesti uue «Vanemuise» juurde. Nii mõnigi tudeng peatub hetkeks ja uudistab pilguga: «Kaugelt näen kodu kasvamas...»

DETSEMBER

1. detsembril läks täies ulatuses käiku ettevalmistusosakond, kus õpib kokku 148 tulevast üliõpilaskandidaati.

Ikka teravamalt tõusevad päevakorda klubi probleemid, isetegevus tahab hoogu takka, muidu jääb hoopis pidama.

(Järg 4. lk.)

Ülikoolis veerand sajandit tagasi

Majandusjuhataja esimene tööpäev

Võtan isiklikust arhiivist aja jooksul koltunud vihu, mille esimese lehekülje ülaserval seisab kuupäev 04. 10. 1944.

Sel päeval ma juba teadsin, et mulle allub eksekuutorikontor eesotsas eksekuutor Juhkamiga (Fašisliku okupatsiooni perioodil olid sõnad *eksekuutor* ja *eksekuteerima* omandanud väga sünge kõrvaltähenduse. Tähendasid ju tähed «ex» mõne isiku nime taga selle inimese vägivaldset läkitamist teisele poole head ja kurja, teiste sõnadega — surmaotsuse täideviimist.) Tegelikult tähendab see ladinakeelne sõna (*executio*) täidesaatmist ja ülikooli eksekuutori ülesandeks oli viia ellu ülikooli juhtkonna väiksemaid majandusalaseid korraldusi. Ta oli majanduslike tööde organiseerija, kes allus majandusjuhatajale ja talle allusid omakorda mõned töömehed ja ülikooli hobutransport. Autosid tol ajal ülikoolil veel ei olnud.

Kuid autod saime peagi. Vaatamata raskele sõjaolukorrale, leidis NSV Liidu valitsus võimaluse eraldada Tartu ülikoolile ühe «Willise», ühe poolteisetonnise GAZ-i ja ühe kolmetonnise ZIS-i. Nende ülikoolile üleandmise korraldusel seisis NSV Liidu Rahvakomissaride Nõukogu esimehe esimese asetäitja V. M. Molotovi enda allkiri.

Tolleaegses olukorras oli see tohutu abi. Esmakordselt ülikooli ajaloos oli ülikoolil endal väike autopark. Ja seda ajal, mil Saaremaal käisid veel verised lahingud!

Rektori korraldusega allutati ülikooli autotransport vahetult majandusjuhatajale, s. t. minule. Majandusjuhatajana allusin otseselt halduisprorektorile, kellelt sain pidevalt korraldusi. Peale selle tuli näidata isiklikku algatust, sest pakiline töö ootas tegemist, tegijaid oli aga veel väga vähe. Alustada tuli aga siiski «ülevalt» tulnud korralduste täitmisega ja nii ilmusidki minu märkmete vihiku esimesele leheküljele sissekanded 4. oktoobril 1944:

1) Sm. Taevi tuba sisustada.
2) Sm. Rägo mööbel statistiku tuppa ja sealne mööbel aulasse.
3) Sm. Miti tuba sisustada.
4) Sm. Bichele,* 4 meest ja tähetorn...

Ja nii edasi — kokku 10 jooksvat ülesannet pluss üks suur töö, mis seisnes ülikooli hoonete kahjustuste esialgses hindamises. Tuli ju otsustada, kuhu käed esmajärjekorras külge panna, et hoonet võimalikult pea vähegi kasutamiskõlblikuks muuta.

Igale täitmiseks võetud ülesandele tõmbasin ühe kriipsu peale, täidetud ülesande kriipsutasin täiesti maha. Nii sain selge ülevaate tehtust ja tegemata jäänust.

1944. a. kuulusid ülikooli koosseisu praeguse EPA mõned teaduskonnad, Raadi õppe-katsemajand, Järvselja õppe-katsemetskond, kliinikud Toomel ja Maarjamõisas, Tartu Tähetorn, loomakliinikud ja Veterinaariainstituut. Isegi oma pesumaja oli ülikoolil, peamiselt kliinikute vajaduste rahuldamiseks.

Jooksvate ülesannete täitmine jäi eksekuutori hooleks, ise aga asusin kahjustuste suurust kindlaks määrama. Selleks saatsin kõik tööle ilmunud õppejõud ja töölised paarikaupa ülikooli hoonete juurde olukorda selgitama. Endal tuli minna Raadile, et selgitada ülikoolipere täiendava toitlustamise võimalusi.

Andmete kogumine kestis mitu päeva, kuid juba sama päeva õhtuks kogunes vihikusse järgmine masendav loetelu:

On hukkunud:

1) Raadil kõik moodsad põllumajandusliku uurimisinstituudi hooned, tallid, laudad, elumajad;
2) Loomaarstiteaduskonna peahoone ja kaks kliinikuhoonet;
3) Usuteaduskonna hoone P. Põllu 2 (praegune Abovjani t.);
4) Ülikooli Kehakultuuriinstituut (praegune võimla Kingissepa t. 19);
5) Pedagoogiline Instituut **;
6) Ülikooli apteek ja hambakliinik.

Hävinenud:
Raadil — 12 suurt hoonet
Loomakliinikus — 3 suur hoonet
Mujal — 4 suurt hoonet
Kokku — 19 suurt hoonet

Raskelt kahjustatud: peahoone, õppehoone Aia 46 (praegu Vanemuise t. 46), Tähetorn, Botaanika Instituut, instituutide hoone (praegune keemiahoone), Matemaatika Instituut (praegu asuvad seal ühiskonnateaduste kateedrid).

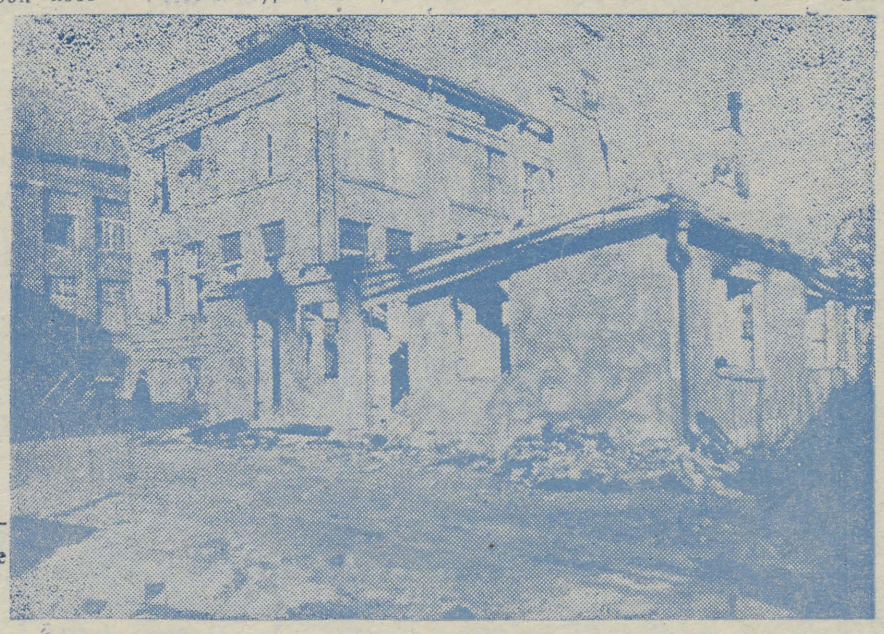

Selline oli 1944. a. sügisel Aia t. 46 õppehoone hoovi poolt nähtuna.

Hukkunud ja raskesti kahjustatud üle 80 000 m³ hoonete kubatuuri. Hoonete taastamiseks vaja 12 000 m² klaasi.»

Ja see oli alles esimese tööpäeva kurb kokkuvõte, esitatud lakooniliste arvude näol. Aga mõelgem korraks, mida tähendas tol ajal vajadus 12 000 m² klaasi järele. See oli vajadus saada 1,2 ha ehk üle kolme vakamaa klaasi olukorras, kus rinne oli vaid 250 km kaugusel Tartust. Mis on see vahemaa fašistide lennuväele? Kuid klaasimata akendega ruumides ei ole võimalik vastu talve alustada õppetööd.

Klaas klaasiks, aga katused? Kolm nädalat lahinguid Tartus ja linna lähistel olid teinud katuste osas puhta töö. Siin katus sõelapõhjaks puuritud šrapnellikuulidest, seal purustatud brisantgranaadi hambulistest killudest, kolmandas kohas oli õhulaine katuse lihtsalt minema pühkinud või suure osa plekki maha kerinud. Siin-seal haigutasid otsetabamuste tohutud haavad. Kuidas alustada tööd majades, mille katus ei pea üldse vihma?

Lisaks tulid mured elektriseadmete ja gaasitorustiku, veevärgi ja kanalisatsioonitorude taastamisega. Materjali ja tööriistu oli saada kõige piiratumal hulgal, mehhanisme ei olnud. Kõike pidid tegema ülikooli töömeeste osavad käed ja taibukad pead.

Pealegi oli Tartu ilma elektrivooluta, ei töötanud kanalisatsioon ega veevärk, puudus gaas, puudus küte. Ühe sõnaga — peaaegu kõigest oli puudu, oli vaid entusiasm ja kirglik tahe panna võimalikult pea ülikool uuesti tööle, süüdata taas Eesti kultuuri tungal meie noorsoo progressi nimel. Kindlaks tagatiseks oli lubadus, et EKP Keskkomitee ja ENSV valitsus abistavad igati ülikooli tema ees seisvate raskuste ületamisel. Seega tuli panna tööle käed, kuid veelgi intensiivsemalt pead.

Viimane sissekanne vihiku esimesel tööpäeval kõlab õige omapäraselt: «Ülikooli apteegi keldrist** «Segakaubastu» korraldusel (?!) viidi ära detsimaalkaal ja kaks pütikest tõrva.»

Seda teatas üks ülikooli töölistest, kes «soomuse tegemist» ise pealt nägi, aga tema oli üksinda, «Segakaubastu» mehi aga neli...

(Järgneb)

* G. Bichele — praegu EPA dotsent teoreetilise mehaanika alal.

** 1941. a. asutati ülikoolis Pedagoogika Teadusliku Uurimise Instituut, mis asus Aia (Vanemuise) tänaval.

*** Võlvitud lagedega keldrid jäi tulekahjust puutumata.

«Tartu Riiklik Ülikool» nr. 39
Reedel, 25. detsembril lk. nr. 4

aastas on 12 kuud

Juubelid jätkuvad. Komsomoliorganisatsioon tähistab ELKNÜ 50. aastapäeva. Eesti keele ring saab 25-aastaseks. Tehakse ettevalmistusi 1971. a. leninlikuks arvestuseks.

Järsult kasvab raamatukogude kasutamine, eksamid ei ole enam mägede taga. Läheneb miljonenda laenutuse hetk.

Üliõpilaste teaduslike tööde vabariiklikult konkursilt toovad ülikooli tudengid ära 10 esimest, 9 teist ja 11 kolmandat preemiat ning 40 diplomit. Tubli!

Aasta jooksul kaitsti ülikoolis 13 doktori- ja 68 kandidaadiväitekirja. 6 uut doktorit pärinevad meie hulgast (A. Kliiman, R. Zupping, K. Valgma, E. Laugaste, H. Peep ja S. Vahtre), samuti 17 värsket kandidaati. Nende meeste-naiste üle võime igati uhked olla. Tuleks uus aasta veelgi viljakam!

Moodustati TRÜ klubi nõukogu, esimehe kohal Jaak Viller.

Vana-aasta õhtu. Kolmandat aastat järjest toimub aulas kammerakadeemia — tõsise muusikaga rõõmsalt 1971. aastasse. Head uut aastat, *alma mater Tartuensis!*

„Real" Tartus

Möödunud nädalavahetusel oli võimalus klubis kuulata «Reali», kelle laul meile hästi tuntud on.

Ansambel loodi 1963. a., mil poisid käisid veel keskkoolis. Alustati klaveri, saksofoni, kahe kitarri ja trummidega. Siis muutus koosseis: mängiti 3 kitarriga, saksofonita. Praegu näeb ansambel välja nii: Juhan Anupõld (basskitarr), Ahti Nurmis (soolokitarr), Rein Ränk (rütmikitarr), Rein Kattai (orel), Tiit Ramm (flööt, saksofon), Eedo Raide (trummid). Helitehnik on Hannes Rooks. Osa liikmeist õpib TPI-s, osa TPedI-s, Ahti Nurmis — ENSV Riikliku Filharmoonia estraadistuudios. 1/3 lauludest tehakse ise. Ahti eelistab Jonesi, Humperdincki. Uuematest lauludest kõlasid «Nutikas lutikas», «Jackson», «Imetük poiss» jt. Praegugi on veel repertuaaris laule ansambli algupäevilt.

Väljaspool Eestit ansambel ei ole musitseerinud, küll aga mitmel pool koduvabariigis. Neile meeldib esineda tartlastele, kuigi seekord tuli ettaastumine ootamatult: kontserti ei olnud kavas, arvati, et mängida tuleb ainult tantsuks. «Realil» on ettevalmistamisel uus kontserdiprogramm, millega tahetakse tulla ka Tartusse.

K. EHAVEER

1971 ja 60

Uue aasta esimene päev ja juubel Sellist kokkusattumust võib tähistada Eesti meteoroloogide vanema põlvkonna esindaja, üldfüüsika kateedri tehnik geofüüsika erialal
AUGUST SOO.

Tugev käepigistus ning parimad õnnitlused ja soovid tublile ametivennalel Kolleegid.

Esineb A. Hint

TRÜ Kriminoloogia Laboratooriumi järjekordne ettekandehommik toimub pühapäeval, 27. detsembril k. a. kell 12 TRÜ peahoone aud. 307. Ettekandega «Rammu Jürist kuni Halli Hundini» (kirjanik kõneleb kurjategijast) esineb Eesti NSV rahvakirjanik A. Hint.

I. REBANE

PUHH

Uuel aastal uutmoodi

Enam ei saa sulgeda silmi faktide ees, et vana aasta on peagi otsas, et uus, nagu meil kombeks, tuleb asemele. See, et meie maa on teinud veel ühe tiiru ümber päikese, pole sugugi halb näitaja. Vastupidi — just nimetatud asjaolu sunnib inimesi viimastel nädalatel senisest usinamalt tegutsema. Teiste hulgas ka neid, kelle ülesandeks on paljudele mõistatuslik progress tõlkida kõigile mõistetavasse arvude keelde. Terved statistikute leegionid on praegu platsis, vastavad küsimustele «kui palju?» või «kui palju rohkem?» ning ütlevad sedaviisi ametlikult kõik ära, mis aastaga südamele on kogunenud.

Ja just sellepärast kadestab statistikuid kodanik N. Sest tema kui mittestatistik, kui lihtne inimene, kipub mõtlema mitteametlikult ja nii on ju palju raskem. Mitteametlik mõtlemine, teab kodanik N., on lapse mõtlemine — tekib palju lihtsaid küsimusi, millele raske vastata.

Paar päeva tagasi näiteks küsis kodanik N.: «Aga mis on selle aastaga muutunud meis endis?»

Küsimus kõlas ametlikult, aga statistikud ajasid musid prunti ja ütlesid: «Ei saa vastata, andmeid ei ole...»

Siis pöördus kodanik N., keda uudishimu hirmsasti vaevas, nende kaaskodanike poole, kes kandsid ühiskondlikku arvamust, ja kuulis sellist juttu:

«Me ei mõtle endiselt sellele, et meie isiklikel suursündmustel pole aastavahetuse astronoomilise taustaga pisimatki pistmist, aga ometi seostame me nii erinevaid asju ja mõtleme hoopis sellele, kuidas uut ajastaega sama kära ja rõõmuga vastu võtta kui eelmist ja eelmisi.»

Kodanik N. oli sunnitud tulema ainuvõimalikule järeldusele: meis endis ei ole midagi muutunud.

Ta muutus kurvaks, kuid ei murdunud.

Kodanik N. teadis nimelt, et isiksuse arengu takerdumine on õnnetus, mida saab ja tuleb vältida.

Kodanik N. luges ajalehest: «Kogemused näitavad, et uute kombetalituste sisseviimise abil on elanikkonna seas teostatava kasvatustöö alal saavutatud silmapaistvaid resultaate.»

Kodanik N. mõtles, et on tarvis vaid senisest tiivukamat fantaasiat, et asendada varasematest ühiskondlik-majanduslikest formatsioonidest kiiruga kaasahaaratud traditsioonid uute ja tänapäeva nõuetele vastavatega.

Olles kõige sellega valmis, soovitas kodanik N.:

«Tulge vana-aasta õhtul koju tavalisel ajal, vahetage selga kodused rõivad ja pange teevesi keema. Tehke mõned võileivad sprotipasteedi ja juustuga — kõik see sööge ka ära. Võimaluse korral vaadake värviteleviisorist mõnda komöödiafilmi. Nüüd tehke voodi ära, peske ülakeha ja jalad sooja veega, sämuti hambad. Aeg, mis kuluks une ootamisele, sisustage mõne poolelioleva kirjandusteosega. Kella üheteistkümne paiku kustutage tuli ja katke end korralikult tekiga... Uskuge, järgmisel hommikul olete te palju värskem kõigist konservatiividest, kellele te «Sulle paremat!» soovite. Ja mis kõige tähtsam — me oleme rikkamad uue hea algatuse võrra!»

Kellele kodanik N. ettepanek ei meeldi, võtku uut traditsiooni võimalikult tõsiselt. Siis juhtub, et mõne aasta pärast hakkavad selle kui massiliselt leviva nähtuse vastu huvi tundma statistikud. Kodanik N. saab kadedaks, muutub kurvaks, mis sest et ei murdu...

H.-H. HARJULA

Oma tuba. Kas ka oma luba?

Möödunud nädalal tegid TRÜ ametiühingu ja ajalehe «TRÜ» esindajad väikese kontrollkäigu Tiigi 78/80 ühiselamusse. Seekord vaadati peamiselt üliõpilaste elamistingimusi. Eriti seda osa elu-olust, mida üliõpilased ise parandada või korraldada suudaksid. Vanasse Tiiki on majutatud Õigus-, Kehakultuuri- ja Majandusteaduskonna üliõpilased ja aspirandid. Huvitav, et eri teaduskondade rahvas sisustab ka oma eluruume erinevalt. Kõige parema mulje jätsid juristide toad: oli näha, et püütakse elamist koduseks ja maitsekaks muuta. Vahendid selleks olid erinevad: tüdrukutel vaasid ja vaibad, poistel kollaažid, plakatid, «rellikviad» ehitusmalevast ja kaugematelt reisidel, metsast leitud preemia parimale toale.

Korrus kõrgemal elab Kehakultuuriteaduskonna rahvas. Seintel ripuvad medalid, aukirjad ja vimplid. Poiste tubades on terved seinad laest põrandani kaetud ajakirjadest väljalõigatud piltidega — poksijad, korvpallurid, võimlejad, kuid enamasti ikka napis riietuses naisterahvad. Võib tõsi olla, et sportlased oskavad paremini hinnata inimese keha ilu, kuid kui katta kõik neli seina ainult ajaleheväljalõigetega, siis vaevalt see arenenud maitsest ja ilumeelest tunnistust annab. Kui seda on püütud teha originaalsuse taotlusel, siis on töö ja vaev asjatu olnud. Selliseid tube on küllalt palju ja nad on omavahel vägagi sarnased.

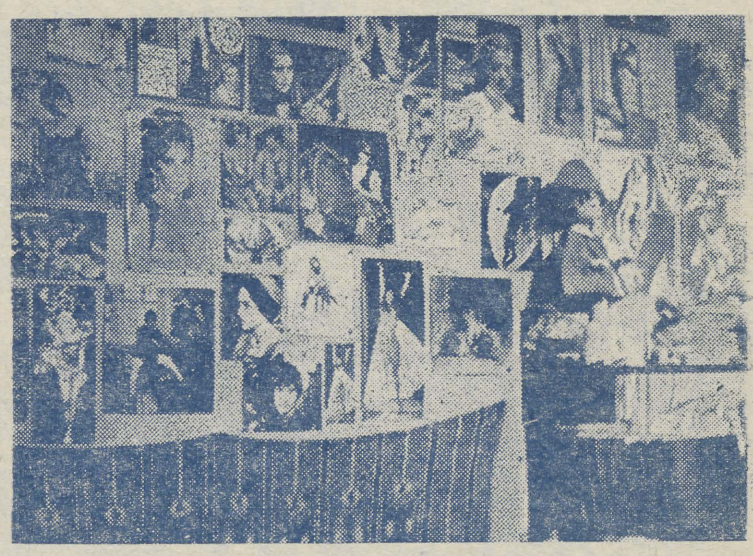

E. Jakobsoni foto

Mitmes toas oli aukohale seatud kommunismiehitaja moraalikoodeks. Kui sisenesime tuppa, kus elavad Priit Männik (Õigust. II), Eduard Jaska (aspirant) ja Rein Jaup (Õigust. III k.), olime lausa rabatud. Põletatud puust vaheseintega osadeks jaotatud tuppa on poisid ise teinud toredad raamaturiiulid ja diivani, kõik põletatud puust. Toas on moodne mööbel ja televiisor — kõver puuoks või suur puuseen.

Kõige kurvem oli lugu Majandusteaduskonna poiste tubades (nii palju kui meil neid õnnestus näha). Paistab, et Majandusteaduskonna noormehed on saanud eht spartaliku kasvatuse — ei ühtegi pilti seinal, ei kardinat akende ees. Ainsaks sisustuseks voodid ja öökapid. Küsimusele, mis nad arvaksid näiteks pildist seinal, vastasid noormehed, et ega see laita mõte ole, kuid kust sa neid pilte ikka võtad. Neile ja teistele, kes sooviksid kaunistada oma tuba joonistuse või graafilise lehega, teatab ülikooli kunstikabinet, et neilt on võimalik saada õppetöid. Raame tuleb aga ise muretseda.

Mitmes toas nägime aukohal rippumas nn. «raudteepilte», näit. luitunud koopiat Šiškini karudest. Teda ümbritsesid üliõpilaste endi täiesti toredad tööd, mis raamituna pääseksid paremini mõjule.

Kui võrrelda poiste ja tüdrukute tube, siis viimased on kindlasti korralikumad ja puhtamad, poiste toad aga huvitavamalt kujundatud — alates uksesildist ja lõpetades mööbli paigutusega. Mööbel oli enamikus tubades uus, alles sel sügisel saadud. Seda valusam oli näha tumedal poleeritud pinnal kahjustusi.

Heitsime pilgu ka köögipoolele. Köökide mööbel oli küll vana, kuid korralik, ka puhtus ei jätnud soovida.

Suureks abiks ühiselamuga tutvumisel oli ühiselamu komandant L. Kaasik. Tema jutustas, et kurikuulsad Vana Tiigi keldridki on tühjaks tehtud. A-klubi on muudetud tõepoolest klubiruumiks. Kel vaja õhtusel ajal pidu pidada, ei pruugi muretseda naabrite pärast. B-klubisse on kavas sisse seada raamatukogu.

Ja üldmulje Vana-Tiigist, sealsetest elamistingimustest? Ega ole sugugi nii hull nagu nende ettekujutustes,. kes seal ise käinud pole. Seal oli tube, mis maitseka sisustuse ja mugavusega annaksid silmad ette uuematelegi ühiselamutele. Oluline on elanike endi hea tahtmine ja ettevõtlikkus.

Teistesse ühiselamutesse minnakse uuel aastal.

E. KÖRGE

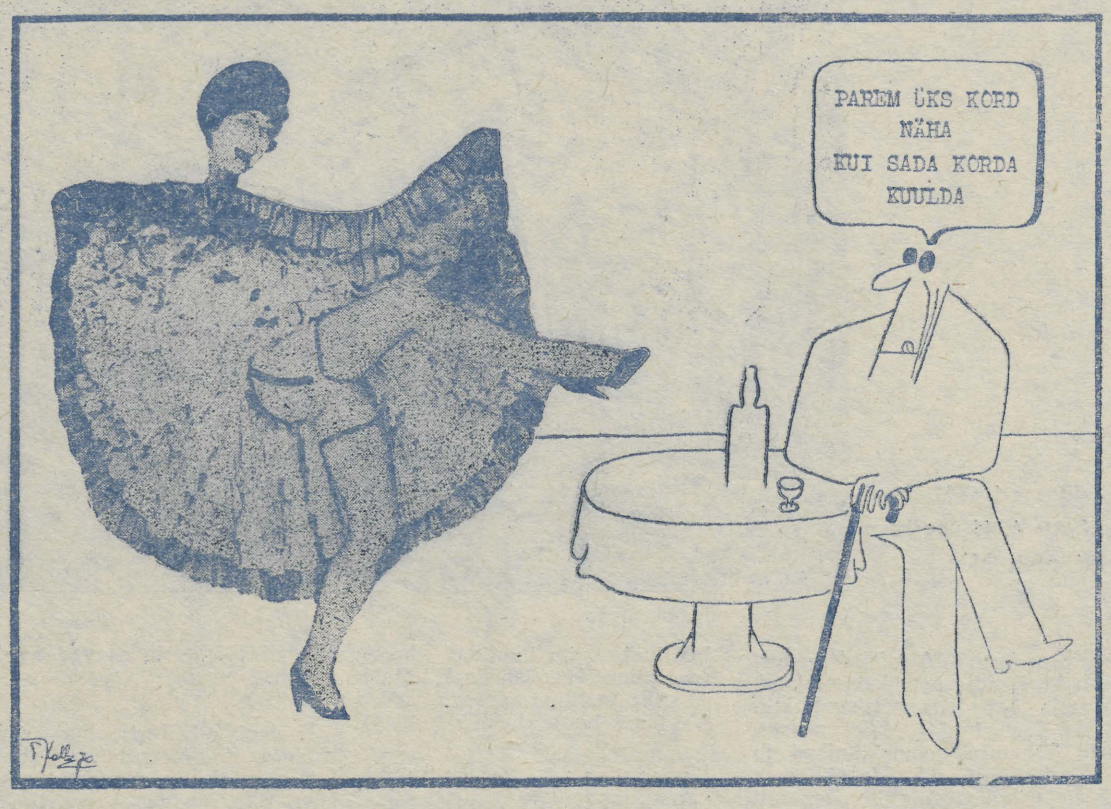

Tere, Virve!

Ilmatu tükk aega on mööda läinud, kui Sulle viimati kirjutasin. Aga Sa võid ise arvata, et see aeg mulle õieti raske on olnud. Oeldakse küll, et elu on hernes, muudkui veereb, aga pole ta alati nii ühtigi: vahel on nagu kaalikas või kapsapea. Veereb natuke maad müdinal, aga siis jääb seisma ning ole mees ja lükka ise edasi! Nii ka minul: arenesin hoogsalt, oli Lemps ja puha — ja siis äkki löödi kõik segamini. Lemps kirjutab nüüd tankivõest nukravõitu kirju, et vilega aetakse hommikul vara üles, joostakse puudulikus riietuses õue fiskultuurat tegema (prr! külm!) ja toit pidi ka niisugune olema, et kõhu täidab küll kõvasti ära, aga restoranihõrgutistega siiski võrrelda ei saa.

Ta olevat esimese korraga ka haneks püütud. Võetud neid, noorukesi, rivisse ja üks vana olija, kes oli roodu korrapidajaks, kõndinud rivi ees edasi-tagasi ning küsinud: «Kes oskab ümarkirja?»

Noh, Lemps arvanud, et nüüd paistab mõni peenem ots — tahetakse kirjutajat või selle abilist. Ikkagi tubane töö ning astunud kohe kaks sammu ette. Siis aga ütelnud see korrapidaja: «Ah oskad? Kas hästi oskad?» — «Just nill» põrutanud Lemps vastu. — «Noh siis lähed pärast õppusi kööki kartuleid koorima!» See oligi siis see ümarkiri!

Minu elus on alanud ka raske ajajärk: teeme juba arvestusi. Sa ei ole akadeemiline isiksus, sellepärast pean Sulle seletama, mis see on. Arvestus on natuke kergem asi kui eksam. Utleme, et eksam on nagu ämm, aga arvestus nagu peigmees. Lemps (oh, ma ei suuda teda veel unustadal) võrdles omal ajal nii, et eksam on valge viin, arvestus nalivka.

Noh, esimene asi oli mul see ladina keele nalivka. Omateada ikka vaatasin teda paar õhtupoolikut. Vanemate kursuste plikad ütlesid kah, et see on nagu kõkitegu. Ise lõõpisid, et kui midagi küsitakse, ütle «horribile dictu», aga kui protokolli «mittearvestatud» tahab sisse kirjutada, ütle «miserabile visu» — küll siis läbi saad. Läksin siis värisevi põlvi ette. Teksti lugemisel ja tõlkimisel arendasin õppejõu pealetungile visa vastupanu ning saavutasin arvatavasti ilmse tõõvõidu. Siis aga hakkas igasuguseid vorme pärima ja kui ma siis ühe kohta kohmasin, et see ju ablativus absurdus on, siis ütles õppejõud väga viisakalt, et ta sooviks mind veel kord kuulata...

See esimene ebaõnnestumine lõi mul küll plaanid segi, aga ma olen alati olnud suurem kui mu saatus. Homme lähen uuesti ette, küll ma ta ära teen ja teised veel takkaotsa. Vaja on omandada ka vastav tehnika, mis praktika käigus kindlasti täiustub, samuti olen juba üht-teist teinud õppejõudude psühholoogia tundmaõppimiseks. Luureta ju lahingusse ei minda, ütleks selle peale Lemps.

Jääme siis jällekuulmise-nägemisenil Head uut aastat Sulle ja Ulole, Sinu seaduslikule mehelel

Sinu Anne-Mari.

Meie ajalehe järgmised numbrid ilmuvad 8. ja 22. jaanuaril 1971. a.

TOIMETAJA H. PALAMETS

«Тарту Рийклик Юликооль» («Тартуский государственный университет») г. Тарту Эстонской ССР. Орган Тартуского государственного университета. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. Oksiknumbri hind 2 kop. Tell. 7929. MB-10933.